הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · ביאור הגר״א

ביאור הגר"א על שולחן ערוך חושן משפט

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ביאור הגר"א על שולחן ערוך חושן משפט

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ביאור-הגרא-על-שולחן-ערוך-חושן-משפט/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 10
סימן ב 12
סימן ג 13
סימן ד 15
סימן ה 16
סימן ו 17
סימן ז 17
סימן ח 20
סימן ט 21
סימן י 22
סימן יא 22
סימן יב 23
סימן יג 25
סימן יד 26
סימן טו 29
סימן טז 30
סימן יז 31
סימן יח 33
סימן יט 34
סימן כ 34
סימן כא 35
סימן כב 35
סימן כג 37
סימן כד 37
סימן כה 38
סימן כו 43
סימן כז 44
סימן כח 46
סימן כט 51
סימן ל 52
סימן לא 56
סימן לב 57
סימן לג 57
סימן לד 60
סימן לה 66
סימן לו 69
סימן לז 70
סימן לח 72
סימן לט 72
סימן מ 80
סימן מא 81
סימן מב 83
סימן מג 87
סימן מד 91
סימן מה 93
סימן מו 96
סימן מז 103
סימן מח 104
סימן מט 105
סימן נ 107
סימן נא 107
סימן נב 111
סימן נג 112
סימן נד 112
סימן נה 113
סימן נו 113
סימן נז 116
סימן נח 117
סימן נט 120
סימן ס 121
סימן סא 125
סימן סב 129

סימן סג 129
סימן סד 130
סימן סה 131
סימן סו 139
סימן סז 153
סימן סח 159
סימן סט 161
סימן ע 163
סימן עא 166
סימן עב 171
סימן עג 189
סימן עד 194
סימן עה 196
סימן עו 207
סימן עז 207
סימן עח 212
סימן עט 215
סימן פ 218
סימן פא 219
סימן פב 225
סימן פג 228
סימן פד 229
סימן פה 230
סימן פו 231
סימן פז 235
סימן פח 250
סימן פט 257
סימן צ 259
סימן צא 264
סימן צב 268
סימן צג 271
סימן צד 273
סימן צה 276
סימן צו 279
סימן צז 281
סימן צח 289
סימן צט 290
סימן ק 291
סימן קא 292
סימן קב 293
סימן קג 295
סימן קד 297
סימן קה 300
סימן קו 301
סימן קז 302
סימן קח 305
סימן קט 309
סימן קי 311
סימן קיא 314
סימן קיב 318
סימן קיג 320
סימן קיד 321
סימן קטו 323
סימן קטז 329
סימן קיז 330
סימן קיח 334
סימן קיט 334
סימן קכ 338
סימן קכא 343
סימן קכב 346
סימן קכג 348
סימן קכד 352
סימן קכה 352
סימן קכו 355

סימן קכז 360
סימן קכח 361
סימן קכט 361
סימן קל 366
סימן קלא 368
סימן קלב 369
סימן קלג 370
סימן קלד 373
סימן קלה 373
סימן קלו 374
סימן קלז 374
סימן קלח 375
סימן קלט 376
סימן קמ 377
סימן קמא 380
סימן קמב 382
סימן קמג 383
סימן קמד 383
סימן קמה 383
סימן קמו 384
סימן קמז 387
סימן קמח 387
סימן קמט 387
סימן קנ 391
סימן קנא 392
סימן קנב 392
סימן קנג 393
סימן קנד 397
סימן קנה 405
סימן קנו 413
סימן קנז 418
סימן קנח 422
סימן קנט 425
סימן קס 426
סימן קסא 426
סימן קסב 427
סימן קסג 429
סימן קסד 434
סימן קסה 435
סימן קסז 436
סימן קסח 436
סימן קסט 436
סימן קע 437
סימן קעא 437
סימן קעב 440
סימן קעג 441
סימן קעד 442
סימן קעה 443
סימן קעו 451
סימן קעז 458
סימן קעח 459
סימן קעט 459
סימן קפא 460
סימן קפב 460
סימן קפג 461
סימן קפד 463
סימן קפה 463
סימן קפו 465
סימן קפז 465
סימן קפח 466
סימן קפט 466
סימן קצ 467
סימן קצא 472
סימן קצב 473

סימן קצג 476
סימן קצד 476
סימן קצה 480
סימן קצו 483
סימן קצז 483
סימן קצח 485
סימן קצט 490
סימן ר 491
סימן רא 495
סימן רב 495
סימן רג 496
סימן רד 501
סימן רה 503
סימן רו 506
סימן רז 506
סימן רח 514
סימן רט 514
סימן ריא 518
סימן ריב 520
סימן ריג 520
סימן ריד 523
סימן ריה 523
סימן ריו 528
סימן ריז 530
סימן ריח 533
סימן ריט 533
סימן רכ 535
סימן רכא 536
סימן רכב 537
סימן רכג 537
סימן רכד 540
סימן רכה 541
סימן רכו 542
סימן רכז 542
סימן רכח 543
סימן רכט 547
סימן רל 548
סימן רלא 548
סימן רלב 548
סימן רלג 549
סימן רלד 553
סימן רלה 554
סימן רלו 554
סימן רלז 558
סימן רלח 560
סימן רלט 560
סימן רמ 561
סימן רמא 561
סימן רמב 562
סימן רמג 566
סימן רמד 568
סימן רמה 570
סימן רמו 570
סימן רמז 571
סימן רמח 573
סימן רמט 573
סימן רנ 576
סימן רנא 576
סימן רנב 579
סימן רנג 580
סימן רנד 581
סימן רנה 585
סימן רנו 585
587

סימן רנז 587
סימן רנח 588
סימן רנט 589
סימן רס 590
סימן רסא 593
סימן רסב 594
סימן רסג 596
סימן רסד 597
סימן רסה 598
סימן רסו 599
סימן רסז 600
סימן רסח 603
סימן רסט 604
סימן רע 605
סימן רעא 605
סימן רעב 606
סימן רעג 607
סימן רעד 608
סימן רעה 608
סימן רעו 611
סימן רעז 612
סימן רעח 613
סימן רעט 614
סימן רפ 615
סימן רפא 615
סימן רפב 618
סימן רפג 618
סימן רפד 620
סימן רפה 620
סימן רפו 622
סימן רפז 623
סימן רפח 624
סימן רפט 624
סימן רצ 625
סימן רצא 628
סימן רצב 631
סימן רצג 636
סימן רצד 637
סימן רצה 637
סימן רצו 637
סימן רצז 638
סימן רצח 639
סימן רצט 639
סימן ש 639
סימן שא 640
סימן שב 641
סימן שג 641
סימן שד 642
סימן שה 644
סימן שו 644
סימן שז 646
סימן שח 647
סימן שט 647
סימן שי 648
סימן שיא 650
סימן שיב 651
סימן שיג 654
סימן שיד 655
סימן שטו 656
סימן שטז 656
סימן שיז 658
סימן שיח 659
סימן שיט 659
סימן שכ 659

סימן שכא 660
סימן שכב 663
סימן שכג 663
סימן שכד 663
סימן שכה 664
סימן שכו 664
סימן שכז 665
סימן שכח 665
סימן שכט 665
סימן של 665
סימן שלא 666
סימן שלב 666
סימן שלג 669
סימן שלד 672
סימן שלה 672
סימן שלו 674
סימן שלז 674
סימן שלח 675
סימן שלט 675
סימן שמ 676
סימן שמא 678
סימן שמב 679
סימן שמג 679
סימן שמד 679
סימן שמו 681
סימן שמח 683
סימן שמט 686
סימן שנא 687
סימן שנב 687
סימן שנג 688
סימן שנד 691
סימן שנה 697
סימן שנו 698
סימן שנז 700
סימן שנח 701
סימן שנט 702
סימן שס 704
סימן שסא 705
סימן שסב 707
סימן שסג 709
סימן שסד 712
סימן שסה 713
סימן שסו 713
סימן שסז 714
סימן שסח 715
סימן שסט 716
סימן שע 719
סימן שעא 720
סימן שעב 720
סימן שעג 720
סימן שעד 722
סימן שעה 723
סימן שעו 725
סימן שעז 725
סימן שעח 725
סימן שעט 728
סימן שפ 729
סימן שפא 730
סימן שפב 731
סימן שפג 732
סימן שפד 733
סימן שפה 733
סימן שפו 733
סימן שפז 735

סימן שפח 735
סימן שפט 743
סימן שצ 745
סימן שצא 748
סימן שצב 750
סימן שצג 751
סימן שצד 751
סימן שצה 752
סימן שצו 752
סימן שצז 754
סימן שצח 754
סימן שצט 755
סימן ת 755
סימן תא 757
סימן תב 757
סימן תג 757
סימן תד 758
סימן תה 758
סימן תו 758
סימן תז 759
סימן תח 760
סימן תט 760
סימן תי 760
סימן תיא 764
סימן תיב 765
סימן תיג 765
סימן תיד 768
סימן תטו 769
סימן תטז 770
סימן תיז 770
סימן תיח 771
סימן תיט 774
סימן תכ 776
סימן תכא 780
סימן תכב 781
סימן תכג 781
סימן תכד 782
סימן תכה 785
סימן תכו 787
סימן תכז 787
דיני מיגו 788

סימן א

א **בזה"ז.** הוא לשון הטור הרא"ש פ"ק דב"ק ס"ך ור"ל אפי' בא"י כמ"ש בתוס' דגטין פ"ח ב' ד"ה במלתא כו':

ב **וכתובות כו'.** ג"כ מה"ט שלא תנעול דלת בפני לווין וג"כ שכיח ואיכא חסרון כיס וגם מצינו בש"ס בכמה מקומות שהיו דנין עליהם:

ג **ומזיק.** רמב"ם ב"ק פ"ד:

ד **המצויין.** שם פ"ח ב':

ה **תשלומי.** שם סנהדרין ח' א':

ו **וכן כל המשלם כו'.** מתני' בפ"ג דכתובות וגמ' שם וב"ק ט"ו ב':

ז או כו':

ח **אלא מומחים.** ל' רמב"ם סנה' ב' ב':

ט **הסמוכין.** שם י"ד א':

י **נזק.** שם כל הנישום כו':

(**ליקוט**) **נזק כו'.** ממ"ש כל הנישום כו'. כ"ה ברמב"ם להדיא ועכ"מ שם שהאריך (ע"כ):

יא **ופגם.** שם ב':

(**ליקוט**) **ופגם.** ט"ז שכתב שמ"ש בגמ' שם בשת ופגם ט"ס הוא פגם ע"ש (ע"כ):

יב **בשת.** וצער כמו בושת דלית בי' חסרון כיס:

יג **וכופר.** שם א' כנ"ל:

יד (**ליקוט**) **אבל שבת כו'** כ"כ בהג"א ר"פ החובל בד"ה ופר"ח שכל ד' א"נ שבמתני' לבד מקרן גובין בבבל וכן אותן של ר' אושיעא לבד מנזק כמש"ש כל הנישום כו' ובשת דלית ביה חסרון כיס כמש"ש וה"ה לצער אבל באותן של ר"ח אינן אלא ג' גנב וגזלן ועדים זוממין דממונא כמש"ש אבל השאר קנסא נינהו כמש"ש ור' אושיעא כו' ובאונס ומפת' אע"ג דאית בהו נזק וצער ובשת כמש"ש מ"מ לא גבינן כנ"ל ומטמא כו' קי"ל דהיזק שא"נ ל"ש היזק אבל עדים זוממין קי"ל כת"ק ודוקא בדליכא למיהדר דחסרון כיס הוא. ואף שמהרי"ח בהג"א שם נסתפק באש ובור הוא עצמו כ' בשמו בספ"ה בד"ה ובזה"ז כו' דגובין וכ"כ טוש"ע בס"ס ת"י הרי מן מן השלשי' אבות עם ש"ו ומו"מ וכופר ושלשים ש"ע עתוס' ה' א' ד"ה למעוטי כו' אין גובין בבבל אלא ט"ו עם מסור ולהרב בהג"ה אינן אלא י"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל שבת כו'.** וכ"נ בהג"א ר"פ החובל בשם ר"ח ?וט"ס שם ע"ש בשת וחשיב שם ט"ו דברים וכמש"ל וכ"מ בגמ' שם דקא' הלכך אדם באדם כו' בשת אע"ג כו' מ' דאדם

באדם דקא' לא מיירי בד' דברים וכן קא' זו נזקי אדם באדם ל"ק רק נזק בלבד (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל שבת כו'** מדקאמר שם כל הנישום כעבד כו' רבא לטעמיה מ' דוקא בדבר הנישום וכן שם דמשני אמרי כי קא עבדינן שליחותייהו במידי דקים כו' אדם באדם נמי פוק חזי כו' ועוד מדפרי' שם ועוד תשלום כפל כו' ולא פריך משבת וריפוי (ע"כ):

טו **וי"א.** רש"י סנה' ב' א' ד"ה וחבלות כו' וכמ"ש בב"ק הלכך אדם באדם כו':

טז **בהמה כו' אבל כו'** וכן כו'. שם:

יז **וכן מי.** ב"ק ד' ב':

יח **או גזל.** שם ורא"ש ריש סנה' כו' לפי מאי דמסיק בב"ק שם אלא כו' וקאמ' שם דחבלו' לא שכיחא מ' אבל שאר מילי שכיחי אפי' גזילות ור"ל כמ"ש תוס' שם ושם דמ"ש במתני' גזילות היינו ע"י חבלות ובכלל חבלות הוא וכ' שהרי בכמה מ' בש"ס מצינו שהיו דנין דיני גזילות ועבה"ג:

יט **וי"א דוקא כו'.** כ"פ במתני':

(**ליקוט**) **וי"א כו'.** מ"מ אינו מתורץ קו' תוס' מה שהקשו משם צ"ו ב" מההוא גברא דגזל פדנא כו" וקא' לשלם שבח וס"ד דרבא דמדינא קא' וכן כמה סוגיות קשה לדבריו אבל תוס' כ' גזילות מחמת חבלות והרא"ש כ' בריש סנה' דלמסקנא דגמ' בב"ק שם הדר מגזילות וכ"כ הטוש"ע ברי"ס ל' דדבריו דחוקים דכל הסוגייות דמתני' דריש סנה' וגמ' סוף גיטין כולהו דלא כהלכתא (ע"כ):

כ **דיני.** ב"ק קט"ו ב' קי"ז ב":

(**ליקוט**) **דינא דגרמי וכן כו'.** הרמב"ם ולכאורה דאזיל לשיטתו דס"ל דמדינא חייב כמ"ש בסי' שפ"ח ס"ב דאם מת חייבין היורשין לשלם אבל אין חולק בזה וראיה מרפרם דכפייה כו' וכן במסור בסוף ב"ק בעובדא קמיה דר"נ וחייביה ושם בעובד' קמיה דרב אשי (ע"כ):

כא **עדים כו'.** ג"כ מה"ט שם ודף ב' א' תוס' ד' ב' ד"ה עדים:

(**ליקוט**) **עדים כו'** ודלא כר"ע מדדחיק במכות ג' א' לר"ע דוקא באומר וחייבני ממון ולא אוקיים כה"ג וכן מוכיחין כמה סוגיות אבל הרשב"א בתה"א סימן רפ"ח פ' כר"ע דרבה ור"ן מפירשי טעמיה במכות שם וקאמ' תדע מ' דדבר ברור הוא ע"ש (ע"כ):

כב **אע"פ.** רי"ף פ' החובל:

כג **וכן אם.** שם גמ' ודף ט"ו ב' כתובות מ"ח ב':

כד **ואם.** שם ורא"ש לגי' אם:

(**ליקוט**) **ואם כו'.** והרי"ף לא כ"כ וכן רש"י שם ד"ה דאי תפס כו' (ע"כ):

כה **אבל קנסות כו'**. שם צ"ו ב' ורי"ף שם:

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. כ"כ הרא"ש פ' השולח ופליג על הרי"ף שם וכ"כ המרדכי שם וראיתו ממ"ש ב"ד מכין ועונשין ובפ"ט דב"ק האי גזלנא עתיקא ובפ"ג דסנהדרין ליכהוייה לעיניה וז"ש וכמ"ש בסי' ב' אבל אינו מוכרח דשם בקנסו' שבכל דור שעושה הדיין מעצמו דאל"כ תקשי דברי ריי"ף אהדדי ועבי"ד סי' רס"ז ס"פ שסתם בשו"ע כדעת הרי"ף ועבה"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. דברי הרא"ש ומרדכי צ"ע מ"ש מפנדא דמרא בר"פ המניח וכן הקשה בט"ז וכמ"ש בס"א וכן כל הקנסות כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכ"ז דוקא כו'**. כ"כ בד"מ בשם מרדכי ס"פ השולח וז"ל שם סי' תקל"ג דמוכר עבדו לגוים קונסין כו' כ' הרי"ף חזינן לגאון דאמר לא מגבינן האי קנסא אלא בא"י כו' ור"ב אומר דהא אמרי' דאין דנין דיני קנסות בבבל היינו קנסות הכתובות בתור' כגון אונס ומפתה ומוציא ש"ר ול' שקלים ש"ע ותשלומי כפל ודו"ה וח"נ אבל דברים שבאו חכמים מעצמן לקנוס כו' ובפ' הגוזל אר"נ האי גזלנא כו' ובפ' ז"ב ליכהוייה לעיניה ואמרי' ב"ד מכין כו' וכן תמה שם הרא"ש והביאו הטור ביו"ד סי' רס"ז אבל שו"ע שם ס"פ וכן הרמב"ם שם כ' כדברי הרי"ף וקושית המרדכי והרא"ש י"ל דס"ל דוקא כ"א רשאי לקנוס מעצמו כפי שיראה לשעתו ומקומו וכמ"ש בסי' ב' ודלא כמו שדימה המרדכי והרב לשם דהא הרי"ף והרמב"ם מודים שם כמש"ש וכ' הרמב"ם וש"ע כאן בס"א וכן כל הקנסות שקנסו כו' אבל המרדכי סובר דשם לאו קנסא הוא אלא שחכמים שיערו שכ"כ שוה דמי בושתו והרמב"ם למד ממ"ש בר"פ המניח ובר"פ החובל קנסא קמגבית בבבל אלמא קנסא אבל המרדכי ס"ל כמ"ש תוס' שם ושם דלאו קנסא הוא אלא דין קנס' דלא שכיחא ואין חסרון כיס קרי קנסא ודלא כרמב"ם וש"ע ס"א ובס"ס שפ"ב כ' ובזה"ז כו' וכ"כ תוס' בב"ק שם והיינו כדברי הרמב"ם לס' ראשונה דשם שכ' כמו שיראו הדיינים הוא ככ"ע אבל לס' שניה דקנס קצוב הוא ע"כ הוא כדברי ריי"ף ורמב"ם וערי"ף שם ובסי' שס"ג ס"ג כ' ואם הוחזק כו' והוא צ"ע דלדבריו קנס קצוב הוא ודברי הרי"ף י"ל דה"ק כה"ג קונסין ר"ל כ"א כפי שיראה וכמ"ש ועוד כו' ע"ש (ע"כ):

כו **המבייש**. רא"ש פ' החובל מגמ' ערכין ט"ו א':

סימן ב

א **כל ב"ד**. ב"ק צ"ו ריי"ף כנ"ל:

ב **בין ממון**. מ"ק ט"ו א':

ג בין שם:

ד **ואפי'**. קדושין פ"א א' סנה' כ"ו ב' וע"ש בתוס':

ה **ויש להם**. מ"ק שם:

ו **וכל מעשיהם**. סנה' מ"ו א':

ז **ודוקא**. ב"ק צ"ו ב' כנ"ל:

ח **או**. ב"ב ח' ב':

ט **וכן נוהגין**. שיש חולקין. שם לפי הפירוש אם להסיע כו' הוא ענין בפ"ע אי קאי למעלה להתנות ולהסיע שעד שהתנו מדעת כולם (ליקוט) אע"פ שי"ח כו'. דס"ל דמ"ש ולהסיע כו' קאי אלמעלה במידות ושערים דשם הוא דבר השוה לכולם וס' הראשונה ס"ל דהוא ענין בפ"ע ואמרי בירו' פ"ב דמגילה ז' מבני העיר כבני העיר במאי כו' (ע"כ):

י **כתבו האחרונים כו'**. עבפ"ד דכתובות מ"ו א' וקרי ליה לממון מלקות כו':

יא **לפי מגדר**. יבמות צ"ב:

סימן ג

א **אין**. סנה' ב' ב':

ב **וכל**. שם:

ג **דא"א**. ג' א':

ד **אבל**. שם ודף כ"ג:

ה **והם**. שם ה' ותוס' שם ד"ה דן דאי בשקיבלו אפי' א' נמי כמ"ש שם ו' א' ועתוס' שם:

ו **או**. שם:

ז **או**. ל"א ב':

ח **אבל**. כ"ג א' בערכאות כו' דלר"מ יכול לפוסלן ואף לרבנן משום דנתמנו ע"פ ציבור וכמש"ל סי' ח' ס"א בהג"ה וע' בתוס' ג' א' ד"ה אי אפשר כו':

ט **פחות**. שם כג"ל:

(**ליקוט**) **פחות כו'** דסתמא דגמ' בכמה מקומות כר' אבהו שם ל' ב' ההוא אודיתא כו' ובפ"ב דכתובות ושם ופ' ג"פ במותב תלתא וחד ליתוהי ובפ"ב דב"מ זיל אייתי תלתא כו'. וכן רבא בריש סנה' ס"ל כר' אבהו וכן ר"י ור"ל בירוש' והביאו תוס' ב' ב' ד"ה ד"ה כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **פחות משלשה כו'**. ע' במרדכי וש"פ שהוכיחו מהא דאודיתא בפ"ג דסנה' וג' שישבו לקיים השטר ומת א' כפ"י דב"ב ופ"ב דכתובות והתוס' בסנה' דקיום ואודיתא

אפי' שמואל מודה ומ"ש ודלמא רבנן דר"א כשמואל היינו כשמואל בעלמא ודבריה' מוכרח לפי' הרי"ף ורמב"ם דס"ל אפי' מומחה לא מהני ביחיד אף שמועיל בעלמא (ע"כ):

י **אפי'**. ו' א':

יא **אא"כ**. שם:

יב **או**. שם:

יג **ובזה"ז**. ב"מ ס"ז ב' ועתוס' שם:

(**ליקוט**) . והאידנ' כו' תוס' דבכורו' ל"ו ב' ד"ה פסק ומיהו כו' (ע"כ):

יד **כל**. סנה' ל"א:

טו **ולא כו'**. טור לפי פרש"י שם:

טז **אפי'**. רמב"ם וגאון בסי' פ"ב לפי פי' הרי"ף ורמב"ם שם וא"כ היה. רב אשי בתוכם והיו שלשה וע"ל סי' ל"ט סי"ב משמע דרב אשי לבד לא מהני וערש"י בכתובות פ"ב א' ועסי' פ"ב דהטור חולק על הגאון:

(**ליקוט**) **כל שאינם כו'** אפי' כו'. וכן בקיים שטרות מאותו הראיה כמ"ש בפ"ב דכתובות וכמ"ש בסי' מ"ו ס"ד בהגה (ע"כ):

יז **הודאה**. שם:

יח **ויכולין**. ב"ב ל"א א':

יט **והכופר**. ב"מ י"ז א' וריי"ף שם:

כ **אע"פ**. עתוס' סנה' ה' א' ד"ה כגון כו':

(**ליקוט**) **אע"פ כו'**. אבל קבלוהו אף בהדיו' מותר לכתחל' כמ"ש בירו' ריש סנה' ר' אבהו היה יתיב דיין בכנישתא מדרתא דקיסרין לגרמיה א"ל תלמידוי ולא כן אלפין רבי אל תהי דן יחידי אמר לון כיון דאתון חמי לי יתיב דיין לגרמי ואתון לגבי כמי שקיבלו עליהן ותני כן בד"א שלא קיבלו עליהן אבל כו' קיבלו עליהן דן אפי' יחידי (ע"כ):

כא **וראוים**. שבועות שם:

כב **נמצא**. סנה' כ"ו א':

כג **מי שאינו**. שם ו' א':

(**ליקוט**) **מי שאינו כו'**. עבה"ג וכמ"ש בספ"ד דהוי כמקדיש כו' ועוד כ' בפ"ג דמי שמעמיד דיין שאינו הגון כאלו מעמיד מצבה כו' וטעמו מדמסמיך הכתוב הני פסוקים ולא תקים כו' לא תזבח כו' לפ' דיינים וכמו שדרשו בפ"ק דסנה' על פ' לא תטע לך כו' וראיה ממ"ש במדרש ר"פ שופטים והביאו הילקוט שם דעל כסא של שלמה היה הכרוז מכריז אלו הששה לאוים לא תכיר כו' לא תזבח כו' וצ"ל כנ"ל וכן מצאתי במהרי"ק סי' קי"ז והאריך שם וכ' דלאו לא תטע קאי על דיין רשע ולא תקים קאי על דיין בור כמו

אבן דומם ולא תזבח קאי על מינוי של ר"ג ונתינת רשות שאינו מועיל כדברי הרמב"ם ע"ש (ע"כ):

כד **אע"פ**. שם ז' ב' וע"ל סי' כ"ה ס"ד מ"ש שם:

כה **אפי'**. שם ה' א':

כו **רשות**. שם כפי' תוס' ד"ה דהכא כו' אבל לפרש"י שם ד"ה שרודים כ"ש למלך עצמו שמהני:

כז **וי"א**. כפרש"י:

(**ליקוט**) **ומיהו כו' וי"א כו'**. עש"ך (ע"כ):

(**ליקוט**) **רשו' כו' ומיהו כו'**. ונ"מ כמ"ש בסי' ח' ס"א בהגה וכיון שקבלום כו' וכן כל ציבור כו' וכ"כ בב"י ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דאם כו'** ר"ל לפוטרו אם טעה כ"כ בריב"ש שם והביאו ב"י ומיהו עכשיו אין נ"מ בזה כמ"ש בס"ב בהגה ומיהו נ"מ כמ"ש בס"א בהגה ונ"ל דוק' כו' וזהו ג"כ מש"ל רשות שנותן כו' ומיהו כו' נ"מ ג"כ לזה וס"ל אפי' גמיר וסבי' לא מהני וע"ז קא' וי"א כו' דבלא גמיר אפי' רשו' מר"ג לא מהני כמ"ש בש"ע והרב למד רשות לענין זה מרשו' לפטו' כנ"ל וזהו שסיים על דברי ש"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **רשו' כו'**. ונ"מ לענין טעה לג' הדיוטות כמש"ל סי' כ"ה ס"ב בהג"ה וג' הדיוטות כו' וע"ל כו' וז"ש ומיהו אם כו' דכה"ג ודאי פטור דהוי כמו מומחה וקבלוהו עלייהו וכמש"ש וז"ש ג"כ וי"א דאם כו' וכמ"ש בריב"ש שם דנ"מ לפוטרו ובזה"ז לשלשה וכנ"ל (ע"כ):

כח **או השר**. ב"ק קיג ב':

כט **מ"מ**. ברכות נ"ה א':

סימן ד

א **אם רואה**. שם בן בג כו':

ב **יכול להכותו**. שם:

ג **אם**. שם כ"ח א':

ד **אפי'**. שם כז ב':

ה **והוא שיכול**. שם קי"ז א' וכ"מ במ"ק י"ז א' דדוק' ת"ח הלא"ה לא:

ו **מ"מ**. ב"מ קיג א':

ז **אבל אם**. שם קטו א':

ח **או**. שם קיג א' דוקא לביתו או לפתחו:

ט **וי"א כו' שגזלו.** ב"ק שם בן בג:

י **או רוצה.** שם גרגותא:

יא **או.** שם כ"ח א' שור שעלה כו' וקצותה כו':

יב **אבל.** ברכות ה' ב':

יג (**ליקוט**) **ודוק' הוא כו'** עסי' כ"ו ס"א (ע"כ):

יד **מיהו כו'.** ב"ק קיז א' לפי פי' המרדכי דמ"ש כל כמיניה דוקא משום שא"י לברר כנ"ל:

טו **וי"א.** שם כ"ז ב' לפי פי' דוקא אפדנא:

(**ליקוט**) **י"א דלא מיקרי כו'** דתפיסה לא מיקרי דינא אלא תפיסה שם (ע"כ):

(ליקוט) י"א דלא מיקרי עביד כו'. ממ"ש בפ"ט דב"מ אבל אתה נכנס לביתו של ערב לשכר כתף כו' וכבר כתב וי"א דלא אמרי' כו' אבל אם כבר נתחייב כו' ודוחק לומר דשם מיירי לרצונו וצ"ל הא דברכות מפני שלא היה יורד לדין עמו וז"ש ויורד עמו כו' (ע"כ):

טז **וכ"ז כו' אבל יחיד.** מ"ק י"ז א' ורבים דין ת"ח להם וכמש"ל קידרא כו' ומי יעיד להם שכולם נוגעים:

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'.** כמ"ש בפ"ב דמ"ק בצורבא מרבנן כו' במילתא כו' ר"ל אף שא"י לברר כי א"א לו לברר שהוא טרוד בגירסתו וה"ה לבני העיר כמש"ו כי אינן כו' (ע"כ):

(ליקוט) אבל יחיד נגד רבים כו'. כמ"ש בב"ב ק"א שבררו כו' מאן דמתני כו' וערשב"ם שם בד"ה כשאבדה כו' אבל רבים כו' (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **והוא מבני העיר.** דוקא לענין זה צריך מבני העיר אבל לענין מוחזקין וליתן משכון א"צ ולכן סתם הרב שם וכ"כ ש"ך ופשוט הוא בטעמו (ע"כ):

יח **הקהל.** ב"ב נ"ה א' ועתוס' שם וגמ' יבמות מ"ו א':

יט **וצריך לתת.** ב"ב כ"ד ב':

כ **ודוקא.** שם מ"ש מבור דאמרת כו':

כא **ומ"מ כו'.** שם קידרא כו':

כב **וכ"ז כו'.** שם ח' א' וא"א לומ' מוהרקיי' בטפסא כו' בזה:

כג **ומותר.** גטין פ"ח ב':

סימן ה

א **ויש מי שכתב.** סנה' כ"ד:

ב **למי שאינו.** רמ"ה וכ"מ לשון לא יהיבנא כו':

(**ליקוט**) **למי שאינו בעיר.** רמ"ה וראיה שהרי אמרי' ברפ"ג דמכות דנין דינו כו' ב"י ומ' אף בע"כ (ע"ל):

ג **וי"א.** ב"ק שם לבני כלה כו':

ד **ויש מקומות.** וסמך להם שבת ט' ב' ואם התחילו כו' וכן גומרין בלילה כמש"ל:

ה **וי"א דאם עברו כו'.** ירושלמי והביאו תוס' ביבמות ק"ד א' ד"ה מר אלא שתוס' ועמ"ש בסי' כ"ח ?סכ"ד וקי"ל כדעת התוס' ושכן מוכרח בגמ' דיבמות שם וסנה' י"א ב':

ו **עד.** כפי' הרי"ף בפ"ק דסנה':

ז **מכאן ואילך.** שבת שם תנא להו כו':

ח **מתחלת.** רש"י שם וכ"מ בפ"י דפסחים צ"ט ב' ק"ב:

(**ליקוט**) **מתחלת.** בו' ומחצה זמן מ"ג כמ"ש בפ"ד דברכות (ע"כ):

ט **אפי' תחלת כו'.** שם י"א מאימתי כו' וכמ"ש שם תוס' ורא"ש דקאי אאם התחילו ע"ש:

י **אפי' כשהגיע.** תוס' ורא"ש וכמ"ש בברכות כ"ח ב' ועתוס' שם:

יא **ובלבד.** סוכה ל"ח א':

יב **ואם ישבו.** שבת ט' ב' אלא סמוך למ"ק כו' וכמ"ש תוס' שם דבהא קי"ל כריב"ל ודוק' ישבו סמוך למ"ק כמ"ש הרא"ש:

סימן ו

(**ליקוט**) **ואם הוזקקו כו'.** כפי' דמש"ש לאפוקי כו' לפי הס"ד אבל הרא"ש מפ' דקאי גם אמסקנא ואף שהב"י הכריח כדברי הרמב"ם אין ראייתו מוכרחת (ע"כ):

(**ליקוט**) **אם הוזקקו כו'** דמש"ש לאפוקי מדרב קטינא היינו לס"ד דאל"כ מאי פריך שם ותנא דידן מ"מ כו' לימא דס"ל כרב קטינא כמש"ש באונאה ועתוס' שם ד"ה ותנא כו' וסוגיא דשם ודאי למסקנא ומש"ש לאפוקי כו' ר"ל לאפוקי ממאי דס"ד בדרב קטינא ותוס' כ' שם בע"א ע"ש בד"ה הנ"ל (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם הוזקקו כו'.** רמב"ם ועתוס' שם ד"ה ותנא כו' אבל הרא"י שם פ' דלא כרב קטינא שכ' דמש"ש לאפוקי דר"ק אף לפי המסקנא ע"ש וכ"כ הטור ואזיל לשיטתו שכ' שם אצל פלוגתא דר"כ ולוי באונאה בפרוטות דהלכה כלוי וכמש"ל סי' רכ"ז ס"ה וכ' דמתני' ל"פ על לוי והא דלא חשיב לה משום דאיכא בכלל גזל וכמו דמשני אישיבת הדיינים ולכן לא פריך ממתנ' אלוי ובזה מתורץ קו' תוס' הנ"ל דלא מצי לשנויי דא"ל דרב קטינ' דא"כ פליג לוי אמתנ' אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו דס"ל דלוי פליג אמתנ' גבי אונאה כמש"ש וקשיא קו' תוס' הנ"ל וע"כ צ"ל ?כר"י הנ"ל (ע"כ):

סימן ז

א **אחד מהן.** יבמות ק"א ב' א"ל תא סקו כו':

ב **לישראל**. שם ק"ב א':

ג **אלא**. שם:

ד **או אביו**. תוס' שם ד"ה לענין חליצה גמ' קדושין ע"ז א':

ה **וגר**. יבמות ק"ב א':

ו **ממזר**. סנה' ל"ג ב':

ז **ואפי'**. שם ל"ב א' ממשמעות הלשון הכל כדמשמע בקדושין ע"ו ב' למימרא כו' והוינן כו':

ח **לכל**. קדושין ע"ו ב' כפי' תוס' בסנה' ל"ו ב' ד"ה חדא:

ט **וכן**. סנה' ל"ד ב' נדה מ"ט א':

י **אבל**. שם נ' דלא קא דחי ר"י אלא טעמא דסיפא דמתני' כו' וריף ורא"ש שם דהא פסול להעיד כמ"ש בסי' ?ל"ה סי"ב:

(**ליקוט**) **אבל כו'**. דרישא לא' אידחיא וכמ"ש בס"ט דלא כסמ"ע שכ' הטעם משום דהוי כלילה (ע"כ):

יא **י"א**. שבת נ"ו ב':

יב **והביא ב' שערות**. מתני' בס"פ האשה רבה:

יג **וי"א**. ירושלמי:

(**ליקוט**) **וי"א דמבן כו'**. ירושלמי פ"ד הל' ט' מה בין דיני ממונות לדיני נפשות כו' ר' אבהו בשם ר' יוחנן אף פחות מבן עשרים שלא הביא שתי שערות כשר בדיני ממונות ולא בדיני נפשות (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. דס"ל ביאשיהו כפרש"י בשבת שם (ע"כ):

יד **אשה**. נדה מ"ט ב' כל הכשר כו' ואשה פסולה להעיד כו' ר"פ שבועות העדות. ירושלמי פ"ג דסנה' ופ' הדיינים מעתה שאין האשה מעידה אין האשה דנה וע' תוס' בשבועות כ"ט ב' ד"ה שבועות כו': ירושלמי ר"פ שבועות העדות הרי למדנו שאין האש' דנה מעתה אין האשה מעידה כו' וגם בפ"ג דסנה' הל' ט' ע"ש ועתוס' בשבועות כ"ט ב' ובנדה נ"א בד"ה כל ובירושלמי כו' (ע"כ):

טו **י"א**. סנה' מ"ב א' תוס' שם ד"ה העוסקי':

(**ליקוט**) **י"ח כו'**. במ"ר פ' נשא קע"ח ד' דיין ששתה רביעי' אל ידון וכן כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א כו'**. והר"י בס' היראה כ' בהדיא דאין חילוק בין הוראה לדיני ממונות ועמ"ש במ"א (ע"כ):

טז **אין**. ב"ב קי"ד א':

יז **ודוקא**. ר"ה כ"ה ב':

יח **אבל**. שם:

יט **אפי'**. שם:

כ אם שם:

כא **אבל**. שם וב"ב קי"ג ב':

כב **אבל בעדות**. ר"ה שם:

כג (**ליקוט**) **ואם הוזמ' וי"א כו'**. ס' הראשונה הוא ס' רשב"ם בב"ב שם ולמד ממ"ש בפ"ק דמכות היכי אמרי' להו כו' וקי"ל כר"ן דפ' כרבי וס"ל לרשב"ם דאף בלא הוזם אלא שכיוון ראייתו בתורת עדות א"י להעיד ועוד הביא ראיה ממ"ש בב"ב שם שנכנסו לבקר משמע דוקא לבקר אבל תוס' וש"פ חלקו עליו דלדבריו א"כ לר"י במכו' שם א"א לעולם לעד לעשות דיין וגמ' בר"ה הקשו בפשיטות לא תהא שמיעה כו' ועוד דרב יהוד' פ' במכות שם כר' יוסי ובב"ב שם אמר ג' שנכנסו לבקר כו' ועוד כ' תוס' דגם במכות שם לא תליא בראייתן לבד אלא שבאו ג"כ לב"ד להעיד ועתוס' במכות שם ד"ה שמואל כו' ועוד דטעמא דאין ענ"ד משום עדות שא"א יכול להזימה או משום ועמדו כו' כמ"ש רשב"ם שם וזה ל"ש כאן בהוזמנו ועתוס' בב"ב שם וסנה' ט' א' והר"ן הכריע בכיון ראייתו כתוס' ובהוזמנו כרשב"ם וע' ב"י וזהו ס' ראשונה וס' אחרונה הוא סברת תוס' (ע"כ):

כד **וכל זה**. כתובות צ"א ב':

כה **מי**. קדושין ע"א:

כו **אסור**. כתובות ק"ה ב' תוס' ד"ה לא:

כז **שושבינו**. סנה' כז ב' כט א':

כח **ולא**. סנה' שם:

כט **אע"פ**. כתובות שם:

ל **אלא**. סנה' ז' ב' לא תכירהו לא תנכרהו ח' א':

לא **ואם**. ספרי ושפטתם צדק כו':

לב **ומיהו**. הג"א ומ"ש לא לידון כו' מ' לכתחלה:

לג **וי"א**. סנה' כז ב' דחשיב בהדי פסולים במתני' ורבנן ל"פ אלא בעדים אבל בדיינים מודי כמש"ש ומפיק מקרא:

לד **וי"א**. תוס' סנה' ח' א' ד"ה פסילנא כו':

לה **וכ"ש**. שבועות ל"ב:

לו **ואפי'**. סנה' ח' א':

לז **מי**. סנה' כג א':

לח **המנדה**. קדושין ע"א:

לט **שני**. סנה' כ"ט א':

מ **כל**. נדה מ"ט ב':

מא **שהדיינים**. תוס' וירושלמי הביאו הרי"ף ורא"ש פ"ג דסנה' סל"ב:

מב **דיין**. שבועות ל"ב:

מג **ב"ד של**. מדרש ריש דברים צריכין הדיינין כו' ואלו הן כו' החשיב הרמב"ם חכמה ונבון באחד וחשיב ענוה שביעית שאמרו אתך כו' כמרע"ה ענו מכל כו':

מד **אהבת הבריות**. זהו וידועים:

מה **בעלי שם טוב**. אנשי חיל:

מו **אא"כ**. רשב"ם שם ד"ה דהכל אצל כו':

מז **ואם הוא**. שם וליסלקו כו'. אבל במס קבוע לא כמ"ש שם הב"ע דלא קיץ:

מח **ואם עשו**. שם ח' ב' ורשאין בני העיר כו' אפי' נגד הדין כמ"ש ב"ק קיז ב' ורשאין כו':

מט **או**. שם ואל ישנו ממנהג כו'. ב"מ פ"ג א' ב':

סימן ח

א **שאינו הגון**. סנה' ז' ב':

ב **ואינו חכם**. שם דבי נשיאה כו':

ג **אע"פ שהוא**. ספרי פ' דברים לא תכירו פנים כו' שלא יאמר כו':

(ליקוט) אע"פ שהוא כולו מחמדים כו' ספרי פ' דברים לא תכירו פנים במשפט זה הממונ' להושיב דיינים שמא תאמר איש פ' נאה אושיבנו דיין איש פ' גבור אושיבנו דיין איש פ' יודע בכל לשון כו' ע"ש (ע"כ):

ד **ואסור להעמיד**. שבת קלט א' וע"ש ברש"י:

ה **ועיירות**. סנה' כג א' בערכאות כו':

ו **וכיון**. שם אימתי בזמן כו' ואפי' בערכאות:

ז (**ליקוט**) **וכל דיין**. ירוש' סוף ביכורים ר' מנא מקיל לאילין דמתמנין בכסף ר' אימי קרא עליהון אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם א"ר יאשיה וטלית שעליו כמרדעת של חמור א"ר דיין זה שהוא מתמנה בכסף אין עומדין מפניו ואין קורין אותו רבי והטלית שעליו כו' (ע"כ):

ח **לעמוד לפניו**. צ"ל מפניו וב"ה בירושלמי:

ט **באימה ביראה**. סנה' שם לעולם יראה הדיין כו':

י **על צוארו**. כ"ה גי' הרי"ף:

יא **כאלו תקן**. ר"ל ז"ש כאלו נעשה שותף כו':

יב **שמא יאמר**. סנה' שם ו' ב':

יג **דרך**. שם י"ד א':

יד **עד שידעו**. סוף ברכות:

טו **ושאם**. ע"ז י"ט ב':

טז **ואעפ"כ**. הוריות י"א:

יז **אסו**'. נדרים פ"א ב':

יח **וכן אסור**. שם:

יט **ומצוה על**. סנה' שם:

כ **וק"ו שלא**. פסחים מ"ט א' ועתוס' דספ"א דקדושין מ"ב ד"ה וי"א בירו' כו' ובמ"ר פ' קהלת על פ' ושנאתי את החיים ר' הושעי' אתון כו':

כא (**ליקוט**) **כל דיין**. ירוש' סוף פ"א דסנה' ר' יוחנן כו' חמא ר' חנינא בר סיסי מפצע קיסין א"ל ר' לית הוא כבודך א"ל ומה נעביד ול"ל מאן דמשמשוני א"ל אין לא הוה לך מאן דמשמש' לא מקבלה עלך מתמנייא (ע"כ):

כב **אף**. יבמות נד א' קדושין י"ב ב':

כג **וכן יוכל**. ב"ק כ"ח א' פרט לשליח ב"ד לפי שעושה ברשות וכן מדמה שם עביד דינא לנפשיה דבתחלה מותר לשליח ב"ד:

כד **וכן אם**. שם בעביד אינש כו' ת"ר שור שעל' כו' וה"ה לשליח ב"ד כנ"ל:

סימן ט

א **מאד מאד**. ת"כ אר"ש וביותר במקום כו' ועוד החמירו בפ' בתרא דכתובות ר"י בר אלישע ור"י בר"י ושאר עובדין שם:

ב **ואם לקחו**. תמורה ד' ב' רבא אמר כו' ושם ו' ע"ב בריבית קצוצה כו' וה"ה כאן וז"ש כשיתבענו כו' שם יוצאה בדיינין:

ג **וכשם שהלוקחו**. נלמד ג"כ מריבית ב"מ ע"ה ב':

ד **ולא מוכח**. שם מנין לנושה כו' ואינו רגיל. דוקא משום דמוכח וע"ש תוס' דף ס"ד ב' ד"ה אבל כו':

ה **אם קדם כו'**. כתובות ק"ה ב' וכפי' תוס' שם ובסנה' ח' א' ע"ש:

ו **נהגו לעשות**. שם ק"ה א' גוזרי כו' וע"ש תוס' ד"ה גוזרי כו':

ז **ויותר טוב**. שם ב' מאי דכתיב מלך כו':

ח **כל דיניו**. תוספתא פ"ג דבכורות והביא הר"ן ספ"ב דקדושין:

ט **אא"כ.** שאינו מהפסולין להצריך תשובה רק קנס חכמים על אותו דין שנטל שכר שעבר על מה אני כו' וחוששין לכל הדינים שמא נטל שכר עליהן כמ"ש בתוספתא החשוד להיות נוטל כו' כל דיניו בו' ר"ן בשם רמב"ן וז"ש החשוד שאין האיסור אלא שמא נטל וכן בירושלמי ריש סנה' תמן תנינן הנוטל שכרו לדון דיניו בטלין כיני מתנ' החשוד ליטול שכרו ודן וכו':

י **אלא יאמר לו.** סנה' צ"ט ב' כגון דיתיב קמי רביה כו' ושם פ"א א' לא תימא כו' וכ"ש לרבו וכן בחגיגה פ"ב תרשיני לומר דבר א' ובמ"ק פ"א למדתני רבינו כו':

(**ליקוט**) **אלא יאמר כו'.** ל"ה א' לא תענה כו' וכפי' תוס' שם בד"ה דיני לפי הראשון דקאי נמי אד"מ ועסמ"ע סי' י"ח סק"ב בפי' דברי התוס' (ע"כ):

סימן י

א **וישא ויתן בו.** סנה' כ"ט א':

ב **והוא.** ברכות ס"ג א':

סימן יא

א **שולחים.** מ"ק ט"ז א':

ב **אבל.** ב"ק שם כיון דאיתא כו':

ג **למחרתו.** שם:

ד **והשליח ב"ד כו' ומשמתין כו'.** שבכל אלו מנדין:

ה **הקלני.** קדושין ע"ב:

ו **הקלה הדיין.** שם א' וערש"י שם ד"ה שמתיה כו':

ז **לא רצה לבא.** ב"ק קיג א' על דלא אתיכו' ושם קי"ב ב' האי שלוחא דרבנן כו' וה"מ לשמתא כו' מ' על כל שמשמתין:

ח **מי שאומר.** מ"ק ט"ז א' אבל לאפיקרותא כו':

ט **מי שלא כו'** ואם לא כו'. כמ"ש בב"ק קיב ב' כתבינן פתיחא כו' תלתין קמאי כו' ואם היה מבקש זמן ע"ז נותנין לו מ"מ מנדין אותו על שלא בא לב"ד לבקש זמן:

(**ליקוט**) **מי שלא יוכל כו'.** ממ"ש בב"ק קי"ג א' ולא היא כו' אבל בלא אתי לדינא מורד הוא אע"ג דלפריעה אנוס הוא משא"כ בצייתנא רשב"א שם וכן שם קי"ב ב' אי לא אתא כתבינן פתיחה אע"ג דלא כתבינן אדרכתא עד תשעים יום ושם וה"מ דאמר אתינא כו' וערשב"א שם (ע"כ):

י **ואם יש**. ע"ק שם לפני גברא רבא שנא' כו':
(**ליקוט**) **ואם כו'**. עסמ"ע (ע"כ):
יא **ואם לא כו' לערב**. עס"א שכ' למחרתו וצ"ע:
(**ליקוט**) **לערב**. כ"ה ברמב"ם אבל ט"ס הוא שהרי הוא עצמו כ' למעלה למחרתו וכ"כ בטוש"ע ס"א (ע"כ):
יב **וכ"ש על כו'** אע"פ שלא חזר. ב"ק שם דאמרי אימר כז' וכמש"ל שמא לא אמרו לו ש"מ דא"צ לחזור השכנים לפני ב"ד:
יג (**ליקוט**) **מי כו'**. ע"ש סי' שפ"ו בהג"ה לענין מזונות אשתו ע"ש (ע"כ):
יד **דמעשה ב"ד**. ב"מ ט"ו וערש"י שם ד"ה כשעמד בדין כו':

סימן יב

א **אחד הדיין**. כ"פ הרי"ף. וכ"ה בירושלמי ריש סנה' שמא כו' ויהא החזק אויבו וכ"ה ג"כ בתוספתא וכ"ה בספרי על פ' לא תגור שמא תאמר כו' ושם אמר ג"כ עד שלא תשמע כו':
(**ליקוט**) **אחר הדיין**. כ"ה בירושלמי פ"א עד שלא תשמע כו' שמא כו' ויהא החזק אויבו (ע"כ):
ב (**ליקוט**) **ואם היה כו'**. ספרי פ' דברים בעת ההיא לשעבר הייתם ברשות עצמיכם עכשיו הרי אתם משועבדים לציבור והיינו בכה"ג דאם שניהם רכים או חזקים לעולם צריך ליזקק להם כמ"ש בהג"ה ושם לא תגורו מפני איש או שמא תאמר מתירא אני מפני פ' שמא יהרג את בני או שמא ידליק את גדישי או שמא מקצץ את נטיעותי ת"ל לא תגורו וכן ביהושפט אומר ויאמר לשופטים כו' ויש לדחות דשמא משמע דבריהם ויודע כו' דוקא ומ"ש לשעבר כו' מיירי בשניהם כו' ובא' לעולם א"צ וכ"מ שם שהרי ברישא אמ' שם כל' הגמ' לא תגורו מפני איש שאם באים כו' עד שלא תשמע כו' ועוד שהרי ממונים היו ואפ"ה אמר עד כו' (ע"כ):
ג **וכן אם היו**. מדקא' א' רך:
ד ויש מי שכ' קדושין ע"א עד שהגיעו לסכנה כו":
ה **וכל ב"ד**. שם וכן בדוד הוא כו':
ו **אע"פ ששמע**. שם דלא כר"ש בן מנסיא:
ז **אבל אחר**. שם ועתוס' ד"ה אבל:
ח **ואין ב"ד**. ב"ק צט ב' זיל אייתי ראיה דממחית כו' ושם זיל חלפיה כו' לפנים משורת הדין כו':

ט **ויש חולקין**. ב"מ כ"ד ב' ושם פ"ג א' ועראש"ש פ"ב דב"מ שם:

י **יש כח ביד ב"ד**. קדושין מ"ב א':

יא מי שתובעים ר"ל אע"ג שאמרו בב"ק מ"ב ונימא לי' כו' הוה מעריקנא כו' וע"ש תוס' ד"ה הוה ונ"ל כו' דמ' דמותר אין הדבר כן אלא ה"ק אתה מה לך עלי ואפי' על האמת אסור כמ"ש בשבועות ל"א א' תא קום בהדא כו' וכמש"ל סכ"א ס"א ואפי' א"ל בא כו':

יב **ואם עבר**. ב"ק נ"ו א' וע"ש תוס' ד"ה ממונא כו' ע"ש:

יג **אפי' בשלשה**. רש"י שם וכן מ' בגמ' שם דאי ס"ד כו' ל"ל תלתא כו':

יד **וי"א**. צ"ע ועש"ך:

טו **ה"ה אם נתן**. כתובות ק"א ב' וע"ש בראש"ש:

טז **י"א**. ב"ב ג' א':

יז **מחילה**. תוס' סנה' ו' א' ד"ה צריכה וראש"ש פ"ה דב"מ מגמ' דכתובות ק"ד א' כ"ז שהיא כו' וגמ' קי"ב המחהו כו' חוזר כו' וספ"ג דב"ק טענו בחטים כו' וקדושין טז א' לימא לי' כו':

יח **שנים שקבלו**. יום טוב י"ט וכ' האומר הרי עלי תודה כו':

יט **אם טוען**. נדרים ג' ב' בל תאחר דנזירות היכי כו' ות"כ פ' מצורע ע' פ' ואשה כי יזוב כו' א' מדה כלה כו':

כ **אם ראובן**. ב"ב מ"ח א' וע"ש בתוס' ד"ה אמר רבא אבל במתנה כו' וע"ש דף מ"ב או דגיטא ומתנתא כו' ע"ש וז"ש ואין לו בו זכות כו' דדמי למתנה ושם מודה שמואל היכי דיהיב זוזי משא"כ במתנ' וכה"ג:

כא **שנים חלוקים כו'**. ב"ב ג' א' כגון שהלך כו' וז"ש לעיל ס"ז או אחד משאר כו':

(**ליקוט**) **ובנה כו'**. ל"ד אלא שהחזיק וכ"מ בתשו' שם (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **וזה קצת**. ואף שבסי' קנז כ' בשם הרא"ש דבהחזיק א' מהן סגי תי' הט"ז דשם הוא מחזיק לטובת שניהם כו' ע"ש וכ"ה מבואר בראש"ש שם שכ' מהתוספתא החליף קרקע בקרקע כו' כיון שהחזיק א' מהן כו' (ע"כ):

כג **פשרה כו'**. כנ"ל שם:

כד **הכופר בפקדון**. ע"ב מ"א א':

כה **וה"ה**. כנ"ל:

כו **מי**. כנ"ל ס"ח:

(**ליקוט**) **מי שנתחייב כו'**. ואע"ג דלא פירש להדיא כמ"ש היה מדבר עם החשה על עסקי גיטה כו' וקי"ל דהלכה כר' יוסי כמ"ש בפ"א דקדושין וכן מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני כו' וע' מרדכי פ"א דסנה' (ע"כ):

כז **פשרה בלא כו'** אינו כלום. דאסמכתא היא:

כח **אא"כ אמרי.** ע"ל סי' ס"א ס"ה וסי' ר"ז סי"ח וצ"ע ועש"ך:

כט **או מעכשיו.** ב"מ ס"ו ב' ואב"א מתני' כו' ואפי' לדעת רמ"א בסי' ר"ז סי"ד כאן מהני לכ"ע כמ"ש הרא"ש ב"מ שם פ"ה סכ"ט ע"ש:

ל (**ליקוט**) **צריכים כו'**. ירו' פ"א ר' יוסי בן חלפתא אתון תרין ב"נ מידון קומוי א"ל ע"מ שתדינני דין תורה א"ל איני יודע ד"ת בימי רשב"י בטלו דיני ממונות אמר רשב"י ברייך רחמנא דליכא חכים מידן (ע"כ):

סימן יג

א **וא"צ שיהי'**. גמ' שם ודע' הדייני' כ"ע כו':

ב **ושלשת'**. ר"ל לא כמ"ד שם שהמבוררי' שבירורו הדייני' דנין אות':

(**ליקוט**) **ושלשתם כו'**. ר"ל לא כס"ד שהן בוררין ב"ד אח' והן דנין אות' (ע"כ):

ג **שמתוך שזה.** רש"י ורא"ש שם והו' ירוש' ריש פ"ג שמתוך שבירורו מרדף זכותו:

(**ליקוט**) **וגם הדייני' כ"א כו'**. ירוש' רפ"ג א"ר זיר' מתוך שבירורו מרדף זכותו (ע"כ):

ד **אם אינם כו'**. רא"ש שם:

(**ליקוט**) **אם אינם כו'**. כמ"ש תוס' שם ה' א' דמ"ש כאן זבל"א כשאומ' לא אדון בפני זה כו' אבל בלא"ה יחיד מומח' בע"כ כופה אותו וה"ה למנהיגי עיר שהם במקום מומח' כמ"ש בסי' ב' וכיון שא"י להשות עצמן כופין אותו וכ' תוס' שם דה"ה שלשה הדיוטות וז"ש ואם אין מנהיגים כו' (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **וכן אם הנתבע כו'**. שם דעת הדיינים כ"ע כו' משום דר"י כו':

ו (**ליקוט**) **ואם השנים כו'**. דהא קבלו עלייהו וסגי אפי' בחד כמיש"ש ד' אי (ע"כ):

ז **וי"א.** ירוש' כמש"ל בס"ב:

ח **וה"ה אם.** דאין לאחר קנין כלום סנה' כ"ד ב' והוי כגמר דין ואמר בירו' שם הל' ג' נגמר הדין א"י לחזור בהם:

ט **וי"א.** ירו' שם קבל עליו בפני ג' א"י לחזור בו ור"ל שטען נ"י וכ"כ הרא"ש בב"מ שם סנ"ב בעוד שלא טענו כו':

י **וכ"מ שאין.** ירו' שם לעולם מוסיפין הדיינין עד שיגמר הדין ואמר שם נגמר הדין כו' כנ"ל אלמא דהן שוין:

(**ליקוט**) **וי"א דאם הנתבע כו'** וי"א דמשטענו כו' וכל מקום כו'. ירו' שם הל' ג' דתניא לעולם מוסיפין עד שיגמר הדין ויכולין לחזור בהן נגמר הדין א"י לחזור בהן וכ"כ נ"י

דטענו הוא גמר דין וז"ש וה"ה אם כו' דקנו הוי כגמר דין כמ"ש בגמ' כ"ג אין לאח' קנין כו' (ע"כ):

יא **ואין לדיין**. ריב"ש:

יב **מיהו**. חולק אש"ע:

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. דהא נתרצו ואין חוששין שהשני יבדה טענות מלבו והוי כקבלוהו ומ"ש בש"ע ואין לדיין לקבל מ' אפי' ברצון היינו מרצון שלו שלא ברצון של זה שכנגדו (ע"כ):

יג **בגזלנות**. או אפי'. שם ב':

יד **אם בירר**. ירו' ועהג"א ריש גטין:

טו **דהא בעינן כו'**. שבועות ל"א ועמדו כו':

טז **ויכולים**. כמש"ל סנה' כג דעת הדייני' כו':

יז **ושאם לא**. שאמרו בפי' כן דאל"כ דעת כולם בעינן כמ"ש בע"ז ע"ב א' וכנ"ל סי' י"ב סי"ח:

יח **ונסתלק**. סנה' ל"א אי לאו את בהדן כו' ר"ל ואפי' נסתלקת אח"כ ולא היית אומר:

יט או שאומר שם יז א' דהוי כמו נסתלק:

(**ליקוט**) **ונסתלק כו' או כו'**. שם ה' ב' שאני כו' (ע"כ):

סימן יד

א **ואח"כ מוציאים**. ר"ל מיד כמ"ש בס"ד ב"ב מ"א א"ל לכי תיתי:

ב **ודנין להם**. כנ"ל בסי' י"ג ס"ו:

ג **ושני בע"ד**. ב"ב קסז ב':

ד **מיהו אם**. סנה' כג א' אפי' תימא ב"ד מי קא מטרחנ' לך:

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. כ"מ מהירושלמי שכ' למטה מכא לכא ט' מילין כו' (ע"כ):

ה **ואם שני**. ירו' שם הל' ב' זה אומר בטבריה כו' מכא לכא כו':

(ליקוט) ואם שני חכמים סמוכים כו'. ירו' פ"ג הל' ב' א"ר אלעזר זה אומר בטבריא וזה אומר בציפורי שומעין לזה שאמר בטבריא כו' א"ר אילא והאי דאר"א זה אומר בטבריא וזה אומר בצפורי באינון דהוון יתיבין בחדא משכנא מן הכא להכא ט' מילין ומן הכ' להכ' ט' מילין (ע"כ):

ו **בד"א בשאר**. שם ל"א ב' יוציא מנה על מנה כו' ולא אמרו אלא בלוה משום עבד לוה כו' אבל בשזה טוען דל"ל הכי לא:

(**ליקוט**) **בד"א בשאר כו'** דל"ש עבד לוה לאיש מלוה אבל בדברי הרא"ש שם מבואר

להיפך דכל היכא דל"ש עבד לוה שניהם י"ל לב"ד הגדול קאזילנא שתי' ההיא דב"ק דנתבע מצי אמר כו' ששניהם תובעים זא"ז א"נ בשאמר להד"ם דל"ש עבד לוה לאיש מלוה וכ"ה בדברי הרשב"א שם שתי' דוקא בלוה תובע מצי אמר ולא נתבע משום עבד כו' וע' בטור אבל הרמב"ם ס"ל דשמואל בב"ק שם ס"ל כס"ד דר' יוחנן בסנה' ולכן השמיט שם הא דשמואל משום דע"כ ר' יוחנן פליג על שמואל כמ"ש הרמב"ם דוקא בחולין ושלחו לו הא שלחו בלחוד לא ואם כשמואל שלחו לחוד מהני דא"ל בלא נקט דסקיא כמ"ש הרא"ש שם דהא ר"י ס"ל דלא מצי אמר לב"ד הגדול אזלינא והרא"ש כשיטתו כנ"ל וכן לתי' ר"ת וכמ"ש בהגה (ע"כ):

(**ליקוט**) **בד"א בשאר כו'**. כמש"ש שנים שנתעצמו בדין זה כו' ומ' כה"ג: (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **או כשאמר כו'**. שם בהא דאמימר (ע"כ):

ח וכן אם טען כן מ' שם בעובדא דעוקבן הבבלי:

(**ליקוט**) **וכן אם טען כו'**. דכל כה"ג הוי עבד כו' ועבה"ג וכמ"ש תוס' בכתובות טז ב' ד"ה כותבין כו' אע"ג כו' ל"ד לוה כו' (ע"כ):

(ליקוט) וכן אם טען זה שהזיקו כו'. דבכולם שייך עבד לוה כו' ועתוס' פ"ב דכתובות ט"ז ב' ד"ה כותבין כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכן אם טען כו'**. ממ"ש בספ"ג דכתובות וספ"ק דב"ק ואי אמר קבעו לי זימנא כו' אבל נ"י הקשה בב"ק שם מהא דאמימר ותי' דשאני בנזיקין דאין ב"ד בח"ל וכמ"ש בהג"ה וכ"ז כשיש כו' ונלמד מכאן וחולק הנ"י על הרמב"ם וש"ע (ע"כ):

ט **אבל טענה**. דל"ש למימר עבד לוה כו':

י **וכן הדין בזה"ז כו'** אבל. מדקאמר למקום הועד ול"ק לב"ד הגדול כמ"ש בב"ק:

(**ליקוט**) **וכן הדין כו'**. הכריחו מ"ש למקום הועד ול"ק לב"ד הגדול אלא בכה"ג (ע"כ):

יא **וי"א דב"ד כו'**. רא"ש ספ"ג דסנה' שפי' ב"ד הגדול שבדור וכמ"ש הלך אחרב"ד יפה:

יב **אם יש**. כנ"ל:

יג **וי"א דלטענת**. תוס' מהא דב"ק קיב ב' מצי אמר כו' ובסנה' מיירי מקום הוועד:

יד **ולכן לא**. כמ"ש בב"ק קיג א' והאידנא דאיכא כו' וכ"ש בזה"ז:

טו **עד יום ג'**. עסמ"ע דוקא למי שאינו בעיר ע"ש:

(**ליקוט**) **אבל כבר כו'** עד יום שלישי. כמו מקדם בה"ב ב"ק קיג א' וברפ"ג דמ"ק (ע"כ):

(**ליקוט**) **עד יום ג'**. עסמ"ע שכ' דוקא למי שאינו בעיר וכמ"ש בסי' י"א ס"ג ואפשר דמנהגינו לפימ"ש בטור מתחלה דדוקא אשה (ע"כ):

טז **אבל**. וכן. כנ"ל:

יז **וכ"ז כו' אבל**. שם כ"ג א' ואפי' לוה מצי מעכב כו' בערכאות שבסוריא:

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. כ' נ"י דז"ש.' בספק דב"ק ואי אמר קבעו לי זימנא כו' לפי שלד"ק אין ב"ד בבבל וצ"ע שהרי בתובע בכ"עיצריך לילך למקום הועד ואפשר שלא ס"ל הא דרמב"ם הנ"ל מ"ש שכן בגזלה ונזקין אלא דוקא במלוה (ע"כ):

יח **התובע צריך כו'** אא"כ יכול. ב"ק מי"ו ב' מאן דכאיב כו':

יט **אב**. עי"ד סי' ר"מ:

(**ליקוט**) **אב כו'**. דאפי' י"ל תביעה על אחר צריך לילך בעדו שלא יתבזה לעמוד בב"ד ריב"ש שם. עתוס' דקדושין ל"א א' סד"ה וטורדו כו' (ע"כ):

כ **עשיר**. סנה' ל"א ב' ואי לא ציית השיאוהו כו':

כא **ושניהם**. כנ"ל ס"א:

כב **ואם אחד**. עתוס' כ"ג א' ד"ה כגון:

כג **וכ"מ**. שם ח' א' הני בי תלתא כו':

כד **וכ"ש אם**. שם ל"א ב':

(**ליקוט**) **י"א שאם כו'** וכ"ש כו' ר"ל אפי' אינו חושדו והיינו לפמ"ש תוס' בסנה' שם בד"ה ואם מיהו כו' אבל לס' ראשונה היינו מ"ש מיהו י"א כו' ומ"מ אפשר דאף לס' זה מודה שאם חושדו צריך לכתוב לו אף אם לא שאל אלא ותוס' לא נחת לחלק בהכי בתחלה (ע"כ):

כה **מיהו י"א**. תוס' שם מדקא' כופין כו' ואם אמר כו':

(**ליקוט**) **י"א כו' מיהו כו'**. עי"ד סי' קעז סכ"ג ששם כתב טוש"ע כפי' י"מ (ע"כ):

כו **וכשצריכין לכתוב**. שם כ"ז שמביא ראיה סותר כו' ה"ה כאן. מרדכי:

כז **וא"צ לכתוב**. שהב"ד ששם ידעו מעצמם הטעם:

כח **וא"צ לכתוב אלא**. כ"מ שם זה אומר לב"ד הגדול כו' ואם אמר כתבו לי כו":

כט **ויש מי כו'** דגרמא הוא כמ"ש בב"ק סי' א' וכמ"ש התוס' החילוק בין גרמי לגרמא:

ל **ויש חולקין**. כנ"ל אבל אם היה מסרב כו' וגרמי הוא:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'** ויש חולקין כו'. בפלוגתא דר"י וריצב"א בתוס' דב"ב כ"ב ב' בד"ה זאת דס' ראשונה ס"ל כר"י דגרמי הוא שעושה עצמו ובשעת מעשה בא ההיזק וס' האחרונה ס"ל כריצב"א דבדבר השכיח קנסינן וה"נ שכיח (ע"כ):

לא **מי שאמר**. כנ"ל:

(**ליקוט**) **מי שאמר לחבירו כו'**. דדמי למסרב חייב כנ"ל וצ"ע (ע"כ):

לב **א"א שישבע.** דלא אמרי' שישבע אלא כשהוציא ברשות כתובות עט ב' או בששבח כמ"ש בסי' שע"ה

סימן טו

א (**ליקוט**) **צריך כו'.** והשמיט מש"ש א"נ לשודא דדיינא כמ"ש תוס' בכתובות צ"ד ב' בד"ה אימיה כו' וכמ"ש בסי' ר"מ ס"ג בהגה וכמש"ל (ע"כ):

ב **וכן מצוה.** עתוס' שבועות שם:

ג (**ליקוט**) **ואם הת"ח כו'.** כמ"ש בב"ב כב א' כי הא דרבא כו' דלא כהלכתא כו' (ע"כ):

ד **אבל אם.** דעובדא דרב ענן מיירי שלא התחילו עדיין בדינא דיתמי אבל בת"ח עצמו משום ביטול ת"ת כמ"ש בב"ב כב א':

ה **דין היתום כו'.** שנ' שפטו יתום כו'. רמב"ם:

ו **ידין ת"ח.** כנ"ל:

ז (**ליקוט**) **הדיין כו'** עד מסורים ללב. כ"ז לשון הרמב"ם ומתרץ ההיא דסנה' ושבועות כמ"ש כאן דתחלה יחקור ואח"כ יסלק והרא"ש מחלק בין תובע לנתבע כמ"ש בס"ד וזה שהתחיל בההוא דשבועות לא יאמר כו' וסיים אלא ידרוש כו' ואח"כ אלא יסלק כו' אם נראה כו' הוא כלל ואח"כ פורט והולך. או שאין דעתו כו' מההיא דשבועות. ויהא קולר תלוי כו'. או שדעתו כו'. ההיא דסנה' וערש"י שם ד"ה מרומה כו'. או שנראה לו. ההיא דג"פ דצריך לברר וער"ס ע"ה (ע"כ):

ח **של ר"נ.** שם אחד דיני כו':

ט **אלא יסלק.** ובזה מתרץ קו' תוס' שמקשים בשבועו' אהא דסנה' ולכך פי' לכתחלה יחקור ואם נראה כו' יסלק וכן מתרצים תוס' בעצמם ג"כ בסנה' שם:

י (**ליקוט**) **וכשהיה כו'.** בזה אף הרמב"ם מוד' דלא כסמ"ע (ע"כ):

יא **בד"א.** כ"כ הרא"ש לתרץ קו' תוס' הנ"ל:

יב (**ליקוט**) **ואם נראה כו'.** כמ"ש בפ' האשה שנפלו מורה הוראה אני כו' וכפי' תוס' שם דאפי' לא אמרה אלא גילוי מילתא בעלמא מהא דב"ב ע"ש וממעשה הזונות לפני שלמה ועבה"ג (ע"כ):

(**ליקוט**): **ואם נראה כו'.** כמ"ש היא אמו ותמרו מכות כג ב' שלמה נמי כו' וכן דין מברחת בר"פ החשה שנפלו ובפ' מי שמת וכמה דינים הכל באומדנא (ע"כ):

יג (**ליקוט**) **ובדרך זה כו'** ויכול כו'. כמ"ש תוס' בשבת י"א דין אמת לאמיתו לאפוקי דין מרומה שלל ידון לאמיתו וכן בס"ג וכשהי' כו' אלא דשם בתובע וכאן בנתבע (ע"כ):

יד **שלא יהפכו.** כתובות שם:

טו **ולא יפגמו**. שם מרענא כו' וכפי' רב אלפ"ס שם להזקיקו שבועה וכ' שם דצ"ל דקרוב הוה וז"ש ע"פ עדות אשה. שם בעובדא דרבא. או קרוב. כנ"ל:

טז **אע"פ שדעתו**. שם דקים לי כו':

יז **וכן אין**. שם ב' ההוא גברא דאפקידו כו' ועסי' רצ"ז בסופו:

יח **לא בדעת הדיין**. שם א' וכ"כ הרי"ף בפי' ב' א"נ לשודא דדייני כו':

(**ליקוט**) **ולא בדעת**. היינו מ"ש בסי' ר"מ ס"ג בהגה וכשיטתו שפי' שודא דדיינא כפרש"י כמ"ש בסי' רי"ט ובסי' ר"מ וסי' רנ"ג וש"מ וז"ש בדעת הדיין ול"ק ברצון הדיין (ע"כ):

יט **ולא באומדן**. שם ב' דלא אמיד:

כ **או הטוען**. שם דיהיב סימנא:

כא **ואעפ"כ**. שם בריי"ף:

כב **ממתין בדין כו'**. כנ"ל בס"ג בדין מרומה:

כג **ודורש וחוקר**. כנ"ל מהא דסנה':

כד **או יעשו פשרה**. כמש"ל בסי' י"ב ס"ה שאינו רשאי להוציא כו' וזהו לשיטת התוס' דב"מ מ"ב ב' אבל לדעת רש"י יעשה אף בעצמו כעין פשרה כנ"ל:

כה **או יסתלק**. מהא דשבועות כנ"ל וכמש"ל אם נראה לו כו':

סימן טז

א **שלשים יום**. מהא דב"מ קי"ח א':

ב **וצריך לשלם**. כנ"ל בסי' י"ד ע"ש:

ג **ואם גלוי**. עב"ק מ"ו ב' ושם תוס' ד"ה שאין נזקקין וי"ל כגון דשמעון כו':

ד **וה"ה אם**. מדקא' ואם אמר קבעו לי זימנא כו' בסתם ש"מ הכל לפי ראות עיני הדיין:

ה **כל תנאי**. ב"מ סוף פ"ז וכתובות פ"ה:

ו חייבי הדיין להפרישם מאיסור אם לא יגיד כו' וכמ"ש בב"ק נ"ו א' פשיטא דאורייתא הוא כו':

ז **אפי' אם**. להפרישו מגזילה וכמ"ש אי לנפשיה ממונא כו' וע"ש בתוס':

ח **חייב להוציא**. ב"ב קסח א' דכ"ע כופין כו':

ט **אבל אם**. ואם כו'. כדין כל טענה וכפירה:

סימן יז

א **ולא יסביר**. ירושלמי:

(**ליקוט**) **ולא יסביר כו'**. ירושלמי רפ"ד דשבועות שלא יהא כו' לאחד מאריך פנים ולאחד מעיז פנים ובגמ' פ"ד דכתובות אזהרה לב"ד כו' (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **ואם רצו כו'**. פ' כר"י דברייתא שניה שם כוותיה וכן סוגיא דגמ' שם כוותיה והאמר מר מחלוקת כו' דיתיב כו' (ע"כ):

ג **ולא ישב**. רמב"ם כנ"ל ובתנחומא פ' שופטים ולא תכיר פנים כו':

ד **אבל בשעת כו' לכתחלה**. כמש"ל בעדים וכמש"ש דהא עדים כו':

ה **והעדים**. לכתחלה ירו' מהא דגטין ע"א א' כשם שבודקין כו' ומ' דבחולה עסקינן:

(**ליקוט**) **והעדים לכתחלה כו'**. ואע"ג דברפ"ב דזבחים מה ליושב שכן כו' לכתחלה קאמר דאל"כ לא היו מתירין לת"ח. ר"ן וריב"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **לכתחלה**. עתוס' דזבחים יז א' ד"ה מה כו' וה"ה לבע"ד דשוין הן כמש"ש דהא עדים כו' ועוד דאל"כ לא היו מתירין לת"ח שם (ע"כ):

ו ועמידה ע"י מגילה כ"א א':

(**ליקוט**) **ועמידה כו'**. וע"ל ס"ס כ"ח דפ' שהוא כעמידה ועבה"ג שם אבל העיקר לדינא שאינו נק' עמידה ולא ישיבה עמידה כמ"ש בזבחים שם עמידה מן הצד א"ב וקי"ל כת"ק ושם וליתב כו' ופי' תוס' שם בסמיכה דאין ישיבה כו' אע"ג שביומא כ"ה ד"ה אין תי' בע"א דלצורך עבודה מותר מ"מ לרבנן לא נק' עמידה כנ"ל וכן בירושלמי לענין קריאת התורה וכמ"ש תוס' שם ד"ה עמידה כו' והרא"ש בפ"ג דמגילה וכן לא נק' ישיבה מתוס' הנ"ל ד"ה וליתיב כו' וכ"כ תוס' בסוטה מ"ב ד"ה והאמר בשם ירושלמי וריש מדרש שוחר טוב תני ר"ח לא היתה ישיבה כו' ואמר ר' אמי אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה תיפתר שסמך לו בכותל וישב לו והכתיב ויבא המלך דוד וישב לפני ה' א"ר אייבו בר' נגרי שישב עצמו בתפלה אלמא דאינו ישיבה לענין ישיבה בעזרה וגם הקשו על הקרא דכתיב ויישב אלמא שאינו לא ישיבה ולא עמידה ומההיא דמגילה אין ראיה והריב"ש עצמו לא סמך על ראיה זה אלא כ' כיון דדיעבד כשר בכה"ג שאינו ישיבה ועמידה ממש אפי' לכתחלה נמי ועא"ח רי"ס קמ"א ובא"ה בס"ח סמ"ה בהג"ה (ע"כ):

ז **ת"ח שבא לדין**. כ"פ הר"ן בשבועות ל"ב דאמר ר"נ אפרח עלי כו' דוקא משום שהי' אשת חבר אבל ת"ח כו':

(**ליקוט**) **ת"ח שבא כו'**. דהא בפ"ב דכתובות חזינן לר"ן וסלק' דינא דיתמי מקמי קרובו

של ת"ח ועסי' טו ס"א צריך כו' אפי' כו' ולא חיישי' שיסתתמו טענותיו כיון דדינא הכי ודוקא באשת חבר לאחר מיתה דלאו כ"ע דינא גמירי (ע"כ):

ח **כבר נהגו**. כיון שבדיעבד כשר כנ"ל:

ט (**ליקוט**) **אם הנתבע כו'**. כמ"ש בשבועות רפ"ד או הלבישהו כמותך כו' שלא יסתתם טענותיו (ע"כ):

י **או יטעון**. וא"י לומר שלא יטעון רק א' מדקא' בכתובות צ"ד א' אבל אי הואי במתא כו' וע"ל סי' קע"ו:

יא **שמא מתוך**. אבות פ"א:

יב **ואיכא זילותא**. דבמקום שאפשר ודאי חיישי':

(**ליקוט**) **גם משום כו'**. זילותא ל"ד דהא קי"ל בפ"ב דכתובות ובפ"ג דב"ב דלזילותא לא חיישי' אלא דלכתחלה יש לחוש שלא יבא לזילותא דשם דיעבד הוא והוא גמ' ערוכה בב"ב קי"ד א' ואי ס"ד כו' וערשב"ם קי"ג ב' סד"ה רצו כותבין וה"מ דאם רצו כו' אבל כו' אבל תוס' קי"ד א' ד"ה ניחוש חלקו עליו וכ' משום כמו אטרוחי ב"ד בכדי והיינו ג"כ משום זילותא להו (ע"כ):

יג (**ליקוט**) **וכן הבע"ד כו'**. סנה' שם ושבועות שם וסוטה כ"א ב' (ע"כ):

יד (**ליקוט**) **לא יהיה כו'** אם כו'. כפי' הרמב"ם סוגיא דגמ' דמכות בבע"ד דלא כהמפרשים על עדות מדקאמר הנהו לעיזי דאתו כו' מ' בבע"ד וער"ן (ע"כ):

(**ליקוט**) **לא כו'**. כ"פ הרמב"ם אבל כל המפרשים פי' לענין עדות כמש"ש במתנ' וכמ"ש בסי' כ"ח (ע"כ):

טו (**ליקוט**) **ומצדיק כו'**. סנה' ז' ב' (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **משום פתח כו'** וצריך כו'. כתובות ל"ו א' ב"ב מ"א א' ושאר מקומות (ע"כ):

יז **אין לדיין כו'**. עבה"ג וכ"ה בספרי על פ' כקטן כגדול כו':

(**ליקוט**) **אין לדיין כו'**. ת"כ פ' קדושים לא תשא פני דל של"ת עני הוא זה הואיל וזה עשיר חייב לפרנסו אזכהו ונמצא מתפרנס בנקיות ת"ל לא תשא פני דל לא תהדר פני ש"ת עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה אראה בבושתו עד כמה אני אביישו ת"ל לא תהדר פני גדול והוא ג"כ בספרי על פ' כקטן כגדול כו' ע"ש (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **ואם באו כו'**. מכילתא פ' משפטים לא תטה משפט אביונך בריבו כו' רשע וכשר עומדין לפניך בדין שלא תאמר הואיל ורשע הוא הרי אני מטה עליו את הדין לכך נאמר לא תטה משפט אביונך בריבו אביון הוא במצות (ע"כ):

יט **אחר שיתברר**. ערש"י שם ל"ה א' ד"ה לידייניה:

סימן יח

א **י"א דטובב.** שם ל"ו א' אנא הואי כו':

ב **יוסיפו.** שם כ"ט א' במתנ':

ג (**ליקוט**) **שני דיינים.** תוספתא פ"ו עד כמה מוסיפין אין פחות משנים ומתנ' בפ"ה אצל ד"נ (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **נמצאו חמשה כו'**. ס"ל כמאן דאיתיה דמי ולא אמרו שם יז א' כמאן דליתיה אלא בד"נ כמש"ש אי אתה מוצא כו' (ע"כ):

ה **שנים אומרים כו'** יוסיפו עוד. תוספתא שם:

ו **אבל ארבעה.** ירושלמי סוף פ"ה למה מוסיפין שאם היו שנים מהראשונים מזכין וא' מן האחרונים נגמר הדין בשלשה:

(**ליקוט**) **אבל ארבעה כו'** או שאמרו שלשה כו'. ירושלמי תני למה אמרו מוסיפין דיינים שאם היו שנים מהראשונים מזכים ואחד מהאחרונים נגמר הדין בשלשה א"ר אילא מכיון שנראה דינו ליגמר בארבעה אין גומרין אותו בשלשה ומפ' הרמב"ם וא' מהאחרונים ר"ל שגם הוא מזכה והב' מחייב והראשון שאמר א"י נשאר בספיקו והוא הבבא שנית או שאמרו כו' ור' אילא סובר דוקא שכל הד' מזכים כמ"ש בע"ז ע"ב א' כמ"ש בסי' י"ג והוא בבא הראשונה אבל ארבעה כו' ולר' אילא אף אם ד' מזכים אם א' מהאחרונים אומר א"י אינו כלום כמ"ש מכיון שנגמר כו' אבל לת"ק א"צ רק שיהא רובן מזכים וז"ש בין כו' בין כו' (ע"כ):

ז **ואפשר דעתו לחלק.** כ"ה בגמ' שם ה' ב' איתביה רבא לר"ן אפי' שנים כו' שאני התם דמעיקרא כו':

ח (**ליקוט**) **דלא כמ"ש והשני כו'**. צ"ע שהרי דעת הרשב"א שאפי' ב' מזכין וא' מחייב ושנים אומרין א"י נגמר הדין כמ"ש יז א' דמ"ד א"י כמאן דליתיה דמי ונגמר הדין ע"פ ג' ומ"ש בירישלמי וא' מהאחרונים ר"ל ?פדן עמהם לזכות או אפי' לחובה וב' הנשארים אומרים א"י נגמר הדין ע"פ דמ"ד א"י כמאן דליתא דמי כמ"ש בגמ' הנ"ל ואר' אילא מכיון כו' שאין נגמר הדין אם א' מאלו ד' אומרים א"י כמו בתחלה בג' והלכה כת"ק ועסמ"ע אלא חילוק הרב נכון כמ"ש ה' ב' שאני התם דאדעתא. כו' אע"ג שלדידיה סגי בב' וה"ה לדידן בד' או יותר וכ"כ בס"ד בהג"ה ע"ש (ע"כ):

ט **קהל שבירורו.** ע"ז ע"ב א':

י (**ליקוט**) **שאין רוב כו'**. צ"ע דבלא"ה אין הולכים כו' כמש"ל סי' י"ג ס"ז (ע"כ):

יא **אבל אלו.** כנ"ל בסי' י"ד ס"א:

יב **היו מחצה על מחצה כו'** וכן תוספתא שם לעולם כו':

(**ליקוט**) **היו מחצה כו'** מוסיפין כו'. תוספתא שם יוסיפו הדיינים כו' לעולם מוסיפין הדיינין עד שיגמר הדין ואמר עד ע"א דלא עדיף מד"נ כמ"ש במתנ' מ"א (ע"כ):

יג **עד ע"א.** גמ' מ"א:

יד **הרי.** שם מ"ב א':

טו **כל מי.** שם יז א' וערש"י שם ד"ה ואי כו' מ' דלא אמר טעמא:

טז **שלשה שישבו.** שם ל"א אי לאו כו' כנ"ל:

יז (**ליקוט**) **וה"ה אם כו'.** כנ"ל ממ"ש ה' ב' שאני התם כו' (ע"כ):

יח הא דאמרי' כ"כ מרדכי וכן מ' שם בגמ' א"ר שונה אדם לתלמידו כו' מתבי כו' מ' ששונה עמו בשעת הדין:

יט **ולענין איסור.** שם בגמ' הטהרות כו' וערש"י שם.

כ (**ליקוט**) **ב"ד כו'.** דלא אמרו בפ"ב דסנה' יבא בעל השור כו' אלא משום דהוא כעין ד"נ דאקשינן מיתת השור כו' ובב"ק קיב ב' ואי אמר נקיט כו' אי לא אתא כו' ושם תינוק שתקף כו' אפי' היכא דאית ליה חזקה כו' דוקא משום שאין מקבלין עדות שלא כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ב"ד כו'.** ב"ק צ"א א' דקבל סהדי וברח כו' (ע"כ):

סימן יט

א **ואם עמד.** צ"ע ועסי' ק' ס"ג ואם עמד כו' וכ"כ בי"ד סי' של"ד ס"א:

ב **ואם אינו.** מ"ק טז א' אבל לאפקירותא כו' ור"ל שאין ממתינין לו בה"ב ועי"ד סי' של"ד שם:

סימן כ

א **אע"פ שכבר נגמר.** ירוש' שם:

(**ליקוט**) **אע"פ כו'.** ירו' שם אפי' לאחר גזר דין (ע"כ):

ב **ואפי' אם פרע.** גמ' שם מ"ד כו' אבל דיעבד כו'. פי' הרז"ה שכבר פרע דלפרש"י הל"ל בסיפא ג"כ ה"מ לכתחלה כו' אבל לפירושי א"א לומר כן וע"ש ברז"ה:

ג **אבל אם לא.** שם ראה שנתחייב כו' קאי דוקא אאין לי ראיה וה"ה לת"ק:

ד (**ליקוט**) **וי"א ה"ה כו'.** ס"ל דלא אמרו של אביו אלא בהוה שדרך שלא לידע (ע"כ):

ה **ודוקא שבאו**. תוספתא פ"ו דסנה':

(**ליקוט**) **ודוקא שבאו כו'**. תוספתא פ"ו יש לך עדים כו' אין מקבלין הימנו עד שיביא ראיה שלא היה יודע בהן וז"ש למטה בהגה וכ"ז בסתמא כו' ע"כ:

ו **לפיכך אם פי'**. כן מ' שם בהא אפי' רבנן מודי דינוקא מ' דבגדול לא:

(**ליקוט**) **לפיכך אם פירש כו'**. נלמד ממה שחלקו שם בין קטן לגדול (ע"כ):

ז **אבל אם הביא**. מתוספתא הנ"ל:

ח **או קטן**. שם בגמ' דינוקא כו' לא ידע:

סימן כא

א **מי שקנו מידו**. תוספתא פ"א דב"מ שנים שנתעצמו כו' אם לא באתי כו' שם פלוגתא דר' יוסי ור' יהודה והוא פלוגתתם דפ' ג"פ וכ"ה בתוס' שם ואסיקנא בנדר' והלכתא כו' וע"ל סי' נ"ה ועבהג"מ סוף פ"ז ב' הירושלמי:

(**ליקוט**) **מי שקנו כו'**. ירו' פ' האומר ופ' מי שאחזו אדם המתנה אם לא אעשה לך כך ביום פ' יהיה כך ואירע לו אונס ר' יוחנן אמר אונסא כמאן דלא עבד ור"ל אמר אונסא כמאן דעבד וכ' סמ"ג והג"מ והלכה כר"י לגבי ר"ל והיא ראיה לפסק הגאונים והרמב"ם ולכאורה הוא להיפך וצ"ל שגי' הוא עבר ברי"ש אבל י"ל דסמך על מסקנא דנדרים כ"ז א' ב' דמסקנא שם דוקא דלא אניס. אבל צ"ע למה לא הזכיר בד"ת וכן מתפסן זכוותיה לשיטתו ובתוספתא פ"א דב"מ מ' דתליא בפלוגתא דר' יוסי ור' יהודה לענין אסמכתא דתני שם שנים שנתעצמו בדין זה בזה ואמר א' מהן לחבירו אם לא באתי מכן ועד יום פי' יהא לך בידי כך וכך הגיע זמן ולא בא יתקיים התנאי דר' יוסי א"ר יהודה האיך זוכה בדבר שלא בא לתוך ידו כו' משכן לו בית כו' הנותן ערבון כו' ואפשר שסמך על הירו' שלא הזכיר כלום אבל אין ראיה דלא נחית לפלוגי שם אלא אם אונס טענה או לא אבל התנאי כדין כל האסמכתא וז"ש בהג"ה וע"ל סי' רז ר"ל כדין האסמכתא שם (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **מיד ואין כו'**. כמ"ש בנדר' שם ובפ' ג"פ ר' יוסי אומר יתן מ' מיד כיון שקנס א"ע. רשב"א (ע"כ):

סימן כב

א **קרוב**. אבא כו':

ב **פסול**. שלשה רועי בקר ושם כ"ו ב' אחד רועה כו' ובגמ' שם קבל קרוב או פסול כו':

ג **בין להיותו כו'**. שם כ"ה ב' מאי לאו לעדות לא לדינא כו':

ד **בין להיותו עד**. שם כ"ג מאי קמ"ל כו' צריכא כו':

ה (**ליקוט**) **וי"ח כו'** אבל אם כו'. רי"ף וראייתו מהא דשבועות פ' הדיינים ההוא דא"ל לחבריה את מהימנת עלי כבי תרי וע"כ בקנין איירי אף שאחר גמר דין הוא כמו בעדים שעשאו עד מ"מ יכול לחזור אפי' בסתם נאמנות דתרתי לריעותא היא שהאמין לבע"ד עצמו והאמינו כשני עדים שא"י לשבע נגדו אלא נגד שני עדים לא האמינו אבל נגד עצמו כב' עדים האמינו וז"ש בסי' ע"א ס"ב הא דמהני כו' אפי' בסתם נאמנות דלא כש"ך שסובר הא דאוקים הרי"ף בקנין מכח קושיא דהכא דוקא וליתא כנ"ל (ע"כ):

ו **אבל אם קנו**. כ"כ הרי"ף והוכיח משבועות מ"ב א' מתימנת לי כבי תרי וע"ל סי' ע"א ס"ב:

ז **ולענין עדות**. מרדכי בשם התוספת' וע"ש:

(**ליקוט**) **ולענין עדות כו'**. כמ"ש בשבועות ל"ב עדים כגמר דין דמי וכמ"ש בפ' י"נ ונשבע א"י לחזור ומה גמר דין שם אלא ?ל"ד שאין אחריו עוד הוא כגמר דין בדייני' שאמרו איש פ' כו' שאין אחריו עוד (ע"כ):

ח **והוא שלא**. שם ו' הב"ע דקיבלוה כו' דא"ל דיינת לן כו' וגטין י"ד א' קנין בטעות כו':

ט (**ליקוט**) **מיהו כו'**. שידוע שאין פוסקין דין ברור והוי כקיבלו בין לדין בין לטעות בסי' כ"ה (ע"כ):

י (**ליקוט**) **כי כן כו'**. והוי כקיבלם בין לדין בין לטעות וכן א"צ קנין כמ"ש בס"ס קס"ג. ועש"ך (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **שלא יוכל כו'**. אף בלא קנין כמ"ש בס"ס קס"ג (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **ישבע כו'**. דהוי כפירת ממון (ע"כ):

יג (**ליקוט**) **אפי' אם כו'**. דהא הדיין פסול וקרוב הוא (ע"כ):

יד **רבים שהמחום**. שם כג א' וכנ"ל:

טו (**ליקוט**) **אבל אם קבל כו'**. דמתנה על מ"ש בתורה כמ"ש גטין פ"ח ב' לפניהם כו' (ע"כ):

טז **אבל אם כבר כו'**. מטעם מחילה וכמ"ש בב"י ס"ו ומודינא דאי כו':

יז **מי כו' והפטר**. ואתן. אם קנו. כנ"ל:

יח (**ליקוט**) **א"ל השבע לי כו'**. ב"ב קכ"ח א' הא קמ"ל כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וא"ל השבע כו'** או כו'. שם איתיביה כו' היה חייב כו' מאי לאו כו'. לא כו' וכן בקנין כמש"ש אין לאחר כו' ועוד דהא מדמי להדדי (ע"כ):

יט **נגמר הדין ונשבע**. ב"ב קכ"ח א' ונשבע כו' וע"ש תוס' ד"ה ה"ג כו' ובסנה' שם ושבועות לט בתוס':

כ **וה"ה למי שנתחייב**. שם בב"ב דנשבעין על עבדים היסת:

כא **מי שמחוייב**. עתוס' שם ובשבועות שם וצ"ע:

(**ליקוט**) **מי שמחוייב כו'**. כמ"ש בר"פ הדיינים פוטרין אותו וכפרש"י שלא יוכל לחזור (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **וי"ח**. ופוטרין אותו שמתוך כך יבוש מלחזור בו וראיה מדאמר בב"ב שם ונשבע א"י לחזור וברפ"ג דב"מ אמ' הריני נשבע ואמר איני נשבע כו' אבל יש ספרים דגר' נשבע וא"י לחזור וההוא דב"מ אע"פ שא"י לחזור כיון דבעי אטרוחי לב"ד כמש"ש ל"ט א' לא מקני כפילא ומשם לכאורה ראיה להיפך מדאמר א"ד דחויה קמדחי ואם איתא אמאי אית לן למימ' דחויי ועי"ל דמיירי חוץ לב"ד או שלא יצא מב"ד עדיין אבל זה א"א שהרי אמרו שם אמר הריני משלם וצ"ע על הרב שלא כ' דעת החולקין על הש"ע שכתב עד כו' ונשבע וגם ה"ל דעת החולקין (ע"כ):

סימן כג

א **וכ"ז דוקא כו' אבל**. ב"מ ל"ב א"נ תרי מגו תלתא:

(**ליקוט**) **וכ"ז בדיין כו'**. דלא גרע משאר כל אדם וכן מסיים בתוספתא פ"א דב"מ אבל אין הדין לפניו ה"ה כאחד מכל האדם (ע"כ):

ב **ואפי' אם**. כן מ' שם דקאמר אייתי תלתא את כו' א"נ כו' מ' דבדרך לא זו אף זו קאמר ש"מ דתרי מגו תלתא עדיף מתרי סהדי:

סימן כד

א (**ליקוט**) **פי' ראובן כו'**. פרש"י שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **פי' ראובן כו'**. אבל במרדכי שם הקשה ע"ז דהא אמרי' בב"מ ק"י א' הכא מילתא דעבידא לגלויי כו' אע"ג דקרק' בחזקת בעליה וכמאן דנקט שטרא ואע"פ שאין לו עכשיו עדים כיון שאפשר שסופן לבוא כ"ש בכה"ג והסכים לפי' ריב"א כמש"ל וה"ה אם התובע רוצה כו' וכ"ה מפורש בתוספתא פ"ו כיצד הדין הדיינים יושבים והנידונין עומדין ובע"ד פותח בדבריו ראשון שנ' מי בעל דברים יגש אליהם. שם (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **בענין שלא כו'**. דקי"ל המלוה כו' א"צ לפרעו בעדים וכן נאמן לומר יש לי בידך כסות או כלים כמ"ש בתוספתא דשבועות פ"ה ומיירי דנקט שטרא או משכון. תוס' (ע"ש):

ג (**ליקוט**) **יותר מל' כו'**. דאל"כ הא נותנין לו זמן לזה כמ"ש בסוף ב"מ (ע"כ):

ד **(ליקוט) אע"פ כו'**. דאל"כ הא אין נותנין לו יותר מל' יום אלא בכה"ג דהכל לפי ראות הדיינים כמ"ש בפ"ב דב"ק ואי אמר נקיטו לי זמנא ואמ' בסתם הכל לפי ראות עיניהם. הרא"ש שם וקמ"ל דמ"מ נזקקין תחלה כו' (ע"כ):

ה **וה"ה אם**. ראי"ש שם בשם ריב"א:

(**ליקוט**) **וה"ה אם כו'**. כ"פ ריב"א וכ"ה בתוספתא פ"ו דסנה' התובע את חבירו הוא פותח ראשון ונ"מ לענין מודה מקצת כמ"ש בסי' פ"ח סט"ו. ש"ך (ע"כ):

ו **או שמבקש**. שם בשם ראב"ד:

סימן כה

א **כל**. כל מ"ש בש"ע בסי' זה הכל ל' הרמב"ם והכל בדרך הרי"ף רק מ"ש בס"ג ואם א"א הוא מ"ש ברי"ף בשם גאון וחזינן ליה נמי דקא' כו':

ב **כל דיין**. ר"ל דאין חילוק בזה בין מומחה וקבלו ונשא ונתן או לא רק שיהיה דיין אבל ז"ש בס"ה לא:

ג **אם טעה כו'** כרב ששת דקי"ל כוותיה בפי"ב דכתובות ובפ"ו דשבועות ובפ"א דסנה'

ד **מיהו י"א**. כמ"ש א"ר אי אתי פסקא כו' דאין לדיין אלא כו':

(**ליקוט**) **מיהו י"א כו'**. כמ"ש בכמה מקומות בש"ס שאמרו האמוראים לית הלכתא כהך מתני' (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **מכח ראיות כו'**. כמ"ש בפ' החולץ מאי אינה משנה כו' ע"ש (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **מאחר שלא נזכר כו'**. דעל הגמ' אין רשות להוסיף ולא לגרוע כ"ש לחלוק כמ"ש בפ' הפועלי' רבינא ורב אשי סוף הוראה (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **מ"מ אין להקל כו'**. ע"ז ל"ו א' בכל יכול לבטל כו' הואיל ופשט כו' וכ' הר"ן שם ג' דינין הן פשט ברוב ישראל אפי' ב"ד גדול א"י לבטל לא פשט ב"ד גדול יכול לבטל לא פשט ואין רוב הציבור יכולין לעמוד בהן אפי' ב"ד קטן יכול לבטל (ע"כ):

ח **ואם א"א**. שם בסוגיא ואם איתא ל"ל טועה כו' ארנב"י לרבא כו' לא כלום עבדת:

ט **אע"פ שגרס**. ר"ל אפי' לר"מ דקי"ל כוותיה בזה לד"ה פטור:

י **ויש חולקין**. ר"ל דחייב וסובר דההוא סוגיא כרבנן וע"ש בראש"ש ובתוס' שם ד"ה השתא כו' ופ"ט דב"ק ק"א ד"ה טיהר כו':

(**ליקוט**) **ויש חולקין**. ופלוגתייהו תליא בהא דפ' הנזקין דרי"ף פ' כר"י דמבשל וכמ"ש בא"ח ריס שי"ח וכ"פ הרמב"ם ופ' נמי להא מתני' דשם המטמא כו' בשוגג וכן נפלו ונתפצעו כו' כר"י ור"ש וכן כל האסו' שבטלו שוגג כו' דאתי כר' יוסי כמ"ש בירו' והביאו תוס' שם ותוס' פ' בחולין טו א' כר"מ מהא דשבת פ"ג למחר נפק דרש כו' ושם דבדרבנן

קנסינן כרנב"י והכל כר"מ וכ' תוס' בגטין דהא דמחייב בבכורות אפי' לא נתן ונשא ביד היינו לשיטת ר"מ דקנים שוגג אטו מזיד וכ"כ תוס' בב"ב כ"ב ב' אבל הרי"ף ורמב"ם שפ' כר"י דלא קניס וז"ש אע"פ שגרם להזיק לא נתכוין כו' ועי"ד סי' ק"י ס"ז מש"ש ובא"ח ר"ס שי"ח (ע"כ):

יא **ולענין הוראת.** דכל דכשר ויכול לדון או להורו' מדין תורה פטו' כדקא' בפ"ק דסנה' ג' א' אלא מעתה כו' ואמרי' ועצומים כל הרוגיה כו' והא דק' ר"ע לר"ט מומחה אתה ל"ד אלא ר"ל שהגיע להוראה שאנוס הוא:

יב **חוזר הדין.** שכ' הרי"ף ז"ל בתי' דר"ח דטעמא דלא נשא ונתן דחוזר משום הפסד דבע"ד כיון שפטור אע"ג דפליג על הרי"ף בס"ג בזה:

(**ליקוט**) **ס"א.** כל דיין כו'. וס"ב טעה בשיקול כו'. ושיטת הרא"ש והטור דביחיד שאינו מומחה וקבלוהו או יחיד מומחה ולא קבלוהו או ג' הדיוטות שהן כמו יחיד מומחה ולא קבלום מה שעשוי עשוי וישלמו מביתם ויחיד מומחה וקבלוהו או ג' הדיוטות וקיבלום או ג' מומחים אפי' לא קיבלום. אי נקיט רשות מר"ג אפי' יחיד שא"מ ולא קיבלוהו מה שעשה עשוי ופטורים ויחיד שאינו מומחה ולא קבלוהו אין דינו דין אפי' לא טעה אבל אי נקט רשותא מר"ג אפי' יחיד שא"מ ולא קיבלוהו וטעה מה שעשה עשוי ופטור כנ"ל ודוקא דגמיר אלא דלא סביר אבל לא גמיר ולא סביר פסול לדינא ולא מהני רשותא וכ"ז בטעו בשיקול הדעת אבל בטעו בדבר משנה לעולם חוזרין אפי' ג' מומחים וקבלום ואם א"א לחזור חייבים לשלם ובכ"ז אין חילוק בין נו"נ בידו או לא נשאו ונתנו ביד וכן אין חילוק בין יש גדול ממנו או לא אלא דביחיד מומחה וקיבלוהו דעתו דביש גדול ממנו מחזירין אבל אח"כ כ' בשם הראב"ד דאף כה"ג אין מחזירין וכ"כ ברמזי' ובטור וסתר הרא"ש דברי הרי"ף שכ' דכל היכא דפטור הדין חוזר וליתא דהא סיפא דמתני' דבכורות ואם היה מומחה פטור קאי אירשא דקתני מה שעשה עשוי אלא דברישא חייב ובסיפא פטור ועוד דא"כ אמאי אצטריך ר"ח לאוקמי כאן שנו"נ ביד כו' הל"ל מתני' דסנה' במומחה ועוד אמרי' ג' א' אלא מעתה כו' כ"ש שאתה כו' ואם איתא הא הדין חוזר כל היכא דפטור ועוד הרבה להקשו' ע"ש ופ' הראב"ד כרב ששת לבד ואין חוזר הדין אלא בטעה בדבר משנה לבד אבל בש"ה לעולם קם דינא אלא דביחיד שא"מ משלם כמ"ש במתני' דבכורות ומוקמינן לעיל בקבלוהו וכן מומחה ולא קבלוהו כמש"ש ת"ש דמר זוטרא כו' א"ל אי קבלוך כו' וכן ג' הדיוטו' שדינם כיחיד מומחה וכמ"ש ג' א' אלא מעתה כו' וכן שם ל"ב ב' ושם ל"א מיכתב היכי כו' אבל יחיד מומחה וקיבלוהו פטור כמ"ש במתנ' דבכורות ובקיבלוהו מיירי כנ"ל וכן במר זוטרא וכן ג' הדיוטות וקיבלום כנ"ל

והוסיף הטור דה"ה לג' מומחים אפי' לא קבלום וראיה לדבריו ממ"ש ר"ע לר"ט פטור אתה כו' אע"פ שלא קבלוהו בפירוש לדעת המפרשים דבעינן קבלה בפירוש וכמ"ש בירושלמי הביאו נ"י וש"פ תמן תנינן דן את הדין זיכה כו' ר"א בשם ר"א כשא"ל הרי את מקובל עלינו כשלשה כו' וצ"ל משום דלהוראה א"צ אלא א' וחייב להורות וה"ה לג' מומחין וכ"כ נ"י אבל עת הרא"ש לפסוק ג"כ כרב יוסף ור"נ ור"נ מפרש דברי רב יוסף דלעולם מתני' דסנה' במומחה ובשיש גדול ממנו ומ"מ לענין פטור אין חילוק כגון שא"א לחזור לעולם פטור כיון שהוא מומחה אבל ביחיד שא"מ אין חילוק בין יש גדול ממנו או לא דר"נ קאי על דברי רב יוסף מדל"ק אלא אר"נ ונ"י כ' דאף בישא"מ חוזר אם יש גדול ממנו כתי' דר' נחמן לבד וגם דברי רב יוסף י"ל כן וקרי לשאין גדול ממנו מומחה כו' אבל אח"כ חזר הרא"ש לדברי ראב"ד דלית הלכת' כר"נ ממ"ש רב יוסף למ"ז אי קבלוך לא תשלם כו' ולא הדריה ואינו מוכרח די"ל דא"א למיהדר ודעת בע"ה ונ"י וש"פ כדעת הרא"ש מתחלה דהלכה גם כר"נ ודעת נ"י ורא"ה דהלכה ככל ג' האוקימתות דר"נ ור"ש ור"ח אבל דעת ר"ה גאון ובע"ה והרא"ש דאין הלכה כר"ח משום דבבכורות האי אוקימתא אליבא דרבנן ואנן קי"ל כר"מ ולעולם אין חילוק בין נו"נ ביד או לא בין לחיוב בין לפטור בין לחזרה ושיטות אחרות שמפרשים בזה ועבנ"י ונקיט רשות מר"ג מהני אפי' לשא"מ דקאמר האי מאן דבעי למידן כו' מ' אפי' א"מ ודוקא דגמיר ול"ס אבל אי ל"ג ול"ס לא כמ"ש תוס' ג' א' ממ"ש ליכא חד ע"ש ושם כ"ה ב' מאי אריא ג' רועי כו' ולא מהני רשותא וכמש"ש ז' ב' דבי נשיאה כו' והכלל להראב"ד טעה בש"ה לעולם קם דינא אלא דבחדא למעליותא כגון מומחה או קיבלוהו חייב לשלם ותרתי למעליותא כגון מומחה וקיבלוהו או ג' מומחים אפי' לא קיבלום פטורים וכן בנקט רשות מר"ג ושא"מ ולא קבלוה ול"ל רשות מר"ג או י"ל רשות ולא גמיר אין דינו דין אפי' לא טע' וג' הדיוטות דינם כמומחה אבל שנים דינם כאחד וכ"ז בטעה בש"ה אבל בדבר משנה לעולם חוזר אפי' בג' מומחין וקיבלום ונקיטי רשותא מר"ג ואם א"א לחזור חייבין לשלם ואע"ג דפריך גמ' ולימא טועה בדבר משנה כו' היינו לרבנן אבל לר"מ חייבין ואפי' לא נו"נ ביד וכמ"ש תוס' שם ד"ה השתא כו' ודברי הראב"ד היא מחווראי מכל השיטות דפשטא דשמעתא מ' דר"נ ור"ש ור"ח. פליגי והלכה כר"ש דסוגיא דשמעתא בכל המקומות כר"ש וכן שם ו' א' פריך דטעה במאי כו' ול"ק אילימא דלא נו"נ ביד כו' וכן ביש גדול ממנו וכן כמה סוגיות מוכיחין כדבריו (ע"כ):

יג **וג' הדיוטות.** ה' א' וע"ש בתוס' ד"ה דן כו':

יד **ולא יאמר**. ע"ז ז' א' (ליקוט) ולא יאמר הדיין כו'. ר"ל אע"ג דאמרי' ברפ"ד דב"ב ס"ב ב' אתמר לה כו' שודא דדייני ופי' ר"ת בכ"מ למי שירצה הדיין יתן הא כ' תוס' שם דוקא שם אמרו כן ובמקו' אחר אמרו יחלוקו אבל בשאר מקומות המע"ה וכמ"ש בפ' אע"פ במורדת השתא כו' לא תפסה לא יהבינן כו' ובפ"ג דב"ב ל"ב ב' והלכתא כוותיה כו' וכפי' רשב"ם שם וכן ההיא מוגרמתא דב"ק וכן כל ספיקא דדינא כמו מרחץ דב"מ וכור בשלשים ומאה מעי איסתרא ומדה בחבל ונכסי דבר שטיא וכן כל ספק ספק מדומע לשלם ולחלה וספק בכור לכהן ולמתנות וספק פטר רחם ובכור אדם ומתנות של כוי ושל בכור ולוי דחטף מתנתא ויד בעה"ש על התחתונה וכיוצא באלו רבו מלמנות (ע"כ):

טו **אלא אם הוא**. כמו שפסקו האמוראים לפעמים כדברי היחיד ואמרו זו אינה משנה: (גליון) **ולא יאמר**. האדם כו' אלא אם כו' ואי לאו כו'. עי' בתוס' דב"ב ס"ב ב' ד"ה אתמר כו' והיכא דלא מפרש כו' ע"ש: אם הוא כו'. שבועות מ"ח ב' ההוא דיינא כו' ובב"ב נ"ה א' אנא בהאי כשמעתיה כו' ובשם ק"ע א' אנא כו' כו' ע"ש (ע"כ):

טז **דכל היכא דאיכא כו'**. ב"ק צט ב' ההיא מוגרמתא כו':

(ליקוט) דכל היכא דאיכא ספיקא כו'. עתוס' דב"ב ס"ב ב' ד"ה אתמר כו' וכ"כ הרא"ש שם ובתוס' דב"ק ס"ב א' ד"ה עשו כו' וכ"פ הרי"ף וש"פ בהרבה מקומו' (ע"כ):

יז **ואם הוא בהוראת כו'** והוא. ואי דבר. ודוקא ע"ז שם:

(**ליקוט**) **דכל היכא דאיכא כו'** ואם הוא בהוראת כו' כמ"ש בפ' המפלת גבי אשה דממונא כו' וכן בס"פ הזרוע וכן בספ"ק דגטין גבי הולך כזכי התם ספק כו' (ע"כ):

יח **וכן אם היה יחיד**. בכמה מקומות יחיד ורבים הל' כרבים והמדקדק ימצא בין לקולא בין לחומרא בממון ובאיסור וז"ש בכל מקום:

יט **אפי' בשעת הדחק**. עיקר זה הענין צ"ל אחד יחיד ורבים וממנו נלמד גם לגדול בחו"מ ואיתא בפ"ק דנדה ט' ב' ת"ר מעשה ועשה ר' כו' אלא דלא כו' בשעת הדחק אלמא דוקא משום דעבד עובדא אמר כדאי הוא כו':

כ **אא"כ היה כו'**. שם תניא א"ל ר"א לחכ' כו' א"ד טהרות אפוש כו':

כא **ואפי' אין הרבים**. ירושלמי מהא דאמרי' בפ"ב י"ח ב' הנך ג' רועי בקר כו' אע"ג דכ"א אמר טעם בפ"ע. וע' בירושלמי:

כב **ואם היה מנהג**. בר"פ י"ט דשבת במקומו של ר"א כו' במקומו של ר"י הגלילי כו' אתריה דריב"ב הוה כו':

כג **ואם חכם אחר**. סוף פ"ג דערובין בדורו של ר"ג עבוד כר"ג בדורו של ר"י כו':

כד **כ"מ שדברי הראשונים כו'** אבל אם כו'. כ"כ הרא"ש בפ"ג דברכות סל"ה דקאמרו שם התם אמר רבא אע"ג דאיתותב כו' וכן איתא בפ"ו דשבת ס"א א' א"ל אביי דלמא ר"י כו' א"נ שמיעא כו':

כה **אם נשא ונתן**. כתי' דרב חסדא דכן קי"ל בתי' דמתני' כמ"ש בבכורות ובב"ק ק"א וקי"ז ב':

כו **מה שעשה**. הוא מתני' דבכורות. ואם לא. מתנ' דסנה' ובחד מומחה וקבלוהו שוין דהא דקא' בפ"ק ואי לא זיל שלים הוא ג"כ בשנו"נ כס' דר"ח וכן חוזר כשלא כו"נ הכל כטעמיה דר"ח בפ"ד:

כז **ואם א"א**. כר"מ כמ"ש בבכורות וב"ק שם ושם דלמאן דדאין דינא דגרמי אפי' לא נשא ונתן ביד וסבר דאוקימתא דרב חסדא הוא אעפ"כ כהלכתא משום דתני מה שעשה עשוי ואם לא נו"נ חוזר כמתני' דסנה':

(**ליקוט**) **ואם א"א כו'**. כמ"ש בבכורות שם לימא תנן סתמא כר"מ כו' מ' לר"מ חייב אפי' לא נו"נ וקי"ל כר"מ וכן בב"ק ק"א קיז ב' אבל הרי"ף סובר דבהא לא קי"ל כר"מ דלא קנסו שוגג כיון דמדרבנן הוא ותוס' אזלי לשיטתייהו דפ' כר"מ דמבשל ורי"ף פ' כר"י שם והרמב"ם אף שפ' כר"י וכמ"ש בא"ח ולקמן סי' שפ"ה ס"א ובי"ד סי' ק"י ס"ל דזה קרוב למזיד הוא ועש"כ ר"ס שפ"ו ועפ"ק דשבת ג' ב' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם א"א כו'**. ס"ל דכאן קרוב למזיד הוא משא"כ בס"ב כיון דמומחה ונטל רשות או קבלוהו מ"ל לעשות ע' תוס' ב"ק כו' רק בס"א דטעה בדבר משנה ודאי אנוס או ז"ש שם ע"פ שגרם כו' ובס"ד כ' שזה מתכוין כו' ומזיד גמור הוא ולכן אפי' אפשר להחזיר חייב ואפי' טעה בדבר משנה ועמ"ש בסי' שצ"ו ס"ד וסי' שפ"ח ס"ה בהג"ה (ע"כ):

כח **וי"א דאפי'**. דלא קי"ל כתי' דר"ח שהוא אליבא דרבנן כנ"ל אלא כתי' דרב ששת כנ"ל וטעה בשיקול הדעת לעולם מה כו' ואין חילוק:

כט **וכ"ז בשלא כו' אבל**. שם ו' א' א"ה אמאי כו':

ל **או בזה"ז שמכריחין**. שם ג' א' אלא מעתה טעו לא ישלמו כ"ש כו':

לא **דמה להם לעשות**. דמטעם זה מומחה פטורו עבנ"י:

לב **וכשטעו ומשלמין אם כו'** ואם. שם ל"א מאי בנייהו כו':

לג **אבל אם היו**. כן מ' שם אא"כ לשלומי אינהו כו' ולימרו ליה כו' משא"כ בחמש':

(**ליקוט**) **וכשטעו כו' אבל כו'**. צ"ע הא כ' בסי"ח ס"ד בהג"ה וה"ה אם כו' (ע"כ):

לד **אע"פ שנטל**. דקא' האי מאן דבעי כו' קאי דוקא אמומחה כמו הני עובדי דשם אבל רשות להדיוט אינו כלום כמ"ש שם ז' ב' דבי נשיא' אוקמו כו' כו' הוא יורה כו' ועתיד כו':

לה **לפי' אין כו'**. שם ו' א' גופא כו' איתביה כו':

לו **ואם טעה כו'**. מדינא דגרמי אפי' לשיטת הרי"ף שזה מתכוין להזיק:

לז **וחוזר ולוקח**. שם איתביה וערש"י שם מדקתנא מה כו':

לח **ואם אין כו'**. קאי אאם לא נו"נ ועבה"ג:

לט **דקנין בטעות**. גטין י"ד א':

מ **ודוקא שגילה**. קדושין נ"א ע"ש:

(**ליקוט**) **ודוקא שגלה כו'**. כמ"ש בפ"ה דב"מ בענין מחילה בטעות התם זביני כו' וכפי' ר"ת בתוס' שם (ע"כ):

סימן כו

א (**ליקוט**) **וכל הבא כו'**. בתנחומא ר"פ משפטים מנין לבע"ד של ישראל שי"ל דין זה עם זה שיודעים שעכו"ם ידין אותו הדין כדיני ישראל שאסור להזדקק לפניהם ת"ל אשר תשים לפניהם לפני ישראל ולא לפני עכו"ם שכל מי שמניח דייני ישראל והולך לפני עכו"ם כפר בהקב"ה תחלה ואח"כ כפר בתורה שנ' כי לא כצורינו צורם ואויבינו פלילים כו' שנא' כי חקות העמים כו' (ע"כ):

ב **ויש כח**. ב"ק קיז א' ההוא שותא כו':

ג (**ליקוט**) **וכן מחרימין כו'**. כמ"ש בפ' כל הנשבעין אזהרה לעוקב אחר נואף (ע"כ)

ד **מי שהלך**. כיון דעבד איסורא ודמיא להא דאמרי' בנדרים בסוף פ"ב מי שנזר ועבר כו' בי דינא דמזדקקי כו':

ה **היתה יד**. גטין שם ובנכרים חובטין וכנ"ל:

ו **ויש רשות**. ב"ק קי"ד א' ולא אמרן אלא חד כו' וחד נמי לא אמרן כו' וכ"ש לישראל:

ז **וכ"ז דוקא כו'**. כנ"ל בס"א:

(**ליקוט**) **וכ"ז דוקא כו'**. דהטעם דמותר כמ"ש שפ"ח דב"ק קרית כו' (ע"כ):

ח **המקבל עליו**. לא מבעיא בכה"ג שהוא איסור אלא אפי' לדבר רשות קנין דברים הוא וכמ"ש בפ"ק דב"ב ג' א':

ט **ואם קבל כו' וחייב**. נדרים טז א' חומר בנדרים כו' סוכה שאני עושה כו' בנדרים אסור וכ' הרי"ף בתשו' דר"ל דאם קבל עליו לצדקה אם עושה זה המצוה חל עליו איסור הנדר וחייב לצדקה:

י **וי"א דאין**. כ"נ שם מדקא' אסור ול"ק חייב. והב"י בבד"ה חולק עליו ועל פירושו וז"ש בתחלה סברא הראשונה וחייב ליתן כו':

יא **שטר שכתוב**. דמתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל בכמה מקומות בש"ס:

יב **ואם מסר**. כדין מסור בב"ק קיז א' ב':

יג **יותר ממה**. אבל מה שחייב לו בדין אע"פ שהוציא בדין עכו"ם מה שהוציא הוציא כמ"ש בב"ק קי"ד ולא אמרן אלא בחד כנ"ל ושם קי"ז א' מצי אמר כי מסרי דידי מסרי ואף רבא ל"פ עליו אלא כל כמיניה:

סימן כז

א **בשם או בכינוי**'. שם במתנ':

ב **או בא' מהשמות**. סנה' ס"א ומה עגלון מלך מואב שהוא עכו"ם ולא ידע אלא בכינוי כו' ושם לאפוקי כינוי דלא ופליגא כו' אלא מעכו"ם ואי שם המיוחד מי גמירי אלא לאו בכינוי ש"מ דהשמות שקוראים הגוים נקראין כינוי וכן לענין נדרים אמר בפ"ק דנדרים מאי כינויים רי"א ל' נכרים הן:

ג **אם היה**. בפ"ג דכתובות ובכמה מקומות בש"ס:

ד (**ליקוט**) **לוקה**. תמורה ג' א' ב' ד' א' וכן בירושלמי והביאו הכ"מ המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בלאו מהו ללקות חברייא אמרו אינו לוקה א"ל ר' יוסי למה שהוא לאו שאין בו מעש' והרי הממיר והנשבע לשקר לאו שאין בו מעשה (ע"כ):

ה **משום לא**. ת"כ פ' קדושים פ' ב' לא תקלל חרש אין לי אלא חרש מנין לרבות כל אדם ת"ל ונשיא בעמך לא תאור א"כ למה נא' חרש מה חרש שהוא בחיים ולא המת שאינו בחיים וכ"ה בסנה' ס"ו א':

(ליקוט) משום לא תקלל חרש. גמ' דשבועו' שם ל"ו א' (ע"כ):

(**ליקוט**) **משום לא כו**'. שבועות שם ותמורה שם ובת"כ ועבה"ג סק"ה דלא נאמר כו' ל' הרמב"ם וכ"ה בפסיקתא והביאו הכ"מ ולא תקלל חרש מרבה אני אפי' בר ישראל שאינו שומע ק"ו לפניו (ע"כ):

ו **ואם היה דיין**. שם אם היה אביו כו':

(**ליקוט**) **ואם היה כו**'. מכילתא אלקים לא תקלל אין לי אלא דיין נשיא מנין ת"ל ונשיא בעמך לא תאור אקרא אני נשיא בעמך לא תאור אחד דיין וא' נשיא במשמע ומה ת"ל אלקים לא תקלל לחייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע מכאן אמרו יש מדבר דבר א' וחייב עליו משו' ד' דברי' בן נשיא שקלל אביו חייב עליו משום ד' דברים משום אב ומשום דיין ומשום נשיא ומשום בעמך לא תאור. ר"ל דשם יליף לכל אדם מבעמך כמש"ש (ע"כ):

ז **אם לא**. כנ"ל:

ח **או שקלל**. שבועות שם בכולן. מ' דוקא בשם או בכינוי ושם ע"ב ורמינהו כו' ל"ק הא ר"ח כו' ושם ל"ח ב' כמאן כר"ח כו' אפי' תימא רבנן דאמרי בכינוי מ' דוקא בכינוי:

ט (**ליקוט**) **כגון שאמר כו'**. במתני' שם לא כ' כן אלא דשם לענין שבועה אבל לענין קללה ל"ש וצ"ל כמ"ש כאן ולמד ממש"ש יברכך ויטב לך מ"מ אינה קללה ממש אע"ג שאמר אל כו' כמ"ש בקדושין ס"א ב' בשלמא לר"מ היינו דכתיב אם בחוקותי כו' אלא לרחב"ג כו' סד"א כו' (ע"כ):

(ליקוט) כגון שאמר כו': כ"פ הרמב"ם שם במתני' אל קאי איברכך כו' וע"ש בפירושו. וזה תליא באשלי רברבי וע' בנדרי' י"א ב' בר"ן ד"ה לחולין כו'. אבל הרא"ש שם א' ד"ה לא חולין כ' דכה"ג אף ר"מ מודה וכ"פ הטור שם סי' ר"ד וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה' נדרים ונדחק הכ"מ וב"י שמ"ש שם סברוה לא סלקא הכי אלא אף ר"מ מודה כמש"ש בברייתא הנ"ל אבל הלח"מ כ' שדברי הרמב"ם כדעת הרא"ש וכ"כ תוס' שם וא"כ דברי הרמב"ם וטוש"ע כאן צ"ע בין לתי' הכ"מ בין לתי' הלח"מ ועמש"ל בסי' רמ"א אי קי"ל כר"מ ובראב"ש ור"ן שם. ועוד צ"ע דלפרש"י בשבועות שם ס"פ באיסור גרידא אף ר"מ מודה דחייב וכן לתי' תוס' שם בד"ה ה"ג שכ' ונראה לתרץ כו' כאן שא"צ שם המיוחד לד"ה חייב וצ"ל כמש"ש בשם הרי"ט דוקא באיסור חמור אבל הרא"ש ור"ן בנדרים שם תי' דנדרים איסורא דאית בה ממונא הוא ופ"כ ש"פ וער"ן (ע"כ):

י **וה"ה המקלל**. ת"כ כנ"ל:

(**ליקוט**) **וה"ה המקלל כו'**. ת"כ וגמ' דסנה' פ"ה א' ב' א"ה בנו נמי מידי דהוי כו' (ע"כ):

יא **ואם חרף ת"ח כו'** ואם רצו. קדושין ע"ב:

יב (**ליקוט**) **כמה שיראו**. זהו מכות מרדות לפי' הרמב"ם כפי שיראו הדיינים (ע"כ):

(**ליקוט**) **כמה שיראו כו'**. תוספתא פ"ג דדמאי מלקות אומדין אותו אבל מכות מרדות אינו כן אלא מכין אותו עד שיקבל עליו או עד שתצא נפשו וזה בדבר דלהבא אבל לעבר הוא כדברי הרמב"ם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם רצו הדייני' כו'** כמה שיראו. ערש"י בחולין קמ"א ב' ד"ה מכת מרדות כו' וש"מ (ע"כ):

יג **ואם חרף ע"ה**. כ"כ רב שרירא אהא דאמרי' בב"ק צ"א א' המבייש בדברים פטור שמ"מ עונשין מהא דערכין ט"ו א' נמצא האומר בפיו כו':

יד **ואפי' מחל**. עבה"ג. מכות י"ג ב' חייבי כריתות כו' שאין ב"ד שלמטה כו' אלמא מה שתלוי בב"ד אין מחילה ועוד דבכ"מ גמרינן חייבי מלקיו' מחייבי מיתות ב"ד שם ה' א' ב' וסנה' י' ל"ג ב"ק פ"ו ב':

(**ליקוט**) **אפי' מחל כו'**. צ"ע שהרמב"ם כ' אעדים והתראה שא"י למחול על חיוב מלקות וכן י"ל דברי (ע"כ):

טו **והוא שלא**. יומא כ"ב ב' מפני מה נענש שאול כו' ואח"ז אמרו כל ת"ח שאינו כו' ע"ש:

סימן כח

א **כל**. ויקרא ה' וגמ' שבועות פ' שבועת העדות וב"ק ריש הכונס:

(**ליקוט**) **כל מי כו'**. ר"פ הכונס פשיטא דאורייתא היא כו' (ע"כ)

ב **וראוי**. שבועות ל"ה א':

(**ליקוט**) **וראוי כו'**. שבועות ל"ה א' במתני' וגמ' ת"ר אמר לשנים כו' (ע"כ):

ג **ויש**. שם:

(**ליקוט**) **ויש כו'**. שם במתני' וגמ' ת"ר משביעני כו' (ע"כ):

ד **אם יתבענו**. שם ותוס' ב"ק דף נו א':

(**ליקוט**) **אם יתבענו**. שם במתני' וגמ' ת"ר שולח כו' (ע"כ):

ה בב"ד שבועות ל"ב א' ועבה"ג:

(**ליקוט**) **בב"ד**. תוס' ר"פ הכונס שם וגמ' דשבועות ל"ב א' מנלן דאכפירה בב"ד כו' (ע"כ):

ו בין גמ' שם:

ז (**ליקוט**) **ואם כבש כו'**. אפי' בשנים מדאמר בר"פ הכונס שם אי אי בתרי פשיטא (ע"כ):

ח **וע"א**. ספרי:

(**ליקוט**) **וע"א כו' אבל כו'**. ע"פ קיג ב' וספרי פ' שופטים וע' בילקוט סי' תתקכ"ב לא יקום ע"א באיש אין לי אלא כו' ע"ש: (ע"כ):

(**ליקוט**) **וע"א כו'**. ספרי פ' שופטים לא יקום ע"א באיש אין לי אלא לדיני נפשות לדיני ממונות מנין ת"ל לכל עון לקרבנות מנין ת"ל לכל חטאת למכות מנין ת"ל ולכל חטאת להעלות מן הכהונה ולהוריד מן הכהונה מנין ת"ל כו' (ע"כ):

ט אלא: ב"ק שם:

(**ליקוט**) **אלא בדבר כו'**. כמ"ש בר"פ הדיינים לממון הוא דאינו קם אבל קם כו' וכן בשאר מקומות ואמר בדבר ממון שמביא כו' ר"ל דוקא בכה"ג אבל בלא"ה אף בדבר ממון אסור כמ"ש בספרי פ' שופטים לא יקום עד א' באיש אין לי אלא בד"נ בד"מ מנין

ת"ל לכל עון לקרבנות מנין ת"ל לכל חטאת למכות מנין כו' רי"א לעון אינו קם אבל קם הוא לשבועה (ע"כ):

י **או**. כתובות פ"ה א' וקדושין ס"ו א':

יא **ואסור לאדם**. שבועות ל"א א':

יב **אדם**. כמו על כל טענת ספק מתקנת הגאונים כמ"ש המ"מ והוא ג"כ ברי"ף ס"פ כל הנשבעין:

יג **אבל**. כבכל טענת ספק כנ"ל גמ' ב"מ כ"ו ב' מ"ב ב' וע"ש במרדכי ורא"ש:

(**ליקוט**) **אבל לא יוכל כו'**. אבל הרשב"א כ' שיכול להשביע על הספק ממ"ש בפ' שבועת העדות הכל מודים בעד מיתה כו' ושם ע"כ אינה יודעת דוק (ע"כ):

יד **מיהו**. ע"ל סי' ט"ו ס"ד סנה' ל"ב ב':

טו (**ליקוט**) **י"א כו'**. דהא קי"ל משביע ע"א פטור ולענין הגדה חייב אף בלא שבועה כמ"ש בסמ"ע (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **ואפי' בע"ד כו'**. עסי' ט"ז סי"ג ועסמ"ע (ע"כ):

יז **ויש חולקין**. שבועות ל"א. ל"ה א'. וס' ראשונה כנ"ל דלא נאמר אלא לקרבן כמו נשבע לבטל את המצוה וראייה משם ל"ה א' עמד בב"ה כו' שילח ביד כו' וכל אלו נוהגין עכשיו בחרם:

יח (**ליקוט**) **וכן עיקר**. וכ"מ לכאור' דעת הטוש"ע בפ"א אלא שאפש' לחלק מחמת חרס (ע"כ):

יט **אם**. ב"ק קיג וקי"ד:

כ והעכו"ם תובעו כגי' הרי"ף דל"ג ולא תבע ליה:

כא **אבל אינו**. דאל"כ למה משמתין ליה כמו שדקדק הראב"ד שם עמ"ש שם האי בר ישראל דזבין כו' וכמש"ל בסי' קע"ה ס"מ:

כב **דיכול לומר**. כמש"ל:

כג **אבל אם**. כמש"ל סי' כט ס"ב ול"ב ס"ב ב"ק קיז א'. (ליקוט) אבל אם יש לברר כו' כמ"ש בסי' א' ס"ד בהג"ה ממ"ש בב"ק נו א' והשוכר עדי שקר והיודע כו' ול"ק בעדים ג"כ שמעידין שקר (ע"כ):

כד **ואם בע"ד**. כמ"ש תוס' שם קי"ד א' ד"ה ולא ורא"ש והוכיחו מהפקעת הלואתו:

כה **ואם מתחלה כו'**. שם קיג ע"ב באבידה:

כו **ישראל**. ב"מ ב' ע"ב:

כז **וכ"ש**. גמ' ב"ק שם:

כח **וכן**. שם:

כט **ב' קרובים**. סנה' כח א' ב' ותוספתא וירושלמי רי"ף פ' ז"ב:

ל **ת"ח**. שבועות ל"ב:

לא **וכל מי**. ב"ק מ"ו ב' ב"מ ל"ט ב' כתובות כז ב':

לב **ואם ידעו**. ב"מ וכתובות שם:

לג **צריכין**. שבועות ל"א ב':

לד **לכתחלה**. ירושלמי מהא דגטין ע"א א' כשם כו' שמיירי בחולה ועבה"ג:

(**ליקוט**) **לכתחלה**. מהא דלמטה ואם העד כו' (ע"כ):

לה **ואם**. שבועות:

לו **צריכין**. שבועות שם ב' ו ירושלמי סנה' פ"ו מחלוקת בבע"ד כו':

לז **לכתחלה**. ירו' פ"ד מיתות ממתנ' דסנה' נ"ו א':

(**ליקוט**) **לכתחלה**. ירו' הביאוהו תוס' ברפ"ב דזבחים (ע"כ):

לח **צריך כו'**. מכות ו' ב':

לט (**ליקוט**) **ואם מבינים כו'**. טור וכפי' דעובד' דשם בעדים וכאותו שאמרו במתנ' שם בעדי' אבל הרמב"ם מפרש בדיינים וז"ש בהג"ה וע"ל סי"ז ועכ"מ שם ומ"מ גם להרמב"ם ה"ה לעדים מדהביאו בגמ' על המתנ' (ע"כ):

מ **מאיימין**. סנה' כ"ט א':

מא **בפני הכל**. שם:

מב (**ליקוט**) **כח עדות כו'**. כמש"ש מפ' כו' נשיאים כו' ולא פריך שם אלא דבזה לבד לא סגי (ע"כ):

מג (**ליקוט**) **ובושת כו'**. ל' הרמב"ם (ע"כ):

מד **ושהוא**. שם:

(**ליקוט**) **ושהוא כו'**. ל' הטור. והמחבר הרכיב שניהם וליתא ועסמ"ע (ע"כ):

מה **אח"כ**. שם:

מו (**ליקוט**) **כל אדם**. לבד הבע"ד דאין מקבלין כו' וכמ"ש בגמ' שם אי לבע"ד התם קיימי (ע"כ):

מז **עד שיאמר כו'**. שבועות לג ב' מנה מניתי כו':

מח **או**. שם וסנה' שם:

מט (**ליקוט**) **בפני הודה**. ויאמר אתם עדי. טור אבל הרמב"ם וש"ע לא כ' כשיטתייהו דס"ל דבהודאה גמורה א"צ וכמ"ש בסי' פ"א וז"ש מסייע כו' מדקאמר הודה מ' הודאה גמורה הא בלא"ה לא עד שיאמר אתם עדי (ע"כ):

(**ליקוט**) **בפני הודה**. הרמב"ם כשיטתו כמ"ש בסי' פ"א דבהודאה גמורה מהני וז"ש מסייע לרב כו' דר"ל מדק' ל' הודאה דוקא הלא"ה לא מסייע כו' (ע"כ):

נ **אח"כ**. סנה' שם:

נא **וגומרין**. שם הגדול כו':

נב **אם**. ירו' שם:

נג **ואם העד**. גמ' שם נ"ו א':

נד **העדים**. גטין ע"א:

(**ליקוט**) **העדים כו'**. עתוס' דפ"ד אחין ל"א ב' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **העדים כו' ודלא כו'** וכמ"ש בירוש' סוף יבמות והביאו הרא"ש שם דתניא ע"פ עדים ולא ע"פ כתבם ולא ע"פ תורגמן כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **העדים כו'**. ספרי פ' שופטים והביאו הילקוט סי' תתקכ"ב וירושלמי הביאו הרא"ש סוף יבמות ע"ש ושם (ע"כ):

נה **חותכין**. גטין ג' א' כתובות י"ח ב':

נו **אע"פ**. גטין ל"ו א':

(**ליקוט**) **חותכין כו' כדי כו'**. בפ' השולח העדים חותמין כו' ובגמ' שם זמנין דמייתי סהדי או אזלו כו' וקאי גם אכל שטרות דבכולם ע"מ כרתי (ע"כ):

(**ליקוט**) **חותכין כו' כדי כו'**. גטין ל"ו אמר רבה ל"צ כו' וה"ה בשטרות דקי"ל לר"א אף בשטרות (ע"כ):

נז **כ"ז**. כתובות כ"א ב':

נח **מתוך שנתיישן**. שם ב':

נט **אפי'**. שם ושם:

ס (**ליקוט**) **שכשמסרוהו לו כו'** כתי' השני בכתובות שם וביבמות שם (ע"כ):

סא **בפנקסו**. מהא דפ"ט דב"ק אי דידעו כו' וכמ"ש תוס' ביבמות וכתובות לתי' השני:

סב **והוא**. יבמות ל"א ב':

(**ליקוט**) **והוא כו'**. מהא דיבמות שם מפיהם כו' (ע"כ):

סג **וכן כו'**. כתובות שם:

סד **אין**. ב"ק קי"ב א' ב':

סה **ואם**. כתובות כ"א:

סו **וחוזרין כו'**. שבועות ל"א ב':

סז **וי"ח**. מדמתירין בחולה כנ"ל שם:

סח **ולכן אם**. דהוא כמו עדיו מבקשין כו' שם:

סט **מיהו**. כנ"ל ב"מ וכתובות שם שהוצרכו לכוף כנ"ל:

ע **היה**. ב"ק שם:

עא **ואם כו' ושלחו כו'** אבל. רא"ש בשם י"מ:

עב **או שאינו**. ירו' פ"ג דסנה' סוף הל' י':

(ליקוט) או שאינו מצוי בעיר. ירו' פ"ג דסנה' הל' י' ר' ירמיה ה"ל דין עם חד בר נש וקבלין לסהדיא דלא באפוי דר' ירמיה וחייבין לר' ירמיה והוה יתיב ומצטער אפשר מקבלין עדים שלא בפני בע"ד כו' דחק רב הונא ועאל ומשכח ר' ירמיה מצטער ואמר אפשר מקבלין עדים שלא בפני בע"ד אפי' עמהן באותה העיר (ע"כ):

עג **ודוקא**. כמו עדיו חולין וכמ"ש שם ברא"ש בי"מ הנ"ל דטעמ' משום דחולה אפשר שאין שהות משא"כ בעדים כו':

עד **ואם היה**. שם וראיה מיתומים קטנים גמ' שם:

עה **וי"א**. שם. וס' הראשונה ס' הרמב"ם דס"ל דר' יוחנן פליג אשמואל:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עמ"ש בסי"ד (ע"כ):

עו **או אפי'**. שם דנקיט דסקיא כו':

עז **וצריך לדון**. כנ"ל בסי"ד אבל כבר נהגו כו':

עח וכן אם היה וכן אם העדים כ"ז אפי' לס' הראשונה כנ"ל רק דלס' הראשונה מיירי דיש שהות אבל לס' האחרונה מיירי דאין שהות:

עט **ראובן**. כמו העדים מבקשים כנ"ל:

(ליקוט) ראובן כנ"ל בסט"ו שאינו מצוי בעיר (ע"כ):

פ **וכן**. כנ"ל:

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. כמו עדיו מבקשים (ע"כ):

פא **אע"פ**. וע"ל סי' ק"מ ס"י:

(**ליקוט**) **אע"פ כו'**. כמ"ש ושלחו לו:

פב (**ליקוט**) **כאשר נתבאר**. ר"ל כנ"ל ודוקא שאין כו' (ע"כ):

פג **לא**. ב"מ ל"ב א' ופי' דהדיוטות שצריכה משום עדים:

(**ליקוט**) **לא כו'**. עסי' ק"י ס"ז וכן אם גזל כו' ועבה"ג שם והטעם כיון שהוא בחזקת הנגזל וכמו שמחלק בגמ' שם בין אית ליה חזקה דאבהתא או לא ומזה יש קצת ראיה למ"ש שהרמב"ם ס"ל הגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר בעדים כמ"ש בס"ס שס"א וכ"ש כה"ג (ע"כ):

פד **אין**. ב"ק שם:

פה **אין שנים**. כתובות כ"א וכ"ב ור"ה רפ"ג יושיבו מחביריהם כו':

פו **נכון**. שם כ"א א':
פז **מיהו**. ב"ב קס"ח ב' וע"ש תוס' ד"ה ופלוני:
פח **אם רצו כו'**. סנה' כ"ד א':
פט **מי שטוען**. שם כג ב':
צ **אין**. ר"ה כ"ה ב':
צא **ואם**. יבמות ק"ד א' סנה' י"א ב':
צב **מיהו**. כנ"ל:
צג **אין**. ב"ק פט ב' ב"מ ק"י א':
צד **אם קבלו**. ירו' כנ"ל ס"ו:
צה **ואם**. זבחים טו ב' מגילה כ"א א' שבועות ל"ב:

סימן כט

א **אחר**. בכמה מקומות בש"ס ועיקרו בתוספתא וירו' פ"ב דכתובות וקתני שם אחר שנחקרה ומפ' הטור דוקא בדיני נפשות שאינו כלום עד דו"ח:
ב **העד**. ר"ל אפי' א' שבועות ל"ח ב' ל"ב א' ב' ועתוס' שם ד"ה בתוך וד"ה אבל:
ג **בב"ד**. שם ל"א א':
ד **והוא**. שם ל"ב א' ב' וע' בכתובות י"ח ע"ב ברש"י ותוס' שם:
ה **מוטעה**. ב"ב קס"ח א' וכמ"ש בבה"ת:
ו **שוגג**. שם וכמ"ש תוס' ד"ה כיון:
ז **לפחדו**. כתובות י"ח ב':
ח **אפי' נתן**. סנה' מ"ד ב':
ט **וכן אין**. וכ"פ בסי' מ"ו:

(**ליקוט**) **וכן א"י להוסיף כו'**. כפרש"י שם ד"ה אע"כ כו' וכן הוכיחו תוס' שם ד"ה א"ד כו' וכן הכריח הרמב"ן ממש"ש אלא אמרי' הני למיעקר כו' ואי בכת"י יוצא ממ"א אדרב' היא הנותנת דאי עקרי שטרא לא מהימני כלל ועוד איך אפשר שיהא נאמן ע"א כלל בכת"י יוצא ממ"א א"כ קם ע"א בממון ואמרי' לא יקום ע"א כו' דאינו קם אלא לשבועה ולא יהא אלא פרוע דאין נאמן ע"א כלל ואף שלא בהכחשה כ"ש בהכחשה (ע"כ):

י **וי"א**. וכ"פ ש"ע בסי' פ"ב:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. וכ"כ הר"ן דאם איתא דבכת"י יוצא ממ"א אין נאמנין א"כ חשבינן לסהדותייהו קמא כאלו כ' בפי' שאין תנאי בה א"כ אפי' אין כת"י ימ"א אין נאמנין

דמשוי נפשייהו רשיעי וכמו אמנה אלא דבעיין בכ"ע דאי אין נאמנין אין נאמנין בכ"ע ואי נאמנין נאמנין בכ"ע ע"ש פי' הסוגיא (ע"כ):

יא **וכן בכל.** ירו'. וגמ' ב"ב קס"ח א':

(**ליקוט**) **וכן בכל טעות כו'.** ירושלמי פ"י דשביעית שט"ח המוקדמים פסולין כו' מי מודע שמעון בר בא בשם ר' יוחנן החתומין בשטר לא כן אמר רשב"ל עשו דברי החתומין בשטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד תמן שאמרו לא חתמנו כל עיקר ברם הכא אמרי ע"ז חתמנו ולא חתמנו ע"ז וכ' הר"ז מכאן לכל טעות שהעדים מצויין לטעות וע"ל סי' מ"ג ס"ח בהג"ה שהרמב"ן חולק עליו וס"ל ההיא דירושלמי' בשאין כת"י יוצא ממקום אחר דאין נק' חוזר ומגיד כמ"ש בפ"ב דכתובות וקמ"ל דלא הוי כאלו אמר אמנה היה מדברינו וע"ש (ע"כ):

יב **כשם שיש.** סנה' מ"א שזה יודע כו':

יג **כשנותנין.** ואפ'. כתובות כ"ב:

יד **ונתנו אמתלא.** הלא"ה לא. שבועות ל"א ב' וע' בתוס' דב"ק נ"ו א' ד"ה פשיטא:

טו **עדים שאמרו.** דאדם נאמן ע"ע יותר ממאה עדים כריתות י"ב א':

טז (**ליקוט**) **נאמנים לגבי עצמם כו'.** ר"ל אע"ג דאין נאמנין לבע"ד וע' מכות ג' א' ותוס' שם (ע"כ):

יז **דלא ראינו.** עדיות פ"ב זבחים פי"ב:

יח **היכא דתרווייהו.** כ"מ בכתובות כ"ג א':

יט **לא ראית.** סוטה מז א':

כ **אבל.** שבועות מ"א ב':

כא **דאין עד.** גטין י"ב רק נקיי הדעת סנה' כ"ה א' דאם היה מדקדק היה הכחשה כמ"ש בשבועות מ"ב א' קצותא דתרעא כו':

סימן ל

א **חוץ מחבלות.** ערא"ש ריש סנה':

(ליקוט) חוץ מעידי חבלות ע' ריש סנה' ב' ב' ובדין הוא כו' ומשמע דגזילות וחבלות דבעינן מומחין בעינן דרישה וחקירה וכ"כ בתוס' שם ד"ה שלא ועי"ל כו' וא"ת והא כו' ותי' הרא"ש שם דסמכינן אמסקנא דפ' החובל דמילתא דשכיחא כו' וא"כ ה"ה לגזילות רק חבלות ע"ש וכ"כ לעיל סי' א' ס"ג ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **חוץ מעידי כו'** אבל גזילות לא כמסקנא דב"ק פ' החובל שלא הזכיר רק חבלות וערא"ש (ע"כ):

(ליקוט) חוץ מחבלות ואף גזילות כמסקנא דרפ"ח דב"ק. הרא"ש ריש סנה' וכ"כ רש"י ע"ג ב' ד"ה למודן כו' וה"ה לענין דו"ח כמ"ש תוס' ג' א' ד"ה שלא יועיל כו': (ע"כ)

ב **אע"פ**. ר"ל שאין יודעין:

ג **החדש**. כולל כל ששה החקירות התלויין בזמן:

ד **ולא המקום**. החקירה הז':

ה **ולא המנה**. זהו דרישה כמ"ש בס"ב והוא מ"ש במתנ' דסנה' מ"א מכירין אתם כו' וכמ"ש הרמב"ם בפי"ב דלא כרש"י שם:

ו **כיצד אחד**. כולל כל החקירות ודרישות באלו ג' כנ"ל:

ז **לא כי**. דוקא הלא"ה לא. שם ל"ב:

(**ליקוט**) **לא כי אלא כו'**. דוקא לא כי אבל בסתמא כשרין דקי"ל כריב"ק כמש"ל וה"ה במקום דמסתמא על זמנים מיוחדים מעידין משא"כ במוכחשין בגוף הדבר דסתמא כמכחישין וראיה ממש"ש נהרדעי כו' כמאן כריב"ק אימור כו' וכי האיך ס"ד לומר דריב"ק אף במכחיש א"כ אמאי א"ר יהודה בבדיקות אף בחקירות נמי אלא בסתם איירי רב יהודה וכיון דבגוף הדבר סתם הוי כמכחיש ואמר כמאן כריב"ק דהתם נמי בסתם כשר אימור דאריב"ק כו' דהתם הוי סתם כאין מכחישין והשתא ניחא לס"ד דמש"ה קא' בבדיקות דאף דכאן הוי כמכחיש אפ"ה כשר (ע"כ):

ח **הא' בירושלים**. כ"מ שם ל"א א':

ט **וכן אם אמר**. בכ"ז אפי' תובעו שניהם כיון שהוכחשו בדו"ח:

י **של שמן**. אפי' לא אמר לא כי ועסמ"ע וכ"מ שם בגמ':

(ליקוט) וכן אם אמר הא' חבית כו'. אע"ג דלא אמר לא כי דסתמא בזמן א' מסהדי וכמ"ש בס"ג וכן אם העידי סתם כו' משא"כ בזמן דסתמא לא מכחשי אהדדי וכמ"ש שם נהרדעי אמרי אפי' הלואות כו' ושם אימור דאריב"ק היכא דלא מכחשי כו' ומשמע אפי' בסתמא ושם חבית של שמן מ' אפי' בסתמא הוי הכחשה וכן מקום סתמא הוי כמו זמן סתמא (ע"כ):

יא **שהמעו' הושחרו**. כן מ' שם מרש"י ועב"י. ור"ל דאל"כ ה"ל הכחשה בדרישה:

יב **וזה תובעו**. דאל"כ אין כאן אלא ע"א וכמ"ש בס"ז:

(**ליקוט**) **וזה תובעו שניהם**. טור ולמד מדברי רמ"ה וכמ"ש בס"ז אבל צ"ע דהא כאן אמנה אחד קא מסהדי וכאן הטעם משום דטעי אינשי וכמ"ש בפ"ג דב"ב בין חטי כו' ועבה"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **וזה תובעו שניהם**. וכ"מ ברש"י שם ד"ה וצירף כו' כריב"ק כו' כדר"י וריב"ק

ל"פ עם ת"ק אלא במקום שתובעו שניהם כמ"ש בס"ז אבל אם אומר טעמו של רב יהודה משום דטעי בין מנה שחור ללבן ל"ש בדריב"ק דאפשר שאף ת"ק מודה וכפי' שם בדיוטא ג"כ לאו משום טעותא אלא משום הזמה כמו בא"י בד"נ כמש"ש מ"א ב' וה"ה בהכחשה בד"מ וז"ש הטור והג"ה אם המקומות כו' אבל ריב"ש מפ' שם ג"כ משום דבין דיוטא כו' לא דכירי אינשי והכל משום טעות ולכן א"צ תבע שניהם וכמ"ש בס"ז חזינן כו' וזה דעת ש"ע שהשמיט אלו ב' הגהות (ע"כ):

(**ליקוט**) **וזה תובעו כו'**. ורי"ו חולק ע"ז וכ"ד המחבר ועב"י ובה"ג (ע"כ):

יג **אם המקומות**. כנ"ל:

יד (**ליקוט**) **והוא תבעו כו'**. וכן בדיוטא כו' לפי שיטתו כנ"ל (ע"כ):

טו **ראובן**. שם ל"ב:

טז **ויגלגל**. הלא"ה אינו נשבע כיון שנצטרפו עד לעד. כתובות פ"ח היכי סמיך כו' ומתו' קו' תוס' דשם ד"ה היכי. דאם נצרף לא תשבע:

(**ליקוט**) **ויגלגל כו'**. צ"ע הלא"ה משתבע משום דר' חייא קמייתא וכמ"ש בס"ה ועש"ך (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **אבל אם העידו כו'** שם ל"א א' לא נחלקו ב"ש וב"ה כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. כמש"ש אימור דאריב"ק כו' (ע"כ):

יח **אינו משלם אלא**. שבועות מ"ב א' וע"א בהכחשה אינו כלום. שבועות מ"ח א'. יבמות פט"ז סוטה פ"ו ופ"ט:

יט **וכן אם**. סנה' ל"ב הודאה אחר הודאה נמי אמנה כו' ושם ל"א א' חבית כו':

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. י"ל דהא בס"א בהגה כ' כ"מ שנוכל כו' ובס"ז חזינן כו' וכן הקשה ט"ז ונ"ל דאין תולין ומיישבין אלא בדבר המצוי וכמ"ש בס"א דבהכחישו בזמן צ"ל לא כי אבל בסתם אמרי' דאין מכחישין זא"ז ובחבית יין ושמן אפי' בסתם דנין כמכחישין וכמו שמוכח מגמ' שם דאמר אימור כו' והטעם דכל בשני זמנים הדבר מצוי ששני הלואות נינהו אבל בחבית כו' הדבר שקול ולכן דנין להקל וז"ש שם מ"ש הלואה אחר כו' הודאה אחר הודאה נמי כו' וערש"י שם ד"ה הודאה אחר כו' דשמא כו' וז"ש בפסחים י"ב א' ומה אלו דייקינן כו' אלא כו' ואפ"ה תלינן דטעו ולא אמרי' דלא טעו אלא שמכחישין והטעם דהטעות מצויה משא"כ בפי' דבריהם בתחלת שעה או בסופה הדבר שקול והס' שכ' דברוב תלינן אבל בשקול לא גמ' ערוכה היא בסנה' ס"ט א' א"ל ובד"נ לא אזלי' כו' נימא הני דוקא כו' ורובא דאינשי כו' הא שקול לא ובזה מתי' קו' תוס' שם מ"א ב' ד"ה שזה

כו' ובלא"ה דברי תוס' שם צ"ע דאכתי א' אומר בשתי שעות וא' אומר בשלשה מא"ל וצ"ל דתוס' ס"ל לטעות בעיבורו של חדש רחוק אם לא דכוונו באיזה יום ע"ש (ע"כ):

כ **הוחזק כפרן**. ר"ל חשוד מדין כופר בפקדון. ב"מ ה' ח' וא"צ כאן למ"ש שם ע"ב כגון דאתי סהדי כו' כיון שאין כאן חפץ מבורר רק שוה כסף. תשו' הרח"ש:

כא **לאותו ממון**. ל"ד:

כב **ומשלם**. ע"י שבועות תובע:

(**ליקוט**) **הוחזק כפרן כו'** ומשלם ק"ק ע"י שבועת שכנגדו כמ"ש בריש ב"מ גבי ההוא רעיא (ע"כ):

כג **וכן דיני עדות**. ירו' ריש פ"א דסוטה:

(**ליקוט**) **וכן כו'**. ירו' ריש סוטה נסתרה בעד אחד בשחרית ובע"א בין הערביים זה היה מעשה ושאל ר"א בן תדאי לחכמים אם זה ייחוד ואמרו אין מקבלין עדות אא"כ ראו שניהם כאחד ריב"ק אומר אפי' ראו שניהם זא"ז וקי"ל כריב"ק כנ"ל (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכן דיני כו'**. עמ"ש בא"ע סי"א סס"א בהג"ה (ע"כ):

כד (**ליקוט**) **הא כו'** כנ"ל אימור דאריב"ק כו' וכ"ש שהבע"ד מכחישו דהודאת בע"ד כמאה עדים ועב"ב קכ"ח ב' (ע"כ):

(**ליקוט**) **הא דהלואה כו'**. כן ל' הרא"ש בשם הרמ"ה שם וכ"כ בנ"י שם דוקא בהלואה אחר הלואה והודאה דלא כהטור שלא חילק (ע"כ):

כה (**ליקוט**) **הא ודאי חד כו'**. עפ"ג דב"ב ל"ב תוס' ד"ה עביד כו' (ע"כ):

כו (**ליקוט**) **דהוי כהודאה כו'** משום שאינו תובעו אלא אחד ועסמ"ע ס"ק כ"א וכמ"ש בגמ' לרב הודאה כו' (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **ולא יוכל המלוה**. כתובות פ"ה א' שבועות מ"ב א' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ולא יוכל כו'**. ע"ל סי' כ"ח סס"ב בהג"ה (ע"כ):

כח (**ליקוט**) **בד"מ כו'**. שם לזה הוצרכתי כו' וכיון דקי"ל כריב"ק כ"ש כה"ג (ע"כ):

כט (**ליקוט**) **ואם אמר כו'**. ער"ס כ"א (ע"כ):

ל **אבל אחרים**. ב"ב מ"ם א' קיום שטרות כו' וע"ש רשב"ם ותוס' ד"ה קיום:

(**ליקוט**) **אבל אחרים כו'**. שלכן קיום שטרות בג' כמ"ש רשב"ם בב"ב מ"ם א' ותוס' בכתובות כ"א ב' ד"ה וש"מ כו' (ע"כ):

לא (**ליקוט**) **כיצד באו כו'**. ב"ק ע' ב' ב"ב כ"ו ב' סנהדרין ל' ב' (ע"כ):

לב (**ליקוט**) **אפילו העידו שנים כו'**. ב"ק שם ב"ב שם (ע"כ):

לג (**ליקוט**) **אבל אם העיד כו'**. שהוא דבר שלם וכריב"ק כנ"ל (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. סנהדרין שם (ע"כ):

לד עדות בידיעה שבועות ל"ג ב':

לה **בסי' צ'**. ס"ו ע"ש:

לו **אין חילוק**. דע"א נאמן באשה דהקילו בה משום דעבידא לגלויי כמ"ש הרמב"ם בפי"ב מ"ה גרושין סל"ג וכמ"ש ביבמות קי"ו ב' ואע"ג דשם איבעיא להו פי' בשם תוס' דאיבעיא להו איזה טעם עיקר ומ"מ ודאי עביד לאיגלויי. ואמרו שם קיז א' שאין האחין כו' ובכתובות ק"ז א' כששמעה בו שמת בע"א כו' בניו כו' וא"ל דמיירי בקול בעלמא דא"כ אפי' בב' עדים ועריב"ש:

(**ליקוט**) **אין חילוק כו'**. ר"ל אע"ג דבדבר איסור ע"א נאמן במילתא דעבידא לגלויי כמ"ש בפ"ב דר"ה כ"ב ב' כאן אין חילוק מדאיבעיא להו ביבמות קט"ז ב' ולא פשיט ממתני' שאין האחים נכנסין על פיה (ע"כ):

סימן לא

א (**ליקוט**) **שתי כו'**. עש"ך וא"י ספיקם הא גמ' ערוכה שם מתיב ר"ה כו' ע"כ:

ב (**ליקוט**) **שבא עד כו'**. כמו מלוה ולוה ושני שטרות דפסלתן לא' מהן כמ"ש בס"ב וערש"י שם ד"ה מלוה ולוה כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **שבא ע"א כו'**. שלכן אמרו באה זו כו'. רש"י (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **באה כת כו'**. עתו' שם ד"ה בהדי כו' (ע"כ):

ד **וישבע על**. הולך בשיטות רבו הר"י מיגש דאינו גובה אלא מב"ח והוי כמלוה ע"פ לענין שבועה כמ"ש בב"ב קכ"ח ב' המוציא שט"ח כו' וכמש"ל בסי' פ"ח סכ"ט ועבסה"ת שך"ט ח"ג ויש לנו לברר כו' כ' הר"י מיגש כו' וקאי אשניהם:

(**ליקוט**) **וישבע כו'**. שאינו גובה ממשעבדי כ"מ בסה"ת אבל צ"ע דהרמב"ם וש"ע לא כ' אלא בס"ג וע"כ דר"י מיגש לא כ' אלא אס"ג ועש"ך. והילך ג"כ אינו לי"א דסי' ע"ה ס"ד וכ"ש לפי מש"ל דאינו גובה ממשעבדי אינו הולך כמ"ש רש"י בריש ב"מ והריטב"א שם וגם ל"ד למ"ש בסי' פ"ז ס"ב וע"ש (ע"כ):

ה **ואם הוציא**. כתובות מ"ד א' וע"ש תוס' ד"ה משום:

ו (**ליקוט**) **ואם אח"כ הוציא כו'**. מ' אפי' בב"ד זה וע"ז כ' הרב וי"א כו' וטעמו של הרמב"ם דקי"ל כמ"ד בפ"ד דיבמות קם דינא (ע"כ):

ז **ואפי' כתוב**. סה"ת כמו בחנוני ופועלים דכ"א בלבד נוטלין בלא שבועה וע"ל סי' צ"א ס"ב:

ח (**ליקוט**) **מב"ח**. משום קנוניא וכמ"ש בב"ב קכ"ח ב' (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **ואח"כ כו'**. בזה אף הרב מודה. סמ"ע (ע"כ):

י (**ליקוט**) **שטר זה**. כ"ה גי' הרי"ף ועס"י ס"ג (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **אא"כ כו'**. ע"ש (ע"כ):

סימן לב

א **ודוקא שלא**. כ"מ בגמ' שם דאל"כ מאי פריך אלימא לנפשיה כו':

ב **וכן אם**. מדקא' השוכר:

(**ליקוט**) **וכן אם לא כו'**. וראיה משולח את הבעירה כו' תוס' שם ועוד ראיה ממ"ש בסנה' כ"ט א' מנין שאין טוענין כו'. הגהת ש"ך וכ"כ במל"מ פ"ב מה' רוצח וכ"כ הרמב"ם אבל השוכר כו' וכ"ה בקדושין מ"ג א' האומר לשלוחו כו'. דלת"ק אף בדיני שמים פטור אלא דשם חייב מ"מ בדינא זוטא וזה דוקא בש"ד שאפי' אם יכול להצילו חייב ועובר משום לא תעמוד כו' כמ"ש בסי' תכ"ו ואפי' לאגורי כ"ש שאומר להרגו משא"כ כאן (ע"כ):

ג **וכ"ז כו' אבל אם**. גמ' שם:

ד **או שהבע"ד**. תוס' שם ד"ה אלא. או כגון שאין אנו יודעין כו' ע"ש וכמו לנפשיה:

סימן לג

א **כל הפסולים**. ?לדה מ"ט ויש שכשר להעיד ולא אשכחן בגמ' אלא סומא בא' מעיניו ואליבא דר"מ נמצא דלרבנן כל הפסולים כו':

ב **בין מן האם בין**. שם תנא אחיו מן כו':

ג **הרי הם ראשון כו'** ובניהם כו' ובני בניהם כו'. שם ואמאי הו"ל שלישי כו' ואנן שני כו' א"ה הו"ל שלישי כו':

ד **ולעולם שלישי כו'**. כסתם מתני' דסנה' כמש"ש ואנן כו' וב"ב קכ"ט א' אי לאפוקי מדרבא כו' וכפירשב"ם שם:

ה **ואצ"ל**. דאף לר' אבא כשר וסנה' שם אפי' לרב דפסיל שלישי בראשון ורב אפשר כו':

ו **מפני שהאב כו'** ועם בן כו'. כפי' הרי"ף בפ"ג דסנה' פי' קסבר מר כו' ולית הלכתא כו' ע"ש:

ז **ועם בן כו'**. לאפוקי מפי' רשב"ם שם:

ח **וכן הדרך בנקבות כיצד כו'**. במתני' וגמ' שם כנ"ל:

ט **בין זכרים כו'**. בגמ' ומהו שיעיד באשת כו':

י **וי"א דשלישי**. כפי' תוס' בשם ר"ת שם בב"ב וכרב בסנה' והביאו ראיה מירו' כמש"ל בס"ג:

יא **וי"א דאינו**. תוס' בב"ב בשם ה"ג דלא ילפי' בסנה' אלא בנים לבנים ולכך גם במתני' שם שלישי בראשון לא תנן.

יב **וי"א דקרובי**. מדפליג דשנה ראשונה והא דקא' בגמ' קרובי האם מנלן אסמכתא בעלמא וכמ"ש בקדושין כ"ד ב' נראין כו' ועריב"ש סי' י"ד ועש"ך:

יג **כל אשה**. מתני' שם וגמ':

יד **כל שתי**. דלא תנן רק בראשון בשני בגמ' ובירו' בעל חורגי ואשת חורגו וכמ"ש בגמ' ואנן שני בראשון כו' מ' מה דלא תנן כשר:

טו **ומיהו לכתחלה**. כ"כ במרדכי דחיישי' לב"ד טועין כתובות כ"א א' וצ"ע דאמרי' שם שטרא דיתמי כו' וצ"ל דל"ד וע' בתוס' דיבמות ק"ו א' ד"ה ורבא. ונר' לר"י כגי' ספרים כו' וב"ב קל"ח ב' וע"ש וצ"ע:

(**ליקוט**) **ומיהו לכתחלה כו'**. דחיישי' לב"ד טועין כמ"ש בכתובות כ"א וצ"ע דשם אמרי' משום דשטרא דיתמי הוה דוקא וקי"ל בב"ב קל"ח ב' דלא חיישי' ודוקא בהא דיבמות חיישי' משום דב"ד בתר ב"ד לא דייקי אבל לטעות לא חיישי' (ע"כ):

טז **אבל אם**. שם מהו שיעיד אדם באשת חורגו כו' וה"ה לבעל חורגתו כמ"ש שם בסורא כו' בפומבדיתא כו':

יז **וכן בעלי**. במכ"ש כמ"ש רש"י שם ד"ה באשת חורגו כו' ע"ש:

יח **ואף בראשון**. שכשם. כך. אבל כו'. ירושלמי:

יט **שכשם שהוא**. דזהו תנן במתני' ובעל אחות אמו:

כ **וי"א**. רש"י ותוס' ע"ש:

כא (**ליקוט**) **ואפי' הוא כו'**. עסקי' זה (ע"כ):

כב **ונ"ל דבדיעבד**. ע"ל סי' ז' ס"ז בהגה:

(**ליקוט**) **ונ"ל**. דלאו כשושבינו הוא ועס"י ז' ס"ז (ע"כ):

כג **האיש עם אשתו כו'** ולפיכך אינו כו'. ר"ל רק דור א' בין למעלה בין למטה אבל דור ב' שהוא שלישי לה אע"ג דבראשון בשני אמרי' בעל כאשתו כדתנן במתני' ואפי' שני בשני בדור שלישי לא דאיתפליג דרא ולכך מכשיר בירושלמי אשת פנחס ובגמ' מר בר רב אשי באבא דאבא ומתני' שלימה תנן חורגו לבדו אבל בנו לא וכמ"ש רש"י שם וז"ש הטור בסכ"ג אבל אבי חמיו כו' ובחכם דחקו ב"י וד"מ שם וע"ש:

כד (**ליקוט**) **לא לבנה כו'** ולא לבתה כו'. ירושלמי שם הל' ז' תנינן חורגו לבדו אשת חורגו מהו בעל חורגתו מהו אשה כבעלה ובעל כאשתו וחמת אשת חורגו כחורגו והבעל כאשתו כו' ע"ש (ע"כ):

כה (**ליקוט**) **ולא לאביה כו'**. כ"ז דומין להד' בבות ראשונות ואביה ואמה מפורש שם דאפי' אחיהם פסולין כמ"ש במתני' וגמ' אחי חמי כו' אחי חמותי כו' (ע"כ):

כו **אבל אם העיד**. דאין פסול רק לה משום איקרובי דעתא. שם. בגמ' ע"ש:

כז **ודוקא כו'**. דליכא אקרובי דעתו עדיין:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. מדמותר בתוך שבעה אלמא לאו קרובי דעתא הוא כלל וערא"ש פ"ג דמ"ק צ"ה בשם ר"ת (ע"כ):

כח **ומיהו אם**. שם לא אמרן אלא לאפוקי כו' ונ"מ לדידן בשידוכין:

כט **בין לזכותו בין**. שם:

ל **מיהו אם**. עסי' ל"ד סכ"ז ויש חולקין כו' ומ"ש. שם:

(**ליקוט**) **מיהו כו'**. עסי' קמ"ו סט"ו וכמ"ש בפ' החולץ שפ' הרי"ף כמ"ד שם קם דינא (ע"כ):

(**ליקוט**) **מיהו כו'**. עש"ך (ע"כ):

לא (**ליקוט**) **ל"ש כו'**. ערא"ש שם פירש"י כו' והראב"ד כו' ומ' לכאורה דראב"ד חולק על רש"י וכ"כ ריי"ו דבעידי הלואה לראב"ד נאמנין דפלגינן דיבורא כיון דשני דיבור' נינהו אבל א"א זה דהא הראב"ד מביאו הרא"ש שם לא מחלק בענין זה אלא משום דבע"ד אינו עד לגבי עצמו וכ"כ ש"ך ומ"מ לתי' הראשון של הרא"ש וכפי מ"ש בסט"ו בפיסול כו' וכן בהג"ה קרובי כו' והוא דלא כתי' הראב"ד צ"ל שיש עדים אחרים שהוא ערב בטענת כפירה אבל דעת הריטב"א וריב"ש כהראב"ד עסי' ל"ו (ע"כ):

לב **קרובי הנרצח כו'**. שם י"א פ' בא על אשתי כו':

(**ליקוט**) **קרובי נרצח כו'**. היינו לתי' השני של תוס דמכות ו' א' סד"ה נרבע ועוד אמר הר"י בכור כו' אבל לתי' הראשון צ"ל בהרוג כמ"ש תוס' שם בד"ה אלא מעתה כו' וכ"ש לתי' הרא"ש שם בשם הראב"ד בסי"ג שם והראב"ד כו' והא דאמר אדם קרוב כו' וכ"כ הריב"ש וכ' דוקא בבע"ד עצמו אבל בקרוביו פסולין ומבטלין ליתא לדין זה עסי' ל"ו ס"א בהגה תקנת הקהל כו' (ע"כ):

לג (**ליקוט**) **שאין תועלת כו'**. כמ"ש סי' ל"ד סכ"ו בהג"ה (ע"כ)

לד **העדים**. כ' הר"ן בספ"ב דכתובות אע"ג דאדחי טעמא דהזמה בגמ' דילן בסנה' כ"ח א' מ"מ הדין דין אמת ע"ש וכ"ה בתוספת' וירושלמי הביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ג דסנה' שם:

(**ליקוט**) **העדים כו'** גמ' שם כ"ח א' ב' (ע"כ):

לה (**ליקוט**) **או כו'**. עתוס' דב"ק צ"ב ד"ה כגון שחולקים ע"ז וכמ"ש בסנה' כ"ז א' דהזמה ממקום אחר כו' דלא כירו' וער"ן פ"ב דכתובות (ע"כ):

לו **אם הקהל כו'**. שם כ"ד א' נאמן כו':

לז **אבל אם כו'**. וכן דיינים. שם כ"ג א' בערכאות שבסורי' ופי' בשהמחים רבים עליהם וכמש"ל בסי' ח' ס"א בהג"ה ותנן שם במתני' אימתי בזמן שמביא כו' וה"ה לעדים:

סימן לד

א **איזהו כו' שחייבים כו'** ואצ"ל כו'. ששניהם נקראין רשע בתורה וכמש"ל סי' כז ס"ב ע"ש:

ב **עבר עבירה**. כ"מ מל' הרמב"ם דלעיל ושם עני מר מ' בכתפיה משמע דוקא ודייק ממתני' ?דף ז' והמלוה בריבית ואמרי' בר"ה כ"ב דמתני' לא מפסלי אלא מדרבנן וקשה קו' תוס' דשם ע"כ כ' דוקא מלקות ובריבית הוא ניתק לעשה כמ"ש בפ' איזהו נשך ובתמורה וחי אחיך עמך כו' ואי עביד לא מהני:

ג **וי"א בדבר**. מדמכשרינן שטר שיש בו רבית וצ"ל ברבית דרבנן דלא מפסלי העדות. תוס'. ונראה דלדברי הרמב"ם דלעיל אף ברבית דאוריי' כיון שאין נק' רשע דטעם של אביי משום דרשע כו' וסיוע לדבריהם דלא חשיב במתני' אלא דחמס:

ד **וה"ה**. נלמד מהנ"ל:

ה **המגביה ידו**. דנק' רשע ויאמר לרשע כו' כמש"ש נ"ח ב' ומ"מ אין נפסל מה"ת כיון שאין בה מלקות:

ו (**ליקוט**) **ואפי' עבר כו'**. כמ"ש בתד"א כי השבועה כו' וכי שבועה היתה שם והלא לא היה שם אלא חרם אלא שהשבועה הוא חרם וחרם הוא שבועה. רמב"ן (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **מי שבאו כו'**. דאל"כ האיך פסלינן לכל פסולי עדות שי"ל כן. רשב"א וכמש"ש סברי מצוה קעבדי והא קמשמתינן כו' אלמא דתלינן כ"מ שיכול ולא תלינן בכה"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **מי כו'**. דאל"כ מאי קאמר דלמא אערומי כו' אם איתא הל"ל שוגג הייתי (ע"כ):

ח **גנב וכן גזלן**. שם הגזלנין והחמסנין דאוריי' הוא ושם בעובדא דבר חמא מ' דבלא הכרזה פסלוהו:

ט **עד שיעשו**. שם ויחזרו חזרה גמורה כו':

י **החולק**. כמ"ש בב"מ ו' ב' לא תחמוד לאינשי כו':

יא (**ליקוט**) **ומאימתי כו'** משעה שהעיד כו'. אבל לא על שעה שהעיד והכי איתא בירו' היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן שגנב את השור בא' בניסן טבח ומכר בעשרה בניסן והוזמו בט"ו בניסן כל העדות שהעידו מעשרה בניסן עד ט"ו בניסן הרי אלו פסולין. רשב"א פרש"י (ע"כ):

יב אין עידי סנה' ל"ב א' וערי"ף בב"ק בפ"ז:

יג **אבל אם אין כו'**. נלמד מגמ' הנ"ל דתלינן מספק להכשיר השטר וע"ש בתוס':

יד **עדים שחתמו**. ראיה מירו' הביאו הר"ן בריש ר"ה הן הן עדיו כו' ע"ז חתמנו כו' ואוקמוה הרמב"ן בשאין כת"י יוצא ממ"א ואפ"ה אין נאמנין רק בשביל ע"ז חתמנו וכמ"ש בכתובות י"ח לא שנו כו' מ"ט אין כו' ועבתוס' דב"מ:

(**ליקוט**) **עדים שחתמו כו'**. כן מוכח מהא דירו' שכ' בר"ס כ"ט מי מעידו כו' ע"ש (ע"כ):

טו **וי"א דבאבק**. ב"מ ס"ח ב' רב עילישׁ גברא רבא כו' וע"ש ברא"ש:

טז (**ליקוט**) **אם הוא מפורסם כו'**. כמש"ש כ"ו א' י"ל אניסטון כו' (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **אפוטרופוס או סנטר כו'**. כמ"ש בתוספתא פ"ה דב"מ ישראל שנעשה לו לגוי אפוטרופוס או סנטר מותר ללות הימנו ברבית (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **אבל באינו כו'**. עבה"ג (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **אם העידו כו'**. כמ"ש בב"מ ס"ח ב' רב עילישׁ גברא כו' (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **או שהוא כו'**. כמש"ל סכ"ד ועבה"ג (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **פסול מדבריהם**. כמש"ל ס"ב וכמש"ש ובספ"א דר"ה גזלן מדרבנן כו' (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **והם הלוקחים כו'**. ב"ק ס"ב ועתוס' שם ד"ה חמסן כו' וב"מ ה' ב' ד"ה בלא כו' וז"ש בין קרקע וכמו ההוא דב"ק תלוה וזבין דאיתמר בב"ב על קרקע ומטלטלין (ע"כ):

כג **של עצמם**. שם ה' ב':

כד **שחזקתן**. שם וסנה' שם כ"ה ב' אר"י סתם כו':

כה (**ליקוט**) **המוכסים כו'**. מדאמרי' שבועות ל"ט א' אין משפחה שיש בה מוכס כו' מ' דמוכס (ע"כ):

כו **ואם נודע שלקחו**. שם רש"י ותוס' שכן מוכח מגמ' שם הוסיפו כו':

כז _ (**ליקוט אינו כו' שאינו כו'**. אבל רש"י פי' שם משום דמורי התירא ועסכ"ד (ע"כ):

כח **בישוב**. שם דאפי' במדבר לא עבדי מ' דאין פסולין אלא ביישוב:

(**ליקוט**) **בישוב**. שם וכפ"ב דב"ב וספ"ז דב"ק (ע"כ):

כט **מפני שחזקתן**. מ' דאפי' יש להם אומנות ואע"ג דרק משום דרכי שלום הא מציאת חש"ו ג"כ משום דרכי שלום ואפ"ה פסולין כנ"ל בסי"ג וצ"ל דמ"ד א?רא לא ס"ל כרב ששת אלא כרמי ב"ח ובפי' דמתני' ס"ל לרמב"ם כמ"ד אי תקדימך כו' וע' בסי' ש"ע וצ"ע:

ל **והם בני אדם**. ירו' שם:

(**ליקוט**) **והם בני אדם כו'**. תוספתא פ"ה דסנה' וירו' פ' כל הנשבעין הל' ו' סוחרי שביעית איזהו סוחרי שביעית זה שיושב לו כל שני שבוע כיון שהגיע שביעית התחיל

נו"נ בפירות שביעית אין מקבלין אותו עד שהגיע שביעית אחרת ויבדל ויחזיר חזרה גמורה ושם בתוספתא ובכולן היה ר"א אימתי בזמן כו' ובפ"ז דשביעית ובפ"ג דסנה' אר"י אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא הוא אבל יש לו אומנות שלא הוא ה"ז מותר האיך עבידא היה יושב ובטל ממלאכתו כל שני שבוע כיון שבאת שביעית התחיל מפשיט ידו ונושא ונותן בפירות עבירה אם יש עמו מלאכה אחרת כשר וא"ל פסול אבל אם היה יושב ועוסק במלאכתו כל שני שבוע כיון שבא שביעית התחיל מפשיט ידו ונושא ונותן בפירות עבירה אע"פ שאין עמו מלאכה אחרת מותר רב"א? בר? זבדא ר' אבהו בשם ר"א הל' כר"י דמתני' תני ר"ח לחומרא האיך עבידא היה יושב ועוסק במלאכתו כל שני שבוע ובשביעית התחיל ומפשיט את ידו לישא וליתן בפירות עבירה אם יש עמו מלאכה אחרת מותר וא"ל אסור אבל אם היה יושב ובטל כל שני שבוע כיון שבא שביעית התחיל מפשיט ידו לישא וליתן בפירות עבירה אע"פ שיש עמו מלאכה אחרת אסור לא בדא ר' בא בר זבדא ר"א בשם ר"א הל' לר"י דמתני' ר"ל לא בדא אמר הל' כר"י דבריי' אלא כר"י דמתני' מ' בין ללישנא ק' בין ללישנא בתרא דוקא שיושב בטל ואין לו אומנות אחרת וכ"ה בתוס' כנ"ל סוחרי שביעית כו' ובכולן והיינו כר"י דמתני' מיירי ביושב בטל כמ"ש בתוספתא (ע"כ):

(**ליקוט**) **והוא שלא כו'**. הרמב"ם והטור מפ' מ"ש ר"י אימתי לא קאי אלא אירישא משחק בקוביא לבד כ"כ ב"י וכמ"ש רב ששת בגמ' ואע"ג דבירו' דשביעית אמר גם אסוחרי שביעית אלמא דקאי אכולה מתני' סוברים דגמ' פליג על הירו' ממה דפריך ארמי ב"ח תנן אר"י אימתי כו' אבל לר"ש ניחא והא אכתי קשה אסיפא מפריחי יונים ומלוה בריבית כו' וז"ש הרמב"ם וש"ע וכן סוחרי שביעית והם כו' אף דבירו' נקט תרתי גם שא"ל אומנות כו' (ע"כ):

לא **שאוכל מן כו'**. עמ"ש בס"ס ר"ג:

(**ליקוט**) **ה"ז בחזקת כו'**. עמ"ש בס"ס ר"ג אבל סמ"ע פי' דבהא פליגי רב"ח ס"ל דגזל גמור הוא מדבריהם ואפי' י"ל אומנות אחרת פסול אבל ר"ש ס"ל משום שאינו עוסק כו' ר"ל ואוכל אבק גזל וז"ש בכל המקומות הנ"ל דאסור משום גזל וז"ש ברמב"ם וש"ע הואיל ואינו עוסק כו' (ע"כ):

לב (**ליקוט**) **וכן לא יונים כו'**. כולל בתוך משחק בקוביא כמ"ד ארא וכמ"ש בסי' ש"ע ונ"מ שאין פסול אלא בא"ל אומנות כו' וז"ש והוא שלא כו' (ע"כ):

לג (**ליקוט**) **והוא כו'**. ס"ל לרמב"ם וטור דמילתא דר"י לא קאי אלא אירישא משחק וה"ה אי תקדמיך שהוא בכלל משחק להרמב"ם כמ"ש בסי' ש"ע (ע"כ):

לד **וכל אלו כו'**. ספ"ק דר"ה:

לה (**ליקוט**) **ה"ז דחזקת רשע**. בפסחים שם יכין רשע כו' (ע"כ):

לו **אא"כ כו'**. כ"פ הרי"ף בספ"ג דפסחים וערא"ש שם שהשיג עליו וכ"ד תוס' שם:

לז (**ליקוט**) **שעוסק כו'**. כ"ז נכלל בדרך ארץ כמ"ש המפרשים דלא כסמ"ע שדחק בזה (ע"כ):

לח **נמצאת אומר כו'**. דע"כ זהו החילוק בין ת"ח לע"ה בסתמא כמ"ש:

לט (**ליקוט**) **וכל מי כו'**. אבל תוס' ורא"ש חולקים ע"ז ומכשירין אף בע"ה גמור כפי' דע"ז אמרו בחגיגה כמאן כו' וכ"כ רש"י שם והרמב"ם האריך בזה וכ' וכל מי שמקבל כו' לאפוקי מהחולקין הנ"ל (ע"כ):

מ **וכגון אלו**. יבמות ס"ג ב':

מא (**ליקוט**) **ובכלל אלו המקבלים כו'**. כמש"ש דמבזי נפשיה כו' (ע"כ):

מב **וא"צ הכרזה**. מדקאמר בתוספתא כל דיניו וכל עדיותיו כו' אפי' שכבר ואמר בטלים ובזה אמר דיניו בטלים ובזה אמר עדותיו בטלים מ' דאינו פסול רק אותו מעשה בלבד:

מג **וכ"ז בעדים**. שם מה אני בחנם כו': (ליקוט) וכ"ז בעדים כו'. ק"ו מפיסוק טעמים (ע"כ):

מד **דיין שדן**. כמו בריבית ס"פ איזהו נשך (בבא מציעא ע"ה ב)':

(**ליקוט**) **דיין כו'**. וההוא דבר חמא שם משום דת"ח בלא"ה פטורים ממס. רא"ש שם (ע"כ):

מה **כל מה כו'**. כתובות י"ח ב' אנוסים היינו כו':

(**ליקוט**) **כל מה שמעיד כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"ב אי לאו דאודי ממטי כו' אע"ג דהודאת בע"ד כו' ובפ"ב דכתובות עדי' שאמרו אנוסין היינו כו' (ע"כ):

מו **אלך**. ב"ק קיז א' שמטיה כו':

מז **ממזר כו'** ר"ל דה"א ק"ו מאשה דכשרה לבא בקהל כמו שיליף עבד שם דאיכא למיפרך מה לאשה שאינה במצות כמ"ש שם פ"ח א' ע"ש ובתוס':

(**ליקוט**) **ממזר כו'**. ר"ל אע"ג דפסולין לבא בקהל וראיה דכשרין כמ"ש ויש שכשר לדון דיני ממונות כו' ואמרי' לאתויי ממזר ואמרי' שם כל הכשר לדון כשר להעיד וה"ה לפ"ד וכ"ש וערל כו' כמ"ש בפ"ק דחולין דישראל מעליא הוא (ע"כ):

מח **וערל**. בפ"ק דחולין ד' ב' האי ערל ה"ד כו' ישראל מעליא הוא:

מט **ואפי' מחל**. כנ"ל בס"ז:

(**ליקוט**) **ואפי' כו'** כמש"ש בההוא טבחא ושם ב' מאימתי חזרתן כו' וכמ"ש בסכ"ט

(ע"כ):

(**ליקוט**) **ואפי' מחל כו'** מומר כו'. עסכ"ט כל מי כו' אבל כו' ועש"ך דלא כסמ"ע (ע"כ):

נ **מומר שחזר.** מדאמרי' ספ"ז דבכורות כהן שנושא נשים בעבירה פסול כו' נודר ועובד כו':

נא **ואפי' פסול כו' מוקמי'.** כתובות כ"ו ב':

(**ליקוט**) **ואפי' פסול כו'.** כמ"ש בס"ט אבל אם אין עדים כו' (ע"כ):

נב **וכל מה.** כמ"ש בנדה ב' ב':

נג **אבל אם ראוהו כו'.** ב"מ ה' ב' לא תחמוד כו' כנ"ל וע"ש בתוס' ד"ה בלא כו'. ובגמ' סנה' שם כ"ה ב' מעיקרא סבור דמי כו' אקראי כו' רועים מעיקרא כו' וז"ש כיצד ראוהו. וכן אם ראוהו כו':

נד **ומ"מ אין עושין.** כמ"ש בכריתות י"ב א' דאדם נאמן ע"ע יותר כו' רק דאין נאמן לחוב לאחרים וכמ"ש ביבמות מ"ז א' נאמן אתה לפסול עצמך ואין כו' וע"ש תוס' ד"ה נאמן היינו דוקא כו' אבל כו' וד"ה ואין עדות כו':

נה **ובלבד שלא יהא.** קדושין מ"ג ב' והשתא כו' והא דאמרי' בסנה' שם לדידי אוזיף בריבית ר"ל ולא נתתי לו. מרדכי ועריב"ש בסי' של"ט:

(**ליקוט**) **ובלבד שלא כו'.** כמ"ש בקדושין מ"ג והשתא דתקון רבנן כו' וכנ"ל סי' ל"ג סט"ז (ע"כ):

נו **י"א שהנשבע.** וה"ה. נלמד מהנ"ל בס' שקדם כיון שאין הנאה לו בעדותו וכ"כ תוס' בב"ב ל"ד א' ד"ה הוי שלא יפסילוהו כו' כדאמרי' כו':

נז **ויש חולקים.** מדאמרי' בכתובות פ"ח א' אי פיקח הוא. ופי' הראב"ד דר"ל שאחר שנשבעת לו על הכתובה יכול עוד להשביע שבועת התורה אחר הפרעון וכמש"ל בסי' פ"ז סי"ד ע"ש ש"מ דאינה נפסלת לשבועה:

נח **אחר שעמד.** כמ"ש בב"ק אמר רב נשבע ואח"כ באו עדים ואע"ג דלא קי"ל כוותיה לענין תשלומין:

נט **אבל קודם לכן.** מההוא עובדא דבר ביניתוס בסנה' שם כ"ה א':

ס (**ליקוט**) **שנים כו'.** הרי"ף שם וכ' כמש"ש כ"א אלא אר"נ אוקי כו' וכ"כ הרא"ש שם והביא ראיה מהא דינאי מלכא ספ"ג דקדושין ועתוס' בב"ב ל"ב א' ד"ה אנן כו' ובכתובות כ"ו ב' ד"ה אנן כו' ובקדושין שם אלא דתוס' כאן לא ס"ל כן כמ"ש בכתובות כ"ב א' ד"ה תרי כו' וקשה דהכא כו' ע"כ נראה כפר"ח כו' וכ' רש"א דתוס' ס"ל דדוקא באיסורא אזלי' לחומרא אבל בממונא לא דחומר' לזה וקולא לזה ע"כ אוקמינ' אדאוריית' אבל הרא"ש

שם סכ"א תי' דלא דמי להא דרב הונא בב' כתי כו' ע"ש וכן הר"ן שם וכ' דהתם כשבאה כ"א בפ"ע ומעידה אין אנו צריכין לדון אלא עליה אבל כאן אנו צריכין לדון על ב' העדיות בבת א' וכ' עוד ואחרים אומרין עוד דתרי ותרי הוא ספיק' דאוריית' ומ"ש ביבמות ל"א דאוקי אחזקתה והוי ספיק' דרבנן היינו היכא שא"צ להוצי' הדבר מחזקתה עתה ובזה מתורץ קו' תוס' דכתובות כ"ו ב' בד"ה אנן. ובשנים אומרים כו' וי"ל כו' וקשה כו' וי"ל כו' וכ"כ בב"ב שם אבל א"צ לכ"ז כיון שהוא להוצי' דמתחת בעלה עתה לא אמרי' אוקי אחזקתה וה"ל ספיק' וכ"ש בממון שא"א חזקה להוצי' ממון מחזקתו. וכ"מ דברי הרי"ף שם שהוא ספק דאוריית' וכן דברי הרמב"ם וש"ע אבל עדיין לא נתיישב דמ' דפסול לכ"ע אפי' להחזיק ממון אבל במלחמות שם כ' דתרי ותרי הוי ספיק' דאוריית' בכ"ע דגי' הראשונים ביבמות ל"א א' במקום ותו ודילמא ורש"י שם ד"ה הכי גרסי' מחקו' הגי' וגריס ותו וטעמו כמש"ש שלגי' זו צ"ל כפי' ואית דמפרשי כו' וכ' וקשה בעיני כו' וא"כ למסקנא פריך בפשיטות ותו בשני כו' מידי דהוי כו' אלא אע"ג דהוי ספיקא דרבנן מ"מ אמרי' להחמיר כמ"ש אביי ורבא כל שיש בקדושין כו' דלא אמרי' אוקמיה אחזקה ואף לגי' תוס' שם ד"ה אי כו' דגרסי כגי' הראשונים ודלמא מ"מ ס"ל דלמסקנא הוי דרבנן מההוא ראיה דבי שטיא ומ"ש בתוס' שם ומיהו בעלמא קאמר היינו עמ"ש דבקדושין בכת א' שריא להתייבם ולפי' האחרון כ' ועוד אר"י כו' ובזה לא צריכין לומר דקא' ודלמא בעלמ' וכמש"ש וכת א' ושתי כיתי כו' אבל ס"ל דודאי מסקנא הכי כנ"ל וכן שם בתוס' ד"ה שתי כו' וא"ת כו' ולכך הוצרכו בכתובות ובב"ב שם לחלק דבדאוריית' אזלי' להחמיר ובדרבנן להקל וכ"ז במקום חזקה דמוקמינן אחזקתיה כמש"ש ותו כו' מידי כו' ואם הוא חזקה להחמיר אז לא הוי ספק אלא ודאי אסור מה"ת ובלא חזקה כלל לעולם הוא ספק של תורה ואף בדרבנן להחמיר זהו שיטתם אבל הרמב"ן פ' במלחמות בכתובות דה"ק ותו תרי כו' אי ס"ד דהך חזקה יש לה עיקר בתורה אפי' תרי ותרי נמי אלא ש"מ דלא אמרי' אוקי אתתא אחזקה וספיק' דאוריית' היא ושם במלחמות פי' לגי' הראשונים דלמא כמ"ש כאן אבל לגי' רש"י עולה נכון יותר וז"ש שם גם יש שם גי' אחרת כו' ורומז לגי' רש"י הנ"ל ומ"מ גם לדבריו צ"ל כחילוק תוס' דבדרבנן אזלי' בתר חזקה להקל מהא דכתובות וב"ב שם וכמש"ש במלחמות ע"ש בארוכה (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל אם באו כו'** כפירש"י והרי"ף וראיה ממ"ש כ"א אוקי תרי לבהדי כו' וכן ביבמות פ"ד אחין בספק גיטין וקדושין וכן בקדושין בפ"ג בעובדא דינאי מלכא ועתוס' שם ד"ה מאי חזית כו' וי"ל דלא אמר כו' וכ"כ הרמב"ן במלחמות בכתובות שם וכ' וכ"ש בממונ' דלא אזלי' בתר חזקה וכמ"ש בפ' המוכר פירות דלא אזלי' בתר רובא ולא בתר

חזקה כמש"ש צ"ג א' לת"ק דר' אחא והבעל המאור פי' כרש"י שם בקדושין וכמ"ש תוס' שם ותירץ כו' והקשה עליו הרמב"ן קו' תוס' וא"ת מ"מ כו' ועוד הקשה שגם בכהן דכתובות מעידין על פסולו ממעי אמו וע"ש ומ"ש תוס' שם ותרי ותרי ספיקא דרבנן כ"ה המסקנ' בפ"ד אחין שם (ע"כ):

סא **או שלקה**. כמש"ל בסכ"ט:

סב **ב' עדים**. מעובדא דבר חמא שם כ"ז א' ואע"ג דכ"א העיד על מעשה מיוחד ה"ה לב' עברות וכמו שנים בגבה ישנים בכריסה בס"ס ל':

(**ליקוט**) **ב' עדים כו'**. כמש"ש ח"א קמאי דידי גנב כו' וח"א כו' וה"ה בב' עבירות דהא קי"ל כריב"ק (ע"כ):

סג (**ליקוט**) **כל מי כו'** אבל שאר כו'. כמ"ש נודר ועובד כו' משא"כ בסיפא כמש"ו מאימתי כו' (ע"כ):

סד **וצריך להחזיר**. שם לא חזרה דברים בלבד כו' ואפי' רבנן ל"פ עליה אלא בשביעית דהפקר הוא. רא"ש. ובב"ק צ"ד ב' ובב"מ ס"ב א' הניח להם אביהם מעות של רבית כו' אי בשעשה תשובה מאי בעי גביה כו' ושם הרועים והגבאים והמוכסים תשובתן קשה ומחזירין כו' ושאין מכירין כו':

(**ליקוט**) **וצריך להחזיר כו'** ואם כו'. ב"ק צ"ד ב' ועסי' שס"ו ס"א וס"ב (ע"כ):

סה **אבל אם כו'**. דאפי' עשה תשובה מעצמו אמרי' איערומי כו' כ"ש ע"י כפיה. שם:

סו (**ליקוט**) **וי"א דגם כאן כו'**. אבל ס' הראשונה ס"ל כיון דאסמכת' קניא א"צ מיהו לדעת הרמב"ם שהוא גזל אע"ג שהוא דבריהם צריך להחזיר כמו רבית דאיירי בדרבנן מדחשיב בהדי משחק בקוביא כמ"ש תו' (ע"כ):

סז (**ליקוט**) **מאימתי כו' או כו'**. ירו' פ' כל הנשבעין החשוד על השבועה מאימתי מקבלין אותו משיבא לב"ד ויאמר חשוד אני מה אנן קיימין אם בהוא דקאים חייב לחבירו שבועה וב"ד מוסרין שבועה לחשוד אלא כי כן קיימין בהוא דאזל מודה בב"ד דלא חכמין ליה ויאמר לון ההוא גברא חשוד הוא או בהוא דקאים וחייב ליה שבועה ומחליה עליה (ע"כ):

סח **או יתחייב כו'**. עמ"ש שם:

סט **ודוקא כו'**. כנ"ל מדתני' כהן כו':

ע **ודוקא**. דאיערומי כו' כנ"ל:

סימן לה

א **אפי' היה**. שם אלא מעתה הא דתנן הפעוטות כו' ואמרי' בגיטין כל חד לפי חורפיה:

ב (**ליקוט**) **אחר י"ג שנים**. דתוך הפרק כלפני הפרק ב"ב שם נדה שם. אחר. דלפני י"ג שנים שומא הוא (ע"כ):

(**ליקוט**) **עד כו' אחר כו'**. נדה מ"ח ב' בשלמא לפני הפרק כו' (ע"כ):

ג **גמורות**. בנדה א"ר הלכתא בכוליה פרקא מעת לעת ועולא אמר דתנן כו' וערש"י שם ד"ה דתנן כו' וע"ש מ"ז מ"ח:

ד **ואם שהו**. קדושין ע"ט אתמר קידשה אביה כו' ועתוס' דב"ב שם קנ"ו א' ד"ה בודקין כו':

ה **ואם נתמלא**. כ' ב"י מדברי תוס' דיבמות פ"ב ד"ה דהביא. ודברי שגגה דמשם לא מ' מידי ואדרבה לכאורה מ' משם להיפך. ונראה שמהרמב"ם יצא להטור דין זה שכ' בפ"ב דה' אישות בן י"ג שנה כו' ונראו בו כו' ואם לא נבדק מלמטה כו' והקשו עליו מדאמרי' בנדה מח ב' מה איש בסי' א' כו' תחתון ולא עליון ול"נ דה"ק דבאיש ודאי על סי' א' תחתון ולא עליון סמכי' מדאמרי' ברפ"ח דסנה' התחתון ולא העליון כו' בן ולא איש קטן פטור שלא כו' וא"א דוקא עליון א"כ בן סורר ומורה היכי משכחת לה דהא שיקיף הוא רק ג' חדשים והוא קודם הרבה לזקן העליון משא"כ באשה דבן ולא בת וא"א לומר ג"כ באיש א"א לעליון לבא כו' דביבמות שם מ' דאפשר אבל מ"מ ברוב תחתון אתי ברישא כו' כמו באשה לר"מ שם וכן רואין בחוש וע"ש בתוס' ד"ה בא כו' וז"ש הרמב"ם בן י"ג כו' ר"ל אם רואין שלא בא התחתון ואם לא נבדק כו' וז"ש כאן ואם נתמלא כו':

ו (**ליקוט**) **ונולד בו סי' כו'**. כשלא הביא שתי שערות בזקן (ע"כ):

(**ליקוט**) **סי' מסימני כו'** כר' יוחנן דקי"ל כוותיה ועבא"ע סי' קנ"ה (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **מי כו'** שם אלו דברים כו' דוקא ובסיפא אבל כו' (ע"כ):

ח (**ליקוט**) **ויש מי שאומר**. שם כיון דלא קחשיב במתני' אלא הנך ועוד ירושלמי שם תני בלבד דברים שרגילין בהם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. והרא"ה חולק ע"ז ממש"ש וצריכ' כו' קמ"ל דהימנוה כו' מ' אף בדלא שכיחא כלל (ע"כ):

ט **אפי' הוא לבדו**. כ"כ הר"ן שגדול עמו קאי אב' דבריו הראשונים דמתני' וכן משמע מתוס' ורא"ש שם ורמ"א לישנא דטור נקט שלא כ' הא דבית הפרס אבל בל' הש"ע שהוא ל' הרמב"ם ה"ל לרמ"א לכתוב אצל בית הפרס דמשם ואילך הוא לבדו:

(ליקוט) אפי' הוא לבדו דבגמ' כתובות כ"ד א' אי' ת"ש אני כהן וחבירי כהן כו' שם ושם ב' ואבע"א ר"י ורבנן במעלין מתרומה ליוחסין קמיפלגי ושם כ"ה א' וכי מסקי' מתרומה

ליוחסין בתרומה דאוריי' כו' והכא מיירי מתרומה דרבנן כדאי' התם כ"ח ב' וא"כ סגי בחד נמי וע"כ דרב הונא בריה דרב יהושע לא קאי אהאי דרבנן (ע"כ):

י (**ליקוט**) **יוצא מבית הספר**. דוקא שם דלמא עבד כהן הוא (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **ושהיה חולק עמנו כו'**. ע' תוס' שם ב' ד"ה תנן כמאן ואם תאמר כו' ולא מילתא היא כו' וא"כ בזה"ז דליכ' תרומה הדרא קו' התוס' לדוכתיה ואפשר לתרץ דשם אליב' דר"מ אבל לדידן דקיי"ל כחכמים כל המשפחות בחזקת כשרות ולא חיישי' לעבד אבל ליתא דלתרומה ויוחסין לא אמרי' כל המשפחות בחזקת כשרות כמ"ש המפרשים (ע"כ):

(**ליקוט**) **ושהיה חולק כו** ע' תוס' שם ד"ה תנן כו' וצ"ע ובא"ע סי' ג' השמיטו אבל השמיט גם יוצא מבית הספר וצ"ע (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **שוטה**. ב"ב קכ"ח א' שפוי ונשתטה פסול (ע"כ):

יג **כל מי שנטרפה**. נדה י"ג ב' ושנטרפה דעתה היינו שוטה כו':

יד (**ליקוט**) **תמיד**. כתובות כ"א גבי עובדא דבר שטיא כשעתים חלים כו' (ע"כ):

טו (**ליקוט**) **בדבר מהדברים**. אפי' בא' חגיגה ג' ב' כר"י אפי' באחת (ע"כ):

(**ליקוט**) **בדבר מהדברים**. כר"י בריש חגיגה י"ב תמיד לאפוקי עתים חלים כמ"ש בס"ט (ע"כ):

טז **הנכפה**. ר"ה כ"ח א' כפאו שד כו' ע"ש:

יז **וא' הנכפה**. או. שם:

יח (ליקוט) והוא שלא תהיה דעתו משובשת. גיטין ס"ז ב' במתני' שם נשתתק כו' בודקין אותו וערש"י שם ד"ה בודקין אותו (ע"כ):

יט **הפתאים**. ב"ב שם זיל אכול תמרי כו' מגלת אסתר כו':

כ **וכן המבוהלים כו'**. שם התם שטותא יתירתא כו':

כא (**ליקוט**) **אחד כו'**. ממ"ש בב"ב קכ"ח א' ונתחרש וא"א לומר בחרש גמור דאף אלם בלבד פסול (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **ודעתו נכונה**. מגטין שם בודקין אותו ע"כ:

כג (**ליקוט**) **והאיום**. מסנה' מאיימין עליהם (ע"כ):

כד **סומא בשתי**. ב"ב קכ"ח א' וכמ"ש בסי"ג:

(**ליקוט**) **בשתי עיניו**. דוקא כמ"ש בנדה מ"ט ב' ויש כשר להעיד כו' (ע"כ):

כה **אע"פ**. גטין כ"ג א':

כו (**ליקוט**) **וטומטום כו' וכל כו'**. כמ"ש בסי' ל"ד סכ"ח אבל כו' אע"ג דה"ל חזקה דכשרות וכ"ש כה"ג ועמ"ש (ע"כ):

כז **וכל אלו**. ע' רמב"ם בפי' על מתני' דפ"ק דב"ק שום כסף כו'. וברמב"ם בח' שם:

כח **דבמקום שאין**. ויש סמך בפ"ד דקדושין ע"ג ב' חיה נאמנת לומר כו' והטעם לפי שאין אנשים שם:

סימן לו

א (**ליקוט**) **עדים רבים**. שם אפי' מאה (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **בד"א כו'**. דקי"ל כר"ן בדיני כמ"ש בפ"ק דכתובות ובפ"ט דב"מ (ע"כ)

ג (**ליקוט**) **א"ל כשראיתם כו'**. כפרש"י אבל הרי"ף ור' חיים כהן בתוס' שם מפרשים דשואלין לכשרים אם בדעתם להצטרף עם הפסולים היה (ע"כ):

ד **אפי' לא**. עש"ך ויותר נראין דברי הסמ"ע שצ"ל אחר וי"א כו':

(**ליקוט**) **אפי' לא ידעו כו'**. צ"ל אחר וי"א כו' כמ"ש בתוס'. סמ"ע דלא כש"ך (ע"כ):

ה **ואם היו כו'** אבל אינן כו'. עמ"ש בסי' ל"ט ס"ה:

(**ליקוט**) **ואם היו כל כו'**. כמ"ש בב"ב קיג ב' שנכנסו לבקר וע' רשב"ם שם ע"כ:

(**ליקוט**) **ואם היו כו'** וא' שלא נתכוין כו'. בכריתות י"ב ב' לא מ' כן וע' תוס' שם ד"ה לא כו' (ע"כ):

ו **וי"א שאפי'**. שם במקיימי דבר כו' ופי' בתוס' ד"ה שמואל כו' כשבאין לקיים הדבר בב"ד:

ז (**ליקוט**) **דתרתי בעינן כו'**. וגם בא לב"ד לבד לא סגי ועש"ך (ע"כ):

ח **שטר**. דהצירוף שנצטרפו בשטר בטל אותו המעשה אבל עדות העדים שלא היו פסולים עמהם בשעת מעשה לא נתבטלה וע"ש בתשובה:

(**ליקוט**) **שטר שחתם כו'** אם כו'. והוא שלא נצטרפו יחד בראיית המעשה. שם ועש"ך (ע"כ):

ט **ע"י ראיית השטר**. כתובות ך' אלו כנ"ל בסי' ך"ח סי"ג:

י (**ליקוט**) **וב"ד יכתבו כו'**. כמ"ש בב"ב קע"א בשלמא ב"ד כו' וה"ה כאן אע"ג דלא עשו שליחותן כמ"ש בגיטין ס"ג ולקמן בסי' מ"ט ס"ו מ"מ גם שליחותן מעיקרא בטילה במה שצירף העד פסול עמהם (ע"כ):

יא **תקנת הקהל כו' פסול**. ר"ל בקבלוהו עליהם כמו נאמן עלי אבא כו' סנה' ך"ד א':

יב **או שטר שחתום**. ר"ל לא מיבעיא בתקנת הקהל שקבלוהו דאפי' בבע"ד עצמו כמ"ש דור בחיי ראשך כו' ובב"ב פ' י"נ רצונך השבע וטול כו' ובתוספתא אפי' נשבע לו בחיי הקרן כו' אלא אפי' שאר שטרות לא נתבטלה כל העדות כמ"ש במכות שם הרוג יציל כו' במקיימי דבר ועיי"ש שם סי"ג מ"ש בשם הראב"ד אבל בע"ד עצמו אינו בכלל עדות

ומטעם זה אמרו ראשונים גבי וניסלקו תרי מינייהו כו' דסילוק מועיל ולא הוי תחלתו בפסלות כמו שהקשה תוס' שם משום דתחלתו הוי בע"ד ואין עדות כלל:

יג כשר באחרים קאי אשטר שחתם כו' כנ"ל ועש"ך:

יד **ואם הזמן**. וכן. רי"ף שם ולמד מהא דלמיחזי אתו דכשרין וה"נ תלינן בדעת בע"ד כשהזמינו ועמ"ש בס"ב פי' הרא"ש על התוספתא וע"ש. וכ"ש לפי' ר' חיים כהן (וכ"פ הרי"ף בהדיא) בתוס' שם ד"ה לאסהודי כו' ע"ש דקאי אכשהים:

(**ליקוט**) **ואם הזמין כו'**. כמו שתולה בדעת העדים הכשרים לפי' הרי"ף (ע"כ):

טו **אם העיד**. תוספתא ר' אומר אף בד"מ והוא לא ידע שיש להם קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר עדי' והרא"ש פי' שהמלוה לא ידע ולא הזמין אותם וכנ"ל סס"א ואם הזמין כו' וע' ברא"ש כ' הרי"ף ורמב"ן:

(**ליקוט**) **אם העיד כו'**. כמ"ש בתוספתא הביאו הרא"ש וכפי' הרי"ף בגמ' כנ"ל (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **י"א שעדות כו'**. ערא"ש שכ' שלמד ממ"ש אי למיחזי כו' וכי היכי דתלינן בדעת הפסולין ה"נ בדעת הכשרי' וזהו דלא כמ"ש בהג"ה לעיל ואפי' לא כו' והוא כהיש חולקין דכאן (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **ונאמן כו'** כמו שנאמן לומר למיחזי כו'. שם ועש"ך ס"ק י"א (ע"כ):

יח **ויש**. הרא"ש שם ופי' התוס' בדרך אחר ע"ש:

יט **כיון**. ר"ל לי"א דבס"א:

סימן לז

א **שאותו שמכרה להם כו'**. ואפי' על כו'. אבל אם אין. שם מעידין זע"ז מ' על חלק השותף ופריך ואמאי נוגעין כו' מ' שטוען שאותו שמכרה כו' אבל אם אין כו' אין נוגעים:

ב **אם אין לו**. ערשב"ם שם ד"ה דליכא פירי כו':

ג **עדים שהודו**. אבל אם. כתובות י"ח ב' העדים שאמרו כו' ואם יש עדים כו' וע"ש רש"י ד"ה כיון שהגיד כו' ותוס' ד"ה הרי:

ד **ראובן תבע**. המוציא שט"ח. ב"ב שם השותפין מעידין כו' ואמאי נוגעין כו' הב"ע כו':

ה **אם טען**. ר"ל בשאין תועלת לו בעדותו וכנ"ל דמעידין בין לזכות בין לחובה:

ו **המוכר שט"ח**. יבמות ך"ה ב' מיאנה או כו' טעמא כו' עדים החתומים כו':

ז **לאחד**. דוקא. כמ"ש הרי"ף שם בשם הירו' שאין שנים מצויין לחטא בשביל א':

ח **פשרנים**. סנה' ו' א' והא דקאמר תרי כו':

ט **או דיינים**. ב"מ ל"א ב' תרי מגו תלתא:

י **אפוטרופסים**. קדושין מ"ג א' שליח נעשה עד:

יא **הגזברים כו'**. כמו אריס כמ"ש בס"ב:

יב **למ"ד טובת**. קדושין נ"ח א' ב' נדרים פ"ד פ"ה:

(**ליקוט**) **למ"ד כו'**. עמ"ש בס"ס פ"ז (ע"כ):

יג **מ"מ אין מבטלין**. כנ"ל ס"ז:

יד **כל היכא**. עתוס' דב"ב מ"ה א' ד"ה מאי נ"מ:

טו **ראובן שיש כו'**. שם כ"ט א' כגון דנקיטי אגר כו' וכמ"ש בס' שאחריו ומדקאמר דנקיטי דוקא אבל אם לא נקיטי אע"ג דאמרי עדיין לא פרענו לא משום דאמרי השני נוח לו כו' וכמ"ש בסי' קע"ה ס"ה:

טז (**ליקוט**) **וע"ל כו'**. כבר כתב בס"ז המוכר כו' (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **ואם לקח כו'**. עסי' ק"מ ס"ט ומש"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם לקח כו'**. עסי' ק"מ ס"ט שי"ח וכן סתם בסי' קכ"א ס"ט וכמש"ש דמ"ש במכיר שהוא בת חמורו היינו מתחלה וז"ש בסי' קכ"א שם ומיהו אם מתחלה כו' ואף שהש"ך תי' שם דבריו דחו' (ע"כ):

יח **וכ"ז שיש**. שם תוס' ד"ה אמר. ור"ח פי' כו':

יט **וכן לוקח שני**. אם מכר לראשון באחריות:

כ **אין ראובן**. ואע"ג דאוקימנא מ"ה א' דל"ל ארעא אחריתי. ע' תוס' שם מ"ו ב' ד"ה לוקח ראשון. וקשה לר"י דא"כ כו' כנגד שני קרקעות. והא דקאמר לעיל אי כו' מאי נ"מ. וכ"כ הר"י מיגש וכ' והא דתי' לעולם דל"ל היינו לפי סברת המקשה ובא לגלות לו הסברא משום לוה רשע ולא ישלם ולעולם אפי' אית ליה כו' ולכן סתם הרמב"ם:

כא **ודוקא שבא כו'**. דאז אינו נוגע בעדותו:

כב **בטענה שקנאה**. אבל אם. כ"כ הרמב"ן בחידושיו מכח קו' דתקנת השוק ותי' שטוען שקנאה א"נ במקום שאין תקנת השוק:

כג **ובזה"ז**. ע"ל סי' ס':

כד (**ליקוט**) **אבל אם כו'** וכמ"ש בסי"ז אבל אם עדיין ראובן קיים כו' וישלם דמיה ועב"ק קט"ו א' (ע"כ):

כה (**ליקוט**) **טלית או שדה**. כמש"ש דאין חילוק בין טלית לשדה אלא כאוקימתא דר"ש וז"ש למטה ואם מכר הטלית כו' (ע"כ):

כו (**ליקוט**) **וכן אם כו'** השדה. צ"ל והטלית (ע"כ):

כז **וי"א דא"א**. כמו גבי ס"ת דסי"ט. וס' הראשונה ס"ל מדקא' שאני ס"ת דלשמיעה כו' מ' דבד"א מועיל הסילוק:

כח **אם לא**. כמ"ש בסי"ט:

כט **דברים אלו.** נלמד מהנ"ל:

(**ליקוט**) **דברים כו' אפי' כו'.** כמש"ש מ"ד וליחוש דלמא כו' וליחוש כו' וערב קבלן וכל הנ"ל (ע"כ):

ל **עכשיו.** סנה' ך"ד א':

לא **כ"ד התלוי.** כיון דפסולי עדות וע"א כשרים כמש"ל ואמרי' ביבמות קיז ב' רנ"א כ"מ שהאמינה כו':

לב וכן לא אמרי' כמ"ש בספ"ג דעירובין מ"א א' ולא היה אדם שערער כו':

סימן לח

א **והכחישום או הזימום.** ב"ק ע"ב ע"ג ע"ד:

ב **עדים שהעידו כו' דכיון.** מכות ג' אמר רבא בחומר כו' כל כמיניה כיון כו':

ג **אבל נאמנים כו'.** כמש"ל בסי' ך"ט ס':

ד (ליקוט) וע"כ כ' בעל הטור כו'. ודבריו תמוהים דמשום זה לא היה לכתוב שיעור תשלומי הזמה וכל מ"ש ועבה"ג וזהו לשיטת הרא"ש ספ"ק דב"ק והטור בס"ס שמ"ט אבל ב"י השמיט בסי' ש"נ דין ד' וה' דס"ל כדעת הרמ"ה ולכן השמיט גם כאן וכן אין נ"מ לנדות אותו דבזה לכ"ע אין מנדין וכמ"ש סמ"ע בסי' א' ס"ק י"ח והש"ך שם וכ"כ כה"ג שם ועסמ"ע שם ולכן השמיט כאן ושם (ע"כ):

סימן לט

א **או שהודה.** סנה' ך"ט א' וע' רש"י שם ב' ד"ה ואם לאו ובב"ב מ':

ב **ואינו.** ב"ב קע"ו א':

ג **והמלוה.** שם קע"ה:

(ליקוט) ע' ש"ך סק"ב ועיקר המחלוקת הוא פלוגתת רי"ף ותוס' בפי' דגמ' דבסוף ב"ב אר"פ הלכתא כו' משום נעילת דלת ובקדושין י"ג ב' קאמר משום דשיעבודא דאוריית' ותי' הרי"ף דה"ק בב"ב שם דמשום נעילת דלת אוקמוה אדאוריית' ותוס' בקדושין תי' דשם בקדושין קאמר אמלוה הכתובה בתורה כגון נזקין וערכין כו' וע' תוס' דב"ק ח' א' ד"ה כולן כו' והוצרכו לכ"ז לשיטתם דר"פ אמר אף במלוה הכתובה בתורה אבל לפי' הרי"ף י"ל אף למ"ד לאו ככתובה בשטר דמי משום דשיעבוד דאורייי' ור"פ ל"ק אלא במלוה דל"ל קלא משא"כ בנזקין וכמ"ש תוס' שם י"ד ב' ד"ה ש"מ כו' ומפר"ת כו' וקשה למ"ד כו' ר"ל לרב ושמואל כו' אבל לר"פ ל"ק לפי' תוס' הנ"ל וכן תי' הרשב"א על קו' תוס' הנ"ל ח' א' בד"ה הנ"ל וי"ל כגון שעמד בדין א"נ י"ל דנזקין גובין אפי' ממשועבדין

למ"ד שעבודא ואנן קי"ל הכי ועוד נ"ל ראיה ממ"ש בפ' המניח (בבא קמא ל"ג ב)' כיון דאי"ל קלא כו' ור"ל כמ"ש תוס' הנ"ל י"ד ב' ומפר"ת כו' וס"ל לרשב"א כשיטת הרי"ף וכ"כ המ"מ בפי"ע מה' מלוה בשם י"מ וכ"מ בש"ע סי' קי"ט ס"ג וגובה ניזק כו' ועסמ"ע וש"ך שם ואע"ג דקי"ל דמלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמי כמ"ש בי"ד סי' ש"ה סט"ז ואפ"ה גובה ניזק ומ' אפי' לא עמד בדין וע"כ צ"ל כתי' הרשב"א ומ"מ דשעבוד' דאוריית' וכ"פ בסי' צ"ז סכ"ד ובסי' ק"ד סי"ג ועבה"ג שם ושם וכמ"ש הרשב"א סי' תתקי"ד ומ"ש בסי' ס"ד סל"ה המוחל כו' משום דדינ' דגרמי מדרבנן כמ"ש בסי' שפ"ו וכמ"ש בש"ך שם ואף לרמב"ן דס"ל דמדאוריי' מ"מ ל"ל קלא כנ"ל דוקא נזקין די"ל קול וכמ"ש ר"פ במלוה לפי' הרי"ף ועש"ך בסי' ס"ו שם ועתוס' דב"ק י"ב א' ד"ה אנא כו' וכשיטתם וכ"כ הרא"ש שם ובפ' הגוזל אבל בסוף ב"ב העתיק לשון הרי"ף כדרכו ועש"ך אבל בש"ע בכל המקומות הנ"ל פ' שהוא דאוריית' (ע"כ):

ד **ואם יש**. כתובות ק"ב ב':

(**ליקוט**) **ואם יש כו'**. מהא דשטרי אקנייאת' וכפי' ר"ח שם דבהלואה מיירי וכמ"ש הרא"ש שם והג"א דלא כרשב"ם וכן הסכימו כל הפוסקים ומהא שטר אקניית' דב"מ י"ג א' וכפי' הרי"ף וש"פ שם (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **וע"ל ר"ס רכ"ה כו'**. ר"ל כמש"ש ואפי' לא פי' דלא כנ"י שכ' והא דאמרי' אחריות ט"ס הוא היינו כשהתנה והביאו סמ"ע ס"ק ט"ז ודברי סמ"ע כאן סק"ה תמוהין דמה ענין קרקע ומטלטלין כאן (ע"כ):

ו המלוה סנה' שם:

ז **עד שיאמר**. ב"ב מ"א:

ח **ותנו לו**. כמ"ש בכתובות שם והבו ליה כו':

ט (**ליקוט**) **וי"א כו'**. מדל"ק בסנה' שם רק כתבו אלא דוקא בכתובה וכיוצא. וס' הראשונה דייק מדקאמר הבו ליה ול"ק לה אבל רש"י נזהר מזה וכ' כגון מתנת קרקע וע' ר"ן שם. אבל במ"ש בתחלה וחתמו ותנו לו ל"פ הי"א שכ"כ ג"כ בסנה' שם ההוא אודית' כו' (ע"כ):

י (**ליקוט**) **בד"א כו'**. שם ושם (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **שסתם כו'**. ב"ב שם (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **או יכתבו כו'**. מפני שלא כ' בו דאקנה כמש"ל סי' מ"ג סי"ב (ע"כ):

(**ליקוט**) **או יכתבו כו'**. ע' סמ"ע סק"ו וכ"ה בגמ' דב"ב קע"א ב' (ע"כ):

יג **ואפי'**. דדוק' במתנת ש"מ אין כותבין לאחר מיתה. ב"ב קנ"ב:

(**ליקוט**) **ואפי' מת הלוה כו'**. דוקא בש"מ אמרי' דאין שטר כו' משא"כ כאן דהקנין היה מחיים (ע"כ):

יד **אפי' קבע**. דבלא"ה אף בלא קנין. ב"ב ה' א' ובכתובות ד"ב ש"מ האי סהדות' כו' אפי' טובא נמי:

טו (**ליקוט**) **וכן כו'**. ממ"ש האי סהדות' כו' ולא היא כו' (ע"כ):

טז **ויש חולקין**. דפליגי על רב האי וחוזר הדין לשאר מלוה ע"פ שדוקא בתוך הזמן לא חיישי' לפרעון וראיה מב"מ י"ז א' בין צא תן כו' ואמר פרעתי נאמן אע"ג דגבי ממשעבדי וע' רי"ף שם. רמב"ן בשם מקצת גאונים:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. וראייתו ממצא שט"ח דחיישי' לפרעון וממ"ש בב"מ י"ז בין צא תן כו' דחי' שי' לפרעון אע"ג דגבינן ממשעבדי כמ"ש הרי"ף שם וס' הראשונה ס"ל דמצא שאני דאפי' בתוך זמנו חיישי' דאיתרע כמ"ש בס"ס מ"א ומצא תן ג"כ אין ראיה דשם לא אסיק אדעתיה ומסתמ' עושה כמה שצוהו ב"ד משא"כ בקנין דסתם קנין כו' ואיהו הוא דאפסיד אנפשיה כמ"ש בב"ב קע"א ב' (ע"כ):

יז **דאי משך**. לסברתם דשוה לקובע זמן ועסי' ע"ח ס"ח וצ"ע וער"ן. (ליקוט) דאי משך כו'. הרמב"ן אזיל לשיטתו דס"ל דשלשים יום הוא כמו קובע זמן כמ"ש בחידושיו וכ"כ הר"ן ועס"ס ע"ח ועש"ך (ע"כ):

יח **וכל שלא**. סנה' שם ההיא אודית' כו':

יט **מיהו י"א**. עתוס' כתובות שם ד"ה ור"י:

(**ליקוט**) **וכל שלא כו'** מיהו כו' הל' מגומגם דהוא חולק על ס' הראשונה ופליגי בשני התי' של תוס' דכתובות כ"ב ד"ה ורי"א אומר כו' וי"ל דלא חשיב שטר אלא כו' ועוד אור"י דלא בעינן כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכל שלא כו'** עתוס' דפ"ג דב"ב מ"א ד"ה מחאה כו' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכל כו'**. ובתוס' דב"ב שם ד"ה מחאה כ' כס' ראשונה לפי מה דקי"ל כרש"י כמ"ש בסי' כ"ח אבל ביבמות כ"ט ב' כ' כס' אחרונה (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **אם הלוה כו'**. ערשב"ם בב"ב ע"ז א' ד"ה חוזר כו' ואע"ג כו' (ע"כ):

כא **ואפי' קנו**. ב"ב ג' א':

כב **ואם יאמר המלוה כיון**. ב"ק ק"ג א' וזוזי בכדי לא שדינא כו':

כג **שהולך לפני**. שם דקע"א א':

(**ליקוט**) **הולך לפני ב"ד כו'**. משום הפסדו ועתוס' דר"פ אע"פ א' סד"ה חוזר וקשה כו' וכן בנמחק וע' ד"ה כתובו (ע"כ) .

כד **וי"א**. שם קי"ד א':

(**ליקוט**) **וי"א שאפי' כו'**. כמ"ש תוס' דדוק' במתנה או מכר וכ"כ הרשב"א דמתנה לבד יכול לחזור ולא במוכר ולוה וע' בתוס' דב"ב שם ובר"פ אע"פ סברות חלוקות בזה (ע"כ):

כה **יש מי שאומר**. שם קס"ו ואין כותבין למלוה. והקשה פשיט' ותירץ בכה"ג:

(ליקוט) יש מי שאומר דלא כו'. מהא דאין כותבין למלוה כו' ושם ע"כ בקנין איירי כמ"ש בב"מ י"ג א' וע"כ בכה"ג איירי ועמש"ש (ע"כ):

כו **ויש**. עסי"ג ואפי' אומר המלוה כו':

(**ליקוט**) **יש מי שאומר כו'**. דהא מתני' ע"כ בקנין איירי כמ"ש בפ"ק דב"מ וע"כ סיפא ואין כותבין כו' ג"כ בקנין איירי דאל"כ אף ללוה אין כותבין אבל המ"מ נזהר מזה וכמ"ש בסי"ג ואם יבא הלוה להקנות והיינו הקנין ומ"מ פי' הרמב"ן מרווח יותר והא דכותבין ללוה משום שא"ל כתובו דודאי קנין שלא בפניו מהני לכ"ד רק לסתם כו' ועסי"ג בהג"ה (ע"כ):

כז **העדים**. ב"ב קיג ב' שלשה שנכנסו וכו' וערשב"ם שם:

כח **אבל**. ב"ב קע"א א' עדים שעשו כו' וכ"ש שלא צוום:

כט **אבל אם העידו**. שבועות לד ב':

ל **אבל באומר**. ב"מ י"ג א' דחיישי' לפרעון ושם י"ז ב' דילמ' במקום כו' לא גביא אע"ג דהטוען אחר כו':

לא **ואפי'**. שם ז' ב' לדידכו אודו כו':

לב **אבל**. ב"ב ה' א':

לג **והעידו**. עתוס' שם:

לד **כל שכתבו**. מהא דאודית' סנה' כט ב' כנ"ל:

לה (**ליקוט**) **אין לו כו'**. לכאורה מ' כס' אחרונה בס"ג בהג"ה אבל א"א לומר כן דא"כ דברי הרשב"א סתרי אהדדי אלא ל"ד ועכה"ג (ע"כ):

לו (**ליקוט**) **כל כו'**. דקיי"ל כמר בר"א בר ממפיך וחיוורי כשיטת ר"ח וכ"כ הרי"ף ורא"ש וש"פ (ע"כ):

לז (**ליקוט**) **אם לא כו'**. ר"ל כל שחסר מאלו ב' דברים (ע"כ):

לח (**ליקוט**) **ולא כו'**. ר"ל או לא כו':

לט **מעצמם**. לרבות':

(**ליקוט**) **יושבים מעצמם**. מלשונו מ' דוקא אבל לפי סוגיא דשם מ' להיפך וצ"ל דל"ד (ע"כ):

מ אפי' לא אמר אתם עידי. כמ"ש בסי' פ"א דבפני ב"ד א"צ אתם עדים:

מא **והוא שיהיו**. ע"ל סי' מ"ט ס"ב וצ"ע דמעשה ב"ד כקנין דמי ועסמ"ע וש"ך:

(**ליקוט**) **והוא שיהיו כו'** הרמב"ם אזיל לשיטתו אבל ש"פ חולקים עליו כמ"ש בסי' מ"ט ס"ב וע' בה"ג שם ועש"ך (ע"כ):

מב **ואפי' הם**. כ"ש מהלוא' בעין שמא נאנסו:

מג **בד"א**. ערי"ף בב"מ שם:

מד **כשלא קבל**. כ"מ הרמב"ם מ"ש הרי"ף שם דלא צאית דינא:

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. עש"ך ס"ק י"ח וס"ק כ"ג וס"ק כ"ח וכ' שש"פ חולקים על הרמב"ם ואין דבריו נכונים שלפ"ד דבפס"ד אפי' לא נכתב כמלוה בשטר א"כ דברי ש"ע בס"י אם יש כו' סותר לדברי הרמב"ם כאן וכמ"ש בהג"ה כאן ואפי' למ"ד כו' מה ענין פס"ד לכאן דכאן שטר הודאה היא ועוד דסוגי' דב"מ שם דאמר צא תן לו כו' דאוקים הרמב"ם בהודאה וחילוק דצא כו' בכפרן פי' הרמב"ם בנתחייב ע"פ ב"ד כמ"ש בסי' עט סי"ג וביותר קשה דא"כ למה כ' שנאמן לומר פרעתי ואינו נאמן הא מעשה ב"ד הוא ועוד הא כ' בפירוש שהודאה ועדות בב"ד שוין כמש"ש סי"ב הודאה בב"ד או כו' והוא מעשה ב"ד וכמ"ש המ"מ דדברי הרמב"ם הם לקוחים מדברי הרי"ף בב"מ שם אינו נראה דרי"ף כ' דלא צאית דינא וכמ"ש הראב"ד וכמש"ש סי"ד בד"א כו' ועוד שלא הזכיר התי' הראשון של הרי"ף שחילק בין משעבדי לפרעתי. אלא נראין דברי לח"מ שדבריו לקוחין מסנה' ך"ט ב' דבהודאה כותבין ובב"מ שם אמר דאין כותבין וחילק כמ"ש בסנה' שם דדוקא בשלחו כו' וס"ל להרמב"ם דהודאה בב"ד ונתחייב בב"ד שוין דבשלחו כו' אז כמלוה בשטר דמי אע"ג שלא כתב לו כמ"ש כאן וסי' ע"ט סי"ב הודאה כו' כמלוה בשטר כו' בד"א כו' ולכן כותבין לו הודאה או פס"ד אפי' כשיצא מב"ד וחזר אבל לא שלחו אחריו כו' אינו כמלוה בשטר ואין כותבין כשיצא וחזר אבל בעודם בב"ד לעולם כותבין ואין חוששין שמא יתן כו' דהא בפני הלוה כתבוהו וה"ל ליקח שטרו וז"ש כאן ושם ויצא ואמר כו' לפיכך אם חזר כו' וכן בס"ז כל כו' אם בא אח"כ כו' אבל בעודם בב"ד לעולם כותבין ואז אין נאמן לומר פרעתי בעוד הפס"ד בידו וכה"ג הוא מ"ש בס"י אם יש כו' דהיינו בלא שלחו ומ"ש בש"ך ס"ק י"ח כ' הנ"י פז"ב כו' הנ"י חולק בזה על הרמב"ם דבהודאה בלא שלחי אפי' עודם בב"ד לא כתבינן דכעדים דמי ולא כתבינן בדלא א"ל

כתבו אבל בשאר דברים שוה להרמב"ם ובזה ניחא מ"ש בש"ע ס"י אם יש כו' וכמ"ש הרמ"א כאן ואפי' למ"ד כו' שאין חילוק בין פס"ד להודאה. ומ"ש הרמב"ם בד"א כו' לפיכך כו' ממ"ש בב"מ שם בין כו' ובסנה' שם אמר דבהודה לפני שלשה כותבין ולדידיה אין חילוק בין פס"ד להודאה ותי' דבכה"ג וכמש"ש בסנה' ומ"ש הוא כמלוה כו' ממ"ש בב"ב מ"א אי כמעשה ב"ד כו' ובגיטין י"ח א' מה מעשה ב"ד כו'. ומ"ש אם חזר כו' וכן בס"ז אם בא אח"כ הא בעודו בב"ד לעולם כותבין ממ"ש בב"מ שם בא ואמר כו' אבל נ"י מפרש דוקא בפס"ד כנ"ל. אבל קו' הרי"ף מפ' הרמב"ם כתי' ראשון של הרי"ף וכמ"ש בסי' שע"ב ס"א וכן הרא"ש לא הזכיר אלא תי' הראשון ואף שלדינ' מודה כמ"ש בפ"ק דב"ב סוף ס"ט א"נ כגון שעמד כו' וכמ"ש בס"ס ע"ט (ע"כ):

מה (**ליקוט**) **אבל שנים כו'** ואמר פרעתי כו'. אבל לגבות ממשעבדי לעולם גובה. טור והוא מדברי הרי"ף ורא"ש שהקשו ממש"ש כגון שעמד בדין וכנ"ל. סמ"ע וש"ך. אבל אין מוכרח דהם ל"ק אלא בפס"ד אלא שהרמב"ם משוה להו להדדי. ועוד כתב סמ"ע מיהו כו' וט"ז וש"ך חולקין במודה משום קנוניא וכמ"ש בב"ב קכ"ח ב' וכ"ה ברי"ף שם כדבריהם אבל ברא"ש וטור כתב כדברי סמ"ע ועש"ך (ע"כ):

מו (**ליקוט**) **הן**. ל"ד כנ"ל דלא כש"ך (ע"כ):

מז (**ליקוט**) **אם חזר**. דוקא כנ"ל (ע"כ):

מח **כתבו לי הודאתי**. כפי' הרי"ף:

מט (**ליקוט**) **שמא פרעו**. ואפי' ידוע שמא יפרע כמ"ש בס"ז שמא יתן כו'. סמ"ע וש"ך. אלא דנ"ל לדברי הג"מ והרב בס"י דאם מודיעין אח"כ כותבין ונותנין משא"כ כה"ג (ע"כ):

נ **אם יש**. ב"מ שם הטוען כו' כפי' הגאונים ומפי' הרי"ף הנ"ל:

(**ליקוט**) **אם יש כו'**. כמש"ש הטוען אחר מעשה ב"ד כו' ופי' הגאונים פס"ד וכ"ה בירו' פ' בתר' דשביעית וכל מעשה ב"ד אלו גזרי דינין (ע"כ):

(**ליקוט**) **אם יש כו'**. ממ"ש בפ' ג"פ כל טירפא כו' וטירפא היינו פס"ד. מרדכי פ"ק דב"מ סי' שי"ח (ע"כ):

נא (**ליקוט**) **ואם זה כו'**. עכה"ג שחולקין ע"ז (ע"כ):

נב (**ליקוט**) **והדיינים כו'**. דדוקא בקנין דסתמ' לכתיבה עומד משא"כ פס"ד דאינו סתמ' לכתיבה לכך ואם לא א"ל כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **והדיינים כו' ואם כו'**. כנ"ל ס"ז שאין כותבין עד ששלחו כו' והטעם כמ"ש סמ"ע שם ס"ק י"ט שאינו מעלה ע"ד שיכתבו לו ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **והדיינים כו'** ואם לא כו'. כנ"ל ס"ט דלכך ביצא וחזר אין כותבין אלא דהג"מ ס"ל דוקא כשלא א"ל לנתבע (ע"כ):

נג (**ליקוט**) **ואם שכחו כו'**. דאפי' בעדים אמרי' חזקה אין העדים כו' (ע"כ):

נד **ויש**. שמפרשי' הטוען כו' כפרש"י והרי"ף הנ"ל מפרשין כמ"ש רמ"א בס' שקדם:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. ממ"ש בתוספת' ריש ב"מ המוצא גיזרין ופרוזבולין יחזיר והטעם משום דיוכל הלוה לומר פרעתי שם סי' שכ"א (ע"כ):

נה **וי"א שהסופרים**. כ"מ בגמ' שם:

נו (**ליקוט**) **לענין טריפת כו'**. ולס' ראשונה דס"ג בהגה אפי' מיניה דהוי מפי כתבם וליכא העדאת עדים כלל והעיקר כסבר' ראשונה שם וכ"פ ש"ך (ע"כ):

(**ליקוט**) **לענין טריפת כו'**. וה"ה לענין פרעתי. ש"ך ס"ק ל"ג אלא דלא יוכל לכפור ולומר להד"מ. הג"א שם והיינו כס' האחרונה שבס"ג בהג"ה וכן בסי"ב ולפיכך כו' דין שטר ועס"ו (ע"כ):

נז **שמשמע**. כפי' הרי"ף שם וא"ל פלניא וכ"כ רש"י בכתובות ד"ב א' בשם י"מ:

(**ליקוט**) **שמשמע מתוכן כו'**. כפי' הרי"ף ועסי' ג' סי"ב אבל לשיטת רש"י ה"ה כשמומחה היה שם ועש"ך (ע"כ)

נח **מיהו אם**. כנ"ל ס"ד מהא דב"ב ע"ז וה"ה כאן סנה' ד"ט ב' אדם עשוי שלא כו':

נט **ואפי' אומר**. כתי' המ"מ על קו' הנ"ל דס"ד:

ס (ליקוט) ואם יבא הלוה להקנות כו'. דע"כ בשטר קנין איירי כמ"ש בב"מ י"ג א' (ע"כ):

סא **בד"א**. כפי' הרי"ף:

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. דלא כאביי דרבא פליג עליה שם כ"א וכן אי גריס רבה אין הלכה כתלמיד במקום הרב וכן שם ל"ה ב' פליגי עליה רבה ורבא רי"ף אבל הרא"ש סתר ראיותיו דמאביי ורבא ואילך הל' כבתראי ושם ל"ה אין מוכח דרבא פליג בזה וכ' דתוס' פ' כאביי כנ"ל וגם מדדחיק שם לאוקמי מילתיה דשמואל כאביי וכ"כ תוס' בכתובות צ"ד ב' ד"ה כתב כו'. וכ' הרא"ש שם דמהרי"ף נראה דהא דלא אמרי' לאביי עדיו כו' אלא בדמטא לידיה דוקא בדבר שאינו תחת ידו אבל בשובר וכיוצ' א"צ ועוד במכר ומתנה לא אמרי' עדיו בחתומיו כו' ואם מכר לאחר קודם מסירה קנה ובזה מתורץ קו' תוס' דכתובות הנ"ל ותימא כו' אבל בשם רש"י כ' דחולק עכ"ז ואין חילוק בין שובר והלואה ומכר ומתנה וכן הכריע הש"ך ועברא"ש שם ס"פ (ע"כ):

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. דלא כאביי דרבא פליג עליה שם כ"א והל' כרבא וכן רב אסי שם י"ג א' וכן ר' אבא בר ממל שם י"ט ועתוס' שם ד"ה ברייתי כו' וכן רבה שם ל"ה ב' לגי'

שלנו ועתוס' שם ובכתובות ק"ד ב' אבל תוס' והרא"ש פ' כאביי וע' ברא"ש פ"ק דב"מ סמ"ט (ע"כ):

סב **או שכ'**. כפירש"י:

(**ליקוט**) **או שכתב כו'**. ע' רש"י שם ד"ה בשטרי הקנאה כו'. וריב"ש סי' קס"א פי' דברי רש"י כדברי הרי"ף ומ"ש רש"י שמקנה כו' הוא טעם לדבר למה מותר בשטר הקנאה דאל"כ ק' על רש"י דמה ענין מלוה ולוה כאן הלא שטר חיוב הוא אבל הרא"ש פי' כפשוטו שמתנה כו' אלא דהמשמעות הוא דוקא בין לא ילוה כלל דוקא אבל הר"ן בפ"ב דכתובות הקש' דא"כ למה אמרו שם באמנה משום דעולה כו' ר"ל שמא יתבע ללוה ול"ק משום מוקדם אלא דאף אם אומר מעכשיו אם ילוה אח"כ כו' והן דברי הרב כאן ובזה מתורץ ג"כ קו' ריב"ש הנ"ל (ע"כ):

סג **אפי' מסר**. ב"מ י"ט אימת מטא שט"ח כו' דכ"ז שלא נכתב השטר ונמסר אין נתינת המעות מועיל דמלוה ע"פ הוא:

(**ליקוט**) **אפי' מסר כו'**. ב"מ י"ט א' וב"ב קס"ז ב' וחתמנו ונתננו כו' וערשב"ם שם אלא די"ל דוקא שם ושם דנפל איתרע ועסמ"ע ס"ק מ"א (ע"כ):

סד **אמר קנו**. כתובות נ"ה א' כתבו וחתמו יהבו ליה קנו מיניה כו':

(**ליקוט**) **אמר קנו ממני כו'**. ב"ב קל"ה ב' מי שמת ונמצא דייתיקי כו' ופי' ר"ח ורי"ף ורמב"ם וכל הגאונים בקנין ושם זיכה לו ע"י אחר וזהו ב' החילוקים שבכאן וכ"פ ר"ח בב"מ י"ג א' ה"מ היכא דמטא לידיה אפי' בשטרי הקנאה לרב אסי ועסי' ס"ה סי"ד ובבה"ג שם אבל רש"י שם חולק וע"ש ד"ה הניחא כו' וצ"ע וכן משמע שם דאמרי' שם ואלא הא כו' בשלמא לרב אסי כו' ולא אמרי' שם ג"כ אקושי' ממתני' דמצא דייתיקי בשלמא לרב אסי כו' וכ"פ רי"ף בפ"ד אחין גבי לינחיה גבי עדים כו' דכ"ז שהשטר ביד העדים לא זכה בה וא"א כמי שנחקרה עדותם כו' ע"ש ועסה"ת שנ"ב ח"א וח"ד (ע"כ):

סה (**ליקוט**) **וכתבו**. דוקא כמ"ש בש"ע ס"ד סמ"ע וש"ך (ע"כ):

סו **ואין נותנין**. ב"מ י"ג ב' בזמן שהלוה מודה כו' אין הלוה כו' דלעולם אין נותנין ליד הלוה:

סז **אבל אם**. ב"ב קנ"ב שמא לא גמר כו' וה"ה כאן:

סח **חייב**. דזכין לאדם כו':

(**ליקוט**) **חייב עצמו כו'**. מתני' בב"ב שם זיכה לו ע"י אחר כו' ובקנין מיירי כנ"ל ומיירי ג"כ שלא ידע הזוכה דקתני רישא ונמצא כו' (ע"כ):

סט (**ליקוט**) **ואפי' מת כו'**. גטין ספ"א י"ד ב' תני חדא כו' לימא בהא כו' לימא הולך כזכי תנאי כו' וי"א הולך כזכי דמי כו' ע"ש כל הסוגי' ש"מ דבזכי לכ"ע יתן ליורשיו (ע"כ):

ע **עדים**. סנה' שם וכתובות י"ח ב':

עא **לוה**. מהא דכותבין ללוה אע"פ כו':

(**ליקוט**) **לוה כו'**. עס"ס רל"ח שרי"מ ורמב"ן חולקים ע"ז (ע"כ):

עב **אפי' נתברר**. מהא דקדושין:

עג **אבל אמר**. דמשכין דין מכר ועתוס' דב"מ מ"ח א' ד"ה והא כו':

עד **ואם המלוה**. דמקבל הנאה וכנ"ל:

(**ליקוט**) **ואם המלוה כו'**. שם לא כ' אלא אשובר ולמד הרב ממנה דה"ה לשטר (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם המלוה כו'**. עש"ך ס"ק נ"א דשם כ' אשובר שנאבד השטר וכ"פ בהג"א שם ד"ה וגם כו' (ע"כ):

סימן מ

א (**ליקוט**) **המחייב כו'**. כפי' הרי"ף ור"ת כמו שהוכיח הרי"ף שם מדפריך מהנושא ומפדיון הבן אע"ג שאינו פדוי ומערב אלמא בכה"ג איירי וז"ש כמו שישתעבד הערב (ע"כ):

(**ליקוט**) **המחייב כו'**. כפי' הרי"ף דלא כרש"י שמפ' בשטר הודאה והוכיח הרי"ף ממש"ש תנן הנושא כו' כ' לכהן כו' כתנאי ערב כו' ובכ"ז אין חייב כלום ועבה"ג וכפי' תוס' שם וז"ש הרמב"ם וש"ע כמו שישתעבד הערב (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **כיצד כו'**. שם אי דאמר כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **כיצד האומר כו'** כפי' הרי"ף דא"ל חייב כו' שא"ל כן בע"פ וכ"ש באומר הוו עלי כו' דאף ר"ל מודה כמש"ש ומ"ש או שכתב כו' שם ת"ש כתב לכהן כו'. אבל הרמב"ן ורשב"א פי' כפי' ר"ת דוקא בכתב לו בשטר אבל באומר חייב כו' או אתם עדי לאו כלום דאין מתחיי' בדברים וכמ"ש בב"ב קע"ג ב' בההוא הנאה כו' משא"כ כאן ולכן לאחר מתן מעות לא קנה בדברים אלא בקנין וכן כאן דוקא בקנין או בשטר וכן בב"מ צ"ד א' אפ"ת כו' בההוא כו' ומ"ש בכתובו שם ה"ד אי כו' ס"ד. כפירש"י בהודאה וזה דקא' מ"ט דר"ל דלפי' הרי"ף האיך פשיט' להו כ"כ אבל הרמב"ם נזהר מזה דאין ראיה מערב דלה"ק שם בההיא משום דאסמכת' היא כמ"ש בגמ' שם וכן בש"ש בב"מ שם ג"כ אסמכת' היא כמש"ש ס"ו ב' כל דאי כו' וז"ש בלא תנאי וכ' ברמב"ם שם ואינה אסמכת' כו' (ע"כ):

ג **או שכ'**. או שאמר. כ"ז ל' הרמב"ם וכל' א' כ' ר"ת וכל' ב' כ' רי"ף:

ד (**ליקוט**) **אע"פ ששניהם כו'** מהא דאודית' קמ"ט א' וכפי' תוס' שם ד"ה ש"מ ונראה לר"י כו' וכמ"ש תוס' שם מ"ד ב' בד"ה דלא כו' ונראה לר"ת כו' (ע"כ):

ה **שהרי חייב**. ערי"ף שם:

ו **וכ"ש**. נדרים ס"ג ב':

(**ליקוט**) **וכ"ש כשכותב כו'**. דבזה אף רש"י מודה (ע"כ):

ז **לוה**. גיטין פ"י א' כתב בכת"י כו' הא יש עליו עדים כשר לכתחלה ושם רא"א אע"פ שאין כו' מ' כ"ש אם יש עליו עדים שגובה ממשועבדים לד"ה:

ח (**ליקוט**) **והעיד בו**. ר"ל על גוף הענין כמ"ש בסי' ס"ט ס"ג (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **וכן אם כו'**. כר"א דאמר אף בשטרות מהא דסנה' ד"ח ב' ה' כר"א וגטין י"א א' וכתובות צ"א ב' דר"נ ס"ל דשודא דדייני והוא כר"א כמ"ש שם. רא"ש פ"ב דגטין (ע"כ):

י **והוא**. ויקראו. גטין י"ט ב':

יא (**ליקוט**) **כת"י**. ל"ד וע"ש (ע"כ):

יב **ויש**. כגי' בב"ב קע"ו א' שאני התם דאיכ' כתיבה וכגי' הגאונים ופי':

יג (**ליקוט**) **חתמו והעידו כו'**. וא"צ שיחתמו על השטר עצמו דוקא. ב"י (ע"כ):

סימן מא

א (**ליקוט**) **מי שבלה כו'**. ל' הרמב"ם וכ"כ הרא"ש וטור בשם ר"י. ורשב"ם פי' שנמחק לגמרי וכמ"ש בהג"ה ואין נ"מ לדינא שלשני הפי' בהביאו לב"ד כבר נמחק אלא במעמידו לפני עדים ע"כ צ"ל רישומו ניכר שידעו מה"כ בה ולרשב"ם מעמיד עדים שכבר קראוהו מקודם וז"ש מאחר כו' (ע"כ):

ב **ועדות זו**. ב"ק קי"ב ב':

(**ליקוט**) **ועדות זו כו'**. ממ"ש מקיימין השטר ומ' אף בעדים עצמן וכרבנן דעל מנה שבשטר מעידין וכ"ש כאן שאין מעידין אלא על הכתב דעל המנה הוי עד מפי עד וכן במתני' וגמ' שם אמרו עושין לו קיום דמ' דאינו רק קיום ככל קיום (ע"כ):

(**ליקוט**) **ועדות זו שמעידין כו'**. דלא אמרו אין מקבלין כו' אלא בכה"ג דר' ירמיה שבא להוציא אבל כה"ג שהלוקח מוחזק במקחו ואין כאן מערער אין חוששין מן הסתם למערער וההיא דאבד שט"ח לא נזכר בו קבלת עדות בפני בע"ד ואדרבה משמע משם דא"צ ממש"ש ק"ע א' א"ר ספרא לפי שאין כו' דלמא כו' ואם אית' הרי המוכר היה שם ואינו טוען ואיך נחוש אנחנו וכן כל הסוגי' שם. תה"א סי' שס"ב (ע"כ):

ג **אבל**. ב"ב קע"א א' ועתוס' קס"ח ד"ה ובא כו':

ד **וזמנו**. מתני' וגמ' שם ביום פ':

ה (**ליקוט**) **ופלוני ופלוני עדיו**. עבה"ג כ"כ הרא"ש ובתוס' נסתפקו בזה אבל המרדכי כ' דא"צ (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **ואם כ' והוזקקנו כו'**. ר"ל לעדותן של מעידי המחק ועל כל עדותן א"צ להפרש שנזקקו אלא על עדותן שמעידין על עידי השטר וז"ש עדותן של עדות (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **ואם לא כו'**. ר"ל שתתקיים עידי השטר דהיינו שיביא עדים שראו חתימתן על השטר והכירו חתימתן אז או שהם יעידו על תתימתן בעצמן וא"צ להעיד מחדש על כל השטר דלא כסמ"ע וז"ש המ"מ והרב ואם אינן כו' דקמ"ל דא"צ רק קיום החתימות וכ"כ בעה"ת בשם הר"י מ"ש להדי' ודלא כפירשב"ם. דברי הטור נוטין לפי' הראב"ד שפי' והוזקקנו כו' על עדותן של עידי המחק על כל השטר והראב"ד שהוצרך לפרש כן כפי' שעידי החתימה עדיין קיימין בפני ב"ד (ע"כ):

ח **ואם אינן**. זהו פי' על וא"ל צריך כו':

ט **ויש מי**. בה"ת שם קס"ט א' כל טירפ' כו':

י **אבל שטר**. קע"א א':

יא **וכותבין**. תוס' קס"ח ב' גמ' קע"א ב':

(**ליקוט**) **וכותבין השטר כו'**. עסמ"ע וכמ"ש בגמ' שם קע"א ב' וכמש"ל סי' מ"ג סי"ב ועסי' רל"ט ס"א וס"ב (ע"כ):

יב **אבל אם**. וכן. שם ושם:

יג **צריך לקרוע**. שם וכיון דקרעניה כו':

יד **ודוקא כו' אבל**. וכ"כ בה"ת אצל נקרע דשם נראה שהוא מדעת אבל כאן מיירי באונס:

טו **מי שהיה**. גמ' שם:

טז **ע"כ אין**. בה"ת מטעם הנ"ל:

(**ליקוט**) **ע"כ אין לב"ד כו'**. ר"ל אע"ג דשם קע"א אמרי' ולא והאמר כו' מ' אבל ב"ד רשאין היינו בכה"ג דנמחק כו' וכיוצא שיש צורך ועתוס' שם ד"ה כותבין כו' (ע"כ):

יז **ואם כתבו**. כנ"ל כל טירפא כו':

יח (**ליקוט**) **ואם לא כתבו כו'**. ואע"ג דלב"ד טועין לא חיישי' בכה"ג לשכחה חיישי' כמש"ש קס"ט כל טירפ' כו' (ע"כ):

יט **ואפי' נאבד**. שם וכ"מ בכתובות ט"ז ב' סוף סוף כו' באור וע"כ בעדים ש"מ דנאבד אפי' בעדים לא וכ"כ רש"י שם:

(ליקוט) רשב"ם ואפי' נאבד בעדים כו'. תשו' הרא"ש והשיג על רשב"ם שם ד"ה אבד כו' וכ' אף דלישנ' דבא כו' מ' דוקא בלא עדים י"ל אבד באור כמ"ש בכתובות רפ"ב

וערשב"ם שם ד"ה בשטרי כו' א"נ כו' דמ' לכאורה שרשב"ם עצמו חזר בו וע' רש"א שפי' דוקא בלא עדים ע"ש (ע"כ):

כ **אא"כ.** כתובות שם וב"ק צ"ח ב':

כא **ודוקא.** כנ"ל:

כב **אבל אין.** כ"כ רשב"ם קע"א א' ד"ה והאמר והטעם דלא ליפשו שטרא כדאמרי' חוזר בשטר כו':

כג **שטר.** כנ"ל:

כד **דהרי כו' והיתומים.** ב"ב קיג ב' שנים כותבין ערשב"ם שם אע"ג דלא אמר אתם עידי ולא כתובו ואדרבה כתובו מגרע כמש"ש קל"ה ב' וע' בה"ג סי' רנ"ה ס"ק פ' ושם קע"ה א' ש"מ שהודה כו' משום דשם הודאה דכתיבה משוי ליה שטר משא"כ בצואה יכול לומר פרעתי:

כה (**ליקוט**) **ואם נאבד כו'.** ומ"מ נ"מ שטופס אחר נותנין אפי' אם אינו בעדים משא"כ אם היה מוליך השטר ועסמ"ע (ע"כ):

כו **וכל שטר.** וכותבין. מטעם הנ"ל וכמש"ש שטרא דנא כו':

כז **וא"צ ב"ד.** כנ"ל בשלמא ב"ד אלימי כו' אבל כאן לאו שטרא הוא:

כח **ואפי' הן.** צ"ל מהן וכמש"ל סי' מ"ה סי"ב ואם לאו תתקיים כו':

כט **מי שהיה.** ב"ב קס"ח מי שבא. ופי' הגאונים והטור משום דנאמן פרעתי ובב"מ ט"ז ב' משום דהוחזק ועתוס' ד"ה משום וה"ה לקנו ותוך זמן:

ל **אע"פ שקנו.** ואפי' כו'. כנ"ל בסי' ל"ט ס"ה:

לא **ואפי' היה.** ב"מ י"ג א' ב':

לב **אע"פ שהוא.** כנ"ל שם:

לג **אבל אם.** סנה' ל"א א':

לד **מי שהיו.** גטין כ"ח ב' ועל ספינה כו':

לה **ואפי'.** כנ"ל עושין לו קיום. ובב"ב קי"ב ב' מקיימין ואפי' כו':

סימן מב

א (**ליקוט**) **אין כותבין כו'.** דסוגיא דגמ' שם י"א א' י"ט ב' כוותיה דפריך והא בעינן כתב כו' וכן ממש"ש ובשבת ע"ט ב' דפתרא כדי כו' ול"ק כדי לכתוב שטר וע' רא"ש בכתובות כ"א ודוקא אחספא כו' (ע"כ)

ב (**ליקוט**) **ואם כתבו כו'.** ממש"ש ואר"א לא הכשיר ר"א כו' מ' דרבנן אף בכה"ג פוסלין ואף ר"י ל"פ אלא אליב' דר"א (ע"כ):

ג **ודוקא שט"ח**. כתובות ך"א א' ודוקא אחספא:

ד **אבל**. תוס' דגטין שם מהא דקדושין ך"ו א' ט' א' ועתוס' שם:

ה **כל שטר**. מהא דהרחיק ב' שטין בסי' מ"ה ס"ו וע"ש וכ"כ תוס' ב"ב קס"ב א' מהא דגטין י"א א' והא בעינן כו':

(**ליקוט**) **כל שטר כו'**. נלמד מהרחיק ב' שטין וי"ח דשם שאני שיכול להזדייף ועס"ד (ע"כ):

ו **ולכן אם**. פי' ועדיו מתוכו דאמרי' שם קס"ה באתר' דנהיגי כו' ופי' נ"י אמקושר שכ' עדיו מתוכו דקפיד' ובקדושין ל"ג וא"ל מ' דאפי' לא א"ל קפידא ועתוס' שם אבל בזה"ז דלא מסיק אדעתיה על מקושר ל"ל דקפיד' וראוי להיות כשר:

ז (**ליקוט**) **שטר מקושר**. פי' פשוט שעשאו כעין מקושר כ"כ בנ"י שם וע' בהגהת ש"ך (ע"כ):

ח **ויש חולקין**. דאין ראיה משם דוקא בדבר שיוכל לבא לידי זיוף:

ט (**ליקוט**) **ובלבד כו'**. כמ"ש בס"ג וכל כיוצא כו' (ע"כ):

י (**ליקוט**) **ואל ידחוק כו'**. כאן אפי' אינו יותר מדאי ועסמ"ע (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **ואם רואה כו'** ואם צריך כו'. ע' בנ"י שכ' שאין נפסל בכך מדאמר כפתיה ואודי אבל לא פסלו. ונראה דוקא כל השטר אבל השינוי ודאי לא יגבה בו אם ניכר שינוי כמ"ש בש"ע (ע"כ):

יב **וכל דבר**. ירושלמי:

(**ליקוט**) **וכ"ד כו'**. ירושלמי ר"פ ג"פ ר' אבהו בשם ר' יצחק בן חקולא כל מה דאת יכול לתלות במחק תלה כו' (ע"כ):

יג **ויש מי שאומר**. ירושלמי דסנה' ר"ה הוה מקיל כו' וגמ' ב"ב מ"א א' וסנה' ך"ט א':

יד **דק"ל**. שם ודף ך"ג א':

טו (**ליקוט**) **טענת דשייכא כו'**. אבל אם טען טענינן אע"ג שאין יודע השינוי ובזה צדקו דברי הרמ"ה שלא כדברי הטור ועט"ז וש"ך (ע"כ):

טז **ואם לא**. כנ"ל בס"א:

יז **אבל אי**. מהא דספל וקפל לפיר"ת:

יח **ואפשר**. משם דאיבעיא להו אי חיישי' לזבוב:

יט (**ליקוט**) **ואין ב' בשטר כו'**. משמע דלא מיירי האידנ' דפסול בלא שריר וקיים ואפ"ה אם כ' בשטר ש"ו למדין משטה אחרונה וכ"כ בסי' מ"ד ס"ד היכא כו' ועש"ך שם. ס"ק י"ב שנתקשה בזה כקו' תוס' שם דדילמ' לא היה כ' ש"ו והוא זייף וכ' ש"ו דמ"ש בב"מ דכת' ש"ו היינו דוקא במקושר דבלא"ה פסול הוא וכן האידנ' ועש"ך סי' מ"ה ס"ק כ'

אלא נלפע"ד דהרא"ש והט"ו כו' ודבריו תמוהין דא"כ האיך כ' ומיהו כו' ק' דא"כ ברישא בלא"ה פסול כיון דאין כ' ש"ו אע"כ משמע בימיהם ואפ"ה אם כ' ש"ו אין חוששין לזיוף ולענין קו' הנ"ל של תוס' נ"ל דה"ק היכא דכ' ש"ו ר"ל דבתחלה כ' בשטר ש"ו וידוע זה בעדים או שהלוה מודה ובזה צדקו ג"כ דברי הרמב"ם שכ' הא דסמ"ד ס"ח אם היה המחק כו' והקשו עליו קו' הנ"ל דלמה יפסל הא אין למדין משטה אחרונה אף היכא דכ' ש"ו כנ"ל וכן ק' על הש"ע דהא כל הסע' הללו דסי' מ"ד עד ס"ט מיירי לדינא דגמ' מדכ' שם בס"ט האידנ' כו' ועש"ך שם ס"ק י"ז ובמ"ש מתורץ הכל (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **ואם נמחק סכום כו'**. ירושלמי הנ"ל ואמר שם מהו כל מה שאת יכול לתלות במחק תלה ר"י קוצירה חתניה דר"י בשם ר"י סמפון כתיב מלעיל וסמפון מחיק מלרע כו' ע"ש (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **ויש מי כו'**. עס"י בהג"ה וכל כו' (ע"כ): (ליקוט) ויש מי כו'. כנ"ל ממ"ש לתלות בזבוב (ע"כ):

כב **בד"א**. כפי' הר"י מיגש:

כג **וכיון שאין**. ואם היה. תוס' שם לפי הגי' וע"ש ובהג"א:

כד (**ליקוט**) **שהקפל כו'**. והרי"מ כ' שממ"נ הולך אחר התחתון בין חזרה או הסרת הזבוב אבל הרמב"ם מפרש שג"כ יש לחוש להארכת הזבוב מס' לקוף לכך צריך לזה (ע"כ):

(**ליקוט**) **שהקפל פחות מספל**. הן דברי הרמב"ם וחייש להארכת זבוב ג"כ אבל רשב"ם לא פי' כן וכן כל המפרשים דלהארכה לא חיישי' ונ"מ בזה דלהרמב"ם אי תפס לא מפקינן מיניה כמ"ש בס"ח ואף דכאן ס"ס הוא וע' סי' ש"צ ועוד נ"מ בשובר כמ"ש בס"ח בהג"ה ועוד נ"מ במ"ש בס"ה ואפשר לקיימם כו' לדבריו דוקא לענין ידו על התחתונה (ע"כ):

כה **בכל הני**. ב"מ ק"ב ב':

כו (**ליקוט**) **אי תפס מטלטלים**. דוקא דקרקע בחזקת בעליה עומדת כמ"ש בפ"ח ובפ"ט דב"מ (ע"כ):

כז **וכ"ש שאומרין**. שם קע"ב א' נמצא לא' וע"ש בגמ' במשולשין בשטר כו':

כח **לא אמרי'**. שם קע"א ת"ר שטר כו' וסנה' ל"ב א':

(**ליקוט**) **לא אמרי' כו'**. ממ"ש בפג"פ ת"ר שטר שזמנו כתו' בשבת כו' וברפ"ד דסנה' ורמינהו שטר כו' שמא אחרוהו וכתבוהו ועתוס' דריש ר"ה ב' א' ד"ה לשטרות כו' (ע"כ):

כט **כגון שכתוב כו'** הבא ראשון. ירו' פי"ב דכתובות בפוסק ה' שנים ה' שנים ראשונות:

ל **ואין יכול**. ת"כ פ' מצורע פ"ה ריבב"א שתי מדות כו':
(**ליקוט**) **וא"י כו'**. ע' בתוס' דר"ה ד' ב' ובסוכה ה' ב' ד"ה תפשת כו' (ע"כ):
לא **וי"א**. כמ"ש בכתובות ק"ה והא מר כו' דבהא אפי' כו':
לב **דלא כאסמכת'**. אין ענין לכאן רק משום מטלטלין דנכסוהי דב"נ כו' ב"ב קע"ד ושם קע"ג ב' ערב דמשתעבד מחלוקת כו' אלא אמר ר"א וכן בקרקעות משא"כ במטלטלין וע' רש"י ב"מ ס"ז ב' אין בע"ח כו' דלא סמיך עלייהו. ודלא כטופסי. כותבין מטעם הנכתב כאן ולא הצריכוהו בגמ' שם מ"ד ב' לזה אלא משום דנוסח שטרם כך היה וכאן א"צ לדלא כאסמכת' ג"כ:
לג **וכל לשון**. ע"ז י"א ספרא דוקניה כו' וב"ב ל"א קנ"ט ב' כיון דא"ל דבי בר כו' ואפי' להוציא מטעם דיד בעה"ש משום כמש"ל:
(ליקוט) וכל לשון שהוא כולל יותר כו'. אפי' במחק מדאמרי' בפ' גט פשוט במתני' סלעים דאינון ונמחק אין לו אלא שנים ולא אמרי' דילמ' היה כתוב דאינון שבע דינרין. חידושי הרמב"ן ע"ש (ע"כ):
לד **ואי תפס**. ב"מ שם דקא מסייע ליה שטרא:
(**ליקוט**) **ואי תפס כו'**. ול"ד להא דסי' שי"ז ס"ג דשם כיון שהניחו לאכול הפירות איתרע סהדות' דשטר'. נ"י שם ועש"ך וכ' ש"ך וה"ה להא דסי"ד דלא מהני תפיסה כיון דנמחק ועס"ס נ"ד אבל אם היה כו' (ע"כ):
לה (**ליקוט**) **ונ"ל דנותן הפחות**. עתוס' שם דגם דינרין מ' של זהב אלא משום דמ' ג"כ של כסף נותן הפחות וכמ"ש במטבע כנ"ל (ע"כ):
לו (**ליקוט**) **ולא מתפרש כו'**. ר"ל שלא נתפרש אם של א"י או בבל דלא כסמ"ע (ע"כ):
לז **בא לגבות**. מיהו. דלאו מקום הוצאה גורם רק שתלינן דשם דר מעיקר':
(**ליקוט**) **בא לגבות כו'**. כמ"ש בסי' פ"ב שכ"ד שאין מבטל השטר יכול להשביע את המלוה כמש"ש סי"א ע"ש (ע"כ):
לח (**ליקוט**) **דאמרי' שיתן כו'**. רמב"ם וטור וכן פירשב"ם בשם ר"ח אבל רשב"ם ור"י מיג"ש לא פי' כן אלא זוזא הוא הפחות וכ"מ הלשון שם מאי אמרת כו' וכן פרש"י בסוכה כ"ב ב' וכמש"ש ר"ס תרל"א. וכ"פ הרמב"ם שם ועבפי' שם ובחיבורו דלא כמ"ש כאן וגם צ"ע דלמה לא מסכי שית מאה אסתרי לזוזי או הזוזי ה"ל לפרש ג"כ לאסתרי (ע"כ):
לט (**ליקוט**) **ואפי' לא נכתב כו'**. דעת הרמב"ם דוקא שידוע המנהג לכל וכן בתקנת הקהל כמ"ש בה' אישות ועש"ך (ע"כ):
מ **וה"ה תקנות**. ירושלמי דמגילה:

מא **או**. ב"מ פ"ג:

מב **מי שמגדל**. סנה' י"ט ב':

סימן מג

א **כותבין**. גטין כ"ו א' ר"ה ב' ב"ב קס"ד ב' והרבה מקומו':

(**ליקוט**) **כותבין בשטר כו'**. מתני' פ"ג דגטין ומקום הזמן כו' ובתוספתא פ' בתרא דב"ב גופו של שטר ביום פ' בשבת פ' בחדש פ' בשנה פלונית במלכות פ' לא כ' בו היום ידו על התחתונה כל אותה שבת לא כ' שם שבת ידו על התחתונה כל אותה חדש לא כ' בו שם חדש ידו על התחתונה כל אותה שנה לא היה כ' בו שנה ידו על התחתונה כל אותה מלכות (ע"כ):

ב **ואם לא כו' אבל כו'**. ב"מ ז' ב':

ג **ויש מי**. ב"ב קע"ו הוחזק כו' שאני כו' הלא"ה גובה מיום שהוחזק:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. ירו' פ"ג דיבמות תני ג' גטין הללו גובה מבני חורין א"ר ירמיה בד"א בשלא הוחזק השטר ביד המלוה אבל אם הוחזק השטר ביד המלוה גובה ממשועבדין (ע"כ):

ד **שובר שאין**. שם קע"א ב':

ה **וגם לא**. מדקאמר שם דלמא שבקיה כו':

ו **אם כ'**. אם כו'. כנ"ל ב"ב קע"א א' ת"ר כו':

(ליקוט) סי' ג' ד' ה' אם כו' כיון שהוא טעות דמוכח כמו שטר שנכתב בשבת בי' בתשרי (ע"כ):

ז **כתב ידי**. גטין פ"ו א'. כ' בכת"י כו' מדנקט ביש עדים אין בו זמן ולא נקט אצל כת"י אין בו זמן:

(**ליקוט**) **כת"י כו'**. עתוס' דיבמות ל"ב ד"ה כתב כו' אר"י דכתב בכת"י כו'. וכ"כ הרא"ש שם וזהו הטעם שאמרו בירו' ג' גטין הללו גובין מב"ח והכל משום זמן (ע"כ):

ח **ולפיכך כו' ואם יטעון כו'**. שם גזירה כו' מ' ממשעבדי דוקא ועוד שם ע"ב אלא הא כו' ומאי קו' הא משום זה גובה מב"ח וכשר:

(**ליקוט**) **ולא יגבה כו'**. ממ"ש נהי לא גבי כו' ול"ק מב"ח מיהא כו' ועוד ממ"ש שם ב' אלא כו' (ע"כ):

ט **וי"א**. דפסולין מ' לגמרי וראית ס' הראשונה דחו שם תוס' ד"ה שטר וע"ש:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. מדנקט פסולין ועוד מדמדמי ר"ל שם לשטר שיש בו רבית ובתוספת'

מ' דשטר שיש בו ריבית פסול לגמרי דתני המוצא שטר שיש בו רבית יקרענו בא לב"ד יקרעוהו וע"ל סי' נ"ב ס"א (ע"כ):

י (**ליקוט**) **בד"א כו'**. תוס' פ"ג דב"ק ופ"ה דב"מ וש"מ וע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. דהא מדמי גמ' שטר מוקדם לרבית לר"מ דקנסינן אלמא דדמי לריבית ושם העדים פסולין (ע"כ):

יא **וי"א דהעדים**. ירושלמי:

(**ליקוט**) **וי"א דהעדים כו'**. ירושלמי פ' בתרא דשביעית שט"ח המוקדמין פסולין מפני שמייפה כחן והמאוחרין כשרין מפני שהוא מורע כחן מי מודיע שמעון בר ווא בשם ר' יוחנן החתומין בשטר לא כן ארשב"ל עשו דברי החתומין בשטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד תמן שאמרו לא חתמנו כל עיקר ברם הכא אמרי ע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו. רז"ה ספ"ק דר"ה. והרמב"ן חולק ומוקי להירושלמי בשאין כת"י יוצא ממקום אחר דנאמן במגו כמ"ש בפ"ב דכתובות ודבריו צ"ע דא"כ מאי כרי' שם והארשב"ל עשו כו' כיון שאין כת"י יוצא ממ"א כמ"ש בכתובות י"ח ב' כל כמיניה כו' והארשב"ל כו' אבל ברישא נאמנים והכי הל"ל והא לא משוו נפשייהו רשיעי כמ"ש בגמ' שם וע"ל ר"ס כ"ט (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. מל' הרב כאן מ' דקאי אעדים שלא יהיו פסולים והשטר ידוע שהוא מוקדם כ"ה בסמ"ע אבל בטור מ' דקאי שנאמנים להעידו שהוא מוקדם לפסול אותו וכ"מ בירושלמי שהביאו הרז"ה מי מודיעו וכן ל' הטור ובמה יודע שהוא מוקדם י"א כו' אלא ממש"ש אבל לדעת ר"י כו' והוא דברי תוס' בב"מ סד"ה שטר ועב"י אבל קשה ההיא דשט"ח כו' וי"ל כגון כו' מ' דקאי אעדים שלא יפסלו וצ"ל דמ"ש בטור שם לפיכך נאמנין לומר כו' קאי אעדים שלא יפסלו ולמד כמו שנאמנים לפסול השטר מטעם שע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו ה"ה לגבי עצמם וע"ז כ' אבל לדעת ר"י כו' וכ"ה דברי הרב ואמת הוא שה"ה לפסול השטר דפליג הרז"ה והרמב"ן (ע"כ):

יב **אע"פ**. כפי' הרז"ה:

יג **וה"ה**. ב"ב קס"ח א':

יד **ויש חולקים**. הרמב"ן שפי' הירושלמי בשאין כת"י כו' אבל בכל טעות כו' לא פליג:

טו (**ליקוט**) **שטר שהיה כו'**. כיון שאין מוכיח מתוכו כמו שבת ויוה"כ שאין הכל יודעים אם היה חתנו או לא אז (ע"כ):

(**ליקוט**) **שטר כו'** אין כ"ז כו' ר"ל מה שמוכיח מתוכו אין מציל דאין זה טעות מוכח לכל דאין הכל יודעים אם היה חתנו ול"ד למ"ש בסגד"ה ועדיין שייך הגזירה שמא יגבה מזמן ראשון וגם מה שחתום גברא רבא אינו מציל אלא שמסתמ' לא חתמו בכוונה אבל

מ"מ שטר מוקדם הוא וכמ"ש בס"ח בד"א כו' והרשב"א ס"ל כדעת תוס' דלגמרי פסולים אפי' מב"ח ואף שלא הקדימוה בכוונה כנ"ל וכמש"ל מ"מ המקבל מתנה כו' וכמש"ל דאינו גובה ממשעבדי דשטר פסול הוא וז"ש בסי' קמ"ו סכ"ה הביא כו' וישבע היסת דאם נחשב כשטר גמור א"צ לישבע כלל וזש"ש בתשו' והביאו ב"י שם ואם יש עדים אחרים כשרים שראו כשקנו מידו בשנת נ"ח יכולים לכתוב ושטר מתנה משנת נ"ח דעדי מתנה א"צ שיהו מזומנין לעדות כדמוכח פ' י"נ כו' והא ודאי ע"כ בלא אחריות איירי דאל"כ בעדים הרבה שראו יכול לכתוב כמה פעמים ואין כותבין בכה"ג כמ"ש קע"א א' ועסמ"ע ס"ק ט"ז וכמש"ל סי' ל"ט ס"ה ע"ש וע"כ צ"ל דשטר הראשון פסול אפי' מבני חרי ואף בשאין כת"י יוצא ממקום אחר מדקאמר ומ"מ אם כו' יכולים לחתום כו' אבל שטר הראשון פסול מ"מ (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **ומ"מ אם העדים כו'**. עסמ"ע וש"ך (ע"כ):

(**ליקוט**) **ומ"מ כו'**. דס"ל כרמב"ן בהג"ה בס"ח וכפי' הרב שם לענין עצמם שלא יפסלו כנ"ל וז"ש ואם כתב כו' אין נאמנין דפסולים הן ומ"ש יכולים כו' עבה"ג ול"ש כו' וכמ"ש בסי' מ"ט ס"ו בש"ע והוצרך לזה אף במתנה שיש בה אחריות ולכתוב בה אחריות דבזה אין כותבין שני שטרות ויכו' לכתוב מזמן שני כיון דקנו מידו בשנת נ"ח כמש"ש בתשו' שראו שקנו' מידו בשנת נ"ח ושם ואע"פ שהעדים אומרים עכשיו שלא קנו כו' ודלא מש"ש דעדים אחרים יכולים לכתוב כו' היינו בלא אחריות כנ"ל וז"ש אח"כ א"נ יעידו לפני ב"ד כו' ר"ל כדי לגבות ממשעבדי (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **מ"מ המקבל כו'**. ר"ל לגבות מב"ח דממשעבדי ודאי לא גבי בשטר פסול וכשיטתו כנ"ל דאף מב"ח אינו גובה (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **מיגו כו'**. ובההזיק בה שני חזקה וכמ"ש בב"ב ל"ב ב' והלכת' כו' ועתוס' שם ד"ה והלכת' כו' אבל בלא"ה קי"ל דמגו להוצי' לא אמרי' בשטר פסול וכמש"ש בזוזי (ע"כ):

יט **שטר**. ב"ב קע"א ב' שטרא דנא אחרנוה וכתבנוה כו' וה"ה למוקדם. בה"ת:

(**ליקוט**) **שטר מוקדם כו'**. כמו במאוחר בסי"ב (ע"כ):

כ **אפי' ראו**. ב"מ י"ב ב' י"ט א':

(**ליקוט**) **אפי' ראו כו'**. כמ"ש אייתי ראיה אימתי מטא כו' וכנ"ל סי' ל"ט סי"ג (ע"כ):

כא **ואע"פ**. כ"מ שם:

(**ליקוט**) **ואע"פ שלא כו'**. שם קע"א ב' והאידנ' דלא כתבי' הכי כו' ועבה"ג (ע"כ):

כב **בד"א.** שם קנ"ו ב' וכס' הראשונה בסי' קי"ב ס"א:

(**ליקוט**) **בד"א כו'.** כשיטתו דאינו גובה אא"כ כתוב בהדיא מסוגי' דשם מ"ד ב' והא דפריך שם משט"ח המאוחרין הכי פריך בשלמ' אי אמרי' גובה י"ל דכתוב בו דאקנה. מ"מ ע"ש (ע"כ):

כג אא"כ כנ"ל:

כד **ואין לאחר.** שם קע"ב א' א ידעיתו כו' וכמש"ל סי"ט (ע"כ):

כה **אא"כ כתב.** שם גבי שט"ח:

(**ליקוט**) **אא"כ כו'.** כמ"ש בשט"ח שם בגמ' (ע"כ):

כו **וי"א כו'.** דקי"ל יד בעה"ש על התחתונה רק דאחזוקי סהדי בפסולין לא מחזקינן לכן דוקא במקום אבל לא מקום לא אפי' ליכא מערער. בה"ת:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'.** כיון שיש בי ריעות' וכמ"ש בפ' הכותב מרעינן שטר' אפומיה ופי' הגאונים דלא גבי אלא בשבועה (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **ודוקא כו'.** דבכה"ג אפי' אמנה יכול לטעון כמ"ש בר"ס מ"ו אע"ג דאין העדים נאמנים ע"ז אפי' אין כת"י יוצא ממקום אחר כמ"ש בכתובות י"ט א' כ"ש כה"ג דהעדים נאמנים ע"ז לד"ה כמ"ש בס"ח ועבה"ג וכ"כ בע"ה וכ' דלהכי מכשרי' דלא לפסול העדים ומעמידים אותן על חזקתן משא"כ בכה"ג (ע"כ):

כח (**ליקוט**) **כל שטר כו'.** תוס' בב"מ י"ט א' ד"ה אימת כו' וכמ"ש י"ג א' י"ב ב' כל שטרי לא ריעי כו' כיון דנפל כו' (ע"כ):

כט (**ליקוט**) **ואפי' לא כו'.** וה"ה לא חתמו כלל כמ"ש בסי' ל"ט ש"ך דלא כסמ"ע (ע"כ):

ל (**ליקוט**) **שהוא מתחייב בקנין.** ולא קנו עד הלילה. סמ"ע וש"ך ודלא כבה"ג (ע"כ):

לא (**ליקוט**) **וס"כ כשכותבין כו'** מי שנמסרה כו' ודוקא כו'. הכל נלמד מהא דא"ר בר שילא כו' דמיחזי כשיקרא וכמ"ש בסי"ט (ע"כ):

לב **מיהו.** צ"ל סוף ס"ך:

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'.** די"ל קנינו כמו וקנינו מפ' והוי ענין בפ"ע (ע"כ):

לג **יש מי.** גטין יז ב' אהני לשבוע כו':

(**ליקוט**) **יש כו'.** כמ"ש בפ' מי שהיה נשוי בניסן סתמא ותוספת' וכנ"ל בס"א (ע"כ):

לד (**ליקוט**) **משקרים ופסול.** ר"ל אע"ג דלמחזי כשיקרא כשר בדיעבד כמ"ש בסי"ב בהג"ה ואין כו' וכמש"ש אבל כאן שקר גמור ופסול וכמ"ש בגיטין פ"א אבל דעת תוס' שם ורש"י בסנה' ל"ב א' דבשטרות כשר מהא דסנה' שם והפוסלים מפ' כפי' תוס' בסנה' שם ועתוס' דכתובות כ"א ב' ד"ה האמר ור"י כו' (ע"כ):

לה (**ליקוט הא כו' שמטבע כו'** כמ"ש בכתובות ק"י ב' דמסתמא הלוה לו מאותו המטבע וכמ"ש בסי' מ"ב סי"ד וכ"ש בשטר שמתחייב א"ע שממטבע אותו המקום נשתעבד כמש"ש נשא אשה ובגמ' מקולי כתובה כו' משא"כ בכתובה (ע"כ):

לו (**ליקוט**) **ראובן כו'**. עבה"ג ורש"י פי' בשטרי מכר (ע"כ):

לז **אע"פ שאין**. שם קע"א ב' וערשב"ם שם:

לח **מי**. כנ"ל בסך"ג ומגמ' הנ"ל נלמד:

(**ליקוט**) **מי כו'**. כנ"ל סכ"ג וכאן להיפך דיד בעל השובר על העליונה (ע"כ):

לט **ראובן שהוציא**. ב"מ י"ז א' א"ל ר"ז לר"א כו' וכ"ש לדידן דקי"ל כרב כהנא שם:

מ **ראובן הוציא**. דשטרות הולך אחר לשון נדרים כמ"ש בנדרים ס"ג א' וכמ"ש בסך"ח:

מא (**ליקוט**) **שני שטרות כו'**. כר"י והרמב"ם פ' כר"מ ועבי"ד סי' ר"כ ס"ח שם כ"ב הס' (ע"כ):

מב (**ליקוט**) **וע' בא"ח כו'**. ששם כ' לכתוב שניהם בפירוש ומ"מ בדיעבד כ' שם בא"ה כר' יהודה (ע"כ):

מג **אם כתוב**. גטין ע"ז א' יתיב ר"ז כו' וה"ה כאן מחצה ול"ק רוב אלא לבני א"י שלהם מ"ג ימים ויד בעה"ש על התחתונה:

סימן מד

א **ואם לא**. ודלא. כנ"ל בסי' מ"ב ס"א:

ב (**ליקוט**) **ודלא כי"א כו'**. וראייתם מהרחיק שני שיטין כמש"ל סי' מ"ה ס"ו וס' הראשונה ס"ל דוקא בדבר שיכול להזדייף פסול אף אם לא זייפו כיון שיכול להזדייף אבל באין יכול להזדייף אף שלא נעשה כתיקון חכמים כשר (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **והא דאין למדין כו'**. תוס' קס"ב א' סד"ה לפי ור"י פירש כו' ע"ש (ע"כ):

ד **אם השטר**. משום דאפשר לצמצם:

ה **אם סיים**. עתוס' שם ד"ה איבעיא:

ו (**ליקוט**) **ודוקא כו'**. עתוס' קס"ג ב' ד"ה שיטה כו' (ע"כ):

ז **אבל אם**. פי' לפיכך למדין דאין מחזיקין אותם לטועין דאל"כ אפי' ב' שיטין אין למדין וראיה מסנה' ך"ט ב' וכ"כ בתשו' הרמב"ן:

ח (**ליקוט**) **היכא דכ' כו'**. רשב"ם ותוס' קס"ב א' וכמ"ש בגמ' ק"ס ב' (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **צריך לקיימם קודם כו'**. רשב"ם שם ה"ג כו' (ע"כ):

י (**ליקוט**) **וא"צ לכתוב כו'**. רשב"ם שם ותוס' שם ד"ה א"ר יוחנן כו' (ע"כ):

יא **ואם לא.** ואם היו. תוספת' וראיה ג"כ מב"ב מדמחקיה ב' בפרדיס' ולא פסל השטר:

(**ליקוט**) **ואם לא קיימם כו'** ואם היו כו'. תוספת' פ' בתרא דב"ב שטר שיש בו מחק או תלוי מגופו פסול ושלא מגופו כשר ואם החזירו למטה אפי' מגופו כשר דעת הג"ה דוקא שמוכח מתוכו (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **דהיינו שם כו'**. מתני' בפ"ג דגטין (ע"כ):

יג **ואם בזמן.** גטין י"ז ב' וכפי' הרמב"ם שכשר:

יד **וי"א.** דמוקי לתוספת' שניכר מה היה המחק ובעובד' הנ"ל לא היה ניכר המחק וראייתם מירושלמי כל מה כו' וכנ"ל בסי' מ"ב ס"ג וע' בנ"י ר"פ ובגמ' קס"א א' מחק אע"פ כו' וההיא דגיטין י"ל שס"ל כדעת הפוסלים שם:

טו **שטר.** הוא ס' הראשונה הנ"ל:

טז **מאחריו.** ב"ב קס"ד א' דכתבי היכא כו' ואם מחק מאחריו פסול ליכתוב מאחריו:

יז **או ביני.** גטין ך"ב דמעורה. אע"ג דנחתך ביני שיטי:

יח **אלא שיש.** קס"ז א':

יט **ויש פוסלין.** כס' האחרונה הנ"ל וראיה מב"מ ק"ג איבעי למיכתב כו':

(**ליקוט**) **ויש פוסלים.** תלוי בפלוגת' הנ"ל דס"ה ושם סתם המחבר כס' ראשונה ובסי' מ"ה חי"א סתם כס' האחרונה שכ' ואם התחילו כו' והוא דברי הרא"ש ואזיל לשיטתו ואף שיש לחלק מ"מ האמת יורה דרכו ובא"ע סי' קכ"ה סי"ט סתם כס' הראשונה והוא דברי הרמב"ם שם ועש"ך ס"ק י"ג (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **יש מי כו'**. דפסול כה"ג שמא הניחו העדים שיטה א' והוא כ' שני שיטות דקות ועתוס' קס"ג א' ד"ה שיטה וא"ל דמ"מ גייז ליה וכ' שני שיטין דקות י"ל דלהא לא חיישי' כמש"ש בגמ' דכל המזייף כו' וכמ"ש תוס' שם ועוד דלא אזיל כו' אבל היכא שחזינן הריעות' בפנינו חיישי' כמש"ש קס"ז א' מ"ט דחיק כו' (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **או יותר.** תוס' שם:

כב **ולא חיישי'.** כנ"ל:

(**ליקוט**) **ולא חיישי' כו'**. תוס' קס"ב א' ד"ה וצריך וכמ"ש בסנה' כ"ט ב' ו ז"ש וה"מ כו' (ע"כ):

כג **וה"מ.** כנ"ל בסי' ל':

כד (**ליקוט**) **ואין לעדים כו'**. כמ"ש חזקה אין העדים כו': (ע"כ):

כה **ואם כ'**. קודם שיטה האחרונה או שהרחיק שיטה א'. תשו' הרמב"ן:

כו **ולכתחלה כו'**. ק"ס ב':

כז (**ליקוט**) **שטר כו'**. ולא חיישי' שמא ה"ל לגרור טעות שיש שם ולכתוב עליו אותן אותיות שזה רחוק שיכתבו כן על העתיד וישכחו וכ"ש אם אינו בגופו של שטר וכמ"ש בס"ה בש"ע. תה"א סי' כ"ו ע"ש (ע"כ):

כח **אנן דסהדי**. קס"ד א':

כט **ויחזרו**. אע"ג דשם בחד סגי שם אדעתא דהכי חתם עד הא' ריב"ש:

סימן מה

א **העדים**. גטין פ"ז ופ"ח:

ב **ראש ב"ד**. שם י"ט ב' וכרבא:

ג (**ליקוט**) **שהיה יודע כו'**. דאל"כ הוי עד מפי עד ועבתוס' שם ט' ב' ד"ה קורין כו' (ע"כ):

ד **וי"א**. כרב גמדא. תוס' ט' ב':

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. דפ' כרב גמדא וכמ"ש תוס' ט' ב' ודלא כהרא"ש שכ' דאף הרי"ף סובר כן ועהג"מ ועש"ך (ע"כ):

ה **ואם אינו**. דזהו ג"כ בכלל אינן יודעין לקרות ועהג"א וב"י:

(**ליקוט**) **ואם אינן מבינין כו'**. וכ"כ הטוא"ע סי' ק"ל אבל ב"י כ' שם שהרמב"ם והרשב"א פליגי עליה ושכ"מ בגטין י"א א' י"ט ב' והא לא ידעי למיקרי בדידעי ולא משני בשתרגמו לפניהם ואם נאמר דסתמא דגמ' ס"ל כרבא וכשיטת הרי"ף ורמב"ם שפיר אבל לפימ"ש הטור והרב כרב גמדא א"א לומר כן דא"כ אמימר וסתמא דגמ' ס"ל כרבא והלכה כן ועוד הביא ראיה מירושלמי סוף גטין גבי ע"א עברית וע"א יוני אמר רב הדיינים חותמין אע"פ שאין יודעין לקרות ואין העדים חותמין אא"כ יודעין לקרות מתני' פליגא על רב גט שכ' עברית ועדיו יונית כו' פתר לה בשהיו יודעין לקרות ולא היו יודעין לחתום או שהיו יודעין את שניהם וחתמו באיזה מהם שרצו ולכאורה משם ראיה גדולה אף לשיטת הרי"ף שפ' כרבא דהא בגט לכ"ע א"צ יודעין לקרות ואפ"ה פריך מגט אבל ליתא דהירושלמי ע"כ ס"ל דאף בגט אמר רב דאל"כ אמאי פריך על רב ואדרבה משם ראיה לדין הטור שם והרב כאן מדפריך על רב מ' הא אי ליתא לדרב ניחא ואנן קי"ל דלא כרב אבל הגמ' הנ"ל הוא כרבא והוא ראיה לפ' הרי"ף וש"ע וכן עיקר אבל דין זה ברור דבמקום שיכולין לקרות דה"ה לתרגם וכ"כ ש"ך ונ"מ לגט (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם אין מבינין כו'**. עש"ך וצ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם אינו כו'**. עהג"א שם ד"ה וכ"פ בא"ז והוא כו' ועבש"ע א"ע סי' ק"ל ס"ט לשון הרמב"ם שם ופי' ב"י דברי הג"א באינו מתרגם אבל הטור שם לא פי' כן ע"ש (ע"כ):

ו **הודאה**. גטין ס"ד א' כתובות ק"א ב' ב"ב קמ"ט א':

ז (**ליקוט**) **על הרשום**. כפרש"י דלא כפיר"ח בתוס' שם ד"ה מקרעין כו' ועש"ך (ע"כ):

ח **והשטר פסול**. מדפריך שם ובדף י"א והא לא ידעי למיקרי ש"מ דברייתא אפי' בדיעבד מיירי:

ט **ויש מכשיר**". מדמביא הגמ' ראייה מדמנגיד ול"ק מדפסליה שזהו העיקר:

י **כל שטר**. סנה' ד"ט ב' וכתובות יח יט:

יא **ואי איתנהו**. עס"ב ונ"ע ועש"ך:

(**ליקוט**) **ואי איתנהו לסהדי כו'**. זה סותר מ"ש בס"ד והשטר פסול וה"ה בקרייה (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **ואי לא אמרי כו'**. דס"ל דאע"ג שלא אקרינהו לאחר וחתמו כיון שהיו יודעין ענין השטר אף דלכתחלה אין לחתמו מ"מ כיון שחתמו ואין שום זיוף בשטר כשר בדיעבד ולא כרמב"ם וש"ע ס"ד ועש"ך והטעם דכ"ז משום חשש זיוף וכיון שאין זיוף כשר בדיעבד וכמ"ש בסי' מ"ד ס"א (ע"כ):

יג **אפי' כתב**. ב"ב שם:

(ליקוט) אפי' כ' ש"ו תוס' שם בד"ה לפי מ"מ נהי שאנו למדין משיטה כו' והרא"ש והרמב"ן שם דלא כהרשב"ם כמ"ש דלמא גייז לשטרא ועבה"ג וכמ"ש בגמ' קס"ג ב' (ע"כ):

יד **אפי' ידוע**. רשב"ם שם וכ"מ בגמ' שם מדקאמר מלאוהו בקרובים כשר הלא"ה פסול:

טו **הא דאמרי**". ערשב"ם ד"ה הרחיק:

(**ליקוט**) **הא דאמרי' כו'**. דאפי' נאבד השטר ועדים מעידים אי"ל להד"מ והוחזק כפרן כמ"ש בב"מ י"ז א' בעובדא דשבתאי וכן כאן העדאת עדים איכא וא"ל דהוי מפי כתבם דמ"מ חתי' לא נפסל דהא מלאוהו בקרובים כשר (ע"כ):

(**ליקוט**) **הא דאמרי' כו'**. שהרי העדים לא נפסלו בשביל כך (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **שני שטין כו'** הרי"ף וש"פ ופ' כר' שבתי משום שהוא מילתא מציעתא וכשיטתו כמ"ש בפ' חבית וש"מ (ע"כ):

יז **ואם השטר מסיים**. תשו' רמב"ן כנ"ל בסי' מ"ד ס"ג:

(**ליקוט**) **ואם השטר כו'**. עתוס' קס"ג ב' ד"ה שיטה כו' (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **צריך כו'**. תוס' הנ"ל (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **וכיצד יעשה כו'**. עתוס' ק"ס א' ד"ה מקושר עדיו כו' א"נ ?דמטייט כו' וי"ל כו' והרא"ש (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **ואם התחילו כו'** ומיהו כו' ובלבד כו'. הרא"ש שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם התחילו כו'**. ר"ל אפי' חתומים זה תחת זה כמש"ו ובלבד כו' (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **דשמא כו'**. אע"ג דאין למידין כה"ג כמ"ש בסי' מ"ד ס"ג לחובתו למדין כמש"ש ס"א בהג"ה. סמ"ע (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **ומיהו אם כו'**. צ"ע דמ"מ שמא חובתו כו' וכן הקשה ש"ך ועוד בלא ש"ו בלא"ה פסול כמ"ש בסי' מ"ד ס"ט וכן הש"ך מיירי האידנא ע"ש (ע"כ):

כג (**ליקוט**) **שטר כו'**. מתני' דפ"ק דמכות וגמ' דב"ב קס"ב ב' ורי"ף פ"ק דמכות (ע"כ):

כד (**ליקוט**) **או שהיו שנים כו'**. סנה' כ"ט ב' ההוא כו' (ע"כ):

כה (ליקוט) אם יש שם עדות כו' וא"כ כו'. כן מ' בב"ב שם וכמ"ש תוס' שם ד"ה נמצא יש תימא כו' וי"ל כו' (ע"כ):

כו (**ליקוט**) **שהרי אפשר כו'**. כמ"ש בפ"ק דגיטין (ע"כ):

כז **אע"פ שהעד**. כפירושו דנקט הראשונ' לרבותא:

(**ליקוט**) **אע"פ שהעד כו'**. ס"ל לרבותא קתני בתוספתא הראשונים וכמ"ש בגטין ס"א בגט מקושר דבכ"מ קרובים כשר בין בתחלה כו' ע"ש פ"ב א' (ע"כ):

(**ליקוט**) **אע"פ כו'**. כמ"ש בתוספת' והביאו תוס' בגטין י"ח ב' ונמצא שנים הראשונים קרובים או פסולים כו' ופי' דלרבותא נקט אע"ג דבגט כה"ג אמרי לה דפסול אף לר' יוחנן כמ"ש בגמ' דגטין שם וכ"ש באמצע' או אחרוני' דלד"ה כשר לר' יוחנן (ע"כ):

כח **ולכתחלה**. מדאמרי' שם מלאוהו כו'. בדיעבד דוקא:

(**ליקוט**) **ולכתחלה כו'**. ע' רי"ף פ"ב דגטין שגורס שם בגמ' י"ח ב' מיחתם לכתחלה קרוב כו' (ע"כ):

כט (**ליקוט**) **וי"א כו'**. ומההוא דגט מקושר אין ראיה ועתוס' שם י"ח ב' ד"ה אמרי. וא"ת כו' (ע"כ) (ליקוט) וי"א כו'. כמ"ש בתוספתא הנ"ל ודוקא קתני דתלינן למילוי חתמו וראיה ממ"ש בגטין ספ"ח פ"א ב' לא הוכשרו בו אלא ע"א כו' וא"כ כאן דמקיימינן מתרי מינייהו האיך מכשרינן קרובים אלא דאין מקיימין אלא מעדים שלמטה כמ"ש בב"ב קס"ג ב' כל כה"ג כו' מכלל דבשאר מקיימין מעדיו שלמטה ושם פסולין קרובין ולא חיישינן כמ"ש בגטין פ"ב א' וש"מ מכל תלתא מקיימין כו' ומוכח מההיא דב"ב הנ"ל דא"צ לקיים כל חתימת העדים אלא מתרי מקיימין מדאמר וליחוש כו' קסבר כל כה"ג כו' ועתוס' שם קס"ב ב' ד"ה נמצא כו' ותוס' דגטין י"ח ב' ד"ה אמרי כו' (ע"כ):

ל **אם נפסל**. מכות ו' א' אי למיחזי כו' ועתוס' שם ד"ה אי ופי' ר' חיים כו' וה"נ לא נפסל העדות שראו קודם כתיבת השטר:

לא **ע"י ראיית**. כתובות כ"א:

לב **וב"ד**. ב"ב קע"א א':

לג (**ליקוט**) **ואם נראה כו'** וי"א כו'. מדאמרי' הרחיק שני שטין פסול אמאי פסול יצוו הב"ד למלאות עדיין (ע"כ)

לד **הא דמכשרינן**. לדעת י"א הנ"ל:

(**ליקוט**) **הא דאמרי' כו'**. הוא לס' האחרונה דס"ל דהשטר חספא בעלמא אם לא כשמצוה הלוה ודוקא ביום וע' רא"ש שם אבל ס' הראשונה ס"ל דהשטר אין נפסל עד שיבא לב"ד דאלמוה רבנן לתקנתייהו כי היכי דלא לבא לידי זיוף אבל בלא"ה אין נפסל וע"ש (ע"כ):

לה (**ליקוט**) **אם אחר כו'**. דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי שהרי הודה בפריעתו (ע"כ):

לו **הבא מכח**. ב"ב ל"ה ב' וכפי' הגאונים דאפי' למעליותא:

(**ליקוט**) **הבא כו'**. עסי' קנ"ד סי"ח י"ט די"א דוקא לגריעותא וי"א אף למעליותא וי"א אף לגריעות' לא רק בחזקה אבל דעת הג"ה שם כמ"ש הכא דאף למעליותא וכ"כ בש"ע בכמה מקומות ועבה"ג (ע"כ):

לז **וכן אם**. צ"ע ועש"ך:

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. מרדכי ואזיל לשיטתו דס"ל דאם כ' תרי שריר וקיים פסול אף אם הניח אויר שטה חלק או בשורה שלפני אחרונה כמ"ש בגמ' תרי שריר וקיים לא כתבינן וא"כ יש לחוש לכה"ג אבל לדידן דקיי"ל. דכשר בתרי שריר וקיים כמ"ש בסי' מ"ד ס"ט וא"כ פסול אם עשו כה"ג כמש"ל ס"י יש מי כו' ואין לחוש שעשו שלא כדין כמ"ש בהג"ה שם (ע"כ):

לח **ואם יש בין**. תוס' שם לתי' הראשון:

(**ליקוט**) **אם יש כו'**. תוס' ד"ה גופא כו' וא"ת וי"ל וא"ת וי"ל כו' (ע"כ):

לט **אבל אם לא**. ואין נחוש לזיוף חובת העד השני כמ"ש תוס' בדף קסג ב' בד"ה שיטה אחת ע"ש. ריב"ש:

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. דאין קשה קו' וא"ת השני הנ"ל (ע"כ):

מ **במקום כו'**. ע"ל סי' מ"ד ס"ו מ"ש שם (ע"כ):

סימן מו

א (**ליקוט**) **המוציא כו'**. בזה אפי' ר"מ מודה (ע"כ):

(**ליקוט**) **המוציא כו'**. ב"ב קנ"ד ב' (ע"כ):

ב **או אמנה**. כתובות יט א' דקא' לוה כו':

ג **או כתבתי**. כ"ש מאמנה:

ד **ואם קיימי.** שם כי אתו לקמן כו' וע"כ שכבר טען פרעתי דאל"כ היה מעורכי הדיינים:
(**ליקוט**) **ואם קיימו כו'.** ר"ל אפי' אחר שנשבע וכמ"ש בפ"ט דב"ק (ע"כ):

ה **י"א דהא.** דנאמנות הוא כמו עדים כמ"ש בשבועות מ"ב והוי מגו במקום עדים:

ו **וי"א דאפי'.** ב"מ י"ז א' הטוען כו' והוי כמו נאמנות ואמרו בשאין שם עידי גירושין מגו כו' כתובות פ"ט:
(**ליקוט**) **וי"א כו'.** דלא הוה כעדים והרי
[אמנה] דהוי כמו פרעון בנאמנות ואפי' עדים אין נאמנים ואפי' אין כת"י יוצא ממ"א ונאמן כמ"ש בס"א בה"ת ועס"י פ"ב (ע"כ):

ז **באים.** כתובות כ"א א' מדאתא:

ח **לפני.** ב"ב מ"א:

ט **אפי'.** סנה' ב' ב':
(**ליקוט**) **ואפי' כו'.** כמש"ש כי אתו לקמן לדינא כו'. ואין מומחים בבבל (ע"כ):

י (**ליקוט**) **וכותבין למטה.** ע"ל סל"א (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **במותב כו'.** כ"ב א' (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **ואתא כו'.** כ"א א' ס"ג ברש"י בכמה מקומות (ע"כ):

יג (**ליקוט**) **ס"א וחותמי' למטה.** כתובות שם עד שלא חתמו כו' וחד ליתוהי (ע"כ):

יד **אין מקיימין.** ואם. כתובות כ"ב א':

טו (**ליקוט**) **מנהג כזה כו'.** ירושלמי ואמר כזה לאפוקי מנהג גרוע כמ"ש תוס' בריש ב"ב (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **ונ"ל כו'.** הוא לדעת הטור בהגה דסי' ג' ס"ב וכפרש"י שם כ"ב א' וכמש"ש (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **אע"פ כו'.** ממ"ש עד ודיין מצטרפין כו' וכמ"ש תוס' שם וכן אמרי' בירו' ספ"א דסנה' ושאר מקומות אשר' דדיינים מהו שיהא צריך ב"ד רב הושעי' בשם שמואל יתקיים או בכתב ידי העדים או בכתב הדיינים כו' (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **או משני כו'.** כמ"ש בירו' כנ"ל וממה דפליג בעד ודיין מ' שבשני הדיינים לכ"ע סגי (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **השני שיחתמו כו'.** ע' פ"ח דגטין ה' ב' (ע"כ):

כ **ואני עד.** שם כ"א על מנה כו':
(ליקוט) ואני עד בדבר זה. ל' הרמב"ם ואזיל לשיטתו בס"י (ע"כ):

כא **שיבואו.** מתני' שם י"ח ב':

כב **ויכולין להעיד**. שם עדים החתומים כו ועתוס' כ' ד"ה ור' יוחנן. וכ"ת א"כ בשמעתין כו' וי"ל דלא חשיב כו' וכאן מקיימין כו' ואפי' עומד וצווח כנ"ל בס"ה:

כג (**ליקוט**) **שמא זייף הכל**. דלפרש"י ק' קו' תוס' אם יש לו שטר תחת ידו א"א לקיים חתימת ידם וכן אם העד הוא: סופר ועתוס' שם ורא"ש ומרדכי (ע"כ):

כד (**ליקוט**) **ואפי' אם ב' כו'**. לפירש"י דלהרמב"ם ק' מאי פריך מ"ש תחת כו' וערא"ה (ע"כ):

כה **וי"א דמקיימים**. ירו' רב הונא אמר למדין מספר מוגה כגון דאמרי' אלין ספרי דאסי ובאלין אגרתא צריכה:

כו **וי"א דאפי'**. שמפרשין שרב אסי חתום בסוף הספר ומשם מקיימין ומאגרת אפי' בכה"ג אין מקיימין:

(**ליקוט**) **וי"א דאפי' מספר כו'**. ממש"ש לכתוב חת"י אחספא כו' ואם איתא לכתוב אב"ג מרדכי סי' ר' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דאפי' מספר כו'**. דאל"כ צ"ל שם אתספא ליכתוב א' ב' וכיוצא ובזה מתורץ מה שהקשו לפרש"י אם העד סופר ויש לו ספר שלו לא יוכל לקיים וערא"ש ומרדכי (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **ב"ד שכ' כו'**. כמ"ש בפ' ג"פ ופלוני ופלוני עדיו וכמ"ש תוס' שם (ע"כ):

כח (**ליקוט**) **ונהגו כו'**. ממ"ש בכתובות כ"א א' מדאתא כו' ואם איתא לא לכתוב כן (ע"כ):

כט **כשהשטר מתקיים**. דבזה ודאי על כת"י מעידין וכמ"ש במילתיה דרבי במתני':

ל **מי שחתם**. דהא על מנה כו' ועתוס' שם ד"ה עי' כו' והירושלמי שהביא תוס' ד"ה ור' יוחנן מפ' הרמב"ם דבאין נזכר כלל ל"פ ר' ורבנן דאין מעיד כלל וכי היכי דלר' צריך לזכור עכ"פ מתוך ראית השטר ה"נ לרבנן:

(גליון) ועברי"ף שם שמפ' ההיא דכתובו' כותב אדם כו' שמעיד על חת"י ומקיים חת"י בב"ד:

(גליון) יבמות ל"א ב' וע"ש תו' ד"ה דחזו. קשה כו'. וכן הא דאמרי' בפ"ב כו'. וערי"ף שם ולכן חילק הרמב"ם דיבמות וכתובות הן עצמן מעידין ודיבמות שאין זוכר כלל אף ע"י ראיית השטר. וכמ"ש רש"י בכתובות ודב"ק עדים אחרים מעידין:

(**ליקוט**) **מי כו'**. שכ"פ הברייתא כותב בכה"ג וכמ"ש הרי"ף בפ"ד אחין וכ"כ התוס' בכתובו' שם ע"פ הירושלמי אלא שהרמב"ם סובר דגמ' פליג על הירושלמי מדלא חילקו וכן ברבי ורבנן אמרי' בסתמא לכשתמצא לומר כו' מ' בכ"ע (ע"כ)

לא **אבל אם היה.** ב"ב קס"ז א' ההוא שטרא וצ"ל משום דחתימת רבא לא היה צריך לעדותו וקיומו:

לב **ולא בעינן כו'** ויש חולקין כו'. עתוס' ד"ה הנ"ל:

(**ליקוט**) **ולא בעינן כו'**. תוס' כ' ד"ה ור' יוחנן. וא"ת והכא אפי' אין זה כו' וי"ל דע"א כו' (ע"כ):

לג (**ליקוט**) **אלא בע"א.** עסי' כ"א (ע"כ):

לד (**ליקוט**) **אבל ב' עדים כו'**. תוס' שם ועוד אור"י דלא בעינן דעת כו' (ע"כ):

לה (**ליקוט**) **ויש חולקין.** הוא תירוץ ראשון שם אי נמי אור"י כו' וי"ל דלא חשיב שטר כו' (ע"כ):

לו (**ליקוט**) **בפני עדים.** וכ"ש בפני ב"ד אלא לישנא דגמ' דקאמר ליכתוב כו' ושדי ליה בב"ד מ' בפני עדים (ע"כ):

לז (**ליקוט**) **על החרס.** התוס' כ' שהוא דוקא אליב' דר"מ אבל הרמב"ם וש"פ וש"ע ס"ל שהוא אף אליבא דר"א ועריטב"א והביאו ש"ך (ע"כ):

לח (**ליקוט**) **ואחר עמו.** ל"ד וכמ"ש בסט"ז אם כו' ולא כמ"ש בב"י כאן ובבה"ג (ע"כ):

לט **וכן אם נתקיים.** גטין פ"ח א':

(**ליקוט**) **וכן אם נתקיים כו'**. עתוס' דגטין שם ד"ה א"ר ירמיה כו' (ע"כ):

מ **אם שני כו'** אם עד כו'. מדקא' מאי דקא כו':

מא (**ליקוט**) **וכן הדין כו'**. בר"ן כ' על הדיין ועל העד. ובבד"ה הגיה כמ"ש כאן וש"ך השיג עליו וכ' שהרא"ה מפ' כפרש"י כמו שמפרש הריטב"א בדבריו אבל הוא לא ראה דברי הרא"ה שכ' שם להדיא כדברי בד"ה שם אהא שצריך לכתוב וחד ליתוהי וכ' בעה"ע דהיכא דלא מצא לקיים רק כת"י ב' הדיינים סגי דרבא ל"פ אלא אעד ודיין כו' וממנה אתה דן אפי' לעד ודיין כגון שעד מעיד על כת"י של עדים וכת"י של דיין יוצא ממ"א כו' ושם אהא דאמרי' ארב"ח עד ודיין מצטרפין כ' פי' כשיבאו שני עדים דעלמא שהעידו על כתב ע"א וכתב דיין א' מאי מעליות' כו' פרש"י כו' פי' לפירושו שהעד מעיד על מנה שבשטר ולפיכך דיינו בעדות יחידי והדיין מעיד על כת"י כלומר ועיקר עדותו קיום חתימת עדים הלכך כת"י דאידך ל"ל אלא ע"א כו' וכפי' הרא"ש וש"פ דלא כריטב"א ויחידאה היא (ע"כ):

מב **עידי הקיום.** כתובות כ"ט א'. ואפי' שני העדים קרובים מדאמרו שם והוא שיש גדול עמו ולא אמרו שיש רחוק עמו וע"כ הוא דבר פשוט שקרובים כשרים מדאמרי' שם ואי אשמעי' רב' כו' ולא אמר מפני שהוא רחוק ר"ן:

מג (**ליקוט**) **וי"א כו'**. ירושלמי הביאה הרא"ש שם (ע"כ):

מד **צריך שלא**. כמ"ש הרי"ף בשם תוספת' וירושלמי בפ"ג דסנה' ע"ש:

מה **ויש מכשירין**. כתובות כ"א ב' דעד נעשה דיין. וכ"ש קרוב לדיין וער"ן שם שתי' זה לס' ראשונה:

(**ליקוט**) **ויש מכשירין**. דטעם משום הזמה ובעידי קיום לא שכיח הזמה שאומר שמכיר הכתב וס' הראשונה ס"ל כמ"ש הר"ן דאף שבירושלמי אמרו משום הזמה אבל בגמ' דידן סנה' כ"ט אידחי טעמא דהזמה כמ"ש אלא דגזירת הכתוב הוא כמ"ש בספ"ט דב"ב דהוי כגוף א' ועוד יש טעם לפסול לדעת רש"י שכתב בכתובות כ"א א' בד"ה מאי דקא מסהיד כו' עדי כו' כרבנן מ' דאם אחרים מעידים על כתב הדיין והעד מצטרפים וכ"כ הריטב"א וכ"כ הרשב"א סי' תתנ"ג וכ"כ הר"ן בשם הרא"ה וא"כ בכה"ג יצאו הממון ע"י קרובים אבל היש מכשירין ס"ל דבכ"ע אין מצטרפין וכמ"ש הרא"ש שם ע"ש ועש"ך ס"ק מ"ו (ע"כ):

[**מה**] **ועידי הקיום לא**. תוספת' וירושלמי הנ"ל וגמ' דב"ב הנ"ל:

מו **עידי הקיום**. מתני' דפ"ג דסנה' ואפי' עידי הקיום קרובין זל"ז פסול כנ"ל שזה נלמד מקורבה של העדי' לבע"ד כמ"ש בפ"ג דסנה' בגמ' דירושלמי שם כ"ש לבע"ד וכאן וכאן נפיק ממונ' ע"פ קרובי':

(**ליקוט**) **עידי הקיום כו'**. וכן סתם בש"ע והגה בס"כ (ע"כ):

מז **ויש מי שמכשיר**. מדאמרי' בכתובות ק"ט א' דיינ' כו':

מח **ודייני קיום**. הוא לסבר' הראשונה מתוספת' וירו' הנ"ל ופסק כס' הראשונה ור"ה בתשו' הרמב"ן סי' קי"ב להדי' דאף דייני קיום כשר לסברתו ע"ש וכ"כ תוס' בפ"א דגטין דף ה' ע"ב ד"ה הכי גריס ע"ש וראית הרמב"ן בתשו' שמכשיר הוא מדלא נקיט שם קרוב ודחה כמ"ש בתוס' הנ"ל והוכיח מבריית' דכתובו' הדיינ' כו' כנ"ל:

מט **דיינ' שדנין**. מתו' וירו' הנ"ל כאלו מעידין בפניהם שע"י מוציאין ממון:

נ **דייני קיום**. משום שמוציאין הדייני' ע"י הדייני קיום קרוביהן:

נא **ויש מכשירין**. שכ"ע ענין בפ"ע וכמו ג' אחין וא' מצטרף עמהן כו' והן עדות א' להזמה. אבל עידי הקיום לדייני מלוה לד"ה כשר שכאן ודאי ענין בפ"א ודמי למתני' הנ"ל ג' אחין כו':

נב (**ליקוט**) **עידי כו'**. מדלא מצרכינן לכתוב מי הם שלא יהיו קרובים למלוה ולוה וכאן ל"ש תי' דס"כ וסוברים ?הי"כ דסכ"ב דה"ה לדייני קיום וס' ראשונה דשם ס"ל דל"ד להדדי וער"ן שם ובש"ך ס"ק נ"ד (ע"כ):

נג (**ליקוט**) **אם באו כו'**. ממ"ש במותב תלתא כחדא הוינא ועוד ממש"ש שלשה כו' וכמ"ש בסכ"ו לפי' הרי"ף משום שנתבטל התוועדם (ע"כ):

(**ליקוט**) **אם באו כו'**. כ"מ בסכ"ו וכ"כ ש"ך אבל הרא"ש שם נזהר מזה וכ' לפי שאין ראוין לישב ביחד שאני (ע"כ):

נד **ואין הדייני'**. כתובות י"ט העדים שאמרו אמנה כו' ואפי' אין כת"י יוצא ממ"א:

נה (**ליקוט**) **שנים אחרים**. כפי' ר"ח וריף ודין תרי ותרי כת' בסי' ל"ד ס' כ"ח (ע"כ):

נו **כתבו קיום**. ב"ב קס"ג ב' כל כה"ג כו' מן האשרת' אלא כו' אע"ג שקיום פסול וא"ל ששם ניכר הזיוף דהא קי"ל דלא כר"ש בפ"א דגטין י"ב דמכשיר בשמות מובהקין:

נז **ואם יש בו**. ל' הרמב"ם כפי' הרי"ף כנ"ל בסי' ל"ט סי"ב:

נח (**ליקוט**) **וי"א כו'**. ממש"ש ואי כ' ב"ד כו' ומ' ואף שלא כ' חד ליתוהי מדפריך ודלמ' כו' וכן אי כ' ואמר לנא כו' וכ"כ הריב"ש וכגי' בסנה' ל' דל"ג שם וחד ליתוהי ועבריב"ש סי' תי"ג (ע"כ):

נט (**ליקוט**) **ומ"מ לכ"ע כו'**. שם וכ' שהרמ"ה פי' דודאי צריך לכתוב וחד ליתוהי אף בדיעבד וכס' הראשונה שבכאן והטעם שמא א' קרוב או פסול היה לכן לא חתם ולכן אי כ' בי דינא ל"צ דב"ד כשרים מ' ופריך דלמא כשמואל כו' ולכן אי כ' תרתי ודאי ל"צ וצ"ל דהרמ"ה מפ' מ"ש וא"ל כו' כפירש"י משום שמומחים הן ולא יטעה בזה אבל לפי' הרי"ף ורמב"ם דמ' שהיו שלשה אכתי ק' דלמא א' מהן פסול ודאי ל"ל הא דרמ"ה וצ"ל טעם אחר דשמא נתוועדו שלשה ולא נשארו רק שנים לקבלה מה שא"כ אם כ' ב"ד או אמר לנו כו' וא"כ דברי ש"ע סותרים ועש"ך שהרגיש בזה ודבריו דחוקים (ע"כ):

ס **ואם כו'**. גמ' שם ואי כ' ואמר לנו כנ"ל משמעות שהיו שלשה כ"ש כששלשה חתומין:

סא **ואפי'**. יבמות ק"ו א' ולא חיישי' כו' ובסנה' ל"א כל כה"ג חיישי' מ' דוקא כה"ג שאין חתומין אלא שנים:

סב **י"א דכשר**. כנ"ל בסי' מ"ה סי"ב:

סג **ולא חתמו כו'**. דא"צ להיות ביחד בשעת החתימה לד"ה אף לס' הראשונה דסכ"ה מדאמרי' שלשה שישבו כו' ומת א' כו' כנ"ל:

סד **וי"א דפסול**. דרגילין להיות ביחד:

סה **קיום שכ'**. די"ל לכך כ' סהדי שהן עצמן מכירין חתימת העדים ונעשו עדים ויש להכשיר השטר בכל מה שיכול לתלות כדאמרי' שטר כו' שמא אחרוהו כו':

סו קיום ב"ד ב"ב:

סז **או סמוך**. מדאמרי' ב"מ י"ח א' כ"ת אמרי' כו' אע"ג דעדי השטר אמרי' בגטין פ"ח מן הצד כו' וא"כ ה"ה מן הצד:

סח **ואם היה**. לד"ה אף לרב:

סט (**ליקוט**) **ושני אוירין**. תוס' שם ד"ה בריוח שטה כו' (ע"כ):

ע **הרחיק הקיום**. ע"ש בתוס' ד"ה שטר הבא. וי"ל דסבר. א"כ איכא כו':

עא (**ליקוט**) **או יותר**. גמ' שם (ע"כ):

עב (**ליקוט**) **שריטות**. וכ"כ תוס' שם ד"ה דמטייט כו' (ע"כ):

עג (**ליקוט**) **וי"א כו'**. כתי' הראשון של תוס' שם ד"ה שטר כו' (ע"כ):

עד **ויש מכשירין**. כנ"ל דר"י פליג על רב וכס' האחרונה דסל"ב וליכא למיחש:

(**ליקוט**) **ויש מכשירין כו'**. צ"ע הא קשה קו' תוס' הנ"ל וכ"ת איכא בינייהו כו' הא ליכא למי' כו' ועתוס' שם ד"ה הניחא כו' ועש"ך שתי' קו' תוס' ע"ש שלא חיישי' שימחוק שטר ועדים דלמא יוכר ויפסיד אלא שמא יחתוך השטר ועדיו וכמ"ש הרמב"ם וש"ע וחתך גוף השטר ומתו' קו' תוס' הנ"ל (ע"כ):

עה **ויש מי שאומר**. דלא אמרי' כמי שנחקרה עדותן בב"ד אלא אי נפיק מתיותי ידיה דב"ד אבל לא מתיותי ידי סהדי וע"ש ברי"ף:

עו הוא אין גטין ע"א ואע"ו דשם אמרי' אמאי הא כו' שאני עדות כו' וכאן מכשיר לעיל ס"ז מפי כתבם ההוא אוקימת' לרב כהנא ואנן קי"ל דלא כרב כהנא שם ע"ב א':

(**ליקוט**) **הוא א"י להעיד כו'**. הרא"ש שם וזהו דלא כמ"ש בס"ז בהג"ה ויכולין כו' דהא כאן אינו אלא משום ה"ט כמש"ש עדות קאמרת שאני כו' וכ"כ ש"ך (ע"כ):

עז **אבל**. כנ"ל בחתנו:

עח **וקורעין**. מוכח מסיפא:

עט (**ליקוט**) **ויש מי כו'**. דמש"ש קרא עליו ערער אין כו' ה"פ קרא עליו ערער בעינן החזק בב"ד כו' וגם ברי"ף כ"כ אר"ח אין מקיימין אם השטר משטר שקרא עליו ערער אא"כ הוחזק בב"ד ועי"ל קרא ערער לרבות' והגי' הנכונה היא שכתובה בספרים שלפנינו קרא עליו ערער והוחזק בב"ד אין לא הוחזק בב"ד לא. תה"א סי' שמ"ח (ע"כ):

פ (**ליקוט**) **וכ"ז שכבר**. ר"ן ולדעת תוס' שם ד"ה ואם כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכ"ז שכבר כו'**. כ"כ הרא"ה ור"ן לתרץ קו' תוס' דשם אבל תוס' עצמם לא ס"ל כן שהרי בבריית' תניא להדיא ומתו ואפ"ה הקשו (ע"כ):

פא (**ליקוט**) **ויש חולקין כו'**. לדעת הרא"ש שם (ע"כ):

פב **מטלטלין**. אבל קרקעות בחזקת בעלי' שם כ' א' וע"ש ברא"ש:

(**ליקוט**) **תפיס מטלטלין**. דוק' ועמ"ש בסי' מ"ב ס' ?ח (ע"כ):

פג **מחמת קירבה**. רש"י שם בגמ' י"ט ב':

(**ליקוט**) **מחמת קורבה כו'**. ר"ן (ע"כ):

פד **ואין כאן**. ז"ל הרמב"ם ועספ"ב סי"ב ואם עד כו' והיא ל' הטור ובה"ת בשם ר' מתתיה: (ליקוט) ואין כאן אלא ע"א. לשון הרמב"ם ומ' כדין ?ס"א בשטר כמ"ש סי' נ"א והיינו בשאין מכחישין זא"ז וכמ"ש הריטב"א והרא"ה ועבה"ג אבל כשמכחישין זא"ז אין כאן עדות כלל כמ"ש בספ"ג דקדושין ע"א בהכחשה כו' וכמ"ש בי"ד סי' קכ"ז וז"ש בסי' פ"ב ססי"ב ואם ע"א כו' נשבע כו' דהיינו כשמכחישים ובכה"ג פליג הטור כאן על הרמ"ה דהרמ"ה ע"כ בכה"ג מיירי כמ"ש וכן ?תרי' בא' אומר פרוע וכ"כ בהדיא שהע"א מכחישו (ע"כ):

פה **אם כתוב**. שם בעא מיניה כו' אחריתי הוא. וכאן ודאי עתי'? לשטר':

פו **מיהו**. ירושלמי נאמנין לומר ע"ז לא חתמנו וע"ז חתמנו:

פז **וכן**. כנ"ל:

פח **או שהיו פסולים בעבירה**. רש"י שם בב"מ י"ט ב'. דזהו כמו מחמת ממון:

פט **ואפי' אמרו**. דאל"כ ה"ל לאפלוגי במחמת ממון גופיה:

צ **מ"מ לגבי דידהו**. מדינא דגרמי והודאת בע"ד כו' ועבתוס' דב"מ ג' ב' ד"ה מה וא"ת והאיך כו'. וע' יבמות מ"ו א' נאמן אתה לפסול כו' שם תוס' ד"ה ואין עדות כו' וה"ה לחייב עצמו ממון:

(**ליקוט**) . מ"מ לגבי דידהו כו' כמ"ש ביבמות מ"ו א' ועתוס' שם ושם כ"ה ב' (ע"כ):

צא (**ליקוט**) **ואם אומרים**. כמש"ל סי' מ"ג ס"ח במוקדם בד"א כו' ועבה"ג שם (ע"כ):

צב **אין נאמנים בשום**. ר"ל אפי' תנאי והוא דעת הרמב"ם וכ"פ בסי' כ"ע ושם כ' רמ"א וי"א וכ"פ בש"ע סי' פ"ב סי"ב:

צג (**ליקוט**) **חוץ מלומר בפנינו כו'**. וש"פ חולקים ועש"ך (ע"כ):

(**ליקוט**) **חוץ מלומר בפנינו כו'**. וכ"כ רשב"ם בב"ב מ"ט א' בד"ה ומר בר"א כו' אלא שדעתו דה"ה בתנאי וכמש"ל סי' כ"ט ס"א בהג"ה אבל תוס' שם ד"ה מר בר"א כו' כ' דאף במודע' אינן נאמנין (ע"כ):

צד **י"א הא**. תוס' דכתובות ך' ד"ה ור"י וי"ל דע"א בשטר כו' וקי"ל כהאי תירוץ כמש"ל בסי' נ"א בהג"ה ועבתוס' וראש דב"ב קס"ה א':

(**ליקוט**) **י"א כו'**. כנ"ל ס"י (ע"כ):

סימן מז

א **או פרוע**. דאפי' מכר שטר אין נאמן לומר פרוע וכ"ש כאן שמשתעבד מדאוריית' והדבר פשוט כיון שהוא חב לאחרים וראיה במכר מדאמרי' בפ"א דב"מ י"ט ב' ת"ר מצא שובר כו' וליחוש דלמא כו' ואי יכולה לטעון בלא"ה יכולה לטעון פרוע. ראב"ד.

וא"ל התם לס"ד דאין יכול למחול אבל לאחר שתי' דיכולה למחול אפי' פרוע נמי יכולה לטעון מ"מ ראיה לכאן דהא כאן א"י למחול:

ב (**ליקוט**) **ואין לו כו'** עפי' פ"ו שא"י לפרוע אם יש לו נכסים (ע"כ):

ג **וכתוב בו**. דאל"כ צריך המלוה לישבע והוא טוען פרוע:

(**ליקוט**) **וכ' בו נאמנות**. הט"ז וש"ך תמהו ע"ז כיון דאומר פרעתי הא איבטל הנאמנות אלא אין חילוק דמשתעבד לראשון ולא איכפת לנו בשבועתו ועש"ך שכ' דאפי' ע"א מעידו שפרוע (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **דהוחזק כו'**. דאל"כ נאמן במגו כמ"ש בספ"ג דסנה' ואף דשם קי"ל דאף בהוחזק נאמן שם משום דהימניה כמ"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **והוחזק כו'**. והרמב"ן והמ"מ כ' דא"צ דלא אמרי' מגו במקום חזקה כמ"ש בר"ס צ"ט וכ"כ הרשב"א סי' אלף מ"ז והוכיח מכח קו' תוס' שם דהא איבעי מחיל ועסי' פ"ו ס"ה. אבל הרא"ש וטוש"ע ס"ל דאין זו חזקה כ"כ כמו בממון וכ"ד ש"פ (ע"כ):

ה **אפי' אם מפסיד**. משום קנוניא:

ו **שטעו**. ל' בה"ת:

ז **ואע"פ שיש**. שבועות מ"ב איתרע שטרא ופי' הגאונים איתרע אפי' יש בו נאמנות וז"ש איתרע וה"ה כאן:

סימן מח

א (**ליקוט**) **ויכול כו'**. עתוס' שם ד"ה ר"א כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ויכול לכתוב כו'**. ורש"י וראב"ן ור"ן חולקים ע"ז (ע"כ):

ב **רק שיניח**. עתוס' שם ד"ה קא פסיק כו':

ג **ואם פרע**. רמב"ן על מתני' אם לא יתן כו' ורא"ש בנדרים ור"ן שם ושם:

(**ליקוט**) **ואם פרע מקצת כו'**. רא"ש בפי' בנדרים כ"ז ב' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם פרע מקצת כו'**. עסי' נ"ה ס"ב (ע"כ):

ד **ויש מי**. גטין שם אפי' מצאו באשפה כו' וה"ה לר"א בעדי מסירה או קנין דגובה בו ממשעבדי דלא קפיד רק משום דשיעבוד שנשתעבד בכתיבת שער הראשון נמחל לאפוקי שאם בלא"ה נשתעבד:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. ובזה א"צ לכל מה שנדחקו הרמב"ן והרא"ש והר"ן בנדרים שם כ"ז ב' דמיירי בכה"ג: (ע"כ):

סימן מט

א **אין צריך לכתוב.** גטין ל"ד ב' בראשונה כו'. ש"מ דבשטרות שאין תקנת ר"ג כשר:

ב **ואם כתב.** שם שהוא דקרי רובא כו'. ג"כ בגטין דוקא:

ג **וא"צ לכתוב.** זה אפי' בגטין ואפי' להמחמיר לכתח' מחמת מנהג דוקא:

ד **או כהן.** מב"ב קע"ב א':

ה **ובשובר.** גמ' ב"ב קס"ז ב':

ו **ואם שטר.** נלמד מגט ושובר. אבל בקנין כיון שכותבין ללוה אע"פ שאין מלוה עמו כ"ש שא"צ שיכירו אותו וכן בשטר המכר:

(**ליקוט**) **ואם שטר כו'.** היינו לדעת הרמב"ם אבל לש"פ ה"ה לשטר מכר וכמ"ש ר"ס רל"ח. ש"ך (ע"כ):

ז **אפי' אשה כו והיכא כו'.** כ"כ הראב"ד והוא לפירושו וע' בנ"י שם ובדרישה:

ח **והיכא דסמיך.** נ"ב בה"ת בשם הראב"ד:

ט **וי"א.** כ"כ בה"ת שם בתחלה:

י **וכן בשאר.** כתובות ק"ד ב'?

יא **אי קרו.** דרב זביד ל"פ אלא לטובתו:

יב **יצא.** ב"ב קל"ח ב' וחכ"א אין כו' לפיכך כו' ור"מ ל"פ אלא משום דס"ל כותבין וסנה' כ"ט ב' ההיא אודיתא כו' היינו דר"ל כו':

יג **וי"א דאפי'.** גטין שם:

יד **וי"א דאין.** תשו' הרשב"א ולמד מהא דאמרי' ב"ב קע"א א' עדים כותבין אפי' כו' וב"ק צ"ח ב' ליכתבו ליה כו' וסובר דאפי' עדים והא דאמרי' ב"ב שם אלא עדים שעשו שליחותן כו' עתוס' שם:

טו **ויש כו'.** כנ"ל ס"ב:

(**ליקוט**) **ויש מי שאומר כו'.** כמ"ש בס"ב בהג"ה וה"ה כו' (ע"כ):

טז **אם יש.** כ"כ מ"מ:

יז **שיאמר לו.** ל' הטור וכפי' רשב"ם:

יח **אבל י"מ כו'.** וכ"כ בגמ' שם וצ"ע על הרשב"ם וטור:

יט **אא"כ באו.** גטין פ"ג כ"ד ב' והא אמרי' ולא כו':

(**ליקוט**) **אא"כ באו עידי כו'.** כמ"ש בגטין כ"ד ב' וכדעת רש"י שם ד"ה בעדי מסירה כו' אבל לדעת תוס' שם ד"ה בעדי כו' לא מהני ודע' ר"ת כדעת רש"י וראיה מגמ' פ"ו הא דלא כר"א כו' ועתוס' הנ"ל שדחו זה וכ' הרשב"א שם דכאן אפשר אף לדעת ר"י מהני

דעדיין. לא עשו שליחותן שה"ל לשלש ויכולין לכתוב שטר אחר וכל שיכולין לחזור ולכתוב גובין ג"כ על פיהם. הרשב"א שם ובתשו' וז"ש הרמב"ם וש"ע עדי השטר בעצמם דוקא לאפוקי עדים אחרים. מ"מ וריב"ש וכמש"ו ואם (ע"כ):

(**ליקוט**) **אא"כ באו כו'** לדע' תוס' דגטין שם ד"ה בעדי כו' אפי' כה"ג לא מהני אבל דעת ר"ת כרש"י שם דכה"ג מהני וע"ש בד"ה בעידי כו' וד"ה הכא כו'. תה"א סי' קצ"ג (ע"כ):

כ **ואם עדים**. מדקא מצריך שם דוקא עדי מסירה והא דל"ק שם בעדי חתימה ערש"י שם משא"כ כאן דליכא למיחש שראו כו':

כא **י"א דאם**. ב"ב שם קס"ז ב' וליחוש לשני יוסף כו' וליחוש דלמא כו' והקשו דלמא אזיל למתא אחריתי ומקדש לאשת יוסף ב"ש דשם ותי' דצריך לכתוב שם העיר בגט. רמב"ן:

כב **דצריכין לכתוב**. משום האי חששא הנ"ל וה"ה למלוה:

כג **וי"א דאין**. ר"ל דכשר אם לא נכתב כלל סי' מ"ג. סכ"ב וחששא הנ"ל לא חששו במלוה וע' רמב"ן שם:

כד **מיהו ודאי**. כנ"ל בגט:

כה **אם ב' יוסף כו'**. כתובות פ"ב כ"ד ב' מהו להעלות משטרות כו' ושספ' הרמב"ם דאין מעלין וכן כאן קולא לנתבע:

כו **אבל אם אין**. ב"ב קע"ג א' אלא הא דתניא כו' ?באותיו' כו' וערשב"ם שם מ' דביוצא מתחת ידי אחר לכ"ע אין מוציאין:

כז **אלא בהרשאה**. רשב"ם שם. והוא מגמ' שם פ"ח קכ"ז א' וכתובות צ"ה א':

כח **ומיהו**. רשב"ם נלמד מהנ"ל:

(**ליקוט**) **מיהו כו'**. כמש"ש קע"ג א' האומר שטר בין כו' נמצאו לאחד שם כו' וכמ"ש בסי' ס"ה סכ"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **ומיהו אם כו'**. כמ"ש בסי' ל"א ס"ב במלוה ושני לווין דאינו גובה כלום אבל במלוה ולוה א' גובה א' מהן ולק' סי' ס"ה סכ"ג באומר שטר כו' נמצא כו' (ע"כ):

כט **ואם כו'**. כמש"ש קע"א ב':

(**ליקוט**) **ואם יטעון**. כמש"ש קע"א ב' ליכתוב סתמא כו' (ע"כ):

ל **בד"א**. וצ"ע שהוא נגד הגמ' דשם וע' בטור וב"ח ודו"פ:

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. מדקאמר במתני' נמצא לאחד כו' ואח"כ כיצד יעשו כו' מ' דקאי גם התקנה ע"ז אע"ג דלתי' דר' ירמי' קאי כיצד יעשו ישלשו על השובר דהא בשטר משולש קמיירי אבל לתי' דאביי א"א לומר דקאי אשובר דהא של? (ע"כ):

לא **ונמצאו שני**. צ"ל או נמצאו ועב"מ סוף פ"א כ"ב כ"א א' ע"ש:

לב **ונמצא לאחד**. בה"ת ונלמד משותפים דלמטה:

לג **נמצא שהערב**. שם בגמ' מכדי כו' וקי"ל כו':

סימן נ

א **אלא שהוא כת"י**. דאע"ג שחתם שמו בראש כיון שהכל כת"י כמ"ש בריש סי' ס"ט ע"ש:

ב **מתוך שנאמן**. אזיל לטעמיה שפ' שם דנאמן לומר פרעתי אכת"י:

(**ליקוט**) **מתוך שנאמן כו'**. עש"ך (ע"כ):

ג **וה"ה**. נלמד מהקודם:

(**ליקוט**) **וה"ה פס"ד**. כמ"ד אינו נאמן כו' סמ"ע (ע"כ):

ד **וכן שטר**. גטין י"ג ב':

ה **אא"כ**. כל תנאי שבממון קיים:

ו (**ליקוט**) **ואם נכתב כו'**. קאי אירישא מ"ש בש"ע לויתי ממך כו'. סמ"ע וש"ך (ע"כ):

ז **ואם כתב בשטר**. ב"ב תוס' קע"ב ב' ד"ה אבל. ואור"י כו' לפיר"ת כו' וסנה' י"ט ב' א"ל מלוה אית לך גבאי ושם אמר אשר כו':

סימן נא

א **בלא קנין**. ר"ל לגבות מבני חרי הרא"ש ב' רמב"ן והרר"י:

(**ליקוט**) **בלא קנין**. ר"ל לגבות מב"ח שלא יוכל לטעון להד"מ דלא כרשב"ם שכ' אף לגבות ממשעבדי דלא קמבעי' להו אלא להצטרף כמש"ש אליבא כו'. הרא"ש בשם שרמב"ן והרר"י אכן שיטת התוס' אף מב"ח לא מצטרפי אף בקנין ואף בעדי מסירה כמש"ל ואף להד"מ יכול לטעון דהוי מפי כתבם (ע"כ):

ב **ואם אמר**. כ"פ הרמב"ם ומ' מלשון הש"ע דוקא מב"ח וכ"כ בכ"מ אבל הב"ח הוכיח דאף ממשעבדי גבי ועבבה"ג:

(**ליקוט**) **ע"א כו'** ואם אמר כו'. ל' הרמב"ם ור"ל דלענין זה מצטרפין דאם אמר וס"ל דבשני שטרות ודאי מצטרפין כמש"ש שנים בכתב כו' אבל תוס' ורא"ש ס"ל דאפי' שנים בכתב לא מצטרפי דמפרשי מ"ש שם שנים בכתב כו' ראו ההלואה זא"ז ודייקי שם מדלא איבעי' להו שנים בכתב אלא דאין מצטרפי אלא האיבעי' הוא אם נמסר לפני עד אחד (ע"כ):

ג **ואם אותו**. כ"פי תוס' ורא"ש דאל"כ אף שנים בכתב אינן מצטרפין לגבות ממשעבדי כמש"ל ובגמ' אמרי' דשנים בכתב פשיט' דמצטרפין לריב"ק וכ"ש להירוש' דאף מב"ח לא מצטרפין כמש"ל:

ד **ודוקא דיכולין למימר**. דקי"ל כר"א דדוקא עדי מסירה ולא עדי חתימה רק דמכשרינן מסתמ' דתלינן דאל"כ מה הועיל תקנת ר"ג בעדי חתימה ועברא"ש פ"ב דגטין ס"ז ע"ש:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'** הוא דעת התוס' ואפי' ב' שטרות אינן מצטרפין וכ"ש ע"א בע"פ בין בקנין או בלא קנין דלא כמ"ש בש"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. פליג על הש"ע וס"ל כשיטת תוס' ורא"ש כנ"ל אבל ש"ע ס"ל כדעת הרמב"ם ולא כ' ואם כו' אומר בפני כו' אלא לענין לגבות ממשעבדי כפירושו דבקנין אינו גובה ממשעבדי כ' ואם כו' דבכה"ג גובה ממשעבדי אבל לא ס"ל כתוס' ורא"ש ומ"ש בס"ב וי"א כו' הוא לא מטעם התוס' דע"א בכתב לא כלום הוא אלא כמ"ש הרשב"א והמ"מ דכיון שאינו אלא בע"א לא חשש להניחו בידי ול"ל שטרך בידי מאי בעי וז"ש וי"א שגם אם טען פרעתי כו' ולא כ' שגם בלהד"מ נשבע היסת דודאי נשבע להכחיש את העד דלא הוי מפי כתבם ודלא כדעת התוס' והרב לא הגיה שם וסמך על מ"ש בכאן כיון דאין נ"מ שם רק בין שבועה דאוריית' לשבועה דרבנן וגם הש"ע לא כ' שם רק נשבע סתם ועבסי' מ"ו ס"י בהג"ה ולא בעינן כו' סתם הרב ג"כ כמ"ש כאן דע"א בכתב לאו כלום הוא וכתי' הראשון של תוס' בכתובו' שם ואף שחזרו תוס' שם וכ' א"נ כו' קי"ל כתי' הראשון שכן הסכימו בב"ב שם וכמ"ש כאן ודלא כהש"ך שם ונעלמה ממנו דברי הר"ב כאן כנ"ל וז"ש שם ולא בעינן כו' ר"ל לאפוקי מדעת הרמב"ם דס"ל דע"א בכתב מהני ושם משום דאינו זוכר עדותו ולא קי"ל כן כמש"ש (ע"כ):

ה **אפי' הי'**. רא"ש וע' כתובות כ"א והוא שזוכרה כו' ועתוס' שם ור' יוחנן. והא דאמר בג"פ ע"א כו':

(ליקוט) אפי' הי' כאן ב' כו'. דעד מסירה שהיא עד בע"פ לעד בכתב לא מצטרף וכן ב' השטרות בע"א של כתיבה לא מצטרפין וכן ב' השטרות בע"א של מסירה לא מצטרפי ודוקא ממשעבדי אבל מב"ח הן מצטרפין עדי מסירה ביחד דקי"ל כריב"ק משא"כ עדי כתיבה של השטר דאף מב"ח לא מצטרפי דהוי מפי כתבם וז"ש לטרוף ממשעבדי וס"ל דהאיבעי' הוא אם תלינן שגם בפניו נמסר השטר כמו שתלינ' בכל עדי כתיבה כמ"ש תוס' ורא"ש בגטין או לא תלינן אלא בב' עדים אף שכאן א"צ עדי מסירה כיון שהוא רק לראיה דדוק' בשטר קנין כמ"ש תוס' דגטין ד' א' ד"ה דקי"ל מ"מ כאן שאין כאן רק ע"א בכתב ואינו נכשר אלא בעידי מסירה צריך ב' עידי מסירה יחד (ע"כ):

ו **ונמסר**. אע"פ שנמסר ג"כ בע"א בין בפני אותו העד שחתום בין בפני עד אחר לבד. כ"כ הרא"ש וע'

ז (ליקוט) ממשעבדי אבל מב"ח גבי מחמת ב' עדי מסירה של ב' השטרות אבל מחמת השטרות אפי' מב"ח לא גבי דה"ל מפי כתבם כמ"ש תוס' בב"ב ובכתובות (ע"כ):

ח **וי"א שגם**. ור"ל בשבועת היסת וכ"ש אם טען להד"מ דנאמן בשבועת היסת דע"א בשטר אינו כלום והוי מפי כתבם וכמ"ש בירו' הביאו הרא"ש בפ' ג"פ ואף ב' שטרות כ"א בע"א אינן כלום ונשבע היסת כטענת בע"פ כיון דע"א אינו מזקיקו לשבועה אף שטוען להד"מ דהוי מפי כתבם כנ"ל ה"ה שנים לממון כמ"ש כ"מ ששנים מחייבין ממון כו' וע' בתוס' כתובו' הנ"ל ובסה"ת ש"ט וראיה ג"כ מגמ' מדקא' מה ע"א בפשוט פסול' דאוריית' כו' וא"א ע"א בכתב הוי כע"א בע"פ א"כ האיך מקיש לע"א הא ע"א בכתב כשר כמו בע"פ א"כ ה"ה נמי ב' עדים במקושר נמי כמו בע"פ וע' סה"ת שם ול"נ עוד ראיה דכ' רב אחא גאון והביאו רא"ש וסה"ת ש"ט פסולא דאוריית' דאם תפס מפקינן מיניה וכמ"ש בפ' הדיינין לענין שבועה החילוק בין דאוריית' לדרבנן וכמ"ש הרי"ף בפ' הכותב ולק' סי' פז ס"י ועמש"ש ואי כדעת ס' הראשונה אם טען פרעתי ה"ז משלם ואי טען להד"מ עד המסייע פוטרו משבועה ואפי' אי טוען השבע לי הא קי"ל דאי תפס לא מפקינ' וכמ"ש הרי"ף פ' הכותב ע"פ גמ' דשבועות. וס' הראשונה הוא דעת הרמב"ם וס"ל דלא קי"ל כהירו' כמ"ש הרא"ש מגמ' ועברא"ש שם וס"ל כדעת בה"ג והביאו הרא"ש שם ובפ"ק דמכות וההיא דכתובות אזיל לטעמיה כמש"ל סי' מ"ו ס"י ולדידי' כ"ש דב' עדים בב' שטרות מצטרפין לענין להד"מ ואצ"ל לענין פרעתי דא"צ לצירופם ומש"ל בסי' מ"ה ס"י וכן אם כו' אם יחתמו זא"ז היינו לי"א דכאן אבל לדעת הרמב"ם אפי' זה תחת זה פסול וע"ש תוס' ורא"ש וכן מ"ש שם סי"א צריך ליזהר כו' ובסי' מ"ד ס"ג אם סיים כו' הכל לי"א דכאן ונראה לכאורה דלדעת הרמב"ם אף ממשעבדי מצטרפין וז"ב:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. הוא דברי המ"מ שתמה על הרמב"ם שאף לפי שיטתו דע"א בכתב הוי שטר מ"מ האיך יפה משנים בע"פ וא"ל די"ל שטרך בידי כו' א"כ כת"י ג"כ אמאי י"ל פרעתי אלא משום דלא גבי אלא מב"ח לא חשש לכך דאי בעי מזבין לכולהו נכסי א"כ ה"נ ובגטין פ"ו מוכח דכת"י עדיף מע"א ע"ש בגמ'. ולשיטת התוס' אפי' להד"מ יכול לטעון דה"ל מפי כתבם וכמ"ש בירו' הנ"ל ע"א מהו שיהא זוקק לשבועה כו' ולא הזכירו דלא ס"ל לש"ע שיטתם כמ"ש בס"א (ע"כ):

ט **שטר**. רמב"ם וצ"ע דהא פ' לעיל דע"א בכתב כשר א"כ ה"ה כאן וכדעת הי"א שהיא דעת בה"ג ונ"ל דלא ס"ל בב' עדים בלבד דאמרי' רוחא שביק כו' אבל צ"ע דהוא גמ'

ערוכה בפ"ק דגטין דף י"ב דאף בב' עדים אמרי' ע"ש ול"נ דמיירי שידוע שחתמו ביחד וכמש"ל ס"ז והיינו דכ' רמ"א והיינו בדרך כו' וכן הרי"ף ורא"ש פ"ק דמכות כ' שני הדינים וחזינן כו' והיכא כו' וכ"כ ש"ך ע"ש וצ"ע על הש"ע שכ' וי"א דאין כאן מחלוקת רק לי"א דס"ב אין נ"מ בדין זה דע"א בכתב אינו כלום וז"ש שדינו כשטר כו' ור"ל דשייך בפלוגתא הנ"ל:

י (**ליקוט**) **העד שאינו קרוב כו'**. ומיירי שלא היו ביחד בשעת מעשה. ש"ך (ע"כ):

יא **אם זוכר העדות**. ר"ל אפי' ע"י ראיית השטר וכמש"ל סי' ל"ו ס"א ע"ש:

יב **ובא לפני**. דאף שנתבטל השטר מ"מ ראיתו המעשה לא נתבטל ועבפ"ק דמכות דף ו' ע"א וע"ש תוס' ד"ה לאסהודי ופי' ר' חיים כו':

יג **ואם יש ע"א**. לענין דלא יכול למטען להד"ם כמש"ל סי' ל"ט ס"ה העדים כו' ע"ש וכ"כ לעיל סי' ל"ו ס"א ואם היו כו':

יד (**ליקוט**) **הכותב כו'** כר"י בירו' ואף שמדמי בירו' שם לגיטו ומתנתו לא קי"ל כן דבקורבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כמש"ש ממתני' שם מה שנים כו' ודוקא בבע"ד עצמו לא בטלה דאין עדות לגבי עצמו כלל וכמ"ש הרא"ש שם בשם הראב"ד ועמ"ש בסי' ל"ג סט"ז ולכן ל"ד לגיטו ומתנתו דשם הוא בע"ד עצמו (ע"כ):

טו **אא"כ נסתלק**. ב"ב מ"ג א' וע"ש בתוס' ד"ה וליסלקו כו':

טז **ובעדות בע"פ**. דאנן קי"ל דפלגינן דיבורא רק משום דלא אתי לאחלופי בשטרות דעלמא משא"כ בע"פ וערא"ש דמכות והג"א פ"ק דגטין:

(**ליקוט**) **ובעדות ע"פ כו'** היינו לפי' ר' יואל משום דאתי לאחלופי כמ"ש הרא"ש והמרדכי בשמו אבל לשיטת הראב"ד דס"ל דפסולי עדות מחמת קורבה נתבטלה כולו וכנ"ל ה"ה בע"פ רק סילוק מהני קודם עדותן כנ"ל וכן בשטר כה"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **אא"כ כו' ובעדות כו'**. צ"ע דמה מהני סילוק כיון שאין כאן עדות רק מה שהעידו בשטר קודם הסילוק ודוקא בע"פ מהני סילוק ודוקא תרתי בעינן בע"פ שיעידו עכשיו לאחר הסילוק וכ"כ ש"ך (ע"כ):

יז **אבל אם**. ב"ב קנ"ט א' דפלגינן דיבורא בשתי שדות ושני ב"א לר"ל דקי"ל שם כוותיה ונראה דר"י ור"ל דפליגי בירושלמי פליגי בכה"ג ואזלי לטעמייהו כרבין משמיה דר' יוחנן דרבין בר סמכיה כמ"ש ביבמות וז"ש בירו' יאות אר"א לא יאות אר"א כו' דר"י ור"ל אזלי לטעמייהו אבל ר"א דס"ל בב"ב כר"ל ולכן אמר דלא יאות אר"א ופסיק כמ"ד לא יאות דכן אורחיה דהרמב"ם לפסוק כמ"ד אחרון ועוד דקי"ל כר"ל:

(**ליקוט**) **אבל אם כ' כו'**. שם ומ"ד לא יאות אר"א נעשה כו' ר"ל אפי' בשטר א' וכה"ג מ' דבכה"ג כ"ע מודים וז"ש שאלו כו' (ע"כ):

יח **וכן אם**. נלמד מהנ"ל. מהרמ"פ:

יט **שטר שנמסר**. כשמואל ופ' כוותיה משום דרב יוסף בעי למעבד כוותיה בדין ובעובדא ההיא דלמטה סנה' כ"ח ב':

(**ליקוט**) **לוה כו'** עבה"ג וכן סוגיא דגטין י"א כר"א ועתוס' שם ד' א' ד"ה דק"ל כו' וכן ר"ן ס"ל כר"א בכתובות צ"ד ב' כר"א וקי"ל שם כוותיה וכשמואל שם ע"ש וכ"ד רוב פוסקים (ע"כ):

סימן נב

א (**ליקוט**) **שטר כו'**. עבה"ג סק"ג וראיה מיבמות ל"ו דסוגיא שם כרבנן. תוס' שם ושם (ע"כ):

ב **אפי' ממשעבדי**. מדקאמרי' שם אר"ל במחלוקת מ' דלרבנן גבי ממשעבדי:

ג **אבל אם**. מדקאמר שם אפי' תימא רבנן כו' ואם איתא הא כאן נמי נגזור:

ד **מיהו אם**. דלא קיי"ל כר"מ דקנסי' רק משום גזירה כמו במוקדמין:

ה **וי"א**. כן למד מתוס' שם וב"ק ל"ב דלר"מ אפי' מודה אי עדים פטור אבל אינו כן אלא לר"מ דהתו' כ' שם ד"ה שטר ואין להקשות כו' והתם אינו מפסיד לו' וכולל רבית למד תוס' משט"ח מוקדם בד"ה וחכ"א וכן בב"מ ע"ש:

(**ליקוט**) **וי"א דפטור כו'**. כמ"ש תוס' לר"מ דלשון אינו גובה כו' מש' אף כה"ג ועוד מדאמרי' בב"ק שם דלר"מ קנסו גופן משום שבחן ושם לגמרי קנסוהו ועוד תניא בתוס' המוציא שטר שיש בו רבית יקרעוהו בא לב"ד יקרעוהו ואף במלוה ע"פ תניא שם המלוה את חבירו ברבית ובא לפני ב"ד קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הריבית שהיה רמ"א שטר שיש בו רבית כו' ועתו' שם ושם ולמד מזה אף לרבנן בכה"ג אכן ליתא דרבנן ל"ל קנס כלל אלא בכה"ג כ' תוס' דדמי לשטר מוקדם דלא גבי משום גזירה אבל קנס ל"ל כלל וכבר השיגו הט"ז והש"ך (ע"כ):

י **מיהו**. ועוד דאין שליח לדבר עבירה. שם:

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. זהו לס' אחרונה אבל לס' ראשונה אין נ"מ. ש"ך (ע"כ):

יא **ואם ניכר**. דאין חילוק בין קרע ב"ד אלא שזה ניכר שהוא במזיד וז"ש שם נקרע פסול נתקרע כו'. ר"ל במזיד בשיגג ואיזהו נקרע ר"ל מהיכן אנו יודעין:

יח **נקרע לשנים**. דאין שם שטר עליו כלל וכ"ש הוא דבמתכוין הוא:

יט **ואם יש**. כנ"ל ונלמד מנמחק ונשרף וכנ"ל בסי' מ"א ע"ש:

י **ואם היה כו'**. ב"מ ק"ח:

יא (**ליקוט**) **אבל בלא"ה כו'**. דאין פוסלין השטר מספק וכנ"ל כל שאינו ניכר שנקרע במזיד כגון קרע ב"ד אין פוסלין וכמ"ש ברפ"ד דסנה' ובפ' ג"פ שמא אחרוהו כו' (ע"כ):

יב **ואם אכלו**. כנ"ל במחק ולמד מהתו' וכאן לד"ה כשר דלאו בפשיעותא אבל אם אין עיקרו ניכר פסול כמו נמחק ונטשטש ואין דומה לקרע כמו בס"ת דקרע הבא בב' שיטין דיתפור אבל חסר אפי' אות א' דפסול. הג"מ:

סימן נג

א **ואפי'**. כ"כ תוס' שם והוכיחו מגמ' דאל"כ לל"ל ניחא ליה כו':

ב (**ליקוט**) **אלא מרצון הלוה**. ומ"ש בש"ך ליחוש לקנוניא איני מבין שיחתו אם ירצה הלוה יעשה שטרות הרבה ויחייב עצמו להרבה אבל צ"ל בדכ' דאקנה דאל"כ בלא"ה לא כ' דהא צריך למיכתב מזמן שני כמ"ש בר"ס נ"ד וכצ"ל שם וכמ"ש סי' מ"ג סי"ב (ע"כ):

סימן נד

א (**ליקוט**) **ויכתבוהו מזמן ראשון**. גמ' שם מזמן ראשון כו' כמש"ש קס"ח במתני' וגמ' ביום פ' וכמ"ש בסי' מ"א ור"ל דהרשות לכתוב מזמן ראשון ובדכ' דאקנה כנ"ל וז"ש בהג"ה אבל מזמן כו' (ע"כ):

ב **אע"פ כו' אבל כו'**. עבהג"א שהן ב' פי' בגמ' עמ"ש בגמ' שם אבל עדים לא ובתוס' שם ד"ה אין כו':

(**ליקוט**) **אבל מזמן כו'**. ממש"ש קע"ב א' וא"ר האי מאן כו' דמ' דמרצון הלוה כותבין וכמ"ש בסי' נג ועתוס' שם ד"ה אין הלכ' כו' (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **המלוה כו'**. מתני' קס"ז א' (ע"כ): המלוה יתן כו' ואם. מ"ש כאן ובס"ס לט ואם המלוה לא כ"כ נ"י והמ"מ רק כתבו דמ"ש והבעל נותן במקום שאין כותבין כתובה או שלא כ' אבל אם כ' ואבדה היא נותנת וכ"כ ש"ך ע"ש:

ד **וכ"ש אם**. כתובות רפ"ב ט"ז ב' כי הטמינה בפנינו דמי מ' דהטמינה לד"ה אין כותבין אף למ"ד כותבין שובר ומזה נלמד ג"כ הדין הראשון של ש"ע:

ה (**ליקוט**) **נשבע כו'**. דאדעתא דהכי לא נשבע וכמ"ש בב"ק פ"א וש"מ ועסי' ע"ג (ע"כ):

ו ואם המלוה כתובות פ"ה א' שקול שטרא כו' ש"מ דיכול לעכב המעות:

ז **מי שחייב כו'**. ב"ב קע"א ב' דאי ס"ד אין כו' אין עבד כו' משמע דוקא במקום שיש ריעותא למלוה הלא"ה לא וכ"מ מרש"י שם ד"ה עבד לוה כו' וכן שם במתני' א"ל ר' יוסי כו' ולא ירע כו':

ח (**ליקוט**) **שטר כו'**. עבסי' ע"א ס"ה בהג"ה מש"ש (ע"כ):

ט **שובר שנכתב**. שם כ' סתמא כנ"ל:

י **וכן אם**. שם קע"ג האומר לבנו כו' וכן כאן גדול פרוע וכן בשובר סתם דלעיל ועש"ך:

יא **אם כ'**. שם במשולשין בשטר ואין כו' ועתוס' שם ד"ה שטרו:

יב **אבל**. עבה"ג:

סימן נה

א **והוא שיתפיס**. מדקבע הגמ' והלכתא בגמ' דנדרים ש"מ דעלי' קאי:

ב **נהר אי**. גמ' שם וער"ן שם:

ג **וי"א דלא**. וקביעות הגמ' שם משום דאניס ועראש"ש שם:

ד **שליש כו' ואם לא**. נלמד ממוכר לעכו"ם ועבסי' קע"ה ס"מ דכן הוכיח ראב"ד מדמשמתינן ליה עד דמקבל ש"מ דפטור:

ה **ואינו גובה**. כמו בשט"ח מוקדם ועש ברא"ש וש"ך:

(**ליקוט**) **ואינו כו'**. בד"מ כ' שגובה כל החוב מב"ח וסמ"ע השיג עליו שהרי הרא"ש שם לתי' בתרא כ' דבעי כו"מ וש"ך כ' דאף כו"מ לא מהני דבעי למיכתב קני כו' וכאן ליתא לשיעבודא. אבל הרב ס"ל דכאן א"צ כו"מ וכמ"ש בסי' ס"ו ס"א בהג"ה אבל אם אמר כו'. אבל לעיקר הדין אי גבי מב"ח נראה מל' טוש"ע ס"ס נ"ז וס"ס קיז דאינו גובה וערשב"ם ל"ב ב' ד"ה לאו כו'. אבל לדעת הרמב"ם וש"ע בסי' מג ס"ז מוכח מגמ' דב"מ יז דפריך ת"ל דהוי מוקדם ואם איתא הא נ"מ דאף מב"ח אינו גובה אבל הריב"ש ס"ל בפשיטות דכאן אף מב"ח אינו גובה והכריח מזה דלא כהרמב"ם שם לענין מוקדם ע"ש סי' שפב (ע"כ):

סימן נו

א **בזמן**. תוספתא דפ"ק דב"מ:

ב **כשני עדים**. שם אבל אם כו' ככל אדם ר"ל כע"א וכמ"ש בס"ג ש"מ דבזמן שהוא בידו הוא כב' עדים וכ"פ כל הגאונים:

ג **אפי'**. גטין דהא הימני' ותנן נאמן עלי כו' בה"ת. וכן בפ' ז"ב ההיא אתתא כו':

ד **וא"צ לישבע**. דאל"כ לא היה נאמן כדאמרי' בפ"ב דקדושין מ"ג ב' והשתא דתקון כו' ואמרי' בגטין שאני ממון כו' מ' בלא שבועה ואפי' לגבי איסור מהמנינן ליה שם. ושם לא מהני שבועה והטעם דאין אדם חוטא ולא לו ואמרי' בפ' ז"ב הימנה ר"ן כו' מ' בלא שבועה ועהג"מ ס"ס משפטים סי' מ"ד שהאריך שם:

ה **ואפי' כ'**. גטין שם תוס' ד"ה שליש אפי' או' הבעל כו' ע"ש:

(**ליקוט**) **ואפי' כתבו ענין כו'**. כמ"ש תוס' בגטין ס"ד א' ד"ה שליש כו' וכן מוכרח בגמ' דקמשני שם הא מני ר"א היא כו'. ולכך שליש לא נאמן וצריך ב' עדים על הקבלה וא"כ הא דפליגי ר"ה ור"ח אתיא דלא כר"א וא"א דהא ר"ה פסיק שם פ"ו ב' כר"א בגטין וא"א לומר דפליגי דלא כהלכתא וגם ע"כ פליגי בשליח לקבלה כמ"ש תוס' ס"ג ב' בד"ה ושליש אע"כ צ"ל כמ"ש תוס' ס"ד א' ד"ה ר"א כו' דמתני' בשאין עדים חתומין ופליגי בעדים חתומין בו דמסתמא נמסר בפני עדים ואפ"ה שליש נאמן אף לר"ה אם לאו אם איתא כו' וכן בשאינן בעיר אחת (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **ואע"פ שעבר הזמן כו'**. דלפי' תוס' בגטין שם דשליח קבלה הוא (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **ואפי' הכחישו כו'**. וכ' בש"ך ומ' אפי' ל"ל מגו כמו בכל שליש וחלק ע"ז ודבריו נכונים דהאיך שייך דהא הימניה כיון דאמר גזלת ממני או מצאת ועב"ש סי' קמ"א ס"ק י"ד אבל עקר כש"ך דהרא"ש חולק וכ"ד הרבה פוסקים ודאי באית ליה מגו מהימן וכ"מ בתוס' שם ד"ה שליש כו' ולפ"ז כו' היכא כו' מ' בדאמר בתורת שאילה אינו נאמן כיון דל"ל מגו כיון שהוא מדברים העשוין לו"ל ומ' דבדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר נאמן אף בכה"ג כנ"ל דכאן א"צ לטעם דהא הימניה אבל מ"ש הש"ך דמש"ש בעל אומר לפקדון ר"ל על תנאי כך וכך שאם יתן לה הגט כו' דבריו אינם נכונים דא"כ מאי פריך תנן האשה כו' דלמא יאמר לפקדון גמור נתתיו וכ"ה בתוס' שם בסד"ה הנ"ל ולפ"ז כו' אלא אומר כו' והטעם כיון דהימניה בפקדון משא"כ בשאלה דלא אסיק אדעתא דמסתמא השאיל בשבילו וכ"ש במצאו וגזלו וכיוצא דאינו נאמן בל"ל מגו וכנ"ל וע' רש"א שם (ע"כ):

ח **ואפי' הכחישו שניהם**. שם בגטין. תנן האשה כו' ואמאי ליהמניה כו' ופריך בין אאמרה בין אקיבל לפרש"י:

(**ליקוט**) **ואפי' הכחישו שניהם**. כמ"ש בתוספתא זה אומר כך כו' (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **במקום שאין כו'**. אבל ברישא אף שאין לו מגו כמ"ש תוס' שם דבאית ליה מגו אף ר"ה מודה כמש"ש ומודה ר"ה כו' ובס"פ ז"ב אסקינן אף בהוחזק דל"ל מגו נאמן משום דהימניה והיינו בה"ל מגו פ"א דשייך שפיר דהימניה אף שאין לו עכשיו מגו כמש"ש מ"מ מתחלה הימניה וכ"כ הר"ן ועש"ך סק"א וס"ק י"א (ע"כ):

י **ויכולין להשביעו**. קדושין שם משתבעי אינהו כו' והן כמו כל הנשבעין בטענת שמא בפ' כ"ה שמשם למדו לכל השלוחין ועש"ך דהיינו כה"ג דחנוני על פנקסו וכההיא דפ' הנשבעין שבועת השותפין וכיוצא:

יא **(ליקוט) שטר שהיה כו'** אע"פ כו'. כפרש"י שם בההיא דאיתחזק בב"ד וקו' הגמ' דמ"מ ליהמניה דאי בעי קלתיה כקו' תוס' שם וז"ש שאילו כו' (ע"כ):

(ליקוט) אע"פ שהשטר מקויים. ל' הרמב"ם. וכפירש"י שם אבל תוס' שם פי' שראוהו בידו מקודם וכ"כ הטוש"ע בסי' ס"ה סי"ט (ע"כ):

יב **וכן אם מת ונמצא**. ב"מ כ"א א' אין עליו עדים כו' ופי' תוס' בסנה' שם אפי' אין עדים כלל ע"ש ומ"ש אם מת דע"כ מיירי שם דמת השליש דאל"כ ל"ל לשובר כלל כדאמרי' בפ"ב ז"ב:

יג **התובע**. ב"ק פ"ה מאן דכאיב כו':

(ליקוט) התובע כו' כמ"ש בב"ב קס"ז ב' במתני' לענין שכר הסופר ע"ש (ע"כ):

יד **הכחישוהו**. שבועות מ"ב א' נהי דהימניה כו' ואפי' אית ליה מגו דמגו במקום עדים כו':

טו **בד"א כו' אבל כו'**. דיש לקרבם זל"ז שלא יהיו מוכחשין כדאמרי' סנה מ' א' זה אומר בשנים בחודש כו':

(ליקוט) בד"א כו' אבל כו' שזה דבר המצוי שאח"כ באו כו' ועמ"ש בסי' ל' ס"ג (ע"כ):

טז **ואין חילוק**. גטין שם בעל או' כו':

יז **(ליקוט) והא כו'**. ר"ל תרעומת על מה שהחזיר דאם בענין המעות אף כשהוא בידו אינו נאמן כנ"ל ס"א. ש"ך (ע"כ):

(ליקוט) והא דנאמן כע"א כו'. ר"ל שאין להם תרעומת על החזרה אבל כו' וכמ"ש תוס' בכתובות פ"ד ב' ד"ה מיגו כו' (ע"כ):

יח **וכן אם היה**. כמ"ש בתוספתא ה"ה ככל אדם וסנה' שם לא הימניה ר"ן כיון כו' דה"ה כמו שיצא מידה:

יט **שטר שיוצא**. גטין שם מי קנפיק כו' וערש"י שם אבל זה שקרעו כו' יה"ה כאן:

כ **שליש שהושלש**. דלא אמרו יהא מונח אלא באינו יודע מה טיבו. רי"ף:

כא **מי שחייב**. ב"ב קל"ה ע"ב מי שמת ופי' במתנת בריא ע"י קנין ואמרו כיון דלא מטא לידיה לא זכה וכמ"ש ר"ח בב"מ יג ה"מ היכא כו' דאפי' לר"א בשטרי הקנאה וכמ"ש הרי"ף בתשו' ועסי' ס"ה סי"ד ושם בב"ב זיכה לו ע"י אחר כו' דוקא זיכה אבל מפקיד לו לא אבל בבה"ת והטור כ' שמא אמר ותנו בידי וכמ"ש סי' לט סי"ג בהג"ה וגם חיישי' לפרעון ודינו כמו מצא שטר ואינו יודע מה טיבו פ"א דב"מ כ"א וע"ל סי' ר"ן ס' כ"ה וכן כו':

(ליקוט) מי שחייב כו'. עסמ"ע ז"ל הטור כו' וצ"ע שהרי בסי' ר"ן סכ"ה בהג"ה כ'

ובמתנה כו' וכ"כ בסי' רמ"ג סי"ג מי כו' ואמרי' בב"מ טז ב' המוציא שטר הקנאה כו' ואם איתא אכתי חיישי' שמא אמר שיתן השטר לידו ובש"ך דחק עצמו בטעם בידוע שהקנה סתם ובמוצא לא חיישי' כ"ז דחוק מאד כמ"ש הש"ך עצמו אלא טעם הראשון עיקר דחיישי' לפרעון משא"כ במתנה וכמ"ש בסי' ס"ה סי"ד דבמתנה בהקנאה יחזיר משא"כ בהלואה כמש"ש וזה שחילק בס"ס ר"ן שם בין הלואה למתנה והראיה שהביא ממתני' דב"ב קל"ה ב' כבר דחאוהו כל הפוסקים ראיית ר"ח בזה דבמתנת ש"מ מיירי וכמש"ש בסי' ס"ה סי"ד אלא הטעם כנ"ל וכמ"ש במתני' ספ"ק דב"מ וכמ"ש בסי' ס"ה סי"ט ואם השליש כו' וכ"כ בה"ג בס"ס ר"ן סק"ה אלא דמ"ש הטור שם ובה"ג לפי שכותבין שטר כו' וכ"כ הרא"ש כלל ס"ו ס"ס ג' הרא"ש אזיל לשיטתו דבשט"ח אין חילוק בין בקנין או בלא קנין כמ"ש בפ"ק דב"מ סי' ל"ו וגם מ"ש בשטר כו' אבל מ"מ דבריו צ"ע דבלא אקנייתא אין כותבין ובאקנייתא ליכא חששא וכמו שהק' גמ' בב"מ שם יג א' א"ה מתני' דקתני כו' א"ל כו' כיון דנפל כו' משא"כ כה"ג וא"ל באקנייתא וחיישי' שמא אמר תנו לידי וכמ"ש בסי' לט סי"ג בהג"ה וכנ"ל כמ"ש בעה"ת והטור כאן דא"כ במתנה נמי אלא הטעם כנ"ל דחיישינן לפרעון וכמ"ש בסי' ס"ה סי"ט (ע"כ):

כב **שליש הנעשה.** גטין שם מי איכא מידי כו' מ' דבמקום ששליש נאמן גם היא נאמנת:

כג **ואם לא כו'** אין לשליח. קדושין שם ע"א דאין השליח רק כע"א ש"מ דאין לו דין שליש דאמרי' שם שליח וע"א כו':

כד **ויחזור למי.** גטין י"ד ב' והלך וביקשו ולא מצא כו':

כה (**ליקוט**) **השליש יעשה כו'** כיצד כו'. דין זה צ"ע דבפ' ג"פ מי שהשליש שטרו כו' לא יתן ומ' אפי' שלא בב"ד וכ"כ תוס' בשם תוספתא בשטר של רבית (ע"כ):

(**ליקוט**) **השליש יעשה כו'** כיצד כו'. דין זה לתמוה לפע"ד וכ"מ בתה"א סל"ה ע"ש וכ' שם ומה ששאלת אם החזיר כו' אני אומר כו' (ע"כ):

כו **ולכן כל שהחזיר.** ב"מ יג א' אמאי לא יחזיר כו' כו' אע"ג דשטרי כו':

כז **אשה הנושאת כו'** ואם לא כו'. סנה' ל"א ת"ר א"ל אחד כו':

סימן נז

א **וה"ה שטר.** דהא ג"כ עולה דגובה מלקוחות:

(**ליקוט**) **וה"ה שטר כו'** כגון שמחל לו החוב ש"ך ועתוס' דשבת עח ב' ד"ה ת"ק כו' וא"ת משפרעו כו' וי"ל כו' (ע"כ):

ב **ואם אינו.** שעבר על דרבנן וכמ"ש בעירובין ופסחים ועדיות ועבי"ד סי' של"ד ס"מ:

ג **ואין לו.** שם בכתובות ומ"ד דזמנין כו' מ' דלמ"ד שטר פרוע אסור אף בכה"ג דלא כתוס' שם:

(**ליקוט**) **ואין לו כו'**. והתוס' ד"ה זמנין ורא"ש וריטב"א חולקים ע"ז ע"ש (ע"כ):

ד **ובמקום.** דא"צ להחזיר אלא משום שהנייר שלו וראיה מב"מ י"ח וכ"ת כו' איבעי לך למיקרעי ולא אמרי' היה לך ליקח הגט מידה אלא משום דהיא נותנת כמ"ש בב"ב קסח א':

(**ליקוט**) **ובמקום כו' ובלבד כו'**. לדינא קאמר אבל איסורא בכל שטר ליכא איסורא בקרוע (ע"כ):

ה **אבל יכול.** שם קעב א' האי מאן כו' עבדו כו':

ו **והוא שיכתוב.** שם במתני' וגמ' וב"מ קג א' אם איתא כו':

(**ליקוט**) **והוא כו'** ג"כ דינא קאמר אבל איסורא ליכא כמ"ש בב"ב קעב א' ניחא ליה למלוה כו' וא"א לומר בשובר וכמ"ש רש"י שם ד"ה כי היכי דליכוף כו' דא"כ אמאי אמר ניחא כו' דליפגם שטריה הא איבעא להו בכתובות פז ב' בעדים כו' (ע"כ):

ז **אלא ע"י הדחק.** ב"ב שם שייפי פי' ואין יוצאין כלל וסומקי שאין יוצאין ע"י הדחק דלכן אמרו שייפי וסומקי וע' קדושין ח' א':

סימן נח

א (**ליקוט**) **שטר מקוים.** ע' תוס' דב"ב ל"ב ב' סד"ה והלכתא (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **וגובה כו' ואם כו'**. כדין טענת פרוע בסי' פב ס"ב וכמ"ש בב"ב ע' (ע"כ):

ג **אם יש.** עסי' עא ס"א:

ד **ואם אח"כ.** ע"ש ס"ה:

ה **ואם אין.** עסי' פ"ב ס"ב ור"ל אם טוען השבע לי':

ו **וי"א דאחר.** דמפרשים בכתובות שם שאומר המלוה שבתורת סטראי נתן לו השליח דאל"כ האיך נאמן במקום שחב לאחרים שמחייב השליח:

(**ליקוט**) **וי"א דאחר כו'**. דהוי כאלו תופס משלו (ע"כ):

ז (ליקוט) אלא אם טוען שהשליח כו'. ר"ל אע"ג שהשליח מכחישו וכמש"ל בשם הריב"ש מההוא בקרא (ע"כ):

ח **ויש חולקין.** דס"ל דשם מיירי אפי' מודה המלוה דנתן לו ע"ז החוב וכן משמע בר"ן וע"ל ס"ד:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. וכמו בההוא בקרא כמש"ל וי"א דוקא כו' וס' ראשונה צ"ל דוקא שם משא"כ בהפקידו וכמש"ש וי"א דוקא כו' ולפ"ז מ"ש וכן מי שהפקיד כו' וי"א כו'

פליגי אליבא דס' ראשונה ועוד נ"ל לכאורה דאין מחלוקת שם דריב"ש לא מיירי בתפסו ואפשר שמודה כהריטב"א כמו שמוכח מההוא בקרא וכמ"ש הריב"ש שם עצמו אלא שכ' וי"א דוקא כו' לפי שאינו מפורש בריב"ש וכ"ז אליבא דס' ראשונה אבל אליבא דס' אחרונה לעולם יכול לתפוס אבל אחר העיון נראה שפליג הריב"ש על הריטב"א ושפיר כ' וי"א כו' שהריב"ש כ' הטעם דיכול לתפוס מהבקרא אף שמחייבו להבקרא משום שלפ"ד התופס אין חייב הבקרא כלום והוא אומר שמשקר הבקרא ומ' אבל אם ידוע שאמת כהבקרא א"י לתפוס אבל להריטב"א יכול לתפסו כמ"ש וי"א דוקא כו' ומחולקין בטעם דתפיסה בהבקרא שם מהני והכל אליבא דס' ראשונה כנ"ל. ודברי הש"ך תמוהים שכ' שהריטב"א ס"ל כהיש חולקים דא"כ אמאי מודה לס' ראשונה בבא לידו בתורת פקדון אלא דס"ל כס' ראשונה ומחלק בתפסו כמש"ש דוקא בבא בתורת פקדון צריך להשיב השבה גמורה ועש"ך סק"ט שכן ס"ל לעיר שושן ועיקר נ"ל שדעת הריטב"א הוא דעה שלישית שלדידיה אין חילוק בין שחייב השליח או לא כהי"ח ועב"י סי' פ"ג כ' הריטב"א בתשו' כו' ואפ' תאמר כו' ולענין כו' מ' דלא תליא הא בהא ושם וכ' עוד כו' ול"ד כו' ומיה כו' ודעתו לחלק בין נתנו ברשות בע"ד או שתפסו מידו לעולם מהני אף שחייב לשלם אבל בתורת פקדון לעולם לא מהני אף שפטור מלשלם וז"ש הרב כאן וי"א דוקא כו' ולא כ' אס' ראשונה וי"א דאחר כו' וי"א דוקא כו' משום דהריטב"א ס"ל ששם מהני בכ"ע כהי"ח רק בפקדון אלא שהרב לא ס"ל כוותיה בפקדון דבכ"ע לא מהני כיון שהכל חולקין עליו כ' וי"א דוקא כו' כאלו שאין חולק עליו בפקדון ולא כ' אלא שחולק עליו בתפסו ועש"ך (ע"כ):

ט **וכן**. ר"ל ג"כ תלוי בפלוגתא הנ"ל כמש"ל:

י **אם טוען כו' אע"ג כו'**. ר"ל דהמפקיד כופר שלא נתן בשליחותו דאם היה מודה היה נשבע היסת ונפטר עכשיו שכופר וחייב לשלם אחר שהפקידו בידו מ"מ יכול לעכב שאומר לו למה אתה משקר אמור שבשליחותו נתת ותפטר וראיה משם פ"ד ב' ההוא בקרא כו' א"ל מגו כו' אע"ג דהבקרא חייב לשלם לפי דבריו שאומר דלאחר מיתה תפסיה וכמ"ש בב"ק מ"ב ב' ונימא ליה אתפסתיה כו' ולכן הצריכו לסהדי וכמ"ש תוס' שם ד"ה מגו דיכלי כו' מ"מ יכול לעכב כיון שאומר מחיים והבקרא משקר לפי דבריו:

יא **אבל אם כו'**. לא כו'. כיון שמחייב אותו וכנ"ל לסברא הראשונה וי"א כו' אלא אם טוען כו':

יב **הואיל ולא יוכל**. שם ב"ק נימא ליה אתפסתיה כו' משום דא"ל אי אהדרתיה כו' וכ"כ הרשב"א שם על תי' משום דא"ל כי היכי כו' דוקא שיכול לברר שחייב לו:

יג **וי"א דוקא כו'** אבל אם. כס' האחרונה יש חולקים הנ"ל ומההוא בקרא הנ"ל ואין חילוק כס' האחרונה הנ"ל:

יד **אבל אם.** תוס' ורי"ף שם בכתובות וב"מ ג' מהגמ' שם חנוני אמר כו' דלא כו':

טו **בטל השטר.** כפי' וראיתם מעובדא דמסחתא ששם ודאי בטל לגמרי:

טז **אם אמר.** ואם אמר. שבועות שם ל"א:

יז **ויש חולקין.** וראיתם מדהצריכו לטענת סטראי מגו דלהד"ם ש"מ דבלא"ה לאו טענה הוא כ"ש במתנה אחר שהוא חייב לו:

יח **אבל בפני ע"א.** כתובות פ"ח א' אכתי יכולה למימר כו' אלא אמר ר"א כו' וכגי' הראשונים דמודה להו שהוא הודה לפניהם דכתובה אחת היה לה עבסה"ת דאף לגי' רש"י משום דלא שכיחא ערש"י שם:

(**ליקוט**) **וכ"ז דנתנו כו'**. ממ"ש אי פקח הוא כו' ועוד ראיה מהא דאבימי הנ"ל אף שהוא היה עד ואף שבבה"ת דחה ראיה זו דשם לאחר שנתקנה היסת וכמ"ש תוס' שם ד"ה מגו ובב"ב ל"ד א' סד"ה הוי דאל"כ ה"ל מחויב שבועה ואיל"מ הרמב"ן ס"ל דכיון שאינו אלא מדרבנן לא אמרי' משואיל"מ וכמ"ש בסה"ת שי"ט ח"א בשם הרמב"ן והביאו ש"ך בקיצור בס"ק כ"ה וכמש"ל סי' ע"ה סי"ד ועתוס' בב"ב ל"א ואע"ג דהאי לוקח ידע שהיתה כו' וכן תי' הריטב"א על ההיא דאבימי הנ"ל וכ"נ מגמ' שם דלא כתוס' דקא' לענין שלומי שליח כו' חזינן כו' מ' הא טענת סטראי בכ"ע נאמן אע"ג דאינו נוגע עכשיו לס"ד ודברי התוס' צ"ע כנ"ל ועתוס' דב"מ ג' ב' בד"ה ובכולי כו' ואף שהש"ך ס"ק כ"ג נדחק לתרץ דבריו תמוהין ובהדיא מ' מתוס' הנ"ל דאף בשבועה כעין דאורייתא א"א משואיל"מ ומ"מ בע"א צריך לישבע המלוה כמו אם היה טוען להד"ם וכמ"ש בב"ב ע' וע"ל סי' פ"ט ס"ג בהג"ה וסי' צ' ס"ג אבל בסה"ת בשם הרמב"ן שם כ' דאף שבועה א"צ וטעמו כיון דאף אם היה מכחיש את העד לא היה רק מחוייב שבועה דרבנן כדי להפיס כו' כה"ג א"צ כלל ול"ד להנ"ל סי' פט וצ' ואף דאינו נאמן סטראי אלא במגו דלהד"ם כיון דלהד"ם בעצמו אינו אלא מדרבנן וס"ל דלא כמ"ש תוס' בב"ב ל"ד א' ד"ה הוי ומיהו לפיר"ת כו' ועש"ך ס"ק כ"ה כ"ו וא"ל על הד"מ והסמ"ע שפי' בנאמנות דא"כ ל"ל להרמב"ן כ"ז הא אף במכחישו לעד נאמן כמ"ש הרא"ש בפ' הכותב י"ל הרמב"ן אזיל לשיטתו דס"ל כהראב"ד כמ"ש הב"י בסי' ע"א ?מהו' ט"ז (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'** עתוס' שם שחולקין ע"ז וע' תוס' בכתובות פ"ה ב' ובב"ב ל"ד א' שכ' על עובדא דאבימי דהוא משואיל"מ וצ"ע שהם עצמם כ' בב"מ ג' ב' כדברי הרמ"ה ועבב"ב ל"א בד"ה לאו והכא לא הוי מחוייב שבועה דאין כו' ואף שנשבעין עליהן מדרבנן כמ"ש

ל"ג א' ד"ה מגו כו' ועיינתי בשרשו שלמד ממ"ש בב"מ ה' שכנגדו קאמינא והוא מטעם משאיל"מ אלא שתיקנו כנגדו משום דלא שבק כו' כמ"ש תוס' שם ואמרי' שם דר"ן תקנתא כו' ולא אמרי' מהטעם דבדרבנן לא אמרי' משואיל"מ ונשאר על ד"ת וקי"ל דבכל הנשבעין ונוטלין תקנתא לתקנתא כו' וא"י ליטול והנתבע נשבע היסת וה"ה בע"א וכ"ז לדברי הרמב"ם אבל להחולקין ס"ל דבשטר מקויים נוטל בלא שבועה דהכי מ' פשטא דגמ' תקנתא כו' ואוקמיה אדאורייתא וכמ"ש בפ' הכותב אא"ר מדרבנן כו' ורמו רבנן כו' וכמ"ש בסי' פ"ב ס"ח וסי' צ"ב ס"ט א"כ לא אמרי' כאן משואיל"מ וכ"ד הרמב"ן במלחמות כדעת החולקים וז"ש הרמב"ן כאן ואינו דומה לנסכא כו' אלא שבועת תקנה כו' והיכא דלא מצי כו' ועש"ך ס"ק כ"ה שהביאו והוא ממש כדברי ועסי' קכ"ו סי"ד בהג"ה ואפי' כו' ועש"ך שם ס"ק ס"ד בשם הר"ן והרשב"א (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **הואיל כו' אם כו'** שפרעו לו כו' כצ"ל ור"ל שהעדים א"י שקבל בתורת פרעון רק שקבל מהלוקחים בשם ולכן צריך להודאתו שדמי כו' ולכן ג"כ דוקא שפרעו לו דמי השור ואף שע"י הודאתו נודע מ"מ הוי מגו במקום עדים כמו בעובדא דנהר פקוד ואף לשיטת הש"ע דס"ב שכ' בד"א כו' כאן גרע כיון שהודה כו' אבל בלא הודאתו אף להג"ה שם שכ' וי"ח וס"ל כו' כאן נאמן במגו שהשור שלו וכיוצא. כ"ז כ' ש"ך ונכון הוא (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **בטל השטר**. אבל לי"א דבס"ב שכ' דאין השטר כו' ה"ה כאן וכמ"ש הרא"ש והר"ן שם ש"ך. ואפשר שהטור והר"ב ס"ל כיון של הרי"ף היה פשוט לו שכאן איבטל לגמרי הכי קי"ל אף שהרא"ש והר"ן דחו לא דחו אלא בל' ספק (ע"כ):

כא **אם יש**. ר"ל אע"פ שלא ידעו אם בתורת כו' כיון שרגלים לדבר כמ"ש בגמ' שם:

כב **ויש מי**. מטעם הנ"ל:

כג **אם ידוע**. דג"כ רגלים לדבר ואף למ"ד לא אתרע מודה ברגלים שם בגמ' ונ"ל דתליא בב' החברים אלו אם יש עדים ויש מי כו' ה"ה כאן דטעם א' להם:

כד **מי שנושה**. כתובות שם וא"צ עדים רק משום שאין ידוע שחייב לו חוב אחר ושם צ"א ב' הני קמאי כו':

כה **ולא עוד**. קדושין י"ג א' ושם צ"א ב':

כו נתן ב"מ ט' ב' היה רוכב כו' ושם י"א הוי תופס לבע"ח כו' ע"ש:

סימן נט

א **מלוה שהוציא**. ב"מ כ"א מצא שטר כו'. ופי' הראשונים דקאי על המלוה דלפירש"י שם צ"ל דואם יש עמהם צ"ל מילי מילי קתני כמ"ש רש"י שם מדקא' בגמ' שם תנן אם

יש עמהם כו' אבל לפיר' קאי הכל אמלוה ומקצת הגאונ' אוקמוהו ביורש המלוה משום דמ' מגמ' שם דמצא בין שטרות קרועין אבל במלוה א"צ בין שטרות קרועין שפשע במה שאין זוכר וכמ"ש הרמב"ן על מתני' דשם ל"ו א' אביו של א' הפקיד כו' דוקא אביו אבל א' מכם א"צ ליתן להם כיון שהודה מעצמו והם פשעו שאין זוכרים:

ב **שטר מקויים**. דאל"כ בלא"ה נאמן כמש"ל בסי' מ"ו ס"א:

ג **ואם חזר ואמר**. דנאמן לומר נזכרתי כמ"ש בכתובות כ"ב א"ל מי דכור כו' לסוף אדכר כו' א"ל מי סברת כו' אנא הוא כו':

סימן ס

א **הבא לגבות חובו בשטר כו'** ה"ז טורף. ב"ב מתני' קע"ה א' המלוה כו':

ב **ולא הספיק**. גטין מתני' מ"ח ב' אין נפרעין כו'.

ג **אבל קרקעות כו'**. ב"ב מ"ד ב' וליחוש דלמא דאקני א"ל מ' דבסתמא לא:

ד **ואם כ' בשטר**. כן הוא המסקנא שם קנז ב' את"ל משתעבד כו':

ה **אבל המטלטלים כו' אפי'**. שם מ"ד ב' ומטלטלי לב"ח כו':

ו (ליקוט) לשעתו ר"ל אפי' שלא נתנם אלא לשעתו והכריחו ממ"ש בב"ב שם עשה עבדו אפותיקי כו' וע"כ לשעתו דאל"כ אינו מכור כלל כמ"ש בסי' קיז ס"א להרמב"ם וא"כ שורו אפותיקי כו' אף בכה"ג (ע"כ):

ז **ואם כתוב כו'** ואם כ' כו'. שם:

ח **ועכשיו כו'**. ואפי' למנהג כו'. תשו' הרא"ש וכמ"ש בב"מ פ"ג א' ב' ועמ"ש הרא"ש בשם הירו'. וענין תקנת השוק. ב"ק קטו א' ע"ש ומ"ש במכרו שט"ח כו' דלא שכיח. שם זבינא כו' שוי מאה במאתן רש"א לא עשו בו תקנת השוק והטעם משום דלא שכיח ואע"ג דאיפסיק הלכתא שם דלא כוותיה היינו משום דס"ל דג"ז שכיח וכמ"ש בב"מ ק"ח א' זבן במאתן כו' ע"ש:

(**ליקוט**) **ועכשיו כו'**. עש"ך שחולק ע"ז (ע"כ):

ט **וכן אם נתן**. שם מהא דכתובות ע"ט א' אם יבא שטר מברחת כו' וע"ש ברא"ש שם ס"ג כ' ר"ש כו' ול"נ כו' ע"ש:

י **המחייב עצמו כו'**. למד זה מהירו' הביאו תוס' והרא"ש בר"פ הנושא במה הוא מתחייב לזון את בת אשתו לא כן כו' וכדי שלא יחלוק הירו' על הגמ' שלנו שאמרו דר"י ור"ל פליגי בזה מוקי הרמב"ם את הירו' במתחייב דבר שאינו קצוב דומיא דמתני' ובזה מודה ר' יוחנן ותירצו בירו' שם בשטרי פסיקתא וכ"כ הרמב"ם שם בה' מכירה פי"א הי"ז ומפני מה הפוסק עם אשתו כו':

יא **חמש שנים**. מתני' שם והקשו כנ"ל והטעם דמזונות עצמו דבר שאינו קצוב כמ"ש בפ' אע"פ נ"ט א' מידי דקייץ כו' דלא כרש"י ותוס' בפ' הניזקין כ"א א'. רמב"ן ועבסה"ת:

יב (**ליקוט**) **או שלא כו'**. ר"ל כמ"ש הטור ובה"ת בשם הרמב"ן והביאו ב"י ג"כ שאומר אתן לך כו"כ חטים בכל שנה דשמא יתייקרו החטים ועד"מ סק"ג אבל בלא"ה הוי קצוב וכמ"ש ב"י במחודשים א' בשם הרשב"א להדיא. ונ"מ בזה לענין גבייה ממשועבדים כמ"ש בר"פ הנזקין לפי שאינו קצובין ועבא"ע סי' קי"ד ס"ד (ע"כ):

יג אע"פ שקנו מידו דאוקמי' בגמ' בכתובות שם ובגטין שם מתני' דהנושא בשקנו מידו ואפי"ה אוקמוהו בירו' בשטרי פסיקתא:

יד וחלקו עליו מסוגיא דשם לפי שאין קצובין אלמא מב"ח משתעבד וכן בגמ' דפ' הנושא פריך לר"ל ממתני' דשם תנן הנושא כו' לא בשטרא פסיקתא מ' דלר' יוחנן א"צ לאוקימתא דשטרי פסיקתא:

טו **המחייב לזון כו'**. ירו' שם פסק לזון כלתו כו' הדין עמה וכן מוכח ממתני' לא יאמר הראשון כו' וכן לא יאמרו שניהם כו' נשאת כו':

טז **ואם התנה עמו כו'**. שם ק"ג א' אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא יכולין כו' מסייע לר"ה וליתבו לה כו' ה"נ וכ"ז משום שכ' לה את תהא יתבא בביתי ומתזנא כו' שם נ"ג א':

(**ליקוט**) **המחייב כו' ואם כו'**. עהג"א פי"ב דכתובות ס"ו ד"ה ופריך בגמ' כו' וברא"ש שם ס"א ומסתבר דנותנין לה כו' ול"ד לאלמנה כו' (ע"כ):

יז **מיהו אם אין**. שם ואם היתה טוענת כו':

יח **ואם חלה**. ירו' שם חלתה כמי שנשאת ר"ל דהבעל חייב ברפואתה והוא אין נותן לה אלא דמי מזונות וע"ש ברא"ש:

יט **וי"א דהמקבל**. גטין ע"ה ב' ומי בעינן כו' רבא אמר ל"ק כו' וערש"י שם ד"ה כמה כו' ופ' הרא"ש ורמב"ם כרבא. וכן המקבל לזון כו' ואפי' לרב אשי י"ל דוקא בגט כמ"ש שם בתי' דרב חסדא מתני' רשב"ג ובריית רבנן וע"ש תוס' ד"ה מתני' כו' וכיון דציערה כו' כיון דלא להרווחה קא מכוון ולכן אמר רב אשי כו' סתם כו' כיון דקיי"ל כרבנן אבל בשאר דלהרווחה הא מכוין כמ"ש שם ע"ד ב' ורבה א"ל אנא כו' אפי' רב אשי מודה ר"ן. ועד ראיה מנדרים כ"ח א' כיון דאמר יאסרו אתסרו כו' באומר היום כו' וע"ש בר"ן:

(**ליקוט**) **י"א כו'**. נדרים ט"י א' (ע"כ):

כ **וי"א דאם**. דיד בעה"ש על התחתונה וראיה ממנחות ק"ד ב' מנחו' או מיני מנחות מביא שתים וכן כל ההיא דג"פ ובשאר מקומות יד בעה"ש כו' ול"ד להא דרבא בגטין כנ"ל דהתם משום דלצעורא קא מכוין דנין לשונו להחמיר וכמש"ש מתני' רבנן כו' וע"ש

ע"ד ב' ע"כ כו':

(**ליקוט**) **וי"א דאם כו'**. וכן סתם הרב בס"ס קס"ג ובר"ס רי"ב ובס"ס קס"ג כ' שנה א' במקום שגובין כל השנה בפ"א וכן כאן שקבע לשנים משא"כ בר"ש רי"ב. וסברא הראשונה נראה עיקר כמ"ש מההיא דגטין ונדרים וההיא דס"ס קס"ג הוא התשו' הרא"ש שכ' כאן וכן ההיא דר"ס רי"ב היינו לפי פי' דלכך ידור לא אמר כלום דלמא שעה א' קאמר אבל רש"י וש"פ מפ' משום כו' ורמב"ם פ' משום שאין בו ממש וכמש"ש בש"ע (ע"כ):

כא **המקבל עליו לזון**. כתובות קג א' ת"ר משתמשת במדור כדרך שמשתמשת כו' והטעם משום דעולה עמו ואף לאחר מיתתו משום שכ' לה ואת כו' כמ"ש שם שכך כתב לה כו' מ' כמו כבודו מקדם בחייו מ"ח א' מי שהלך למ"ה כו' לפי כבודו כו' הקמ"ל דעולה כו' ושם:

כב **ואין מלבושים כו'**. שם ס"ח א' לא אידי ואידי כו' הא כו':

כג **ראובן שקבל**. ירו' דכתובות שם מתה כבר מתה:

כד **ואפי' קצב**. משום דאין בעל יורש במלוה כמ"ש בב"ב קכ"ה ב' אר"פ הלכתא אין הבעל כו' ואין הבכור כו' וע"ש בתוס' ד"ה אר"פ. וה"ה נמי דלא כו' והוכיח תוס' שם מב"ק מ"ב ב' ע"ש:

(**ליקוט**) **ואפי' קצב כו'**. אבל ליורשיה חייב (ע"כ):

כה **המתחייב לזון**. מתני' דפ' הנושא מתו בנותיהן כו':

כו **או לזונו על כו'**. שם נ"ב ב' בנן נוקבן דיהוי ליכי כו' ואף בלא מדרש ראב"ע ניזונית לאח"מ ולא חידש אלא מחיים לא:

כז **שנים שנתחייבו**. ירוש' דפ' שבועת הפקדון והביאו הרי"ף שם:

כח **המחייב כו' בדבר כו'** או כו' אע"ג כו'. יבמות צ"ג א' ב' דארנב"י רב הונא כרב כו' האומר לחבירו שדה זו כו' והוא שאין מצוי. המוכר פירות דקל כו' והוא שלב"ל:

כט **ה"מ בל' מכר כנ"ל**. או בל' מתנה. שם לכשאקחך הרי עצמך כו' ובב"ב ש"מ שאמר ידור כו':

ל **ואפי' כתב לו כו'** ואפי'. כמ"ש בקדושין ח' ב' זבון ההוא אמתא בפריטי כו' וכ"ש שיעבוד שהוא גרוע ממשכון כמש"ל בסי' ס"ז ס"ב וסי"ב וסי"ג:

(**ליקוט**) **ואפי' נתן כו'**. עסי' ר"ז סי"ז (ע"כ):

לא **אבל בל' חיוב**. כנ"ל בס"א ואם כ' כו' ודאנא עתיד למקני אע"ג דבמכר כה"ג לא קנה כמש"ל שדה זו לכשאקחנה כו':

לב **כגון שאומר הוו.** לא מיבעיא באומר נתחייבתי לפ' כו' דא"צ לזה דהודאת בע"ד כו' כמש"ל הרמ"א:

לג **והוא שקנו מידו.** כמו ערב לאחר מתן מעות דצריך קנין כיון שמשתעבד בלא מעות:

לד **אין מטבע.** ב"מ ט"ו א':

לה **ואם אין.** שם ב': ואם. דהמע"ה:

לו (**ליקוט**) **על התובע כו'.** עס"ס ר"ג שפ' בהיפך והוא דעות חלוקות כמ"ש בסי' קיב ס"ג וכ"כ הרב ס"ס ר"נ וע"ל כו' וכ"כ ב"ח וט"ז וש"ך (ע"כ):

לז **ונאמן לומר.** א"ל שטרך בידי כו'. ב"ב ע"ב:

לח **אבל רבים.** מהא דאודיתא. ב"ב קמט א' אע"ג דידעי' שלא חייב לו ועבתוס' כתובות נ"ד ב' ובב"ב מ"ד ב' ד"ה דלא כו':

לט **ראובן כו' זכה במשכונה.** ב"מ ס"ה ב' הלוהו על שדהו כו' ופי' הגאונים דאחר הלואה משכן לו השדה וכן שם בגמ' ס"ו א' ור"ן אמר אפי' לאחר כו' ואע"ג דהדר ביה משום דאסמכתא כו' הא אם אמר מעכשיו קנה:

מ **שטר בקנין.** אבל בלא"ה מחמת מלוה לא נשתעבד כמ"ש בקדושין מ"ז א' ותיסברא אימא סיפא ושוין כו' ושיעבוד הוא שכירות ואמרי' בב"ק עט ובב"מ צ"ט כשם שקרקע כו' אבל בשטרא אמרי' דלזוזי כו' כמ"ש בב"מ נ"א א':

מא **ראובן הוציא כו'.** מהא דאודיתא שנתחייב רבא לרב מרי וכ"ש כאן שאפשר שהאמת אתו:

מב **אם אינו.** דבחב אינו נאמן כמש"ל בסי' מז ס"א:

מג **ואם בא לוי כו'.** דטעמא דאודיתא משום דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי כנ"ל:

מד **ראובן הלוה כו'.** ב"ק ק"ב ב' א"ר ששת ה"ק כו' מכלל דאקנה כו' ואין הלכה כבני מערבא וקניא ללוקח בכל ענין וה"ה כאן למלוה:

מה **ואם תבע.** שם א"ר ששת כו' אין כופין כו':

מו **ואפי' הודה כו'.** שם אלא אימא סיפא ע"מ כו' ופי' הראב"ד שאמר הלוקח לריש גלותא ע"מ והודה לו ואע"פכ פריך ולימא ליה כו' ועבה"ג דלפרש"י ק' מאי ס"ד דליכוף לריש גלותא:

מז **אבל אם כו' אפי' כו'.** שם קג א':

מח **שטר שהיה כו'.** ב"ב קעג א' דתניא א' מן האחין כו' ואפי' לרבא שם ה"נ כיון שהיה מונח בידו:

מט (**ליקוט**) **קודם חתימת העדים.** כ"ה שם דגוף השטר נכתב על שמם ועדים חתומים עליה לא מיבעיא לדעת הרב בסי' פ"א סט"ו בהג"ה אלא אפי' לדעת ש"ע שם דוקא באמר

אתם עידי ושתק אבל באמר הן לא וכ"ש כה"ג אבל לאחר חתימת העדים אפי' בכת"י אינו כלום כמש"ש סי"ח סי"ז בהג"ה וסי' ס"ה סכ"ב ועש"ך (ע"כ):

נ **שמעון**. כנ"ל מהא דב"ק מכלל דמקנא כו' והוא של ראובן וכמ"ש בס"ט ועמ"ש בסי' ס"ו סכ"ג בהג"ה ואפי' לא:

(**ליקוט**) **שמעון כו'**. ר"ל כמ"ש בס"ט שיכתוב ע"ש לוי אבל לא הקנה ללוי אבל אם כ' בשבילו אין יכול למחול וכנ"ל ס"ח ועסי' ס"ו סכ"ג בהג"ה ולעיל סי' ס"ח כו':

נא **המלוה**. דמ"מ אפוטרופוס שלו הוא כמו יתומים שסמכו כו' גטין נ"ב א' ושם או שמינה כו' וכיון שיכול למנות כ"ש שהוא עצמו ואמרי' שם לזכות אמאי לא:

נב **אשה שטוענת כו'**. ב"ב נ"ב ב' וכן אשה שהיא נושאת. דוקא נו"ן הלא"ה נאמנת:

סימן סא

א **קהל שתקנו**. תקנת הקהל שמועיל ב"ב ח' ב' ורשאין בני העיר כו'. ואמרי' בירושלמי דמגילה ז' מבני העיר כבני העיר אי בשקבלו עלייהו אפי' א' אלא בסתם:

ב **אין בכלל כו'**. כמ"ש שם בת' דכתיבת ידו כולו של בע"ד לא היתה התקנה וא"כ ה"ה בחת"י כדמוכח בכתובות אבל אמגילתא לא כו' וב"ב קע"ה א' ועוד דהודאת בע"ד כמאה עדים וע"ל סי' ע"א ס"ד אע"פ שפסל עדים:

ג **טופס השטר**. דאל"כ לא היו רשאים להעתיק הטופס העדים כמ"ש בב"ב קע"א או עדים שעשו כו':

ד **דכל שלא**. יבמות ל"א ב' היכא לעביד כו' וע"ש בריי"ף ואע"ג שחלקו עליו וס"ל אע"פ שהוא ביד העדים אעפ"כ דין שטר יש לו יש לתרץ שם בתי' הריי"ף כיון דא"א למסרו לא לידה ולא לידו כמ"ש שם בגמ' אין לו דין שטר וז"ש דכל שלא כו' וע"ש בתוס' ד"ה דחזו. ועוד דהתם לא היה כו':

ה **וכן שטר**. כתובות כ"א ת"ר כותב כו' וע"ש בתוס' ד"ה ר"י. וי"ל דלא חשיב שטר אלא כו':

ו **מיהו יש חולקין כו'**. דס"ל כתי' ראשון שבתוס' שם וי"ל דבפ"ד אחין חיישי' כו' וכ"כ ביבמות שם ואר"י דה"נ אם היו כו':

ז **שנתחייבה לישבע**. דמשבעין ג"כ את האשה כמ"ש בסי' צ"ו כמו שהוכיחו מהא דכתובות תשבע בתחלה ובסוף ואפי' לא שמעו בו שמת שם ק"ז א' כ"ש לגבי אחרים:

ח **כתקנת הגאונים**. וסמכו אהא דמשביעין שאינו ברשותו כמ"ש במרדכי רפ"ג דב"מ ע"ש:

ט (**ליקוט**) **אם יש כו'**. מ' אפי' רוצה לשלם קרקע צריכה לישבע ע"פ תקנת הגאונים. ד"מ ר"ס צ"ט והסמ"ע דחה ואמר שר"ל שאין לו אף קרקע ע"ש ודבריו תמוהין שהרי ברא"ש שם כלל ל"ט ס"ה ובטור סיים דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם כ"א יאמר איני רוצה ליתן מטלטלין או לישבע תגבו לבע"ח קרקע וכ"ד הרשב"א סי' אלף כ"ו וכמ"ש ד"מ שם והביאו ב"י בסי' ק"א ס"ז ואף שדחה הסמ"ע ואמר דהתם משום דאמיד ליתא כבר דחאו ש"ך בסי' ק"א סק"ה ע"ש אבל בסה"ת ש"ד ח"א כ' דלא משבעינן ליה וכ"כ בעה"ע וכ"כ המרדכי ר"פ המפקיד לשיטתו דמדינא דש"ס משבעינן על טענת אין לו ממש"ש משביעין אותו שאינה ברשותו דמשביעין על טענת ספק כיון דמעיקרא היה ברשותו ונתחייב אל תפטרנו מספק ה"נ משא"כ בכה"ג כו' דשמא לא ה"ל מזומנים כשהגיע זמן הפרעון וראיה ממ"ש בפסחים ל"א א' אי פיקח כו' ואמאי יאמרו אנו רוצים דוקא מטלטלין אלא שטוען אין לו. ודבריו צ"ע דחכמים ילמדו לטעון שקר להפסיד יתומים ועוד מאי פריך בכתובות ק"י א' ועוד ליגבינהו כו' נימא דמתני' מיירי בידוע שי"ל מטלטלין וכי א"א לאוקמי מתני' אלא באינו אמיד וטוען שקר וקושיא הנ"ל כבר תי' תוס' שם צ"ב א' ד"ה אי כו' ועוד הביא המרדכי בפ' הכותב שם והג"מ סי' נ"ג ממש"ש פ"ו א' ההוא תולה כו' ולא השביעוהו וז"ש בסי' ק"א ס"א ואם אינו כו' ואפי' כו' וכ"פ שם בס"י ואינו מוכרח ועתוס' שם ד"ה ההוא כו' ובלא"ה אינו מוכרח שנמצא קודם השבועה שקרן לכן לא האמינוהו וכמש"ש ושם ובש"ע שם והיכא דאמר אין לי כו' ואף לדברי המרדכי והג"מ כ' הש"ך שם דהיינו לדידהו דס"ל מדינא דגמ' צריך לישבע אבל לתקנת הגאונים אין ראיה ע"ש ודברי ש"ע סותרים זא"ז (ע"כ):

י **דאשה שוה**. ב"ק ט"ו א' ושאר מקומות:

יא (**ליקוט**) **שטר כו'**. עבה"ג ס"ק ז' וכ"כ בסמ"ע ודבריהם נכונים דודאי כל תנאי שבממון קיים ודלא כש"ך וראייתם ממ"ש בסי' ק"ג ס"ז תמוה דשם משום לעבור על ד"ת הוא ואף שם משום דנוכל לפרש כוונתם אם לא ימצא דיין וע"ל בסי' זה ס"ו ובסמ"ע שם ובסי' כ"ו ס"ק י"א אבל כו' דלא תליא כ"כ בפירוש בלא הרשאה או לא וכ"נ דעת הש"ע שכ' בהדיא בלא הרשאה וכמ"ש בש"ך דאף שכ' בסתם כל המוציאו כל תנאי שבממון קיים אלא שבתשובה שם לפי שרגילין לכתוב לחיזוק בעלמא וגם נאמנות רגילין לכתוב בלא צווי הלוה ועסי' ע"א סי"ד לכן כ' שנהגו שם שאין גובין בלא הרשאה אם לא שכ' מפורש אף בלא הרשאה והטעם דזה לא נהגו לכתוב מעצמם אבל ודאי לא תליא בזה כלום וז"ש בש"ע אם אין כו' והטעם דמנהג העיר הוא ע"כ משום דכותבין בלא צווי הלוה אבל בצוויו תנאי קיים אף נגד המנהג וכמ"ש תוס' בב"מ פ"ג א' ד"ה השוכר וכ"ה בגמ'

שם ב' וכמש"ל ר"ס של"א ואף שבסי' ע"א כ' אם העדים כו' כאן א"צ לזה כיון שהמנהג כן (ע"כ):

יב **תנאו קיים**. ב"מ צד א' ושם קד א' שכ"כ לו אם כו':

יג **ואפי'**. ע"ל סי' נ"א ס"ו בהג"ה וכן כו' ועוד דיש לדונו בענין שלא יעבור על ד"ת כמש"ל ס"ו:

יד **ודוקא שהמוציא**. גטין יג ב':

טו **כ"ד שנהגו**. כ"כ תוס' בב"ב מ"ב ד"ה איכא:

טז **והאי מאן**. כ"כ הרמב"ן שם בשם י"א אע"ג דלא כ' בה כיון דכתב ביה כו':

יז (**ליקוט**) **קאי לכל כללא כו'**. ר"ל שזולתן לא נגמר ענין השטר כמו כתב' בשוקא וכיוצא וזה שסיים אבל תנאים כו'. סמ"ע דלא כש"ך (ע"כ):

יח **אבל תנאים**. מדאמרי' שם מ"ד ב' אי אקני ליה מטלטלי כו' והוא דכתב כו' אלמא אע"ג דכ' דלא כאסמכתא כו' מ"מ צריך למיכתב מטלטלי אג"ק:

יט **שטר שכתוב בו**. ב"מ ק"ד ב' ההוא גברא כו' ושם מ"ח ב' אם אני אחזור בי אכפול כו':

כ (**ליקוט**) **על הכפל**. דוקא כה"ג דגזים אבל סתם הוצאו' לא הוי אסמכתא כמ"ש בפ"ט דב"מ ק"ד ב' ועסמ"ע (ע"כ):

כא **ואע"ג דכ' ביה**. דלא מהני רק במטלטלי אג"ק דאינו אסמכתא גמורה דאל"כ ל"ל למיקנא אג"ק לקני ליה בסתמא ולכתוב דלא כו'. תהר"א:

כב **וכ"ד**. שם ק"ד א' וע"ש בתוס' היה כו':

(**ליקוט**) **וכ"ד שנהגו כו'**. דוקא שידע הלוה מהמנהג וכמ"ש הרמב"ם פט"ז מה' אישות על תקנת הגאונים בגביית מטלטלין ועש"ך כאן ובס"ס מ"ב ובסי' ע"א סי"ד ובזה א"צ למה שדחק שם בב"י ובש"ע אם העדים כו' כיון שאינו כו' ע"ש (ע"כ):

כג **שטר**. שם צ"ד א' כל המתנה כו' ואע"ג דאמרי' שם לר"י בדבר שבממון כו' היינו להתחייב מה שהיה פטור אבל תנאי לעבור על ד"ת לא וכמו ע"מ שאין בו אונאה וע' בתוס' דמכות ג' ב' ד"ה ע"מ פי' רשב"ם ובב"מ נ"א ב' ד"ה ע"מ ורבינו שמואל כו':

(**ליקוט**) **שטר כו'**. עסמ"ע שכ' היכא דהמנהג כן אזלינן בתריה או אם כ' בפירוש כן. ונראין דבריו דוקא שלא לעבור על ד"ת אבל לעבור על ד"ת לא מהני תנאי כמ"ש כל המתנה עמ"ש בתורה כו' ודוקא להתחייב עצמו במה שפטרה תורה כמש"ו אבל אם לא מצא כו' וכ"ש מנהג דלא מהני כה"ג דדוקא לחייב מה שפטרה תורה או לפטור מה שחייבה תורה אמרינן מנהג מבטל הלכה אבל לעבור מה שאסרה תורה וכמ"ש בסי' רפ"א ס"ד בהג"ה ועמש"ש וכבר השיגו הט"ז בסי' כו ס"ב ע"ש בהשמטות (ע"כ):

כד **אבל אם לא**. שאז היה נפטר ממנו זהו להתחייב ממה שהיה פטור כמו ע"מ שאין לך עלי אונאה וע"מ כו' וכמו מתנה ש"ח כנ"ל צ"ד א':

כה **שמעון**. מדאמרי' בגטין נ"ב אין מוציאין לאכילת כו' מ"ט כו' הלא"ה גבי מזמן ראשון וכן בכתובות ק"ב ב' מתו בנותיהן כו' אע"ג דהמזונות נתחייב בכל יום ויום כמ"ש בתשו' הרשב"א ולא נתחייב אלא לאחר מיתה:

כו **ראובן**. במגו דפרעתי וע"ל סי' מ"א סעי' ד':

כז **הרוצה**. וכן. כדין מרומה וע"ל סי' ט"ו ס"ג:

כח (ליקוט) וכן כל שטר ישן כו' אבל אין לפוסלו כמ"ש בפ"ב דכתובות כותב אדם כו' ולא היא כו' אף יותר מס' שנה (ע"כ):

כט **כדי להוציא**. עתוס' פ"ק דשבת י"א ד"ה דין אמת כו':

ל **שטר**. מהא דכתובות ת"ר כותב וכפי הרי"ף לזכרון דברים לכך אין חשוב שטר כנ"ל:

לא (**ליקוט**) **לגבות כו'**. וש"ך פ' דאף מב"ח אינו גובה ע"ש (ע"כ):

לב (**ליקוט**) **ולא הודה כו'**. ר"ל אלא מה שהודה כו' (ע"כ):

לג **שטר**. כנ"ל סי' נ':

לד **והוא**. כנ"ל ס"ד:

לה **דגופו של**. כמ"ש בפ"ב דכתובות זמנין כו' אפשיטי דספרא וכמ"ש בפ"ד דב"ב ע"א שטרך בידי מאי בעי:

(**ליקוט**) **דגופו כו'**. ב"מ י"ג וניהדריה ללוה כו' (ע"כ):

לו **מי שטען**. וה"ה בשאר. ב"ב קל"ח ב' וש"מ שאמר כו' כיון דלא צריך כו' ולא אמרי' האי גברא לא דקדק כ"כ:

(**ליקוט**) **מי שטען כו'**. עסי' מ"ה ס"ג וס"ס ס"ח בהג"ה (ע"כ):

לז (**ליקוט**) **וה"ה כו'**. חידש כאן דאף שלא כ' בעצמו והוא ע"ה ולא הבין אפ"ה מדקדקין מטעם הנ"ל (ע"כ):

לח **מי שיש**. דגוף הנייר שלו הוא דהוא נותן השכר דהנאה שלו כמ"ש שם קסז וקסח ע"ש וע"ל סי' נ"ו ובמקום שאין כו':

לט **יש מי**. קדושין ס"ב תנא לא נתכוונה כו':

(**ליקוט**) **יש כו'**. וכמ"ש בנדרים כ"ו ב' ס"ג ב' ובב"ק פ"א ועסי' מ"ג סכ"ח דדין לשון השטרות כדין לשון הנדרים ועמש"ש (ע"כ):

סימן סב

א **מקניית הקרקעות ועבדים**. שם אונות. והוא ל' קניית עבדים כמ"ש בגטין מ"ג ב' שלא כ' עליו אונו. וכ"ה לשון שטר מכר שדות כמ"ש בב"ב קנ"ד ב' את אונו כו':

ב **אפי'**. דאין חילוק בין בידה או לא וע"ש נ"א ב' בתוס' ד"ה קבל כו':

(**ליקוט**) **ואפי' השטרות כו'**. וכמ"ש בש"ע למטה וה"ה אם נמצאו לה כו' ואינה נאמנת במגו דלהד"ם וכיוצא. תוס' שם ועסי' צ"ט ס"א בהג"ה (ע"כ):

ג **שהיה לה כו' וא"צ**. כמ"ש שם אימור מעיסתו כו':

ד **וה"ה אם**. עבתוס' הנ"ל:

ה **ואפי' אלמנה**. שם מ"ד אשה כיון כו':

ו **לא היתה**. עתוס' הנ"ל:

ז **וסתם אשה**. ר"ל בנשים שלנו דא"א שלא תתעסק שעה א' בממון בעלה ובשעה א' נקראת נושאת כמ"ש בכתובות פ"ו ב' לר"א שאין לך אשה כו':

ח **אשה שכתבה**. עבתוס' הנ"ל:

(**ליקוט**) **אשה שכתבה כו'**. ר"ל בנו"נ בתוך הבית וכמ"ש בתוס' הנ"ל וע' בא"ע סי' פ"ו ס"א ומ"ש בס"ס נ"ו אשה כו' שם מיירי בהאמינה על נכסיו וכדין שליש ולכן שם אף שא"ל מיגו נאמנת כמש"ש וכאן בלא ידוע כו' אף במגו אינה נאמנת כו'. ש"ך (ע"כ):

ט **יש מי שאומר**. דהא בגמ' מדמי אשה ואחין להדדי:

י **או מציאה**. דל"ד שנפלו כמ"ש שם אומר מעיסתו כו':

יא **ודוקא בדבר**. ע' תוס' שם ד"ה ומודה. אלא נראה כו':

יב **ודוקא**. שם קעג א' א' מן האחין כו':

יג **ואפי' מת**. כנ"ל ודוקא בדבר כו':

סימן סג

א **שטר זה**. לגי' הרי"ף ע"ש:

(**ליקוט**) **שטר זה**. ר"ל בסך זה על איש זה ועש"ך (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **לעולם**. קאי אקיום השטר ר"ל בכ"ע של קיום מהדרכים שמקיימים השטר וז"ש ויראה לי כו' (ע"כ):

ג **אא"כ עידי**. אבל עדים אחרים לא כמש"ל סי' מ"ט ס"ז אא"כ באו כו':

ד **או אחרים**. אבל הכרת החתימות לא מהני בחשש זיוף כמ"ש שם כ' א' ואפי' לר"ת שאומר דבטביעות עין מהני הכא שאני:

ה **ואם עדי**. הוא ל' הרמב"ם וס"ל לש"ע דלעידי השטר עצמם לא חיישי' שיטעו בכת"י:

ו **ויש חולקין**. הוא רמ"ה הנ"ל וראיה לדבריו מב"ב קס"ז א' א"ל דין חת"י כו' ורמב"ם סבר דזה דבר שאין מצוי ואפשר דס"ל להרמב"ם אף בהכרת אחרים וכפי' הא דכתובות הנ"ל שמא הוא זייף הכל וכמש"ל בסי' מ"ו ס"ז:

(**ליקוט**) **המוציא כו'** עד לעולם. ואם עדי כו'. הכל ברמב"ם וז"ל שם ויראה לי שאם באו עדי השטר והעידו הן בעצמן על כת"י גובין בו ואזיל לשיטתו שאין מעיד על כת"י אא"כ זוכר משא"כ באחרים שעל כת"י הן מעידין ובזה מתורץ קו' הב"י וכ"מ ש"ך ונראה שאף החולקים עליו מודים שמסתמא זוכרים ממש"ש בגמ' דכתובות כשתמצא לומר כו' ומתני' סתמא קאמר זה אומר זה כת"י כו' ולכ"ע בין להרמב"ם בין להחולקים א"צ לשאלם אם הם זוכרים וא"צ לצרף אחר עמהם ונמצא שאין מחלוק' כאן שאף הרמב"ם יודה שאין הכרת החתימות מהני כמ"ש בהג"ה דלא כמ"ש בש"ע דמהני ע"פ פי' ברמב"ם (ע"כ):

ז **כשאמרו**. כמ"ש אצל שטר שיש בו רבית בתוספתא דב"מ והביאו התוס' שם ע"ב א' ד"ה שטר וכאן א"א לקרעו:

ח **ואם לא**. לגי' הר"ן ע"ש:

סימן סד

א **דאלו לגבותם**. ע"ל סי' ס"ו סי"א:

ב **ומיירי**. ע"ל סי' קל"ג ס"ב:

(**ליקוט**) **ומיירי כו'**. ותוס' וש"פ חולקים ע"ז ועש"ך (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **שיש כו'**. ב"ב מ"ה (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **במגו דנאנסו**. שם ע' ושטרות אף שבועה א"צ ואף היסת א"צ כיון דאין טענת ודאי וכמ"ש בסי' ס"ו סל"ט. ש"ך וה"ה בטענת החזרתי לך אלא שזה מבורר יותר שא"צ שבועה כנ"ל (ע"כ):

ה **ואע"פ**. כנ"ל ומיירי כו' ואפ"ה אם תפסם מחיים מהני:

(**ליקוט**) **ואע"פ כו'**. כן הוכיח מהנ"ל דהא מיירי באין לו מגו וכבר תמהו עליו כל האחרונים דשם מיירי בידוע שחייב לו ועסי' ע"ב סי"ח ואין שום מעליותא לתפיסה מחיים וז"ש הרי"ף וש"פ וש"ע וכ"ז לדינא כו'. שאין נ"מ בזה אלא לדידהו שאין גובין ממטלטלי דיתמי כו' (ע"כ):

ו **דלא כיש**. שהם מפרשים הך עובדא בידוע שהיה חייב לה ועסמ"ע וש"ך:

סימן סה

א **ואם זה שהשטר**. דאין נאמן כיון ? השטר יוצא מת"י כמ"ש הרי"ף ורא"ש בשם תוס' בפ"ק דב"מ ואף כע"א אין נאמן כיון שנוגע בעדות כמש"ל סי' נ"ה בהגה שליש שהחזיר כו' ועתוס' דכתובות כ"ד ב' ד"ה מגו כו':

(**ליקוט**) **ואם החזירו כו'**. ר"ל לכן ואם זה שהשטר כו' בלא שום שבועה כלל דאינו אפי' כע"א כיון שיש לו תרעומות עליו שעבר על ד"ח והחזירו וכמש"ל סי' נ"ו ס"ג בהג"ה והא כו' וכמ"ש תוס' בכתובות בעובדא דאבימי דלא כסמ"ע וש"ך (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **היה**. ט"ס הוא ואמר יכול לגבות בו משום דמיירי שגם הוא אינו יודע וז"ש ואם הוא מודה כו' וכמ"ש ש"ך סק"ד וז"ש יכול אם יזכור וע"ס נ"ט (ע"כ):

ג **ואם שטר משכונא**. כיון שידוע שבתורת משכונא אין חזקתו בקרקע מועיל כמ"ש בב"ב בתוס' ד"ה אכבשיה ל"ג א' ע"ש וחזר כמו שאר שטר:

ד **וכ"ז**. והוא סומך. שם מז א' ת"ר בן כו':

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. ונ"מ שהמפקיד יודע שחייב לו אף שהנפקד אינו יודע וא"צ להחזירו אף שמודה שנתנו לו ואפי' לכתחלה יתן לו לגבות בו ועסמ"ע ועסי' נט: (ע"כ):

ה **וכן יורשי**. רא"ש שם וכ"ה בתוספתא פ"ק דב"מ שטרי מקח כו' ובין שמצאן כו' ועתה"א סי' מ':

(**ליקוט**) **וכן כו'**. תוספתא פ"א שטרי מקח וממכר שטרי אריסות וקבלנות ה"ז לא יחזיר לא לזה ולא לזה גז"ד ופרוזבולין ה"ז יחזיר לפי שכתובין על שמו בין שמצאן בשוק ובין שמצאן בין שטרותיו של אביו כללו של דבר אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות ומ"ש בספ"ג דסנה' דוקא משום שאמרה פריעה התם להחזירו ללוה משא"כ כאן ומ"ש בסי' רמג סי"ג מי כו' התם בשידוע שמופקד מיד הנותן וכמ"ש בסי' זה ס"ה ומטעם זה כו' אבל בלא"ה לא כמ"ש בסי"ד ובגמ' שם י"ט א' דייתקאות כו' וה"ה ביד יורש כמ"ש בתוספתא הנ"ל דייתקאות ואפותיקאות ומתנות כו' בין שמצאן בשוק בין כו' כנ"ל וכ"ז במתנה שאין בה קנין אבל בקנין יחזיר למקבל כמ"ש בסי"ד וז"ש בסי' רמג סי"ב שטר כו' ובסי' ר"ן סכ"ה בהג"ה ובמתנת כו' (ע"כ):

ו **ויש מי כו'** שם ז' א' שנים שהיו כו' ממני נפל ומצאתיו ולא אמרי' כיון דנפל איתרע ליה כמ"ש י"ג א':

ז **מיהו אם**. שם ב' דלאו בת פרעון ואפי' לרבנן דס"ל דחיישי' לב' כתובות היינו באבד דלא משהי לה בלא כתובה ואף לתי' ראשון שם משום דחיישי' לצררי פי' הריטב"א שם אע"ג דלא חיישי' לצררי כמ"ש בב"ב ה' ב' בכתובה חיישי' דלא משהי לה ואתפסה

צררי כמ"ש בכתובות ז' א' משא"כ כאן:

(**ליקוט**) **ומיהו כו'**. ז' ב' והנה הג"מ בשם ר"י פ' כתי' דרבינא ופ' כר' יוסי לכן קי"ל דחיישי' בשט"ח לפרעון כמ"ש בס"ו וכן בכתובה פ' כר"י דעודה תחת בעלה כו' ונ"י בשם הר"ח כ' דבכתובה קי"ל כרבנן דהלכה כרבנן נגד ר' יוסי וכן הקשה בהג"מ שם ע"ש אלא דבשט"ח הסוגיא כר' יוסי אבל כאן ה' כרבנן ומשום שתי כתובות וכן ס"ל לרבא שם כ"א והרמב"ם סוף ה' גזילה ה' י"ב פ' כתי' דר"פ ופ' כרבנן ופ' כר"פ משום דסוגיא דקיי"ל דחיישי' לפרעון כנ"ל אתי שפיר אליביה וכ' אפי' שניהם מודים לא יחזיר דס"ל כמ"ש תוס' שם דההיא ס"ל דלא חיישי' לקנוניא ולא קי"ל כן א"נ כמ"ש הריטב"א בכה"ג דס"ו ואם מפורש כו'. וז"ש ומיהו כו' ל"מ לדעת הג"מ אלא אף לדעת נ"י והריטב"א בשם ר"ח שפ' כרבנן הא כ' בהדיא דלא חיישי' לפרעון כמש"ש רק משום שתי כתובות ודוקא באבד דלא משהי ליה וכן בכ' שובר ג"כ משום ה"ט וז"ש ולא חיישי' כו' וכ' שם והא דאמרי' בנפרעת שלא בפניו כו' התם משום דסמוך למיתה או ליציאה דרכו להתפיס צררי כו' ועראש"ש פ"ק דב"ב ס"ט וריצב"א תירץ כו' ובזה כו' ואף לדעת רמב"ם דוקא משום דאבד וכמ"ש בס"ו אפי' הוא כו' וכמ"ש בס"ס מ"א וכ' שם אבל אם הפקידו כו' וז"ש בס"ה ששטר נדונייתה כו' שם לגבות מאביה שלא נתן לה עדיין וז"ש הרא"ש שם שהרי נתנו לגבות בכל עת שתרצה האשה (ע"כ):

ח **י"א שאפי'**. כמו במצא שט"ח בס"ז ובראיה מדכוללן בתוספתא יחד בין כו' בין כו':

ט **ויש מי'**. דדוקא נפל כמ"ש שם כיון דנפל איתרע וכמ"ש תוס' בגטין יז ב' ד"ה עד ע"ש ועוד דאפי' בנפל אם יש בו סי' יחזיר כמ"ש בס"ט וס"י וכ' בסה"ת בשם התוס' דהטעם דדוקא ביש לחוש שמא זרקן לאשפה הוא דלא יחזיר אבל אם נותן סי' מסתמא נפל:

י (**ליקוט**) **ואם שניהם כו'**. עש"ך (ע"כ):

יא **אם יטענו**. כתובות פ"ה א' וכמ"ש הרי"ף ותוס' שם וש"ע בסי' ס"ד:

יב **אבל אנן**. ב"ב ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה מ"ד. וי"ל כו' וכן בכתובות פ"ה ב' בתוס' ד"ה חדא כו' וע"ל סי' קח ס"ד:

יג (**ליקוט**) **כגון שטר מתנה**. בלא קנין כנ"ל (ע"כ):

יד **מאחר שהיא קשור**. כמו מצא בחפיסה כו' תכריך כו' וכמו מצא כלי ולפניו פירות דמחזיר הפירות בסימני הכלי:

טו (**ליקוט**) **המוציא כו'**. כר"י ור"כ (ע"כ):

טז **אע"פ שיש**. דאין מועיל אלא כ"ז שהוא ת"י כמו שליש דנאמן ואמרו בספ"ק דב"מ דהא הימניה ודוקא בזמן ששלישותו כו' כנ"ל:

יז **אפי' הוא**. מכתובה כנ"ל:

יח **ואפי' כו' נקב**. כמ"ש שם כח א' במאי אילימא במדת כו' אלא נקב כו' וכאן שהיה השטר ביד שניהם הוא כמו הוא בגט:

יט **ואם מפורש**. דבהא מודה רבנן לר"ה:

(**ליקוט**) **ואם כו'**. עב"ב קס"ח קע"א א':

כ **וכן**. ר"פ הנזקין אין נפרעין כו':

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. ממש"ש מ"ה א' אי דאית ליה כו' ושם מ"ו ב' מלוה מעיד כו' וס"ל כפי' רשב"ם שם (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **וכ' בו הנפק**. צ"ע וגם תוס' שם כ' דא"צ להנפק ועש"ך (ע"כ):

כב **ויש מי**. כתי' ראשון שם:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. הל' מגומגם דצ"ל להיפ' וגם לדונא תמוה דהרא"ש פ' כרב כהנא ולא כ' זה אלא לרב אסי. סמ"ע וש"ך (ע"כ):

כג **מצא בשוק**. תוספתא הנ"ל:

כד **קרועים**. מדקא' שם ואם יש עמהם סמפון. וע"כ במצא בין שטרות קרועין כמ"ש בגמ' ולקמן סי"ח וכן כאן דלמא מהמלוה נפל:

כה **אפי' בלא עדים**. כמש"ל בסי"ח ע"ש:

כו **המוצא כו' ואפי' כו'** אם תוס' שם ד"ה מצא כו':

כז **וא"צ שיאמר**. דמנין לחוד הוי סי' כמ"ש שם כ"ג ב' ועבה"ג וכמו בג' מטבעות כ"ה א':

(**ליקוט**) **וא"צ שיאמר כו'**. טור וכשיטת הרא"ש דמ"ש תכריך כדי שיוכל ליתן סי' (ע"כ):

כח **אבל**. שם מאי כו' מאי ארי' כו':

כט **וה"מ**. שם תוס' ד"ה ואנא כו' כ"ז ב':

(**ליקוט**) **אבל כו' וה"מ כו'**. כ"כ לפי פי' בדברי הרמ"ה שהביא הטור והשמיט מש"ש דאם א' אומר המנין והשני כו' כשיטתו דבלא"ה נותנין לו כמ"ש בש"ע אבל דעת רמ"ה כדעת רש"י דתרתי בעינן שיאמר הכריכה והמנין כמ"ש בד"ה שטרי מכריז כו' וכמ"ש הש"ך דעיקר הסי' הוא הכריכה כמ"ש במתני' מצא כו' תכריך כו' וכמ"ש רש"י שם ד"ה ה"ז יחזיר כו' וכן כו' הדבר כו' ולכן לא אמרו בגמ' דתכריך מכריז ועוד הקשה שם דמ"ש ש"מ קשר כו' אדרבה דאיפכא ש"מ דא"כ מאי ארי' תלתא כו' כמש"ש וכן למסקנא דמתרץ כרוכין ומ' דכרוכין עדיף מקשורין וא"כ למסקנא דכרוכין לא מהני כ"ש קשר וקי"ל דמהני וכן למה לא דקדק דמנין הוי סי' ולפירש"י קשה להיפך דש"מ דלא הוי

סי' אלא דהעיקר סי' ודאי הכריכה וכאן בעי תרתי משום דחד לוה ומלוה אינון ושמא בפ"א פרע לו ונתנן לו כו' וכן להיפך לכן בעינן תרתי דכולי האי לא חיישי' כמ"ש ש"ך משא"כ בששניהן לפנינו והא' יודע והשני א"י בא' מהן סגי דהא קי"ל דקשר ומנין סי' וכ"ש כריכה וז"ש וה"מ כו' ונ"ל ברור שט"ס הוא בטור מ"ש והאחר לא נתן אל לבו כ"ז מיותר ותלמיד טועה הגיהו כן ודלא כמה שדחקו בזה (ע"כ):

ל **אף בלא**. הרא"ש שם. שם בגמ' א"ל התם סברא הוא. ואע"ג דסימנים לאו דאורייתא ולא סמכינן אסימנים וה"ה בלא סי':

לא **ולא כו' אף כו'**. הרא"ש שם וכמ"ש שם ושם דאי ס"ד דמלוין נינהו כו' ועוד דע"כ דזהו עדיף מסי' כמ"ש אלא הא דתנן רשב"ג כו' א"ל התם כו' אלא הא כו' ולא מהדרי' בסי' ל' לאו דאורייתא וע"ש בתוס' הנ"ל:

(**ליקוט**) **אף אם כו'**. דמש"ה אמר רשב"ג שלשה ועבהג"ה וה"ה כו' (ע"כ):

לב **אף**. כנ"ל:

לג **ואם הם**. כנ"ל ס"י:

לד **וה"ה**. שם מאי אריא תלתא כו' וה"ה כאן ולא אמר רשב"ג שלשה אלא אגב דנקט ת"ק:

לה **כגון חלטתא**. שם ט"ז ב' ועתוס' שם ד"ה בשטרי כו':

לו (**ליקוט**) **מזמן כו'**. ל"ד אלא משום שאמר בתחלה ומיהו כו' מאחר כו' אמר מזמן כו' וכמ"ש בגמ' אימת מטא כו' ול"ק שביום הכתיבה דוקא וכ"כ ש"ך אבל מ"ש ועוד נראה דע"כ כו' ליתא דהא לא אמרו שמא כ' ליתן ולא נתן אלא שמא כ' בניסן כו' ומה שלא נזהר בשטרו משום שהשטר פסול שהוא מוקדם וזהו הריעותא שאמרו כיון דנפל איתרע וכן אמרו בשט"ח שם יג א' וא"ל דא"כ אפי' יביא ראיה אימת כו' מ"מ ליחוש למוקדם י"ל כיון דמוקדם אינו פסול אלא משום גזירה לא חיישי' אבל לגבי לקוחות שקדמו ודאי חיישי' ונראה דמ"ש מזמן כו' אורחא דמילתא נקטו דס"ס מביא עדים על הגעת שטר לידו וזה ודאי צריך מזמן כו' (ע"כ):

לז **ובמקום**. שם הניחא למ"ד זכות כו' וכאבי' כו' וקי"ל כמ"ד זכות כו':

לח **או שטר מכר**. בתוספתא הנ"ל:

לט **אא"כ**. שם בתוס' ד"ה והא:

מ **ואם הוא**. שם יג א':

(**ליקוט**) **ואם הוא כו'**. ל' הטור ועבה"ג שם וכדעת ר"ח כו' ור"ל ז"ש שטר הקנאה שפי' כו' אע"פ כו' ר"ל שפי' לו כך דלא כב"י שכ' שהטור ס"ל כדברי החולקים וצ"ל שמפרש מ"ש אע"פ שלא כו' קאי איחזיר ודבריו תמוהים דאין הלשון מ' כן אף שהש"ך ג"כ פי'

כן ועוד דא"כ ל"ל לומר כלל שפי' שהקנה לו מיד סתם קנין לדבריהם כ"ה ומ"ש בה"ג שדעת רמב"ם כר"ח כ"כ ב"י ודייק ממ"ש בפ"ט מה' זכייה והביאו ש"ע סי' ר"ן סכ"ה מי שמת כו' וקנו מידו כו' אבל המ"מ כ' שדעתו כדעת החולקין ושם במתנת כל הנכסים כו' והביאו בה"ג שם סק"ב וכ"כ הריב"ש והכריח ממ"ש הרמב"ם בפ"ח הל' י"ח אל תטעה כו' והביאו בה"ג שם ובש"ע שם ס"ט הביאו וכן אם כ' כל כו' או שקנו כו' וכ' המ"מ פי"ח מה' גזילה שכ"ד הרמב"ן ורשב"א והרי"ם וש"פ וכ"פ ב"י בס"ס לט ע"ש בד"ה וכ' הריב"ש כו' אבל מש"ש וכדבריהם סתם דבריו רבינו בסי' ס"ה ליתא וכ"כ הטור שם המוצא שטר מתנת כו' אא"כ יהא שטר הקנאה כדפירשתי ר"ל שפי' בהדיא וז"ש כדפירשתי ובש"ע השמיטו כשיטתו אבל דבריו תמוהין דא"כ גם ברישא ה"ל להשמיטו ג"כ אבל לדינא דברי החולקין עיקר וכמ"ש רש"י יג א' ד"ה הניחא כו'. וזו ראיה שאין עליה תשובה וכן שם טז ב' המוצא שטר הקנאה כו' אף שי"ל כפי' הטור שפי' כו' סתמא דגמ' לא מ' כן וכ"כ הריב"ש בסי' קס"א מראיה זו וכ"כ ב"י שם בשם הרשב"א דברי רש"י מוכרעין ומוכרחין בכמה ראיות שאין תשובה עליהם וכן עיקר וכ"פ טוש"ע בסי' רמג סי"ב וסי"ג וכ"כ בסי' מט ס"ו בהג"ה וי"א כו' כ"ז כו' ועש"ך שם וכ"כ בהג"ה בסי' ר"ן סכ"ה וכמ"ש הטור שם בשם הרא"ש וע"ש בכלל ס"ו ס"ג באריכות וכ' ובמתנת כו' ה"ה במכר וכיוצא לאפוקי שט"ח דחיישי' לפרעון וראיית הר"ח מב"ב קל"ה ב' דחו כל הפוסקים דהתם במתנת ש"מ כנ"ל (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם הוא שטר כו'**. י"ג א' וט"ז ב' המוצא שטר הקנאה כו' ואף ר' יוחנן ל"פ אלא בשט"ח משא"כ כאן דלא חיישי' אלא שמא כ' ליתן כו' כמ"ש בגמ' כאן: (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם הוא שטר כו'**. עמש"ש דדעת הרמב"ם כדעת רש"י דא"צ שיגיע לידו יכ"פ הרשב"א בתה"א והכריח ממ"ש בב"מ ט"ז אמר שמואל כו' ואי משום דכ' ללות כו' ואם איתא דלמא לא מטא לידיה כלל כדחיישי' לאביי שם יג א' דאמר ה"מ כו' וכן מקשה רש"י שם ד"ה הניחא כו' וראיית החולקין ממ"ש בב"ב ע"ז ג' שטרות אם קדם מוכר כו' כאותה ששנינו כו' וההוא אוקמוה בשטר אקנייתא וכמש"ל ר"ס רל"ח והוא תי' דההיא אתיא כאביי דאמר עדיו בחתומיו כו' ע"ש סי' ק' (ע"כ):

מא (**ליקוט**) **שפי' כו'**. עמ"ש בסי' נו ס"ה (ע"כ):

מב **אע"פ**. כדעת ר"ח שם דקא' ה"מ היכא כו' וכנ"ל סי' לט:

מג **זה ישבע**. מתני' ב' א':

מד **שוויו**. תוס' ד"ה ויחלוקו:

מה **וי"א.** וס' הראשונה ס"ל כפרש"י שם ד"ה שטרא דסוגיא כרשב"ג וקי"ל כרבי ואין נ"מ וי"א ס"ל דאף לרבי אתי דדבר שזולתו יפסל השטר ודאי חולקין רק בדבר שזולתו כשר השטר בזה עדיף תורף מטופס ועריטב"א:

מו **או ששניהם.** שם אלא מתני' כו' דתפיסי כו' ושם וצ"ל מתני' שנים כו':

מז (**ליקוט**) **נוטל יתרון כו'.** השמיט מ"ש בגמ' משום זמן משום דעוד נ"מ בעדי מסירה כמ"ש תוס' שם בשם הירושלמי וכ' הטור ג"כ ומה שלא אמרו בגמ' משום דבסוף גטין א"ר אלעזר דאין הל' כר"א רק בגטין ולכן כ' הטור וכללן המחבר (ע"כ):

מח **והשאר יחלקו.** שם מחוי ליה ר' אבהו כו' וע"ל סי' קלח ס"ג:

מט **יש מי.** שם ממני נפל ומצאתיו. אלמא דגובה בו וע' בתוס' דב"ב עו ב' ד"ה קני. דאצטריך כו':

נ **ויש.** ב"מ שם יט א' דכי אתי למיטרף אמרי' כו' ואע"ג שהוא בידו:

(**ליקוט**) **המחזיר כו'.** וראיית ס' הראשונה ממש"ש ז' א' ת"ר שנים כו' ומלוה אומר ממני כו' אבל ליתא דוקא כה"ג דס"ב ויש מי כו' אבל כה"ג לא וראיה ממש"ש י"ב ב' א"ה כל שטרי כו' ואם איתא מאי קושיא הא אפי' בשטר זה אם הוא בידי המלוה גובה וכן ל"ל לומר כל שטרי לא ריע כו' הא לאו בריעותא תליא הל"ל כל שטרי נפקי מיד המלוה כו' ושם יט א' ומ"ש שט"ח כו' הכא גבי שט"ח כו' מ' הא אי אתי ומערער טענתו טענה תה"א ס"ס וזהו ס' שניה ויש כו' (ע"כ):

נא **ויש.** דס"ל כמ"ד בכל ספיקא לא מהני במה שתקף וכמ"ד שם י' ב' תקפו כהן מוציאין מידו ואע"פ שגבי ב"ד גבייה בטעות כמ"ש שם ל"ה א' שאני התם דשומא כו':

נב **אבל אם.** בכורות מט א' אם נתן כו' ואם לא כו' מדהל"ל הממון בחזקתו פי' דאם לא נתן מעצמו אע"פ שתפס וז"ש בתחלה שאפי' גבו ב"ד כו' אבל כו' ועבסה"ת:

נג (**ליקוט**) **מי כו'** מחוייבים כמ"ש בנמחק שט"ח ונשרף בפ"ט דב"ק (ע"כ):

נד **כתב יד הלוה.** אע"ג דבירו' אתמר דכשר כיון דבגמ' שלנו לא חילקו:

(**ליקוט**) **אפי' אם כו'.** וש"ך חולק וכמ"ש בירו' והביאו בהג"א ספ"ג דסנה' בד"ה פי' כשהוא כו' ירו' ר"י בר נחמן כו' (ע"כ):

נה (**ליקוט**) **אא"כ שהשטר כו'.** עש"ך (ע"כ):

נו **אפי' אין.** מדאמרי' אינו אלא כמשחק ופסול. ואם יש עדים שיילינן לסהדי כמש"ו:

(**ליקוט**) **אפי' אין כו'.** ממה שפריך שם ת"ש סמפון כו' ת"ש סמפון כו' ולא משני ג"כ בשנמצא בין כו' (ע"כ):

נז **אבל לא.** כמ"ש ואם יש כו' דוקא בסמפון:

נח **לא גרע**. ר"ל דל"ת נהי דאין עושין כמ"ש בסמפון כנ"ל מ"מ לא יגבה בו כמו באין יודע מה טיבו וראיה מדפריך שם ת"ש שבועה כו' שנמצא כו' ואם איתא ל"ל שבועה על השובר אף בלא שובר אם נמצא השטר לא יגבו בו:

נט (**ליקוט**) **וגובין בו**. ר"ל אף היורשין אף שאינן יודעין אם הוא פרוע מהא דא"ר ספרא שנמצא בההוא דשבועות כמ"ש שם (ע"כ):

ס אפי' ראוהו ס"פ ז"ב ל"א ב' וכפי' תוס' שם ד"ה וכיון כו':

סא **ואפי' אין**. גמ' שם וב"מ שם:

סב **ואפי' מת**. עסי' נו סס"א:

(**ליקוט**) **ואפי' מת כו'**. שכן מוכרח מכח קו' ב"י דל"ל כלל לשובר וכמ"ש בהגמ"ר שאף אם השליש חי ואינו יודע אם הוא פרוע וזה שדחקו לרש"י לפ' במתני' דמילי מילי קתני דאל"כ לא הוה פריך בגמ' ממתני' כיון שהוא ביד שליש כשר השובר אבל לפמ"ש הר"י ברצלוני בשם י"א שמפ' הכל אשליש שאף ביד השליש לא מהני דאין מעליותא לשליש אלא דהא הימניה ודוקא בו ויודע ולכן פריך בגמ' שפיר כיון דביד המלוה אינו כלום וכיון דאינו יודע דלמא המלוה הפקידו אצלו וכ"מ בתוספתא הנ"ל שמ' דקאי איורש דקא' בין כו' כללו של דבר כו' ומ' דוקא בנמצא בין שטרות קרועין דומיא דמצא בשוק וכמ"ש בס"ח. אבל הרמב"ם מפ' יוצא כו' שהשליש כ' שהשטר פרוע ולכן אפי' מת וכמ"ש בסי' נ"ו ס"א וכן אם כו' ששטר זה כו' (ע"כ):

סג **ודוקא כו' אבל אם כו'**. תוס' שם ד"ה אין כו' כשני התירוצים וכמ"ש בגטין ס"ד א' מי קא נפיק וערש"י שם ובזה מבוארים אלו החלוקים:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ורש"י בב"מ שם פי' כלשון שני שבתוס' אבל בגמ' לכאורה מ' כלשון ראשון וללשון ראשון דהא הימניה קאי אשטר וללשון שני קאי אשובר (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל אם אין כו'**. ערש"י בב"מ שם שפי' יש עדים אין עדים הכל בעידי קיום שלא רצה לפרש שאין עדים כלל דאינו כלום וגם לא רצה לפרש בשגם השטר יוצא מתחת ידו דא"כ ל"ל לשובר כלל כקו' ב"י אבל מ"מ דבריו תמוהין דמאי יתקיים בחותמיו וגם הא אוקימנא שם דשיילינן לסהדי כו' וז"ש ג"כ אין עליו עדים שאין העדים לשואלן וכ"פ תוס' בסנה' שם בד"ה סמפון כו' ובד"ה אין כו' ולא ידעי כו'. ונמצא כאן ג' שיטות ב' פי' של תוס' ופי' של הרמב"ם שהשליש כתב השובר ומת. והגמ"ר בשם ר"ת פי' כשגם השטר יוצא מתחת ידו אפי' א"י כלל כשר אבל הטוש"ע כתב דוקא שאומר שהוא פרוע וכמש"ש דהא הימניה וכן במתני' מצא שטר בין כו' ג' שיטות שיטת רש"י

דמילי קתני ושיטת בה"ת דקאי הכל אמלוה ושיטת ר"י ברצלוני דקאי הכל אשליש והוא כדעת טוש"ע דוקא שאומר ועהג"א בסנה' שם ד"ה פרש"י ע"י כו' (ע"כ):

סד (**ליקוט**) **יתקיים בחותמיו**. ודוקא שאומר פרוע דהא דוקא משום הימניה. טור וז"ש ואם מת כו'. סמ"ע וש"ך ודלא כב"י (ע"כ):

סה (**ליקוט**) **ואם כו'**. כנ"ל ודינו כמו בכל שטר כמ"ש בס"ב מהתוספתא (ע"כ):

סו **אפי' שחייב**. סה"ת עש"ך:

(**ליקוט**) **אפי' כו'**. עס"ג ועש"ך שיישבו (ע"כ):

סז **לפיכך**. מתני' כנ"ל יהא מונח כו':

סח **בין כו'**. שם ק"ג א':

סט **ואפי' בקצתו**. כצ"ל ועש"ך והוא שם סוף פ"א אחר חיתום כו':

(**ליקוט**) **במקצתו**. צ"ל בקצתו ר"ל אפי' במקום שיכול לגייז וכמ"ש אחר חיתום כו' ועב"ב קס"ד א' אי מלתחת כו' ועהג"א ספ"ג דסנה' ד"ה פי' כשהוא כתוב כו' (ע"כ):

ע **או שנפרע**. שם קג א':

עא ואע"פ שם סוף פ"א וכפי' הראשון של תוס' דסנה' הנ"ל:

עב **ראובן**. כנ"ל בסעי' הקודם ועש"ך:

(**ליקוט**) **ראובן כו'**. וקמ"ל דלא טענינן ליתמי. ט"ז וש"ך (ע"כ):

עג **מי**. סנה' כ"ט ב' וע"ל סי' פ"א:

עד **אבל אם**. דוקא ואינו יודע אבל זה ידוע וערשב"ם שם דמשמע א' ולא שנים:

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. כנ"ל נמצא לאחד כו' (ע"כ):

עה **וכן**. דכאן לא אמרי' יד בעה"ש על התחתונה כמו במכר שם בגמ' וראיה לדבריו דמחילה ושחרור חד דינא אית להו כמ"ש תוס' בפ"ק דסנה' וסה"ת בשנ"א ע"ש ותניא בתוספתא שם בב"ב האומר יעשו טבי עבדי בן חורין כו' האומר תנו כו' משא"כ בשט"ח כנ"ל:

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. כמ"ש בתוספתא דפ' בתרא דב"ב לענין שחרור וה"ה למחילה דשחרור הוא מחילה כמ"ש בפ"ק דקדושין ומה שהקשה ש"ך דהא אמרי' בשובר ידו על העליונה כמ"ש בסי' מ"ב ס"ח ואפי' לענין מחילה כמ"ש בסי' מ"ג סכ"ה וסכ"ז ליתא דודאי ל' הכתוב בשובר דנין על העליונה וכמש"ש קע"א ב' כ' סתמא דכל אימת אבל כל שזכותו מצד דיבורו דנין על התחתונה וכמ"ש בסי' ע"א סכ"א ודין זה ראיה לפסק הרי"ף שם ע"ש (ע"כ):

סימן סו

א (**ליקוט**) **אותיות כו'**. עבה"ג וכן הוכיחו שם מספ"ג דסנה' שפריך שם כמאן כרבי ש"מ דאינהו לא ס"ל כוותיה וכ"ש לא"ד שם דלא הימניה כו' וגם דלא פריך כמאן דלא כרבי וביבמות קטז א' ואבייי למאי ניחוש כו' וע"כ רבא ס"ל דאין כקנין במסירה ועתוס' שם ד"ה מאי כו' ובפ"ב דקדושין ואב"א דכ"ע ל"ל דרבי והכא בדר"פ כו' אלמא דר"פ לא ס"ל כרבי וקי"ל כר"פ (ע"כ):

ב **מיהו יכול**. כנ"ל בסי' ס"ד:

ג **וכן אם**. מדר' נתן ודוקא אם אין לו. ב"ק מ"ב:

ד **וכן אם קבל**. כנ"ל בסי' מ' ס"א:

ה **י"א דאינו חייב**. ב"ב שם לצור ולצור ופי' בסה"ת דודאי הלוקח לא כיון אלא לראיה כמ"ש בב"ק לא שדי אינש זוזי בכדי אלא ה"פ לצור הכוונה של המוכר ולצור המשמעות וכיון שהמוכר לא מכר לראיה אינו חייב לקבל:

(**ליקוט**) **ובמקום כו'**. וכ"ד רשב"ם שם ד"ה וא"ל אין כו' וכמש"ל אלא מקח כו' וביטול מקח שניהם חוזרין כמ"ש בב"מ נ' ב' ואף שאין אונאה לשטרות כיון דמכר לצור יש בו אונאה כמש"ש מכ"ש לפי' סה"ת וז"ש למטה אלא מקח כו' (ע"כ):

ו **ואפי' הנייר**. דדעתא דלוקח לא הוי אלא אראיה וז"ש אלא מקח כו' וערשב"ם ורא"ש שם וז"ש שם בין כ' ולא מסר בין כו' שלכאורה הוא אריכות דברים והל"ל עד כו' אלא לאשמעינן דלא קנה כלום לא בזה הנייר ולא בזה המלוה וה"ה אם לא כ' הוא וכל כו' כנ"ל:

ז **י"א כו' בחליפין**. תה"ד אזיל לשיטתו דס"ל דכל שטר נקנה בחליפין כמו אג"ק אלא שנסתפק שם ומ"מ הכריע דבכה"ג נקנה בחליפין ע"ש בתה"ד אלא דצריך שיאמר בע"פ קני לך כו' כמש"ל ס"י וכאן א"צ דכאן. א"צ כתיבה כלל כמו שיתבאר ועש"ך ולקמן ס"ד:

(**ליקוט**) **י"א כו'** נקנה בחליפין. עבתה"ד שנסתפק שם אי כל שט"ח נקנה בחליפין ולכן הכריע דכה"ג נקנה בחליפין אבל דעת תוס' שם ורוב הפוסקים דאין נקנה בחליפין וכמ"ש בס"ד וה"ה כה"ג ועש"ך (ע"כ):

ח **או במסירה**. דכל המוציאו גובה בו כמש"ל סי' נ' והוי בנכתב ללוקח וכמש"ל:

(**ליקוט**) **או במסירה כו'**. עש"ך שכ' שהדי כמש"ל סי' נ' וכן שטר שכ' פלוני כו' וה"ה כאן ועמ"ש סכ"ו (ע"כ):

ט **אבל אם**. דלוקח לא ?הוה כמש"ל סי" ס' ס"ט ובסי' זה סך"ג בהג"ה והוי כשני יוסף ב"ש בב"ב קעג א' ויבמות קטז א' דצריך כתיבה ומסירה:

י **אבל אם אמר**. תוס' שם ע"ז ב' ד"ה הקנה וכ"מ שם בגמ' דפריך ומילי במילי לא מיקני ר"ל במסירה כמ"ש תוס' שם ד"ה אותיות מילי כו'. והאמר כו' דמ' דבמסירה לחוד נקנה ומשני אגב שאני ומאי משני הא אעפ"כ צריך שיאמר קנה לך איהו כו' כמש"ל ס"י אלא דכאן א"צ ועתוס' שם ד"ה נקנה:

יא **אפי'**. דלא אמרי' קנין אצ"ל כתובו אלא בשטר שהוא לראיה דאינו נקנה בזה השטר אבל שטר קנ"ה קנין אין במקום שטר וכאן אין קונה אלא שטר לחוד. סה"ת בשם הרי"ם. וראיה מדאמרי' בקדושין כ"ב ב' תנא אף בחליפי כו' ואי ס"ד דהוא במקום שטר היינו שטר:

יב **אלא שיאמר**. כמו בכל שטר קנין. כתובות נ"ה א' אמר לעדים כו':

יג (**ליקוט**) **ויש מי כו'**. כמ"ש ר"ס קצ"א וכמ"ש בפ"ק דב"מ שמא כ' ליתן כו' וכמ"ש בסי' ס"ה סי"ד ואף בקנין כאן אינו כלום כיון דלא מהני קנין כנ"ל (ע"כ):

יד **הנותן**. ב"ב קנ"א א' ופי' בש"מ וכמש"ל בסמ"ב ע"ש:

טו (**ליקוט**) **לא קנאם כו'**. ודעת נ"י והרבה פוסקים חולקין ע"ז וס"ל דאצ"ל כאן קני כו' דשעבודא ג"כ בכלל נכסי ובזה מיתוקם שפיר מ"ש בב"ב ק"ן שטרא אקרי נכסי אף בבריא כמ"ש נ"י שם (ע"כ):

טז **כיון**. דאף באג"ק צריך שיאמר קני כו'. כמש"ל ס"י ע"ש משא"כ בש"מ עסמ"ב:

(**ליקוט**) **כיון שלא כ' כו'**. היינו לשיטתו כמ"ש בס"י דנקנין באגב ול"ד כתב דה"ה אמר כמש"ש (ע"כ):

יז **יש מי**. דבלא"ה הוי כחוב בע"פ וכמש"ל ס"י:

יח **אם השטר**. מדאמרי' בב"מ כ' א' הב"ע בששטר כו' ואי איתא שמא הקנתה בקנין:

יט **דשטר כזה**. כמש"ל סי"ד:

(**ליקוט**) **שטר של כו'** אלא. ט"ס וצ"ל אין נקנה בכו"מ כו' ור"ל כמ"ש בסי"ד דוקא שטר חיוב כו' ולהרוחה דמילתא כמ"ש ברשב"א שם דמחילה ל"ש כאן כמ"ש בר"ס רמ"א ואף אם אמר בל' דמהני כמו מתנה אינו אלא כמסירה ואנן כו"מ בעינן ועוד אף כו"מ לא מהני כמש"ו ועבמחודשים סי' מ"ג (ע"כ):

כ **מיהו**. כנ"ל סי' בס"ח:

(**ליקוט**) **מיהו כו'**. עסי' רמ"אי ס"ב בהג"ה י"א כו' ועיקר דנקט מחילה ברישא משום האי דינא (ע"כ):

כא **ראובן שיש**. עסמ"ע וש"ך:

כב (**ליקוט**) **ושמעון מחל כו**. ל"ד אלא באופן המועיל וכנ"ל וכ"ה ברשב"א שם להדיא ואפי' מחל לו בשטר ובעדים לא קנה דכו"מ כו' ועש"ך:

כג **שטר העשוי**. ר"ל אף שאינו גובה ממשעבדי לדעת הרמב"ם וש"ע בסי' ס"ח וז"ש וכן שטר כו' שג"כ בו אינו גובה ממשעבדי וראיה משטר מתנה לקמן בסי"ג דנקנה בכו"מ אע"ג דסתם מתנה אינו גובה ממשעבדי כמ"ש בב"ב קע"ח א':

(**ליקוט**) **שטר כו' וכן כו'**. ר"ל אע"ג דאינו גובה ממשעבדי וכמ"ש בב"ב קסט בד"א בשטרי הלואה כו' אבל כו' רשבג"א כו' וכן היה רשבג"א כו' ושם ב' אא"ר באותיות כו'. (ע"כ):

כד **בענין שהוא**. דאל"ה הוי כחוב בע"פ כמש"ל סי' ס"ה ואין נקנה בכו"מ כנ"ל:

(**ליקוט**) **בענין כו'**. עסי' ס"ח בהג"ה סס"ח (ע"כ):

כה **שטר הקנאה**. כמו כל שטר מכר כמש"ל סי' סח וכמ"ש בגטין שם כל השטרות כו' אבל צ"ע הא ש"ע פ' בסי' ס"ח דשטר שעיקר הקנין על ידו פסול בערכאות של עכו"ם וכן ק' בסעיף הקודם דהא ע"כ שטר קנייה מירי וכמש"ל סי"ד ודברי אלו דוקא למ"ד אף בשטר קנין כמ"ש בהג"ה שם:

כו **שטר משכונא כו'** אבל שט"ח על משכון כו'. קדושין מז ב' נימא כתנאי כו' בפלוגתא דר' ורבנן כו' ושם ח' ב' קדשה במשכון כו' וכדר' יצחק כו' משא"כ בשטר משכונת קרקע דלא קני לה מדר' יצחק כמ"ש בב"מ סז האי משכנתא באתרא דמסלקי כו' וע"ש תוס' ד"ה ושביעית כו' והוי כשאר שט"ח שצריך כו"מ והגאונים סוברים נהי דל"ד למשכון מטלטלים דא"צ כתיבה מ"מ מסירה א"צ במשכנתא מוחזקת דהוי כמו השטר בידו:

כז (**ליקוט**) **והגאונים כו'**. כמ"ש בב"ב עז שלשה שטרות כו' כיון שהחזיק כו' וכמ"ש בס"י ואף למאן דפליג שם מודה בשטר של הקרקע עצמו דאפסרא דארעא הוא כמש"ש רק דכאן לא קני רק השטר כמו שם לכן צריך כתיבה לקנות גוף החוב ואצ"ל אגב כיון שהוא על הקרקע עצמו כמש"ש שלשה שטרות כו' ואע"ג דאין לו על הקרקע רק שיעבוד מ"מ יכול להקנות לו כמש"ש מ"ד ב' אבל הרי"ם סובר דדוקא הלוה שהגוף שלו יכול לשעבד מטלטלי אג"ק משא"כ המלוה שאפי' הקדישו אינו כלום כמ"ש בפ"ב דפסחים שמכאן ולהבא גובה ומטעם זה כתב בנ"י בב"ב שם דאף קנין ומסירה לא מהני דקי"ל ב"ח מכאן כו' ע"ש וע"ל סי' קג ס"ו אפי' כו' וי"א כו' וז"ש ודוקא כו' וכמ"ש בעה"ת בשם ר"ח שם דהא דפסחים שם דאמר מכאן ולהבא כו' דמ' דגובה מעצמו היינו במשכונא מוחזקת וכמש"ש וס' ראשונה שם דעת הרמב"ן שכ' כיון דרבא תלי טעמו ביכול לסלקו אף במשכונה מוחזקת כן וז"ש כאן כיון שיכול לסלקו כו' (ע"כ):

כח (**ליקוט**) **ודוקא כו'**. כנ"ל כיון שהוא עצמו לא קנה (ע"כ):

כט **האי מסירה**. כמ"ש ב"ב קנ"א א' והא לא משך:

(**ליקוט**) **האי כו'**. ורמב"ן חילק ע"ז וכ' דסגי במסירה לחוד וכן משיכה או הגבהה ועסה"ת (ע"כ):

ל **הגבהה כו' או משיכה כו'**. שם פ"ו א' וע' תוס' שם ע"י א' ד"ה ר' נתן כו':

לא **משום דבעי מסירה**. ב"מ ח' ב' מאי לשון מסירה כו' אע"ג דבעלמא בכל מסירה לא בעינן וע"ש בתוס':

לב **א"נ אפי' כו'** משום כמ"ש תוס' שם ע"ה ב' ד"ה אחזה:

לג **לפיכך הזוכה**. ב"מ שם מוסירה מחבירו קנה במציאה כו' ועש"ך:

לד **והוא שיאמר**. דבלא"ה אמרי' לצור ולצור כנ"ל:

לה **וי"א**. כמ"ש תוס' שם דוקא של אותה קרקע וראיה מדאמרי' בב"מ כ"א הב"ע בששטר כו' ואי איתא שמא הקנתה אג"ק וסברא הראשונה תי' דאשה אין לה קרקע כמש"ל סכ"ח דאין קנין כו' ועוד דלא שכיח ועתוס' דיבמות קטז א' ד"ה אותיות ורא"ש פ"ק דב"מ סוף סמ"ח וסמ"ט וס' האחרונה ס"ל דבכל אשה מיירי אף בגרושה ועתוס' דב"ב קמז ב' סד"ה המוכר:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. כ"כ הרא"ש ספ"ק דב"מ בשם רה"ג ור"ח אבל בב"ב שם מ' דדוקא באגב לחוד פליג אבל במקום מסירה הוא וא"צ מסירה וכ"מ בתוס' שם ועש"ך שהשיג על הרא"ש. אבל בתוס' דיבמות קט"ז א' ד"ה אותיות כו' כ' כדברי הרא"ש ומ"מ ש"פ כ' כדבריו כמ"ש בסה"ת וש"פ וכן עיקר דאל"כ מאי משני בב"ב שם אגב שאני מ"מ הא אף אגב לא מהני אלא דבמקום מסירה מהני ושם ל"צ כתיבה ועתוס' שם (ע"כ):

לו (**ליקוט**) **ודוקא כו'**. דהשטר הוא דשב"ל אף שההלואה הוא בעולם מלוה ע"פ הוא (ע"כ):

לז **אבל לא יוכל**. דמלוה ע"פ אין נקנה בכו"מ מדאמרי' בקדושין מ"ז ומ"ח במלוה בשטר במאי פליגי כו' ובמלוה ע"פ במאי פליגי כו' ש"מ דאין מלוה ע"פ נקנה בכו"מ ואמרי' בב"ב קמז למימרא דסבר ר"ן כו' ואי איתא הא איתא באג"ק ועבתוס' שם ע"ז ג' ד"ה רב פפא. ועוד כו':

לח (**ליקוט**) **מי כו'**. עתוס' דיבמות ד"ה אותיות. ותימא כו' מ"מ ניחוש כו' וזהו כדברי הרמב"ם (ע"כ):

לט **א"צ עדים**. כמ"ש הרי"ם דקי"ל כרבא ונ"מ אף לדידן אם טען אבד או שהקנה אג"ק:

מ **אבל צריך**. מדאמרי' ביבמות קטו ב' והא חבי בר ננאי כו' וע"ש בתוס' ד"ה מאי אמרת. וא"ת כו' וי"ל אבל לשיטת הרמב"ם דאף למ"ד אין אותיות נקנית במסירה א"צ הדק"ל וצ"ל דלענין תביעתו צריך ושם ע"כ לענין תביעתו מיירי מדהוכיח שם דלא חיישי' לתרי יצחק:

מא (**ליקוט**) **שהרי הנתבע כו'**. בזה מתרץ קו' תוס' הנ"ל דדוקא לגבי דידיה האמינוהו בכל מקום אבל לא לגבי הלוה וכמ"ש בב"ק ע"א (ע"כ):

מב (**ליקוט**) **לפיכך כו'**. זהו גמ' דב"ב הנ"ל (ע"כ):

מג (**ליקוט**) **אם אין כו'**. כנ"ל מגמ' דיבמות (ע"כ):

מד **ואם טען**. מת מוכר יורשיו. ע"ל סט"ו:

(**ליקוט**) **ואם טוען כו'**. ערש"י בכתובות פ"ו ב' ד"ה ואת הבאים כו' ומתה כו' אבל באם חיה אף היא נשבעה וכמ"ש הרא"ש שם וסוף שבועות וכמ"ש בסט"ו דלהכי לא חשיב בפ' הנשבעין רק וכן יורשין מן היורשין ול"ק לקוחות כמו שחשיב בכתובות שם (ע"כ):

מה (**ליקוט**) **ואמר ישבע**. דוקא אמר כמ"ש בסי' פ"ב (ע"כ):

מו **ואם יש ראיה**. וכן אם. ואם לא רצו. כמו מוחל שחייב מדינא דגרמי כמש"ל סל"ב כשמוחל המוכר או יורשיו:

(**ליקוט**) **ואם יש ראיה כו'**. ר"ל לשלם כל דמי השטר מדינא דגרמי כמו במחילה כמ"ש בסל"ב וז"ש וכן אם כו' ור"ל אע"ג בנודע שהוא פרוע מקודם א"צ להחזיר אלא דמיו דמקח טעות הוא כמ"ש בסל"ד מ"מ כאן דאינו נאמן לומר פרוע אלא מטעם שיכול למחול כמ"ש בסכ"ד וכמ"ש בנ"י ספ"ק דב"מ דמ"ש פרוע הוי כאלו מחלו ולכן משלם כולו ג"כ וכמ"ש המ"מ דאלו דמים שנתן לו אצ"ל וז"ש וכן כו' (ע"כ) .

מז (**ליקוט**) **מת מוכר כו'**. כמ"ש בכתובות אבל יורשיו נשבעין כו' וצריכין גם היורשין לישבע כנ"ל (ע"כ):

מח (**ליקוט**) **ואם לא רצו כו'**. כנ"ל וכמ"ש בסל"ב או יורשיו ועמש"ש (ע"כ):

מט **טען לוי**. עש"ך:

(**ליקוט**) **טען לוי כו'**. ר"ל שטוען אמת שפרעו אבל לא מכר כלל דנאמנותו לגבי מוכר משום דהמע"ה כנ"ל ולכן אינו נאמן לגבי הלוה וה"ה כאן להוציא וכמ"ש תוס' דיבמות הנ"ל וז"ש לעיל ואם יש ראיה שמכר דוקא בראיה וכן פי' רוב הפוסקים כמ"ש בכה"ג ע"ש דלא כב"י ועש"ך (ע"כ):

נ **וי"א שגם.** כמ"ש תוס' שם ביבמות ד"ה הנ"ל וי"ל כו' כנ"ל:

(**ליקוט**) **וי"א שגם כו'.** וכ"מ בספ"ג דסנה' כמאן כרבי כו' וענ"י שם וכן בכתובות פ"ה א' בעובדא דמלוגא דשטרי לפי' הרי"ף שם (ע"כ):

נא **ואפי' היה.** סנה' כ"ט א' ב' ע"ש:

(**ליקוט**) **ואפי' כו'.** צ"ל ואם דלדעת הרמב"ם זה הדין יותר ברור ולא חילק בנ"י שם אלא לעצמו דלדעת הרמב"ם ג"כ נאמן אבל שליש אף לדעת הי"א הנ"ל נאמן וז"ש אע"ג דנאמן כו' אבל לדינא צ"ע כיון שאלו היה ביד הלוקח לא מהימן האיך נאמינו לשליש כיון שלא ה"ל מגו מעולם ועסי' נ"ו ס"ד וא"ל במגו דקלתיה א"כ ה"ה ללוקח ליהמניה אבל נ"י אזיל לשיטתו שכ' בס"פ ז"ב והא דק"ל דשליש נאמן היינו מטעם הך מגו א"נ מגו דאיבעיא הדריה ללוה ומגו כי הא אע"ג דבעלמא לא אמרי' כדמפרש בסמוך דשוייה ראה מ"מ השתא ס"ד דר"ן כיון דלאו לאחזוקי לנפשה קאמרה הכי אלא לצורך הלוה במגו כ"ד סגי וקי"ל כהך ס"ד לישנא קמא דר"ן שם וה"ה כאן דשם פריך כמאן כרבי כו' ומשני שאני כו' אע"ג דאינו מגו גמור מהני ה"ה לענין כו"מ וז"ש בנ"י דב"ב שם לחלק בין עצמו לאחרים כמש"ש ושליש שהוציא כו' ונראין דברים כו' ואפי' כלפי בעליו כו' וכ"ז לשיטת רש"י בסנה' שם אף שאין עדים כלל אבל נ"י שם כ' ואחרים פי' כו' דמ"מ הא המניה מעיקרא כו' דאי הוה מהדר כו' ר"ל דוקא שה"ל מגו פ"א וכמ"ש בסי' ס"ה סי"ט ולכן דברי הרב תמוהין (ע"כ):

נב (**ליקוט**) **מ"מ אינו כו'.** דוקא לי"א דסי' צ' ס"י אבל לדעת הרמב"ם הו"ל משואיל"מ אא"כ הוא קרוב או נוגע ועסי' נ"ו ס"א וס"ג בהג"ה (ע"כ):

נג **מכנסת.** דאין קנין לאשה בלא בעלה שלכן אינו יכול למחול כמש"ל בסכ"ח והטעם דגוף הלוה משועבד לו ג"כ ומה"ט א"צ כו"מ:

(**ליקוט**) **מכנסת כו'.** שגוף הלואה קנוי לו ודמי כמו במתנת ש"מ כמ"ש קנ"א א' והא לא משך וכמו שמדמי לענין מחילה כמש"ל סכ"ז וסכ"ח (ע"כ):

נד **ואם הוא.** ואפי'. ע' בסכ"ח:

נה **או שטר.** ב"ב קסט א' ב' רשבג"א אף שטרי מקח כו' באותיות נקנות במסירה כו':

נו **אבל אם.** כ"כ הר"י מיגש. בזה מתורץ קו' תוס' שם ד"ה אבל בשטרי. ותימא לרשב"ג שמ"מ יכול המוכר כו' וע"ש בתוס' שדחקו עצמם ובזה מתורץ דאין כותבין למוכר בלא לוקח אלא בשטר ראיה כמ"ש הרי"ם מהא דב"מ יג א' וכמש"ל סי' רל"ח ס"א ואינו נקנה במסירה:

נז (**ליקוט**) **הקונה כו' נשבע כו'**. מתני' דכתובות פ"ו ב' אבל יורשיו משביעין כו' ומפ' בתוספתא שם והביאו הרא"ש אלו הן הבאין ברשותה כו' שמכרה להם או שנתנה במתנה (ע"כ):

נח **אם אחר**. יתבאר למטה:

נט **נשבע הלוקח**. ר"פ הנזקין אין נפרעין מנכסי יתומין כו' ובהכותב אבל יורשיו משביעין כו' ואת הבאין ברשותה וכ' הרא"ש בשם תוספתא אלו הן הבאין ברשותה שמכרה כו' וכ"כ רש"י שם:

ס **שלא אמר**. כ"כ רש"י שם נשבעין אף הן שבועת היורשין וכ"מ במתני' שם דמדמי להו אהדדי:

(**ליקוט**) **שלא כו'**. ערש"י שם ד"ה אבל כו' (ע"כ):

סא **ודוקא שמת המוכר אבל**. ואם המוכר מת נשבע היורש מדקא' במתני' דפ' כל הנשבעין כשם שאמרו כו' וכן היורשים כו' ולא קאמר ג"כ הלקוחות כמ"ש בפ' הכותב אלא דבלקוחות צריך המוכר או יורשיו לישבע משא"כ בפ' הכותב שפטר אותה ואגב תני ג"כ בסיפא. ועיין"ש על מתני' דהכותב:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. כן דקדק הרא"ש מרש"י הנ"ל שכ' אם גירשה ומתה כו' (ע"כ):

סב (**ליקוט**) **וכן אם כו'**. מתני' שם אבל משביע כו' (ע"כ):

סג שהוא פרוע ואמר ישבע לי:

סד **ואין בו נאמנות**. עסע"א:

סה **ואם אינו כו' והמוכר**. ואם אינו. כנ"ל סי"ג:

(**ליקוט**) **ואם אינו רוצה כו'**. כמש"ל ואם מת כו' דהטעם דאין אדם מוריש ממון שא"י ליטול אלא בשבועה וכמש"ש ביורשין (ע"כ):

סו (**ליקוט**) **והמוכר כו'**. ר"ל דמי כל השטר מדינא דגרמי כנ"ל סי"א (ע"כ):

סז (**ליקוט**) **ואם המוכר כו'**. כנ"ל (ע"כ):

סח (**ליקוט**) **ואם אינו כו'**. ג"כ כנ"ל כמ"ש בסל"ב או יורשיו (ע"כ):

סט **ואם מת הלוה**. שבועות מח א' ל"ש אלא שמת כו' וה"ה ללקוחות כנ"ל ממתני' דהכותב דחד דינא אית להו. אבל אם אחר שלקחו מת נשבע הלוקח כנ"ל. רמב"ן ורא"ש שם וע"ש. וראיה מדפריך שם ת"ש אבל יורשין כו' ומשני לצדדין קתני אותה כו' ולא משני כן אבאין ברשותה ש"מ דבאין ברשותה בכל ענין נשבעין וערש"י שם ואת יורשיה אם מתה כו':

ע **ב"ד אומרים**. ב"ב קעג א' אלא הא דתניא כו' באותיות כו':

עא **ואם קדם**. דהרי יכול למחול וכמ"ש הנ"י בב"מ כ' א' ש"מ איתא לדשמואל כו' וכ' נ"י דלאו מדין מגו דלמפ' דצריכה לשום כל דמי השטר ניחא לה בשובר כו' אלא כיון דקא מודה דפריעא פריעתה היא מחילתה כו' ע"ש:

עב **וי"א**. ות' בסכ"ג בהגה מיהו כו':

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. היינו כס' הראשונה דסכ"ג (ע"כ):

עג (**ליקוט**) **וב"ד מחייבים כו'**. וז"ש בקדושין מ"ח א' מס' אשה סמכא כו' ולא חיישי' דלמא יגבה מהלוה (ע"כ):

עד **ואם הוציא**. כתובות פ"ו א' תזיל כו' וע"ש בתוס' ד"ה תזיל. וי"מ דקטנה כו':

עה **וי"א שאם**. מדפריך בב"מ שם יט ב' אמאי ניחוש שמא כו' ואם איתא ה"ה יכולה לעשות שובר ג"כ אחר שמכרה. וס' הראשונה ס"ל דלס"ד דס"ל דאין יכולה למחול ה"נ דאינה יכולה להפרע ממנו אבל למסקנא דיכולה למחול ה"ה להפרע:

עו **אם תפס**. ב"מ ס"ו ב' מודינא דאי כו':

עז **ודוקא כו' אבל אי**. שאז לא מכר לו כלל המלוה רק לצור כנ"ל ס"א:

עח **ויש מי**. שם סז א' לא אונאה תיובתיה דלא כו':

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. כמש"ש לא אונאה כו' ועתוס' שם ד"ה התם כו' פי' בקונ' כו' ועבהג"א שם ד"ה פירוש גבי כו' שהרבו להקשות ג"כ על פיר"ת. אבל הרא"ש מפ' כפירש"י ואע"ג דקי"ל דלא הוי מחילה היינו בדלא ידע אבל כאן תרווייהו מיירי בדידע לכן הוי מחילה אלא בהלואה אע"ג דידע אסור כמו בכל ריבית וכמ"ש הרא"ש שם ס"ב: (ע"כ):

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. וכפי' הרא"ש דמ"ש התם זביני כו' כפירש"י אלא משום דידע ומחיל אבל בהלואה איסור הוא ע"ש וכ"פ בהג"ה פ"ג דב"ב סל"ו ד"ה פי' בשם ר"י (ע"כ):

עט **ואם אין**. כמו הולך מנה לפ' אע"ג דלא הוי כזכי במתנה מ"מ אם נתנו לו מה שנתן נתן בסוף פ"ק דגטין. אבל צ"ע דשם אפי' לכתחל' יתן למקבל כמ"ש שם בסוגיא:

(**ליקוט**) **ואם אין כו'**. צ"ע ועש"ך (ע"כ):

פ **יש מי**. ב"מ ע"ב א' וערש"י שם ד"ה וגובה כו' והוי כמ"ש אי פקח מקרקש כו':

פא (**ליקוט**) **ראובן כו'**. וז"ש בקדושין שם התקדשי לי בשט"ח ול"ק קדשה במלוה בשטר דא"כ היה נקנה במעמד שלשתן וא"צ כו"מ ועש"ך (ע"כ):

פב **קנה שמעון**. כמ"ש בגטין יג ב' נעשה כאומר משתעבדנא לך כו' וא"כ ה"ה למלוה בשטר שקנה כו' ונשתעבדו כו' אע"ג דלא קיימא מילתא דאמימר:

פג **אלא שאין שמעון**. ב"ב ע"ז אם קדם כו' כיון כו' אבל בלא"ה אף שקנה גוף השדה אין יכול להוציא מידו את השטר:

פד **כופין**. שם קסח א':

פה **ואם פרע**. דגוף הנייר של לוה. כנ"ל סי' ס"א ע"ש:

פו **כ"ז שלא חזר**. דאע"ג דלא קנה כמו הולך מנה כנ"ל. וכמו הולך גט לאשתי אע"פ שיכול לחזור ושליח מתנה כשליח הגט כמ"ש בגטין:

פז **בין במסירה**. כנ"ל ס"א:

פח **בין בחליפין**. כנ"ל ס"ד:

פט **בין במעמד שלשתן**. מדאמרי' בקדושין מ"ז ומ"ח והכא במלוה בשטר ובמלוה כו' ש"מ שאין שייך בשטר מעמד שלשתן ובגטין י"ג א' לעולם בבריא כו' ואם איתא בשטר שחרור ג"כ יקנה ועבר"ן שם ובזה מדוקדק סוגיא הנ"ל דקדושין התקדשי לי בשט"ח או שהיה כו' דנקט בשט"ח ול"ק קדשה במלוה בשטר אלא דא"כ היה מ' בגוף המלוה וזה נקנה במעמד שלשתן וא"צ כו"מ:

צ (**ליקוט**) **ואם כתב כו'** והמחהו כו'. ר"ל אותו הכתיבה ודברי ש"ך תמוהים שכ' שצ"ל בהיפוך ועבה"ג משמו והבין דהאי והמחהו קאי אשט"ח וליתא וגם לפי פי' תמוה דהא בהמחאה של המעמד שלשתן באין יחד ומה לי בביאתן ליד הנפקד (ע"כ):

צא **ודוקא אם**. דעדים החתומים על כו' כתובות י"ח ב' אבל בע"פ הם נוגעים בעדותן ואפי' אחר עמו כמ"ש בב"ב מג ב': ודוקא אם כו'. כמ"ש בתוספתא ספ"ה דסנה' לקח הימנו בית או שדה במאה מנה והיה יודע לו עדות בהן ה"ז אינו מעיד שאין מעיד ע"י עצמו:

צב **אבל אם**. רי"ף שם ביבמות בשם ירושלמי שאין שנים מצוין לחטא בשביל אחד:

צג **ראובן כו'**. ב"ב כ"ט א' כגון דנקיטי כו' אבל בלא"ה אע"פ שעדיין לא פרעו לא כמש"ו שהשני כו'. מ"ג ב':

צד **מיהו אין**. קדושין מ"ח האי שטר כו' קשיא ר"מ אדר"מ ומדלא פריך דרבנן אדרבנן ש"מ דא"צ להחזיר הנייר:

(**ליקוט**) **מיהו כו'** וסתם כן בא"ע סי' כ"ח ס"ח (ע"כ):

צה **ויש חולקין**. כתובות פ"ו א' ומאן דלא דאין כו' ש"מ שא"צ להחזיר וס' הראשונה ס"ל כפירש"י שם ד"ה מגבי כו' ויש שאין גורסין כלל ואומרים אגב שיטפי' דשורף דב"ק דפ' הגוזל נקט כאן וערא"ש שם:

צו **או יקבל**. כנ"ל סי' מ' ס"א שהוא כשטר:

צז **ואפי' אם ואפי'**. דאם איתא דשום תנאי דמוכר מועיל א"כ מאי תי' בב"מ כ"א ש"מ איתא כו' וכן בב"ק פ"ט א' אלא משום דשמואל כו':

צח **ומיהו אין**. כתובות פ"א ב' ב"ק ק"ט וכר"ע וסוגיא דכתובות פ"ו א' תיזיל ס"ל כפרש"י שם שאביה חי:

צט **ואין לי לשלם**. כ"כ בסה"ת שנ"א ב' הראב"ד אקושית תוס' שם ד"ה תיזיל ק' לר"י כו' והוא כפי' הי"ח אלא דס"ל לש"ע שלדינא מ"מ אמת:

ק **ויש מי שחולק**. כפי' הרא"ש שם שמת אביה ועל סוגיא דשם פ"א ב' ע"ש בתוס' ד"ה לא כו' ושם י"ט א' ד"ה כגון וגרס בב"ק שם ר' יוסי סתם וס"ל דה' כר' יוסי ומ"מ צ"ע דלא אמרו אלא מחבריו וכמ"ש בכתובות ע"ד ב' ועוד חילקו בין ההיא סוגיא לכאן ועברא"ש פ' הכותב:

קא **ואפי' לא מחלו כו'**. ב"ב ל"א כיון דא"ל דבר סיסין כו' ה"נ ה"ה בעל השטר:

(**ליקוט**) **ואפי' לא מחלו כו'**. כ"כ שם בש"ע ס"י וע"ש (ע"כ):

קב **יש מי**. ב"מ שם ש"מ וכמ"ש הנ"י שם כנ"ל סי"ו:

קג **עכו"ם**. ב"ב ל"ה ב' ואף למעליותא כמ"ש בב"מ עג ב' השתא כדיניהם כו':

קד **וישראל**. ב"ק צ"ו א' מה מכר ראשון כו' השביח נכרי כו' תקנתא כו' הלא"ה דינו כמכר לישראל וכ"ש לגריעותא:

קה **י"א שאם**. גטין יג ב' נעשה כאומר ובמעמד שלשתן אין יכול למחול כמו שהוכיחו תוס' שם מסוגיא דקדושין הנ"ל:

(**ליקוט**) **י"א שאם כו'**. ומכאן ראיה לפסק תה"ד בס"א דכה"ג א"צ כו"מ וכמ"ש בסי"ב דכל שא"י למחול א"צ כו"מ ודלא כש"ך שם אלא שאזיל לשיטתו שכ' כאן כס' שניה והוא לא ס"ל הא דסמ"ע ס"ק ס"ד כמ"ש הוא בס"ק פ"ח ועוד כ' בס"ק פ"ח דאף לס' ראשונה מ"מ לא קנה במסירה לחוד ע"ש אבל דבריו צ"ע כיון דמדמי לה למעמד שלשתן אף מלוה ע"פ נקנה וא"צ כו"מ כמ"ש בסוגיא דקדושין (ע"כ):

קו (**ליקוט**) **שאם כ' כו'**. כמ"ש בפ"ק דגטין והא אמר שמואל דיכול למחול דלא אמרי' שם נעשה כא"ל אלא כאלו שעבדו לו במעמד שלשתן דוקא דאל"כ ל"ל למעמד שלשתן כלל (ע"כ):

קז **וי"א**. רא"ש בפ' הכותב ודחה ראיה של הראב"ד ע"ש וראיתו מסוגיא דב"מ הנ"ל ש"מ איתא כו' ודלמא כ' בכתובה משתעבדנא כו' דהא אינו בידה כמש"ש אבל הר"ן דחה וכ' דלא היו נוהגין לכתוב כן ולא חיישי' כו':

קח **י"א הא.** כתובות י"ט א' כגון שחב כו' ואם איתא ליהמניה במגו דיכול למחול ושם פ"א ב' כנ"ל אלא מפני שמשועבד לכתובתה ועוד דאמרי' בב"ב קמז ב' אא"ב דאורייתא משום דר"ן:

(**ליקוט**) **י"א כו' היינו כו'** אף שאין לו במה לפרוע ממ"ש בב"ק פ"ט א' דה"נ דל"ל ותזבין כו' אלא משום כו' ול"ד למ"ש בס"א בהג"ה וכן אם אין כו' דשם לא קנה והמעות חייב לו כמש"ש ויחזור לו הדמים משא"כ כאן דכבר נסתלק ממנו ומחילתו אינו אלא כמזי' וכן מוכח בכתובות פ"ו א' ע"ש תוס' ד"ה תיזיל. ולר"י נראה כו':

קט **או שיש.** כנ"ל ס"א:

קי **ויש חולקין.** תוס' דכתובות י"ט א' ד"ה וכגון דחו כל הראיות הנ"ל ע"ש וראיה לדבריהם גטין מ"ב עבד שעשאו כו' כדרבא כו' ושם מ"א תוס' ד"ה במזיק וכגון כו' וכ' בסה"ת שנ"א ח"ו דשחרור הוי כמחילה אבל כד מעיינת מוכח להיפך מדקא' שחרור דדמי לקדושת הגוף ועתוס' שם ד"ה הקדש כו' מפרש בירושלמי כו':

(ליקוט) ויש חולקין וראייתם ממ"ש בב"ק שם וכ"ת זבינה ניהליה כו' ושם אלא הא דתניא כו' דאי מחלה כו' אבל הר"ן פ"ב דכתובות י"ט א' תי' דשאני כתובה כיון שאין חיובו ברור שמא תמות וגם א"א לגבות כלל מחיים לא משתעבד מדר"ן וכ"כ הריטב"א שם ומ"מ מ"ש למעלה י"א היינו כו' מוכח מהא דכתובות פ"ו א' כנ"ל. ועוד הביא הרמב"ן ראיה מהא דספ"ק דב"מ ש"מ איתא כו' ואם איתא שמא לותה מאחרים וכן הקשה רש"ל בפ"ב דכתובות שם וי"ל דשם באית לה נ"מ וז"ש למעלה או שיש כו' (ע"כ):

קיא **ע"ל סי' פ"ו.** דשם פ' כס' הראשונה:

קיב (**ליקוט**) **ואם הקנה כו'.** ס"ל דיכול להקנות אג"ק וכגי' הספרים בב"ב ע"ז ב' הוה מסיק כו' ועתוס' שם ד"ה ר"פ כו' וכס' אחרונה (ע"כ):

קיג **י"א דאינו.** ב"ב שם נתנו במתנת ש"מ כו'. והטעם משום דגוף החוב קנוי כמ"ש שם קמ"ח א' ש"מ שאמר הלואתו לפ' כו':

קיד **וי"א.** ס"ל מתנת ש"מ שאני כמ"ש ז"ל:

קטו **וי"א דאין.** מדאמרי' שם והא ליתא בבריא ואם איתא הא איתא באג"ק או בחליפין כנ"ל ס"י:

קטז **או מלוה ע"פ.** דהטעם דאינה יכולה למחול משום דגוף הלוה נשתעבד לו אע"פ שאין משתעבד בכו"מ וא"כ ה"ה למלוה ע"פ וע' בכתובות פ"ג א' ידו כו':

קיז **או שלוו.** כמ"ש הרא"ש ביש נוחלין קכ"ה ב' דבכה"ג הבעל יורשה ע"ש כיון שאין יכולה למוכרה ע"ש:

קיח **ואפי' היו.** ב"ק פ"ט ב' עבדי מלוג כו' ולא לאשה ומשם ראיה להנ"ל ואפי' לוו כו' דשם צ"א כמאן אזלא כו' איש ואשה כו' וע"ש בתוס' ד"ה כמאן כו' ושחרור הוא מחילה וא"כ כמו שאין יכולה למכור כו':

קיט **הנותן.** מסוגיא דקדושין הנ"ל מ"ס כי אמר רב בפקדון ואם איתא אפי' אם אמר במלוה הא לא סמכא דעתה:

(**ליקוט**) **הנותן כו'.** והרבה חולקין ע"ז וראייתם מספ"ק דב"מ שם והקשו דלמא מכרו במעמד שלשתן וכן מסוגיא דב"ק הנ"ל ועתוס' שם ד"ה ש"מ כו' ותירוצם מוכרח דאל"כ מאי משני הב"ע כו' ועסי"ט וכ"כ בגטין בספ"ק וש"מ הנ"ל. והש"ך חולק על כולם וכ' דאין מלוה בשטר נקנה במעמד שלשתן כלל וכ"מ פשטא דסוגיא דקדושין הנ"ל ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **הנותן כו'.** וכ"פ לקמן סי' קכ"ו ס"א אבל בא"ה סי' ?ב"ח סי"ג כ' מחלוקת בזה ועמש"ש (ע"כ):

קכ **המוכר.** מסוגיא הנ"ל ושם ?ב' קדשה כו':

קכא **וה"ה.** ויש. עס"ח:

קכב **לוקח.** ב"ב שם אא"ב דאורייתא כו' ושם ע"ו ב' ד"ה קני. היינו שמצא שטר כו':

קכג **ולא עוד.** כמ"ש בב"ק וב"מ מה מכר ראשון לשני כו' דגם בראשון לא נשאר עיקר השעבוד של לוה:

קכד **או יורשיו.** דתשלומין אלו הוא מדינא דגרמי וע"ש בתוס' ד"ה תיזיל:

קכה **כל מה.** שם דמי שטרא מעליא:

קכו **מהיפה.** דמסור אמרי' בפ"ב דב"ק משום דינא דגרמי ושם ה' א' מ' דמסור משלם ממיטב וע' בב"מ ע"ז ב':

קכז **ומיהו שמין.** מדאמרי' דמי שטרא ול"ק דמי החוב וכמ"ש תוס' בפ"ק דב"מ ז' ב' ד"ה ויחלוקו:

קכח **ואם מת.** אע"ג דבקנס לא קנסו בנו אחריו כמ"ש במ"ק וגטין ובכורות כאן הוא ממונא כמש"ל סי' א' ס"ד ע"ש:

קכט **ואם מכר.** כנ"ל:

(**ליקוט**) **ואם מכר כו'.** כמ"ש בב"ב קכ"ד ב' דלרבי דגבי ממלוה גבי אף בריבית ואף לבני מערבא דפליגי בריבית משום דס"ל כרבנן כמש"ש (ע"כ)

קל **אבל אם**. דשטר פרוע אינו שוה כלום כמש"ל סי' קע"ו סי"ב בהגה וראיה מפ' המוציא יין ע"ש:

(**ליקוט**) **אע"ג דהוא כו'**. עב"ק קי"ד א' ועסי' כ"ח ס"ג בהג"ה (ע"כ):

קלא **אבל רבים**. מדאמרי' בכתובות שם תיזיל כו' ואם איתא מה תרויח ומסוגיא דקדושין הנ"ל ומב"ק פ"ט א' אלא משום דשמואל כו' ומסוגיא דב"מ הנ"ל ש"מ איתא כו' ועבתוס' דב"ב קסז ב' ד"ה המוכר:

קלב **ומה שהוציא**. כנ"ל סי' י"ד אבל אם כו' ושם ג"כ הוא מדינא דגרמי חייב:

קלג **בד"א**. כנ"ל דמי שטרא ר"ל שויו של שטר וזה אינו שוה כלום:

קלד **גם במוכר**. ב"מ ט"ו ב' אחריות ט"ס כו':

(**ליקוט**) **גם במוכר כו'**. ג"כ מה"ט דאמרי' בפ"ק דגמ' שם לא שדי כו' (ע"כ):

קלה **או שבא**. שם:

(**ליקוט**) **לפיכך כו'** או שבא כו'. עבב"ב מ"ג א' מ"ד ב' וקי"ל כר"ז שם לכן צריך לאחריות ט"ס:

קלו (**ליקוט**) **או כו'**. היינו שאינו שלו (ע"כ):

קלז (**ליקוט**) **חוזר הלוקח כו'**. כל שיווי של שטר לכ"ע כמו בכל אחריות שאף במתנה אם קבל אחריות חייב ואף השבח גובה אם השביח השט"ח שנתעשר הלוה וכיוצא כמו בכל אחריות וכמ"ש בב"מ י"ד וט"ו ב' וש"מ. וז"ש ואם הוציא כו' וכמש"ש ל"ה א' דשומא בטעות הוי (ע"כ):

קלח (**ליקוט**) **ואם היה כו'**. מתני' שם נ"ו א' (ע"כ):

קלט **ביותר מדמי שויו**. כנ"ל סל"ב:

קמ **ואין**. כמש"ל סל"ח:

קמא (**ליקוט**) **ואם העני כו'** כמו בכל מכירה שנתקלקל אח"כ ועבערכין ל"א מכר לו במאתים והכסיפ' כו' (ע"כ):

קמב **המוחל מזיק**. שם מאן דדאין דינא כו':

קמג **ואפי' קבל**. דע"כ מחילה אינו בכלל אחריות אא"כ פירש בהדיא כמש"ו דאל"כ מאן דלא דאין דינא דגרמי כו' ליחייב מטעם אחריות דאחריות ט"ס הוא כנ"ל בסעי' שקדם:

קמד (**ליקוט**) **אינו כו' אפי'**. עש"ך (ע"כ):

קמה **אפי' מלקוחות שקדמו**. כנ"ל סי' ס"א ס"ז:

קמו **יש**. כיון דחיובו משום דינא דגרמי ולא משום אחריות:

(**ליקוט**) **יש מי כו'**. היינו לשיטתו בסל"ב וכ"כ ש"ך דלא כסמ"ע ודברי הסמ"ע תמוהין

מאד שלפ"ד הנותן מתנה לחבירו ונתבטלה המתנה יהא חייב לשלם לו והם זרים מאד ועסי' רמ"א ס"ט ויחזיר כו' וש"מ (ע"כ):

קמז **גר**. ב"ק מט ב' וע"ש בתוס' ד"ה משכונו כו' וכ"ש לשטר ועס"ל:

(**ליקוט**) **גר כו'**. וריטב"א חולק ועש"ך (ע"כ)

קמח **אפי' מכר**. עבהגו' וג"כ בקדושין מ"ב ב' ועתוס' דגטין לז א' ד"ה אלא כו':

קמט **ויש חולקין**. עבהגו'. ושם בגמ' עד כמה עד כדי דמיהם. ש"מ שבקרקעות נמי דינא הכי מדקאמר אף כו' וכן בכתובות צ"ט אפי' מכרו כו' ושם ק"ב עד כדי דמיהם ובב"מ ק"ח זבין במנה כו' אין אונאה לקרקעות וירו' עד פלג יש להם אונאה כו':

קנ **דביותר ממחצה**. כ"כ תוס' בב"ק י"ד ב' אע"ג שבקדושין שם נסתפק תוס' והרא"ש בב"מ שם פ' דמחצה אית להו אונאה. והא דירושלמי דקא' עד פלג יש להם אונאה אבל בציר מפלג כ' תוס' בקדושין שם די"ל ל"ד פלג אלא יותר פורתא וכל הראיות הנ"ל מורים דפלג אין להם אונאה ועש"ך:

קנא **אפי' הודה במקצת**. כתובות פ"ז ב' בפוגמת:

קנב **או שיש**. שם ע"א מעידה כו' סבר כו':

קנג **אבל נשבעין**. שם מדרבנן כו'. ועבתוס' דב"ב ל"ג א' ד"ה מגו:

[**קנג**] **אבל נשבעין**. גם מדרבנן כו'. ועבתוס' דב"ב לג א' ד"ה מגו:

קנד **אם היתה**. תוס' שם בא"ד וי"ל דאין כו'. וב"מ כ"ו ב' וע"ש ברש"י ד"ה אי נקטנא כו'. ושם מ"ב ב' אמרה לא אמר לי כו' ואין יכול להשביעה ע"ז וע' במרדכי שם

קנה **וכן**. מתני' בקדושין כ"ו ומתני' בשבועות ר"פ הדיינים וב"מ ד' ק"ב:

קנו **אפי' בפשיעה כו'** וכ"ש שש"ח. דאין פושע מזיק כמש"ל רק מדין שומר חייב. ב"ק ס"פ החובל (בבא קמא צ"ג א) ההוא ארנקי דצדקה כו' פשע בה כו' א"ל אביי והתניא לשמור כו' אלמא כ"מ שפטרה תורה אפי' בפשיעה פטור ועבתוס' פ' שבועות הדיינין מ"ב ב' ד"ה שומר חנם. והתם שומר שכר הוי לרב יוסף כו' ע"ש ועתוס' דב"מ נז ב' ד"ה ש"ח כו':

קנז **אבל מפסיד**. ב"מ נח א':

קנח **ויש מחייבים**. מדנקט שבועה בש"ח ותשלומין בש"ש. וס' הראשונה ס"ל דל"ד אלא לישנא דקרא נקט וכמ"ש במתני' שם צג א' ושבועות מט א' ש"ח נשבע כו' והשואל כו':

קנט **אבל אם הזיק**. ב"ק ס"ב א' אמר רבא הנותן דינר זהב כו' אלמא אע"ג דפטור מדין שומרין על של זהב בהזיקה חייב:

קס **ואם קנו**. ב"מ נ"ח א' שם:

קסא **ישומו ב"ד.** כמ"ש שם ז' ב' ויחלוקו נמי דאמרן לדמי כמ"ש תוס' שם ד"ה ויחלוקו כו':

קסב **יכול.** ע"ל סי' קע"א ססי"ד וסי' קע"ו ס"כ:

קסג **ואם הוא ש"מ.** כ"פ שם וכלל ס"ג:

קסד **שדבריו.** שם קנ"א א' אימיה דרב עמרם כו':

קסה **אבל אין.** כתובות ק"ב:

סימן סז

א **אין.** גטין ל"ו א' ורבא ל"פ עליה דאביי בהא וכמ"ש תוס' שם ד"ה מי וכן סובר הרמב"ם שם הל' טז ועכ"מ שם ודלא כראב"ד ורש"י ד"ה רבא כו' ורמב"ן דס"ל דה' כרבנן:

ב **בזמן שהיובל.** שם כפי' תוס' ד"ה בזמן וכמ"ש רש"י ב' ירושלמי וההיא דת"כ כרבנן הוא:

ג **ומד"ס.** שם:

ד **בכ"מ.** דהשמטת כספים אין חילוק בין א"י לח"ל כמ"ש בקדושין ל"ח ב' וה"ה בזה"ז כמ"ש בירושלמי פ' בתרא דשביעית הל' ג' ע"ש וכן בהרבה מקומות בגמ' גטין לז ב' אבא בר מרתא כו' כי אתא לקמיה דרב כו' ושם ע"א רב אשי מקני כו' ובכמה מקומות:
(ליקוט) ירושלמי א"ר הונא קשייתא קומי ר' יעקב בר אחא כמ"ד מעשרות מד"ת והלל מתקין על ד"ת א"ר יוסי וכי משעה שגלו לבבל לא נפטרו מן המצות התלויות בארץ ופרי' והשמטת כספים נוהג בין בארץ בין בח"ל ד"ת חזר ר' יוסי ואמר וזה דבר השמטה שמוט בשעה שהשמיטה נוהגת ד"ת השמטת כספים נוהגת בין בארץ בין בח"ל ד"ת ובשעה שהשמטה נוהגת מדבריהם השמטת כספים נוהגת בין בארץ בין בח"ל מדבריהם תמן אמרין אפי' כמ"ד מעשרות ד"ת מודה בשמיטה שהיא מדבריהם דתני וזה דבר השמטה שמוט ר' אומר שני שמיטין הללו שמיטה ויובל בשעה שהיובל נוהג שמיטה נוהג ד"ת פסקו יובלות שמיטה נוהגת מדבריהן כו' (ע"כ):

ה **אבל י"א.** הוא הרז"ה שכ' דוקא בזמן שהיובל נוהג מדרבנן שיובל ושמיטה קשר שאין נפרד הוא והיו נוהגין יובל עד שבטלו ב"ד וכ' דשמטה צריך ג"כ קדוש ב"ד והוא בכלל מ"ש שנים אתה מקדש ועתוס' דערכין י"ג א' ד"ה הנך כו' וע"ש בסה"ת שמ"ה והרמב"ן דחה דבריו וס"ל דאפי' מדאורייתא נוהג כרבנן וכפרש"י דרבא פליג על אביי בהא וע"ש:

ו **בדברי מהרי"ק**. שם כ' דסמכינן אר' יוחנן גטין לז דאמר שטר שיש בו אחריות נכסים אינו משמט אע"ג דקא' דוקא לב"ש המרדכי בס"פ הבא ע"י כ' דק"ל כב"ש בהא וליתא דהסוגיא בכ"מ דלא כב"ש וכמ"ש בס"ב וסי' ק"ח סי"א וש"מ ועש"ך סי' ק"ח סקי"ט ע"ש:

ז **בת"ה**. שם ר' דסמכינן אחד תירוצא שתי' ר"י בתרומות ומעשרות שאין נוהג אלא במקומות הסמוכין לא"י כמו בבל ומצרים אע"ג דחלה נוהגת בכ"מ שדמיא קצת לחיבת הגוף בעל העיסה ולא בעל הקרקע וכ"ש השמטת כספים שהוא חובת הגוף מ"מ כיון דתורה תלי ליה ביובל אע"ג דכל הראשונים כ' דנהגו בח"ל בכ"מ ונהגו כן בעצמם אינהו ס"ל כת' אחרים של תוס' ואנן לענין שמיטה יש לסמוך אהאי שינויא וע"ש שדחק עצמו הרבה מאד:

(**ליקוט**) . ומהר"א בתה"ד כו'. עתוס' דקדושין ל"ו ב' ד"ה כל כו' וי"ל דלהכי כו' ובחולין ז' א' סד"ה והתיר. ועי"ל שמא כו' (ע"כ):

ח **והעיקר**. כפסק הרמב"ם בשם הגאונים בפ"י דה' שמטה ע"פ הגמ' דערכין יג א' רב אשי אמר הנך שית כו' וכרבנן כמ"ש רש"י שם אלא שמפ' דבשנת ת"ך חרב כמ"ש שם י"ב ב' ודקאמר שם דבמוצאי שביעית חרב קאי על תשרי שלאחר החורבן דאותה שנה שחרב כיון שרובו בבניינו אין נחשב בכלל החורבן ולכן בכל הספרים ישנים ל"ג בע"ז ט' ב' ונטפי חד שתא ועכ"מ שם ובע"ז שם דקא' ונשקול ממאה תרי כ' בשם הגאונים דאתי אף לרבנן משום דלאחר החורבן לא מנו יובלים לקדש שמיטין וההיא דערכין ל"א ב' מנו יובלין כו' דוקא בזמן הבית וכ' עוד שם דכל החשבונות הכל משנת יצירה שהיא שנייה לבריאת העולם שאנו מונין נמצא למניינינו חרב הבית בשנת ג' אלפים תתכ"ט והיא היתה שנת השביעית כנ"ל ומשם ואילך לא מנו רק ז' ז' כנ"ל נמצא ששנת ש"ך לאלף הששי היא לחורבן אלף ותצ"א כי חשבת כללי ביובלי כו' כמ"ש בע"ז שם כלו הכל בז' ז' וכ"ה לפרש"י דערכין שפי' דבשנת תכ"א חרב הבית והיא היתה מוצאי שביעית הוא ג"כ החשבון כחשבון הרמב"ם רק שפי' דגמ' דע"ז כר"י כתי' ראשון דערכין כמ"ש תוס' בע"ז ב' רשב"ם ע"ש וע"ש ברא"ש וכ' לפ"ז שנת ע"ד היתה שנת השמיטה וכ"ז לשנה שנייה לבריאה והיא שנת ע"ה לבריאה וכ"כ בטי"ד סשל"א ולרש"י בשנת פ"ט וכן עיקר והוא ג"כ חשבון הרמב"ם וע"ש בב"י וכ"כ בטח"מ כפי גי' שם ולרש"י בשנת פ"ט וכן עיקר וע"ש בד"מ מ"ש בשם מהר"ל חביב ע"ש ועוד חידש הרמב"ם שכל החשבונות של הגמ' הכל משנה שנייה כנ"ל:

(**ליקוט**) **והעיקר כו'** דעת רש"י בערכין ששנת תכ"א חרב כמו שמוכח הסוגיא בין לתי' ראשון בין לתי' דרב אשי והסוגיא דע"ז דע"כ הוא לר"י צ"ל כתי' ראשון וכ"כ תוס'

בע"ז שם ופ' כר"י ע"ש אבל רש"י בע"ז שם כ' ששנת ת"ך חרב הבית וכרב אשי דערכין וכר"מ והנה לשני הפי' קשה לפי' הראשון קשה דהא בע"ז שם מ' דבת"ך חרב כמש"ש א' מלכות פרס כו' ושם אי טעי האי תנא כו' אי טעי תנא כו' ושם ב' א"ב תלת שנין. ולפי' השני ק' סוגיא דערכין. דמ' דרב אשי תי' אליבא דרבנן ועתוס' שם ורא"ש וחשבון הרמב"ם הוא כפרש"י דערכין ולדידיה כל הסוגיות עולין יפה ופ' ג"כ כרבנן והרא"ש שם פי' כרש"י שם דמשנת ת"ך מתחילין למנות דרב אשי אליבא דר"י וכ"כ הטור בשם ר"י והוא שנה קודם למנין הרמב"ם ורש"י ודעת ר"ת ור"ח בתוס' דע"ז שם כדעת רמב"ם ורש"י אלא שגורס וניבצור תרתי שנין ור"ל למנין מלכות יון וכתי' ראשון דגמ' דערכין והוא מכוון לפירש"י דעירוכין וכ"פ רשב"ם שם אלא שלפי' ר"ת עכצ"ל דבתכ"א חרב דלא קאי שם כלל בחורבן הבית אלא לחשבון השטרות וההיא דערכין י"ל כפי' הרמב"ם דשנה שאחר החורבן קאמר וכנ"ל (ע"כ):

(ליקוט) מ"ש הטור ולרש"י בשנת פ"ט היינו רש"י דערכין שכ' דכל מה דפריך שם היינו דבשביעית חרב ומשני דבמ"ש חרב וכ' שם דבשנת תכ"א חרב וכ"כ תוס' בע"ז בשם רשב"ם ומ"ש הטור בשם ולר"י בשנת פ"ח הוא דעת רש"י בע"ז ששנת מ"ך חרב והיא היתה מ"ש וכ"ד הרא"ש שם בע"ז וע"ש שיישב קו' תוס' (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **והמשכנתא במקום כו'** ואם כו'. ל' הרמב"ם פ"ז מה' מלוה ומ' דוקא עד סוף זמנו ומ"ש בכל עת לאפוקי סוף זמנו וכ"ה דעת הרא"ש שם ודלא כרשב"א וש"ע שכ' וכל כו' וכ"ד הרא"ש ע"ש סל"ה ועטי"ד סי' קע"ב וב"י שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **במקום כו' ומקום כו'**. ל' הרמב"ם בפ"ז מה' מלוה וכ"כ הרי"ף בב"מ שם ונראה שדעתו כדעת כרא"ש שם ואמר ברישא בכל עת משום שאז שביעית משמט בכל עת ודלא כי"א למטה שכ' וכל שא"י לסלקו כו' וכ"פ לקמן סי' רע"ח ס"ז (ע"כ):

(**ליקוט**) **ומקום כו'** עד סוף זמנו. דוקא כה"ג וכ"כ רבו הרי"ם בב"ב קכ"ה ב' וכמש"ל סי' רע"ח ס"ז וע"ש בריי"מ בארוכה וכ"כ ר' אפרים והרמב"ן שם בפשיטות (ע"כ):

י (**ליקוט**) **אלא שסיים כו'**. עבה"ג וכ"מ בירושלמי שם דמסיק שם כמ"ש בגמ' שלנו דאפי' בשטר שיש בו אחריות דמשמט וא"ר ירמיה בשאין לו קרקע הא יש לו קרקע אינו משמט א"ר יוסי אפי' יש לו קרקע משמט אתיא דר' יוסי כרב דא"ר בא בשם רב ייחד לו קרקע אינו משמט לא אמרו אלא ייחד לו הא לא ייחד משמט. אלמא אע"ג דס"ל דאחריות משמט סיים אינו משמט (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **וי"א כו'**. כמו שהקשו על הרמב"ם דמ"ש ממשכנתא וההיא ברייתא כב"ש כמש"ש ולא עוד ופי' בה"ת דהרמב"ם ג"כ כה"ג מיירי (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **וכל שאינו כו'**. וז"ל הרשב"א בתשו' אתרא דמסלקי דשביעית משמטתו ה"ד אי בגו זימניה ק' הלא מ"מ המלוה א"י לנגוש אותו וה"ל כמלוה לי' שנים ואי לבתר זימניה א"כ אפי' באתרא דלא מסלקי בתר זימניה מסלקי ליה ע"כ צ"ל דכל דלא מסלקי ליה אפי' שעתא חדא לעולם אין משמטתו והביאו ב"י בי"ד סי' קע"ב בד"ה ובמקום שנוהגים כו' וכ' שכ"כ המ"מ ורי"ו בשמו אבל הרא"ש והטור שם חולקין ע"ז וכן רי"ו בשם הרי"ף וכן הריב"ש בשם הרמב"ן ועב"י שם וקושית הרשב"א הנ"ל כ' ברא"ש שם מכאן יש ללמוד דמשכנתא באתרא דמסלקי יכול המלוה לכוף כו' וע"ש סל"ה וס' ראשונה הוא דעת הרא"ש וז"ש עד סוף זמנו ומ"ש ברישא בכל עת משום דרוצה לכלול כל אימת שפגע שביעית לכן כ' ברישא בכל עת ובסיפא עד כו' (ע"כ):

יג **מי שיש לו**. שם ק"ד ב':

(**ליקוט**) **מי שיש כו'**. כמ"ש בס"ו (ע"כ):

(**ליקוט**) **מי כו'**. דפקדון אינו משמט כמ"ש בספרי שמוט כל בעל יכול אף בגזלה ובפקדון ת"ל משה ידו כו' (ע"כ):

יד **שאין**. כמ"ש בס"ו:

טו **ערב**. ב"ב קע"ד א' ההוא ערבא כו' וע"ש ברשב"ם ד"ה פריעת כו':

טז **כ"ד**. עבה"ג:

יז **לפיכך שבועות כו' אבל**. שבועות מ"ח ב':

יח (**ליקוט**) **לפי כו'**. ערש"י בב"מ קטו א' ד"ה למה כו' ועב"ב מ"ב ב' השותפין כו' ונעשין ש"ש כו' וז"ש השומרים והשותפין כו' (ע"כ):

יט **מי שחייב כו'**. כמ"ש בנדרים ס"ג הריני כאלו התקבלתי וכן כאלו מחל לו דאפקעתא דמלכא היא:

כ **הלוהו**. ירושלמי מלוה ונעשה כפרנית אינה משמטת כפרנית שהיא נעשה מלוה משמטת:

כא **תבעו**. שם וכל מעשה כו' אלו גזרי דינין:

כב **וכתבו לו**. דל"ת מס' שקדם ועב"י. וכ"כ הר"ש במתני ב' פ"י דשביעית:

כג **אם נהגו**. ע"ל סי' ס"א ס"ה אבל תנאים כו':

כד (**ליקוט**) **המלוה כו'**. עתוס' דב"ב קע"ה ב' ד"ה ואין. מכאן כו' (ע"כ):

כה (**ליקוט**) **המלוה כו'**. כת"ק כמסקנא דגמ' לא לעולם כו' דקי"ל דלא כשמואל ואף א"ס דפליגי בדשמואל קי"ל דלא כשמואל וא"כ הל' כריה"ג (ע"כ):

כו **ויש מי שאומר**. הוא הרא"ש ואזיל לשיטתו שפ' כשמואל שם בשבועות אבד קסא כו' וע"כ דלא כהדחייה שם:

(**ליקוט**) **ויש כו'**. עבה"ג וסי' ראשונה ס"ל דשמואל לשיטתו ולא קי"ל כוותיה והרא"ש לשיטתו שפ' כשמואל ועסי' ע"כ ת"ב (ע"כ):

כז **ומקרי זקיפה**. כמו זקיפה דב"ק ק"ט א':

כח **וי"א**. ב"מ ע"כ א':

כט **הבא**. ע"ל סי' ס"ו סכ"ה:

ל (**ליקוט**) **ולכן מי כו'**. כמ"ש בספרי את רעהו פרט לאחרים כו' (ע"כ):

לא **וי"א דכותבין**. כ'. הרא"ש דרבנן דבי רב אשי לא ס"ל הא דשמואל. והרמב"ם וש"ע אזלי לטעמייהו שכ' בס"ך ת"ח שהלוו כו' דוקא וטור ורמ"א אזלי לשיטתייהו שכ' שם וי"א דכל אדם כו':

לב **וה"ה שיוכל**. ל' הר"ן וכ"ת ל"ל לתקן פרוזבול הא יוכל למסור שטרותיו בב"ד וי"ל דמהני לחוב בע"פ:

לג **ת"ח שהלוו**. ת"ח דווקא כנ"ל וכמ"ש גבי ריבית בב"מ ע"ה א':

לד **וי"א**. דס"ל דפליגי אשמואל דשמואל לטעמיה דס"ל פרוסבול עולבנא דדייני כו' ואינהו ס"ל כר"ן דאמר אקיימיניה וער"ן:

לה **ואין חילוק**. ירושלמי אפי' נתונין ברומי ופי' במרדכי הדיינים:

לו **וי"א אפי' לשנים**. גטין ל"ג א' ואפי' לרב ששת עדים ודאי בשנים וסברא ראשונה ס"ל דה"מ כשמוסר לפני ב"ד והב"ד לפניהם אבל כאן שאין מוסר רק לפני העדים בלבד צריך שלשה כמו בפני ב"ד:

לז **קמי שלשה דיינים**. כרב ששת ואע"ג דלענין גט קי"ל כר"ן שם דאינו תלוין זב"ז רק שמביא ר"ן ראיה דשנים נמי מקרי ב"ד וער"ן שם:

לח **דאינון פלוני כו'**. כנ"ל בסי"ט פלוני כו' וכר"ש שם אטו כי רוכלא כו':

לט **שבמקום**. מירושלמי הנ"ל בס' שקדם:

מ **ואי חתמי**. ר"ל שהדיינים במקומו ומוסר להם וקמ"ל דא"צ עדים כמש"ו ועסמ"ע:

מא **וא"צ**. כנ"ל סי"ט והדיינים או העדים כו':

מב **ואפי' קרקע**. שם ופ"ג דפאה:

מג **מונח**. שם בגמ':

מד **אע"פ שאין**. רש"י שם:

מה **או למי**. או למי. נלמד מחייב ללוה:

מו **אפי' ע"י כו' ואפי'**. כ"כ הרא"ש דקאמר מזכהו משמע כו' דזכין לאדם שלא בפניו אע"ג דעי"ז מתחייב יותר מהזכות וער"ן:

מז **מיהו אם**. ב"ב קל"ח א' כאן בצווח כו' וערשב"ם ד"ה כאן בצווח כו' ושם בגמ' זיכה לו ע"י אחר כו' בצווח מעיקרו דכ"ע כו':

מח **וה"ה אם**. ב"י ועסמ"ע וראיה מדפריך איני והתני הלל ולא משני בהשכירו:

מט (**ליקוט**) **וליתומים כו'**. עסמ"ע וכ"ז מדברי ב"י ע"ש (ע"כ):

נ **ואם לוו**. כרשב"ג בתוספתא ועסי' ע"ז ס"א:

נא **יתומים קטנים**. דגדולים אין ב"ד אביהם דהם ככל אדם. ריב"ש:

(**ליקוט**) **יתומים קטנים**. ערש"י בב"מ ע' א' ד"ה בדקנני כו' (ע"כ):

נב (**ליקוט**) **יתומים גדולים**. כאן ודאי אפי' גדולים כמש"ש הבא כו' (ע"כ):

נג **טענינן להו**. ב"ב כ"ג א':

נד **אין שביעית**. עבה"ג ומתני' דפ"י דשביעית השוחט כו':

(**ליקוט**) **אין כו'**. סנה' ל"ב א' (ע"כ):

נה (**ליקוט**) **כ"ז כו'**. תוספתא אימתי כותבין פרוזבול ער"ה של שביעית כתבו ער"ה של מוצאי שביעית אע"פ שחזר וקרעו לאחר מיכן גובה עליו והולך אפי' לזמן מרובה והביאו הר"ש שם מתני' ה' (ע"כ):

נו **ואם לא**. עסמ"ע ועב"ב ל"א א':

(**ליקוט**) **ואם לא כו'**. דהא אפי' ב"ד פותחין לו ואין חוששין שמא מתוך דבריהם ילמד לשקר כ"ש במה שלא ידענו אם למדוהו בחוץ. שם וזהו שלא כדברי ש"ך בסי' פ' סק"ג שכ' בכ"מ כן (ע"כ):

נז (**ליקוט**) **אבל אם כו'**. דכה"ג ודאי דמי לשם כיון דשתק בשעת פס"ד נראה כמודה ודאי שקרא אגמריה (ע"כ):

נח **במגו**. דבמקום חזקה אמרי' מגו אף להוציא. סה"ת שמ"ה ועכתובות י"ב ב':

(**ליקוט**) **במגו כו'**. כמש"ש חזקה כו' ובמקום חזקה אמרי' מגו אף להוציא כמ"ש בכתובות י"ב וכ"כ בהגמ"ר ריש ב"מ וצ"ע שהרי שם אמרי' א"נ ע"כ כו' מ' דלס' ראשונה א"צ ועסי' פ"ב סי"ב מש"ש (ע"כ):

נט **הוציא**. הראיה מבוארת בדבריו:

ס **א"ל אעפ"כ**. מתני' שם:

סא **ואל**. ברייתא שם:

סב **שט"ח**. ע"ל סי' ס"א סי"ב:

סג (**ליקוט**) **מוציאין כו'**. דברי סמ"ע כאן תמוהים וכבר השיגו ט"ז (ע"כ):

סד **שהלוקח**. שעליו מוטל כנ"ל סי' ס"ו סי"ו:

סה **טוענין**. ב"ב כ"ג א':

סו (**ליקוט**) **ואם הודה כו'**. צ"ע גם ברישא ליהמניה דאי בעי מחיל וכמו שהקשו תוס' בכתובות י"ט א' וש"פ וצ"ל דמיירי שא"י למחול כגון במעמד שלשתן וכן תי' בסה"ת וא"כ גם בסיפא אמאי נאמן וכמ"ש בספ"ק דב"מ בשובר אמאי כו' אלמא אין מאמינין לה אי לאו במגו דמחילה ושם מיירי באית לה נכסי כמ"ש בסי' ס"ו סכ"ו וע"ש סי"ו ול"ד להא דכתובות י"ט א' דשם אי אית ליה נכסי אין משועבד כלל למלוה וכן הקשה ש"ך ע"ש בס"ק י"ד וכ"כ רי"ו במשרים כו' וז"ל הלוקח כו' והוא מפורש בתוספתא דב"ב רפ"ב כלשונה והביאו הרא"ש בפ"ג דב"ב ס"ח ובתשו' כלל צט וכמש"ל סי' קמ"ו ס"י בהג"ה ואין כו' (ע"כ):

סז **אם אין לו**. כתובות י"ט א':

סימן סח

א **אם**. שאינם. ולא. והיו. ויודעין. הרי. וגובה. שם:

ב **והוא שיתן**. ויכתבו. בגמ' שם דאי דלאו כו':

ג **וכן צריכין**. שם ערכאות תנן ופי' הרי"ף ערכאות דלא מקבלי שוחדא:

ד **ואז**. כפי' הגמ' שם י"ט ב':

ה **וספר**. שם לא מרעי נפשייהו:

ו **וי"א דסתם**. דמתני' סתמא תנן:

ז **גובין**. כגי' בגמ' שם י"ט:

ח **ואפי' אין**. שלא אמרו ערכאות תנן לאפוקי בלא קיום השופט אלא לאפוקי הדיוטי':

ט **ואפי' נפק**. דסתם נכרים מקבלי שוחד כמ"ש בפ' כל כתבי אלא כאן לא מרעי נפשייהו:

י **וא"צ שיהא**. דל"ק בגמ' דאי לאו כו' אלא משום שעיקר הקנין אין נעשה בפניהם ואדרבה מ' שם דאי לא כו' דמסתמא יהבי זוזי קמייהו דאי לא כו':

יא **ואין חילוק**. דסתמא תנן. רשב"א. וחותמיהם ביו"ד מ' אפי' שנים וז"ש ברישא עד כותי וכאן חותמיהם:

יב **מיהו**. היינו לי"א דלקמן כלישנא קמא:

יג **וכן שטרי הודאות**. דדמי לשטר מתנה כנ"ל בסי' מ' ס"א:

יד **ופשרות**. שהוא דין ועסמ"ע:

טו **או שטרי**. ל' הרמב"ם והשמיט הש"ע משום דמחילה א"צ קנין ואינן אלא לראיה ונ"ל דהרמב"ם סבר דשט"ח ושטר מכר לבד הוא דכשר אבל שאר דברים אע"ג דאינן אלא לראיה פסולים דעדותן אין כלום וכמ"ש בפי' המשנה רק בשט"ח ומכר דעל מעשה

גדול כזה לא מרעי נפשייהו וז"ש בגמ' דאי לא כו' דלכאורה הוא יתר דהל"ל ושטרא ראיה בעלמא ואינהו לא מרעי נפשייהו אלא דוקא בכה"ג לא מרעי נפשייהו ולכן הצריך דוקא שיכתבו בשטר שראו נתינת המעות וזה הטעם הוא ג"כ לשטרי הודאות ומחילות ומ"ש בש"ע שעיקר הקנין כו' שפלוני הודה כו' הכל הוא לשון הטור ולשיטתו אזיל אבל הרמב"ם אינו מפליג דלדידיה כל שטרי מתנות והודאות פסולין אפי' אין הקנין נעשה על ידו ולכן סתם הרמב"ם:

טז **ונמסרו**. שם ואבע"א תני חוץ מבגיטי נשים ובגיטין אפי' בעדי מסירה פסולין דקא' שם ירד ר"ש לשיטתו של ר"א כו':

יז **וי"א דשטרי כו' וכן כו'** וכן כו'. הכל לשיטתם דכל שהשטר לראיה כשר וכ' הר"ן דל"ד נקט מכי יהיב זוזי קמייהו דאפ' אודי קמייהו דיהיב זוזי מהני ולא נקט בכה"ג אלא דסתמא דמילתא כך היא וה"ה לשטר מתנה הנקנה בקנין כו' והרמב"ם לא רצה בשיטתם דא"כ הל"ל בשלמא שטר ראיה אלא שטר קנין ולא הל"ל למיתלי במכר ומתנה וער"ן:

יח **ולכן ש"מ**. דודאי אין השטר קונה דאין שטר קונה לאחר מיתה אלא דבריו ככתובים וכמסורים דמי וכמ"ש פ' מי שמת. ריב"ש:

יט **ובכ"מ שמשפט**. כלישנא קמא וס"ל דל"פ אהדדי אלא לישנא בתרא מפ' במקום שאין הרמנא דמלכא דאל"כ הא קי"ל דדינא דמלכותא דינא וא"ל כי"מ דוקא יש למלך תועלת דא"כ קשיא הא דחזקת הבתים נ"ד ב' ונ"ה א' והרמב"ם סבר דגם בהא שם נ"ד ב' תועלת המלך ליתן חקו וכמ"ש הר"ן ע"ש ושם נ"ה א' דינא דפרסאי לאו מחק המלך הוא אלא מנהגם כן:

כ **וכל שטר כו'**. דאז ליכא דינא דמלכותא וכמ"ש בפ"י דב"ק והא לא עבדי כו':

כא **וכן להפך**. עמ"מ וטור וסמ"ע:

כב **ויש**. כיון דע"פ הדין פסולים רק משום תקנתא או דינא דמלכותא מנ"מ אם כשר בדיננו אי לאו וכ"מ מדפריך שם י"א א' והא בעינא כו' ול"פ על מתני' ועוד דפריך כן בפשיטות מ' דבשטרא דידהו ליכא כ"ז ועסי' מ"ה סי"ז:

כג **וגובה בו**. כגי' כנ"ל:

כד **שטר**. שם ט' א':

כה **יהיה כתיקון כו'**. דוקא כאן ובר"ס א' כנ"ל:

כו **ויש מי**. שם ח' ט' והא מודה ר"א במזוייף כו' ואע"ג דלא קי"ל כר"ש בגטין מ"מ כאן ע"כ עבדינן כוותיה כמ"ש רבא האי שטרא כו' כנ"ל ולא ילפי' מר"ש אלא לחומרא דוקא מובהקין והרא"ש חולק ועש"ך:

כז **או במקום**. כרשב"ג שם בברייתא דעדיף משמות מובהקין כמ"ש שם שמא בשמא כו' ואע"ג דלא קי"ל כוותיה בגיטין כנ"ל:

כח **נאמן הסופר**. שם דלא מרעי נפשייהו. וכ"ש בכה"ג לעמוס זיופים אחרים עליו וכמ"ש בכתובות אמנה שבשטר קא מסהדי וכמו שהכשירו בתחלה להסהיד בשטר אזוזי דיהבי קמייהו:

כט **דהרי גמר**. גטין ס"ד ח' דהא הימניה ועתוס' שם ד"ה שאני כו' וכמ"ש בכתובות ק"ב ב' לפי' ר"ת וכנ"ל סי' מ' ס"א:

סימן סט

א **בין כו' בין**. כתובות כ"א א':

ב **וה"ה אם**. ב"ב קע"ג ב' ההוא שטרא כו':

ג **שכשחתם למטה**. שם קסז א' לא ליחתום כו':

ד **אבל כשחתם**. שם ההוא כוזבנא כו':

ה **אבל כשהכל**. כנ"ל מההוא שטרא כו'

ו **אפי' לא כו'**. גטין פ"ו א' ג' גטין כו' ירושלמי ג' גטין הללו גובין מב"ח. ושם אפי' אינו חתום עליו כלל כמ"ש שם א"ר כתב ידו שנינו ופי' בדלא חתם כלל כמ"ש שם אלא אסיפא כו' מי דמי כו' וע"ש רש"י ד"ה ודוקא וד"ה ורב כו' ושם ל"ו א' שיהו מפרשין כו' בראשונה כו':

ז **ואינו נאמן**. כמ"ש בס"ב:

ח **אפי' כתב**. דטעם דאינו גובה אלא מב"ח משום דל"ל קלא כמ"ש שם קע"ה וקע"ו דעדים מפקי לקלא ואין יכול לחוב ללקוחות וע"ש מ"ב א':

ט **לא מן**. כמ"ש בס"ה:

י **אבל אם**. דלא אמרי' בפ' הדיינין אלא מאן דאפיק שטרא ולא כת"י דא"א לומר דבכת"י מיירי דא"כ מאי פריך שם וכי מה בין זה כו' דהא פוגם ע"כ בשטר גמור מדאמרי' פ' הכותב ועוד אין נשבעין כו':

יא **ואם מודה**. כמ"ש בסי' פ"ח סך"ט וע"ש:

יב **ואם כפר**. ב"מ י"ז א' כי הא דשבתאי כו':

יג (**ליקוט**) **ואמר שאינו כת"י**. עסי' ע"ט ס"א וס"ז וכן אם הוציא כו' להד"ם וזה כו' מ' דוקא שאמר ג"כ להד"ם וכ"ה ל' הרי"ף וש"פ וע"ס פ"ב ס"א בהג"ה. ש"ך (ע"כ):

יד **וי"א**. מדאמרי' לא ליחתום כו' וסברא הראשונה תי' דלמא יטעון להד"ם ולפי דעת י"א מתורץ קו' תוס' בשבועות שם ד"ה וכי די"ל דמתני' מיירי בכת"י:

(**ליקוט**) **וי"א דאי"ל כו'**. שמקשים על טעם הרמב"ן וש"פ כיון דאינו שטר גמור לגבות ממשעבדי לא חייש ליטלו ממנו והא שטר פקדון אי"ל פרעתי רק במגו בנאנסו כמ"ש בב"ב ע' ואע"ג דאינו גובה ממשועבדים ובב"מ י"ג וריי"א מחלוקת כו' אבל בשאין כו' ועש"ך (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דאי"ל כו'**. מדקאמר בפ"ב דכתובות ודוקא אחספא כו' ועראי"ש שם וכן תי' הרא"ה ועוד תי' דשמא יכתוב כת"י עם נאמנות או בתוך זמנו ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. טעם ס' הראשונה כיון שאין בו שעבוד נכסים ל"ל שטרך בידי מאי בעי כיון דאינו גובה ממשעבדי וה"ה כמלוה בעדים שא"צ לפרעו בעדים דלא חשש לפרעו בעדים אבל ממ"ש בב"ב ע' שטרך בידי כו' ואע"ג דבפקדון ליכא שיעבוד נכסים ודוקא משום מיגו מהימן שם ובפ"ק דב"מ מצא שט"ח כו' במאי עסקינן ואי בשאין חייב כו' מב"ח מגבי גבי. תה"א סי' ס"ג (ע"כ):

טו **ואם טוען**. והא דלא ליחתום. שמא לא יטעון כן כנ"ל:

(**ליקוט**) **ואם טוען כו'**. וא"ל א"כ אמאי אמרו לא ליחתום כו'. י"ל שמא ישכח וז"ש בהג"ה ולא מהני כו' וכמ"ש סה"ת שאין ספק מוציא מידי ודאי (ע"כ):

טז **ולא מהני כו'**. עש"ך וכ"כ בסה"ת:

יז **או שטוען**. כתובות י"ט א' לעולם דקא' לוה כו' אלמא נאמן אמנה במגו דמזוייף וה"ה במגו דפרעתי:

יח **אינו נאמן**. דאפי' במלוה ע"פ אינו נאמן כמ"ש בסי' ע"א ס"א:

יט **ואם לא**. מהנ"ל לעולם דקא' לוה כו' אע"ג דבשטר מקויים טענת אמנה כמו פרעתי בנאמנות כמ"ש בסי' פ"ב ס"י:

כ **כת"י שהחתים**. גטין שם בכת"י ואין כו'. הא יש עדים כשר ושם רא"א אע"פ כו' מ' דכ"ש אם יש עליו עדים. וע"ש רש"י ע"ב ד"ה ודוקא כו':

כא **פנקס כו'**. עט"ז דחתימת ע"א ל"ד:

(**ליקוט**) **פנקס כו'**. עש"ך שחוכך בזה (ע"כ):

כב **הוציא**. כמו מלוה ע"פ ברישׂ סי' ?ק"ה:

כג **אנו**. ב"ב כ"ג א':

כד **ופטורים**. כ"פ בב"ב ע"ב דמחצה הנשאר פטורין בלא שבועה דלא אמרו יורשין נשבעין רק לגבות:

(**ליקוט**) **ופטורים כו'**. הרא"ש ספ"ד דב"ב סי"ד (ע"כ):

כה **כיש חולקין**. רשב"ם שם כמו מנה לי בידך והלה כו' כמש"ל בסי' ע"ה ס"ט וס' הראשונה ס"ל דל"ד לשם דשם ה"ל למידע וראיה דאמרי' בב"מ ד' א' אא"ב מדאורייתא כו' וביורשין במודה מקצת כה"ג פטור כמ"ש בשבועות מ"ב:

(**ליקוט**) **דלא כו'**. הוא דעת רשב"ם שם ע"ב ד"ה מאי לאו כו' ע"א א' ד"ה אמר רבא כו' והג"א שם ד"ה ובא"ז כו' (ע"כ):

כו **ואם**. ע"ל סי' ק"ח שם:

(**ליקוט**) **ואם כו'**. ב"ב ה' ב' (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **או כו' או כו'**. שם קע"ד ב' והא דלא אמרו שם תוך הזמן ג"כ משום דר"פ ור"ה לא ס"ל כמש"ש ה' ב' (ע"כ):

כח **הואיל ומודים**. ע"ל סי' ע"ח ס"א ובלבד כו' וצ"ע:

(**ליקוט**) **הואיל ומודים כו'**. אע"ג דאביהם בכה"ג נאמן לומר כיון שלא נתקיים כמ"ש בס"ב ואפי' תוך זמנו כמ"ש בסי' ע"ח דמגו במקום חזקה אמרי' מ"מ כיון שהוא נגד חזקה לא טענינן ליתמי כמ"ש תוס' בב"ב ע' ובכתובות פ"ה ואף שבסי' ק"ח ס"ד כ' פלוגתא בזה מ"מ סתם בהרבה מקומות כדעת תוס' (ע"כ):

כט **ואם אין**. עסמ"א וש"ך וט"ז:

(**ליקוט**) **ואם אין כו'**. דטענינן להו מזוייף כמ"ש תוס' בגטין ב' א' ובב"מ י"ג ב' וש"מ מהא דב"ב קע"ה א' ול"ק הא דמקוים כו' (ע"כ):

ל (ליקוט) אע"פ שהוא תוך הזמן. סה"ת והטור כ' או שיש א' מאלו הדרכים אין גובין אותו דשמא מזוייף הוא ותמה ב"י עליהם באלו הדרכים ל"ל לכת"י להתקיים הלא אף מלוה ע"פ גובה בו כמש"ש וכמ"ש בר"ס ק"ח ולכן השמיטו כאן ובד"מ כ' ול"נ דל"ק דאפשר שלא להשביע הודה כמ"ש בסי' פ"א סי"ד משא"כ בכתב מקויים כו' ומ"מ אם מת בנידויו בהא ודאי אין לחלק אם מקויים או לא וז"ש בהג"ה מיהו כו' וחולק על הש"ע וכדרכו. אבל א"צ לכ"ז דמיירי שהודה שחייב לו ממון בכת"י ועכשיו טוענין להם שמא הכת"י אינו על סך זה וזה הכת"י הוא מזוייף וכן בנדוהו בכה"ג. ש"ך וט"ז (ע"כ):

לא **אם ראובן הוציא**. עסמ"ע וש"ך:

(**ליקוט**) **אם ראובן כו'**. אף בידוע שלא נשבע ועסי' פ"ז סל"ב (ע"כ):

סימן ע

א **ואפי'**. שם:

ב **בשבועת היסת**. שם מ"ב:

ג **אבל**. כתובות כ"א וכפי' רב האי שם ומעיד שיכול להעיד כו' ואי"ל פרעתי:

ד **דכל**. ב"ב מ"א:

ה **ויש חולקין**. כס' הרמב"ן שחולק עליו ועל סברתו וכמ"ש בסי' ל"ט ס"ג ויש חולקין ועמ"ש שם וע' כתובות ק"ב ב' וגטין נ"א א' בנות כיון כו' ושם דגובה ממשועבדים ובכמה מקומות וכל שיכול לטעון פרעתי אינו גובה ממשועבדים דחיישי' לקנוניא כמ"ש בב"ב קכ"ח ב'. וצ"ע מדברי הרי"ף בפ"ק דב"מ יז א' ועס"ט ולס' הרמב"ן צ"ל דשאכי התם שבתוך זמנו וכמ"ש בסי' לט שם:

ו **וכ"מ כו' אע"ג**. ב"ב ה' ב' והלכתא כר"ל כו' ורוצין קצת מפ' להוכיח דאין נאמן לומר מחלתי דא"כ יהא נאמן לומר פרעתי במגו דמחלתי ותי' דמחלתי טענה גרועה. ואינו נאמן אלא במגו דפרעתי וכמ"ש הרא"ש בשבועות בטענת סטראי וז"ש אע"פ שמחילה כו':

ז **אמר פרעתיך**. ב"ב קע"א:

ח **שצריך**. שם וכגי' הגאונים הל' כר' כו':

ט **לא באו**. ר"ל אפי' ישנן להעדים ואין מביאן וכמ"ש ברמב"ם לא באו או שמתו או הלכו כו' מ' דברישא אפי' ישנן לעדים כאן וכמ"ש הרמב"ם שם שאין אנו מצריכין אותן להביאן אלא לברר דבריו ולהפטר אף משבועה כו' ע"ש וס"ל כתי' תוס' שם ובשבועות וסנה' וכמ"ש בירושלמי לא אמר רבי אלא לברר על אמיתת הדברים כו' ופי' כנ"ל וז"ש שם אנא נמי ?לברר קאמינא אבל אם לא באו אף לכתחלה נאמן בשבועת היסת והר"ן ומ"מ כ' דסוגיא דב"ב דחויה מההיא דסנה' כ"ג ב' ע"כ ל"ק רבי כו' אבל בשאר מקומות ס"ל כשיטת הגאונים שהביא הרא"ש בב"ב שם שאם לא בירר או שהכחישוהו פסול וא"א לומר כן דא"כ ע"כ צריך לגרוס בסנה' שם וחכ"א צריך לברר וכפירש"י בלשון אחרון וא"כ לרבנן אין חילוק בין מחמת חזקה או לא וע"כ צ"ל דלא ס"ל כהגאונים שם:

י **ואפי' באו**. שבועות מ"א ב' וכשיטתו כנ"ל:

יא **ואם**. הרז"ה שחילק בין ההיא דב"ב ובין סוגיא דשבועות ששם מיירי בכה"ג:

יב **וי"א דאין**. הרמ"ה שפי' דשבועות שאמר בל' ולאו כו' שאין דבר ברור אצלו והוא מילי דכדי אבל בכה"ג שאמר בש"ע פרעתיך חייב:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. דבריו סתומין שלא חילק בין אמר בל' ניחותא או לא וגם דעת ש"ע צ"ע שסותר למ"ש בסי' ק"מ (ע"כ):

יג **אלא שאין כו' ואם**. ר"ל דבכה"ג א"צ לברר וכשיטת הגאונים ועסי' ק"מ ס"ד וס"ה:

יד **בין**. מתני' שם ל"ח ב' א"ל הן א"ל תנהו כו':

טו **ואם אמר**. שם מ"א ב':

(**ליקוט**) **ואם אמר כו'**. ואפי' בפקדון כ"כ כל הפוסקים דלא כרא"ש בפ"ג דב"ב סמ"ו שכ' שנאמן בשבוע' התורה במגו דנאנסו כמו בשטר והרא"ש אזיל לשיטתו שכ' בפ' הדיינין סי"ג ואי תיקשי לך כו' וי"ל כו' משא"כ במגו דנאנסו ומ"ש שם אינו נאמן היינו להפטר משבועה וכמש"ש מ"ה ב' בתוס' ד"ה בשטר כו' ותי' כו' אבל המ"מ כ' על קו' הרא"ש הנ"ל שאין כאן דין מגו שה"ה מודה שלא קיים התנאי ואיהו חייב בעצמו בזה כו' וב"י ת' בע"א משום דהוי כמגו במקום עדים וכ"כ הר"ן דאנן סהדי כו' ועבה"ג סק"י (ע"כ):

טז **או מתו**. רמב"ם דלא כרמ"ה:

יז **וכן אם**. שם ההוא דא"ל כו' דתני הלכתא וכמ"ש בס"ד:

יח (**ליקוט**) **א"ל כו'**. ושיטה אחרת להרי"ף שגורס שם ור"פ משמיה דרבא כו' והלכו למ"ה אינו נאמן ובההוא עובדא פרעין לי באפי ראובן ושמעון מפרש כפרש"י שהעדים הן לפנינו והוא מכחישן והוא מוכרח לפי שיטתו דאי ליתנהו הא בלא"ה אי"ל כן ועוד הוכיח ממש"ש ההוא כו' דתנו הלכתא וגריס אזיל פרעיה באפי סהדי כו' א"ל כיון דקא מודית כו' דוקא משום דמודה אבל גי' שלנו בין דיליה לדיליה ועתוס' שם ד"ה אזל כו' וי"ל כו' כדלקמן ר"ל שם מ"ב א' מהימנת לי כו' ומיהו כו' ועראש"ש ור"ן ועמב"ם שחקר והסכים לגי' שלנו (ע"כ): (ע"כ):

יט **אם באו**. רמב"ם ותוס' שם אזיל כו' וכמ"ש שם דלא לדחייה אבל בכה"ג מה דיחוי שייך:

כ **מיהו**. כפרש"י והרי"ף שם שאפי' באו אין נאמן אבל לא כסברתם רק בכה"ג:

כא **ואם מתו**. גמ' שם כרבא וכפירושם כנ"ל:

כב **ואם אמר**. כן מ' בגמ' שם כי היכי דלא לדחייה וז"ש שהרי אמר כו':

כג **ואם מודה**. כמ"ש התוס' שם הא אנא כו':

כד **מי שנמחק**. ב"מ יז א' הטוען אחר כו' ופי' הראב"ד שמיירי בכה"ג וכמ"ש בב"ב קס"ח א':

כה **ויש**. ג"כ מהנ"ל:

כו **וגם נאמן**. תוס' שם ומוכח מהגמ' ע"ש:

כז **וה"ה לכל**. גמ' שם:

סימן עא

א **התנה**. כתובות. מתני' פ"ו ב' ובשבועות מ"ב א' ומ' שם דאפי' בסתם כמו נאמן עלי כו' סנה' כ"ד א':

ב (**ליקוט**) **אפי' כו'**. כמו בא"ל אל תפרעני אלא בעדים דמהני אפי' בע"פ כמו שמוכח הסוגיא שם וכן במתני' מנה לי ביד כו' פטור כו' אל תתנהו כו' וכ"ש בנאמנות דמהני אף נגד עדים משא"כ שם כמ"ש בסי' ע' ס"ד (ע"כ):

ג **ודוקא**. כמ"ש בסי' ס"ט ס"ב מהא דכתובות י"ט א' לעולם דקא' מלוה כו':

ד (**ליקוט**) **אבל אם כו'**. ואם הביא ע"א מחלוקת בין הפוסקים וע' ברא"ש פ' הכותב ס"ו ור"ח פירש כו' ושם סי"ח כ' הראב"ד כו' ול"נ כו' ושם סכ"ח ולא כמ"ש הראב"ד כו' ועמ"ש בס"כ (ע"כ):

ה **ואפי' היה**. כמ"ש הסמ"ע בתי' ראשון וש"ך כיון דאין לו מגו בענין גוף הנאמנות וכן מ' בגמ' שם דאם השטר מקויים א"י לומר אמנה במגו דפרעתי אע"ג דאם לא היה מקוים היה נאמן במגו דמזויף כנ"ל:

(**ליקוט**) **ואפי' היה כו'** ממש"ל סי' ע' ס"ג א"ל טען כו' ואינו נאמן באמר שפרעו שלא בעדים במגו בפני פ' ועתה"א סי' רנ"א (ע"כ):

ו **הא דמהני**. לשיטת הרי"ף בסנה' שם שכ' אע"ג דקבליה בתרי אין נאמן בקנו מיניה נאמן והוכיח מנאמנות הנ"ל. אבל בשעת הלואה א"צ קנין כמו ערב בסוף ב"ב וכמ"ש בב"מ צ"ד א' אפ"ת בשלא קנו כו'. וכ"ז מיירי בנאמנות כבי תרי כמש"ל מהא דסנה' דבחד א"צ קנין שם ועש"ך:

(**ליקוט**) **הא דמהני כו'**. כ' ש"ך דמוכח מהרי"ף פז"ב דוקא בנאמנות כבי תרי. וליתא דשם לאחר גמר דין אבל קודם גמר דין קי"ל כרבנן דיכול לחזור בו אפי' בחד וה"ה כאן דיכול לחזור בו ומ"מ כל שלא חזר בו עד שאמר המלוה שלא נפרע דין של ש"ך שפיר כי זהו גמר דין כמ"ש בסי' כ"ב ס"א בהג"ה ולענין עדות כו' וה"ה כאן (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **דוקא כו'**. וכ"כ רש"י שם ד"ה ההוא כו' ושם אפי' בנאמנות סתם (ע"כ):

ח **הא דמהני כו'**. כמש"ש בכתובות בגמ' שבועה כו' ואף למ"ד אף על הפוגמת משום דלא מסקא אדעתה:

(**ליקוט**) **הא כו' וכן כו'** דאין כו'. כתובות שם שבועה מאי עבידתיה כו' ואף למ"ד אף על הפוגמת משום דלא מסקא אדעתיה כמש"ש ועש"ך שי"ח ע"ז (ע"כ):

ט **דכל**. ב"מ שם:

י **המדקדקים**. שבועות מ"א ב' כיון דקא מודית כו' וכמ"ש תוס' ד"ה הא כו':

יא (**ליקוט**) **הרי כו'**. כמש"ש פ"ח א' אי פיקח כו' אלמא אע"ג דבתחלה א"י להשביעה מחמת השטר יכול להשביעה לאחר הפרעון וה"ה כאן (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **ואפי' פרעו כו'**. דפסל העדים לענין חוב זה דאל"כ הנאמנות לגבי תרי מאי אהני ליה ול"ד להא דכתובות שם דשם לא פסל העדים וכאן אם האמינו אף לאחר הפרעון לא יוכל להשביעו כמש"ו ולפיכך אלא דבסתם דנין שלא האמינו אלא בתחלה שלא יוכל להשביעו שבועה חמורה משא"כ בעדים דע"כ האמינו אף לבסוף דאל"כ מאי אהני ליה כנ"ל (ע"כ):

יג **ולפיכך אם**. דבלא"ה יכול להשביעו בגלגול שבועה קלה וחמורה וכמ"ש שם מ"ח ב' חלקו כו' איבעיא להו כו' ודלא כמ"ש הרא"ש בפ' הכותב סי"ח בשם הר"ש מנרבונא ואבע"א סי' צ"ח ס"ד ועש"ך:

(**ליקוט**) **ולפיכך כו'**. דבלא"ה יוכל להשביעו בסוף שבועה קלה וע"י גלגול אף בתחלה קלה וחמורה ובסוף קלה וחמורה וז"ש קו"ח וגלגול לעולם ור"ל לעולם שאין עליו אף לאח"כ ע"י גלגול קו"ח והא דאמר קלה וחמורה במתני' שם נדר ושבועה כו' (ע"כ):

יד **שטר**. עמ"ש בסי' נ"ד ס"ג:

(**ליקוט**) **שטר שכ' כו'**. מהא דב"ב ז' ב' (ע"כ):

טו **אא"כ**. כנ"ל ס"ג:

(**ליקוט**) **אא"כ פירש כו'**. דהוי כא"ל אל תפרעני אלא בפני פ' דסי' ע' ס"ד כמ"ש בגמ' דלהכי א"ל כו' דלא לידחייה וז"ש ואם הביא כו' ע"כ:

טז **אין**. עסמ"ע ס"ק י"ד ט"ו:

(**ליקוט**) **אין כו'**. דעיקר תקנת הגאונים בחרם סתם היתה במקום דלא יוכל לישבע כגון בטענת ספק וכה"ג וכיוצא וא"י לפוטרו נגד התקנה כמ"ש בכתובות שם בין דלא כו' אבל מה אעשה כו' ועסמ"ע (ע"כ):

יז **פטרו מן כו'**. כמ"ש בפ"א נדר גדול נדר כו' במוהי הרי כו'. ורא"ש שם וברפ"ב הנודר בתורה כו':

(**ליקוט**) **פטרו כו' דאין כו'**. כמ"ש בנדרים פ"ב ואב"א שבועות כו' וכ"ה ברא"ש וברי"ן בנדרים בהרבה מקומות (ע"כ):

יח **דאין חילוק**. שם בכתובות נדר ושבועה ודוקא באשה משום דחילקו בה בגטין ל"ד ל"ה:

יט (**ליקוט**) **המחרים כו'**. צ"ע מ"ש משבועת ארור והחוזר במי שפרע ואפשר דהתקנה כך היתה דליפרוש (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **אין כו'**. כנ"ל ס"ו דלא היתה התקנה אלא בטענת ספק שא"י להשביעו וז"ש בהג"ה די"א כו' והכלל בכ"ד שאינו יודע ועש"ך (ע"כ):

כא (**ליקוט**) **ואפי' שיצא כו'**. כמ"ש ביהונתן וכן מטעם זה לא גילה יוסף לאביו (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **שטר כו'**. עס"י ע' ס"ד בהג"ה מיהו כו' משא"כ בכה"ג (ע"כ):

כג **הדין עם**. דכת"י מהני בנאמנות כמו עדים כמ"ש בס"ד ובעדים א"י לטעון כמ"ש בשבועות שם וכתובות פ"ה א':

כד **שטר שיש**. עבסי' ע"ב סי"ח והא דאדם יוכל כו' וכמ"ש שליש בזמן כו' אע"ג דהימניה כמ"ש תוס' בגטין ס"ד א':

כה **כתב כו'**. עס"י ס"א ס"ט:

(**ליקוט**) **כ'**. כמ"ש ברפ"ג דסנהדרין בדין מרומה (ע"כ):

כו **אע"פ**. ב"ב ז' ב':

כז (**ליקוט**) **שטר כו'** עסי' מ"ג ס"ח בהג"ה (ע"כ):

כח **אם העדים**. ירושלמי והביאו הר"ן בריש ר"ה נאמנים העדים כו':

כט **כיון**. דבלא"ה הולכין אחריו כמ"ש בסי' ס"א ס"ה וכ"ד שנהגו כו':

(**ליקוט**) **כיון שאין מנהג כו'**. כ"כ ב"י לתרץ דל"ת למ"ש בסי' ס"א ס"ה וז"ש למעלה ומנהג כו' וא"צ לזה וכמ"ש ש"ך שאין משתעבד במנהג אא"כ יודע המנהג וכמ"ש הרמב"ם וכמש"ש ועריי"ף ברפ"ז דיבמות אלא מיהו כו' אדעתא דמנהגא כו' (ע"כ):

ל **ואם כתוב כו'** או בטעות. ב"ב קסז קסח:

(**ליקוט**) **ואם כ' בפירוש כו'**. ער"ס כ"ט (ע"כ):

לא (**ליקוט**) **במקום כו'**. עבה"ג. וע' במרדכי בפ' הכותב בשם ר"ח שכ' הא דמתני' כתב לה היינו אומר כמ"ש בר"פ אבל אם קנו מודה אבא שאול שפוטר אף היתומים וכ"כ בטוא"ע סי' צ"ח וש"פ (ע"כ):

לב (**ליקוט**) **ונ"ל כו'**. עסי' שד"מ ס"א בהג"ה (ע"כ):

לג **אע"פ שעבר**. כתובות שם ואין משביעין אותה על שעבר וכמ"ש שם בגמ' על הכתובה אע"ג דמיד אחר מותו עבר הזמן:

לד (**ליקוט**) **אא"כ פירש כו'**. עבא"ע ס"ס צ"ח בהג"ה וכאן לא כ' וסתמי כל הפוסקים דמהני. וע' במרדכי שם סי' ש"כ פר"ח קבלנו כו' והדברים קשין להולמו וביאור הענין כך דלא מיירי אלא בכתיבה ואף בכתובה דוקא באמירה ושני דברים הן אלא בכתובה שהיא באמירה ר"ל ודוקא באמירה ג"כ ועל הסיפא אמר אבל אם כו' ועל הרישא מביא ראיה מהירושלמי ומפ' בירושלמי הגע עצמך שפטר מן השבועה ר"ל לבע"ח ומשני זו תורה ר"ל בע"ח גובה מן התורה וזו אינה תורה ר"ל כתובה אינה מן התורה וזש"ש ש"מ

שאם כו' ואפי' באמירה בעלמא ולכן סתמו הפוסקים ואף שלכאורה מ' מגמ' שם שאמר אבל מה אעשה כו' הבא כו אף בבע"ח י"ל דשיגרא דלישנא שבכ"מ נקט ולא שבקינן מה שמפורש בירושלמי מפני זה (ע"כ):

לה (**ליקוט**) **ואם כ' תהא כו'** יורשיו כו'. כמ"ש בב"ב קט"ו ב' ומה בת בנו כו' ושם קנ"ט א' מצי אמר מכח כו' אבל באין ברשותה אין יורשין בכלל דבאין ברשותה מ' בהקנאה שנתן רשות ולכן פרט במתני' יורשין ובאין ברשותה. ריב"ש סי' תצ"ד וכ"כ הטור בשם הרמ"ה אף שחולק עליו וכ"פ הב"ח (ע"כ):

לו **ומקבלי מתנה**. תוספתא שם והביאו הרא"ש שם. (ליקוט) ומקבלי כו'. כמ"ש בפ"ק דגטין משתעבדנא כו' ועסי' נ' בהג"ה וכמו באין ברשותה שאמר בתוספתא אלו כו' (ע"כ):

לז **מת לוה כו'**. ר"ל דבלא נאמנות לא היו גובין כלל כמ"ש בשבועות מ"ח א':

(**ליקוט**) . מת לוה כו'. ר"ל שהאמינו גם על יורשיו רק שלא האמינו גם ליורשי מלוה וכמ"ש במתני' שם נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך כו' אבל יורשיו כו' ובכה"ג תי' המרדכי שם סי' ש"ך קו' תוס' דב"ב קנ"ח א' ד"ה ובה"א וכמו שפריך בגמ' דשבועות מ"ח א' וכאן ל"ל דנשבעה ומתה דלמה תשבע מחיים וכ"כ תוס' שם ומצינו כו' אף שדחו תוס' אבל לא מ' הכי אינו מוכרח דשם לא בא אלא להשמיענו אלא בחזקת מי ובאופן שא"צ לישבע וגם מצינו שייחד לה מטלטלין כמ"ש בר"פ אע"פ וכמ"ש המרדכי שם (ע"כ):

לח **נאמנות סתם**. עסמ"ע:

לט **ואם כ'**. מתני' בכתובות שם וכמ"ש בסי"ז יורשיו בכלל כו':

מ **אין**. מהא דכתובות י"ט א':) ליקוט) אין הנאמנות כו'. כבר תפסו הרז"ה והרא"ש וש"פ את הרי"ף והגאונים דל"ד להא דפ"ב דכתובות דדוקא אם קדם השיעבוד לנאמנות דמי להתם והביאו ראיה מהתוספתא הנ"ל אלו הן הבאין ברשותה כל שמכרה או נתנה להם וא"כ ה"ה הבאין ברשותו בכה"ג. אבל אין ראיה מהתוספתא דשם באין ברשותה לענין החוב וה"ה באין ברשותו בהחוב כגון אפוטרופוס שלו וכיוצא וז"ש בתוספתא דוקא על הבאין ברשותה וכ"כ במלחמות והא דפ"ב ס"ל להרי"ף והגאונים דלאו משום קנוניא דה"ל להאמינו במגו כמו שהקשו תוס' וש"פ אלא דאין נאמן כלל לחוב לאחרים אף במה שתחת ידו עכשיו וראיה שהרי אבא שאול ס"ל אף מהיורשים אינו יכול לפטור ואף לפי' הרי"ף דוקא בנקי נדר מ"מ סתם נקי נדר היינו פוטרים אי לאו משום שאמרו הבא כו' ודוקא יורשים וכ"ש למ"ש בס"ס צ"ח. בא"ע כנ"ל דאף לגבי יורשים לא מהני בכתובה

ואמרי' בב"ב קע"ה ש"מ ש"מ שאמר מנה לפ' בידי אמר תנו נותנים משא"כ בלקוחות וכן כיו"ב. ובזה א"צ למ"ש הרא"ש ובש"ע סי' מ"ז והוחזק כו' ועסי' צט ס"א (ע"כ):

מא **י"א.** דב"ד ג"כ הם באי כחו ודינם כמ"ש בסי"ז:

(**ליקוט**) **י"א כו'**. ממש"ש על הפוגמת מ' מכל דחשיב שם במתני' רק זו בלבד ומזה דייק ג"כ הראב"ד דלע"א לא מהני נאמנות סתם וע"ש ברא"ש סי"ח שחולק ע"ז וכ' רישא דמתני' נקט וה"ה כולהו וראיה מדהפסיק קודם מחלוקת ר"ש בכל הנך שבועות הפוגמת כו' רק ביורשין מפ' בהדיא דלא מהני וה"ה ללקוחות ע"ש ולפ"ד הרי"ף דלא מהני בלקוחות כלל א"א לומר כן (ע"כ):

מב **מלוה.** כנ"ל ס"ג דכל כו'. הרי"ף ובב"מ צ"ד א' מתנה כו':

מג **מועיל.** כיון דעקרי' לשטרא ואע"ג שאמרו שם ק"ג אם איתא כו' שאני הכא דאהימנותיה סמיך:

(**ליקוט**) **מלוה כו'**. דטעם שאינו נאמן משום דא"ל שטרך כו' כמ"ש בב"ב ע' ולכן כאן נאמן אף ליתומים (ע"כ):

מד **אבל צריך.** וצ"ע מ"ש מס"א במלוה ע"פ ועבה"ת שם. עסי' מ"ב ס"ח ועסמ"ע ס"ק כ"ג וט"ז תי' שם כיון דאין זכות ללוה רק מכח דיבור המלוה אמרי' בו ג"כ יד בעה"ש על התחתונה וכ' הרי"ף דאשכחן נאמנות בכה"ג בב"ב ע"א ע"ש:

(**ליקוט**) **אבל צריך כו'**. וצ"ע מס"א דאף במלוה ע"פ גובה בלא שבועה וכ' בסה"ת דסתם נאמנות הוא בלא שבועה וכן הקשו האחרונים. וליתא דבשלמא כאן אמרי' דלא האמינו אלא נגד השטר דבטליה לשטריה ונשאר כשאר מלוה ע"פ אבל שם דליכא לפליגי הנאמנות דוק (ע"כ):

מה (**ליקוט**) **אפי' בחיי כו'**. ומ' דכ"ש לאחר מיתה ודוקא שהיורשים טוענים ברי ככל תביעת בע"פ. ש"ך (ע"כ):

מו **ואין המלוה כו'**. רמב"ם שם כמו במלוה ע"פ ועבה"ג:

מז (**ליקוט**) **אפי' כו' ואם כו'**. כמ"ש בב"ב קכ"ח ב' (ע"כ):

מח (**ליקוט**) **ונשבע היסת.** צ"ע ומ"ש ב"ח דשבועת מ"מ משום דאינו מעיז וכאן דהאמינו מעיז ואיני מבין שיחתו וערש"י דב"ק ק"ז א' ד"ה כדרבה כו' אבל כו' וכ"ש כאן דעשה לו טובה יותר שהאמינו ועסי' ל"א ס"ב וצ"ע (ע"כ):

מט (**ליקוט**) **ואם כו'**. כמ"ש בב"מ צ"ד א' כנ"ל (ע"כ):

נ **כשהאמין כו'**. דנאמנות הוי כמו עדים דהא מרעא לשטר כמו בעדים ובעדים אפי' בתוך זמנו כמ"ש בב"ב ה' ב' עד שיביא כו':

(**ליקוט**) **כשהאמין כו'**. כמו שהאמינו נגד השטר וגדולה מזו דאף במקום עדים מהני כמ"ש בס"א ועסי' ע"ח ס"א ובלבד כו' אע"ג דמגו במקום עדים לא אמרי' אלא דנגד עדים צריך להאמינו בפירוש (ע"כ):

נא (**ליקוט**) **ואם מת כו'**. צ"ע דזה סותר למ"ש בסי' ס"ט ס"ה הואיל כו' ואפשר דמ"ש בלשון יש מי כו' והוא תליא בפלוגתא דסי' ק"ח ס"ד אבל דברי בה"ת והטור צ"ע (ע"כ):

נב **ומיהו בחרם**. עסמ"ע:

(**ליקוט**) **ומיהו בחרם כו'**. כשיטתו בסי' ס"ט וכן סתם בהרבה מקומות (ע"כ):

נג **ויש**. ופליג ג"כ אמ"ש בסך"א וכמ"ש הרא"ש שם להדיא ואין המלוה כו' וכמ"ש בנאמנות המלוה כמ"ש בסי"ז:

נד (**ליקוט**) **או לפלוני**. צ"ל ולפלוני (ע"כ):

נה (**ליקוט**) **והאמין כו'**. וכן בלא נאמנות רק כאן א"צ שבועה ועסי' ע"ז ס"י (ע"כ):

נו (**ליקוט**) **לאו כל כו'**. שהרי שעבד נפשיה למוציא השטר ודמי למ"ש בסי' ע' ס"ד (ע"כ):

נז (**ליקוט**) **ואם היו כו'** ואם אין כו'. עסי' צ"ד סי"ד וסי' ק"ח ס"ח ומ"ש שם ושם ועש"ך ע"כ:

סימן עב

א **צריך ליזהר**. ב"מ קי"ד ב':

ב **כמו רבית**. ע"ש ס"ד ב' וע"ש בריב"ף ורא"ש והלכתא כלישנא קמא כו' אבל להוציא בדיינין כו' אבל כו':

ג **ויש מי**. עב"מ ל"ח א' וכשהוא מוכרן כו':

(**ליקוט**) **ויש כו'**. עש"ך והב"ח כו' ואישתמיטתיה גמ' דב"מ ל"ח א' (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **משום חשדא**. פי' שמשכיר לעצמו בפחות וכמ"ש מוכרן לאחרים ואין כו' פורטן כו' כמ"ש בטור וכ"כ בש"ך ולכן בהתנה שרי דלא כסמ"ע ס"ק ג"ד (ע"כ):

ה **ודוקא שלא**. ור"ל בשכר וקאי על הי"א ועסמ"ע מרדכי מהא דב"מ פ"ב ושבועות מ"ד במלוה צריך כו':

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. מה שהקשה ש"ך דא"א לפרש בשהתנה דא"כ ה"ל שוכר ליתא דמיירי דעדיין לא נשתמש אלא שהתנה כשיצטרך שיהא רשאי ואע"ג דבס"פ המפקיד קי"ל דהוי ש"ש אף בלא נשתמש בהן וכ"כ לקמן בס"ד כיון דשרי לאשתמושי בגוה וכן בפ"ב שם שאני שם דמשתמש בחנם והוי שואל שכל הנאה שלו (ע"כ):

ו **י"א דאין חילוק.** ב"מ כ"ט ב' וכן המפקיד כו' ומשכון נק' פקדון שבועות מ"ג א' מי שהפקדון אצלו:

ז **שולח יד.** דקי"ל א"צ חסרון שם מ"א א':

ח **ויש מחלקין.** ר"ל בדיעבד ועבה"ג:

ט **בין שהלוהו.** כת"ק ואף ר"י לא נחלק עליו אלא במלוה צריך למשכון. שם:

י **בין שמשכנו.** כדרב יוסף דקי"ל כוותיה דת"ק ור' יהודה ור"א ור"ע הכל אליביה שם ושבועות שם:

יא **בין שמשכנו.** מדר' יצחק אף לרבה שם ושם:

(**ליקוט**) **בין שמשכנו אחר כו'**. דלא כרש"י שפי' דקונה מדר"י אפי' באונסין דהא בעי לאוקמיה פלוגתא דר"א ור"ע ומתני' כר"י ובב"ק ל"ו ב' כגון שתפסו כו' ונעשה כו' ורב אסי ס"ל דאומן קונה בשבח כלי ואפ"ה תנן האומנין ש"ש הן ולא מצינו שיהא אסור להשתמש וחייב באונסין ומ"ש במכות ט"ז א' כיון דחייב כו' היינו למ"ד בטלו ולא בטלו וצ"ל ששרפו בידים ועתוס' שם ד"ה התם ועבמלחמות ס"פ הדיינים וכ"ד הרמב"ם וכמ"ש בסי' צ"ז סי"ד וש"ך תי' דשם כיון שמשכנו שלח ברשות כמש"ש דרחמנא אמר כו' הלכך חייב אף באונסין ופי' נכון בפרט לגי' הרי"ף דר"י ס"ל קיימו ולא קיימו ולא תי' בזה לר"י כלום רק דמ"מ קשה קו' תוס' הנ"ל אבל קשה לר"ל כו' וגם דברי הרמב"ם וש"ע הנ"ל ח"א לפרש אלא כפי' הרמב"ן דהא התם ג"כ שלא ברשות ובהנ"ל מתורץ קו' תוס' דב"מ קט"ו ד"ה וחייב ותימא כו' וזהו סיוע לפסק הרי"ף ורמב"ם קיימו ולא קיימו דע"כ רב יהודה ור"ה ס"ל כן ותניא כוותיה שם. אבל דברי הרמב"ם בפ"ג מה' מלוה שם הל' ד' שכ' לוקה ומחשב דמי המשכון כו' צע"ג וכבר תמה המ"מ שם ושם באמת מ' כדברי הש"ך וכ"כ המ"מ שם דחייב באונסין ונ"ל דרמב"ם סובר כיון דאין מחזיר לו המשכון ודאי עבר הל"ת שהרי אם נותן לו דבר אחר במקום המשכון לא עשה כלום ומש"ש התם כיון כו' ר"ל משום דקי"ל כרבנן דאינו לוקה ומשלם ואף שתוס' שם בד"ה הנ"ל דחו פי' זה והקשו שם דא"כ כו' ועוד כו' י"ל קושייתם דוק ולא משום דקיימו העשה וזה דוקא למ"ד בטלו דבאין התשלומין והמלקות יחד אבל למ"ד קיימו המלקות חייל למפרע וכמ"ש בב"מ צ"א א' וכתובות ל"ד ב' וז"ש התם כו' אין לוקה ומשלם וז"ש הרמב"ם אבד דבאבידה ודאי חייב וצדקו דברי ש"ך אבל בזה צריך מ"מ לדברי הרמב"ן דסוגיא שם למ"ד בטלו ולא בטלו (ע"כ):

(**ליקוט**) **בין שמשכנו כו'**. דלא כרש"י שכ' אפי' באונסין וראיה ממ"ש ברפ"ד דב"ק כגון שתפסו כו' ונעשה ש"ש רמב"ן בשבועות שם ע"ש במלחמות שהאריך שם ועש"ך

שחולק וס"ל כרש"י ע"ש. ופ' כרב יוסף וכ"ש לפי' הרמב"ן ורשב"א שכ' דמ"ש אימור דא"ר יצחק שלא כו' דיחוייא הוא דסוגיא דפ"ב דפסחים ופ"א דקדושין ופ"ד דגטין וש"מ אפי' בשעת הלואה א"ר יצחק (ע"כ):

יב **ואין חילוק**. דלא כשמואל מדאמרי' שם ושם דכ"ע ל"ל דשמואל:

יג שקבלו למשכון עמ"ש בהגה שניה:

יד **לפיכך**. מתני' בב"מ שם כדין ש"ש ומתני' דשבועות שם:

טו **ואם היה כו'** ואם החוב כו' ואם דמי כו'. כן הוא במתני' דשבועות:

טז **וי"א דאם**. כשמואל דה' כוותיה בדיני ור"ן ונהרדעי ס"ל כוותיה והא דלא אוקים גמ' פלוגתא דת"ק ור"י ור"א ור"ע אליביה ובדלא פירש משום דלשמואל כיון דפירש אבד כולה אף בדלא פירש נגד החוב ודאי אבד דנגדו כאלו פירש:

יז **דאם פירש**. כגי' ר"ח ור"ת:

יח **ואמר בשעת**. כפי' ר"ת:

יט **ואם נאנס**. שם במתני' דב"מ ה"ז ש"ש ואפי' שלא בשעת הלואה כמ"ש תוס' שם ושם ושאר מקומות מדבעי לאוקמי מתני' דב"מ שלא בשעת הלואתו:

כ **שנלקח בלסטים כו'**. צ"ג ב' מתני' וגמ':

כא **ישבע**. שם א':

כב **וי"א דמלוה**. כרבה כמ"ש בב"ב קמג ב' וערש"י שם ד"ה והלכתא כו' וכמ"ש בגטין ע"ד ב' והא דמוקים להו כרב יוסף משום דבעי למדחי דלא לוקים כתנאי אבל באמת פלוגתייהו בדשמואל ובדלא פירש דת"ק ור"ע ס"ל כשמואל וא"כ הלכתא כשמואל כן הלכה כרבה ועתוס' דפ"ב דב"מ כ"ט א':

(**ליקוט**) **וי"א דמלוה כו'**. דוקא מלוה אבל שלא בשעת הלואתו דקני ליה מדר"י ודאי הוי ש"ש על הכל דבזה ל"פ תוס' ארי"ף דרבה ור"י ל"פ בזה כמש"ש ודלא כמ"ש הג"מ ס' משפטים סי' נ"ו וכ"כ ש"ך וראיה ממ"ש בב"ק ל"ו ב' הב"ע כגון כו' א"ה יש כו' וכ"כ בשערים דר"י (ע"כ):

כג **אלא אבד**. כנ"ל דהוי כפירש:

כד **ומספיקא**. עסי' כ"ה ס"ב בהגה ועגמ' דב"ק צ"ט ב':

כה **ואם נאבד**. כן מפ' תוס' למתני' דשבועות ע"ש ושם:

כו **המלוה כו'**. עב"מ ל"ה ב' פעמים כו':

(**ליקוט**) **המלוה כו'**. כמ"ש בב"מ קט"ו א' טעמא כו' חריץ כו' וערש"י שם ד"ה למה כו' וכי כו' ואע"ג דשם במשכנו שלא בשעת הלואתו דקנייא אבל בשעת הלואה לא

היינו כשהחזירו בתורת חזרה משא"כ כאן בתורת פקדון. מרדכי שם וז"ש כיון דבתורת כו' (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **ומזה הטעם כו'**. דודאי מסתמא ברשותה: השכינה דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן מרדכי שם ואפי' היה בידה היתה צריך ליתן לו דלא כסמ"ע ועבא"ע ס"ס ע"ג אלא כאן דמת ראובן ואם היה מחזיר לה בחזרה גמורה היתה היא תופסת בעד כתובתה ואף שנתנה אח"כ לשמעון א"י לתופסן וכן מפורש במרדכי שם להדיא וז"ש ומת במועד כו' והוא מגמ' הנ"ל שאין נעשין מטלטלין אצל בניו ושומטו כו' וה"ה כאן כיון שלא החזיר בתורת חזרה ועסמ"ע ס"ק כ' רק מדברי הרשב"א שהביא ב"י בא"ע ס"ס ע"ג שכ' דמאן לימא לן דלא אפקיה מדעתה למשכוניה מ' לכאורה כסמ"ע וכן מ' שם לשון הש"ע ומ"מ אינו מוכרח וגם שטעם השני שנתן שם מפני תקנת השוק ג"כ שלא כדבריו ועב"ש שם (ע"כ):

כח **ראובן שנתן כו'**. דלשיטת הרי"ף משום מצוה שהלוהו כאן לא עשה לו טובה אבל לשיטת התוס' משום דקביל בעד דמיו ה"ה כאן נגד משכונו ומספיקא כו' כנ"ל ע"ש וא"ל משום פרוטה דרב יוסף שצריך לשטחה מלנערה כאן א"צ כיון שסובר שהוא ביד עכו"ם וכמ"ש בס"ס רצ"ב ועש"ך:

כט **ונתן לו כו'**. ב"מ כ"ט א' ואף ששם מ"ג ח' אר"נ נאנסו לא ע"ש מה שתי' הרא"ש שם דבאבידה כיון שבלא"ה הוי ש"ש וכן כאן לשיטת הרי"ף וש"ע ועוד תי' שם תי' אחר ע"ש:

(**ליקוט**) **ונתן כו'**. בלא שכר כנ"ל דאל"כ לא הוי שואל וכ' בלשון אפשר משום שיש כמה תי' על סתי' שני הסוגיות ובלא"ה י"ל כאן דהוי שואל דרשות הוי כמו משיכה כמ"ש בר"ס ר' משא"כ בס"א שאמר לכשיצטרך וכמש"ש (ע"כ):

ל **אפשר**. עש"ך:

לא **אין לקהל**. דהא אין להם דין מלוה על המשכון דאין חייבים זל"ז כלום דכ"א פורע חלקו ועב"ק קי"ג ב'. אבל שתא כו' וערש"י שם:

לב **ולא לנאמן**. אע"ג דהוא אפוטרופס וחייב כמ"ש בב"מ מ"ב ב' חדא דוקא לטובתם האפטרופוס חייב אבל לטובת העולם לא כמ"ש בב"ק ל"ט א' וע"ש בתוס' ובב"מ שם ועוד דאף אפוטרופס אינו חייב רק בפשיעה כש"ח ולא כש"ש מדאמרי' בגטין נ"ב ב' אייתת קבא כו' ועסי' ר"ץ ס"ך ועוד דטעמא דחייב דנפק קלא דאינש מהימנא משא"כ בנאמני הקהל:

לג **אא"כ יש**. ב"מ פ"ג א' ב':

(**ליקוט**) **אא"כ יש כו'**. עש"ך שהקשה כיון שהוא נגד הדין כו' ואיני מבין שיחתו הלא פריך בר"פ הפועלים וליחזי היכי נהיגי כו' אף דיליף מקרא ובירושלמי שם זאת אומרת מנהג מבטל הלכה וכמה מקומות ואינו ענין זה למנהג גרוע (ע"כ):

לד **המלוה כו' אף בנו**. פ' ב' בההוא הנאה כו' ריטב"א ועתוס' שם ד"ה דקא כו' ועש"ך:

(**ליקוט**) **המלוה כו'**. אף שכ' תוס' בב"מ פ"ב ד"ה דקא כו' וי"ל כו' כ' הש"ך דוקא בשעת הלוואתו משא"כ בנו ועוד כ' דלשיטת הרי"ף בלא"ה הוי ש"ש משום פרוטה דרב יוסף דשייך ג"כ בבנו דהא צריך ג"כ לנערה ע"ש (ע"כ):

לה **המלוה כו' ופטור**. עש"ך וכמ"ש במנחות ק"ט א' נעשה כאומר כו':

(**ליקוט**) **המלוה כו' ובשעת כו'**. וצ"ע מפ"ק דר"ה האומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה עובר בבל תאחר ולדברי הר"ם מותר להרגה (ע"כ):

לו **ראובן כו' אלא**. ב"ק ס"ב הנותן דינר זהב כו' ועש"ך:

לז (**ליקוט**) **כמו שנתבאר**. לשיטתו ועסי"ב בהג"ה (ע"כ):

לח **הרי המלוה**. טעו בסיפא דרישא בס"י אחר התקנה דר"ן:

לט (**ליקוט**) **שבועת השומרים כו'**. ר"ל דרבנן (ע"כ):

מ **ישבע המלוה**. שבועות שם וב"מ ל"ה א':

מא **ישבע מלוה כו' שהרי כו'**. ואף שבועה אינו חייב כמש"ל רק ע"י גלגול כמ"ש בב"מ שם מגו דמשתבע כו':

מב **ואם יש למלוה**. שם א"ר שיש עדים כו':

מג **נוטל שקל**. שם במתני' דב"ק האומר כו' חייב לשלם ואף היסת אין משביעין אותו כמ"ש בב"מ כ"ו ב' וע"ש רש"י ד"ה ואי כו' ובב"ב ל"ג א' תוס' ד"ה מיגו:

מד **אלא שמחרים**. ע' רי"ן ס"פ כל הנשבעין:

מה **ומיירי שאבדו**. תוס' שבועות שם וב"מ ס"פ האומנין:

(**ליקוט**) **ומיירי כו'**. משא"כ בדינין הקודמין דא"צ לזה (ע"כ):

מו **אם הלוה**. אבל בשני בבי דרישא לא מהני מאמינו משום שלא יתחלל ש"ש כפי' הרי"ף שם כ"כ בה"ת שמ"ט סוף ח"א והר"ן ובזה מתורץ קו' תוס' שבועות שם ד"ה והשתא וב"מ שם ד"ה תהא ועסט"ו:

מז **או שיש**. גמ' שם:

מח **ואם אין הלוה**. שם:

מט **וכולל**. טור כיון שמודה מקצת נשבע מה"ת ושאינה ברשותו הוא מדרבנן ועש"ך:

נ **ואם אמר**. ב"מ ד' א' כר"ש ועספ"ח:

נא **או שאמר.** תוספתא ועסי' ע"ה ס"ז:

נב אם כנ"ל:

נג **אמר הלוה.** סיפא דמתני' דב"ק שם אבל אם אמר כו' ועבה"ג:

(**ליקוט**) **אמר הלוה סלע כו'** א"י כו'. נלמד ג"כ מהירושלמי שם תמן איתמר לית כו' וכה כו' ומזה נלמד ג"כ הדין דסי"א כמו שמדמה כאן לרישא כן שם דמי לסיפא (ע"כ):

נד (**ליקוט**) **ויכלול כו'**. כשיטת הרמב"ם דבגלגול לא אמרי' משואיל"מ אבל נשבע ע"י גלגול וכ"כ בסי' שד"מ ס"ד אף שעיקר שבועה הוא ש"ד כ"ש אם עיקר שבועה הוא שבועה דרבנן דלא אמרי' משואיל"מ בדרבנן כמ"ש בסי' ע"ה סי"ד ועסי' צ"ג סי"ג וסי' רצ"ח ס"ב אבל לס' הראשונה דסי' ע"ה סט"ו אין מגלגל כלל רק נשבע היסת כמ"ש בטור שם ועבה"ג שם ובהג"ה שם אלא ישבע כו' או כו' ר"ל היסת ולכן הוא מהפכה וכן בסי' צ"ד ס"ט ולס' שניה דסי' ע"ה סט"ו בדאורייתא ה"ל משואיל"מ ומ"מ כאן מודה כיון שאינו רק מדרבנן ועסי' צ"ד ס"ב שיטת התוס' דאין מגלגלין שבועת ספק כלל והוא מסכים לדינא לס' ראשונה דסי' ע"ה הנ"ל (ע"כ):

נה (**ליקוט**) **שאינו יודע כו'**. אף שבפקדון עשו תקנת נגזל כמ"ש סי' צ' ס"י וסי' רצ"ח ס"א במשכון לא עשו ועש"ך (ע"כ):

נו **ואם יש עדים.** ערש"י שם ד"ה פטור ומיהו ישבע כו':

נז **ואם השיב.** ירושלמי דשבועות שם והביאו הרא"ש שם וע"ש:

(**ליקוט**) **ואם השיב כו'**. ירושלמי וכמ"ש הרמב"ן דאין זה משיב דבר שאינו במנין וכמ"ש בסי' ע"ה סי"ט וי"א כו' וכן סתם בסי' צ' ס"י וסי' רצ"ב סי"ד וסי' שפ"ח ס"א וגם דלא כהתוס' וש"פ דס"ל דבדבר דלא ה"ל לידע א"א משואיל"מ ועמ"ש בסי' צ' ס"י (ע"כ):

נח **ה"ל מחוייב.** שבועות מ"ז א' ב' ב"מ צ"ח א':

נט **ואם רצה.** כנ"ל אבל שבועה אין לו עליו כמו שהוכיח הראב"ן מהא דשבועות ל"ב ב' הכל מודים בשכנגדו כו' אילימא כו' אלא כו':

ס **אם שניהם.** כ"כ הרמב"ם אהא דריש ב"מ שנים אוחזין זה נשבע כו' ואמרי' שם בגמ' ד' א' דמאי דתפיס כו' וע"ש בתוס' ב' א' ד"ה ויחלוקו:

סא **והמלוה נשבע.** תחלה קודם הלוה כנ"ל:

סב **ואם היה.** עסמ"ע וש"ך:

(**ליקוט**) **ואם היה כו'** גם כו'. ר"ל קודם שנשבע הלוה ואם לא חיישי' שמא יוציא דלא ישבע לבטלה. סמ"ע וש"ך (ע"כ):

סג **היו שניהם.** ב"מ ל"ד ב':

סד **היו עדים**. שהרי דין שומר יש לו כמ"ש בס"א וס"ב:

(**ליקוט**) **היו כו' ושהיה כו'**. דוקא עדים דאל"כ נאמן במגו שלא היה שוה יותר וכשיטתו בסי' רצ"ו ס"א וי"א כו' ועש"ך (ע"כ):

סה (**ליקוט**) **למ"ד כו'**. כשיטתו ולכן השמיטו בש"ע (ע"כ):

סו (**ליקוט**) **ישבע המלוה כו'**. כשיטתו בסי' רצ"ד ס"ב וי"א כו' וכן כאן מגלגלין עלי' שלא שלח בו יד וכ' שלא פשע דר"ל דוקא שאין עדים ע"ז אבל ביש עדים ע"ז א"צ לישבע גם על שלא שלח בה יד כמש"ש וז"ש היה עדים כו' ר"ל אע"פ שיש עדים שנגנב מ"מ נשבע כו' כשיטתו כנ"ל (ע"כ):

סז **ישבע המלוה**. כדין שומר ב"ק ק"ז וב"מ ו' א':

סח **וגובה**. עסמ"ע:

סט (**ליקוט**) **שהרי אין הלוה כו'**. דאם הלוה מכחישו בברי הוא נשבע היסת כמ"ש בסכ"ט דאין שבועת השומרים בברי כמ"ש בסכ"ז ועמש"ש ור"ל כשאר תביעה ועוד שאין שבועת השומרין אלא להפטר ולא ליטול כמ"ש רפ"ז דשבועות ופ"ט דכתובות וש"מ כל הנשבעין שבתורה כו' ואף בשבועת השותפין שהתקינו כעין שבועת שומרין הדין כן כמ"ש בסי' צ"ג סי"ג ולכן צריך לטעם וה"ל כהלויתני כו' שנוטל בלא שבועה כמ"ש בסי' ע"ה ס"ט ואינו נשבע אלא שבועת השומרים (ע"כ):

ע (**ליקוט**) **דמלוה כו' והוי כו'**. דהוא מן הנשבעין ונוטלין בנק"ח כמ"ש בסי"ז וכמ"ש הרא"ש בפ"ז דשבועות ס"ד ועוד אמרו הגאונים ט"א כיון כו' והביאו ראיה מב"ק כו' (ע"כ):

עא **ואין אדם**. כמש"ל בסי"א ע"ש:

עב **ואם עד**. כמ"ש בסי' ע"ה סך"ג ע"ש:

עג (**ליקוט**) **הואיל כו'**. הלא"ה היה נוטל המלוה בלא שבועה כמש"ל סי' פ"ז ס"ו בהג"ה וי"א דה"ה כו'. מ"ש ש"ך דנשבע שבועת המשנה ל"נ כיון דלאו אגופא דמשכון קא טעין אלא אממונא להפטר וכמ"ש הרא"ש הנ"ל דלהכי המלוה נשבע בנק"ח כנ"ל ול"ד למ"ש הרשב"א והביאו ב"י מחו' כ"ד דשם אגופא דחפץ קטעין ולשון ב"י שם שכ' ואע"פ שזה כו' שיש ללמוד ממנו לענין מש? אטעיתיה שלאו לענין זה אמר אלא דצריך לישבע ע"פ העד לפסק הרי"ף ואף שלכאורה מ' בב"י כמ"ש הש"ך מ"מ נראה כמ"ש (ע"כ):

עד (**ליקוט**) **ואם היה כו'**. ערש"י בב"מ כ"ט ב' ד"ה בי בר כו' (ע"כ):

עה **בד"א כו'**. מכח קו' תוס' כמ"ש בסי"ב:

(**ליקוט**) **בד"א כו'** לבד ואין כו'. מ' דוקא מלוה לבדו וצ"ע שזה סותר למ"ש בססי"ב ואם היה הלוה מאמינו כו' ועסמ"ע שם (ע"כ):

עו (**ליקוט**) **כדי ליטול**. ר"ל כשהפכה המלוה על הלוה ור"ל בזה דל"ת כיון שמי נשבע כו' קאי אירשא דוקא למה הוזכר בסיפא דמתני' אלא דקאי אכולה מתני' גם אסיפא שא"י להפכה אף ברצון הלוה אף שעיקרה אירשא (ע"כ):

עז (**ליקוט**) **ואפי' מאמין כו'**. דהא מתני' איתוקם במאמינו ואפ"ה אר"א זה נשבע כו' ומתוס' שם אין מ' כן ואף שי"ל דתוס' שם פריך ל"ל לרב אשי לומר זה נשבע דהא שפיר איתוקם בדשמואל וכמ"ש הש"ך מ"מ דברי תוס' בשבועות שם ד"ה והשתא כו' מ' דהדר ביה כו' אלמא הדר כו' שכ' בפשיטות דהדר ביה ולפ"ד האיך פשיטא דהדר ביה דלמא לא ס"ל דשמואל כלל בלא קו' הגמ' וז"ש והשתא דא"ר אשי כו' ופליג עליה דשמואל אלא דס"ל דבמאמינו א"א באוקימתא דרב אשי כלל ומ"מ דברי בה"ת ור"ן עיקר דכולה מתני' בחדא מחתא (ע"כ):

עח (**ליקוט**) **ונמצא כו'**. עבה"ג ובסי' פ"ז סל"ב כ' כדברי תוס' ולדברי רי"ף ליתא ואף שבה"ת הרכיב ב' הפי' יחד וכמ"ש הש"ך מסתמא הרי"ף וטוש"ע לא מ' כן (ע"כ):

עט (**ליקוט**) **המלוה כו'**. כל הסעי' מיירי שאותו שביד השלחני שוה יותר מחובו ועסמ"ע (ע"כ):

פ **אבל כו' ואם**. כמ"ש בסי"ב (ליקוט): ואם המלוה א"י כו'. קאי על מ"ש אבל כו' והמלוה כו' וקאמר שא"י כו' אבל מודה שאינו פחות מזה שביד השולחני. ש"ך (ע"כ):

פא **אם הוא בענין**. ב"מ קט"ו א' ההוא גברא כו' וירושלמי פ' הדיינין ע"ש:

(**ליקוט**) **אם הוא כו'**. ירושלמי חד ב"נ קם על חברוי בשוקא וא"ל תרין דינרין לי בידך ומשכונך שוה תרין דינרין א"ל חד דינר אנא בעי למיתן ומשכוני שוה תרין דינרין אתא עובדא קמי דייני דנהרדעי אמרי כיון דכ"ע מודי דמשכונא שוה תרין דינרין דינרא אחרינא ייתי עלוהי סהדי ולא שמע מאי דא"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלויתיך ועבה"ג (ע"כ):

פב **ולטעון לקוח**. ב"ב ל"ו א':

פג **או להד"ם**. שם מ"ה א':

פד **או החזרתיו**. שם א"ל אביי כו' ובסוף רבה אודי ליה ע"ש:

פה **בשבועה**. כיון שאין טוען על גוף החפץ כמ"ש בב"ק במתני' קי"ד ב' וערא"ש ר"פ כל הנשבעין:

פו **בנק"ח.** כדין הנשבעין ונוטלין וכמ"ש הרא"ש שם במתני' ר"פ:

(**ליקוט**) **בנק"ח.** כ"ה דעת הגאונים והקשו עליהם ממ"ש בירושלמי בשכיר היה משכון בידו נוטל בלא שבועה ומ"ש בב"ב ל"ג א' או מהדרנא כו' אלא כו' ואם איתא מאי אהני ליה הא עכ"פ נשבע דבשלמא היסת ניחא כמ"ש תוס' שם בד"ה מיגו כו' אבל אי אמרי' דשבועה להוציא אפי' בשמא נשבע כמו המכיר כליו כו' דילפי' זו משם והמוציא על נכסי אשתו וכמ"ש בסי' צ"א ס"ג בהג"ה וה"ה כו' ועש"ך ס"ק ס"ז ועוד הקשו ממ"ש בשבועות מ"ו א' הנותן טליתו כו' נתנה כו' ואם איתא הלא אף כשהוא בידו נשבע ונוטל והנה הרמב"ן והר"ן האריכו לחלק בין אומן למשכון דבאומן א"צ לישבע בנק"ח ע"ש אבל הרמב"ם וש"ע בסי' פ"ט ס"ה פ' בהדיא דנשבע בנק"ח ונר' לתרץ דכל הנ"ל הוא כסוגיא דשם מ"ה ב' דאומרים מגו לאפטורי משבועה אבל כבר דחו הסוגיא דשם כמ"ש הרא"ש והר"ן וש"פ שם וש"ך תי' שם דוקא במשכון שבלתו לא היה נאמן אף בשבועה אבל בכל הנ"ל שבלתי המשכון היה נשבע ונוטל כמו בב"ב שם שה"ל שטר כמש"ש אי מהדרנא כו' הבא כו' וכן בשכיר וכן בשבועות שם כיון דאף נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל לכן אנן דקי"ל דנתנה לו אינו נאמן כרבנן וכמש"ש בס' הנ"ל לכן פ' שצריך שבועה בנק"ח וכ"כ רי"ו בשם הר"י וכ' הש"ך דאדרבה מהירושלמי הנ"ל ראיה לדבריו מדאמר הדין בשכיר ה"ל משכון כו'. וכ"ז כפסק הרי"ם והרמב"ם דא"א מגו לאפטורי משבועה כמ"ש בסי' צ"ג ס"ב ובר"ס רצ"ו ומ"ש הש"ך ס"ק ס"ט דאף לפסוק הרא"ש ניחא כמש"ש משום דלאו אגופא לכאורה מ' ברא"ש כדבריו שם ועוד ט"א כו' אבל ליתא דמ"מ כיון שי"ל מגו ליהמניה במגו דאפי' במקום שאינו נאמן כלל נאמן במגו כ"ש כה"ג אלא שא"א מגו לאפטוריה משבועה והוצרך ג"כ לטעם דלאו אגופא כו' דל"ת דאף בלא מגו כיון דמוחזק א"צ אלא היסת כמו בכל טענה וכן מבואר להדיא בדברי הרמב"ם פי"ג מה' מלוה ה"ג ומ"מ אינו נשבע היסת לפי כו' שא"א מגו כו' וביאר שם שאלו היו עדים שבמשכון באה. לא היה יכול ליטול אלא בשבועה כיון שאינו טוען על גופו של חפץ עכשיו שאף שאין שם עדים א"א מגו כו' כ"כ המ"מ שם. וגם דברי הב"ח ליתא כיון שעכ"פ חייב שבועת היסת א"א מגו כו' דהא ביתומים בלקוח אין עליהם שבועה כלל דטוענין ליתומין ואפ"ה נשבעין כמ"ש בסל"ה ועבה"ג ס"ק ה' וש"ך ס"ק ע"ב ולפיכך דברי הרב בר"ס רצ"ו צ"ע כיון דקי"ל הלכה רווחת כדברי הגאונים במשכון כמ"ש כל הפוסקים (ע"כ):

(**ליקוט**) **בנק"ח.** כדין כל הנשבעין ונוטלין כמ"ש בירושלמי פ' הכותב ופ' כל הנשבעין וכמ"ש בסי' פ"ט (ע"כ):

פז **ודוקא שתפס.** תוספתא כמש"ל בסי"ב:

פח **ואפי'**. עסמ"ע:

(**ליקוט**) **ואפי' מת כו'**. בגטין ל"ז א' ההיא ב"ש כו' שאני משכון כו' אלמא משכון לכ"ע כגבוי דמי וערש"י שם ד"ה דקני כו' מ"ש לענין שביעית ר"ל לאפוקי דלא קני לגמרי לחייב אף באונסין כמ"ש אימור דא"ר יצחק כו' אבל בכל מילי כגבוי דמי כמו שטר לב"ש ועסי' ס"ו ס"ח ובשבועות מ"ח ב' הא מני ב"ש כו' ועתוס' דב"ב ע"ב סד"ה מ"ד כו' (ע"כ):

פט **ונשבע על כו'** ועל השאר. כמש"ל סי"ב ממתני' דשנים אוחזין:

צ **ואפי'**. ב"מ קטז א':

צא **או בגד**. נלמד משם:

צב **שיש תקנה**. תקנת ר"ת:

צג **אע"פ**. כנ"ל:

צד **י"א דבכ"מ**. שבועות מ"ב א' א"ל רב"ח והא את כו' וכ' הרא"ש מכאן מ' שהאומר פרעתיך א"צ לברר כו' ע"ש:

צה **מיהו**. עסי' ע"ה ס"א:

צו **והא כו'**. דהא אף מממון לממון י"א דלא אמרי' מיגו כמ"ש בסי' ק"ן ס"ד:

(**ליקוט**) **והא דיכול כו'**. די"א דאפי' מממון לממון לא אמרי' מיגו והן דברי מרדכי ריש ב"מ בשם ר"ת לתרץ קו' תוס' שם ב' א' ד"ה וזה כו' וא"ת כו' והגמ"ר שם האריך בזה ואף דאמרי' שם ג' א' וש"מ מ"מ אמרה תורה כו' שם ליפטר משבועה אמרי' דבמגו כ"ד פטרינן משבועה וכ"כ בהגמ"ר שם אבל לא קי"ל כר"ת כמ"ש בכמה מקומות (ע"כ):

צז **וכל מי כו'**. כמ"ש בכתובות צ"ח א' אלמנה ששמה כו' אע"ג שתופסת בחובה ובב"מ ס"ט א' אמרו מאן פלג לך אפי' בדבר שהוא שלו וכמ"ש בפסחים ל"א א' מכאן ולהבא כו' ופי' הרמב"ן מעת ששמו לו ב"ד דע"כ יכול לסלוקי בזוזי ועסי' ק"ג ס"ו:

צח **ואם הוא**. ב"מ קטז א':

צט (**ליקוט**) **נשבע הלוה כו'**. הל' מהופך וכ"ה בסכ"ג. ש"ך ע"ש ונשבע ש"ד וכמ"ש בסמ"ב: (ע"כ):

ק **כיצד**. שם:

קא **ואין עדים לומר האיך**. ב"ב מ"ו א' הא אחר כו' וע"ש תוס' מ"ה א' ד"ה אבל כו' וי"ל כגון שמסר כו' וז"ש האיך כו':

קב **אפי' ראה**. ע"ש מ"ו א' תוס' ד"ה אי דאיכא כו':

קג **וכן אפי' כו' או כו'**. שם בתוס' וכן הסכמת כל הגאונים לבד מהרי"ף שבכולם בעינן ראה וכמ"ש שם ראה תניא והוכיחו משבועות מ"ו א' מתבי הנותן טליתו לאומן כו' וע"כ

בששכרו בעדים איירי כמ"ש שם מ"ה ב' ואפ"ה נאמן האומן ודברים העשוין לו"ל דינו כאומן וכמ"ש שם לעולם דליכא עדים והוא כו':

קד **אבל דברים**. ב"מ שם ושבועות מ"ו ב' וב"ב נ"ב ב':

קה **ויש עדים**. כנ"ל:

קו **או החזרתים**. שהרי ראה ולכך בעינן ראה שלא יוכל לומר במגו דההחזרתים כמ"ש שם:

קז **י"א דלא בעינן**. שם ואי חכים משוי כו' ואם איתא עדיין יוכל לומר החזרתיו לך אח"כ:

(**ליקוט**) **י"א דלא בעינן כו'** ודוקא כו'. ע"ש מ"ו שפיר קאמר כו' ועתוס' שם שהקשו כיון שטוען להד"ם מאי אמר ראה כו' ע"ש שדחקו בזה ונראה שודאי לא היה זה בב"ד דבב"ד ה"ל להכריח אותו להראותו האמת אתו ועסי' רצ"ז בהג"ה אמר כו' ועוד מאי שפיר שאמר אלא חוץ לב"ד ובב"ד היה טוען שחייב לו עליו או כיוצא והראה בב"ד והכירו שהוא של בע"ה רק כיון שהראה לאחר הטענות נאמן אבל זה היה חפץ שיראה קודם שיבא לב"ד דליהוי ראה וז"ש שפיר קאמר כו' וגם מ"ש להד"ם לאו רמאות כי עביד אינש דלא מגלי טענתיה אלא בב"ד ונראה שזה חידש רבא ראה תניא דוקא שראה קודם שבא לב"ד וז"ש ג"כ ואי חכים כו' ואי בב"ד זה כבר טען להד"ם ועוד כיון שיודה בב"ד שחייב לו ע"כ ישלם לו חוץ לב"ד י"ל משטה בך וכיוצא ואף שהנ"י שם יישבה ע"ש דוחק הוא ועוד מאי קאמר כבר כו' מאן שם ליה אלא כ"ז חוץ לב"ד ואי משוי ליה ראה אז לא יוכל לומר אח"כ החזרתי וז"ש ג"כ ודוקא כו' כי ע"כ בב"ד הראה כנ"ל (ע"כ):

קח **וכן אם הוא מפורסם**. עתוס' שם ד"ה שפיר ושם ל"ג א' ד"ה לקוחה כו':

קט **ואפי' אמר**. שם ואי חכים כו'. תשו' הרא"ש:

(**ליקוט**) **ואפי' אמר בשעה כו'**. וכ"כ בסי' קל"ג ס"ג וצ"ע כיון דעומד וצווח שחייב לו ועסכ"ג או בפני עדים כו' מ' דגם בפני עדים דוקא קודם כו' וראייתו ממש"ש ראה תניא ומפרש חוץ לב"ד כנ"ל אין ראיה דשם אילו ראו חוץ לב"ד היה טענתו בטילה כיון שטען להד"ם וכמ"ש אי חכים כו' כיון שטען תחלה להד"ם ובכה"ג שפיר מ"ש למעלה י"א כו' וטען אז כו' ר"ל שבטענתו אז מפסיד בב"ד וטוען עכשיו טענה אחרת כה"ג דשם ועש"ך ס"ק צ' משא"כ כאן ועש"ך ס"ק צ"א שהקשה ועוד דאל"כ כו' וחילק שם ותי' דחוק ועוד ק' ששם ובסי' קל"ג ס"ג כ' ויתרה בו כו' וזה סותר למ"ש כאן י"א כו' (ע"כ):

קי **ודוקא שראוהו**. דאז לא אמרי' מיגו למפרע ועתוס' ל"א ד"ה לאו:

קיא **ואם יש עד**. שם ל"ד א' וע"ש בתוס' ד"ה הוי לכך נר' כמו שפירש ריב"ם כו':

(**ליקוט**) **ואם יש עד כו'**. ר"ל שבא לידו בתורת משכון וכמ"ש בסכ"ג ובסי' ע"ה סי"ג בהג"ה אבל אם מעיד שבא לידו בתורת שאלה לכ"ע הוי משוילו"מ ואם א"י האיך בא לידו אפי' בב' עדים נאמן כמ"ש בש"ע (ע"כ):

קיב (**ליקוט**) **וה"ל כו'**. שאם היה מכחישו ואומר לקוח וכיוצא היה מחוייב שבועה דאורייתא וערשב"א שם (ע"כ):

קיג **וי"א דהמלוה**. ע"ש שכ' שאפי' בשני עדים שראו המלוה נאמן דקי"ל בע"ח קונה משכון מדר' יצחק ה"ל המוציא ועליו הראיה ול"ד לאומן דאינו קונה הכלי ובב"מ מ"ח א' ואילו תשומת יד כו' דמחסרא משיכה אבל אם משך קנה ומייתי ראיה דמשיכה קנה וב"ה לא העתיק אלא ראשית דבריו:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. אפי' בב' עדים שבא לידו בתורת משכון דקני למשכון מדר' יצחק וכמ"ש בב"מ מ"ח א' דקני במשיכה וכשמחזיר למלוה ה"ל כפקדון בידו והוא כשיטתו דס"ל דאף בשעת הלואתו קונה מדר' יצחק וכמ"ש הרמב"ן דמ"ש אימת אר"י שלא כו' דיחוייא היא דכל הסוגיות אינן מורות כן כמ"ש בפ"ב דפסחים ופ"ק דקדושין ופ"ד דגטין ?וס"מ ואף לדעת תוס' כיון דקנו ליה מ"מ להנך דברים לקדושין וכיוצא ה"ה דיכול לטעון עליו אפי' בעדים וכ"כ הרמב"ם להדיא בפי"ג הל' ג' כנ"ל וצ"ע שמה כ' הרב דוקא בע"א וכן בסי' ע"ה סי"ג וכן תמה הט"ז וש"ך ונראה שהרב לא כ' משום ה"ט שלא נ"ל בזה כוותיה אלא משום ט"א שכ' בסי' תתקצ"ח של"ד לנסכא דר"א דהתם משום דחטף ושלא כדין בא לידו וה"ל כגזלן וכ' ובזה מתורץ קו' תוס' על עובדא דאבימי דלא הוי משוילו"מ וז"ש בסי' ע"ה י"א דוקא כו' וצ"ע דא"כ ה"ל על הרמב"ם וש"ע שם שכ' בהלואה ג"כ וכן בכמה וכ"ד כל הפוסקים וכ"ד הרשב"א ג"כ בכמה מקומות והתשובה ההיא חסר וקיצר הרבה ומיירי שהעד מעיד על המלוה והוא אומר שעוד חייב לו חמשים שכה"ג לא הוי משוילו"מ כיון שאינו רק מדרבנן וכמ"ש בסי' אלף מ"ם ע"ש וזהו שמחלק בההיא דאבימי ושם ג"כ מדרבנן ול"ד לנסכא דר"א דה"ל כגזלן וה"ל מחייב שבועה דאורייתא שב' עדים מחייבין ממון ודוק אבל עיקר דכה"ג אף בב' עדים וכ"פ ש"ך ומה שהקשה בט"ז הא קי"ל בסי' פ"ט ס"ג וסי' צ' ס"ג דכל שבב' עדים אין מחייבין אלא בשבועה א"א משוילו"מ טעה בזה דכאן מחזיר בלא שבועה אלא שאח"כ נשבע היסת כמו בכל תביעה וכמ"ש ש"ך ס"ק פ"ב (ע"כ):

קיד **והא כו' אבל כו'**. ב"ב מ"ו ביוצא מתחת יד אחר כו'. מ' דוקא שהוא בידו אבל אם אין בידו אין האחר נאמן ואע"ג שיש לדחות דאם הוא ביד האומן כיון שאין האומן עצמו

נאמן מ"מ מ' שם דוקא ביוצא מתחת ידי אחר וקאמר אותו האחר וכמ"ש רשב"ם שם:

(**ליקוט**) **והא דאדם כו'**. ב"ב מ"ו ב' כיוצא כו' וקאמר כו' אבל אם האומן אומר שהוא לקחו לא ולהכי לא אוקים בכה"ג בפני כו' שהאומן אומר כך על עצמו ואף שהאומן אין לו חזקה היינו כשהוא בידו אבל כשהוא ביד אחר אין חילוק בין אומן לאחר כיון שזיכה מחמת תפיסת האחר והוא אינו אומן וכמ"ש בסיפא שכ' אבל אם שמעון כו' אפי' אם ראובן אומן ודברי הרב לקוחים מתשו' הרא"ש שהביא הטור סל"ג וסיים שם כיון שאין יודע כי אם ע"פ חבירו מ' אבל אם היה יודע בעצמו שכ"ה נאמן וזה שכ' הרב אבל אם שמעון כו' דלא כש"ך שהבין שלקח מתשו' הרשב"א והקשה עליו וליתא (ע"כ):

קטו **אבל אם שמעון**. שם מ"ש רישא ומ"ש סיפא. מ' דוקא משום שהאומן אינו נאמן על עצמו אינו נאמן ג"כ על אחר אבל באחר נאמן בכ"ע וז"ש מ"ש כו' כיון דברישא אינו נאמן גם בסיפא כן:

קטז **להרמב"ם**. דייק לשון עשויין:

קיז **ולהרי"ף ור"ת**. מדאמרי' בב"מ שם כיון דמיפגמא כו' ומדקא' האי נמי כיון כו' משמע דבלא מיפגמא נמי יש דברים שאין עשויין והוא מפני חשיבותו:

קיח **והוא שיהיה כו'** וזה הכל כו'. כן הוכיחו תוס' שם ובשבועות מ"ו ב' מדאפיק ספרא דאגדתא מ' דכ"ש שאר ספרים ובב"ק קי"ד ב' המכיר כליו וספריו כו' ולקחן הימנו ואמאי הא אין נאמן בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר וא"ל דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן כיון שאין טוען שהוא גנב דכמה גנבים איכא ועסי' שנ"ז ס"א ותי' דמיירי באדם שאינו רגיל כו' ע"ש:

קיט **המוחזק במשכון כו'**. והביא בעה"ת ראיה מהירושלמי דכתובות והביאו הרא"ש פ"ד דכתובות סכ"ט חדא איתתא הוה פורנא כו' כמ"ש עד כדי דמי' דוקא וס' אחרונה ס"ל דוקא להוציא אמרו כן משא"כ כה"ג דהא אלו היה טוען לקוח היה נאמן ה"ה דנאמן במגו ומכתובות אין ראיה דשם ידוע שחייב לו אבל כאן י"ל כס' הראשונה:

קכ **וי"א שהדין**. כ"כ בה"ת בשם הרמב"ן וירושלמי הנ"ל פי' לענין שכירות מדור אלמנה וכ"פ הרא"ש שם והביא ראיה דהדין עם המחזיק מכתובות צ"א ב' א"ל רבא כו' הכא מי אית ליה פסידא כו' משמע דאם אין מסלקו בכל החוב אין יכול לסלקו אע"ג דרבא ס"ל דהלוקח יכול לסלקו לבע"ח כמ"ש תוס' שם ד"ה מאי:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עסי' ק"ט ס"א ונראה שהרב לא הגיה שם לפי שהיורש הוא המוחזק אבל צ"ע שם מגמ' דכתובות הנ"ל צ"א ב' ואף לס' הש"ע כאן משום דל"ד לשם דכאן מכחישו שאינו חייב לו כ"כ ועש"ך שם (ע"כ):

קכא **אין כו'**. הכל שם. וכדעת י"א סי' קל"ה ס"א בהג"ה וכ"כ בהת"ר

קכב **ואם החזיק כו'** ויש לו כו' וישבע היסת. עסי' ק"מ ס"א ומ"ש שם:

קכג (**ליקוט**) **וישבע היסת שלקחה כו'**. דוקא כה"ג אבל לענין החוב נשבע בנק"ח (ע"כ):

קכד **אם המלוה**. כמש"ל סי"ב:

קכה (**ליקוט**) **נשבע שמשכונו כו'**. ש"ד (ע"כ):

קכו **ראובן כו' קודם שנפלה כו'** וכיון כו' אבל אם כו'. הכל נת' בסי"ח:

קכז (**ליקוט**) **או בפני כו'**. עמ"ש בסי"ח אף שלכאורה ראיה לדברי הרא"ש מדלא טעין האי פומבדיתאה לקוח וכיוצא אבל י"ל דלא מגלי טענתיה כו' כנ"ל (ע"כ):

קכח (**ליקוט**) **היסת**. דהמשכון הילך כמש"ל (ע"כ):

קכט **מי שיש**. ב"מ ק"ח א' טעמא דפנינהו כו' אבל הכא כו':

(**ליקוט**) **מי כו'**. בב"מ קי"ח א' טעמא דפנינהו כו' וכ' הרשב"א מדלא קתני בסיפא הילך יציאותך ש"מ דלא בעי פנינהו אלא ברישא בלחוד וטעמא כיון שאין דרך לפנות אבנים מיד סמכא דעתיה כו' והר"ן חלק עליו ממש"ש וצריכא כו' ש"מ דשוין הן ויש שלמדו מכאן למשכ' כו' וכ' נ"י שלפ"ד הרשב"א במשכון קני מיד ועסי' של"ו ס"ב ששם פ' בטוש"ע כרשב"א וע"ש בב"ח וסמ"ע שכ' טעם אחר לחלק בין פועל לגינה ונעלמו מהם דברי רשב"א הנ"ל ומ"מ צ"ע ונראה שסמך אסוף דברי נ"י שכ' שם ונוכל לומר כו' ועוד כו' (ע"כ):

קל **בריא לי**. ר"ל ברי לי שנפחת בפשיעה:

קלא **ונשבע היסת**. דאין נשבע שבועת השומרים אלא באינו יודע בעל הפקדון ועש"ך ומיירי שאין המשכון שוה יותר מחובו:

(**ליקוט**) **ונשבע היסת כו'**. לפי שאין שבועת שומרים אלא בתובע ספק אבל בודאי דינו ככל התביעות ועתוס' דב"ק ק"ז א' ונר' כפי' ריב"א כו' והסכימו הפוסקים לפי' וכמ"ש ר"ס פ"ז (ע"כ):

(**ליקוט**) **משכון כו'** ונשבע היסת כו'. כ' הסמ"ע דלא חייבה התורה לישבע כו' והביאו בה"ג ושגה דא"כ אמאי אמר בסעי' ל' וכן הדין אם נפחת כו' הא אין מחוייב שבועה דאורייתא ולא אמרי' משוילו"מ ועסמ"ע ס"ק ל"ח וכמ"ש בסי' ע"ה סי"ד (ע"כ):

קלב (**ליקוט**) **ונפטר**. וגובה כל חובו ומ"מ א"צ רק היסת כיון דאגופא דמשכון קא טעין וז"ש ונפטר (ע"כ):

קלג **ואם מודה**. כמש"ל ס"ב וכ"ש בפשיעה שאף יותר על חובו חייב אף למ"ד ש"ח בש' שם:

קלד **ואם יש מחלוקת.** הכל ע"ד שנת' לעיל דעל המוחזק השבועה:

(**ליקוט**) **ואם יש.** קאי אדסמיך ואם מודה כו' (ע"כ):

קלה (**ליקוט**) **שהרי המשכון כו'.** עש"ך שהקשה הא בסי' פ"ז פ' שמשכון לאו הילך וברמב"ם פ"ד מה"ט מפורש אף שהלוה עליו ולא דק דכאן מיירי שנותן לו המשכון בחובו כמש"ל ושואל ממנו חמשה וכן לקמן ושואל ממנו עשרה כו' ועסמ"ע שם ואף שהש"ך חולק עליו וכ' דאין מחוייב ליטול המשכון מ"מ כ' דמיירי שמרוצה בכך וע"ש ס"ק קי"ט וס"ק קכ"ב (ע"כ):

קלו (**ליקוט**) **ומנכה.** צ"ל ומגבה ר"ל שמגבה ללוה ה' מתוך המשכון והשאר מחזיק לעצמו (ע"כ):

קלז **נאמן בשבועה.** בנק"ח:

(**ליקוט**) **נאמן בשבועה.** לא נחית כאן אלא ליתן טעם למה נאמן אבל כל השבועות הללו אינן אלא היסת כמש"ו וכ"ש כו' וכן בר"ס זה ונשבע היסת כו' וכמ"ש כיון שאין חלוקין בהלואה כלל אלא בגופא דמשכון א"צ לישבע רק היסת דלא כש"ך שהאריך כאן בחנם ודבריו דברי תימה וא"צ להאריך בזה (ע"כ):

קלח **שבועת היסת.** ומ"ש באיני יודע. הגיה בט"ז איני יודע אם נפחת ר"ל אם נפחת כלל דאל"כ הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם וע"ל סעי' י"ב:

(**ליקוט**) **איני יודע כמה כו'.** אף שמודה לו שנפחת סך מה לא הוי משוילו"מ דמה שמודה לו נותן לו המשכון עצמו כנ"ל ומגבה לו כו' והמשכון בפקדון בידו כמ"ש במתני' מי נשבע מי שהפקדון כו' והילך הוא כמ"ש המ"מ ועסי' פ"ז בבה"ג ס"ק ע' והוכיחו כן ממ"ש בב"מ ה' א' ומתו כולהו ול"ק דקיימא באגם ועסי' פ"ח סכ"ד וכגון שהרקיבו כו' (ע"כ):

קלט **מלוה כו'.** עסי"ב ועבה"ג:

קמ (**ליקוט**) **זה נשבע כו'.** עש"ך אבל אין המלוה נשבע כו' וכמ"ש בב"מ ה' ב' ונימא כו' ומי יהיבינן כו' (ע"כ):

קמא **ואם רצו.** ע"ס קל"ח ס"א:

קמב (**ליקוט**) **ואם הם חולקים כו'.** עסי' קל"ח ס"א ועש"ך (ע"כ):

קמג **מלוה שטוען.** דוקא בריא כמ"ש בסי"ד. סמ"ע וש"ך:

(**ליקוט**) **בריא כו'.** דוקא ברי שאז הוא כשאר התביעות ונאמן הלוה במגו שא"ל בידי כלום שאין שבועת השומרין להוציא משא"כ בשמא כמ"ש בסי"ד (ע"כ):

קמד (**ליקוט**) **נמצא שמעון כו'**. פשט דבריהם מ' שצריך לשלם כל הב' דינרים אבל לדינא דברי הש"ך דאין מחייבין בע"א יותר מב' עדים ולפ"ד מ"ש בסי' ע"ה סט"ו וי"א שכיון כו' דוקא על הגלגולים אבל על עיקר השבועה נשבע וכ"כ ש"ך שם (ע"כ):

קמה **וזה א"א כו' ולוי כו'**. ב"מ ל"ו ב':

קמו **הלכך ה"ל**. ר"ל אף על הדינר הב' וכמ"ש בירו' הביאו הרי"ף סוף שבועות או הב לי' כו' וכ"ש אם אין מחמת גלגול וסובר שאף במחוייב שוי"ל הדין כן ועסי' ע"ה וסי' צ"ה:

(ליקוט) הלכך ה"ל שמעון משוילו"מ. פשט הלשון מ' על כל הב' דינרים דעל דינר הא' לא שייך משוילו"מ וכן כל הסעי' מיותר ולא קמ"ל כאן אלא דין שומר שמסר לשומר ומה שהקשה ש"ך דלא יהא ע"א חמור מב' עדים ליתא דע"כ ס"ל לבעל סברא זו דאף שא"י לישבע אעפ"כ כאלו השבועה מוטלת עליו ומגלגלין עליו ועסי' צ"ד ס"ז וע"ש ס"ה כשמגלגלין כו' ואלו ה"ל עדים על טענה ראשונה לא היה צריך לשבע על השניה ועכשיו שיש ע"א על הראשונה וצריך לישבע צריך לישבע על השניה או ישלם וכן בסי' ע"ה סט"י וי"א שכיון כו' ואילו ה"ל ב' עדים על טענה הראשונה לא היה צריך לשלם על הב' (ע"כ):

קמז **וכן**. כנ"ל:

קמח **ואם יש**. עתוס' שם בב"ב ד"ה את המנית כו':

קמט (**ליקוט**) **ונאנס כו'**. כשיטתו בס"ב ובהג"ה כ' ואם פשע כו'. כשיטתו שם (ע"כ):

קנ **אם דרך**. גמ' שם א':

קנא **ואם פשע**. תוס' שם מ"ב ב' ד"ה כל כו' והוכיחו כן מדאמרי' ומשתבעה אמיה כו' דמ' דאי לאו משתבעה חייב דלמא פשעה ומ' דמשום פטור דידיה משתבעה מדקא' משתבע כו' ומשתבעה אימיה כו' ופטור דמ' דאינו פטור עד דמשתבעה:

קנב (**ליקוט**) **חייב כו'**. עש"ך (ע"כ):

קנג **שמעון פושע**. שם א' במתני':

קנד **אפי' אם היה גדול**. דבמפקיד כה"ג פטור כמ"ש שם ל"ו א' ב' כאן חייב כמש"ו שהממשכן או כו'. כמ"ש שם צ"ח ב' וכן בשעה שמחזירה ר"ל אם שילח ביד בנו של משאיל חייב כל שלא אמרו לו המשאיל:

(**ליקוט**) **ראובן כו' אפי' כו'**. עמ"ש בס"ס ק"ך ועש"ך שכן הסכים ג"כ וכ"ד כל האחרונים (ע"כ):

קנה (**ליקוט**) **דין מלוה כו'** ?ומיהו כו'. עסמ"ע וש"ך (ע"כ):

קנו **ואם נאבדו**. עסמ"ע:

קנג (**ליקוט**) **ואם הוא כו'**. דהמע"ה (ע"כ):

קנח (ליקוט) ושיש כצ"ל דלא כש"ך כיון שא"י מה היה במשכון אין עליהם כלום והשטר בתקפו משא"כ בשכתוב בתוך השטר (ע"כ):

קנט **וטוען היורש**. עבה"ג ועש"ך:

(**ליקוט**) **וטוען כו'**. ר"ל בספק דבטענת ודאי היה נשבע וגובה חובו כמ"ש בסי"ד (ע"כ):

קס (**ליקוט**) **נשבע הנתבע כו'**. כדעת הרא"ש בפ"ג דב"ב סי"ז דמשבעינן לנתבע בטענת שמא אף שאין על הנתבע רק היסת כמש"ש דלא כתוס' שם וכמ"ש בסי' קל"ג ס"ה בהג"ה דלא כש"ך ונעלמה ממנו דברי הרא"ש הנ"ל דאף אם טוען לקוחה בידו והחזיק ג"ש ואפ"ה ס"ל דמשבעינן היסת לנתבע והשבועה כאן משום דטענינן להו החזרתי כמ"ש בב"ב ע' לכן נשבע שלא החזיר לו אבל נאנסו לא טענינן לא מיבעיא לס' ראשונה דסי' ק"ח ס"ד אלא אפי' לס' האחרונה מ"מ אין טוענין להן שישלם זה שכנגדו מספק. ומ"מ אין דעת התוס' ורמב"ם כן וכמ"ש בסי' קל"ג ס"ה בש"ע ועסי' ק"ן ס"ו ששם כ' שני הדיעות ועסי' רצ"ז שסתם וכ' אפי' בלא שבועה ולא הגיה בם הרב שם ועמ"ש בסי' קל"ג שם ב' הראב"ד ועבה"ג שם (ע"כ):

קסא (**ליקוט**) **וטוענים היתומים**. טענת ודאי דבספק אין מוציאין כמ"ש בסכ"ד וה"ה ביורשין כמ"ש בסי' ע"ה ס"ק דוקא בשטר נשבעין שהשטר בחזקתו וז"ש בד"א כו' ישבע היסת וכ"כ ש"ך (ע"כ):

קסב (**ליקוט**) **וישבעו כו'**. כמ"ש בשטר כיון שבאין ליטול (ע"כ):

קסג **בד"א**. כמ"ש ב"מ קטז א' עד כדי דמיהם:

קסד **בד"א**. שם:

קסה (**ליקוט**) **אבל אם כו'**. ונשבע היסת לכ"ע כיון שטוענין ברי וכמ"ש בסי"ח (ע"כ):

קסו (**ליקוט**) **מדברים כו'**. וראוהו בידו דלא כסמ"ע וכבר השיגוהו כל האחרונים ועמ"ש בסי' רצ"ז (ע"כ):

קסז **וכן הדין**. במכ"ש ועסי' ס"ו ס"ח:

(**ליקוט**) **וכן כו'**. קמ"ל דאין חזקתו שבחיי הגר מועיל עתה (ע"כ):

קסח **חייב להשיבו**. נלמד מהנ"ל וע' סמ"ע:

קסט **ויש מי**. עש"ך וי"ל דס"ל דאין הנכרי קונה במשיכה ועדיין של ישראל הוא:

קע (**ליקוט**) **וכבר יצאו כו'**. דישראל כבר אסתלק ליה וקני נכרי אף דבמטלטלין י"א דאינו קונה במשיכה (ע"כ):

קעא **בד"א**. עבה"ג וכמ"ש בב"מ י"א:

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. כפי' תוס' שם והרמב"ם מפ' כפירש"י וכ"כ בסי' ער"ה סכ"ח ומ"מ

אין נ"מ לדינא כמ"ש תוס' אפירש"י שם וצ"ל דאיירי כו' וכ"כ המ"מ אדברי הרמב"ם שם ואין נ"מ אלא בפי' הגמ' שהרמב"ם העתיק כפי' דאמשכון והטור כאן העתיק כפי' תוס' דאבעל חצר קאי (ע"כ):

קעב **ראובן**. עסי"ח בהג"ה:

קעג **משכונו של**. כנ"ל בסל"ט ועש"ך:

קעד (**ליקוט**) **ונתן כו'**. כנ"ל דאפי' בלא הלוה זכה במותר וכן כאן זכתה לו חצירו ועש"ך וכ"כ ט"ז (ע"כ):

קעה **משכון של**. ג"כ כנ"ל:

קעו **יש להסתפק**. עש"ך:

(**ליקוט**) **יש כו'**. כבר כ' ש"ך דאין כאן ספק דודאי זכה (ע"כ):

קעז **המחזיק כו' אבל**. עבה"ג ועגמ' דב"ב ל"ג בעובדא דרבה בר שרשום וע"ש בראש"ש ופי' הר' יונה דבריו כו':

קעח (**ליקוט**) **וישבע ש"ד**. שאם כפר הכל היה נשבע היסת ושבועתו ליפטר כדין כל הנשבעין ונוטל קרקעו קודם שנשבע וכמ"ש ש"ך ס"ק פ"ב כיון שאין לו חזקה צריך להחזיר וחזרה תביעתו כתביעת בע"פ (ע"כ):

קעט (**ליקוט**) **נאמן כו'**. אע"ג דבמשכון נשבע בנק"ח שם שאינו נפרע מגוף המשכון ודאי ליטול משא"כ כאן שנפרע מהפירות וכמ"ש בסי"ז בהג"ה ודוקא שתפס חפץ אבל כו' ומ"ל מעות או פירות כיון שנפרע מהן דדוקא במשכון מטלטלין שא"י להחזיק לעצמו בע"כ של לוה משא"כ כאן וז"ש מפירי דארעא דלא כסמ"ע וכ"כ הרמב"ם וש"ע בסי' קמ"ט סכ"ב וגובה אותו מהפירות וגובה כו' ר"ל כיון שגובה מהפירות אילו היה אביהם חי אין לו עליו אלא היסת עכשיו שמת אין נשבע היסת כשיטתו כדעת תוס' שם וכמ"ש בסי' קל"ג ס"ה וכן בס"א שם כ' וגובה משבחה דלא כמ"מ שכ' לחלק בין קרקע למטלטלין וכ"כ סמ"ע דהא שבועת המשנה נשבעין ג"כ על הקרקעות כמ"ש בפ' הכותב שמשם למדו שבועה דרבנן על הקרקעות וכן הקשה ש"ך אלא כמ"ש כיון שמוחזק בקרקע ורוצה להשתלם מפירותיה אין זה ליטול ומוכח כן בעובדא דרבה בר שרשום וכמו שהקשו תוס' שם דעכ"פ צריך לישבע ותי' דאין נשבעין מספק היסת וכבר כ' בסי"ז דליטול נשבעין אף מן הספק וא"כ הדק"ל מאי אמר דמגו דאי כו' כי אמינא כו' אלא כמ"ש דאין זה ליטול ואין נשבע אלא היסת להחזיק ולכן אין נשבע מספק ועסי' ק"ן ס"ו (ע"כ):

קפ **המלוה את כו'**. עבה"ג ועגמ' דב"מ פ"ב ופ"א א':

(**ליקוט**) **המלוה כו' אם כו'**. דחייב עדיין לנערה ואיכא פרוטה דר"י ועסמ"ע וש"ך וזה לשיטת הרא"ש אבל לפימ"ש הרמב"ן והרשב"א והר"ן שאפי' בשעת הלואתו קני ליה מדר' יצחק וסוגיא דשם דיחוייא היא ושכן מוכח כמה סוגיות ומטעם זה אמרו במתני' דהוא ש"ש א"כ כאן היה פטור אף קודם הזמן וכמ"ש בהג"ה למ"ד ש"ח אבל ליתא דמ"מ לא גרע מאבידה וכמש"ש בסוגיא אלא דרמב"ן כ' דא"צ לזה (ע"כ):

קפא (**ליקוט**) **אבל למ"ד כו'**. ואינו ש"ש אלא נגד מעותיו דהוי כאלו פירש משא"כ כאן דפרע (ע"כ):

קפב **לא מחייב**. כיון שאין עליו כלום:

קפג **ראובן כו' פטור**. עסמ"ע וש"ך ומשמיא הוא דרחימו עליה כמ"ש בב"ק קטז א':

(**ליקוט**) **ראובן כו'**. חדא דהא לא משך וכל השומרין אינן חייבין אלא במשיכה ועוד שגם בלא הלואתו היה נשרף ועסי' ש"מ ס"א בהג"ה (ע"כ):

קפד **אם המשכון**. רש"י בשבועות מ"ג ב' ד"ה אבוד כו' וכ"מ שם בגמ' דקא' אבד המשכון אבד אלפא זוזי משמע הא כ"ז שהן בעין א"צ שיקבלנו דאל"כ לשמעינן בכה"ג:

קפה (**ליקוט**) **ואינו שוה כו'**. ל"ד דה"ה אם שוה ועמ"ש בסי' ע"ד ס"ה מפ"ד דגטין (ע"כ):

סימן עג

א **במקום כו'**. תוספתא רפ"י דב"מ המלוה את חבירו סתם אין פחות משלשים יום ובמדינה שהיא נוהגת פחות מכן או יותר על כן משנין ממנהג המדינה:

ב (**ליקוט**) **שא"י לתובעו קודם**. ר"ל דוקא לענין זה כמ"ש ס"ס ע"ח. סמ"ע וש"ך (ע"כ):

ג **בין כו'**. מכות שם:

ד **בין במשכון בין כו'**. שבח קמ"ח א' שואל אדם כו' ומיירי בין במשכון בין בלא משכון דקתני סיפא ואם אינו מאמינו כו' ואמר בגמ' שם מ"ש השאילני כו' וערש"י שם ד"ה הלויני כו':

ה **אבל שאלה כו'**. עבה"ג עוד הוכיח הרא"ש שם ממ"ש בשמחות המשאיל חלוק לחבירו לילך לבית האבל אינו רשאי לתבעו עד שיצאו ימי האבל וברגל עד שיצאו ימי הרגל ובמשתה עד שיצאו ימי המשתה מ' הלא"ה יכול לתובעו מיד ועסי' שמ"א ס"א וס"ב:

ו **מיהו כו'**. ב"ק ק"ג א' וזוזי בכדי כו' וכאן לא שייך מ"ש שם קמ"ל וא"ל להכי כו':

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. עש"ך וכ"כ ט"ז ע"ש (ע"כ):

ז **המלוה כו'**. עבה"ג וכמ"ש ג"כ בכתובות ק"י א' ע"ש:

ח (**ליקוט**) **וקבע לו כו'**. עש"ך שכ' אף לאחר הלואה ועתוס' דב"מ ס"ז ב' ד"ה והלכתא. ונראה כו' ואפ"ה קאמר פשיטא כו'. דלא כרש"י שם ד"ה ואמר לא כו' וכ"ז שהזמן לא על ל' יום (ע"כ):

ט **בין במלוה ע"פ בין כו'** בין כו'. מכות שם מתיב ר"כ אומדין כו' א"ר הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר כו' וכ"ש מלוה ע"פ כמ"ש במכות שם סבור מינה כו':

י **בין שמת לוה**. ב"ב ה' ב' והלכתא כר"ל ואפי' מיתמי כו':

(**ליקוט**) **בין שמת לוה**. כמ"ש בשאלה כתובות ל"ד ב"ק קי"ב (ע"כ):

יא **אם יורשיו**. עמ"ש ס"י:

יב **טען המלוה כו'**. כדין כפירת ממון וכמ"ש במתני' דמכות שם אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו כו' ועסמ"ע סק"ט:

יג **זה אומר כו'**. בד"א כו'. כנ"ל ועט"ז וש"ך סק"י:

יד (**ליקוט**) **בד"א כו' היסת**. כ"כ הרמב"ם רק שלא כ' רק אשטר וטור כ' גם במשכון וכ' סתם ישבע ונדחק בבד"ה דהיינו היסת אבל ליתא דבמשכון ודאי נשבע בנק"ח אבל בשטר כיון שאינו טוען פרעתי א"צ רק היסת. ש"ך. אפשר דס"ל להטור כיון שאינו טוען טענה לבטל השטר ג"כ צריך לישבע ועסי' פ"ב סי"א (ע"כ):

טו **ראובן נשבע כו'**. כמ"ש בכתובות פ"ו א' א"ל ר"כ לר"פ כו' ואמרי' בשבועות בכמה מקומות ובנדרים ט"ז א' שאין נשבעין כו':

טז ומכין כתובות שם כנ"ל:

יז **ואם כו'**. שבועות כ"ט א' שבועה שאוכל ככר כו' ובירו' שם והביא הרא"ש שם כיצד עושין אומרים לו שיאכלנה מוטב כו' וה"ה כאן לא ימכור:

יח **ומכין**. גם זו היא שבועת שוא שחייבין כו' אלא שבזה"ז אין מלקות דליתא אלא בסמוכים ועש"ך סקט"ז:

יט **ואם מתוך**. דאז אין שבועה ?השניה לבטלה כמ"ש שם כז ב' שאם נשאל על הראשונה כו' ועבי"ד סי' רלח סי"ז שנסתפק הרשב"א בזה וכן מ' דל"ד לשם כמ"ש בגמ' שם חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא כו' ואף בכה"ג ס"ד שם דליתה לשבועה ואינה חיילא כמ"ש שם הכי השתא וכאן אמרו שם כ"ט ב' הרי יצאה שבועה כו':

כ **הנשבע כו'**. ר"ל ועבר הזמן ועסמ"ע וכ"כ בתשו' הרא"ש שם וכמ"ש בב"ב ה' ב' לענין הפירעון וכ' שם ול"ד לנשבע שיאכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה דאינו מחוייב עוד לאכלו משום דשם עיקר השבועה על הזמן משא"כ כאן דעיקר השבועה על כריעת

הממון והזמן אינה אלא לזרז למהר לפרוע ועמ"ש בס"ז ובתשו' להרמב"ן סי' רנ"ו חולק ע"ז ומדמי לנשבע שיאכל ככר זו היום כנ"ל:

כא **הנשבע כו' חייב.** דכוונתו היה שיהיה פרוע בזה"ז והולכין אחר הכוונה כמ"ש בקדושין ס"ב תנא לא נתכוונה זו כו' וכמש"ל בס"ס ס"א ואף בנשבע כמ"ש בב"ק פ"א וכן מי שנדר כו' ומעשה באשה כו':

כב **צריך.** דשוה כסף ככסף כמ"ש שם ח' א' ובשאר מקומות. ואע"ג דאין פורעין בשבת כמ"ש בשבת קמט מ"מ אינה אלא מדרבנן משום ממצא חפצך ובכה"ג שרי דחפצי שמים הוא וכמ"ש שם בפט"ו ובפכ"ג ק"נ א' ולא גרע ממשדכין התינוקת כו'. והשבועה חיילא עליו כיון שאינה אלא מדרבנן כמ"ש בנזיר ד' א' וע"ש בתוס' ד"ה מאי לכ"נ לר"ת כו' ובשבועות כ"ד א' בשלמא לר"ל משכחת כו' ואע"ג דאסור מדרבנן וע"ש בתוס' כ"ג ב' ד"ה דמוקי. ועוד דמצי לאוקמי כו':

כג **וישומו אותו ויתננו כו'.** דמשכון לא חשיב פירעון כמ"ש בשבת קמ"ח א' ואם אינו מאמינו ופרעון אסור כנ"ל ועסמ"ע וכן בקדושין ח' ב' מנה אין כאן כו' פריטי אין כאן ואע"ג דמתקדשת וניקנית בש"פ כמ"ש שם במתני' ריש קדושין וכן נקנית כמ"ש שם ח' א':

כד **מי שנשבע כו'.** דשביעית אפקעתא דמלכא היא והוי כאלו מחל לו וכמ"ש בנדרים ס"ג ב' וחכ"א אף זה כו' ואף בזה"ז כמ"ש בגיטין ל"ו ב' רבא אמר הפקר ב"ד הפקר וערש"י שם ד"ה רבא כו':

כה **הנשבע כו' פטור עד.** כיון דלא תבע ליה ה"ל כמאן דאמר ליהוי לי בידך כמ"ש בב"ק ק"ד א' מתני' דכיון דידע כו' הוי גביה פקדון כו' ויצא ידי פרעון ודוקא גבי גוזל ונשבע הצריכוהו להוליך אחריו משום כפרה וכן אין יכול ליתן לאשתו ובניו שהרי אינו נפטר בזה מאחריותו כמ"ש בספ"ק דגיטין וכן לעשות ב"ד דנתינה שלא בפניו לכ"ע לא הוי מחילה כמ"ש בגיטין ע"ה א' ועסמ"ע:

כו **אבל צריך.** שמא יבא ויתבענו. רשב"א ושם:

כז **וה"מ כו' אבל.** דהולכין אחר דעתו כנ"ל בס"ז וכמ"ש בנדרים נ"ה ב' רי"א הכל לפי כו' ושם בגמ' תניא כיצד אר"י כו' ושם ס"ג ב' רי"א קונם יין כו' קונם בשר כו'. היה מסרב בו כו' היה מסרב בו כו' שלא נתכוון זה כו':

כח **וי"א.** דדוקא בהוכחה גדולה אמרי' שאין דעתו כך בשבועה אבל בכה"ג כמ"ש בנדרים כ"ה ב' היה לבוש כו' דדוקא בטעינה מותר אבל בלבישה אסור בכל מיני לבישה

ואע"ג שאינו מיצר לו כמו הראשון וכן בהיה טעון כו' א"א שאין אסור לטעון אלא משא כבר וע' בריב"ש סי' קצ"ה וכ"ש בנשבע לחבירו כמ"ש שם ובי"ד סי' רי"ח ס"א בהג"ה:

כט **מי שנשבע.** דהולכין אחר כוונתו כנ"ל ועש"ך ס"ק כ"ח:

ל **מי שנשבע לשלם כו'.** עש"ך וסמ"ע בס"ז בהג"ה וכן חילקו בירושלמי בדברים המותרים ואחרים נהגו בהן אסור שאסור משום לא יחל דברו כמ"ש בנדרים פ"ב ב' וחילק בירושלמי בין דברים שיודע שמותר ונוהג איסור ובין שנהג מפני שהוא סבור שהוא אסור והביאו הרא"ש בפ"ד דפסחים:

לא **הנשבע לפרוע כו'.** כמ"ש בנדרים ס"ב כי איצטריכא לחדש כו' ע"ש:

לב **מי שיש כו'** וכן הדין כו' וה"ה כו'. דעושין תקנה למלוה שלא יפסיד כמ"ש בכתובות פ"ח א' ור"א אפי' בע"ח שלא יהא כו':

(**ליקוט**) **מי כו'.** ערא"ש פ"ק דב"ק ס"ה בשם הגאון והרי"ף וע"ש בפ"ק דב"מ סכ"ז מ"ש בשם הרי"ף ומקשין כו' וכ' ר' אלפס כו' ותקנה כו' (ע"כ):

לג **ואם הנתבע כו'** אבל אם. דדוקא במקום פסידא אבל בלא"ה לא כמ"ש בסוף ב"ב קע"ד א' ההוא דיינא כו' נכסוהי דב"נ ערבין ליה כו' וכמש"ל בסי' קכ"ט ס"י ואם אין הלוה כו' או אם הוא גברא כו' ושם סי"א אפי' יש ללוה כו':

לד **אלא ילך כו'.** כמ"ש בב"ק מ"ו ב' דכאיב ליה כו':

לה **צריכין להודיע.** כמ"ש בב"ב שם כנ"ל ובסי' קכ"ט שם ועמ"ש שם ושם:

לו **מי שהיה.** מהא דכתובות שם כנ"ל:

לז **הקונה כו'.** ור"ל ודייש אמצרי שאז א"י לחזור:

לח **שומעין לו.** מטעם הנ"ל וכנ"ל:

לט **לאחר כו' או כו'.** כנ"ל בס"א וס"ב וכ"כ רש"י בשבועות מ"ג ב' ד"ה אבוד:

מ **יכול למוכרה ע"פ ב"ד.** יתב' בסט"ו:

מא **ואם הלוה כו'.** כמ"ש בסוף ב"ב ההוא דיינא דאחתיה כו' נכסוהי דב"ב ערבין ליה וה"ה במשכון שאינן אלא ערבות ולא לחלוטין כמ"ש רש"י בד"ה הנ"ל ודייק רש"י מדקאמר אבד קתא כו' אבל לא נאבד לא ועוד הוכיח בסה"ת שמ"ט ס"ה מדאמרי' בסוף האומנין הלוהו על המשכן ש"ש מ' דבאונסין חייב הלוה לפרוע ואם איתא ה"ל כאפותיקי מפורש דאם שטפה נהר אינו גובה משאר נכסים כדאמרי' בגטין מ"א א' ועבסה"ת שם:

מב **ואם אינו.** עסמ"ע וש"ך. וכמ"ש בסוף המקבל ל"צ למיקם עלה בדינא כו':

מג **ואם המשכון כו'.** כמ"ש באבידה בפ"ב דב"מ ובפקדון בפ"ג שם:

מד **יש מי שאומר**. כמ"ש בפ' המקבל קי"ל א' רשבג"א כו' ומל' יום ואילך מוכרו בב"ד ואע"ג דלית הלכתא כוותיה ה"מ בדברים שמצוה להחזיר אבל בא"צ להחזיר אף ת"ק מודה לו וכ"כ בסה"ת שם והפוסקים אלא שכ' דוקא במשכנו שלא בשעת הלואתו אבל בשעת הלואתו כיון ששהה ל' יום בסתם או כו' כמ"ש בסי"ב והרא"ש ס"ל דאין חילוק:

מה **וא"צ כו' ואפי'**. דל' יום הוא משום זמן ב"ד כמ"ש שם קי"ח א' והוא כדי שיטרח בזוזי כמ"ש בב"ק קי"ב ב' תלתין קמאי כו':

מו **וי"א כו'**. וכ"כ בסה"ת שם משום דינא דמלכותא שהם דנין ע"פ המנהג ודינא דמלכותא דינא אף בהלואות שבין אדם לחבירו כמ"ש בפ"ק דגטין:

מז **מי שנתן**. דלא יהא כח הדיוט חמור כו' כמ"ש בגטין נ"ב א' ובפ"ק דקדושין כ"ט ולמ"ד:

מח **לא ימכרנו**. כמ"ש בפ' המקבל שם מוכרו בב"ד ומיירי מתני' אפי' במשכנו שלא ע"פ ב"ד כמ"ש בפ"ק דערוכין והרי השבת העבוט דרחמנא כו' וכמ"ש תוס' שם ובפ' המקבל שם ד"ה מחזיר ע"ש וכ"ש משכנו בשעת הלואתו דשלא בשעת הלואתו קני ליה למשכון מדר' יצחק משא"כ בשעת הלואתו כמ"ש שם ובשבועות ושם ס"ט א' מאן פלג לך כ"ש בשאינו שלו וכן שם ל"א ול"ב:

מט **ר"ל ב"ד כו'**. כמ"ש שם:

נ **וישומו**. דלהכי נקראין ב"ד שבקיאין בשומא וכמ"ש תוס' בכתובות צ"ח א' ד"ה דאמרי:

נא **ומשיאין לו עצה כו'** כמ"ש תוס' שם ד"ה מוכרת ועוד אומר רבי דהך שבועה כו' ואע"ג שאינה מוכרת אלא בב"ד הדיוטות כנ"ל:

נב **ואם מכרו כו'**. עש"ך ואמרי' נמי בכתובות שם אלמנה ששמה כו' מאן שם ליך כי האי כו':

נג **ואם הוא**. עבהג':

נד **ואם אין עדים כו'**. דהוא נשבע ונפטר כדין כל הנשבעין ואינו כגזלן לפסול משבועה כמ"ש בב"מ ה' ב' ועתוס' שם ד"ה בלא כו':

נה **ואם אינו יודע כו'**. עש"ך:

נו **וה"ה אם**. כנ"ל דכל הנשבעין כו':

נז **המוכר כו'**. כמ"ש בכתובות שם ועתוס' שם בד"ה דאמרי לה כו'. ובב"מ ל"ח א' ומוכרן בב"ד וכשהוא מוכרן מוכרן כו':

נח **ואם מוכרו**. והוכיח הריב"ש ממ"ש בכתובות שם מאן שם ליך כי האי כו' מ' דאם שמו ב"ד מומחין לה ולו ש"ד וע"ש תוס' בד"ה הנ"ל. ותימא לרבי כו' ושמא התם

בירושלמי כו' וכמ"ש הריב"ש דכן איירי ההיא דהמפקיד בב"ד הדיוטות וכ' שכ"כ המפרשים וע"ש:

נט **המלוה כו'**. כמ"ש בב"מ ק"ד ב' וערש"י שם ד"ה לא גזים כו' וכן נלמד ממש"ל ואם התנה עמו כו' וכ"ש כאן שאמר בהדיא המותר ועבטור:

ס **ואם התנה כו'** ואם א"ל כו'. שם ס"ו א' הדר אר"נ אפי' כו' אב"א דא"ל כו' ועבתוס' שם:

סא **ושאם הלוה טוען**. כנ"ל בסט"ו:

סב **מי שיש כו'**. דשליחות א"צ קנין ועבכתובות צ"ח צ"ט ובספ"ט דפסחים א"ל צא ושחוט כו' א"ל אם אחרתי כו' וכן בקדושין וגירושין ותרומה ומעילה ושאר מקומות וסוף ב"מ א"ל השואל שלח ביד כו' ואף גילוי דעת מהני כמ"ש בקדושין נ"ב ב' ואף בקדושין היה מהני כלך אצל יפות אי לאו דאמרי' משום כיסופא כו':

סג **אבל כ"ז כו'**. כמ"ש בתרומות בטל אם עד שלא תרם בטל כו' וכמ"ש בקדושין נ"ט ע"ש:

סד **וכן אם כו'**. כמ"ש בב"מ קי"ח א' ה"מ היכא כו':

סה **אמר המלוה כו'**. כמ"ש בכתובות צ"ח א' אלמנה שמכרה שוה במאתים מנה כו' ואע"פ ששמו ב"ד כנ"ל וכן בשליח כמ"ש בגמ' שם מ"ש שוה כו' כאן שנה רבי כו':

סו **וההוצאות שהוציא כו'** אבל שכר כו'. כמ"ש בב"מ צ"ג ב' דהדר שקיל כו' אבל טרחו לא אף בש"ח:

סז **הבא כו' משום כו'**. כמ"ש בפ"ק דקדושין ט"ז א' אמר רבא זאת אומרת כו' והרב כו' ודקדקו בתוס' דפ"ק דסנה' דמחילה א"צ קנין אבל בדבר שגוף הוא שלו לא מהני כנ"ל ועתוס' שם ד"ה והרב כו':

סח **הבא לפדות כו'**. עבה"ג וכמ"ש בקדושין מ"ט נ' וערש"י שם מ"ה ב' ד"ה ודלמא ארצויי כו' ודוקא משום שזכין לאדם שלא בפניו:

סימן עד

א **המלוה כו'**. ב"ק קי"ח א':

ב **אם יש**. דאף ביישוב מסדרין לבע"ח כמ"ש בסוף המקבל:

ג **ואם המלוה טוען**. ממ"ש שם מלוה ניתנה כו' אבידה כו' ואי דאיתנהו בידיה אידי ואידי ניתנה ליתבע ואי דליתנהו אידי ואידי לא ניתנה וכ"כ הרי"ף שם אצל מלוה דאיתנהו ואצל פקדון דליתנהו אלא שמיירי בכה"ג ובפקדון א"י להשביעו דסתמא לא הביא עמו:

ד **ומיהו בכ"מ כו'**. מדקא' במדבר ול"ק במקומן מ' במדבר דוקא לא:

ה **ושיירא**. תוספתא פ"י דב"ק אבל מחזיר לי בשיירא ומזה נמי מוכח הנ"ל דבכ"מ יישוב יוכל לכופו:

ו **הלוהו במדבר כו'**. מתני' שם ביישוב כו' מ' דבמד' מחזיר במדבר:

ז **אפי' הלוהו כו'**. גמ' שם וערא"ש שם דלא כפרש"י שם:

ח **קבע כו' אם הגיע כו'**. מדקא' לא יחזיר לו במדבר מ' דוקא בכה"ג שהסכנה מצוייה וגלוייה אבל ביישוב מחזיר לו בכ"ע וכן שם בתוספתא מי שבא בדרך והי' בידו מעות וראה אנס בא נגדו א"ל בא וטול את אלו שאני חייב לך אם קבל עליו פטור וא"ל חייב מ' דוקא בכה"ג:

ט **אבל אם לא**. ב"ב קמ"ה וחוזרת בעונתה מ"ט כו' וערשב"ם שם ופי' הראב"ד אף הוא א"י להחזיר קודם זמן כו' ואמר כמלוה דמי ור"ל בכה"ג:

י **אבל אם אין**. ממ"ש מכות ג' א' כמה אדם רוצה ליתן ויהיו כו' ואם איתא פעמים הוא להיפך:

יא **חוב דמשכונא כו'**. ב"מ ס"ז ב' אלא באתרא דלא מסלקי ואמר כו' וכן כל הסוגיא שם:

יב **לוה כו' אבל בפקדון**. כמ"ש בעובדא דשומשמי מ"ט א' א"ל כיון דאמרי לך כו' ואע"ג דלא קי"ל כלישנא קמא היינו משום דבעי לקבולי עליה מי שפרע ועברי"ף ורא"ש שם וכן שם פ"ב וכולן שאמרו טול כו' משא"כ במלוה שהוא ברשותו כמ"ש הרי"ף ורא"ש בעובדא דשומשמי דאפי' בפקדון ואפיקינון קמו ליה ברשותיה והוי הלואה גביה כו' ע"ש וכמ"ש בב"מ מ"ג א' בההוא הנאה כו' וכן שם פ"א א' מסתברא פטור כו' הואיל כו':

יג **והוא בזמן**. עש"ך וע"ש ס"ק י"ד ט"ו ט"ז וע"ס סי' ק"ך ובש"ך שם ובמרדכי פ' מי שאחזו:

יד (**ליקוט**) **י"א כו'**. ממ"ש בקדושין כ"ב בעא מיניה כו' המוכר בית כו' א"ר היכא כו' אלמא היכא דלא גלי מסתמא גואל לחצאין אף במשכון. רשב"א ור"ן שם ועבה"ג (ע"כ):

טו **ומיהו אם**. עתוס' דב"ב קז א' ד"ה ובא. וי"ל כו' ואפותיקי הוי כמו משכון ואעפ"כ א"י לסלקו במקצת דמי חובו:

(**ליקוט**) **ומיהו כו'**. עתוס' דב"ב קג א' ד"ה ואמאי כו' ואין נראה כו' אבל הרשב"א והר"ן בקדושין שם תי' דברי הרשב"ם דמ"ש גואל לחצאין לא שיתן לו הגזבר חצי השדה אלא שיכול לכופו לקבל חצי הדמים ונ"מ שאינו נחלט לכהנים ביובל חצי השדה וה"ה לממשכן כשיתן לו חצי האחר יתן לו אבל חצי לא כ"ש ממקדיש דגלי קרא בהדיא וכ"פ הרמב"ן (ע"כ):

טז **וה"ה**. כמ"ש בע"ז ד' א' משל למה"ד כו' שונאו כו'. ומשום דאין נפרע מהם עד שיתמלא סאתם:

(**ליקוט**) **וה"ה אם כו'**. כמ"ש בר"פ שום היתומים איכא דניחא ליה באשראי דשקיל כו'. מרדכי שם ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **וה"ה כו'**. ממ"ש בפ"ק דע"ז משל כו' ור"פ שום היתומים ואיכא דניחא כו' מ' בבע"ח לא. מרדכי שם (ע"כ):

יז **המלוה כו'**. עמ"ש בסי' ע"ג סט"ו וכ"כ הראב"ן דהא אף למ"ד דהוי ש"ש בשעת הלואה דוקא משום דמצוה קעביד לא משום דקני למשכון ורא"א לזכרון דברים תפסיה ור"ע לא נחלק עליו אלא משום מצוה קעביד וכן פלוגתא דרשב"ג ר"י הנשיא בסוף פ"ו דשבועות לענין משמט ע"ש ובגטין ל"ז א' אלא מעתה הלוהו כו' וע"כ מיירי באתרא דמסלקי דאל"כ אין שביעית משמטתה כמ"ש בפ"ה דב"מ ועבתוס' דגטין שם ד"ה אלא כו' וע"כ צ"ל דגם במשכון יכול לסלקו וה"ה להיפך שא"י לכופו ליקח בע"כ דאל"כ לא היה פריך מ"ט כיון דלא קרינן לא יגוש כמ"ש בפ"ק דמכות ג' ב' דאף ללי' קמא דוקא כיון שסוף כו':

יח **לוה כו'**. עמ"ש בסי' קא ס"ד:

יט **או**. גמ' שם:

כ **וכן בכתובה**. מרדכי רפ"ט דב"ק:

כא **וכ"ז**. עתוס' שם ד"ה המלוה כו':

כב **ואם התנה**. ובכה"ג מיירי מש"ש בעא מיניה כו' והרא"ש שם פי' דל"ל אורחא למיזל כו':

כג **ואם תקן כו'** ויש חולקין. עמ"ש בסי' ס"ח ס"א בסוגיא דפ"ק דגטין ע"ש:

סימן עה

א **התובע כו'**. כמ"ש בסנה' כ"ט א' וכ"ש שיש לחוש לבע"ד עצמו וע' בנדרים ב"ה ובשבועות כ"ט:

ב (**ליקוט**) **הלוית כי'**. שמתוך כך יתברר ועש"ך (ע"כ):

ג **ואפי' היה כו'**. ב"ב ק"ע:

(ליקוט) **אפי' היה כו'**. ר"ל דא"א שהוא טועה (ע"כ):

ד **אם נראה לדיין**. כמ"ש בשבועות ל"ב מנין לדיין שיודע בדין שהוא מרומה כו' ובסנה' רפ"ד הא בדין מרומה ועראש שם וע"ל סי' ט"ו סג"ד:

ה **ואם לאו**. כמו שהוכיח הרא"ש ממ"ש בשבועות מ"ב א' והא אמרת כל מילי כו' וע"ל סי' ע' ס"ב מש"ש שם מסוגיא דב"ב הנ"ל וסוגיא דשבועות הנ"ל וסוגיא דרפ"ג וירושלמי ע"ש ועד"מ:

ו **י"א שפוטרו**. כמ"ש בשבועות מ"א לכל עון כו' אבל קם לשבועה כו' וכי היכא דב' עדים קם לממון בין לחייב בין לפטור ה"ה בע"א לענין שבועה ועוד ק"ו איזה כח מרובה כו'. ועוד ראיה ממ"ש בב"מ ד' דעדים מחייבין שבועה מק"ו דפיו ועד א' ואם איתא מה לפיו ועד א' שאינן פוטרין משבועה כו'. ועוד ראיה ממ"ש שם דקא מסייע ליה שטרא כ"ש בסיוע ע"א:

(ליקוט) **י"א כו'** וכ"פ בסי' פ"ז ס"ו (ע"כ):

ז **וי"א שאינו פוטרו**. ממ"ש ל"ה ב' השוכר פרה כו' ואם איתא הרי השואל מסייע לשוכר למה ישבע. ועוד ממ"ש בשבועות מ"ה ארשב"ג אם יש עדים מ' בע"א לא ושם המפקיד אצלו בשטר צריך להחזירו בעדים ופי' ר"ת שם ד"ה בשטר ליפטר בשבועה הא בע"א לא וסמ"ג הביא ראיה ממ"ש בירושלמי אימתי ש"ח חייב שבועה בזמן דליכא עדים כו':

ח **אם לא**. שבועות מ"ב א' וראב"י ל"ל כו':

(ליקוט) **אם כו'**. במתני' שם ובגמ' מ"ב א' וראב"י ל"ל כו' ושם ב' ומי מצית כו' (ע"כ):

ט **אף כו'**. דשבועת היסת הטעם כמ"ש שם מ"ב חזקה אין אדם תובע כו' משא"כ באינו תובעו:

י (ליקוט) **כפר כו'**. עתוס' דב"מ ה' א' ד"ה אי איתא כו' וכ"כ הרא"ש שם וש"פ (ע"כ):

יא **וי"א דוקא כו'**. כמ"ש שם ד' ב' הא שתים פטור כו' וכמ"ש הרי"ף ורא"ש שם וכמש"ל סי' פ"ח סכ"ח וסל"ג:

יב **דשטר הוי הילך ויש מי שחולק**. פלוגתייהו תליא בגי' הגמ' דשם ושטרא דקמודה כו' וכמ"ש רש"י שם ד"ה ה"ג ושטרא כו' דודאי אין מי שחולק ע"ז דשטרא הוי הילך כמ"ש בגמ' שם רק בכה"ג כשאין מודה בשטר פליגי אבל צ"ע הא בלא"ה פטור משום דהוי שעבוד קרקעות וכאן לד"ה אפי' כפר אינו חייב דאין נשבעין כפירת שיעבוד קרקעות כמ"ש שם וכמ"ש הרי"ף שם ולקמן סך"ח לא מיבעיא כו' ועש"ך שכ' גם כאן לחלק בין שמודה ובין שכפרו כגון דל"ל קרקע וצ"ע:

(ליקוט) **ויש מי שחולק**. ובירושלמי רפ"ב דכתובות אמר שם בהדיא דפטור אף בשטר (ע"כ):

יג **הוחזק כפרן**. ל"ד אלא חשוד וכמש"ש בעובדא דההוא רעיא וכמש"ו:
(ליקוט) **הוחזק כפרן כו'**. לשון הטור מדברי הרא"ש שם ס"ד והוא דברי תוס' ה' א' ד"ה אי איתא כו' והוא לשון הגמ' ד' א' מה להצד כו' (ע"כ):

יד **מנה לי בידך כו'**. כמ"ש שם ג' א' והא הכא כו' אנן סהדי כו':

טו **ודוקא כו' אבל כו'**. כגון שאיל"מ כהנך דחשיב לקמן סי"ג וכמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' שס"ד ס"ו שמא אומר אמת ואינו הודאה ודוקא כמ"ש שם אנן סהדי כו' ואמרי' שם שלא תהא הודאת פיו כו' ק"ו מפיו כו' ובפיו כה"ג פטור כמש"ל סי' שס"ד ס"ו:
(ליקוט) **אבל אם כו'**. כגון שהאמינו למלוה או שא"ל אל תפרעני אלא בעדים או שמשוילו"מ ועסי' שס"ד ס"ו (ע"כ):

טז **המודה במקצת כו'**. כרב ששת דסוגיא דש"ס בפ' השואל צ"ח וק' כוותיה:

יז **מנה לי בידך אין**. מתני' ל"ח ב':

יח **או שטען**. תוספתא שם:

יט **או שאמר אמת כו'**. ב"ק ק"ה ב' אתה נתתו לי כו' מאי כו':

כ **ונשבע היסת**. שבועות מ"ב וכלישנא קמא דר"ן מדפריך סתמא רש"ם בריש ב"מ:

כא **ואפי' שנים מעידים כו'**. בשבועות במתני' שם מנה לי בידך כו' נתתיו לך פטור וע"כ בעדים מיירי מדאמר ברישא חייב ושם בגמ' המלוה את חבירו בעדים כו' וה"ה לטענות אלו במגו דפרעתי:

כב **ואינן יודעין כו'**. דבטענות אלו אינן נאמנים אלא במגו דפרעתי וכמ"ש בסי' ע"ח דאל"כ אמאי אמרו בריש ב"ב הקובע זמן כו' ליהמניה במגו כו' וכמ"ש שם:

כג **מנה כו' שגזלתני כו'**. דלא אמרי' מגו דחשיד אממונא וכמ"ש בב"מ ו' א' חיישי' שמא ספק כו' ואע"ג דבגזלן בעדים מיפסיל בשבועה כמ"ש שם בלא עדים לא כמ"ש תוס' שם ד"ה ספק כו' והרא"ש שם ע"ש ובעובדא דנסכא דר' אבא דוקא משום שלא הכחיש את העד דהוי משואי"ל אבל אם הכחיש את העד היה נאמן בשבועה וכ"ש אם לא היה שם אפי' ע"א ועבב"ב ל"ד א' ברשב"ם ובתוס' ד"ה הוי כו':

כד **מנה כו'**. כר"ן וכמ"ש בכתובות י"ג א': מנה לי בידך שהלותיך או כו'. שם בגמ' ה"ד כו' אלא דקתבע ליה. ואע"ג דמסיק דלא קא תבע ליה היינו לר"י ור"ה וכ"ש שאין חלוקין עליו בזה:

כה **ישבע היסת**. דלא עדיף מאלו היה טוען טענת בריא וכ"ש שיכול להערים ועוד דאותו הטעם שאר"נ בשבועות מ"ב חזקה כאן שייך במכ"ש שאין כאן חזקה נגדה שאמרו שם אדרבה כו':

כו **ואפי' אם טען**. דלא אמרי' אינו חוזר וטוען אלא בשנתחייב בטענתו ראשונה בכה"ג דב"ב ל"א א' וכמש"ל סי' פ' ע"ש:

כז **ואין התובע כו'**. דאין נשבעין היסת על טענת ספק כמש"ל בסי"ז:

(ליקוט) **ואין התובע כו'**. עתוס' דשבועות מ"ה א' ד"ה וניתב כו' (ע"כ):

כח **אבל אם כו'** כמ"ש הרי"ף בסוף שבועות והוא מתקנת הגאונים על כל טענת ספק:

כט **ואם חזר כו'**. ואינו טוען וחוזר וטוען אע"פ שהוא מחיוב לפטור כיון שאינו סותר טענתו הראשונה כמש"ל סי' פ' ובראייה מפ"ב דכתובות בעובדא דרב אשי עם רב כהנא שאינו נק' חוזר ומגיד:

(ליקוט) **ואם חזר כו'**. ב"ב קע"ה א' מ"ט אידכורי מידכר וע"ש בתוס' (ע"כ):

ל **לא תבעו כו' אבל כו'. מסקנא דגמ' שם לעולם כו' ואע"ג שהוא אליבא דר"ה ור"י בזה אינו חולק ר' יוחנן ואמרי' שם אתמר נמי ארחב"א א"ר יוחנן כו'**:

לא **א"ל חייב כו'**. ב"ב קל"ה א' אלא דקא אמרי כו' אימא סיפא כו' וע"ש ברא"ש וברא"ש דספ"ג דב"ק על מש"ש טענו בחטים כו':

לב **מנה לי כו'**. עתוס' דב"ק מ"א ב' ד"ה מודה ונראה כו'. והראשונים תירצו כגון שהבע"ה אינו יודע אבל לפי מ"ש התוס' שם מ"ו א' ד"ה דאפי' וא"ת כו' ועי"ל כו' ליתא:

(ליקוט) **מנה לי כו'**. ב"ק מ"א ב' ע"פ בעלים מודה כו' וע"ש תוס' מודה כו' ובסה"ת תי' שאמר איני יודע וע"ש מ"ו א' ד"ה דאפי' ועי"ל ונסתר סברתם עתוס' דכתובות י"ב ב' ד"ה רב הונא כו' וי"ל דאפי' למ"ד כו' ומזה ראיה למ"ש בסכ"ג טענו בספק כו' וז"ש או שאמר הנתבע איני יודע כו' ופי' הש"ך שגם התובע אינו יודע כי אם ע"פ העד והוא ממש דברי התוס' הנ"ל דאיני יודע אם פרעתי הוא כמו איני יודע אם חייב לר"ה ור"י ואפי' גם העד אינו יודע אם פרעו דברי ושמא בכה"ג חייב (ע"כ):

לג **או שאמר הנתבע**. עש"ך שפי' כגון שטענו בספק ע"פ העד:

לד **מנה כו' אם זה העד כו'**. קאי אבבא שניה שא"ל אתה חייב וכמ"ש המ"מ פ"ד מ"ה טוען דין ח' שאין טענת אתה חייב לי כנגדו נאמן אלא במגו דפרעתיך וכמש"ל בס"ז וכאן דל"ל מגו כיון שהעד מכחישו שא"י לטעון פרעתי וכמ"ש תוס' בב"ב ל"ד א' ד"ה הוי ע"ש:

לה **או שהוא כו'**. זה קאי אשני הבבות דכל שאינו סותר טענת העד אע"ג שאם היה סותר היה יכול לישבע כמ"ש תוס' שם הוי משואל"מ וכן כאן שאם היה מכחישו על קביעות הזמן כיון דאינו מכחישו דיינינן כאלו הוי ב' עדים על קביעות הזמן וע"ל סי' ע"ח וכן בכל משוילי"מ וז"ש וכן אם טען כו':

לו **אבל במקום שיכול כו'**. ר"ל שיכול לטעון איתו טענה בלא הכחשת העד דלא עדיף מאלו היו שנים מעידין אותו וכמ"ש תוס' בב"ב שם בד"ה הנ"ל ואור"י דודאי כו' משא"כ בכה"ג ואף לתי' ריב"ם שם היינו שכ' שאין מועיל לו מיגו היינו ג"כ מיגו להכחיש את העד דהוא כב' עדים וכנ"ל ועש"ך:

לז **י"א דוקא כו'**. וז"ש לישתבע כו' ה"ל כגזלן דוקא מפני שהוא כגזלן חע"ג דלהכחיש את העד היה נאמן כנ"ל ס"ח מ"מ כה"ג אינו נאמן משא"כ בבא לידו לדין אע"ג שמכחישו בענין הלואה מ"מ לא הוי כגזלן וכמ"ש בב"מ מ"ח א' כגון שייחד לו כלי כו' וראיה מאבימי בכתובות פ"ה א' אע"ג שהי"ל ע"א דשליח נעשה עד כמ"ש ברפ"ב דקדושין:

(ליקוט) **י"א דוקא כו' אבל אם כו'** דאם שני עדים מעידין על המשכון אין נאמן לטעון עד כדי דמיו כמ"ש בירושלמי ס"פ הדיינין א"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלויתיך כו' חד ב"נ קם עם חבריה בשיקא א"ל תרין דינרין לי בידך ומשכונך שויתרין דינרין א"ל חד דינר לא בעי למיתן ומשכוני טב תרין דינרין אתא עובדא קומי דייני דנהרדעא אמרי כיון דכל עמא מודו דמשכונא טב תרין דנרי אוחרנא ייתי עלוה סהדי ולא שמע דא"ר יוחנן נאמן המלוה עד כדי משכונו חד ב"נ קם עם חבריה בשוקא וארים סבינתיה אמר לית הדין סדינא נפק מן ידי עד דתתן לי מה דאית לי בידך אתא לקמי שמואל א"ל הב ליה סבינתיה וזיל דון עמיה מה שמואל כדייני דנהרדעא אמר תמן החזק המשכו' בידו הכא לא הוחזק המשכון בידו ור"ל הוחזק כמ"ש תוס' בסנה' ל"א ב' ד"ה כיון (ע"כ):

לח **ויש חולקין**. ומאבימי אין ראיה כמ"ש תוס' שם בכתובות ובב"ב שם דעובדא דאבימי הוא לאחר שנתקנה שבועת היסת דאין שליח נעשה עד כמ"ש בקדושין שם וההיא דאמר הוי כגזלן ל"ד אלא כשני עדים שגזלו כיון דאינו מכחישו ובשני עדים אינו נאמן לומר דידי חטפי כדין התופס בעדים ולדעת הרמב"ם בפ"ד מה' גזילה דהגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים דוקא משום דהוי כגזלן דמיירי שאין העד יודע אם החזירו וכמ"ש המ"מ בפ"ד מה' טוען דין ח' וכמש"ל בהגה ראשונה אבל במקום שיכול כו' לכן צ"ל ה"ל כגזלן:

לט **מנה לי כו'**. פ' כל הנשבעין ופ' השואל ופ' המקבל:

מ **והתובע א"צ לישבע**. שבועות הכל מודים בשכנגדו כו' ולימא ליה מי יימר כו' הכל מודים כו' ש"מ דכל משוי"מ א"צ לישבע התובע:

מא **אבל אם השיבו כו'**. ממ"ש בב"מ צ"ה כגון שיש עסק כו' כדרבא כו' וסיפא בג' דא"ל ג' פרות כו' אבל בב' פרות ומחזיר לו א' והב' אינו יודע פטור:

מב **לא אמרי' כו'**. כ"כ התוס' בב"מ ג' ב' ד"ה בכולי וראיה ממ"ש שם צ"ח ש"מ מנה לי בידך כו' כדרבא כו' וכן שם קטז ב' ובימי רב נחמן נתקנה היסת ואעפ"כ אר"נ בכופר בכולו שפטור:

(ליקוט) **לא אמרי' כו'**. עתוס' דב"מ ה' ב' ד"ה ותקנתא כו' כדפי' ר"ל כמ"ש שם ג' ב' ד"ה בכולי כו'. דאשבועה דרבנן כו' ועתוס' דכתובות י"ח ב' ד"ה ובכולי דשבועה דרבנן כו' ע"ש ור"ל דחשוד באמת דין משוי"מ יש לו אלא שנשבע כנגדו מטעם שכ' תוס' בב"מ ה' א' ד"ה שכנגדו (ע"כ):

(ליקוט) **לא אמרי' כו'**. ואין דעת המ"מ כן עסט"ו (ע"כ):

(ליקוט) **לא אמרי' כו'**. עתוס' דכתובות י"ח ב' בד"ה ובכולי. דבשבועה כו' כדמשמע בפ"ק דב"מ כו' ר"ל ממש"ש ותקנתא לתקנתא כו' ונפטר ולא אמרי' שישלם אבל שם בד"ה ותקנתא כו' כ' כדפי' ר"ל בד"ה שכנגדו כו' דבחשוד לא אמרי' משוי"מ משום דלא שבקי ליה כו' ואף בשבועה דאורייתא ובהג"א שם ד"ה וגם כו' הרכיב שני התוס' יחד וצ"ע. חבל דין זה פשוט ממ"ש מנה לי בידך והלה אומר א"י דפטור ולא אמרי' משוילו"מ כמו בחמשים ידענא ונ' לא ידענא ור"נ קאמר דפטור וס"ל לשבועת היסת (ע"כ):

(ליקוט) **לא אמרי'**. ובשבועה דרבנן כל שא"י לישבע נפטר בלא שבועה כמ"ש בעובדא דההוא רעיא. תה"א סי' ק"י (ע"כ):

(ליקוט) לא אמרי' כו'. מסוגיא דההיא רעיא תוס' בפ"ב דכתובות ובב"מ צ"ז ב' בד"ה ה"נ כו' וכ' שם ובשבועות מ"ז א' בד"ה מתוך כו' דלהכי אמרי' הבו דלא לוסיף על רב ושמואל דלא אמרי' מתוך שאי"ל דיפסידו כיון שאינו אלא מדרבנן ודוקא ביתומין דבעלילה מועטת הקילו עליהם כו' ע"ש ושם (ע"כ):

מג **י"א דלא אמרי'**. ממ"ש שם ש"מ מנה לי בידך כו' כגון שיש כו' אע"ג דיש עסק שבועה בלא"ה ע"י גלגול דכדרכה מתה כמ"ש שם צ"ח ב ואמאי מה שטענו כו' דא"ל אשתבע כו' ועתוס' צז א' ד"ה ביום כו' והרא"ש שם:

מד **בין שלא היה כו'**. עש"ך וז"ש רמ"א אלא ישבע ר"ל היסת או מהפכה כו' דשבועה דאורייתא אין יכול להפך כמש"ל סי' פ"ז ואמר ישבע כו' כמ"ש סמ"ע וש"ך באם טוען הנתבע הגלגול ברי נשבע בברי וכן אם טוען אינו יודע נשבע שאינו יודע וע"ל סי' צ"ד ס"ז טענו כו' יש מי שאומר כו' ויש מי שאומר כו' משמע דלס' ראשונה נשבע שבועת התורה אע"ג דס"ל ג"כ דלא אמרי' בכה"ג משוילו"מ כמ"ש שם בש"ע אע"פ שעיקר שבועה כו' והי"א שם שנשבע על הגלגול כו' הוא הלשון עצמו שכ' כאן הרמ"א אבל כבר תמה עליו הסמ"ע שם ס"ק יג וכ' דל"פ השני י"ח שם וכמ"ש הש"ך כאן ע"ש וג"כ משמע

מדברי ש"ע שם דלדיעה דאמרי' אף בכה"ג משוילו"מ היה צריך לשלם על הגלגול אע"ג שטוען ברי דלא כמ"ש ש"ך כאן אבל אין ר"ל אין דנין כך כו' וכן מ' בש"ע בסי' ע"ב ס"ל דצריך לישבע אף על הברי ועש"ך שם ס"ק קכ"ט ולקמן סי' שס"ד ס"ו משמע כדברי הש"ך ע"ש:

מה **בין שיכול**. ה"ה דמתני' פ' השואל הנ"ל וע"ל סי' צ"ד ס"ב אין מגלגלין כו' ועסמ"ע וש"ך שם והוא דעת התוס' בפ' הנ"ל שם דס"ל כס' השניה וי"א שכיון שנתחייב כו' ותי' מתני' שאין מגלגלין כו':

מו **וי"א שכיון כו'**. כן הוכיחו ממ"ש שם ק' הלוקח אומר גדול לקחתי והלה כו' ומוקי שם בגמ' שטענו עבד בכסותו כו' וע"י גלגול זכה נמי בעבד וס' הראשונה ס"ל דלא אמרי' שם זכה בגדול אלא אכסות ועסמ"ע וש"ך דל"פ אסברא ראשונה אלא אבבא השניה וע"ל ס"ס צ"ד דמ' כס' ראשונה:

(ליקוט) **בין שיכול כו' וי"א**. ובסי' צ"ד ס"ב כ' אין מגלגלין אלא כו' וצ"ע (ע"כ):

(ליקוט) **י"א כו'**. עסי' צ"ד ס"ב שיטה שלישית דאין מגלגלין על ספק כלל ועסי' שד"מ ס"ד שיטה ד' דעת הרמב"ם כס' הראשונה כאן דא"א על הגלגול משוילו"מ אבל ס"ל דנשבע שאינו יודע ושיטה ה' למ"מ בפי' דברי הרמב"א ועבהגו' שם ת"ק ל' וס"ל דאף בדרבנן אמר' משוילו"מ וכן תי' כה"ג במ"ש הרמב"ם וש"ע סי' ע"ב סי"ב ויכלול בשבועתו שא"י כו' אבל למ"ש א"צ לזה (ע"כ):

(ליקוט) **י"א כו' וי"א כו'**. הנה ראיית ס' ראשונה מב"מ צ"ז וכמ"ש תוס' שם בד"ה ביום כו' והיא חזקה וכ"ד הרמב"ם אלא שס"ל שנשבע על הטענת ספק וכמ"ש בסי' שד"מ ותי' נ"י על קושית תוס' דחוקה עד מאד וא"א להולמו ע"ש וראית נ"י בעל ס' האחרונה ממתני' שם ק"א דקא' א"י זכה בגדול ולא הקשה ג"כ בגמ' לימא תהוי תיובתא דר"נ אלא מטעם גלגול וכמש"ש בגמ' שדה בעומריה כו' ליתא דא"כ אדפריך בגמ' אסיפא אמאי ישבע מה שטענו לא הודה כו' ועוד כו' ה"ל ליפרוך ארישא ג"כ דקא' א"י זכה בגדול אמאי אלא כיון דאוקומתא לרישא דמתני' כסומכוס שם וכן סיפא שם א"כ ל"ק כלו דסומכוס ודאי ס"ל בברי ושמא דחייב דהא לא ס"ל המע"ה ול"ל כלל גדול בדין כו' אפי' ניזק כו' ואע"ג שאמרו בב"ק ל"ה ב' לא סיפא כו' שם הברי שלו גרוע וכמ"ש תוס' שם בד"ה מדסיפא כו' (ע"כ):

(ליקוט) **י"א כו' וי"א כו'**. וראית ס' האחרונה ממתנ' שם ק' וזה אומר א"י זכה בגדול כמש"ש בשם נ"י וס' הראשונה ס"ל כמ"ש המרדכי פ"ק דכתובות סי' קצ"א ורא"מ פי' דג' ענייני א"י הם כו' ע"ש (ע"כ):

מז **התובע כו' ל"ש כו' ל"ש כו' ל"ש אמר חמשים.** שבועות מ"ז וה"ה להנך בבי דכולהו חד טעמא משום דלא היה להם לידע וכמ"ש תוס' ברפ"ה דב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי' וכ' שלכן אפי' ניזק אומר ברי ומזיק שמא פטור וכ"כ הרא"ש בסוף פ"ו שם אעובדא דירושלמי דחד צרור וע"ש:

מח **פטור אפי' כו'.** דאין נשבעין לפטור וע"ל סי' ס"ט ס"ה ובהגה שם:

מט **כל טענת ספק.** דאין נשבעין על טענת ספק אלא אותן השנויין במתני' ואלו נשבעין שלח בטענה ואלו דוקא רש"י בב"מ ועתוס' דב"ב ל"ג א' ד"ה מיגו כו' וי"ל כו' ואפי' היסת אין נשבעין ועבהגו' בב"מ כ"ו ב' דאר"נ ראה סלע כו' וערש"י שם אי נקטנא כו' ושם מ"ב ב' נימא לאימיה זיל שלים אמרה כו' ומשתבעה אימיה כו' ואין משביעין אימיה דלא אמר לה דלאו דידיה אלמא שאין משביעין על טענת ספק ואפי' ע"י גלגול וכמ"ש תוס' בפ' השואל צ"ז א' וש"ע לקמן סי' צ"ד ס"ב אבל על טענת ספק כו' ובלבד שיהיה רגנים כו' ועבמרדכי פ"ג שם:

נ **או מנה.** ר"ל לא זא"ז שבנתבע כה"ג משלם בלא שבועה:

נא **ואפי' לצאת.** כיון שיודע בברי דלא אמרי' לצאת י"ש אלא בנסתפק כענין דפ"ג דב"מ וסוף ב"ק ושאר מקומות:

נב **כיון שתובע.** קאי אמ"ש שפטור משבועה:

נג **ואומר בריא.** זה קאי אמ"ש שאף לצאת י"ש א"צ:

נד **וכן אם אמר לחבירו כו'.** כמ"ש בסנה' כ"ט א' אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמר כו' ושם בגמ' מסייע כו' כו' תנ"ה כו'. וז"ש והודאה כו' כמ"ש במתני'. או אפי'. כמ"ש שם בגמ'. וכיון שאפי' הודה שאמר כך פטור אין משביעין אותו כמ"ש תוס' בב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי' ועי"ל דלמ"ד פלגא כו':

(ליקוט) **וכן אם אמר כו'.** סנה' כ"ט ב' אר"נ אדם עשוי כו' ואע"ג דלא טעין וא"צ לישבע כמ"ש בסי' פ"א סי"ד (ע"כ):

(ליקוט) **וכן אם אמר כו'.** שכ"ז שאם מודה פטור אין נשבע על כפירתו אפי' שבועה דאורייתא כמ"ש בתוס' דב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי'. ועי"ל כו' ובירושלמי כ"מ ששנים מחייבים ממון ע"א מחייבו שבועה והרי קנס שנייא היא שאין נשבעין על הקנס (ע"כ):

נה **שיכול לומר כו'.** פי' בתובעו מתחלה וכמ"ש בש"ך ובכה"ג אפי' לא טען טענינן ליה כמ"ש הש"ך וכמ"ש בגמ' שם אמר אביי ל"ש אלא דאמר כו' אר"פ כו' כל מידי דכדי כו':

נו **אבל אם טען כו' ואמרתי כו' או כו'.** כמ"ש שם אמר רבינא ואיתימא כו' ש"מ כו' ל"ש כו':

נז **זהו טענת כו'**. כיון שאם היו עדים היה חייב כנ"ל וכן אם הודה חייב:

נח **וי"א דמשביעין כו'**. כמו שבועת השותפין ופ"ג דב"מ משביעין אותו שאינו ברשותו וכל הנך דחשיב במתני' הטעם בכולם משום דרגלים לדבר ה"ה בכל רגלים לדבר ול"ד אלו אלא בכל הדומה לאלו וכן חילקו בתוס' פ' השואל צ"ז א' בגלגול שבועה על ספק בין רגלים לדבר או לא וכיון שאין נשבע אף ע"י גלגול כ"ש בעצמו וכ' במרדכי שם ראיה ממ"ש אצל תובע בספק בטענת אביו משיב אבידה והלא בלא"ה אינו נשבע על טענת ספק ע"ש. וראיה ברורה ממ"ש בב"מ כ"ו ב' משנים חייב כו' וערש"י שם נקטנא כו' ומה שדחה בש"ך ראיה זו ואמר שסבור בטעות כן לא דק דלמה ישתבש בזה יותר משלשה שנפל ששם יודע הדין דאין נשבעין על טענת ספק כמ"ש רש"י וכאן נשתבש ומה שהביא הש"ך ראיה ממ"ש בעה"ת הבעה"ת דחה דברי רש"י לגמרי ובשם ר"ח שם כ' דבשנים הוי טענת בריא לגמרי וכמ"ש כאן בהג"ה:

(ליקוט) **וי"א דמשביעין כו'**. כמ"ש בפ"ב דקדושין מ"ג ב' ופי' דעדים נשבעין היסת (ע"כ):

נט **טענו כו' ויוצא כו'. דא"א לצאת י"ש אלא בתובע טוען בריא**:

ס **וי"א כו'**. פלוגתייהו תליא במ"ש בב"מ ל"ז או אביו של אחד כו' ומוקי בגמ' שם בדלא תבעי ליה ולצאת י"ש וכ' בה"ת בשם י"א ה"ה לא' מכם הפקיד כו' והרמב"ן כ' דוקא באביו וכמש"ל סי' ע"ו ס"ג וע"ל סי' ש' ס"ג בהגה:

סא **ובין כך**. כנ"ל:

סב **טענו כו' יש לב"ד לחקור כו'**. כמ"ש בירו' ס"פ הדיינין סלע הלויתני ושתים היה שוה כו' והלה אומר איני יודע כו' לית את ידע אהין ידע כו' ור"ל ה"ל משוילו"מ והביאו בה"ת בשל"ח והרא"ש בפ' הדיינים וכ' הרמב"ן אע"ג שאינו מודה לו בדבר שבמדה ומשקל וגם אינו מודה לו בפרוטה שואלין לו ב"ד אע"פ שאינך יודע כו' ואע"פ שאינו מודה אלא ע"י חקירת ב"ד נק' מודה מקצת הטענה ודבר שבמדה וכמ"ש אביי בשבועות מ"ג א' ל"ש כו' אבל אמר בית זה ידיע טענתיה ר"ל שאנו הולכין ורואין אם עד הזיז כו' ורבא פליג עליה ואמר דבעינן שיוציא דבר שבמדה מפיו הא כל שמוציא מפיו אע"ג שמתחלה הודה סתם וע"פ ב"ד הודה ופירש כמה חייב ונק' מודה מקצת:

סג **שתי כסף ופרוטה**. דבפחות מכאן אינו חייב שבועה דאוריית' כמ"ש בר"פ הדיינים וכרב דהלכתא כוותיה וכמש"ל ר"ס פ"ח ובאינו מחוייב שבועה דאוריי' לא אמרי משואילו"מ כמ"ד בסי"ד:

סד **ודוקא שטענו**. כמ"ש בשבועות מ"ו ב' ובסוף הכונס טענו כסא דכספא כו' ובכתובות פ"ה ב' חדא דידעינא כו' ואע"ג שבירושלמי ס"פ הכונס אמר בעי ר' יוחנן מהו שיטענו דברים שאינן ראוין לו נשמעיניה מן הדא אריסיה דבר זיזא אפקיד כו' אית ב"נ דלא מפרסים נפשיה והביא הרי"ף והרא"ש שם ההיא פליגא אגמ' דידן:

סה **ונפטר מדיני אדם**. עש"ך כיון שתובע אומר בריא וכנ"ל:

סו **וי"א**. כ"כ הרא"ש בפ' הדיינים והביא ג"כ ראיה מירושלמי הנ"ל סוף הדייני' וע"ל סי' צ' ס"י וסי' רצ"ב סי"ד וסי' רצ"ח וסי' שפ"ח ס"א שסתם כס' אחרונה:

סז **טענו סבור כו'**. כמ"ש בשבועות מ"ב ומי מצית כו' התם דלא אמר כו' וכ"ש בטענו ליורשיו שאף בטענת בריא פוטרין חכמים שם:

סח **אבל אם טענו בריא כו'**. כראב"י שם וכפי' תוס' ורי"ף בשטוענו גדול והביא הרי"ף ראיה ממ"ש מ"ז א' אמר רבא כוותיה דר"א מסתברא כו' ה"ד אילימא כו' אלמא דסוגיא כראב"י וזהו שיקול הדעת דפליגי שני תנאי וסוגיא כחד מיניהו ועברי"ף שם:

סט **אם הודה מקצת**. כנ"ל שם ושם:

ע **ואם כפר הכל**. כמ"ש מה לי הוא מה לי אבוה וגם כאן שייך חזקה אין אדם תובע כו':

עא **בין תבעו ללוה עצמו**. הוא מילתיה דראב"י:

עב **בין כו'**. הוא מ"ש שם מ"ז ולא בין היורשים ה"ד אילימא כו':

עג **האומר לחבירו אמר כו' י"א שפטו' כו'**. כמ"ש שם התם דלא אמר בריא לי ואע"ג שאומר אמר לי אינו טענת בריא וכמ"ש בפ' יש נוחלין (בבא בתרא קל"ה א)' ש"מ מנה לי בידך כו' ושאני התם דכמנה כו':

עד **וי"א כו'**. שמפרש ההיא בשבועות מ"ז אתיא אף כרבנן וראב"י ורבנן ל"פ אלא באמר לי אבא ובירושלמי פ' הניזקין הל' ג' תמן תנינן יונה לאבא בידך אין לו בידי אלא חמשים דינרין פטור מפני שהוא כמשיב אבידה אר"א תקנה תיקנו בה כדרך שתיקנו במציאה דתנינן המוציא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם כו' אבל אם אמר כו' ודכוותה עומד הייתי על אבא בשעת מיתתו וטענך מנה והודיתה לו והוא אומר לא הודיתי אלא חמשים לא בזה תיקנו ושם אליבא דרבנן דמ"ש תמן תנינן מנה לאבא כו' כמשיב אבידה הוא מילתיה דרבנן הנ"ל ואמר שם שבכה"ג ל"פ רבנן אבל לפ"ז הלכה כרבנן שראית הרי"ף מהא דשבועות לפ"ז אינה מכרחת וכ"כ בה"ת בשם הראב"ד שלפי פירושו הלכה כרבנן והביא ג"כ ראיה מירושלמי הנ"ל דסוגיין כרבנן מדלא אמר בירושלמי דכוותה אמר לי אבא כו' ש"מ דלא ס"ל כראב"י וכ"כ המ"מ דבין כך ובין כך הדין של הרמב"ם אמת אבל בהשגות כ' אני אומר שזה מחלוקת ראב"י וחכמים ופ' הרב שהלכה כמותו:

עה **אמר מצאתי כו' ויש מי כו'**. שסובר כדעת הראב"ד בס' שקדם וכ"כ בבה"ת סוף של"ו ובתשו' לרב האי כו' אמר לי מורישי אמר לי שאתה חייב לו או שראה כתוב בפנקסו שאתה חייב לו וברור כו' וכ"כ בטור והראב"ד השיג עליו כו' וכ"כ רב האי גאון כו' ומעתיק דברי בעה"ת הנ"ל ועסמ"ע:

(ליקוט) **אמר כו'**. זהו לס' אחרונה בס' שקדם אבל לס' הראשונה ודאי פטור וכ"כ בתה"א להדיא בסי' ע"ד וז"ל בקיצור תשובה אשה זו פטורה מכל שבועה ואפי' משבוע' היס' כו' דאין שבוע' מ"מ כו' וכן היסת אלא על טענת בריא וזה הבא מכח אביו אינו טוען טענת בריא אפי' מצא כ' בפנקסו של אביו כו' והא דראב"י וכן מש"ש מ"ל הוא כו' התם בטוען עומד הייתי על אבא כשהודית כו' וכדאי' בירושלמי באומר אבא א"ל שי"ל בידך אינו טענת בריא ואפי' ע"פ מאה אינו טענת בריא וכדמוכח בפי"נ אמר זה אחי אינו נאמן כו' ע"ש ושם סי' פ' (ע"כ):

עו **כתו' בפינקסו**. שמשביעין ע"פ פנקסו כמ"ש בסי' צ"א ס"ה והביאו ראיה ממ"ש וחנוני על פנקסו וכמ"ש שם ס"ד ע"ש:

עז **טענו בספק כו'**. כמ"ש בשבועות מ"א דכתיב לא יקום כו' אבל קם כו' ותניא כ"מ כו' ושנים מחייבין אפי' אינן יודע כלל כמ"ש בב"ק ל"ה ב' ארחב"א זאת אומרת כו' רישא ניזק ברי כו' וקאמר המע"ה אלמא שבראייה נאמן וכן שם מ"ו אבל חכ"א זה כלל גדול כו' דאפי' ניזק כו':

(ליקוט) **טענו בספק כו'**. והרבה חולקין ע"ז ממ"ש בריש ב"מ הצד השוה שבהן שע"י טענה כו' ובר"פ הדיינין ל"ש אלא בטענת מלוה כו' וכ"כ הרשב"א בקדושין כ"ח א' ועתוס' שם ד"ה ספק כו' וא"ת כו' וכ"כ רש"י שם אבל הרמב"ן ורשב"א והר"ן הקשו שם דהא שבועת שומרין משתבע מספק ע"ש שדחקו בזה וכ' הרשב"א והנכון בעיני כדברי פוסקים הנ"ל ולכן א"א ללמוד מסוטה בק"ו והוא נכון מאד וכ' שם וכנ"ל ההיא דאבימי דכתובות פ"ה א' ור"ל קו' תוס' דב"ב ל"ד א' סוף ד"ה הוי וצ"ל דהא דאמרי' בהכותב כו' ואף שקו' תוס' י"ל כמש"ש ל' א' בסד"ה לאו. ואע"ג דהאי לוקח ידע כו' וה"נ כפירת שיעבוד קרקעות הוא כמ"ש בהכותב וכ"כ תוס' בריש ב"מ דאשבועה דרבנן כו' וכמ"ש בסי"ד מ"מ הרבה פוסקים חולקים ע"ז וכמש"ש (ע"כ):

עח **אבל אם אין כו'**. כמ"ש בב"ב קל"ה א' ושאני התם דכמנה לאחר וכנ"ל:

עט **וי"א דכל כו'**. וכנ"ל בסכ"א א"ל אבא לדעת הראב"ד וכ"כ סמ"ע וגם ס' ראשונה דהג"ה שהוא דעת הטור בשם הראב"ד ע"כ כן ס"ל ומ"ש אפי' קרוב שלו כנ"ל א"ל אבא:

פ **ודוקא שאותו כו' עש"ך.** וכמ"ש ברפ"ב דקדושין והשתא דתקון רבנן שבועת היסת כו' וע"ל סי' קע"ו סל"ו ונ"ל דה"ה כו' רק שחייב כו' אע"ג שהוא נוגע:

פא **האומר לחבירו כו'.** מהא דשבועות מ"ג שמא ישבע כו' וכ"כ סה"ת:

פב **אמר הנתבע כו'.** כפי' תוס' שם ד"ה ויוציא. אבל בריש המפקיד כו' ולפיכך בסכ"ד אין משביעין עד כו' אבל כאן דאפשר שאינו זוכר העדים ועסמ"ע וש"ך וא"א שלא יהיה לבטלה אלא במקום שאפשר בענין אחר עושין לכת' שלא יהיה לבטלה וע' בסה"ת:

סימן עו

א **אחד שלוה כו' אבל אם כו' דכיון כו'.** כמ"ש שם ורמי פקדון אפקדון כו' רישא נעשה כמי שהפקידו כו' וה"ה בהלואה כמ"ש בסה"ת בשם הרמב"ן ע"ש באורך:

ב **אחר שישבע כ"א.** כמו חנוני ופועלים בפ' כל הנשבעין אע"ג שאם א' מהם לבד היה טוענו א"צ לישבע כמש"ל סי' צ"א ס"ב וכת"ק שם דלא כבן ננס:

ג **ויש מי כו'.** כמ"ש בגמ' שם הכא בבא לצאת י"ש דוקא נמי כו' ורישא דמי למלוה ע"פ כנ"ל ועש"ך שאין כאן מי שחולק ונראה שהחולקין הוא דעת הרמב"ן בס"ג וא"צ לכל החילוקים והדחוקים שדחקו סמ"ע וש"ך בס"ג ע"ש אבל בסי' ש' כ' סתמא ומ' שם דאין שום חולק ואח"ז כ' בהגה כס' ראשונה דס"ג כאן ע"ש:

ד **ואי לא כו'.** שלכן נקט בגזלתי לא' מכם ובפקדון אביו של א' מכם:

ה **וי"א.** דס"ל דאביו אורחיה דמילתא נקט שאין דרך לשכח מה שהפקיד בעצמו וע"ל סי' ש' ס"ג בהגה שפ' כס' ראשונה:

סימן עז

א **שנים שלוו כו'.** ירושלמי ר"פ שבועת הפקדון וכיחש בעמיתו לכשמצא וידויו בשבועה פרט למכחש לאחד מן השותפין פרט למכחש בעדים ובשטר ופי' הרמב"ן שתבעו אחד מן שותפין וכפר בו שהוא כפירת דברים שבלא"ה אין רשאי ליתנו לו לבד בלא שותף השני. א"ר יוסי הדא אמרה שנים שלוו מא' אע"ג דלא כתבין אחראין וערבאין זל"ז אחראין וערבאין זל"ז. ר"ל כמו שנים שהפקידו אומר לא נתחייבתי אלא לשנים כן שנים שלוו או שהפקיד להם יכול לומר לכ"א הלותי והפקדתי. ולא עבדין כן. ר"ל שנהגו לכתוב בפירוש אחראין כו'. שנים שהפקידו כא' וביקש הא' ליטול את שלו אין שומעין יעשה ככופר על חלקו ויהא חייב. ר"ל אין שומעין כו' בחירק תחת הא' וכמו אם. אחד שהפקיד לשנים כפר בו זה חייב כפר בו זה חייב הפקיד להם ש"פ לא נמצא מביא קרבן על חצי פרוטה כו' תמן כו' שבועה חלה על ש"פ כו' ר"ל כיון שכ"א חייב בכל השבועה

חל על שו"פ ואע"ג דגמ' דידן דחי לה כ' הרא"ש שם דשתי ברייתות דגמ' דידן תני פרט למודה ושם תני למכחש. וז"ש שנים שלוו:

ב **או שלקחו**. דגם מקח נכלל בהלואה בהאי קרא דוכחש בעמיתו כמ"ש בב"ק ק"ה ב' וכחש בה פרט כו' אתה מכרתו לי מאי כו' וע"כ על כולם אמר פרט דאל"כ האיך הוכיח הלואה מפקדון:

ג **או שקבלו. דשם כתיב פקדון וכן בירושלמי הנ"ל התחיל וסיים בפקדון אחד שהפקיד לשנים כפר בו כו'**:

ד **בין בשטר כו'**. כמ"ש בירו' שם פרט למכחש בעדים ובשטר ש"מ שבע"פ איירי ואע"פ שבגמ' דשבועות ל"ז א' א"ל ר"ח לרבה תניא דמסייע לך וכחש בה פרט כו' א"ל אי משום הא כו' ומסקנא שם ר' יוחנן אמר הכופר בממון שיש כו'. בירושלמי מיירי כפשטיה דגמ' דחי לה ה"ד אילימא דאודי כו' אלא לאו כו' אבל בירושלמי שמפ' למכחש לא' כפשטיה שכופר לגמרי ה"ה בשטר שכופר לגמרי ושם בירושלמי אחר הנ"ל ר"י ור"ל תרווייהון אמרין לית כאן עדים כמי שיצא וידויו בשבועה למה משום שמצוין למות ושטר אינו מצוי לאבד הוי לית טעמא אלא משום שמצוין לשכח עדותן אלמא דשטר ועדים של הברייתא כפשטיה וגם לדחייה הגמ' מ' דקרא בכ"ע מיירי מדקאמר בברייתא פרט ללוה כו' ואי לא איירי אלא בשטר לא הל"ל פרט ללוה כו':

ה (ליקוט) **בין בע"פ**. דע"כ הירושלמי מיירי בע"פ דבשטר כ"א מהשותפין יכול לתבוע כמ"ש בסי' ע"ו ס"א בהגה ולקמן ס"י בהג"ה ועמש"ש. והיינו שידוע שלוו בשותפות דאל"כ ק' הא דסי' ס"ז סכ"ו (ע"כ):

ו **אע"פ**. כנ"ל בירושלמי:

ז **ואם אין**. כמו בערב וכמ"ש בב"ב קע"ג ע"ש וכמש"ו כי יש לו דין כו' ודלא כהרא"ש וקצת מפרשים שכ"א חייב בכולו כמו ערב קבלן. וראיה ממ"ש. בתוספתא שנים שלוו בשטר א' ופרע א' מהם את שלו יניח השטר במקומו והלה כותב לו התקבלתי את שלך והרא"ש שם דחק בזה ועוד אמרי' בב"מ רפ"ג ל"ד ב' שותפין ששאלי כו' וערש"י שם ד"ה ושילם א' כו'. ושם בפ' השואל נ"ו א' נותנין ששאלו כו':

ח (ליקוט) **אבל כו' וגובה כו'**. ממ"ש בב"מ צ"ו א' שותפין ששאלו כו' כולו שואל כו' ואם איתא הרי כולו שואל. נ"י שם וכן בר"פ המפקיד וערא"ש שם (ע"כ):

ט **כי יש לו כו'**. כמ"ש אחראין וערבאין כו' ויש שרצו לדייק ממ"ש אחראין דהוא לשון קבלן ועבסה"ת שד"מ ח"א ואינו דאחריות נכסים ג"כ מל' ערבות וכ"כ הרמב"ם בר"פ

י"ח דמלוה ולוה המלוה את חבירו סתם הרי כל נכסיו אחראין וערבאין לחוב זה כו' ע"ש ואמרו בב"ב שם ההוא דיינא דאחתיה למלוה מקמי כו' קסבר נכסי דב"נ ערבין כו':

י **וגובה מכל כו'**. וכמ"ש בתוספתא הנ"ל:

יא **אא"כ פירשו**. כמ"ש בתוספתא סוף ב"ב המלוה את חבירו ע"י שני ערבים לא יפרע מא' מהם ואם אמר ע"מ שאפרע מאיזה מהם שארצה יפרע ממי שירצה וכמ"ש בערב בב"ב שם וקבלן אע"פ כו' ודלא כרשב"ג כמ"ש ר' יוחנן שם:

יב **ואם פרע א' כו'**. ר"ל אע"ג דפורע חובו של חבירו א"צ לשלם לו כמ"ש בכתובות ק"ח א' וכמ"ש תוס' שם ד"ה הא מני בשם ירושלמי וה"ה בערב דשייך ג"כ טעמא דירושלמי מפייסנא ליה ומחיל ליה כו' ועסי' ק"ל ס"ב שיש מחלוקת בזה מ"מ בערב אם א"ל בעת שנעשה לו ערב ערבני ושלם חייב לד"ה כמש"ל סי' ק"ל ס"ב וראיה ממ"ש בב"ב שם ההוא ערבא דיתמי כו' מתבי ערב כו' וכאן כמי שהרשה. ודמי דע"מ כן נשתתפו בכך ועש"ך שחולק ע"ז:

יג **ולכן שנים שלוו כו'**. דשליחותיה קעביד כמ"ש בב"ב מ"ב ב' שותף כיורד ברשות דמי כו' לומר שנוטל בשבח כו' ופי' ר"ח ז"ל שתרי מילי נינהו רישא שמעי' שחולק עמו אפי' השביח בגופו ובכתפו אע"ג שהוא לא טרח כלום. ובשדה שאינה כו' מילתא אחריתי שאם נטע שדה כו' נוטל בהוצאה כו' דהויכאלו ירד ברשות לכל דבר ואמרי' בב"ק קי"ג ב' מאן דמשתכח בבי דרי כו' ואין משום גזל אם הגבאי ישראל שחבירו צריך לשלם לו וע' במרדכי שם:

(ליקוט) **ולכן שנים כו'**. ר"ל דאין יכול לומר שהחצי חוב שילם בעד חוב אחר. ט"ז וש"ך (ע"כ):

יד **שותפין שלוה כו'**. כנ"ל דשליחותיה קעביד מהא ובשדה. שאינה עשויה ליטע כו':

טו **ודוקא**. שאינו נאמן לחייב לחבירו. כמ"ש בב"ב שם נוגעין בעדותן הן:

טז **וי"א כו'**. כיון דיכול להכחישו לא הכניס עצמו בשיעבוד וכמ"ש הר"י בי רב ודבריו צ"ע ועש"ך:

יז **שנים שערבו**. ממ"ש בב"ב ק"ו ב' וב"ק ט' א' האחים שחלקו ובא ב"ח כו' ואם איתא האיך יכול ליטול חלקו של א' מהם הא ניכסוהי דב"נ ערבין ליה כמ"ש בב"ב קע"ד א':

יח **ובסי' קל"ב כו'**. כמ"ש בתוספתא הנ"ל המלוה את חבירו ע"י שני ערבים כו' וס' ראשונה צ"ל דמוקמי לתוספתא בערבות קבלנים דהוי כמו שנים שלוו שהן בעצמן נשתעבדו ועבמ"מ שם אבל פשט דברי התוספתא משמע ערבים ממש וההיא דב"ב הנ"ל

כבר תי' תוס' שם ובב"ק דמיירי שעשאו אפותיקי ע"ש וכ"כ לקמן סי' קז ס"ז וערא"ש דב"ק שם:

יט **ואחד שערב כו'**. כמ"ש בכתובות צ"א ב' הני קמאי כו' ולא אמרן כו' ועסי' פ"ג ס"ב:

כ **ראובן שהוצרך כו'**. ממ"ש האחים שחלקו כו' רב אמר כו' וכנ"ל מ' דמדין הנכסים להחזיר לו המחצה וכמ"ש רש"י ונכסים הן הערבים:

כא **ראובן תבע כו'**. **כמ"ש בב"ב מ"ג ומעידין זל"ז אמאי כו' הב"ע כו'**:

כב **ואין חוששין לגומלין**. כמ"ש בפ"ב דכתובות כ"ג כ"ד ובזמן שהן מעידין כו' ת"ר אני כהן כו' למימרא כו' והיינו לשיטת רש"י אבל לשיטת ר"ח בתוס' ד"ה בשכלי כו' ס"ל לרבנן דחיישינן:

כג **שנים שלוו כו'**. כמ"ש בתוספתא שותפין שמחלו להן מוכסין מחלו לאמצע ואם אמרו בשביל פ' מחלנו מה שמחלו מחלו לו:

כד **ויש חולקים**. כמ"ש שרא"ש בסוף ב"ק והמרדכי שפי' הר' שמחה ולקמן ר"ס קע"ח דרישא מיירי שבקש א' מהם למחול דהוי כשלוחם ובסיפא מעצמם בלא שום פיוס מחלו לו וכאן שמחל כל החוב אף בלא פיוס אמרי' שמחל לכל ועבתשו' הרא"ש כלל עג סי"ב ועסמ"ע וש"ך. ובכתובות צ"ג א' א"ה אימא סיפא כו' וערש"י שם ד"ה תימא לה כו' ואין לך לחלק כו' מ' כדברי הרא"ש ואע"ג דלא קיימא במסקנא משום דלא מחלה לגמרי כמ"ש שם משום דאמרה לה מדין ודברים נז' וערש"י שם. וס' ראשונה ס"ל דקו' הגמ' על מה שחולקת עמה בכל הקע"ה זהו שכן פשטא דגמ':

כה **א' שלוה כו'**. כמו שם דבעלת מאתים לא מחלה אע"ג דלשתיהן נשתעבד ביחד שיעור כתובתם:

כו **נתפשר כו'**. כמ"ש בפ' בתרא דכתובות יכול לו' לאחיך כו' תנא אפי' הראשון ע"ה והשני ת"ח כו':

כז **שנים שהן כו'**. כמ"ש שם צ"ה תנא וכן בע"ח ושני כו' ונכסוהי דב"נ כו':

כח (ליקוט) **שנים כו'**. והרשב"א כ' דלעולם יכול לתבוע כולו ול"ד להא דכתובות דשם להתחייב בטענתו דאמר טעיננא טפי ואדרבה משם ראיה דוקא משום דטעין טפי וראיה ממ"ש בב"ק ע' דאי כ' למחצה כו' א"צ הרשאה וכן בס"פ השולח על בנכסי ולא אמרן כו' דה"ל כשותפין. תה"א סי' פ"ח ודבריו ברורים (ע"כ):

כט **ואם טען כ** '. כיון דל"ל הרשאה באע"ג דשליחתיה קעביד וכמו שליח שעשאו בעדים כמ"ש הרי"ף ורא"ש בב"ק ק"ד ה"מ מדעתיה אבל בע"כ לא דא"ל לאו בע"ד דידי את וכמ"ש שם ע"א כל אירכתא דלא כו' וכמ"ש בר"ס קכ"ב ס"א ואע"ג שאמרו שם

ואי כתוב בה כו' כאן אין לו בחלק חבירו כלום וע"ל סי' קכ"ב ס"ה ויש מי שאומר כו' וכ"ש בכה"ג:

ל **וכ"ז כו' אבל כו'**. כמ"ש בב"ב ק"ו ב' אלא מעתה כו' ועברשב"ם ורא"ש שם וער"ס קע"ה ומ"מ אינו מוכרח דיש לחלק כה"ג כיון שהוא בפקדון ועש"ך ובב"מ ל"ט ב' הלכך פלגא יהבינן כו' תילתא יהבינן כו' ורבא ל"פ אלא מיגו כו':

(ליקוט) **וכ"ז כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"מ דשכיבא סבתא והיה ביד אפוטרופוס ואף דבסוף פ' בית כור כ' הרי"ף ורא"ש ורשב"ם דב' אחי או שותפי כו' והביאו ראיה מפ"ב דב"מ ומפ' איזהו נשך בהני כותאי יש לחלק שם לא היה מופקד ביד שום אדם כלל (ע"כ):

לא **לוה משנים כו'**. דאף אם לוה מאחד ונכתב ע"ש אחר אין יכול לגבות כמ"ש בב"ק ק"ב הלוקח שדה בשם חבירו כו' ע"ש וכ"ש בכה"ג שרצה שיתחייב לו לבד וז"ש אבל זה כו' אע"ג דשם ריש גלותא לא יוכל לתבוע משא"כ כאן כנ"ל שהאמינו והרשהו לתבוע הכל וכמ"ש הרשב"א סי' אלף קל"ז ע"ש:

לב **וה"ה אם כו'**. הביא שם ראיה ממ"ש בכתובות צ"ד הני תרי אחי כו' ובעל בנכסי אשתו בדאיכא פירי בארעא כמ"ש בפ' השולח וממ"ש בשבועות ל"ז א' דא"ל מינך יזפת כו' ואם איתא דאין יכול לתבוע בלא חבירו ה"ה כפירת ממון גמורה ונראה שהולך לשיטתו כמ"ש הר"ן שס"ל כפי' הראב"ד בירושלמי הנ"ל פרט למכחש באחד מן השותפין שהרי חבירו יכול לתבוע אותו בכל החוב דא אמרה כו' וע"ז סובב כל ראיותיו ואנן לא קי"ל כן כמש"ל בס"ט מ"מ בשטר א' דינו אמת וכמ"ש בב"מ ל"ז א' סיפא נעשה כמי כו' וכמש"ל סי' ע"ו ס"א אבל אם היה מלוה כו' דכיון כו' וזה הדין יצא מהרמב"ן אע"ג דפי' בירושלמי כנ"ל ס"א:

(ליקוט) וה"ה אם כו'. הרשב"א שם הביא ראיה מבעל בנכסי אשתו בס"פ השולח ומב"ק ע"א ואי כתוב למחצה כו' ומכתובות צ"ד א' הני תרי כו' ולפ"ז בשנים שהפקידו כ"א יכול לתבוע כולו כדעת הראב"ד וכ"כ הר"ן בפ' שבועת הפקדון שדעת רשב"א כהראב"ד ובס"ט פ' כהרמב"ן וכן ק' מ"ש בסי' ע"ו ס"א בהג"ה דכיון שנעשו שותפים כו' והוא מדברי בעה"ת והוא כ' שם בפי' לדברי הראב"ד ע"ש אלא שכ' שאף להרמב"ן מ"מ כיון דהשותפין מאמינים זל"ז השטר שמונח ביד א' מהן לא ה"ל למידק (ע"כ):

לג **איש ואשתו כו' וה"ה בטענות כו'**. דכל שאינה נושאת ונותנת בתוך הבית כאחר דמי וכמ"ש בב"ב נ"א ב' ת"ר אין כו' קבל מן האשה כו' ועתוס' שם ד"ה קבל כו' וע"ל סי' ס"א סי"ב וסי' ס"א בהג"ה לא היתה נושאת כו':

לד **ראובן שכתב כו'**. דל' יחיד כו' ואע"ג דיד בעה"ש על התחתונה בל' שמשמעות נוטה יותר. כך א"א יד בעה"ש על התחתונה כמ"ש בפ"ק דע"ז ההוא שטרא דהוה כתובבה שית שנין יתירתא כו' ובפ' בתרא דב"ב ההיא שטרא דהוה כתוב בה שית מאה וזוזי כו' דל פריטי כו' ושם קס"ה ב' מלמעלה מנה כו' הכל הולך אחר התחתון וע"ל סי' מ"ב ס"י בהג"ה:

לה **ראובן היה כו'**. ר"ל דאע"ג דאם חתמה לו הדין שראובן נוטל מלוי וכמ"ש בכתובות צ"ה א' מי שהיה נשוי כו' וה"ה כאן אבל כיון שלותה בעצמה לא גבה מנכסי ראובן כו' ודמיא למ"ש בב"ב קנ"ט א' בן שמכר כו' מכח אבוה דאבא כו' וכמש"ל בס"י איש ואשתו שלוו כו' וה"ה כו' כב' לוין כו' ועבסה"ת סוף שד"מ:

סימן עח

א **ותבעו כו'**. עבה"ג:

ב **וה"ה כו'**. דטענת מחילה טענה גרוע ואינו נאמן אלא במגו דפרעתי כמ"ש תוס' גבי סטראי וכמש"ל סי' ע"ה ס"ז ואפי' יש כו' עמש"ש דאל"כ ליהמניה כאן לומר פרעתי במגו דמחלתי ואיבעיא להו אי אמרי' מגו במקום חזקה תיפשט דלא אמרי':

ג **אפי' קטנים**. דאמרי' שם קע"ד דחיישי' לצררי וי"ל דאפי' בתוך הזמן אתפסה צררי כמ"ש גבי אלמנה אין אלמנה נפרעת כו' כמ"ש בגטין ל"ד ב' ושם רב לא כו' דחייש לצררי כו' וחיישי' אפי' בתוך זמנו דכתובה לא ניתנה לגבות מחיים דוקא שם חיישי' משום דש"מ סמוך למיתתו אורחיה לאתפסה צררי דניחא ליה שלא תתבזה אלמנותו בב"ד כמ"ש בכתובות צ"ז ב' וראיה ממ"ש קנ"ח א' נפל הבית עליו כו' והקשה תוס' שם ד"ה ובה"א כו' קשיא לר"י למ"ד כו' תיפוק לי כו' אבל למש"ל ניחא כיון דבפתע פתאום ל"ל להכי וכ"כ תוס' שם בשם הר"ש וע' בראש פ"א שם:

(ליקוט) **אפי' קטנים**. ותוס' שם ד"ה אפי' והר' יונה חולקים ע"ז ע"ש (ע"כ):

(ליקוט) **אפי' קטנים**. דלא כתוס' שם ד"ה אפי' והר' יונה ומ"ש בגמ' ואע"ג דאמר מר הבא כו' ול"ק רבותא יותר דלא גבי כלל משום דזה אינו כ"א לר"ה בריה דר"י ולא לר"פ ונקט אליבא דכ"ע ומה של"ק בסוף ב"ב א"ב בין ר"פ לר"ה בכה"ג משום דהם לא ס"ל דר"ל ועתוס' הנ"ל. ותו' והרא"ש תי' בע"א דקמ"ל דאפי' שבועה א"צ. ועוד דקדק הר"י דלה"ק בסוף ב"ב משום צררי ול"ק משום פרעון אלא לאשמעי' בכה"ג והרא"ש תי' דבפרעון ה"ל לאהדורי שטרא. ועוד הוכיחו תוס' מדלא תי' בערכין על הא דאר"י אין נזקקין בכה"ג. ואין זה מוכרח דלא ניחא להו לשנויי דלא כאביו ורבא ור"פ ור"ה.

וריצב"א תי' הובא גמיי' רפי"ב מה' מלוה דאף אם ר"י ל"ל דר"ל מ"מ הלכה כר"ל והא דל"ק רבא הלכה כר"ל בד' משום דרבא ל"ל דר"ל ואף שהתוס' סתרו זה וכ' מ"מ גם לדידן מוכח כו' ר"ל מדנקט בכמה מקומות הא דרבא ואין זה מוכרח דוקא היכא דלא איתמר בהדיא ומכח זה נדחקו תוס' בע"ז ו' ב' ופ' דלא כר"ל שם אבל הרי"ף ורמב"ם פ' שם כר"ל וכמ"ש בי"ד סי' קמ"ח ס"ב וטעמם דההיא תניא כוותיה נשנית לאחר רבא וכן כאן. והביא הג"מ שם ראיה דהא אמרי' מגו נגד קטנים כמש"ש ל"ג א' וא"כ ה"ה לחזקה דהא איבעיא שם אי חזקה עדיפא וער"ס ק"י (ע"כ):

ד **אם היה.** דמקיימין את השטר שלא בפני בעד כמ"ש בב"ק קי"ב ב':

ה **או אפי' כו' ונתקבל. הלא"ה לא כמ"ש שם:** (ליקוט) **ונתקבל עדות. כו'. תוס' שם ד"ה הנ"ל מגמ' רפ"י דב"ק (ע"כ):**

ו **דבמלוה ע"פ כו'.** אע"ג דגמ' מיירי בשטר ממ"ש אע"פ שאמרו היא ליפרע כו' מ"מ בע"פ נמי כיון שהטעם משום חזקה כו' ואף מיתומים שהטעם דלא גבי מינייהו מלוה ע"פ דטענינן להו דלמא צררי כו' וטוענין ליתומים כמ"ש בפ"ב שם וכלום טענינן ליתמי מידי דלא מצי אבוהון למטען כמ"ש שם נ"ב א' וכ"כ הג"א בפ"ק שם ע"ש:

(ליקוט) **דבמלוה ע"פ כו'.** מדפריך שם ממתני' דשם ומתני' דשבועות מנה כו' (ע"כ):

ז **ובלבד כו'.** כמ"ש שבועות מ"ה ב' ל"ש אלא ששכרו כו' אע"ג דאיכא תרי חזקה גבי בע"ה כמ"ש שם ואע"ג דע"כ צריך לחלק בין חזקה דכאן דהוא חזקה אלימתא מדאיבעיא להו תבעו לאחר כו' מ"מ כיון דלא איפשטא וקי"ל לקולא כמ"ש בס"ה ה"ה כאן:

ח **אם תבעו כו'.** דס"ל דחזקה הוא כמו עדים וכמ"ש בב"מ י"ז א' גבי עדים וצ"ע שהרי איבעיא להו לגמ' אי אמרי' מגו וקי"ל לקולא דאמרי' מגו אלמא לא הוה כעדים ועתוס' שם ד"ה מי ואור"י כו' ועש"ך:

ט **י"א דלא כו'.** דדוקא במלוה משום שהנאתו של לוה וכמ"ש ולואי שיפרע כו' אבל בשאינו נהנה ל"ש וז"ש ועוסק כו' ועש"ך סק"ט:

י **כשאר פקדון.** דאסור ליגע בו ועהג"א ס"י השואל:

יא **ושכירות כו'.** כמ"ש בגמ' ס"פ השואל:

(ליקוט) **ושכירות כו'.** ער"ס שי"ז וי"ד סי' ש"ה סי"ד (ע"כ):

יב **ואינה משתלמת.** שם ס"ה:

יג **מיהו כו'.** ב"ב שם שאני הכא דכל שפא כו':

(ליקוט) **מיהו כו'.** מ' דוקא בסיום הקונט' אבל הטור בסי' קנ"ז פי' דל"ד דאפי' קודם גמר

השפה וע"ש בש"ע ס"ח ועש"ך כאן שפי' סוגית הגמ' בע"א דה"ק שאני כו' ומודה בכה"ג ריש לקיש לאביי ורבא דמקדים לשלם בעד הכל דלא ליטרדן בכל שפה ושפה (ע"כ):

יד **אם כו' להרמב"ם כו'**. כמו ביתמי וכמ"ש ואע"ג דאמר מר כו':

(ליקוט) **להרמב"ם כו'**. **כמ"ש סי' קי"ד ס"ד (ע"כ)**:

טו **וי"א שצריך**. מדנקט יתמי ולא נקט רבותא יותר לקוחות דקי"ל מלוה ע"פ גובה מיתומים ואין גובה מלקוחות ועסמ"ע וש"ך:

(ליקוט) **וי"א כו'**. כמו חייב מודה שגובה מיתומים ולא מלקוחות. והמ"מ דחה סברתם דשם משום קנוניא ע"ש (ע"כ):

(ליקוט) **וי"א שצריך**. דבלקוחות חיישי' לצררי אף במקום דלא חיישי' מב"ח ועתוס' דכתובות ק"ב ב' בד"ה אימר כו' ותי' רבי כו' ובגטין נ"א א' ד"ה אימר כו' ואע"ג דלא חיישי לצררי שם גבי יורשין דקתני מב"ח ר"ל מיתומים ולא מלקוחות אלמא חייש גבי לקוחות ולא ליתומים (ע"כ):

טז **ואם הלוה כו' י"א כו'**. כיון שטוען בריא אבל ביתמי לא משבעינן ליה מספק. הרא"ש שם וכמ"ש שם ל"ג א' בעובדא דרבה בר שרשום ועתוס' שם ד"ה מיגו כו' ור"ל היסת לאחר שפרעו וכמ"ש ש"ך וכמש"ל סי' ע"א גבי נאמנות:

(ליקוט) **י"א דצריך כו'**. וכ"ד הרמב"ם וכמ"ש בר"ס שי"ז וגם מ"ש הטוש"ע בסי' פ"ד ס"א וס"ד אא"כ כו' היינו לאחר הפרעון שבועת היסת דאל"כ ק' הא טענינן ליתמי אבל בכה"ג שפיר כמ"ש תוס' ל"ג א' ד"ה מיגו. וי"ל כו'. וכ"פ ש"ך (ע"כ):

יז **וי"א כו'**. דס"ל דחזקה הוי כמו עדים שלא פרעו וכמש"ל בס"א גבי הוחזק כפרן וצ"ל לסברתם דדוקא לענין מגו איבעיא להו לגמ' אבל בשאר דברים לא וצ"ע:

יח **וי"א דהא כו'**. כגי' הספרים הקובע זמן לחבירו ובא בזמנו כו' ועתוס' שם ד"ה ובא בזמנו וא"ת מ"מ ניפשוט כו' ואור"י כו' ע"ש שחילקו דאע"ג שלאחר זמנו נאמן לומר אפי' פרעתי תוך זמנו מ"מ ביומא דמישלם זמניה אע"ג דנאמן לומר פרעתיך היום אבל בתוך זמנו לא דאין זה מיגו דלא חציף כו'. וכן חילקו שם ל"ג א' ד"ה לקוחה כה"ג וכן בשאר מקומות וע' בטוש"ע בכל המקומות שכ' כס' התוס' אבל בעה"ע ובעה"ת לא חילקו בכך דכל שנאמן לומר היום נאמן אף לומר בתוך זמן אלא דבשואל איירי בסוף היום ודב"ב מיירי בתחלת היום ואף פרעתיך היום אינו נאמן:

יט (ליקוט) **בסוף היום**. אבל ש"ך כ' דה"ה כל היום לאפוקי תחלת היום דאז ודאי בתוך זמנו קאמר ע"ש (ע"כ):

כ **וכי אמר כו'**. כנ"ל דלא כתוס':

כא **וי"א דוקא**. דמילתא דלא שכיחא לא טענינן ליתמי ועתוס' דב"ב ע"ב ד"ה מ"ד וא"ת כו' וי"ל כו' ובכתובות פ"ה ב' ד"ה חדא כו':

כב **תבעו כו'**. בעיא שם ולא איפשטא וכ' הרי"ף וכל כה"ג קולא לנתבע וכמ"ש בב"ק פ' הגוזל גבי מוגרמת ע"ש:

כג **או בסוף**. כנ"ל

כד **הא דאמרי' כו'**. דייקו ממ"ש הקובע זמן דוקא בקובע ועסה"ת שם:

(ליקוט) **הא כו'**. ודעת הרמב"ן אינו כן כמ"ש בסי' ל"ט ס"ד וכן הרמב"ם כמ"ש בר"ס שי"ז (ע"כ):

סימן עט

א (ליקוט) **בב"ד**. וכ"כ לקמן בס"ט וכן כו' וע"ל סי' פ' ס"א אבל כל כו' (ע"כ):

ב **דכל האומר כו'**. שם:

ג **ונאמן על כו'**. כריתות י"ב א':

ד **ואין המלוה**. זה פשוט שהרי מודה בעצמו:

ה **שהרי**. א"צ לזה כמ"ש בהג"ה כנ"ל דכל כו' וע' בהשגות וצריך לדחוק דאפי' יטעון אח"כ פרעתי וכ"כ ש"ך וז"ש לעיל וכפר בב"ד דבעדים אפי' אמר אתם עידי לא הוחזק כפרן כמ"ש בסס"ט אבל אם אמר כו' ודברי המ"מ כאן צ"ע:

ו **ואם לאחר כו'**. דהא הודה בעצמו שלא פרע. סה"ת:

ז **וכן אם הוציא כו'**. רי"ף בסוף ב"ב וכמ"ש בב"מ י"ז א' כי הא דשבתאי כו':

ח **התובע כו'**. עש"ך סק"ז וכמ"ש בפ"ב דכתובות שנים שהוציאו כו' שפיר כו':

(ליקוט) **התובע כו'**. תה"א סי' ל"ט ע"ש וכ' שם דה"ה דהוחזק כפרן שאינו נאמן אפי' אח"כ (ע"כ):

ט **מי שהודה כו'**. אע"ג דבעובדא דלעיל שהובא בס"א נאמן על עצמו יותר מהעדים כאן שאומר שנזכר וטעה בהודאתו נאמן כעובדא דגינאי דספ"ק דגטין וכ' הרי"ף שם והוא דאייתי סהדי דטעותא הוא וכמש"ל סי' קכ"ו סי"ג ועבסה"ת שי"א:

י **ודוקא שטען כו'**. שאל"כ אמאי אמרו בב"ב קכ"ח ב' המוציא שט"ח על חבירו כו' נשבע וגובה מחצה ולמה לא יוכל לחזור ולומר נזכרתי שפרעתי כולו ועבמ"מ שם:

(ליקוט) **ודוקא**. ממ"ש בב"מ ד' א' מה לפיו שאינו בהכחשה והקשו דשם משום דמתנה קיהיב ליה ותי' דמיירי בכה"ג נ"י שם ועוד הביא ראיה מב"ב קכ"ח ב' המוציא כו' והעדים כו' ופי' דמסתמא אחר שבאו העדים חזר בו ע"ש שהאריך (ע"כ):

יא **ואם יטעון אח"כ כו'**. שע"כ בהכי מיירי הגמ' ממ"ש הוחזק כפרן ובלא"ה א"צ לזה כנ"ל וערש"י מ"א ב' ד"ה הוחזק כפרן כו':

יב **ואם הכמין לו**. נראה דעובדא דגמ' בכה"ג לכן אמר ועדים רואין אותו מבחוץ ועבה"ג:

יג **ואין המלוה כו'**. עתוס' דב"מ ה' א' ד"ה שכנגדו וא"ת כו' וי"ל כו' וכ"כ בשבועות מ"ז א' ד"ה מתוך. דוקא בחשוד כו'. משא"כ כאן דאינו נטשה כפרן אלא לאותו ממון. ומה שפשוט לתוס' דבמשואיל"מ דא"צ לישבע התובע כן מ' בשבועות ל"ב ב' הכל מודים בשכנגדו כו' ולימא ליה מי יימר כו' אלא כגון כו' הכל מודים בע"א דר' אבא כו':

יד **ודוקא לאותו**. כמ"ש שם לאותו ממון לאותו אצטלא אבל לממון אחר הא אמרי' הכופר במלוה כשר לעדות כ"כ ר"ה גאון עכ"ל הג"מ פ"ו שם. ובגמ' שם ט"ז ב' לא כל מעשה ב"ד שוים כו' ומשום כו' ועתוס' שם ד"ה ומשום כו' והראב"ד פי' שהוחזק כפרן בעסק אחר דאי בעסק זה מאי אריא מעשה ב"ד אפי' בעדים גרידי וז"ש ומשום כו' דבעסק אחר אפי' בב"ד לא הוחזק כפרן סה"ת שי"ב ח"א. ושם ג' א' תני ר"ח מנה כו' וישבע על השאר כו':

(ליקוט) **ודוקא כו'**. מהא דר' חייא מרדכי שם סי' רצ"ב (ע"כ):

טו **ונאמן עליו בשבועתו**. שאין נעשה חשוד כנ"ל דהכופר במלוה כשר כו' כמ"ש שם ה' ב' ושם ג' א' וישבע על השאר כנ"ל:

טז **וכן אם**. כנ"ל בס"א:

יז **ואין**. כנ"ל:

יח **אפי'**. דבנאמנות בלא"ה א"צ לישבע:

יט **ואינו נאמן כו'**. ר"ל אפי' פרעתי אח"כ וז"ש או יביא עדים וכמ"ש בסמ"ע:

כ **ובאו שני עדים**. עש"ך ס"ק י"ט עוד י"ל לתרץ כו':

כא **אבל הטוען כו'**. כמ"ש בירושלמי פ' הדיינין ומביאו בסה"ת סוף שמ"א הרי שבא בשטר בחזקה ר' אומר נדון בשטר רשבג"ח ידון בחזקה ר"ז בשם ר' ירמיה מעשה בא לפני ר' כרשב"ג ר"י בעי קומי ר"ז מחלפא שיטתיה דר' תמן אמר ידון בשטר והכא אמר ידון בחזקה נימר עד דלא חזר בו פי' הא דאמר ידון בשטר דוקא שעדיין טוען ואומר יש לי שטר ולא הביא או הביא ולא נתקיים אבל אם חזר בו ואמר אין לי שטר מודה רבי שנידון בחזקה אפי' תימא כו' ע"ש למעלה מזה שכ' משום דלא הוחזק כפרן ונאמן דטוען וחוזר וטוען עד שלא באו עדים כו' גרסי' בירו' כו' ע"ש:

(ליקוט) **אבל הטוען כו'**. עסי' פ' מש"ש (ע"כ):

כב **ואפי' במקום כו'**. עב"ק ע"ה א' איתיביה רב לשמואל ראה כו' וכת"ק:

כג **אם לא כו'**. שהטעם שיכול לחזור ולטעון משום מיגו שאם רצה היה נשאר בטענה ראשונה כמ"ש בסה"ת בשם הר"י מיגש שלכן בהכחישוהו עדים אינו חוזר וטוען דל"ל מגו וה"ה כאן ועתוס' דב"ב ל"ג א' ד"ה לקוחה כו':

כד **וכן אפי' הכחישוהו כו'**. ב"ב ל"א א' והיכא דאשתעי כו' ופי' רשב"ם אפי' לסתור טענות הראשונות לגמרי ומיירי שם שהכחישוהו עדים כמ"ש שם והאי אייתי סהדי כו'. (ליקוט) **וכן אפי' כו'**. הרי"ף ורא"ש וה"מ דכפריה בב"ד וכ' ע"י שכ"ה גי' הרי"ף ורא"ש בגמ' שם וכ"מ ברי"ף ובראב"ש שם שכ' וה"מ דכפריה בב"ד כי הא דשבתאי כו' (ע"כ):

כה **אבל אם התובע**. כ"כ רשב"ם שם ד"ה דלא מגלין כו' וכמ"ש בשבועות ל"ח ב' במתני' מנה לי בידך א"ל הן למחר כו' אין לך בידי חייב:

כו **אתם עידי כו' ושתק כו'**. סנה' כ"ט א' ב':

כז **אם חזר ואמר כו'**. ב"ב ו' א' לא מאי אין לך בידי כו' ועתוס' שם ד"ה כל כו' הקשה כו' ובסה"ת תי' דה"ק במתני' אין לך בידי אם קודם שאמר נתתיו לך אמר אין לך בידי חייב וע"ז הוצרך לומר דאמר מר כו' ובלא ב"ד מיירי דבב"ד בלא"ה שכבר הוחזק כפרן אלא שלא בב"ד שאינו הוחזק כפרן רק משום דכל האומר כו' ונ"מ שאם אמר פרעתי אח"כ נאמן כיון שלא הוחזק כפרן רק דכל כו':

כח **שהודה לו**. באתם עדי כנ"ל:

כט **הוחזק כפרן**. ל"ד אלא אין נאמן אא"כ כפר בב"ד וכאן א"צ לזה:

ל **אם אמר ליה אין לך בידי סתם כו'**. אע"ג דבמתני' דשבועות הנ"ל קתני אין לך בידי וכן בב"מ י"ז א' אר"י כו' ואמר אין לך בידי והעדים כו' וחזר כו' ל"ד שאמר סתם אלא שפירש דבריו וכמ"ש בב"ב ו' א' מאי אין לך בידי להד"מ כו' וכמ"ש שם ל"א א' הדר א"ל אין דאבהתך כו':

לא (ליקוט) **שיכול כו'**. עתוס' דב"ב ו' א' ד"ה כל. ואור"י כו'. מ' דוקא בכה"ג (ע"כ):

לב **הודאה בב"ד או כו'**. ב"מ יז א' א"ל צא תן לו כו' בא מלוה לכתוב כו' וכ' הרי"ף שם ואע"ג דהודאה או עדות בב"ד כמלוה בשטר דמי כמ"ש שם ט"ו בין לרבא כו' מלוה ע"פ הוא כו' הב"ע כו' ה"מ היכא דלא צאית דינא כו' ועבה"ג ס"ק ס' ופי' הרמב"ם דבריו דלא צאית דינא שלא קבל עליו עד ששלחו כו' וכמ"ש בסנה' כ"ט ב' הודה בפני שנים כו' בפני שלשה כו' עד דקבעי דוכתא כו' וס"ל דאין חילוק בין כנפינהו או לא כדקס"ד מעיקרא רק שיושבים מעצמם במקום כו' ומלשונו מ' דוקא שיושבים מעצמם ודלא כדקס"ד מעיקרא דכנפינהו עדיף דתחלה מיירי שאין יושבים במקום הקבוע ודייק לישנא דקבעי שהן קבעוה:

(ליקוט) **הודאה כו'**. עמ"ש בסי' ל"ט דס"ל להרמב"ם הודאה בב"ד ונתחייב בב"ד שוין (ע"כ):

לג (ליקוט) **כמלוה כו'**. ר"ל אפי' לא נכתב (ע"כ):

לד (ליקוט) **אם חזר**. לאפוקי בתחלה לעולם כותבין ונ"י חולק בהודאה ועמ"ש בסי' ל"ט (ע"כ):

לה **כגון כו' אבל כו'**. ערא"ש שם ובפ"ק דב"ב על מתני' ה' א' ועתוס' שם ד"ה מארבע כו' וה"ה מסרהב כו' וע"כ רישא עד ד"א ג"כ בכה"ג מיירי דאל"כ אף בסיפא בחזקת שנתן ואפ"ה ברישא בחזקת שנתן:

לו **לפיכך היו כו'**. כמ"ש בשבועות ל"ח מנה לי כו' א"ל אל תתנהו כו':

לז **בד"א דציית כו'** כ"פ הראב"ד דברי רי"ף הנ"ל בסי"ב ועבסה"ת:

(ליקוט) **בד"א כו'**. כתי' הרי"ף וכ"כ הרא"ש בפ"ק דב"ב ואף שבב"מ שם לא הזכיר רק תי' א' של הרי"ף לחלק בין משעבדי לטענת פרעתי ועסי' קנ"ז סס"ח: (ע"כ):

לח **ושמתוהו**. כמ"ש בב"ב קע"ד ב' דשמתוהו כו' והוי כמלוה בשטר שגובה מיתומים ואין נאמן לומר פרעתי ומשם יצא להרי"ף חילוק הנ"ל לפי' הראב"ד:

(ליקוט) **ושמתוהו**. כ"כ הראב"ד אבל הרי"ף לא הזכירו וכן הרא"ש ועסי' קנ"ז שם (ע"כ):

לט **וגובה אפי'**. כמ"ש שם ט"ו א' כנ"ל:

מ (ליקוט) **אפי' ממשעבדי**. ר"ל אפי' לא נתברר דלא פרע דבלא"ה גבי ממשעבדי כמ"ש הרי"ף והרא"ש שם וכמ"ש בסי' שע"ב וזהו דלא כמ"ש סמ"ע בסי' ל"ט ס"ק כ"ד וכבר השיגו שם הט"ז וש"ך (ע"כ):

מא **לפיכך כותבים כו'**. כנ"ל:

מב מי שקבל כו' במקום חזקה אלימתא כו'. ר"ל אע"ג דמגו במקום חזקה אמרי' כמש"ל סי' ע"ח ס"ה ע"ש במקום חזקה אלימתא לא ובזה מתורץ קו' תוס' דפ"ק דב"ב ה' ב' ד"ה מי. ומיהו קשה כו':

(ליקוט) **במקום חזקה**. עתוס' דכתובות ט' ב' סד"ה לא. אע"ג כו' (ע"כ):

סימן פ

א (ליקוט) **ואפי' יש עדים כו'**. ערשב"ם ל' ב' סד"ה וה"מ. ומדברי רבא אין ללמוד כו' שאילו היה כו' וכ"כ תוס' ד"ה עביד כו' וראש שם (ע"כ):

ב **כדלעיל כו'**. ונאמן ע"ע כו' ע"ש:

ג (ליקוט) בד"א שלא יצא כו'. ע"ל סי' ס"ז סל"ג בהג"ה דוקא לאחר פס"ד והוא מתשו' הרשב"א סי' שי"ג (ע"כ):

ד **אפי' לסתור**. כפירשב"ם שם שטעמא דגמ' עביד אינש כו' שייך אף כה"ג:

ה **בד"א כו'**. כמו בעובדא דשם וכמש"ל סי' ע"ט ס"ט ע"ש ובספ"ק דב"מ מאי שטרי בירורין שטרי טענתא. וס"ל נ"י שם שהיו כותבין הטענות כדי שלא יוכלו לחזור בהן דקודם שנכתבו יכולין לחזור בהן מפטור לפטור כגון שאם אמר תחלה לא לויתי חוזר ואומר לויתי ופרעתי כו':

(ליקוט) **בד"א שאינו כו'**. ממ"ש הדר א"ל אין כו' דתיבת הדר יתירא וערשב"ם שם הדר א"ל אין כו' דמשום שהיו מפסידין כו' וכ"כ הרא"ש שם וא"ל לאשמעינן דה' כאביי זה בלא"ה מוכח מדקא' א"ל אביי כמ"ש רשב"ם שם וע"ש ל"ג ב' (ע"כ):

ו (ליקוט) **אבל אם יכול. ואע"פ כו' ואע"פ כו'. הכל מטעם מגו ועסמ"ע (ע"כ)**:

ז (ליקוט) **אבל מאחר שבאו כו' א"כ כו' והוא כו'. הוא עובדא דגמ' שם (ע"כ)**:

ח **וכ"ז כו'**. עשבועות ל"ב א' ב':

ט **ובכ"ז אין חילוק כו'**. ממ"ש בכתובות צ"דא' הכא אמר אילו כו' ולא אמרן כו' אלמא אין יכול לטעון אחר שלא בא וטעון ושתיקתו כהודאה וכ"ש בפני ב"ד:

י **אא"כ נתן טעם**. דאמתלא נאמן אפי' טען תחלה כנ"ל:

יא **ודלא כיש חולקין כו'**. וראייתם ממ"ש טוען וחוזר וטוען כ"ש בכה"ג וליתא דוקא בשנתן אמתלא דומיא דטוען וחוזר וטוען כנ"ל אא"כ כו':

יב י"א כו'. ב"מ שם כנ"ל:

יג **ואפי' בנותן אמתלא**. כ"פ הרשב"א בתשו' שם:

יד **ואפי' לא הוכחש**. כ"פ הנ"י שם וכנ"ל:

טו **וי"א כו'**. כמ"ש במתני' שם:

סימן פא

א **וצריך לישבע כו'**. כיון שתובעו תביעת ממון וכמ"ש שבועות מ"ב חזקה אין כו' ועש"ך:

ב **ולא כו' דאין כו'. דלא בכ"מ אמרי' משטה אלא במקום שדרך להשטות כמ"ש בש"מ בפ"ב דב"ב קע"ה א'**:

ג **מי שאמר לחתנו כו'**. כיון דבלא"ה מצוה ללמד עם בנו כמ"ש בפ"ק דקדושין ולפיכך יכול לומר משטה כמ"ש ביבמות ק"ו א' א"ל משטה אני בך כו' וערש"י שם ד"ה א"ל כיון כו':

ד **ואע"ג כו'**. כמו שם:

ה **אע"ג דלא טענינן**. כמ"ש בסנה' שם וכמש"ל בס"ג ע"ש:

ו **וה"ה אחרים כו'**. כיון שאמרי' שאצ"ל אתם עדי שדבריו הוי כמו אתם עידי ה"ה בתביעתו כמ"ש בסנה' שם הא דאר"י א"ר צריך שיאמר כו' ל"ש כי אמר לוה ול"ש כו' והוי כאלו אמר:

ז **אבל ליורשיו כו'**. ממ"ש בב"ב שם ש"מ שהודה כו' אדם משטה כו':

ח **יש מי כו'**. כמו בטענו בחטים והודה בשעורים כמ"ש ב"ק ל"ה ב' בה"ת והוא כדעת הרמ"ה שהביא הרא"ש שם דטענו חטים משום טענת השטאה וכ"כ בסה"ת בש"ז ח"ב בשם הראב"ד ולא דחה דבריו אלא שכ' ומסתברא כו' וגם לטעמים האחרים י"ל:

ט **בשעת הודאתו**. עבסי' פ"ח סי"ב בהג"ה וי"א דוקא כו' והוא דעת בה"ת בש"ז ח"ב וז"ש בה"ת כאן בשעת הודאת וכ' בה"ת שם אפי' עדים וראה מהני וז"ש כאן אע"פ שיש עדים כו' וע"ש שמ"ב:

י **לא מהני כו'**. מדבעי רבא בפ' ג"י אי אמרי' אדם משטה בשעת מיתה כו' תיפשוט דלא אמרי' ממ"ש בסנה' שם כי קא שכיב אמר פלניא כו' ופליגי ר"י ור"ח מחמת טענת להשביע והא בלא"ה פטורין דטענינן ליתמי טענת משטה כנ"ל בס"ג:

יא **אם כו' בפני ב"ד**. ממ"ש בב"ב פ"ג דאינו טוען וחוזר וטוען:

יב **וייחדום**. קאי אעדים:

יג **אבל יכול**. שבועות ל"ח ב' א"ל מנה לי בידך כו' א"ל נתתיו לך פטור וב"ב קע"ה א' ואמרו יתומים פרענו כו' וע"ש בתוס' ד"ה חזר:

יד **הא דמהני כו'**. ממ"ש שם א"ל מנה כו' א"ל הן דלכאורה הן זו אינו מועיל דבלא אתם עדי אינו כלום כמ"ש בסנה' ובאתם עדי אפי' שתיקה מהני:

טו **מי שהתנה כו'** וכמו שיתבאר בסי"ג. ר"ל ששם מחלקין בין ה"ל לאסוקי דעתיה או לא ונלמד משם כ"מ דה"ל לאסוקי דעתיה מהני ועבמרדכי שם:

טז **ואע"פ שלא דבר**. דאם דבר א"צ לאתם עדי דבתנאים א"צ כי אם בהודאה כמ"ש תוס' בקדושין מ"ג א' ד"ה ולא ועבה"י:

יז **אמר בפני כו'**. ממ"ש בפ' ג"פ קע"ה א' אמר רבה ש"מ שאמר מכה כו' והקשה הרי"ף הא לא אמרו חזר ואמר לנו נותנין ואע"ג דלא אמר תנו הא רב ושמואל כו' אמר תנו כו' ותי' דהכא מיירי שאמר בתורת הודאה ודמיא למ"ש בסנה' ל"א אם כמוסר כו' ועבה"ג:

יח **ואע"פ**. כמ"ש מנה לפ' כו' שבפני התובע בלא"ה א"י לומר להשביע לדעת הרמב"ם כמ"ש בסי"ד:

יט **הודה בפני כו'**. עסמ"ע וכמ"ש בשבועות ל"ד ב' ועדים כו':

כ **הודא' בפני ע"א כו'**. הרא"ש שם ורמב"ן וכמ"ש ל' ב' הודאה אחר הודאה מצטרפים ואע"ג דאמרי' שם דא"ל כו' בהאי מנה כו' היינו לס"ד דהלואה אחר הלואה אין מצטרפין ואף לס"ד דוקא משום צירוף דבעינן ובירו' דסנה' שם אמתני' כ"ט א' אם היה מתכוין למסור לו עדותו עדות וקאי אמ"ש במתני' אם אמר הוא אמר לי כו' אבל הרמב"ם שאמר בל' הודאה כמ"ש בס"ט ועבה"ג ס"ק ס' ומ"ש בב"ב מ"א הודאה בפני שנים ל"ד אלא דא"צ שלשה וצ"ל כתובו בפני שנים דאל"ה קנין נמי דוקא שנים והא ליתא עבתוס' פ"ק דבסנה' ו' א' ד"ה צריכה. מכאן חזר כו' ע"ש ובקדושין מ"ג מ"ט דר' שילא כו' הוי לי עד אלמא לסברת המקשה דבכ"ד בעינן אתם עדי אפי' בחד סגי אם אמר וזו ראיה חזקה:

כא **כל**. כמ"ש שבועות ל"ד ב':

כב **ודוקא כו'. מדהתחנן לו ואמר ערי כו' ולא אמר תיכף אתם עדי וגם לא היה מסיק אדעתיה ואפשר שהיה שותק וערש"י שם ד"ה ערי. שמא יהא סבור שכולם ישנים ויותר היה סבור שכולם ישנים אם לא אמר ערי כו'**:

כג **לא תבעו**. ל' הטור וכמ"ש תוס' דטענת שלא להשביע אינה אלא בלא תבעו כעובדא דהנך דסנהדרין דאל"ה היכא אמר בב"ב שם ש"מ שהודה אצ"ל אתם עדי כו' דלמא שלא להשביע אמר:

כד **הודה דירך הודאה**. כ"כ הרמב"ם רפ"ד דטענת שלא להשביע מועיל אפי' הודה דרך הודאה רק טענת משטה אינו יכול כטעון ע"ש רפ"ז וס"פ ז' ולדעת הרמב"ם אין חילוק בין משטה לטענת שלא להשביע דבשניהם דוקא אי טעין אבל אנן לא טענינן ובשניהם בין תבעו או לא תבעו יוכל לטעון טענת משטה והשבעה רק שטענת שלא להשביע אינה אלא דוקא שלא בפניו כמש"ל וטענת משטה בין בפניו בין שלא בפניו ועוד חילוק אם הודה דרך הודאה כנ"ל וז"ש לעיל ס"ח ואע"פ שאין כו'. ר"ל אע"ג דיכול לטעון טענת שלא להשביע מ"מ לא יוכל לטעון משטה וכמ"ש שם ואף להשביע דוקא בטעין איהו ע"ש וע"ל סכ"א ועמ"ש בהט"ו:

(ליקוט) **לא תבעו כו' דרך הודאה כו'**. כמ"ש בתוס' ריש ב"מ הודאת בע"ד כק' עדים דמי בד"א בזמן שתבעו והודה אבל אם הודה מעצמו הפה שאסר הוא הפה שהתיר וצ"ל בהודה דרך הודאה גמורה דאל"כ אף בשתבעו והודה י"ל משטה אני בך אלא כה"ג וכמ"ש בס"ח מ' בהודה מעצמו אף כה"ג יכול לחזור בו ומדברי ר"ה גאון שהביאו המרדכי פ"ק דב"מ שכ' אבל אם הודה מעצמו כו' שי"ל משטה אני בך מ' דס"ל אף בלא תבעו י"ל משטה אני בך ואף בהודה דרך הודאה משא"כ בתבעו והודה דרך הודאה (ע"כ):

כה **ואין חילוק כו'**. כמ"ש שם דהוו קרי ליה קב רשו ואין לך עני גדול מזה וערפ"ד דעירובין:

כו **בין שהיה כו'**. שם כי קא שכיב כו' וב"ב קע"ד ב' רב ושמואל כו' ש"מ שאמר כו':

כז **ואם כשהודה כו'**. ממ"ש שם ש"מ שהודה כו' אין אדם משטה כו' והא שלא להשביע מ"מ שייך כנ"ל אלא שם בפניו מיירי דקאמר שהודה. וזה דוקא לדעת הרמב"ם אבל לדעת התוס' שם מיירי בתבעו כנ"ל:

כח **ויש מי שאומר**. ממ"ש בפ' הנושא (כתובות ק"א ב)' ה"ד אי דאמר כו' ומ' שם דטענינן ליה וע"כ טענת שלא להשביע ושם הוא בפניו דקאמר חייב אני לך ובתוספתא והביא הרא"ש בס"פ המניח הודאת בע"ד כמאה עדים דמי אימתי בזמן שתבעו והודה אבל אם הודה מעצמו יכול לחזור בו וע"כ צ"ל דלא אמר אתם עדי וא"כ מ"ש רישא ומ"ש סיפא ולדעת תוס' ניחא דמיירי בדלא טען הוא וטענת משטה לא טענינן ליה משא"כ טענת שלא להשביעו ומדחילק בין תבעוהו והודה או לא ע"כ בפניו איירי ועמ"ש בסט"ו:

כט **אבל אם אמר. דחזינן דר"ן דאם טען בשבילו ואם איתא אפי' הוא עצמו אינו נאמן אלא בשבועה**:

ל **טענת**. כנ"ל:

לא **לדעת האומר כן'ו. הוא דעת הראב"ד. שמפרש תוספתא הנ"ל דמיירי באמר אתם עידי ואפ"ה כיון שמעצמו הודה יכול לחזור בו ולומר שלא להשביע ולטעמיה אזיל שאומר אף בשלא להשביע צריך שיטעון הוא ודייק מהתוספת' שאמר יכול לחזור עמ"ש בסכ"א**:

לב **ויש חולקין**. ממ"ש בפ' הנושא שם ה"ד אי דאמר אתם עדי כו' ושם הודה מעצמו וס' הראשונה ס"ל דשם מיירי בדאמר אין וז"ש לעיל בש"ע אפי' אמר אתם עדי ושתק כו' והרמב"ם שסובר דטענת שלא להשביע אינה אלא שלא בפניו ע"כ מפ' התוספתא הנ"ל אם הודה מעצמו שלא בפניו והא דנקט ברישא בזמן שתבעו והודה אורחא דמילתא דבפניו מסתמא ע"י תביעה ופי' התוספתא הוא שלא אמר אתם עדי רק הודה בהודאה גמורה שאינו נאמן בטענת משטה רק בטענת שלא להשביע וזה דוקא שלא בפניו כנ"ל:

לג **אם הודה כו'**. פ' הנושא שם לעולם כו' והב"ע כו' ועתוס' שם ד"ה דאמר:

לד **או שהודה**. כמ"ש שם אלימא מילתא דשטרא כו' וכ"ש קנין וע"ש ק"ב הב"ע בשקני מידו וערש"י שם ד"ה לא ניתני כו' וק"ל בכ"מ שקנין הוא כמו שטר:

לה **או כו'**. כ' בה"ת דמעמד שלשתן הוא כשטר וקנין ועוד דהא השלישי אינו תובעו ול"ש השטאה כנ"ל ועבה"ג בסי' קכ"ו סי"ג:

לו **ולא בטענת כו'**. כמ"ש בגטין י"ד א' בעובדא דגינאי חדא דהא כו' ועוד כו' ולמה לא טען לו ר"ן שלא להשביע כמו שס"ל בסנה' שם וא"א לומר שאמר אתם עדי דא"כ אפי' לא קנו ולא במעמד שלשתן חייב כמ"ש בפ' הנושא שם אלא דאלימא מילתיה דקנין ומעמד שלשתן כאתם עדי וה"ה להשטאה וכן א"א לומר שום תירוץ שלא היה שייך שם השטאה והשבעה דהדק"ל ל"ל קנין ומעמד שלשתן דהא אודיתא קני אפי' אין חייב לו כמ"ש בפ' הנ"ל ובפ' מי שמת אלא דצ"ל אתם עדי מפני טענות הנ"ל וערש"י שם:

לז **מי כו'**. כמ"ש בסי"ז בהגה ועבה"ג שם:

לח **הודה כו'**. עש"ך ושם ומצאתי עוד כו' ונ"ל ראיה לדבריו ממ"ש בסנה' שם ההוא אודיתא דלא כו' ואם איתא אפי' היה כתוב ה"ל להם שמא לא אמר אתם עדי כ"ז דלא ס"ל דר"ל חזקה כו' ובכתובות שם לעולם כו' והב"ע דאמר אני חייב לך בשטר ופי' הרמב"ם דא"ל בזה"ל ואצ"ל אתם עדי וכ"כ בסה"ת שמ"ב וכ"ש בכה"ג:

לט **אע"פ**. ל' הרמב"ם וכנ"ל דס"ל דאין חילוק בין תבעו או לא ובכולם צריך שיטעון ועבה"ג וכ"כ הראב"ד וראיתו מתוספתא הנ"ל אימתי כו' יכול לחזור בו מדקאמר לחזור בו ש"מ שצריך חזרה ושם טענת שלא להשביע:

מ **וי"א שאפי'**. ממ"ש ר"ן אדם עשוי כו' ולא הזקיקו לטענה ובפ' הנושא שם אי דלא אמר כו'. וס' ראשונה ס"ל דאפשר שטען ועבסה"ת שמ"ב:

מא **הודה בפני כו'**. כנ"ל:

מב **ב"ד של ג'**. ר"ל לאפוקי יחיד אפי' מומחה וכמ"ש בסה"ת שם בשם גאון וטור בשמו וכ"כ הרמב"ם וש"ע בסי' ג' ס"ב והטור חולק על הגאון וכ"כ בהג"ה לעיל שם ואינן מומחים:

מג **אלא**. כנ"ל סי' פ':

מד **תבעו בחפץ כו'**. דמילי דכדי הוא וזה הוא הפי' של תוספתא הנ"ל הודאת בע"ד כמאה עדים דמי אע"ג שלא אמר אתם עדי כיון שהודה בב"ד וכ"פ הרמ"ה והביאו הרא"ש ס"פ המניח אבל אם הודה מעצמו יכול לחזור בו והיינו ג"כ לפני ב"ד ולפני ב"ד ל"ש אלא בכה"ג ולכן כ' הרמ"ה שם דבתבעו בחטים והודה. לו בשעורין פטור משום דמילי דכדי מה שהודה בשעורין והביא ראיה מתוספתא הנ"ל ע"ש:

מה **ויש חולקין**. והתוספתא פי' ע"ד אחרת כנ"ל:

מו **מיהו יוכל אח"כ כו'**. אע"ג דטענה גרועה נאמן במגו כמ"ש בסנה' ל"א א' ידענא בהאי שטרא כו' דאי בעי כו' וכן כמה מגו גרועות ועש"ך ס"ק נ"ט ואע"ג דאם היה טוען כן כו' וע"ש במרדכי:

מז **אבל לא יוכל כו'**. כמ"ש תוס' ספ"ק דגטין י"ד א' ד"ה ולא כו' ממ"ש בשבועות מנה לי כו' ובב"ב קע"ה א' אלא אי איתמר כו' אין נאמנין כו' אע"ג דנאמנים לומר פרעתי כמ"ש שם קודם לכן כלפי לייא איפכא כו' וע"ש בתוס' ד"ה חזר וי"מ דדוקא כו' וכ"כ במרדכי שם והטעם הוא דמגו במקום עדים הוא דהודאת בע"ד כמאה עדים ודוקא שהודה עליו אבל במה שאין שייך עליו לא וז"ש דהודאת פיו הוי עליו כעדים דוקא עליו משא"כ ברישא ודוקא שהודה בעדים דה"ל למידק אבל בלא עדים דלא ה"ל למידק יכול לומר שטעה כמ"ש הר"ן בספ"ק דגטין שם וכמ"ש בב"ב שם ש"מ שאמר מנה לפ' כו' מ"ט אידכורי מדכר ואף לי"מ של תוס' הנ"ל דוקא שהודה בעדים וה"ה בבריא בלא עדים דג"כ לא ה"ל למידק וז"ש מיהו בחשבון כו'. אע"ג דל"ל כו'. כמ"ש שם מנה כו' מ"ט אידכורי אע"ג דל"ל מגו דאין יכילין לומר פרענו כמ"ש שם איפכא מסתברא כו' מנה כו' כיון דלא פסק אבוהון כו':

מח **ראובן כו' הוי הודאה**. ב"ק ק"ח ב' תבעו שומר והודה כו' ומדלא לא מיבעיא להו בקרן ש"מ דהודאה לאחר הוי הודאה ודוקא בכפל משום דגזירת הכתוב הוא דשבועת הגנב בכפירת בעלים דומיא דשבועת העדות שם ל"ה א' או שאמר להן הנתבע משביע כו' עד שישמעו כוי דלא כתוס' שם ד"ה תבעו כו' והג"א שם:

מט **ולא עוד**. עבה"ג ס"ק ת' וכנ"ל סי"ד בהג"ה גם לא כו':

נ **ראובן כו' אבל כו'**. כנ"ל ס"ו הא דמהני כו' אבל אם כו" ש

נא **ואפי' כו'**. דאין אדם נאמן לחוב לאחרים אפי' מפסיד ג"כ לעצמו כמ"ש בפ"ב דכתובות לעולם דקא' מלוה כו' וכ' הרא"ש ובה"ת שם אפי' אם מפסיד ג"כ לעצמו כו' דהא הטעם שמא קנוניא הם עושים וא"כ אפי' בכה"ג ג"כ חיישי' ועסי' מ"ז:

נב **אם כו' אבל מה כו'**. כמ"ש בב"ב שם דאם איתא דפרעיה כו' וכ"ש בשנתן לו דכ"ש דה"ל למידק ואפי' א"ל חייב כו' בשטר אלימא מילתא דשטרא כו' דהוי כגבוי:

נג **אמר מנה כו'**. ג"כ כנ"ל דה"ל למידק וכנ"ל ועבה"ג:

נד **ות"כ. ג"כ מטעם הנ"ל דה"ל כקנין וכמ"ש בב"מ ע"ד האי סיטומתא וערא"ש שם בשם ר"ח**:

נה **אבל אם כו'**. עסמ"ע:

נו **המודה כו' שאין כו' וה"ה כו'**. דמידק דייק כמש"ל סכ"ו אבל מה שנתן כו' ולעיל ס"ד יש מי כו' וכ"כ בה"ת שם:

(ליקוט) **המודה כו'**. שלפטור לא י"ל משטה כמ"ש בגטין ע"ח ב' מ"ד מצי א"ל כו' (ע"כ):

נז **וכן כו'**. ערש"י סנה' כ"ט ב' ד"ה ואם לאו אפ"ה כו' משא"כ בכה"ג:

נח **אי יהיב כו'**. ר"ל שא"ל בפניהם שלשם ריוח נתן לו ועסה"ת:

נט **לאו כל כמיניה**. כמש"ל סכ"ו מה נתן נתון והוי כאלו אמר אתם עדי והוי כמ"ש מנה לי כו' א"ל להד"ם חייב בר"פ הדיינין ואינו נאמן במודה מעצמו במגו דהוי מגו במקים עדים דהודאת בע"ד כו' וכ"כ ש"ך:

ס **מיהו כו'**. עבה"ג:

סא **משתבע**. כמ"ש בפ' כל הנשבעין ואלו נשבעין שלא בטענה כו':

סב **ויש מי כו'**. כיון דעדיין השאר בידו לא ה"ל למידק והוי כמש"ל סכ"ו יכול לומר משטה כו' לגבי כו' ועש"ך:

סג **ראובן כו' הדין כו'**. אע"ג דקי"ל הודאה מחמת אונס לא הוי הודאה כמ"ש בב"ב ל"צ דקאמרי עדים בפנינו הודה לו כו' והנתינה הוי כמו הודאה לא אמרו אלא כשהאונס גלוי כמ"ש שם ה"ד גזלן וערשב"ם שם ד"ה על שדה זו וד"ה כגון כו':

(ליקוט) **ראובן כו'**. עבה"ג ס"ק צ' ומה שטוען כו' וצ"ע דזהו ס' אדמון בכתובות ק"י א' ורבנן פליגי עליה דחברך כו' וקי"ל כרבנן וכמ"ש בסי' פ"ה ס"א ואם הוא במקום כו' ועבה"ג שם סק"ז וכ"ש בכה"ג (ע"כ):

סד **ראובן תבע כו'**. כמ"ש ב"מ ס"ה ס"ו ההוא גברא דזבין כו' כיון דלוקח ועתוס' שם ד"ה פטומי כו' וע"כ צ"ל כן כמ"ש בקדושין ע"מ שאני כהן כו' ואע"ג דאיהו אתני והרבה כיו"ב וז"ש שאף כו' וקי"ל דכל היכא דמודה פטור א"צ שבועה כמ"ש תוס' ב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי'. ועי"ל כו' ר"ל דאין מחוייב שבועה כלל כיון דמודה פטור וערמב"ם פ"א מהטו' הל' ט"ו כל כו':

סימן פב

א **ואפי' אם כו'**. דהא נאמן אפי' בטענת אמנה והוא כמו טענת פרוע בשטר בנאמנות ועס"י וכמ"ש שם בכתובות אילימא דקאמר לוה כו' לעולם דקאמר לוה כו' וז"ש וה"ה כו' או כתבתי כו'. ר"ל אע"ג דאמרי' בב"מ י"ג א' דלא כתבינן בשטרי דלאו אקנייתא מ"מ כאן נאמן דלא גרע מטענת אמנה כמ"ש שם עדים שאמרו אמנה כו':

ב **או על תנאי כו'**. דההוא כ"ש דאפי' עדים עצמן נאמנין על כך כמ"ש שם בעא מיניה כו' וכן הלוה נאמן אפי' בשטר מקויים כמש"ל סי"ב:

ג **או שאמר כו'**. ר"ל אע"ג שאמרו שם חזקה אין העדים חותמין ואין נאמנים העדים אפי' באין כת"י יוצא ממקום אחר כע"ש במתני' שם מ"מ לא גרע מאמנה כנ"ל:

ד **ואם כו'**. ר"ל אע"ג דכבר נשבע הלוה היסת בכופר הכל או שבועה דאוריית' במודה מקצת מ"מ גובה בו וכמ"ש בב"ק ק"ו א' מכדי דרב לא ס"ל כו':

ה **אמר תחלה כו' י"א כו'**. כמ"ש בב"מ י"ז בעובדא דשבתאי כו':

ו **ואינו נאמן כו'**. כדין הוחזק כפרן שאין נאמן אפי' אח"כ וכן לומר פרעתי כבר אפי' הביא עדים ע"ז וכמש"ל סי' ע"ט ע"ש:

ז **ויש חולקים**. דבמתרץ דיבוריה טוען וחוזר וטוען כמ"ש בב"ב נ"א א' וס' ראשונה ס"ל דהוי כמו אין לך בידי ועתוס' שם ו' א' ד"ה כל האומר. הקשה כו' ואור"י דאיצטריך כו':

ח **ואם השטר כו' אם יש כו'**. **כמ"ש בפ' הכותב דאפי' בפוגמת תפרע שלא בשבועה וה"ה באומר השבעלי כמ"ש בפ' הדיינים וז"ש ואפי' אם כו' וכ' בעה"ת דאפי' נאמנות בסתם לפוטרו משבועה דבשבועה בלא"ה גבי**:

ט **ומיהו כו'**. כמ"ש שם י"ט א' לעולם דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים כו':

י **ואין המוקדם כו'**. כמ"ש שם צ"ג ב' וראשונה נשבעת כו' והרביעית כו' ואף בן ננס ל"פ אלא בנמצאת א' שאינו שלו או משום יתומים כמ"ש שם בגמ':

יא **ואפי' אם כו'**. ר"ל לא מיבעי' בנאמנות סתם דלא פטרו אלא לגבי עצמו כמ"ש בפ' הכותב נדר כו' אבל יורשיו כו' עד דכתב בהדי' ולא לבאים ברשותו כו' אלא אפי' כ' בהדי' דמהני ביורשים ובאים ברשותו בלקוחות ובע"ח לא מהני כנ"ל:

יב **והוא כו' אבל כו'**. עבה"ג:

יג **אפי' אם**. כמ"ש בכתובות פ"ז ב' דפרע דייק כו' ואע"ג דתוס' שם ד"ה דמיפרע כו' כ' ודוק' בפוגם כו' היינו דאינו כמו בפוגם אבל מ"מ צ"ל ג"כ בכולו דאל"כ אמאי רמו שבועה באמר השבע לי ואע"ג דאמרי' בסוף ב"ק קי"ח א' רישא נמי דלא כו' דוקא בע"פ אבל בשטר לא מבטלי' מספק דאוקמיה אחזקתיה דחזקה שטרך בידי מאי בעיא כמ"ש בב"ב ע':

יד **היה השטר כו'**. ב"מ ק"ג א' אלא מעתה כו':

טו **כשטוען כו' אומרים כו'**. כתובות פ"ה א' כתבו לי זכוותא כו':

טז **ואם טען**. דמשורת הדין נוטל בלא שבועה דאף בפוגמת אמרו משום כי היכי דתידוק כו' ועש"ך ויפה כוון וע"ל סי' צ"ב ס"ט:

יז **אם הוחזק כו'**. דאפי' במלוה ע"פ א"צ לישבע כמש"ל בסי' ע"ט דאפי' אם הביא עדים שפרעו אינו כאמן כמ"ש שם וכמ"ש בפ' הדיינים ואפי' פרעתי אח"כ אינו נאמן שלא בעדים כמ"ש ב"מ י"ז א':

יח **אם כשאמרו כו'**. כמ"ש בירו' דסנה' והביאו הרי"ף ורא"ש שם ר"ה הוי מקיל לדיינא כו':

יט **אבל אם תפס כו'**. כ"פ במ"ש שם לא מזדקקינן ליה ואע"ג שהרי"ף בפ' הכותב כ' דה"ה בכל אדם דלא מפקינן מיניה מ"מ משמתינן ליה כמ"ש הרא"ש בעובדא דרבה בר שרשום ושמעינן מהא דאמר כו' אם נטל שלא כו' ומיהו כו' וער"ן בפ' הדיינים מ"א א' שתי' כן לדברי הרי"ף וע"כ צ"ל כן דהא דרי"ף בפ' הכותב למד מהא דשבועות מ"א א' א"ב מיחת לנכסיה כו' וה"ה כאן ושם אמרי' ולרבנן כו' משמתינן ליה כו':

כ **ואם לא**. דלא גרע:

כא **אם**. כמ"ש בפ' כל הנשבעין. וכן יורשים כו' ואע"ג דבגמ' שם אמרו אילימא מלוה כו'. היינו באינו טוען השבע כמ"ש שם השתא אבוהון וכן מ' במתני' וכן היתומים ר"ל במקום שנשבע אביהם כך הם נשבעין ול"ד מן היורשים דה"ה לפוגם ואינך כמ"ש שם:

כב **היה המלוה כו' י"א**. כמ"ש בשבועות מ"א א' א"ב שכנגדו כו' ותקנתא כו':

כג **וי"א**. שמפרשים תקנתא כו' ואוקמוה אדיניה שיטול בלא שבועה ול"פ ארמב"ם אלא בשבועת השטר אבל בשאר הנשבעין דאין לו ליטול מדינא מודים לו כמ"ש בסי' צ"ב וכמ"ש רש"י שם ד"ה תקנתא כו' וכמ"ש בב"מ ה' בההוא רעיא דאי לאו דר"ח נפטר לגמרי ע"ש:

כד **לא היה כו'**. הרא"ש בר"פ כל הנשבעין כ' דבאלו שני דברים שבועת המשנה הוי כעין דאוריית' דלא מפכינן ובנקיטת חפץ וכ"כ טור כאן וריף וראש בפ' הכותב כ' משום דלא מהפכינן שבועה אלא מנתבע לתובע וכ"כ הרמב"ם וטור בסי' פ"ז וע"ש בש"ע סי"א:

כה **ואם אמר כו'**. כמ"ש בב"ק ח' ב' טעמא מאי כו' משום תקנתא דידי אנא כו' כל האומר כו':

כו **ואמר הלוה כו'**. כמ"ש בשבועות שם:

כז **ואם אמר כו'**. דהא לא מחרמינן אלא למאן דגזליה ואם האמת כדבריך מה איכפת לך. שם:

כח **ואם יצא כו'**. דהחרם חל אף שלא בפניו וראיה מראובן ויהונתן. הגמ"ר:

כט **הוציא עליו כו'**. כמ"ש בכתובות י"ט א' פשיטא כל כמיניה ואף שבועה מ' דא"צ מדקאמר שם לעולם דקאמר לוה כו' ומדל"ק שאומר פרוע מ' דוקא אמנה וצ"ל דאפי' בשבועה דאל"כ הדק"ל פשיטא וא"ל דקמ"ל דא"צ לקיימו א"כ לאשמעינן בפרוע כנ"ל דלא אמרו אלא בפרוע דלא מבטל לשטרא ועומד לכך דאף בפוגמת אמרו משום דפרע דייק כו' משא"כ בכל אלו ולכך אמרו פוחתת כו':

ל **ואם כפר כו'**. אף בטענת רבית כמש"ל סי' ע"ה ס"ח ואע"ג דאין אדם משים עצמו רשע וא' הלוה כו' דוקא לענין עדות אבל לא לענין תביעות כמ"ש בסוף פ"ג דכתובות

האומר פתיתי כו' גנבתי כו' וא"א אין אדם כו' וכן לענין תובע שאם ה"ל עדים היה מתחייב ממון נשבע על טענתו:

לא **אם טען**. כיון דלא מבטל לשטרא בטענתיה:

לב **ויכול לטעון כו'**. דיד בעה"ש על התחתונה כ"ז שלא כ' בפירוש כמ"ש בנאמנות לגבי יורשים בפ' הכותב וכן צ"ל נדר ושבועה כו' משום דיש חילוק באלמנה בפני ב"ד כמ"ש בפ' השולח:

לג **ויש מי כו'**. עסמ"ע וכמש"ל דמיפרע לא דייק:

לד **טען כו'. דג"כ לא מבטל לשטר' כמ"ש בכתובות י"ט ב' וס"ל דאף עדים נאמנים אף בשכת"י יוצא ממקום אחר כמש"ל בסי' זה**::

לה **אין הלוה נאמן**. כנ"ל דמבטל ליה לשטרא:

לו **ואם כו' ואפי' כו'**. כנ"ל בס' שקדם:

לז **ואם הודה כו' ואין כו'**. כמ"ש בב"ב ל"ב ב' וע"ש בתוס' ד"ה אמאי. תימא כו' ותירץ כו' ואע"פ ששם ד"ה והלכתא כ' ובהכותב דאמר כו' ה"נ כיון שהוא על תנאי ועש"ך ובעה"ת ובכתובות פ"ז ב' האי שטרא חספא בעלמ' וערא"ש שם ועתוס' ב"מ ב' א' ד"ה וזה וא"ת כו' ומפרש ריב"ם כו' וערמב"ן בב"ב ל"ב ב' שסתר דבריהם וע"ש:

לח **ויש חולקין כו'**. ממ"ש בכתובות י"ב ב' הנושא כו' ואמרי' שם ושם ט"ז א' דר"ג משום מיגו מאמינה וההוא דב"ב שם כמ"ש תוס' ד"ה אמאי. ונראה לר"י כו' וס' ראשונה ס"ל דההיא דכתובות דאמרי' מגו משום דברי ושמא הוא כמ"ש ר"ש והגמ"ר אבל אין לומר משום דנקיטא כתובה כיון דטעין טענת בתולים כמאן דליתא לשטר' כנ"ל גבי תנאי וזהו כדברי בעה"ת דלא כש"ך ס"ק כ"ח וע"ש: ועוד הביא הרמב"ן ראיה ממ"ש בב"מ ק"י א' אר"י מל' נאמן מיגו כו' אע"ג דקרקע בחזקת בעליה עומדת כמ"ש שם וערש"י שם ד"ה קרקע כו' וד"ה מלוה כו':

לט **ואם יש כו' ואפי'**. שם י"ט ב':

מ **אפי'**. ע"ל סי' כ"ט וסי' מ"ו. ועש"ך:

מא **ואם**. גמ' שם:

מב **ואם כתוב כו'**. עתוס' שם ד"ה נשבע כו' נראה לר"י כו' משא"כ כאן:

מג **מבני חרי**. אפי' האמינו בפי' על הלקוחות דאינו מועיל כמ"ש בסי' ע"א:

סימן פג

א **אם הלוה כו'**. כן מוכח מעובד' דסטראי דלא הוצרך למיגו אלא משום דלא מודה בהלואה שניה וכן מוכח שם צ"א ב' בעובד' דקטינ' דארע'. ושם ולא אמרן כו' ודוקא

משום דאין חייבין לפרוע וע"ש רש"י ד"ה דמי כו' כשאר מכר כו' הא בכה"ג אפי' אמר וז"ש כאן ואפי' אומר בפירוש כו':

ב **ואפי' שתק כו'**. כמ"ש בקדושין י"ג א' דתני א"ל כנסי כו' לא רצתה דאישתקה כו' אין שקלי כו' תה"א סי' ל"ז ע"ש וסי' ק"ג:

ג **וכן אם כו'**. כמ"ש בב"מ ט' ב' היה רוכב כו' זכה בה:

ד **נאמן כו'**. עסמ"ע:

ה **ונפטר הערב**. עסמ"ע וכמ"ש בבכורות מ"ח:

ו **אם לא פרעו כו'**. דאפי' היה כופר במלוה שניה והיה ע"פ מהימן כמ"ש בכתובות שם בעובד' דסטראי:

ז **ואפי' אם כו'**. דדוק' בסטראי הצריכו למגו שלא היה ידוע ואינה טענה טובה משא"כ כאן וערא"ש בפ' הדיינים מ"ב א' סי"ט ג"ז אינה ראיה דאע"ג דלא כו' ודתיקשי לך כו' וצ"ל דטעמ' כו' משא"כ כאן ולכן הכריע כאן הטור במה שנסתפק בעה"ת משום דטור לטעמיה אזיל שפ' בסי' נ"ח כרא"ש שם:

ח **מקויים**. דאל"ה ל"פ רבה שם:

(ליקוט) **שטר מקויים**. הרא"ש שם דאל"כ נאמן לומר אמנה כמ"ש בפ"ב בכתובות וכ"ש מזוייף (ע"כ):

ט (ליקוט) **מזוייף כו'**. דר"ה גאון ור"ח ורי"ף כ' דוקא אמנה אבל הרא"ש שם הסכים לפרשב"ם דה"ה מזוייף (ע"כ):

סימן פד

א **כעין של תורה**. כמו בכל שבועת המשנה וכמ"ש הרא"ש ר"פ כל הנשבעין:

ב **או שכתב**. כמ"ש ב"ב קע"ב א' ניחא ליה למלוה כו' אלמא אע"ג דכ' שובר פוגם שטרו:

ג **ואם יש**. מתני' שם ומפ' בגמ' על הפוגמת:

ד **אע"פ שלא כו'**. כמ"ש שם במשנה סתם נאמנות ומהני:

ה **בד"א כו'**. עבה"ג וחד טעמ' להו ולואי כו':

ו **אא"כ**. כס' ראשונה סי' ע"ח ס"ב בהג"ה:

ז **כתוב בו כו'**. כמ"ש שם בגמ' אם איתא דפרעיה כו' א"ד איתרמויי כו' ר"ל בפרעון הראשון נזדמן בשני לא נזדמן משא"כ בכה"ג דיכול לעשות בכל עת ועספ"ק דב"מ כ"ב לא מיבעי' כו' אלא אפי' כו' ר"ל דל"ל אתרמי כו':

ח **אא"כ טען**. כנ"ל:

ט **ע"א מעיד כו' וה"ה**. עש"ך וב"ח וע"ש:

סימן פה

א **אחר שהגיע כו'**. רש"י שם וכמ"ש שם בגמ' ואי דלא מטא זימניה כו' מ"ט דאדמון וה"ה כאן:

ב **ואפי' כו'**. עבה"ג וכ"ש לפרש"י שאפי' מזוייף נאמן אין חילוק בין נאמנות או לא:

ג **וי"א בו'**. דשמא זייפו אע"ג שהוא מקוים כמ"ש בב"ב נ"ב ב' ולעיל ס"ס פ"ג וכן בפ' ג"פ אין חת"י דידי הוא מיהו כו' וס' הראשונה ס"ל מ"מ כיון דלא שכיח לא איתרע משום האי טענה:

ד **אם הלוה כו'**. עבה"ג דבכה"ג ל"פ רבנן אאדמון:

ה **אבל אם כו'**. וכמ"ש שם ק"ט ב' ל"ש אלא לאחר אבל לעצמו כו' דאמר אי כו':

ו **ודוקא שהשטר**. וכמ"ש בפ' חזקת עביד אינש דזבין דיניה וערשב"ם שם:

ז **ויש מי שאומר כו'**. מדפריך בגמ' ה"ד אי דמטא זימניה מ"ט דרבנן ולא משני דמתני' באתרא דכתבי כו' וכמו במתני' שקדם לזה וטעמ' דמילת' דכאן א"י לומר חששתי שראיתיך שאתה רוצה להוציא המעות דא"כ לא היה מלוה אותך משא"כ במכירת השדה שראה שרוצה לקנות מטלטלין נכסין שא"ל אחריות ומכר לו את השדה כדי למשכנו ועב"ח:

ח **וי"א כו' דאפי' כו' ואם הוא**. דס"ל דשוה למתני' שקדם שם ומה שלא תירץ גמ' כן משום דכבר השמיענו פלוגת' דאדמון ורבנן בכה"ג במתני' שקדם והוא משנה שא"צ לכך תי' דקמ"ל פלוגתייהו בעביד אינש ולכך פריך גמ' אליב' דרב ששת ולא אליב' דר"ן משום דלר"ן קמ"ל מתני' דזה גובה וזה גובה דבשלו הן שמין אבל לר"ש דמתני' זה לעשר וזה לחמש אין חידוש בזה וזה ראיה לדין זה וכ' במלחמות דלכך השמיט הרי"ף קו' הגמ' ותירוצה משום דאליב' דרב ששת ואנן קי"ל כר"ן ומתני' באתר' דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי. והרז"ה כ' דלכך פריך לר"ש דלר"ן יכול לומר לכך לויתי ממך שאגבה ממך כו' ואגבה אותך זבורית והקשה עליו הרמב"ן דא"כ אמאי אמרו שם באתר' דיהבי זוזי כו' כ"ע ל"פ כי' הא י"ל הייתי רוצה למכור לך שדה שלי זבורית ולגבות ממך בינונית אלא ודאי אין דרך ב"א ללות כדי למכור נכסיהן ועוד לר"ש נמי משכחת כגון דאית ליה לשני עדית ולראשון זבורית שגובה ממנו עדית עכשיו ועדיין לא הגיע הזמן של שני ולאח"כ יגבהו זבורית אלא מחוורת' דלר"ן י"ל באתר' כו' וזה שתלאן שני הדינים זב"ז דה"מ באתר' כו' ואפי' כו':

ט **לראובן זיבורית ולשמעון עידית**. נמשך אחר דברי הרמב"ן הנ"ל ובשלא הגיע הזמן איירי ועסמ"ע. וה"ה שיכול למצוא בשיש לו עדית ובינונית ולזה זיבורית וכמש"ל

וכדברי הרז"ה אלא שכ' כן כדי להוכיח דלא כרז"ה ורומז על קו' הרמב"ן דלרב ששת נמי יכול להמצא כו' אע"כ שאין זה טענה ודברי הש"ך כאן ס"ק י"ב שלא בדקדוק:

י **ומיהו אם כו'**. שם וכמ"ש בב"ק ז' ב' אין לו אלא עדית כו' בינונית כו' זיבורית כו':

יא **או שיש כו'**. כתובות שם ולר"ן מאי חזית כו' וב"ק שם עדית וזיבורית כו' וכן בינונית וזיבורית בשלא היה לו עדית:

יב **וכן אם**. בה"ת שם ונלמד מהקודם:

יג **אבל**. שם בגמ' וכמ"ש ב"ק שם היה לו עדית ובינונית וזיבורית כו':

יד **ראובן כו'**. וכמש"ל סי"ע"ח דאף במקום חזקה אמרי' מגו:

טו **אשה כו'**. נלמד מהקודם ואע"ג דעביד אינש דזבין דיניה היינו לגמרי אבל בשכירות לא וראיה ממ"ש בפ' חזקת הבתים ואי דלי צנא כו' וכפר"ח שם ברשב"ם:

טז **אם מת כו' אפי'**. לא מיבעי' באית ליתמי זיבורית ואית לדידיה עידית ובינונית דאע"ג דאין נפרעין כו' כמ"ש שם בגמ' אלא אפי' אין להם כלום די"ל אנן מטלטלי שבק אבון גבך כו' כמ"ש שם צ"ב א' השתא מתקנת הגאונים ל"ל הכי ואמר אפי' מעות דאם היה מגבה קרקע אפי' לדינא דגמ' היה הדין כן כמ"ש שם אמר רבא כו' כדרב נחמן כו':

יז **יתומים קטנים כו'**. ל"ג קטנים כאן:

יח **אפי' היתומים קטנים כו'**. עבה"ג וכן מוכח מעובד' דרבה בר שרשום ב"ב ל"ג א' כי אמינא דאיתלי זוזי כו' יכמ"ש שם בחידושי הרמב"ן בשם הר"י מיגש וכמש"ל סי' ק"י ס"ב ושם כ' אפי' אחרי מות אביהם שם שתפס שלא בעדים ויכול לטעון כו' אבל כאן דתפיסתו בעדים וידוע שהרי ליתומים שטר עליו לכך כ' כאן כיון שתפס בחיי כו':

יט **שנים כו' הלוקח כו'**. כמ"ש בר"פ הנזקין אין נפרעין מנכסים משועבדים ודלא כי"א דחשבינן לשטר' כמאן דפרעיה מההוא שעתא ועבסה"ת דא"כ אמאי זה גובה וזה גובה לר"ן:

כ **ואם גבה ממנו כו' וא"ל כו'**. כמ"ש בכתובות צ"ב א' ארב"ח ראובן שמכר כו' א"ר אי פיקח כו' וה"ה כאן וכמ"ש בב"ב מ"ד ב' ע"ש:

כא **ראובן כו'**. עבה"ג ועתוס' דב"ק מ"ו ב' ד"ה שאין והשתא נ"ל לפ"ה כו' משא"כ כאן דכיון שיש לו שטר מקויים נאמן בתפיסתו ועבה"ג:

סימן פו

א **לא שנא אם כו'**. ב"ק מ' ב':

ב **ל"ש נתחייב**. קדושין ט"ו א' וערש"י שם ד"ה ולא לבע"ח:

ג **ואין חילוק כו'**. ר"ל אע"ג דבס"ב כ' דהא דגובה משני כדין משועבדין מ"מ לזה לא הוי משועבדין שלא יגבה מלוה ע"פ וראיה מכתובות פ"ד א' מי שמת כו' ואמר בירו' שם ריב"ח אמר לכושל בראיותיו כגון מלוה בעדים ומלוה בשטר ינתנו למלוה בעדים ותנן בסוף ב"ב המלוה את חבירו בעדים גובה מנכסים ב"ח. וכן אם שמעון הלוה ללוי בע"פ כמ"ש ב"ק מ' ב'. ולמ"ד מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמי ומ' בפ"ק דערכין דהכי קי"ל בב"ק שם שני המלוין בע"פ נינהו:

ד **בין דרך**. הוא מילתא דר"ח:

ה **בין דרך מו"מ**. פסחים ל"א א':

ו **בין דרך שכירות**. קדושין ט"ו א' ואידך בעלמ' כו' מ' לר"ן אפי' בשכירות וקי"ל כר"ן אע"ג דת"ק דר"א פליג על ר"ן וקי"ל כת"ק מ"מ קי"ל כר"ן מדרבא ור"ן ס"ל כוותיה בפסחים שם וצ"ל דת"ק ל"פ אר' נתן אלא דרב טביומי רצה לאוקים דכ"ע יליף שכיר שכיר ומ"ש שם אלא למאן דלא יליף שכיר שכיר הוא תנא אחריתי דהא קים להו לגמ' דאיכא תנא דלא יליף ור"ל שם אלא מאן תנא כו' רבי הוא ודחו שם וא"כ הדרא לס' ראשונה דת"ק דר"א לא יליף שכיר שכיר וא"כ שפיר ס"ל כר"ן וכ"כ הריטב"א שם ואף לפי' ר' נתנאל שם בתוס' ד"ה ואידך י"ל כן:

ז **ראובן כו'** מדר"ן:

ח **וכנ"ל מאחר כו'**. דבלא"ה לא משתעבד מדר"ן כמ"ש בס"ב:

ט **שמעון יש כו'**. כמ"ש בב"מ ע"ג השתא כדניהם כו' אע"ג דמכרו לרבא יש לרב מרי כל זכות של העכו"ם ולהכי לא הוי כרבית שם מה שדר בו וערש"י שם:

י **בד"א**. ב"ק שם הניחא כו' משום כו':

(ליקוט) **בד"א כו'**. עבה"ג דה"ל כמשועבדים כו' וצ"ע דא"כ במלוה ע"פ לא ליגבי ועוד דאף בשטר לא ליגבי דהא מטלטלין הוא וכמ"ש בפסחים ל"א א' אנן מטלטלין שבוק כו' וגם ראייתו אינה מוכרחת (ע"כ):

יא **שסידרו כו' והשביעוהו**. כדין משועבדים כמ"ש מגמ' הנ"ל וע"ל סי' צ"ח ס"ט ואח"כ משביעין את הלוה כו':

יב **אע"פ שיש כו'**. כמו לענין משועבדים ועבסי' קי"א סי"א וכמ"ש בכתובות פ"ח א' ורבא אמר אפי' בע"ח שלא כו' ואע"ג דאין נפרעין מן הנכסים אלא בשאין לפרוע מן האדם דנכסין אינון ערבין ליה כמ"ש בסוף ב"ב:

יג **אף בזמן**. ממ"ש בפ"ק דב"ק ופ"ק דב"מ ופ"י דכתובות: ראובן שמכר כו' ולא מצי א"ל כו' אלמא דאין לו עליו אלא הוא בעצמו מוציא מלוקח וכאן דין משועבדים לו כנ"ל מב"ק ועבה"ג

יד **יש מי כו'**. אע"ג דבמלוה אינו גובה דמלוה ברשות לוה הוא דלהוצאה נתנה משא"כ בפקדון וכמ"ש בקדושין מ"ז א' ב' המקדש במלוה כו' מתבי האומר לאשה כו' אלא תריץ הכי כו' א"ר אשכחתינהו כו' וערש"י שם ד"ה דלא הדרא בעיניה כו' וכמ"ש הרי"ף ורא"ש בפ"ק דב"מ גבי ההוא מסותא ומטלטלא נמי כו' אבל היכא דאית ליה פקדון כו' דק"ל דפקדון ברשותא דמרא הוא והביא הרא"ש ראיה מב"ב פ"ח א' וה"מ כו':

טו **דכל שיש כו'**. כתובות פ"ו א' תולה מעותיו כו' וב"ק מ"ו וב"ב ל"ב ל"צ דאיכא כו' ועתוס' שם ושם:

טז . **אין שמעון**. כמ"ש בב"ב קמ"ז ב' אא"ב דאורייתא כו' וה"נ דאוריית' הוא ונתן לאשר כו' ובכתובות פ"א ב' הרי כו' ועתוס' שם ד"ה לא כו' אבל לפמ"ש כאן ניחא וכמ"ש שם דלמא ר"ן היא כו' ושם י"ט א' וכגון שחב כו' ועתוס' שם ד"ה וכגון. ואם נאמר כו' והכי קי"ל ואע"ג דרמב"ן הקשה על ס' זו ממ"ש בספ"ק דב"מ ש"מ איתא לדשמואל כו' והלא הבעל חייב ללקוחות מדר"ן וזה כבר תי' בהג"ה לעיל סי' ס"ו סכ"ו י"א כו' או שיש לו כו' ואין לו כו' וכנ"ל דלא משתעבד מדר"ן אלא באין לו. והקשה עוד ממ"ש בב"ק פ"ט א' אלא משום דשמואל כו' ושם דאין לה כמ"ש שם ותזבין לנכסי מלוג כו' אלא דל"ל וע"ז תי' בהג"ה שם היינו שהמוכר לא היה חייב ללוקח כו' ומחלק בין נתחייב כבר ללוקח ובין נתחייב במכיר' שהמכיר' אינה מכיר' והמעות מתנ' וראי' ממ"ש בב"ב קמ"ז ב' דמנירת שט"ח דרבנן והלא חייב לו מדר"ן שהוא דאוריית' ומ' שם אפי' אין לו ממקום אחר לגבות שמדמה למתנת ש"מ ומפ' רש"י בל' ראשון שחילק כל נכסיו אע"פ שיש לדחות. ואע"פ שבפ' השולח אמרי' עבד שעשאו רבו אפותיקי ושחררו כו' אע"ג שמשועבד לו מדר"ן יכול לשחררו והוא מחילה כמ"ש בפ"ק דקדושין וכמ"ש בעה"ת ושם אין לו לגבות ממקום אחר כמ"ש תוס' שם דמתני' באפותיקי מפו' מיירי דאינו גובה ממקום אחר ע"ש י"ל כמ"ש בירושלמי שם קל הוא שהקילו בשחרור כהדא דתניא העושה עבדו אפותיקי מכרו אינו מכור שיחררו משוחרר ע"ש וכ"מ בגמ' מדאמרי' שם כדא"ר הקדש כו' אלמא דוקא משום דרבא ע"ש:

יז **ולא להרויח כו'**. **דהוא נמי מחילה ונלמד מהנ"ל דחד טעמא להו כמש"ו שהרי פקע כו' וז"ש כתובות פ"א ב' לא יאמר כו' אלא מוציאין כו' ואם איתא ירויח זמן לעצמו עד מתי שירצה**:

יח **וכן אם כו'**. כתובות י"ט א':

יט **או פרוע**. כמ"ש הרא"ש שם ולמדו הראב"ד ממ"ש בספ"ק דב"מ י"ט ב' ת"ר מנא כו' וליחוש כו' אלמא לס"ד דאינה יכולה למחול אינה נאמנת לומר פרוע ג"כ:

כ **ואם אחר כו'**. כמ"ש בפ' השולח שם דמשחרר חייב דמזיק שעבודו של חבירו:

כא **המסרב**. כנ"ל וכ"ה בתשו' הרא"ש שם:

כב **אע"פ כו'**. וכ"כ בס' שקדם ואם אחר שנתחייב כו' כ"מ מדאמר מוציאין ול"ק חייב כו' ועש"ך ס"ק י"ד וכן עיקר:

כג **מת כו' נשבעים כו'**. כמ"ש במתני' ר"פ כל הנשבעין וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ר"ל כמו המלוה אע"ג שבגמ' אמרו אילימא מלוה שם באינו אומר השבע לי ויכול לאוקים באומר השבע לי אלא דמתני' א"א לאוקמי בהכי משום דלא שייך וכן דלא הוזכר שבועה זו במתני':

כד **ואם היה. דמלוה על פה אינו גובה מן היורשים כמ"ש בס"פ ג"פ**:

כה **בשבועה**. כמ"ש בפ' הכותב במתני':

כו **ואם לא רצו כו'**. עסמ"ע שמפ' דהנכסים הם במדינה אחרת

כז **ואם אין להם כו' הרי אלו כו'**. שזה הטענה בכלל טענת אין לי שנשבע מתקנת הגאונים ולמדו ממ"ש בר"פ המפקיד משביעין אותו שאינה ברשותו ואע"ג שאמרו שבועה כעין דאורייתא כ' הטור היסת משום דיורשין אין נשבעין לפטור כמ"ש בסי' ס"ט ס"ה וסי' ע' סי"ו והבעה"ת שכ' שנשבעין שבועת אין לי כשאר כל אדם לטעמיה אזיל דנשבעין לפטור כמ"ש בסי' ס"ט שם בהג"ה אבל הטור לטעמיה אזיל שפ' דאין נשבעין וכ' כאן היסת בטוען טענת ברי שיודע שאינו פרוע דאין נשבעין היסת על טענת שמא כנ"ל סי' ע"ה ובטענת ברי אין חילוק בין אבוהון ליורשים כמ"ש בשבועות מ"ז א' ועסי' ק"ז ס"ב:

כח **ראובן כו' מאחר ששמעון כו'**. דקי"ל שעבודא דאוריית' כמ"ש בקדושין י"ג ב' הלכתא כו' דלא כתוס' שם ד"ה אמר כמ"ש כל המפרשים וע' ברי"ף סוף ב"ב ומלוה אינו גובה מלקוחות דל"ל קלא משא"כ כאן דה"ל ליזהר מחמת שמעון וכן לא חיישי' לקנוניא כמ"ש בב"ב קכ"ח ב' וע"ש רשב"ם ד"ה נשבע ותוס' ד"ה נשבע דמ"מ חייב לשמעון:

כט **ראובן יש כו' אע"פ כו'**. דמ"מ היה יכול לנגוש אותו. כיון שאין מפורש בשטר וכל זכותו יש לראובן וכנ"ל ס"ה שהרי פקע כו':

ל **מי שיש כו'**. כמ"ש בב"ק קיז ב' ההוא גברא כו' סליקו כו' ואי לא כו' אלמא אינו מחוייב למסור ממונו בשביל פקדונו כ"ש בכה"ג:

סימן פז

א **ממון או חפץ**. ר"ל לא מיבעי' ממון דאמרי' במודה מקצת שישבע כמ"ש בב"ק וב"מ וכתובות וגטין ושבועות דא"ר מ"מ אמרה תורה מ"מ הטענה ישבע כו' אשתמוטי קא משתמיט השתא אדהוו לי זוזי ופרענא אלא אפי' בחפץ ג"כ י"ל אשתמוטי כמ"ש בב"מ ה' ב' ועתו' שם א' ד"ה למ"ד כו' ובהג"א שם ס"י ד"ה אע"ג דההיא כו' וכן בכופר הכל שנשבע היסת ג"כ צריך לטעמא דאשתמוטי משתמיט כמ"ש בשבועות מ' ב':

ב **יכול**. עסמ"ע ועבה"ג:

ג **להד"ם או החזרתיו לך. מתני' ר"פ הדיינים מנה כו' אין לך בידי פטור כו' א"ל הן למחר כו' א"ל נתתיו לך פטור ושם מ' ב' ומשביעין אותו היסת וקי"ל כלישנא קמא וכמ"ש בסי' ע"ה ובמודה מקצת בטענת להד"ם שם במתני' אין לך בידי אלא חמשים כו' ובטענת החזרתיו במוד' מקצת שם מ"ב פעמים שאדם כו' והאכלתיו פרס כו' בדרבה קמפלגי כו' וז"ש או החזרתיו לך אע"ג דאי"ל להד"ם וכמ"ש שם המלוה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים**:

ד **או לקוח**. כמ"ש בב"ב מ"ו הא אחר יש לו חזקה ובמטלטלין מיירי שם וערשב"ם שם במתני' האומנין א"ל חזקה ד"ה אין להם כו' וע"ש תוס' ד"ה אי דאיכא עדים כו' ושם מ"ה א' ד"ה אבל. וי"ל כגון שמסר כו' אלמא דבאחר אפי' איכא עדים רק שאין יודעין אם בתורת מכר או פקדון וגם ראה דל"ל לא להד"ם ולא החזרתיו לך כמ"ש שם בגמ' ואפ"ה יכול לומר לקוחה בידי ונשבע היסת כמ"ש שם בתוס' ורא"ש וע"ש ברא"ש ועתוס' ורא"ש בעובד' דרבה בר שרשום:

ה **אם הוא מ"מ**. כמ"ש מ"מ אמרה תורה כו' כנ"ל ובב"מ ה' א' חד למודה מקצת ושאר מקומות ועבה"ג:

ו **וכן**. שבועות מ' א' וב"מ ג' ב' ושאר מקומות:

ז **אפי' אינו**. כמש"ל בסי' ע"ה סכ"ג ועתוס' דכתובות י"ב ב' ד"ה רב הונא. וי"ל דאפי' כו' וכ"כ שם י"ח א' ד"ה מפני. וליכא למימר כו' ובירושלמי כ"מ ששנים מחייבי ממון ע"א מחייבו שבועה והרי קרקע כו' והרי קנס כו' ומדלא פריך והרי ספק וער"ן ר"פ הדיינים:

ח **בין במלוה בין כו'**. עתוס' דב"ק ק"ז א' ד"ה עירוב כו' ונראה כפי' ריב"א כו' ובכתובות י"ח א' ד"ה חזקה כו' ובשאר מקומות:

(ליקוט) **בין בפקדון**. דעירוב פרשיות אמרי' ולא עיקור פרשיות שתעקר ממקומה ואמרי' עירוב פרשיות לענין שלשה ומומחין בריש סנהדרין ולא עקרינן מפקדון וכן כסף או כלים דרשינן לענין כלל ופרט לענין שבועת שומרין. ועוד דאמרי' בב"מ צ"ז רישא

בתלת וסיפא כו' ש"מ דבעינן מ"מ בפקדון וכן בשבועות סלע הלויתני עליו ושתים כו' עשר גפנים טעונות כו' מנורה בת עשרה ליטרין כו' ובפ' כל הנשבעין שבועת השומרין דחייב כו' שי"ל להד"ם ובפ"ק דב"מ ההוא רעיא כו' (ע"כ):

ט **אבל חייב כו'**. כלישנא קמא שם כמו שהוכיח הרי"ף מההוא רעיא דריש ב"מ:

י **ואפי' מודה כו'**. כרב ששת דסוגיא דפ' השואל כוותיה שם צ"ח כמ"ש רש"י שם ושם ק' ועוד הילך הוא וזהו שיקול הדעת כמ"ש הרי"ף גבי פלוגתא דראב"י ורבנן גבי משיב אבידה:

יא **ואינו נק' כו' אבל כו'**. כמ"ש בב"ק ק"ה ב' בא"ל הילך כי קאמינא דחייב דקיימא באגם אלמא קיימא באגם לא נק' הילך ודוקא במלוה אבל בפקדין כ' דאפי' קיימא באגם מדהוצרך לאוקמי בב"מ ה' א' ומתו כולהו כו' ול"ק דקיימא באגם ועבה"ג ס"ק ע' וע"ל סי' פ"ח סכ"ד וכגון כו' ולס' דאף בפקדון א"צ לזה כמ"ש בסה"ת ש"ז ח"ב ועש"ך:

(ליקוט) **ואינו נק' הילך כו'**. דלא כרש"י שם ד"ה והילך כו'. בכ"מ שהם ועתוס' שם ד"ה ותנא כו' אך קשה כו' ע"ש שדחקו מאד אבל הרז"ה תי' דלאו משום הודאה מסייע ליה ממתני' דמתני' ודאי אין בה הודאה כלל אלא דר"ש דפוטר בהילך ס"ל כיון דמזומנים בידו כמאן דנקיט להו דמי וכאילו כבר בידו והא במתני' כיון דבידם ומזומנים לחלוק ליחזי כאלו כבר חלקו ואין כאן שבועה כלל דהמע"ה וערש"י שם ב' ד"ה ה"ג ושטרא כו' (ע"כ):

יב **ואפי' אם**. מהא דפ"ק דקדושין מנה אין כאן כו':

יג **וי"א כו' דהא אפי'**. ב"מ ד' ב' וכ' מהא דקדושין אין ראיה דשם לא נתחייב לו משא"כ כאן דקני ליה והר"ן ר"פ הדיינים כ' דכיון דקי"ל בפ"ב דקדושין דמלוה אינה קונה רק במשכנו שלא בשעת הלואתו ע"פ ב"ד או אפי' בשעת הלואתו מחמת גזירת הכתוב מהא דר' יצחק אבל בלא"ה לא קניא א"כ לא חשיב הילך כמו שם מנה אין כאן כו' והריטב"א ריש ב"מ כ' דאין ראיה משטר למשכון דשטר הוי הילך דאין יכול לכפור בשעת תביעה משא"כ במשכון אע"ג דנותן לו עכשיו מ"מ בשעת תביעה היה יכול לכפור בו ואינו נותן לו עכשיו מעות לאו הילך הוא וע"ש ועש"ך:

יד **תבעו כו'**. ב"מ ה' א' וערש"י ד"ה וחפר ועבה"ג:

טו **והוא מודה כו'**. דוקא וכמ"ש בס"ד:

טז **תבעו מאתים כו'**. כמ"ש בסמ"ג על מ"ש בב"מ ד' ב' דשטר הוי הילך משום דלא יכול לכפור בהנך ב' סלעים וכן בכל שטרי ובירושלמי רפ"ב דכתובות פריך על מתני' דשם אם יש עדים שיצאה בהינומא כו' והלא מודה מקצת הטענה ומשני כל עמא מודי'

שחייב לה מנה כו' והביאו הרא"ש שם אבל משמע בירושלמי שם דשטר דפטור לאו משום שאין יכול לכפור אלא כמ"ש רש"י שם שאמר שם טענו מנה וכפר בו והביא עדים שחייב לו חמשים ר"ח רבא אמר נשבע על השאר כו' ר' אבין בשם רב מודה ר"ח חביבי בשטר האיך עבידא טענו מנה וכפר בו והוציא שטר שחייב לו חמשין אין לו אלא חמשין והטעם כמ"ש בב"מ ד' ב' משום כפירת שיעבוד קרקעות דהילך ס"ל לר"ח שחייב כמ"ש בגמ' וא"ר יוסי בי ר' בון נשמעינה מן הדא ר"ל דפליג על ר' אבין וס"ל דאף בכה"ג חייב כסף סלעין די אינון ונמחקו אין פחות משנים מיכן ואילך המלוה אומר חמש והלוה אומר שלש בן עזאי אומר הואיל והודה מן הטענה ישבע ר"ל שמודה מקצת וחכ"א אין הודאה מן הטענה ר"ל שאינה מודה מקצת שהוא משיב אבידה ובפלוגתא דרשב"א ור"ע בגמ' שלנו שם מפני שאין הודאה מן הטענה הא אם הודאה מן הטענה חייב ר"ל כמ"ש בגמ' שם איכא דמותיב מסיפא רע"א כו' טעמא דאמר שלש כו' ול"ל תי' דגמ' שם לא לעולם כו' ממילא לדידן דס"ל כתי' דגמ' דפטור קי"ל כר' אבין שם דפטור וכס' הראשונה דסי' ע"ה ס"ד. וכאן לא כמו שהודה מן הטענה ר"ל דבמתני' שהודה לה במנה כל עמא מודין שהוא חייב לה מנה והוא כתובעת בידו מנה א' והוא אינו מודה לה המע"ה ור"ל לאפוקי בשטר בין כפר מ"ש בשטר כגון ההיא דר' אבין בין שהודה לאו כל עמא מודין אע"פ שאינו יכול לכפור השתים וכן הרי"ף ורמב"ם לא כ' אלא טעמא משום שעבוד קרקעות אע"ג דהרמב"ם שם גבי כתובה כ' הטעם כמ"ש בירושלמי וכאן ובזה צדקו דברי הטוש"ע סי' פ"ח סכ"ט בד"א דלא כש"ך שם. וז"ש כאן כגון שאותה כו' דוקא מעשה ב"ד כי שם וכמ"ש בב"מ י"ז ע"ש:

(ליקוט) **תבעו מאתים כו'**. ערמב"ם פ"ד מה' טוען ונטען הלכה ד' אבל המפרשים חלקו עליו ממ"ש בריש ב"מ סלעים דנרים כו' דה"ל שיעבוד כו' ול"ק מה"ט דא"י לכפור וכ"כ נ"י שם ע"ש (ע"כ):

יז **א"ל מנה וכלי כו'**. ב"מ ק' א' ועוד הילך כו' וערש"י שם ד"ה ועוד אלמא אע"ג שאין התובע מודה:

(ליקוט) **א"ל מנה כו' אין זה כו'**. אבל במנה לא אשכחן כה"ג דלא כרש"י הנ"ל שכ' והילך לא הוצאתים כו' דא"כ לא אשכחן הילך אלא בפקדון ולא במלוה דא"א לומר והם שלך בכ"מ שהוא דלהוצאה ניתנה וגי' שלנו בגמ' שם כמאן דנקיט להו מלוה דמי וענ"י שם ורש"י ל"ג מלוה וכמ"ש בסה"ת ומ"מ פשטא דשמעתין מ' גם במלוה דקאמר מנה לי בידך כו' (ע"כ):

יח **ואם הודה כו'**. כנ"ל ס"א לשיטתו דמשכון לא הוי הילך וז"ש ולמ"ד כו':

יט **ונ"ל דוקא**. דאפי' באותה כלי עצמה הדין כן כמש"ל ס"ב תבע וכו' ונפחת כו' ועמ"ש שם: עבה"ג ס"ק ע' ושייך לס"א:

כ **אין שבועה כו' כגון**. ר"ל והביא ע"א שלוה מנה יחזר ואמר כו' דאלו לא כפר מתחלה הוה נאמן דאף בשני עדים המלוה את חבירו כו' וכמש"ל סי' ע"ה סי"ג בהג"ה אבל במקום כו' אבל עכשיו שכפר אלו בשני עדים היה הוחזק כפרן וה"ה בע"א משואילו"מ כמ"ש שם בש"ע וכן אם טען תחלה כו':

כא **וכן אין כו'**. כגון שא"ל על חמשים אל תפרעני אלא בעדים וכיו"ב ועש"ך. והביא הרשב"א ראיה דמודה במקצת דרשינן מאשר יאמר כי הוא זה דוקא מודה ממש ובדר' חייא קמייתא אינו מתחייב אלא מתוך טענתו דאלו אמר לויתי ופרעתי לא היה מתחייב ואפ"ה דוקא בעדים ומק"ו הלא"ה לא. ונ"ל ראיה ברורה לדבריו דאע"פ כל שאין מכחישו לעד הוי כשני עדים ומחייבין אותו ממון מ"מ אינו נשבע על השאר דגמרינן בגמ' לעדים בק"ו מפיו מה פיו שאינו מחייב קנס כו' משא"כ בע"א דאף בכה"ג אינו מחייב כמ"ש תוס' בב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי'. ועי"ל כו' דע"ש תוס' מ"א ב' ד"ה מודה כו' וז"ש רשב"א ואפ"ה דוקא בעדים ומק"ו הלא"ה לא ר"ל משא"כ בע"א דל"ש הק"ו וע"ל סי' שס"ד ס"ו וז"ש כגון כו' אבל בשני עדים מ' דחייב וכמ"ש ש"ך ס"ק י"ב מדלא כ' הרמב"ם וש"ע שם אלא בע"א אלא דבשני עדים מחייב דמ"מ איתא הודאת פיו ועדים דהוא מודה שלא פרע דכל האומר כו' ועדים מעידין שלוה והוי כאלו עדים מעידים על שניהם דגם בקנס מחייבי עדים בכה"ג דזה אין נק' מרשיע עצמו מה שכופר מתחלה דודאי אין העדים צריכין לומר שלא זזה ידם כו'. ומ"ש וכן אין כו'. כנ"ל אשר יאמר כו' ובזה ניחא מ"ש בכתובות י"ח א' וליתני כו' משום כו' והא קי"ל המלוה כו' ועתוס' שם ד"ה אין. וא"ת מאי כו'. או שמא כו' ואח"כ פריך בגמ' וליתני כו' והאכלתיו פרס כו' ואם איתא ליתני שעל חמשים א"ל אל תפרעני כו' ואשמעינן תרתי חדא הא דר"ח קמייתא ועוד דאף בכה"ג שייך דר' חייא וגם תי' הגמ' שם אליבא דמאן כו' וערש"י שם ל"ש כאן ע"ש:

כב **הודה כו'**. דלא כמ"ש רשב"א סי' אלף קס"א דעד המסייע אינו פוטר אלא משבועה דרבנן ע"ש אבל בראש לא מ' כן וע"ש ויש מקשים כו' השוכר פרה כו' וכן קו' הסמ"ג מירו' עמ"ש בסי' ע"ה ודברי המ"מ בפ"ך מה' מכירה כד' הרשב"א ועסי' רכ"ב בבה"ג ס"ק ג' וכ"כ הרז"ה שם וכ"ד הר"ן ונ"י שם ע"ש:

כג **וה"ה כשכתיבת יד כו'**. כמ"ש ב"מ ד' ב' אלא לעולם שתים פטור כו' דקא מסייע ליה שטרא:

כד **וי"א דה"ה.** שם ב' ב' וליחזי זוזי כו' ופי' ר"ת שם בתוס' ד"ה ולחזי. דאע"ג כו' אותן שמסייעו כו' וע"ש ברא"ש ומרדכי והג"מ ס' משפטים שמשם מקורם להנ"ל ועברא"ש שם ועוד הקשה מהא דתנן לענין שבועה שלא פקדנו כו':

כה **מי שנתחייב כו'.** הר"ם הביא ראיה משבועות ל"ב ב' דמ' שם דבנסכא דר' אבא א"צ לישבע שכנגדו כמש"ל סי' ע"ה ובמנה לי בידך והלה אומר חמשים ידענא וחמשים לא ידענא נשבע התובע והביא ראיה ממ"ש ר"ת בב"ק ס"ב א' ד"ה עשו אבל אם כו' ישבע נמסר כו' וכ"כ לקמן סי' שפ"ח ס"ז ויש מי שאומר שאם כו' וצ"ל הטעם דבנסכא דר"א משום דהעד מסייעו ולדעת זו יש ראיה משק צרור שהביא הרי"ף ס"פ הכונס שם שישבע ויטול אע"ג דמודה במקצת שאמר סיגין אלא שטוען שמא כמ"ש הר"י מיגש וכ"פ כל הגאונים אלא שאין ראיה משם שהר"י מיגש כ' דלא הוי משואי"ל דטענו בחטין והודה לו בשעורין ובברי היה משתבע היסת ומפטר וה"ה בשמא כמ"ש ב"ק ל"ה ב' אי נימא דקאמר ניזק ברי ומזיק שמא כו' וא"ל ליהוי כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע שפטור ונשבע היסת ה"מ היכא דאינו יודע עיקרא דמילתא אבל הכא כיון דאיכא דררא דממונא דקא מודה דיהיב ליה מידי מיהו לא ידע מאי ניהו בכי הא עשו תקנת נגזל בפקדון וערמב"ם ספ"ז מה' חובל וספ"ה מה' שאלה ופקדון והראב"ד דחה דבריהם ואמר דהא ה"ל משואי"ל דהא טענו בחטים ושעורים והודה בא' מהן שהודה לו בשק וא"כ בשמא ה"ל משואילו"מ וזה אינו תפיסה דאינו טוענו על השק שאינו ש"פ ועוד הקשה מסוגיא דס"פ המניח וכבר יישבנו דבריו ועסה"ת של"ח והראב"ד כ' דכאן לא ה"ל משואי"ל כיון דלא הודה לו דבר שבמנין והרמב"ן חלק עליו וכן הרא"ש ס"פ הדיינים והביאו ראיה מירושלמי דשם והלה אומר איני יודע את לית ידע כו' ועוד כ' הראב"ד דלא אמרי' משואיל"מ דוקא שהתובע טוען ואומר מידע ידעת והוא דבר שה"ל לידע דאערומי קא מערים ועבהשגות ספ"ה מה' פקדון ובמ"מ שם ועסה"ת שם אבל כולם ס"ל דבנ' ידענא דא"צ לישבע כנגדו וכ"כ תוס' עצמן בב"מ ה' א' ד"ה שכנגדו כו' ושם צ"ח א' ובפ' הנשבעין וכ"כ הרא"ש בס"פ הכונס וכ"כ תוס' רפ"ה דב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי'. ועוד אמר ר"י דלא דמי כו' וא"ת דהכא כו' וי"ל כדפרישית כו' אע"ג דיש לס' קו' מכתובות י"ב ב' ומסוף ב"מ קט"ז ב' ומב"ב קל"ד יישבו שם בתוס' ושני אלו הסברות כ' בש"ע סי' צ' ס"י וסי' שפ"ח ס"א ואם ידע כו' ושם בהג"ה וי"א דנשבע כו' וז"ש שם ס"ז ויש מי שאומר שאם המוסר כו' וכסברתם משום דלא ה"ל למידע ואף החולקין משום דמפר' להבעיא עשו תקנת נגזל במסור בכה"ג דלסברתם עשו תקנת נגזל בפקדון בכה"ג כנ"ל וערא"ש בס"פ הכונס ועבהשגו' ספ"ה מה' חובל ידע המזיק כו' א"א כו' ובין הכא ישבע ויטול

כמעשה דשק צרור וא"כ אין ראיה מתוס' הנ"ל ומ"מ הדין אמת כי ראייתו אינה לדין זו כי זה הדין של הפכה לכנגדו אינה מוכרח אלא שהיא ראיה לדין שקדם לנשבע ונוטל וממנה למד ג"כ לדין זה דה"ה לכה"ג אבל מ"ש בנ' ידענא ובנ' לא ידענא שכנגדו נשבע ונוטל בזה לא קי"ל כוותיה דאנן קי"ל דלעולם א"צ לישבע כנגדו ועהג"מ סי' ס"א ששם בתשו' ההיא מדמי לכ"מ שעד מסייע ורוצה ללמוד מכאן לכל עד מסייע שפטור ועוד ראיות אחרות מ"מ הדין אמת כיון דקי"ל דפטור בכ"מ כמש"ל והעיקר כו' דלא כט"ז והקשה שם על ס' זו א"כ אמאי אמרו שם בשבועות הכל מודים בכשנגדו כו' דחשיד מאן כו' ואמאי הא יש לו עד המסייע ותירץ דה"מ בעלמא אבל בחשוד א"א כה"ג א"כ כ"א נפיק ממונא כל שעתא ע"פ ע"א וכמ"ש תוס' בשבועות מ"ז א' ד"ה מתוך ועתוס' דב"מ ה' א' ד"ה שכנגדו כו' ומיירי דאין הנתבע רוצה לישבע וכמ"ש בתשו' מהר"ם ע"ש וכ"כ ש"ך וכמ"ש תוס' הנ"ל ועוד כו':

(ליקוט) **מי שנתחייב כו'**. עהג"מ ס' משפטים סי' ס"א שכ' דין שקדם שבנשבע ונוטל וע"א מסייעו שפטור ולמד מנסכא דר"א לשיטתו דס"ל דבשאר משואילו"מ שכנגדו צריך כגון בנ' ידענא ונ' לא ידענא והביא ראיה ממסור שאמר איני יודע כמה הפסדתי שכ' ר"ת ס"פ הכונס שהנמסר נשבע ונוטל אע"ג שאומר המסור יודע שהפסדתי וא"י כמה ובנסכא דר"א א"צ לישבע שכנגדו כמו שהוכיח ראב"ן מהא דפ' שבועת העדות וע"כ צ"ל משום דעד מסייע וכ' וה"ה לכה"ג שהפכה על שכנגדו ועוד הביא ראיות שם שע"א מסייע פוטר משבועה כמ"ש ברא"ש בריש ב"מ וש"פ. ואע"ג שהראיה ראשונה אינה מוכרחת לדידן דקי"ל דבכל משואילו"מ שכנגדו א"צ לישבע והא דמסור משום דלא ה"ל לידע כמש"ל סי' שפ"ח מ"מ הדין שע"א מסייע לנשבע ונוטל דנוטל בלא שבועה אמת כמו שקדם וה"ה לכה"ג שהרי למד שם מנשבע ונוטל ומכל עד המסייע שפוטר ודברי ט"ז תמוהים (ע"כ):

כו **והא דאמרי' כו'**. ר"ל כה"ג דב"ב ע' א' בעא מיניה כו' ולימא ליה כו' א"ל כו' ואע"פ שיש לו ע"א שהחזיר מ"מ צריך לישבע דהא לא מהימנינן ליה אפי' בע"א דא"ל שטרך בידי אלא משום דכי א"ל נאנסו כו' ובנאנסו היה מחויב שבועה ובזה מתורץ קו' הר"ר יונה שהביא הרא"ש בריש ב"מ ממ"ש בשבועות מ"ה ב' מכלל דתרווייהו כו' ודלא כרא"ש שם שכ' דה"ה בע"א:

כז **שבועה שמחייבים כו' בין כו'**. שבועות ל"ח ב' ת"ר שבועות הדיינים אף היא כו' ומ' דבכל אלו מיירי:

כח **ג' מיני כו'**. כמ"ש בפ"ק דב"מ מכי הוא זה. וכופר בכל כו' כמ"ש בפ' הדיינים מ' א' מלא יקום כו'. ושבועת השומרים דכתיב שבועת ה' כו' ובש"ח כמ"ש בב"מ מ"א ב' לכדתניא ונקרב כו' וע"ש צ"ג א' ושבועות פ' בתרא מ"ט א':

כט **כל שבועה כו'**. כמ"ש בפ' כל הנשבעין כל הנשבעין כו' ואלו כו' וחשיב שם ג' מיני שבועות והן ב' ואלו כו' השכיר כו' כשם שאמרו כו' והן א' דכולם נשבעין ונוטלין על טענת ודאי ואלו נשבעים כו' וז"ש ובשל דבריהם כו' ואמר כגון שבועת כו' ופוגם כו' חשיב רישא דב' דברים הנ"ל:

ל **ויש כו' בדורות כו'**. כמ"ש בקדושין מ"ג ב' והשתא דתקון רבנן שבועת היסת כו':

לא **ואע"פ כו'**. נ"מ לע' נקיטת חפץ דשבועת ב"ד היא בנקיטת חפץ ואף שבועת המשנה רק דוקא אם נשבע בפני ב"ד וכמ"ש רש"י בהשולח ל"ה א' ד"ה חוץ לב"ד וע"ל סי"ג:

לב **ומותר לקראו**. שבת מ' א':

לג **י"א** נלמד מס' שקדם ומשמתינן ליה כו' כנ"ל:

(ליקוט) **י"א שחייב כו'**. דטעמא דנשבע שבועה דרבנן לא נחתינן דגזל דרבנן לא מפקינן מדרבנן כמ"ש במציאת חש"ו וכיוצא וכן רבית דרבנן וה"ה בנשבע ונוטל כיון שמדאורייתא נוטל בלא שבועה הרא"ה ולפ"ז דוקא בחותן שמן הדין נוטלין בלא שבועה כגון פוגמת ועש"ך (ע"כ):

לד **אם אין**. דברצונו מהפכין כמ"ש בב"ב קכ"ז קכ"ח האומר עבדי גנבת כו' וערשב"ם שם:

לה (ליקוט) **וכן הנשבעין ונוטלין כו'**. ערי"ף בפ' הכותב וכ' הרמב"ן שהרי אפי' בשבועת היסת שמוטלת מעיקר תקנה על הנתבע אומר לתובע השבע וטול או לא תטול כלום כ"ש בשבועת הנוטלין שמעיקר תקנה על התובע שאין שומעין לו אלא ישבע או לא יטול דדוקא נתבע לאוקמי ממונא יכול לומר שאם לא רצה לישבע לא יטול אבל לאפוקי לא מצי למימר השבע או תן לי כו' (ע"כ):

לו **וכן שבועת כו' ומיהו כו'**. דלטעם הרא"ש בר"פ כל הנשבעין משום דאלו השבועות הוא כעין דאורייתא לא היה לזה הטעם ואפי' אי אמר לישתבע לי דחשיד כו' אין שומעין לו אלא לטעם הרי"ף דבנשבעין ונוטלין ל"ש היפוך ע"ש:

לז **מיהו**. יתבאר בסי"ב:

לח **אבל אם כו'**. לשיטתו דס"ל כהרי"ף דטעם החילוק שבין היסת לשבועת המשנה משום דבנוטלין ל"ש היפוך וז"ש אבל כו' וכמ"ש בגמ' שם דאמר מאי איכא כו' מ' דעל כל שבועת דרבנן אמר דכל החילוקים ששם קאי על כולם אלא דבמקום שאין שייך שם

אין מתהפך ולכן לא הזכירו החילוק שאין נשבע בנק"ח ולא בשם משום דשם על כולן אתמר ולא כי"א דבהיסת לבד אתמר שם:

לט **ואף היסת**. דגלגול הוא מה"ת במ"ש בפ"ק דקדושין כ"ז ב':

מ **אע"פ כו'**. כמ"ש בב"ק ח' ב' וז"ש לעיל מיהו כו' ואמר כדי שלא כו' דל"ת מאי ירויח השתא פשיטא דיכול להפך:

מא **וה"ה לכל כו'**. ירושלמי פ' הכותב הל' ז' ופ' כל הנשבעין הל' ו' א"ר זעירא כעין שבועת תורה וז"ש הרא"ש בר"פ כל הנשבעין כל הני כו' כעין דאוריית' כו' ע"ש ועבה"ג בשם רש"י וע"ש ותוס' הוכיח מדל"ק בפ' הדיינים האי חילוק בין דאוריית' לדרבנן:

מב **חוץ כו'**. כנ"ל ס"ח:

מג **ואם השביעוהו כו'**. שם ל"ח ב':

מד **או שפסקו כו'**. כמ"ש הרא"ש בפ"ד דסנה' דכל שטועה בפסקי הגאונים הוי כטועה בדבר משנה כמ"ש בגמ' שם אטו אנן כו':

מה **כפר הכל כו'**. כן מוכח בהכותב אי פקח הוא כו' ודחק שם רש"י ותוס' דמאי נ"מ וכן הרי"ף ורא"ש ע"ש והראב"ד פי' דאף לאחר שנשבעה על כתובתה יכול להשביעה שבועה דאוריית' עבתשובות להרמב"ן סי' ק"ט:

מו **וכן אם כו'**. כן מוכח בריש ב"מ ה' א' בעובדא דההוא רעיא דפריך השתא נמי נחייביה מדר"ן כו' וזה היה יכול להקשות גם לס"ד דאיהו משתבע ושם אין יכול לתרץ תי' הגמ' תקנתא כו' ומאי ס"ד דאביי דסבר שאיהו נשבע מאי קאמר ר"ז אם איתא כו' ואין לומר דאם איתא לדר"ח משתבע שבועת התורה א"כ מאי פריך השתא נמי כו' אלא דפריך דקא' אם איתא לדר"ח משתבע מ' דבלא"ה לא משתבע כלל ונ"ל דבאמת מיד כשכפר ואמר להד"ם נשבע היסת וכמ"ש שם לסוף כו' שלאח"כ נודע אבל באותו מעמד לא נודע ואמר ר"ז אם איתא משתבע אע"ג שכבר נשבע כנ"ל כפר הכל כו' ואח"כ ולא היה יכול להקשות השתא נמי דהא כבר נשבע אבל השתא פריך שפיר שהשבועה שכבר נשבע אינה כלום שהיה חשוד ובזה נתבארו אלו ב' דינים שבש"ע והג"ה ובזה א"ש שפריך שם ותיפוק דה"ל רועה מאי נ"מ אם אביי פריך מכח שהוא גזלן או רועה דלכאורה קו' אביי יותר חזק בגזלן מפ' בתורה אלא שפריך דמ' כאן שהשביעוהו בתחלה כנ"ל:

מז **שבועה דאוריית'**. ל"ד ועש"ך ס"ק ל"ט ול"ד כו':

מח **ולא יאמר כו'**. שם היכי משביעין כו' אפ"ת בכינוי כו':

מט **ויש מי כו'**. דחילוק שבין ת"ח לשאר שבת"ח הוא באקראי וא"צ לאיים וערש"י בנדרים כ' א' ד"ה בד"א כו':

נ **וי"א דס"ת כו'**. מדקאמר לאתפוסי חפצא מ' איזה חפץ של קדש וכמ"ש הרא"ש שם הס"ת או חפץ של מצוה ועט"ז וש"ך שהניחו בצ"ע והדין עמהם:

נא **וי"א דנוהגין כו'**. כיון שאינו אומר בה אפי' לא נקיט בידיה ש"ד כמ"ש בנדרים י"ד ב'. ואע"פ שכ"ז אינו עיקר לדינא נראה שהקילו בזה וכן במ"ש לעיל שנשבע בשאר ספרים שהקילו בדורות אחרונים כמו שהקילו בשבועה בשם כמש"ל סי"ט:

נב **וכן עושין**. עסמ"ע:

נג **כגון אשה כו'**. הקילו בה כמ"ש בגטין ל"ה:

נד **ואם נשבע כו'**. מדמתירין לת"ח לכתחלה בתפילין וכמו שהוכיח הר"ן ר"פ שבועת העדות דיושב כשר לעדות בדיעבד מדמכשר לכת' בת"ח ע"ש:

נה **בין של כו'**. עסמ"ע וכנ"ל מדלא חילקו בגמ' ביניהם א"ב כו':

נו **שנים כו' י"א כו' וי"א כו'**. ראייתם ממ"ש בהשולח שם מודה רב בקופצת וערש"י שם ד"ה בקופצת וס' ראשונה ס"ל כפיר"ח שם שמשביעין אותה פעם אחרת ואין בזה משום נמנעה להשביעה כיון שכבר נשבעה ועוד אפי' לפרש"י אין זו דומה לשם דכאן נשבע להבא ואין חמור לו אותה השבועה דהא לא נפסל עליה כמ"ש בשבועות מ"ו ב' וס' שניה ס"ל כפיר"ת שם בתוס' ד"ה אבל. ואר"ת כו':

(ליקוט) **שנים שנתעצמו כו' וי"א כו'**. ערש"י בגטין ל"ה א' ד"ה בקופצת כו' הרי נשבעה וגובה ר"ל בלא שבועה וכ"כ הר"ן והביא ראיה לפרש"י ממש"ש בירו' עברה ונשבעה ר"ה אומר נשבעה נשבעה וכ' אבל ר"ח ז"ל כ' דחוזרין ומשביעין אותה וראיה ממ"ש בב"ק ק"ז א' כאן בקפץ כו' אלמא לא חשיבא שבועה וכ' הר"ן דלאו ראיה דהתם ה"ט דלא קרינן ולקח בעליו שהוא מעצמו קפץ ולא קבלו בעלים (ע"כ):

נז **בנק"ח וכדין כו'**. הלא"ה בל"ז צריך לחזור ולישבע כמש"ל בסי"ג בהג"ה ואע"ג דאמרי' ברפ"ג דסנה' היה חייב כו' דור לי כו' התם כבר נתחייב לו שבועה ועמרדכי שם:

נח **סדר כו' אוחז כו' בשם או בכינוי**. כנ"ל שם ל"ח ב':

נט **או באלה**. שם ל"ה ל"ו:

ס **או מפי כו' והוא עונה אמן**. שם כ"ט ב' אמר שמואל כו' כל מתני' ובריית כו':

סא **במי ששמו רחום כו'**. שם ל"ה א' במתני' בחנון ורחום כו' ובכל הכינויין כו' וכבר נתבאר דמשביעין בכינוי:

סב **הרי הוא. לא רצה לכתוב בל' על עצמו וכ' בסיפא כמ"ש שם ל"ו א' יתיב רב כהנא כו' א"ל ככה ע"ש. ועסמ"ע:**

סג **י"א כו'.** רש"י שם ל"ח ב' ד"ה בס"ת והביאו כל הפוסקים ועסמ"ע ס"ק נ"ג ועהג"א שם ד"ה ואנו. ודוקא בעשרה כו' ואין כאן שבועה כו' ע"ש:

סד **או ביום הכניסה.** דשכיחי רבים כמ"ש סמ"ע וכמ"ש בס"פ מרובה (בבא קמא פ"ב א)' ואפשר לומר דגמ' נמי קאמר משום שבועה דהא אב"א משום טרחא לאפוקי ס"ת שכ' טור בסי' א' הוא ע"כ משום שבועה:

סה **ואמרו כו'.** עסמ"ע וכ"כ בהג"א הנ"ל ועש"ך:

סו **י"א כו'.** רש"י הנ"ל וכל הפוסקים וע' בגטין ל"ה א' משום דרב כהנא כו' וע"ש תוס' דמוריא. והשתא כו':

סז **ואם יש כו'.** כמ"ש בנדרים כ"ה א' ושבועת כ"ט א' וריש ב"מ זה ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים וערא"ש שם:

סח **וכן יש.** כמ"ש בסי' ט"ו ס"ד עמ"ש שם:

סט **או לאיים כו'.** ער"ן וכ"כ תוס' בגיטין ל"ה א' ד"ה לא בשם הערוך ע"ש והוא מויקרא רבה פ' י' ע"ש באריכות:

(ליקוט) **או לאיים כו'.** כמ"ש בויקרא רבה פ"ו שמשביעין בנודות נפוחות אלא שהגאונים כ' והביאו תוס' בפ' הכותב וש"מ שדינא דשבועה דאורייתא כן אבל לא קי"ל כן (ע"כ):

ע **אין מאיימין כו'.** עסמ"ע ובריתא דת"ר אף היא כו' סיפא דברייתא ואם אמר כו' סורו כו' ושם בגמ' בשלמא ההוא כו' לכדתניא כו' וערש"י ד"ה חלה כו' אבל הג"מ פ' או עונש הנשבע שנשבע על שקר או אם נשבע באמת עונש המשביע לשוא וכ"ה בירו' פ' הדיינין ובתוספתא דסוטה ובויקרא רבה פ"ו ע"ש ושם ושם וז"ל שם בין שניהם אינה זזה מבין שניהם לעולם אם המשביע על שקר סוף לצאת עליו אם הנשבע נשבע לשקר סוף לצאת עליו מ"ט הוצאתי' נאם כו' וז"ש לעיל בש"ע ס"ך אם כו' וחבירו תובע כו' וזה דוקא בטענת ודאי אבל בספק אפשר ששניהם צדיקים וע"כ הברייתא מיירי בודאי:

עא **וכן.** כנ"ל שבברייתא אמר שבועת הדיינים ואינה חמורה כמו באלמנה חוץ לב"ד שאין מתייראין מפני עונש כנ"ל ועוד שאין נשבע בשם ולא בס"ת והאיום שכל העולם נזדעזע כו' ועברמב"ם שלא הוזכר היסת:

עב **ואעפ"כ.** מפני ספק עונש שבועה:

עג **כל שבועה כו'.** עסמ"ע וכמ"ש בכתובות פ"ה אפשר דמכספיא כו':

עד **או בפני. כמ"ש בשבועות. מ"ז ב' פועלים נשבעין כו' כי היכי כו' וכן בירושלמי שם שיהו אלו נשבעין בפני אלו מפני הבושה:**

עה **ואז א"צ.** כמ"ש בכתובות צ"ד ואלו ראשונה נשבעת לשלישית ל"ק כו' ואם איתא הא כולהו בע"ד שלה אלא משום שנשבעת על ספק:

עו **ואם השביעוהו כו'.** ממ"ש ושלא בפניו לא יפרע אלא בשבועה ואם איתא דאפי' בדיעבד אין שבועתו שבועה אמאי ישבע ועמש"ל סי"ו:

עז **ואע"פ שלא כו'.** מדלא הצריכה רב ביבי קודם שבקשה לישבע שם עד שבקשה ואמרי' בשבועות מ' א' כ"מ ששנים כו' ואמרי' בסוף ב"ק המלוה את חבירו ביישוב לא יפרע לו במדבר הא ביישוב יפרע לו אפי' אינו מקומו:

עח **מיהו לכתחלה כו'.** עבה"ג וכנ"ל:

עט **מיהו אם כו'.** כמ"ש הרא"ש שם וש"פ דהיו דרים בעיר א' והיה דרכה לשם ע"ש וכמש"ל בסי' י"ד התובע הולך אחר הנתבע ממ"ש ב"ק מ"ו:

פ **ואז כו'.** שם בגמ':

פא **הטוען כו'.** ירושלמי פ' הדיינין הל' ד' חד ב"נ אזל בעי מידון קמי רב דהוה מטעין לחברו חטין ושעורין וכוסמין א"ל המתן עד דיגלגל עלך כל דבעי ובסופא אשתבע על כולו:

פב **נתחייב כו'.** דהא נתחייב על כולם בחמורה משום גלגול וז"ש ומגלגלין כו' ועבה"ג:

פג **מי שטוען כו'.** ירושלמי פ"ב דכתובות הל' ד' חד ב"נ בעי מידון עם חבריה קומי רב שרי מטעין עמיה שערין חטין וכוסמין א"ל רב כל מה דאת יכול מגלגליה עליה גלגל ובסופא הוא משתבע לך חדא על כולהון:

פד **ואם אינו רוצה כו'.** דלאו בתביעתו תליא מילתא דאפי' נשבע קודם שחייבוהו ב"ד נפטר כמ"ש בב"ק ק"ו א' וערש"י שם ד"ה כאן בקפץ כו':

פה **כל הטוען כו' כיצד אחרת כו' אתה כו' טענו שעשה כו'.** ירושלמי פ' כל הנשבעין הל' ז' אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו' אית דבעי נשמעיניה מן הדא חמור או כו' ר' ישמעאל דרש כו' מה הפרטכו' בתביעת ממון פרטלאומר לחבירו תן לי מאתים זוזים שאמרת ליתן לי ולא נתת פרט לאומר לחבירו קללתני וביישתני שפטור כו' פרט לתשלומי ותשלומי ארבעה וחמשה שהן קנס:

פו **וה"ה כו'.** שם בירושלמי מה הפרט כו' ומוציא בדין פרט כו' וה"ה בכה"ג ואין חייב לו כמ"ש לא תהיה כו' ואפי' ביש קצת מסדרין לו ואינו חייב לתת לו בסדור:

פז **וי"א דמחרימין כו'**. דטעם הענין שאם הודה כו' דמודה בקנס דפטור משא"כ בקנסות דרבנן כמ"ש בסי' שפ"ח. ומ"מ אין משביעין כיון דאינו אלא מיגדר מילתא. סמ"ע:

פח **קונסין אותו**. כמ"ש הרא"ש בשם רב שרירא ממ"ש בערכין נמצא האומרו בפיו כו' וקי"ל דמנדין על חבלות דגוף כמ"ש הגאונים:

פט **טוען כו'. עתוס' דכתובות י"ח ב' ד"ה ובכולי כו' דהא גבי נסכא כו'**:

צ **ודוקא כו'**. ערש"י דקדושין ס"ה ב' ד"ה ע"א בהכחשה כו' וגם מדרבנן א"א לומר כמ"ש בפ"ק דב"מ ד' א' מתקני רבנן כו' וע"ש בפ' מהרא"י סל"ז:

צא **מי שתובעת**. ערש"י שם צ"א א' רבא אמר כו' ודוקא במיתה אבלבמקום דליכא מיתה אפי' בכרת קי"ל דלא כר"נ בן הקנה ועבפ"ג דכתובות:

צב **טענו כו'**. כנ"ל ועתוס' דב"ק מ"ו א' ד"ה דאפי' כו':

צג **אבל**. ע' כתובות מ"ב א' בעא מיניה כו' א"ל כו' וערש"י שם ד"ה שאינו וד"ה כיון וד"ה א"ד ובריש מכות ג' א' אלא באו' העדנו והוזמנו כו':

צד **מי שנתחייב כו'**. עבה"ג וע"ש ושם ואע"ג דבירושלמי פ' הדיינין סוף הל' ב' המתחייב בב"ד לא כל הימנו מאי לא כל הימנו ר' אבהו בשם ר' יוחנן אם מעצמו משלם נאמן לומר לא נתתי ואם מפי אחרים לא כל הימנו ר' בון בר כהנא אמר אף בשבועות כן מאי אף בשבועות כן ר' אבהו בשם ר' יוחנן אם מעצמו נשבע נאמן לומר לא נשבעתי אם מפי אחרים לא כל הימנו. משם ראיה כמו שבממון דוקא אם לא ציית דינא ושמתוהו כמ"ש בסי' ע"ט ע"ש ועסי' צ"ג ס"ט:

(ליקוט) **מי כו'**. ורה"ב פ' דישבע היסת על שבועה דאוריית' וגמ' איירי קודם שנתקנה היסת ועבמרדכי שם (ע"כ):

צה **מיהו בזה"ז כו'**. כמ"ש בס"פ האומנין פ"ג א' וערש"י שם ורי"ף:

צו **אא"כ. כמ"ש בפ' הדייני' א"ל אל תתנהו כו' ושם בגמ' ואם אמר כו'**:

צז **כגון כו'** כפי' הרא"ש שם:

צח **נשבע כו' אם דרך כו'**. כמ"ש בחולין גבי ריסוק תשובה מעלי' עבד:

צט **ואם הודה כו' אינו נפסל כו'**. כמ"ש בפ"ח ופ"ג דסנה' לענין עדות אין אדם משים עצמו רשע וה"ה לשבועה דחד דינא להו כמש"ל סי' צ"ב ס"ג וכ' בטור ונשבע על השאר ור"ל כדין מודה במקצת ואע"פ שנשבע כבר הואיל ואינו נשבע רק היסת וז"ש נשבע היסת וכמש"ל סי"ד כפר הכל כו' וה"ה למודה במקצת ויכול אדם לחייב עצמו כמ"ש בפ' הגוזל קמא ובפ"ב דשבועות אם הודה מעצמו משלם כו' ובפ' שבועת הפקדון השביע חמשה פעמים כו' אר"ש מה טעם כו' ועסי' צ"ב דלענין לחוב לעצמו יכול לפסול א"ע

וכמ"ש בפ"ד דיבמות מ"ז א' וע"ש תוס' ד"ה נאמן כו' וד"ה ואין כו' וכן לענין ממונ' כמ"ש בריש מכות כל כמיניה וערש"י ותוס' שם ד"ה באומר לכך יש לפרש כו' ר"ל כיון שאינו יכול לסתור דבריו לחברו הוי כאלו לא חזר בו לענין הזמה ושם באומר העדנו והוזמנו כו' דנאמן לחייב עצמו:

ק **מי שכפר כו'**. עבה"ג ואע"ג דשם אמרי' שאח"כ באו עדים מ"מ חד דינא להו הואיל ושבועה אינו קונה ממון ואע"פ שהכחיש העד בשבועתו מ"מ מאמינים לעד אח"כ וכמ"ש בפ' הכותב אי פקח הוא כו' ופי' הראב"ד אחר שנשבעת על כתובתה וכמש"ל בסי"ד ע"ש:

קא **בלא עדים. שבעדים בלא"ה אינו נאמן כמ"ש בב"ב מ"ו א'**:

קב ואצ"ל. גמ' דב"ק הנ"ל:

קג **טען שיש כו' בקנין**. שהוא כמו שטר שאי"ל פרעתי כמש"ל סי' ע' ועסמ"ע וש"ך:

קד **והוא כו' ונשבע**. דנאמן כיון שאין השטר בידו. וכמש"ל ס"ס מ"א:

קה **ואח"כ כו' ה"ז משלם**. דשבועה אינה מעלה כלום כנ"ל שאינו קונה וז"ש ואם יש כו' והוא דברי בעה"ת בס"י וזש"ל סי' פ"ב ס"א ואם אח"כ מצא כו' וכמ"ש שם:

קו **ואינו חשוד כו'**. שאינו כעדים אלא שאינו נאמן הלוה שהרי במקום מגו נאמן נגד השטר כמ"ש בב"ב א' אע"ג דמגו במקום עדים כו':

קז **ראובן כו'**. אפי' ידוע שלא נשבע דאין נשבעין על כפירת ממון מספק לפטר כמ"ש בסי"ס"ט עמ"ש שם ועסמ"ע ס"ק צ"ג:

קח **אין**. עתוס' פ' הדיינין מ"ג א' ד"ה ויוציא:

קט **התוקע כו'**. אע"ג שתקיעת כף הוא אמונתו שנשבע באמונה שיש לו בקב"ה והוא ככופר בעיקר וכמ"ש תקעת לזר כפיך אל תהי בתוקע כף ואור"ת שזה מ"ש ובזה אלה להפר ברית והנה נתן ידו וכל אלה עשה כו' ואע"פ שבנדרים לא הזכירו אלא שבועה הא והא הוי וז"ש אלה וברית ובגמ' לא הוצרך להזכיר הכל ועבהג"מ ס' הפלאה סי' ג' מ"מ אע"ג דאמונה הוי שבועה ועבי"ד סי' רל"ז ס"י בהג"ה מ"מ לא נשבע בנק"ח ואמרי' בפ' הדיינין ל"ח ב' האי דיינא כו' נעשה כטוענ כו' ואע"ג דאמרי' פ"ג דסנה' היה חייב כו' וא"ל דור כו' כאן לא א"ל תן אמונתך והפטר אלא כמ"ש בפ"ד דב"ק משל לצייד כו' וכ"ש אם תקע לו כפו בעת שלא היה חייב לו שבועה ועבמרדכי ר"פ הדיינים ומ' דוקא במקום שצריך נק"ח אבל במקום שא"צ נפטר אפי' בת"כ דלהבא ועמש"ל סי"ו בהג"ה:

קי **ודוקא כו'**. אע"ג דאם יש עדים על ת"כ חייב כיון דאינו חייב רק לקיים הת"כ הרי כאילו אינו חייב לישבע רק בת"כ והוא כבר נשבע ע"ז והרי אפי' בנתחייב שבועה אמרי'

בהשולח מודה רב בקופצת כנ"ל ואמרי' בפ"ק דב"מ היה חייב כו' הלא"ה נאמן כמש"ל סכ"ז אלמא אין שבועה על שבועה ואפי' היסת אין נשבע על ש"ד כדעת הרי"ף וע"ש בטור שאין שבועה כ"א על כפירת ממון ולא על כפירת שבועה ואע"ג שעי"ז בא כפירת ממון וז"ש וה"ה אם כו':

(ליקוט) **ודוקא כו'**. כמש"ל סט"ז בהג"ה וי"א כו' וכאן ה"ה כאלו לא נתחייב לו שבועה רק בת"כ כי אין חייב לשלם רק כדי לקיים הת"כ ואף לס' ראשונה דשם בש"ע דלא נפטר היינו משום דנתחייב שבועה לשעבר משא"כ כאן דלא נתחייב רק בת"כ דלהבא. ועוד דהא אין כאן חיוב ממון רק משום איסור' לקיים שבועתו וכמ"ש בסי' ר"ט ס"ד בהג"ה ואם נשבע כו' ומיהו כו' ומשום זה א"צ לישבע כמש"ל סכ"ה בהג"ה (ע"כ):

קיא **אלא יזהרו כו'**. כמ"ש בכתובות ל"ג א' וניתרו בהו מעיקר' ונרמז כו':

קיב **אין כו' ולכן כו'**. דקי"ל טובת הנאה אינה ממון וע"ל ר"ג ס"א בהג"ה כעולא בספ"ב דקדושין נ"ח א' וכן רב אסי דהוצל שם ואע"ג דר"ה פליג שם אין דבריו של א' במקום שנים כמ"ש בע"ז ל"ח ב' ואע"ג דרבא בנדרים פ"ה א' ס"ל דטובת הנאה ממון היינו דבעי לאוקמי כחד תנא אבל לא ס"ל כן כמ"ש בפ"ק דב"מ י"א ב' ואע"ג דיש לדחות דאליבא דעולא קאמר ועולא לטעמיה כנ"ל ולכן פ' ר"ח הביאו הרא"ש והר"ן והריטב"א בספ"ב דקדושין כרבא בנדרים אבל הרמב"ם בפ"ה מה' אישות הל' ו' ובפ"ב מה' גניבה הל' ה' וע"ש בכ"מ שכ' דהכי סלקא שמעתא דקדושין דאינה ממון ועבפ"ג דפסחים מ"ו ב' דכ"ע טובא הנאה אינה ממון אלא בהואיל קמפלגי וכ"כ הרי"ף שם ע"ש ומזה הטעם פ' הרמב"ם בפ"ז מה' נדרים כמתני' דנדרים וכרבא שם דרבא נמי ס"ל דאינה ממון אלא משום הואיל כמו בחמץ משא"כ בקדושין כמ"ש בכתובות ע"ב ב' המחדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים כו' ושם ת"ר הלכה כו' דלא כמ"ש בכ"מ שם משום חומרא דנדרים דאף ויתור אסור דהא אף בחמץ פ' כר"א וע"כ צ"ל הואיל משום וז"ש הרמב"ם וש"ע י"ד ס"ס רכ"ז וה"ה במתנות עניים דלכאורה טעמא דתרומה משום דאסור לזרים הוי עפרא משא"כ במתנו' עניים אבל לפמ"ש טעמא משום הואיל א"א לומר הטעם משום דאסור לזרים וע"ל סי' ל"ז ס"ט בהג"ה וכ' במרדכי שם מ"מ אפי' למ"ד טובת הנאה ממון כאן אין להשביעו דלחד לישנא לא ניתקנה שבועת היסת אלא במקום דררא דממונא ולא פליג לישנא קמא עליה אלא בתביעת ממון כי מתני' דשם:

קיג (ליקוט) **אין מוסרים כו'**. ויקרא רבה פרשה ו' א"ר סימון אין כו' (ע"כ):

קיד **אם נראה כו'**. כ"כ בהגהות אחרונות דמרדכי ריש ב"מ בשם ריב"א וכן בהג"א שם ס"ז ד"ה וריצב"א והיא בתשו' הג"מ ס' משפטים סי' ל"ז וכ' שם דר"ת רגיל לפסוק בכ"מ

כלישנא בתרא דלישנא בתרא עיקר וכן סוגית הרי"ף בכ"מ וכן כל הגאונים אלא דפ' השולח דקא' אין אונס בגטין והוא לישנא קמא דריש כתובות מ' דלישנא קמא עיקר מ"מ כל הגאונים דעתם כלישנא בתרא וריב"א פוסק בכ"מ בד"ס הלך אחר המיקל כמ"ש בפ"ק דע"ז וכאן בשל סופרים הוא וכ"ש דבממונא בכ"מ הלך אחר המיקל דהמע"ה כמ"ש בפ' השואל במשכיר ליב"ח לשנה ובמוגרמת בפ' הגוזל ועתוס' דשבת פ' כירה גבי צריכה מלחא בשולא כו' ובע"ז פ"א ז' א' ד"ה בשל כו' ויש דוחין כ"ז כיון שלישנא קמא סתמא דגמ' ולישנא בתרא יחידאה קי"ל כלישנא קמא וכמ"ש תוס' בכמה מקומות וכן הרי"ף ורא"ש ושאר פוסקים ואע"פ שהרי"ף מביא ראיה שכאן הלכה כלישנ' קמא מסוגיא דההוא רעיא בפ"ק דב"מ ר"ת דוחה אותו כמ"ש בשבועות מ"א ד"ה מאן וכ' דשם איכא דרבא דממונ' מאחר שרגילין למסור לו בכל יום ועוד דאיכא סהדי דאכל תרי מינייהו ותוס' שם ובב"מ שה כ' מדלא מייתי סיפא דמתני' ש"מ דהלכה כלישנ' קמא ור"ת דוחה ואמר דבאמת מייתי ראיה מסיפא ורישא דמילת' נקט וכ"כ רב האי גאון וכשיטתו שפוסק בכ"מ כלישנ' בתרא וכמ"ש בהג"מ שם וכן בשאר מקומות ואע"ג שסוגיא כרי"ף שפ' כאן כלישנ' קמא מ"מ בכה"ג שהטענה מרומה אין להשביעו כמ"ש בכתובות פ"ה ב' חדא דידענ' כו' וה"ה בכה"ג שהעני תובע לעשיר אם יש הפלגה לעוני או לעושר שנראה כמערים וכן כדומה לזה וכ' תוס' שם ד"ה ועוד כו' דצריך לטעמ' דלא אמיד עוד טענה דסימנ' וה"ה בשבועת היסת דצרפינן פסק ר"ת לטעמ' דלא אמיד וכיוצא:

קטו **וכן אם כו'**. המרשים רשם וכן כו' מהרי"ו סי' צ' אין משביעין כו' שם סי' קנ"ד ומ' שהם שני דברים ולא היא שז"ש אין כו' הוא כפסק ר"ת ולא קי"ל כוותיה אלא בצירוף דבר אחר כנ"ל אלא הכל דברא' ובסי' צ' לא כ' אלא דברי ריב"א הנ"ל בש"ע ובסי' קנ"ה אם לא היה לראובן על שמעון אלא תביעה זו לא הייתי מחייבו שבועה והייתי דן בהא מילתא כר"ת כו' ואע"ג דרוב הפוסקים וסוגיא דדיינים כלישנא קמא מ"מ בהאי דינא הייתי דן כר"ת משום דראובן אפסיד אנפשיה שהרי טוען שחטף וגזל ממנו כמה פעמים למה נשתתף עמו וכמ"ש בפ"ק דב"מ עד השתא חשדת ליה בגזלנותא והשתא כו':

קטז **יש מי שאומר כו'**. עתוס' דשבועות מ"ו ב' ד"ה אבל. ובה"ג גרס כו' ופירושו כו' וזה כ' תוס' אבל במרדכי בהגהות כתוב שם ופ' בה"ג דחשידא אשבועא דשמעה דאפקה ש"ש לבטלה ועברה אלא תשא והוי כאלו עשתה שבועת שוא כמ"ש בפ"ה דברכות והוי חשוד כמ"ש בפ' כל הנשבעין ושכנגדו כו' אחד כו' ומכאן יש ללמוד כו' כמו שדן רבא:

קיז **תבעו כו'**. דין השדכנות כ' מהר"ם שהוא מדין היורד לשדה חבירו שלא ברשות שאם היתה שדה עשויה ליטע שאומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה כמ"ש בב"מ ק"א א' והוא כמו סרסור כמש"ל בסי' קפ"ה ס"י בהג"ה וכמו שצריך ליתן לסרסור כמ"ש בב"מ ס"ג ב' ע"ש:

סימן פח

א **שתי מעין**. רש"י שם ודייק מדקתני שתי בל' נקיבה וכ"מ בב"מ פ' הזהב שאמר שם מ"ט ב' האונאה ארבעה והסלע ד' דינרים כמ"ש שם נ"א ב' כמה תהא כו' נמצא דד' כסף דאונאה הוא מעות כמ"ש בפ"ק דקדושין י"ב א' שש מעה כסף דינר ואמרי' בב"מ שם נ"ה א' האונאה כו' והטענה כו' אלמא דמעות הוא ובירושלמי פ' הדיינים מפורש דמעות הוא ע"ש בה"א שתי מעין כו' סוף מטבע כסף מעה ותהא מעה או כלים מה כלים כו':

ב **שיעור הפרוטה**. ערי"ף בפ"ק דקדושין ורא"ש שם:

ג **ושיעור כו'**. כמ"ש בגמ' שם י"ב א' מעה שני פונדיון פונדיון כו':

ד **וכן אם כו'**. שבועות ל"ט ב' תנן שתי כסף כו' א"ל שמואל כו' א"ל רב כולה מתני' כו' ואף שמואל ל"פ בהא אלא דאינו מצריך ב' מעה ופרוטה:

ה **אלא אפי'**. כ"מ ל' גמ' למ"ש מ' אפי' כ"ש ול"ג רש"י שם אף כלים דבר חשוב והר"י מיגש גורס ומפ' מה כסף כל שהוא חשוב כסף דהיינו סוף כסף האמור בתורה אף כלים כ"ש חשיב כלי ואע"ג דבירושלמי קא' שיהו שוין ב' פרוטות בלא"ה סוגיא דשם לא אתי כגמרתי' ואע"ג דבס"פ הזהב אמרי' דאין ב"ד נזקקין לפחות מש"פ דוקא בממון אבל לכלים נזקקין וי"א דכלים דבר חשוב לאפוקי שברי כלי או מרוקא כמ"ש בפ' הזהב (בבא מציעא מ"ז א)' ב' מה נעלו כו' לאפוקי כו'. דכשר כו' קונין במרוקא:

ו **שבועת השומרים כו'**. כמ"ש בב"ק ק"ז עירוב פרשיות כתוב כאן וקי"ל כרב חייא בר יוסף שם כמ"ש הרי"ף שם וכן אמרי' בריש סנה' דעירוב פרשיות כתיב וא"כ כסף וכלים קאי אמלוה ולא אשומרין:

ז **וי"א כו'**. כמ"ש תוס' בב"ק שם דאין חילוק בין מלוה לפקדון אלא דוקא בטענת פקדון דל"ש במלוה ע"ש והביאו ראיות ע"ש וכמש"ל בסי' פ"ז ס"א ועוד מדאמר ל"ש כו' ול"ק רבותא טפי בשומרין אע"ג דבגופיה כתיב ועוד מדצריך להביא קרא על ע"א ש"מ דבלא"ה ילפי' מהדדי לכל שצריך ב' כסף ועוד דאמרי' בסוף שבועות דבשותפין שתקנוהו נגד שומרין על ספק דבעי שתי כסף ועוד דאמרי' שם מ"ב מ"ג ש"ח אינו נשבע מנה"מ דת"ר כי יתן כו':

ח **שבועת היסת כו'**. דתקנוהו כעין דאוריית' כעין שבועה דע"א שאינו בא ע"י הודאה:

ט לא תבעו כו' מכל מה כו'. כנ"ל בס' שקדם שתבעו בכור פירות והוא כמו שוה והודה בקטניות. רא"ש ור"ן:

י **אבל אם**. כמ"ש שם מ' א' דינר זהב זהוב כו' וכגי' תוס' שם ד"ה בטוענו שגורס פטור וכ"ה בירושלמי שם סוף הל' ג' ואייתי סייעת' לרב דדוק' שאמר דינר זהב זהוב שאז דוקא קאמר הלא"ה שוה וקאמר שם בסיפא א"ל בידי אלא דינר כסף פטור ואע"ג דלרב סתם דינר כסף שוה קאמר כמ"ש שם א"ל רב כולה מתני' שוה קאמר ור"ל דאם תובעו סתם שוה קאמר מדמייתי סייעת' לרב ופריך לשמואל ת"ש דינר זהב זהוב כו' כנ"ל:

יא **תבעו**. כרב יכנ"ל דתני ר"ח כוותיה וכן רב פפא שם ס"ל כוותיה בכפירת שתי כסף וא"כ בהא נמי ע"כ כוותיה קי"ל:

יב **ודוקא כו' אבל כו'**. כמ"ש שם א"ל רב כו' וליטרא שני:

יג **או מטבע**. כמ"ש רש"י ד"ה ליטרא שאני כו' שדרך מטבע כו' ר"ל שהכל נישום במטבע והוא נעשה דמים באחר וערא"ש שם משא"כ במטבע הנפסל כמ"ש בפ' הזהב (בבא מציעא מ"ו ב)' אר"י ה"ק כל הנישום כו' ושם תנן כל המטלטלין כו' תרגמא כו':

יד **וכן אם תבעו כו'**. שם כגי' תוס' וכנ"ל:

טו **ואפי' כו'**. כנ"ל דדינר כסף סתם שוה קאמר ואפ"ה קאמר שם דפטור דכיון דתבעו דינר זהב דוקא כ"ד שמשיב לא הוי ממין הטענה ועברא"ש שם וכמו מנורה גדולה וקטנה אע"ג שצורת שוין וע"ש בתוס' ד"ה בטוענו:

טז **הא דאמרי' כו' י"א דוקא כו'**. מדאמרי' בפ"ק דגטין י"ג א' דא"ר ש"מ שאמר כו' והלכת' כי' וכ' הר"ן שם ומדשקלינן וטרינן אי מנה קבור או לא נהי דמסקינן דלמנה קבור לא חיישי' מ"מ מ' דמנה ממש דוקא קאמר ולא שוה ועתוס' שם ד"ה אית ספ' דגרסי כו' והא דקתני כו' ומתני' כו':

יז **ויש מי שחולק כו'**. שסובר כפרש"י ותוס' שם במסקנ' לכן נראה דל"ג כו' ע"ש וכ"כ שם הר"ן דבנותן מנה דוקא קאמר וע"ל סי' רנ"ג סי"ט ואין ללמוד פקדון מנותן דהתובע תובעו שוה ועבר"ן פ' הדיינים שם:

יח **תבעו כו' אא"כ כו'**. שם תדע דקתני סיפא דינר זהב כו' אר"א בטענו ור"א לימא כו' לא סיפא דוקא כו' ורישא כו' אלמא אפי' לרב בדוקא אם משיב מטבע אחרת פטור אא"כ טענו בדינר מטבעות וכפיר"ח שם בתוס' ד"ה בשטוענו. ע"כ נראה כו':

יט **או מכרתי**. שהוא דומיא דדינר להחליף:

כ **אפי'**. שם ת"ש דינר כו' וכנ"ל:

כא **תבעו כו'**. עבה"ג ועבתוס' דשבועות מ' ב' ד"ה וחדא כו' ובב"מ אה' א' ד"ה א"נ כו':

כב **ולפיכך אפי'**. דהא בב"ק שם ע"כ דיש עדים שהזיק א' מהן דאל"כ מודה בקנס פטור דק"ל פלג נזקא קנסא ואמרי' שם תנן היו כו':

כג **דהודאת כו'**. אפי' נגד עדים כמ"ש בשבועות מ"א ב' רבא אמר כל כו' ובב"ב קכ"ח ב' המוציא שט"ח כו' מחצה כו' וכ"כ הרא"ש וכ"כ הרשב"א שם בשם הראב"ד דבעדים מיירי וכ"כ הרמב"ם פ"ט מה' נזקי ממון וש"ע לקמן סי' ת' ס"ד היו הניזקין כו' ואם לא הביא ראיה ברורה מ' שהביא ראיה שהזיקו אלא שאין יודעין האיך וקאמר שם פטור המזיק שהרי כטענו כו' וכן הבין הרמ"א שם שכ' זו היא סברת כו' וכ"כ בהג"ה שם ס"ג וי"א דאין כאן כו' ולא כמו שהבין המ"מ שהרמב"ם בסיפא הנ"ל שהנזקין שנים מיירי באין עדים א' שבלא"ה פטור דמודה בקנס פטור ותי' המ"מ דקאי אסיפא אאחד תם כו' דאין המשמעות כדבריו ועוד דא"כ אמאי קאמר ואם תפס הניזק ה"ז משלם לקטן כו' ועבמ"מ שדחק שם ועוד דלשון ראיה ברורה מ' שראיה יש כמ"ש שם בס"ג לא היה שם ראיה ברורה כו' אלא עדים ועמ"ש שם ואכ"מ אבל הרשב"א כ' שם דביש עדים בתבעו בחטים והודה לו בשעורים מחייב כיון שיש עדים שבפניהם הלוהו חטים או שעורים וכ' וא"ת דכל שאין העדים מעידים בבירור אינו חייב כלום א"כ הדק"ל נמצא שמשלם ע"פ עצמו אלא דסוגיא דשם כמ"ד פלגא נזקא ממונא וכן ר"פ שפריך שם מדרישׁ אזיל לטעמיה שסובר פלגא נזקא ממונא וכ"כ המ"מ שם וכ"כ בהג"ה שם ס"ד אבל יש מחלקים כו' ועמ"ש בסי' ת' שגם דעת הרמב"ם כן ע"ש:

כד **ואפי' יודע כו'**. כמ"ש בב"ב קל"ה א' אלא דקאמרי כו' אימא סיפא כו':

כה **ויש מי כו'**. מדפריך ממתני' דב"ק הנ"ל ש"מ שאיירי כעין מתני' דאל"ה לא דמי למתני' ועברא"ש שם:

כו **ואם תפס כו'**. כמ"ש בגמ' שם גופא כו' תנן כו' דתפס:

כז **וי"א**. דוקא. ערש"י שם ד"ה דתפס שקדם כו' דוקא שקדם תביעה וכן מדייק בעה"ת לשון רש"י וכ"כ שם בשם התוס' וכ"כ שם הרא"ש וכ' בעה"ת דהטעם דתפיסתו הוי כאלו תבע שעורים דא"צ ליתבע כיון שהוא בידו משא"כ בתפס אח"כ כיון שמחל כבר לא מהני תפיסתו וכ"כ בש"ע לקמן ס"ס ת' אבל בהג"ה שם ס"ג כ' כדעת תוס' ורא"ש דבחטין ושעורין לא מהני תפיסה וכן ברישא דמתני' שאין לו תביעה אלא על א' דדוקא בסיפא דיש לו תביעה על שניהם מהני תפיסתו וראיה מדלא משני ארישא ג"כ ראוי ליטול כו' אלא דאין שייך ראוי כו' כיון דאם תפס לא משתלם מאי ראוי ועתוס' שם ד"ה ראוי אבל רש"י שם ד"ה ראוי תירץ דלהכי לא מוקים בברי וברי וראוי כו' משום דס"ל

דסומכוס לא אמרו בברי וברי ולא אצטריך לאשמעי' דהמע"ה וזו דעת הש"ע דמהני בכ"מ אף ברישא ובחטים ושעורים כדעת הרי"ף:

(ליקוט) **וי"א דוקא כו'**. אבל בנ"י ספ"ג דב"ק כ' אפי' תפס אח"כ קודם שחזר מהודאתו וכ"ה דברי רמב"ם וש"ע (ע"כ):

כח **הטוען לחבירו כו'**. כמ"ש שם תנן היה א' תם וא' מועד כו' ראוי ליטול כו' ושם הניזק אומר מועד הזיק את הגדול והמזיק אומר תם ופטור מהכל והוא. דומה למ"ש כאן מנה הלויתיך והלה כו' ושם הניזק אומר תם את הקטן ומזיק אומר מועד הזיק את הקטן ודומה למ"ש כאן וה"ה איפכא כו' ועסי' ת' ס"ג שהרמב"ם חולק ע"ז:

כט **אפי' אם כו'** דלא חשיב מודה מקצת הטענה אלא אם קדם לו טענה:

ל **אבל אם כו'** דהטעם דפטור משום מחינה משא"כ בכה"ג. אבל פטור מש"ד ש"ך ופשוט:

לא **קדם כו'**. דאין הודאה אלא אחר טענה כמ"ש ואם במתכוין פטור כמ"ש בס' שקדם וז"ש. וכן אם כו':

לב **וי"א דבהנך כו'** נלמד ממ"ש שם ואם כמערים חייב וכמ"ש בסי"ד אלמא כל שמערים חשבי' כאלו הודה אחר התביעה ועש"ך ס"ק ל"ג:

לג **תבעו כו' וי"א**. וכ"ה בב"ק ספ"ג שם אי נימא דקאמר ניזק ברי כו'. והנה הרמב"ם הולך לשטתו שכ' בפ"כ מה' מכירה וש"ע סי' רכ"ג ס"ד ישבע המוכר היסת שלא מכר לו אלא קטן ומ' שזכה בקטן מדל"ק ישבע שלא מכר לו הגדול ושם ס"ה ואם אמר כו' ואין לזה אלא קטן ובגמ' שם פריך אמאי מה שטענו לא הודה לו כו' בשטענו עבד בכסותו כו' וצ"ע:

לד **אלא בבא לצאת י"ש** ישלם חטים כמו במנה לי והלה אומר איני יודע כמ"ש בסוף ב"ק אבל השעורים ודאי א"א כיון שאינו תובעו ואפי' היה ברי לו שחייב א"צ לשלם כנ"ל סי"ב בהג"ה ואע"פ שפשט דברי הג"ה כאן אינו משמע כן וכן מקור הדין מ"מ כן עיקר ועש"ך:

לה **מלא כו'**. כגי' הרי"ף שם דגריס בכולם בידך וכגירסתינו בגמ' דברישא מלא קודם ובמציעתא מלא בסוף ובסיפא לא הזכיר מלא כלל וקי"ל כאדמון כמ"ש שם ק"ט א' שבעה דברים שאמר אדמון יש מהם כו' וע' תוס' שם ד"ה שני הלכך נראה כפר"ח כו' ופי' הרי"ף כיוצא של דין זה הוא מ"ש בשבועות מ' ב' אלא הא מני אדמון הוא כו' וקי"ל שם כהך בריית' כמש"ל סי"ב:

לו **אבל אם כו'** כגי' הרא"ש מציעתא כמו גרסתינו אלא שברישא ובסיפא לא נזכר מלא והחילוק שביניהם שברישׁ' אמר בלא מ' בסוף ובסיפא אמר כדים ואין חילוק בין גרסתו לגרסתינו אלא ברישא אבל ברמזים שם לא כ' אלא כגירסתינו וכרי"ף וע' דרישה וסמ"ע:

לז **אלא הכדים כו'**. ע' הגהת בה"ג נ"ל כו' וכן עיקר:

לח **מנה כו' ה"ז כו'**. דלא כראב"ד שכ' דה"ל כחטין ושעורין וראייתו מס"פ המניח דמדמי שם לחטין ושעורין והרמב"ם ס"ל שאף שם לא הוי לענין שבועה כחטין ושעורין כמ"ש בסי' ת' ס"ג ואף לש"פ י"ל דלא היא דרישא דקאמר א' גדול וא' קטן זה ודאי דמי לחטין ושעורין כמ"ש בפ' השואל ק' א' הי' לו שני כו' אמאי ישבע כו' וכן בסיפא הי' נזקין שנים כו' כנ"ל ואע"ג שטוען הניזק גדול הזיק את הגדול והמזיק אומר גדול הזיק את הקטן דמ"מ נתחייב בגדול לא הוי מ"מ כיון שחיובו אינו מחמת שור א' שזה אומר שנתחייב מחמת שהזיקו גדול כו' וערש"י בפ' השואל שם דמי עבד גדול כו' ולא נתחייב לו בעבד מעולם וכן לפי' תוס' שם ד"ה דמי כו' לא קנה העבד מעולם אבל אם היה תובעו שגזל ממנו עבד גדול ומכרו וזה השיבו שגזל עבד קטן ומכרו היה פטור וכן בדמי חטין ושעורין דלא כקצת פוסקים וכן בסיפא דמתני' א' תם כו' הניזק אומר מועד את הגדול והמזיק אומר את הקטן כנ"ל ואף שטוען מועד את הגדול ונתחייב בכל נכסיו והמזיק אומר תם את הגדול הוי נמי חטים ושעורין כמ"ש נ"י וש"ע לעיל סי"ג משא"כ במנה הלואה ופקדון דתרווייהו מכה קתבעי לי' וראיתו של הרמב"ם עמש"ל:

לט **וה"ה שאלה ושכירות**. דלא כראב"ד וראייתו מפ' השואל צ"ח א' וסיפא בג' כו' והיה יכול לומר בב' ודקיימא באגם אידך אלא משום דה"ל חטין ושעורין וההיא סוגיא כמ"ד תבעו בחטים ושעורים והודה בא' מהן פטור דכפירה בשכורה דשכורה מתה והודאה בשאולה לכך אמר ב' בשאילה כו' וכבר תירצו הרא"ש שם וש"פ שבפקדון אפי' קיימא באגם ברשות' דמרא איתא וה"ל הילך וכמ"ש הרי"ף ורא"ש בריש ב"מ לענין הקדש דכל דלא כפריה את הפקדון יכול להקדישו ע"ש ועוד הביא ראי' ממ"ש ע"ב זה אומר שאולה כו' ואמאי מה שטענו וכבר פירשו כל המפרשים דקושית הגמ' אינו משום דדמי לחטים ושעורין אלא משום דלא הודה לו בכלום שהרי לטענתו הוא פטור לגמרי ומשם ראיתו של הרמב"ם דמשני דא"ל אישתבע כי כו' דכדרכה כו' ואם איתא הא הודה לו בשעורין ואפי' אם היה מודה שבפשיעה וערא"ש שם:

מ **תבעו בחוב כו'**. הטור כ' כן על הראב"ד שכ' משמו שהוא כחטין ושעורין וחלק עליו ואמר אלא פורע כו' ונשבע כו' וקשה להולמו דמאי נ"מ כאן אם התובע אומר אח"כ שחייב לו גם חוב עצמו אלא שאינו שואלם עתה גם בחטים ושעורים הדין כן כמש"ל

בסי"ד ואם אומר שאינו חייב לו כלל משל עצמו למה יפרע והלא מחל לו כנ"ל וגם מ"ש ונשבע היסת לא ביאר אם סך הודאתו שוה לסך התביעה דאם אינו שוה אז היה חילוק בין חטין ושעורין דאינו נשבע ובחטין וחטין נשבע דמ"מ הוא והוא כ' בהיפך ונשבע היסת ובשוה אף בחטין וחטין אינו נשבע רק היסת אף אם תובעו שניהם כיון שהודאה קודם לטענה כנ"ל בס' הקודמים וגם דברי הראב"ד בסה"ת אינו כתוב כמ"ש הטור וצע"ג:

מא **אם טענו ודאי**. דעל טענת ספק אינו נשבע ועסמ"ע:

מב **ב' בעלי כו' כיון שלא כו' אלא כו'** דאם א"ל הוי כאלו אמר יש לי בידך כסות או כלים כמ"ש בתוספתא שהוא פטור וכמש"ל סי' ע"ה אבל כיון שלא אמר בשעת הודאתו דהכל הולך אחר שעת הודאתו ולמד הראב"ד ממ"ש בשבועות אם כמתכוין פטור לפי שלא הודה לו אחר התביעה אע"ג שגם לאחר התביעה אינו כופר כיון שהודאתו לא היה אז אלמא הכל הולך אחר עת הודאתו ועבסה"ת:

מג **מי שתבעוהו כו' הדין כו'**. לא מיבעיא ש"ד שאין מתהפך כמ"ש בשבועות אלא אף שבועת היסת מדקא' שם מדרבנן מהפכינן ור"ל שבועת היסת כמש"ל סי' פ"ז ואם איתא לא מטעם היפוך הוא שהרי אף באינו נפטר מדין תורה יכול לומר תשבע היסת וטול כ"ש במי שפטור מדין תורה:

מד **כיצד כו'**. שם אמר אביי ל"ש כו' אלא אמר רבא וכ' בעה"ת לא שס"ל לרבא דבית זה לא ידיע טענתיה דודאי אין הדבר כן כמו שהקשה התוס' שם ד"ה אלא כו' אלא שאביי סובר דבחדא מינייהו סגי או שיטעננו דבר כו' או שיודה לו וז"ש אביי אבל אמר בית זה כו' וקאי על מתני' שהשיבו איני יודע אלא כו' וז"ש רבא א"ה אדתני סיפא זה כו' ל"ל למימר שטוענו דבר שבמדה ומודה ג"כ דבר שבמדה כו' ליתני כו' אלא אמר רבא לעולם כו' ובזה מתורץ דלכאורה מאי חידש רבא הלא מתני' הוא ולא היה צ"ל אלא דלאו ידיע טענתיה וא"ל דמ"מ ל"ל עד הזיז הל"ל בית זה מלא זה אין נ"מ דמנ"מ בית זה מלא או עד הזיז ואגב דקא' עד החלון קא' עד הזיז ועד הזיז הוא יותר רבותא דבית מלא במעט חסרון ניכר משא"כ עד הזיז כמ"ש בפ"ז דעירובין ע"ט א' בית כיון דאיכא תקרה כיון דמפחית מינכרא מילתא וקושית רבא לא היה על מילתא דזיז אלא על מילתא דחלון וז"ש אבל אמר כו' או שתבעו כו' ור"ל דמתני' והלה פי' או:

מה **עשרה דינרין**. מתני' ל"ח ב' מנה לי בידך אין לך אלא חמשים חייב:

מו **כור כו'**. שם מ"ג א':

מז **שני ליטראות.** שם מנורה בת כו' ונקט עכשיו היותר פשוט ולקמן מבאר דין דיכול לגוררה:

מח **כיס כו'.** מתני' שם מ"ב ב':

מט **א"ל בית כו'.** כנ"ל ממתני' שם:

נ **אפי' תבעו כו'.** ר"ל כיון שזה משיבו איני יודע כו' ומה שהנחת כו' כיון שאינו מודה לו דבר שבמדה וז"ש אפי' כי בית מלא הוא יותר ניכר בהודאתו שאומר איני יודע כמה כי ניכר חסרונו וכקושית התוס' וכ' שם א"נ בעינן כו' ועבה"ת דלא כסמ"ע ס"ק מ"ה שטעה כאן וכן נשתבשו כמה בזה:

נא **וכגון כו'.** כיון דפקדון הוא כנ"ל:

נב **בפשיעתו.** דהא ש"ח הוא:

נג **תבעו יריעה כו'.** ערש"י שם ד"ה לגוררה. ובאיזורה כו' לכן נקט איזור כו':

נד **לא מיבעיא כו'.** ר"ל מלבד שאין נשבעין על כפ"ק אלא דאין כפירתו כלום:

נה **בד"א כו' ואצ"ל.** ממ"ש בב"ב קכ"ח ב' המוציא שט"ח כו' ה"ז נשבע כו' אע"ג דהודאתו בשטר כיון שא"י לקיימי אלא על פיו נשבע:

נו **ואצ"ל כו' שטר היה כו'.** דנאמן לומר פרעתי ואינו גובה כמש"ל בס"ס מ"א:

נז **בד"א כו'.** כיון שאינו גובה ממשועבדים שלכן אמרו שעבוד קרקעות ואע"ג שא"י לכפור שיש בו נאמנות וה"ל לפטר מטעם הילך כמ"ש שם בגמ' הילך ג"כ דוקא בשעבוד קרקעות כמ"ש רש"י שם ד"ה טעמא כו' וכל משמעות השטר כו' שהרי הקרקעות כו' והשיב הגמ' א"נ כו' דבלאו הילך נמי דה"ל שטר כו' ולכן לא נקיט הרי"ף טעמא דהילך דהילך נמי משום שיעבוד קרקעות וכן טעמא דמסייע לא שייך אלא בסלעים דינרין שתובעו מחמת השטר וכן לא שייך טעמא דירושלמי כל עמא מודי כו' דדוקא בכתובה דהטוען אחר מעשה ב"ד כו' וכמש"ל סי' ע"ה ס"ב ושכן מוכח מירושלמי וז"ש רמב"ם בפ"ג מה' טוען ונטען אין מודה כו' עד שיודה בדבר שאפשר לכפור כו' שהשטר לא כו' והרי כל נכסיו משועבדים כו' דוקא משום שנכסיו משועבדים ולכן כ' בפט"ז מה' אישות הל' כ"ה ואם היה הבעל קיים כו' ודברי המ"מ שם צ"ע שכ' שאין נק' שיעבוד קרקעות אא"כ אינו גובה אלא מקרקעות וא"כ במלוה נעולם יהא חייב ואף שם השיגו הראב"ד כיון שהוא מקום שאין כתובה ה"ל שיעבוד קרקעות וע"ש ובש"ע א"ע סי' צ"ו ובפכ"ב מה' עדות הל' ב' יראה לי כו' וע"ש בהשגות ובכ"מ בשם הר"ן שכ' כיון דא"א לכפור ה"ל שיעבוד קרקעות ור"ל כיון שהוא שטר וגובה ממשועבדים וכדיירי רש"י אבל הרמב"ם שם הולך בשיטת רבו שכ' בעה"ת בשכ"ט ח"ג ויש לנו לברר זה שאמרנו

לענין מלוה אחד ולוה אחד וב' שטרות כו' וזה שאנו אומרים כו' ע"ז כ' הר' אבן מגש כו' ממשועבדים אין מן הדין לגבות בשטרות כאלו לפי שכל שטר מהן יש לנו לומר שמא זה השטר פסול הוא ואין גובין בו הלכך אע"פ כו' ע"ש וזה טעם הרמב"ם שנשבע ש"ד:

נח **תבעו מנה כו'**. כן הוכיחו מדברי הרי"ף שכ' בסכ"ח שאין נשבע על הודאת השטר אע"ג שבלא"ה ב' ענינים הן מלוה בשטר ומלוה ע"פ ודברי רי"ף הן בירושלמי פ"ב דכתובות מודה חביבי בשטר היך עבידא טענו מנה וכפר בו והוציא שטר שחייב לו חמשין אין לו אלא חמשין ועמש"ל סי' ע"ה ס"ב:

נט **לפיכך א"ל כו'**. דה"ל משיב אבידה וכמ"ש בשבועות ושאר מקומות וראב"י ל"ל משיב אבידה פטור אלא הכא בדרבה קמפלגי כו' משא"כ באם הודאה קודם לתביעה דא"א לומר אין מעיז כיון שלא תבעו ואף שיש נוסחאות בגטין נ"א א' שני שוורים קשורים מצאת לי והלה אומר מצאתי לך והחזרתי לך א' מהם והלה אומר לא החזרתם לי דהתם כיון שטוען ב' שוורים מצאת לי כטוען שלא החזרתם לי דמי בעה"ת בשם הרמב"ן וע"כ צ"ל כן דאמר שם הוא דאמר כראב"י וראב"י בשקדמה לו תביעה כמ"ש וראב"י ל"ל כו' ומסקנא בתובעו גדול שיכול להעיז בו וה"נ בתביעות של המציאה כיון שאינו יודע התובע:

ס **כשם כו'**. דקנין גובה ממשועבדים כמ"ש הב"ע בשקנו מידו וגם אי"ל פרעתי כנ"ל:

סימן פט

א **או קצתי**. דת"ק ל"פ עליה דר"י:

ב **בנק"ח כעין כו'**. ירושלמי שם הל' ו' אר"ז כולהון כעין שבועת של תורה ירדו להן:

ג **אפי' היה כו'**. גמ' שם מ"ב ב' שמואל אמר מאי לקטן כו':

ד **היה השכיר כו'**. ירו' שם הל' א' היה עבד ר"ל מהו ופשיט וב"ד מוסרין שבועה לעבד היה חשוד וב"ד מוסרין שבועה לחשוד ומ' דבע"ה נשבע ממ"ש שם היו שניהם חשודין פלוגתא דר"מ ור' יוסי היו שניהם חשודין חזרה שבועה למקומה דר"י רמ"א יחלוקו וה"ה לקטן דאין מוסרין שבועה לקטן:

ה **השכיר כו' אבל כו'**. ר"ל מבע"ה והוא ירושלמי שם פשיטא מת בע"ה השכיר נשבע ליורשיו. ואפי' מת השכיר יורשיו נשבעין לבע"ה. ר"ל מהו ופשיט כלום תיקנו אלא בשכיר שמא ביורשיו וע"ל סי' ק"ח:

ו **וי"א דאפי'**. כיון דאין נאמן אלא מחמת מיגו שי"ל לא שכרתי ואם אמר לא שכרתי היה צריך לישבע ש"ד כן עתה ישבע ש"ד כמ"ש בב"ב ע':

ז **וכמה הוא זמנו כו'**. כרב שם דקי"ל הל' כרב באיסורי ואף לי"א אף דפליגי באיסורי בממונא ה' כשמואל מ"מ כאן הטעם דחזקה בע"ה אינו עובר משום בל תלין ואע"ג שאמרו עוד טעם שאין שכיר משהה שכרו זה אינו תלוי בזמן רק דבזמנו אינו אלא חזקה זו לבד:

(ליקוט) **שכיר לילה כו'**. כרב דה' כוותיה באיסור' ואע"ג דפלוגתייהו נ"מ גם לדינא מ"מ עיקר פלוגתייהו באיסור' דהטעם דבזמנו נשבע ונוטל משום חזקה דלא עבר על בל תלין כמש"ש (ע"כ):

ח **כל אותו יום כו'**. גמ' שם קי"ג א':

ט **כיצד כו' וכן כו' עד יום חמשי**. ר"ל עד בקר של חמשי וס"ל דלעולם אין לו אלא עונה לבד כתחלתו וכמ"ש בירו' שם תני ר"ח אם יש עדים שתבעו בזמנו אפי' לאחר שנה נשבע ונוטל א"ר יוסי אין לו אלא אותו יום בלבד כו':

י **בע"ה כו'**. שם אלמא תניא אומן כו' ושם תנינא שכיר כו' כיצד כו':

יא **ואם לא כו'**. שם שלחו ליה מבי רב כו' א"ל בזו ישבע כו' ור"ל בנק"ח דהיסת עדיין לא נתקנה כמ"ש תוס' שם ד"ה בדרבנן וכמש"ל סי' פ"ז ואמר שם לצדדין קתני כו':

יב **אע"פ שכבר כו'**. כ"כ הר"י מיגש וכ' דאל"כ מאי פריך איני והא תניא כו' ואי לא מייתי ראיה פקע מאי ס"ד דבמודה מקצת לא ישבע אלא בכה"ג ואיבעיא להו דשבועה ודאי יש כאן משום כדי חייו דשכיר ומיבעיא להו על מי שדיוה רבנן:

יג **בד"א כו'**. עבה"ג:

יד **הרי כו' בנק"ח**. כיון שאין טוען על הגוף של החפץ ממתני' דמכיר כליו וספריו כו' ואע"ג שאמרו בשבועות שם כ"ז שהטלית כו' נתנה לו בזמנו כו' מ' דכ"ז שהטלית בידו א"צ שבועה אלא משום חילוק בין בזמנו ושלא בזמנו ול"ק דנשבע ונוטל משום דאין שייך לשון נוטל כ"ז שהוא בידו אבל בירושלמי שם היה המשכון בידו נוטל בלא שבועה וע"כ ל"פ הירושלמי על מתני' דמכיר כליו וכן פשטא דלישנא דגמ' הנ"ל מ' בלא שבועה וע' במלחמות שחילק בין הך למשכין אפי' למ"ד אין אומן קונה בשבח כלי מ"מ כשלו הוא לענין שבועה כיון דתפיס ליה אאגריה ועבר"ן:

טו **ויכול. כו' עד כו'**. כמ"ש בסוף המקבל:

טז **או שאין**. שם דל"פ אביי ורבא אלא אי עשוי להשאיל ולהשכיר:

יז **נשבע בע"ה בנק"ח**. כנ"ל ובזמנו:

יח **שכיר כו' ופותחין לו כו'**. מפרש מ"ש א"ב לפתוח לו קאי אשכיר ור"ה אמר שאין מחמירין עליו ור"ח אמר שמקילין עליו ופריך מ"ב וע"ז משני א"ב דלר"ה אין פותחין

לו רק שאין מגלגלין ולר"ח פותחין דס"ד דמקשה דר"ח נמי ל"ק רק לענין גלגול ולכן פריך מ"ב ומשני דר"ח קאמר נמי לפתוח ולהקל לו ולומר כו' ופ' כר"ח משום דלמסקנ' דקאמר לפתוח ר"ח ל"פ עליה דר"ה אלא דס"ד דמקשה דפליגי:

סימן צ

א **ולא היה לו כו' וכשיוצא**. כ"ה ל' הרי"ף ורמב"ם ולכן לא כ' ומשכנו דא"צ למסקנ' דגמ' כיון שראוהו שהיו כלים כו':

ב **ראוהו שהיו כו' ואינם יודעים**. לשון ראשון שברא"ש וכפרש"י ד"ה בטוענו:

ג **בין כו'**. ל' הרמב"ם הוא בבא מציעתא ברישא וכן הוא בקצת נוסח' בטור והבבא ראשונה שכופר העדים בלא תקנת נגזל נשבע כיון שהעדים מכחישים וכמ"ש בההוא רעיא להפוסקים שסוברים דבמ"מ כה"ג שאומר איני יודע כמה ה"ל דבר שבמדה וחייב שבועה וא"כ ה"ה בעדים כמ"ש שלא תהא הודאת פיו כו' וע' בס"י ושני הבבות ראשונות הוא מילת' דת"ק דמתני' ועמש"ל בס"ב אלא שכאן אינו חשוד כמש"ל. והבבא השנייה שאומר שלי הוא נלמד מנסכא דר' אבא דמ' שם דאלו היה שנים ה"ל כגזלן וצריך להחזיר הידוע הבבא הג' הוא מילתיה דר"י כמ"ש בשערים דרי"ף:

ד **אפי' העדים**. ל' שני שברא"ש וכפי' תוס' ד"ה בטוענו ואמר אפי' דאיכא הוכחה שראו אלו ולא ראו יותר כמ"ש בטור:

ה **נשבע בנק"ח**. ירושלמי כנ"ל בסי' פ"ט:

ו **ויהיו**. מדקאמר בטוענו וכלים כו' ול"ק בכלים כו':

ז **וי"א דבעינן**. כמ"ש בס"פ הכונס (בבא קמא ס"ב א)' שעשו תקנת נגזל שם ואיבעי' לרב אשי שם דקא טעין מרגניתא כו' וכפי' הרשב"א שם דלא כפי' תוס' שם ד"ה מי כמו שהקשה עליהם הרשב"א מדקאמר הכי והכי ה"ל בגווה מ' דאיהו קא טעין ואנן לא ידעינן ופשיט ליה ממתני' דעשו תקנת נגזל וא"ל רב אשי דהא לא מספק' ליה אלא מספק' מי מנחי כו' דכל דלא עבידי פשיטא לי דלא מהימנינן ליה אבל תוס' לא מפרש כן ועבסי' שפ"ח ס"א בהג"ה וי"א דאפי' כו' שהוא כדעת תוס' אבל דברי הרמב"ם וש"ע שם כדעת הרשב"א שדוקא בלא עדים וכמ"ש הרשב"א דבעדים אפי' דבר שאין דרכו חייב דא"ל מאי אית לך גבאי דאפסדתיה כמ"ש שם בגמ' ול"ד למדליק בשל חבירו דלא אדליק גדיש בידים ועתוס' שם זו ע"ש אלא שהרמב"ם מפרש דהבעיא שם אפי' בדבר שידוע שאין דרכו ליתן שם ולא כדעת הרשב"א משום דלא מחזקינן שהיה בו מרג' אלא דלא עשו תקנת נגזל בדבר שאין דרך ליתן שפשע בדבר שנתן שם וז"ש שפשע כו' אינו

נאמן כו' ול"ג שם מי מנחי כו' אלא הכא דקא טעין מרגנית' מאי ותו לא וידוע שמרגנית' אין דרך ליתן שם אלא דמספק' ליה אם עשו תקנת נגזל ליתן לו נאמנות או לא אבל לשלם בעדים חייב כדעת הרשב"א ודברי רמ"ה כאן הם כדעת הרשב"א אבל לדעת הרמב"ם כאן אין שייך שהוא פשע וז"ש אינו נאמן ואם תפס כו' שהוא ספיק' דדינא ואמר אינו נאמן מ' הא ידוע בעדים חייב:

ח **יש כו' ויש מי כו'**. כיון שהוא גזלן ותקנת' לתקנת' כו' כמ"ש בשבועות ובריש ב"מ וס' ראשונה ס"ל דלא הוי חשוד דלא משתמע לאינשי דהוי איסור' כמ"ש בפ"ק דב"מ ה' לא תחמוד לאינשי כו' וכן כאן כיון שמשכנו בשביל חובו ועתוס' דב"מ שם ד"ה בלא ואע"ג כו':

ט **ראוהו עדים כו'**. גמ' שם ודלמא לא משננו כו':

י **אפי' כו' וי"א כיון כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"ב והרמב"ם ס"ל כל מלתא כו' כמ"ש בשבועות מ"א ב' והרמב"ם אזיל לשיטתו שמפ' מילת' דת"ק דמתני' שאומר לא נכנסתי או נכנסתי ופריך בגמ' על שניהם ואימא לא משכנו אבל הי"א ס"ל כפי' הרי"ף בשעריים שם בשער הראשון שמפ' כפשט' דמתני' שאומר לא נטלתי כלום אבל הרמב"ם לא רצה לפרש כן דא"כ אמאי פליג ר"י את"ק הא ג"כ במילתיה דת"ק עדים מכחישין על מקצתו ולא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים כו' אלא דמתני' תרתי קתני כנ"ל וא"א לומר חדא מינייהו דהל"ל במתני' לא נכנסתי או שלי נטלתי אלא שאומר לשון שכולל שניהם:

יא **היה ע"א כו'**. עסמ"ע ס"ק י"ג דל"ד האי לנסכ' דר"א כו' וכנ"ל סי' פ"ט ס"ג בהג"ה וי"א כו' וראיה ממ"ש ששכרו בעדים דוקא ב' עדים וכן כאן אמר ראוהו ומתני' אירי בב' בבות הנ"ל ומ"מ צריך שבועה דאוריית' כמ"ש שם ע"ש:

יב **אבל שכירו כו'** עבה"ג בשם מ"מ וצ"ע שהרי בפ"ז מה' חובל וש"ע בסי' שפ"ח ס"א כ' ואם תפס כו' ושם עשו תקנת נגזל:

יג **כשנכנס כו'** כן דייק ל' דמתני' הוא אומר דוקא שתובעו ודאי:

יד **מפני שהוא חשוד** כמ"ש הרי"ף בשערים ולמה אין נשבע כו':

טו **אלא מחרימים. כתקנת' על כל טענת ספק כמ"ש הרי"ף בס"פ כל הנשבעין**:

טז **ואפי' אם הודה כו' שהרי אין בע"ה כו'**. עתוס' דב"מ צ"ז ב' ד"ה ה"נ כו' מ"מ במציעתא ששוכר כו':

יז **העידו כו'**. כמ"ש בנחבל שם ל"ש אלא במקום כו' וכמ"ש שם ל"ג ב' ריהג"א כו' בעדות המתקיימת בידיעה כו' וע"ל סי' ל' סי"ד וע' טור כאן בסוף הסי':

יח **מדליק כו'**. עבה"ג ועתוס' שם ד"ה לר' יהודה כו':

יט **כל מה שהוא כו'**. שם א"ל רב יימר כו':

כ **מי שיש**. שם בעי אמימר כו' וכפיר"ת שם בתוס' ד"ה עשו ושם כ' רב אלפס כו' וכל תיקו כו':

כא **המזיק**. שם ההוא גברא דבטש כו':

כב **והוא שיטעון כו'**. שם וכנ"ל:

כג **הפקיד כו'**. ירושלמי שם הביאו הרי"ף שם והרא"ש והירושלמי שם על ההוא דעשו תקנת נגזל באשו כהדא חד ב"נ אפקיד גבי חבריה חד שק צרור ואירעו אונס אהן אמר סיגין הוה ואהן אמר מטקסין הוה מלא אתא עובדא קומי ר' אמי ואמר ה"ז נשבע ונוטל וכ' הר"י מיגש דא"א לומר דהנפקד טוען בריא דא"כ הל"ל דהנתבע נשבע ומפטר כדין טענו בחטים והודה לו בשעורים דנשבע היסת ונפטר אלא באומר שמא סיגין ואע"ג שאם היה אומר יודע אני שהיה בו זהב ואיני יודע כמה היה משוילו"מ כמ"ש בירושלמי ס"פ הדיינים את לית ידע אהין ידע כאן משום דטענו בחטין והודה בשעורין ואין כלל עסק שבועה ביניהם וכמ"ד בס"פ המניח אי נימא דקאמ' כו' וא"ל דלישתבע היסת דאינו יודע ה"מ במקוה דליכא דרא דממונא אבל כאן דאיכא דרא דממונא דמודה ליה דיהיב ליה מידי ומחייב לשלומי מיהו לא ידע מאי ניהו וכמו שחילקו במתני' דסוף ב"ק בין אומר א"י אם לויתי דליכא דרא דממונא ובין א"י אם פרעתיך דבכה"ג בריא ושמא בריא עדיף ואינו דומה בכולו לשם אלא שעשו תקנת נגזל בפקדון וכמו במבעיר שא"י כמה הפסיד וזהו כמ"ש תוס' בשם ר"י במסור שם ד"ה עשו ועראע"ש שם וסה"ת של"ט ח"ב:

כד **והוא שיטעון**. כמו בנגזל ובמדליק שבועו' שם וב"ק שם דלא כירושלמי שם שאמר שם על השק צרור ר' יוחנן בעא מהו שיטענו דברים שאין ראוים לו נשמעיניה מן הדא דאריסיה דבר זיזא אפקיד גבי חד ב"נ ליטרא דדהבא כו' דאית ב"נ דלא מפרסמא נפשיה כו' והביאו הרי"ף שם לית הלכתא כירושלמי דפליג אגמ' דידן ועמ"ש הרי"ף בסוף עירובין ואע"ג שהרא"ש שם רוצה לתרץ ומחלק בין עובדא דבר זיזא ששם לאוקמי ממונא בחזקת המפקיד משא"כ בגמ' שלנו לאפוקי ממונא מן המזיק בירושלמי לא מ' כדבריו שהרי שואל שם מהו שיטענו כו' נשמעיניה מן הדא כו' וכן בירושלמי פ' כל הנשבעין הל' ב' הנגזל כיצד כו' מהו מטעניניה מילין מפלגן ייבא כדא"ר יוחנן ב"נ עתיר גו שוקא ומסכן גו ביתא עתיר גו ביתא ומשכן גו שוקא יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב ר' בא משתעי עובדא הוה באריסיה דבר זיזא דאפקיד כו' כנ"ל וכן הקשה שם בהג"א ע"ש ונראה שרא"ש אומר שבעובדא דבר זיזא ל"פ הגמ' שלנו ולכן הביא הרי"ף

שם עובדא דב"ז וכן משמע בפ' הכותב (כתובות פ"ה ב)' כמ"ש תוס' שם דוקא בב' טעמי משום דיהיב סימנא וכן הוכיח בראש"ש שם ע"ש:

כה **וי"א שנשבע כו'**. שהראב"ד הקשה עליו דהא תבעו בשק ומטקסין והודה לו בא' מהן חייב כמ"ש בפ' הדיינין וכמש"ל בסי' פ"ח וה"ל משוילו"מ אלא דא"א משוילו"מ אלא בדבר שה"ל לו לידע והתובע אומר בריא לי שאתה יודע ואיערומי קא מערים אבל בדבר שלא ה"ל לידע משתבע שא"י ומפטר ואפי' באומר יודע אני שהיה בו זהב וא"י כמה וקאי אכל הבבות הנ"ל לכאורה אבל ליתא דצ"ל דנשבע ונוטל וכ"פ בסי' שפ"ח ס"א בהג"ה וי"א דנשבע כו' וכן שם ס"ז ויש מי שאומר כו' והוא דעת ר"ת בתוס' ב"ק שם ד"ה עשו ועמש"ל בסי' פ"ז ס"ו ובליקו' סי' ע"ה הי"ז דס' ראשונה בסי' שפ"ח ס"ז לא נחלק על ר"ת ואף ר"י לא נחלק על ר"ת שם אלא משום דס"ל שהבעיא שם קאי על ספק ג"כ וספיקא לקולא ור"ת ס"ל דבכה"ג ודאי עשו תקנה אלא מספק' לי' בטענת בריא אבל הרמב"ם וש"ע שם ס"א כ' ואם ידע המזיק כו' ע"ש וס"ל להראב"ד דבין הנפקד אומר שמא סיגין ובין אומר יודע אני שהיה בו זהב ואיני יודע כמה נשבע התובע כמ"ש בהשגות בפ"ה מה' שאלה ופקדון ד"ה נמצא כו' ורבותי כו' דהתם ה"ל לידע כו' וה"ט דשק צרור דאמרי' עליה ישבע זה ויטול ולא אמרו יטול זה בלא שבועה ואע"ג דטענתו השני' שכ' משום דלא הוי דבר שבמנין כבר דחוהו מירו' דס"פ הדיינין כנ"ל מ"מ לטענתו הראשונה משום דלא ה"ל לידע הסכימו וכ"כ בהשגות שם ס"פ מה' חובל ומזיק ד"ה ידע כו' אלא ה"ז כאותו מעשה של שק צרור שהוא מביא לשם שנשבע ונוטל וההפרש שהוא כותב שם בענין זה לענין שק צרור אינו כלום כו' ובין הכא ובין התם ישבע ויטול כמעשה דשק צרור וכ"כ הרא"ש בס"פ הכונס וכ"כ הטור כאן בשמו ובנפקד כ' רב אלפס שעשו בו תקנת נגזל שישבע המפקיד ויטול וכ' ח"א הרא"ש ז"ל כו' ואין לזוז מדבריהם ויראה מדבריו שאינו מסכים לדברי הגאונים אלא כשהנפקד טוען שמא כו' והירושלמי כו' שק צרור נמי איירי בטענת שמא היה מלא סיגין וכ' הרמב"ם שאם הנפקד יודע שהיה בו זהב כו' וא"א הרא"ש ז"ל כ' דלא קרינן ביה משוילו"מ שלא ה"ל לידע כו' ור"ל שישבע המפקיד שאף בטענת שמא סיגין ס"ל דישבע ויטול ודבריו כדברי הראב"ד וכ"כ הטור בסי' רצ"ח כ' הרמב"ם כו' וא"א הרא"ש כו' לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ"כ הראב"ד בהשגות עכ"ל ע"ש וכ"כ בסי' שפ"ח ס"א בהג"ה ובש"ע ס"ז והי"א ס"ל דבכל הב' בבות נשבע המפקיד ונוטל והסברא וחילוק שבין ה"ל לידע כ' הרא"ש שם ותוס' בב"ק מ"ו ממ"ש בפ' כל הנשבעין מ"ז שבועות ה' כו' ה"ד כו' וע"כ צ"ל טעם למה באב חייב וביורשים פטור דבלא טעם א"כ מאי קאמר שם ה"ד כו' מה לי הוא כו' ובזה תירצו

שם דניזק אומר בריא ומזיק שמא דלא ה"ל משוילו"מ. וראיית ס' ראשונה ממ"ש בב"מ קטז ב' כגון שיש עסק שבועה כו' אע"ג דלא ה"ל לידע ובב"ב קל"ד זאת אומרת מנה כו' ואם איתא מאי ראיה הא בכה"ג אף בשיש עסק שבועה דלכ"ע חייב אפ"ה פטור בכה"ג ועתוס' שם שדחו ראיות הנ"ל ול"ק על הרמב"ם מסוגיא דב"ק שם דס"ל משום דצ"ל אתה יודע כמש"ל סי' ת' ס"א וגם מההיא דפ' כל הנשבעין נראה להיפך מדאימעוט גבי יורשין מ' דבאבוה אף בכה"ג חייב ומ"ש שם מ"ל הוא כו' כ' הרי"ף דסוגיא כראב"י והרמב"ן הקשה על שמחלק לעיל כיון דהפקיד ה"ל דרא דממונא ואף במנה לי בידך והלה אומר א"י חייב והלא במתני' דשאלה ושכורה בפ' השואל ג"כ דרא דממונא בכה"ג ואפ"ה אמרי' שם ש"מ מנה לי בידך כו' וצ"ל דוקא שיש עסק שבועה כו' והרשב"א תי' בסוגיא דקטן דשם שאומר שכורה ליכא שום חיוב אבל כאן אפי' סיגין מ"מ חייב דמי הסיגין ועבר"ן פ' הדייניו:

כו **ונשבע בע"ה היסת כו' כו' ויחזירו כו'**. צ"ל בהיפך ועש"ך:

כז **מדברים העשוים כו' לעולם**. כסברתו דס"ל דתחלת עשייתם להשאיל ולהשכיר ודייק לשון עשויים ועסי' ע"ב סי"ט:

כח **וי"א שאפי' כו'**. ממ"ש ובכולה נמי לא אמרן כו' דמ' דקאי אכולהו אף אטוען גנובים דאל"כ יאמר תחלה ועבה"ג.

כט **וי"א שלא כו'**. דכיון דטוען גנובים איתרע חזקה דעשוין להשאיל ולהשכיר וא"ל דמשום מגו כמ"ש אחזוקי אינשי כו' והוי כמגו במקום עדים וכ"כ בהג"ה בסי' שנ"ז וי"א דכיון אבל דבריו תמוהים דלא אמרו אלא אם לא יצא שם גניבה וכמ"ש תוס' והרא"ש בשבועו' שם שכ' דספרים ה"ל מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר והקשו ממתני' דמכיר כו' ע"ש וכ"כ טוש"ע בסי' קל"ג ס"ו בד"א כו' אא"כ כו' ולא השיג על הרמב"ם בסי' שנ"ז אלא בלא יצא כו':

ל **ואם הוחזק**. דל"ל כאן טעמא דאחזוקי כו' ונאמן במגו:

לא **הא דבדברים כו'**. דאומן בדבר שהוא אומן עליו הוי כמו דברים הלו"ל ואפ"ה בעינן עדים וראה כמ"ש בב"ב מ"ה ומ"ו וע"ש תוס' ד"ה אי דאיכא כו' ונראה כו' וגם ביש עדים מיירי כמ"ש בתוספתא ועסי' קל"ד:

לב **הא דאמרי' כו'**. כמ"ש שם אי דאיכא עדים אחר כו'. וע"ש תוס' מ"ה א' ד"ה אבל. וי"ל כגון כו':

לג **כ"ז לא כו'**. מדאמרי' שם ל"ו א' הגודרות אין להן חזקה ושם הנהי עיזי כו' והאר"ל הגודרות כו' ואם איתא שהתופס בפני עדים ואמר לקוח הוא נאמן השתא בודאי תפס

נאמן כ"ש בספק ושם ל"ג ב' אם טען ואמר כו' לאו מי אר"י האי מאן כו' ומדצריך להאי טעמא כו' ועתוס' שם ד"ה ואי כו' פי' כו' וא"ת כו' ועבהג"מ פ"ט מה' טוען ונטען סי' ה' וריצב"א אמר דל"ק כלל כו' ונראה ראיה לדבריו מנסכא דר"א דאי הוי עדים שחטף כו' ע"ש וז"ש כאן:

לד **וכן אם חטף כו'** וה"ה לע"א שדינו כמו בנסכא דר"א שאם היה ב' עדים היה צריך להחזיר כנ"ל:

לה **כגון שהיתה.** דל"ד נשיכה. ועפ"ר:

לו **ואפי' יש כו'.** עפ"ב דב"מ כ"ו ב' א"ד אמר רבא כו' וכ' הרמב"ם פי"ד מה' גזילה ואבידה ואע"פ שאין בו שו"פ לכ"א כו' ומ' דאפי' אין בו שתי פרוטות וכ' מ"מ שם אפשר שרבינו ז"ל אינו סובר ההיא דר"ן וכ"כ הרי"ף שם בהדיא ורבא פליג עליה כו' ואפי' דלית ביה ש"פ לכל חד כו' ומ' דאף ב' פרוטות א"צ וכ' וחד מיניהו אחולי כו' וא"כ היה צריך ב' פרוטות וצ"ל כקושית תוס' שם ד"ה לא. וא"ת וניחוש כו' אלמא דבכה"ג חשיב טענת בריא ואף לדברי תוס' וש"ע לקמן סי' רס"ב ס"ב שחולקים על הרמב"ם הוא כמ"ש תוס' שם וי"ל דודאי כו':

סימן צא

א **והוא מודה כו'.** הלא"ה עס"ו:

ב **כעין כו'.** ירושלמי כמש"ל סי' פ"ט:

ג **וצריכין כו'.** ערא"ש שם וחדא מיניהו נקט דה"ה כו' ע"ש וכ"ה בירושלמי. שם ר' אומר אומר אני שיהו אלו נשבעין בפני אלו מפני הבושה:

ד **ודוקא כו'.** עסמ"ע ועב"מ ג' א' התם כו' דא"ל חנוני כו' וע"ש ע"ט א"ב נימא ליה הב כו':

ה **וה"ה אם אמר כו'.** כן מוכח מפ"ב דקדושין מ"ג ב' והשתא דתקון רבנן כו'. ואף שכ' רי"ף שהשליח משתבע היסת היינו ליפטר ועס"ג:

ו **זה בפני זה.** עכ"ל:

ז **ואין נשבעין כו'.** וכ"כ בהג"א פ"א דב"מ ס"ג בד"ה אמר. כמ"ש בפ"ק דפסחים גבי שני שבילין דבבת אחת טמאים בזה אחר זה ד"ה טהורים וה"ה כאן ואף בכה"ג פליג בן ננס משום חילול השם ול"ד להתם דהתם כ"א אית ליה חזקת טהרה ואף בשא' נשבע היו מאיימין משום ספק וכ"ש כאן דודאי איכא שבועת שקר:

ח **בד"א כו'.** מדמדמי שם בגמ' שני מלוין כו' ואם היה מלוה אחד נוטל בלא שבועה וכמש"ל דאין נשבעין על טענת שמא ודוקא בששניהם תובעין כנ"ל:

ט **וי"א דדוקא כו'** וכמ"ש בב"ק בסופו קי"ח א':

י **אבל אם.** דה"ל כאומר איני יודע אם אני חייב לך כמ"ש שם וכמ"ש שם קי"ד ב' המכיר כליו כו' וישבע כו' ובפ' האשה שנפלו המוציא הוצאות על נכסי אשתו כו' וכ' ר"ח מהא שמעינן כל דהאי ידע והאי לא ידע נשבע האי דידע ובלבד שהוציא ברשות כמו שם. וס' ראשונה ס"ל דל"ד דכאן איכא חזקה דחזקה שליח עושה שליחותו דסמכי' עליה אפי' באיסורי דחמור ואמרי' בפ"א דכתובות גבי הנושא את האשה ולא מצא כו' דמנה לי בידך והלה אומר א"י שפטור דוקא בדליכא חזקה דבריא ושמא בריא עדיף אלא משום דאיכא חזקת ממונא לאידך משא"כ אם חזקה ג"כ לאידך וכן בפ' המדיר (כתובות ע"ה ב)' אימא סיפא נכנסה כו' האב מהימן דאוקמה אחזקתה וחייב הבעל ואמר רבה שם תברא וקי"ל כר"ג ורבא מוקים כוליה כר"ג אלא רישא כאן כו' וכן רב אשי שם משום דמנה לאבא בידך ועבסה"ת שכ"ט ח"ב מ"ש בשם הר"י אבן פלאט ע"ש משא"כ במכיר כליו ומוציא על נכסי אשתו שאין ידוע כמה הוציאו לכך צריך שבועה:

יא **בד"א כו' אבל כו' אם כו'.** כמ"ש בפ"ק דגטין דמעמד שלשתן קנה וא"י לחזור בהן ול"ד במתנה אלא ה"ה בפרעון כמ"ש שם בהנהו גינאי משא"כ בחנוני המקיף דלא אמרי' במעמד שלשתן אלא דוקא מנה לי בידך שחבירו חייב לו משא"כ במקיף ומלוה לו וכמ"ש בפ' המקבל המחהו אצל חנוני כו' ושם בגמ' איבעי' להו חוזר כו' רבה אומר חוזר והלכת' כרבה דמתני' דייק כוותיה כמ"ש שם אמר רבה מנא אמינא לה כו' ודחיק רב ששת שם וכ' רב אלפס אע"ג דאמרי' בירו' כאן פ' כל הנשבעין הל' ה' והחנוני על פנקסו הדא דתימא בשלא העמידו עמו אבל העמידו עמו אין בע"ה חייב כלום הירושלמי ס"ל כרב ששת ואנן קי"ל כרבה ומ"מ נלמוד מירושלמי בהקדים בע"ה מעות לחנוני וז"ש בד"א כו' כרבה:

יב **ואם שלא כו'.** ירושלמי הנ"ל הדא דתימ' בשלא כו' כנ"ל:

יג **נשבע כו'.** עבה"ג ופי' הרי"ף שם דשליח נשבע היסת דנשבע ליפטר ובמלוה דנשבע ליטול נשבע כעין של תורה כמו במתני' כאן וכמ"ש בירושלמי כנ"ל:

יד **וי"א כו'.** דכיון דכליל בגמ' תרווייהו משתבע איהו כו' ומשתבע כו' כמו בשליח היסת כן במלוה וה"ה כאן ועבה"ג וע"ל סי' קכ"א ס"ט שסתם כס' ראשונה:

טו **מי שהוציא כו' וה"ה כו'.** כמ"ש בפ' האשה שנפלו וכנ"ל:

(ליקוט) **מי כו' וה"ה כו'.** עתוס' דכתובות פ"א ד"ה ישבע פיר"ח מקשין כו' ומשני כו' ומסיים שם משא"כ כאן דלא ידע וברי ושמא כו' ומהא שמעינן כו' והביאו הר"ן שם: (ע"כ):

טז **בכל מידי**. והוא ברשות כנ"ל מי כו' ברשות חבירו וכמש"ל:

יז **יש מי שאומר כו'**. מדקתני על פנקסו וז"ש וה"ה דיוכל לישבע כו':

יח **הואיל ויש כו'**. כמ"ש שם במתני' כיצד לא שיאמר לו כתוב על פנקסי כו' אלא כו' וכ' הר"ן שם לא שיאמר כו' אלא בזמן שיש רגלים לדבר כדמפרש ואזיל כו':

יט **יש לדון כו' היכא כו'**. כמ"ש בכתובות פ"ה חדא דידענ' כו':

כ **אמר החנוני כו'**. במתני' לא שיאמר לו כתוב בפנקסי כו' ופי' בה"ת ריש שכ"ט שבזה היה דינו שבע"ה ישבע היסת כשאר טענות וז"ש ואם מודה בנ' כו' ואם אמר כו' ועבה"ג אבל הר"ן בשם הרא"ה כ' דבכה"ג אפי' היסת אינו נשבע דאפי' מודה לו אינו נוטל אלא בשבועה וכה"ג לא הוי כפירת ממון וכמ"ש בפ' שבועת העדות (שבועות ל"ה א)' שאין חייבין אלא על תביעת ממון ושם ל"ב א' דתני' משביע ע"א פטור וכו' דכ"ע ע"א לשבועה אתי כו' ושם גופא אמר אביי כו' דחשיד מאן כו' מי יימר דמשתבעת וה"ה בשבועת הדיינים כמ"ש בירו' מה הפרט כו' בתביעת ממון כו' אבל הרמב"ם ובה"ת כאן אזלי לשיטתייהו שם"ל דנוטלין בלא שבועה כשאין מכחישים זא"ז ובכה"ג מיירי כאן וכ"כ הש"ך:

כא **ואם מודה כו' ואם כו'**. דקי"ל כר"ם דדאין דינא דגרמי וכי היכא בשורף שטרותיו ואמר שאין בה אלא חמשים נשבע ש"ד ואי טעין על נ' איני יודע ה"ל משוילו"מ ה"נ כאן דחזקה שליח עושה שליחותו וה"ל לידע מאי דפקדיה ועבבה"ת שם ח"ב.

כב **ואם אמר כו'**. מ' דאיירי שאין מכחיש אותו הפועלים דאל"כ לא הוי משולו"מ כמש"ל סי' פ"ט ס"ג בהג"ה וסי' צ' ס"ג עמ"ש שם:

כג **אם לא נתן כו'**. כמו בקצץ לעיל ס"ב כיון דסמך על מה שיאמרו הפועלים הוי כפסיקה דקי"ל בב"ב כ"ד א' דמשך ולא פסק לא קנה דלא סמכה דעתו פסק סמך דעתו ובע"ז ע"ב א' אמרינן כדשיימוה בבי תלת' דקנה כמו שיאמרו אלמ' כקיצות' דמי:

כד **וי"א דאף כו'**. עט"ז וש"ך דאין כאן מחלוקת וצ"ל ואם הפועלים כו' וכמש"ל דהוי כקצץ וכמ"ש בבה"ת שם דה"ל לפרושי כמה יתן וכמה אגרייהו ואיהו דאפסיד אנפשיה וכאלו קבל עליה כמה שיאמרו הפועלים וכפסק דמי כנ"ל ע"ש:

כה **קטן כו' יש כו'**. עבה"ג ס"ק ק' וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' טוען וש"ע סי' צ"ו ס"ג להדיא ואם טענו בדבר שאין לקטן כו' ואם היה כו':

כו **ולהרמב"ם כו'**. כמ"ש שם אבל חנוני כו' שאין כו' וזה החנוני כו' וכמ"ש בב"ב פ"ז ב' השולח כו':

כז **וכ"ז כו'**. כמ"ש בגמ' שם מ"ח א' תניא אר"י אימתי כו' וקי"ל כ"מ שאר"י אימתי אינו אלא לפרש דברי חכמים כמ"ש בפ"ג דסנה' וספ"ז דעירובין וכולה מתני' בנשבעין ונוטלין איירי וה"ה בשולחני ובע"ה ועברי"ף ור"ן שם:

(ליקוט) **אמר לחנוני כו' נתן הלוקח כו'**. זהו שיטת הרי"ף ורמב"ם דר"י בבריית' ל"פ ארבנן דכ"מ שאר"י אימתי אינו אלא לפרש ומ"ש בזמן שהפירות צבורין קאי גם אסיפא דמתני' א"ל תן לי את הפירות כו' וכמש"ו ובא ליטול פירות כו' וער"ן. שיטת תוס' שם ד"ה נשבע כו' בשם ר"ת דנ"ג בר"ה כגי' שלנו וכן בראש"ש ל"ג בר"ה ומפ' ברישא שנתן החנוני הפירות לכליו של בע"ה ועודם ברשות החנוני ובסיפא נתן בע"ה דינר בחנות ועדיין לא נטלן חנוני דמפ' דסיפא שהדינר מונח ולא הפירות ע"ש וכ"כ הטור. ולפי' הרי"ף והרמב"ם ר"י ומתני' פליג אסיפ' ואמר דבין ברישא בין בסיפא נוטל בע"ה בשבועה דהפירות הם קרובים לבע"ה ועבפי' הרמב"ם במתני' ואימתי דבריית' בא לפרש בין דברי ת"ק בין דברי ר"י דהפשילן א"צ שבועה כלל קודם שנתקנה היסת לדידן רק היסת. ולתוס' פליג ר"י בין ברישא בין בסיפא דלעולם נוטל בע"ה שלא בשבועה ואימתי לפרש דברי ת"ק אימתי פליגי רבנן עלי בזמן כו' אבל כו' מודי לי וכ"כ הרא"ש. ונמצא מחולקין ארי"ף בה' דברים א' שמפ' סיפא בדינר מונח ב' דל"ג בר"ה ג' דר"י ס"ל בלא שבועה ד' דפליג ר"י גם ארישא ה' דאימתי קאי רק את"ק. והר"ן ב' הראב"ד פי' דרישא מיירי שהפשילן הקופה לאחוריו ובדין הוא שיטול בע"ה שלא בשבועה אלא תקנתא עביד רבנן דלשבע כיון דעודם בחנות כו' וסיפא מיירי שצבורין ע"ג קרקע ופליג ר"י ארישא לבד ואמר שיטול שלא בשבועה אבל בסיפא מודה ואימתי לפרש דברי ר"י אימתי אני מודה לרבנן כו' אבל כו' בזה אני פליג וללמדך שאם אין הפירות צבורין אין כלל שבועה לחנוני אף לרבנן וגם הראב"ד ל"ג בר"ה וער"ן. וסמ"ג ב' ר"ח פי' כפי' הרי"ף אלא שמפ' סיפא שהדינר מונח בר"ה ולא הפירות. ורש"י פי' במתני' דר"י ארישא פליג כו' ופי' דשבועה דמתני' שבועת היסת דמפ' דמיירי שהפשילן בקופתו לאחוריו ובסיפא הדינר ביד החנוני וכן הפירות ואר"י אימתי לחלוק על ת"ק ברישא דדוקא בצבורין ישבע ולא בהפשילן לאחוריו אבל דבריו תמוהין כמו שהקשה תוס' דעדיין לא נתקנה היסת ובהדיא קא' כאן בירו' אר"ז כולן כעין שבועת התורה כו' אבל י"ל כפי' ובשבועה כעין ש"ת כיון דעודן על כתיפו ובסיפא שהדינר עדיין ביד החנוני שנתן לו לפנינו ונשבע החנוני ונוטל הדינר וכן ברישא בפירות (ע"נ):

(ליקוט) **ולשיטת סמ"ג** צ"ל כשיטת התוס' דר"י ס"ל שלא בשבועה ואימתי לפרש דברי חכמים וכלל השיטות לרי"ף סיפא נמי דהפירות צבורין ולר"ח סיפא הדינר מונח וכ"ה

לשיטת התוס' אלא דל"ג ברה"ר אלא דמונח בחנות וכ"ה לרש"י אלא דמיירי דמונח ביד הבעלים רישא ביד הבע"ה וסיפא ביד החנוני ואימתי לרי"ף לפרש דברי שניהם ולר"ח ותוס' לפרש דברי חכמים ולרש"י לחלוק על חכמים ושיטת הראב"ד ע"ש (ע"כ):

סימן צב

א **לא כו' ולא כו'**. כמ"ש בשבועת הדיינים א"ב בשכנגדו חשוד כו'. וכן בב"מ ה' והא גזלן הוא כו' השתא נמי כו':

ב **ואם אמר כו'**. שם ושם דבהיסת פטור בלא שבועה אע"ג דרצונו של תובע שישבע:

ג **ואפי' עבר כו'**. כמ"ש כרמב"ן שאמר בתנא דבי אליהו כי השבועה היתה גדולה כו' וכי שבועה היתה שם והלא לא היה אלא חרם אלא מכאן שחרם הוא שבועה ושבועה הוא חרם והעובר על החרם כאלו עובר על השבועה כו':

ד **וי"א דדוקא כו'**. כמ"ש שם מ"ו ב' וערש"י שם ד"ה שבועת ביטוי כו'. וס' הראשונה ס"ל דממעט דלא תני לה כמ"ש בפ"ק דב"ק לאפוקי מדר"ח ור' אושעיא כו' אבל נפסל על מה שלא קיים שבועתו כאוכל נבילות ושאר איסורים וער"ן והביאו תוס' שם ראיה ממ"ש בכתובות פ"ה א' ידענא בה דחשידא אשבועה אפכה רבא כו' ופי' בה"ג דאפקה ש"ש לבטלה ופי' תוס' שנשבעת ואינה מקיימת ע"ש:

ה **וכן הפסול כו'**. שם ובפ"ג דסנה' חשיב להו לענין פסול עדות:

(ליקוט) **וכן הפסול כו'**. עתוס' דב"מ ה' ב' בד"ה בלא. והפסול לעדות כו' (ע"כ):

ו **בין כו' כגון כו'**. מפ' למתני' בריבית דאוריית' כפשטה דלא כתוס' בסנה' שם ד"ה ואלו הן יש גורסין כו' ול"נ כו':

ז **או אוכל כו'**. שם כ"ז א' מומר אוכל נבילות ושם והלכתא כוותיה דאביי וזה שסתם כאן:

ח **בין של דבריהם כו'**. מתני' שם וספ"ק דר"ה הא כל שאשה כשירה כו' ש"מ גזלן דדבריהם כו' ועתוס' הנ"ל ד"ה ואלו. וכל פסולי דמתני' פסולי דרבנן כו' ע"ש:

ט **וכל מי כו' ודוקא כו'**. עבה"ג ועתוס' דב"מ שם ד"ה ספק כו' דאל"כ אמאי אר"א הכופר בפקדו. פסול וכן כל גזלן וכמ"ש והא גזלן הוא שם ה' א':

י **מיהו**. שם ה' ב' אלא הא דאר"ה משביעין כו' לא תחמוד כו' ועתוס' שם ד"ה בלא. ואע"ג דהוסיפו כו':

יא **אין אדם**. עבה"ג. וכמ"ש בסנה' ט' ב' וכ"ה א' ויבמות כ"ה ושאר מקומות:

יב **אע"פ כו' ואין כו' אבל כו'**. כמ"ש ביבמות מ"ז א' ועתוס' שם ד"ה נאמן וד"ה ואין כו' וכן בממונא ועמ"ש בסי' פ"ז סכ"ח וכמש"ל בסי' כ"ט ס"ב עדים שאמרו כו' וכמ"ש

בריש מכות עדים שאמרו עדות שקר כו' והוזמנו בב"ד פ' כו' וכמ"ש בר"פ חרש שרצה להזיק בנכסיו כגי' הרא"ש שם:

יג **ויש מי כו'**. עש"ך וכנ"ל וחד טעמא להו:

יד **מי שנתחייב כו'**. כמ"ש בקדושין כ"ח א' עד היכן כו' ההוא שמותי כו':

טו **אבל אם כו' ואותן כו'**. מאחר שחייבין להגיד אפי' ע"א חייב כמ"ש בר"פ הכונס אע"ג דמי יימר דמשתבע וה"ה כאן ואע"ג שטוען ספק שאינו יודע מי הם יש עליהם חרם סתם כדין כל טענת ספק:

טז **מי שנתחייב שבועה כו'**. עש"ך וכ"מ שם ל"ב ב' דחשיד מאן כו' אלמא דצריך לישבע ודלא כמהר"ם שנדחק עצמו וכ' דוקא בחשוד אין העד המסייעו פוטרו משום דכ"א יחייבו ע"פ ע"א שהוצרך לידחק דס"ל דכל משוילו"מ דנשבע שכנגדו והיה ק' לו שם הא דר' אבא דמ' שם דא"צ לישבע שכנגדו והוצרך משום עד המסייע אבל לדידן א"צ לזה אלא דכיון שנתחויב ע"פ העד שוב א"י לפוטרו משום עד המסייע וכמ"ש הש"ך:

יז **ואם שניהם כו'**. כמ"ד חזרה למקומה וכר' אבא דקי"ל כוותיה דרבא ס"ל שם כוותיה ואוקימנא למתני' דפ' השואל ופ' המקבל בשיש עסק שבועה וכר' אבא ופ"ג דב"ב אמרי' אלא כו' לחד סהדא כו' וכדר' אבא וכן בפ' שבועת העדות (שבועות ל"ב ב)' הכל מודים בע"א דר' אבא ושם הכל מודים בשכנגדו כו' אלא בששניהם חשודים דא"מ חזרה כו' אלמא דכן ס"ל לאביי ועריי"ף ואיתא נמי לדרב ושמואל אלא רק בהא מילתא לחוד כמ"ש שם הבו דלא לוסיף עליה וליתא לדר"ן דפ' כר"י דאמר יחלוקו:

יח **וי"א דיחלוקו**. כר"ן ועבד עובדא כר' יוסי וקי"ל ר"מ ור' יוסי הל' כר"י וקי"ל הל' כר"ן בדיני ומעשה רב ומה שהביא ראיה מדר' אבא אין ראיה דע"כ ר"ן נמי ס"ל להא דר' אבא דבפ' השואל פריך על ר"נ ממתני' ומשני כדר' אבא בשיש עסק שבועה ביניהם אע"כ טעמא אחרינא יש בה דכאן קנסא קניס הואיל התובע ג"כ מחוייב שבועה ואי"ל ע"כ אמר דיחלוקו יעוד הקשו דאביי ס"ל בפ' יש נוחלין קל"ה דמנה לי בידך והלה אומר א"י חייב וא"כ האיך אוקים להא דשבועת ד' בין שניהם ואעפ"כ ס"ל בפ' שבועת העדות ובפ"ג דב"ב כר' אבא ובכתובות י"ב ב' א"ל הא כו' דשמואל היא ועתוס' שם ד"ה אלא. וא"ת כו' ועבפ' כל הנשבעין (שבועות מ"ח א)' אלמא מספק' ליה כו' ועבתוס' שם מ"ז א' ד"ה מתוך וברא"ש ומרדכי שם ובמלחמות ור"ן שהאריכו בפירושיהם בסוגיא שם:

(ליקוט) **וי"א דיחלוקו כו'**. ע' תוס' שם ד"ה מתוך כו' ובב"מ צ"ז ב' ד"ה ה"נ כו' ובמרדכי דשבועות שם והכלל היוצא מדבריהם דאע"ג דחזינן ג' מחלוקת בדבר ר' אבא. ורב ושמואל. ור"ן. קי"ל ככולהו דר' אבא הלכת' היא דרבא שם ואביי בפ' שבועת העדות

וסוגיא דפ' חזקת הבתים וכמה מקומות כוותיה וכן דרב ושמואל כמש"ש תא וניעקריה כו' וכן דר"נ דעבד עובדא וה' כוותיה בדיני והענין כי כולהו אית להו דר' אבא אלא דר' אבא ס"ל דוקא בדאוריית' לכן לר"מ הוי משוילו"מ דהנתבע מחוייב שבועה מדאוריית' משא"כ התובע ורב ושמואל ס"ל אפי' בדרבנן כמ"ש ביתומים וכן ס"ל בכיוצא לכן ס"ל במתני' דפטור כיון שנתהפכה השבועה על התובע וא"י לישבע מפסיד וכן ס"ל ר' יוסי אלא דסובר כיון ששניהן א"י לישבע כ"א מפסיד החצי ולכך אמרו על הא דרב ושמואל הבו דלא לוסיף עלה דקי"ל כר' אבא דדוקא בדאוריית' ודוקא ביתומים שבעלילה מועטת הקילו עליהם וכן במתני' קי"ל כר' יוסי כיון ששבועת התובע באה מחמת הנתבע שהיא דאוריית' וז"ש רבותינו שבא"י ר"א ר"ל דס"ל בדאוריית' משוילו"מ דאשכחן בדבריו בהדיא אלא שצ"ע מש"ש א"ר כוותיה דר"א מסתבר' ושם מ"ח א' אלמא מספק' ליה כו' הא ל"פ כנ"ל ועוד הקשו בתוס' שם ע"ש ושם (ע"כ):

יט **וי"א דהא כו'**. ממ"ש בב"מ ותיפוק ליה דהוי רועה ולכאורה מאי נ"מ והא קו' דגזלן יותר חזקה שאמרי בפ"ג דסנה' הוסיפו עליהן הרועין כו' אלא דהכי פריך דאין לו לישבע וליטול:

כ **וי"ח**. עתוס' דשבועות מ"ז א' ד"ה מתוך דוקא בחשוד כו' אלמא דאע"פ שהיה יודע שחשוד וכ"כ הרא"ש שם וסוגיא דההוא רעיא כבר תי' לעיל סי' פ"ז סי"ד ע"ש וס' ראשונה ס"ל כתי' שני של תוס' דב"מ ה' א' ד"ה שכנגדו. ועוד כו':

כא **היה החשוד שומר כו'**. דמדינ' דאוריית' א"י ליטול שכנגדו בלא שבועה דא"ל תקנת חכמים כו' ובמקום דאפשר אפשר א"כ מאי אמרו שם ל"ב דחשיד מאן כו' מי יימר כו':

כב **נתחייב כו'**. שם מ"א ופי' דאכל הנשבעין דרבנן קאמר:

כג **אלא הנתבע**. לא יהא אלא מלוה ע"פ ושאר טענת בע"פ:

כד **וי"א כו'**. שכן פשטא דגמ' תקנת' לתקנת' כו' ונשאר אדינא דאוריית' א"כ בשכיר וחבירו נשבע הנתבע היסת אבל בששטר מקויים דמן הדין נוטל בלא שבועה אלא דתקנת חכמים לישבע כמ"ש בפ' הכותב מ"ט רמו רבנן שבועה עליה כו':

כה **נתחייב כו'**. שם ובב"מ ה':

כו **מיהו הנתבע**. דאנן לא מחייבין את הנתבע משום תקנת' לתקנת' אבל ברצונו אפי' אינו חשוד יוכל להפך ומה בדאוריית' שא"י להפך ברצונו בחשוד שכנגדו נשבע כ"ש כאן:

כז **החשוד** כמ"ש בפ' השולח דרב לא מגבי כתובה לארמלתא שהיתה חשודה בעיניו כמ"ש שם וכיון שא"י לישבע אינו גובה כמ"ש ביתומים יתומים ואינם בכלל דהבו דלא לוסיף עליה שאמרו שישבע ויטול משא"כ כאן דא"י לישבע הוי בכלל דרב ושמואל:

כח **ממי שנתחייב כו' וה"ה לקטן כו'**. כמ"ש בירושלמי על השכיר היה חשוד כו' וב"ד מוסרין שבועה לחשוד היה עבד כו' כמש"ל בסי' פ"ט ע"ש:

כט **מי שנתחייב כו'**. עמ"ש בסי' פ"ז שי"ד:

ל **לעולם כזה כו'**. מכות כ"ג א' כיון שלקה ה"ה כאחיך וע"ל סי' ל"ד סכ"ט שדוקא שאינו מחמת ממון וכן כאן דוקא בשבועת שוא ושבועת ביטוי וכיוצא אבל בכפירת ממון צריך שיפשה תשובה וז"ש ואם יש עדים שלקה ועשה תשובה דוקא כדינו כמ"ש שם ע"ש:

סימן צג

א **והאפוטרופסים כו'**. מפ' אפוטרופסים על היתומים דלא כרש"י:

ב **שמים**. גטין נ"ב ב' א"ש הלכתא כו':

ג **או שהושיבה**. כתובות פ"ו ב':

ד **בנק"ח כו'**. כנ"ל בסי' פ"ט:

ה **עד שיחשוד**. כפי' הר"ן בשם הר"י מיגש דלא בעי הודאה דלא כרש"י וע"ל סי' ר"צ סי"ט פ' כדעת רש"י:

(ליקוט) **עד שיחשוד כו'**. עבה"ג ואין דעת רש"י כן וכ"כ בסי' ר"צ סי"ט ועש"ך (ע"כ):

ו **בין כו'**. כמ"ש שם משום דמורו בה היתירא:

ז **וכל אלו כו'**. כמ"ש בכתובות שם המושיב כו' ה"ז משביעה כ"ז שירצה:

ח **אע"פ כו' דאין**. כמ"ש בשבועות מ"ה ב' א"כ שבועות שומרים כו' ואע"ג דמשני שם דאפקיד ליה בשטרא לית הלכתא כהאי סוגיא דקי"ל בב"ב ע' המפקיד אצל חבירו בשטר א"צ להחזיר בעדים ונאמן בשבועה וכן מודה מקצת דצריך שבועה אע"ג דיש לו מגו דאי בעי הוי כופר הכל וכן ע"א יש לו מיגו וכן מכיר כליו וספריו דצריך שבועה אע"ג דאית ליה מגו דלקוח וז"ש רבא מאי מעליותא וכי ל"ל לרבא מיגו אלא דס"ל דוקא לממונא אבל לא לאפטורי משבועה ואע"ג דק"ל בשכיר כרב דוקא ששכרו בעדים כ' רב שרירא דרבא לא פריך אלא ארמי ב"ח דאמר כמה מעליא כו' דמ' דמגו אמרי' בכ"מ אבל טעמא דרב כיון ששבועת שכיר אינה מן הדין לכן מועיל המגו ר"ן וכ"כ הרא"ש שם וכן הלכה ואע"ג דרב"ח כי' וי"ל כו'. והרא"ש חולק עליו וכ' משום דמגו דלהד"ם מגו דהעזה משא"כ בטוען נאנסו דאינו יודע בשקרו וכן מודה מקצת משום דאין אדם

מעיז בפני בע"ח וע"א נמי משום דע"א בשבועה כשנים לממון וכי היכי דלא אמרי' מגו במקום עדים לאפטורי מממון כן לא אמרי' בע"א לשבועה וממכיר כליו אין ראיה כמ"ש בירושלמי א"ר אבא בר ממל בדין הוא דלא ישבע ולמה אמרו ישבע מפני בעלי בתים שלא יהו מטפלים עם הגנבים וכ"כ בה' בסי' רצ"ו ס"א:

ט **אם מת כו'**. כתובות שם כתב לה כו' אבל יורשי כו' ואמרי' בגמ' שם שבועה מאי כו' על אפוטרופיא כו':

י **המשלח כו'**. **כמ"ש תנא בן בית כו' משום דמורי בה התירא וה"ה כאן**:

יא **ויש מי שחולק**. וראיתו מקדושין מ"ג הן הן שלוחיו כו' והשתא דתקון כו' הלא"ה א"י להשביעו. וס' ראשונה ס"ל כמ"ש בסה"ת שכ"ט ח"ב כיון דלא טרח למזבן ולא לזבוני לכך א"צ שבועה ול"ד לכאן ע"ש:

יב **היינו אם כו'**. כמו במוציא על נכסי אשתו:

יג **וכן כו' ויש חולקין**. דל"ש מורי התירא וס' ראשונה ס"ל דאין חילוק וראיה ממ"ש בפ' השולח באלמנה דמוריא היתירא דטרחא קמי יתמי אע"ג דמעשה ידיה שלהן משום מזונותיה כמ"ש בכתובות:

יד **השותפין כו' אבל אם כו'**. וז"ש השותפין ל' רבים ובן הבית כו' ול"ק נמי השיתוף כו' ואגב שותף נקט נמי לאידך:

טו **אבל אם כו' וכן**. מתני' שם:

טז **בין של כו' בין של שותפות**. גמ' שם מ"ח ב':

יז **יש מי כו'**. כתובות שם הל' כו' ואם כו' ואין משביעין כו' והקשו ל"ל הא תנא רישא ותי' הר"ש מנרבונא דקמ"ל דאפי' ע"י גלגול אין משביעין אותה הרא"ש שם:

יח **חלקו כו' אבל כו'**. דטעמא דחלקו משום מחילה כיון שכבר עשו חשבון ולא תבעו וכמ"ש בב"י בתשו' לרבני צרפת:

יט **תבע כו' לפי שאין כו'**. כמ"ש בירושלמי מה הפרט תביעת ממון כו' ובב"מ י"ז א' הוחזק כפרן לאותה שבועה וכ' שם הלא"ה א"צ לישבע:

כ **טענו כו' ומגלגל כו'**. כמ"ש במתני' נתחייב לי שבועה כו' וכמ"ש בגמ' לכל מגלגלין כו':

כא **ואינו מגלגל כו' מהטעם שאמרנו**. שדין גלגול אמרי' בפ"ק דקדושין כ"ח א' ממונא מנלן כו' ומה סוטה שלא כו' משא"כ כאן דאין משביעין בע"א כנ"ל וז"ש מהטעם כו':

כב **טען כו' שהרי כו'**. ב"מ י"ז א' הוחזק כפרן לאותו שבועה:

כג **שותף כו' ואם רצה**. שבועות שם נעשה לו שותף כו' ולמ"ש כו':

כד **ראובן. כו' אין אומרים כו'**. דאינו נשבע כי אם לפטור דאין נשבעין ונוטלין כי אם שחשיב שם ולא ישבע כי אם על מה שצריך לפטור וכמ"ש בב"מ זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה אע"פ שטוען כולה שלי וכ' הרמב"ם שם בפ"ט מה' טוען ונטען ומכאן אתה למד לכל הנשבעין בין שבועה קלה בין שבועה חמורה שאינו נשבע על מה שטוען כו':

כה **וישלם שמעון כו'**. כמ"ש בכתובות ל"ג א"ר שניה שהטילו לכיס כו' דלא כרמ"ה שכ' דאין משתעבד לשלם מביתו ועבסי' קע"ו ס"ו שכ' כדעת הרמ"ה:

כו **ואם טען כו' ואם לא**. כנ"ל ועש"ך ס"ק ט"ו:

כז **טען שמעון כו' אם היה כו'**. דמשום כך השליש נאמן וכמ"ש רש"י בגטין ס"ד א' ד"ה מי קא כו' וכמ"ש בספ"ג דסנה' דאי בעי קלתיה ע"ש:

כח **ואם אין כו' שמא כו'**. כמ"ש בב"ב קע"ד ב' ש"מ שאמר מנה כו' חזקה אין אדם אבל באחר לא ומוקמינן שם שיש לפלוני שטר כמ"ש שם אידי ואידי דנקט שטריה כו' וז"ש אפי' כו' כיון דלא לוה השותף השני שמא בתחלה עשה קנוניא:

כט **אבל כו'**. כנ"ל וכמ"ש לוה כו' נעשה שותף כו' ודוקא שטען שיודע כו' אבל בטענת ספק של התובע אף ע"י גלגול אינו נשבע כמ"ש תוס' בפ' השואל ממתני' דשאלה ושכורה וכמ"ש בסי' צ"ד ס"ב ע"ש:

ל **וכן אם יצא כו'**. כמ"ש בכתובות י"ח א' לעולם דקאמר מלוה וכגון שחב כו' וע"ל סי' מ"ז ס"א וז"ש ואם מפורש כו':

לא **ראובן ושמעון כו' חייב כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"ב שותף כיורד ברשות דמי כו' ובב"ק קי"ד ב' מאן דאשתכח בבי דרי כו':

לב **ראובן כו' אינו חייב כו'** כמ"ש בפ' אע"פ אמר כתובו וחתומו והבו ליה כו' וכן בב"ב מ' א' הודאה כו' וצ"ל כתובו ואמרי' נמי חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ועתוס' שם ושם:

לג **ראובן כו' הדין כו'**. כנ"ל שותף כיורד כו' לומר שנוטל כו'. בשדה כו' ופיר"ח שהן ב' דברים:

לד **באו לחלוק**. כמ"ש בפ' המקבל (בבא מציעא ק"ג א) מקום שנהגו כו' הכל כמנהג המדינה והן שותפין:

סימן צד

א **כל**. ערש"י שם ד"ה מהו וכן הוא פשטא ל' דגמ':

ב **שאם היה כו' ואם כו'**. מגמ' דקדושין כ"ח ממון שניתנה כו' כנ"ל בסי' שקדם:

ג **ויש מי כו'** עתוס' שם מ"ט א' ד"ה לכל. פריצב"א כו' וא"כ כ"ש כאן ומה שהתם דנשבע מעיקר התקנה כו' ואפי' לפי ר"י דדוקא כו' כאן מודה דהוי כשכיר דאינה מן הדין דלכך בדאוריית' לא מפכינן כיון דמן התורה מחוייב:

ד **אפי' כו'**. שם לפתוח לו וערש"י שם ואפי' לר"ח ה"מ בשבועה דרבנן אבל בשבועה דאוריית' דכ"ע מגלגלין ובריש ב"מ אתיא מגלגול שבועה דע"א ויליף לעדים ובעדים ב"ד משביעין אותו אע"ג שלא טען וראיה ג"כ מסוטה ועבה"ג:

ה **אין מגלגלין כו'**. כ"ז קאי אשבועה שניה שרוצה לגלגל אם הוא ודאי או ספק עסמ"ע וכמ"ש בב"מ צ"ז ב' ש"מ מנה לי כו' ואף שחייב ע"י גלגול ע"י שבועה שכדרכה מתה כמ"ש שם צ"ח ב':

ו **אבל על כו'**. כמ"ש בקדושין כ"ח א' ספק מנלן כו'.

ז **ובלבד כו'**. ממ"ש בב"מ שם השוכר אמר שכורה כו' והלה אומר א"י פטור ואף שצריך לשבע שכדרכה מתה כנ"ל ובסי' שד"מ ס"ד כ' דבשניהם מגלגלין בין טענת התובע ספק בין טענת הנתבע ספק וכן בסי' ע"ה סט"ו וי"א שכיון שנתחייב כו' ואף ס' הראשונה דשם לא פליג אלא דלא אמרי' בגלגול משואילו"מ אבל מגלגלין וכן בסוף הסי' זה ס"ט טענו מנה כו' ג"כ מטעם זה:

(ליקוט) **ואפי' כו'**. תוס' דקדושין כ"ח א' ד"ה נאמרה כו' והרא"ש אבל הרשב"א שם והר"ן חולקין ע"ז ע' בארוכה (ע"כ):

ח **כמו בשבועת**. כמ"ש בשבועות מ"ה א' במתני' נתחייב לו שבועה כו' מגלגלין כו'. והטעם דגלגול ילפינן מסוטה וכמו בסוטה שרגלים לדבר שהרי זינתה:

ט **מי שנתחייב כו'**. ירושלמי סוף שבועות חד ב"נ כו' והביאו הרי"ף שם וע"ש:

י **מהטענו' הודאיו' כו' אבל אם כו'**. מ' דקאי אטענה השניה שהוא ספק אבל בנ"י פ' השואל אמתני' דשאלה ושכורה כ' ומיהו ה"מ בגלגול כו' ר"ל דאם טענה הראשונה ספק לא אמרי' מתוך שאיל"מ והביא ממתני' ק' א' הלוקח אומר גדול כו' זכה בגדול וע"כ מטעם גלגול כגון שטען בכסותו ובסיפא זה אומר א"י כו' יחלוקו וכ' וכן הסכימו האחרונים ז"ל ואמרו עוד שיכול ליפטר מלישבע על הגלגולין אם רצה לשלם עיקר התביעה דירושלמי ה"מ בטוענו בריא כו' מ' דקאי אלעיל שטען על טענה הראשונה ספק וכן מ' שם שכ' ומיהו אם לא כו' ואפי' טען אגלגולין א"י כו' מ' דתחלה מיירי שטוען אגלגולין בריא ואפ"ה פטור ונ"ל שהוציאו מירושלמי דפ' המפקיד הל' א' אמר נשבע אני כו' חוששין א"ר יוסי לא כו' והביאו הרי"ף שם והקשה על הירושלמי הנ"ל אבל לס' ניחא ששם עיקר התביעה הוא ספק ומ' שם בירושלמי דאף לת"ק שם אינו חייב לישבע

על הגלגולין אם רוצה לשלם דקאמר שם אמר הריני משלם חוששין שמא שלח בו יד אמר נשבע אני וראה אותן שמגלגלין עליו שבועו' אחרות וחזר ואמר משלם אני חוששין מ' דחוששין ג"כ כמו ברישא שמא עיניו נתן בה ולכך צריך לישבע וקמ"ל דצריך לישבע על הכל אף שאין לו עליו אלא שבועה שאינה ברשותו ועוד דחזינן שרצה לשבע רק משום שבועות אחרות חזר בו ואיכא רגלים לדבר שאינה ברשותו ואפ"ה חוששין ור' יוסי משמע שם דפליג על הכל ואף אריש שאין משביעין אותו משום שמא עיניו נתן בה שאמר שם אר"י לא חייבה אותו שבועה להחמיר עליו אלא להקל עליו שאם רצה לשלם ישלם ואם רצה לישבע ישבע אלא שהרי"ף מפ' חוששין אפי' רוצה ליתן לו החפץ עצמו ומילתא אחריתי הוא לענין גלגול כנ"ל ולשון חוששין לא שייך וכן פלוגתא דר' יוסי אין משמע כדבריו:

יא **ואפי' כו'**. כמ"ש בגמ' ר"פ המפקיד משביעין אותו כו' חיישינן כו' וכ'הרא"ש סוף שבועות דמ"ש בריש ב"מ שלש שבועו' כולם ע"י גלגול שלא פשע בה וכ"כ תוס' בב"מ שם דאל"כ אמאי כשיש רואה פטור דלמא שלח בו יד וע"ש ולפיכך אפי' רוצה לשלם משביעין שכבר נתחייב ע"י גלגול ואפשר לפרש הירושלמי ג"כ על דרך זה שאמרו ראה אותן שמגלגלין עליו שבועות אחרות ול"ק דברים אחרים מ' שבועו' אחרות על הפקדון עצמו כגון שלא שלח בו יד ושאינה ברשותו וחזר כו' חוששין והוא נכון יותר וז"ש אר"י כו':

יב **אם כשנתחייב כו'**. ר"ל אע"ג דבירושלמי סוף שבועות הנ"ל אמרי' חד בר נש אזל למידן קמי ר' זירא וחייבו שבועה על תרין דינרין א"ל לאו תרין דיכרין אני חייב לך הא פריעין לך וא"ל ומילת פלן ופלן א"ר זירא או הב ליה כל מה דתבע לך או אשתבע ליה כל דמגלגל עלך התם שתבעו תחלה ומלת פלן ופלן וכ' מ' שם שא"ל לאו תרין דינרין כו' מ' שתבעו עוד דברים אחרים:

יג **כשמגלגל עליו כו' אם רוצה כו'**. כמ"ש בירושלמי שם שא"ל ר"ז או הב כו' או אשתבע כו'. אע"פ שכבר הודה על הראשונה וא"א לומר דאישתבע על הגלגול לבד קאמר דא"כ אמאי אמר או הב כו' לא היה צ"ל רק אשתבע ליה כל כו' אלא ה"ק ליה דאינך מועיל בשילומך ב' דינרין אלא או הב אז תפטר וא"ל השבע על כולם:

יד **אפי' אחר כו'**. דבלא"ה א"י לחזור ולישבע כמ"ש בריש פ' הדיינין אם אמר איני נשבע פוטרין אותו וכמ"ש תוס' שם בשם רש"י וכן הסכים הרא"ש שם וע"ל סי' כ"ב ס"ג בהג"ה:

טו **שלא כו'**. נלמד מירושלמי הנ"ל דשם הודה שחייב ושם אין חילוק בן יצא מב"ד או לא:

טז **אם זה כו' אומרים לו כו'**. ר"ל הפך השבועה ששבועה של גלגול הפך אומרים לו כו' דא"י להפך הגלגול לבד אם אין תובע רוצה לישבע אלא אומ' שישבע הנתבע על הכל. או השבע כו' אע"פ שיכול להפך שבועת היסת בע"כ של התובע ואין חייב הנתבע שום שבועה מ"מ כאן שעדיין חייב לו שבועה הראשונה יכול לגלגל עליו עדיין השבועה השניה וצריך ע"כ לישבע ואע"ג שאינו חייב לו שבועה בלא גלגול יכול לגלגל עליו כמ"ש בירושלמי פ"א דקדושין סוף הל' ה' מנין למדו לגלגול שבועה מסוטה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר עד כדון דברים שהן ראוין להשביע דברים שאין ראוי להשביע א"ר יוסי בר בון נשמעין מן הדא אמן שלא סטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה ארוסה ושומרת יבם ראויה להשביע את אמר מגלגלין וה"נ מגלגלין משא"כ אם אמר על הטענה הראשונה שישבע התובע וז"ש ואם אמר כו' דלא כסמ"ע ס"ק י"ב וכ"מ בהראב"ד בהשגו' פ"א דטוען ד"ה מי א"א ואם כו' או נאמר לו כו' שהרי אתה חייב לו כו' ר"ל אף לאחר ההיפוך עדיין אתה חייב לו שבועת היסת כמו על הראשונה וכנ"ל ע"ש:

יז **טענו מנה כו'**. נתבאר בסי' ע"ה סט"ו וכן מ"ש בס"ט טענו מנה כו' נתבאר ג"כ שם ע"ש:

יח **יש מי כו'** עסמ"ע שכ' דאין כאן פלוגת' וכ"כ בש"ך לעיל סי' ע"ה שם:

יט **נתחייב כו'**. עש"ך שחלק ע"ז כיון שגלגול הוא מן התורה וכן עיקר:

סימן צה

א **מן התורה**. דמדרבנן נשבעין כמ"ש פ' הכותב סבר כו' ועבתוס' דפ"ג דב"ב ל"ג א' ד"ה מיגו:

ב **אפי' של ח"ל**. ר"ל אע"ג דאמרי' בספ"א דעירוכין כ"ט א' מקרקעי דח"ל כמטלטלי דא"י דמי ה"מ חרמים דאין נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג דיליף משדה אחוזה מה התם אינו חייב אלא בא"י כו' משא"כ לענין שבועה ואונאה. סה"ת ש"ז ח"ב:

ג **וכן נכסי עכו"ם**. כן הוא במכילת' פ' משפטים פט"ו וכי יתן איש אל רעהו כו' ולא להקדש ולא לאחרים:

ד **ל"ש כו' ל"ש שבועת השומרים**. שם במתני' ואלו דברים כו' וקאי אשבועת הדיינים ש"ח אינו נשבע ושבועת הדיינים קתני שם מנה כו' אין לך בידי אלא חמשים וה"ה לע"א וכ"ה בירושלמי פ' הדיינין הל' א' כל ששנים מחייבים אותו ממון ע"א זוקקו לשבועה

והרי שנים מחייבים אותו קרקע שנייא הוא שאין נשבעין על הקרקעות ומודה מקצת בריש ב"מ בסלעין דינרין ובפ' השואל ועוד אין נשבעין על הקרקעות. ובפ' הכותב איתנהו לתרווייהו הפוגמת סבר רב"ח כו' וע"א כו' סבר רב"ח כו':

ה **ואפי' כו' ל"ש כו'. כמ"ש ס"פ החובל (בבא קמא צ"ג א)' דכל היכי דמעטינהו קרא אפי' ש"ש מפשיעה דהא לרב יוסף ש"ש הוה משום פרוטה דרב יוסף כמו שומר אבידה וה"ה לשואל ועבה"ג ובס"ס ס"ו ובריש סי' ש"א כ' דעת החולקים ע"ש**:

ו **ואם התנה כו'**. דוקא אם קנו מידו כמ"ש בב"מ נ"ח א' וע"ש בתוס' ד"ה אמר כו' וכ"כ בסי' ס"ו ובסי' ש"א ע"ש:

ז **אבל כו'**. כנ"ל:

ח **וכן**. עבה"ג וכן בעבדים כמ"ש ב"מ ק' ב' בטענו עבד בכסותו ושדה כו' וכן בכולם וכמ"ש בירו' פ"ח דקדושיין סוף הל' ה' מנין למדו לגלגול כו' ע"כ דברים שנשבעין עליהן כו' כמ"ש בסי' שקדם ע"ש:

ט **והקדשות כו' אכל. ממ"ש בס"פ החובל לשמור ולא לחלק לעניים משום דממון שאין לו תובעים כמ"ש שם שאני עניים דפומבדית' כו' ולא פטר מטעם הקדש**:

י **וי"א דתלוש כו'**. וכמ"ש בפ"ק דחולין ט"ז א' בין לענין ע"ז בין לענין הכשר זרעים בין לענין שחיטה ואע"ג דרבא מספקא ליה שם לענין שחיטה לא קי"ל כוותיה כמ"ש הרי"ף ורמב"ם וכמ"ש בש"ע י"ד סי' ז' ואפי' בטלו דלא כרא"ש שם ועתוס' דב"ב ס"ד ב' ד"ה בעי ר"י. ונראה לר"י דלרבנן כו' אבל לדידן דקי"ל כתי' דר"ב בחולין שם דמחלק בין כותל בנין לכותל מערה כ"ש באצטרובל ודלא כר"ח ורשב"ם ס"ז א' ד"ה אגבה מאיצטריבלי. ש"מ דסוגיא כו' ואע"ג דלענין עישור נכסים קי"ל שם דכמקרקעי דמי וכן לענין מכר דסתם מתני' כר"א אין ראיה ממכר כמ"ש תוס' שם וכמ"ש בגמ' שם משום עין יפה וכן לענין עישור נכסים דסמכה עלוי וק"ל בדף של נחתומין כרבנן כמ"ש הרמב"ם פי"א מה' כלים וכן לענין צנור לפסול את המקוה כמ"ש בש"ע י"ד סי' ר"א סל"ד וכן לענין כוורת קי"ל כרבנן ול"ק מפלוגת' דר"מ ורבכן בכ' הדיינין דרבנן אמרי כל המחובר לקרקע ה"ה כקרקע ואף ר"מ ל"פ אלא בעומדו' ליבצר דהשריש שאני כמ"ש התוס' בחולין שם ד"ה לענין כו' לא בעי כו' ועתוס' דע"ז מ"ח א' ד"ה גדעו כו':

יא **ויש חולקין כו'**. דכאן מודים כמ"ש רבנן כל המחובר לקרקע ה"ה כקרקע מדקאמר כל כו' משמע דכל המחובר כו' ואין חילוק דישנא דכל המחובר מ' אף בכה"ג וכמ"ש בב"ב ס"ה ב' וטעמא דקרקע אימעיט מכלל ופרט וכלל מה הפרט דבר המטלטל כו' וה"ה במחובר לקרקע כיון דאין מטלטל כמו כסף וכלים ועס"ג:

יב טענו כו' והוא כו' שכל כו'. ז"ל הרמב"ם בפי' המשנה שם והלכה כחכמים ודוקא כשמסר לו בתורת שמירה אבל לענין מקח וממכר ואונאה ומודה במקצת כשעקר התביעה שלא בתורת השמירה קי"ל שהם כמטלטלין שכל העומד ליבצר כבצור דמי ור"ל בשאינם צריכין לקרקע ויליף לה ממ"ש בכתובות נ"א ס"ס כל העומד לגזוז כגזוז דמי דצריכי כו' וע"כ פלוגתא דר"מ ורבנן באין צריכין לקרקע ממ"ש בפ' השולח (גיטין ל"ט א)' ובסנה' ט"ו א' ע"כ ל"ק ר"מ התם כל כמה כו' ודלא כר"ן ומ"מ וכ"פ לקמן הרמב"ם וש"ע סי' ש"א ס"ה כחכמים וע"ש במ"מ ובה"ג אבל כאן ובסי' קצ"ג פ' שהן כמטלטלין ובה' מעילה פ"ה מ' להדיא דסבר שהן כמטלטלין ע"ש שחולק בין אשבוחי משבח למכחש כחוש והוא כר"מ והוא הולך בשטת רבו כמ"ש הטור כאן בשמו וכ' הר"י הלוי דוקא לענין שומרים כו' דכיון דלשמירה הן כו' דהא לאו למיתלשינהו מסרינהו ניהליה ע"ש וכ' אבל הרמ"ה כ' דל"ד לענין שומרים דה"ה לענין כל מילי דמיעטיה רחמנא כגון גזל ואונאה ושבועת הפקדון וכן חלק עליו הטור על הרמב"ם בסי' קצ"ג וכ"כ שם בהג"ה ולענין ב"ח אף הרמב"ם מודה דכמחוברין דמי וכמ"ש בסי' קט"ו וכפי' הרי"ף בשבח המגיע לכתפים בפ"ק דב"מ ע"ש והטעם שם כיון דכתב ליה בע"ח אנא איקום כו' כמ"ש שם בגמ' ולענין גבית מיתומים ק"ל בכתובות שם כל העומד ליגזז כגזוז דמי כנ"ל והיינו ע"כ החילוק כנ"ל וכמ"ש בפ"ק דב"מ אלא מעתה מתנה כו' וכ' ה"ה ביתומים וכמ"ש בסי' קט"ו וכן לענין נזיקין ק"ל כר"ש דאמר אכל הפירות גמורי' כו' דרב פסיק הלכתא כר"ש כמ"ש בב"ק:

יג **י"א דמיירי כו' וי"ח כו'**. ל' הר"ן וא"ת והא הילך כו' וי"ל כשבצרן וא"ת א"כ אמאי פטרי רבנן כו' וי"ל כיון דעיקר הפקדון היה קרקע אע"ג דבצרן וכ"מ בריש ב"מ ולמ"ד הילך כו' כגון דחפר כו' וכ"כ הרמב"ם והוא מ"ש לקמן בס"ו ומ"מ מודה הרמב"ם בשכירות קרקע כו' כמ"ש בס"ג אבל הרשב"א כ' דתביעת תשלומי נזקי קרקע וכן תשלומי ענבים שבצרן ה"ה תביעת מטלטלין כו' והוא היש חולקין שבכאן והוא הי"א דס"ו בהג"ה ופלוגתא דשם תליא בפלוגתא דכאן ובס"ג בהג"ה סתם כרמב"ם שם וכס' כראשונה דכאן שכ' וה"ה אם כו' ועמ"ש שם:

יד **טענו כו'**. כמ"ש בב"ב שם ובכתובות ס"ט אגבה אפי' מעמלא דבתי ודוקא שם כמש"ל דסמוך עלה ומדקא' אפי" מ' דאינה כקרקע בכ"ד וכ"ש לפי' התוס' שם ושם דבעבר זמן השכירות ה"ה כמטלטלין אף שם ע"ש:

טו **וה"ה אם**. ממ"ש בב"מ ק' א' ועוד אין כו' בטוענו דמי כו':

טז **הואיל כו'** ערש"י שם ד"ה דמי עבד כו' ותוס' שם ד"ה דמי כו' מ' דוקא בכה"ג אבל בחלוקין שמכר לו הוי כקרקע וז"ש הואיל כו' וזה כס' ראשונה דס' שקדם וס' האחרונה ס"ל כפשטן דמי עבד כו' שמכר כו':

יז **וכן אם כו'**. **שם נ"ו ב' מכאן אמרו המוכר שטרותיו ו' ועש"ך ס"ק ט"ז**:

יח **שטר כו'**. ט"ס וצ"ל בלהד"ם היסת ועבה"ג:

יט **וכן הדין**. כמ"ש בס"א:

כ **החופר**. **עס"ב**:

כא (ליקוט) **די"א כו'**. דא"כ ה"ה כמ"ש שתים חבלת בי והוא כו' דר"ל דשמין אותו כעבד וה"ה בקרקע והרשב"א בתה"א סי' שמ"ג כ' דאפי' תבעו למלאות פטור. וראית הרמב"ם ממתני' דפ' הדיינין רמ"א יש דברים כו' וע"כ כשבצרן דאל"כ הילך הוא וההיא דריש ב"מ ולמ"ד הילך פטור כו' וע"ש שתי' כל זה (ע"כ):

סימן צו

א **אחד כו'**. כפי' תוס' דמ"ש אלא בדרבה קאי אגדול דא"א לומר אקטן דא"כ עיקר תי' חסר מן הספר ועוד ממ"ש ב"ק ק"ו ב' אין נתינת כו' עד כו' וה"נ תביעה בקטן:

ב **וכן**. כ"כ הר"י מיגש וכשיטתו שכ' הרא"ש בשמו פ' הדיינין ס"ה והביא הר' אפרים ראיה ממ"ש בב"מ ד' ב' שע"י טענה כו':

ג **וי"א כו'**. כמ"ש בסי' ע"ה סכ"ג ע"ש ועבטור ועב"י וער"ן שכ' ג"כ דהר"י הולך לשיטתו כנ"ל:

(ליקוט) וי"א כו'. עתוס' דסנה' ס"ח ב' ד"ה קטן כו'. וי"ל דה"מ כו'. והוא כשיטת הרי"ף וש"פ בסי' ע"ה סק"ג אבל להחולקים בודאי אינו נשבע כאן (ע"כ):

ד **אבל כו'**. דעירוב פרשיות ואיש קאי אכי הוא זה דמשתעי בטענת בריא:

ה **וי"א כו'**. כמ"ש בב"ק שם דאפי' כאבידה לא חשיב ל"ד אבידה כו' וערש"י שם ד"ה אין כו' ואין באין כו' אלמא דבשומרים משתעי ועוד דגם בש"ש כתיב כי יתן איש ושם כי הוא זה לא כתיב ועוד דפריך בשבועות שם והאמרת רישא כו' לוקמיה בשומרין וזה הקושיא ק' גם להג"ה ראשונה וי"א כו':

ו **שהיא שבועת התורה**. ר"ל אבל בסיפא בשותפין ואפוטרופס מודה אע"ג דכעין דאוריית' של שומרין תקנוה:

ז **אע"פ כו'**. ב"ק שם:

ח **וכן אם כו'**. כמ"ש בפ' השולח אפוטר' שמנהו כו'. דדוקא משבועת התורה דמעטינהו קרא אבל מדרבנן נשבעין כמו כל הדברים שאין נשבעין מן התורה קרקעות כו' וז"ש

בהג"ה למעלה שבועת התורה ר"ל דמדרבנן נשבעין אשומרים וכן אכל טענות כמ"ש בס"ב:

ט **אם הודה**. ר"ל אע"ג דליכא עדיה דא"א מגו לאפטורי משבועה ועמ"ש בסי' צ"ג ס"ב:

י **אע"ג שאין כו'**. כנ"ל ס"א.

יא **ואינו כו' שאין כו'**. כמ"ש שם במתני' ל"ח ב':

יב **לפי שאינו כו'**. עסמ"ע ור"ל דנלמד משבועה:

יג **וי"א דאין כו'**. שאז תקנו דמקחו וממכרו קיים אז תקנו ע"כ דנשבעין ועסמ"ע סקט"ו. וס' ראשונה ס"ל דדוקא כענין מו"מ אבל לענין טענה מאי חורפא בעי ואין חילוק:

יד **יש מי כו'**. עבה"ג:

טו **קטן שטענו כו' נפרעים מנכסיו**. ממ"ש בשבועות שם ואין משביעין את הקטן אלמא כשהוא קטן אין משביעין אותו אבל לאחר שיגדיל משביעין ודוקא כשכפ' אבל אם הודה משלם:

(ליקוט) **קטן שטענו כו'**. ממ"ש בכתובות ק"ז ב' כיצד אמרו ממאנת כו'. הרמ"ה ועראש"ש שם סי' ז' כ' הרמ"ה כו' ונ"ל כו' (ע"כ) .

טז **לאחר שהגיע**. עבה"ג ור"ל דכיון דמקחו מקח ע"כ חייב:

יז **ואם אין כו' ואם כפר כו'**. כנ"ל ור"ל דאין נשבע כשהוא קטן לא טענת אין לו ולא כפירתו כו':

יח **ואם טענו כו'**. ממ"ש בב"ק בסיפא שם העבד והאשה כו' אבל משלמין כו' מ' דברישא אפי' לאחר שיגדיל פטור וטעמא דעבד ואשה משום דל"ל כמ"ש שם פ"ט א' ומ' דאירי במודי' ממ"ש חייבין לשלם מ' דברישא בכ"ע פטורים:

יט **ואם היה**. ממ"ש בשבועות שם נשבעין לקטן ליפרע כו':

כ **אבל חנוני כו'. כנ"ל**:

כא **וזה הפסיד כו'**. כמ"ש בב"ב פ"ז ב' השולח כו' וע"ש:

כב **אין קנין כו' לפיכך**. ב"ב קנ"ה א' ועסמ"ע:

כג **החרש והשוטה כו'**. דנפרעים מנכסי הקטן נלמד ממ"ש ואין משביעין כו' כנ"ל בס"ג ומדלא תני ואין משביעין את חש"ו וכן בסיפא ליפרע מן נכסי קטן ול"ק חש"ו ש"מ דאין כו':

כד **אבל הסומא**. כמ"ש ברפ"ב דנדה ועספ"ב דגטין כ"ג א' אלא סומא כו':

כה **ויש מי כו'**. בה"ת וכמ"ש בגטין נ"ט א' החרש כו':

כו **אבל השוטה כו'**. דבגטין שם ל"ק אלא החרש וקטן דמקחן קיים אבל לא השוטה ועסי' רל"ה סכ"ב:

כז **אשת איש כו'**. דלא כי"א דאין משביעין כמ"ש בגטין מ"ו א' אין אדם רוצה כו' דדוקא גבי בעל דאמרי' הכי אבל לגבי אחרים לא כמ"ש בב"ב קנ"ד ב' אא"ב כו' אא"א כו' לינוול ולינוול ואמרי' בגטין ל"ה ב' ל"ש אלא כו' מ' דבשבועה אין חילוק ועוד דאפי' לבעלה נשבעת כמ"ש בשבועות מ"ה א' והאשה הנושאת כו' ובכתובות פ"ו ב' המושיב אשתו חנונית כו' ה"ז כו' בפ' בתרא דכתובות וע"ש ק"ז א' דלרב אפי' לא שמעו כו' וע"ש תוס' ד"ה ואם בא:

כח **ואם מסרבה כו' ומזמנין כו'**. כמ"ש בב"ק ט"ו א' ושאר מקומות השוה כו':

כט **או שולחין**. כמ"ש ביבמות ק' א' ועסי' קכ"ד:

ל **ואם אין**. ב"ק פ"ז א':

לא **אבל אין**. כמ"ש שם פגיעתן רעה כו' מ' שאין חייב בשבילה וה"ה לחובות שלה:

לב **כיש חולקין בזה**. ר"ל בנושאת ונותנת דכיון דשוויה שליח וגם מפני תקנת השוק ואמרי' בב"מ ק"ד א' וכן כל קרבן כו' אלמא פורע חובותיה:

לג **ואם הבעל כו'** אע"ג שהוא לא הפקיד אצלו כמ"ש שם מ"ב ב' ומשתבעה אימיה כו':

לד **י"א דאין כו'**. עסמ"ע:

סימן צז

א (ליקוט) **מ"ע כו'**. מכילתא סוף פ' יתרו ואם מזבח כו' (ע"כ):

ב **ואפי' עשיר**. ב"מ שם עני ועשיר כו'. מדאמר קודם. וסוכות מ"ט ב':

ג **ולההנותו. סוכות שם**:

ד **וליעצו**. יבמות פ' החולץ ופ' מצות חליצה דודאי לא קפיד קרא דוקא ביבם:

ה **אסור לנגוש**. ב"מ ע"ה ב' במתני' וערש"י שם ד"ה מלוה. והוא כו':

ו **אסור ללוה כו' ואם כו'**. ב"ב מ"ה א' ואבות פ"ב:

ז **וכשהמלוה מכיר**. אבות שם איזו דרך ישרה כו' וכ"א אמר היפוכו של המדה רעה ור"ש אמר הרואה את הנולד וז"ש שם לוה רשע כו' וצדיק חונן ונותן ר"ל אעפ"כ נותן לו ול"ק מלוה:

ח **אם בא**. ת"כ פ' קדושים וע"ל סי' י"ז ס"י:

ט **שלא בשעת**. מדמיירי בשליח ב"ד וזה לא שייך בשעת הלואתו:

י ואפי' אם. כמ"ש שם שנא' בחוץ תעמוד והאיש אלמא שצריך שליח ב"ד לעמוד בחוץ ואפי' שאינו ממשכנו שהרי הלוה מושיט לו את העבוט כמ"ש יוציא כו':

יא **ויש לשליח**. כמ"ש שם מנתח נתוחי. דמ' בזרוע ואל"כ אין חילוק בין מלוה לשליח ב"ד. רמב"ם:

יב **ואפי' בחוץ לא.** ע"ש בתוס' קט"ו א' ד"ה אלמנה. ועוד נראה לפרש כו' ופי' זה נראה עיקר כו':

יג **שלא בשעת.** מדפריך שם קי"ג א' לא יחבול רחיים כו' ואם איתא לוקים בשעת הלואה כנ"ל:

יד **אבל בתי כו' אלא גובייגא.** ועמ"מ פ"ג הל' א' ד"ה ואם כו' ועסט"ו וסכ"ג. כמ"ש שם ל"ה א' וב"ק כ"א א' אגביה ר"ן לאפדנא כו' וכן בכמה מקומות ובמשכון אסור אף לב"ד כנ"ל:

טו **ומחזיר.** כ"כ בסה"ת ש"א בשם הרמב"ן ואזיל לשיטתו דס"ל דאפי' כלים של אוכל נפש א"צ להחזיר אלא בשעת מלאכה כמ"ש בס' המלחמות ובנ"י בשם הרנב"ר וע' סי"ב וס"ח:

טז **אם ראו ב"ד.** דכל שרואין ב"ד הפסד שגורם הלוה למלוה גובין לשעתו בלא זמנו כמש"ל סי' ע"ג ס"י וסי"א ודבר זה נלמד מכתובית פ' הכותב דמגבין לב"ח שלא בפניו אע"ג דמן הדין אינו גובה כמ"ש שם ובירושלמי ע"ש:

יז **היינו שעושין כו' אבל שאר כו'** תוס' שם ד"ה ואת. המחרישה כו' עד תספורת של ירק:

יח **כגון הרחיים.** שם החובל כו':

יט **והעריבות.** שם ולא רחיים כו':

כ **וסכין.** שם ההוא גברא דחביל:

כא **ואם חבל.** שם וע"ל סי"ב:

כב **היו לו.** תוספתא הובאה בראש"ש ופי' ה"ה אינו חייב דמותר:

כג **המספרים שגוזזין.** גמ' שם ותוס' ד"ה הנ"ל ואת כו' וכנ"ל:

כד **אוכל נפש.** תוס' שם ד"ה כלים וראייתם מדקאמרינן בערכין ומזון שלשים יום אבל השאר ממשכנין וז"ש ובלבד שישאיר כו' וס"ל דמה שמסדרין ג"כ אין ממשכנין ובריייתא רישא דסדור נקט וה"ה לכולהו וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן ורשב"א וע"ל סי"ז ומפ' דבעת משכון מיירי:

כה **אם הוא בעצמו כו'.** שם קי"ד ב' ת"ר המלוה כו':

(ליקוט) **ואף** שי"ל דקאי אכלי א"נ דהא סדרה בין הדינים דכלי א"נ וכמ"ש הרב בהג"ה וצ"ל דסתם כדעת הרמב"ם דמחזיר מיד ודלא כהרמב"ן והרשב"א דאם בשעת מלאכה מ"ש כלי א"נ דה"ה כ"ד שצריך כמ"ש בסט"ז ועוד דאין עניינו לכאן אבל אכתי אינו מתוקן מאי הוא בעצמו ועוד מאי אא"כ הממשכן כו' דלא מצינו חילוק זה אלא בהשבת

עבוט בעת שצריך כמש"ש א"ק ושכב כו' א"ק ולך כו' והדברים תמוהים מאוד וא"י להולמו (ע"כ):

כו **או גזבר. דעניים משלחן גבוה קא זכו.** סה"ת סוף ש"א:

כז **והיינו דוקא.** שם תא אהדריה כו' וכ' ה"ה בשם רמב"ן ורשב"א דאף באוכל נפש א"צ להחזיר אלא בשעת מלאכה וז"ש במתני' ואת המחרישה ביום דלא כתוס' וכ"ה בירושלמי קרדום ומחרישה שדרך לעשות מלאכה ביום חובלן בלילה ומחזירן ביום וכ"כ במלחמות דבנ"י כנ"ל וזהו מ"ש בסוף ס"ו ומחזיר כו' כנ"ל וז"ש תא אהדריה שהיה צריך לשעתו אבל אף לכתחלה מותר למשכן שלא בשעת מלאכה כנ"ל וז"ש בש"ע אא"כ הממשכן כו' דזהו קאי אבשעת מלאכה כמ"ש בגמ' ושכב בשלמתו כו' יצא הקדש כו':

כח **כמו השליח ב"ד.** בא להורות דכן בשליח ב"ד א"צ אלא בשעת מלאכה דלא כמו שסתם בש"ע ס"ח:

כט **אבל אם.** ב"מ ל"א ב' תמורה ו' א'ב"מ קי"ד ב':

ל **אם מדעתו.** דלא יחבול כתיב דוקא וכן במתני' החובל כו' ואף ניתוח הוי שרי אי לאו ייתורא דקרא כמ"ש תוס' שם ד"ה אלמנה:

(ליקוט) **אם מדעתו כו'.** כן תי' הרז"ה למתני' כנ"ל (ע"כ):

לא **שלא בשעת הלואה.** כנ"ל מדפריך שם לא תחבול בגד כו' ועוד מדקא' כ"ש שאתה חייב להחזיר לה ובשעת הלואה א"צ כמש"ל סי"ו:

(ליקוט) **שלא בשעת הלואה.** דלא כרמב"ם כנ"ל (ע"כ):

לב **ואפי' שליח ב"ד.** דאל"כ לא הוצרך למתני' לאסור באלמנה ור"ש ל"פ בעשירה ועתוס' הנ"ל ועוד כו':

לג **ואם עבר כו'. כרבא בתמורה ד' ב' וס"ל דהא דקאמרינן שם והרי השבת העבוט לא קאי רק על לאו זה בלבד ולא אאוכל נפש ואלמנה דלא כרמב"ן:**

לד (ליקוט) **מחזירין ממנו כו'.** מ' מיד אבל הרמב"ן והרשב"א חולקין כנ"ל (ע"כ):

לה **ואם תודה.** עמ"מ וריב"ש סי' תפ"ח ודבריהם תמוהין ל"ל להודאתה ועוד אם תכפור תשבע ישבע הוא ויטול והמשנה למלך וסמ"ע תי' דאיירי שחבל בעדים מדקא' לוקה ע"ש:

לו **אבד כו'.** צ"ע ועראב"ד ומ"מ וגי' אחרת היתה לו בסוגיא דמכות כמ"ש בס' המצות שלו ע"ש:

(ליקוט) **אבד המשכון כו'.** עתוס' דמכות ט"ז ד"ה התם אבל קשה לר"ל כו' והרמב"ם ס"ל כגי' הריף שם דגריס בר"י קיימו ולא קיימו וכמ"ש בספי"ג מה' שחיטה ובפט"ז מה'

סנה' הל' ד' ועכ"מ שם ושם וכ"כ הר"ן בסוף חולין שדעת הרמב"ם כגי' הרי"ף ועבפ"א מה' נערה הל' ז' מתה כו' ועתוס' דמכות שם ד"ה אי כו' וכן מפרש הרמב"ם מש"ש (וגם הרמב"ן מפ' בס"פ הדיינים ע"ש במלחמות) התם כיון דחייב בתשלומין היינו למ"ד ביטלו ולא ביטלו דלא משכחת לה דאם נשרף או אבד מאליו א"כ איהו לא ביטלה ואם שרף בידים חייב בתשלומין אבל למ"ד קיימו ולא קיימו משכחת שנשרף ואבד מאליו דאינו חייב בתשלומין של המשכון דקי"ל דאינו חייב באונסין של המשכון וז"ש כאן נשרף או אבד ור"ל באונס כמ"ש ספ"ג דב"מ ולכן בה' סנה' פי"ח כ' רק גזילה משום דשם חייב אף באונסין אבל מ"מ שם בה' מלוה פ"ג הל' ד' צ"ע. אלא דגי' הרי"ף צ"ע דא"כ מאי משני התם כו' אכתי לדידיה קשה וכן מש"ש אלא זאת ועוד אחרת אהא כו' לר"י ל"ל וצ"ל דר"י דקא' זאת ועוד אחרת קאמר לכ"ע אף למ"ד בטלו משכחת אלו שתים לבד (ע"כ):

(ליקוט) **אבד כו'**. אבל הראב"ד ורש"י ותוס' וש"פ חולקין ע"ז (ע"כ):

לז **וי"א מ"מ**. כן מ' במתני' המלוה את חבירו כו' וברחיים סתמו החובל כו' וכ' בגמ' דילפי' מקרא לביתו אי כו' דכתיבכי תשה ברעך כו' אבל אצל אוכל נפש לא כתיב כי תשה:

לח **אא"כ הוא. כמו זקפן במלוה**:

לט **שכר עצמו**. שם שכר כתף:

מ **שכר בהמתו או**. שם שכר חמר. משכיר חמורו וכליו:

מא **שכר ביתו. שכר פונדק**:

מב **יש מי**. עבה"ג. דע"כ מתני' לא איירי בשעת פרעון דאל"כ מה חזרה שייך כיון דמסדרין וכמ"ש תוס' שם קי"ד א' ד"ה מה ערכין שאין כו':

מג **שפריעת כו'**. כתובות פ' הכותב (כתובות פ"ו א)':

מד **אבל אין**. כמ"ש בקדושין י"ח א' בגניבתו ולא כו' ועבכתובות ס"ג א' בתוס' ד"ה באומר כו' וכאן אפי' ר' אליהו מודה הרא"ש בת' ועסמ"ע וכ"ש לפיר"ת וראיה לדבריו ממ"ש שם באומר איני כו' ול"ק באין לו לזון:

מה **ואפי' התנה**. שם נ"ו א' ושאר מקורות בש"ס האומר לאשה כו' ואף לר' יהודה בדבר שבגוף מודה:

מו **ב"ד חובשין**. מ"ק פ"ג ומנלן דכפתינן כו'. ובפ' כל כתבי (שבת קכ"א ב)' שחשדוהו דה"ל במה לפרעו א"ל צורבא מרבנן כו' ולא משקר:

מז **ומכין**. כנ"ל:

מח **וי"א דאפי'**. שבועות כ"ז א' אביא נשבע להרע כו' ואמרי' בב"ק צ"א ב' דמ"ד אין רשאי לחבול כר"א הקפר כו' ומ"מ חייב לקיים נזירותו:

מט **אחד כו' ואחד כו'**. ב"מ ל"א ב':

נ (ליקוט) **או מדעת הלוה**. דכן אוקים הרז"ה למתני' כנ"ל (ע"כ):

נא **אם איש**. שם קי"ד ב':

נב **מחזיר לו**. שם קי"ג א':

נג **שמתן שכרה**. חולין ק"י ב':

נד **אבל אם**. מדאמרי' ב"ב ח' ב' וכתובות מ"ט ב' וע"ש בתוס' דב"ב ד"ה אכפייה. ולרשב"א נראה כו' וע' במרדכי ובהג"א פ"ד דכתובות שם וע' בירו' שמביא התוס' שם ואמרי' בב"ב פ"ט א' מעמידין אגרדמין כו' אע"פ שכ' למען כו' ובקדושין ל"ב א' תוס' ד"ה אורו. ועוד דאמרי' כו':

נה (ליקוט) **שליח ב"ד שבא כו'**. לשון הרמב"ם וסובר דוקא אלו בלבד כמ"ש בברייתא אבל השאר שמסדרין א"צ להניח לו אבל המ"מ בשם הרמב"ן והרשב"א כ' דכל מה שמסדרין בשעת גבייה מניחין לו בשעת המשכון ג"כ וז"ש בברייתא ונותן כו' כדרך שמסדרין כו' וכן בערכין כ"ג ב' אע"פ שאמרו ח"ע ממשכנין אותן נותנין לו כו' אלמא בשעת משכונא ג"כ מניחין לו הסידור ודלא כדברי הרמב"ם שכ' כאן וכל הנמצא כו' וכן מחזיר לו כו' ואינו כן דליתא אא"כ הלוה נתן לו מדעתו אזו אשכחן חזרה או אם עבר כנ"ל אבל ב"ד אינו נוטלו כלל אלא היותר על הסידור ועבסה"ת ש"א ח"ו וע"ק לדברי הרמב"ם דהאי כדרך שמסדרין כו' לא קאי בשעת המשכון מאי פריך ומי מזבנין ליה והתנן מחזיר כו' אבל הרא"ש והטור כ' ג"כ דאין מסדרין בשעת המשכון וכ' דגם רישא דברייתא ונותנין מטה ומטה כו' לא קאי אלא בשעת גביה ואסידור דהוקשה להם מתני' דמחזיר את הכר כו' והלא אינו נוטלו כלל וזה ק' ג"כ על הרמב"ם שכ' ומניח מטה ומצע כמו שהקשה הטור עליו וכ"מ תי' דמתני' עבר ומשכנו או מדעת הלוה כנ"ל אבל דברי הרמב"ן א"א לאוקמיה כה"ג דהא לא אוקים למתני' בהכי כנ"ל אלא שדעתו דכל שצריך לו כל היום מניח לו תמיד ומה שא"צ אלא ביום או בלילה נוטלו בעת שא"צ וכמ"ש בירו' הנ"ל תני חובל כסות יום בלילה וכסות לילה ביום מחזיר כסות יום ביום וכסות לילה בלילה כר וסדין שדרכן לכסות בלילה חובלן ביום ומחזירן בלילה קורדום ומחרישה שדרכן כו' ודברי הרמב"ם י"ל דס"ל דמצע לאו היינו כר וכסת וכמ"ש כ"מ בתי' האחרון אבל הראב"ד כ' דבכלל מצע היינו כר וכסת וכמ"ש מטה מוצעת לת"ח

דהיינו כ"ד ועתוס' קי"ג ב' ד"ה מטה כו' ורש"י שם ד"ה מצע כ' במקום שאין כסתות וכ"כ המ"מ בשם הרמב"ן דמיירי שלא הורגל בכר כו' ועבסה"ת שם (ע"כ):

נו **לא ימשכן מק"ו ממטה ומטה כמש"ו**:

נז **וכל הנמצא**. מדלא חשיב בברייתא מה דחשיב בערכין:

נח **ויחזיר לו**. שם קי"ד ב' ל"א ב':

נט **וכן מחזיר**. שם קי"ג א' מתני' ואת המחרישה וכנ"ל סט"ז:

ס **עד מתי**. כת"ק שם:

סא **ואם היה**. דטעמי' דרשב"ג דס"ל דאין מחייבין להחזיר רק עד זמן שאין יכול למכור ות"ק פליג עליו בזה אבל בא"צ מודה לרשב"ג:

סב **אפי' הוא**. כמ"ש כי היא כסותה לבדה כו' ואע"ג שאמרו שם קי"ד ב' ת"ר ואם איש עני כו' הא עשיר כו' ל"ד אלא שאינו צריך וכן במתני' לא פליג בין עני לעשיר רק היו לו שתים כו' וז"ש אבל כו':

סג **כשמחזיר**. עתוס' שם קט"ו א' ד"ה למה עד שלא יוכל לכפור. וע"כ מחזיר בעדים כו' דאל"כ הדק"ל:

סד **שאל"כ**. ע"ל סי' ע' ס"ג וסי' ע"ב:

סה **ובלבד**. כנ"ל סי' ע"ח:

סו **אינו יכול**. כת"ק כנ"ל סי"ח:

סז **אם לא**. דאל"כ כדק"ל למה חוזרין וממשכנין שלא יוכל ליפרע מאי אהני ליה כיון שא"י למכרו:

סח **כשיגיע זמן כו'**. כמ"ש ר"ת והרא"ש שם דסדור הוא בגבייה ואז אין מחזירין השאר אבל בתורת משכון אין מסדרין ומחזירין ואף לרמב"ם וש"ע לעיל סי"ז אין מסדרין רק מה שחשיב בברייתא וכמש"ל מדתני מחזיר את הכר ומחרישה והלא אלו צריך להניח לו וע"ש ברא"ש לכאורה כו' ובתוס' קי"ד א' ד"ה מה כו'.

סט **אומרים ללוה הבא כו' ולא כו'**. מדקא' נותנין לו שב"ד נותנין לו:

ע **ואפי' כלי**. מדאמרי' בערכין שם כ"ד א' ורבנן הנהו לאו כו' ותנן ב"מ קט"ז א' וצמד של כו' וכמ"ש בנ"י וטור ב' הרמ"ה דכלים שעושין אוכל נפש ל"ד אלא כלי אומנתו שהוא מרויח בהם ה"ה כלי של אוכל נפש דלא כפר"ת וכ"כ במ"מ וע"ש ושם:

(ליקוט) **ואפי' כא"נ**. ממה דפליגי רבנן בצמדו והוא כא"נ כמ"ש בב"מ קט"ז א' וכפירש"י ורמב"ם ורמב"ן וש"פ כנ"ל (ע"כ):

עא **כבינוני שבעיר**. כמו במשרה אשתו שלא יפחות כל שהוא שיעור בינוני כמ"ש שם בגמ' ושם בד"א בעני כו':

עב **ושאר**. ע' בב"מ קי"ג ב' תוס' ד"ה מטה:

(ליקוט) **ושאר כו'**. במתני' מטה מוצעת והיינו כמ"ש בפ"ב דשבת מטה מוצעת ובפ"ד דמנחות הציעה לו כו'. סה"ת שם ח"א בשם הראב"ד (ע"כ):

עג **אע"פ שהם קטנים**. דומיא דאשתו שחייב במזונותיה:

עד **וכן אם היה**. נלמד מהנ"ל:

(ליקוט) **וכן אם היה ספק כו'**. **ג"כ לשון הרמב"ם והוא לאפוקי מהמתני' דשם י"ז ב' וכמש"ש י"ח א' הא מני ר"א היא כו' וכ' כ"מ אע"ג דסתם מתני' כר"א מ"מ סתם ואח"כ מחלוקת ואין ה' כסתם כמ"ש בפ"ד דיבמות** (ע"כ):

עה **אע"פ שאין לו**. דכל אלו שמניחין בשביל החייהו כמ"ש שם בגמ':

עו **אין אלו**. גמ' שם:

עז **ואפי' הוא ת"ח**. וה"ה למקומות. כ"ז נלמד מס"ת:

עח **אצ"ל שלא**. כנ"ל בס' שקדם:

עט **אלא אפי' כו' שאין לאשה כו' אפי'**. דזיל בתר טעמא מ"ט אין נותנין לאשה משום דשעבוד שלה מדרבנן כמ"ש בכתובות מ"ז ב' תקנו מזונותיה כו' ושעבוד ב"ח דאוריית' ואמרי' בקדושין למ"ד דשעבודא לאו דאורייתא אין גובה מלקוחות וה"ה ממשועבד לב"ח כמ"ש הרשב"א בת' סי' אלף קכ"ב דנל חוב ה"ה כמשועבדים כדמוכח בב"ק מ' ב' בשמעתא דשאלו בחזקת תם כו' ע"ש בת' ולקמן סי' ק"א ס"ד בהג"ה:

פ **ואפי' הלך כו' אע"פ**. אע"פ שמחוייב לשלם כמ"ש בכתובות ק"ז ב' מ"מ אין הבעל מחוייב לבע"ח כלום רק לאשתו והיא משלמת לבע"ח ומוציאין ממנו מדר"ן כמ"ש הרא"ש שם ס"ה וכן מוכח בגמ'שם ממאנת אין לה כו' ועמדה ומיאנה ואם איתא הרי כבר נתחייב לבע"ח וא"כ הדרא לדינא קמייתא דשעבוד שלה לאו דאורייתא:

פא **ואם המלוה כו' ואם באו**. דגם המלוה לאו דאורייתא כסוגיא דב"ב קע"ו א' ועסי' ק"ד סי"ג וצ"ע ועתוס' שם ובקדושין ועש"ך:

פב **מיהו אם**. שעדיין לא זכה הבעל בהם כמ"ש בכתובות מ"ז לפי פי' ר"ת שם בד"ה כתב ע"ש וברא"ש ומרדכי:

פג **היה חייב כו'**. כמ"ש בכתובות צ"ה א"ב השניה מהלוקח והראשונה מהשניה אע"ג דאין הראשונה יכולה לגבות מראשונה:

פד **דהרי הכתובה והנדוניא**. שם פ"א א' ולימא אח כו' ואי משום כתובה. ר"ל נדוניא כמ"ש שם מ"ז ב' וע"ש תוס' ד"ה וקבורתה כו' ע"ש:

פה (ליקוט) **אין בע"ח כו'**. עבה"ג ואע"ג דבב"ק ק"ב ב' אמרינן טעמא משום דכל המקדיש כו' ההוא דחויא בעלמא הוא ואליבא דבני מערבא ולא קי"ל כבני מערבא ועהג"א שם ד"ה ומהרי"ח כו' והרשב"א כ' דאף לבני מערבא ל"ד בהקדש דה"ה לכ"ד וטעמם ממ"ש בכתובות נ"ד א' אע"ג דתנן במתני' אלמא ל"ד בהקדש (ע"כ):

פו **ולא מספרים**. דחד טעמא אית להו כמ"ש בב"ק ק"ב ב' כמי שהקנה כו':

פז **בד"א כו'**. ירושלמי פ"א דקדושין אצל האחין שחלקו:

(ליקוט) **בד"א כו'**. לפי פי' הנ"י שם דעל בניהן אין שמין דלא מצי למימר כי שתקי אדעתא למתפס בשעת חלוקה דהא איהו גופיה ל"ל זכותא בגווייהו כדתנן המקדיש אין לו כו' וכ' הרי"ף ה"מ בגדי חול כו' ועסי' רפ"ז סס"א בהג"ה אבל רש"י והרא"ש שם כ' משום שמתבייש להביא לב"ד ולכן דוקא בגדי חול וז"ש וי"ח (ע"כ):

פח **ויש חולקין**. דל"ד לאחין דשם אף בשלהן שמין כ"ש מה שעל בניהן ולא אמרו רק משום בזיון להביאן לב"ד משא"כ בבגדי שבת ורגל משא"כ כאן דהטעם דנעשה כמי שהקנה מעיקרא כנ"ל אין חילוק וראיה מדאמרי' בס"פ נערה נ"ד א' כלתא דבי כו' ומ' אפי' בגדי שבת ורגל ומ' דלשמואל אין שמין ומדמי התם למעריך וב"ח ועא"ה סי' צ' סט"ו ועי' סי' רפ"ז ורפ"ח:

פט **ואצ"ל אם**. ירושלמי שם:

צ **והוא כו' אבל**. דמה שקנה אמרי' דשל שבת ויו"ט לא הקנה לה משא"כ שלה דאמרי' ביבמות ס"ו אם רצה הבעל כו' וכ"ש שאין בע"ח גובה ועבסה"ת ש"ו:

(ליקוט) **אבל מה כו'**. עהג"א פ"ו דכתובות ס"ד ד"ה פי' ר"מ כו' וכ"כ במרדכי שם וע"ש ושם ספ (ע"כ):

צא **או ממה**. דשוה למה שהכניסה לו כמ"ש בב"ב נ' א' וערשב"ם שם:

צב **היא נאמנת כו'**. כמ"ש בב"ב נ"ב א' אי אמידא לך כו':

צג **אם הכניסה לו**. דמעות להוצאה ניתנו וה"ה ברשות בעלה וכמ"ש בקדושין מ"ז א' ב' ע"ש:

צד **וי"א דמ"מ**. כנ"ל בסכ"ד:

צה **ואפי'**. ג"כ כנ"ל:

צו **אין חילוק**. נדרים ס"ו ב' מטלטלי כו' ש"מ אין מסדרין כו':

צז **התנה**. כמו ע"מ שלא תשמטני כמש"ל סי' ס"ז ס"ט:

צח **אבל במה**. נדרי' שם וכתובות פ"ב ב' שבא שמעון בן שטח כו':

צט **ואפי' כתב**. ב"ק י"א ב' מיניה כו' תוס' שם ד"ה אפי' א"נ כו'. מ' שזה הלשון איני משמע רק על אצטלא כו':

ק **ואם אמר**. כנ"ל:

קא **וי"א שגם**. מדמסדרין בכתובה כנ"ל וכתובה אינה כמלוה אם לא זקפן עליו כמ"ש לענין שביעית. גטין י"ח א':

סימן צח

א **ואפי' שמענו**. ע"ל סי' רס"ב ס"ה בהג"ה וכמ"ש בפ"י דפסחים כל אשראי כו':

ב **ואפי' אין**. כתובות שם ק"ד א':

ג **צריך הדיין**. סנה' ל"ב וכנ"ל סי' ס"א ס"ט:

ד **אם נראה. ואם נראה**. מדאמרי' קבעו לי זימנא קבעינן ולא אמרו כמה ש"מ שהכל לפי ראות עיניהם:

ה **ומן**. ב"מ קי"ח א':

ו **ומתירין לו**. מדאמרי' כתבינן כו' תשעין יומין וא"ל דקאי אלא נחתינן כו' דא"כ הל"ל ולא נחתי לנכסיה תשעין יומין כו':

ז **בין על המטלטלין**. אע"ג שאמר בס"ז זה שאמרנו כו' שם משום שאומר שיביא ראיה לבטל השטר כמ"ש שם כ"ז שהוא אומר כו' שמא וכמ"ש בגמ' שם משא"כ כאן:

ח (ליקוט) **זה שאמרנו כו'**. אבל הרא"ש שם כ' דמש"ש דוקא אמקרקעי הוא אם כותבין לאלתר (ע"כ):

ט **אם לנכסים ב"ח**. ר"ל דא"צ לשטר טירפא ושטר שומא כמש"ל:

י **שמין לו שלשה**. כן מ' בפ"ה דע"ז ע"ב א':

יא **ומכריזין עליהם**. ב"מ ל"ה ב':

יב **כפי מה**. בא לתרץ קו' תוס' בערכין כ"א ב' ד"ה שום:

(ליקוט) **כפי מה שיראה**. וכ"כ בר"ס ק"ג ואין דעת רש"י כן שכ' בב"מ ל"ה ב' בד"ה מכי. ובמס' ערכין כו' ועד כו' (ע"כ):

יג **ומורידין**. ב"מ שם:

יד **וכבר קרענו**. ה"ה מבנ"ח שקורעין כנ"ל אבל אין כותבין באדרכתא וכן אין קורעין עד לאחר השומא דשם אין כותבין לשומא כלל כמו במשועבדים שכ' לקמן וכותבין הורדה כו' וכן לא כ' שקורעין האדרכתא בבנ"ח לפי שאין שטר אחר אחריה ועדיין צ"ע וכתיבת אדרכתא על בנ"ח ושאין קורעין אותה אפי' לאחר הכרזה הוא בכתובות ק"ד ב' ושם מ' ג"כ שאפי' בלא שטר כותבין אדרכתא דע"כ לא היה ביד הכתובה וז"ש לעיל אם היה שם שטר:

טו **וכותבין לו שטר הטרפא**. כגי' אדרכתא קודם לטרפא:

טז **כדרך שמכריזין**. דחד דינא אית להו בשבועה ובפיטור מן השבועה סתם ובמלוה ע"פ לר' יוחנן:

יז **ואם יש טעות**. כתובות קד ב':

סימן צט

א **התקינו הגאונים**. והוציאו ממשביעין שבועה שאינה ברשותו וע' במרדכי ר"פ המפקיד וז"ש כעין של תורה:

ב **לא יאכיל כו'**. כנ"ל צ"ז סכ"ג:

ג **ואם נראה כו'**. כתובות י"ט א' ב"ב קע"ד ב' ש"מ שהקדיש הא אחר חיישינן ועברמב"ם פ"ב דה' מלוה במ"מ:

ד **או שהיו**. עבתוס' דב"ב נ"ב א' ד"ה ומודה. אלא נראה דהכא כו':

ה **או שאמר יחדתי**. זה בלא"ה לאו כלום דמלוה להוצאה ניתנה וברשות בעלים קאי כמ"ש בקדושין מ"ז א' ב':

ו **ואע"פ**. כתובות שם ואף שיש מגו כקו' תוס' ד"ה וכגון:

ז **ויש חולקין**. כתי' תוס' שם וע"ל סי' מ"ז ס"א:

ח **מיהו**. דכאן אזדא החזקה:

ט **ראובן כו' היו חולקים**. כמ"ש בסי' ק"ד ס"א י"א דבדבר שאינו כו' וכמ"ש בב"ב קנ"ז ב'.

י **וכיון שנשבע**. ולוי זכה כיון שתפס כמ"ש שם ס"ו:

יא **ול"נ שב"ד**. כיון דלא זכה מן הדין והלך בשיטת הרמב"ם שכ' בפ"ב דה' מלוה הל' ה' מי שנתחייב כו':

יב **אם ידוע**. אבל אם. כנ"ל בס"א ב"ב קע"ד ב':

יג **ואם שמעון**. כמו דברים העשוין להשאיל ולהשכיר וכאן אפי' עדים א"צ שהיה שלו:

יד **מי שהוחזק**. שזה בכלל מ"ש בתורה לא תהיה כו' כמש"ו:

טו **עני שקבץ**. **דא"צ**. בפ"ב דתוספתא דפאה וכבהג"מ שם:

טז **מי שהוחזק**. כמ"ש בפ' אלו מציאות דרשהו אם הוא רמאי ואין מחזירין לו אפי' בסימנים:

יז **וה"ה רץ**. מדרש אגדה וכמש"ל סי' פ"ז סל"ז:

יח **ויש לדיין**. כמש"ל סי' ט"ו ס"ג וכמ"ש בגמ' בכמה מקומות כפתיה ואודי ועמ"מ שם:

יט **החייב לחבירו**. כתובות ע"ט א' ולת"ק דר"ש קנה בעל ובבע"ח אפי' ר"ש מודה וע"ש ברא"ש ס"ג

כ **אפי' היא.** דאין גובה ממשועבדים כמ"ש בב"ב קע"ה קע"ו:

כא **אם אכל.** ב"מ י"ד ט"ו:

כב **מיהו אם.** כ"כ בתוס' דכתובות שם ואף הרא"ש לא נחלק אלא משום דכוון להבריח וכ"ה בגמ' דלא שביק אינש כו' וב"ב קנ"א א':

כג **הכותב כו' מי שקנה. הוא מעשה דר"ת הנ"ל וכמ"ש ברא"ש:**

כד **דכל מי.** ב"ב קע"ג ב' וכן היה רשבג"א כו' גטין מ' הוא עשה כו' כתובות פ"ח א' ב"מ ק"ח א' זבין גריוא כו' הרא"ש בכלל ע"ח סי' ג':

סימן ק

א **לוה כו' כדי שאלוה כו' קובעין לו כו'.** ב"ק קי"ב ב' תלתין קמאי כו' ולא כ' פתיחא עליו אלא משום שלא בא לב"ד וביקש זמן וכמ"ש בסי' י"א מי שלא יוכל לבא כו' ואפי' להורע לשטר מקויים קבעינן ליה זמן כמ"ש שם:

(ליקוט) לוה כו'. עתוס' דב"מ קי"ח א' ד"ה זמן כו' (ע"כ):

ב **או אמכור.** שם תלתין מציעאי נמי לא כו' וה"ה להשכין:

ג **ואם נראה ואם כו'.** כמש"ל סי' צ"ח ס"ד ועבתוס' דב"ק מ"ו ד"ה שאין. וא"ת כו' וי"ל כו':

ד **ואם אומר התובע. כנ"ל בסי' צ"ח ס"ד:**

ה **שאלו היה.** כמש"ל בסי' ק"א ס"ב ע"ש:

ו **ואין מחייבין הלוה.** ב"ק שם ואי אמר נקיטו כו' ואין מחייבין להביא ערב:

ז **אא"כ נראה.** דכ"מ שיש לחוש לפסידא חוששין לתקנת המלוה כמ"ש בסי' ע"ג ס"י מהא דהכותב פ"ח א' אפי' בע"ח שלא יהא כו' אף שהוא נגד הדין וע"ש בתוס' ב' ירושלמי:

ח **אבל אין נותנין.** ב"ק שם וה"מ דאמר אתינא כו' וה"מ במלוה כו':

ט **וכן כו' מיד כו'.** ב"ב קס"ח א' מי שפרע כו' ר"י אומר יתן:

י **י"א שהקובע.** עבה"ג ועוד ראיה מב"מ ק"א כ' המשכיר בית כו' ואמרי' בירושלמי שם והביאו הרי"ף ורא"ש ואם השכיר לזמן ידוע כו' ע"ש:

יא **וי"א שגם.** דראיתם מפסחי' י"ל לא יהא אלא שומא דאם זבנה זבין ובידו הדרא כמ"ש בב"מ ל"ה א' וההיא דמשכיר שאני ששלו חוזר וכמ"ש בב"ק קי"ב אבל בפקדון לאלתר כתבינן וז"ש בהגר ואפי' בא כו' כנ"ל דבמשכיר כה"ג יכול להוציא וכמ"ש שם:

יב **מיד.** ב"ק שם וה"מ דאמר אתינא כו':

יג **אין מנדין.** שאפי' נדוהו מתירין לו כנ"ל סי' צ"ח ס"ה:

יד **אבל אם.** כתובות ק"ד ב' זיל הב לה כו':

טו **ואם אין כו' מתרין כו' ואח"כ כו' ואם.** מ"ק ט"ז א':

סימן קא

א **אם יש.** כתובות פ"ו א' ב"ק מ"ו ב' ב"ב צ"ב ב':

ב **ואם אינו.** דאין נשבעין על טענת שמא אלא הנך דתנן פ' כל הנשבעין ואלו נשבעין כו' אלו בלבד וכמ"ש רש"י בב"מ כ"ו ב'. מרדכי פ' הכותב וראיה מדאמרי' בכתובות צ"ב א' אי פיקח כו' ואם איתא לימא ליה אני רוצה מעות אלא שטוען אין לי מעות שם פ' המפקיד אבל הוא תמוה שחכמים ילמדו לשקר וקושי' כבר תי' תוס' שם:

ג **ואפי' חזינן.** כתובות פ"ו א' תולה מעותיו. ולא השביעוהו. שם:

(ליקוט) **ואפי' חזינן כו'.** מהא דכתובות צ"ב א' אי פקח כו' כמש"ש אבל הוא תמוה שחכמים ילמדוהו לשקר אבל כבר תי' תוס' קו' זאת דהיכא דאית ליה פסידא כו' (ע"כ):

ד **אבל מחרימין.** כנ"ל:

ה **והיכא דאמר.** מההוא דתולה הנ"ל:

ו **וכן.** ג"ז כנ"ל:

ז **אם אין לו.** כתובות שם ב"ב שם ב"ק שם וט' א':

ח **ואם יש לו.** דמטלטלין הן כסף לגבי קרקע כמ"ש ב"ק י"ד ב':

ט (ליקוט) **ואין המלוה כו'.** כמו בקרקע בסי' ק"ב ס"ב ועמ"ש הרא"ש בב"ק שם (ע"כ):

י **אם יש.** פסחים ל"א א' כיון דאי כו':

יא **וכן אם.** כנ"ל שהן כסף:

יב **אם אין לו.** ב"ב שם וב"ק שם ושם דאמרי אינשי כו' דמ' שעצה טובה היא הלא"ה אין כופין ללוה כנ"ל אלא בכה"ג:

יג **היו מעות.** דפקדון ברשותא דמרה איתא כמ"ש בקדושין מ"ז:

יד **אבל אם. כיון שיש קרקע דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בנ"ח כמ"ש ברישׁ הנזקין וזה נק' משועבדים כמ"ש בב"ק מ' ב'**:

טו **קודם הזמן.** ל' רמ"א. דס"ל לאחר הזמן ברשות המלוה היא וראיה מדאמרי' בפסחים ל"א א' שאני הכא כו' מדר' נתן ושם מיירי אפי' אית לו מעות לבד הקרקע מדקאמר ואם פקח הוא כו' וכ' בגטין פ' השולח אין לו קרקע מ' דמטלטלין יש לו:

טז **אם יש ללוה.** דשטרא אקרי נכסי. בפ' מי שמת:

(ליקוט) **אם יש כו'.** עבהגו' בשם הרשב"א ות' להרמב"ן שהם של הרשב"א דס"ל דמדינא אין נגבין דמלי נינהו וכ"כ הרשב"א בב"ק פ"ט א' אלא משום דשמואל כו' וכ'

ומכאן מ' שאין תקנה לקונה שט"ח שלא יהא יכול המוכר מלמחול דאל"כ הוי מוקמינן בהכי וכ"כ ר"ח ז"ל וכמש"ל בסי' ס"ו סק"ג והקשה ישומו ב"ד כתובתה ויגבה לו דע"כ יכול למחול משום דאינה מד"ת משא"כ בגוביינא שהיא דבר תורה ונ"ל מכאן דמילי נינהו ואין גובייגא לשט"ח לא לנזקין ולא לבע"ח ולא לאשה בכתובתה וכ"מ בכתובות ק"י א' דכ"ע עידית ועידית כו' כי פליגי כו' ל"צ כו' ואם איתא לימא מאן דאית ליה עדית ובינונית למאן דל"ל אני אגבה לך חוב שאתה חייב לי אלא שאין גובייגא להם אלא לכשיגיע זמנו מוציאין מזה ונותנין לזה מדר' נתן ע"ש (ע"כ):

יז **וישומו**. כתובות פ"ו א' דמי שטרא וב"מ ז' ב' ויחלוקו לדמי ועתוס' שם:

יח **ואפי' יש**. **ב"ק י"ד ב' עבדים ושטרות נמי כו' והני כולהו כסף**:

יט **כמו**. **ומאותו**. ב"מ שם כמות שהוא כו' ואמר שם לקנה כסף כו':

כ **אם יש**. כנ"ל ס"ד:

כא **וי"א שאם**. שמפ' ההוא תולה מעותיו לא שידוע שהיו לו דא"כ כהוגן עשו לו כקושית תוס' שם אלא שהיה אמוד ותנה בנכרי:

כב **וכן אם הדבר**. שמפ' תולה מעותיו כו' ורצה הלוה ליתן המעות לו אלא שירא המלוה לקחתם ומ"ש עשו בו שלא כהוגן אע"פ שלא היה ערער של נכרי ידוע אלא לפי שעשה שלא כהוגן:

כג **כל מה**. מדאמרי' ב"ק ז' ב' כל מילי מיטב הוא דאי לא כו' ש"מ שמוכרו בכ"מ שירצה ובערכין כ"ד א' אין להקדש כו':

כד **בין קרקע בין מטלטלין**. כנ"ל וכן ארעא מדקא' דלקפוץ כו' ואע"ג דאמרו בנזקין דגבי ממיטב אבל בע"ח מדאורייתא בזיבורית מ"מ לענין זה שוה כמ"ש שם א"כ נעלת כו' דא"ל מי הוי כו':

כה **מגבין כו' אחר כו'**. כנ"ל:

כו **אפי' הוא כו' ואם**. ירושלמי והביאו הרא"ש ר"פ מי שהיה נשוי ס"ה:

סימן קב

א **היו לו**. כנ"ל בסי' ק"א ס"ב:

(ליקוט) **ה"ל כו'**. עתוס' ח' ב' ד"ה מצי כו' (ע"כ):

ב **וי"א דאין**. כנ"ל היו לו כו' ועברא"ש:

(ליקוט) **אם חפץ כו' וי"א כו'**. וראיתו שהרי אפי' בבינונית ששיעבודו עליו יכול לדחותו ואי"ל תן לי משדה פלונית כנ"ל ועתוס' שם ד"ה מצי כו' אבל ס' הראשונה ס"ל אע"ג דבבינונית ובינונית אי"ל בכה"ג יכול לומר וראיה ממ"ש ח' ב' א"ר ראובן

שמכר כו' ולא אמרן אלא כו' דא"ל להכי דייקי כו' והקשה הרשב"א בחידושיו שם ה"ד אי לא שייר בינונית ביד שמעון הרי זיבורית שביד לוי שעבודיה עליו ואי דשייר בינונית ל"ל למימר להכי כו' הא אף במכר בינונית בשייר בינונית א"י לגבות ותי' דשאני בינונית ובינונית דיכול לדחותו על בינונית שביד שמעון משא"כ בבינונית וזיבורית שא"י לדחותו לבינונית ולהכי צ"ל להכי דייקי כו' ועתוס' שם ד"ה אבל כו' וע"ל סי' קי"ט ס"א (ע"כ):

(ליקוט) **וי"א כו'**. וראייתו ממ"ש ח' ב' רצה מזה כו' ודוקא משום שמכר הבינונית ללוי אבל בלא"ה לא גבי מזבורית של שמעון. רא"ש שם ס"ד ואינו מוכרח דעיקר אתא לאשמעינן שי"ל מיד לוי דכל השקלא וטריא שם משום לגבות מלוי ועתוס' שם ד"ה אבל שכ' להיפך (ע"כ):

ג **אם אומר המלוה**. מדלא מוקמינן שם בבע"ח ובעדית בציר וע"ש בתוס' ד"ה לכתובת:

ד **אם אין ללוה**. שם אין לו אלא עדית כו' וע"כ מיירי בכה"ג:

ה **ואפי' יש**. דלא מטרחינן לילך למקום אחר כמ"ש בכתובות פ"ח א' אפי' בע"ח נמי כו' ונמצא כו':

ו (ליקוט) **יש לו זיבורית ובינונית אם כו'**. וכר"ן דס"ל בסוף כתובות בשלו הן שמין וכפי' תוס' שם ד"ה מר כו' והראב"ד הביאו הרשב"א בב"ק שם דרבינא אמר בדעולא קמיפלגי ובשלו הן שמין ולא היתה לו עדית מעולם מ"ד ב"ח בזיבורית אית ליה תקנתא דעולא ובין לתקנתא ובין לדינא דאוריית' דיניה בזיבורית ומ"ד בבינונית ל"ל דעולא וס"ל כר"ש בגטין מ"ט ב' דמדאוריית' דיניה בעדית וכאן ליכא חששא כיון שהוא כבינונית דעלמא מצוי הוא לקנות ואוקמוה אדינא דאוריי' ואנן קי"ל כעולא דרבא דכוא בתרא שם נ' א' ס"ל כוותיה אע"ג דבעיקר דינא שם לא קי"ל כוותיה אבל לפרש"י קשה מאי בדעולא קמפלגי הא מתני' היא והנ"י בשם הרמ"ה פי' דרבינא מוקי בשהיה לו עדית ומכרה ומ"ד בזיבורית אית ליה דעולא ואזיל בתר גוביינא אבל מ"ד בבינונית ס"ל כר' שמעון ואזלינן בתר מעיקר' והלכה דלא כעולא ונראה דגי' כגי' לשון שני של רש"י שם ד"ה אידי. לא גרסי' כו' (ע"כ):

(ליקוט) אם כו'. ע"ל ו' א' מ"ש בשם הראב"ד וכן פי' תוס' שם ד"ה מר כו' אלא שפי' להיפך דמסיק בשל עולם הן שמין ומר ל"ל דעולא אלא דר"ש ושייך ג"כ בכה"ג כיון דלדידיה הוא עידית ומ"מ פ' דבשלו שמין וע"ש ד"ה להוציא כו' (ע"כ):

ז (ליקוט) **ה"ל עדית כו'**. אבל יש"ש פ"ק דב"ק סי"ג חולק ע"ז דבכותב לו סתם עידית גובה מעידי עידית כמו בנזקין ע"ש (ע"כ):

סימן קג

א **כששמין**. ב"ק ז' ב' כל מילי כו' לבר מארעא כו' דלקפוץ כו' ש"מ שמטלט' מוכרין בכ"מ שירצה כנ"ל וכן בקרקע כנ"ל דלקפוץ וע"ל סק"א ס"ט:

ב **ואם אין**. כנ"ל דאי ה"ל זוזי כו':

ג **ואח"כ**. ב"מ ל"ה ב' מאימת כו' וש"מ ג"כ שהכרזה אחר השומא דאל"כ אמאי אכיל מאן שם לך:

ד **כפי כו' ואם**. כנ"ל סצ"ח:

ה (ליקוט) **ואם רצה המלוה כו'**. דלא כרש"י בב"מ ל"ה ב' בד"ה מכי. ואם בא כו' (ע"כ):

ו **הוא קודם**. ירושלמי דכתובות ואע"ג דלא קיי"ל כירו' בהא דלא מצריך הכרזה ועבסה"ת ש"ג ח"ב ובה"ג והטעם דמניה שומא הדרא משא"כ בלוקח דאדעתא דארעא כמ"ש בב"מ ל"ה א':

ז **ואם לא**. ז"ש שם ט"ז ב' שטרי חלטתא:

ח **ויש חולקין**. דס"ל שום היתומים ל"ד ועתוס' שם:

ט **ויכולין**. סנה' י"ד ב':

י **ב"ד**. סה"ת ב' רי"ף ש"ג ח"ג וכ' דדוקא יתומים שהן ברשות ב"ד אמרו שפחתו כו' אבל בלוקח הוי כשאר שלוחים וע"ש וראיה דאמרי' בכתובות ק' א' שליח כאלמנה וע"ש בתוס' ד"ה שליח וקשה כו' ולפ"ז מתורץ קושיתם דדוקא ביתומים אבל בשאר אפי' דיינים בכ"ש:

יא **אבל אם**. כ"כ מ"מ וע"ל סי' ק"ט ס"ג וי"א דכיון כו' וראיה לדברי' מדאמרינן ואלו הן דברי' שאין ואי ביתומים דוקא הא לא גבינן מיתומים אלו הדברים ולפי המ"מ כאן ניחא:

יב **ואם אין**. כנ"ל מהו מחזיר לו מעות כו':

יג **וכופין את המלוה**. דאמרי' בגטין ל"ו א' השאילו מקום כו' כותבין עליו פרוזבול. כלומר שאף הוא ראוי לגבות ממנו חובו וע"כ שישכירנו לאחרים או למשכן לו. ת' רשב"א שם:

יד **ואין מרחמים כו'**. כמ"ש בב"ק פ"ח א' ואמאי תזבין לכתובתה בטובת הנאה כו' אלמא דכייפינן לה למכור בדבר מועט:

טו **אם היה הדבר כו'**. ב"ב שם ק"ד א' ליפות כחו של מוכר אמרינן ליפות כו' והכי קי"ל במסקנא רק בהוקר והוזל וכ"ש בלוה:

טז **אם היה טורף**. כ"כ הרי"ף בפ"ק דב"מ ט"ו והביא ראיה מדאמרי' בפ"ק דב"ב זה הכלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין כו':

יז **קרקע שעשו כו'**. כתובות צ"ח א' לעולם דאכרוז ודאמר' לה מאן שם ליך וע"ש תוס' ד"ה דאמרי כו' עד ותימא ושם בגמ' כי האי כו' אייקר כו' משמע דה"ה באלמנה:

יח **אם ירד כו'**. **אפי' כו'**. **וי"א שאם**. כ"כ בע"ה בשם ר"ח מדאמרי' בפ"ב דפסחים אתמר ב"ח אביי כו' כ"פ דאקדיש מלוה וזבין מלוה כו' מ' דמכאן ולהבא אף רבא מודה ואוקים הר"ח לפלוגתייהו במשכנתא בידא דב"ח דאל"כ לה האיך קני בע"ח דא"כ למה הצריכו שומא והכרזה הרי כל בע"ח שם ומוכר לעצמו וז"ש וי"א שאם כו' לפרוע והיא משכונא כו' כצ"ל וסברא ראשונה היא דעת הרמב"ן דהא טעמא דרבא משום דיכול לסלקו והלוה לעולם יכול לסלקו עד שמחליטין ב"ד לו דאז רק משום הטוב והישר ומ"ש שם השתא ר"ל השתא כשב"ד מגבין לו ועבסה"ת שמ"ג ח"ב וז"ש אפי' היתה כו' כיון כו' דאפי' אפותיקי מפורש הלוה עצמו יכול לסלקו ולא אמרו בב"ק וב"מ אלא בלוקח דאל"כ לוקים רבא למתני' דפסחים שם באפותיקי מפורש דאזדא טעמיה:

יט **מקום שנהגו**. ע"ל סי' ס"א ס"ו:

כ **אם נהגו**. ע"ל סי' ע"א סי"ד:

כא **אבל שומא**. עסי' קע"ה סכ"ג:

כב **בין במשועבדים**. כתובות צ"א ב':

כג **או של יורשיהם**. מדאמרי' ב"מ שם בעל לוקח הוי כו' ש"מ דיורש מדרינן ליה וכמ"ש רש"י ותוס' שם ד"ה לוקח:

כד **וי"א דלוקח**. דמוקים להא דכתובות בדלא אכרוז כשטרף אפדנא ראשונה דהא לרמי ב"ח אף כשבא לטרוף אין הלוקח יכול לסלקו ע"ש וראיה ממ"ש בב"מ שם בעל בנכסי אשתו כו' ועבה"ג סק"א ב' ולקמן ס"ק נ':

כה **ואם המלוה**. כמו במוציא על נכסי אשתו. שם פ' א' אין לו אלא הוצאה כו' וכמו הכיר בה שאינו שלו שם ט"ו ב':

כו **ואם השביח**. שם וכדין מצרן בסי' קע"ה ס"ו:

כז **ואם השביח מאליו כו' ואם הוזל**. שם ב"מ ק"ח א' אייקר או זל כו' וכן בכיפי למאי דס"ד משום דשומא הדר:

כח **וי"א**. דל"ד למצרן דשם כשלוחו כמ"ש לתקוני שדרתיך וכן לענין זבנה כו' כמ"ש בנ"י כאן ובש"ע סי' קע"ה בהג"ה:

כט **ואם קנו**. כמו במצרן שם ק"ח נ"י שם בפ"ג:

ל **הגבה**. שם אגביה כפרש"י שם:

לא **שאם שמוה**. דאין זה טוב וישר דליפסיד וכמ"ש שם ק"ח זבן במאתן ושויא מאה:

לב **או אם שמוה**. דמ"ט הדר משום דלא עדיפת מגברא כו':

לג **או ששמוה**. כ"פ הרמב"ם אגביה איהו כו':

לד **וי"א**. וז"ש לוקח הוי ולא מהדר. דמפרש אורתא שכ' לא' מיורשים בחייו. והרמב"ם סבר כמ"ש בתוס' שם ד"ה לוקח כנ"ל:

לה **אא"כ**. כמ"ש בקדושין מ"ב ב' האחין שחלקו כו':

לו **וי"א דוקא**. כמ"ש שם דאריב"ח כו' ומתה כו':

לז **והדרא**. ר"ל אפי' בע"כ של לוה כמש"ל ואם ירצה כו' וכמ"ש בגמ':

לח **אפי'**. דלא הדרא דר"ן סברא דלא הדרא שומא ואעפ"כ בכה"ג הדרא:

סימן קד

א **מי שיש לו**. כתובות פ' מי שהיה נשוי (כתובות צ' א)' צ"ג ב':

ב **בין מטלטלים**. כ"כ בת' הרמב"ן וכן משמע בתוס' ורא"ש מתירוצם אהא דערכין ותי' הא דערכין במטלטלים דשם מה שגבה גבה מ' דלכתחלה אף במטלטלין דין קדימה וערש"י בערכין ז' ב' בד"ה מה שגבה כו' ולשניה ל"ל כו' ועבתוס' צ' א' ד"ה ש"מ. עוד תירץ דהתם כו' ובראש"ש שם סי"א עוד תי' וכן מ' לכאורה בריף שכ' וה"מ במקרקעי כו' אבל בפ' הכותב כ' במש"ל ס"י ע"ש ולכאורה נראה דהדין כמ"ש כאן דהא כל הפוסקים כולם מדמין בע"ח ללקוחות כמ"ש הריף שם בפ' מי שהיה וה"מ במקרקעי אבל במטלטלי כו' דא"ר עשה עבדו אפותיקי כו' וכ"ז שהוא בידו גובה ב"ח אף מהמטלטלין כמ"ש מיניה אפי' מגלימא כו':

ג **אפי' אם הגיע ערכין כ"ג א' המקדיש נכסיו כו' אע"ג דכתובה לא ניתנה כו' וההקדש קודם**.

ד **בין מלוה**. כתובות שם ושם:

ה **בי מלקוחות שם צ"ה א'**:

ו **אפי' הגבו לו**. ב"ב קל"ב במחלק לפניה כו' ומקולי כתובה כו':

ז **מיהו כשבא**. ירושלמי פ' מי שהיה נשוי הביאו הרא"ש שם ס"ה:

ח **יוכל לטעון**. ב"ב קי"ב ב':

ט **י"א דאין**. כמו במוכר מטלטלין קודם הזמן שאין בע"ת יוכל למחות:

י **אבל מלוה ע"פ**. כן תי' הא דערכין במלוה ע"פ וצ"ל כמ"ד שם ו' ז' מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה כו':

יא **אא"כ גבה**. כמו בלוקח דאין נפרעין כו' ושם נ' ב' הב"ע בבע"ח וגובה מהאחרון זיבורית:

יב **ואם מכרם כו' אלא.** ב"ק ח' ב' רצה מזה גובה וע"ש רש"י ד"ה רצה מלוי כו' ואינו גובה משמעון אלא משום שנשאר עוד בידו קרקע:

יג **ואם מכרם לעכו"ם.** גטין מ"א א':

יד **וכן רם.** נלמד מהניח זיבורית וכ"ש מטלטלין דעיקר שעבודו כמ"ש בכתובות פ"ו א' לבע"ח מסלקים כו' האי כי דיניה כו':

טו **בעל חוב.** וה"ה אם וכן אם הכל מדינא דמלכותא וכלישנא בתרא גטין י' ב' וכי"א בהג"ה לעיל סי' ס"ח ס"א:

טז **ולא אמרינן.** דל"ד למחאה דאין ידוע מי שיש לו חוב על בית זה שיגלו לו וע"ל סי' קמ"ג ס"ד:

יז **במטלטלין.** כנ"ל מהא דערכין ודב"ב מ"ד ב':

יח **וכן עבדים.** ב"ב שם וב"ק י"ב ב' דוקא שעשאו אפותיקי:

יט **ולא עוד.** כתובות פ"ד ינתנו ליורשין כו' רש"י שם ד"ה שכולן כו' זכו בהן היורשין כו' ושם בגמ' מאי אריא מותר כלהו כו' אלמא כיון דכבר זכו היורשין לא מהני תפיסתם:

כ **מיהו אם.** כיון דמחוסר כתיבה ומסירה כמ"ש בסנה' ל"א א' כמאן כר' דאמר כו':

כא **לא מקרי כו'.** דתפיסת מטלטלין שאני דב"ח קני משכון משא"כ בסגר חנות כמ"ש בפסחים ל"א כיון דאי הו"ל זוזי כו' ופי' הרמב"ן בשעת שומא כמש"ל סי' ק"ג ס"ו:

כב **אבל אם לא.** דטעמא דחולקין דהוה כאלו כולם מוחזקין וכמ"ש תוס' בריש ב"מ ב' א' ד"ה ויחלוקו. וכן במנה שלישי כו' ולכן אם קדם הא' ותפס זכה לכן אין מוציאין אלא בראיה:

כג **דקי"ל.** כמ"ש בס"ו:

כד **אלא כולם שוים.** ויחלוקו. גמ' שם:

כה **וכל הקודם.** כתובות פ"ד א' כל הקודם בהן זכה אע"ג דאי לא תפס ינתנו לכושל שבהן לר"ט וכ"ש היכא דשוין. רא"ש שם סי"א:

כו **לוה וכ'.** מדאמר לוה ולוה כו' וערשב"ם שם ד"ה יחלוקו:

כז **וכל הקודם.** כנ"ל בס"ו:

כח **אבל אם.** דשעבודו על לוקח כנ"ל בס"א אלא חוזר כו' משא"כ במכרו ב"ד דהוי כאלו הגבו לבע"ח מוקדם דמכירתם היינו גבייתם:

כט **בכ"מ שאנו.** שם צ"ג ב' הראשונה נשבעת לשניה ואע"פ שכולם נוטלין כ"ש כאן:

ל **או שזכה.** שם בן ננס כו' ואמרינן בגמ' כגון שנמצאת כו' וע"ש בתוס':

לא **ואפי' אם כמש"ל סי' ע"א סי"ט:**

לב **מי שהוציא.** עבה"ג:

לג **מלוה בשטר כו'**. עבה"ג. ב"ב קע"ו א':

(ליקוט) **מלוה ע"פ כו'**. אבל הרמב"ן חולק וכ' דמלוה בשטר קודם ואפי' תפס מלוה ע"פ מוציא ממנו וראיה ממ"ש בכתובות צ' ב' וש"מ כב"ד לא טרפה כו' ושם צ"ו וכך כחה יפה ומפ' בירו' בא מלוה בשטר אומרת לכתובה מכרתי בא מלוה בעדים אומרת למזונות מכרתי והביאו הרא"ש שם סי"ב ושם צ"ז א' בעו מיניה מר"ש מוכרת למזונות כו' ואם איתא מאי קמיבעא ליה וכי מי שי"ל על חבירו שני חובות היוצאים ביום אחד ומכרו ב"ד להגבותו א' מהם כלים יכול לטרפו בשביל האחר והא אמרי' שם צ"א ב' אבל אמרו כו' סלוקי סלקוה וה"נ שתי החובות הכתובה והמזונות זמנם שוה ורשב"א דחהו ואמר דמזונות בכל יום חיילא וליתא דא"כ אמאי אמרי' ברפי"ב מתו בנותי' כו' וברפ"ה דגיטין הוצרכו לידחוק אמאי אין מוציאין למזון כו' ועח"מ סי' ס"א ס"ז וראיותיו של רמב"ן תיקום כראי מוצק וכ"כ הרי"ף בת' וכ"כ הראב"ד וכ"ד הר"ן ר"פ מי שהיה נשוי וב"י נטה אחר הרשב"א לפי שהמ"מ כ' שמשמעות הרמב"ם נוטה לזה דחה דבריהם בשביל משמעות הרמב"ם ועבה"ג (ע"כ):

לד **מלוה**. עסמ"ע:

לה **שנים**. עבה"ג ובגטין נ' ב' אין מוציאין כו' מ"ט כו' הלא"ה מוציאין:

לו **שהרי אין**. כן למד הרא"ש סוף בכורות והרמב"ן ממתני' זו ועוד הביא ראיה מתוספתא וירושלמי והביאו הרא"ש שם ע"ש דאין הנזקין גובין מן הראוי אע"ג דכתובה בשטר דמי ועבסה"ת שמ"ג ח"ד:

(ליקוט) **שהרי אין כו'**. כ"כ בה"ת בשם הרמב"ן וכן הרא"ש בסוף בכורות מזה המתני' ועוד מנזקין שאין גובין בראוי כמ"ש בתוספתא וירושלמי הביאו בעה"ת והרא"ש שם אבל בה"ת בשם הרא"ש מלוניל והרא"ש בשם ר' אפרים כ' דגובה וכ' דר"ח מסתפק בדבר והוא תמה עליהם ממתני' הנ"ל ואשתמיטתיה להרא"ש דברי תוס' דב"ב קנ"ט א' ד"ה ולימרו כו' וא"ת אכתי כו' אבל אין כו' (ע"כ):

(ליקוט) **שהרי כו'**. עמ"ש במ"א דתוס' חולקין ע"ז וכ' משום דבמקום אבוה דאבא קאי אבל הרמב"ן כ' בפ"ח קכ"ה ב' דהיינו מטעם דאין גובה בראוי וההיא דירוש' שהביא הרא"ש בבכורות ראיה לזה דמטעם ראוי הוא דאמר כרמו פרט לראוי כבמוחזק ר"א בשם ר' נסא בשחפר כו' ועוד אי כדברי תוס' ל"ל קרא כה"ג וכ"כ הרמב"ן בחידושיו וכ' ועוד ראיה ממ"ש בר"פ אע"פ תנאי כתובה כו' לשבח ול"ק ג"כ לראוי אלא דגם ב"ח לא גבו בזה וכ"מ מדר"ן דאמר יתומים שגבו קרקע כו'. ועבה"ג וכ' הטור כו' וכ"ה בש"ע סי' ק"ז ס"א ועמש"ש (ע"כ):

(ליקוט) **שהרי כו'. ואין דעת הר"י מיגש כן בב"ב קכ"ה ב' דשקיל וטרי שם בכתובה אי גובה במלוה ולא כ' כלום בבע"ח וכ"כ הרמב"ן שזה דעתו מהנ"ל וכן בתוס' דפ' הכותב (כתובות פ"ד א)' ד"ה לכתובת כו' ובב"ב קכ"ה ב' ד"ה ואין כו' ובבכורות נ"א ד"ה ולא כו' ואזלי לשיטתייהו כמ"ש בב"ב קכ"ט א' וכ"ד הרי"ף שכ' הרי"מ שם משמו דס"ל מלוה ראויה היא בין לבכור בין לירושת הבעל וכתובת אשה וז"ש על ההיא דהכותב שם והשתא דתקון רבנן כו' גבי בע"ח כו' ולא כ' וכתובת אשה וכשיטתו והרא"ש שם הוסיף וכתובת אשה ובע"ח ועמ"ש בא"ע סי' ק' ס"ב וכ"כ בשם הר' אפרים וגם ר"ח מסתפק בזה וע' בתשובת רש"ל בארוכה ותשובת רמ"א אבל העיקר כמ"ש כאן מראיות הנ"ל (ע"כ)**:

סימן קה

א (ליקוט) **ואפי' עשאו שליח**. עבה"ג ועתוס' שם ט' ב' ד"ה ולימא מר כו' ודייק ר"נ בגמ' שם דהא מציאה כו' ותנן כו' ומתני' עשאו שליח דקא תנה לי. הרא"ש (ע"כ):

ב **אבל אפוטרופוס כו'**. מדאמרי' בגטין נ"ב א' דרשאי לדון לזכות:

ג **דיד בעלים**. וכל כה"ג קנה כמ"ש בב"מ יו"ד א' מ"ט הוי תופס כו' שאני פועל כו':

ד **אם הלוה חייב**. ב"מ שם אר"י המגביה כו' וע"ש בתוס' ד"ה אר"י ובגטין שם בתוס' וכן בכתובות בתוס' שם:

ה **אם הלוה**. גטין י"א ב':

ו **או תן**. שם ולפי' ר"ת שם ד"ה כל ועוד פיר"ת כו' מיירי כאן לפלוני בע"ח וע"ל סי' ככ"ה:

ז **ואפי' אין הזוכה**. ביצה ט"ז ב' מכריז ר' יעקב כו' עד תחום שבת:

ח **ואין אחד**. כ"מ בכתובות פ"ד פ"ה א"ל את כו' תפסוה כו':

ט **אם אין עליו**. גטין שם התופס כו' ואפי' כו' הכי אר"י:

י **ודוקא במקום**. גטין י"ד א' הולך מנה כו' אבל אי לאו כזכי לכ"ע לא זכה והקשו מ"ש מתופס לבע"ח במקום שאין חב לאחרים ותי' דתופס דוקא כה"ג וע"ש ברא"ש:

(ליקוט) **ודוקא כו'**. הרא"ש בב"מ שם חולק ע"ש (ע"כ):

יא **ואפי' תוך זמן**. שם ברא"ש דלא כתירוץ הר"פ דמחלק בין תוך זמן לאחר זמן:

(ליקוט) **ואפי' תוך כו'**. ע"ל סי' ע"ג ס"י (ע"כ):

יב **ודוקא כו' ולא מצי כו'**. ב"ב ל"ד ב':

יג **חייב באחריותו**. שם דכ"ע הולך כו' ומ"מ אמרי' מגו ומכח קו' הנ"ל מתופס דבכה"ג קנה וקשיא לשמואל אלא ש"מ דחייב באחריות התופס ובזה מתורץ קו' הרא"ש הנ"ל

דאף לס"ד דפליגי אי הולך כזכי אי לאו טעמא דידהו דיכול לחזור אי לאו כזכי משום מיגו וקס"ד דאי כזכי ודאי דאין יכול לחזור משום מיגו ותי' דאף אם כזכי סבור שמואל דיכול לחזור משום מיגו וז"ש הרא"ש שם ול"נ דל"ק מידי דהתם נמי מצי כו' ולכאורה תמוה דהא הקו' היתה לפי ס"ד דפליגי אי הולך כזכי ולא משום אחריות ולפי מ"ש ניחא וז"ש. וי"א דאינו כו' ואם יאמר הלוה לתופס כו' והוא הכל מדברי הרא"ש שם כמ"ש הטור ועסמ"ע ואזיל לשיטתו שתי' קו' הנ"ל בזה אם יאמר כו':

יד **נפקד שתפס**. כתובות פ"ה א' בעובדא דמלוגא דשטרי וה"ה דיכול לתפוס לאחרים במקום שאין חב:

טו **לענין זה**. ב"מ קט"ו א'.

טז **באגב**. דאז א"צ שיהיו ברשות וכמ"ש בב"מ י"א ב' א"ל ההוא מרבנן כו':

יז **או**. שם וכי לא כו':

יח **או**. ב"ב קמ"ח א':

יט **אינו נתון**. כנ"ל דקנה:

כ **ומ"מ אם כו' שהדין נותן כו'**. שם בסה"ת ב' תוספתא במפקיד שטרותיו אצל חבירו אע"פ שאין כתובין בשמו ה"ז יתזיר את שלו כו' ע"ש ועב"ב נ"א ב' קבל מן העבר כו':

כא **ואם מסרו כו' ואפי' אם כו' דהא אף אם**. ב"ק מ' ב' דא"ל אי אהדרתי כו':

סימן קו

א **בשטר מקויים**. יח' בס"ב:

ב **אם יכולים**. ב"ב קע"ד א' ההוא דיינא כו':

ג **אם הוא**. כ"כ הרא"ש בפ' הכותב על דברי הרי"ף דזמן ב"ד ל' יום וכ"ה בירו' שם הגע עצמך דהוה באתר רחיק משלחין בתריה תלת איגרין חדא בגו תלתין כו' ואע"ג דאין הלכה כירו' בדבר זה כמ"ש הרא"ש שם מ"מ ילפי' דמהלך שלשים יום אפשר לאודעיה הוא:

ד **והמלוה יתן כו' ויגבנו**. כמ"ש בערכין כ"ג ב' מוסיף עוד דינר כו' ובפסחים ל"א א' ואתי מלוה ופריק כו':

ה **מגבין לו**. כתובות שם:

ו **אחר שישבע**. שם פ"ז א' שבועות מ"ה א':

ז **בין מהמטלטלים**. דלא אמרי' אלא באומר קבעו לי זמנא כמ"ש בסי' צ"ח ס"ז אבל על המטלטלים כו' כ"ז שהוא אומר אבל בלא"ה לא כמ"ש שם ס"ו וכאן לא חיישי' לשובר כמש"ל:

ח **ואין חוששין לשובר**. ערכין כ"ב ב':

ט **ואם כ' בשטר כו' או שכתוב כו'**. כתובות פ"ו ב' וב"ד הם באין ברשותו של הלוה שהן באי כחו וז"ש בפירוש שאפי' כו' כמו בלקוחות ויתומים דלא מהני סתם נאמנות כמ"ש שם כמתני' ואפי' לס' הרא"ש שם דלע"א מעידה שהיא פרועה מהני סתם:

י **י"א דאין כו'**. עסמ"ע:

יא **שלשה**. דטוענין לאדם שלא בפניו ולכך צריך לשבע כנ"ל:

סימן קז

א **כמו שכופים כו'**. ר"ל לאו משום כבוד אביהם דאין כופין כמו בהניח מטלטלין וכמ"ש תוס' בהכותב שם פ"ו א' ד"ה פריעת כו' אלא שמצוה עליהן מן התורה כעל הלוה עצמו וכמ"ש בפ"ק דקדושין מלוה ע"פ גובה מן היורשים שעבודא דאורייתא:

ב **בד"א כו' אבל כו'**. כן הוכיחו תוס' שם ממ"ש צ"א ב' וכמ"ש בפ' מי שהיה נשוי ראובן שמכר כו' יכולין היתומין כו' ומטלטלי דיתמי לבע"ח כו' ובהרבה מקומות:

ג **אבל הגאונים כו'**. ערא"ש בפ' הכותב שה:

ד **הלכ' האידנא כו'**. שעכשיו מטלטלין כמו קרקע וכמ"ש ממ"ש שם ס"ז א' גמלים של ערביא כו':

ה **אפי' היא מלוה ע"פ**. כמ"ש בפ"א דקדושין ובסוף ב"ב מלוה ע"פ גובה מן היורשין ועתוס' דב"ב קנ"ז א' ד"ה מצוה כו' וה"נ משמע בסמוך כו' משמע למ"ד גובה מן היורשין חייב לפרוע כו' ע"ש:

ו **אפי' קנאם כו'**. גמ' שם וערש"י שם ד"ה מצוה כו':

ז **וכן חייבים כו'**. כתובות צ"ב א' אי פקח הוא כו' יתומים שגבו כו':

(ליקוט) **וכן חייבים כו'**. אע"ג דמלוה ראוי הוא לבכור ולבעל מ"מ לבע"ח אע"ג דג"כ אינו גובה בראוי כמש"ל ס"ס ק"ד מ"מ מלוה נק' מיחזק לגביה מהא דפ' הכותב (כתובות פ"ד א) ועתוס' שם ד"ה לכתובת כו' ובב"ב קכ"ה ב' ד"ה ואין כו' ובבכורות נ"א ב' ד"ה ולא כו' ועברי"מ וברמב"ן בב"ב שם שהאריכו בזה ועבא"ע סי' ק' ס"ב וכ"כ הרא"ש בכתובות שם ומיהו ה"מ בזמן דלא הוי מטלטלי כו' אבל האידנא כו' ושם סוף ס"ה והדין דינא דגמ' אבל השתא כו' וכמש"ל סי' ס"ד ולקמן סי' ק"כ סכ"א וש"מ (ע"כ):

ח **בין גבו מעות**. ר"ל אע"ג ששם אמרו דוקא קרקע היינו לדידהו דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי כמ"ש שם אנן מטלטלי כו' ומשם מוכח דדוקא משום כך הלא"ה אין חילוק וכמ"ש שם פ"ד א' מי שמת והניח כו' ואפי' מלוה ע"פ כמ"ש שם הרא"ש בשם הירו' יתננו למלוה בעדים ואף דר"ע פליג ואמר דאף תפיסה לא מהניא כ' הרא"ש שם ומיהו

הנ"מ בזמן כו' אבל האידנא כו' וע"ש ואע"ג דבב"ב קכ"ה מחלקין בין גבו קרקע או מעות היינו אליבא דרבי אבל לרבנן אין חילוק וכמ"ש שם א"ל אביי לרבה לדידך כו' מ"ש כו':

ט **ואם ירשו כו'**. עסמ"ע דהגאו' לא תיקנו אלא משום נעילת דלת משא"כ בכה"ג וז"ש ואין מפורש כו' דאם היה מפורש גובה אף מלקוחות כמ"ש בב"ב מ"ד ב' וה"ה מן היורשים ועתוס' דב"ק י"א ב' ד"ה כגון כו' ע"ש:

י **אבל אם כו'**. כן הוכיחו ממ"ש בב"ב קנ"ז א' תרגמא מצוה כו' מ' דאם הבן מת ראשון אפי' מנוה ליכא והג"א בפ' הכותב ד"ה מיהו כ' כיון דאנן קי"ל בפ"ק דקדושין כיבוד משל אב אין כאן משום כבוד אביהם ואפי' מצוה ליכא:

יא **ירש קצת כו'**. ב"ב קכ"ה א' יצא עליהן שט"ח כו':

יב **ואם אומר כו'**. שם:

יג **טען היורש כו'**. עסמ"ע סק"ט דשבועות אלו הן כעין דאורייתא וכמ"ש בריש ב"מ ד' א' א"א בשלמא מדאורייתא כו' ואף היסת תקנוהו דוקא במקום שמ"מ חייב בדאורייתא ועמ"ש בסי' ס"ט וכ"ש שבועת אין לי כמ"ש המרדכי שתקנוהו כעין שבועה שאינה ברשותו וביורשים נשבעין מדאורייתא על טענת ודאי ולא על ספק כמ"ש בשבועות מ"ז א' ולא בין היורשים ה"ד אילימא כו' אלא כו':

יד **ראובן שהיה כו' ואם שמעון כו'**. ב"ב קנ"ד ב' ה"נ מסתברא כו' אא"ב כו' אא"א כו'. וכלשון השני שבתוס' ד"ה זוזי. ועוד כו' ועהג"א שם ועסמ"ע:

טו **וכן אם בא כו'**. תוספתא פ"ט דכתובות מי שמת והניח נכסים ומטלטלין ויצתה עליו כתובת אשה ובע"ח כל הקודם בהן זכה והוא נקבר מן הצדקה ועבהג"מ פי"ז דאישות ובע"א סי' קי"ח סי"ח ובהג"ה שם:

טז **יורש שמכר כו'**. כמ"ש בכתובות ס"ט א' בין מכרו בין משכנו כו' וערש"י שם ס"ח ב' ד"ה ממשעבדי וד"ה לא טרפה כו' וד"ה מוציאין כו':

יז **אפי' אם כו'**. ב"ק ח' ב' אלא הכא ביתמי כו' וע"ש בתוס' ד"ה בדיתמי כו' אלמא אין יכול לסלקו:

יח **ואפי' של אביו**. עבה"ג:

יט **אבל אם כו' אא"כ כו'** דדין יתומים כמו לקוחות בכ"ד וכמ"ש בתוס' דב"ק י"א ב' ד"ה כגון כו' וכנ"ל ע"ש וכמו בלקוחות יכול לסלקו אא"כ באפותיקי מפורש כמ"ש בב"ק צ"ה א' וב"מ י"ד ב' וק"י ב':

כ **יורש שמכר כו' יש כו' וי"א כו'**. כמ"ש יתומין שקדמו ומכרו כו' וע"כ אינו גובה אף מהדמים מדאיפשוט בר"פ מי שמת ת"ש דאר"א אר"י כו' וכן ביבמות דפריך והאר"א

אר"י יתומין כו' ועוד ממ"ש בסוטה כ"א איזהו רשע ערום זה המשיא כו' ועתוס' יבמות שם והרא"ש בב"ב שם וס' ראשונה ס"ל דמ"מ חייב משום מזיק שיעבודו של חבירו וכמ"ש בפ' השולח במשחרר עבדו שעשאו אפותקי מפורש ובמוחל שט"ח בפ' הגוזל וע"נ ר"ס ק"ד ס"א ואם מכרם לעכו"ם כו' ועש"ך דלא כב"ח וסמ"ע שמחלקין בין הך לשם:

כא **האידנא כו'**. ר"ל אע"ג דקי"ל בפ' הכותב (כתובות פ"ד ב) ופ"ה א' דתפיסה לאחר מיתה לא כלום כר"ע היינו לדידהו אבל לדידן דמטלטלי הוי כמו קרקע וערי"ף שם וכמ"ש שם צ"ב א' אנן מטלטלי כו' ומטלטלי כו' הלא"ה מהני תפיסתו:

כב **אפי' אין כו'**. כמו באביהם כמ"ש בסוף המקבל ההוא גברא דחבל כו' וירושלמי ס"פ הדיינים וכמש"ל סי' ע"ב סי"ז ע"ש ומהני מגו אף ביתומים וכמ"ש בכתובות שם:

כג **היה כו'**. **ר"ל דאם הניח מטלטלי או מעות אף אם אמר לא מהני האידנא אבל עכשיו שלא הניח א"צ אמירה דמצוה ל"ש כנ"ל סס"א ועבה"ג**:

כד **וכן אין כו'**. ירושלמי והביאו הרא"ש שם פטר מן הראשון כו' לא איתי אלא ביורש וע"ש פ"י סס"ה.

כה **ירשו כו' אם לא כו'**. עסמ"ע ואמרי' בב"ק צ"ה ב' שלשה כו' ובע"ח ליתומים ואפי' דבר המגיע להם אינו מחוייב לחלוק עמהם בקרקע כ"ש כאן:

כו **אבל אם ירשו כו'**. כמ"ש בב"ב קכ"ד א' יצא עליהן שט"ח כו':

כז **אא"כ כו'**. כן תי' תוס' בב"ק ט' א' מש"ש האחים שחלקו כו':

כח **אפי' לא כו'**. דאל"כ לא היה אומר רב אסי רביע במעות. תוס' שם ד"ה ורב אבל פי' הוא דוקא ללשון ראשון של רש"י אבל הם הסכימו ללשון שני של רש"י ע"ש ושם בד"ה רב אסי כו'. ובב"ב ק"ז א' ד"ה ובא כו':

כט **הניח כו' אם הם כו'**. כמש"ל וכמ"ש בב"ב קל"ח א' לפיכך יצא כו' גובה מכולם:

ל **ואם אין כו'**. כן מפ' הראב"ד מ"ש בב"ק וב"ב שם האחין שחלקו ובא בע"ח כו' וכמ"ש בכתובות בנפרע שלא בפניו משום נעילת דלת וה"ה ביתומין וכנ"ל כמ"ש סמ"ע בשם הטור בס"ק כ' דאינהו במקום אבוהון קיימי:

לא **ירשו כו'**. עבה"ג דיורש ולוקח חד דינא להו כנ"ל ואמרי' בפ"ק דב"ק ח' ב' אמר רבא ראובן כו' רצה מזה כו' ועתוס' שם ד"ה מצי כו' וע"כ צ"ל כן דאל"כ אפי' הניח רק זיבורית כמ"ש בר"פ הנזקין:

לב **שמעון כו' מאחר כו'**. עתוס' דב"ב ו' א' ד"ה כל. ואור"י כו' וערשב"ם שם ל"א א' ד"ה דלא מגלין. אבל טען כו' וראיה ממ"ש בשבועות מ"ב א' דבאפי סהדי לא יוכל' לומר סטראי דטענה גרועה היא:

לג **ואם הודו כו'**. עתוס' דכתובות פ"ד ב' ד"ה מיגו כו':

לד **ואם מודים כו'**. כמ"ש בשבועות הדיינים כ"מ ששנים מחייבים כו':

לה **הניח כו'**. דאפי' בבע"ח עצמו כן כמ"ש הרא"ש בשם ר"ח בפ"י דכתובות סי"א מהא דערכין. ע"ש:

לו **ראובן כו'**. עבה"ג ועתוס' שם ד"ה דאם כו' ואף בכה"ג קי"ל כאידך מ"ד:

לז **דמלוה כו'**. ע"ל סי' ק"ח:

סימן קח

א **מלוה ע"פ כו'** עבה"ג ואע"ג דלר"פ דוקא ביתומים קטנים כמ"ש בפ הכות לדיך דאמר פריעת ב"ח מצוה כו' מ"מ לרב הונא אפי' בגדולי כיון דטעמא משום דטענינן ליתמי ה"ה גדולים כמ"ש בפ' הנזקין יתומים שאמר בין גדולים כו' לשבועה והא דלא א"ב גדולים משום שהוא פלוגתא דת"ק וכן ננס בפ' מי שהיה נשוי אבל אנן קי"ל בפ' הנזקין כאביי קשישא והלכתא כו':

ב **או שהיתה כו'**. עבה"ג והא דל"ק שם א"ב בכה"ג משום דרב פפא ור"ה לא ס"ל הא דר"ל שם:

ג **אבל אם כו' וכן כו'**. כמ"ש שם מתבי ערב כו' ואם כו' וה"ה לעדים ועבה"ג סק"ה:

ד **מיהו כו'**. כתובות פ"ח א'.

ה **ואם מת כו'**. כמ"ש בשבועות ואין אדם מוריש כו' משא"כ כאן:

ו **אפי' יורשי כו'**. דע"כ מתני' בדלא טעין מיירי כמש"ש כשם שאמרו הפוגמת כו' ואמרו בגמ' שם ומה בין זה לפוגם כו' ומדפריך שם מ"ז א' אבוהון כו' וע' בה"ג ואע"ג שיש לדחות לעולם שטענו אלא שלא טען השבע מ"מ מדקא' וכן היתומים ר"ל כשם שמלוה מיתומים כו' כן יתומים מיתומים וקי"ל בפ"ב דב"ב טוענין ליתומים וע"כ צ"ל לר"פ דאין נפרעין מיתומים אע"ג דלא טענו:

ז **ואשתו כו'**. אא"כ היתה יכולה ליתן לו כמ"ש בספ"ג דסנה' ל"א א':

ח **יש מי כו' אבל כו'**. כמ"ש במ"ק י"ג ובגטין מ"ד ובכורות ל"ד אבל מלשינות לאו קנסא כמ"ש בסוף ב"ק דינא או קנסא כו':

ט **שאינם כו'**. דלר"פ ע"כ צ"ל כן וכמ"ש בנדה פ' יוצא דופן וקדושין ס"ג ב':

י **אפי' היה כו'** ממ"ש בערכין שם אלא לכתובת אשה משום חינא הלא"ה לא:

יא **ואפי' כו' ואפי' כו'**. ממש"ש א"ב שחייב כו' ול"ק בכה"ג וכמ"ש בפ"ק דב"ב ז' ב' דלמא כו':

יב **ודהיתה כו'**. תוס' דב"ב ה' ב' ד"ה ואפי' מהא דב"ק קי"ב:

יג **ואם הם גדולים כו' אבל אם כו'**. מתני' בפ' כל הנשבעין מנכסי יתומים כו' וריש ב"ב ה' ב' ול"ג א' הבא ליפרע כו' ובכמה מקומות ובפ' הכותב נדר ושבועה אין לי עליך ועל כו':

יד (ליקוט) **שטר מקויים**. הלא"ה לא דטענינן להו מזוייף ועתוס' דגטין ב' א' ד"ה ואם כו' ובב"מ י"ג ב' ד"ה הא כו' וש"מ (ע"כ):

טו **או על כו'**. ואע"ג דמתני' תני שניהן היינו משום הבאים ברשותה דאין נכללין בכלל יורשיו:

טז **ואפי' כתוב כו'**. שם במתני':

יז **כעין של תורה**. ירו' דפ' הכותב ופ' כל הנשבעין אר"ז כולהון כעין שבועת התורה ירדו להן:

יח **בנק"ח**. כן הוכיחו ממ"ש בפ' הדיינין מאי איכא בין שבועה דאורייתא כו':

יט **ואפי'**. עבה"ג וכ"כ הרא"ש שם:

כ **ואי לא כו'**. עסמ"ע בשם הטור וכ"כ הרא"ש שם דמשמתינן ליה והרי"ף שכ' בפ' הכותב דלא מפקינן מיניה מ"מ ס"ל דמשמתינן שמקורו הוא ממ"ש בפ' הדיינים דלא נחתינן לנכסיה ושם אמרו דמשמתינן וזהו החילוק לת"ח כמ"ש שם וע"ל סי"ז:

כא **ודוקא כו'**. כמ"ש הרשב"א שם דלכך לא טעין אביי בשבילם:

כב **ואין עליהם כו'**. דלא כרשב"ם שם ועמש"ל בסי' ס"ט:

כג **אבל אם כו' אין כו'**. ממ"ש שם לימא בפלוגתא כו' ועתוס' שם ד"ה מ"ד כו':

(ליקוט) **אין טוענין כו'**. דמילתא דלא שכיחא כו' ועתוס' דב"ק קי"ב א' ד"ה ולא כו' וכמ"ש בסי' שס"א ס"ז ואפ"ה פריך משום דאמרי אין כו'. הרז"ה שם ע"ש שהאריך והרמב"ן סתר דבריו שם והוא וי"א כו' (ע"כ):

כד **וי"א שטוענים כו'**. כ"כ הרי"ף בפ' המקבל ור"ח והוכיח במלחמות מדטענינן להו החזרתי ואין טענה זו אלא במגו דנאנסו ומ"ש תוס' דמילתא דלא שכיחא כו' וכ"כ הרז"ה שם והאריך שם סתר במלחמות דאין לך דבר דלא שכיח יותר מלקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות דמאן מחיל כו' כמ"ש שם ויורש ולוקח שוין כמ"ש שם בפ"ב וקו' תוס' כ' בחידושיו שם בשם הרי"ף דביתומים גדולים עסקינן וטענו החזרנו וכ"כ הרז"ה בשם י"מ וכ' דבקטנים אין נזקקין כלל ובמלחמות פי' דודאי למאן דל"ל דר"ח אף נאנסו אין

טוענים דא"כ הי"ל לאבוהן לתבוע השטר משא"כ באבוהון שתובע השטר עכשיו אבל לר"ח דלא ס"ל שטרא בידך מאי בעי דפעמים מניח שלא נזדמן לו כו' ע"ש:

כה **ואם יש כו'**. כמ"ש בהמקבל דאין נעשין מטלטלין כו' וכמ"ש בר"פ אע"פ מטלטלי ואיתנהו כו':

כו **או חליפיו**. כמ"ש שם ליתנהו בעייניהו כו' וכפי' הרי"ף שם:

כז **ואם יש כו'**. כמ"ש בב"מ ק"ט א' ולאו מילתא היא וכ"ש כה"ג:

כח **מת כו' אומרים לו כו'**. כמ"ש בשבועות מ"ז א' אבוהון כו':

כט **אם יש כו'**. כתובות פ"ו ב':

ל **ואם לא כו'**. עבה"ג ס"ק ג' וכ"מ שם מדקא' אבוהון כו' הא במקום שאביהן נשבע אף הן נשבעין והא דלא אוקים בגמ' כה"ג משום דמתני' לא איירי בהכי:

לא **בנק"ח**. כמו שבועת המשנה כנ"ל מדקא' מאי בין זה לפוגם שטרו:

לב **שלא צוה כו' ושלא אמר כו'**. כן פי' בסה"ת שם ח"ב בשם י"מ מ"ש שלא פקדנו ולא אמר לנו כו'.

לג **והוא שנמצא כו'**. ספ"ק דב"מ:

לד **ויכללו בכלל כו'**. כמ"ש בסוף ב"ב קע"ג א' האומר שטר בין כו' ומה שלא נזכר במתני' משום שנכלל במ"ש שלא אמר לנו אבא כו' וז"ש ויכללו כו':

לה **אפי' היה כו'**. עבה"ג אבל בשם הרמ"ה כ' דהלכה כריב"ב דליכא מאן דפליג וכ"כ בסה"ת שם ח"ו:

לו **ומיהו כו'**. ערש"י שם ד"ה ה"ז נשבע כו' ועסמ"ע:

לז **אם יש כו'**. **כמ"ש אפי' שומר נשבע כו' ול"ד למ"ש מנהו אבי היתומים לא ישבע כי מצוה קעביד כו' ע"ש ח"ו**:

לח **ואם מינוהו כו'**. כנ"ל ס"ה:

לט **אם יש כו'**. עבה"ג ס"ק כ':

מ **ואם מת כו'**. ולא אמרי' אין אדם כו' כמש"ל סי"א כיון דאין על הקטן שבועה כנ"ל:

מא **ויש מי כו'**. עבה"ג ועתוס' דגטין ס"ד א' ד"ה שליש כו':

מב **כל הדין כו'**. וכמ"ש בגמ' שם וכו' היתומים מן היתומים כו':

מג **אלא כו' ואם כו'**. שלכן אמרו בכתובות פ"ח א' ל"ש אלא שאמרו כו' ולא אוקים מתני' בסתמא ושלא כדברי בעל העיטור שכ' שאין טוענין ליתומים נגד יתומים טור ודברי ש"ך כאן ס"ק י"ז צ"ע הלא דברי בע"ה (וכן בעה"ת הביא דבריו ודברי הראב"ד) כתב הטור וחלק עליהם וכ"כ בסס"א ואם מת המלוה כו' אפי' יורשי הלוה כו':

מד **מתו היורשים כו' י"א כו' וי"א כו'**. שס"ל דהוא ג"כ בכלל דהבו דלא לוסיף וראיה ממ"ש ל"ש אלא כו' ול"פ בדידיה ושאמר ל"ש אלא יתומה אבל יתמי דיתמי כו'. בעה"ע וס' ראשונה ס"ל דלא מקרי הבו כו' כמש"ש סבר כו' הא נמי כו' ופלוגתתם תליא בפי' מ"ש אין אדם מוריש כו' שס' ראשונה ס"ל דממון שאין אדם זוכה אלא בשבועה אין מוריש לבניו דהטעם משום דדבר שאין בו ממש הוא. בעה"ע. וס' שניה מפ' משום שאין יכולין לישבע אותה שבועה מה שאביהם היה חייב לישבע משא"כ כאן ועסה"ת ח"ב:

מה **בין שהם כו'**. שם ב':

מו **ואפי' נשבע כו'. עמ"ש סי' ע"ט ס"ט אבל אם פרעתיך כו' ומש"ש**:

מז **וכן אם קדמו כו'**. דעבד אינש דינא לנפשיה ודיינא דעבד כר"א עבד כו':

מח **אבל הב"ד שבא כו'**. לאפוקי שהן אביהן של יתומים. רא"ש שם:

מט ודאי קורעין כו'. כיון דלכתחלה קי"ל כרב ושמואל:

נ **אם הניח כו'**. כמ"ש שם אטו ערבא כו' וכמש"ו וכמש"ל סי' ק"ז ס"א דבליכא נכסים אפי' מצוה ליכא וע' טור:

נא **ואין חילוק כו'**. מהאי טעמא ועוד דפשטא דגמ' משמע דבקבלן מיירי מדקאמר אטו ערבא כו' ובערב קי"ל לא יתבע את הערב תחלה אלא בקבלן עסקינן:

נב **וי"א דאם כו'**. דכאן ודאי אומרים הבו דלא לוסיף דל"ל בתר יתמי אזיל:

נג **אם כו'**. עבה"ג ועוד כ' כיון דקי"ל דעבד כר"א עבד ואי תפס לא מפקינן כנ"ל כ"ש כה"ג שהלוה החזיקו בעצמו. ובה"ת כ' שהר"י מיגש חולק ע"ז כיון דיכול לסלוקי בזוזי וג"כ ל"ד למשכונת מטלטלין וע"ל סי' ס"ו ס"ח וס"ל:

נד **אף אם כו'**. ר"ל מ"מ לא היה חייב אביהם לישבע ע"ז כמ"ש הרא"ש בפ' הכותב בשם הר"ש:

נה **וכגון שלא כו'**. ר"ל כמ"ש בה"ת דמ"ש שם כגון מאי דאר"פ הפוגם לא קאי במת לוה בחיי מלוה דלא גרע מלא פגמו:

נו **וכן הבא כו'**. דרישא דמתני' נקט ואפי' בערבא ובאחי סברי למימר הבו כו' רק משום הני טעמי דקאמרי שם אבל בכה"ג ודאי תוספת הוא כמו פוגם:

נז **ודוקא בכה"ג כו' אבל כו'**. כמ"ש בירושלמי פ' כל הנשבעין הל' א' פשיטא מת בע"ה השכיר נשבע ליורשיו. ואפי' מת השכיר יורשיו נשבעין ליורשי בע"ה. כלום תיקנו אלא בשכיר שמא ביורשיו ופי' אפי' לבע"ה עצמו אין נשבעין משום שאין אדם מוריש כו' וע"כ צריך לחלק בין פוגם שטרו ואינך וצ"ל משום דפוגם נקיט שטרא ומדינא ה"ל ליקח בלא שבועה משא"כ בהנך:

נח **ואפי' האמין כו'**. עבה"ג וכן אמרו שם בגמ':

נט **לפי שאין**. ב"ק קי"ב:

ס **ואפי' מתקיים כו'**. דבלא"ה אפי' בלוה עצמו לאו כלום הוא כמ"ש בספ"ק דב"מ וכמ"ש הרמב"ן בחידושיו בב"ב שם וכמ"ש שם כיון דלא אפק' כו':

סא **ואפי' מפי כו'**. ר"ל דבכה"ג אפי' בשטרא ריעי לא חיישי' כמש"ל סי' ס"ג כמש"ו לפי כו' ור"ל אע"ג דמקיימין את השטר שלא בפני בע"ד כמש"ש מ"מ כאן דהוי שטרא ריעי לא מקרי שטרא אלא ע"פ עדים שאמרו חתמנו אבל לא ע"י קיום החתימות כמש"ל ואפי' מתקיים כו' וכמ"ש שם אין כאן שטר:

סב **ואם נפרע כו'**. כ"כ הרא"ש בפ"ג דב"ב גבי עובדא דרבה בר שרשום וע"ל סס"ג:

סג **ואפי' התנה כו'**. עבה"ג וכמ"ש הרא"ש שם דרבא הוי יחיד לגבייהו ועוד דכולהו שינויי דשנינהו אליביה דחוקי נינהו וכן אוקימתא דאוקים אברם חוזאה כר' ישמעאל דלאו כהלכתא נינהו ע"ש:

סד **ואם כתב כו'**. וכמ"ש בפ' הכותב בין נקי נדר כו' אבל מה אמרו כו' אבל באמר בפי' ולא ליורשי מהני נאמנות כפי' הרי"ף שם ועראי"ש:

סה **והא דאמרי' כו'**. דאכילתם לא מהני אפי' למהוי חזקה כמ"ש בפ"ג דב"ב:

סו **ולו יש בינונית**. ועדית וכ"כ ש"ך:

סז **אבל אם כו'**. עבה"ג ור"ל אע"ג דלדידן גובה אפי' בתפיסה דלאחר מיתה משום דלדידן א"צ תפיסה אבל בדבר דצריך תפיסה לא מהניא:

סח **ואם הם גדולים כו'**. דלא מצינו בגדולים חילוק בין יתומים לשאר כל אדם וכמ"ש הריב"ש ומ"מ גבי מצרנות וכמש"ל סי' קע"ה סמ"ז אלא לענין שבועה דוקא דטענינן לה כמו ללוקח משום דבמילי דאבוה לא ידע והוי כקטן ומ"ש לזיבורית בין גדולים משום דאין כאן נעילת דלת דלא מסיק אדעתיה שיפלו קמי יתמי אוקמוה אדאורייתא משא"כ בנזקין וכמ"ש בגמ' להדיא שם דמשום האי טעמא כמש"ש א"ד משום כו' הלכך כו' וע"ל ס"ס תי"ט ס"ג ובה"ג שם ועש"ך כאן ס"ק מ' ומ"א:

סימן קט

א **שמין כו' ואח"כ מכריזין כו'**. ממ"ש בפ' המפקיד מאימת אכיל פירי מכי אכיל ימי אכרזתא ואם איתא והא מחוסר שומא ולאו דידיה נינהו כמ"ש בפ' אלמנה לעולם דאכרוז ודאמרי מאן שם ליך כו' ובירו' פ' אלמנה הל' ו' תמן תנינן שום היתומים שלשים יום כו' א"ר יוסי בשלא מצאו שומן אבל מצאו שומן מחליטין דו מתני' שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו כו' מפני שפחתו או הותירו אבל מצאו שומן מחליטין א"ר

חנניה קומי ר' מנא מה חמית מימר בשלא הוכרזו אנן קיימין מן דבתרה ואם עשו אגרת בקורת מהו אגרת בקורת ר' יהודה בר פזי אמר אכרזה ואע"ג דגמ' דידן פליג ואוקים למתני' במקום שאין מכריזין או בדברים שאיין מכריזין מ"מ ש"מ דהסדר שומא ואח"כ הכרזה ועוד הביא הרמב"ן ראיות ועבסה"ת ש"ג חב"ו ועתוס' בערכין כ"א ב' ד"ה כך כו' ופירוש כך כו' ע"ש. וכפרש"י שם ד"ה כך. כך היא שומא כי' וכמש"ל ובכמה שמו אותה ב"ד:

ב **ואם יאמר כו'**. כיון דשומא הדרא ליורש ועסמ"ע:

ג **י"א דאם כו'**. כמ"ש בערכין כ"ד א' במתני' אע"פ שאמרו עבדי' כו' אין להקדש כו' וה"ה כאן כמ"ש הראשונים:

ד **ויש חולקין**. הוא הרשב"ץ וכ' דל"ד לשם דשם נעשה המכר בזמן הראוי למכור אבל בזמן שאינו ראוי הוי כמוכר בלילה או שלא בשעת הוצאות והכנסת פועלים דהוי כמוכר בלא הכרזה וראיה ממ"ש שם עבדים ופרה ומרגנית משמע דוקא כה"ג שא"א שישביחו בלא שום מעשה. משא"כ כאן אם ימתינו עד יעבור הזעם ישוב ממילא למקומו. וס' ראשונה הוא הב"י הקשה עליו ממ"ש וכן פרה אם ממתינים כו' וכ"כ הרשב"א וכ' שאין שמין אלא כדהשתא כמ"ש בפ"ק דב"ק ז' ב' אי שקלת כדינך כו':

ה **אע"פ שהכריזו**. כגי' הרי"ף ורא"ש רישא וסיפא בדאכרוז כו':

ו **וי"א כו'**. כגירסתינו אלא לעולם בדלא אכרוז כו' והרא"ש פי' אף לגירסתו בדאכרוז ר"ל דבעי הכרזה וע"ש:

ז **ואם רצו כו'**. נראה שדקדק ממ"ש במתני' שם רשבג"א כו' א"כ מה כח כו' מ' דל"פ אלא אם כח ב"ד יפה משאר ב"א וכמ"ש בגמ' ול"ל לר"ן כח ב"ד יפה אבל לא גרע מהדיוט וז"ש כאן לא יהיה כח הדיוט כו' ועבא"ע סי' ק"ד ס"ה שיש חולקין וראיה לדבריהם ממ"ש בקדושין מ"ב הא דאמרת שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דב"ד כו' וכגי' תוס' שם בשם ר"ח וה"ג ורי"ף וכמו שהוכיחו תוס' שם ובכתובות ק' א' ד"ה אמר כו' ע"ש וכן לפי' תוס' שם ד"ה רבא. ונ"ל דהכא כו' וכן הדיינים כו' משמע דבלא הכריזו אפי' מחזיר לא מהני ומ"ש מה כח ב"ד יפה אין מתורץ אף לפירושו דמ"מ כח הדיוט יפה דאין אונאה לקרקעות אף ביותר משתות בהדיוט אלא הטעם כמ"ש הרא"ש שם כיון דלגבי יתומים מכרן בטל ה"ה לגבי לוקח וע"ש שחלק על הרמב"ם:

ח **והוי מחילה**. דלא כפי' תוס' הנ"ל אלא כפי' ר"ת שם בשליח דדיינים והסכים עמו הרא"ש שם:

ט **ומוכרים כו' ואם**. כתובות ק' ב':

י **אפוטרופוס או כו' וכן ב"ד כו'**. כן הוכיחו תוס' שם פ"ז א' ובגטין נ"ב מדפריך בערכין כ"ב א' תנן שום היתומין כו' ולא משני בכה"ג:

יא **הא דאמרי' כו' לא יהיה כו'**. כמ"ש בגטין נ"ב א' משוך פירי מיתמי כו' לא יהא כו':

יב **וי"א דכל כו'**. לא קאי אלא אב"ד אבל אפוטרופוס דינו כשליח ודינו יתבאר בס"ו וכן בטור והר' יונה כ' דב"ד כו' וכן מסתבר לא"א כו' וכן לקמן סי' רכ"ז ס"ל כ' בהדיא דדין אפוטרופוס כדין שליח ועמ"ש בס"ו:

יג **מכרו כו'**. כפיר"ת שם:

יד **ואם אינה כו'**. דטעם השליח כמ"ש שם צ"ט ב' וקדושין מ"ב ב' לתקוני שדרתיך כו' ובב"ד דוקא אין חילוק כמו שהיתומים סומכים עליהם כך הלוקח סומך עליהם שלא יעשו עול ולא ירחמו בדין והוי ב"ד שלוחים של שניהם. ועסי' רכ"ז ס"ל שיש חולקין והוא לפירש"י שם שכ' הטעם בב"ד דהותירו שתות מכרן בטל כיון דלגבי יתומים מכרן בטל ה"ה לגבי לוקח וא"כ ה"ה בשליח. ולשני הטעמים אלו בס' שקדם מכרן בטל:

טו **ודוקא כו'**. כמ"ש שם מה אלמנה יחידה אף שליח יחיד לאפוקי ב"ד כו' משא"כ כאן דשופט יחיד הוח והוא שופט בהרמנא דמלכא ושלוחו כמותו כמ"ש בב"ק קי"ג ב' וה"ה לענין טעות:

סימן קי

א **אפי' יש עליהם כו'**. עמש"ל סי' ק"ח ס"ג ועוד ראיה מעובדא דרבה בר שרשום שא"ל אביי ולכי גדלי כו' ופי' הראשונים שהיתה מלוה בשטר מדקאמר הבא ליפרע כו':

ב **וכן אם כו'**. נלמד מהנ"ל שם:

ג **וכדי שיפרע**. כמ"ש ברפ"ב דקדושין יתומים שבאו לחלוק כו' וכפי' הרמב"ם ורא"ש דבגדולים וקטנים מיירי:

ד **הא דאין כו'**. כמ"ש ביבמות שאין האחים נכנסין כו' ואפי' ע"י ע"א כמ"ש בכתובות ק"ז א' וא"כ אין נזקקין לנכסי יתומים אלא לנכסי אביי:

ה **אע"פ ששמעו כו'**. ר"ל אע"ג דבפ' המפקיד מחלקין בין שמעו שמת או לא אין ענין לכאן דהתם משום חשש בעל הנכסים עצמו ושם חוששין אפי' לספק כמ"ש שם דלמא שכיבא סבתא כו':

ו **והוא בענין כו'**. כמ"ש שם דמגו כו' א"ל לקוחה כו':

ז **נזקקין כו'**. עסמ"ע בשם הרמב"ם:

ח **קטנים כו' וכן כו'**. עתוס' שם ד"ה אמר ר"א פירש כו' וד"ה אמרי כו' וכ"כ רש"י ד"ה בכולהו כו':

ט **ולרמב"ם**. הרמב"ם ל"ג במילתא דנהרדעי לבר מנמצאת כו' אלא במילתא דרב אשי לבד ומפ' שרב אשי הוא דקאמר כן ומפ' מ"ש נהרדעי בכולהו שר"ל בכל נזקקין ואפי' לא אמר כלום ופליגי אכולהו ואמר רב אשי אזדקוקי לא מזדקקינן ר"ל בחובת של יתומים היכא דמורישן לא אמר כלום כרבא ואי איכא דיינא דמזדקק צריך להעמיד אפוטרופוס כנהרדעי וערשב"א ומ"מ. לבר מנמצאת כו' רב אשי הוא דקאמר ור"ל דכאן נזקקין לכתחלה ור"ל דבזה הלכה כנהרדעי לכתחלה ונהרדעי אמרי דבכולהו נזקקין ומעמידים אפוטרופוס אבל באמר תנו לא דבר מזה רב אשי דהא כולהו מודים בזה דנזקקין וכן מודים נהרדעי דבשדה זו ומנה זו דא"צ אפוטרפוס:

י **יורש גדול כו'**. כמ"ש בערכין שם ומי חיישינן לשובר כו' א"ל התם כדאמר' טעמא כו' וה"ה כאן כל יורש יקנה נכסיו לקטן וכן לרב הונא דמפ' משום צררי דוקא בדאית לקטן חזקת אבהתא ועוד דגם לרב הונא צ"ל תי' דגמ' התם כדאמר טעמא כדי שלא כו' כמ"ש תוס' שם ד"ה א"ל כו' וכ"כ הר"ן וכמ"ש בב"ק הניח לפניהם בין גדולים כו' ואע"ג שאמרו שם הרי מחלקותך בצדך כו' במסקנא קאמר משום דקיימא בחזקת אבהתא דוקא מ' דהלכה כחכמים וכאן ליכא חזקת אבהתא וכ"ש לר"פ דקא' משום פריעת כו' ורב הונא ל"פ אלא בשחייב כו' ועבה"ג:

יא **יתומים כו'**. ור"ל וא"צ לאפוטרופוס:

יב **ולהרמב"ם כו'** כנ"ל:

יג **ודוקא כו'**. גמ' שם:

יד **ולכן מי כו'**. נלמד מהנ"ל אם יש לו חזקה כו' וע"ש במרדכי שהביא הרבה ראיות דאין נזקקין מהא דעירוכין כנ"ל ומפ"ק דב"ב ולכי גדלי יתמי כו' וכן בפ"ג שם בעובדא דרבה בר שרשום ובפ' הנזקין ואין דנין לחוב ע"מ לזכות כו' ומ"ש בספ"ג דסנה' ההוא ינוקא דתבעוה לדינא קמיה דר"ן וכן בסוף כתובות בעורר על השדה דאוקמיה אפטרופוס אייריי בתינוק שתקף בעבדיו:

טו **אם לא כו'**. כמ"ש בפ"ד דב"ק שור של חש"ו שנגח מעמידין אפוטרופוס כו':

טז (ליקוט) **קרקע שהיתה בחזקת כו'**. דוקא כה"ג ועבה"ג ס"ק ק' שאם היה כו' וכ"מ בעובדא דרבה בר שרשום שהיה נאמן לומר לקוחה בידו וערא"ש שם סוף סי"ח וא"ת והאיך כו' וי"ל כו' וע"ל סי' קמ"ט ס"כ ואם צריך להביא עדים כו' (ע"כ):

יז **ה"ז מקיים כו'**. מדנזקקין לכתובה ולשטר שיש בו רבית וענ"י פ' הגוזל בתרא וס"ל כדעת הראב"ד בס"ט ועמ"ש שם בהג"ה:

יח **קטנים שהודה כו'**. כמש"ל סי' ק"ח ס"ד ואם יש מהעסק בעין כו' וקי"ל דמקיימין השטר אפי' בקטנים כנ"ל ס"ו והוי כמו שדה זו ומנה זו ועבליקו':

יט **וכן אם כו'**. כרבא בב"ק קי"א ב' דאמר רשות יורש כו' וכתני ר' אושעיא שם ולדידן מטלטלי הוי כמו אחריות נכסים וקי"ל כרבנן שם קי"ב וכמש"ל ס"ד וע"ל סי' שס"א ס"ז:

כ **אם לוו כו'**. דכאן ל"ל משום צררי וכן לר"פ דאמר פריעת ב"ח כו' כיון דאפטרופוס עליה רמיא ולא הטילו חכמים על המפקח על עיסקי היתומים להיות לוה רשע ולא ישלם וכ"ש ב"ד עצמם ועוד משום תקנתם כמ"ש בגטין נ"ט א' הפעוטות כו' וטעמא מאי כו' משום כדי חייו ואמרי' בכתובות ע' א' ל"ש אלא שאין שם אפטרופוס כו' וכמ"ש בגטין נ"ב א' הא רעה היא לדידהו כו':

כא **ומוכרין כו'**. כמש"ל סי' ק"ט ס"ד:

כב **ונפרעים בבינונית כו'**. ממ"ש בערכין שם ת"ש אין נפרעין כו' במאי עסקינן כו' ולא אוקמוה בכה"ג ובפ"ו דכתובות ס"ט א' ת"ש דרבינא אגביה כו':

כג **אבל אם כו'** עתוס' דפ"ד דב"ק ל"ט א' ד"ה ור' יוחנן כו' וי"ל ר"י קאמר כו' דכ' הרא"ש בפי"א דכתובות סכ"ד דמ"ש תוס' דאין נזקקין בהלואת עצמן משום דאין מקבלין עדות כו' היינו בלוו היתומין עצמן בלא אפוטרופוס דהלוואתן כמו מקח וממכר שלהם דקיים רק דאין מקבלין וכה"ג הוי שור שנגח שם ואע"פ שבשור שנגח מעמידין אפוטרופוס ומקבלין העדות למר מעליית יתומים ולמר מאפוטרופוס מזיק שאני וע"ל סי' צ"ו ס"ג קטן שטענו הגדול אם כו' וע"ל סי' רל"ה סט"ו:

כד **בכ"מ שאמרו כו'**. כמ"ש בב"ק שם ומעידים בפני אפוטרופוס ואפי' למ"ד מעליית אפוטרופוס אמר וחוזרין ונפרעין מהן לכי גדלי וא"צ עדות אחרח. כ"כ הרמב"ן וכשיטתו שס"ל לעיל במלוה לצורך עצמן נזקקין ולא חילק בין שלוה אפוטרופס או שלוו היתומין עצמן כמ"ש בראש"ש שם ולא ס"ל תי' של תוס' הנ"ל דקושית הגמ' משום דאין מקבלין עדות כו' אלא משום דאין נזקקין לנכסי קטן כלל כפשטא דגמ' וכ' משום דחיובא ממילא אתי אין נזקקין כמו דחיישינן לצררי ולשובר ה"נ חיישי' דמייתי סהדי ששמרוה שמירה מעולה או שלא נעשה מועד אלא משום דמזיק שאני אמרו שמעמידין ונפרעין לכ"א כדאית ליה כנ"ל:

כה **וכן עדי צואה**. מק"ש בעירוכין שם בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופס ר"ל בשדה ומנה בין זו או סתם וע"כ צ"ל עדות בפני האפוטרופס:

כו **וי"א הטעם כו'**. כ"כ הנ"י אמנה זו כו' הנ"ל:

כז **וה"ה בכ"ד כו'**. כמ"ש בגטין מ' א' ההוא עבדא כו' מוקמיניה אפטרופס לינוקא משום דשם כשיגדיל הקטן יש לכופו שישחרר בודאי וכ' הנ"י שם דלכך בשטר שיש בו רבית נזקקין ומקבלין עדות שלא בפני בע"ד ואע"ג דמקיימין השטר שלא בפני בע"ד מ"מ בקטן אין מקיימין דהא באבוהון אלו אמר קבעו לי זימנא דמרענא לשטרא קבעינן ליה ה"נ נמתין עד שיגדלו וכן בת' הרא"ש והביא הטור סי"א כ' דוקא מקויים והאריך ב"י ובחנם האריך ונעלם ממנו דברי נ"י הנ"ל ותי' הנ"י דמוקמינן אפוטרופס ומעידין בפני אפוטרופס:

כח **ויש מי שכ' כו' והיכי משכחת כו'**. ר"ל מ"ש בערכין תנו נזקקין כו' ושטר שיש בו רבית כיון שהוא מקויים א"צ לאפטרופס דהראב"ד אזיל לשיטתו דס"ל כהרמב"ם דמקיימים אפי' בקטנים וז"ש או שכתבו כו' וחתמוה כו' וכמ"ש בעה"ת בשמו דס"ל דמקיימין וכ"כ הרשב"א בשמו הביאו ב"י כ' הרשב"א בת' נמצאת שדה כו' ואלא מיהו נתחבטו הראשונים כו' והר' אברהם ז"ל העמידה כו' וכן ס"ל לתוס' שם בד"ה הנ"ל בב"ק שכ' וי"ל כו' ואפי' בשטר המקויים כו' ר"ל והא דהצריכו לטעמא דשובר וצררי משום דמיירי ע"כ בשטר מקויים דומיא דכתובה ושטר של רבית וכ"כ הר"ן בכתובות ומשור שנגח שמעידין בפני אפוטרופיס י"ל כפי' תוס' ומשם ראיה להיפך מדפריך מאין נזקקין כמ"ש תוס' כנ"ל ולכן כ' הרא"ש ובעדי צואה נראה כדברי הראב"ד כו' שס"ל בשור שנגח כפי' תוס' כמש"ש ומה שפי' ר"י ז"ל דאף במלוה כו':

כט **לכתובת אשה כו'**. ממ"ש מוכרת שלא בב"ד בכתובות צ"ז א' במתני' ואע"פ שאמרו בב"מ ל"ב א' דצריכה ב"ד הדיוטות. היינו בקיאין בשומא אף יושבי קרנות כמ"ש תוס' בכתובות צ"ח א' ד"ה דאמרי כו' וע"כ בלא אפוטרופס כיון שלא בידיעת ב"ד:

ל **כשאמרו כו'**. כמ"ש בפ"ב דב"ב טוענין ליתומין ואין לך כו' ולא אמרו מעמידין אלא להקל כו':

לא **ויש כו'**. ממ"ש בב"ק כ"א א' זילו פייסי ליתמי ואי לא כו' ע"ש:

סימן קיא

א **המלוה כו' ולא ממתנ' שנתן**. כמ"ש בגטין נ' ב' וכן הוכיחו תוס' בכתובות מ"ט ב' ד"ה הוא ממש"ש הוא כו' ומב"ב קל"ג השתא כו' ומב"מ י"ג שטר שאין בו כו' ועתו' שם:

ב **בין מטלטלי'**. ר"ל אפי' לדינא דגמ' כמ"ש בב"ק י' ב' מיניה אפי' כו':

ג **אפי' קנאם כו'. ב"ב קנ"ז א'**:

ד **אבל אם פי' כו'**. ב"ב קס"ט זאת אומרת אחריו' כו' טעמא כו'

ה **הקדשות כו'**. שבועות מ"ב ב':

ו **אם קדם כו'**. מתני' שט"ח המוקדמי' כו':

ז **אא"כ יש כו'**. כתובות ע"ט א' וערא"ש שם ועתוס' שם ד"ה כתבתינהו:

ח **אפי' אם היא כו'**. כמ"ש שם אם יבא כו' אקרענו דלא קנה כלל:

ט **אם נתנו כו'**. כמ"ש בסנה' ע"א א' כגון שנתן לה אחר ע"מ כי' ובפסחים פ"ח ב' דאקני ליה אחר כו' ובנזיר כ"ד ב' דאקני לה אחר כו' ובקדושין כ"ג ב' נימא בהא קמפלגי כו' אמר רב ששת דכ"ע כו' ור"א אמר כל כה"ג כו' וכ' ר"ת דסוגיא דגמ' כרב ששת דכל הני סוגיו' כרב ששת ועוד דבנדרים פ"ח ב' אמרי' כמאן אזלא כו' כר"מ וע"כ לרב ששת אבל לר"א דרב כרבנן ושמואל דלא כמאן ופ' ר"ע גאון והרמב"ן כשמואל שם דעיקר פלוגתייהו בדינא אי יד אשה ועבד כו' וה' כשמואל בדינא ועוד דשמואל כרבנן אבל ר"ת והראב"ד פ' כרב וכר"מ משום דפלוגתייהו גבי נדרים איתשיל דאיסורא ואע"ג דכל הני סוגיות כרבנן הגמ' קיצרו ואתי לאשמעינן דה' כרב ששת ורי"ף פ' כרבנן וכר' אלעזר והכל דרך א' והרמב"ם פ' ג"כ כרי"ף ובנדרים פסק כשמואל ועבא"ע סי' פ"ה סי"א וביי"ד סי' רכ"ב וסי' רס"ז סכ"ב וסכ"ו שפ' כרבנן וכר"א ע"ש ושם מ"מ כאן לכ"ע התנאי קיים משום דשם יד עבד כיד רבו ואין קנין לעבד בלא רבו וכן באשה משא"כ כאן דאין יד המקבל מתנה כבע"ח שאין לבע"ח בגוף נכסי הלוה כלו' אלא שעבוד בעלמא וקי"ל כרבא בפסחים ל"א א' דאמר מכאן ולהבא כו' כיון דאלו הו"ל זוזי כו' אשתכח דהשתא הוא דקני ואע"ג שאמרו בנדרים מ"ח א' אמרו חכמים כל מתנה כו' כתבו שם דוקא כה"ג שהיתה ערמה כמ"ש בגמ' ב' זימנין א"ל משום דסעודתו כו' וער"ן שם ד"ה כל מתנה כו' והכי איתא בירו' ועתוס' דב"ב קל"ד א' ד"ה כל מתנה כו' ורשב"ם ורא"ש שם וכ"ש בכה"ג דנותן לו לכ"ד חוץ לשעבוד חוב וכתובה ואם בא בע"ח וטורף נתבטלה המתנה כמו הנותן גט לאשתי ע"מ שלא תלכי לבית אביך ל' יום והלכה בתוך ל' ונמצא לוקח ממון אחרים בחובו הלכך ממ"נ לא יגבה וישאר ביד המקבל מתנה:

י **אבל אם כו'**. טור כמ"ש הטור ואחיו ה"ר יהודה בת' הביאו הב"י ס"ס סצ"ט וכ' דא"א למכר להתבטל אם לא יחזיר המעות וא"כ ודאי רוצה שיתבטל התנאי ועוד דאף אם יתבטל הוי המעות הלואה וחייב מדרבנן ועוד דבמכר אינו מוכר אלא לגבות מעותיו ודאי שהלוקח פייסו ולאו כל כמיניה כו' ע"ש אבל הרא"ש כ' בת' בשם מהר"ה והביאו הטוש"ע ס"ס צ"ט דדוקא בכוון להערים לא קנה ע"ש:

יא **מי שנתן כו'**. עבה"ג וטעמא דס' שקדם דהתנאי קיים דאל"כ נתבטלה המתנה כנ"ל משא"כ כאן:

יב **מי שיש כו'**. כמ"ש בירושלמי פ' אלמנה גבי מוכרת וכותבת סתם וכך כחה יפה בא מלוה ע"פ אומרת למזונות מכרתי בא מלוה בשטר אומרת לכתובה מכרתי אלמא כל שלוקח מב"ד או מאלמנה הוה כאלו הגבו לבע"ח מוקדם דמכירתם היינו גבייתם משא"כ במכרו הלוה עצמו:

יג **אפוטרופסי כו'**. ר"ל אע"פ שבאלמנה אמרינן בכתובות צ"ז א' נהי דאחריות כו' מ"מ מדאבעיא להו באלמנה ושבקו לבר זוגיה דאלמנה ב"ד ש"מ דב"ד או אפוטרופוס לא אמרינן כיון דמכירתם אינה לעצמם וע"ל סי' קמ"ז ס"ב בהג"ה:

יד **בע"ח כו'**. ע"ל סי' ע"א סי"ט וסי' פ"ב ס"ב:

טו **עד שישבע**. כתובות צ"ג ב' הראשו' נשבעת כו' וערש"י שם ד"ה הראשונה:

טז **ל"ש: כו'**. שם נ' ב':

יז **אלא חולקים**. רש"י שם ותוס' ד"ה גובה כו'.

יח **י"א כו'**. ודייקו מדנקט כה"ג:

יט **ויש חולקין**. דאדרבה ק' מסיפא דלמה נקט ואחריו ה"ל לאפלוגי בדידה וכ"ש במפ' ואחריו והא דלא נקט ברישא במתנות שוה משום דאורחא דמלתא נקט דבשוה דרך לכללם:

כ **ראובן כו'**. כמ"ש בכתובית ס"ט א' בין מכרו בין משכנו מוציאין לפרנסה ואמר אמימר בת יורשת כו' ומתנת ש"מ כירושה שוויוה רבנן כמ"ש בב"ב קמ"ט א' ורב אשי לא פליג אאמימר אלא דס"ל בע"ח הוי:

כא **ולא חיישי' כו'**. דא"כ כל שטרי ניחוש להכי ולא חיישי' אלא בשטר שנפל דאיתרע כמ"ש בפ"ק דב"מ:

כב **יורשים כו'**. כתובות שם ואין מוציאין למזונות וערש"י שם ס"ח ב' ד"ה לא טרפה כו':

כג **אם מכר כו' שגם כו'**. עתוס' בב"מ י"ד ב' ד"ה תריץ וא"ת אדרבה כו' ותי' המ"מ בפכ"א דמלוה הל' א' בכה"ג וכ"כ סמ"ע בסי' קט"ו ס"ק ה' ע"ש. כמ"ש בכתובות פ"ח א' ועירוכין כ"ב ב' שלא יהא כ"ח כו' וכמ"ש בספ"ג דסנה' יוצא מנה על מנה:

כד **מיהו הכל כו'**. כמ"ש שם כ"ג א' כגון ב"ד כו' דקא"ל מי כו' ועתוס' שם ד"ה כגון כו' ונ"ל שהיו כו' ואעפ"כ כיון שאינו רחוק ואין הפסד יכול לומר וה"ה כאן כי אלו הטענות שויה הכל שלא יוציא וע"ש:

כה **ולקח בקנין**. גמ' שם וכי כתבה כו' הב"ע בשקנו מידה וה"ה לבע"ח:

כו **אם כו'**. דלא אמרו אלא אשתדוף לגמרי אבל לא בכה"ג כמש"ו מפני שמצויים כו' כמ"ש בירו' דנדרים פ"ג הל' ד' ובפ' בתרא דשביעית הל' א' ואע"פ דבפ"ק דב"מ ט"ו א' אמרי' כגון שנטלוה מסיקין כו' וכן בסוף ב"ק קט"ז אם מחמת הגזלן חייב כו' האמרינן

בירושלמי דנדרים פ"ד הל' ב' על הקנס קנסו בגזלן:

(ליקוט) **אם לא כו' מפני כו'**. ירושלמי פ' בתרא דשביעית הל' א' המשעבד שדה לחבירו ומכרה רי"א אינה מכורה לשעתה חייליה דר' יוסי מן הדא שור מצוי הוא להבריח שדה אינה מצויה להבריח ר"ל זהו החילוק בין עשה שורו אפותיקי ומכרו דמכור הגע עצמך שמכרה לבעל זרוע א"ר יודן אבוי דר' מתניה מצויין הן בעלי זרוע ליפול אלמא דסמיך עלה ואע"ג שמוכרו לבעל זרוע סומך מ"מ עליו מפני כו' (ע"כ):

כז **מיהו כו'**. דכאן ל"ש ס' הנ"ל:

כח **וי"א כו' ויש חולקין**. עסמ"ע:

(ליקוט) **וי"א דה"ה אם כו'**. כ"כ הרשב"א בחידושיו בפ"ק דב"ק ח' ב' אלא הב"ע ביתמי כו' ופי' ביתומים קטנים דאפי' יש בני חורין בידם גובה ממה שביד הלקוחות וסתר פירש"י ותוס' דא"א לומר מהדר שטרא למרייהו דיקנה להם דא"כ מאי אהדר שטרא הא אמרי' בפ' בתרא דב"ב הנותן כו' והחזיר את השטר וצ"ל שיבטל שאסלק להם בחוב אביהם שלא פרע להם עדיין וקי"ל יתומים שגבו קרקע בחוב אביהן כו' כמ"ש בכתובות ופסחים ועוד מאי דלאו בני פירעון כו' ע"ש. וי"ח ס"ל כפרש"י (ע"כ):

כט **לוה כו'**. כמ"ש בב"ק ט' א' אחוי טירפך כו' וערא"ש שם וכן ראובן שיש לו כו' וכן נמצא כו' וז"ש ונ"ל דאם כו':

ל **אם יש כו' אבל אם כו'**. עמ"ש סי' ק"ז ס"ז וערא"ש דפ"ק דב"ק ס"ו:

לא **אם הלוקח כו'**. כמ"ש בב"ק ח' ב' רצה מזה כו' ועתוס' שם ד"ה מצי כו' וע"ל סי' ק"ז ס"ט:

(ליקוט) **אם הלוקח כו'**. עברש"י פ"י דכתובות צ"ב א' ד"ה רצה מזה. ואע"ג דאלו לקחה כו' ותוס' שם ד"ה רצה כו' ובב"ק ח' ב' ד"ה רצה כו' ע"ש (ע"כ):

לב **לוה כו'**. עבה"ג דלא אמרו אלא בגוף הקרקע שלו אבל כאן א"ל אלא שעבוד:

לג **ראובן כו'**. כה"ג אפי' בגוף הקרקע שלו כמ"ש בב"ב ל' ב' אפ"ת רבנן התם כו' וכ"ש בבע"ח דלא איבד בשתיקה כמש"ש קל"ב תנן התם כו' ושמואל אמר כו' ומקולי כו' וערשב"ם ד"ה ומקולי כו' ועסמ"ע בסט"ז:

לד **לוה כו' אם הם כו'**. דלא עדיף ממתנה גמורה כמ"ש בס"א:

לה **ואם נתנם כו' כשם כו'**. כמ"ש בקדושין ס' א' רה"א והוא יתן. פירש"י לכשירצה וכמ"ש במתני' שם ע"מ שאתן לך מכאן כו' הא ברישא כ"ז שירצה:

לו **אע"ג כו' ויש חולקין**. כמ"ש בב"ב קנ"ז א' כי קא מיבעיא לן דאיקני כו' והוריש ושם את"ל דאיקני כו' והוריש כו' ואסיק שם דמשתעבד כמ"ש שם והלכתא יחלוקו וכ'

דבדאיקני לא אמרי' אחריות ט"ס וכמש"ל סי' קי"ב ס"א ודוקא שפירש כו' וכמ"ש שם מ"ד ב' ודלמא דאיקני כו' ומדאמרו בגמ' דאקני קני ומכר כו' והוריש ש"מ שבשניהם צריך לפרש דבחדא מחתא מחתינהו וס' ראשונה ס"ל דגבי יורש ודאי משתעבד בלא כתיבה כמ"ש שם ת"ש נפל כו' תרגמא מלוה כו' ופי' תוס' שם דכופין ואע"ג דדחינהו בגמ' שם כמ"ש מתקיף כו' אלא הא מני כו' היינו למ"ד אינו גובה מן היורשין אבל לדידן דקי"ל מלוה ע"פ גובה מן היורשין ודאי משתעבד ומ"ש בגמ' דאיבעיא גם בהוריש אליבא דשמואל קאמרי דס"ל אינו גובה וכן סתם לעיל ס"א וס"ס ק"ד סט"ז וריש סי' ק"ז ס"א וס"ס קי"ב ס"ח ובהג"ה שם:

(ליקוט) **ס"ח אע"פ כו'**. וכן סתם בסכ"א ובסי' ק"ז ס"א וסי' קי"ב ס"ה ועתוס' קנ"ט א' בד"ה ולימרו כו' ואע"ג דאמרן לעיל דאיקני כו' הויא כמו מלוה כו' (ע"כ):

לז **ראובן כו'**. ע"ל סי' פ"ו ס"ח ועבה"ג:

לח **לא היו כו'**. כמש"ל סי' פ"ו ס"ב בד"א כשאין כו':

לט **לא מיבעיא כו' אלא אפי' כו'**. פסחים ל"א א' שאני התם דא"ל כי כו':

מ **אפי' נעשו כו'**. כמש"ל סי' פ"ז ס"א ל"ש כו' ע"ש:

מא **ואפי' קנו כו'**. ר"ל ואפי' לא כתב לו דאקנה כמ"ש מיניה אפי' כו':

מב **ומיורשיהם**. כס' ראשונה בס' שקדם:

מג **אם מכר הלוה כו' אם יש כו'**. כמ"ש בב"ב מ"ד ב':

מד **או שבע"ח כו'**. דלוה שני נשתעבד לראשון מדר"ן כאלו לוה ממנו כמ"ש בפסחים:

מה **אם היו כו' אם כו'**. ב"ב קנ"ז ב' והלכתא יחלוקו וערשב"ם שם ד"ה יחלוקו כו':

מו **ואם תפס כו'**. דכ"מ שאין דין קדימה מהני תפיסה כמש"ל סי' ק"ד ס"ו ע"ש:

מז **ואם חובותיו כו' או קודם כו'. כמש"ל סי' ק"ד מי שיש כו' ובס"ז לוה וכתב לו כו' ואמר וכתב לראשון אגב דשטרי הוי מטלטלים וצריך לאגב כנ"ל וכמ"ש שם ס"ה שעבד לו מטלטלי אגב כו' ע"ש וכ"ז מיירי שכ' לכולם דאקני ועש"ך וכ' והוא שגובין מטלטלי דאם גבה קרקע אז יש להם דין קרקעות דמשתעבד לראשון למפרע כמ"ש בפסחים שם שאני התם כי היכי כו'**:

מח **ראובן היה כו'**. כבר נתבאר סכ"ב:

מט **ואין בזה כו'**. כמש"ל סי' ס' ס"א משום דמילתא דלא שכיחא:

סימן קיב

א **אין בע"ח כו' ואם שיעבד כו' ודוקא כו'**. ב"ב מ"ד ב':

ב **ומיהו**. שם קנ"ז א':

ג (ליקוט) **ודוקא שפירש כו'**. תוס' דבכורות מ"ט ב' בד"ה ודידיה כו' ועי"ל כו' אבל היכא דלא כו' (ע"כ):

ד **וי"א כיון כו'** וראיה ממ"ש שם ת"ש שט"ח כו' ת"ש לשבח כו' ואם איתא אפי' אי אמרי' דאיקני משתעבד הא בסתמא קתני אפי' לא כ' דאיקני וכן במסקנא קי"ל כהנך מתני' ומ' אפי' בסתמא והא דאמרי' שם מ"ד ב' וליחוש דלמא דאקני כו' משום דבכל השטרות אין סומכין על האחריות ט"ס אלא כותבין בהדיא וכמ"ש שם ס"ט ב' האי מאן דמזבן כו' ואע"ג כו' ואז צרוך ליכתב בהדיא גם דאיקני וז"ש. מיהו אם כ' לו מקצת כו':

ה **י"א דאף כו'**. ממ"ש שם קנ"ז ב' והלכתא יחלוקו וצ"ל הטעם משום דכשכתב לבתרא הדר ביה מקמא על פלגא דמסתמא רוצה שיהיו כל הבע"ח שלושים כמ"ש בב"מ ס"ו ב' המוכר פירות דקל לחבירו אר"ה עד כו' ואוקימנא ביבמות צ"ג א' דר"ה כר"מ דאמר אדם מקנה דשב"ל. מ"מ ומרדכי ועתוס' דב"מ ט"ז א' ד"ה קנויה כו':

ו **ויש חולקין**. שמפ' יחלוקו כמ"ש רשב"ם שם ד"ה יחלוקו כו' ואע"ג שרשב"ם שם ד"ה את"ל כו' או לבתרא כו' הא הדר כו'. היינו לס' דלבתרא משתעבד וראיה ממ"ש שט"ח המאוחרין כשרין וע"כ צ"ל בדאקני כמ"ש שם ואם איתא שמא חזר בו ומ"ש מפירו' דקל ל"ד קנין לשיעבוד ועתוס' שם ד"ה דאיקני כו' וד"ה דאיקני כו' ע"ש שעדיף שיעבוד אפי' לרבנן מקנין לר"מ:

ז **אם לא כו' י"א שעל כו'**. ב"מ ק"י ב' סבר ר' חנינא למימר כו' א"ל ההוא סבא כו' משא"כ כאן וערש"י שם ד"ה ספק. וה"נ בין יתומים כו':

ח **וי"א כו' אבל כו'**. ממ"ש בב"ב ל"א א' א"ל אביי מ"ל לשקר כו' וע"כ מיירי שם דסהדי לא העידו שהיו של אבותיו של המערער מעולם דא"כ האיך אמר רבה מ"ל לשקר האיך נעשה העדים שקרנים ואמרי' נמי בשבועות ל"ח ב' מנה לי בידך א"ל הן כו' אין לך בידי חייב ואע"ג שהיה יכול לומר נתתיו לך כמ"ש שם ועוד מדאמרי' בב"ב שם ומודו כו' שלקחו מאבותיך וע"כ בשלא העידו מעולם וצ"ל דס"ל לאביי כיון שהעידו בסתמא מחזקינן שהיו של אבותיו מעולם ועבחידושי הרמב"ן שם וה"ה כאן ועבסה"ת שמ"ג ח"ד:

ט **ונ"ל כו'**. וכ"כ הטור ואזיל לשיטתו שמפ' כפי' תוס' שם ד"ה מה לי כו' ואור"י כו' וכ"כ הטור בסי' קמ"ו וכ"כ בהגה שם סכ"ד:

י **נותן נכסיו כו' שני מלוין כו'**. תלוי בפלוגתא הנ"ל בס"ב ועסה"ת שם:

יא **י"א שחולקין כו'**. כמו שנים אוחזים בטלית ריש ב"מ ועתוס' שם ד"ה ויחלוקו כו' וי"ל כו' וכן במנה שלישי כו' וה"ה כאן:

יב **ראובן כו'**. עבה"ג ובעיא שם דלא איפשיטא ופי' הרי"ף דלוקח הוי לקולא וה"ה כה"ג דכמלוה ע"פ דמי לגבי אלו הנכסים ואין לומר ה"מ היכי דהלוה משעבד אבל היורש לא דאמרי' בכתובות ס"ט א' האחין ששיעבדו בין מכרו כו' אין מוציאין כו' דכמלוה ע"פ דמי:

סימן קיג

א **ואפי' התרה כו'**. כ"מ שם דמעיד עליה ולא חיישי' בכה"ג דשם פריך מחששות רחוקות מאד וכמש"ל סי' ל"ז סכ"א דברים אלו כו' אפי' כו':

ב **ואם נתנם כו'**. שם קל"ג א' השתא בירושה דאורייתא כו' וכ' הר"י מיגש שם מכאן דמלוה ע"פ גובה ממתנת ש"מ וכן אם נתן מטלטלין במתנת ש"מ שגובה בע"ח בין בשטר בין בע"פ כמ"ש שם קמ"ט א' מתנת ש"מ כירושה שויוה רבנן וגרע נמי מירושה כמ"ש כאן וכמו שגובה מיורשין כן גובה ממנו ע"ש:

ג **אפי' מכר כו'**. ממ"ש שם ל"צ דקאמרי כו' דלא ה"ל ארעא מעולם אע"ג דאוקים מעיקרא שם שלקח ומכר לאלתר ול"ל מעולם אלא באותה שעה וכ"כ בחידושי הרמב"ן שם:

ד **או שיכתוב כו'**. בה"ת שם וכמ"ש כרמב"ן שם דמש"ה צריך ליכתב דלא כאסמכתא משום דשעבוד מטלטלין הוי כמו אסמכתא דנכסוהי דב"נ אינון כו'. שם קע"ד א' ושם קע"ג ב' כרב דמשתעבד מחלוקת כו' אלא אר"א כו' וכן בקרקעות משא"כ במטלטלין דלא סמיך עלייהו וכמ"ש רש"י בב"מ ס"ז ב' ד"ה אין בע"ח כו' ואי ירתי קרקעות אבל כו' ובמעכשיו ליכא אסמכתא כמ"ש שם ס"ו א"ב ולמניומי כו' אב"א דא"נ כו' וע"ל סי' ר"ז סי"ד בש"ע ואף לי"א בהג"ה שם כאן מעכשיו לחוד סגי כיון דלא הוי דסמכתא גמורה דבאסמכתא לא מהני מה שכותב דלא כאסמכתא כמ"ש בסה"ת שם וובש"ע שם סי"ח ועתוס' בב"מ שם ד"ה ומניומי כו' ומשום דעדיפא הך אסמכתא משאר אסמכתות אתי שפיר כו' ועבב"י כאן וכך נ"ל פי' דברי רבינו שכל קנין מעכשיו כו':

ה **ואפי' מטלטלי דניידי כו'**. ר"ל ואע"ג דאמרי' בב"ק י"ב ב' דמטלטלי דניידי בעינן צבורים כענין קניה לענין שעבוד א"צ צבורים וכמ"ש בסי' קי"ב ס"א דשעבוד עדיף מקנין ועפ"ר שם:

ו **כגון בע"ח ועבדים**. ר"ל לא מבעיא בע"ח דאפי' במכירה נקנה בלא צבורים כמ"ש תוס' שם ממ"ש בקדושין שם ועמו מאה צאן וכן בב"ב שם מכר לו פרה וקא' וליחוש

דלמא דאקני כו' אלא אפי' עבדים ולכן לא הביאו תוס' הראיה ממכר לו פרה דס"ל שיעבוד שאני כנ"ל וכמ"ש תוס' בב"ב קנ"ז א' ד"ה דאיקני כו':

ז **ואם אין כו' או שהשאילו או כו'**. גטין ל"ז א' אם אין לו מזכהו כו' אפי' השאילו כו':

ח **או השכירו**. כמ"ש בקדושין שם ומקומו מושכר לו:

ט **ואם אין כו' הודאת כו'**. כמ"ש בב"ב קמ"ט א' ש"מ שהודה כו' וכמ"ש תוס' שם ונראה לר"י לפרש כו' ואמר שם נפק אודיתא כו' אע"ג שהיה איסור משקר והא דאמרו בב"מ מ"ו א' דל"ל קרקע וכן בב"ב שם דלא ה"ל ארעא מעולם משום שלא היו רגילין לכתוב אג"ק אא"כ היה להם קרקע שלהם או ע"י זיכוי ועתוס' שם:

י **בזה"ז כו'**. ע"ל סי' ס' ס"א ומ"ש שם:

יא **ומיהו כו'**. צ"ע שהרי בב"ק קט"ו אמרו דבחוב אין בו תקנת השוק משום דלא אדעתא דהנהו משא"כ בכה"ג כו' וערא"ש שם וע"ל סי' ס' ס"א בש"ך סק"ח:

סימן קיד

א **מלוה כו' אחר כו'**. כמ"ש שט"ח המוקדמים כו':

ב **בב"ד כו'**. כמ"ש מאן שם ליך וכמש"ל סי' ק"ג ס"ז אפי'. מלוה עצמו:

ג **וקורעים כו'**. עבה"ג וכמש"ל סי' צ"ח ס"ט:

ד **ומיהו כו'**. כמ"ש בב"ק קי"ב ב' וכמש"ל שם ס"ה והוא שיהא כו':

ה **ואם מבקש כו'**. כמ"ש בב"ק שם וסוף ב"מ וכמה זמן ב"ד כו' וכמש"ל שם ס"ד:

ו **וי"א דאם כו'**. ע"ל סי' ק"ג ס"ט מש"ש:

ז **וכ"ז מיירי כו'**. וע"כ הסוגיא שם לא מיירי בב' לקוחות דאל"כ האיך ס"ד דרבינא דליכתוב טרפא באלפא זוזי. ר"ן שם:

ח **אחר**. עבה"ג:

ט **שלשה**. כמ"ש בב"ב שלשה שירדו לשום ובפחות מג' לא כמ"ש בע"ז ע"ב א' כדשיימי בתלתא כו':

י **בקיאין**. כמ"ש בסנה' י"ד ב' בשלשה לקוחות כו':

יא **וחצי השבח**. ב"ב קנ"ז ב':

יב **ומכריזין כו'**. דיתומים ולקוחות דין א' להם בכ"מ וע"ל סי' צ"ח ס"ט:

יג **ואח"כ משביעין כו'**. כמש"ל סי' צ"ט ס"א:ו

יד **ושלא מחלו כו'**. כ"כ הרמב"ם וכמש"ל סי' פ"ב סי"א אם טען כו' יש מי שאומר שדינו כו' וכמ"ש שם דכל טענה דאין מבטל השטר יכול להשביעו וז"ש כאן ולא מכרו לאחר וכאן טענינן ב"ד דטוענין ללוקח:

טו **וכולל בשבועתו כו'**. דע"י גלגול נשבעין אף על דברים שא"צ לישבע כמ"ש בירושלמי דפ"ק דקדושין סוף הל' ה' מנין למדו לגלגול שבועה מסוטה כו' עד כדין דברים שהן ראויין דברים שאין ראוי להשביע אר"י בר בון נשמעיניה מן הדא אמן שלא סטיתי ארוסה כו' ארוסה ושומרת יבם ראוי הוא להשביע. ואפי' לא תבע מגלגלין כמש"ל סי' צ"ד ס"א ע"ש:

טז **ואם כו'**. כמו ביתומים ב"ב ה' ב':

יז **ב"ד כו'**. עמש"ל סי' ק"ג ס"ד:

יח **וי"א כו'**. כמ"ש בגמ' שם מה אלמנה דיחידה כו':

יט **ואם יבא כו'**. דמש"ה היה הכרזה דאף בלא הכרזה צריך ליקח בשומת ב"ד וההכרזה הוא לטובת היתומים ובע"ח כמ"ש בירושלמי דכתובות שם תמן תנינן שום היתומים כו' ולמה שלשים כדי לייפות כחן של יתומים ויכריזו יותר עד שלשים את מייפה כחן מכאן ואילך את מרוע כחן ואמור אף בהקדש כן שנייא היא הקדש שאת תופס ראשון ראשון ר"ל כמ"ש בערכין כ"ז א':

כ **אם ב"ח ו'. כמ"ש שם וסבר רמי ב"ח כו' אלפא יהיב ואלפא שקיל מ' דוקא אם פורע לו כל חובו אז יכול להעלותו וז"ש הרא"ש שם ורב האי גאון ז"ל כ' כו' ואפשר דההיא אירי כו' כי הך דשמעתין כו' ואע"ג דאחר יכול להעלותה כמ"ש בס"ה התם לתועלת הלוה הוא אבל כאן כל מה שיתן יקח מיד המלוה כמ"ש הרא"ש שם ואע"ג שאמרו שם טירפא בחמש מאה כתבינן משום שהלוקח לא נתן לבע"ח כי אם קרקע אבל אם היה נותן לו האלף זוז ודאי שהמלוה צריך להחזיר לו כל מעותיו ועתוס' שם ד"ה מאי כו' ונראה לפ"ז שאין הלוקח יכול לסלק לבע"ח אם לא יהא כל החוב פרוע ואע"ג שיכול לסלקו ואפי' ממקצת השדה כמ"ש בב"ק צ"ו א' וב"מ ק"י ב' אלא למ"ד אית כו' ונימא ליה כו' השתא הב כו' וכ"כ בפרישה היינו משום דשם ממ"נ כל החוב פרוע ודלא כהסמ"ע ס"ק ד' ועש"ך שם:**

כא **אם המלוה כו'**. כנ"ל בס' שקדם דא"י לסלקו אא"כ פורע לו כל חובו משא"כ ביורשין דיכולין לסלקו אפי' אין כל החוב פרוע וע"ל סי' ק"ט ס"א ואם יאמר המלוה כו' וכמ"ש הרא"ש שם דאי אתי זוזי לידי דיתמי מסלקו ליה בדמי שויו דאפי' שומא הדרא ליורש משא"כ בלוקח וכמ"ש תוס' בב"מ ל"ה א' ד"ה לוקח. אלא משום כו' וכ"כ הרא"ש שם ובעה"ת בש"ג ח"ו כ' ויש לברר אם הלוקח והיתומים רוצים לסלקו בדמים ואינו שוה אלא פלג חובו והוא טוען לדידי שוי לו כשיעור חובי כו' ומסתברא דלא מצי לעלויי ליה בדמי יתירי אלא בדמי דההוא ארעא דשוו לכ"ע כו' כדחזי בירו' פ"ד דכתו' סוף הל'

י"ד ההיא איתתא דהות פורנא עשרין דינרין והות תמן חד ביתא טב עשרה דינרין אתא עובדא קומי ר' חנינא אמר ייבון לה ביתא או ייבון לה עשרים דינרים א"ר מונא מכיון דלית ביתא טב אלא עשרה דינרין כמאן דל"ל פורנא אלא עשרה דינרין מכאן ואילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות הדין עם היתומים והלכה כר' מונא דבהכי אסתלק עובדא והראב"ד ורמב"ן חולקים עליו וכ' דהדין עם המלוה והביא הרמב"ן ראיה מגמ' כתובות הנ"ל דמ' דא"י לסלקו אלא משום דאמר אלפא יהיב כו' והירושלמי הנ"ל השיאו לדרך אחרת לענין שכירות מדור אלמנה והם לא חילקו בין יתומים ללקוחות שם שמ"ט חט"ו אבל לפי מה שחילק הרא"ש בין יתומים ללקוחות הירושלמי וגמ' אינן חולקין ואף שגם הרא"ש בפ"ד שם פי' הירושלמי לענין מדור מ"מ יש ללמוד לבע"ח וכן פשטא דירושלמי אע"ג שמתחיל בשכירות מדור סיפא דירושלמי לענין כתובה שאמרו שם לא היה שם בית א"ל היורשין שוכרין לה בית מכאן ואילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות הדין עם היתומים כהדא איתתא הוה פורנא כו' מכאן ואילך היא אומרת קרקע כו' ור"ל בתחלה אמר כיון שאין גוף הבית משועבד לה רק שיעבוד כמ"ש שוכרין לה בית לא כגמ' שלנו שאמרו מדור אלמנה שנפל כו' יכולין לסלקו במעות ומביא ראיה שכן אמרו בתובעת כתובה מיתומים שא"ר מנא מכיון כו' אלמא מכאן ואילך היא אומרת כו' שיכולין לסלקו ה"ה בשכירות יכולין לסלקו כנ"ל:

סימן קטו

א (ליקוט) **כשבא כו'**. הנה שיטת הרא"ש והגאונים דבלקוחות ולא מסיק אלא שיעור ארעא אם לא עשאו אפותיקי א"ל בשבח כלום ואם עשאו אפותיקי נוטל בע"ח השבח ומחזיר ללוקח ההוצאה ויד הלוקח כדין יורד שלא ברשות דידו על התחתונה ובמסיק שיעור ארעא ושבחא ולא עשאו אפותיקי נוטל הבע"ח חצי השבח ואינו מחזיר ללוקח כלום ואם עשאו אפותיקי נוטל כל השבח בלא כלום. וביתומים ומקבל מתנה כיון דא"ל על מי לחזור אף מסיק שיעור ארעא ושבחא כדין מסיק שיעור ארעא לבד וכמו בלקוחות דבלא עשאי אפותיקי אינו נוטל כלום בשבח ובעשאו אפותיקי נוטל כל השבח אלא שמחזיר להם ההוצאה וידם על התחתונה ושבחא ממילא כדין שבח מחמת הוצאה בכולם אלא שאין שייך בה חזרת הוצאה נוטל בחנם. והרמב"ם חולק דבלקוחות ומסיק שיעור ארעא ושבחא ולא עשאו אפותיקי מחזיר מחצי שלוקח הוצאה וכן בעשאו אפותיקי אף במסיק שיעור ארעא ושבחא מחזיר ההוצאה מכל השבח ועוד חולק דלשיטת הגאונים שבח דממילא הוא כדין מחמת הוצאה ובמסיק שיעור ארעא ושבחא

ולא עשאו אפותיקי נוטל חצי השבח ולהרמב"ם בשבחא דממילא נוטל כל השבח וכן ביתומי' ומקבל מתנה נוטל בשבחא דממילא במסיק שיעור ארעא ושבחא אף בלא עשאו אפותיקי ונוטל כל השבח. ושיטה אחרת לתוס' ביתומים עתוס' שם ובפ"ט דב"ק אבל הרא"ש סתר דבריהם. ושיטת הרי"ף כהרא"ש אלא דביתומים ומקבל מתנה דעתו כדעת הרמב"ם (ע"כ):

(ליקוט) **שיטת** התוס' כהרא"ש רק ביתומים דעתם דבמסיק שיעור ארעא ושבחא ולא עשאו אפותיקי גובה הכל בלא הוצאה אבל בעשאו אפותיקי צריך ליתן ההוצאה כמו במסיק שיעור ארעא לחוד ורצו לומר דבלקוחות ג"כ בעשאו אפותיקי שוה מסיק שיעור ארעא ושבחה ומסיק שיעור ארעא לחוד דנותן ההוצא' וחזרו בהם ודעתם כדעת הרא"ש והגאוני' בלקוחות וכ"ה דעתם במתנה כד' הרא"ש (ע"כ):

ב **אם כתב כו'**. ב"ב קנ"ז ב' וע"ל סי' קי"ב ס"א בש"ע ודוקא כו':

ג **בין כו' בין כו'**. גמ' פ"ק דב"מ שם ועמליהון ושבחיהון פי' עמליהון שבח מחמת הוצאה ושבחיהון ממילא. בה"ג ש"ג בשם הראב"ד:

ד **אלא שאם כו' וי"א כו'**. הנה שיטת הרי"ף ור"ה גאון והרא"ש לסוגיא דפ"ק דב"מ דאין חילוק בין שבחא דממילא למחמת הוצאה וכמו שגובה השבח היתר על הוצאה או כל השבח כן הדין בממילא וכן ביתומים ומקבל מתנה דאינו גובה השבח פ' הרא"ש דאפי' בממילא אינו גובה. ודעת הרמב"ם שאף שבשבח מחמת הוצאה אינו גובה אלא חצי שבח כמ"ש בב"ב קנ"ז ב' אבל בשבח דממילא גובה כל השבח וראיה מדאית לשמואל בב"מ דב"ח גובה השבח ושם בב"ב מיבעיא לשמואל אידאקני משתעבד ופשטו משבח קרקעות כו' ותי' הא מני ר' מאיר הוא אבל לרבנן ל"ג שבח ומדאיבעי' אליבא דרבנן ש"מ כרבנן ס"ל כמ"ש בהרבה מקומות ובכתובות נ"ט א' פ' בהדיא כר' יוחנן הסנדלר וצ"ל ע"כ דשמואל מיירי בשבח דממילא דד"צ לשיעבוד דאקני וכמ"ש הנ"י שם דבשבחא דממילא כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקה שירטון או שהוקרה ב"ח גובה כל השבח משום דלא חשבינן ליה כדשב"ל כו' ומה"ט גובה אפי' מיורש וממקבל מתנה וכמ"ש הרי"ף ז"ל ע"ש ומ"ש כאן בש"ע אם כ' לו כו' לא קאי אלא אשבח דמחמת הוצאה וכמ"ש הנ"י ולכן לא הזכיר הרמב"ם שנ' דאקני וסמך אפי"ח שם וראיה דגביא ממקבל מתנה ומיתומים דהא טעמא דמקבל מתנה משום דל"ל אמאן ליהדר וא"כ ה"ה ניתומים דאף מלוקח לא הי"ל לגבותו אם לא שכתב לו אנא איקום כו' ועתום' שם ט"ו א' ד"ה תדע וכ"כ כל המפרשי' דיתומים דין מתנה להן וכמ"ש בפ' המקבל (בבא מציעא ק"י ב)' יתומים אומרים אנו כו' ובפ' יש בכור (בכורות נ"ב א)' פריך והאמר שמואל בע"ח

גובה את השבח ושם איירי ביתומים כמ"ש ולא הבנות במזונותיהן ותנן אין מוציאין כו' מנכסים משועבדים וצ"ל דפריך שם דאמר שם דאף בשבחא דממילא לא גביא כמ"ש שם וכולם כו' לאתויי שבחא דממילא והי"ל להקשות שם אלא שמציין על פסקא דאשה בכתובתה אלמא בשבחא דממילא גביא מיתומים וה"ה למתנה כנ"ל אלמא דשמואל בשבחא דממילא איירי וכ"כ הרי"ף במסתברא אצל מקבל מתנה אבל שיטת הגאונים והרא"ש דאין חילוק וקושיא על שמואל כבר הרגישו תוס' ותי' בב"מ שם דשמואל דאמר גובה את השבח למסקנא דשם דדאקני קנה ובב"ב קנ"ז א' תירצו דלענין שיעבוד דאלים ס"ל כר"מ ע"ש וההיא דפ' יש בכור תי' הרא"ש בפ"ק דב"מ שם דאשה בכתובתה מ' בין מיתומים בין מלקוחות ופריך מלקוחות וגם בנות במזונותיהן כיון דעיקר חיובם על היתומים הל"ל לגבו' מיתומים וראיה לדבריהם ממ"ש בב"מ שם על מילתא דשמואל תדע שכך כו' אלא מעתה מתנה כו' ואי ס"ד בממילא איירי שמואל הא במתנה ס"ל דגובה בשבחא דממילא ועוד שפריך שם והא שמואל במאי מוקים כו' אי בבע"ח קשיא כו' מאי פריך הא שמואל לא איירי בשבחא דמחמת הוצאה ועתוס' שם ד"ה תדע כו' אלא י"ל מדמשלם כו' ולדברי הרמב"ם אף במקום שאין משלם כמו ביתומים ומתנה גובה ועתש"ל בישוב דברי הרמב"ם:

ה **מיהו אם כו'**. דטעמא הוא משום דאקני לכך נוטל הלוקח חצי שבח כמ"ש בב"ב שם ודוקא שפי' בהדיא אבל סתמא אחריות אף על השבח ט"ס שכ"ז בכלל האחריות הוא אינון ועמליהון כו' וכן מוכח בב"ב שם דפריך ואם איתא חצי שבח כו' ואם איתא דלמא שלא כ' ללוקח דאקנה וא"ל מאי פסקא דהגמ' לא אתי לאשמעינן גבייתו השבח אלא לאשמעינן דגובה השבח מבני חורין וכ"ה ברמב"ם פכ"א הל' ג' מפני שהמוכר כותב כו' ואפי' לא כתב דבר נודע שזה דין המוכר עם הלוקח כו' ובבע"ח כ' שם הל' א' ובפי"א הל' א' דוקא שפירש וכ"כ סמ"ע ס"ק א' וסק"ג ע"ש דלא כש"ך ס"ק א' וכ"מ מל' הרב בהג"ה דאל"כ ה"ל להגיה על הש"ע מ"ש אם כ' לו כו' והל"ל דאפי' בסתמא כ"ז שלא התנה בהדיא וכן הש"ע לא כ' שהתנה עם הלוקח דאקנה:

ו **היתר על ההוצאה וי"א כו'**. כן היא שיטת כל הגאונים וכמ"ש בב"מ שם דבמסיק שיעור ארעא ושבחא גובה כל השבח בלא הוצאה אבל הרמב"ם ס"ל כמ"ש בשם קצת גאונים וכ"כ הרי"ף בשם איכא מ"ד כו' דשינוייא דגמ' שינויי דחיקא היא דאף במסיק שיעור ארעא ושבחא מ"מ הלוקח לא גרע מיורד שלא ברשות אלא שהס"ד דגמ' כאן דשמואל איירי אפי' בשבח שמחמת הוצאה כמ"ש רבא תדע כו' וקאמר אלא מעתה מתנה כו' אבל למסקנא דגמ' דב"ב משום דאקני הוא וע"כ שמואל איירי בשבחא

דממילא איירי ולכן קאמר שמואל דגובה כל השבח ול"ק מברייתא א"כ ברייתא ג"כ איירי במסיק שיעור ארעא ושבחא ואעפ"כ משלם לו הוצאה כנ"ל בין באפותיקי בין בלא אפותיקי אלא שיש חילוק בין אפותיקי ובלא אפותיקי כמש"ל ולכן לא הזכיר הרמב"ם בכל הפרק וכן הש"ע בכל הסימן הזה מדין מסיק שיעור ארעא לחוד כיון שאין דינו כ"ז בביאור לפי הגמ' וסוגיא דב"ב כנ"ל אבל הגאונים לוקחים סוגיא דפ"ק דב"מ כפשטה וכנ"ל:

ז **וכ"ז לא כו'**. דגבייתו משבח הוא דחשבי' כאלו לקח המוכר השבח וחזר ומכרו לו כמ"ש הרא"ש ונ"י שם משא"כ כה"ג:

ח (ליקוט) **וכל הפירות שאכל כו'**. אזיל לשיטתו דס"ל דבגזלן כה"ג גבי כמ"ש בסי' שע"ג ס"ב אבל דעת רש"י אינו כן וכמ"ש המ"מ שם ועבה"ג שם ס"ק ה' ומיהו מ"ש כאן שאכל ל"ד דאף שישנו בעין והם תלושים כמש"ו אבל כו' והטעם דמטלטלין הן ואינן נגבין מהלוקח ועש"ך יכ"ה לשון הרי"ף שם פי' הני פירות דלא גבי להו בע"ח פירות דאכל לוקח נינהו א"נ פירות דתלישי אבל פירות דאיתנהי האידנא מחברי לארעא גבי להו בע"ח והיינו דאמרינן והא מעשים בכל יום כו' (ע"כ):

ט **אבל כו' אע"פ כו'**. כ"פ הרי"ף שם שבח המגיע לכתפים שא"צ לקרקע וכ"מ שם מדס"ד לחלק בין מגיע או לא ולפרש"י מאי ס"ד הא בכה"ג דכ"ע מודה בין ר"מ ורבנן דאין חילוק אלא בכה"ג דפליגי [ר"מ] ורבנן אבל רש"י פי' קרוב ליקצר וצריכים עדיין לקרקע וערש"י שם ושם י"ד ב' ד"ה לאכילת פירות כו' ועתוס' דב"ב מ"ב ב' ד"ה שבח כו' ובב"ק צ"ה ב' ד"ה שבח כו' ור"ת פי' שם ושם כפי' הרז"ה והרשב"א ע"ש ושם וכן פי' תוס' והרבה מפרשים וראייתם מכתובות נ"א א' ס"ס כל העומד ליגדר כו' ומשם פ' דכ"ד הצריך לקרקע כקרקע ובא"צ לאו כקרקע ועתוס' שם ובשבועות מ"ג א' אבל הרמב"ם והר"י הלוי כ' דל"ד ומחלקי' הרבה חילוקים וכמש"ל סי' צ"ה ס"ב והרז"ה והרשב"א יש להם שיטה אחרת ומפ' שבח המגיע לכתפים מחמת עמל כו' ולפיכך פסקו דאפי' בצריכין אינו גובה וע' בבעל המאור שם ובמלחמות ובמ"מ פכ"א הל' ב':

י **ואם רוצה כו' אבל כו'**. לשיטת הגאונים באפותיקי אפי' מסיק שיעור ארעא לחוד גובה השבח יתר על ההוצאה כמ"ש בגמ' שם ועוד שגובה כל היתר על ההוצאה ואינן חולקין הוא ולוקח דלאו משום דאקני משתעבד דהא המלוה לא נשתעבד לו יותר על חובו אלא משום דאמר ארעאי אשבח ובמסיק שיעור ארעא ושבחא נוטל כל השבח בלא הוצאה לשיטתם דא"צ להחזיר ההוצאה כיון שהמוכר חוזר לו הכל וכמ"ש בגמ' תדע שכן כו' וכפי' תוס' שם כנ"ל והלוקח נוטל הכל מלוה וב"כ בהגה לקמן וכמ"ש שם

והרמב"ם אע"ג דלא ס"ל תי' דגמ' שם מ"מ ס"ל דבאפותיקי נוטל הבע"ח כל השבח היתר על ההוצאה ואינו חולק הלוקח עמו בשבח שכ' שם בהלכה ו' היתה השדה אפותיקי כו' ונתקשו הראב"ד ומ"מ שם אבל הוא ב' לפי שיטת הגאונים שאין נותן לו הוצאה בחצי שבח וכמש"ל בהגה וי"א דאין כו' וכ"כ הרמב"ם שם בראש הפרק אלא שאח"כ כ' הורו חכמים גדולים כו' ולא החליט שם בהחלטה גמורה אלא שכ' ודברים של טעם כו' וכ' כאן לשיטת הרי"ף והגאונים דחצי נוטל בלא הוצאה כיון דמסיק שיעור ארעא ושבחא וחצי של הלוקח כיון שעשאו אפותיקי לוקח השבח היתר על הוצאה וממילא לשיטתו נותן ללוקח כל הוצאה ולוקח כל השבח היתר על ההוצאה. וב"י לפי שלא הבין דבריו כמ"ש הראב"ד ומ"מ השמיטו וגם שיטת הגאונים דאפי' לא מסיק כו' וכנ"ל ג"כ לא כ' דס"ל כשיטת הרמב"ם לקח שיטה אחרת כאן וכמ"ש המ"מ שם ושטה אחרת י"ל שלא יפה כח האפותיקי כו' אלא שיכול לסלק הלוקח בדמים כו' ע"ש דנמצא אין חילוק בין אפותיקי או לא לענין גביית השבח אבל לקמן בס"ו העתיק דברי הרמב"ם בענין האפותיקי ודלא כשטה האחרת עמש"ש:

(ליקוט) ואם רוצה כו'. כ' כשיטה אחרת שכ' המ"מ שם סוף הל' ו' שאין חילוק בין אפותיקי או לא אלא לענין זה לסלוקי בזוזי וכפשטא דגמ' הניחא למ"ד כו' וכן הבינו תוס' אבל הרי"ף מפ' קו' הגמ' כקו' התוס' דלמה יטול השבח כלל וכ"כ תוס' שם ולפי המסקנא כו' וכ"כ ש"פ וכ"כ הרמב"ם שם הל' ו' שבאפותיקי נוטל חצי שבח בלא הוצאה וחצי נוטל ומחזיר ההוצאה והוא כשיטת הרי"ף שבמסיק שיעור ארעא ושבחא א"צ להחזיר הוצאה אלא לפי מאי דקי"ל דמשום דאקני נוטל רק חצי השבח נמצא שנוטל חצי שבח האחר מחמת אפותיקי וא"כ ע"כ מחזיר מזה החלק ההוצאה ודבריו נכונים לשיטת הרי"ף אבל לשיטתו מחזיר מכולו ההוצאה ומ"מ מלא אסיק אלא שיעור ארעא לא דבר כלום כי התחלת דבריו במסיק שיעור ארעא ושבחא כמש"ש בראש הפרק כיצד כו' ע"ש ע"כ):

יא **ב"ח שטרך כו'**. כמ"ש בב"ב י"א א' אין חולקין כו' זה הכלל כו' ושם ק"ג ב' מה הוא מחזיר כו' שאם שייר כו' וז"ש אם ירצה כו':

יב **וי"א שה"ה כו'. כנ"ל ועש"ך**:

יג **ודוקא כו'. כנ"ל לשיטת הגאונים**:

יד **אף כל השבח כו'. ר"ל שני דברים א' שגובה השבח אע"ג דלא מסיק כו' ועוד שאינו חולק השבח עם הלוקח. וכאן צ"ל ההג"ה שבסוף הסי' וי"א דזה דוקא כו' וכצ"ל וזה דוקא כשלא כו' ור"ל שמשתכר במה שעשאו אפותיקי שא"צ לחלוק השבח עם הלוקח**

ומשתכר במסיק כו' שא"צ ליתן ההוצאה ודלא כהרמב"ם לשיטת הגאונים דמחצי של הלוקח צריך ליתן ההוצאה ללוקח וע' בהשגות שם:

טו **ואם שבחה כו'**. וכן ביתומים כמ"ש בס"ד וכנ"ל מגמ' דבכורות:

טז **וי"א כו'. כנ"ל:**

יז **אא"כ עשאו כו'**. ר"ל כמ"ש בס"ו דבאפותיקי נוטל השבח היתר על ההוצאה וא"כ בשבחא דממילא נוטל הכל וכן במתנה דדין א' להם וכמש"ל בס"א וה"ה בלקוחות אפי' לא מסיק אלא שיעור ארעא לחוד נוטל כל השבח כנ"ל וכ"ש במסיק שיעור ארעא ושבחא דאף לשיטת הרמב"ם נוטל הכל אלא דלהרמב"ם אף בלא אפותיקי נוטל הכל וז"ש המ"מ שם בר"פ כ"א כ' הרשב"א ז"ל אין הגאונים ז"ל מודים בדבר זה כו' אלא בדשוויא כו':

יח **ואם קבל כו' ולוקח כו'**. כמ"ש בגמ' שם תדע כו' אלא מעתה כו' וכמ"ש תוס' שם כנ"ל:

יט **וכן יתומים כו' ויש חולקין כו'**. כמ"ש בפ' המקבל (בבא מציעא ק"י ב)' יתומים אמרו כו' ונלמד ג"כ ממקבל מתנה כנ"ל וכמ"ש תוס' שם ושם בתחלה ודלא כמסקנת תוס' בתירוצם שכ' דביתומי' במסיק שיעור ארעא ושבחא ולא עשאו אפותיקי גובה כל השבח בלא הוצאה כמו מלוקח אלא דבעשאו אפותיקי גרע דאז צריך להחזיר ההוצאה כמו יורד שלא ברשות ע"ש וכ' כן מסוגיא דבכורות וכבר דחאה הרא"ש בפ"ק דב"מ כנ"ל:

כ **דאז כו'**. ר"ל בשבח דממילא נוטל הכל כנ"ל:

כא **שמחמת הוצאה. כשיטתו**. ולשיטת הגאונים והג"ה בעשאו אפותיקי וכמש"ל:

כב **וי"א דאם כו'**. וכמ"ש שם בגמ' סבר כו' ה"נ כו' משא"כ בלא עשאו אפותיקי כיון שיכולים לסלקו בזוזי ועתוס' דב"ק צ"ו א' ד"ה הא כו' ובכה"ג אף בשבח דממילא לשיטתם:

כג **הביאו כו'**. אף לשיטת הרמב"ם מ"מ ס' הגמ' קיימת דבאפותיקי אמר ארעאי אשבח וכ"מ מדאמ' שמואל שלשה שמין כו' ובע"ח ללוקח כו' ובע"ח ליתומים ובחדא מחתא מחתינהו ובאפותיקי מיירי דאמר שמין דאל"כ יכול לומר הב לי גריווא דארעא כו' כמ"ש שם בגמ' וכן הרי"ף שכ' בשם ואיכא מ"ד הא דשמואל שינוייא דחיקא הוא ולא סמכינן עלה ולעולם כו' מ' אף דלא מסיק שיעור ארעא ושבחא:

כד **ומעלה אותו כו'**. כמ"ש שם שלשה שמין כו' כנ"ל:

כה **וי"א דזה כו'**. עבה"ג וכנ"ל והייתי יכול לומר דמקומה בסוף הסי' אלא עשאו אפותיקי וכדעת תוס' אבל ממה שלא הזכיר זה בסס"ב ע"כ מקומה שם ועוד דדעתו

תוס' דעת יחידה וכל הפוסקים חולקים עליהם ומשוים למתנה וגם תוס' היו סוברים בתחלה כן אלא מחמת קו' דחקו עצמם וכבר דחאה הרא"ש בפ"ק ואע"ג שבפ' המקבל כ' כסברתם כ'. שם בסופו ולעיל בפ"ק הארכתי בזה ורומז מה שסתר סברתם ולכן גם הטור לא הזכיר סברתם. ולשיטת הגאונים ביתומים ומקבל מתנה בין מסיק שיעור ושבחא בין לא מסיק אלא שיעור ארעא לחוד בלא עשאו אפותיקי אינו גובה מהשבח כלום בין מחמת הוצאה בין ממילא ובעשאו אפותיקי גובה כל השבח דממילא והשבח היתר על ההוצאה:

סימן קטז

א **ואין הבע"ח כו'**. ר"ל דבשלא באחריות צריך ליקח הרשאה כמש"ל בס"ב משא"כ כאן דגובה בכח אחריות המכירה וזהו החילוק לוקח באחריות או לא ואפי' בעדים אמרו בב"ב מ"ב א' שגובה ממשועבדים ואמרו שם והא רב כו' מלוה אזביני קא רמית כו' ואם איתא הא גובה בהרשאת מלוה:

ב **ואם כו' וכן כו' או כו'**. כמ"ש בב"מ שם אכ איקום כו' זביני אילין ר"ל דמי המקח אפי' הוזלה אינון ר"ל שיעור שויו של השדה אפי' לא לקחה אלא בפחות ושבחיהו אפי' הוקרה כמש"ל ריש סי' קט"ו. אבל אינו מוכרח די"ל זביני אילין אינון חדא מילתא שיעור שויו של השדה ועש"ך סק"ג:

ג **וכל הדין כו'**. שהרי דין בע"ח לו כי"ל אלא שא"צ דאקנה כנ"ל:

ד **י"א דדוקא כו'**. ערש"י בב"ב שם ד"ה מאן דזבין כו' משא"כ במתנה:

ה **והא דטורף כו'**. כמ"ש שם קס"ט א' שאין כותבין שני שטרות כו' דלמא כו' ובכתובות ט"ז ב' וליחוש דלמא מפקא עדים בהאי ב"ד וגביא והדר מפקא לה לכתובה כו' ושם אם יש עדים וליחוש דלמא מפקא עדי הינומא כו' והדר ומפקא עידי הינומא כו' ואמר שם שכותבין שובר ובב"ב שם אמרוה רבנן כו' זאת אומרת אין כו' א"ל בעלמא כו':

ו **ומ"מ ב"ד כו'**. דללוה עצמו אין חשש כמ"ש בכתובות ובב"ב שם דכותבין שובר. וכמ"ש בב"ב קע"א ב' דקי"ל דכותבין שובר ואין לחוש לשטר דכשיבא לגבות מהלוה יטעון שכתב לו שטר וב"ד כותבין שטרא בלא שטר וז"ש כותבין לו האיך כו' ר"ל שכותבין שטרא שלא בשטר:

ז **אם לקח כו'**. דאפי' הוא עצמו אין יכול לחזור וללות בשטר שנמחל שיעבודו כנ"ל בסי' מ"ח:

ח **אבל קודם כו'**. כמ"ש בכתובות צ"ה ושאר מקומות נכתבו הרשאה כו':

ט **אבל כו'**. שזה החילוק בין אחריות:

סימן קיז

א **לבע"ח או לאשה בכתובתה**. ממ"ש תניא אידך העושה שדהו כו' ופי' הרי"ף בתשובה שמיירי באפותיקי סתם וכמ"ש בירושלמי פ' בתרא דשביעית וכמ"ש למטה:

ב **אבל כ"ז כו'**. ממ"ש ושטפה נהר דוקא וז"ש אבל כ"ז כו' אע"ג דהמלוה יכול לגבות ממקום אחר אפי' כשהיא בידו כמ"ש הר"ן שם מ"מ נקט לאשמעינן דהלוה א"י לסלקו יעוד ממ"ש רשב"ג שם אשה אינו גובה כו' מ' בהדיא דא"י לסלקו בשאר נכסים ואף בע"ח וכן לת"ק אשה ובע"ח דגובין משאר נכסים היינו משום דמכר כמ"ש בירושלמי שם המשעבד שדה לאשתו והלך ומכרה אם רצה לגבות ממנה משאר נכסים גובה חברייא בעיין לא תגבה אלא מנכסים משועבדים א"ל ר' יוסי בני חורין לפניה ואת אמרת משועבדים מתני' בשלא אמר לא יהא לך פרעון אלא מזה אבל אם אמר לה לא יהא לך פירעון אלא מזה אינו גובה אלא ממנה אלמא אע"ג דמיירי באפותיקי סתם מ"מ אי לאו דמשועבדים היתה צריך לגבות ממנה וגם מ' דאפי' המלוה אין יכול לגבות ממקום אחר דלא כהר"ן ודברי הר"ן לקוחים מן הרשב"א שם בחידושיו מהתוספת' דכתובות רשב"ג אומר העושה שדהו אפותיקי לכתובת אשה ומכרה לאחר ידה על העליונה רצתה גובה ממנו רצתה גובה משאר נכסים אבל אין ראיה לשם דדוק' במכר ואדרבה מוכח להיפך מדקא' ידה על העליונה ול"ק סתם שיכולה לגבות מלוקח ומאי אשמעינן הא בלא"ה יכולה לגבות משאר נכסים אלא דוקא בכה"ג וכן הרשב"א שם לא אמר אלא במכר ע"ש וכ "מ פשטא דגמ' ושטפה נהר וכן במכרו כנ"ל ואמרו בירוש' שם דשטר שיש בו אחריות משמט דא"ר בא בשם רב ייחד לו קרקע משמט לא אמרו אלא ייחד לו כו' ואמרי' בב"ק דעשה עבדו אפותיקי ומכרו בע"ח גובה ממנה וכד מיתומים:

ג **רק במעות**. אפי' באפותיקי מפורש טור וכ"כ כל הפוסקים דדוקא בלקוחות אמרי' בפ"ק דב"מ דא"י לסלקו באפותיקי מפורש וכן ביתומים כמש"ל סי' קט"ו אבל בבע"ח עצמו לא וראיה ממ"ש בגטין שם מי שחררו א"ר רבו ראשון שורת כו' כדרבא כו' ומיירי באפותיקי מפורש כמ"ש תוס' שם ד"ה במזיק כו' ועתוס' שם ד"ה הקדש. וקשה לר"ת ואור"י דרבא לטעמיה כו' ואם איתא דא"י לסלקו אפי' רבא מודה דלמפרע הוא גובה כמ"ש כיון דה"ל זוזי כו' ובתוס' שם ובפ' המניח אמר הקדישו כו' דכיון דא"י לסלקו בזוזי כו' אלמא דאין הקדש מפקיע מידי שעבוד אלא במקום דיכול לסלקו ומדמי הקדש ושחרור בהדדי וכ"ש באפותיקי סתם דאפי' הלוקח יכול כמ"ש בב"מ שם בשעשאו

אפותיקי דח"ל לא כו' והוצרך לאוקמי באפותיקי מפורש:

(ליקוט) **רק במעות**. עמ"ש שם בשם הטור דאף באפותיקי מפורש כן וראיה ממ"ש בפ"ק דב"ק ופ"ק דב"מ ראובן שמכר כו' ולא מצי למימר לאו בע"ד דידי את והקשו בתוס' למאי נ"מ ותי' ברא"ש פ"ק דב"מ והרשב"א והרא"ה ומ"מ וכל הפוסקים דמיירי באפותיקי מפורש דלוקח א"י לסלקו ושאר כל התרוצים שתי' סתר הרא"ה בב (ע"כ):

ד **ויש חולקין**. ממ"ש בגטין שם תניא אידך כו' וערש"י ותוס' ד"הגובין כו' ומדיכול למכור לכתחלה ש"מ דיכול לסלקו אבל הר"ן אזיל לשיטתו שפי' שם גובין אם מכרו וכן פי' כל המפ' וכמ"ש בירושלמי:

ה **ואם מכרה כו'**. דוקא מכרה כנ"ל:

(ליקוט) **ואם מכרה לאחר כו'**. אבל הוא עצמו יכול לסלקו וערא"ש פ"ק דב"מ סל"ח ונ"מ כו' וכ"כ הרשב"א בפ"ק דב"ק והמ"מ וענ"י בב"ק שם בסוגיא הנ"ל ראובן שמכר כו' וא"ת למה איכפת כו' (ע"כ):

ו **עשה שדהו כו' אבל כו'**. כ"כ תוס' בב"ב מ"ה ח' ד"ה אי דאית כו' דאפותיקי מפורש הוי כמוכר שלא באחריות ועתוס' בב"מ י"ד ב' ד"ה ושמואל כו' ובה"ת בשמ"ג חולק וכ' דאפי' נמצא שאינו שלו אינו גובה משאר נכסים מכח קו' תוס' דב"ב שם וז"ש י"א:

ז **עשה שדהו כו'. גמ' שם תניא אידך ופ' כת"ק ופי' הרי"ף בת' שמיירי באפותיקי סתם וכ"ה בירושלמי דשביעית שם המשעבד שדה לחבירו והלך ומכרה ר' אחא אמר מכורה לשעה ר' יוסי אמר אינה מכורה לשעה כו' תני הכותב שדה אפותיקי לאשה בכתובת' ולבע"ח בחובו ומכרה ה"ז מכורה והלוקח יחוש לעצמו מתני' בשאמר לו יהא לך פרעון מזו מה פליגין בשאמר לו לא יהא לך פירעון אלא מזו והברייתא היא דברי ת"ק הנ"ל ובפ' אלמנה לכ"ג הל' ח' ר' יעקב בר אחא אמר בעבדי צאן ברזל פליגין ר' יוחנן אמר מכרן אין מכורין א"ל ר' אלעזר אוכלין תרומה מכוחו ואת אמרת מכרן אינן מוכרין כו' מה פליגין בשמכרן לעולם או בשמכרן לשעה כו' נשמעיניה מן הדא העושה שדהו אפותיקי לאשה בכתובתה ולבע"ח בחובו מכרה ה"ז מכורה והלוקח יחוש לעצמו רשב"ג אומר לאשה בכתובתה אינה מכורה שלא עלה על דעת שתהא אשה מחזרת על בתי דינים אמרו אתיא דר"א כרבין דר' יוחנן כרשב"ג הוי בשמכרן לשעה אינן קיימין אבל אם מכרן לעולם ד"ה אינן מוכרין והביא הרי"ף שם בקוצר וז"ש וכשיבא כו' בד"א כו' ופי' הר"ן ומ"מ דבשני דברים נשתנה אפותיקי אפי' בסתם דמכרו ממכר עולם אינה מכורה והשני דאפי' לשעה אם לא ימצא בני חורין אפי' יש משועבדין שנמכרו אחר זה אפ"ה גובה ממנה וז"ש אם לא ימצא וז"ש בירושלמי והלוקח יחוש כו' ועבה"ג ועתוס'**

בב"מ י"ד ב' ד"ה תריץ. וא"ת אדרבה כו' וי"ל כו' אך קשה כו' ויותר יש להקשות הא ע"כ באפותיקי מיירי ככ"ל אבל כמש"ל דאף באפותיקי סתם גובה ממנה א"כ יכול להיות באפותיקי סתם ואינו גובה השבח אלא מחמת דאקני דדוקא באפותיקי מפורש אמרו שם שגובה מחמת יורד לשדה חבירו כמ"ש הב"ע כגון כו' ועתוס' בב"ב קנ"ז ב' ד"ה גובה כו' וצ"ל ע"כ באפותיקי סתם כנ"ל והא דלא אוקים באפותיקי מפורש כקו' תוס' הנ"ל דהברייתא הנ"ל מפרש מתני' דר"פ הנזקין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות כו' ומפ' לאכילת פירות בגזלן כמ"ש בפ"ק דב"מ י"ד ב' משום דבע"ח ל"ל פירי ואם איתא דבאפותיקי מפורש אפי' בע"ח איתליה פירי למ"ש הרא"ש שם והטור סי' קט"ו ובדין יורד לשדה חבירו שלא ברשות וכ"מ בירושלמי דשביעית שאמר לא תגבה אלא מנכסים משועבדים א"ל ר' יוסי בני חורין לשניה כו' דוקא משום דבני חורין לפניה ומ"ש שם המשעבד שדה לחבירו והלך ומכרה ר' אחא אמר מכורה לשעה כו' ר"ל אם מכרה לשעה היא מכורה וע"ז אמר תני הכותב כו' ושם מיירי במכרו לשעה מתני' בשאמר כו' ולכך פ' כת"ק אע"ג דר' יוחנן ס"ל כרשב"ג מ"מ מדפריך ממילתיה דת"ק ורב אחא ור' יוסי פליגי אליביה:

ח **אבל רוב כו'**. גם הרמב"ם מודה לזו דהרמב"ם לא איירי אלא באפותיקי סתם ולא חידש אלא מ"ש דקיים עד שעת טירפא אף במכרן לעולם אף במפורש וכ"ש בסתם שהם מפרשים מ"ש בירושלמי דיבמות אבל מכרן לעולם לא קאי אלא אעבדי נכסי צ"ב דרישא אבל באפותיקי אפי' במפורש אין חילוק ומ"ש בירושלמי דשביעית ר' אחא אמר מכורה לשעה כו' מיירי במכרן לעולם אלא דפליגי אם המכר בטל לאלתר או קיים עד שעת טירפא וכ' הרמב"ן כיון דאנן לא קים לן הלכתא כמאן המכר קיים עד שעת גובייתא ופלוגתייהו באפותיקי מפורש כמ"ש בירושלמי שם כנ"ל. ומ"ש דאפי' יש כו' כמ"ש בירו' שם המשעבד שדה כו' בני חורין לפניה כו' אבל אם אמר כו' אינו גובה אלא ממנה כנ"ל:

(ליקוט) **אבל רוב כו'**. ובזה תי' נ"י בפ"ק דב"ק מש"ש א"א ראובן כו' באחריות כו' עלי דידי הדר והקשה א"כ אם יש לו ב"ח האיך גבי מלוקח ותי' דמיירי שעשאו אפותיקי מפורש (ע"כ):

ט **משכונא אם כו'**. ממ"ש בב"מ ס"ז ב' האי משכנתא באתרא דמסלקי כו' ולא הוי כמשכונת מטלטלין דאין שביעי' משמט עתוס' שם:

י **וכן שאר מטלטלין כו'**. שם מכר לו טלית כו' מ"ט מטלטלי נינהו כו' אפי' עשאן כו':

יא **ואפי' עשאם כו'**. ואע"ג דכתב ליה כו' אפי' עשאו כו' ומדקאמר דכתב מ' דבשטר מיירי ועבה"ג:

יב **ואפי' ידע כו'**. עבה"ת שלמד ממטלטלי דיתמי דלא גבי בע"ח משום דלא סמיך עלייהו אע"ג דביתומים ליכא למימר טעמא דלא ידעי. ול"נ עוד ראיה דמצינו דאפי' באפותיקי ל"ג מיתומים ועתוס' דב"ק י"א ב' ד"ה כגון. והשתא גבי כו' ואע"ג דמיתמי כו' ואם איתא דכל היכא דל"ש קלא כגון דידע אפי' מלקוחות גובה כ"ש ביתומים ולפי פי' תוס' בשורו אפותיקי אפי' מיתומים לא גביא:

יג **וכן לענין קדימה כו'**. דהא אפי' במקום דבע"ח גובה מלקוחות כגון בקרקע פליגי ת"ק ובן ננס אם קדם וגבה אם גבה וכן בב"ק ל"ד א' ש"מ בע"ח מאוחר כו' אע"ג דמכרו אינו מכור כמ"ש שם ואף דקי"ל כמ"ד מה שגבה לא גבה מ"מ לא עדיף ממכר:

יד **אפי' מפורש**. מדלא חיישי' בב"ב שם לאפותיקי מפורש וממ"ש בב"ק ל"ג ב' שאני התם דכמאן דעשאו כו' והאמר רבא כו' והא שור דכאפותיקי מפורש הוא ועתוס' שם ל"ו א' ד"ה ור"ע כו':

טו **בשטר**. כנ"ל בס"ג ומוכח ג"כ מב"ק שם לפי מאי דאמרי' בפ"ק דערכין ז' א' דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי וכ"ש לפי מאי דקי"ל שעבודא דאורייתא ועבפ"ק דקדושין י"ג ב' ועבב"ק ח' א' תוס' ד"ה כולן כו' א"נ כו' ועהג"מ פ' י"ט ממלוה ס"ק ב':

טז **והוא כו'**. דאז כמקרקעי דמי כמ"ש בב"ב שם ואפי' בלא אפותיקי עבה"ג:

יז **אפי' בסתם**. ערש"י בב"ק י"א ב' ד"ה אפותיקי וכ"ה כל סתם אפותיקי:

יח (ליקוט) **עבד כו'**. כרשב"ג וכ"מ הסוגיא דב"ק ל"ג ב' הא נמי רבה וכיון דלא קי"ל כרבה כמש"ש צ"ח ב' הוה עובדא כו' כ"ש בזה (ע"כ):

יט **אע"פ שכתב כו'**. עתוס' שם ד"ה במזיק כו':

כ **מזמן זה כו'**. עבה"ג:

כא **ע"ד שיקבר כו'**. סנה' מ"ח ב' תרגמה עולא כו':

כב **אבל קדושת כו'**. ממ"ש בעירוכין כ"ג ב' המקדיש כו' ועתוס' שם ובשבועות מ"ב ב' ליפרע מנכסי הקדש ובב"ב קע"ד ב' ש"מ שהקדיש כו' וצ"ל דרבא מיירי בקדושת הגוף וכמ"ש בכתובות נ"ט ב' שאני קונמות כו' וכדרבא כו':

כג **אלא יפדנו כו'**. עירוכין שם:

כד **ודמי כו'**. רש"י שם וכ"מ מדקאמר מוסיף עוד מ' שמוסיף על החוב:

כה **ואפי' בקדושת כו'**. דאל"כ יאסור כל אדם על בע"ח בקונם וכמ"ש בכתובות שם וכמ"ש שם ונקדשו מהשתא אלמוה רבנן וה"ה דאלמוה רבנן לשעבודא דבע"ח דל"ד לבעל דמצינו דג"כ באשה אלמוה רבנן כמ"ש שם ע' א' וכיון דמשועבד לה היכי מצי

מדיר כו' ודוקא בקונם דלא אסר אלא לדידה אלמוה רבנן אבל במה שאסר על כ"ע לא כההיא אצטלא לא אמרי' דאלמוה רבנן לשעבודא דאשה:

כו **ויש חולקין**. וכ' דמנדין אותו עד שישאל על נדרו ומצינו דבמקום דאמרי' אלמוה כו' אפי' בכעין הקדש אמרי' דהא שיחרור הוא כעין הקדש כמ"ש רבא ואמרי' בב"ק צ' א' אלמוה דאמרי' שם לימא דרבא כו' לא דכ"ע כו' והכא כו' ועתוס' שם ד"ה אלמוה כו':

סימן קיח

א **לוה כו'**. עבה"ג ושם ועוד תניא כו':

ב **זא"ז**. דוקא כמ"ש בב"ק ח' א' ת"ר מכר כו' ע"ש:

ג **וה"ה לאשה: בכתובה. כפרש"י שם. ותוס' שם חולקין באשה ועבא"ע סי' ק' ס"ג**:

ד **אבל כו'**. דל"ל הנחתי:

ה **ואם הראשון כו'**. דלא כפי' הרמב"ם שפי' מ"ש שם תנא וכן בע"ח ושני לקוחות כו' בכה"ג וכ' לראשון שטורף מנוקח שני ולוקח ראשון טורף מבע"ח שהרי כתב לו וחוזרין חלילה והקשה עליו הראב"ד דיכול לוקח שני לומר אי שתקת כו' כמ"ש שם ק"ט ב' והמ"מ הקשה עליו ממ"ש בפ"ק דב"ק מהמכר ראשון לשני כו' דכי זבין לוקח שני אדעתא כו':

ו **מכר הלוה כו'**. שם וכפרש"י:

ז **והוא כו'**. ערש"י שם:

ח **וכן הדין כו' וכן כו'**. כ"פ הראב"ד שם והיא בנויה על מ"ש במתני' ר"פ הנזקין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ופי' בפ"ק דב"מ לאכילת פירות כיצד כו' וזהו הבבא ראשונה שהראשון טורף משני. ובב"ב קנ"ז ב' לשבח קרקעות כיצד כו' ועתוס' שם ד"ה גובה. א"נ כו':

ט **אפותיקי**. ואפי' בסתם ועמ"ש בסי' קיז ס"א:

סימן קיט

א **בבת אחת**. דבזא"ז ולקח זבורית באחרונה לא מצי לגבות מלוי כמ"ש בגמ' שם מה מכר ראשון לשני כו' וכיון דאלו אתי כו' יהי"ל לגבות מזבורית של שמעון מ"מ שם ובעה"ת ש"ד ח"ז וטור וז"ש למטה אבל אם קנאם זא"ז כו' ועתוס' בכתובות צ"ב א' ד"ה ראובן כו' ול"נ כפי' הקונטרס דדוקא כו' ועסמ"ע ס"ק ט' ועמ"ש בס"ה:

ב **אפי' לא כו'**. עסמ"ע. וערש"י בכתובות שם ד"ה רצה כו' וכן מ' דלשון רצה הוא במקום שיש לו טובה יותר וע"כ צ"ל דגובה מעדית של שמעון:
(ליקוט) **אפי' לא נשאר כו'**. הרא"ש ע"ש ועמש"ש (ע"כ):

ג **וי"א דגובה כו'**. עסמ"ע וכ' בלשון י"א משום דלכאורה מ' מהגמ' להיפך דקא' אבל זבן עדית וזיבורית כו' דק' אי הניח בינונית גבי לוקח ראשון ל"ל טעמא דלהכי טרחי כו' אפי' אם היה לוקח בינונית דחזיא ליה הא אמר ובינונית נמי לא אמרן כו' אע"כ צ"ל בדלא שבק אלמא אפי' זבין זיבורית אין לגבות מלוקח שני אם נשאר עידית ביד ראשון וכ' הרשב"א בחידושיו שם דלעולם בדשבק וצ"ל להכי טרחי כו' דאי לאו הכי מצי בע"ח לומר אם היה הזיבורית הייתי יכול ליקח הזיבורית דנכנס תחת הבעלים וכמ"ש שם ז' ב' א"כ נעלת דלת בפני לווין משא"כ בדזבין בינונית ושבק בינונית דכוותה דמצי א"ל מה מכר ראשון כו' ושמעון היה יכול לדחותו אצל הבינונית ששייר וכמש"ל סי' ק"ב ס"ב היו לו שלשה כו' אם חפץ המלוה כו'. אבל לדעת הרא"ש והג"ה שם שאף בזיבורית א"י לכופו א"כ הדק"ל וצ"ל דלא כהגה שבכאן וז"ש וי"א שהש"ע כ' אם לקח עדית או זיבורית כו' וכן אם נשאר בינונית כו' מכלל דרישא אפי' לא נשאר בינונית:

ד **לוה שהתנה כו'**. דלא עדיף מנזקין ששיעבודו מן התורה בעדית וכמ"ש שם כולן גובין מן האחרון וערש"י ד"ה מן האחרון ותוס' ד"ה אין כו' ובגמ' שם א"ה בנזקין כו' ובגטין נ' א' שט"ח היוצא על היתומין כו' וכ"ש ללקוחות וקי"ל כוותיה כמ"ש הרי"ף שם ושם והתני אברם חוזאה כו' ואפי' לרבא שם דוקא ביתומים אבל בלקוחות מודה מהא דב"ק כנ"ל וכמ"ש הרא"ש שם בב"ק והא דאמר הכא דנזקין שקלי בזיבורית ב"ח כו' היינו כדר' נחמן כו' וגם רב אלפס ז"ל כו' והראב"ד והר' יונה ז"ל חלקו בין יתומים ובין לקוחות ואפי' רבא כו' וכ' הבעה"ת ש"ד ח"ה משום דלקוחות כערבין הם ותנן לא יתבע כו' ועבה"ג וערשב"ם דפ"ג דב"ב מ"ז א' ד"ה ואמרי לה כו' אבל בערב סתם כו' כדקי"ל כו' וכ' ומצינו דלקוחות חמירי מיתומים כמו בנאמנות מפורש ומלוה ע"פ כו':

ה (ליקוט) **מי כו'**. עמש"ש במ"א דהרמב"ם סתם דניזקין גובה ממשועבדים דס"ל שעבודא דאורייתא וכשיטת הרי"ף אבל בי"ד סי' ש"ה סט"ז פ' בטוש"ע כשיטת התוס' דאינו גובה וע"ל משו"ש (ע"כ):
(ליקוט) **וגובה כו'**. אבל תוס' והג"א פ"ק דב"ק שם ס"ג כ' דאינו גובה אלא כשעמד בדין וכשיטתם בפ"ק דקדושין דמ"ש ר"פ שם הלכתא קאי אנזקין וכ"ד ש"פ אבל הרשב"א כ' דבכ"ע גובה וכשיטת הרי"ף דשם ג"כ מיירי בבע"ח ושיעבודא דאורייתא ע"ש (ע"כ):
(ליקוט) **וגובה כו'**. כשיטת הרי"ף דשיעבודא דאורייתא אבל צ"ע דא"כ הא דקי"ל

עבדים כקרקע דמי וער"ס שס"ג וקי"ל כר"ן בפ"ק דב"ק דכמטלטלי דמי שכן פסיק גמ' בפי"נ ולכן פ' הרי"ף בהא דר"ס שס"ג דלא כרב אבל לא קי"ל כוותיה כמש"ש וע"כ צ"ל לתי' תוס' בב"ק י"ב א' ד"ה אנא כו' וכ"כ ש"פ וכן הקשה הרשב"א שם אבל שם צ"ז א' תי' דאף למ"ד דאורייתא תיקנו שלא לגבות מהיתומים כמו שתיקנו במטלטלין משום דניידי (ע"כ):

(ליקוט) **וגובה כו'**. וכ"כ רי"ו נל"א סוף ח"א כי קי"ל שעבודא דאורייתא כדברי הגאונים וא"צ עמד בדין דנזקין קלא איתי להו וכמש"ש ל"ג ב' וכ"כ רשב"א (ע"כ):

ו **יש מי כו'**. כמו באבדה כו' בכתובות ק"ט ב' ובבכור בב"ב קכ"ז א' ופדיון בכור ושני יב"ש בבכורות מ"ח א' וככתובות נ"ד ב' הנהו תרי שטרי כו' ואפי' למוקדם דוחה בטענה דהנחתי לך כו' וה"ה כאן וכמו שפי' שם בשטרי הלואה דלא כרש"י שם וכמש"ל סי' מ"ג סכ"ג ומ"ש בב"ק שם השתא לשלשה דאיכא למימר כו' פי' כיון דלאו בירושלים יתבינן כו' לא חיישי' דלמא כתב ומסר לאחד תחלה או בשטרי אקנייתא וכמ"ש בכתובות צ"ד ב' כתב לאחד ומסר כו' מ"מ כיון דזמנם ביום א' לא חיישי' דלא שכיח כ"כ וכמ"ש שם דשמואל דס"ל כר"א דאמר עדי מסירה כרתי שודא דדייני כאן היא שודא דרבנן ותקנתם שיהיו נכנסים תחת הבעלים וכן לרב דאמר חולקין ג"כ אוקמי אדינייהו אבל מכרן זה אחר זה בכמה ימים ואין בהן זמן ודאי דיש לכ"א לדחות כנ"ל. וא"כ דברי טוש"ע כאן צ"ע שכ' יש מי שאומר כו' ויש כו' הא ביום א' גם הרמב"ן מודה כנ"ל גם מ"ש ס' שניה בשם ר"י בעל התוס' והוא דברי תוס' שם ד"ה דאיכא למימר גם הרמב"ן הביאו וכ' שמסכי' לדבריו וז"ל בבעה"ת שם ש"ד ס"ח וההיא דגרסי' בפ' ארבע אבות בב"ק לשלשה בני אדם כו' דוקא קאמר כאחד כגון שהיו יוצאין שטרות ביום א' ממש כו' כלומר דכיון דלאו בירושלים כו' וכ"פ בעל התוס' לשמועה זו כמ"ש ושאלת בעה"ת לרמב"ן היתה בכמה ימים כמ"ש שם יש לפרש אם מכר נכסיו לג' ב"א זא"ז ואין בשטריהם זמן כו' ועב"ח ודרישה שדחקו עצמן מאד ודבריהם דחוקים וגם הלשון צ"ע שהרי שלשתן כו' לא חל כו' הא ספיקו של הרמב"ן שמא מסר לזה קודם וא"ל דהתוס' לא חיישי לזה הואיל ביום א' נכתבו א"כ היינו דברי הרמב"ן ולכאורה מ' כפי מה שמפ' דברי תוס' משום דלא חל כו' דוקא היכא דליכא חששא דמסר וא"כ זה הדעת חיישי יותר מס' הראשונה והלשון להיפך וג"כ א"א לומר כן דא"כ מאי קאמ' דאיכא למימר חד כו' הא אין קדימה ביום א' וכמו שהקשה הרשב"א בחידושיו ופי' כנ"ל וכמ"ש הרמב"ן שהתוס' מפ' כפירושו ומדברי רש"י שם י"ל כס' זו ע"ש:

ז **וכתבו השעות**. כתובות צ"ג ב':

ח **ואם שטרו כו'**. תוס' שם ד"ה אין לו כו' וכ"כ כל הפוסקים ועסמ"ע ס"ק כ"ד וראיה ממ"ש בכתובות צ"ה א' כ' לראשון ולא חתמה כו' ומסקנא שם דאיבדה אף מראשון משום שיכול לומר הנחתי כו' וכמ"ש רש"י שם וכמש"ל סי' קי"ח ס"א ושם ומתני' דכתב כו' ואפ"ה אין יכולה לגבות אף מראשון דאל"כ לא היתה צריכה לטרוף משניה ואף שיש כתובה שניה אלמא דשעבודה על השני וע"ל סי' קי"ח ס"א אבל אם כתבו לראשון כו':

ט **ואם הניזק יפייס כו'**. שהרשות בידם כמ"ש בב"ק שם משום דא"ל טעמא מאי אמור רבנן כו' כדרבא כו':

(ליקוט) **ואם הניזק כו'** דהא אינו אלא משום תקנתא דלקוחות כמש"ש הרא"ש שם (ע"כ):

י **בד"א כו'**. שם הב"ע כגון כו':

יא **או קנאם כו'. שם השתא לשלשה כו'**:

יב **אבל אם כו'**. שם אלא פשיטא כו' האי נמי כו':

יג **י"א דאפי' כו'**. שם א"ה בנזקין נמי כו' ופי' הרא"ש והרשב"א בחידושיו ור"ח והרמב"ן במלחמות יע"ש ותוס' בכתובות דף ק"ט ב' ד"ה ורבנן כו' ע"ש דה"ה לבע"ח אלא יותר רבותא נקט דלא כתוס' שם. ושם בגמ' אלא הכא ביתמי כו' וא"כ ה"ה בקנה בבת א' דבמוכר חי דגובין כולם מזיבורית וכל הדינים הנ"ל בש"ע דוקא שמת אבל בחי בכ"ע גובין מזיבורית. אבל הרי"ף ורמב"ם השמיטו תי' דגמ' ביתמי וכ' אף במוכר חי וכ"כ בש"ע ותמהו כל המפ' עליהם והרמב"ן במלחמות שם בשם ר"ח כ' דההיא דדחינן לטעמא קמא דאי שתקית לאו דמסלקינן ליה לנזקין מעידית ובע"ח מבינונית בהא דחיתא קלישתא אלא דחינן מלמיהוי טעמא דתנא הכי וכ' הרמב"ן דודאי לאו טענה היא ואנן לא טענינן ליה ואם טעין הכי והם השיבו לכי תהדר טענתם טענה דאין זה מן הדין ולכך כי אתו לקמן מגבינן להו כדיניהם משום טעמא בתרא טעמא מאי אמרו כו' ומאי דמוקים בגמ' ביתמי לרוחא דמילתא דאפי' אם טעין ומ"ש בכתובות אי שתקת ואנן טענינן להו שם משום דא"ל אתינא מכח כו' ומה מכר ראשון כו' ע"ש ולכך השמיט הרי"ף משום דהכל אחר טענתם ואם לא טענו אז אין חילוק בין מת המוכר או חי ע"ש שהאריך וכלל הדבר דכאן אנן לא טענינן ליה וסוגיא דגמ' בדטעין הלוקח. והרשב"א בחידושיו כ' דאין יכול לומר אי שתקת אלא לאוקמי אדינייהו כמו באבדה דרך שדהו אבל לא לגרוע מדינייהו וסוגיא דגמ' כאן סברי דאפי' לגרוע אמרי' הכי אבל אנן לא ס"ל כן וכמ"ש ביבמות לימא בפלוגתא דאדמון כו' ר' אבא דאמר כרבנן אלמא דטעמא דרבנן משום דקם דינא אבל סוגייתינו ס"ל כר' ירמיה שם וכמ"ש שם ור' ירמיה א"ל אנא

דאמרי כו' אלמא לאו משום קם דינא אמרי' אי שתקת וקי"ל כר' אבא שם וכמ"ש הרי"ף שם דדחיה בעלמא הוא מאי דאמרי שם א"ל אנא אלא דפליגי בפלוגתא דאדמון ורבנן ע"ש וראיה דאפי' במוכר חי מדאמרי' שם ראובן שמכר כו' רצה מוה גובה כו' ולא אמרן אלא כו' כו' ואם איתא הא אלו הוי גבי שמעון הוי יכול לדחות אצל זיבורית ומה מכר ראשון לשני כו' כמ"ש שם ולס' י"א צ"ל דג"כ בדיתמי עסקינן אע"ג דאין דרך האמוראים לסתום אלא לפרש מ"מ י"ל דרבא גריר אבתרה דההיא ברייתא וסמכו הגמ' על הקודם. רשב"א בחידושיו וכ"כ תוס' בכתובות צ"ב ב' ד"ה אבל ועסמ"ע ס"ק ה' ועפ"ר כו' אבל כ' הרשב"א דזה דוחק וכ' הרמב"ן במלחמות שם הקשה דהא בב"מ ובכתובות שם דלאו אההיא ברייתא איתמר ולא הזכיר יתומים כלל:

(ליקוט) **י"א כו'**. כ"כ הרא"ש והרשב"א אבל תוס' ונ"י והג"א שם כ' דדוקא בכתובה לאוקמיה אדינא אבל נזקין ובע"ח גובין בבינונית ועתוס' דכתובות ק"ט ב' ד"ה ורבנן שכ' ב' הדיעות ע"ש (ע"כ):

(ליקוט) **י"א כו'**. אבל ר"ח כ' דההיא סוגיא דלא כהלכתא היא ועמ"ש בשם הרשב"א והוכיח ממ"ש רבא ראובן שמכר כו' רצה מזה כו' דתוס' דחקו דוקא במת המוכר וזהו לפי שיטת הרא"ש בב"ק שם דמ"ש א"ה בנזקין נמי דה"ה בבע"ח אבל לפי' תוס' שם דבבע"ח לא מצי למימר אתי שפיר במוכר חי (ע"כ):

יד **ואז יצטרכי**. ורואין כאלו הדר כבר וכמ"ש תוס' ביבמות שם ד"ה דא"ל כו' ע"ש ואנן טענינן להו מדקא' אלא ביתמי ול"ק דלא טעין:

טו **וה"ה**. כנ"ל:

טז **לקח בינונית כו'**. דלניזק אומר בהאי תקנת' לא ניחא לי וביתמי לשיטתו:

יז **הנזקין טורפים כו'**. וכפי שיטתם לדעת ההג"ה ביתמי ולש"ע אפי' המוכר חי:

סימן קכ

א **המעות כו'**. פ' שני דקדושין ופ"ח דגטין וספ"ק דגטין ופ"ט דב"ק:

ב **אבל אמר לו כו' אפי' כו'**. עבה"ג וכ"ה בירושלמי שם וע"ל סי' ר' ס"א:

ג **כיצד זרק לו כו'**. עתוס' שם ד"ה ר' יוחנן וקשה כו' וי"ל כו' ועבא"ע סי' קל"ט סי"ג וסי"ד וענין פסול וספק מגורשת הוא כמ"ש הרמב"ם שם פ"י כ"מ שאמרנו בחבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינה מגורשת ה"ז גט בטל מן התורה כו' וכ"מ שאמרנו בחבור זה שהגט פסול ה"ז פסול מד"ס בלבד כו' ואם נשאת לא תצא כו' וכ"מ שאמרנו בחבור זה ה"ז ספק גירושין כו' ע"ש ועש"ע שם סי' ק"נ ונראה שהרמב"ם ז"ל מפרש שר' יוחנן

ל"פ אדרב כמ"ש תוס' והרא"ש שם כנ"ל וכו' הא דאמר שמואל לרב יהודה שיננא ל"פ ארב דהא פריך שם ארב יהודה דאמר שם היתה ידה כו' אמאי הא כו' כו' אלא דפליג על ר' יוחנן דאמר הוא יכולה לשמרו נק' קרוב לה ואינה ספק מגורשת ואמר דעד כדי שתשוח ותטלנו הוי ספק מגורשת וקרוב לה בכדי שתשוח ותטלנו ולאו לפרושי מתני' אתי דודאי מתני' מיפרשא כר' יוחנן דבקדושין ובחוב כר' יוחנן אלא דבגטין החמירו דעד כדי שתשוח ותטלנו דין ספק מגורשת וא"א לומר דלחומרא כדין כל חומרא דרבנן מדאמר שיננא כדי כו' ואת כו' מ' דמטי גיטא הוא חומרא ונק' פסול אבל רישא קאי אדינא דמתני' ומ"מ דוקא בגטין לבד כמו ואת לא תעביד כו' דהוא בגטין לבד וא"א ג"כ לומר דפליג אר' יוחנן וס"ל דפי' דמתני' קרוב לה בכה"ג דא"כ לא הוי קרוב לה דומיא דקרוב לו ומתני' סתמא קאמר ועוד דמחצה על מחצה מאי היא וכ"ז קאי א"ר יוחנן אבל ארב לא קאי דבתוך ד"א שלה א"צ לתשוח ותטלנו דטעמא דתשוח ותטלנו משום שיכולה לשמרו משא"כ בד"א א"צ לשומרו והוא יכול לשומרו או היא יכולה לשמרו לא מעלה ולא מוריד כל שהוא בתוך ד"א של א' מהן דר' יוחנן ל"ק אלא בשאינו בתוך ד"א של א' מהן וכמ"ש שם קרוב לה שנינו אפי' מאה אמה כו' משום דמתני' ברחוק אפי' מאה כאן החילוק בין יכול לשומרו אבל מ"ש שמואל ואת לא תעביד כו' קאי נמי אמילתיה דרב דידה ודאי לאו משום יכולה לשומרו הוא דדי בכדי שתשוח ותטלנו וז"ש זרקו לה ברה"ר כו' דהיינו שאין בתוך ד"א של א' מהן ואח"כ כ' בא הוא תחלה כו' דכאן לא מהני יכולין לשומרו. ואמר בא הוא תחלה כו' הוא מילתא דגמ' שם ה"ד מחצה ע"מ אר"ש בר ר"י כגון שהיו כו' וליחזי כו' וכמ"ש הרשב"א בחידושיו שם שהקשו בתוס' ל"ל למימר במתני' קרוב לה ובתוך ד"א שלו דאפי' אינו בתוך ד"א שלו כל שחוץ לד"א שלה אינה מגורשת ותי' דאשמעי' דקדם איהו אע"ג דהוי בתוך ד"א שלה ג"כ אינה מגורשת אפי' ספק לא הוי וכ"כ הרמב"ם בא הוא תחלה כו' ע"ש ומ"ש אע"פ שאם כו'. ר"ל שזהו קרוב לה ברחוק ד"א. ומ"ש אע"פ שהוא מחצה למחצה ל"ד אפי' קרוב לו. ומ"ש בהגה שם אבל אם זרק כו'. כ"כ הרא"ש שם אע"ג דפליג בהא ארמב"ם דס"ל גם כדי שתשוח ותטלנו קאי ג"כ ארב וגם כ' ששני הדברים של שמואל לחומרא בעלמא ואמר ואת לא כו' ר"ל שראוי להחמיר כך ואת תחמיר יותר אבל כ' דחומרא דשמואל ל"ק אד"א שלה דרב אלא אמחצה על מחצה דרב שמפרש כגון שהיו שניהן כו' ושם אמרי' ליחזי היכי קדים ובזה אמר שמואל כדי שתשוח ואת כו' משום דחששא שמא יקדים הוא תחלה וכן אמילתיה דר' יוחנן אבל כל שהוא תוך ד"א שלו לבד לא החמיר שמואל ואפשר שגם הרמב"ם יודה לזה שהרי דין זה לא הזכיר כלל כאן וכ"ז בגיטין אבל בקידושין

וחוב לא קאי שמואל כלל אפי' כדי שתשוח א"צ וכמ"ש הרא"ש וע' בא"ע סי' ל' ס"ד וס"ה ובסעיף ד' שם העתיק ל' הטור שכ' סימטא או צידי רה"ר וכמ"ש תוס' שם בד"ה ר' יוחנן ועוד קשה כו' א"נ י"ל דהכא כו' וכמ"ש בב"מ שם ר' ששת אמר כי תקינו כו' כ"מ לאתויי צידי רה"ר אבל בס"ה העתיק ל' הרמב"ם משום דבזה אין חילוק בין רה"ר לסימטא וכמ"ש שם כי תקינו רבנן כו' מ' דד"א דמציאה תקנתא דרבנן ובהא תיקנו בהא לא תיקנו אבל בגיטין וקידושין דע"כ מדאוריית' הוא אין חילוק וכ' הרמב"ם או ברשות שאינה של שניהם כ"מ בירושלמי בגיטין שם דדינו כרה"ר ומביא הירושלמי שם ראיה מדיני קניה לענין ממון וע' ב"ב פ"ד ב' ופ"ה א' ופשטא דמתני' כהרמב"ם מ' דקתני היתה עומדת ברה"ר אבל הם מפרשים דל"ד וכמ"ש בב"ב שם פ"ה א' כאן בסימט' ואמאי כו' ושם מאי לאו ברה"ר ממש לא כו' וכ"כ הרשב"א:

ד **אבל כו'**. ע' תוס' שם בד"ה שניהם כו' וע' בחידושי הרשב"א שהניח בצ"ע שהקשה דבכה"ג מ"מ אגיד גביה כאן שצריך לשמירתו ע"ש והרמב"ם וש"ע אהע"ז סי' ל' וסי' קל"ט סתם כל' מתני':

ה **בד"א בסתם כו'**. כלישנ' בתרא דרבא בגיטין ע"ה א' ואע"ג דמתקיף עלה ר"פ לא שבקינן ודאי דרבא משום ספיקא דר"פ וכ"פ רב האי שם והרמב"ם והש"ע פ' שם דהגט פסול נראה שפסק ג"כ כלישנ' בתרא אלא משום חומרא דא"א החמיר כר"פ שם וז"ש פסול שהוא חומרא כנ"ל וכ"כ הרשב"א דלענין גיטין וקידושין אזלי' לחומרא וגט פסול הוא אבל לענין ממונא קי"ל כלישנא בתרא ועוד דלענין פרעון חוב אפי' לישנא קמא דרבא מודה כמו שהוכיחו תוס' שם ממ"ש בסוף ב"ק לא יחזיר לו במדבר הא ביישוב מחזיר לו אפי' בע"כ וע"ש ד"ה מכלל כו' וז"ש כאן במקום שמלוה משתלמת כו' ואע"ג שבקידושין י"ג א' אמר ומי דמי התם כו' אי שדינא כו' כבר פי' הראב"ד שם מיירי בפקדון לזמן ובתוך זמנו שהרי קיבל שמירתו עד הזמן וז"ש לעיל סי' ע"ד ס"ג בהג"ה לוה כו' בזמן ר"ל בסוף הזמן וכמ"ש ש"ך שם וסמ"ע כאן ומשום פקדון שאמר אבל בפקדון בכה"ג פטור. ועוד תי' הראב"ד והרמב"ן שם תירוצים אחרים וע' בסה"ת ש"נ ס"א:

(ליקוט) **בד"א כו' אבל כו'**. בתוספת' בפ' הגוזל מי שבא בדרך והיו בידו מעות וראה אנס בא כנגדו וא"ל טול את אלו שאני חייב לך אם קיבל עליו פטור וא"ל חייב טעמא דראה אנס הא לאו הכי אע"ג שלא קיבל פטור ואמרי' הלוהו ביישוב לא כו' אבל ביישוב צריך לקבל בע"כ וע' לעיל סי' ע"ד וע"ל סי' קצ"ח וע' נ"י פ' הזהב בעובד' דשומשמי (ע"כ):

ו **וכן אם א"ל כו'**. ב"מ מ"ט א' ואע"ג דהרי"ף כ' שם דלא קי"ל כהאי עובדא דהוי כהלואה אלמא דבהלואה חייב היינו משום דלא יכול לחזור לו עד שיקבל מי

שפרעכמ"ש הרי"ף והרא"ש שם הלכך אע"פ דלא כו' ומ"ש שם וכ"ש דאי אפיקינן לצרכיה כו' נמי קודם שיקבל מי שפרע וע"ל סי' קצ"ח סעיף ט"ו אבל אם הוציאן כו' ויש מי שאומר שאפי' הוציאן כו' והוא דעת הרמב"ן שבכאן ואע"ג ששם פ' ב' וכולן שאמרו כו' ש"ח ע' תוס' שם מ"ט א' ד"ה אלא כו' וע' סי' ש"ו ס"א בהג"ה ואם אמר טול כו' וכ"כ המרדכי פ' מי שאחזו וכ"כ רש"י בב"מ פ"א א' ד"ה ש"ח נמי כו' וד"ה קמ"ל כו' דמשמע הא אם אמר בהדי' איני שומרו עוד דפטור ומ"מ אין ראיה לדין זה דפקדון שאני וכמש"ל סי' ע"ד ס"ג וז"ש אא"כ פשע כו' דמ"מ ש"ח היה וע"ז כ' בהג"ה ויש חולקין בזה ר"ל אפי' פשע פטור וכמ"ש במרדכי וכ"כ בד"מ ע"ש וכ"כ בש"ך סק"ד אבל צ"ע על עיקרא דדינ' שפטור מאונסין הא הבעה"ת כ' בשם הרמב"ן וכמ"ש בהלכות בעובד' דשמשמי כו' התם משום דל"ל לקבלינהו כו' ועוד דההיא תא שקול זוזי א"ל ולא שדנהו קמיה אלא בביתיה דמוכר וברשותיה מחתי וכ"כ לקמן ס"ס קצ"ח ויש מי שאומר שאפי' הוציאם כיון שקבל עליו מי שפרע ונותנם לו אע"פ כו' אלמא דבעינן גם נתנם לו וכ"ש לסבר' הראשונה שם שאפי' בכה"ג חייב ולכאורה נראה אע"ג דהמ"מ כ' בל' פלוגת' מ"מ מלשונם משמע דל"פ דודאי אם נתנם לו פטור דנתינה בע"כ הוי נתינה כנ"ל וסבר' ראשונה לא הזכיר דנתן לו אלא שקיבל מי שפרע לבד וכ"כ הרמב"ן שם על ההיא דקדושין דאי שדי ודאי מחייב אע"ג דבפקדון בידה עד דאמרו ליה מעיקר' תא שקול זוזך מיד ליד וא"ל לא מקבלינ' ושדי ליה אז פטורה ושם לא מיירי דטענה עמו דאי טענה עמו טפי הול"ל לא בעינא לקדושין וכן מחלק במרדכי שם בהדי' וכ' וה"מ דפטור היינו היכא דבידו מזומנים להחזיר לו וזה אינו רוצה לקבלם וזה הניחם לפניו כו' אבל אם אין תופס מזומנים כו' ומביא ראיה מהא דקדושין כנ"ל וכ' זה אפי' לדעת ראבי"ה דפוטר אפי' במלוה וסובר דנתינה בע"כ הוי נתינה והוכיח מסוף ב"ק לא יחזיר לו במדבר כו' ומ"מ בכה"ג חייב ונראה כדעת ב"ח דויש חולקין הוא המרדכי דמחייב אף באונסים כנ"ל וכ"כ לעיל סי' ע"ג ס"ג בהג"ה ואע"ג דשם פוטר בפקדון בהא לא ס"ל כמרדכי אלא כמש"ל דההיא דקדושין בתוך זמן איירי דלכן כ' והוא בזמן ועוד דטול את שלך כיון שאמר בפי' שאינו רוצה באחריות אף המרדכי מודה וכמ"ש במרדכי שם טול את שלך איצטריכא לזה ופירש"י דאינו תופסו על שכרו אבל בפקדון ל"ל למימר הכי וע"כ צ"ל דמדין פקדון סליק נפשיה וכ"ש היכא דקאמר בהדיא אבל מ"מ במלוה לא מהני כנ"ל עד שיתן אותו לידו ולא ירצה לקבל וכן משמע ברי"ף שם בעובדא דשומשמי שאמרו כ"ש דאי אפיקינין לצרכיה דאפי' אי הוי פקדון גביה ואפיקינין כו' מ' דאף במקום שא"צ לקבל מי שפרע חייב באונסין מדקאמר אפי' אי הוי פקדון כו' ושם מבואר

להדיא החילוק שבין הלואה לפקדון משום טעם מי שפרע אין חילוק בין מלוה לפקדון ודברי טוש"ע צ"ע וכן מה שמחלקין אונסין לפשיעה צ"ע אי טעמא דלית ה' כעובדא דשומשמי משום מי שפרע אפי' מפשיעה פטור ואי משום דהוי הלואה אפי' באונסין לחייב כמ"ש הרי"ף שם בין אונסין לגניבה ואבידה מצינו שם הואיל ונהנה כו' או הואיל ומתרמי ליה זבינא כו' כמ"ש שם פ"א א' ושם מ"ג א' וכלל הענין דבפקדון לאחר הזמן כל שאמר טול את שלך פטור כמ"ש בב"מ פ' ופ"א דאפי' גמרתיו אינו ש"ש וכן שואל לאחר ימי שאילתה אינו שואל וכ"ש טול את שלך אלא דמ"מ באומן ש"ח הוי דלא סילק עצמו משמירתו משא"כ בפקדון וכ"ש אי אמר בהדיא דאפי' באומן פטור ונראה דאף שואל פטור דדוקא בלא אמר אמרי' שם דהוה ש"ש דבאומן הוי ש"ח אבל היכא דבאומן פטור לגמרי ה"ה בשואל דהא שם מדמי שואל לאומן דקא מרמי להו להדדי ולא משני שאני שואל הואיל ונהנה מהני אבל בהלואה חייב אפי' סילק נפשיה בהדיא כ"ז שלא נתן לו וכמ"ש הרי"ף שם בעובדא דשומשמי כיון דלהוצאה ניתנו ודידיה במה זכה המלוה כ"ז שלא נתן לו דדוקא בשנתן לו אמרי' נתינה בע"כ הוי נתינה וכן בעובדא דשומשמי בס"ס קצ"ח אם הוציאן וקבל מי שפרע אם נתן לו ולא רצה אז פטור אבל באומר טול חייב וכמש"ל:

ז **אם פרע כו'**. וכ"כ לקמן סי' רצ"א סכ"א בהג"ה והיא מת' מהר"ם במרדכי פ' המפקיד ות' מיימוני ס' משפטים ס"ג ע"ש וכ' לא מבעיא לרבא שם ל"ו ב' משום את מהימנת כו' כאן שהיא בת דעת ומניחה לישא וליתן הרי הימנה על כל אשר לו ואפי' לאביי דאמר אין רצוני הכא פטור כמש"ש בההיא סבתא ועוד כמ"ש שם כל המפקיד כו' וכן שם מ"ב ב' וכ"כ בת' הרשב"א סי' אלף צ"ו והיא ת' מהר"ם אות באות וכידוע שהרבה מתשובותיו שם אבל הרשב"א חולק ע"ז וכמש"ל סי' ש"מ ס"ח בהג"ה וע' ט"ז סי' קכ"ט סי"ב וכ"כ רש" ל וכ"כ לעיל סי' ע"ב סל"א ודחקו עצמן האחרונים דל"פ אבל המעיין במקורן יראה דפליגי ודברי הרשב"א עיקר דבחזרה ל"ל ע"ד אשתו ובניו דהא משנה שלימה שם צ"ח ב' השואל כו' וכן כו' וכן בהלואה כמ"ש בב"ק ק"ד א' ע"ש דמדמי לשואל דאמר שם תנן השואל כו' וכמש"ל ר"ס קכ"א וכדר"א שם נ"ז א':

ח **ראובן כו'**. כמ"ש שם צ"ג א' ול"ק הא דאתא לידיה בתורת שמירה כו' אע"ג שאח"כ א"ל לקרוע לא הוי כאתא לידיה בתורת קריעה ובב"מ צ"ד א' ושאני הכא דמעיקרא כו' אבל אם שיעבד נפשיה מעיקרא לא מהני מה שמתנה אח"כ:

סימן קכא

א **שלח כו' אפי' לא אמר כו'**. ע' תוס' דב"ק ק"ד א' ד"ה שליח לכאורה נראה כו' ומיהו כו' אבל בתוס' דב"מ צ"ח ב' ד"ה ואמר חזרו בהם ע"ש וכ"כ הנ"י שם והרא"ש בב"ק וכל הפוסקים ודבריהם דב"ק נדחין דהא אנן קי"ל כשמואל כמ"ש הרי"ף דסוגיא כוותיה כמ"ש ולשמואל מאי תקנתיה כו' וכמ"ש בש"ע בס"ג וס"ד וקי"ל נמי כר"י ור"א דשליח בעדים הוי שליח אלמא דשמואל מודה לו וא"כ מאי קאמר מאי תקנתיה ומוכח ג"כ מב"בפ"ז ב' וכמ"ש תוס' שם ד"ה רבה וי"ל דשאני כו' אלא דאח"כ דחקו עצמן לקיים סברתם וע' תוס' שם ד"ה אין אבל אם כו' א"כ אם כו' אלא שאח"כ כ' ולפי מה שפירש כו' וראיה דמהני אפי' בכתב ושלא בפניו ממה שפליגי בדיוקני וכפי פירושם שאין מעידין רק ע"י הדיוקן ואין מכיר כת"י אבל במכיר או עדים משלחין אלא שתוס' ד"ה הנ"ל במסקנא דחקו עצמן וחזרו ממ"ש בתחילה מכח קושיא הנ"ל אבל לפימ"ש בב"מ שם השמעתא עולה כהוגן:

ב **והוא שיכיר כו'**. ע' תוס' דב"ק שם אי כו' ושם בשליח בע"פ:

ג **אפי' שהשליח כו'**. דחרש ש"ו חד דינא אית להו ואימעטו מקרא דקטן וערש"י בגטין כ"ג א' ד"ה דלאו בני כו' ועכו"ם ע' בב"מ ע"א ב' ואית ליה דינא דקטן רק לענין זכיה ע"ש ובב"ב שם בשלמא באיסר כו' וה"ה להנך:

ד **אפי' לא יחד כו'**. כ"כ הרי"ף לגי' הטור וע' ב"ח ומתני' רי"א בהשואל שם ביד שליחך כו' וכן כו' ומשמע דלא יחד דאל"כ היינו בנו וגם פשטא דלישנא כן:

ה **והוא כו'**. ע' תוס' דב"ק שם ד"ה הכי כו' וזה הקו קשה גם על פר"ח ל"ל למימר להכי טרחו כו' וצ"ל כתירוצם אלמא אע"ג שגילה דעתו שישלח ע"י כמ"ש אינש מהימנא הוא כו' מ"מ רצונו במקום בטוח:

ו **ע"י מי כו'**. ע' בפ"ק דגטין כגון שהוחזק כפרן אע"ג דהפקיד לכתב בידו וכ"ש בכה"ג:

ז **אא"כ כו'**. כמ"ש בב"ב שם בקטן כנ"ל לשדורי כו'.

ח **אפי' כו'**. וכ"כ הרא"ש שם וכפי' תוס' בתחילה כנ"ל דאם אמר מתנה הוא כנ"ל:

ט **לא עשאו כו'**. רש"י שם:

י **אבל אינם מעידים כו'** תוס' שם וכנ"ל:

יא **ויחרים כו' וי"א כו'**. ש"ע פ' בס"ד זה וכפל כאן לאשמעינן דטעמא דאין משלחין לאו משום דכיון דאין עדים על שליחותו לא הוי שליח כלל ואפי' הודה שהוא כת"י חייב הלוה אלא דהטעם דנאמן המלוה לומר שאין זה כת"י וכמ"ש הרמב"ם וש"ע בס"ד ע"ש:

יב **שלח המלוה כו'**. ע' ש"ך ס"ק י"ט:

יג **או שאין הלוה כו' אפי' הי' כו'**. כן פי' הרמב"ם דאין משלחין מטעם דיוכל לכפור אבל אם הודה א"צ לעדים כמ"ש במתני' דהשואל ומ"ש בב"ק שם שעשאו בעדים דוקא היינו משום דלא א"ל לשליח אמור כו' כנ"ל בס"ב:

יד **אחר שיחרים כו' ויש מי כו'**. כ"כ הרמב"ם שם וע' בה"ג ס"ק נ' וכ"כ ב"י וכ"מ ונ"ל טעם ס' אחרונה כמ"ש וחנוני על פנקסו לא שיאמר כו' ופי' שם דבאומר כתוב על פנקסו והוא כופר ודאי אין נאמן בשבועה אלא אומר לו תן כו' משום דאיכא רגלים לדבר וכן כאן איכא רגלים לדבר שהרי עדים מעידים על הדיוקני וכ"כ מהרי"ק סי' ק"כ וע' ש"ך ס"ק כ"ב כ"ג וס' ראשונה ס"ל דשם הטעם משום שמכחישין וכמש"ל ס"ט משא"כ כאן שאין השליח מכחישו וכמ"ש הש"ך:

טו **טען המלוה כו' אם זה כו'** כמ"ש בר"פ כל הנשבעין אבל שוכרו שלא בעדים כו' וכמה מקומות וע' סי' צ"א ס"ו וע' מש"ל בסי' קכ"ו סי"א:

טז **ואם נפקד כו' אלא כו'**. ב"ב ע':

יז **כעין של תורה**. עתוס' שם ד"ה סוף כו'. ואור"ת כו' ואף דלא קי"ל כפי' ר"ת דבעי הודאה במקצת מ"מ הדין אמת ועש"ך:

יח **ואם היא מלוה כו'**. גמ' שם נשבע וגובה מחצה:

יט **אם טען הלוה כו'**. קאי אלעיל אחר שישבע כו'. ש"ך דלא כרמ"א וכצ"ל והשליח שאומר כו':

כ **אם התובע מודה כו'**. עבה"ג ס"ק ר' וע"ל סי' ע"ב סי"ד בהג"ה הלוה כו' וכיון שבציוויו נתן לו נפטר כמ"ש בחנוני שא"ל מאי אית לי גבי פועלים כו' אלא משום שהפועלים מכחישים אותו משא"כ בכהג וז"ש בס"ז בד"א כו':

כא **ונשבעה שליח כו'**. כמ"ש בשקלים ובב"מ נ"ז נ"ח בני העיר כו' אם משנתרמה כו' וערש"י ד"ה נשבעים כו':

כב **בד"א שהשליח כו' אבל כו'**. כמ"ש בקדושין מ"ג ב' והשתא כו' וז"ש בס"ח אם השליח כו' וכמש"ש ודומה לחנוני ופועלים ואמרי' בריש ב"מ דא"ל חנוני לבע"ה כו' מאי אית כו' משא"כ כאן שהמלוה האמין שליח:

כג **אם השליח כו'**. זה הדין לדמי למ"ש בקדושין כנ"ל. אלא ששם בשלא עשאו שליח ונשבעין המלוה והשליח ללוה וכאן להיפך וכמ"ש בב"מ נ"ח א' אם משנתרמה התרומה כו' ואם לאו כו' וערש"י שם ד"ה נשבעין כו' וכמ"ש הר"ן בקדושין כיון דהלוה והמלוה טוענים בריא מצטרפים טענותיהם כו':

כד **במעמד כו' במעמד כו'**. כמ"ש בשבועות בחנוני ופועלים וכמ"ש בירו' שם דשניהן נשבעין זה בפני זה:

כה **ללוה או לנפקד**. צ"ל למלוה או למפקיד. ששבועה להן וכמ"ש בב"מ שם נשבעין לגזברים וא"ל נשבעין לב"ה כו' ועש"ך ס"ק מ':

כו **בד"א כו' אבל כו'**. הוא מ"ש בקדושין שם:

כז **או שבא כו' והמלוה כו'**. נלמד משם וכמש"ל בס"ה ואם הוא מלוה בשטר כו' וכן כל הנזכר כאן ובס' שקדמו במלוה בשטר מיירי:

כח **ישבע השליח כו'**. היסת שהוא ליפטר ואין נשבעין בנק"ח ליפטר אלא מ"ש במתני' השותפין כו'. וישבע המלוה כו' כדין נשבעין ונוטלין וכמ"ש הרי"ף ור"ן שם משא"כ בס"ח ששניהן נשבעין ליפטר:

כט **שהשליח כו'**. גמ' שם:

ל **ואפי' יפטר כו'**. ר"ל כמ"ש במרדכי וא"ת ויפטור הלוה העדים ויהיו נאמנין כמ"ש בחז"ה ליסלקו בי תרי נפשייהו כו' וער"ן שם וז"ש ומיהו אם כו' ור"ל דל"ד לשם דשם אין הנאה להנפטר ועסמ"ע ס"ק כ"ד וכ"כ הר"ן שם ומ"ש ומיהו כו' כן נלמד משם במכיר שהיא בת חמורו וצ"ל לס' זו שמכיר בה מתחל' קודם הערעור וכס' שניה בסי' ק"מ ס"ט ועמ"ש שם אבל לס' הראשונה ובסי' ל"ז סי"ב ה"נ כאן דיכול לפטור:

לא **ואם אין כו'**. ירושלמי שם חד ב"נ אפקיד גרבוי גבי חברוי וכפר ביה אתא עובדא קומי ר' ירמיה ועשה שליח וחייבו שבועה ע"י הכתף וכ' בה"ת שכ"ט ס"ב שבכה"ג איירי וע' בירו' שם דלא מ' כן דשם מסיק דלא כגמ' דידן ואמר מכיון שהאמינתו תורה אינו כנוגע בעדותו אלא שהר"ן כ' דהא דמסיק שם דשליח נעשה עד בקדושי כסף להצריכה גט להחמיר ומ"מ הדין אמת דכיון דאינו נוגע בעדות הוי כמו קידשה בשטר שאמר שם וכמ"ש בגמ' הן הן שלוחיו כו' והשתא כו' משא"כ בכה"ג:

לב **ואם הם כו'**. ג"מ הנ"ל הן הן כו'. כנ"ל:

לג **ול"נ דאינו כו'**. עבה"ג וכן עיקר דקושית הב"י אינה כלום אטו הלוה משוה להו עדים הא ע"פ הדין הם עדים אלא מצד שהם נוגעים משא"כ בכה"ג וכן אם פטרם הלוה מתחלה או אח"כ לחד מ"ד:

לד **בד"א כששניהם כו'**. כמש"ל סי' צ"א ס"ב ואף לדעת ההג"ה שם דכאן ה"ל כאומר מנה לך בידי וא"י אם פרעתי לך:

לה **אלא מחרים**. כדין טענת ספק:

לו **ראובן**. כנ"ל:

לז **מי ששלח כו'**. כמ"ש בריש המפקיד כל לא ידענא כו':

לח **ואם אמר כו' אבל כו'**. כמ"ש בריש ב"מ מאי אית לי כו' את האמנתיה דלא כו' משא"כ באם לא א"ל שימשכן אצל פלוני:

לט **לוי כו' ישלם שמעון כו'** כנ"ל בס"ה ואם הוא מלוה בשטר כו' וה"ה בכפר על שליחותו במקצתו וכל הסי' הזה אירי במלוה בשטר כנ"ל:

מ **והשליח כו'**. כמ"ש בקדושין

סימן קכב

א **אע"פ כו' אם ירצה כו'**. **כמ"ש במרובה האי אורכתא דלא כ' בה זיל כו' דא"ל כו'**:

ב **מיהו כו'**. שהקשו אמאי לית בה משום הא קי"ל שלוחו של אדם כמותו ותי' משום הפסד הלוה וכמש"ל בש"ע והטעם מפני כו' לפיכך כו' משא"כ כה"ג:

ג **דזכין לאדם כו'**. זה הטעם אע"פ שאינו שלוחו וכמ"ש שם דקיי"ל דזכייה מטעם שליחו' וכי היכי דזכין לאדם שלא בפניו ה"נ נעשה שלוחו שלא בפניו לטובתו כו' ועבה"ג:

ד **והטעם כו'**. כ"כ במרדכי פ' מרובה שהקשה הא קי"ל שלוחו כו' כנ"ל והרא"ש כ' דחיישי' שמא ביטל את השליחות משא"כ במרשה שאין יכול לבטל את השליחות והטור כ' שני הטעמים ובש"ע השמיט טעם של הרא"ש משום דס"ל שיכול לבטל אפי' בהרשאה כמש"ל בס"ג ואף לפי' הב"י שכ' דאף הרא"ש ס"ל דיכול אלא דבהרשאה פטור הלוה אפי' בטלו כמ"ש הרא"ש בפ' מרובה משא"כ בשליח בעדים מ"מ לפי מה שפ' בס"ב כבעה"ע דאף בשליח פטור אזדא טעמא דהרא"ש:

ה **אא"כ בא כו'**. מפרש מ"ש שם ק"ד ב' בעובדא דר' אבא בבא בהרשאה דלא כמר' פ' מרובה שכ' שבהרשא' א"צ קנין אג"ק ע"ש והצריך לקנין אג"ק שאין מטבע נקנה בחליפין וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג דשלוחין וכמ"ש בב"מ מ"ו ובב"ב ע"ז ב' וע"ל סי' ר"ג ס"ט וע"ל ס"ד המרשה כו' ושם לא כ' אג"ק משום דשם לא איירי במטבע ועברמב"ם רפ"ג דשלוחין ושם הל' ז' וכ"כ הרמב"ן במלחמות פ' הגוזל שם בשם הרי"ף בת' דס"ל דר' אבא אורכתא הוי וכ' בה זיל דון כו' ואפ"ה כי מיית איבטול השליחות ע"ש:

ו **מיהו כו'**. כיון דקי"ל שם ע' א' שליח שוויה וכיון שמת המשלח בטל שליחותיה ומ"ש שם ק"ד אלא זיל וניקנינהו כו' היינו לענין אחריות דנפטר אפי' מת אבל אם ידוע שמת לא יתן ובספק בחזקת שהוא קיים כמ"ש בפ"ג דגטין כ"ח א' אלא שא"צ הלוה ליתן לו מפני הפסד שלו כל כמה דלא כתב לו בקנין אג"ק שחוששין להפסד הלוה:

ז **העושה שליח כו'**. עבה"ג וראיה דלא חיישי' לחזרה ממ"ש בספ"ק דגטין י"ד א' הולך כו' ושמואל אמר כו' חוזר ובפקדון לכ"ע ואפ"ה שליח יהיב להאיך ולא חייש לחזרה וכמ"ש שם הולך מנה כו' לימא בהא קמפלגי כו' ואפי' מ"ד לאו כזכי דמי דוקא שלא מצאו יחזור למשלח הלא"ה יהיב ליה וכן בב"ק שם ק"ד א' תנן לא יתן כו' אלא לאו כו' ואם איתא אפי' בעדים לא יתן וע' במלחמו' שם:

ח **וי"א דחייב כו'**. מדהצריר להרשאה ובלא"ה יכול לומר לאו כו' וכ' הרא"ש בפ' הגוזל משום דחיישי' שמא בטלו וכנ"ל והא דלא כ' משום דחיישי' למיתה כמ"ש בגמ' ס"ל כמ"ש הרמב"ן במלחמות שם דלמיתה לא חיישי' כמ"ש בפ"ג דגטין שאפי' לענין גט לא חיישי' אפי' בחולה וזקן רק בגוסס וכן ספינה המטרפת בים בחזקת קיימין לכ"ד וכ"ש כאן ומ"ש דלמא שכיב ה"ק דלמא שכיב ושמע רב יוסף בר חמא ולא יהיב לך ובכדי תטרח הלכך ליקני לך כו' דליכא למיחש למידי מיהו לפי מ"ש הרא"ש בת' ובהג"ה סס"א דאפי' בהרשאה בקנין אג"ק לא יתן אם שמע שמת ועש"ך סק"ו שחולק ע"ז וכ' שהרא"ש מודה בקנין אג"ק ועוד י"ל דס"ל כמ"ש נ"י שם לא דחיישי' למיתה כנ"ל אלא כיון דבא היה רוצה לעשות לו תקנה גדולה כו' וע"כ צריך לטעם שמא ביטל:

ט **מי שהרשה כו'**. כיון דקי"ל במרובה שם דשליח שויה יכול לבטל וכמ"ש ברפ"ג דתרומות וברפ"ד דגטין וברפ"ג דקדושין:

י **ואם ירצה כו'**. ג"כ מאותו טעם כיון דשליח שויה יכול להרבות כמה שלוחים. שם:

יא **ואין הנתבע כו'**. רמב"ם שם ופשוט שהרי אפי' מת ובטיל שליחותיה מ"מ צריך ליתן לו וכמ"ש שם בגמ' דלמא שכיב כו' ואפי' לדעת הרא"ש והג"ה סס"א מ"מ כ' שם דוקא בודאי שמת כו' ע"ש אבל בספק לא ואפי' בקול לא חייש וע"ל ס"ב בש"ע ואפי' לדעת ההג"ה שם כאן ודאי שפטור שהרי מטעם זה הצריך להרשאה ועברא"ש פ' מרובה וכ"כ בעה"ת דלהכי חייש בגמ' שם למיתה ולא חייש לחזרה:

יב **וכן אם כו'**. מטעם הנ"ל שכת' בס"ב:

יג **מיהו אם כו'**. כן דייק ב"י מל' הרא"ש בפ' מרובה שכ' בלי ידיעת המורשה וכ' כיון שידע המורשה ירד לדין שלא ברשות ועבה"ג:

יד **המרשה כו'**. כמש"ל דמפ' דהא דר' אבא בהרשאה איירי וטעם ההרשאה ג"כ משום חשש מיתה ולכן צריך לקנין רק אג"ק א"צ אם לא מטבע כמ"ש בגמ' וכנ"ל:

טו **או שאר כו'**. עש"ך וכנ"ל דהטעם שמא ימות אבל בהקנה לו ליכא חששא:

טז **ויש מי כו'**. משום דנעשה שותף עמו בכולה ואזיל לשיטתו שפי' הירוש' דשבועת הפקדון שכ"א מהשותפין יכול לתבוע את כולו וא"צ הרשאה ועמ"ש בס"ט ועברא"ש שם פ' שבועת הפקדון בשם הראב"ד יוז"ש בגמ' כאן למחצה כו':

יז **ואינו כו'**. ואם רוצה כו' גמ' שם ור"ל משום דכ' כל דמתעני כו' כמש"ש:

יח **וחזר והלוה לו**. פי' למורשה לעצמו והנפקד ידע שאינו שלו ה"ל כגנב מפורסם דלא עשו בו תקנת השוק הואיל וידע שלא היה שלו כו' ע"ש:

יט **ואם ראובן כו'**. עסמ"ע וכמ"ש הרא"ש בב"מ ס"ו ב' על מ"ש שם ומודינא דאי שמיט כו' וע"ל סי' ס"ו סי"ז ואפי' ליש מי שאומר שם דוקא כו' כ' שם בהג"ה ואם אין הלוה כו' דחילוק דאשרי שם אינו אלא לגבי הלוה אבל לא ללוקח שגבה דודאי זכה בכ"ע. שם ועמש"ש:

כ **הרשאה כו'**. כנ"ל ס"ד או שאר כו':

כא **אם אין כו'**. כמ"ש בגמ' שם:

כב **שטר הרשאה כו'**. דכ"מ שאין נ"מ במוקדם ומאוחר א"צ לזמן שהרי כ"י א"צ זמן לפי שאינו טורף מלקוחות וכמ"ש בסוף גטין כתב בכת"י כו' ואין בו זמן ובכת"י לא כ' ואין בו זמן אלא משום דבשטרות א"צ זמן בכת"י כיון שאינו גובה מלקוחו' גם בגטין כשר וכמ"ש בחדושי הרשב"א שם ע"ש:

כג **וכן מה כו'**. כיון דשליח שויה ואין מסירת מודעא שייך ועוד דהא יכול לבטל שליחותיה כנ"ל ס"ג:

כד **אחד מהאחים כו'**. כל ס' זה הוא ל' הרמב"ם נלמד מס' שקדם מבעל בנכסי אשתו ועבחידושי הרשב"א שם וכן ממ"ש בב"ק שם ואי כתב למחצה כו' דמ' דאף הרשאה א"צ אלא על המחצה ועבתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ז:

כה **ואם יצא חייב**. כתובות צ"ד א':

כו **ולפיכך יש כו'**. מ' אבל על חלקו יכול לכוף אותו וע"ל סי' ע"ז ס"ט שנים שהלוו כו' והוא כפי' הרמב"ן מירושלמי ונרא' שהרמב"ם מפרש כפי' הראב"ד שיכול א' לתבוע הכל רק שמפרש דוקא אי איתיה במתא מהא דכתובות וכמ"ש הר"ן שם דהא בהא תליא וכ"ד הרשב"א כהראב"ד כמ"ש הר"ן בשבועות שם ועמש"ש סי' ע"ז ס"י:

סימן קכג

א **מדינא דגמ' כו'**. זו היא דעת הרמב"ם וע"ש פ"ג הל' ז' וכ"כ הטור בשמו וכשיטת הגאונים:

ב **אין כותבין כו'**. כלישנא בתרא שם דסוגיא דשבועות ל"ב ב' ודבכורות מ"ט א' כלישנא בתרא:

ג **פקדוני**. לאפוקי מלוה כמש"ל:

ד **ואם היה פקדון כו'**. כמ"ש בב"ק ק"ד ב' וב"מ מ"ו א' וב"ב ע"ז ב' ולאפוקי מלוה דאין נקנה באגב כמ"ש למטה:

ה **וכן יכול להרשות כו'**. כמ"ש אמטלטלין דכפריה מטלטלין דוקא אבל קרקע אפי' ללישנא קמא כתבינן כל שיכול להוציאו בדיינים כמ"ש בריש ב"מ ז' א' וכ"ש ללישנא בתרא דכיון דאין קרקע נגזלת כמ"ש הכ"מ שם:

ו **וכן מלוה בשטר כו'. שהקשו הא דשבועות שם דמ' דיכול להרשות ואוקמוה בפקדון ועתוס' שם ד"ה היכא כו' ובבכורות שם ד"ה ה"מ כו' וכן הא דבכורות אמרו דשמואל לשיטתו דאמר שם אם נתאכלו המעות תוך שלשים יום אין בנו פדוי וע"כ לא להוציאו נתן לו וכמ"ש תוס' בב"ק והרשב"א שם והקשה בבעה"ת ממ"ש בכתובות צ"ד ב' הנהו תרי שטרי כו' ופי' בהלואה ואמר שם יכתבו הרשאה להדדי וצ"ל במלוה בשטר והטעם דשעבוד קרקעות הוא וכקרקע דמי**:

ז **שכשם שיכול כו'**. אבל בלא כתיבה ומסירה אינו יכול להרשות דהא צריך להקנות לו ולומר זיל דון וזכי וכ"ש לפימ"ש הרמב"ם וש"ע בסי' קכ"ב ס"א וס"ד שצריך להקנות לו בקנין והשטר בלא כתיבה ומסירה אינו נקנה בקנין כמש"ל סי' ס"ו וע"ש ס"ב וס"ד ומש"ש וכ"ז לדעת תוס' ופוסקים דשטר אינו נקנה באגב וכמש"ל סי' ס"ו ס"י בהג"ה אבל לדעת הר"י מיגש והרמב"ם וש"ע שם דנקנה באגב ה"ה כאן אלא שהרמב"ם כ' כאן אפי' מלוה בשטר אין כותבין הרשאה עליה והגיה הראב"ד אם לא מסר לו אבל הרמב"ם לא ס"ל כן שהרי כ' מי שהי"ל מעות פקדון כו' נותן לו קרקע כ"ש ומקנה לו המעות ע"ג כו' היתה לו מלוה ביד אחר אינו יכול לכתוב הרשאה עליה ואפי' היה החוב בשטר משמע דאפי' באג"ק אינו יכול להרשותן אלמא דלא ס"ל הרשאה כלל במלוה בשטר:

ח **וצריך כו'**. ע"ש:

ט **וכן אין כותבין כו'**. דאינו נקנה בקנין אפי' אג"ק ממ"ש בב"ב קמ"ח א' ואע"ג דליתיה בבריא כו' וערשב"ם ד"ה הלואתו כו' ושם קנ"ב א' וכתובות נ"ה ב' ארכבי אתרי ריכשי כו' ועתוס' בכתובות שם ד"ה שאם כו' וע"ל סי' ר"ג ס"ט וכל שאינו נקנה בקנין אינו יכול להרשותו כנ"ל ול"ג בעובדא דר"פ דהוי מסיק אנא ה"ל ובפקדון כמ"ש תוס' והמפרשים:

י **אבל הגאונים כו' אבל מלוה ע"פ כו' ומ"מ לא גרע כו'**. כ"ז כ' הרמב"ם ואמר אף על המלוה כו' אע"פ כו' הן שני דברים כמ"ש ברמב"ם א' דמדינא אע"ג דלא כפריה אין כותבין במלוה והב' אע"פ שכפר דאז אף בפקדון אין כותבין:

יא **כדי שלא יטול כו'**. כמ"ש בש"פ הכותב בב"ח שנפרע שלא בפניו וערשב"א:

יב **אבל על כו'**. וכ' הרמב"ם שם דעל מלוה בשטר תיקנו אע"ג דכפר משום שהוא כפירת שעבוד קרקע ואין חילוק בין מסר לו השטר או לא משא"כ במלוה ע"פ שכפר ומ' מדבריו דמלוה ע"פ שלא כפר ופקדון אע"ג דכפריה כתבינן שלא הוציא אלא מלוה ע"פ וכפר ג' דברים לגריעותא:

יג **ומ"מ לא גרע כו'**. דשליח בעדים א"צ קנין באמירה בעלמא כמ"ש בפ' השואל ואמר שלח ובפ' הגוזל ע"ש ועסמ"ע וכ"ז שיטת הרמב"ם רק מ"ש במלוה בשטר ע"י כתיבה ומסירה שהוא דעת בעה"ת וטור וראב"ד ורשב"א ושאר פוסקים:

יד **וי"א שעל כו'**. כיון דסוגיא דגמ' דלא כלישנא קמא וגם אין הלכה כלישנא בתרא כמ"ש בכתובות פ"ה ובגטין כ"ו דלמיחזי כשיקרא לא חיישי' ואע"ג שמצינו דחיישי' למחזי כשיקרא כמ"ש בב"ב קע"ב א' התם משום דאיכא למיחש לפסול העדים כי ימצא שלא היו באותו מקום שנכתב בו וערא"ש שם ואע"ג דפריך הגמ' מלישנא בתרא דנהרדעי בשבועות ובכורות אורחא דגמ' כן כמו דפריך ממחזי כשקרא דרב פפי אע"ג דליתא אבל לפי מאי דקי"ל דלא כרב פפי גם דנהרדעי ליתא. וס' הראשונה ס"ל דכי האי מחזי כשיקרא חיישי' כמו ההיא דב"ב ואע"ג דבהנך לא חיישי' משום דהתם לבסוף מסתלק האי מחזי כשיקרא משא"כ בההיא דב"ב דלעולם מתחזי כשיקרא חיישי' וכן כאן וערשב"א שם:

טו **ל"ש כו'**. בדרך לא זו אף זו. דפקדון דלא כפריה ואפי' ללישנא קמא כתבינן משא"כ בגזל ועתוס' שם ד"ה לא כתבינן כו' וכן מלוה בשטר ובע"פ כנ"ל והטעם כמ"ש תוס' שם ד"ה אמטלטלין כיון דאנן לא קי"ל כלישנא קמא וכתבינן אגזל אע"ג דאין יכול להקנות. כמו שאין להקדישו וא"כ ה"ה למלוה ע"פ והטעם דשליח שויה וא"צ לקנין גמור ועשו תקנה כאלו היה קונה קנין גמור כיון דאינו קונה לקנות ע"ש:

(ליקוט) **וי"א כו' ובע"פ כו' דשליח שויה כו'** ואע"ג דא"י להקנות וראיה ממ"ש בב"ב קכ"ז א' כותבין הרשאה כו' אע"ג דא"ל קודם חלוקה כלום ועתוס' שם ובזה ניחא ג"כ ההיא דבכורות ודשבועות וא"צ לדחוקי (ע"כ):

טז **מי שהיה כו' וה"ה מי כו'**. כמ"ש בגטין כ"ט א' משום דמילי כו' וריש ב"ב ג' א' וערש"י שם ד"ה קנין דברים כו' ועש"ך ס"ק י"ג:

יז **המרשה כו'**. כנ"ל סי' קכ"ב ס"ג דיכול לבטל השליחות ועסמ"ע:

יח **אין למורשה כו'**. כמ"ש בגטין שם במתני':

יט **לפיכך אם כו'**. כמ"ש שם ב' דעושה כמה שלוחים:

כ **הבא כו'**. כיון דשליח שויה וכמ"ש בשליח בכמה מקומות:

כא **לפיכך כו'** ממ"ש ולא לעוותי שר"ל שלא שלחתיך אבל אם שלחו ש"ד:

כב **היה לו כו'**. כמ"ש ס"פ החובל קרע כסותי שבור כדי חייב היכא דלא א"ל ע"מ לפטור כ"ש כאן דהשליטו על החוב לטובתו ולא א"ל מעולם למחול:

כג **מה שהיה שוה כו'**. כמ"ש בריש מכות מעידנו באיש פלו' שגירש כו' באיש פ' שחייב כו' עד שלשים יום כו' ועב"ק שם פ"ט א' אין או' כו':

כד **ראובן כו' ונ"ל כו'**. ובירושלמי רפ"ב דסנה' ואנטלר בשבועה עבה"ג ס"ק א' ב' ג' ועתוס' ב"ק מ"ו ב' ד"ה שאין כו':

כה **מורשה כו' ומטעם זה כו'**. כמ"ש בקדושין מ"ג שליח נעשה עד היכא דאין נוגע בעדות:

כו **אבל מורשה כו'**. כמ"ש שם והשתא כו' ועפ"ג דב"ב מ"ג א' ב' ומ"ד ומ"ו. ואפי' קרוביהם כמ"ש בפ"ק דמכות ועתוס' דפ"ק דב"ק ד"ה דינא כו':

כז **אא"כ כו'**. כנ"ל ואע"ג דכ' זיל דון ואפיק כו' הא קי"ל דשליח שויה:

כח **אבל לא את כו'**. כמ"ש בגטין כ"ג ב' נראין דברים שהעבד כו' ובב"מ צ"ט א' י"ד כו':

כט **אבל יכול כו'**. כמ"ש בנדרים פ"ח ב' אע"ג דאר"מ כו' וער"ן שם ד"ה מודה ר"מ כו' ואע"ג דלא קיימא האי תירוצא שם משום דאינו נותן לה ממש וכמ"ש הר"ן שם וע"ש ד"ה אלא אמר רב אשי וכ"ש לדידן דקי"ל דלא כתי' דרב אשי ועמ"ש בש"ע א"ח סי' שס"ו:

ל **שהרי כו'**. ב"ב נ"א ב' ע"ש:

לא **יכולים כו'**. דעכו"ם קונה בקנין כמ"ש בקדושין ג' סד"א אמינא כו' ושם ח' א' ואידך ה"ק בתורת כסף כו':

לב **דאין כו'**. ב"מ ע"א ע"ב רבינא כו' ולא היא כו'. ומ"מ יכול להרשות אע"ג דק"ל שליח שויה היינו שלא יוכל לעכבם. מרדכי פ' מרובה:

לג **בד"א כו'**. כן נלמד מב"ק ק"ד ב' מרב ספרא:

לד **וי"א כו'**. עש"ך שכ' דטוש"ע ל"פ ?ע"ז והכל ענין א':

לה **י"א דאין כו'**. ועבב"מ צ"ו ב' איסורא כו'. ועש"ך ס"ק ל"ג:

סימן קכד

א **הנתבע כו'**. כמ"ש במכות ו' ב' הנהו לעיזי כו' ומ' דבבעלי דינין איירי מדאמר דאתו כו' ומדאמר תורגמן בינייהו. ר"ן ר"פ העדות וכ"כ הרמב"ם וש"ע לעיל סי' י"ז ס"ו וז"ש בב"ק ח' ב' ולא מצי א"ל לאו כו' ועבמרדכי פ' המפקיד:

ב **ונשים יקרות כו'**. כמ"ש בר"פ העדות וכ"ת אשה לאו כו' וביבמות ק' א' א"ר מרישא כו':

ג **וכיוצא בו כמ"ש בשבועות שם האי עשה והאי עשה עשה כו' וכן בפ' בתרא דכתובות ואמרו בירושלמי רפ"ב דסנה' וימנה אנטלר הגע עצמך נתחייב שבועה ואנטלר בשבועה אלמא משום כבודו היה מותר באנטלר וא"ל יעשו כמ"ש כאן דלכ"ג גם זה זילותא. שם**:

סימן קכה

א **לפיכך בין כו'**. ממ"ש שם א' לא דכ"ע הולך כו' ושם ב' דכ"ע הולך לאו כו':

ב **וה"ה כו'**. ירושלמי שם מי שאמר שא מנה זה לפלו' טול מנה זה לפלו' יהא מנה זו לפלו' בידך רצה לחזור לא יחזור:

ג **אבל אמר כו'**. מדקאמר בגמ' משום דהולך כזכי ר"ל אע"ג דגבי גט פליגי בגמ' אם הולך כזכי וכן במתנה כאן דכ"ע מודים דלשון זכי מ' דמ"מ לשון זכיה בעינן ועש"ך:

ד **ואם החזיר כו'**. ירושלמי שם בעובדא דר' דוסתאי א"ר חגי הדא דתימא בההיא דלא יכול מוקמי גרמי טבאות ברם ההוא דיכול מוקמי גרמיה טבאות מפיק לון מן הדא ויהיב לדין ר"ל אם יכול לעמוד כנגד איומו חייב השליח לשלם ועמ"מ ורשב"א שם וז"ש ואם מחמת כו' וכמ"ש ג"כ בגמ':

ה **שיש בידו כו'**. כנ"ל בההיא דלא יכול כו' וז"ש בגמ' א"ל בני אדם הללו כו' יש להם סוסים כו' והיא היא מ"ש בירושלמי בההיא דלא כו':

ו **וי"א שכשהחזיר כו'**. אחריות השליח כנ"ל ואחריות המשלח כמ"ש בירושלמי האומר תן מנה זה לפלו' שאני חייב לו הולך מנה זה לפלו' כו' וחייב האיש באחריותו עד שיקבל אותו האיש את שלו ועסמ"ע וש"ך:

ז **ראובן כו'**. עתוס' שם ד"ה לסוף כו' ועסמ"ע וש"ך ומ"ש דברים שבלב כו'. הוא בפ"ב דקדושין ע"ש:

ח **ואי שוויה כו'**. עתוס' הנ"ל:

ט **ואפי' כו' דלא כו'**. ב"ק ק"ד א':

י **או אפי' כו'**. עתוס' שם ד"ה הכי קא"ל תימא כו':

יא **ובכל יומא כו'**. ב"מ ל"ו א' והא דרב כו':

יב **אם אמר כו'**. כמ"ש בב"ק מ' ב' נימא ליה אתפסיה כו' הניחא כו' משום וכנ"ל סי' פ"ו ס"ב:

יג **אבל אם יש כו' שכ"ז כו'**. ר"ל וא"כ עדיין ברשות המשלח וכמ"ש בגמ' וירושלמי חייב באחריותו עד שיקבל כו' וא"כ גבייתו מן המשלח ואין לו לגבות ממנו כ"ז שיש לו נכסים למלוה וכנ"ל ואפי' כבר תפס חייב כמו שהוכיחו משם דאמר הניחא כו' משום כו' אבל ביש לו לא שייך דר' נתן ושם כבר הוא ביד ב"ד ול"ק ממ"ש בס"ס ק"ה ואם מסרו הנפקד כו' דהא אף כו'. דמ' אף דאית ליה נכסי ולא שייך דר"נ התם קאמר שהנפקד פטור אבל לכתחלה לא כמ"ש שם וכאן קאמר לענין הדין שמחויב השליח להחזיר אבל אם לא החזירו באמת פטור המשלח כמ"ש שם וכמ"ש בב"ק שם ונימא ליה אי אהדרתיה כו' משום דא"ל סוף סוף כו' אלמא כל שמחוייב לשלם ויכול לאשתלומי מיניה פטור אע"ג דאין ליתן לו מדר"נ כיון דאית ליה נכסי:

יד **וכ"ש אם כו'**. דהמלוה יכול לתבוע להמשלח כנ"ל דעדיין לא יצאו מרשותו ואע"פ שתופסו בשביל הלואתו מ"מ חייב כמ"ש שם נימא ליה אתפסיה לתוראי בידא כו' משום דא"ל אי אהדרתי' כו' משא"כ בבה"ג דכפר לו והיה נאמן ועל קושיא דמערקנא ליה משני משום דר"נ משום שלא היה עושה כדין אבל על קושיא הנ"ל משני משום דא"ל כו' וכמ"ש בריש ב"מ אנא מאי אית לי' כו' את האמנתיה אלמא אע"פ שאמר החנוני שנתן לו אפ"ה הדין עם המשלח וכן בחנוני ועש"ך ונגד המשלח אין טענה לשליח ועסי' נ"ח ס"א בהג"ה ועמ"ש שם דהוא תליא בפלוגתא ע"ש ועריב"ש סי' שצ"ג:

טו **ואפי' קבלם כו'**. כמ"ש בב"ב מ"ה א' א"ה אפי' בעדים נמי מתוך כו'.

טז **ויש מי שאומר כו'**. עבה"ג וצ"ע אהיכא קאי אם אמת המשלח אמאי א"י לתופסן והלא גם אם היה ביד אחרים ותפס משם אמאי לא מהני תפיסה וכמש"ל סי' נ"ח וכ"ש בבה"ג שאין למלוה על היתומים כלום. ואי אריש דמשלח חי ואין לו נכסים אמאי הא אפי' היתה בידו יכול להוציאו מדר"ן. ונראה שגם פסק דרמ"ה הוא ביש לו נכסים וז"ש כאלו לא יצא מיד כו' ואין מוציאין כיון שיש לו כנ"ל אבל בלאו הך טעמא אע"ג שהמשלח חייב באחריותו ס"ל לרמ"ה דיכול להחזיק וס' נכונה היא דמאי נ"מ הא בלא"ה צריך לשלם לו וכמ"ש שם סוף סוף כו' מאי אמרת דאין מוציאין מדר"ן כיון דיש לו הא כיון שהוא כבר זכה להמלוה כאלו בידו ואין לו דין משועבדים ודפי' בפקדון כ' הרשב"א דיכול להוציאו וכמש"ל סי' ק"ד ס"ד בהג"ה אלמא דאין לו דין משועבדים

כ"ש שהוא עצמו יכול להחזיק אלא מטעם דעדיין לא זכה המלוה כיון שעבר על דעתו והוי כאלו ביד המשלח ואין מוציאין כיון שיש לו כנ"ל וזה ברור דעת הרמ"ה ודברי טוש"ע צ"ע:

יז **בד"א כו'**. גטין י"ד ב' ל"ב ב':

יח **אפי' עשאו כו'**. שם ס"ג א' ת"ר התקבל כו' רנ"א הולך ותן כו' וקי"ל כר"נ שם כמ"ש הרי"ף שם והלכה כר"ן כו' דגרסי' אמר אביי נקטינן שליח מתנה כו' ובזה מתו' מ"ש תוס' גם ל"ב ב' ד"ה כהולך כו' אבל בכה"ג מהני זכי בגט כמ"ש שם זכי לה והתקבל לה רצה כו':

יט **לפיכך**. רש"י שם וכן מ' שם י"ד א':

כ **ואם היה כו'. ירושלמי הביאו הרי"ף ורא"ש בפ' הזהב (בבא מציעא דף מ"ט) וע"ל סי' רמ"ג ס"ב.**

כא **אם אמר כו'**. ממ"ש שם הולך מנה לפלו' תן מנה לפלו' ואי תן כזכי ל"ל למימר תן במלוה דאף הולך מהני ובתוספתא ספ"א האומר תן מנה לפלו' שאני חייב לו כו' פקדון שיש לו בידי כו' אם רצה לחזור לא יחזור וחייב באחריותו עד שיקבל את שלו. הולך מנה זו לפלו' תן מנה זו לפלו' הולך שטר מתנה תן שטר מתנה זו לפלו' אם רצה לחזור יחזור כו' התקבל מנה זו לפלו' זכי במתנה זו לפלו' התקבל שטר מתנה זו לפלו' זכי בשטר מתנה זו לפלו' אם רצה לחזור לא יחזור וכ"ה בירו' שם אלא שהוא קצת בשיבוש ושם ריש הלכה ו' האומר כו' כל אתר את אמר תן כהולך והכא את אמר תן כזכי כיני מתני' זכה גט זה לאשתי זכה שטר שחרור זה לעבדי כו' ואע"ג דגמ' דידן פליגא שם שאמרו וא"ת משנתינו כו' משום דגמ' ס"ל דשחרור הוי כעין מלוה כמ"ש תוס' שם ע"ש אבל מ"מ שמעינן מירושלמי דכ"מ שהולך לאו כזכי ה"ה לתן:

כב **אא"כ כו'**. כנ"ל בתוספתא וכן בגמ' כנ"ל דהולך לאו כזכי ש"מ דזכי מהני:

כג **וכגון שהיה כו' ומיהו כו'**. שם י"ג א' האומר כו' וערש"י ד"ה האומר כו' ותוס' שם ד"ה האומר א"נ כרבנן וכגון כו':

כד **ומיהו כו'**. כ"מ שם דאמר לא יתנו לאחר מיתה הא בחייו יתן וע"כ כמ"ש שם י"א ב' וא"ת משנתינו כו':

כה **אם לא כו'**. כמ"ש בב"מ י' א' וא"ת משנתינו כו'. וס"ד דמעיקרא כזכי דמי וקאמר א"ל מתני' דאמר תחלה:

כו **וי"א דתן כו'**. עתוס' שם י"א ב' ד"ה כל. וא"ת ומתני' דלקמן כו' ואור"ת דתן כו' וס"ל כפשטא דגמ' כל האומר תנו כו' ופליג על הירושלמי וס"ד דגמ' כירושלמי דלאו כזכי

דמי ורצו לדמות לתופס לבע"ח עד שא"ל תנו כזכי דמי ומתני' דשם י"ג א' הוא כשמופקד בידו מקודם כמ"ש תוס' כנ"ל ומתני' לא משמע כו' ור"ל דאל"כ אפי' בגט ושחרור נמי וכמ"ש תוס' שם י"ג א' ד"ה האומר וז"ש אלא במעמד שלשתן וכמ"ש תוס' שם י"א ב' והוצרכו נמי לתקן כו':

כז **ואפי' אם כו'**. בכה"ג איירי התוספתא הנ"ל דאמר תן מנה זה כו' וזה משמע דתופס בידו וז"ש אבל אם א"ל זכה כו' כמ"ש בתוספתא שם זכי במתנה זו לפלו' כו' כנ"ל:

כח **או אפי' כו'**. כמ"ש בב"מ יו"ד א' וא"ת משנתינו דאמר כו' זכה לי מ' דבזכה קנה:

כט **אבל אם כו'**. ב"ב פ"ה ח' ברשות הלה המופקדים אצלו לא קנה כו' אלמא לא קנה בלא זכיה:

ל **אע"פ שאח"כ כו'**. רש"י שם ד"ה הא וכ"מ בגמ' דקאמר בחיי נותן הא כו':

לא **אפי' אם כו'**. מדקא' הא והא בבריא כו' מ' דבאוקימתא קדמייתא אין חילוק:

לב **ואפי' נולדו כו'**. תוס' שם ד"ה הא ור"ל אע"ג דקי"ל בב"ב קמ"ב המזכה לעובר כו' כיון דדברי ש"מ כו' ואמרי' שם ירושה הבא מאליה כו' ורבא ל"פ אאביי כמ"ש הרא"ש בפ' אלמנה לכ"ג ס"ד ע"ש נראה דרבא ל"פ אאביי כו'.

לג **ואין הנותן כו' ואם עמד כו'**. שהר"ן הקשה אמאי קנו יורשין במת מקבל בחיי נותן הא ק"ל בס"פ יש נוחלין (בבא בתרא קל"ז א)' דאין מתנת ש"מ קונה אלא לאחר מיתה ולא היה המקבל אז והרשב"א תירץ דבש"מ הולך כזכי דמי ע"ש והרמ"ה לא רצה בזה ממ"ש דכ"ע הולך לאו כזכי דמי ול"ק הא בבריא הא בש"מ אלמא דאף בש"מ לא הוי כזכי אלא דהוי כאלו אמר זכי מהיום אם מת. ואע"פ שלא אמר מחמת שהיא בהול כמ"ש דכתבו שלו כאלו אמר כתבו ותנו וא"א לומר דהוי כאמר זכי מיד א"כ הדק"ל הל"ל דהולך שלו כזכי ומדקאמר הא בש"מ מ' כדין מתנת ש"מ דלא קני אלא לאחר מיתה ועבריב"ש סי' שמ"ו:

לד **ומ"מ כ"ז כו'**. שם יתן ליורשי מי שנשתלחו כו' ואין מצריכין להמתין לראות כו' ועטור:

סימן קכו

א **בין שנתנו כו'**. דרב הונא במתנה איירי מדפריך שם ואלא בש"מ מאי אריא כו':

ב **בין כו'**. עבה"ג וכגי' הרי"ף ורא"ש למרי ארעא בטסקא:

ג **ואין ראובן**. שם א"ל רב כו' דברים כו':

ד **ולא שמעון**. שם בעובדא דגנאי:

ה **אע"פ כו'**. ר"ל אע"פ דבקנין אמרי' בב"ב קי"ד כ"ז כו' דוקא בקנין ועבה"ג וראיה ממ"ש שם פ"ה א' ראשון ראשון קנה וכן מצאתי בסה"ת בשם רמב"ן שמביא ראיה מרישא שם עד שלא נתמלא כו' ובעה"ת מביא ראיה ממ"ש שם פ"ו א' פירקן והכניסן כו' שניהן א"י לחזור בהן:

ו **וכן אין כו'**. ממ"ש בקדושין מ"ח א' במלוה בשטר במאי פליגי כו' במלוה ע"פ במאי פליגי כו' ועתוס' שם ד"ה כי כו':

ז **וכ"א כו'**. ר"ל דבמקום שקנה אין א' יכול לחזור וראיה מדרב ששת דאמר אינו חוזר ואע"ג דקי"ל כרבה היינו משום דס"ל דוקא כשהיה בידו ורב ששת ס"ל דאין חילוק וכן מהירושלמי דחנוני ובע"ה שהביא הרי"ף שם ומירושלמו דקדושין שאכתוב למטה:

ח **מחל המלוה כו'**. עש"ך וכ"כ תוס' שם ד"ה חוזר היכא דא"ל כו' והכא מיירי כו' ובכה"ג מיירי כאן:

ט **כ"ז כו'**. שם בא"ד והשתא מוכח דמחילה כו' ואפי' לא פטרו לגמרי בפירוש כו':

י **ומ"מ אם כו'**. ממתני' דר"פ כל הנשבעין כו' אמר לחנוני ואפי' להרי"ף שכ' דלא קי"ל כירושלמי שם הל' ה' שאמרו הדא דתימא בשלא העמידו עמו אבל העמידו עמו אין בע"ה חייב כלום אלא בשהעמידו מיירי מ"מ אנן קי"ל כרבה כנ"ל:

יא **וכן אם כו'**. תוס' ב"מ קי"ב א' ד"ה חוזר כו' וא"ת כו' וי"ל דלעולם איכא כו':

יב **אמר ראובן כו'**. דסתם תן הוא משלו. כמ"ש בפ' האומר בעובדא דגניבא הבו ארבע מאה כו' וכן הבו ארבע מאה זוזי לכתובתה וכן בכ"מ שאומר בש"מ תנו מנה לפלו' ועתוס' דפ"ק דגטין י"ג א' ד"ה אית ספרים כו' ובמסקנא אפי' מנה סתם נותנין וראיה ממ"ש שם במתני' תנו מנה כו' ומוקמינן במעמד שלשתן וע"כ בשלא אמר זה וכמ"ש תוס' שם ד"ה האומר וכ"ש לפי אית ספרים דגרסי כנ"ל דע"כ בשלא אמר מנכסי ולא זה כנ"ל ואמר במעמד שלשתן דקנה ולדידן אפי' בלא צבורין:

יג **וי"א כו'**. ומתני' בשאמר משלי וכגי' בגמ' מנכסי מנה זה כו' ודייק מדהצריך לומר מנה לי בידך וא"ל דהצריך לאשמעינן כנ"ל בס"ב בד"א כשהיה כו' דא"כ הל"ל בפקדון ללישנא דאמר דוקא בפקדון דסתם מנה כו' בהלואה אלא דרב לא איירי אלא הלשון שהוא מוכרח לומר לחבירו:

יד **היה לראובן כו' אם היו כו'**. עסי' רנ"ג סי"ט דאפי' ביורשים א"צ ליתן חלא אם יש להם בעין וכמ"ש הר"ן שם מהא דאמרי' שמא מנה קבור וז"ש ואפי' אם יאמר כו':

טו **אבל אמר כו'**. כמ"ש בעובדא דגניבה הבו כו':

טז **ואם היו כו'**. עסמ"ע וכמ"ש מה לי הן מ"ל דמיהן וכמ"ש שם דטעמא דמעמד שלשתן משום כאומר לו כו' אע"ג דלא קיימא במסקנא:

יז **או חטים**. ר"ל דאין מחוייב לו מעות דוקא כל דיהיב ליה שוה כסף הוא. שם:

יח **כשער כו'**. ר"ל דאין ליתן כמו שהי' שוה אז הואיל ונשתעבד לו אלא כשער של עכשיו. שם:

יט **א"ל מנה כו' אין כו'**. דמעמד שלשתן איתיה בע"כ כמש"ל ס"ז וכמ"ש תוס' שם דלמ"ד דוקא בפקדון למה הוצרכו למעמד שלשתן הא אמרי' בב"ב פ"ה א' ברשות הלה המופקדין כו' ועתוס' ואפי' לפי' ר"ת דבמתנה לא אמרי' תן כזכי או לס' שצריך דוקא לומר בשעת נתינה וכמש"ל סי' קכ"ה ס"ו וס"ז מ"מ הל"ל זכי ועוד דליקני באודיתא דזה מהני אפי' אין הפקדון ביד הנפקד וכמ"ש שם קמ"ט א' ועוד ממ"ש שם אי במעמד שלשתן לא אזלינא מ' שאם הלך לשם אז קנה בע"כ:

כ **וי"ח**. ממ"ש בגטין שם בההיא הנאה כו' וראית הנ"ל דחו דזכי ואודיתא לאו כ"ע דינא גמירא ורבא אי הלך לשם לא היה יכול להעיז וע"ש בתוס' ובס"ז סתם כס' הראשונה ועש"ך ס"ק כ"ו:

כא **המחהו אצל כו'**. עבה"ג וכמ"ש שם ה' ב' מי יימר כו':

כב **ואם קנה כו'**. כנ"ל מעובדא דאיסור וכ"ש כאן וממ"ש בכתובות ר"פ הנושא ע"ש:

כג **אמר ראובן כו'**. מהירושלמי הנ"ל הדא דתימ' בשלא כו' אע"ג דלפ"ד של שכיר אינו רוצה החנוני לשלם לו ואע"ג דאנן לא קי"ל בהירושלמי משום טעמא אחרינא וכן מדפליגי רבה ורב ששת אי חוזר בשאין בידו כלום משמע אבל אם היה חייב לו ודאי א"י לחזור ובירושלמי דפ"ג דקדושין הל' ד' והביאו הרי"ף בפ' המקבל ראובן חייב לשמעון סמכיה גבי לוי איפרסן לוי לית ראובן חייב לשמעון וכמש"ל ס"י:

כד **וי"א שיכול כו'**. דבע"ה פי' הירושלמי בשפטרו בפירוש דאז לד"ה אין חוזר עליו דמחילה א"צ קנין כמ"ש תוס' והרא"ש שם והוכיחו מגטין ע"ח זרוק חובי כו' וב"מ ע"א הניח ע"ג קרקע וקדושין ט"ז לימא ליה כו' ופלוגתא דרבה ורב ששת אוקמיה הרא"ש אפי' בששולחני אינו חוזר ויכול לגבות ממנו דבכה"ג במעמד שלשתן א"י לחזור וז"מ ומ"מ אפי' כו':

כה **ואפי' אם כו'**. כמ"ש בירושלמי הנ"ל הדא דתימא בשלא עשו בהערמה אבל עשו בהערמה חייב ולס' זו הירושלמי איירי בפטרו בפי':

כו **וא"כ אין אנו כו'**. ר"ל בשלא פטרו בפי' כמ"ש בהגה לעיל וכ"כ ש"ך:

כז **ואם נתרשל כו'**. דהגאון מפרש להירושלמי דקדושין בשנתרשל ומפ' איפרסן שאח"כ העני הדא דאת אמר בשלא עשו ערמה שהיה עשיר ובשביל התרשלותו הפסיד:

כח **א"ל כו'**. ירו' הנ"ל וכשיטת הרי"ף דאפי' בשלא פטרו בפירוש וכמ"ש הראב"ד דאלו צריך שיפטור אותו בפירוש אפי' לא עשו ערמה היה יכול לומר דמחילה בטעות היתה שלא ידעתי שהיה עני ולא הוי מחילה כמ"ש בב"ב מ"א א' ומפ' איפרסן ר"ל שנעשה עני ואמר שם הדא דאת אמר כו' אבל כו' שהיה עני בשעת מעשה וראובן ידע ולוי לא ידע וז"ש כאן מפני שהטעהו ומשמע דאם ידע א"י לחזור וה"ה בששניהם לא היו יודעין כיון שלא עשו ערמה:

כט **טען לוי כו' אם החוב כו'**. לא יהא אלא שובר הרי א"ל קיים שוברך והפטר רמב"ם שם וכמ"ש בב"ב ל' א' וקנ"ט ב' לא יהא אלא דנקיט שטרא כו':

ל **ואם לא כו'**. ר"ל דהשטר בתוקפו וכמ"ש שם ברר אכילתך:

לא **ואם היה כו'**. כמ"ש בכתובות י"ט דלמ"ד מודה בשטר שכתבו כו' דנאמן לומר אמנה במגו דפרעתי אע"ג דבלא"ה אינו נאמן:

לב **ראובן כו' אבל כו'**. ע"ל סי' ס"ו ס"כ וע"ש:

לג **אם לאחר כו' אם יכול כו'**. שם בגמ':

לד **ואם א"י לברר כו'**. כמ"ש בב"ב קע"ה א' דאם איתיה דפרעיה כו' ואפי' למ"ד דה"ה בבריא כ' תוס' שם דמעמד שלשתן הוי כאלו אמר תנו ועוד כמו שהקשה הרי"ף דא"כ בכל שטרא יאמר טעיתי וא"כ אמאי אמרי' בשבועות דאם אמר פרעתי אמרי' ליה זיל שלים ובפ"ב דכתובות דאין נאמן לו' אמנה הא יש לו מגו דטעיתי:

לה **וכן אין נאמן כו'**. דהוי כהודאה בקנין דמעמד שלשתן דין קנין לו והוי כשטר וכמ"ש בכתובות ק"א ב' אלימא מילתיה דשטרא כו'. סה"ת שם:

לו **יש מי שאומר כו'**. כמו אמנה דנאמן היכא דאית ליה מגו כנ"ל:

לז **ויש מי**. כ"כ תוס' ור"ן שם וכמ"ש בב"ב שם דאין נאמן לומר טעיתי אע"ג דיכולין היתומי' לומר פרעתי כמ"ש שם כלפי לייא כו' וממ"ש בשבועות אין לך בידי כו' ואע"ג דנאמן לומר נתתי כמ"ש שם במתני':

לח **וכנ"ל כו'**. וכ"פ לעיל סי' פ"א סכ"ג בהג"ה ע"ש:

לט **ודוקא כו'**. דבלא עדים הוי כש"מ בלא אמר תנו דלא ה"ל למידק דמימר אמר אי טעינא הדרנא בי. ר"ן שם וז"ש ואפי' אם כו' ועסמ"ע:

מ **ודלא כיש כו'**. דס"ל כיון דא"י לטעון להד"ם. כנ"ל:

מא **אם הנותן כו'**. כמ"ש בכתובות י"ט א' דאין המלוה נאמן לומר אמנה במקום שחב לאחרים כיון דאין יכול למחול וה"ה כאן:

מב **ואפי' יש כו'**. עבה"ג וכמ"ש בפ' הדיינים בחשוד בדרבנן דתקנתא לתקנתא לא עבדינן ופי' דנוטל בלא שבועה כיון שא"א לו לישבע:

מג **ואם מתנה כו'**. כנ"ל דחב לאחרים:

מד **אם המקבל כו'**. לשיטת הרי"ף דמיד שהעמידו נפטר ממנו ועש"ך:

מה **והנותן כו'**. דע"א מסייע למקבל שחייב לו הנותן ועש"ך:

מו **א"ל כו'**. עבה"ג וע"ל סי' פ"א סכ"ו ומש"ש:

מז **ראובן חכר כו' אע"פ כו'**. כמ"ש שם בגטין חדא דאר"ה כו' וקס"ד דר"ן שהגינאי מחלו זל"ז אח"כ דבזה הטענה אתא לקמיה שאין חייב כלום לגינאי חבריה ואמר רבא מי קאמר כו' שמעיקרא ל"ל גביה וז"ש קנין בטעות כו':

מח **לכרוע לזמן כו'**. ר"ל שנתחייב להם בקנין מיד דאל"כ אינו חייב כמ"ש בסי"ח:

מט **ראובן כו' כיון כו'**. עסמ"ע:

נ **דשכירות כו'**. ב"מ ס"ה א' וק"י ב' אבל צ"ע דהא קי"ל בפ"ב ופ"ג דקדושין ופ"ט דב"ק ופ"א דע"ז ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והוי כמלוה גביה וא"כ קנה כדין מלוה ואינה משתלמת אינה ענין לכאן כמ"ש תוס' שם ושם וכן מצאתי בש"ך שהקשה כן והניח בצ"ע:

נא **מעמד שלשתן כו'**. מעובדא דאיסור דא"ר אי במעמד שלשתן כו' והלא יכול לשלח שליח:

נב **וכן אפוטרופס**. דלא הוי אלא שליח וגרע כמ"ש ברפ"ב דקדושין מ"א ב' סד"א הואיל כו':

נג **ואם אמר כו'**. ממ"ש בב"ק רפ"ד אנן יד עניי אנן ופי' משום מעמד שלשתן ועתוס' שם וכ"כ הרי"ף וכ"כ הריטב"א בפ"ב דקדושין ע"ש:

נד (ליקוט) **יש מי כו'**. ורש"ל חלק עליו דמ"ש מקבל מנותן וכאן לא אמרי' שלוחו ש"א כמותו וע"ל סי' ק"ה ס"א ואפי' עשאו כו' (ע"כ):

נה **והוא שעשאו כו'**. כ"כ הטור והוציא זה מסה"ת שם שחלק על הרי"ף ואמר דשם כבר נתן ליד רב יוסף אבל בש"ע י"ד סי' רכ"ח פ' כהרי"ף ע"ש. אלא שי"ל דב"ד או גבאי שאני כמ"ש יד עניי אנן כו' ע"ש וע"ל סי' ר"צ סי"א בהג"ה אבל כו':

נו **מעמד שלשתן כו'**. ג"כ מעובדא דאיסור דלמה לא שלח בכתב ועוד דכ"ש משליח:

נז **יש מי כו'**. דמעמד שלשתן הוא כקנין כנ"ל וקנין איתיה נמי בעכו"ם כמ"ש תוס' בריש קדושיו ג' א' ע"ש:

נח **כן אעשה**. ל' בעה"ת העתיק ול"ד כמש"ל ?ס"ד:

נט **ויש מי כו'**. כשיטתם דמעמד שלשתן הוא מטעם זכייה אלא דמהני אפי' בע"כ או שאינו ברשותו ועכו"ם ל"ל זכייה כמ"ש בפ"ה דב"מ:

(ליקוט) **ויש מי שחולק כו'**. ממש"ש אמר אמימר נעשה כו' מדתלה בלוה ולא במלוה נעשה כא"ל ע"מ שתשתעבד לי כו' כמ"ש ברפ"ג דב"מ נעשה כמ"ד לכשתגנב כו' אלא דלתועלת הלוה תקנוה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וא"כ דוקא בישראל. תה"א סי' שע"ז (ע"כ):

ס **מיהו כו'**. עש"ך:

סא **ובכ"ע אם כו'**. כנ"ל ממ"ש בהמוכר פירות דקל כו':

סב **ואם הנפקד כו' כ"ז כו'**. כנ"ל דאע"ג דלא קנה יעשה שליחותו ממ"ש בגטין י"ד ב' הולך מנה כו' דאפי' בבריא דוקא בלא מצאו:

סג **אבל רם כו'**. כמ"ש בב"מ דאין שליחות לא אנן לדידהו כו':

סד **ומיהו כו'**. כמ"ש בכמה מקומות איהו הוא דאפסיד אנפשיה:

סה **ואם הנותן כו'**. דדיניהם דעכו"ם לפקוע ע"י מעמד שלשתן וכדיניהם עבדינן ליה כמ"ש בפ"ב דב"ק ועוד דזכה ישראל לישראל ועסמ"ע וכ"כ תוס' שם.

סו **ואם העכו"ם כו'**. כמש"ל סי' קכ"ח ס"ב מי שנתפס כו' ע"ש:

סז **ואם כו' ואפי'**. עבה"ג משא"כ במלוה ועסמ"ע:

סח **מכנסת. ע"ל ס ' ס"ו סי"ב**:

סימן קכז

א **האיש כו'** ויש חולקין דס"ל דוקא במעות טמונים וכמ"ש שם במכירה ומדהקשה שם מתבי לוה כו' לאו כו' וע"כ בטמונים איירי אבל הרמב"ם סבר כיון דמשני שאני התם דלא כו' ה"ה אפי' בשאינן טמונים דהא אפי' לסברא דלא אמרי' לגלויי זוזי דבעי אפ"ה בהלואה א"ל עליו כלום ועד"ר וע"ל סי' ס"ב:

ב (ליקוט) **בד"א כו'**. כפירש"י וכן הורה ב"י בטור ודברי ד"מ אינן נכונים והיה אפשר לומר על ד"א שהטור כ' כפי' הגי' שכ' בספרים ראשונים כיון שהורתו ולידתו בקדושה כו' וכן היה כתוב בריי"ף אבל כבר דחאה הרשב"א דלזה חייב להחזיר ודברי ב"י עיקר שהטור דרכו ע"פ הרא"ש והרא"ש לא כ' רק פרש"י ועתוס' שם ד"ה כאן כו' ואור"ת כו' והר"ש בשביעית שם והרא"ש בקדושין כ' עוד ת' אחר דרב מרי שאני דבתר אימיה שדינן ליה ואינו גר כלל וזה התי' עיקר וז"ש הטור במלוה או פקדון והרשב"א והר"ן הביאו ב' השיטות של רש"י ושל ר"י ולא הכריעו (ע"כ):

סימן קכח

א **הפורע כו'**. עבה"ג וכמ"ש בירו' דפ"ב דכתובות הל' ב' ובפ"ד דנדרים הל' ב' ועתוס' דכתובות שם ד"ה הא מני:

ב **ודלא כיש חולקין כו'**. עתוס' שם ור"ת מפרש כו' וה"פ הא מני חנן כו' ואור"ת ע"כ פלי"ג כו':

ג **וי"א כו'**. כמ"ש מתרפס ברצי כסף כו' וכמ"ש כתוא מכמר כו' ועש"ך:

ד **יש מי שאומר כו'**. כמ"ש בב"ק מ' ב' דא"ל סוף סוף לאו כו' אע"ג דהוא דומיא דשקלים שב"ד ממשכנין:

ה **וי"א דאפי' כו'**. עש"ך דבהגמ"ר לא מוכח שם דשם כ' מ"ש בסי' קכ"ו ס"ס כ"ב בהג"ה אבל הדין אמת וכ"מ במתני' דכתובות שם הניח מעותיו כו':

ו **מי כו'**. ירושלמי שם ושם:

ז **מלמד כו'**. עש"ך וכ"ה שם:

ח **אין לך**. ירושלמי שם ושם:

ט **ואחד כו'**. ב"ק קי"ג ב':

י **וי"א כו'**. שם:

יא **מיהו כו'**. דכל שהן עושין הוי כמדעת כל בני העיר והוי כשלוחיהם וכמ"ש בירו' דמגילה פ"ג הל' ז' מבני העיר כבני העיר אי בשקבלו ואפי' אחד נמי כו' אלא כינן קיימין בסתם עמ"ש בסי' קס"ג ועסמ"ע:

יב **והא דאין כו'**. ב"ק קט"ז ב' ורשאין כו':

יג **ומ"מ כו'**. כמ"ש שם כגון זה שותף חולק כו':

סימן קכט

א **המלוה כו' או שתבע כו'**. ערשב"ם סוף ב"ב קע"ו ב' ד"ה ערב דב"ד. ול"ג הנך כו' אבל הרי"ף גריס לה וכן הרא"ש:

ב **ואפי' אמר כו'**. שם ערב דב"ד כו' ופי' הרמב"ם שב"ד עשו אותו ערב כמ"ש בס"ב וכמ"ש בגמ' שם דבההיא הנאה כו' משא"כ כאן וז"ש למעלה ואחר שהלוהו כו' והוא מ"ש שם אחר מתן מעות כו' ואמר או שתבע כו' ממ"ש ערב דב"ד כו' ובתבעו מיירי ואעפ"כ דוקא שהניח לו ע"פ ב"ד:

ג **מיהו אם כו' בצווי הלוה**. ר"ל שא"ל ערבני. ש"ך. וכ"ה בהג"מ שם הא דאמרי' בעי קנין ה"מ להשתעבד הערב למלוה אבל להשתעבד הליה לערב לא דה"ל כא"ל תפרע

חובי דע"כ לא אמרו הניח מעותיו כו' אלא בשפרע שלא מדעתו וע"ל סי' קכ"ו ס"ב ומ"מ אם נתנו כו':

ד **בין כו'**. שם ואידך כולהו כו' כנ"ל ור"ל כמ"ש כאן ועתוס' שם:

ה **ואפי' לא כו'**. כמו מראה דינר לחבירו וכמש"ל סי' ש"ו ס"ו או שהיו הדברים מראים כו' וכ"ש לי"א שם ע"ש:

ו **אם ע"פ כו' וכן כו'**. כמו ערב בשעת מתן מעות דטעמא כמ"ש שם קע"ג ב' בההוא הנאה כו':

ז **וי"א דאם כו'**. כנ"ל דלהשתעבד הלוה לערב א"צ קנין דהוי כא"ל תפרע חובי וכיון דמעותיו בידו מחוייב לעשות שליחותו וכמש"ל ס"ס קכ"ה ס"י וא"כ נשתעבד למלוה:

ח **י"א שמשתעבד כו'**. עבה"ג ור"ל ממ"ש שם ר"י דאמר כר' ישמעאל אלמא מחמת חיתומו חייב כמו חייב אני לך מנה בשטר:

ט **וי"א כו'**. ממ"ש שם ואינך כולהו בעי קנין וערב אחר חיתום שטרות בכלל שממנו התחיל המשנה ומ"ש בכתובות שם כתנאי כו' היינו כמו שלר"י יכול הערב לשעבד עצמו אף שלא חייב לו כלום ולא על אמונתו הלוהו ה"ה האומר כו' והרמב"ן כ' דאף לגי' הרי"ף ואינך כו' י"ל דקאי אערב לאחר מתן מעות וקבלן דכתובה ודוחק ועתוס' שם ד"ה והלכה. ובפיר"ח הוא משמע כו':

י **ולהרמב"ם כו'**. מדאמר כולהו ובגמ' שם חשיב אף קודם חיתום שטרות וכן מ' בפיר"ח הנ"ל בתוס' ולס' שניה לא מיירי שם אלא בהנך דבהאי פיסקא אבל בדרב ור"י לא מיירי ולפי מ"ש הרמ"ה וש"ע ס"ו וי"א דהיכא כו' צ"ל ע"כ כס' ראשונה:

יא **כשם כו'**. מדאמר שמואל שם חנוק וקנו מידו כו' ומ' דקאי אחנוק דמתני' ושם אמר ואני אתן כו' דלאינך מ"ד הוא לשון קבלנות כ"ש בכה"ג שאמר הנח לו ועבא"ע סי' ק"ב ס"ו ואמר שם מכלל דערב בעלמא כו' ואם איתא מאי ראיה מקבלן לערב ועוד מדקאמר במתני' אלא איזהו ערב כו' ונקט לישנא דקבלנות לאינך מ"ד והא ל"פ בן ננס אמתני' קמייתא דערב אף שאינו קבלן דמשתעבד וז"ש שאין חילוק כו' ובמרדכי בשם ראבי"ה כ' דמ"ש ואינך כולהו כו' בא להוסיף אף קבלן:

יב **אלא כו'**. שם קע"ד ב':

יג **או נדוניא כו'**. **ג"כ מה"ט שאמרו בכתובה שם ועבא"ע שם שיש חולקין וכמ"ש בסה"ת דהא חסריה שהרי כנגד השום הוא מוסיף חומש והוא מתחייב לה כנגד הנדוניא ועמרדכי שם**:

יד **כל היכא כו'**. ל' הטור וס"ל כהרמב"ם בס"ד דמ"ש כולהו קאי אפי' אערב בשטר ועפ"ר ועטור:

טו **ואפי' נתן כו' אם כו'**. כמ"ש בב"מ ע"ד א' האי סיטומתא כו' והלכתא כו' וכפרי"ח שם:

טז **ומ"מ כו'**. כמ"ש ר"ת מהא דצדקיהו והנה ידו נתן כו' וע"ל סי' ע"ג ס"ח בהג"ה מי שנשבע כו' אע"פ כו':

יז **מי שנתן כו' י"א כו'**. כמ"ש תוס' בגטין נ' א' ד"ה מצוה כו' דדוקא תרתי בעינן אבל בחדא לחוד הוי כשאר ערב וא"כ ה"ה כאן:

יח **ויש חולקין**. דנהי דמשתעבד מ"מ לא הוי כשעת מתן מעות דל"ל כאן בההיא הנאה כו':

יט **נעשה כו'**. לס' הפוסקים דכולהו בעי קנין קאי אערב דמתני' ושם קתני דגובה מבני חורין וכ"ש להרמב"ם דאף קודם חיתום שטרות בעי קנין:

כ **וי"א**. כס' ראשונה שם כנ"ל:

כא **ונ"ל דהודאה כו'**. כמ"ש בב"מ ט"ו א' וע"ש רש"י ד"ה כשעמד ואף קנין א"צ כנ"ל:

כב **ואפי' אין כו'**. ערשב"ם מ"ז א' ד"ה ואמרי כו':

כג **ואפי' אין**. תוס' שם ד"ה חסורי כו' ע"ש:

כד **ואם אמר כו'**. שם קע"ד א' אימר צררי אתפסה אלמא דאבוהן אם היה טוען נפטר הערב וע"ל סי"ב:

כה **אבל אם כו'**. דכל האומר לא לויתי כו' והערב מודה בהלואה:

כו **מי ששאל כו'**. כמו תן מנה לפלו' ואקדש אני לך שאע"פ שאותו פלו' אינו חייב לשלם אין בערבות משום אסמכתא כמ"ש הראב"ד דכל עיקרו של ערב אסמכתא ואפ"ה משתעבד:

כז **מכר הלוה כו'**. דערב יש לו דין דלקוחות במקום שיש נכסים דאין גובין ואמרי' בכתובות צ"ה א' דהיכא דאשתדיף ע"י פשיעתו שחתם א"ע אינו גובה מלקוחות וה"נ אם לא חתם לו היה יכול לגבות ממנו דמשועבדים קודם לערב דנכסוהי דב"נ ערבין כו' והן קודמין לערב כמ"ש ל"ש אלא שאין נכסים כו' וראיה ממ"ש גטין מ"ט ב' אב"א בדהוו כו' דוקא דאשתדוף אבל מכר גובה מהערב וערש"י שם ד"ה מאי כו' ועסכ"א:

כח **בעד**. אבל סמ"ע פי' שחתם והסכים על המכירה כמ"ש שם בגמ' וע"ל סי' קי"א סי"ז ול"נ דהרשב"א פליג וכ"מ שם וס"ל כמו בעורר דקי"ל כחכמים וכמ"ש בב"ב ל' ב' דבמעשה לא אמרי' כו':

כט **אבל בקבלן כו'**. כיון דאף אם היה ב"ח היה יכול לגבות ממנו ל"ל דאפסיד אנפשיה וע"ל סי' קי"ח ס"א אבל אם כתבו לראשון כו' וע"כ היה שום נ"מ לראשון שהיה יכול לגבות ממנו מדכתבו לו:

ל **חזר אחר כו'**. כ"פ הראב"ד מ"ש בב"ב שם חסורי מחסרא המלוה כו' ר"ל עד שיתבע הלוה תחלה וישבע שאין לו ואם אמר ע"מ כו' בד"א כו' ר"ל שאין אנו יודעים לו נכסים א"צ להשביע את הלוה כיון שאמר ע"מ וגם אין נכסים ידועים לו אבל אם יש נכסים ידועים אע"פ שאמר ע"מ לא יפרע כו':

לא **וצריך לכלל כו'**. דאף שבלא"ה לא היה צריך לשבע מגלגלין כמ"ש בירושלמי ועסי' צ"ד ס"א:

לב **ואם אין כו'**. וז"ל הרמב"ן וזה כללו ש"ד נכסוהי דב"נ אינון ערבין ביה ודין הנכסים של לוה ודין הערב אחד וכמו שבנכסים כו':

לג **כדי כו'**. כמש"ל סי' ק"ו ס"א ואע"ג דבב"ק קי"ב ב' אמרי' עד דאזיל כו' שם הוא אחר קביעות שקבעו לו ולא בא וע"ל סי' צ"ח ס"ג:

לד **ואם הוא כו'**. כמ"ש בכתובות פ"ח א' בנכסים ואפי' בע"ח כו' וכן כאן:

(ליקוט) **ואם הוא כו' ואם כו'**. כמ"ש בס"פ הכותב בנפרעת שלא בפניו אפי' בע"ח שלא כו' ונכסים הוא מדין ערב דאינון ערבין ליה. תה"א סכ"א וע"ל ר"ס ק"ו (ע"כ):

לה **או אם כו' די"ח כו'**. כמ"ש ל"ש אלא שאין לו נכסים מ' דוקא כו' וס' ראשונה ס"ל דכל שא"י להפרע ממנו הוי כאין לו נכסים וכ"כ רשב"ם ותוס' שם ותדע שהרי לפום ס"ד רצה לילף מיהודה:

לו **טען הערב כו'**. דלא הוקבע זמן ב"ד ל' יום אלא מן הסתם ועתוס' דב"ק מ"ו ב' ד"ה שאין כו' וא"ת כו' וי"ל וכמש"ל סי' צ"ח ס"ד:

לז **ומשיביאנו כו'**. עסמ"ע. וכמ"ש בכתובות צ"ה דאע"ג דאשתדוף גובה מב"ח אם בפשיעתו אינו גובה שאמר הנחתי כו':

לח **אפי' יש כו'**. עסי' קי"א סי"א:

לט **הא דכשהלוה כו'**. עסי' ק"ו ס"ב בבה"ג דאף מהלוה עצמו אין גובין שלא בפני כה"ג דהא טוענין לאדם שלא בפניו ולכך צריך שבועה במלוה בשטר וכשם שאין נפרעין ממנו כך מהערב כמ"ש בבכורות מ"ח א' מי איכא כו':

מ **אא"כ כו' וה"ה כו'**. כמש"ל סי' ק"ח ס"א:

מא **טען הלוה כו' דהא כו'**. באותה תשובה כ' שם הדין הנ"לס"ס ק"כ בהג"ה אם פרע לאשת כו' וכ' בהג"ה שם וה"ה והוא הראיה להדין שבכאן דהא המניה טפי מדידיה

ודמיא להנהו גינאי בב"מ ועוד דלא גרע משליח שעשאו בעדים ולפי מש"ש דהרשב"א והרא"ש חולקים ע"ז כ"ש כאן ואף לס' שם שבאשה פטור דכידו דמיא משא"כ כאן ומ"ש ועוד דלא גרע כו' קשה להולמו וע"ל סי' קכ"א ס"ב ואפי' בממציא כו' או אפי' לא כו' מ' בהדיא דלא נפטר מאחריות אף דהמניה ועט"ז וש"ך:

מב **ואם המלוה כו'**. כמו בשליח בעדים בסי' קכ"א ס"ה ובמלוה ע"פ מיירי כמ"ש במגו דיכול לומר פרעתי:

מג **אין כו'**. כמו בלוה בפ' הדיינים:

מד **התנה עם כו'**. כפי' הר"י מגא"ש מש"ש בד"א בשאין כו' קאי אירישא בשלא אמר ע"מ כו' ואמר לא יתבע הערב תחלה אבל אח"כ יפרע מן הערב בשאין כו' אבל יש לו כו' אע"פ שתבעו ללוה ולא פרע לא יפרע מהערב אלא מהנכסים אבל אם אמר ע"מ כיון דאתני אתני ולעולם יפרע ממנו תחלה:

מה **ויש חולקין**. כפי' תוס' והמפרשים דאסיפא קאי וכפירושם בנכסים ידועים כנ"ל בס"ח ואע"ג דכל תנאי שבממון קיים סתמא דעתו בשלא יהיו נכסים אז יפרע ממי שירצה וז"ש ומודים כו' דלא גרע מהקבלן כ"ש באתני בהדיא:

מו **אא"כ כו'**. עתוס' דגטין מ"ט ב' ד"ה אלא כו' והרמב"ן סתר דבריהם כיון דיכול לגבות מן הקבלן נפרע כדינו מבינונית ופי' דה"פ היכי פסיק דינא הנזקין כו' כיון דאית להו נכסים הא אם ירצו היתומין לפרעו בע"כ יקבל בזיבורית:

מז **ואין הלוה כו'**. כמ"ש גבי חנוני ופועלים דב"ה הוא קבל לחנוני וכן לפועלים שהרי המחהו אצל חנוני ואע"פ שמכחישין זא"ז גובין מב"ח בשבועה וז"ש ונ"ל כו'. אבל המ"מ ובעה"ת חולקים ע"ז וכ' משמע בטוש"ע ריש סי' ק"ל. דל"ד לשם דשם הוא כנושא ונותן ביד שהרי אין לחנוני על פועלים כלום וכן לפיעלים על חנוני וערי"ף בפ' המקבל וכמ"ש בריש ב"מ דחנוני אמר מאי אית לי גבי שכיר ושכיר אמר כו' משא"כ כאן:

מח **מלוה כו'**. אפי' לס' ההג"ה הנ"ל וכמש"ל סי' מ"א ס"ד דאפי' בתוך הזמן כיון דל"ל שטרא איתרע טענתיה:

מט **ואפי' אמר כו'**. שם כולן כו':

נ **וי"א כו'**. כמ"ש רשב"ם שם דנקט ואני נותן לרבותא:

נא **ושטר כו'**. ע"ל סי' ס' ס"ו בהג"ה אבל רבים כו':

נב **ויש מי כו'**. דחד טעמא להו טור. ופליגי במשמעות הגמ' אם קאי אקבלן או גם אערב אכולהו:

נג **יש מי כו'**. עתוס' דגטין מ"ט ב' ד"ה בקבלן כו' אבל הרשב"א כ' שכוונת רש"י כיון דצריך דוקא ללשון תן ואני נותן וכאן לא שייך ועבני' סוף ב"ב ומ"מ פכ"ה דמלוה הל' ו' וע"ש שהרמב"ם וכן בש"ע א"ע סי' ק"ב ס"ו חולק ע"ז ומ"מ לדברי רש"י מ"ש בקדושין א"ר תן מנה לפלו' כו' מדין ערב צ"ל כמ"ש כאן וע"ל סי' ק"ץ ס"ג:

נד **קבלן כו'**. כנ"ל מהא דגטין מ"ט ב' וכפי' הרמב"ן כנ"ל וכן מצאתי ברשב"א סי' תתפ"ח:

נה **אבל**. ע"ל סי"ט:

נו **הערב כו'**. ע"ל סי' ק"ל ס"ג וס"ד:

נז **מי כו'**. כיון דאין דרך ליטול ע"ז שכר ולא אפסדיה וכמ"ש בב"ק קט"ז א' אמאי ונימא כו' מי לא כו' וביבמות ק"ו א' לענין חליצה ע"ש.

סימן קל

א **ערב כו'**. כמ"ש ההוא ערבא כו' מקמי כו' דאימור צררי כו' ואמרי' שם נ"ב א' כלום טענינן ליתמי כו':

ב **אבל אם כו'**. שם א"ב בשחייב מודה ואף במלוה ע"פ דאל"כ הל"ל יתומים גדולים א"ב וע"ל סי' ק"ח ס"א וס"ג:

ג **יש מי כו'**. כמו בפורע חוב חבירו שלא מדעתו. בעה"ת. וע"כ צ"ל עובדא דההוא ערבא כו' בשא"ל ערבני ושלם:

ד **אבל כו'**. עסמ"ע סק"ז ח':

ה **ואם כו' אבל כו'**. כיון דע"כ צריך לשלם כמ"ש בב"ק נ"ח א' ואימא ה"נ מבריח כו' ועתוס' שם ד"ה א"נ וי"ל דה"פ כו' א"נ מבריח כו' וכאן מכריחו ע"כ ואית ליה פסידא ומ"ש שם תוס' ונראה לר"י כו' ופורע כו' היינו ג"כ כנ"ל או מדעתי או ל"ל פסידא:

ו **ויש כו'**. כיון דאית ליה שעבוד עלי' לא הוי מדעתו וע"ל סי' קכ"ט ס"א בהג"ה וכ' בעה"ת דאף לס' זו בא"ל ערבני:

ז **אין הערב כו'**. שם ערב שהיה כו' ואע"ג דביתומים איירי ה"ה בלוה עצמו כנ"ל כלום טענינן ליתמי כו' אלא דמוקמי ביתומים מדקתני סתם אינו גובה וללוה עצמו לא טענינן ליה וכ"ש לאוקימתא בשחייב מודה דאין חילוק בין לוה ליתומים ועתוס' שם ד"ה ואם. ויש לדחות כו' והרא"ש שם פ"ג סי"ד והר"ר יונה כו':

ח **אפי' כו' ואם כו'**. שם:

ט **וכגון**. הרא"ש שם:

י **דאל"כ מה כו'**. והוי פורע חובו שלא מדעתו כנ"ל וטוענין ליתומים כמ"ש בפ"ב שם:

יא **כשכתב לו כו'**. כמ"ש רשב"ם שם ד"ה דלהכי כו' והרשב"ם אינו גורס בגמ' בשלמא כו' בשחייב מודה וכן רוב המפרשים אינן גורסין בגמ' בשחייב מודה:

יב **ויש מי כו'**. עתוס' שם ד"ה הנ"ל שהקשו על רשב"ם דהא אף מלוה בשטר אינו גובה מיתומים קטנים ע"ש ופי' הראב"ד ביתומים גדולים איירי והקשו עליו האיך שייך יתמי לאו בני כו' אבל הוא מפרש כפי' הרמב"ן דביתומים קטנים איירי ופליגי אם חייב לכי גדלי דר"פ סבר פריעת ב"ח מצוה וכיון דאינהו פטורים עכשיו והוא קדם ופרע רצה לזכות במצוה ופטורים אף לכי גדלי ורב הונא סבר כיון דקדם ופרע נעשית מלוה ע"פ וג"כ פטורים אף לכי גדלי וא"ב בשחייב כו' מתבי ערב כו' ה"ז גובה ר"ל לכי גדלי בשלמא לר"ה כיון שכתוב התקבלתי אינו נאמן לומר פרע' הלוה וכן היתומים דכלום טענינן כו' כנ"ל אלא כו' להכי כו' אדעתא למיתבעינהו ליתמי ולא שרצה לפרע חוב אביהם:

יג **וה"ה אם כו'**. עתוס' הנ"ל והיה נראה לפרש כו' ע"ש שדחקו עצמן דאף ליתומים קטנים נזקקין בכה"ג וק' סוגיא דעירוכין דה"מ לאוקמי בכה"ג אבל לפי' הראב"ד והרמב"ן ניחא דמיירי לכי גדלי וכפיר' כנ"ל וז"ש ומיתומים גדולים כו' ואמר מהלקוחות כמ"ש תוס' שם בשם ר"ח וכ"ג ר"ח דהוי כשטרא וכפירושם דהלוה שעבד עצמו להערב אבל ברישא שכ' המלוה התקבלתי ודאי לא הוי כשטר כמו שהקשו התוס' שם ועוד מאי משני כו' מה יש לו כו' אבל הרמב"ן הקשה דהא בתוספתא תניא בהדיא שכ' בע"ח התקבלתי ופי' כנ"ל וז"ש לעיל כשכ' לו קבלתי כו' אבל בתוס' פי' התוספתא שם דבע"ח צוה לכתוב כו' ע"ש:

יד ערב שפרע כו'. כמ"ש בכתובות פ"ה א' לענין שלומי שליח כו' ואע"ג דאם לא הזכיר לו לקיחת השטר פטור כמ"ש רי"ף ותוס' שם מהא דריש ב"מ ג' א' את האמנתיה כו' התם כמ"ש שם מאי אית לי כו' את האמנתיה דלא אמרת הב ליה כו' משא"כ כאן:

טו **וי"א דכ"ז כו'**. כנ"ל בס"ד וכפי' הראב"ד והרמב"ן דבקטנים לכי גדלי ואם לא כ' התקבלתי אף מגדולים אינו גובה דחיישי' לצררי ובלא התקבלתי הוי כמלוה ע"פ וז"ש כשיש השטר כו' וכדרך כו' ודלא כפי' תוס' דבדכתב הלוה התקבלתי אף מיתומים קטנים גובה ובדכתב המלוה התקבלתי אף מיתומים גדולים אינו גובה. אבל הרמב"ם סובר דאין חילוק בין קטנים לגדולים וכקו' הגמ' בשלמא לר"ה בריה דר"י משכחת לה בשחייב מודה ואז אין חילוק דאף מיתומים קטנים גובה וכמש"ל סי' ק"ח ס"ג ובשאין חייב מודה אף מיתומים גדולים אינו גובה דהוי כמלוה ע"פ וכמ"ש שם ס"א והתקבלתי לא מהני אלא שלא יאמר נפל השטר או מסר לידך כנ"ל דאף לגבי לוה עצמו צריך

התקבלתי בשביל זה כנ"ל ס"ג ודוקא לר"פ מהני התקבלתי ליתמי כמ"ש דלהכי כ' התקבלתי כו' ולכי גדלי דמועיל דהשטר עומד בתקפו וכאלו לא נפרע אבל לרב הונא התקבלתי לא מהני אלא דלא לטעון דנפל כנ"ל:

טז **אבל אם הודיעם כו'**. שם מקמי דלודעינהו וכן שם בעובדא דלעיל מקמי כו' וכמש"ל ס"ו ופי' הרמב"ן שאילו הודיעם ל"ל פריעת ב"ח כו' וכנ"ל וגם לא חיישי' לצררי דהוי כאלו פרע בשליחותם בגדולים או בשליחות ב"ד בקט':

סימן קלא

א **מי שנתפייס כו'**. כמ"ש ביבמות צ"ג א' המוכר פירות דקל לחבירו א"ר הונא כו' ואע"ג דרב הונא סבר כר"מ שם וה"ה לרבנן במה שיכול לשעבד וע"ל סי' קי"ב ס"א בהג"ה: (ליקוט) **מי כו'**. דהא אפי' המלוה יכול לחזור בו כמ"ש ס"ס ל"ט מההיא דפ' ג"פ כותבין ללוה ומההיא דפ"ב דקדושין וה"ה ללוה וערב וקבלן. תה"א סי' קנ"ח (ע"כ):

ב **האומר לחבירו כו'**. כמ"ש מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו:

ג **ערב כו'**. ע"ל סי' ע"ג ס"י בש"ע וכן הדין בלוה לזמן כו':

ד **ערב שבא כו'**. כמש"ל בסי' שקדם דדין ערב כדין הנכסים וכמו בנסכים דגובה אף מהלקוחות אפי אשתדוף בני חורין ואפי' איחר וכמ"ש הרמב"ן דלא אמרו בגמ' דאינו גובה בפשיעתו אלא כשמכר הלוה וכתב דמחל בהדיא אבל בשביל שנתרשל לא הפסיד וכמש"ל סי' קי"א סי"ב וסי"ד:

ה **כי יש חולקין. הוא ב"י בבדק הבית ועש"ך ועמ"ש למטה וטעמו דדומה למ"ש שם איהו הוא דאפסיד אנפשיה וכמ"ש בסי' קי"א ס"ב וכן כאן כיון שהתרה בו**:

ו **מיהו אם כו'**. כאן לד"ה אמרי' איהו הוא דאפסיד אנפשיה:

ז **והערב יכול כו'**. כ"כ הטור אדברי רמב"ן הנ"ל אבל הרמב"ן לא ס"ל כן כמ"ש בסה"ת שם ועט"ז וש"ך:

ח **ואם המלוה כו'**. ע"ל סי' קפ"ג ס"ח וס"ט ואשמעינן כאן אע"ג דבכאן הוא ערב וירא שמא לא יפרע אח"כ וז"ש דהואיל כו' צריך כו':

ט **ישראל שהיה ערב כו' וראיה לדבר כו'**. עתוס' דכתובות ע"ח ב' ד"ה כתבתינהו כו' וכמ"ש בב"ב קנ"א א' אפי' למ"ד מברחת קני ה"מ כו':

י **ישראל שהיה בידו כו'**. ודאי משום ערב לא משתעבד דהטעם דגמיר ומשעבד לא שייך כאן אלא משום דינא דגרמי וכמראה לעכו"ם על חבירו כמ"ש בב"ק קי"ז א' אם הראה כו' ועבה"ג:

יא **שמעון כו'**. עבה"ג ס"ק כ':

יב **והבירור יהיה כו'**. ר"ל כמ"ש בהג"ה ואין הערב נאמן כו' ועמ"ש שם:

יג **ודוקא כו'**. כיון שהבריח ממנו האריה ה"ל כמו אדם אחר שנתפס על חבירו כמ"ש בירושלמי וכמש"ל סי' קכ"ח ס"ב ולקמן סי' שפ"ח ס"ו:

יד **ואין הערב נאמן כו'**. דלא עדיף ממסור דאיבעיא להו בס"פ הכונס אם עשו תקנת נגזל במסור ולא איפשיטא וקי"ל לקולא:

טו **אלא כו' ואז כו'**. ר"ל שהעדים יודעין למה נתפשר ואינן יודעין בשביל מה אם בשביל הערבות וע"ל סי' שפ"ח ס"ז בהג"ה ואם ידע כו' והטעם כיון שיש רגלים לדבר נוטל בשבועה כמ"ש והחנוני על פנקסו לא שיאמר כו' ופי' דבכה"ג אינו נוטל בשבועה אלא כו' דאז רגלים לדבר דלא כסמ"ע ס"ק י"ז שכ' משום דחשיב כאלו הוציא ברשות דא"כ אפי' ברישא שלא ידעו כמה יטול בשבועה כמש"ל סי' צ"א ס"ג בהג"ה מי כו' וה"ה כו':

טז **או אחד**. כיון שאילו היה מכחישו היה צריך לשבע וכמש"ל סי' ע"ה סי"ב:

יז **וי"א כו'**. דאפי' התנה לשלם כל אונס שיבא מחמתו פטור כמ"ש בגטין ע"ג א':

יח **וכן שנים כו'**. כנ"ל בס' שקדם:

יט **יש שכתבו כו'**. כמ"ש בב"ב שם דערב הוא אסמכתא אלא בההוא הנאה כו' אבל אם בערבות עצמו הוא אסמכתא לא משתעבד וכאן לא נשתעבד על מעותיו אלא שאם יטרפוהו ולכתחלה לא לקח ע"מ שיטרפוהו אע"ג דגם בהלואה דוקא שאם לא יפרע שם נתחייב הלוה תיכף ובההוא הנאה כו' אבל כאן אין לו שום חיוב תיכף:

כ **ואם קנו מידו שהוא כו'**. ר"ל שאף שלא יטרפוהו אם ירצה לבטל המקח ועסמ"ע וצריך קנין כיון דאינו בשעת מתן מעות ועבה"ג:

כא **וי"א כו'**. עסמ"ע:

כב **ערב כו'**. כנ"ל וכמ"ש בב"מ פ"ה דאי לא קנה:

כג **ואם קנה כו'**. כמ"ש שם דכל מעכשיו אין משום אסמכתא וע"ל סי' ר"ז:

כד **ראובן**. עבה"ג:

כה **מי שאמר כו' וי"א כו'**. כנ"ל:

כו **מי שלא פירש כו' וכל הבאים**. ע"ל סי' ס' ס"ב:

סימן קלב

א **קטן כו'**. דמו"מ שלו משום כדי חייו וכן מתנתו כדי דלעבדו ליה מידי וערא"ש שם ועבה"ג:

ב (ליקוט) **שאם כו'**. ורשב"ם חולק שם וכן ר"ח ור"ב הביאו בהג"א שם (ע"כ):

ג **ואם ערבה בשטר כו'**. דמ"מ בין לוקח בין יורש גובה ממנו:
(ליקוט) **ואם ערבה כו'**. כמש"ש דלמא וערשב"ם שם ד"ה ומקשינן כו' ופשוט הוא ועמש"ש (ע"כ):
ד **שנים כו' עד סופו**. נתבא' בס' ע"ז:

סימן קלג

א **כ"ד המטלטל כו'**. ב"ב מו א' אומן הוא כו' יש לו חזקה וערשב"ם במתני' ד"ה אין להם חזקה כו' אבל במטלטלי כו' מאחר כו'. וז"ש כאן אפי' אם כו' (וכ"ה בפ"ב דכתובות יז ב' ה"ד אי דאכל שני חזקה אלמא דכל שיש לו חזקה אפי' עדים כו' וה"ה כאן לאלתר כמש"ל ל"ו א') ואפי' לאלתר כמ"ש רשב"ם שם וכן מ' שם ל"ו א' והאמר ר"ל כו' מאי אין כו' ושם הנהו עיזי כו' וע"כ לאלתר מיירי:
ב **הפקדתיו לך**. דומיא דאומן שמסרו בידו:
ג **או השאלתיו לך**. שבועות מו ב' דשלח כו' דברים כו' מ' דבדברים שאין עשוין נאמן ושם זה אומר שאולין כו' ודוקא דאית בהו כל הענינים דשם:
ד **אתה מכרתו לי או**. ב"ב מ"ה ב' אתה מכרתו כו' ודוקא אומן כנ"ל ושם בפני אמרת כו':
ה **ואם טען כו'**. ב"מ קט"ו א'.
ו **ונשבע**. כיון שאין טוען על גוף החפץ. ב"ק קיד ב' המכיר כו' וכל שבועת המשנה בנקיטת חפץ כמ"ש הרא"ש בר"פ כל הנשבעין וכמ"ש בר"פ שבועת הדיינים (שבועות ל"ח ב)' היכי משבעינן כו' לאתפוסי חפצא כו' ומ' דבכל שבועת הדיינין:
ז **ואם טען כו' נכון**. סנהדרין כט א' אמור כו':
ח **אפי' אם מסר**. ב"ב מ"ה א' אפי' בעדים נמי כו' שיכול כו' כי אמר כו'. וז"ש נאמן כו' וכן נאמן כו' ושם הדרי בי וכן מסקינן בשבועות מ"א ב':
ט **ואם אמר**. ע"ש בתוס' דב"ב ד"ה המפקיד כו' ואר"י כו' וי"מ דהא כו' ונ"מ לדידן באומר אל תחזירהו כו' וכמ"ש בשבועות שם ואם אמר כו':
י **ואם טוען**. שם:
יא **ומתו**. כן דעתו דומיא דהלכו וכן מ' בב"ב ברא"ש שם סי' מד ע"ש דמפ' כל הענין וע"ל סי' ע"א:
יב **נשבע היסת. ע"ש בתוס' הנ"ל ומיירי קודם כו' וכן מבואר כל היסת כנ"ל**:
יג **ואם לא**. ב"ב מו א' אלא לאו דליכא כו' וע"ש בתוס' ד"ה אי כו' וכ"כ כל הגאונים ועברא"ש וכן שם בגמ' ראה עבדו כו' ושם ראה תניא משוי ליה ראה:
יד **אבל אם**. שם אי דאיכא כו' וכמ"ש תוס' כנ"ל:

טו **ודוקא שהעדים כו'**. שם מה א' אמר רבה כו' וע"ש בתוס' ד"ה אבל כו' וי"ל כגון שמסר כו':

טז **אם ראו**. שם מו א' תא אחוי לך כו' ופי' בשם תוס' קודם שבאו לב"ד וז"ש שפיר קאמר כו' ואי חכים כו' ועבהג"א ס"פ המקבל ד"ה אלא:

יז **דעו כי**. שם ואי חכים כו' לאו משום כו':

יח **ויתרה כו' שלא יוכל כו'**. אע"ג דאין נאמן לומר החזרתיו קודם לכן כמו באומר לא לויתי שם ו' א' מאי אין לך כו' ופי' שמעיקרא אמר אין לך כו' ואמר אתם עידי ושתק ואח"כ אמר נתתיו לן קודם לכן והקשו א' כ ל"ל בב"מ למימר הוחזק כפרן וצריך דוקא העדים מכחיש ודוקא בב"ד ותי' דנ"מ דבב"ד אפי' אח"כ פרעתי אינו נאמן משא"כ בעדים ועבסי' עט ס"ט אבל אם כו':

יט **אמר המערער**. שם מ"ה ב' סיפא כו' דאי בעי אמר כו' וערשב"ם שם ד"ה ביוצא כו' והלא כו' ודין אומן כדין אל תחזירהו כמ"ש ברישא ראה עבדו כו' לא אמר כלום:

כ **שבע**. ר"ל היסת כנ"ל:

כא **בד"א כו'**. שבועות מו ב':

כב **ויש למערער**. כנ"ל בס"ח וכמו שהוכיח הרי"ף שם בעובדא דשכוני גואי מהא דכתובות יז ב':

כג **וראו**. כנ"ל ועתוס' הנ"ל וגמ' שם:

כד **אע"פ שאין** דאל"כ אף דברים שאין עשוי אין נאמן וכנ"ל בסוף ס"ב וערי"ף בסוף המקבל ורא"ש שם:

כה **אינו כו' לקוח** שבועות שם:

כו **ולא ממושכן**. ב"מ קטז א':

כז **צריך**. שם:

כח **אפי' אם**. דומיא דאומן דפי' רשב"ם במתני' דאיירי שמטלטלין ושם אפי' ג' שנים כמ"ש שם והאריסין כו' אין לאיש כו' ואמרו דוקא שחלק ואשה שנתגרשה:

כט **ואפי' מת כו'**. בשם ושם ועבב"ב נ"ב א' ב':

ל **בלא שבועה**. ואם טען כו'. שם לג א' בעובדא דרבה בר שרשום וע"ש בתוס' ד"ה מיגו כו' וי"ל כו':

לא **וי"א**. ע"ש בראש"ש סי' ז' א"נ כו' ותירץ זה כו'. ודעת הראב"ד כתוס' אלא דכאן כיון שנוטל נשבע בנק"ח ואפי' בטענת שמא כמו כלי הנשבעין ונוטלין כמו המכיר כליו כו' והמוציא הוצאות על נכסי אשתו וכמ"ש בסי' צא ס"ג בהג"ה ועבסי' עב בש"ך ס"ק ס"ז ועבה"ג:

לב **בד"א כו' אבל.** שבועות שם ולא אמרן אלא זה כו' ועסי' צ' דיש חולקים:

לג **אא"כ יצא.** ב"ק קיד ב' אבל בע"ה שאינו כו' וה"ה בדברים העשוין דחד דינא אית להו וכ"ש הוא כמ"ש בשבועות שם אינו נאמן ולא אמרן אלא בע"ה כו' ובכולהו נמי כו' כגי' תוס' ועדיף דבבע"ה שאין כו' צריך לכל התנאים משא"כ בדברים כו' ועסי' שנז בהגה די"ח:

לד **מי שהיו בידו כו' ואם טען זה.** ב"ב מ"ה ב ראה עבדו כו' בפני אמרת כו' מ"ש רישא ומ"ש סיפא אלמא אם טוען לאומן אני נתתי לך לתקנו והוא טוען שלקחו מאחר המערער נאמן ואומן יש לו דין דברים העשוין להשאיל ולהשכיר:

לה **ואם היו מדברים.** שם אמר רבה סיפא כו' ואע"ג דשם דוקא בפני היינו משום דטוען שלקחו מאומן וכמ"ש שם ל"ו מי איכא מידי דאלו נכרי כו' אלא א"ר אי אמר כו' אבל בלקחו מי שאינו אויין א"נ ואחר דין דברים שאין עשוין כו' ומ"ש ברישא אבל פלוני מכרם כו' והלה טוען שנגנבו ממנו. הוא דברי המ"מ ועש"ך שפי' בשם אביו דר"ל שהוא מכרם לך בגניבה ואפילו בכה"ג ס"ל לרמב"ם דאחזוקי אינשי כו' ואיתרע ליה חזקה דדברים כו' כנ"ל ס"ו וע"ז כ' רמ"א וי"ח וס"ל כמ"ש בגמ' שם מי איכא מידי כו' כנ"ל וכמ"ש שם מ"ה ב' בפני אמרת כו' דוקא בפני וה"ה כאן נמי אם אמר בפני אמרת נאמן אף לרמ"א מגו דאי בעי אמר מינך זבנתה ואז היה נאמן כיון שאין טוען השאלתיה לך וצ"ע בדברי כרמב"ם וש"ע סי' שנז ס"א או שהיו כו' מכלים העשויין כו' ע"ש ואפילו אם נפרש דברי רמב"ם וש"ע שבכאן סי' קלג דטוען גנובים ממש וכמ"ש בסמ"ע מ"מ צ"ע ואז ק' ג"כ על הרמ"א וא"ל דס"ל לרמ"א דאפילו טוען גנובים כטוען שאולים וכס' הראשונה שבסי' צ' סי"א דא"כ הו"ל לאפלוגי גם אס"ו הנ"ל ועוד דבסי' שנז ס"א כ' להיפך ע"כ צריך לפרש כמ"ש הש"ך ועל הרמב"ם וש"ע עדיין צ"ע. ומ"ש אע"פ שהודה כו' משום רבותא דסיפא ואם טען זה כו' דאפי' באין עדים שהיה שלו. שם למ"ד א"ל את לאו קא מודית כו' אבל בסיפא ואם היו כו' לא מיבעיא בהודה דל"ד לשם דאותו שמכר לא היה לו חזקה אבל כאן כל מה שביד האדם מדברים שאין עשוין כו' בחזקתו והוי כמ"ששם מ"א ב' אי א"ל קמאי דידי כו ואפי' הביא עדים כו' כמ"ש שם מ"ה ב' בפני אמרת כו' מיגו כו' וע"כ בהביא עדים שהוא שלו דאל"כ אפילו רישא נאמן כמ"ש לקמן בסי' קלד ס"א האומן בדבר כו' והביא עדים שהם כו':

סימן קלד

א **אחד כלים.** מדקא' שם מו א' הא אחר כו' וע"ש ברמב"ם במתני' ד"ה אין להם חזקה ומ"ש בדבר שהוא אומן. כ"השם בגמ' מ"ה ב' עבדו ביד אומן וטליתו כו':

ב **והביא עדים.** כנ"ל בסי' קלג ס"ה מהא דכתובות ע"ש:

ג **אלא במכירה או.** שם אתה מכרתו כו':

ד **או שטען.** שם ביוצא מתחת ידי אחר כו'. מ' דבאומן כה"ג אין נאמן:

ה **אע"פ שמסרו.** שם מו א':

ו **ואפילו אם.** מדכללן במתני' עם איש בנכסי אשתו כו' ושם דוקא נתגרשה כדקא' בגמ':

ז **וישבע היסת.** כדין מנה לי בידך כו' ואר"נ משביעין כו' בפ' הדיינין וכל כל היסת הנא' בענין זה:

ח **ואם לא ראה.** שם ראה עבדו. ושם שפיר קאמר ליה ראה תניא וע"ש תוס' ד"ה אי דאיכא עדים כו':

ט **החזרתיו ומכרתו כו'.** שם מתוך שיכול לומר החזרתיו כו':

י **או לקוח.** ר"ל מתחלה כשבא לידי: שם מתוך כו' כי אמר לקוחה הוא כו':

יא **מתוך שיכול.** שם מתוך שיכול לומר להד"ם כו':

יב **ואפילו מסרו.** שם א"ה אפילו בעדים נמי כו' לעולם דאיכא עדים והוא דראה כו' וכדקי"ל בשבועות מא ב' הלכתא המפקיד כו':

יג **ואם הוציאו.** שם ואי חכים משוי כו':

יד **אע"פ** שמסרו. כנ"ל כמסקנא דרנב"י:

טו **אבל כשטוען.** שם בפני אמרת כו' מיגו כו'. דוקא בפני וכמ"ש שם ל"ו א' ואי אמר ישראל לדידי אמר לי כו' מי איכא כו' אלא כו':

טז **וי"א דדוקא.** עבתוס' ב' א' ד"ה לפיכך כו' דבשותפין אף בשותפתם אם שהו הרבה שאין רגילין כו' יש לו חזקה ועסי' קעט וצ"ע ועש"ך שם:

יז **אם אינו סומך.** שם מז א' בן שחלק כו':

סימן קלה

א **שמא מעצמה כו' או.** רשב"ם שם:

ב **לפיכך אם.** כנ"ל בסי' קלד ס"ה:

ג **שהזיקה.** שם:

ד **או שהוא.** ב"מ ס"פ המקבל:

ה **וי"ח.** דהרמב"ם וש"ע ס"ל דלא קאי אלא אעבדים וכמ"ש בס"ב מדלא תני במתני' אלא עבדים ולא גודרות:

(ליקוט) **וי"א כו'.** אבל בירוש' פ"א דקדושין ריש הלכה ב' אית מתנ' אמרה עבדים כקרקעות אית מתני' אמרה כמטלטלין אית מתני' אמרה לא כקרקעות ולא כמטלטלין מתני' אמר עבדים כקרקעות דתנינן תמן חזקת בתים בורות שיחין מערות ומרחצאות ושובכין ובתי הבדים ובית השלחין ועבדים. וא"ל דהירושלמי' לא ס"ל הא דר"ל הגודרות דבהדיא אמרינן ושם ברפ"ג דמר ר' יוחנן עגלים וסייחים המקפצים ממקום למקום א"ל חזקה (ע"כ):

ו **וצריך המחזיק.** שם ך"ט והא בתים דביממא ידיעי כו' ולכל הפירושי' שם בסוגיא. צריך להביא ראיה שדר בו שלש שנים כדרך שרגילין ע"ש:

סימן קלו

א **וכשיבא בעל.** שם בבית כו' עד שיבא כו' ול"ק עד שיחזיר לו את שנו:

ב **וכן כובסת.** ג"כ שם בבית האומן כו' עד שיבא כו' כנ"ל וכובסת היא אומן כמ"ש שם וטליתו ביד כובס ומהא דב"ק נטלו לסטים כסות וכו':

סימן קלז

א **בשבועת היסת.** רשב"ם שם כדין כ"ד שהיא בחזקתו כנ"ל ואע"ג דאמרינן בשבועות מב ב' משום אשתמוטי כו' וכאן לא חניף כו' ודאי שאין טעם זה מספיק לבד דא"כ אפי' להבא יהא נאמן אלא ג"כ משום שהוא כבר בידו:

ב **אפילו יש עדים.** כן תי' ריצב"א בהג"מ על קושית תוס' ד"ה ואי טעין. וא"ת מאי אריא כו' ותי' כיון שיש עדים שליקטן אין נאמן כיון שליקטן שלא בפניו וכמ"ש הרי"ף בפ' כל הנשבעין בשערים שלו בשער העשירי וע"ש:

ג **אם אין כו' ואם באו.** רשב"ם ותוס' שס וכ"מ בגמ' שם מדקאמר אם טען ואמר לפירות כו' אהא דקא' ר"נ הדרא פירי ול"ק אכל הני דחשיב שם בפירקין דהדרא ארעא ואע"ג דרשב"ם כ' ד"ה א"ר זביד כו' מילתא באפי נפשה היא כו' ר"ל דלא קאי אהא דבתחלה אמר מינך זבני ואכלה כו' וכמ"ש בד"ה מהימן. ודוקא כו':

ד **ואפילו אם.** שם אר"נ הדרא כו' ושם א"ה ארעא נמי כו' וע"ש תוס' ד"ה א"ה כו' ושם בגמ' אחוי שטרך וז"ש כאן כיון כו':

סימן קלח

א (ליקוט) **וע"ל סי' רע"א כו'**. ר"ל שם בטור שכ' דעת הרא"ש דרכוב לא קנה אלא ברגליו כשמואל בגמ' שם אבל בש"ע לא הוזכר אלא דעת הרי"ף ורמב"ם דרכוב קנה כמ"ש כאן ועמש"ש (ע"כ):

ב **או יושבים בצד**. שם ב' א' מאי מצאתיה ראיתיה כו' ושם יו"ד ב' מתיב כו' ראה את המציאה כו' כי תקינו רבנן כו' א"כ בכה"ג ה"ה מצאתיה ראיתיה:

ג **או בחצר**. נלמד מד"א דסמטא וכמ"ש שם יש לה חצר ויש לה ד"א:

ד **מיהו אם**. ר"ל שלא השכירו וע"ל סי' רס ס"ד והוי כמו טלית יוצאת מתחת ידו של א' שם מ' א':

ה **בנק"ח**. כדין שבועת המשנה כמ"ש הגאונים בריש כל הנשבעין ועברא"ש שם וכמש"ל סי' פז ע"ש:

ו **ואם אמר אחד לחבירו**. כמש"ל סי' פז סי"ב אע"פ שהנשבעים כו' וכמ"ש בגמ' דכתובות וב"ק וב"ב האומר אי אפשי בתקנת חכמים כו' וכן כאן יכול להפוך אף על חציו שלו היסת על חבירו רק שמגלגול שבועה נשבע על הכל בנק"ח:

ז **ואם גם השני**. ר"ל שהיפך את הכל עליו היסת כנ"ל והוא חזר והפך עליו וכמ"ש שם ואם יחזיר הנתבע ויהפך כו' ע"ש:

ח **שנים שהיו**. תוס' שם ד"ה ויחלוקו תימא כו' וי"ל כו' וכ"כ בב"ב שם וכן כאן שהגג הוא בין שני הבתים ונסמך על ביתם:

ט (ליקוט) **ישבע שי"ל בה**. כמ"ש בס"א אבל יש לחלק דכאן א"צ לישבע שי"ל בה דהא מודה לו בחציה (ע"כ):

(ליקוט) **ישבע שי"ל בה**. והרי"ף והרמב"ם השמיטוה ותמהו עליהם הר"ן ונ"י שם (ע"כ):

י **ואם הוא דבר**. עברא"ש שם ומן הדין היה לו ליטול כו':

יא **שאין ביד שום כו'**. הרא"ש שם מדאמרינן שם ש"מ האי סודרא כו':

יב **והשאר חולקים כו' ויש**. הלא"ה אין נשבע רק היסת מדאמרינן שם ש"מ האי סודרא כו' מ' דמאי דתפיס כאלו אוחז בלבד וכמ"ש שם ו' א' בד"א ששניהם אדוקים אבל כו' דאל"כ האיך הוכיח ר"ח כמאן דפסיק אבל ע"י גלגול נשבע בנק"ח כנ"ל:

(ליקוט) **והשאר כו' ויש כו'**. **אבל הרא"ש כ' דעל כולם נשבע דאל"כ מאי קמ"ל מתנ' היא וכ"פ תוס' שם** (ע"כ):

יג **באו שניהם**. כדין כל ספק דממונא וכמ"ש בב"מ פ' השואל ק"ב ב' בענין המרחץ ובב"ק פ' הגוזל עצים בענין המוגרמתא ע"ש:

יד (ליקוט) **אע"פ כו'**. כדין ספיקא ועוד דמ' שם בסוגיא דאין מוציאין מדאיבעיא להו שם מאי הוי עלה דמסותא ואת"ל דמוציאין מידו הרי איפשטא כמש"ש את"ל תקפה כו' ת"ש דההיא כו' (ע"כ):

טו **וי"א דאפילו**. זה לא קאי אלא ארישא ששתק לגמרי דבסיפא שחזר וצוח ודאי נאמן בראיה וכמ"ש ת"ש בד"א כו' המע"ה כו' אלא כו' ש"מ דבראיה נאמן וכמ"ש למטה בס"ז בהג"ה בלא ראיה מ' דבראיה נאמן והוא דעת הריטב"א שהקשה בגמ' שם דקא' אלא שתקפה א' בפנינו והקשה דלמא ששתק לגמרי ותירץ דא"כ לא מהני ראיה כמ"ש כאן דהודאת כו':

טז **חזר אחד כו'**. זה לא קאי אלא אסיפא שחזר וצוח ולכן כ' בהגה בלא ראיה כנ"ל ואזיל לטעמיה שפ' כן בכל ספיקא דדינא כמ"ד תקפו כהן אין מוציאין מידו וי"א הולכין ג"כ לשיטתן כמ"ד תקפו כו':

יז **או נתגבר**. דאם היה נאמן בזה היה נאמן ג"כ בטענה דשכרתיה במגו דחטפה:

יח **וי"א**. דס"ל דהוי מגו במקום עדים כמ"ש תוס' שם וכן מוכח בגמ' דנאמן דאל"כ ל"ל למימר דאמרינן ליה עד השתא חשדת כו' והלא אפי' בטענת חטפה דליכא האי טעמא אינו נאמן ועל סברת הרמב"ם תי' הריטב"א דמיירי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר דהיה נאמן לומר שכרתיה אי לאו האי טעמא אבל טענת חטפה בלא"ה אינו נאמן אפי' בדברים כו' כמ"ש בשבועות דאחזוקי אינשי בגנבי כו':

יט **ולכן אם**. דכאן לא הוי מגו במקום עדים:

סימן קלט

א **ואין שום א' כו'**. כנ"ל בסי' קלח ס"א בתוס' הנ"ל דב"מ וב"ב:

ב (ליקוט) **וכ"ז שלא כו'**. ממ"ש בב"מ ו' א' את"ל תקפה כו' כיון דאמר מר כו' ואם איתא הלא אף בתקפה כיון דהוא חזר ותקפה אין תקיפת הראשון כלום ולא חייל הקדש כלל דלא כתוס' שם שדחקו עצמן וס"ל דלא כהרא"ש וש"ע כאן ע"ש ד"ה והא (ע"כ):

ג **הקרקע אינה**. ב"ק קיז ב' שטפה נהר כו' ובפ"ג דסוכה:

ד **שהוא קרוב ואין כו'**. כגי' ר"ח שס בתוס':

ה **וה"ה אם**. כגי' הרי"ף בלשון הראשון:

ו **אם הוא דבר כו' חולקין**. ב"ב ל"ד ול"ה ומ"ש משני שטרות כו' התם ליכא כו' ובדבר שהפוסקים חולקין ג"כ ליכא למיקם עלה דמאן יכריע והלכך חולקין או שודא דדייני

ובזה"ז אין אומרים שודא דדייני כמ"ש הר"ח בכתובות מהא דקאמר רב נחמן שם דאנא דיינא ומר לאו דיינא מ' דוקא דיין מומחה כר"ן וא"כ ע"כ חולקין:

ז **ואם לא כו'**. גטין ס' ב' השתא דלא אתמר כו' כל דאלים גבר והקשה בתה"ד למה לא אמרו חולקין כנ"ל מהא דב"ב ותי' הנ"מ בדבר דשייך חלוקה אבל בבני נהרא לא שייך חלוקה וצ"ע בדין זה ועבתה"ד שנסתפק בזה ועבתוס' ר"פ המוכר את הבית (בבא בתרא ס"ב ב)' ד"ה איתמר כו' אע"ג דשם הכל בדבר שא' מוחזק מ"מ לא עמד תוס' על עיקרן של פ' הגמ' ואמרו כאן נראה לפסוק כו' ע"ש ומ"ש בתה"ד דלדידן דל"ל שודא דדיינא אף לשמואל יחלוקו כ"ה בכתובות פ' מי שהיה נשוי (כתובות צ"ד ב)' רב סבר חלוקה עדיפא ושמואל סבר שודא דדייני עדיפא משמע דמודה שמואל לרב דבמקום דא"ל שודא דדייני דיחלוקו דקאמר עדיפא:

סימן קמ

א **קרקע בחזקת**. ב"מ ק"י וק"ב וירושלמי על הדין זה בפ"ג דב"ב הלכה ד' תמו תנינן מודה ר"י באומר לחבירו שדה זו כו' כהדא ראובן אוכל שדה בחזקת שהוא שלו והביא שמעון עדים כו' לעולם השדה בחזקת בעליה מיכן ואילך המע"ה ע"ש כל הענין:

ב **שקרקע הידוע כו' אא"כ החזיק כו' ואם אין עדים כו'**. ירושלמי הנ"ל וגמ' כתובות יז ב' וליתני מודה ר"י באומר לחבירו שדה זו שלך כו' משום דבעי למיתני כו' והרי מבוארין כל אלו הג' בבות ועיין בריף ורא"ש רפ"ג דב"ב וע"ש בכתובות טו ב' תוס' ד"ה ומודה כו':

ג **אפילו יום א'**. כ"מ בב"ב מ"א ב' אי אית לך סהדי דדר כו' כוותיה דר"ח מסתברא כו' הא ראיה בעי ש"מ דראיה אפילו יום א' סגי:

ד **והוא עתה כו'**. לשון ירושלמי הנ"ל:

ה **וישבע שבועת היסת**. כמש"ל מדין מנה לי בידך כו':

(ליקוט) **וישבע שבועת היסת. הרא"ש פ"ג סי"ז וסתר טענות של הרשב"ם וכמ"ש תוס' שם דשבועה דרבנן נשבעין על הקרקעות ומש"ש דחזקה הוא כמו שטר סתרו ג"כ דחזקת דקרקעות הוא כמו חזקת מטלטלין וקי"ל דנשבעין היסת מדר"נ כו'**: (**ע"כ**):

ו **אא"כ כו' כראוי**. ר"ל ג"ש:

ז **ובטענה**. ב"ב מ"א א' כל חזקה כו':

ח **נשבע היסת**. כנ"ל וכ"כ תוס' לג א' ד"ה מיגו ורא"ש שם:

ט **ועיין לעיל כו'**. כ"כ תוס' שם ור"ה גאון מהא דהפוגמת כתובתה וע"א מעידה כו' בכתובות פז ע"ש:

י **זה שהחזיק**. כ"כ רשב"ם שם ד"ה לקוחה. ועוד כו' וכ"כ הג"א שם וכ"כ רשב"א בתשובה מכח קושיות תוס' שם ד"ה מיגו וסברא ראשונה ס"ל כתי' תוס' שם:

יא **אבל אם**. תקנת הגאונים על כל שאין נשבעין ועיין ברי"ף סוף כל הנשבעין:

יב **טען שמעון**. שם למ"ד א' וקנ"ט ב' לא יהא אלא כו':

יג **מזויף או שטר אמנה**. שם קנד ב' הרי שהיה כו' וקי"ל כר"ן בכתובות יט א' דאמר צריך לקיימו כמ"ש שם יג א' דה' כר"נ בדיני:

יד **אבל אם ישנן**. כ"ה לפי' הרי"ף ועברא"ש וכן מ' בירושלמי כמ"ש למטה:

טו **אם טען. וכן**. כ"כ הרא"ש שם בשם ר"ח ור"ה גאון וכ"ה בירושלמי דשבועות פ' הדיינין הלכה ב' הרי שבא בשטר ובחזקה כו' אפילו תימא מדחזר בו לא ביקש ר' כו' ור"נ אפי' חזר בו ואמר אבד שטרי ואפ"ה אמר ר' דאין נידון בחזקה ועבסה"ת סוף שער מ"א ושם בירושלמי המחזיק מחמת אונו ונמצאת פסולה אינה חזקה רי"א במחלוקת כו' ור"ל מחלוקת ר' ורשב"ג ובפ"ג דסנה' ד"ג ב' מחלוקת בשתי כיתי כו' וכגי' לשון אחרון של רש"י שם ול"ק קושית תוס' שם ד"ה ורבנן דלפי' הרי"ף ע"כ צריך להביא וש"מ דכאן בשטר וחזקה נתבטלה החזקה:

טז **הנותן קרקע**. כתובות קט העורר על השדה כו' אם טען חזרתי ולקחתי כו' וכפי' הראב"ד שם ברא"ש ע"ש וכ"כ תוס' בב"ב למ"ד א' ד"ה לאו. אלא נראה לר"י דהתם נמי כו' אבל אם אין טוען כן איבד זכותו דמיגו במקום עדים לומר שטעה בחתימתו:

יז **וקי"ל דמגו**. ב"ב ל"א ול"ג וב"מ פ"א ב':

יח **מיום ליום**. ל' הטור והולך לשיטתו דס"ל דבכ"ד בעינן מיום ליום וכמש"ל בסי' קמא ס"א:

יט **כ"ד כפי**. שם ל"ו ב' עד שיגדור כו' וימסוק:

כ **וא"צ**. שם ך"ט ואי טעין כו' וע"ש בתוס' ד"ה אמר ור"ת גרס כו' ואף לפי' רשב"ם דוקא בטוען בריא וכמ"ש בס"ח:

כא **מכרתו או נתתו**. שם מא א' מתני':

כב **וכל שלא בו' אפי'**. מנחות קט א' אפ"ת עלייה דגריע כו' ואף שכאן דהיא ברשותו מ"מ ידו על התחתונה כמ"ש בכתובות קט ב' אם אמר תלם א' כו' ופשטא דמתני' שדה בחזקתו העורר על השדה ואף שידוע שמכר לו שחתום עליה כו' מ"מ יכול לומר תלם א' כו':

כג **שדר בו**. כתי' דאביי':

כד **או השכירו**. כתי' דרבא:

כה **ומשהביא כו' עד ולהרמב"ם**. הוא שיטת הרשב"ם ור"ל ומשהביא כו' דא"צ להעיד בסתמא על הימים והלילות בין דר או השכיר דאביי ורבא דוקא בטענת בריא כמ"ש הרשב"ם וכמש"ו:

כו **שלא הרגישו כו' אלא כפי**. דאל"כ הדק"ל והא בתים ביממא כו' דאפי' שיבבי א"א דידעי ועברא"ש:

כז **ואם יוסיף**. כתי' דרבא דל"פ אאביי דשניהם דוקא בטענת בריא דמר זוטרא אשניהם קאי:

כח **ואם היה המחזיק רוכל**. כן פי' ורבו הרי"מ על ומודה מ"ז כו':

כט **ור"ת ורא"ש**. שר"ת מפ' הא דמר זוטרא וכן ומודה רבא ברוכלין הכל אשיבבי:

ל **אע"פ שלפעמים כו'**. כן מ' מרוכלין לפי פירושו אשיבבי.

לא **ואם אמר**. כן פי' על ואי טעין כו':

לב **וכן אם היו הדרים**. כ"פ ר"ח על ומודה רבא ברוכלין על הדרים לפי תירוץ רבא:

לג **וה"ה לשאר**. וכן מקומות. כן למד הרא"ש מדבריו הנ"ל:

לד **מקומות של**. ב"מ ע"ד א' האי סיטומתא כו' ובאתרא דנהיגי כו' ושם לקנות ונלמד ג"כ לענין ראיה:

לה **ואפי' אם השאילו**. טור. ונלמד מהנ"ל אע"פ שעדיין לא נהנה וכל שלא אכל מפירותיו לא הוי חזקה כמש"ל סי' קמא ס"ז אפ"ה כאן הוי חזקה כיון שדרו מכחו ה"ה להשאילו:

לו **ומיהו אפי'**. שם מג א' וע"ש תוס' ד"ה וליסלקו כו':

לז **ויש מי שחולק**. ועבהגו' וראיה לדבריו מקדושין מג ב' השתא דתקון רבנן כו' ואם איתא למחול המשלח לעדים תביעתו עליהן ולסהדו ליה ר"נ שם ע"ש וסברא הראשונה ס"ל דבאמת כה"ג מהני וגמ' לא איירי בהכי וראייתם מב"ב מ"ד ב' הב"ע במכיר כו'. וס' האחרונה מפ' שכבר הכיר קודם הערעור של הנגזל וכ"כ בחידושי הרמב"ן ע"ש:

לח **אפי' אם כו' ולא הוו כו'**. עתוס' ד"ה מנ"מ שם מ"ה א':

לט **ואע"ג**. כיון. ב"ק קיב ב' קיבלה מיניה כגון שהיו עדיו כו':

מ **אם אין**. כפי' ר"ח ואי טעין ליתי כו' שם ך"ט א' וע"ש בתוס'

מא **י"א שאין**. מ"א ב' וכולם בשטר. דכיון שאין דר בו בעצמו וה"ה כאן ודלא כפי' רשב"ם דכיון שהן ג' לקוחות אלא אפי' לוקח א' כיון שלא טעין שלקח מן המערער עצמו לא היה לו למחות אלא בשטר דקלא אית ליה שלקחו מראשון:

מב **וי"א דאפי'. דל"ד לשם דשם הלוקחים מחזיקים אבל כאן דאין מחזיקים השוכרים רק המשכיר שדהו ופירותיו והוי כדר בו בעצמו ואמר דאפילו כו' של"ת דס"ל כפירשב"ם לכך פליג:**

מג **עדות השוכרים.** כריב"ק בסנה' למ"ד ב' וב"ב נו ב' אלא מעתה כו' מ' דבכה"ג מהני וערשב"ם שם ד"ה אלא.

מד **ואפי' היו.** שם הרי שאכלה כו' וזהו לרבנן אבל לריב"ק אפי' ששה:

מה **י"א שאם.** שם ר"ט ב' וכפי' תוס' ד"ה בשכוני כו':

מו **וי"א.** כפי' מרדכי:

מז **החנויות כו'.** כמו שדות ובית הבדים כיון שתשמישן אינן אלא ביום ועתוס' שם ד"ה ומודה:

מח **וי"א.** כ"כ תוס' שם וראיה לדבריו מדנקט ומודה רב הונא מ' דמ"מ מפורדות בעינן:

מט **ויש מחלקים.** דס"ל כתוס' מראיה הנ"ל רק שמפ' שהיה בית דל"ד לשדה כנ"ל וכ"מ שם בתוס' אע"ג כו' דכמו שאר בני אדם הדרים שם כו':

נ **היה מעמיד כו'.** שם מאני' וגמ' מ"ש רישא כו' הכא בחצר השותפין כו' מ' דבחצר חבירו ל"ש וכ"ה בתוס' ובירו היה מעמיד תרנגולים בחצר חבירו ה"ז חזקה:

נא **ואפי'.** שם והא תנן כו' רפ"א אידי כו'. מ' דבדבר או מקום ידוע דקפדי בכ"ע הוי חזקה:

סימן קמא

א **אפילו היו חסרים.** שם ל"ו ב' מיום ליום למעוטי ניר דלא ופי' הרמב"ן שאינו עולה לחשבון כמש"ל ס"ט ושם מ' דניר סתמא יום א' ותיסברא לר"ע כו':

ב **והחצירות.** שהן ג"כ בכלל העושין פירות תדיר וכן כל הני דחשיב למטה ומפו' ג"כ במתני' נז א' היה מעמיד בחצר כו':

ג **והחנויות.** והפונדקאות. שם ר"ט ב' בחנויות דמחוזא. שהן פונדקאות ימשם מ' דג"כ בשאר חנויות רק פונדקאות א"צ רצופין:

ד **והגנות והפרדסין.** מתני' ובית השלחין ומפ' שם סח א' א"ד באגי וא"ד גינוניתא דכתיב שלחיך פרדס רימונים וסוגיא דגמ' מ' שם דשלחין באגי כמ"ש שם בברייתא דדוקא פיסקי באגי לא מזדבני ומדל"פ ג"כ במתני' דחזקת הבתים ש"מ דשם בכ"ע:

ה **המהלכים.** ל"ו א':

ו **שדה הבעל.** ושדה אילן. במתני':

ז **כיון שאכל.** שם ל"ו ב' כשמואל ומפ' דקל נערה כפי' הראשון של רשב"ם שם:

ח **ואפילו היו**. שם ל"ז ב':

ט **וי"א**. כפי' ר"ח:

י **שהרי הוא**. כלישנא בתרא שם א"נ כו':

יא **יש מי שאומר**. דאל"כ לא שייך ומודי רב הונא דכאן אדרבה אין מועיל רצופות:

יב **ויש מי שאומר**. כמ"ש שם ר"ח ב' ה"ד דקדיח כו' ומ"ש ומודי רב הונא לפימ"ש ל"צ דאיכא דמוברי כי' ושם ודאי דמועיל רצופות כמ"ש שם איבעי לך למיזרעא כו' וס' ראשונה מוכיח מן המקשה דס"ל דמיירי באתרא דכלהו מוברי:

יג **אם הוציא עליה**. בכתובות עט ופ' המוציא הוצאות על כו' הוציא ולא אכל כו' ושם בגמ' ה"מ היכא דאכיל פירא הא קרנא כו' ושם עבד ר"י עובדא כו' לטעמיה דאר"י הרי שמדמה לפירות דהכא א"כ ה"ה כאן זרע כור כו' דקרקע קאכיל אבל הוציא ממקום אחר אבל השדה הוציא יותר הוי כמתני' דשם הוציא כרבה ואכל קמעא:

יד **אם בנה. כמו ניר שאמרו כל שיבא ושיבא דכרבי כו'**:

טו **או שנה אחת**. כמ"ש שם בניר נרה שנה וזרעה שתים כו':

טז **וכן אם תקן**. הוא פי' ר"ה גאון על תפתיחא שכ' ש"ע בס"ה:

יז **וכן אם זרעה**. הוא פי' רשב"ם בשם ר"ח על תפתיחא:

יח **ניר לא. שם ל"ו ב' כנ"ל**:

יט **שאפי'**. לפי' הרמב"ן שם וכן מ' בירו' שם רב אמר עיקר תקנה הכנסת פירות לא מודה רב במנכש ומעדר כו' אלא שאם ראוהו חורש כו' כנ"ל בס"ז מדאמר במנכש ומעדר מ' דבניר שפיר קאמר וס"ד דמקשה דאפילו אינו עולה קאמר רב:

כ **ויש חולקים**. דס"ל מ"ש ניר הוא כמ"ש שם נרה שנה כו' והירו' י"ל דבמסקנא לא קיימא הכי ולפי הס"ד קא פריך יותר חזק ממנכש:

כא **וכן אם באתה**. שם פירא רבא כו' וכ' תוס' במתנ' ד"ה חזקת שלשה. ונר' לר"י דלא בעי ר"י כו' וי"ל כגון שאוכלה שחת כו':

כב **ויש חולקין**. וכ"מ מהא דכתובות עבד ר"י עובדא כו' ועבמ"מ שדחק א"ע לתרץ דברי הרמב"ם מהא דכתובות ע"ש:

כג **ואם היה פחות**. מדקא' בית רובע ולא אמר כל שהו:

כד **דלא הוי**. שם עד שיגדור כו' לפי' ר"ח כנ"ל:

כה **היתה השדה**. כן מ' שם כ"ז ח' וה"מ היכא כו' וכפי' ר"ח שם בתוס' ד"ה היכא כו':

כו **שאם התחיל**. כן מ' מתוס' ר"פ ד"ה חזקת ועוד אור"י דאחזיק בה כו' וכן מ' מגמ' שם נז א' דנעל וגדר בכה"ג חזקה דפריך מניר ולא פריך מנעל וגדר:

כז **ואכל**. דוקא בכה"ג כנ"ל:

כח **ודוקא שנטועים**. רשב"ם שם מדקא' עשרה לבית סאה:

כט **וי"א דה"ה**. ר"ל דלא הוי חזקה כלל. רשב"ם וטור:

ל **וי"ח דבכה"ג**. רמ"ה דמדמי לאכלן רצופין שם דמדקאמר אלא מכרן רצופין ושם ע"כ בד"א מיירי כמ"ש שם ואע"ג דלא קיימא אכלן רצופין שם כבר תי' בתוס' ד"ה ממטע. ולרשב"א נראה ליישב כו' ע"ש:

לא **אפי' הם נטועין**. דבהכי מיירי לפי הס"ד כמש"ל:

סימן קמב

א **ומכאן למד**. ר"ל דלא אמרינן כאן ג"כ דעביד אינש דזבין דיניה כמש"ל ל' ב' ש"מ דבלא לקח לקיחה מוחלטת לא אמרינן:

ב **אבל אם שמעון**. מדקאמר שם כי היכי דאת כו' מ' דאם ידע שמעון אע"ג דראובן לא ידע

ג **אם ראובן כו' י"א**. דס"ל דאין חזקה להיזק ראיה כמ"ש הרי"ף בתשובה דהביאו הרי"מ בריש ב"ב מדאמרינן שם טעמא דרצו כו' אלמא כו' דלמא מיירי בהחזיקו כך וכ"ש לפי המפרשים דלאלתר הוי חזקה וכן מוכח מירושלמי שאכתוב למטה:

ד **אפי' סייעו**. ירושלמי שם סוף פ"ג דב"ב הפותח חלון בבית חצירו כו' פותח בשמאל נועל בימין הגע עצמך שהיה עומד שם יכול מימר כו' היה מושיט לו צרורות יכול מימר ליה מגחך הוינא בהאי גברא:

ה **ולהרמב"ם**. דס"ל כרבו הרי"מ דהי' הגמ' דר"ש ב"ב כיון דהיזק דממילא לא הוי חזקה כמש"ל סי' קנד ס"ח ועוד תי' אחרים ועיין ברא"ש שם:

ו **כיון תשידע**. כן ס"ל בכל חזקת תשמיש וראייתו מדאמרינן שם ו' ב' ואי חבריה בטינא לאלתר כו' והא דאמרינן שם מ"א כמאן כר"י ור"י דאמרי כל בפניו לאלתר כו' שם דלא ידע ואפ"ה א"ר ישמעאל בר"י דלאלתר הוי חזקה ובכה"ג אמר ר"ח יגעם בני ופתחת כו' וכן מ' בירושלמי הנ"ל הגע עצמך שהיה עומד שם יכול מימר ליה הוינא בעית לעי ר"ל טרידנא בגירסאי ולא ידעתי בפתיחתך ואע"ג דקא' בתר הכי היה מושיט כו' בהא לא קי"ל כירושלמי דס"ל מסייע לא הוי חזקה כיון דפליגי בגמ' דידן דאמרינן והא אחיל דאתא כו' אבל אין לומר דס"ל לירושלמי דהיזק ראיה אין לו חזקה דא"א לומר כן כמ"ש הרי"מ ממתני' דסוף פרקין נ"ח ב' חלון המצרית כו' וכן' הראשונה ס"ל דהאי חלון לאו לראיה הוא רק לד"א:

סימן קמג

א **החזיק בקרקע כו' אפי' כו'**. ב"ב מ"א א' א"ל כמאן כר' יהודה כו':

ב **ואם החזיק כו' אפי' כו'**. שם ל"ח מתני' וגמ':

ג **והיו אלו**. מדקאמר שם דכל שתא ול"ק סתם דאתית תלתין יומי ש"מ שצצריך להיות בסוף ג"ש והי' יכול שבשנה הראשונה היתה ואין לומר להיפך שצ"ל בתחלת שלש שנים דהא אמרו שם לט ב' צריך למחות בסוף כל שלש כו':

ד **ולא ידעתי**. רשב"ם שם:

ה **ויש מי כו'**. שאין מצוי להם וכמ"ש בכתובות ד' א':

ו **וי"א דמזה**. כנ"ל:

ז **שאם היה**. מדסגי בתלתין יומי לבד:

ח **ואם היה**. מדקאמר כל שתא כו' כנ"ל:

ט **אין כל**. כשיטת התוס' שם ד"ט ב' ד"ה שכוני כו' ע"ש:

י **יש מי**. ב"מ לח ולט אתמר שבוי שנשבה כו' תנאי היא כו' וש"מ מדר"ה אין מחזיקין בנכסי קטן כו' ומדפליגי באלו אם מורידין ואף מ"ד אין מורידין דלמא מפסיד להו אבל בלא"ה מורידין ש"מ שאין מחזיקין בנכסיהם:

יא **ולא בנכסי שוטים**. שם בורח ה"ה כשבוי כו' ובכתובות מח א' דשוטה כיוצא שלא לדעת:

סימן קמד

א **וכן אם טוענים**. דלא גרעו מב' לקוחות דעלמא כמ"ש בס"ב:

ב **והוא שלקח בשטר**. הוא דין לוקח דס"ב דל"ד ב' לקוחות:

ג **והוא שמכרו**. נלמד מהנ"ל:

ד **וי"א**. מדלא משני שם כאן בשטר כאן שלא בשטר וע"ש תוס' ד"ה ואי ס"ד כו':

סימן קמה

א **והפירות**. של כל הששה שנים כמ"ש בס"ג בין שע"א כו':

ב **בין שע"א**. שם לד א':

ג **ואצ"ל**. רשב"ם שם ד"ה והדרי כו':

ד **בכל אלו ישבע**. כנ"ל סי' קמ ס"א:

ה **וישבע**. רשב"ם ד"ה הנ"ל ונלמד ממתני' דריש ב"מ זה ישבע כו' וזה ישבע כו' דכ"א נשבע בדבר שמוחזק בו כמ"ש שם דמאי דתפיס כו':

ו **וחוזר השוכר**. ב"ק כ"א א' ופי' מעלה השכר שמעלה מראובן:

סימן קמו

א **אפי' מיחה כו' אפי'**. כנ"ל סי' קמג ס"א:

ב **ובלבד**. גמ' שם מ"ד בפני שנים סבר סהדותא בעינן:

ג **ודי. ר"נ לאפוקי דר' אבהו א"ר יוחנן כמ"ש ר"נ שם לט ב'**:

ד **אין מחאה**. כמ"ש שם מחאה בשנים:

ה **אבל כו' אפילו כו'**. כ"כ הרמב"ן והביאו הרא"ש:

ו **דמתוך**. ר"ל לכך לא חששתי במחאתו:

ז **ואע"פ**. קאי אמגו מתוך כו' ועכשיו אין לו מגו כמ"ש בנסכא דר"א מתוך שאיל"מ כאן שאני שאין נשבעין על הקרקעות ואדרבנן א"א משיל"מ כמש"ל סי' עה סי"ד וכ"כ בתוס' ל' א' ד"ה לאו והכא לא הוי מחוייב כו':

ח **ויש**. דס"ל דלא אמרו בשנים אלא לאפוקי מדר' אבהו כנ"ל וראיה לדבריו מדאמרי' מ"ד כו' סהדותא בעינן ולא אברי סהדי אלא לשקרי כמ"ש בפ' האומר ועתוס' בב"ב שם ד"ה סהדותא וס' הראשונה דהך סהדותא כו' כי היכי דלא ליהוי ליה מגו כנ"ל מתוך כו'.

ט **אפי' אם**. ערשב"ם ל"ט א' ד"ה מחאה ואפי' לא ידע כו' ותוס' מ' א' ד"ה מחאה דהא אפי' יתברר לנו וכן מ' בגמ' שם דפריך ואי ס"ד כו' ליתיב כו' ור"ל ל"ל ויבא הוא או שלוחו כמ"ש רשב"ם שם ואם איתא הא מ"מ צריך שיבוא להודיע למחזיק ומדקא' ל"ל למיתי כו' ליתיב התם כו' מ' דא"ל כלל להודיע דאל"כ הל"ל ל"ל בעצמו די שיודיע למחזיק ע"י שליח:

י **שהוא משתמש**. שם דנקיט לה כו':

יא **וי"א**. מדל"ק פלניא גזלנא דנקיט כו' וע"ש תוס' ד"ה ולמחר ופי' רשב"ם ב' ר' יעקב.

יב **שכורה**. שם ל"ה ב' אי לפירא אחתי' כו':

יג **או משכונא**. שם.

יד **שמא חרף**. כ"פ רשב"ם בשם ר"ח ואזיל לסברתו דוקא ולמחר כו' כמ"ש שם בשם ר"ח ע"ש:

טו **ולא מהני**. לפי' הר' יעקב שם ע"ש ולשיטתו כנ"ל וי"א שא"צ כו':

טז **ויכתבו בלשון**. תוס' שם ד"ה מחאה. וא"ת מאי קמ"ל כו' וי"ל כו':

יז **אבל לא** ע"ש וא"ת מה כו' ועדות נמי כו' וי"ל דתקנת כו' ר"ל שיחשוב בשטר מדקא' ואצ"ל כתובו ש"מ שהרבותא שכותבין בל' שטר אע"פ שלא אמר כתובו:

יח **בד"א**. שם למ"ד ב' אכל שית וערשב"ם ורא"ש שם:

יט **לא כו' אבל.** מההיא דדר בקשתא ואם איתא הל"ל למה לא מחית בראשון שמכר לי ור"ל כאן אע"פ שעמד בתוכה הראשון כמה ימים כיון שמיחה הוה כאלו לא עמד בתוכו כלל ועסי"ג וי"ד:

כ **ואעפ"כ.** כ"ה ברמב"ם והביא המרדכי ראיה מדאמרי' שם לד ב' והלכתא כו' לא מפקינן וע"ש ברשב"ם וצ"ע דשם הוא ביד ב"ד ושם שנים מעוררים בטענה וכאן ליכא אחר בטענה ואמרי' שם ל"ה ב' אמרי נהרדעי כו' וצריך אף להשיב לכאו"א:

כא **כל הפירות.** כמ"ש כלחזקה כו' והוי כמו בתרתי שני דאר"נ כו':

כב **וכן.** תוס' שם וירו' פ' הדיינים:

כג **ודין הלוקח.** שם ך"ג א':

כד **ובע"ח. שהוא כמו לוקח ועתוס' דב"מ ל"ה א' ד"ה זבנה כו'**:

כה **ואין המוכר.** תוספתא פ"ב דב"ב והביא הרא"ש אצל אבל אכלה שית כו'.

כו **וה"ה אם.** רי"ף אצל ההוא עובדא דא"ל לאו קא מודית כו' וכ"כ רש"י ך"ג א' ד"ה טוענין כו' והביא עדים כו' וכ"מ בגמ' שם לוקח כו' לקח חצר כו'.

כז **שגרה.** מדקאמרי' נראה בו כו' עביד אינש כו':

כח **אשה שהחזיקה כו' נאמן במיגו.** שם ל"א א' ומודו נהרדעי כו' וערשב"ם שם ד"ה ומודו כו':

כט **דאין לאשה.** אפי' אחר מותו כמ"ש שם לא א' פשיטא כיון כו':

ל **אבל מי כו'.** שם מו ב' אריס שהוריד כו' וצ"ע דשם מ' דוקא בג' שנים וכן בג' לקוחות מצטרפי. שם מ"א ב':

לא **ויש מי.** שם ל"ח כדי שיהא באספמיא כו' ות"ק ל"פ עליו בהא כמ"ש שם לט א' איתיביה רבא כו'

לב **וי"א דדוקא.** כנ"ל ומדקאמרינן חזקה שלא בפניו שלא בשעת חירום כנ"ל ס"א:

לג **ואע"פ שאין.** רי"ף וכ"כ רשב"ם מדקא' ולאו קא מודית כו':

לד **ואין המחזיק.** ב"ק ט' א' אחוי טירפך כו' וערש"י שם ותוס' דב"ב מ"ה א' ד"ה דינא. דאפילו כו' ועמ"מ שם:

לה **או אפילו.** מדאבעי' להו נראה כו':

לו **ודוקא.** כנ"ל:

לז **ואם לאחר.** אבל. שם ל"א א' ועבתוס' ל' א' ד"ה לאו כו':

לח **אם עמד.** ר"ל אפילו שלא החזיק הלוקח ג"ש דע"כ דר המוכר בו יום א' דאל"כ האיך זכה המוכר:

(ליקוט) **אם עמד כו'** יבמות פ' החולץ כר' אבא דאמר דקם דינא וקי"ל שם כמותי דפליגי בפלוגתא דאדמון ורבנן וכמ"ש הרי"ף שם וע"ל סי' לג סי"ב בהג"ה מיהו כו'. (ע"כ):

לט **אבל אם.** שם מ"א א':

מ **אבל אם כופר.** כנ"ל סי"ו ואפי' חוזר וטוען אתה נוח כנ"ל סי"ד:

מא **אם הביא.** שם כפי' הרשב"ם:

מב **אם טוען המוכר.** כתובות פח א' אכתי יכולה כו':

מג **ואם אין.** שם כגי' הראשונים דמודה להו:

מד **אם אמר שטעה.** כמו לא הכיר בה שאינה שלו דלד"ה מעות יש לו. ב"מ יג ב':

מה **ואם אמר שידע.** דהוי כמו הכיר. שם י"ד ב' דלשמואל המעות מתנה וצ"ע דקי"ל שם כרב ועש"ך:

מו **שהרי מכרה בשטר.** ואם לא. ע"ל ס"ו וכמ"ש הרשב"ם מב א' ד"ה אין לך וכנ"ל סי' קמד ס"ד לסברא הראשונה:

מז **בד"א.** מדקא' עביד אינש כו' וע"ש תוס' ד"ה עבד כו':

מח **וי"א דה"ה.** דמפ' עביד כו' דאין אדם אומר אלא מה שצריך:

מט **אם היו.** שם ל"א א' תוס' ד"ה אבל כו' ע"ש:

נ **או. שהביא.** שם הדר אייתי כו' וע"ש תוס' ד"ה אנן כו' וכמ"ש בב"מ ו' א' בד"א כו' רק שכאן כל דאלים גבר כמ"ש תוס' שם ב' א' ד"ה ויחלוקו וב"ב ל"ד ב' ד"ה ההוא:

(ליקוט) **או שהביא כו' אם היה אחד כו'.** שם מ"ג ב' ואב"א כו' ועשב"ם שם ד"ה ואב"א כו' ול"ד כו' ועסכ"ג בהג"ה (ע"כ):

נא **או שהביא.** שם אוקי אכילה כו':

נב **אפי' אין עדים.** שם לג ב' כיון דאודי אודי:

נג **אבל אם.** שם ל"א א' תוס' ד"ה מה לי כו' וז"ש רמ"א לעיל מעולם:

נד **אם אפשר.** כקושית תוס' שם דטוענין ליורש:

נה **אבל אם.** נ"מ בתי' התוס' שם וכ"ה בגמ' ומודי עולא כו':

נו **ואם אמר המערער.** תי' התוס' שם:

נז **אא"כ.** שם בתוס' עד שיפרש כו' וכ"ה בגמ' שם דלתרץ דבריו טוען וחוזר וטוען:

נח **ומיהו אם.** שם ומודו נהרדעי וכפי' תוס' בד"ה הנ"ל ולקמן דנקט כו':

נט **והוא שטען.** מ' אפילו בטענה שלקחו וע"ש תוס' ד"ה ומודו:

ס **ויש מי שאו'.** וכ"פ בסי' פ':

סא **שהוא מזוייף.** כפי' השני ברשב"ם:

(ליקוט) **שהוא מזוייף.** כפירשב"ם שם בד"ה שלח כו' ול"נ וכ"כ הרא"ש שם אבל בשם

ר"ח כ' רשב"ם והרא"ש שם דדוקא דקא' שטר אמנה ולא מזוייף ממש וכ"כ הרי"ף שם וכ"כ הרא"ש שם בשם ר"ה גאון (ע"כ):

סב **שהרי מקויים**. דאל"ה נאמן המערער. כמ"ש שם קנו ב' וכנ"ל סי' קמ ס"ג:

סג **מי**. עסמ"ע:

סד **דשמא אח"כ**. כמ"ש בכתובות קט ב' וע"ל סי' קמז ס"ג חזר כו' או כו':

סה **עד שיחזיר**. ב"ב קסט א' רשבג"א כו' וחכ"א כו'.

סימן קמז

א **ודוקא**. וכ"ב רשב"ם בב"ב למ"ד ב' ויתבאר למטה:

ב **וכן אם**. ב"ב שם התם עבד ליה מעשה. ופי' הריב"ש שע"י נתקיים השטר משא"כ בע"א או לכבוד:

ג **וכן אם**. ירושלמי הביאו תוס' בכתובות שם:

ד **אפוטרופוס או**. שם צז א' בעי מיניה כו' קמיבעיא ליה כו' ומדשבקיה לבר זוגא ולא מיבעיא בב"ד ש"מ דב"ד ודאי יכולין לטרוף כיון שלא קבלו הדמים וה"ה לאפטרופוס:

ה **אם שכר**. דה"נ עביד מעשה וכנ"ל סקמ"ג:

ו **והוא שיש בתלם**. ב"ב י"א א' אין חולקין כו' ושמו עליו כו':

ז **אם אין**. תוס' בכתובות שם ד"ה אם טען וע"ש:

ח **או**. הרי"ף ורא"ש ב' הראב"ד ותוס' בב"ב למ"ד א':

ט **טען מה**. שם בגמ' נכסי דבר סיסין כו':

י **אבל אם**. דאין לך עביד מעשה יותר מזה:

יא **ויש**. כנ"ל סקמ"ו סי"ח:

סימן קמח

ואם החזיק. שטעם ילך בקצרה דהמע"ה משא"כ בהחזיק ועכ"מ ובהגו':

סימן קמט

א **והביא שמעון**. כנ"ל בסי' קמ ס"א:

ב **וכן הביא**. ערשב"ם בב"ב מב ב' ד"ה דלית כו' ותוס' שם ך"ט ב' ד"ה דלא כו':

ג **שותפו או אריסו או**. הכל במתני' מב א':

ד **לא הביא**. כנ"ל:

ה **שני שותפים**. לא יהא השותף עצמו בנחית לכולה ויש בה דין חלוקה אע"ג דקצתו החזיק מחמת עצמו:

ו **אבל אם**. כ"פ שם הא והא כו' אבל נחית לפלגא לעולם לא הוי חזקה:

ז **וכן אפי'**. ב"מ קי א':

ח **יש מי. אב כו'**. וה"ה בשאר. האחים שאוכלים. אם אח. אשה שהלותה. הכל נלמד מאב ובן וכמ"ש רשב"ם שם ד"ה ולא לאב כו' ע"ש וכן באחים א' עשיר כו' כמו יתומים שסמכו אצל בע"ה שהן כמו שמינה להם אפוטרופוס כמ"ש בגטין נ"ב א' במתני' וגמ' וה"ה כאן בגדולים שהן כאפוטרופסים כמ"ש רשב"ם כנ"ל וראיה דאב ובן לאו דוקא מדאמרי' בב"ב נב א' מן האחין כו' וכן אשה כו' ושם קעג א' אמר רבא מנא אמינא לה דתניא כו' אחין הוא כו' ואע"ג דס"ל א"צ ראיה:

ט **אע"פ. ואפי'**. גמ' שם מט א':

י **ובנה והרס**. עבה"ג:

יא **אע"פ**. גמ' שם נא א':

יב **ודוקא**. ס"ל לרמ"א דרמב"ם הרס ובנה דוקא נקט ודייק לה הרמב"ם מדאוקים כגון שחפר בגוף הקרקע אבל ס' הראשונה סבירא דאין חילוק וראיה דאם זה פשוט דאין חזקה א"כ מאי פריך שם מט א' פשיטא כיון כו' אלא דסד"א כתי' רבא וכגון שחפר דבכה"ג הוי חזקיה אלא אכילת פירות בלחוד:

יג **וכן חזקת**. (עמ"ש בא"ה סי' פז) שם מדמי לה לחפר וכ"ש לתי' ראשון אין דין כו':

יד **אלמנה אצל**. שם נ"א כיון דאית לה מזוני כו' וכתובות צ"ה ב':

טו **אין מחזיקין**. שם נ' ב':

טז **ראובן**. נלמד מס' שקדם וכמ"ש ברשב"ם ד"ה אין מחזיקין וע' בטור:

יז **וכן המחזיק**. נלמד מדבי ר"ג שם לו א' ועברשב"ם שם ל"ה ב' ד"ה ישראל:

יח **בלא שום**. שם מ"ה א' ועבסי' קעו סל"ו בהג"ה ובה"ג שם:

יט **וישראל שני**. גטין נח ב' ת"ר לקח כו':

כ (ליקוט) **שמא ישראל כו'**. ערשב"ם שם ד"ה ישראל כו' אבל אי טען ישראל כו' וכ"כ הרא"ש וטור (ע"כ):

כא **וכ"מ דיכולין** שם:

כב **מומר**. ערשב"ם ד"ה הנ"ל דסתם כושיים. וה"ה למומר. מרדכי:

כג **וכ"ז שלא**. כתובות צה א' כתבה לראשון כו' וקי"ל כר"מ כמ"ש בב"ק נ"ט ב':

(ליקוט) **וכ"ז שלא כו'**: **הג"א שם ד"ה ודוקא כו'** (**ע"כ**):

כד **החזיק עכו"ם**. כמו כל אלו שאין להם חזקה אם נסתלק הסיבה. שם מז א':

כה **שאין להם טענה.** שבועות לח ב' והוי כחזקה שאין עמה טענה. ב"ב מ"א א':

כו **וכן המחזיק.** כמ"ש בסי"ט וחש"ו חד דינא אית להו וחד טעמא. וע"ל סי' קמג ס"ד:

כז **וי"א.** רש"י בכתובות יז ב' וב"מ לט ב' כפי פי':

כח **הא דאין מחזיקין.** לפי' הר"י מיגש שכ' שם דרבא בר שרשום לא אכל שני חזקה בחיי אבוהון שני חזקה דא"כ היה יכול לטעון לקוחה אלא לאחר מיתת אבוהון אכל שני חזקה ואע"ג דאין מחזיקין בנכסי קטן דוקא כשידוע שהיה של אביו כו' כמ"ש כאן רק משום דנפק קלא כו' לא הוי חזקה כיון דהוי ידע דקטן לאו בר מחאה ה"ל לאזדהורי בשטריה ואין מחזיקין בנכסי קטן לכך לקוחה לא הוה מצית אמרת כו' וע"ש. והוא בגמ' כתובות יז ב' בשלמא גבי אביו כדרב הונא ואעע"כ ברישא אמרי' שאסר הוא הפה שהתיר.

כט **ואם החזיק בה. כפי' רשב"ם שם ובכתובות שם א"ה גבי אביו נמי אי כו' וכמ"ש הר"י מיג"ש כנ"ל:**

ל **ואם צריך.** שם ברא"ש וא"ת והאיך כו' וי"ל כו' דאמרי' תינוק שתקף כו' ב"ק קיב ב':

לא **ואם יצא קול.** שם בגמ':

לב **כגון שיצא. אם יצא.** שם ברא"ש לפי' רב האי ופי' הר' יונה ע"ש:

לג **וכלו.** ל"ד ורא"ש כ' כן משום ל' הגמ' ועפר"ד:

לד **אבל אם דטעמא דקול משום דה"ל לאזדהורי בשטריה כיון שיצא הקול כמ"ש שם ברא"ש ורשב"ם וטפי לא מזדהרי שם ך"ט א' כנ"ל סי' קמ ס"ו:**

לה **מי שהחזיק. שהרי אינה. אבל אם.** שהרי כנ"ל לפי הרי"מ ור"ל כיון שיצא הקול הוא כמו שיש עדים וידוע שהיה של אביו ואז אין מחזיקין בנכסי קטן כנ"ל ס"כ:

לו **ותחזור.** גמ' שם:

לז **אכלה שני חזקה.** כנ"ל לפי' רשב"ם ור' האי:

לח **וגובה שלא.** כ"כ תוס' שם וע"ל סי' ?ק"נ סו:

לט **החזיק בה.** ב"ק קיב דאחזוקי בה בחיי דאבוה:

מ **ובשעת מיתה.** ע"ש בהג"א ובס' ר"ת וכן ברא"ש דב"ב. כנ"ל:

מא **אבל לא.** כמ"ש בסוף הסעיף:

מב **מעמידין. ואין.** ב"ק שם:

מג **ולאחר שיגדיל.** ב"ב שם:

מד **אבל אם שהתה.** דשמא חזר ולקחה ממנו וכמ"ש בכתובות קט ב' וכפי' הראב"ד כנ"ל בסי' קמז ס"ג בהג"ה וע"ש בתוס' ד"ה א"ל שפיר כו':

מה **או מקצת.** ב"ב מב א' ת"ר אכלה כו':

מו **אבל מה. כתובות יז ב' כגון שאכלה כו' דחזקת הקטן וחזקה בשלהם שוה כמ"ש בסי"ח וע"ש בתוס' ד"ה ואחת וכפירש"י וז"ש לעיל אחר שהגדיל:**

מז **י"א דהוי.** כיון שיכול למכור להאכיל. גטין נב א':

מח **ויש חולקין.** וראיה מדאמרי' בב"מ לט א' אין מורידין כו' ואפי' ע"י אפוטרופס כמ"ש תוס' שם ב' ד"ה ומוקמינן כו' ע"ש וא"י ה"ה קרוב בנכסי קטן ג"כ בכה"ג מיירי ועלה קאמר רבא ש"מ מדר"ה אין כו':

מט **אבל בעלים.** מדלא תני בהו כמו באב ובן ואיש ואשה:

נ **האומנים. מתני' שם:**

נא **שהיו בונים.** מפ' בקרקע דומיא דאריסים:

נב **ירדו מאומנתם.** ברייתא שם מ"ז א':

נג **ובעלים מחזיקין.** כנ"ל:

נד **האפוטרופסים.** שם במתני':

נה **בין שהיה כו' בין.** ערשב"ם שם במתני' ד"ה ולא לאב. דומיא דאפוטרופסין כו'. וכן בכולם ואמרי' שם נ"א א' פשיטא כו' ל"צ ואפ"ה אין לו חזקה משום דהוא אפוטרופוס בנכ"ב שלה:

נו **וי"א דיש.** שמפ' שם כפי' רשב"ם שם ד"ה דין ודברים כו':

נז **בין שמינה כו' בין.** ב"מ לט א' ש"מ מדר"ה כו' וע"ש תוס' ש"מ כו' וקשה דבלא כו' ובמ"ש כאן מתורץ דאפוטרופסים בלא"ה אין להם חזקה אפי' בנכסי גדול ולעולם דמחזיקין בנכסי קטן ואמרי' בגטין מנהו ב"ד כי' אבי היתומים כו' ומדמניחין אותם ש"מ שאין חילוק:

נח **בין שמינה אדם כו' הואיל.** כנ"ל ולא לאב:

נט **ובעלים.** כנ"ל:

ס **המחזיק כו'.** כמו בשל יתומים דבשניהם אין למי למחות וכמ"ש בב"ק לו לז אנן יד עניים כו' דאמר כו' ר"ג וב"ד כו' אלמא שהן שוין:

סא **ואם יש.** כמו ביתומים שיש להם אפוטרופיס כנ"ל בסך"ד בש"ע:

סב **ודוקא שיש כו'.** אזיל לשיטתו שם בהג"ה ונ"ה בתשו' הרשב"א להדיא דמדמי ליתומים שיש להם אפוטרופוס דאין להם חזקה:

סג **המחזיק בשל.** ב"ב נו א' הני דבי ר"ג כו':

סד **ולי נראה.** דלא דמי דהן היו תקיפין ביותר אלא כנ"ל בבה"כ דאם אין מי למחות כנ"ל:

סה **ואסורים לשנות.** כמ"ש למטה:

סו **ואם לא**. דאז הוי חזקה שאין עמה טענה וכמ"ש למטה אדם שהחזיק כו' וארעו אונס כו' דאין טענה לאחר:

סז **אדם שהחזיק**. יומא יב יג וע"ש בתוס' ד"ה הלכה כו' ומכות יג א' ת"ר ושב כו' ואף לר' יהודה התם משום שבלא אונס אלא מחמת עבירה או נמכר בע"ע:

סח **בית**. גטין נט א' וע"ש בתוס' ס' ב' ד"ה אלא וה"ה כאן שיאמרו שהן ב"א שאין מהוגנים ועבמהרי"ק:

סט **ראובן ושמעון כו'**. דאמרי' בת"כ פ' צו גבי כ"ג שבניו קודם לכל אדם בימן שממלא מקום אבותיו ואם לאו יבא אחר וישמש תחתיו. וא"צ לרשותם חלמא שאין להם כח אלא לעציון ובספרי פ' שופטים מנין שכל פרנסי ישראל בניהם עומדים תחתי' כו':

סימן קנ

א **מי שירד**. עתוס' דב"ב לג א' ד"ה אכבשיה כו':

ב **י"א שאין**. כ"כ הרא"ש דומיא דאריס ואומן ולכך אמר אכבשיה כו':

ג **וי"א שאם**. ואמר אכבשיה קודם שאכל ג"ש אחר ימי המשכונא וכמו אריס שירד מאריסותו וכן אומן ופי' תוס' שם מז א' אפי' אותן כלים שנתנו כו' ואמרי' שם נ' ב' וכגון שאכלה מקצת כו' וס' הראשונה הסכים בריב"ש ואמר דאומן ואריס מיירי בכלים שבאו לידו אחר שירד וכמ"ש תוס' שם ד"ה ירד לפי' הראשון ומהא דאכלה מקצת כו' הוכיח הרמב"ן שם להיפך שהקשה דקא' אשת איש כו' ולפירשב"ם שם מאי אשת איש כשהיתה אשת איש א"צ למחות ועוד הקשה קו' תוס' שם ד"ה מגו כו' ופי' דה"ק מגו כו' ובאותו זמן ירדתי ואין עדים אימתי ירד כי אמר נמי מתחלה ירדתי בה נאמן וז"ש אשת איש צריכה בעודה תחת בעלה ושוב אין לו חזקה לעולם וכמו קטן והגדיל ועבא"ה סי' פז משמע כס' השניה וכן לעיל סי' קלד ס"ה ומקטן אין ראיה אפי' לפירש"י לעיל סי' קמט סי"ט כמ"ש ברש"י ותוס' שם:

ד **ויש מי. כנ"ל כם' השניה**:

ה **ואינם**. כמ"ש שם ך"ט ב' זיל ברר אכילתך כו' וע"ש תוס' ד"ה בשכוני כו' אבל לא היו יודעים כו':

ו **דסתם**. ב"מ ס"ח א':

ז **ובשבועה**. כמ"ש תוס' שם ד"ה מיגו:

ח **אבל אם**. דלא אמרי' מגו מממון לממון כמו שתי' על קושית תוס' דב"מ ב' א' ד"ה וזה:

ט **אם יצא הקול קודם**. כפי' רב האי ור' יונה שם וכנ"ל סי' קמט ס"כ:

י **ואם יצא כו' אם כו' אבל כו'**. כפי' תוס' שם ד"ה לקוחה כו' ומיירי שיצא לאחר מיתת אביהן כמ"ש בגמ' דקאכיל וכו' והוא החזיק ג"ש בחיי אביהן כמ"ש רשב"ם שם וכ"כ בראב"ש להדיא לפי' תוס' ע"ש בראב"ש פי' התוס' ודאי כו':

יא **יש מי שאומר**. תוס' שם ד"ה מיגו:

יב **ויש**. הרא"ש וע"ש תי' הקושיא:

יג **ירד כו'**. כרב יהודה שם הואיל ושקלו וטרו אליביה:

סימן קנא

א **בנצ"ב**. שם אילימא למעוטי שאר נכסים. ופי' הרי"ף נכסי שלה דהיינו נצ"ב:

ב **ובשדה שנתן**. כגי' תוס' בשם ר"ח וכן גי' הרמב"ם וש"ע א"ה סי' צ' סט"ז כ' כג' רש"י וכ"כ הרי"ף ורא"ש:

ג **ואם כתב**. שם קמ"ל כדשמואל כו' ועבה"ג וכ' י"א משום דהרמב"ם השמיט וס"ל דלא מהני כלל אחריות בגזלן אבל הרמב"ם השמיט הא דאחריות בכ"מ ותמה עליו המ"מ בפ"ל מ"ה מכירה אלא שהנ"י מחלק באחריות ע"ש לפיכך כ' י"א:

ד **ואם העידו**. הרמב"ם ל"ג מ"ש שם מח א' ולרב ביבי כו' עד לא ס"ל וכן משמע מלשון רי"ף והוא תוספות מאיזה גאון וכמו שהקשה בתוס' שם ד"ה ורב ביבי כו' ועבב"ח סי' ר"ה סי"ג:

ה **וי"א דאם**. כמ"ש הרי"ף ורא"ש דרב ביבי מיירי במסר מודעא דרב הונא מודה בכה"ג. כמ"ש שם מח ב':

סימן קנב

א **שאם אכלה**. שם אי דלא אתי כו':

ב **וכן בן הבן**. שם פעמים שאפי' בן בנו כו' וכל דאתי שלא מחמת עצמן כולם שוין לגזלן כנ"ל:

ג **אבל אם טען**. שם ל"צ כו' וכ' רשב"ם בד"ה ל"צ אבל בן בנו כו' וכ"ש באומן ואריס:

ד **ואם הביא**. כגי' רשב"ם ורי"ף ורמב"ם:

ה **וי"א**. כגי' התוס' ורא"ש:

ו **מיהו אם אומר**. שם ברשב"ם ד"ה אי דאתו. ואיהו לא טעין כו' דניהמניה ע"י מגו כו' וכמ"ש אצל עכו"ם ל"ו א' אי אמר ישראל קמי דידי כו' וע' רשב"ם שם ל"ה ב' ד"ה ישראל הבא. דסתם כושיים גזלנים הם כו' ולוקח ויורש חד דינא אית להו כמ"ש שם ך"ג א':

ז **ובן בן. אבל אם.** כנ"ל וכגי' שלנו בגמ':

ח **וי"א דאם.** כ"כ הרא"ש שם ואזיל לשיטתו דגריס בפנינו הודה ומפ' בכה"ג דאל"כ האיך קאמר ר' יוחנן בן בנו של גזלן יש לו חזקה הא בכה"ג דאתו מכח הגזלן אפי' בן בנו אין לו חזקה וערשב"ם ד"ה לא צריכא. אבל בן בנו כו' וקשה לפירושו דלא הוי דומיא דרישא בן גזלן כו' דמיירי בפנינו הודה וכן בכולם וכאן לא שייך הודה דמה לנו להודאתו:

סימן קנג

א **המבקש.** לשון ש"ע של אלו ד"ס הכל לשון הרמב"ם ולשון ב"ה הוא שיטת תוס' ורא"ש וטור וע"ש תוס' עד ועוד כו'. ושיטת הרמב"ם וש"ע ופי' יכול למחות דבעל החצר הוא להוציא זיז ויכול למחות דבעל הגג הוא לבנות תחתיו וכפי' תוס' הנ"ל ועוד כו' דבזיז טפח בין בעל הגג בין בעל החצר יכולין למחות רק דבעל החצר קודם חזקה ובעל הגג לאחר חזקה ובפחות מטפח בעל החצר ג"כ קודם חזקה ובעל הגג אין יכול למחות לעולם אפי' לאחר חזקה והמחאה ודבעל הגג ובעל החצר כנ"ל ופי' במתני' חזקה על אויר שתחת הזיז ובזה הוא החילוק שבין טפח ופחות מטפח וה"ק אין לו חזקה על האויר ולכך אין יכול למחות על הבנין אבל בזיז עצמו אפי' פחות מטפח החזיק והכריחו מדקתני אין יכול למחות וא"א שלא החזיק כלל דאפי' להסירו צריך פשיטא דאין יכול למחות ושיעור חזקה מיד שלא מיחה בו ושיעור הבנין שמעכב עליו אין שיעור אלא כדי תשמיש הזיז וז"ש לבנות תחת הזיז ולבטל תשמישו אבל החזיק במשך ד' שאז יש לו ד' על ד' אז החזיק ג"כ באויר גובה י"ט תחתיו ואין יכול לבנות כשיעור הזה לפי שהוא רשות לעצמו כמ"ש לענין שבת ומרחיבו עד ד" והחזיק באויר י"ט להשתמש ושלא לבנות בעל החצר. ושיטת התוס' ורא"ש וב"ה ופי' מחאה בין דבעל הגג בין דבעל החצר הכל לענין תשמיש הזיז וכמ"ש בתוס' שם ובזה אפשר דגם הרמב"ם מודה ולכן הגיה ב"ה דבריו על לשון הרמב"ם וכן התוס' מודים ג"כ בפי' מחאה להרמב"ם רק שמפרשים חזקה לענין הסרת הזיז ומחאה לענין תשמיש כנ"ל ומפ' בטפח בעל החצר מוחה קודם חזקה ובעל הגג אחר חזקה כנ"ל ובפחות מטפח בעל הגג אין יכול למחות לעולם ג"כ כנ"ל לשיטת הרמב"ם ובעל החצר יכול למחות לעולם וג"כ אין לבעל הגג חזקה לעולם ואין יכול למחות בבעל החצר לעולם בתשמיש הזיז. ובאלו ג' דברים הם חולקים על הרמב"ם וש"ע ועוד דלהרמב"ם החזקה מיד שנודע הזיקו ולא מיחה וא"צ טענה ולתוס' צריך חזקה ג"ש וטענה:

ב **כל שהוא**. ר"ל אפי' פחות מטפח בעל החצר מעכב להוציאו וכן בסיפא בס"ב אפי' פחות מטפח החזיק בעל הזיז:

ג **בעל החצר**. כרב הונא שם:

ד **שהרי**. שם:

ה **וכ"ז שלא**. לשיטת הרמב"ם דלאלתר החזיק מיירי דעדיין לא החזיק שמיחה בו רק שמניחו לזמן מועט וז"ש שהניחו בעל החצר מרצונו ועסמ"ע סק"ב:

ו **אין כו' ובעל כו'**. כפי פי' ל"ש אלא כו' אבל כו' כנ"ל וגם הרמב"ם מודה בזה וכן התוס' מודים לו כפי' על הוצאת הזיז:

ז **הוציא**. כפי שיטתו דלענין חזקת הזיז עצמו אין חילוק בין טפח לפחות מטפח:

ח **ולא מיחה**. כנ"ל לשיטתו בשיעור החזקה:

ט **ומשתמש בו ומונע כו'**. דלהרמב"ם בגוף הזיז החזיק אפי' פחות מטפח ולכן לענין התשמיש שוה ג"כ לזיז טפח ותוס' וסייעתם חולקים בזה עליו בד' דברים א' לענין שיעור החזקה וז"ש וי"א דכל כו' ועוד במ"ש החזיק כו' ומשתמש בו. ומונע כו'. וע"ז כ' וי"א דבזיז כו'. בעל החצר כו' אבל כו':

י **וי"א דכל**. כמו בחזקת גוף הקרקע וה"ה בתשמישין ונזקין כמ"ש בסימנים אלו קנג קנד קנה וכמ"ש בב"ב מא א' כל חזקה כו' ומפ' בכל ענייני חזקה וג"כ צריך ג"ש כמ"ש שם א"ל כמאן כו' ור' ישמעאל איירי בפתיחת חלון. והרמב"ם וסייעתו מפ' דלענין נזקים ותשמישין א"צ טענה כמ"ש שם והא אחזיקי לי ופשטא דשמעתא משמע בלי שום טענה דהדר גודא בארעא דחבריה ואמר שם והא אחיל כו' וע"ש תוס' ד"ה והא שפי' לפי שיטתם ושם ך"ג א' והא אחזיק להו מ' ג"כ שלא בטענה וע"ש תוס' ד"ה והא וג"כ א"צ ג' שנים כמ"ש שם נ' ב' אין דין חזקה לנזקין וכמ"ש בפי' בפ"ג על מתני' הזיז כו' וא"ל בחזקה לנזקין משלש שנים והוא מ"ש אין דין חזקה לנזקין ושם ו' ב' ואי חבריה בטינא כו' וע"ל סי"ז וע"ש בתוס' ד"ה ואי כו' והתוס' פי' שם לפי שיטתן דאמתני' קאי וע"ש ד"ה האי כו' ומ"ש שם מ"א א' כמאן כו' לאו דבעינן ג"ש רק שיתברר שנודע הזיקו ולכן אמרו ולסתום לאלתר כו' דבזה ודאי נודע הזיקו לאלתר כמ"ש שאין אדם עשוי כו' וכמ"ש בפי' מתני' הנ"ל וג"כ לא הויא חזקה לאלתר אלא כשיעמוד אותו הנזק כדי שיוכל לומר לאותו שהוזק כבר נתפייסת כיון שלא מחית עליו וע"ש וכמ"ש הרמב"ן במלחמות פ"א ובחדושיו פ"ג וכמ"ש בירושלמי הפותח חלון כו' יכול מימר ליה הוינא בעית לעי ואע"פ שס"ל לירושלמי שגם סייע לא מהני בזה לית הלכתא דפליג בגמ' דידן שם מא א' והא אחיל כו' וע"ל סי' קנה סל"ה.

יא **וי"א דבזיז**. כפי פי' במתני' אין לו חזקה כנ"ל:

יב **ואם כו'**. כמ"ש ל"ש אלא כו' וכפי' כנ"ל אפי' להמפרשים דכל חזקה הוא לאלתר כאן לא מהני כלל אפי' לא מיחה:

יג **היה בזיז**. כפי' יש לו חזקה. באויר החצר כנגדו ויכול למחות. לבנות תחתיו כשיעור תשמישו ועט"ז וכן ברישא בפחות מטפח:

יד **או שבולט** רשב"ם שם:

טו **ולא מיחה**. כשיטתו:

טז **אבל אם כו'**. רשב"ם שם והרא"ש מדקא' ארבעה מ' דוקא ד' לא פחות ולא יותר דבפחות לא החזיק כלל ביותר משיעורו וביותר צ"ל על יותר מארבעה:

יז **ואין בעל**. דלא כהרי"ב שמפ' ואין יכול למחות בעל הגג כו' על לקבוע זיזין בעל החצר בכותלו וכפי' רשב"ם ד"ה בבעל א"נ כו' רק שרשב"ם מפ' סמוך לכותלו ועב"ח:

יח **יש מי**. בזה מודה רב הונא לרב יהודא אפי' בזיז טפח ואפי' לענין הוצאתו וכמ"ש שם לימא בהיזק ראיה כו':

יט **ויש**. ג"כ כנ"ל כמ"ש דא"ל לתשמישתא כו' ואף רב הונא ל"ק אלא משום דחזיא למיתלא בי' כמ"ש שם:

כ **ואין לו חזקה**. דכל שאין יכול למחות אין לו חזקה כמ"ש שם בזיז וחלון כמ"ש מרדכי והג"מ וע"ל סי' קנד סכ"ב בהג"ה:

כא **וכשירצה**. ר"ל לענין זה אין לו חזקה דהא אין יכול למחות בו:

כב **בעל החצר**. דכל שיש לו חזקה יכול למחות כנ"ל:

כג **ואם כו'**. אפי' צינור למקומו יש חזקה רק לבנות כמ"ש בס"ח וכמ"ש בגמ' שם:

כד **כדאמרי'**. שם ס' א' וכפי' הרמב"ם דמשום מחילה וכס' הראשונה בסי' קנד סי"ב בהגה:

כה **וכן אם כו' בדרך מחילה**. ר"ל דבכה"ג לענין מחילת בעל הסתירה צריך מעשה הניכרת כמ"ש שם בהגה וכ"ז כשסתם כו' וכמ"ש שם:

כו **אבל אם נפל**. דכל שנפל דבר המחזיק לא הפסיד חזקתו כמ"ש שם ס' ב' וכמ"ש בתוספתא לענין שובך על מתני' ואם לקחו ר"ג א' וכמ"ש בסי' קנה סר"ד וכמ"ש ו' א' אחזיק להורדי אחזיק לכשורי שאפי' ינטל או נפלה ההורדי לא הפסיד חזקתו ואפי' לכשורי:

כז **ואם עשה כו'**. ר"ל דכאן מיד ששתק הוי מחילה כנ"ל:

כח **רצה כו' או**. ר"ל אע"ג דפליגי שם בבעל החצר אם יכול אבל בבעל הגג מודי כמ"ש שם נט א' לדידי קני כו" וכמ"ש הנ"י שם דל"ק לדידי קני איגרך למיאמ' דלא קני רק

המים וז"ש שלא החזיק כו' וגם אין יכול לעכב מטעם שלא שעבדתי מקום אחר בחצר למימך שאפי' משפכי לנטפי יכול לשנותן כמ"ש שם ו' א' וכמש"ל בס"י וכן אין יכול לעכב בקיצורו שיורד מהר שהרי יכול לשנותן לצריפא דאורבני וכמ"ש שם ושם:

כט **והואיל ואין**. שאפי' לבנות תחתיו יכול אע"פ שמקבל בבניינו:

ל **אבל לא כו'**. הרא"ש שם דלא כשמואל ור' חנינא אלא כר' ירמיה ב' א':

לא **להטותו**. לפי' רשב"ם:

לב **או לשנותו**. לפי' תוס' ד"ה מרזב כו' ור"ל אפי' באותו רוח להטותו:

לג **ואפי'**. גמ' שם וכנ"ל:

לד **והוא כו'**. שם נט א':

לה **ראובן**. נלמד מס"ו במכ"ש וכמ"ש שם ך"ד ב' שאני הזיקא דרבים כו':

לו **אע"פ**. כמש"ל סי' קנ"ה ס"י וס"כ ע"ש:

לז **מי**. כפי' רשב"ם שם ורבו:

לח **ואפי' לבנות**. כפי' רבו הר"י מיגש:

לט **מי שבא**. מדפליגי בנטפי ושפכי ואף להמתיר משום דאין מוסיף בהזיקו:

(ליקוט) **מי שבא כו'**. דהאר"נ דאמר לצריכא דאורבני לא ודאי דאוסר בתוספת היזק ואפ"ה קאמר דאחזיק לבטפי אלמא דה"ק דאינו מוסיף בהיזקו וא"כ רב יוסף דמתיר דצריפא י"ל ג"כ מה"ט. רמב"ן (ע"כ):

מ **ויש מתירין**. טור בשם רמ"ה דס"ל כפי' רשב"ם בפי' צריפא דאורבני וזה ודאי מוסיף בהיזק הוא:

מא **מי שהחזיק**. כנ"ל בסי"א מי שבא כו' וכמ"ש שם וכ' והא דתניא בתוספתא החזיק לגשמים החזיק לכביסה החזיק לכביסה החזיק לגשמיים והוא תוספתא בסוף ב"מ והמ"מ העתיק לכביסה א' שופך חמש כביסות תירצו שם איירי בשופך לביב וז"ש אבל השופך כו' ופי' ב"ה דוקא בשופך ברשותי דרך כו':

מב **וכ"ז שירצה**. כפי פירושו כל הני חזקה דזיז וסולם וחלון הכל לבנות תחתיו וכתי' ר"י ב"א לענין מרזב:

מג **ואם קבעו**. תוספתא בפ' בתרא דב"מ לענין ד"א ע"ש:

מד **כל שהן**. ר"ל בין הורדי וכשורי דל"פ אלא בכותל חבירו וכמ"ש בסי"ח בש"ע:

מה **ואע"פ**. כן מ' שם בגמ' בי כוי כו' וא"א שאין יכול להכניס מאי ס"ד:

מו **ואין**. ר"ל אע"ג שאמר למעלה כל שהן ואפי' כשורי וכמה שירצה מ"מ אין כו' וכמ"ש בב"מ קיז ב' תחתון שבא כו' וכמ"ש שם הרא"ש בשם הראב"ד שבא לשנות מהמנהג מההיא דהורדי:

מז **שראובן סייע.** שם מא א' דלא כירושלמי:

מח **או ראה.** כנ"ל ס"א:

מט **בד"א כו'.** מדקאמר בי כווי כו' והא אפי' החזיק בקורה אחת לא החזיק יותר כ"ש בעוד שלא נשתמש בו כלל אלא דבי כווי לא מיירי בטענת מחילה אלא בטענת שותף וכמ"ש רשב"ם דקאי אמתני' ושם אם הניח קורה מהני בטענת שותף וז"ש במתני' אע"פ שלא נתן כו' דלכאורה הוא מיותר אלא משום סיפא דדוקא בכה"ג בחזקת כו':

נ **וי"א.** הוא דעת הר' יונה דרמב"ם אזיל לשיטתו שפי' דהורדי וכשורי בטענת מחילה אבל לשיטת המפ' דכל החזקות דוקא בטענה א"כ ע"כ גם דהורדי בטענת שלקח ממנו וכמ"ש רשב"ם שם וצ"ל דבי כווי בטענת שותף מעיקרו דקאי על מתני' כנ"ל:

נא **אא"כ.** דאל"כ במה יחזיק בלקח ממנו וע"ש ר"ט ב' וז"ש במתני' אע"פ כנ"ל:

נב **וי"א שאין.** הרא"ש שם דס"ל דאף בהורדי אחזיק בהרבה קורות למ"ד אחזיק כו' דאין קנין למחצה וכל הכותל קנה ממנו וכ"כ התוס' ר"ג א' ד"ה והא:

נג **אבל לא.** דלא קנה ממנו רק הכותל וכמ"ש בב"מ קיז ב' דבעל העליה אין לו בקרקע כלום וכ"ש כאן דלא לקח רק לתשמישו ואף שקנה הכותל ואף לר' נתן שם משום דבעל העליה מפסיד בקרקע וכמ"ש שם:

נד **ואינו יכול לטעון.** כמ"ש בסי"ח דהרמב"ם מפ' כאן בטענת שותף:

נה **וכיון שכן.** כתובות שם שיפצה מאי וכ' הרי"ף שם הלכך לא תשפץ:

נו **ובא בטענה. דכאן אף לשיטת הרמב"ם וש"ע צריך טענה כיון שבא להחזיק למעלה כנ"ל בהורדי:**

נז **החזיק למעלה.** כמ"ש באילן לח א' בבא מחמת טענה:

נח **איכא למימר.** אף לר"י שם ס' ב' דאין מחזיר היינו בשל רבים כמ"ש שם משום דרב יהודה כו':

נט **וצריך לישבע.** כמ"ש בסי' קמ:

ס **ונ"ל.** כמש"ל בסי"ד ואין כ"א כו' אע"ג שבא בטענת לקוחה לפי שיטת התוס' ורא"ש כמש"ל ואם היה מודה לו שלקח ממנו להכניס כשירצה היה יכול להכניס:

סימן קנד

א **א' מהשותפים בחצר.** מתני':

ב **שכ"א.** ב"מ קיז ב' תחתון שבא לשנות כו' והקשו מב"ב ו' א' אחזיק להורדי כו' ותי' הרא"ש בב"ב שם בשם הר' יונה דבב"מ מיירי שקנאו או ירשוהו ובב"מ הוי כמו בנאו דאז יכול לשנות ע"ש. אבל בב"מ שם תי' בשם הראב"ד דכפי המנהג יכול לשנות אבל

בלא"ה לא ולא חילק בין בנאו לקנו וירשוהו ופי' הטור כאן כראב"ד וכ"פ בסי' קסד ע"ש בטור:

ג **אפי' בנה**. מתני' שם:

ד **לפי**. גמ' שם:

ה **נעשה**. ל' הרמב"ם:

ו **אבל יכול כו'**. רמב"ן בחידו' בשם תוספתא והמ"מ וכ"מ בשם תשו' הרי"ף שכל שאין לו פתח בחצר אין עשוי לדירה ואין חשש ריבוי הדרך ופי' בגמ' אימא סיפא כו' והלא מכבה כו' דקס"ד שיש להחזיר פתח לחצר וכן העלייה ומפני שהם פתוחים ג"כ לתוך ביתו מותר וע"ז הקשו והלא ומשני ששניהם מיירי שאין פתוחין רק לתוך ביתו עליה אפתא וכמ"ש הרי"ף ברפ"ד פי' אפתא כו' ואמרי' בפ' חזקת הבתים כו' ופרקינן מאי עלייה אפתא כלומר שהאפתא אין לה פתח בתוך החצר כמו עלייה כו' ע"ש:

ז **ואצ"ל שאם**. מתני' וגמ' שם מאי חדר כו' וכן לשון הרמב"ם אבל פותח הוא פתח העלייה לתוך ביתו ואם רצה לחלוק חדרו לשנים חולק ובעלייה העתיק הש"ע ל' תשובת הרי"ף ולכן כ' בחדר ואצ"ל כו' ולפי שלא כ' הרי"ף מזה אם רוצה לעשות בנין חדש לא בהלכות ולא בתשובה אבל הרמב"ן כ' שאף אם בונה בנין חדש מותר ג"כ כיון שאין לו פתח אחר וזהו שחלק לשנים ששניהם נקראין חדר א' וע' בחידושיו בסוף פ"ג:

ח **בד"א כו'**. תוספתא פ' בתרא דב"מ וכ' הרמב"ן בחידושיו וכ"כ המ"מ ונ"י בשמו וכ"מ בשם הרי"ף:

ט **והוא שיסתום**. שם ושם מהא דב"ב אחד מבני מבוי שבקש כו' ופי' שבני מבוי שהוא דר בו מעכבין עליו ע"ש ברא"ש:

י **ויש חולקין**. תוס' ד"ה לקח והרא"ש שם וכ' הטור ומ' מדברי הרא"ש שבעלייה וחדר מודה להרי"ף כיון שהכל בחצר שלו וכן דעת ב"ה:

(ליקוט) **וי"ח כו'**. תוס' ס' א' ד"ה לקח כו' וכ"מ מדקא' במתני' בסיפא ופותחה כו' (ע"כ):

יא **אחד כו'**. כפי שיטתו שכ' לעיל ס"א נעשה כו':

יב **וי"א דשותף**. כפי שיטת הרשב"ם שם וכמ"ש בד"ה מאי בונה כו' ע"ש:

יג **אע"פ כו'**. שהרי יכול למלאות ביתו בלא"ה וממלאים בהכ"ס וכמ"ש רשב"ם בד"ה הנ"ל ואין עושה היזק בחילוקו את הבית וכמ"ש שחלקו בשנים:

יד **אין האחד**. כנ"ל מפני שמרבה כו' ובכה"ג אף הי"א מודים:

טו **אע"ג דבחצר**. עבה"ג:

טז **אין להקפיד**. דההיא דנדרים משום קפידא הוא כמ"ש בב"ב נז ב':

יז **לא יפתח**. גמ' שם:

יח **ואפי'**. מתני' שם:

יט **מפני**. גמ':

כ **ואם נתנו**. עבה"ג וכ"ה בירושלמי וכמ"ש לקמן:

כא **ובפתח כנגד. רשב"ם במתני' שמפ' מתני' איירי בהחזיק דבלא"ה אפי' שלא כנגד אין יכול ליפתח דבאיסורא לא מהני חזקה**:

כב **וי"א. שמפ' מתני' בנתן רשות כנ"ל ועסמ"ע**:

כג **ואם כו' כופין**. שם נט א':

כד **ואם שניהם כו'**. שם ו' ב' שני בתים בשני כו' משום פתח נגד פתח ופי' בבאו לפתח בבת א' כמ"ש הריב"ש דבלא"ה השני עושה כל המעקה כמ"ש במתני' כאן:

כה **אלא ירחיק**. רשב"ם במתני' ועבה"ג וצ"ל דהרמב"ן מפרש בגמ' שם עד האידנא בחצר כו' כפי' לשון [א'] שני שברשב"ם ואין מקום לקושית תוס' שם ד"ה בבית כו' כיון שעדיין יכול לראות ולכך א"צ להרחיק כדי שלא יוכל לראות דהא הטעם שלא יפתח לחצר משום שלא יוכל לראות כשאני בבית וכיון שנתן לו רשות מהני שיוכל לראות בבית וע"כ לא יפתח חלון נגד חלון שלא יראנו תדיר אבל לפי' הראשון [ב'] כשאתה בבית המשהו אינו מועיל דק' קושית הגמ' עד האידנא כשאני בחצר כו' אבל עכשיו אפי' כשאני בבית:

כו **ואם הוא**. דשם אין יכול לראותו כלל דאין רשאי לכנס לחצר וכמ"ש שם ו' ב' שני בתים כו' ומעדיף ופי' עד שלא יוכל לראותו כלל כמ"ש בסי' קנט ס"א וס"ד:

כז **אם אינן**. הר"י מיג"ש בפ"ק דב"ב והרמב"ן בחידושיו מהא דשני בתים הנ"ל שאמרו שם ר"ה איצטריכא ליה מ"ד כו' והקשו מהא דכאן שאמרו סוף סוף הא בעית כו' ותי' דכאן מיירי שאינם גבוהים ד"א שהוא שיעור היזק ראיה כמ"ש במתני' ה' א' מחייבין אותו לבנות עד ד"א כו' דלא כרשב"ם ורא"ש בספ"ג שם:

כח **ולמבוי כל כו'**. שהקשה הדיוקים אהדדי שברישא קתני חצר הא מבוי ש"ד ובסיפא קתני ר"ה ותי' דר"ה לאו ר"ה ממש אלא כל שהרבים בוקעין בו והוא שיעור שלשה בתים דשלשה נק' רבים כמ"ש בגטין מו א' וכר"נ דקי"ל שם כוותיה:

כט **וי"א שכל**. דמפולש ודאי דינו כר"ה כמ"ש הרי"ף בפ"ק גבי א' מבני מבוי שבקש כו' ע"ש אבל אינו מפולש לעולם אין דינו כר"ה וכמ"ש בירושלמי הכא אתמר פתח כנגד פתח מותר והכא אתמר אסור הא במבוי והא בחצר והתניא כשם שבני החצר יכולין למחות זע"ז בחצר כך בני המבוי יכולין למחות זע"ז במבוי א"ר אילא כאן בשנתנו רשות

כאן בשלא נתנו רשות אלמא דבלא נתינת רשות אסור משא"כ בר"ה אבל אין דינו כחצר דשם לא מהני רשות וז"ש אין דינו כר"ה וע' בנ"י:

ל **פתח לר"ה כו'**. גמ' דא"ל סוף סוף הא בעית כו' אבל אם יש היזק מצד פתחו אסור כמ"ש שם ו' ב' בני ר"ה כו' וכן מתוספתא והביאו ש"ע למטה ואעפ"כ לא כו':

לא **לפיכך צריך**. כנ"ל ואם הוא לחצר אחרת כו'. וכמ"ש שם:

לב **י"א שצריך**. שם נט ב' וערשב"ם שם ד"ה ושאני הכא כו':

לג **ואצ"ל בני**. לשון מתני' אבל פותח הוא לר"ה כו':

לד **היה לו פתח**. מדקא' א' לא יעשנו שנים ומפ' בגמ' בר ארבעה לא לשווייה תרי בני תרתי תרתי או בר תמניא כו' ואם איתא אפי' א' בני תרתי אין יכול:

לה **אבל לא. ר"ל דשם אין יכול לעשות כלל וכמ"ש בסי"ג אבל בעל החלונות כו' ועמ"ש שם שכן מוכח מירושלמי הנ"ל וע"ש**:

לו **א' מהשותפים. דמתני' לא איירי בשינוי דלתות מדסבר רמי ב"ח למימר משום דשקיל תמניא בחצר שאין שייך בדלתות**:

לז **אבל היו**. כן מ' מדברי הנ"י הנ"ל דמ' דבפתחים כה"ג אסור וכ"ה בגמ' דבפתחא זוטא מצינא כו' ולהרמב"ם שכ' לעיל ובסי"ג דאין יכול לעשות במקום אחר כלל צ"ל למסקנא דבבא דקטן לא יעשנו גדול מיירי בכה"ג דאל"כ הא אפי' בלא טעמא דבפתחא רבא כו' אסור שפותח במקום חדש אפי' סותם את הישן:

לח **מי שבא**. עבה"ג וכפי' ר"ת שם שהסכימו עמו כל הפוסקים וכמ"ש לקמן בס"י.

לט **הרי שפתח**. מתני' חלון המצרית ומפ' כשיטתו הכל לענין לבנות כנגדה אבל לגוף החלון שלא לסתום אין חילוק וכמ"ש בזיו וסולם:

מ **ומחל**. מ"א א' והא אחיל:

מא **או שגלה כו'**. שם דאתא וסייע כו' וכ"ש היכא שמחל להדיא:

מב **או שידע**. מירושלמי וכמ"ש בגמ' ס' א' ולסתום לאלתר כו' שאין כו' ואין חילוק בין לסתום וליפתח רק שיתברר הנזק כמ"ש הרמב"ן והמ"מ והרמב"ם בפי':

מג **כן ראוי להורות**. ר"ל דהיזק ראיה יש לו חזקה:

מד **מאחר שכבר**. עבה"ג ועוד ר"ל דוקא היכא שיש חזקה בחלון לענין לבנות אבל במקום שאין לו חזקה יכול אפי' לסתום דלא כרמב"ם וש"ע וכמ"ש למטה אבל כ"ז שאין כו' וכשיטתו בריש סי' קנג ס"א וי"א דבזיז שאין כו':

מה **אע"פ שרבים. וראייתם מפ"ק ב' ב' אלמא היזק ראייה שמיה היזק והקשה הרי"ף בתשובה דלמא לעולם אימא לך לא שמיה היזק ושאני התם שכבר החזיק וכ"ש לשיטת הגאונים שלאלתר הוי חזקה ותי' דאין חזקה להיזק ראיה וענ"י שם ועוד הביאו ירושלמי**

ספ"ג דב"ב הפותח חלון בכותל חצירו במעמד חבירו פותח בשמאל ונועל בימין הגע עצמך כו' היה מושיט לו צרורות יכול מימר ליה מגחך הוינא בהאי גברא אע"ג שבגמ' מ"א א' אמרו שסייע מהני וצ"ל דאין חזקה להיזק ראי' וע' בהשגת הראב"ד והיא דחלון צורי אוקמוה בחלון שאינו לראייה וערמב"ן ורשב"א אבל הר"י מיג"ש בריש ב"ב חלק עליהם ותי' ההיא סוגיא דשם כמ"ש בס"ח ועוד תי' אחרים כמ"ש ברא"ש שם וההיא ירושלמי אמרו שחולק על גמ' שלנו וס"ל דסייע לא מהני בכל חזקה ומתני' אתי כפשטיה בחלון לראיה וכן מתני' דזיז משום היזק ראיה כמ"ש בגמ' שם והנ"י תי' שם דבזיז אף הרי"ף מודה ע"ש:

מו **ואפי' למ"ד**. וכ"כ הר"י מיגש בריש ב"ב:

מז **אסור כו' ובזה**. כנ"ל מהא דזיז שאמרו מהדרנא כו' כמ"ש בס"ג:

מח **ולא מהני**. מהא דלא יפתח פתח נגד כו' וכנ"ל בס"ג:

מט **אבל כ"ז כו'**. ס' ב' יגע וסתום ועמש"ל:

נ **בד"א**. מהא דפ"ק כנ"ל:

נא **הרי**. עסי' קנג ס"ה אבל כו':

נב **כיצד כו'**. כפי פירושו דכ"ז לענין לבנות וז"ש אבל שתחזיק עלי עד כו':

נג **קטנה ביותר**. מ' דאפי' פחות מטפח כלשון גמ' אפי' כ"ש דלא כמ"ש בהג"מ ומרדכי ע"ש ועיין בהגה:

נד **וי"א דהכל**. זה קאי על חלון העשוי לאורה דאפי' כ"ש וא"א לומר בו מלבן וצ"ה ועי' בב"י בשם הרשב"א ובבד"ה:

נה **ומיד**. גמ' שם ור"ל אפי' להאומרים דכל חזקה בעינן ג"ש:

נו **הוי מחילה**. זהו לדעת הרמב"ם וסייעתו דכל חזקה א"ל טענה וכנ"ל אא"כ מחל:

נז **וי"א שצריך**. לשיטת האומרים דבעינן ג"ש וטענה אע"ג דג"ש לא בעינן כאן מ"מ טענה בעינן וכ"כ הרשב"ם בד"ה שאין אדם כו' אבל אם יש לו שטר או ראיה א"א לומר כן וצ"ל שטוען שקנאו וכמ"ש בטור:

נח **אבל כשבעל**. וכמ"ש לענין ד"א בפ"ק יא יב וכ"ה בתוספתא מפורש כאן בענין החזקה ספ"ב פתח בחצר אע"פ שסתמו אין לו חזקה פרץ פצימיו יש לו חזקה ור"ל חזקה לזה שכנגדו:

נט **ואם בעל כו'**. כמ"ש כ"ה ב' ספק זה קדם כו':

ס **ואבנה אותו**. ר"ל אפי' רוצה לבנות כל הבית מחדש כמ"ש בגמ':

סא **לפיכך**. עבה"ג וסמ"ע וכמ"ש בגמ' נט א':

סב **אבל בעל החלונות כו'**. כן מוכח בירושלמי הנ"ל שאמורו הכא אתמר מותר והכא אתמר אסור ותי' כאן במבוי וכאן בחצר וחזרו והקשו והתניא שאף במבוי אסור ותי' כאן ברשות כו' ואם איתא הל"ל תי' האחרון תיכף על חצר אלא שבלא רשות אף שלא נגד פתח אסור כנ"ל וע"כ צ"ל דאין יכול לשנות דאל"כ הי"ל דהיה לו במקום אחר:

סג **וכן אין**. מתני' ס' א' וכנ"ל:

סד **כותל שבין**. ר"ל דאין יכול לטעון טענת מחילה על סילוק היזק ראיה והחזיק דא"כ מאי אמרו במתני' ה' א' עד שיביא ראיה שלא נתן דאף אם יביא ראיה יכול לומר מחלת כיון שהחזקתי ולאלתר הוי חזקה לשיטת הגאונים:

סה **להר' יונה**. כמ"ש שם ו' ב' זה עושה מעקה כו' ואע"ג שהאחד פתח ראשון:

סו **ולהרא"ש כו'**. עתוס' יז ב' ד"ה אבייי. וקשה לרשב"א כו' וי"ל כו' דאל"כ כו' וכן בחנות ורפת שכ"א מותר להקדים אע"ג שיפסד האחר ועתוס' ד"ה אבייי. אור"י כו' ושם י"ח ב' תוס' ד"ה ואי. פר"י בשלמא כו' ואף לשיטת רש"י והרי"ף שם כאן מודים שר"ה הפקר הוא וכן אמרו לא יפתח פתח נגד פתח וצריך להרחיק השני כל השיעור ואין מצריכין לראשון לסתום חצי הפתח ועתוס' הנ"ל וההיא דשני בתים הנ"ל אוקמוה בפתחוהו בבת א' כמ"ש הריב"ש וכמ"ש בס"ג:

סז **וה"מ כו' שלא כדין**. ר"ל לאחר שפתח השני צריך גם הראשון להרחיק כמ"ש הר' יונה וכמ"ש בסט"ז וע"פ הדברים האלה כו' ובשפתח כו':

סח **דעת הרא"ש. כמ"ש נ"ח א' לימא בכופין כו' ושם ב' ושאני הכא כו'**:

סט **וכיון שאינו**. דכל שאין לו חזקה אין יכול למחות כמ"ש. בזיז וחלון:

ע **שלא כדין כו' ויכול**. עתוס' הנ"ל ד"ה ואי:

עא **אבל הרשב"א**. כמ"ש שם יח א' טעמא דאיכא כו' ועתוס' ד"ה מרחיקין. ותימא כו' ותי' הר' יונה שמא יחזיק עליו ויטעון חזקה וכמ"ש רבא דאינו סומך דל"ק דכל מרא כו' אלא לר"י וכאן הכל מודים כמ"ש בירושלמי על מתני' דלא יפתח פתח נגד פתח שאפי' בחורבה אסור חורבות עשוי להבנות ע"ש וכ' הריב"ש כיון שיש חזקה יכול למחות אע"פ שאין היזק ראייה דלר' זירא נ"ט א' דלמעלה מד"א אין היזק ראייה ואעפ"כ בחלון צורי יכול למחות מפני שיש לו חזקה:

עב **ומיהו**. דלא כהמפ' הנ"ל שכ' שיש לו חזקה ואעפ"כ יכול מטעם שכ' בש"ע:

עג **אבל בפותח**. ר"ל לענין לבנות נגדו כמ"ש בסל"א:

עד **ראובן כו'**. דס"ל דמזיקו בידים וכמו בעובדא דפפי יוצאה וכמ"ש תוס' שם ד"ה עני. ועוד דהכא כו' והג"א שם וכמש"ל בסי' קנה סט"ו:

עה **מיהו**. כמ"ש סי' א' סוף סוף כו':

עו **מיהו יש כו'**. כמו ברפת וחנות כנ"ל בתוס' הנ"ל וז"ש ועיין כו' ר"ל בס"ב וסט"ו:

עז **ראובן**. עבה"ג דהאחין שחלקו לקוחות הן כמ"ש בקדושין מב ב' וכן שותפין כמ"ש בסי' קטו:

עח **ראובן כו'**. ר"ל שפתח והחזיק כדין:

עט **דלא אשכחן**. ר"ל בעובדא דחזקה. שם וכפי' בעל העיטור והביאו בתשו' הרמב"ן סי"ו דה"ק ה"ה כעכו"ם כמ"ש בב"ק קיג א' ישראל ועכו"ם שבאו לפניך כו':

(ליקוט) **ראובן כו' דלא כו'**. הג"א פ"ג סכ"ד ד"ה ודוקא כו' (ע"כ):

(ליקוט) **דלא אשכחן כו'**. וכ"כ במרדכי והג"א הנ"ל ועסי"ט (ע"כ):

פ **וי"א**. כפשטא דגמ' שם ואשכחן נמי למעליותא בפ"ק דבכורות יא ב' דא"ל קאתינא מכח כו' וכ"פ בסי' מ"ה וס"ו וס"ז ע"ש וז"ש וכן כל כו' ועסמ"ע ס"ק מד:

פא **וכ"ש במקום**. ב"ב נה א':

פב **וצריך כו'**. שם נד ו':

פג **וזכה**. ר"ל שזכה שלא יוכל לבנות נגדו שזכה באוירו:

פד **וכ"ז מיירי כו' ואין חזקה כו'**. לא שייך כאן אלא בסי"ט בחר דברי ש"ע ראובן כו' שלקח מהעכו"ם ששם מירי שחבירו של עכו"ם קודם לחלונות כמ"ש שם והלוקח בא לסתום חלונותיך של ישראל אבל כאן שאין רוצה לסתמו רק לבנות נגדו ואפי' החלונות קודמין והחזיק בשל הפקר יכול לבנות נגדו וכמ"ש בסט"ז וסל"א וכן ואין כו':

פה **ראובן שהיה כו'**. ר"ל שפתח על העכו"ם שחצירו של עכו"ם קדם ובדין ישראל היה יכול לסתמו וטוען שיסתום החלון וזהו דעת שלישית שכ' המרדכי בשם הגאונים דא"א ישראל הבא מחמת העכו"ם ה"ה כעכו"ם אפי' לגריעותא כיון שבא בדין עם ישראל וע"ש ובהג"מ סוף משפטים ומ"ש ישראל הבא כו' ר"ל כיון שלא היה יכול למחות לכן אין לו חזקה אפי' לישראל הבא מכחו וכמ"ש בהני דבי ריש גלותא כו'. וכאן שייך הגה דלעיל וכ"ז מיירי כו' כיון שזכה בשל הפקר אין יכול לסתום כמ"ש בסי"ד ועל הלוקח כו' מהא דפ"ב ספק זה קדם כו' כנ"ל:

(ליקוט) **ראובן כו' הדין כו'**. הג"א סכ"ד ד"ה ודוקא כו' (ע"כ):

פו **ואפי' טען**. שהוא טענה בלא חזקה כמ"ש מ"א א' כל חזקה כו' שמכרת לי כו' ואמרו שם בירושלמי וצריך חזקה וכ"ה בגמ' בכמה מקומות ובאן שייך הג"ה דלעיל ואין חזקה מועלת כו' ור"ל אפ"ה הוי טענה בלא חזקה וכמ"ש למטה מאחר שבדיניהם אינם כו' והוא פשוט בכמה מקומות דכ"מ שאין יכול למחות אין לו חזקה:

פז **וכבר נתבאר כו'**. דאפי' למעליותא ה"ה כמוהו ואף לס' ראשונה בסי"ח לגריעותא הכל מודים:

פח **ושייר הכותל**. עסמ"ע:

פט **גילה בדעתו**. ובמעשה הניכר אפי' סתמו בעצמו מועיל כמ"ש בסי"ב ובסי' קנג ס"ו:

צ **ועוד כו' יש לחוש כו'**. עט"ז שר"ל בדרך את"ל שהיתה פתוח יש לחוש כו' ואע"ג שכ' בסי"ח שבספק על הלוקח הבא לסתום להביא ראיה כאן דספק ואין ידוע אם היה פתוח מעולם עליו להביא ראיה וחדא טענה הוא ועוד כו' ויש כו' כנ"ל. ב"ח. וכמו בחזקת [בקרקע] אם אין עדים שהיתה של המערער א"צ לחזקה ג"ש כמ"ש בסי' קמ וכ"ז לשיטת הש"ע בסי"ח דאין ללוקח לבנות:

צא **ולסתום**. עסמ"ע:

צב **מי שהיתה**. כנ"ל בס"ו מתני' נ"ח ב':

צג **ואם בא**. ך"ב א':

צד **וכיון שהרחיק**. מדקתני ד"א ול"ק כדי שלא יאפיל:

צה **אע"פ שלא כו'**. אע"פ שזה פשוט יש לו סמך בגמ' מדפריך והלא מציץ ולא פריך והלא עומד ורואה:

צו **אבל חלון**. כנ"ל בסט"ז וסל"א:

צז **ומגביה כו' או**. וקושית הגמ' והלא מציץ מדלא יהיב שיעור בגובה ש"מ שא"צ כלל בגובה:

(ליקוט) בנה כו'. ולא כ' במדיר דגמ' ל"ק אלא לס"ד דמתני' לא איירי מן הצד ומדל"ק שיעורא בגובה ש"מ דא"צ שיעור בגובה אבל למאי דפריך והא אנן תנן כו' דמתני' איירי מן הצד וכמש"ש תוס' ד"ה והא כו' א"צ לאוקמי במדיר (ע"כ):

צח **ומודדין כו' וכל מי כו'. דהשקיפה אינו מזיק לו דאם רוצה יקלוש הכותל בכדי השקיפה ולכך אין לו חזקה כיון שא"י למחות כמש"ל**:

צט **בנה**. עבה"ג וסמ"ע:

ק **אע"פ שאין**. דלא גרע מכותל מן הצד ובתשמיש שאינו קבוע יותר יש לחוש כמ"ש ב' ב' לדידך לא קביעא לך תשמישתיך כו':

קא **אם פתח כו'**. כמ"ש בסכ"ו אחד כו' כיון שנכנס האור מלמעלה וע"ש:

קב **אע"פ שהרחיק** כמו ברפת וחנות:

קג **אחד**. מדקתני אין מחייבין משמע שג"כ אין יכול למחות ועסי' קנז ס"ט שהרא"ש חולק ושם ית' מירושלמי.

קד **ושמו כו' ולא כו'**. וכ"כ בהג"א שם וכגון שלא כו' וז"ש שחלקו חצר מדעתן דאלו ע"פ ב"ד ע"כ ב"ד עשו כהוגן ושמו האויר:

קה **מיהו**. הרא"ש בשם הראב"ד בעובדא דגמ':

קו **וי"א דיכול**. הרא"ש שם דומיא דדרך שם:

קז **ודוקא**. תוס' שם ד"ה א"ל וכפי' ר"י:

קח **ראובן שנתן או מכר**. כמו אחין שהן לקוחות וה"ה לנותן דמוכר ונותן בעין יפה וכמ"ש תוס' ד"ה אין כו':

קט **וה"ה אם כו' מכר הבית**. כמו בדרך וכמ"ש תוס' שם:

קי **וי"א כו' ויש חולקין. כמ"ש נ"י דבהיזק ראיה לא אמרי' בעין יפה מוכר**:

קיא **מי שהיה**. כמ"ש בב"ק קיב ב' תינוק שתקף כו':

קיב **ואם קדם**. שם קיג:

קיג **מי שיש כו'**. כנ"ל בסי"ב:

קיד **כתב הרשב"א שאע"פ**. כמ"ש לא יפתח פתח נגד כו' ואע"ג שאם באו לפתוח בב"א שניהם היו צריכין להרחיק וכמש"ל בסי"ד ע"ש:

קטו **אם בא**. דבזה לא זכה להשתמש באויר שלו ואע"ג שהחזיק כיון שאין יכול למחות א"ל חזקה כנ"ל:

קטז **ראובן**. כנ"ל בסי"ד וסל"א:

סימן קנה

א **הבית והעליה של**. ל' הרמב"ם וטור וכפי' תוס' בב"ק ס"א ב':

ב **מלבד**. רש"י בב"ב שם:

ג (ליקוט) **ואע"פ כו'**. דלא כר"ש דאוקמיה בשיטה בסוף ב"מ. רי"ף וכ' הרא"ש שלא הוצרך לזה דבלא"ה יחיד ורבים הלכה כרבים אבל הרי"ף נזהר מקושיתו שהקשה בספ"ו דב"ק מ"ש כאן דאם הזיק חייב ושם אם הזיק פטור אם הרחיק כשיעור ותי' דכאן כיון דתדיר מדליק איבעי ליה לעיוני משא"כ שם דלפי שעה מדליק וראיה דהא רבנן מחייבי כאן ושם בב"ק אינהו גופייהו יהבי שיעורא לפטור והוצרך לראיה זו דל"ת דשמואל פסיק כר"ש בשניהם ול"ק הלכתא אהלכתא לכן הביא ראיה דמ"מ קשיא דרבנן אהדדי (ע"כ):

ד **וכל אדם**. כ"מ מרש"י הנ"ל שפי' גם בעלייה צריך להרחיק ע"ג וכן פי' רש"י להדיא בב"ק שם והסכים תוס' עמו. והביא מהרי"ק ראיה לדבריו בשורש קצב מדל"ק תחת עלייתו של חבירו כמ"ש בסיפא תחת אוצרו של כו':

ה **מדברים שעולים**. ל' הרמב"ם וכ"כ תוס' יח א' ד"ה לא וד"ה הא ע"ש:

ו **וכן במקום**. כמו ברחיים שם ך' ב':

ז **או שעשה**. עבה"ג ועסי' רי"ד ס"ג והמחילות כו' והשמיטו הרמב"ם ורא"ש וטור הא דאכסדרה שלא היה בגי' גמ' שלפניהם וכן מ' ברש"י שלא היה לפניו ג"כ:

ח (ליקוט) **בכל אלו כו'**. כ"ה שיטת הרמב"ם בספיקא אבל הרא"ש כאן חולק וכ' דא"צ להרחיק מספיקא וע"ל סי"ח בהג"ה וכה"ג פליגי באבידה בספק איבעיא וטעמו של הרמב"ם כיון דמן התורה נזקין אסור אזלי' לחומרא משא"כ להרחיק אח"כ כמ"ש בספק בכור המע"ה וכן באבידה אבל הרא"ש סובר אע"ג שהוא דאורייתא כיון דמילי דממונא אזלי' לקולא כמ"ש בס"פ הזרוע וש"מ וער"נ בנדרים ז' א' ד"ה ולענין כו' אבל הרמב"ם סובר דוקא להוציאו מחזקתו כגון שכבר עשה וכמש"ש בחולין פרה בחזקת כו' קמה כו' וכן בפ"ק דיומא במ"ר ומ"ע המע"ה וכן בספק בכור המע"ה וכן כאן שבא להזיקו (ע"כ):

ט **אם אין**. כפי' הרי"ף שם:

י **והכל לפי כו'**. כמ"ש בגמ' שם דתמו מיא כו' והרי"ף לא פי' כן אלא בסתמא:

יא **אבל אם**. דלא הוו גירי דיליה:

(ליקוט) **וכ"ז כו'**. כמש"ש כ"ו א' א"ל כי אמרי' כו' הכא כו' ואע"ג דמסקינן שם א"ל היינו כו' דגרמא אסור שם שאני שהוא בעצמו מפיל הרקתא כו' וגם ל"ד לאבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דהתם ממונו הוא ובפשיעתו הניחן. וע"ל סי' קס"ד ס"א בהג"ה וכל צרכו כו'. וערא"ש בפ' בתרא דב"מ ותי' הב"ח דכחן אייריי שבאו הגשמים שלא בפשיעת בעל העלייה כגון גשם שוטף אבל מחמת הגג חייב לתקן (ע"כ):

יב **או סד**. מתני' שם ואפי' לגי' תוס' שם הפי' ע"כ או סד כמ"ש בגמ' י"ט א' א"כ ליערב' דלא כב"י ובה"ג:

יג **ואת הגומא**. דבלא גומא חילוק בין לבנים לאבנים כמ"ש בס"י וכאן אין חילוק לדעת הרמב"ם כמ"ש בס"ט:

יד **ובגומא**. דלא עדיף מבור וכמ"ש בס"י וז"ש וע"ל כו':

טו **ואפילו**. כמ"ש בגמ' י"ט ב' והאנן כו' בשופכין וערש"י שם ור"ל דכאן ג"כ אין חילוק בין אבנים ללבנים כמו בכל המתני':

(ליקוט) **ואפילו בלא כו'**. אבל דעת הרמב"ם וש"ע כאן דדוקא בגומא ועבה"ג ס"ק ש' וכן מ"ש הרב ובגומא כו' הוא דלא כהרמב"ם וש"ע דלדידהו מתני' בגומא ולא תנן כאן וסד כמו ברישא וכן מדלא כללינהו ברישא וכן לא שייך תי' דגמ' שם י"ט א' משום דל"ד כו' ודעת הרמב"ם דכל דלא קביע מקום כמו בור ונברכת א"צ להרחיק אפי' בגומא

ודוקא מי רגלים ובגומא וכמ"ש בס"י בהג"ה אלא לדעת המפ' והרב דמתני' בשופכין בלא גומא בגומא סד אפי' בכל מים (ע"כ):

טז **ואם היו**. כן פי' הרמב"ם צונמא על האבנים וכן מ' לשון גמ' ושל כו':

יז (**ליקוט**) **כדי כו'**. דל"ג שם אלא ולא הדר מטעמא קמא ג"כ וכמש"ש י"ח א' ועתוס' שם ד"ה דטירייא כו' (ע"כ):

יח **וכ"ז ברחיים**. עתוס' שם ד"ה ושל חמור בו' פיר"ח כו':

יט **צריך כו' ואם לא כו' וכן בשאר כו'**. כמ"ש ואם הזיק משלם מה שהזיק ואמרו כדנייד נכתמא אפומא כו' ובגורן שאינו קבוע בכדי שלא יזיק:

כ **ומודד מהשפה**. ירושלמי שם וכרבנן:

(ליקוט) **ומודד כו'**. ירושלמי שם שהן ד' מן השפה. ר' יודן בן פזי אמר מן השפה החיצונה ולפנים ורבנן אמרו מן השפה הפנימית ולחוץ (ע"כ):

כא **יש** ערש"י במתני':

כב **ויש**. דלא אמרו אלא במשתין דוקא:

(ליקוט) **וי"א דאפי'**. אבל בצנומא מותר כמש"ש בירושלמי תני בצונם מותר ומ' דוקא בצונם ומ"מ אין הכרח (ע"כ):

כג (**ליקוט**) **וזה דעת הרמב"ם**. שכ' לעיל ב"ה ואת הגומא כו' וכ' הטור עלה וצריך להעמיד דבריו בכותל אבנים דהא תניא לא ישתין כו' אלמא אפי' בלא גומא צריך להרחיק ג"ט בכותל לבנים כו' (ע"כ):

כד (**ליקוט**) **לא יחפור כו' בצד כותלו כו'**. לשון הרמב"ם וכ' עליו הטור ובגמ' מסיק דמכותל בורו שנינו פי' דכל הני דמתני' בענין ריחוק מכותל בורו ולא איירי מכותל דעלמא ומ"מ מסתברא שצריך להרחיקו גם מכותל דעלמא דטפי מזקי הנך ממ"ר שצריך להרחיקו ג"ט עכ"ל וכ' בבד"ה דמ"ש כותל בורו לאו למעוטי שאר כתלים אלא מפני תיקון לשון המשנה דפתח בבור (ע"כ):

כה **לשרות**. גמ' י"ט א':

כו **ויסוד**. שסובר דמ"ש ודלמא הוא דחויי בעלמא כידוע הסוגיא:

כז **בור זה**. ונכלל בו שיח ומערה ועתוס' י"ז א' ד"ה לא שיח כו':

כח **וי"א דאפי'**. שם י"ט א' ותיפוק ליה משום מיא אע"ג דלא קביע:

(ליקוט) **וי"א דאפי' כו'**. כ"מ בירושלמי הנ"ל תני בצונם מותר והיך אמרין ר' יוחנן נפק מכנישתא ושפך מים לחורי ארעא ולא ידעין אי משום דהוה צונם ואין משום דהוה ביה צער ולא יכול למסובל (ע"כ):

כט **ויש חולקין**. מדאוקמוה שם ב' בשופכין ואפ"ה דוקא מי רגלים אבל מים שרי וע"ל ס"ה ובה"ג שם ואע"ג דנברכת לא קביע כמ"ש שם א' אפ"ה קוו וקיימי כמ"ש שם:

(ליקוט) **וי"ח**. וכ"ד הרמב"ם בס"ה שכ' דאפי' במי רגלים דוקא בגומא ומ"ש כאן ובמי רגלים לכ"ע אסור היינו לשיטתו שם אבל לדעת הרמב"ם לא (ע"כ):

ל **מיהו**. כנ"ל בשופכין ול"ג שם בגמ' ת"ש לא ישפוך כו'. דא"כ אפי' בכל מים אסור וכ"מ בכל הפוסקים דל"ג לה:

לא **וה"ה כו' סמוך**. ר"ל סמוך ממש וכפי' תוס' י"ז א' ד"ה לא יחפור וכ"כ הרשב"א ושם בתוס' ותימא כו' ומיהו כו' וז"ש וצריך לתקן כו' וכנ"ל בס"ז בהג"ה ע"ש:

לב **ראובן**. עבה"ג וגי' הר"י מיג"ש אא"ר ה"ק מי כו' לכותל אכירו בד"א לא יסמוך ור"ל שהכותל ראשון הוא מן הצד שמותר כמ"ש שם בבא מן הצד לא יסמוך כותל שני כו':

לג **ואפי' עמדה**. לגירסתינו ונפל וכמ"ש הרא"ש שם:

לד **ועד ששים**. כצ"ל וכמ"ש בכתובות כ' ב' ומדאיירי רב חסדא אליביה דר"מ פ' כר"מ ואע"ג דר"ח לא היה יכול לומר אלא אליבא דר"מ ה"נ א"א לפסוק כר"י דלא שייך דוושא בזכירת האדם:

לה **ובית**. תוס' שם ד"ה אבל כו':

לו **וכן אם**. מדקאמר לכותל חבירו בד' אמות וע"כ קאי אכותל שמעון דאם אכותל ראובן מאי לא יסמוך.

לז **וכן אם**. כנ"ל וכמ"ש שם בבא כו':

לח **י"א דכ"ז**. מדקאמר שם לימא דלא כר' יוסי כו' וא"צ לדחוק מ"ש תוס' ד"ה לימא. וי"ל כו':

לט **מנדנד כו' עד**. פי' שהחבית וכיסויו. עומד על קרקע החצר וז"ש לחצר כו' ולא הזכיר שהחבית עומד על החומה דלא כרש"י:

מ **וי"א**. תוס' שם ד"ה אפומא. ונראה לר"י כו':

מא **בעת הנדנוד**. שם כ"ב ב' אפילו תימא כו' זמנין דבהדי כו':

מב **חייב לשלם**. שם ו' ב' ואם הזיק כו' ואשו משום חציו כמ"ש בב"ק כ"ג וה"נ גירי דיליה כנ"ל ועתוס' בב"ב כ"ו א ד"ה מ"ש ורבינא לא כו' ואמרינן שם בגמ' ה"מ דקא אזלא מכחו כו' ש"מ היכא דמכחו חייב דהא גמר איסורא מתשלומין וז"ש שהרי מכחו. דאי לאו מכחו אפי' מר בר ר"א מודה כמ"ש תוס' הנ"ל וריף שם ועסל"ד:

מג **ואפי' נבנה**. מדקא' עני והעשיר כו' תוס' ד"ה עני כו' והג"א שם ד"ה ואע"ג ועוד דהכא כו' ורא"ש שם ואם החזיק כו' וכמ"ש סל"ו:

מד **וה"ה אם**. כ"ג א' וע"ש תוס' ד"ה לדידי והרא"ש שם וע"ל סל"ט וסמ"א:

מה **בעת שמניח**. גמ' שם ואיפסיק שם כ"ה ב' כר' יוסי:

מו **הואיל כו'**. וי"א תוס' שם ד"ה כדי והולכין כ"א לשיטתם בריש סי' קנ"ג ושאר מקומות דהרמב"ם סובר במחילה ותוס' ס"ל בטענה וכאן ל"פ בשלש שנים כיון דלא איירי בהכחשה:

מז **ואם ימלך כו'**. תוס' שם ד"ה אביי אמר סומך אור"י ושם י"ח ב' ד"ה ואי כפי פי' בגמ' וע"ש וכמ"ש ברפת וחנות והקשו מזה לרבא ש"מ במקום שסומך דינו כרפת וחנות בפתח נגד פתח כמש"ל בסי' קנ"ד:

מח **ששה** גמ' שם:

מט **עד שירחיק**. כמ"ש שם בסלע הבא בידים ע"ש:

נ **וכשמרחיק י"א**. הרמב"ם כנ"ל:

נא **וי"א**. הרא"ש שם ומרדכי בפ' בתרא דב"מ דס"ל דלא איפשטא הבעיא ועס"ג בכל אלו כו' והרמב"ם אזיל לשיטתיה שפסק כן בכל ספיקא והרא"ש פסק בכל ספק שא"צ אפי' לכתחלה וכמ"ש בהרבה מקומות וע"ל ס"י שפ' כהרמב"ם וכן ב"ה בס"ה ע"ש:

נב **החופר כו'**. שם י"ח ב' אר"פ בלוקח כו' וע"ש תוס' ד"ה ואי. ור' יוסי סבר דדבורים מזקי לחרדל וצריך בעל דבורים כו' ע"ש וקי"ל כר"י וכ"ש לגי' ר"ח ופי' דאפי' רבנן מודי בכה"ג וע"ש ברא"ש וקשה לגי' זו ולפירושו דלא מסתבר כלל כו':

נג **וכן מותר**. לגי' ר"ח שם בתוס' ד"ה וסבר:

נד **ויש חולקין**. רש"י והרי"ף לגירסתם וע"ש בתוס' שם ושם:

נה **ראובן כו' וכל כו'**. כנ"ל בס"ז בהג"ה:

נו **יש מי**. מדקאמר בור ול"ק באר אלא משום דבאר שהם נובעין ומרפיא ארעא צריך יותר וע' מרדכי:

נז **ולרווחא דמילתא**. דלא עדיף מבורסקי מן העיר דשם ריחא בלבד וכאן ריחא וטעמא וע"ש:

נח **ויש מי**. כמ"ש הרי"ף אצל משרה וירק שא"צ להרחיק לר"י אלא ג"ט משום גירי דיליה אבל יותר אע"ג שמזיק א"צ משום דתמו מיא והדר כו' כמ"ש בס"ד וה"ה כאן ומשרה נמי מסריח וע' בטור שכ' כל הגאונים מסכימים לס' ראשונה והיש חולקין אלו חולקין ג"כ אמ"ש בסמך:

נט **אפי' היה**. כמו בהיזק ראיה כמ"ש בסי' קנד ס"ג פתח לר"ה ויש בזה כו' ועמ"ש שם:

ס **גורן קבוע**. מתני':

סא **ואם**. כמ"ש שם לענין אילן והשמיטו דין האילן לפי שאינו נוהג אלא בא"י ביישובה כמ"ש שם ותיפוק ליה דאין כו' ודבר זה ודאי אינו אלא בא"י ועי' בעירוכין שם.

סב **מזה**. ר"ל מ"ש מסלקו ואח"כ נותנים לו כו' וכמ"ש שם בגמ' ולימא להו הבו כו' וה"ה כאן צריכין לסלק היזק כו' ואח"כ לדון כו':

סג **אם יש להם כו'**. ע' סמ"ע:

סד **שרוח מזרחית**. גטין לא ב':

סה **ואף אם**. תוספתא שם:

סו **שטוענים כו' ל"ש**. גמ' שם:

סז **גפנים בצד גפנים או**. גמ' שם:

סח **כי כן**. שם:

סט **ואם אין**. כמ"ש בבבל ב"א ופרש"י שם:

ע **ובמקום**. כמ"ש במעקה ו' ב' וכמ"ש בסי' קנד:

עא **בין כו' ובין כו' ובין**. גמ' שם:

עב **או**. תוס' שם דהוא כמו בין גפן לאילן:

עג **ארבע אמות**. עבה"ג וה"ק שם והא אנן תנן כו' ועליה אמר שמואל ל"ש אלא כו' ומשני ה"מ דקאמ' שמואל כו' אבל אילן לגפנים כו' אין חילוק בין בבל לא"י:

עד **וי"א דבין**. הרא"ש שם וכמ"ש בש"ז וס"כ בהג"ה:

עה **וי"א**. דקי"ל כר' יוסי תוס' שם ד"ה אבל כו':

עו **ראובן שמכר**. שמכר לשניהם בבת אחת:

עז **אע"פ שמכר הבית כו' וא"א**. ר"ל לדעת האומרים בסי' קנד סכ"ז בהג"ה וי"א דיכול כו' ושם סכ"ח ראובן שנתן או מכר כו' וה"ה אם מכר כו' ולדעת ב"ה בסכ"ז יכול לסתום ג"כ חלונותיו ולכן כ' בהג"ה שם יכול לסתום ועסמ"ע שם כאן הכל מודים דא"צ וא"א בעין יפה מוכר כמ"ש בגמ' י"ח א' ת"ש מרחיקין את האילן כו' ה"נ בלוקח וערש"י ד"ה ה"נ כו' ועתוס' שם ד"ה ה"נ כו' דבכה"ג אילן קדם קרינא ביה כו' וה"ה כאן וכ"ז לת"ק ונ"מ לדברים שמזיק תיכף והוי גירי דיליה אבל באילן לר"י בלא"ה מותר ואפי' הלוקח בא ליטע מותר כמ"ש שם כ"ה ב' רי"א זה כו':

עח **וע"ל סי' קנד סכ"ח**. ר"ל דשם אמרי' בין בב"א בין מכר כו' שבעין יפה מוכר לס' ראשונה והחילוק הוא כמ"ש בתוס' י"ח ב' ד"ה ואי אע"ג דגבי אילן כשסמכו כו' וכ"כ הרא"ש שם:

עט **ובכ"מ**. ר"ל אפי' בא"י דמתני' קאי אא"י כמ"ש שם:

פ **או על**. תוספתא שם:

פא **אפי' בשאר**. מתני' שם.

פב **וה"ה אם**. הרי"ף ורא"ש שם ולמדו מאילן שם:

פג **אבל אינו כו' ואפי'**. כמ"ש בסי' קנג וכ"ש ברבים כמ"ש כ"ד ב':

פד **ראובן**. כמש"ל סכ"ו ועסמ"ע:

פה **אילן**. כפי' תוס' שם:

פו **ואם א"צ**. מתני' שם:

פז **העלים דבינתא לא משכח להו גמ' שם**:

פח **ומ"מ צריך**. דלא עדיף מבור כו' דגירי דיליה הוא רק לאחר ג"ט לאו גירי דיליה הוא דתמו מיא כו' ועברי"ף שם ולמד הרמב"ם ג"כ לכרישין וחרדל מדכלינהו תנא בחדא בבא וצ"ע דכאן לא הוו גירי דיליה כמ"ש הרי"ף שם וכמ"ש בגמ' כ"ה ב' רי"א אע"פ כו' ואף לפי' תוס' ד"ה לא יחפור כו' ואור"י כו' ונ"ל שהרמב"ם סובר דבור דמתני' אפי' בלא מים וכמ"ש שם בגמ' משום דכל מרא ומרא דקא כו' וא"כ ה"ה כאן וכמ"ש תוס' ד"ה לא יחפור וכיון דבתחלת ההיזק כו':

פט (ליקוט) **כרישין מהבצלים כו'**. אבל הרי"ף והרא"ש וטור וש"פ כ' דוקא משרה מהירק דדמי לבור שיח ומערה (ע"כ):

צ **וה"ה**. כמ"ש בסל"ב:

צא **יש מי שפוטר**. מדאמרי' כ"ב ב' מודי ר' יוסי כו' והא גרמא כו' ש"מ שאפי' גירי גרמא ופטור כמ"ש בב"ק ס' א' וכמ"ש בסל"ד:

צב **ויש**. כמש"ל בסט"ו ע"ש:

צג **מי שעשה**. כ"ד ב' כתי' דאביי ואף שנשאר בקושיא היינו דא"צ לאוקמי מתני' בהכי ועתוס' שם ד"ה קשיא אבל דינו אמת דריב"א קאי כוותי' וז"ש בסכ"ב גורן קבוע וכן במתני' אבל שא"ק ע"כ בכדי שלא יזיק:

צד **או קבע**. ?"ג א' וכמ"ש בס"ך בהגה וכל כו':

צה **או מלאכה**. כ"ו א' וכנ"ל:

צו **כדי שלא כו' ואפי' ע"י רוח**. כמר בר רב אשי שם:

צז **מצויה**. דוקא ועתוס' ד"ה זיקא כו':

צח **שכל אלו**. שם כ"ה ב' אתא לקמיה דר"א א"ל כו':

צט **וכן ראוי להורות**. כאן הכריע על כל הג' סימנים ועט"ז כאן.

ק **בד"א כו' שהם**. כ"ג א':

קא **ואבק כו' ונדנוד**. דמ' בגמ' שהחזיקו לפי שיטתו דלאלתר הוי חזקה:

קב **ואפי' סמך**. תוס' ד"ה עני כו'.

קג **מיהו**. כמ"ש בסי' קנד סל"ב:

קד **וכן היזק כו' ומאחר**. כמש"ל בסי' קנד ס"ח ע"ש:

קה **ואם קנו**. עתוס' כ"ג א' ד"ה אין. הא ראיה יש כדדייקינן כו' וכן הוא בירושלמי ועמ"ש בס' קנו ס"ד:

קו **שמחל**. לשיטתו:

קז **או שמכרן כו'**. לשיטתו וכמ"ש בסל"ה יע"ש:

קח **ומיהו לכתחלה**. כן מ' בירושלמי שם א"ר יונתן המזיק אין לו חזקה רי"א בחיי רבנן בעשן תדיר כו' וההיא דר' אלעזר שם ג"כ דאחזיקה:

קט **וי"א כו'**. כמ"ש במתני' ך' ב' חנות כו' וכ' הג"א שם נראה בכל כו' וסובר מהרא"י דהג"א קאי אסיפא ואינו יכול למחות כו' וגי' נראה דאפי' אם רצה להחזיק באותה אומנות מחדש אין יכול לעכב דהא דאמר רב כו' אבל גירסתינו אינו כן וקאי אירישא ועש"ך:

קי **דוקא היכא**. כמ"ש תוס' כו א' ד"ה זיקא:

קיא **דוקא דמזיק לאינשי**. כמ"ש שם ?ך"ו א' אזלא רקתא כו' אבל בלא"ה אע"ג דמרחיקין גורן לא היו מזקיקין להרחיקו משום דאחזיק ומזה הוכיח הרמב"ם דבדאחזיק מיירי כמ"ש בסל"ו:

קיב **אבל לכתחלה**. כנ"ל לדעתו:

קיג **אבל לכת'**. כנ"ל:

קיד **לוי יכול**. עסמ"ע. וכמ"ש בגמ' ס' א' מ"ט מפני כו':

קטו **מי שהחזיק**. שם והא אחזיקי להו.

קטז **וה"ה מצירים**. שם אפיקו לי קורקור מ' משום צעקתם וז"ש קורקור:

קיז **או בדם כו' שפירות שלו נפסדים: שם וסלקי כו' וכמ"ש תוס' שם ד"ה כקוטרא. א"נ כו' ואע"ג דמשום צעקתם לבד היה יכול להוציאן כמ"ש אפיקו כו' כנ"ל מ"מ אילולי שמפסידין היה סובל לפנים משורת הדין כמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל והא דקאמר כו' היה סובל כו'**:

קיח **אם**. שם:

קיט **כ"ד שידוע**. ר"ל דוקא שהוא ידוע כמו ברב יוסף וז"ש תוס' ד"ה לדידי. פי' שהיה אסתניס כו' ועבה"ג בסל"ט וכמ"ש הרא"ש בסוף פ"ב דברכות ע"ש:

קכ **דוקא דעביד כו'**. נ' ב' והאמר ר"נ כו' ומדפריך הכא ולא אכל נזקין ש"מ שהוא דומיא דכל הנזקין שא"י לסובלן ומשני לאו אתמר כו' ר"ל שלא עביד בגוף הקרקע:

קכא **ואי טעין**. כאן לד"ה בעינן טענה שמחזיק בגוף הקרקע:

קכב **ומ"מ איתי כו'**. שם כגא' ודלא כפי' תוס' ד"ה והא בשם ריב"ם אלא כמסקנא דתוס' שם שבאו בטענה ובגוף הקרקע שלקחו ממנו וכמ"ש תוס' ד"ה אתו. בקרקע שלהן כו'. ר"ל שלקחו ממנו ורב יוסף הכחיש אותם לפי' תוס' ובאו בטענת חזקה:

קכג **אפי' אם אמר**. נ' ב' והאמר רב כו' ואף בגוף הקרקע לא החזיק:

קכד **ויש מי**. כפרש"י שם כג ד"ה אפיקו לי כלומר שלא כו' אבל מהקרקע לא סילק':

קכה **מי שהחזיק כו' החזיק בנזק כו'**. דלאלתר דנזקין כמר ג"ש דחזקת קרקע וטענת מחילה דנזקין כמו טענת מכירה דחזקת קרקע וכמו שבחזקת קרקע שאם החזיק נאמן על טענתו וישבע היסת ואם לא החזיק נאמן המערער על טענתו וישבע היסת כמ"ש בסי' קמ ס"א ה"ה כאן:

קכו **לעיל כו' בסי"ט כו'**. ר"ל שישראל מזיק לעכו"ם וכ' שם וכבר נתבאר כו':

קכז **לענין נזיקין דאתו כו'. לשיטתו שכ' שם סט"ז מיהו י"ח וס"ל דהיזק ראייה כו'**:

קכח **אבל בנזיקין כו'**. דלא עדיף מסמכו בהיתר וכמ"ש שם לס' ראשונה דהיזק ראיה היא היזק בידים ע"ש:

קכט **אין חזקת**. אין מדוקדק וצ"ל אין חזקה נגד העכו"ם כו' וכנ"ל:

קל **י"א דהדין. כמ"ש בריש ב"ב נפרצה א"ל גדור ואמרו בב"ק ק' א' משום דינא דגרמי ב"ח. וחייב לשלם. טור בסי' קנז ס"ו בשם הרמ"ה**:

קלא **וכן אם**. טור שם בשם הרא"ש דאפי' פורץ גדר כו' אמרו שם נ"ה ב' דפטור וע"ש חוס' ד"ה אילימא כו' ועסי' שצו ס"ד בהגה וכ"ש כאן דאפי' לכתחלה אין מחוייב כמ"ש ויש חולקין כו' ומ"ש דלאו גירי דיליה. ל"ד דמ"מ אסור אלא אפי' גרמא לא הוי:

סימן קנו

א **אחד מבני מבוי**. כגי' הספרים בגמ' שם:

ב **שאינו מפולש**. דבמפולש אין טענת ריבוי הדרך כמ"ש הרי"ף בפ"ק אהא דאמרינן שם י"א ב' אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו כו' כ' הרי"ף והג"א שם דוקא במבוי שאינו מפולש אבל מבוי מפולש אין מעכבין דה"ל רה"ר:

ג **וי"א דבמבוי**. תוס' שם ד"ה אחד. פי' רשב"א דל"ג מבוי אלא חצר דאל"כ תקשי לאביי ורבא נמי ל"פ אלא דפריך ליה לתני בחצר אחרת מותר וההיא דעושה חנות בצד חנות כו' ורשב"ג נמי ל"פ אלא משום דפסקת לחיותי וע"ש בד"ה וגרדי וד"ה כופין. והרמב"ם סובר דרבא פליג אאביי וה"ק א"ה לתני כו' אלא דאסור והיה יכול להקשות מברייתא רק דהקשה לו ממתני' עצמה: וההיא דכופין כו' אין קושיא לרמב"ם לפי פירושו כמ"ש בס"ה ואדרבה משם ראייה דגרסי' מבוי:

ד **או סופר שטרות.** כפי' תוס' בשם ר"ח בד"ה בספר ע"ש

ה **לימוד שאינו.** כמ"ש הרמב"ם בפי' וכ"ה בגמ' לתינוקות של בית רבן ומתקנת כו':

ו **מפני שמרבה.** מתני' שם:

ז **ואפי' נתרצו.** כ"כ הרא"ש שם וכן מ' ל' הברייתא כופין בני מבואות זא"ז מ' אפי' יחיד ועסי' קס"ב ס"א אפי' אחד כו':

ח **אבל למכרו.** מדנקט שכירות וא"ל משום עכו"ם דבכה"ג שמותר שכירות מותר המכירה ועתוס' ד"ה ולא לסופר. ועסמ"ע:

ט **מאחר שכבר.** עבה"ג וכ"ה בתוספתא פ"א אם כדמי חנות ורפת את האוצר אין יכול למחות בידו ולומר איני יכול לישן מקול הפטיש ולא מקול הרחיים ולא מפני ריח רע כו'.

י **וי"א.** כן דעת התוס' וע"ש. ד"ה אחד וד"ה וגרדי וד"ה כופין וכ"כ הג"א שם:

יא **ודוקא.** מהא דרב יוסף שם כ"ג א' וכמ"ש בסי' קל"ה:

יב **וכן יש לו.** כאן אפי' לכתחלה כמ"ש שם ומודי רב הונא במקרי דרדקי כו'. דאמר מר עזרא תיקן כו' וכן שם בגמ' מתבי אחד מבני חצר שבקש לעשות כו':

יג **בני מבוי.** לשון ש"ע עד סוף הסימן הכל לשון הרמב"ם מלב. מ"ש בס"ז ולמכור על יד על יד כדרך החנונים הוא לשון הטור והוא מדברי הרא"ש שם וע"ש ברא"ש:

יד **שהרי הוחזק כו' שהיזק זה כו'.** ירושלמי שם תני לשכינו ינול לחזור בו משקיבל עליו אין יכול לחזור בו רשבג"א אף משקיבל עליו יכול לחזור בו דו יכיל מימר ליה אינון אזלין ואתיין כו' ומרבן: עלינו את הדרך כו' אתיא דרשב"ג כר"מ דתנינן תמן ועל כולן אר"מ אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל כו' והלכה כחכמים וכן שם בכתובות קי"ל כחכמים ומזה פסק בסי' קנה סל"ו ואם קנו מידו כו' אבל כ"ז שלא קנו מידו אע"פ ששתק אין מחילתו מחילה כמ"ש שם יכול לחזור בו וכן במומין אע"פ שהי' בו עד שלא נישאו ושתק ומהירושלמי הזה מ' דהיזק הנכנסים ויוצאים ה"ה בכלל הניזקין שאין להם חזקה וע"ש בירושלמי:

טו **כופין בני מבוי.** כפי' שם דבאין שם מאותו אומנות כופין אותו בני המבוי משום טעמא דנכנסים ויוצאין כמ"ש בס"א דבני המבוי יכולין למחות אבל בשיש שם מאותו אומנות ואין מוחין שאז בני המבוי אין יכולין למחות לכל אדם שכבר יש נכנסין דיוצאין רק אם האומן יכול למחות מפני שפוסק חיותיה בזה מחלוקת ת"ק ורשב"ג וה' כת"ק כמ"ש הרי"ף וז"ש ולשכינו אינו כו' ע"כ נ"ל כן דאל"כ אמאן קאמר ברישא כופין אי לשכינו בן מבוי שלו הא אמר אינו כופיהו ואי אבר מבואה אחרינא הא איבעי' לי' לרב הונא בריה דרב יהושע ואי אבר מתא אחריתא מאי אריא בני המבוי אף כל העיר יש

לעכב עליו וע"כ נ"ל דמילתא באפי נפשא היא אם אין שם אומן כנ"ל. ועמש"ל מ"ש המפרשים ע"ז:

טז **ורבים האומרים**. כמ"ש הרמב"ן בחידושיו וכן מ' מדברי התוס' הנ"ל דאין חילוק דאפי' יש שם אומנות ההיא יכולין למחות שהוכיחו דל"ג מבוי מדתניא ולשכינו אינו כופהו ואע"ג דס"ל דבני המבוי אין יכולין למחות היינו בבן מבוי שלו אבל בבן מבוי אחרת יכול למחות כמ"ש בפ"ק י"א ב' אחד מבני המבוי שבקש להחזיר פתחו כו' מפני שמרבה עליהם את הדרך והא דאמרי' כאן דאפי' אבר מבואה אחרינא אין יכול למחות היינו במבוי מפולש שאין טענה שם מפני רבוי הדרך כמ"ש הרי"ף כנ"ל וכ"כ בד"מ ס"ק ד' נראה מדבריו כו' אבל ל"נ דכאן מיירי במבוי מפולש שאין כאן כו' ע"ש ומזה ראיה לדעת הרי"ף דחילוק בין מבוי מפולש לשא"מ והאיבעיא דרב הונא הוא משום האומן אם יכול למחות וז"ש אלא דבעל האומן כו' ר"ל במקום שאין יכול למחות משום ריבוי הדרך:

יז **אבל גר כו'**. הכל משום טענת פסיקת חיותו ועב"ח:

יח **ורבים האומרים**. תוס' ד"ה ואי שייך כו' וכ"כ המפרשים משום קושיא הנ"ל הא דקתני ברישא כופין אמאי קאי ותי' דקאי אכה"ג:

יט **הואיל**. דבלא"ה אף במבוי אחר יכולין למחות כנ"ל:

כ **ובני העיר**. צ"ל החצר ומשום נכנסין ויוצאין כמש"ו וחדא מילתא היא יכולין למחות כו' ויכולין לומר כו' אע"פ שיש. ר"ל דלא כברמב"ם וש"ע לעיל שמחלקין בכך וד' חילוקין הם לשיטת התוס' וב"ה דבני החצר יכולין למחות בכ"ע ובני המבוי שאינו מפולש אין יכולין למחות אבני אותו המבוי אבל אבן מבוי אחרת יכולין למחות ג"כ משום רבוי הדרך ובני מבוי מפולש אין יכולין למחות אפי' אבן מבוי אחרת אבל אבן עיר אחרת יכול למחות אפי' נותן כרגא ובן מבוי אחר אין יכול למחות אפי' אבן עיר אחרת רק אם אין שייך בכרגא:

כא **ואם כו' י"ח**. הוא פלוגתא דרש"י ור"ת דר"ת פי' ואי שייך כו' אפי' לא נתן עד עכשיו ורוצה לעסוק במלאכתו וליתן דאין יכולין לעכב רש"י פי' אם כבר נתן אז אין יכולין לעכב אבל בלא"ה יכולין לעכב ופ' בא"ז כרש"י ועבהג"ח:

כב **עד שישכיר לו**. דהרא"ש כ בתשו' והביאו הטור דל"ק בגמ' אלא אדם הדר בעיר הזאת ואין שייך במס שלהם אבל אדם יכול לגור בכ"מ שירצה כו' וכ' בב"י שהוא כד' ר"ת וכ' בד"מ שאף רש"י מודה בזה דרש"י ל"ק אלא בדר בעיר אחרת ועוסק במלאכתו שם ועמ"ש בס"ז בהג"ה:

כג **וי"א דלא כו'**. כן דקדק מהרי"ק מדברי רש"י בד"ה ואי שייך דלא כרמב"ם וש"ע שכ' מנת המלך וכן מ' בגמ' דכרגא אינו מנת המלך דכרגא הוא כסף גולגלתא כמ"ש שם נ"ה א' ושם ח' א' אמרו מנדה זו מנת המלך ובלו זו כסף גולגלתא:

כד **ואין חילוק כו' דאין**. מדאמרי' ברוכלין ואי ת"ח אפי' כו' ופירש"י משום דלאו אורחיה לאהדורי אבל במה שאסור לאדם אחר אפי' לאהדורי אין חילוק וכמ"ש שם ח' א' לענין כריא דפתיא:

כה **וי"א דאם**. כמ"ש במקרי דרדקי ומודה רב הונא וכמ"ש בס"י בהג"ה וה"ה מלמדי כו' ועס"ג:

כו **אע"פ**. שם בגמ' גבי מקרי דרדקי וניחוש דלמא כו':

כז **ת"ח המביא**. גמ' שם:

כח **ויש מתירין כו' ויש אוסרין**. הוא בעצמו פלוגתא ראשונה יש מקומות וכ"ה במרדכי ומחלוקתם תליא בפי' הגמ' שם שאני דגים כו' דס' הראשונה מפ' כפרש"י וכ' תוס' אע"ג דבדבר הפקר אף רשע לא מקרי כמ"ש ממתני' דנפל עליה פירש טליתו כו' ראה את המציאה כו' ב"מ י' א' ואמרינן נכסי העכו"ם ה"ה כהפקר כו' ב"ב נד ב' ופי' ר"ת דאפ' רשע לא מקרי דלא אמרי' עני המהפך כו' אלא במכר או בשכירות דאפשר למצוא במקום אחר שאני הכא דאפשר לפרוס מצודתו במקום אחר ועוד דהכא אומנתו בכך ולפ"ד במערופיא ג"כ אסור. וס' האחרונה ס"ל כפי' הר' מיגא"ש דיהבו סייארא כלומר משלחין שלוחם לראות אם יש שם מצודה אם לאו וכשרואין מצודה הראשונה בורחין מאותו מקום כולו ונמצא מפסיק לחיותיה לגמרי אבל בלא"ה אין מעכב עליו אע"ג דמפחית לחיותיה דמצי אמרי ליה את מטי לך מאי דפסקי לך מן שמיא ואנא מטי לי כו':

כט **מיהו אם**. כמ"ש נכסי העכו"ם כו' ופירשב"ם דמקרי רשע ובקדושין פ' האומר תנא מה שעשה עשוי אלא כו':

ל **שני ב"ח**. כמ"ש בב"ב שם משום דא"ל אנא קמפליגנא כו' ובב"מ ס' א':

לא **וה"ה מלמדי**. גמ' שם. והרמב"ם השמיטה משום דסבר דלא קאי אלא אבר מובאה דנפשיה שלכן אמר כאן ומודי רב הונא וברוכלין אמר ומודי ר"ה בריה דר"י ולכן לא כ' דאין נ"מ לדידן דלא קי"ל כרב הונא ובפ"ב מה' ת"ת כ' בהדיא בבר מבואה דנפשיה ע"ש. והטור ס"ל דנקט רב הונא לרבותא ומה דנקט ברוכלין ומודה כו' משום דברוכלין אפשר דלא מודה רב הונא דלא קאמר שם אלא לאהדורי אבל לאקבועי אפי' במבוי שלו לא דתקנת עזרא שיהו רוכלין מחזירין כו' אבל במקרי דרדקי תקן שיהו מושיבין סופר כו':

לב **כת"ח**. ר"ל ת"ח רוכל:

לג **וכן לענין**. תוס' ד"ה מעלמא כו':

לד עד שישתכר. כפי' הרא"ש וכ"פ הרמב"ן מ"ש שיעור חיותייכו:

לה **י"א הא כו'**. **כמ"ש בב"מ ס' א' וחכ"א זכור לטוב אע"ג דקא מפסיד למוכרים כיון דאיכא רווחא ללקוחות**:

לו ובלבד שיהיו. כ"כ הר"י מיג"ש:

לז וכשמביאים. דל"ש טעמא דפסקת לחיותי וכן מ' מ"ש מרחץ בצד מרחץ כו' מ' דוקא אותה אומנות:

לח **בני העיר כו' ואם שייכים כו' וכן מי כו'**. נלמד מהנ"ל:

לט **מלהרויח**. כנ"ל:

מ **וכפי מיעוט**. כמ"ש בב"ק קטז ב' ומחשבין לפי משאוי כו':

מא **וי"א הא דא"צ**. לפרש"י וכדעת האומרים שאפי' לדור אין לו רשות:

מב **ויש מי**. כדעת האומרים דיש לו רשות לדור ואפ"ה אמר וזילו זבוני שיעור כו':

מג **בני עיר אחרת**. דל"ל קפסקת לחיותי כנ"ל. מהרי"ק שם:

מד **וכ"ז אע"פ כו'**. כדעת רש"י כנ"ל:

מה **י"א**. תשו' הרא"ש הנ"ל וכמש"ל:

מו **ויש חולקין**. כ"פ מהרי"ק לדעת ר"ת דאפי' לדור וליתן מעכבין עליו ודקדק ג"כ מדאמרינן שם אבל לאקבועי לא וכ' הרמב"ם וש"ע ס"ו אבל אינם קובעים כו' מ' אף לדור:

מז **בפרט כו' הוי כרודף**. אע"ג שאין מתכוון להזיקם כמ"ש ב"ק קי"ז ב' ההוא גברא דאקדים כו':

מח **ולכ"ע**. ר"ל אף לדעת ר"ת דאין יכולין לעכב היינו בב"ד משום דהעיר הוא כהפקר וכל הקודם זכה אבל רשות להם שלא להניח לירד ולזכות במציאה שאף בכפל ופירס טליתו מעבירין כו' וכן ראה כו':

מט **ויש מקומות**. כ' המרדכי שס"ל כר"ת ולכן מדינא א"י לעכב וזה ראיה למהרי"ק שלרש"י יכולין לעכב:

נ **ואז יכולין לכוף ויכולין**. היא דבר אחד ר"ל בזה יכולין לכוף במ"ש המרדכי דהחרם הוא מצד מ"ש ורשאין בני העיר להתנות כו' ודוקא על בני עירן ולכן אין יכולין לכוף רק לגזור שלא כו' וכמ"ש מנודה לעיר אחרת כו' שהם אין יכולין לגזור על בני עיר אחרת שינהגו אותו בנידוי רק על עירן וז"ש ואם יש רב כו' שמנודה לרב כו' ור"ל אם התלמיד בא לגור:

נא **וי"א דאין** כמ"ש ואי שייך בכרגא כו' אלמא אין עיכוב רק מחמת נתינה המס ות"ח פטור ממש ועבמרדכי שם:

נב **ואם התירו**. דתקנת הקהל והתרתם הוא על דעתם וכמ"ש בסנהדרין ה' ב' באותה שעה גזרו תלמיד כו' אא"כ נטל רשות כו' על תנאי מאי ת"ש דא"ל ר"י כו':

נג **ראובן**. כמ"ש למטה דנין בחזקת ישוב כמו כו':

נד **וטוענין כו'**. ב"ב מ"א א':

נה **ואם שמעון כו' אבל**. שם מ"ז א':

נו **שאם אחד סמכו על מ"ש שם במתני' ז ב' כמה יהא בעיר כו' וה"ה לענין אבידת החזקה דקנית החזקה ואבידתו שוין ודוקא שגילה דעתו וסובר כדעת המרדכי שהביא בהגה בסי' קס"ג ס"ב וי"א דבעינן קנה דוקא להשתקע דלא כס' ראשונ' שאפי' בסתם אלא צריך גילוי דעת וה"ה כאן אבל בלא"ה עד שלש שנים כדין חזקה. אבל אם גילה דעתו לחזור לעולם לא אבד כמ"ש שם י"א ב' א"ר ל"ש אלא שלא פרץ כו'. וכ' רש"י דגלי דעתיה דלא סילק נפשיה וסופו לפותחו לאחר זמן ויכול לחזור ולקבוע דירתו באותו מבוי משא"כ בפרץ דלא גילה דעתו וחזקה דלסתום לאלתר הוי במקום שלש שנים כמ"ש בסי' הקודמים ועבמהרי"ק**:

נז **וי"א דאפי' בסתם**. שמפרשים דפרץ פצימיו הוי גלוי דעת שאין סופו לחזור אבל סתם הוי כלא פרץ פצימיו:

נח **בני העיר כו'**. כמ"ש בב"ק קט"ז ב' שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס כו' ואי דלא יכול להציל אפי כו' ועסי' קפ"א ס"ב בהג"ה אבל אם אינן יכולין להציל הכל שלו:

סימן קנז

א **שיש בה כו' או**. ג' א' מאי אריא כו':

ב **יש לכ"א**. שם כלישנא בתרא:

ג **ואפי' עמדו**. כמ"ש בסי' קנד ס"ח וסי' קנה סל"ו:

ד **ואפי' יש מנהג**. מדנקט במתני' מנהג בגינה ולא בחצר וג' חילוקים בדבר דחצר אפי' במקום שלא נהגו וגינה סתם ובקעה במקום שנהגו:

ה **ואפי' אמר**. כמ"ש בסי' קנ"ה סמ"ד:

ו **אא"כ יש**. כמ"ש שם סל"ו ואם קנו כו' וכאן א"צ קנין כמ"ש הרא"ש דתביעת ממון יש ביניהם לסייע בכותל ומחילה א"צ קנין:

ז **וקנו מידם. גמ' שם**:

ח (ליקוט) **וכן אם הלך כו'**. ל' הרמב"ם וכלשון הגמ' וכ"פ הרמב"ן וחלק על ס' האחרונה דא"כ ה"ל לפרושי וקושית תוס' תי' הרמב"ן דרב אשי לא שמעה להא דר' יוחנן וגמ'

סברינהו לתרווייהו. וכ"ה הסוגיא בכמה מקומות בענין הציון בפ"ק דמ"ק וניסן ר"ה לחדשים בפ"ק דר"ה וש"מ (ע"כ):

ט **אע"פ**. כ"מ שם בגמ':

י **וי"א**. תוס' שם רב אשי כו' תימא מאי קמ"ל פשיטא דחזקה מועלת בלא קנין וי"ל דקמ"ל שאפי' החזיק כו' דא"צ לומר לך כו' אלא בדבר שאין לו חלק בו. הרא"ש:

יא **ואפי'**. הרא"ש שם מתוספתא המחליף קרקע בקרקע. או כו' כיון שזכה זה נתחייב כו':

יב **ואין אחד**. עתוס' ד"ה וכיון דרצו כו' וד"ה מאי קמ"ל כו' ותי' הא קמ"ל כו':

יג **אפי' אם**. שם ד' ב' הלכה כר"י דאמר כו' ל"ש כו' אע"ג דאין לזה אלא שדה א' ולזה ג' שדות:

יד **היה א' כו' א"צ יותר**. ר"ל שא"י לעכב עליו מלבנות בשלו אפי' לס' הראשונה דס"ד בהג"ה כיון שזה א"י לבנות ולסייע דלמ"ד היזק ראייה לאו שמיה היזק אין מחייבין אותו וכיון שזה מסלק היזקו א"צ יותר:

טו **ואם כו' דינו**. כמ"ש בב"מ קיז א' במתני' הבית והעלים כו' וה"ה כאן משתמש בכל הכותל עד שיחזיר יציאותיו וע' סמ"ע:

טז **ומ"מ כ"א**. כמ"ש בסי' קנד סז בהג"ה אבל הוא אסור כו':

יז (ליקוט) **רוחב כותל כו'**. ל' הרמב"ם ועתוס' ד"ה בגויל כו' וי"ל כו' ומיהו כו' והרא"ש כ' דאף בפחות משיעור אם נהגו לא יעשו אלא כשיעור המפורש דוקא אבל מל' הרמב"ם שהשמיט דין גויל וגזית כו' ש"מ דס"ל דגם לרוחבן תליא במנהגא אבל בגמ' מ' כדברי תוס' ורא"ש מדאיבעיא להו הן וסידן כו' ומדפריך למימרא דבגזית דכל ד"א בגובה כו' דלמא מתני' שאני דכבר נהגו. הרא"ש ורמב"ן (ע"כ):

יח **שנוהגים השותפים**. עבה"ג וכ"כ הרא"ש מדקתני מקום שנהגו לבנות דלבנות הוא מיותר אלא דר"ל לבנות הכותל ואדלעיל קאי בונין כו':

(ליקוט) **כשחולקין ביניהם**. עבה"ג ס"ק נ' וכ"כ הרא"ש אבל הרמב"ן חולק (ע"כ):

יט **ובלבד**. תוס' שם ד"ה ה"א בשם הערוך דמסיפת היינו מלא חלונות ע"ש:

(ליקוט) **ובלבד כו'**. כפי' הערוך מסיפת של חלונות וכ"פ ר"ח וכמ"ש באדר"נ שלש שורות בת"ח אבן גזית אבן פנה אבן פספס כו' אבן מסיפת שיש לה ד' פיות והיינו שעשוי כולו חלונות שכל אבן ואבן יש לו ד' פיות לד' רוחות של חלונות. הרמב"ן (ע"כ):

כ **ואם נהגו**. תוס' ד"ה בגויל ע"ש:

(ליקוט) **ואם נהגו בפחות כו'**. והג"א שם ד"ה ולא כו' חולק ע"ז וכן הרמב"ן (ע"כ):

כא **ואם אין**. דשיעורים שאמרו חכמים הוא בטינא וריכסא כמ"ש שם ג' א' אבל בסידא א"צ כ"כ ועסי' קנ"ה ס"ב בהג"ה:

כב **ואם קנו**. עתוס' ג' א' ד"ה כי רצו כו' ועתוס' דכתובות נג ב' בד"ה אע"פ כו' ואין זה קנין כו' ובראש"ש שם ואמרי' בפ' בתרא דע"ז ההוא דא"ל לחבריה כי מזבנינא להאי ארעא לדידך כו':

כג **ויש חולקין**. ואלישנא קמא לא היה יכול למיפרך די"ל כמ"ש הנ"י בשם הראב"ד דהקנה עצמו בדמי להתחייב מחצית הכותל דההוא ודאי לאו קנין דברים וההוא דע"ז י"ל כמ"ש הרי"ף בספ"ז דב"ב וק"ל דהני שמעתא כולהו בדא"ל מעכשיו קנו מיניה ומוכר בתנאי הוא וענ"י ועסי' רמה ס"א וס"ב ובא"ה סי' נה:

כד **ואם כו' י"א דחבירו**. דאם רוצה לעשות בפחות מהמנהג יכול לומר שמא תפיל ואע"ג שאוכל להכריחך לבנות לא בעינא למיקם כו' כמ"ש בסי' קנד סט"ז מהא דפריך יז ב' ת"ש מרחיקין כו' ושם בתוס' ד"ה מרחיקין. תימא כו' ושם ך' ב' ואם הזיק כו' ואעפ"כ צריך להרחיק. ונ"י בשם הרא"ה הוסיף שאין מניח אותו כלל לבנות בתוך שלו ואפי' יותר ממה שנהגו וכ"ש בשוה לפי שאומר אני רוצה להשתמש על חצי הכותל ואף אם תתן רשות להשתמש אינו ניחא לי כמ"ש שם יג ב' דא"ל אי בדמי כו':

(ליקוט) **ואם נהגי כו' י"א כו'**. ממש"ש ז' ב' במעקה לא ניחא לי דתתרע אשיתאי אלמא אף בכה"ג צריך בנין אבנים (ע"כ):

כה **ויש חולקין**. דכיון שמכניס בתוך שלו אפי' במחיצה קלה די כמ"ש במחיצת הכרם שם א' נפרצה א"ל גדור ואין מחייבין אותו בגזית וכן גג הסמוך לחצר חבירו סגי במעקה שם ו' ב' כיון שעומד בתוך שלו ועיין בראש"ש שם ב' הדעות:

(ליקוט) **וי"ח**. מדקא' שם עושה מעקה מ' מעקה כ"ש ומ"ש לא ניחא כו' לא מתורת חייב אלא שאין רוצה בהוצא ודפנא שאינו מתקיימת זמן מרובה ולטרוח בכל כעס וכן ממ"ש במחיצת הכרם סתם ולא הזקיקו לגזית כו'. הרא"ש שם ע"ש (ע"כ):

כו **וטען שמכר**. כמ"ש הרי"ף דל"ל חזקה אלא בראייה.

כז **ויש**. דכל אלו שאין להם חזקה דוקא ביש עדים שהיתה שלו כמ"ש בתוספתא סוף מעשר שני א"ל כיבס טלית זו של אביך היתה ולקחתיה נאמן שהפה שאסור הוא הנה שהתיר ואם יש עדים שהיתה של אביו כו' ועבפ"ב דכתובות ובב"ב מ"ו א' תא אחזי לך כו' ההוא אחרינא כו' ראה תניא:

כח **כותל**. עבה"ג ובב"מ ז' א' ל"ל דמיקרב לגבי דחד כו':

כט **אם כו' אין.** שם ד' ב' א"ל ל"צ דקדם חד כו' ואם איתא אפי' בחצר נמי ליתני חזית:
(ליקוט) **אם אין כו' ממש"ש ד' ב' ולא יעשו כו' א"ל ל"צ דקדים כו' ואם איתא ברישא בחצר ג"כ יעשו מכאן ומכאן הרמב"ן (ע"כ):**

ל **אלא בשטר.** שם אביי אמר הוצא כו' וה"ה כאן:

לא **או שיבנה.** עתוס' ו' ב' ד"ה האי כו' ואמרו בגמ' ואי חבריה כו' ועסי' קנ"ג סי"ח בהג"ה:

לב **או שיש.** אע"ג דבי כוי לא הוי חזקה בכה"ג שאין לשני הוי חזקה:

לג **ויש.** עבראש:

לד **ולמעלה מד"א.** מדאמרינן במתני' ה' א' בחזקת שלא נתן. וע"כ בעשה בו חזית וע"ש בתוס' ד"ה מד"א והג"א שם ד"ה דלא עביד כו':

לה **ואם נהגו.** כנ"ל מדאמרינן בי כוי כו' האי כשורא דמטללתא כו':

לו **ואפי' אם.** תוס' ד"ה הנ"ל ממשמעות המתני':

לז **ואפי' טוען כו'.** עבה"ג וכ' הטור דל"ד כל שפה:

לח **ואפי' יש.** הרא"ש דלא כרש"י וכמ"ש בב"מ ה' ב' א"ה הכופר בפקדון אמאי כו':

לט **עד שיביא.** מתני' שם עד שיביא ראים ועב"ב י"ז א' ברא"ש שם:

מ **או שיעשה** כמ"ש הרי"ף שם על מ"ש שם בין צא תן לו וכמו שפי' בסה"ת ועסי' ע"ט סי"ד:

מא **אם רצה כו' מיהו.** וי"א מחלוקת בירושלמי סוף ב"מ כותל שבין ב' חצירות ונפרץ רב ושמואל ח"א מחצה לזה ומחצה לזה וח"א כולה לזה כו' מה מפקה מביניהון כו' וה"ה לענין זה:
(ליקוט) **אם רצה כו'.** הרא"ש שם (ע"כ):
(ליקוט) **אם רצה כו'.** ע"ל סי' קנ"ד סכ"ו שפ' כס' האחרונה (ע"כ):

מב **אא"כ מנהג.** כמו בבית ועלייה וכמ"ש הרא"ש בסוף ב"מ:

מג **וי"א.** וכ"מ במתני' דקאמר אין חייבין ואם איתא השתא עכובי מעכב כו' עיין בנ"י סוף ב"מ:
(ליקוט) **וי"א כו'.** עיין סי' קנ"ו. סי"ד בהג"ה וסי' קנ"ד סכ"ו וסי' קס"ד ס"ח ומ"ש שם ושם (ע"כ):

מד **ומשלם לחבירו כו'.** עבה"ג:

מה **וכן אם חקק כו' או.** כפרש"י.

מו **וכן בארכו.** כפי' תוס':

מז **וה"ה אם.** כתי' הראשון של תוס' שם ד"ה אע"פ וכמ"ש התוס' בב"ק ך' ג':

מח **כן אם נהנה**. כתי' האחרון של תוס' הנ"ל וכן הוא בתוספתא פ' בתרא דב"מ ע"ש:

מט **בד"א**. דאפי' בבקעה כיון שלא עשו חזית ה"ה של שניהם כמ"ש שם ד' ב' ועתוס' ד"ה מארבע:

נ **וי"א**. תוס' הנ"ל:

נא **ומיד**. פ"ה א' ברשות לוקח כיון שקיבל כו':

נב **כותל חצר**. נלמד מסיפא וכן וע' בהג"ו:

סימן קנח

א **המוכר**. עבה"ג וכשיטתו שמפ' שם אלוקח וכמ"ש בסי' רי"ח ס"כ ומפ' סתם גינה שמכר סתם והירושלמי הכריחם לקצת הגאונים לפרש כן שאמרו שם תני בגינה בין כו' בין במקום שנהגו שלא לגדור כופין:

(ליקוט) המוכר כו'. כן פי' למתני' וכן גינה כו' וכ"כ הרמב"ם בפי' ע"ש (ע"כ):

(ליקוט) המוכר כו'. כגי' נוס' הישנות דל"ג הא גופא קשיא ול"ג השתא סתם גינה כו' אלא ה"ג אמרת וכן בגנה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו מקום שנהגו אין מקום שלא נהגו לא אימא סיפא אבל בבקעה מקום שלא נהגו לגדור אין מחייבין אותו הא מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו ור"ל א"כ היינו גינה אמר אביי כו' אלא אמר רבא ה"ק המוכר סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה אין מחויבין אותו ור"ל סתם גינה המוכר בסתם ומדקא' כמקום שנהגו לגדור מ' אפי' במקום שנהגו שלא לגדור דמזה היתה הקושיא מקום שנהגו אין מקום שלא כו' וכ' הרמב"ם ג"כ לפרש"י וכ' המ"מ דנקט לשני הפירושין אבל י"ל דע"כ צ"ל ג"כ לפרש"י דקא' במתני' וכן גינה ר"ל כמו החצר וקא' בבקעה אלא אם רצה כו' ואם כו' אלא דהרמב"ם מפ' וכן גינה כנ"ל ומקום שנהגו לגדור הוא בבא בפ"ע (כ"ע):

(ליקוט) **המוכר כו'**. עמ"ש למעלה וכ' הרמב"ם אבל בבקעה אין מחייבין אותו אלא במקום שנהגו לגדור. דא"א לפרש ג"כ בבקעה אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו לגדור כו' דאף במקום שנהגו כמקום שלא נהגו דמי א"כ קל מוכר משותפין דבשותפין מחייבין בכה"ג דרבא ל"פ אאביי בהא ובגינה חמור מוכר יותר משותפין (ע"כ):

(ליקוט) **המוכר כו'**. כן מוכח מתוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש כופין בני בקעה זא"ז לעשות ביניהם חריץ ובן חריץ ול"ק גדר ובמוכר תנן ספ"ז ומקבל עליו מקום הגדר חריץ ובן חריץ ועבה"ג והרמב"ן תי' כאן דמתני' איירי במקום שנהגו לגדור בבקעה ע"ש (ע"כ):

ב **ויש**. והירושלמי י"ל דמקום שלא נהגו וכ"מ שם בסיפא אבל בקעה מקום שנהגו כו' מקום שנהגו שלא כו' דהדיוקים סתרי אהדדי:

ג **שיעור. וי"א**. דבגנה ובקעה ג"כ אית בהו היזק ראיה כמ"ש ב' ב' גינה שאני כו' וד"א בעינן כמ"ש ו' ב' אי להיזק ראיה כו'. וס' ראשונה ס"ל דכן אמרו לס"ד אבל לפי המסקנא שתי' וכן אגויל וגזית לא קאי אד"א וכן ע"ש ואמר י"ט כמ"ש שם ו' ב' ודחקו כן מדאמרינן במתני' ה' א' כותל חצר כו':

(ליקוט) **שיעור כו'**. עמש"ש וכ"כ הרמב"ם בתשובה אבל הוא דוחק גדול וכן השיג עליו הראב"ד ורמב"ן אבל י"ל דברי הרמב"ם בע"א דהא י"ל מאי פריך ת"ש וכן בגינה דלמא נמי ברצו אבל כבר תי' תוס' שם ד"ה ת"ש כו' אבל להרמב"ם היינו לס"ד כתי' דאביי אבל לתי' דרבא דמשני דוכן בגינה הוא דבר בפ"ע ומקום כו' קאי אמוכר לא פריך גמ' מידי ולמסקנא דקא' דבמוכר אפי' במקום שלא נהגו לגדור ע"כ לאו משום היזק ראיה דמ"ש משותפין אבל משום נתפס כגנב בשותפין לא חייש להכי דהא עד הכי לא חשדי זה לזה ועבה"ג ס"ק ב' (ע"כ):

ד (ליקוט) **אם כו'**. ז"ל הרמב"ן בקוצר ואיכא דקשיא ליה מאי פריך ולא יעשה לא זה כו' הא מהני דאי פנינהו חד לרשותיה ותי' דגמ' פריך דקא' לפיכך אם נפל כו' מ' דחזית שמכאן ומכאן מהני לזה וזהו ס' האחרונה וכ' הרמב"ן ולדידן ל"ק שכבר פרש"י שם בד"ה ולא יעשו כו' והרי סימן כו' ואין בו חזית הוא כמו חזית מכאן ומכאן דאפי' פנינהו לא מהני דדוקא בכותל חצר צריכא לאשמעינן בפנינהו משום דלא תקנו בו חכמים חזית והיה בדין שיהא נאמן קמ"ל דאינו נאמן משום דכופין זא"ז וידיעא דתרווייהו אבל בבקעה אע"ג דאין כופין אינו נאמן דידיעא דתרווייהו משום דלא עשה חזית כנ"ל לפרש"י וזהו ס' אחרונה שכ' הטור בשם רש"י וצ"ע על ס' האחרונה הא אוקמינן ללפיכך דרישא בפנינהו וא"כ י"ל ג"כ ללפיכך דסיפא בכה"ג והדק"ל מאי פריך ולא יעשו כו' (ע"כ):

ה **יש מי**. טור בשם ר"י וכ"כ תוס' ב' א' ד"ה לפיכך מדפריך ד' ב' ולא יעשו כו' ודלמא תפול לרשות א':

ו **ויש**. דלחששא זו לא חיישינן שמא תפול ושמא לרשות א' והוכיח כן מקושית תוס' שם וא"ת כו':

ז **מי שהיה**. שהקשו המפרשים במה יכול לחייב את חבירו שלא מדעתו ותי' דרב הונא ס"ל שהוא כמו היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות ובשדה עשויה ליטע וכמ"ש ב"מ ק"א א' ועס"ח ומ"ש שם ולכך אם עמד ניקף וגדר לד"ה מגלגלין עליו וכמ"ש בב"מ שם גלית אדעתא דניחא לך כו' ועסי' שע"ה ס"ג ועיון בעובדא דרוניא שלא היה יכול

להכריחו עד שיגלה דעתו דניחא ליה ומדקבעיה בגמ' כל העובדא מ' שהכל בדינא היה ורבא שחייב אותו משום דגילה דעתו דניחא ליה לכך אחייב אותך כרב הונא וצ"ל דמדמה אותו לשדה שאינה עשויה ליטע וכמ"ש בב"מ עובדא כה"ג שם דההוא דאתא לקמיה דרב כו' וצ"ל דמתני' איירי בחורבות ואמרו בירושלמי סוף פ"ג דב"ב שחורבות עשויות ליבנות וה"ל כשדה עשוייה ליטע ועסי' שע"ה ס"ז וס"ז בהג"ה:

ח **ועמד חבירו.** בין המקיף והניקף כפרש"י וכמש"ו:

ט **עד ד"א.** עסמ"ע:

י **גדר ב' רוחות.** שם ל"א מקיף וניקף א"ב כו' ואפ"ה דוקא רביעית א"ר יוסי וכן בב"ק ך' ב' טעמא דעמד ניקף ודוקא רביעית:

יא **ובלבד כו' אבל כו' שהרי** כן מ' בירושלמי רי"א אם עמד וגדר כו' ר"ה אמר מגלגלין עליו פשוטו של כותל ע"כ לארכו לרחבו א"ר נסא כותל חצר לא נעשה אלא להציל לו סברין מימר שאם רצה לקרות אינו מקרה א"ר יוסי בי ר' בון תפתח ע"י מרישיו. וה"פ מגלגלן כו' רק פשוטו ולא כמה ששוה שימושו ע"כ לארכו שהיה הכותל של חבירו לארך כותל של עצמו שאינו יכול להשתמש בו ומיירי שיש לו ג"כ כותלים שם לרחבו שיכול להשתמש וכמ"ש סמך לו כותל אחר אע"פ כו' וא"ר נסא לא נעשה כו' לא להשתמש סברין א"כ אם רצה כו' ואמרו תיפתר שנתן לו רשות להניח מרישיו ובכה"ג יכול לקרות דאחזיק כמ"ש בגמ' ו' א':

יב **וכל זה.** כפרש"י ורמב"ם:

יג **אבל גדר.** כפי' התוס' בב"ק ך' ב':

(ליקוט) **וכ"ז מיירי כו'.** טור והוציא כן מדברי הרמב"ן שם שכ' פרש"י ז"ל שגדר בינו לבין חבירו כו' וקשיא דא"כ מאי קא' בפ"ב דב"ק את גרמת לי הקיפא יתירא עיקר ההיקף בשבילו אלא כפי' תוס' שם שגדר מבחוץ כו' ואי במקום שנהגו לגדור למה מחייבין והרי למחר זה רוצה לגדור בינו לבין החיצון וע"כ יגדור עמו ואינו נהנה בגדר החיצון לפיכך העמידוהו כל המפרשים ז"ל במקום שלא נהגו לגדור כו' וא"י לומר אני רוצה לגדור כו' וא"י לומר אני רוצה לגדור ביני לבינו למחר שכיון שהוא מקום שלא נהגו לגדור ולדחותו קמכוון וכן אם גדר בינתיים במקום שלא נהגו לגדור מגלגלין עליו כו' ע"ש בזה (ע"כ):

יד **אם הוא.** דאל"כ אין מחייבין אותו שלא הועיל לו כלום שאח"כ יכריח אותו לגדור ביניהם:

טו **אבל אם**. דאף למ"ד דפטור כאן חייב משום דגילה דעתו כמש"ל ול"ד למש"ל בהגה גדר ב' רוחות כו' דכאן מ"מ נהנה בשעתו:

טז **הא דמגלגלים**. רמב"ן מירושלמי שם רב הונא אמר ובלבד בשעה שבנה עכשיו ר"ל כפי בנין כותל הרביעי דאי הוה בני ליה דכיפין גבי ליה דכיפין ברם אם היה בני דכיפין ובנתיה דליבנין גבי ליה דכיפין כל שעה דינפול בני ליה ר"ל שאם הניקף גדר הד' בכיפין והמקיף גדר ג' רוחות בליבנין אעפ"כ נותן לו דכיפין והמקיף צריך לקבל שאם תפול יבנהו לפי שבנה בנין דליבנין וכ' ומזה למדנו שאם הניקף בנה בקנים שא"צ כו' וז"ש רב הונא בגמ' הכל לפי מה שגדר ר"ל לפי מה שגדר הד' וז"ש לפי בין מקיף בין כו' הכל לפי כותל הד' שאז נתחייב על כל הד'.

יז **אם אין**. כמו במוציא על נכסי אשתו כתובות ע"ט ב' ועסי' שע"ה ס"ח ע"ש:

יח **אם מתחלה**. עתוס' שם ד"ה דמי כו' ואור"י כו' ואף רב הונא מודה בזה דאם אמר כו':

סימן קנט

א **עשויים**. כן פי' הר"י מיגאש ועבה"ג:

ב **כדי שלא**. עסי' קנ"ד ס"ג ואם הוא לחצר אחרת כו':

ג **אע"פ**. והשמיט מ"ש בגמ' רבים כי קא מעייני כו' משום דבשביל זה א"צ העדפה רק כ"ש כמ"ש בסי' קנ"ד ס"ג ועמ"ש שם ובגמ' לא אמרו אלא טעם על עיקר המעקה ואעפ"כ כלל אותו בתיבת תמיד כמ"ש בסמ"ע:

ד **ואם הגג**. וכ"כ הרי"מ ממ"ש שם ס' א' ועסי' קנ"ד ס"ג:

ה **לפיכך אין**. ירושלמי וכ' הרי"מ והא דלא פי' אבייי בעשוי לדירה לפי שלא בא כאן לבאר אם יש היזק ראיה שו לא רק לבאר כיצד תיקונו:

ו **וי"א**. תוס' שם ד"ה בשני:

ז **ל"ש כו'**. גמ' ורצה בזה כלפי' הזה מאי קאמר בס"א אפי' היו כו' ולפי' דוקא רחוקין ולכן כ' ל"ש ר"ל דהרבותא הוא נגד אויר רה"י כמ"ש גמ':

ח **אם האחד**. דבזה ג"כ קפידא וצריך גורל ועתוס' דקדושין מ"ב א' ד"ה ובוררין. ור"ת כו':

ט **ואם בא**. **תוס' ב"ב שם ד"ה מ"ד וע"ש**:

י **אבל אם**. גמ' שם:

יא **אם כו'**. כנ"ל:

סימן קס

א **בעל כו' ואין**. שם גג הסמוך כו' ואם היתה חצרו כו' והטעם כמ"ש שם ב' ב' לדידי קביעא כו':

ב **ואין בעל החצר מסייעו אלא כו'**. דבזה ודאי צריך לסייעו כמ"ש בב' חצירות זה למעלה מזה אבל א"צ לסייעו לד"א כיון שאין מזיקו ועמ"ש למטה:

ג **ואם קרקע החצר**. במ"ש בב' חצרות שהתחתון מסייע לעליון וכאן א"צ בעל החצר כלל לפיכך בונה הכל לבדו וכפי' הרמב"ם שם בגמ' ואם היתה חצירו כו' דאין זקוק לתחתון כמ"ש למטה דמ' דהתחתון לבדו בונה:

ד **יש מי**. כתי' ר"י בתוס' ד"ה שתי:

(ליקוט) **יש מי כו'**. וכ' הרמב"ן שכ"ה דעת רש"י ג"כ שכ' בד"ה זה כו' ולא יהא עליון כו' ואם איתא הרי נפסד למעלה מד"א של תחתון שבונה לבדו ואף שי"ל דה"ק שאינו נפסד יותר מבעל התחתון שעל שניהם מגיע בשוה מ"מ אין הל' מ' כן אבל צ"ע על שיטה זו דא"כ מאי קא' ואם היתה חצרו למעלה כו' הא למעלה ולמטה שוין דבעל הגג חייב ובעל החצר פטור (ע"כ) .

ה **ויש מי שאומר**. כתי' ר"ת שם.

ו **י"א שאין**. לא עיין בדברי הרמב"ם שהרמב"ם מפ' שאין העליון מסייע בבנין מה שבונה התחתון נגדו כמ"ש בגמ' לא יאמר העליון כו' אלא מסייע כו' וע"ז אמרו ואם היתה כו' אין זקוק לו לתחתון שאינו כמו בחצירות אבל עד עשרה צריך להשלים כמ"ש בגמ' שם מאי אין כו' והוא ג"כ ס' שנייה שכ' וי"ח דה"מ ואין כאן מחלוקת וכ"כ ט"ז רק שפי' בדרך אמרת ע"ש:

ז **והתחתון צריך**. דלא כהרמב"ם שכ' דא"צ אבל פשטא דגמ' מ' כפי' הרמב"ם ע"ש:

ח **לפיכך יקציע. כמש"ו על מקום שניהם דאל"כ למה יסייע לתחתון יבנה העליון על קרקע שלו**:

ט **עד שיהא**. כס' הראשונה בס"א שכן הוא דעת הרא"ש כאן ועיין בטור:

י **ואם החצר**. הוא דעת שלישית שכ' ודאי שהתחתון מסייע לעליון ומיהו אין לו שיעור רק לפי גובה החצר ורוחב התחתון כו' עד שיראו כו':

סימן קסא

א **וכן כל הדברים**. תוספתא והביאו הרי"ף ורא"ש מי שיש לו בית כו' על הכל:

ב **צורך גדול**:

ג **אבל**. למדו מיותר על ד"א במתני' ה' א' שאין מחייבין וז"ש אם גילה כו':

ד **דדוקא**. מדקבעוהו בגמ' אעיר ולא בחצר:

ה **ויש מי**. שסובר דקאי אשניהם ונטר עד לבסוף:

ו **אם אחד**. כמ"ש בב"מ קיז א' במתני' ועסי' קנז ס"ג בהג"ה:

אחד כו' וכן. גמ':

ז **מעכבין**. מ' אפי' דברים שאין להם חזקה מדאמר חוץ מהכביסה והוא דבר שאין לו חזקה כיון שבלא מחיצה היא כמ"ש שם:

ח **ולכן** ירושלמי פ"א דב"ב ע"ש:

סימן קסב

א (ליקוט) **אפי' א' מהם כו'**. טור ולמד מדברי הרא"ש שם סמ"ד והא דתניא נמי כו' הא אם רצו כו' (ע"כ):

ב **ואפי' מכרו** עסמ"ע:

ג **מיהו**. כ"כ הרא"ש שם מה שקשה ממש"ל אפי' א' מה' כו' הא נתרצו כולן רשאין:

ד **או לסמטא** דלא כי"מ שם לחלק מקושיא הנ"ל:

ה **וי"א**. שז"ש מפלושין לא לאפוקי בכה"ג ועבה"ג ס"ק ג' וכאן לא שייך חילוק דלחי וקורה ועבחי' הרמב"ן:

ו **יכולין למחות** מ"ש בס"ז לפיכך כו':

ז **אע"פ**. עסמ"ע וכמ"ש שם י"ב א' מצר כו':

ח **דינא דמלכותא**. ב"ק קיג ב':

ט **מי שבקש**. שם דתניא כו' וכפרש"י אע"ג דבעיא דר"ה לא מפ' כן הברייתא ע"כ מיירי מפני ריבוי הדרך מדקתני וכן חמש כו' וכמ"ש בס"ז:

י **ואם היה**. מדאבעא לר"ה שם ק"א ב' בר מבואה כו' וצ"ל דשם מיירי במבוי מפולש וכמ"ש בסי' קנו ס"ה ע"ש:

יא **לר"ה**. דאז הוי כר"ה וכמ"ש בשבת ו' א' וע"ש רש"י ד"ה המפולשין ועברא"ש. שדחה הס' זו כמ"ש בס"א ועסמ"ע:

יב **ואי איתי**. דאז אינו כר"ה עירובין ו' ב' ואף הרא"ש מודה כאן כמש"ו שמרבה כו'.

יג **וכן**. כמו בחצר בסי' קסא ס"ה וכשיטת הרמב"ם שהשוה מבוי לחצר בסי' קנו ס"א ועמ"מ:

יד **שאינו מפולש**. דבמפולש בכ"ע אין מעכבין כמש"ל בס"ג:

טו **אחד**. עבה"ג ובעיא דר"ה בשלא פרץ פצימיו דאם לפי פתחים עדיין נותן מס לשם ואם לפי בני אדם א"צ ליתן שאין נכנס ויוצא שם ועבחי' הרמב"ן:

טז **ובלבד**. כמ"ש בס"ד וס"ה אבל הרמב"ם ע"כ לא ס"ל כן דאפי' בלא"ה מעכבין כיון דאיבעיא מיירי בשלא פרץ פצימיו כנ"ל ומ"מ דינו של רמב"ם אמת וז"ש ובלבד:

יז **וי"א דאין**. ל"ש כאן אלא אחר סוף הסי' ועט"ז:

יח **לכן עשיר**. נלמד מהנ"ל וממ"ש בס"א מעכבין כ"ש כאן ריב"ש:

יט **מיהו**. ב"מ פ"ג א' ב':

כ **ויכולין**. ב"ב ח' ב':

כא **והמוחה**. ירושלמי [פ"ג] ה' א' דמ"ק המעכב את הרבים כו' ועבש"ע י"ד סי' שלד סמ"ג:

כב **ואין להשתמש**. כמש"ל בס"ג בהג"ה:

כג **דזה נהנה כו'**. ב"ב נט א':

כד **וכן בעל**. שם חסורי מחסרא כו' ואמר וכן ר"ל כמו שבני מבוי אחר מעכבין כן במבוי שלו ג"כ רק לרבי אותן שיש להן רשות להשתמש שם:

כה **הפנימית כו' שאין לו כו'**. מלבד טענת ריבוי הדרך וז"ש הפנימית אבל החיצונה אין לה אלוי. טענת ריבוי הדרך בלבד ונשמע ממ"ש לעיל אין החיצונה כו' משמע אבל בכה"ג מעכב:

כו **שמפ' משתמשת לעצמה נגד חצירה ואף לפנים ממכה כל שאין חצר לפנים ממנה וז"ש ולכן כו'**. וכאן שייך וי"א הנ"ל דהרמב"ם אזיל לשיטתו שמפ' דאף במבוי יש טענה דריבוי הדרך כמ"ש בסי' קנו ס"א אבל כל המפ' חולקין עליו כמ"ש שם ולכן לא איבעיא לר"הרק במבוי אחר ואין יכולין לעכב משום שאין לו רשות להשתמש שם ויכול לסתום שם כמו שפריך על ר"ה ולדידהו לרשב"א אין שום א' יכול לעכב אבל להרמב"ם ולרשב"א כולן יכולין לעכב וכ"מבמקום שיש רשות להישתמש לכולם בכל המבוי וז"ש אבל בלא"ה כגון כו' אין ריבוי כו' כה"ג: ומפרשים שבקש לסתום כמ"ש תוס' בשם ר"ח ע"ש ד"ה אחד כו' וז"ש על מי שבא לסתום נגד כו' וכן בי"א דאין כו' אא"כ היה כח לפנימי לסתום כו' ומחולקין בג' דברים א' דכל נגד חצירו רשות להשתמש ב' בפי' לסתום נגד פתחו ג' אם יש טענת ריבוי הדרך במבוי וז"ש וי"א דכל כנגד חצירו כו' שאף הפנימי אין יכול למחות שאין ריבוי הדרך טענה וג"כ אין טענת שימוש נגד חצירו ולכן יכול למחות:

סימן קסג

א **כופין.** ב"ב ז' ב':

ב **אפי'.** תוספתא. כופין בני העיר זא"ז לקנות כו'. מ' אפי' יחידים:

ג **לעשות.** ב"ב שם:

ד **ולבנות כו' ולקנות כו'.** תוסכתא הנ"ל בפ' בתרא דמציעא:

ה **וה"ה לכל.** תוספתא שם ומי שיש לו חצר בעיר אחרת כו' עד על הכל:

ו **וע' בא"ח כו'.** שזהו ג"כ צרכי העיר כמו בה"כ כנ"ל:

ז **וכופין בני העיר.** ב"ב ח' א' שלשים יום לתמחוי וע"ש ברא"ש:

ח **ועל הוצאות.** שזהו ג"כ צרכי העיר והנשארים ישמעו כו':

ט **כל צרכי כו' כל בעלי כו'.** ב"ק קטז ב' ורשאין החמרין להתנות כו' ש"מ שכל השותפין בעניני שותפתן הן כב"ד הגדול כמ"ש הר"ח שם דאפי' בלא קנין איירי וכן הנהו טבחי בב"ב ט' א' שהן כבני העיר להתנות ולהסיע על קצתן וכמ"ש המרדכי שם וה"ה כאן כל הנותני מס:

י **ויקבלו עליהם.** סנה' מי א' יבמות צ' ב' ולא לעביר על ד"ת כו' וכמש"ל סי' ב' ע"ש:

יא **וילכו אחר. סנה' כט א':**

יב **ואם המיעוט.** גטין פ"ח ב':

יג **והם צריכין.** ב"ב קסז ב' אין כותבין שטרי בירורין כו' וע"ש בגמ':

יד **והמסרב מלומר כו'.** סנה' יז א' קמ"ל דהאי דקאמר איני יודע כו':

טו **מי שיש לו.** תוספתא שם:

טז **וכל הדר.** ב"ב ז' ב'.

יז **ושכר הפרשים.** שם ח' א' לשורא ולפרשא כו'. ופ' שכ"ז הוא בכלל פסי העיר ואמרו שם כי תנן נמי מתני' כו':

יח **ודוקא בסתם אבל.** שכ' הטעם דקנה בית דירה הוא דמסתמא דעתו לקבוע שם:

יט **וי"א דאם. דקנה ל"ד דשכירות ליומיה ממכר הוא ולא בעי למעוטי רק נפל בירושה או במתנה שהוא ממילא כדלקמן. ריטב"א:**

כ **וי"א דבעינן כו' דוקא כו'.** דמדייק קנה דוקא ולא שכירות וצ"ל הטעם דקנה דעתו להשתקע שם משא"כ בשכירות:

כא **וי"א אפי' לגור.** הוא סברא הראשונה דקנה ל"ד ואפי' לגור. מדפריך שם ח' א' ורמינהו החמרת והגמלת כו' ולא הוקשה להם רק על י"ב חודש אע"ג דשם עוברת ממקים למקום וכן בתירוצם הא לבני מתא כו':

כב **ולכ"ע אם כו'**. כנ"ל:

כג **מיהו אם**. ב"ב ב' א' ב"מ פ"ג א' ב' וע"ש הרא"ש בשם ירושלמי וחפי' דבר שנסמך אקרא הולך אחר המנהג שם:

כד **וי"א דכ"ז**. ב"ק קיז ב' אדעתא דכספא כו':

כה **וי"א**. כסתמא דמתני':

כו **והא דמהני**. ב"ב ך"א ב' בר מתא כו' ואי שייך כו' ופי' ר"ת אם רוצה ליתן כרגא מכאן ולהלאה שאין עיכוב אלא בשביל המס ושם ך"ב א' א"ל אית לן אשראי כו':

כז **ומיהו אם כו'**. שם שיעור חיותייכו. אבל יותר צריך לסייעם בכרגא דהכא כנ"ל:

כח **מי ששהא**. דאין מחילה בשתיקה עד שני חזרה כמ"ש בפ"ג דב"ב ואמר שם ל"ו א' הני דבי ר"ג כו' ובני עיר בעירן הן כר"ג:

כט **כל מס כו'**. שם נ"ה שערי דכדא כו' א"נ בטלת כו' דבשעת הטלה מיד משועבדים למלך והוי כחוב:

ל **ואפי' אמר**. ירושלמי אריב"ל אין אדם נתפס כו' חוץ ממסים כו' וע' במרדכי פ"ק דב"ב:

לא **ואם יש כו'**. דהתובע הולך אחר הנתבע כמש"ל סי' יד ע"ש כמ"ש סנה' ל"א ב' כופין אותו ודן בעירו ואף אמימר לא אמר שם אלא למקום הועד דוקא. והקהל הם לעולם מוחזקין ונתבעין כמש"ל סי' ד' מהא דב"ב ך"ד ב':

לב **ואם נהגו**. כנ"ל:

לג **כשגובין**. רי"ף ורמב"ם כל שנא בתרא בלבד:

לד **וי"א**. ר"י מיגא"ש דל"פ אלי' קמא וע' ברא"ש ותוס':

לה **כל מה כו'**. כנ"ל בס"א ואם המעוט כו':

לו **על ה' אנשים כו'**. **סנה' ך"ג א' מתוך שזה בורר כו' יע"ש ברש"י והרא"ש**:

לז **דוקא כשיש**. כמו בחצר לעיל בסי' קסא לס' הראשונה שסברתם מוכח בגמ' מדקבעו בעיא דר' אלעזר אעיר ולא ברישא בחצר:

לח ואם באים. ב"ק קטז ואם שכרו תייר כ':

לט **וכן אם טעו. גמ' הנ"ל**:

מ **וכל מה**. תוס' ב"ב ז' ב' ד"ה לפי כו':

מא **ויש חולקין**. מהא דאם שכרו תייר כנ"ל:

מב **שומרי העיר**. ב"ב ח' א' הכל לכריא כו' ואע"ג דאי לא נפקי באכלוזא א"צ האחרים ליתן בשבילן אי נפקי חייבין דהולכין אחר ענין השמירה:

מג **וכשגובין לפי ממון**. ב"ק קטז ב' מחשבין לפי משאוי. אע"ג דהמשא הרב אין בו ממון כ"כ לפי שמזיק הרבה לספינה ה"ה כאן אע"ג שיש לו ממון מועט בתוכו כיון שעושה עין הרבה:

מד **ויש חולקין**. שם קי"ז ב' אי כו' אדעתא דידיה כו'. ה"נ המלך יודע שיהודים יש להם ממון מאחרים ולא אתי אלא אממון שלו:

מה **ואם מתייראין**. שאז אדעתא דכספא קאת':

מו **ומי שיש**. הוא לסברא הראשונה כמו שהסכים לסברא זו:

מז **יתן**. ב"מ ק"ד ב':

מח **המקבל פלגא**. מחצי מלוה כנ"ל:

מט **והנותן פלגא**. מפלגא פקדון. דא"צ המקבל ליתן. סנהדרין קי"ב א' א"ר חסדא פקדונות כו' דלא מיקרי שללה ומסין שוה לעיר הנדחת שם וב"ב ח' א':

נ **וכן צריכין**. דאפי' יתומים חייבין כמ"ש הרא"ש בב"ב שם דמילי דנטירותא היא והטעם דהכל נפי שעושה עין כנ"ל:

נא **אם היו**. כמ"ש הרא"ש פ' אלמנה ניזונית דשותפין יכולין להשביע זא"ז כל אימת שירצו אפי' לא השביעו מתחלה וכ"מ בשבועות מ"ה א' חלקו השותפין כו' אבל קודם לכן יכול להשביעו:

נב **ואם כולן**. שם א"ל מה אתה טוענני כו':

נג **ואם שמו**. כנ"ל ס"ב כל מס שהיו שם מהא דשערי דכדא כנ"ל:

נד **ואין רשות ביד. דאין רשאין בני העיר להתנות במידי דאיכא התירא להאי כמ"ש לקמן**.

נה **מיהו י"א דאם**. כמו השוכר בית לשנה ובאמצע השנה נכנס בו אחר ב"מ ע"ט ב' השוכר את הספינה כו':

נו **וכל עניני מסים כו'**. ר"ל אע"ג דבכ"מ אין הולכין אחר מנהג הגרוע כמו שהוכיחו תוס' ריש ב"ב ב' א' מ"מ כאן הולכין ב"ק קי"ו ואל ישנו כו' אע"ג שמנהגם נגד הדין וע"ש ברש"י וה"ה במסין כמ"ש לעיל:

נז **ג' פעמים**. יבמות ס"ד ב' והוא דאתחזק כו' וסתות ושור המועד כו' דנשאר בהרגלתו:

נח **קהל שהלוו**. כריתות כ"ד שור הנסקל שהוזמו עדיו כו':

נט **מי שיש לו**. כתובות פ"ד א' וע"ש תוס' ד"ה לכתובת אשה תימא כו' ובב"ב נ"ה א' מוכח דחוב המס יותר מוחזק מהם וע"ש בתוס':

ס **וכן אם**. מטעם הנ"ל:

סא **א"צ ליתן**. ב"מ ע"ב א' וכן עכו"ם כו' וע"ש ברא"ש. ואמר שעלה על משכונות משום דבלא משכון אף הקרן כמציל מידם כמ"ש בע"ז ו' ב' ואף במלוה בשטר כיון שהוא ברבית כמ"ש הרא"ש שם רק במשכון כמ"ש שם ברא"ש בשם ירושלמי:

סב **וכן שכירות**. דהטעם דנגבית ממלוה משום דר' נתן משא"כ בשכירות כמ"ש בקדושין ט"ו ב' ואידך בעלמא כו' וע"ש תוס' ד"ה ואידך. והר' נתנאל כו'

סג **וכן אין נותנין**. ב"ק ק"ב ב' ערכין כ"ד ב' אחד המקדיש כו' ואמרו ה"ה לבע"ח מדתנן כדרך שמסדרין בערכין ב"מ קי"ג ב':

סד **אבל אם יש**. מכות ג' א':

סה **מי שיש כו' י"א דחייב**. כמו פרדכת ב"ב נ"ה א' וכן בעיר הנדחת סנהדרין קי"ב א' ואת כל שללה כו' ואע"ג ששם אמרו ובנקבצין לתוכה שם ה"ט שיוכל להקבץ שם ולשרף אבל שללה מקרי:

סו **אע"פ שנותן**. ב"ב ך"א ב' בר מתא כו' ואי' שייך כו' כנ"ל:

סז **ויש חולקין**. דשאני עיר הנדחת דרבייה רחמנא ופרדכת שאני דאצילתיה מתא ובקשוהי בעדו. רשב"א:

סח **ולכ"ע אם**. דארעא לטסקא משתעבדא למלך הארץ ההיא:

סט **במקום שנותנין**. סנהדרין ו' א' גופא כו' עד דדיינת לן דין תורה. ואמרו בפ"ד דוקא שנתן ביד הלא"ה חוזר והערכה הוא קבלה בין לדין בין לטעות דהא אין יודעין בבירור סכום ממונם משא"כ בשבועה דקבילו עלייהו לדין תורה וע"ש ברש"י ה' א:

ע **אבל ממון. דאין באין עליו**. ב"ק שם כנ"ל:

עא **והא דאין. תוספתא ב"ב שם מי שיש לו חצר בעיר אחרת כו' וצריך ליתן לפי ששוכר לאחרים**:

עב **אבל לא** יבמות ס"ג א':

עג **וכשנותנין**. ב"ק קי"ו ב' לפי משאוי:

עד **ובכ"ז כנ"ל**:

עה **ואם רוצים**. אע"ג שאמרו ב"ב ח' ב' יכולין להתנות כו' פי' ר"ח משום דבההיא הנאה דציית כו' שם ק"ו משא"כ במלתא דפסידא להאי ורווחא להאי ועיין לעיל ס"ב:

עו **כך אין**. סוף פאה אין מחייבין למכור שאפילו צדקה התירו לקבל:

עז **אבל תכשיטין**. כתובות ס"ח א' היה משתמש כו' וכן אמרו שמתכשיטי אשתו ב"ח גובה מירושלמי דהאחין שחלקו:

עח **אבל אינו**. מתני' סוף פאה מי שיש לו חמשים כו' ובירושלמי טבא חמשין דעבדין כו':

עט **ואם יש לחוש**. כנ"ל:

פ **במקום**. שכ"ז בכלל צרכי העיר וצדקה. כנ"ל:

פא **כל צרכי**. תוספתא מי שיש לו חצר בעיר אחרת כו' אע"פ שאינו שותה מהן:

פב **כל צרכי כו'**. **ב"ב ח' א**:

פג אבל אין. שם אין פוסקין כו' ומעות ב"ה מוכרין בשביל פדיון שבוים שם ג' ב':

פד **ת"ח כו'**. שם ח' א':

פה **יש מקומות**. שב"ה מקדש מעט הוא וכתיב ופלחי אלהא דנא כו':

פו **מיהו מדינא**. שלא אמרי רק ת"ח ובהמ"ק שאני כדכתיב בית אלהא דנא דוקא:

פז **אדם**. שם כ"ה א':

פח **הא דאדם**. כפי' ר"ח וה"מ דאצילתיה מתא כו'. תה"ד ומהרמ"מ ע"ש:

פט **וכ"ז שפטרוהו**. שכבר נתחייב לקהל ואין המל יכול לפטור שלא כדין כמ"ש הר"י פ"א דגיטין מדקאמר דמלכותא ולא אמר דמלכ':

צ **מי שמחל**. רא"ש ומרדכי בשם תוספתא וכפי' ר' שמחה בסוף ב"ק:

צא **וי"א שקודם כו' אבל**. כסתמא דתוספתא כמ"ש הר"ם ומ"ש שקודם שנתפשרו כו'. ב"ק קי"ו שיירא שעמד כו' הכא בשותפין כו' ודוקא על חלק שלו ולא על שלהם ה"נ קודם שנתפשרו השר בזה מכביד עליהם:

צב **ומי שפטרו**. ב"ב ח' א' הכל לכריא כו' ואע"ג שפטורין ממס וכן לשירא כו' היו חייבין אי לאו רבנן ל"צ נטירותא:

צג **יחיד שנותן**. דהא שותף הוא וא"א לחלוק בע"כ ב"מ ס"ט א' ב':

צד **הקהל שותפין**. שפי' דמי כלילא דפ"ק היה עלילה לכך א"ל ערוקו' והיו נפטרין:

צה **או נפטרו**. מכ"ש:

צו **ואם בא**. ב"מ ק"מ וחילופי במיא דמיטרא ואע"ג שם ההפסד מזומן ודאי גם בעלילות כודאי מדמחייבינן ליתמי ובכריא חדתא אמרו ודלמא לא מדוייל:

צז **ובמס שאינו**. ב"ב קנ"ג א':

צח **ואין רשות. שלאו דינא דמלכותא הוא כנ"ל**:

צט **ובני המדינה**. ב"ק קי"ו ב' וכגון זה כו'. ר"ל במקום הפסד וכ"ש כאן ומכ"ש שהמלך הפרידן:

ק **מי שתפסו השר כו'**. שע"י שנטל ממנו ממון הרבה מיקל להם במסים. ב"ק שם הכא בשותפין כנ"ל משא"כ באם עובד לשר:

קא **י"א שאם**. ב"ק קי"ג ב' בר מתא כו' וה"מ דברלא ארעא ואע"ג שהן שותפין בברלא אינן שותפין לכ"ד:

קב **קהל. מחילה א"צ קנין.** כנ"ל בסי' י"ב וע"ש:

קג **וכל דברי.** ב"ב ח' ב' ורשאין להתנות ופי' ר"ח בלא קנין כנ"ל ומפורש בירושלמי דמגילה ועבמרדכי פ"ק דב"ב ופ' בתרא דב"מ והוא ירושלמי דמגילה פ"ג ה"ב שבעה מבני העיר ה"ה כבני העיר מה אנן קיימין אם בשקיבלו עליהן אפילו אחד כו' אלא בסתם.

קד **מיהו יכולין.** שהן מוחזקין כצ"ל והמע"ה:

קה **שלא להוציא.** ר"ל אע"ג דבב"ה מותר דאדעתא דהכי מביאין ב"מ ך"ט ב' השואל ס"ת כו' ובלבד שלא כו':

קו **ומי שאינו כו' יוכל.** ב"ב ז' ב' ר"י נשיאה רמא כו' אע"פ שנשיא אין נותן לכלום וכן אמרו שר' היה יכול להכריח את העורקים:

קז **אבל לא.** קדושין ע"ו ב' הלכך רב ביבי כו' וע"ש רש"י לטורזינא כו' שכל אלו הת"ח פטור ולפיכך א"א להיות רב ביבי להיות גבאי עליהן ואף לכריא דזימנין נפקו באכלוזא:

סימן קסד

א **כל.** עבה"ג:

ב **ואם אינו.** ירושלמי שם הלכה ד':

ג **ומן.** ערש"י שם ד"ה עד שיתן כו':

ד **והתקרה.** כמ"ש שם ב' במתני' וכן כו' וע"ש רש"י ד"ה בית הבד וד"ה כופין כו' וה"ה בבית ועליה ול"פ אלא בשוכר אבל בשותפין מודה ת"ק לר' יוסי ובזה מתורץ קושית תוס' ד"ה וכן. ועוד אי כו'. דלכך צריך לאוקמי בשוכר דבשותפין ל"פ כמו של"פ בבית הבד ועוד אמרו שם תחתון שבא לסכך אלמא עליו מוטל:

(ליקוט) **הבית כו' והתקרה כו'.** פ' כר' יוסי וס"ל דה"ה בשנים שחלקו וכדברי כרי"ף שם שכ' הנהו בי תרי כו' ואע"ג דא"ר אשי כי הוינן כו' דפסקי מיא והדר נפלי וכ' וש"מ דהיכא דליכא מעזיבה דגיריה דידיה נינהו עליון מתקן כר' יוסי דאמר תחתון נותן את התקרה ועליון את המעזיבה וס"ל דפליגי ג"כ בחלקו נן"ל ופ' כר"י מטעם הנ"ל דסוגיא דגמ' כוותיה ועוד דסתם מתני' כוותיה וכן בית הבד כו' וקושית תוס' שם ד"ה וכן. ועוד אי כו' ס"ל להרי"ף והרמב"ם דאי בחלקו היינו סיפא הבית והעליה של שנים כו' וכמ"ש הרי"ף שם אשמעינן בקמייתא שכירות וקמ"ל בהא קנין. ולכן ל"פ ר' יהודה ברישא וכ"מ מדקא' תחתון שבא כו' וכמו שהקשה תוס' קטז ב' ד"ה הבית כו' וע"ש בדברי הרא"ש ודבריו דחוקין וזו הפלוגתא הוא ג"כ בשוכר בסי' שיב דלהרמב"ם הלכה כר"י ולתוס' ורא"ש הלכה כת"ק ולא כ' שם (ע"כ):

ה **וי"א**. ג"כ מכח קו' תוס' הנ"ל ומחלק בין בית הבד דשם צריך התחתון לתקרה אבל בבית א"צ דהא יש שם גג ובעל העליה א"י לסלק הגג אף אם יש תקרה מפני הגשמים ועסמ"ע. הרא"ש שם ומ"ש תחתון שבא לסכך מיירי בב' עליות זע"ז והתחתון לבע"ה. שם:

ו **וכל צרכי**. כנ"ל:

ז **אבל**. מתני' שם קטז ב' וכת"ק:

ח **לא נדלדלו כו' הוצאות כו'**. הרמב"ן ורא"ש וטור וכמ"ששם תא ונבנייה וז"ש לא נדלדלו ועבה"ג ס"ק ט' והרמב"ם אזיל לשיטתו כמ"ש בס"א ולכן פי' נדלדלו ועבה"ג ס"ק ה':

(ליקוט) **הוצאות כו'**. כגי' תא ונבנייה וגי' הרמב"ם ואיבנייה (ע"כ):

(ליקוט) **הוצאות כו'**. הרמב"ן שם ע"ש כמה שיטות (ע"כ):

ט **כותל**. עסי' קנד סי"ג בהג"ה מ"ש שם:

י **ואם**. כמ"ש שם בגמ' בין כך משמתינן כו':

יא **וכפי**. רש"י שם ועתוספתא שם:

יב **מודה. או. גדולות וטובות**. שם:

יג **והוא**. עבה"ג ודעת הרמב"ם וש"ע כדעת הרמב"ן כמ"ש בס"א ועט"ז:

יד **כל יציאותיו**. כת"ק:

טו **ואם אין**. כפי' תוס' שם:

טז **וכן**. רש"י ותוס' שם וע"ש בתוס' דפשיטא דאין כו' וז"ש מדעת שניהם:

יז **ומיהו כו' אם**. כ"כ הרא"ש שם בשם הראב"ד מהא דאמרי' ב"ב ו' א' אחזיק להורדי כו' וכ"ה בתוספתא ועבה"ג סוף הסי' וכ' הטור כו' והוא תוספ' הנ"ל ע"ש ומ' דכ"ז אינו רק בכובד הבנין כמו הורדי וכשורי וההיא דתוספתא:

יח **י"א**. כ"כ הרא"ש בב"ב שם בשם ר' יונה על קו' הנ"ל:

(ליקוט) **סי"ח י"א הא כו'**. הרא"ש בפ"ק דב"ב בשם הר' יונה וכשיטתו דס"ל דכל החזקות הן מחמת טעיה וע"ל סי' קנג סי"ח בהגה וע"ל סי' קנה סל"ה בהגה שפ' כהרמב"ם (ע"כ):

יט **יש**. מדאמרי' אין מחייבין ועסי' קנז ס"ט ועבה"ג:

כ **ויש**. עסמ"ע וכנ"ל בבית ועליה דשובר שהן שוין ושם תלוי במנהג כמ"ש בס"ז בהגה:

סימן קסה

ויתקן כו'. וכפרש"י שם וכ"מ במתני' דל"ק אלא כופין ועסי' קסד ס"א:

סימן קסז

א **מעיקרו**. כגי' הרמב"ם ורא"ש דל"ג בבעיא דר"ע מגיעו לעיקרו ואין כו' וכמ"ש למטה אבל אם מגיע לעיקרו לא קמבעיא ליה דודאי שלו:

ב (ליקוט) **היתה יד כו'**. עבה"ג וכמש"ש קיט א' ותנן כו' וערש"י שם ד"ה חייב כו' ר"י ל"פ אלא משום דל"ל שדי נופו ב"ע (ע"כ):

ג **לא יטול**. סובר מעיקר הדין כר"י אלא כל מה שמגיע הוא לעליון כיון שספק בהגעתו ובמעשה שלו נולד הספק ועט"ז:

(ליקוט) **לא יטול העליון**. שהוא בחזקת תחתון דקי"ל כר' יהודה במכירה ובערלה שש אלא דכל שיכול לפשוט כו' וקא' והשאר של תחתון והיינו כר' יהודה רק כל שיכול כו' (ע"כ):

ד **אבל**. כמ"ש בב"ב כז ב':

סימן קסח

א **בענין**. רש"י שם וכפי' משום ערלה וכ"פ תוס' שם:

ב **אלא**. תוס' שם ד"ה ואם:

ג **כמו שהיו**. ר"ל כמ"ש למטה כמו שעומדים כו':

ד **ואם לא**. רמב"ם וכפי' דלכך נקט בגושיהן דלא כפי' תוס' ד"ה שנעקרו ועסמ"ע.

ה **ואם בא כו' כמו**. כבר נתבאר לעיל אלא שנמשך אחר ל' הטור כאן:

ו **ואם זה**. שם א"ל זיל שום ליה וידו כו' א"ל לא בעינא ש"מ שיכול לומר טול אילנותיך ואע"ג שגם בנטע אומרים בשדה אין שומעין לו לחד לישנא ג"כ משום יישוב א"י ע"ש ועבסי' שע"ה ס"ב ועבה"ג שם:

סימן קסט

א **ויש לי**. רשב"ם:

ב **ודוקא**. מדנקט בור ש"מ שבחדר תמיד דרך ב"א כו' ענ"י:

ג **וה"ה**. עבה"ג וכמ"ש בסי' קנו ס"א:

ד **אא"כ**. וכ"כ רשב"ם שם ע"ש:

ה **והחיצון כו'**. מתני' שם:

סימן קע

א **משקין על הסדר.** שם בדמזיל כו'. ופי' הר"ן כ"ע ל"פ דעילאי שתי ברישא וכ"מ פשט לי' דגמ' כ"ע ל"פ מ' דאחד מודה לחבירו כמ"ש בכ"מ דלא כפרש"י ותוס' שם וכ"ה לשון הרמב"ם וטור דלא כסמ"ע וש"ך ומה שלא תי' בגמ' בדמיזל משום הקושיא מאי למימרא וערש"י ד"ה ואשקי כו':

ב **רצה א' כו'.** ר"ל בשנים שרוצין להשקות אבל כולם אם באין ממ"נ מיצעי לא זכי כמ"ש שם ועתוס' שם ד"ה כבי כו' וז"ש רצה א' כו' ואחר כו' דלא כסמ"ע:

ג **והנהר.** שם דאל"כ כל דאלים גבר כנ"ל:

ד **וי"א.** כפי' באמה המהלכת שאח"כ בא האמה דאל"כ עשו עילאי שלא כדין שחפרו ועבה"ג:

סימן קעא

א **אחד כו'.** נלמד ממ"ש שם יג א' מתבי מי שחציו כו' ולרבה בגיטין מא ב' מתני' במשחרר חצי עבד:

ב **או שנים כו'.** למד מדברי הגאונים שמחלקין שם י"א ד"א לכל פתח בין קנו וירשי לניתן במתנה והחזיקו מהפקר:

ג **ואם כו'.** עבה"ג וכמ"ש בכתובות פ"ג ב' מגופה של קרקע כו' ה"ה כאן. שם. וכמ"ש ב"ב ג' א' שקנו מידו ברוחות:

ד **ראובן ושמעון.** כמ"ש בס"ב בד"א כו' ועט"ז שם שאף דבר שאין בו היזק ראיה כופין במחיצה אבל בתשו' הרא"ש כאן כא' כיון דאין כופין צריך להכניס בתוך שלו:

ה **וכן.** ע"ש שלמד ממ"ש ך"א ב' עושה חנות כו' ואע"פ שנפחת דמי חנות הראשון אין יכול למחות כיון שעושה בשלו ומסיק דיכול למחות וצ"ע:

ו **בד"א כו'.** כ"כ הרי"ף שם ממ"ש ג' א' בשאין דין חלוקה בשקנו ברוחות או שהלך כו' ע"כ חולקין במחיצה וז"ש המ"מ וש"ע כדי שלא כו':

ז **מרובעות.** רי"ף שם דבלא"ה לא חזו:

ח **היה כו' דלא.** כמ"ש בב"מ קא ב' ואע"ג ששם ל"ה א' אמרו זבנה אורתה כו' ולא אמרי' כן שם אינו רק משום ועשית כו'. שם:

ט **היו כו' וכדי לבטל.** כמ"ש בב"ב יב ב' כגון זה כופין כו' וכאן כ"ע מודי. שם:

י **שלשה כו' אין יכול.** שטוען שיתנו לו אבי מצרי שא"א בתקנת חכמים ליתן א' מצרא דלא אמרו שי"ל כן אלא במקום שחבירו רוצה להוציא מידו וליכא פסידא כגון בפ"ק

דב"ק ובכתובות כמ"ש ריב"א על מ"ש בב"ק ז' ב' בע"ח דינו בבינונית ואי א"ל כו' ואמאי כיון דמדאורייתא דינו בזיבורית לימא א"א בתקנת חכמים אנא כנ"ל וכן אי"ל מהדרנא שטרא למריה דלא אמרי' ג"כ אלא שאם בא להוציא מידו כמו בטענת אי אפשי וכן אי"ל מה מכר ראשון לשני כו' דזה אינו זכות ואף שרצונו בטלה דעתו. שם:

יא **יש מי**. דהטעם דפחות מכן אין ראוי לו וכמ"ש בב"ב קד ב':

יב **יש מי**. כמ"ש זה הכלל כו' וכמ"ש בס"ג וכ"ש כאן:

יג **וי"א**. כמ"ש שם יג ב' בשני כריכות ותרתי אמהתא דאין חולקין בע"כ:

יד **וכן אם**. כמ"ש בב"מ ז' ח' ה"נ דפלגי הא אפסדוה. תשו' מיימוני הנ"ל:

טו **כל שנראה**. שם בשלמא טהורה כו' ואע"ג דגם טהורה חזי לרדיא ששוה יותר מנכסתא כמ"ש בב"ק מו א' וע"כ אין החילוק ביניהם בדבר מועט מדפריך שם ונחזי אי דמי כו' ובדבר מועט א"א לומר כן כמ"ש תוס' שם ך"ז א' ד"ה ואיכא. וא"ת ונחזי כו' וי"ל וע"כ א"ל בפחות משתות שהוא מחילה וצ"ל ביותר משתות והוא מסתמא חומש ואפ"ה לא אמרי' אפסדוה:

טז **וכן אם**. אבל בלא"ה לא שאפי' בכותל החולקת א"א לשנות מגויל לגזית כמ"ש בריש ב"ב. שם:

יז **ובית שיש כו' חולקין**. כמ"ש בב"מ ז' א' ל"צ דמיקרב כו' קמ"ל כו':

יח **ואם כו' מעלין**. כמ"ש בב"ב קכב א' ולא נתחלקה אלא כו':

יט **אבל מדעת**. שם יא א' במתני':

כ **או בדבר**. שם:

כא **אפי' אחר**. ממ"ש מעלין אותו בדמים:

כב **אבל אם**. שם שאני התם דגוד כו' ומ' שהכל בדעת התובע דכאן אמר גוד איכא כו' ובריש אמר איגוד איכא כו':

כג **והריני לווה כו'**. ממ"ש שם מתבי מי כו' ואע"ג שאין לעבד מעות כמ"ש וכותבין שטר וכמ"ש הרמב"ן שם:

כד **וי"א**. עסמ"ע:

כה **אמר**. עב"מ קיז ב' אין לזה כו':

כו **אמר כ"א**. כל ס' זה כ' מדברי רבו הרי"ם ע"ש:

כז **אם היה**. שם עשאן לשכר כו':

כח **ויוכל**. כמו במכירה:

כט **וכ"מ שיכולים**. שם מתבי מי כי'. ואם איתא והרי א"צ לגוד אגוד שהרי עובד לרבו יום כו'. שם וז"ש במתני' עשאן לשכר כו' דלכאורה מלתא דפשיטא אלא לאשמעינן דוקא בכה"ג דל"ל גוד אגוד אבל הרשב"א לא כ' אלא אחלוקת זמנים ע"ש:

ל **ואם אין**. כמ"ש שם בכור ופשוט כו' וה"ה לדידן בדבר שא"א גוד אגוד וז"ש ואם האחד יש לו כו'. כמ"ש שם עובד לזה כו':

לא **ואין אדם**. כמ"ש בפ"ק דר"ה ות"ק כו' בניסן נמי שכיח קטרי ולכל השנה אגר:

לב **וי"א דבחצר**. כמ"ש בתוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש שם אין כופין לעשות דלת למבוי כו' הרי מפני פירוק משאו מעכב על כל בני מבוי מלעשות דלת כ"ש בד"א שאמרו מפני פירוק משא כמ"ש הרא"ש בשם תוספתא שיוכל לעכב. רשב"א:

לג **ודוקא כו'**. ובזה אצ"ל שזה הכלל דברייתא לא קאי אחצר כמ"ש הרא"ש דאף אחצר קאי חוץ מד"א דבמתני' הד"א שאמרו חוץ מד"א אלו כמ"ש בגמ'. רשב"א שם:

לד **ואם מרחץ**. עבה"ג:

לה **וכן כ"ד**. ממ"ש בכור ופשוט כו' מ' דבפשוט ופשוט משתמשין שניהם כאחד:

לו **ואם הוא**. כנ"ל עובד לזה כו':

לז **לא חלקו**. כמ"ש בנדרים מו א' יכול כו':

לח **אחד השוכר כו'**. כמ"ש בירושלמי פ"ב דב"ב תני לשכינו יכול לחזור בו משקיבל א"י לחזור בו רשבג"א אף משקיבל א"י לחזור בו ואתיא דרשב"ג כר"מ דאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל וה"ה כאן אע"ג שמתחלה שכרו להשתמש ביחד ואע"ג דת"ק פליג על רשב"ג וכן על ר"מ היינו משקבל כמ"ש לשכינו יכול לחזור בו:

לט **וי"ח וס"ל כו'**. מטעם הנ"ל וס"ל דכיון ששכרו הוי כאלו קיבל:

מ **אם אין כו'**. ובזה אף ת"ק מודה כמ"ש גוד איכא אגוד ליכא וכמ"ש למטה:

מא **ואפי'**. כרשב"ג:

מב **וי"ח**. כת"ק:

מג **אבל אם כו'**. וא"ת שאינך כו' כמ"ש בכולה שומעין לו ה"נ כיון שא"ל לקנות כשיעור ואני רוצה לקנות ג"כ כשיעור ואם אינך חפץ בפחות מכיר הכל ודוקא בכה"ג אבל אם אינו רוצה לקנות הכל אין שומעין דאגוד ליכא שאין פחות חזיא לחבירו. הרא"ש וע"ש:

מד **חצר כו' יכול כו'**. ר"ל אם אינו רוצה בכולה לומ' גוד אגוד דבכולה פשיטא די"ל והרי היא כמ"ש טול אתה שיעור ואני פחות ואף רשב"ג ל"פ אלא משום דאמר אי בדמי נו' משא"כ כאן:

מה **דינא**. במכ"ש מדבר הראוי שאין שמו עליו בחלוקה:

מו **וי"ח.** עבה"ג:

מז **אפי' אם.** שהרי הטעם דתרווייהו צריכי כו' שייך בין דמיהם כו'. ב"י:

מח **ואפי' אם יאמר.** כ"מ שם מדקאמר לית בהו דינא דג"א ול"ק לית בהו דין חלוקה:

מט **ושני דברים כו' דהיינו כו'.** כמ"ש בירושלמי ספ"ק דב"ב א"ר אושעיא כגון תלים וד"ה אבל תלים בתלים חולקין:

נ **וה"ה לאם.** מדקא' תלים בתלים מ' דומיא דתלים וד"ה אע"ג שאין דמיהם שוים:

נא **ואין חילוק כו'.** עסמ"ע:

נב **ויש מי.** כמו טול כשיעור ואני פחות או אני כשיעור כמ"ש בס"י:

נג **שני אחים.** עתוס' שם יב ב' ד"ה מעלינן. ותרתי ארעתא כו' והשתא כו':

נד **וכ"ש.** כמ"ש בס"ג ושני דברים שתשמישתן כו':

נה **אבל י"א כו'.** וכמ"ש בסי"ג דבר שאין כו':

נו **וכ"ש במקום.** כמ"ש בס"ה וכן אם רוצים כו':

נז **אבל מדברי.** עסמ"ע וכ"כ ט"ז:

נח **מיהו לענין.** כמ"ש בס"ו אחד כו':

נט **י"א דאין כו'.** דהא במעות אית בהו דין חלוקה הרמב"ן שם:

ס **י"א דלא.** עתוס' שם ד"ה ש"מ כו' ועסי' קעה ס"ח ומ"ש שם:

סא **היכא דאין כו'.** קדושין מב א' וכפי' הרמב"ם והרא"ש דמיירי בגדולים וקטנים וכמ"ש בסי' רפט ס"א וכ' תוס' שם ד"ה ובוררין דמלשון ובוררין מדקדק ר"י דמ' בלא גורל ועוד הוכיח מדיכולין למחו' ובב"ב קו ב' ז' דע"י גורל א"י למחות וע"ש בתוס' ועסי' קעה ס"ב מש"ש וא"א לומר כפי' ר"ת שם לפי פי' הרמב"ם והרא"ש כנ"ל וש"מ שיד אפוטרופסים כיד יתומים וה"ה בגוד או אגוד:

סב **וי"א דלא.** ר"ת שם וכ' דבוררין ע"י גורל ע"ש ובתוס' גיטין לד א' ד"ה וב"ד והוכיח שם מדאמרי' מאי יכולין למחות ברוחות ול"ק בג"א:

סג **לא.** כנ"ל ס"ח מהתוספתא:

סימן קעב

א **נותן לכל.** כר"ח שם:

ב **שכל פתח.** ר"ל לאורך החצר:

ג **ואפי' כו'.** כאן אומר לרוחב:

ד **וי"א.** גם הס' ראשונה מודה לזה וראיה לזה בסוכה ג' ואין האחין והשותפין אלמא גם באחין מיתוקם וכה"ג ובשותפין כנ"ל:

ה **אבל כו' ואפי'**. עבה"ג וכן ב' אחין א' נטל שדה כו' דוקא משום דעלו אהדדי. הרא"ש:

ו **בד"א כו'**. מהנ"ל ב' אחין ועלו להדדי:

ז **אע"פ שבעוד**. כמ"ש בתוספתא וירושלמי הביאם הרא"ש שם:

ח **עתה**. כיון דעלו להדדי וע"ש:

ט **וכ"ז מיירי כו' אבל**. ר"ל בכה"ג שאמר בס"א אבל שנים שקנו או כו' דא"צ אלא ד"א לכ"א חוץ מהראוי לפתח א' כגון שני אחים צריך בחצר שמנה על שמנה ועברי"מ וברא"ש:

י **ואם היא**. הרא"ש ועבסוף פ"ח דעירובין:

יא **ואם לאו**. שם מתבא בית שער כו':

יב **ודוקא**. כמ"ש שם דאפשר דעייל כו':

יג **אבל יש**. מדקא אין לו ד"א וה"ט דד"א אינו שלו ובתשמיש כיון שסילק הוו מחילה משא"כ בדבר שהוא שלו עד שמקנה לחבירו:

(**ליקוט**) **אבל כו'**. וכ"כ הרא"ש שם משום דהנך ד"י כו' ע"ש וכ"כ הרמב"ן בחידו' שם עש"ב (ע"כ):

יד **פי'**. תוס':

טו **וי"א**. רש"י וכ"מ מל' רמב"ם וש"ע. ורי"ף ורא"ש הביאו ב' הלשונות:

סימן קעג

א **שהם**. לפיכך גנאי כו'. רש"י שם:

ב **אע"ג**. י"ד א' וע"ש תוס' ד"ה שאם:

ג **אם הם**. רש"י ותוס' וכ"ה בירושלמי ועמ"ש בסי' קעא סי"ג:

ד **מיהו**. ל"ל שגורס שם אלא אר"א כו' וחוזר מתי' הראשון דלא כא"י שקנה בגורל לבד וערשב"ם שם. ב"ח:

ה **וה"ה כו'**. מדקאמר ה"ה כלקוחות:

ו **אבל ב'**. שם ס"ה א' לימא אזדו לטעמייהו ור"ל דמוכר בעין יפה מוכר משא"כ מב' מוכרים:

ז **שנים כו' אזלא כו'**. כמ"ש בסי' קנג ס"כ ע"ש ודוקא דבר שאין עליו כ"א שעבוד אבל בדבר שגוף שלו לא ועמ"ש סי' קעג ס"ז וז"ש אבל מקום כו':

ח **אבל אם כו' אפי'**. כמ"ש בסי' קנג ס"כ:

ט **יש לבעל**. עסמ"ע:

סימן קעד

א **האחין כו'**. כל ג' סעיפים אלו ל' הרמב"ם וכפי' רבו הר"ם ע"ש:

ב **חולקין לפי** עהמ"ע:

ג **ואם אמר כו' וכופין**. כמ"ש שם תרתי אחד נגרא כו':

ד **וי"א**. כפי' ר"ת בד"ה מעלינן:

ה **וי"א**. ר"ל דשמא קי"ל כרש"י שפי' דוקא בשדה הבעל אבל בלא שום טענה כופין וע"ש ובהג"מ ס"ס קנין:

ו **אבל אם כו'**. כמ"ש שם ההוא ארעא דזבין א מצרא כו' ופי' הרי"ם שהיתה לה א' יפה וצד השני רע ולכן יכולין לומר מעלינן ליה עלויא כו'. שאם היתה מצד שלו היפה ורוצה ליטול שליש אחד י"ל שליש היפה טוב מב' שלישים הרע וכן אם היתה הרע מצדו ורוצה ליטול ב' שלישים י"ל ב' שלישי הרע עדיף משליש אחד יפה:

ז **או קרוב כו'**. שם חד גיסא נגרא כו'. כפי' נגרא דרך כמ"ש ניגרא ברייתא וכמ"ש בס"ג:

ח **א"ל תני**. שם כנ"ל דכל דליכא פסידא להאי כופין כו' וכמ"ש שם יג ב' טול אתה שיעור ואף רשב"ג ל"פ אלא משום דאמר במתנה כו' אבל כאן לאו מתנה הוא דחלקי אמצראי עדיף לי מהאי חולקא טבא דיהיבנא לך וקם שבח נגד שבח:

ט **היו**. שם תרי ארעתא כו' וכפי' תוס' שם:

י **ודוקא**. מדקאמר כגון זה כופין כו' מ' אבל מדינא יש להם לחלוק כל שדה וא"כ בכה"ג דאין בו משום מדת סדום חולקין כל שדה. הרא"ש שם:

יא **וי"א דוקא**. הרא"ש כ' בב' שדות וכשיטתו דאף בפשוט במקום שאין שוין חולקין כל שדה ולא עדיף בכור בב' חלקים מפשוט בחלק אחד. ולמד הטור מזה שה"ה לשדה אחת כיון שחלק א' טוב וכ"ז לשיטתם. אבל הרי"מ כתב דאפי' קאי תילתא עידית בי מצעי נוטל אותו הבכור ממ"נ דא"א לומר בשוין כל החלקים מאי אריא בכור ופשוט אפי' פשוט ופשוט שיש לא' ב' חלקים דקי"ל כרב יוסף דכופין כו' כנ"ל ובכה"ג קאמר רבא ביבם הויתו כבכור כו' אבל בשוין אפי' ביבם נוטל כ"א כנ"ל דכופין ועבה"ג סק"ד:

יב **ב' שקנו כו' אבל**. נלמד מבכור ויבם ולשיטת הרמב"ם וש"ע מיירי באין החלקים שוים ולשיטת הרא"ש וב"ה בשוין וכנ"ל:

יג **שני אחין כו' אבל**. ג"כ כנ"ל מבכור ויבם ובחלקים שוין לשיטת ר"ת וז"ש וי"א דאפי'. כפירש"י כנ"ל:

יד **האחים**. נלמד ממ"ש בסי' קעה ס"ב ממ"ש קדושין מב יכולין למחות ברוחות והקשה הר"י ממ"ש בב"ב קו ב' אלא מעתה כו' ותי' דבקדושין מיירי בכה"ג שהעילוי מבטל הגורל:

טו **ויש חולקים**. דלא אמרו מעלים אלא במקום שאין בו דין חלוקה כמ"ש שם יג ב' ואם לאו' מעלין כו' מ' אבל בלא"ה לא וההיא דקדושין שחלקו בלא גורל ולכך יכולין למחות כמ"ש תוס' בב"ב שם ד"ה ושמואל כו' ע"ש:

סימן קעה

א **לא היו**. ב"ב קו ב' אלא מעתה הני כו' וכ' הרי"ף ורא"ש שם שמעינן מהא דתרי אחי כו' וה"נ אמרי' בב"מ ל"א ב' וס"ט ע"ש וערשב"ם שם:

ב **חולק בפני**. ב"מ ל"א ול"ב:

ג **אפי' הם**. שם:

ד **ובלבד**. מדקא' ב"ד ול"ק סתם שלשה:

ה **מטבע א'**. זהו טבי וטבי וכמ"ש רש"י שם:

ו **ושוים**. זהו תקולי ותקולי וערש"י שם:

ז **וכן אם**. כנ"ל ולמד שם מב"מ לטוב בההוא סבתא כו' ול"פ אביי ורבא אלא בתלתא השלישית אלמא דיהבינן לאחתא דהכא חלקה אע"פ שיש לה אחות ע"ש:

ח **אם אחר כו'**. כ"כ הרא"ש שם מדקאמר בקדושין יכולין למחות אי לאו מה כח ב"ד יפה וא"כ כ"ש כאן דלא שייך כח ב"ד יפה שיכול למחות ותי' דבקדושין מיירי בכה"ג שאם היה כאן היה נוטל בלא גורל כמ"ש בסי' קעד ס"ה וא"כ בטלה החלוקה כמ"ש הכי השתא כו' וערשב"ם:

ט **אבל**. כמ"ש בס"א וערשב"ם ד"ה אדעתא כו':

י **ואפי' שהיה כו'**. כ"כ תוס' שם דע"כ פלוגתייהו בהכי דאל"כ לא היה שמואל אומר מקמצין דלמה יגרע שיטול בלא גורל אלא שיפילו גורל ואם תפול על אותה שדה מקמצין ואף בכה"ג א"ר בטלה כו' כיון שבטעות היתה וז"ש ואפי' נתרצה כו' וכמ"ש שם פ"ג ב' שחמתית כו':

יא **כגון**. עבה"ג וכמ"ש בב"ב קלה א' לפיכך יצא כו' ועסי' קז ס"ז ירשו כו' אא"כ כו':

יב **א' מן**. כפי' רב האי וכר"נ ערא"ש:

יג **וי"א**. שם ס"ל וכן מביאין ראיה מר"נ דבין אחי ושותפים מסלקינן ומשום דבר מצרא לא ועבה"ג והוא לפי' רב האי ולכאורה אין ראיה (ולפי' הרמב"ם שאכתוב בס' יב ניחא דר"נ סבר דהשותף יכול לסלק והמצרן אין יכול דהא פי' הרא"ש בשמו ואי משום כו'

שהן מצרנין וע' ברא"ש וצ"ל דהם מפרשין ואי משום כפרש"י בכל מצרן וכן מ' פשטיה דגמ' וכן כל המפ' כ' במצרן משום ועשית כו' ועל פי' הרא"ש קשה דאם היה להם זה פשוט דינא דבר מצרא א"כ ע"כ לרב מצרא עדיף משותף והאיך כ' להיפך בס"ל:

יד **בין שמכר שלוחו בין כו'**. שם לכרגי ולמזוני כו' ואין מוכרין אלא ב"ד או אלמנה ואלמנה כשליח כמ"ש בכתובות נח מ"ש כו' ואמר כאן סתם מ' בכל גווני:

טו **ואפי'**. מדאמרו קודמין ולא אמרו לית ביה כו':

טז **ואפי' אם אומר**. כן מ' שם איערומי כו' וא"א שביד המוכר ל"ל למוכר להערים וע"ש ברא"ש ופי' רב האי כו' וכן במתנה באחריות וע"ש סכ"ו:

יז **חשוב כשלוחו**. שם שדרתיך:

יח **וא"צ קנין**. כמש"ל סי' ק"צ ס"ד:

יט **ואם תיקן**. שם לתקוני שדרתיך:

כ **ברשות ושמין כו'**. ב"ב מב ב' כיורד ברשות כו':

כא **ואי בתר**. דסלקיה משליחותיה:

כב **ואם עקר**. שם ולא לעוותי:

כג **ואם אכל כו' א"צ לשלם**. דלא גרע ממשכנתא באתרא דמסלקי אבל אחר שבא צריך לשלם. כמו במשכנתא שם סז ב' אמר איזיל ואייתי כו':

כד **ואם לוה**. כנ"ל דאינו אלא שליח. כתובות צז א' ארמלתא דזבין כו' והיא כשליח כנ"ל ומדקא' סתם אחריות משמע דאין אחריות רק מצד היתומים וס"ד אפי' היא עצמה טובעת:

כה **ואם טען**. ירושלמי אצל סקריקון הביאו הר"ן הם אומרים ושם הבעלים דין מצרן יש לו וע"ל ר"ס רלד בהג"ה:

כו **אם מכרה**. או. אבל בלא"ה אע"פ שהמצרן ממתין לו ג"כ יכול המוכר לומר הראשון נוח לי כמ"ש בפ"ג דב"ב ובמקום פסידא דמוכר לית ביה דינא דבר מצרא כמש"ל:

כז (**ליקוט**) **ואם טען כו'**. דהוא כשליח ומשבעינן ליה על טענת ספק כמו בכל שליח כמ"ש בפ' כל הנשבעין ועברי"ף לאפוקי אם יש עדים דלאו כל כמיניה לומר שמא אמנה היתה כו' דשבועת שותפין ושלוחין אינה אלא שמא נשאר בידו כלום וכמ"ש בסי' נג אלא אם אמר יודע אני דהוא כמו בכל טענת ברי דנשבע היסת ומקודם צריך לשלם ואח"כ יטעננו וישבענו היסת וז"ש ומסלקו ומשביעו משא"כ ברישא דהוא שה"ש וכן הדין בכל שליח ושותף וע"ל סי' צג סי"ב (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם טען**. כדין שליח וכמ"ש בסנ"ד (ע"כ):

כח **ואם היו שם**. ערי"ף שם:

כט **והוא יודע בודאי**. דעל טענת ספק אין משביעין:

ל **גבאה בחובו**. כתובות נא ב' וטרפה בכמה כו':

לא **המוכר**. ב"מ סז ב' י) וע"ל סי' קפב סי"ב ובב"ב קסט ב' מצי א"ל לתקוני משא"כ במצרן כמ"ש אצל זבן במאת' ושוה מאה וכמו שפי' תוס' דכתובות צט ב' ד"ה ה"ג:

לב **ואם היו ה'**. דלכן פלגו בקרנזול. שיטול כ"א כפי חלקו:

לג **אם קדם הוא**. לפי' הרמב"ם. או קדם. לפי' שפי' דקאי שהם רוצין ליקח ובהא אין נ"מ בשניהם זביני זביני רק בסיפא כמש"ז בהגה. מיהו כו'. זהו לפי' האחרון. ויש חולק זהו לפי' הראשון דקאי אסילק ללוקח אבל אצל המוכר לא דמוכר ל"ש במצרנות כמ"ש בכל הסוגיא זבין לעכו"ם כו' ולמי שירצה ימכור ואח"כ אינן יכולין לסלקו דאי קדם כו':

לד **רק שזה גזם**. דכל מחמת אונס לאו כלום הוא. ב"ב מב ב' מז א' ב' גטין נ"ה ב':

לה **באו קצת**. זהו לפי פי' הרמב"ם דקדים חד כו' דקאי אמצרן דמסלק ללוקח:

לו **היו הרבה**. כנהרדעי לפי רב האי:

לז **ואם קדם**. כנ"ל לפי' הרמב"ם וכ"ש הוא ממ"ש בסמוך ולא עוד כו':

לח **וה"ה שאם כו'**. הוא הנ"ל היו הרבה כו' רק למעלה בא לומר שא' בלבד יכול לסלקו וא"צ להמתין עדבא כל השותפין כפי' הרמב"ם דקדים חד כו' וכאן פי' שיש בו דינא דב"מ:

לט **וכן שדה**. שם לשותפי לפירש"י שותף שבא כו' מ' לאחר המצרן מעכב. ושם ואי משום דינא כו' ופי' הריב"ש בסי' שסט בשם א' מהגאונים ואם אינן רוצין השותפין לסלקו רק המצרן הסמוך לשדה המשותף וה' כנהרדעי דאין יכול לומר כו' ע"ש:

מ **אחד כו' אא"כ**. כיון שנשאר לו החצי הוא ג"כ מצרן ואע"ג שנעשה עתה כמ"ש בסט"ו ואמרי' שם דקדים חד כו' וז"ש בהגה ודוקא כו'. ר"ל דבשתי שדות חלוקות אינו מצרן:

מא **אבל המוכר**. כיון שאחר הוא מצרן כ"א יכול לסלקו כנ"ל ושם הני ארבע כו':

מב **בעל**. דבעל בנכסי אשתו לוקח הוא כתובות צה ב' ועמדה וניסת כו' ב"מ לה א' ב"ב קלט א' ב':

מג **אפי' אם קנו**. דידו עדיפא מידה כתובות פ"ג א' ואם מכרה אינו כלום שם עח:

מד **עמדה היא כו' וכן העבד**. כדינם במכירה כמ"ש הרמב"ם פ' שלשים לה' מכירה ע"ש וזה הדין הוא פשוט כדין הקונה לחבירו שלא מדעתו וכמ"ש בב"ק קב אר"ש ה"ק הקונה כו' אי משום הא ל"ק כו':

מה **המצרן כו' זכותו**. דאין שייך הטוב והישר:

מו **וגם הלוקח**. דאפי' בד' בני מצרני דקדים חד כו' כ"ש בגוף הקרקע:

מז **מי שעשאו**. כתובות צח א' אלמנה וכמש"ל סי' קפה ס"ב:

מח **וכשמכר לאחרים**. שם א"ל איזיל ואזבין כו' דוקא דא"ל אבל אם מכרו בעצמו לא דדיבורא עביד אינש דמקרי ואמר אבל מעשה לא כמ"ש בב"ב ל"ב א"ל והא אימלכי בך כו' כמאן כאדמון כו' אפ"ת רבנן כו' ע"ש:

מט **וכן מי שחתם**. שם כרבנן דעבד ליה מעשה כנ"ל:

נ **מת הלוקח**. כמו שומא דהדרה ג"כ משום הטוב והישר ואמרינן שם ל"ה א' אורתה כו':

נא **ויש חולקין**. דשם אמרינן הני מעיקרא אדעתא כו' וכאן לא שייך זה דאף הלוקח ודאי אדעתא דארעא נחת ואפ"ה מסלקינן ליה ודמי להא דאמרינן שם ק"א ב' זבנה אורתה כו':

נב **נתן**. שם ויהבה במתנה:

נג **שלא באחריות**. כנ"ל ואי אית בה אחריות כו' וכמש"ל סנ"ד דהוי כמכר ובמכר מסלקו כמ"ש סעי"ט:

נד **והוא שלא**. ע"ש:

נה **ויש חולקין**. כנ"ל בס' שקדם:

נו **מכרה כו'**. וכן אם כו'. כאן ודאי ל"ד לזבנה דלא עדיף מאם היתה שלו מעולם דמסלקין ללוקח:

נז **טרפה כו'**. בין כו' בין כו'. שם פשיטא שמו כו' אגביהו איהו כו' ואפילו למ"ד לא הדרא דהוי כזביני וכאן אפי' זביני הדרא וכ"ש שמוה כנ"ל:

נח **יש מי**. כמו לוקח מלוקח כאחריות:

נט **וחלקו**. דהוא כמו שליח ואמרינן ארמלתא דזבין אחריות איתנוי כנ"ל:

ס **יש מי שאומר**. ב"ק ע' א' אורכתא כו' זיל דון כו' וע"ל סי' קכ"ב ס"ד:

סא **אבל למיהוי כו'**. אפי' שם ק"ד א':

סב **או שהיו**. זה תקולי:

סג **וה"ה אם**. נלמד מהקודם:

סד **וה"ה**. כנ"ל ושם מכר כל נכסיו כו' למכור ברחוק:

סה **החליף חצר**. כמו למכור ברחוק כו' שחפץ כה משא"כ במטלטלין:

סו **שהערמה כו' וכן כו'**. שם איערומי קא מערים כו' וכן במתנה ואם יש בה אחריות כו' כנ"ל:

סז **ויש מי שאומר**. דטעם דלא אמיד לחוד בשביל לא היו מדחין אותו כעובדא דבר זיזא בירושלמי רק משום דרגלים לדבר ג"כ שלא לקח תיכף וכמ"ש תוס' בכתובות פ"ה ב' ד"ה ועוד כו' דוקא משום סימן ג"כ דרגלים לדבר:

סח **או בנין**. או גומא. ברי"ף שם פי' כו' ויש שפירשו בנין כו' וכ' ויש שפי' כו' וז"ש כאן וכיוצא בהם:

(**ליקוט**) **או בנין כו'**. וז"ל הרי"ף שם פי' משוכיתא גמא כדכתיב היגאה גמא ויש שפי' בנין גבוה וחזק שבונין אותו כדי לסגור בפני המים וזהו ששנינו בפ' בתרא דאהלות ואיזהו השונית מקום שהים עולה בזעפו וי"א שהוא בנין ונק' מסואה בל' ישמעאל וז"ש וכיוצא בהם ובערוך פי' ג"כ ג' פי' כפי' הראשון אלא שכ' מקום גבוה כמו איזהו השונית כו'. וכפי' השני גומא. ופ' השלישי כ' וי"א כגון אילני סרק אבל רש"י פי' שם שן סלע וע"ש ק"ט א' ובעירובין ק' א' ובתענית כ"ג א' וש"מ ובאהלות שם גי' שלנו כל מקום שהים כו' (ע"כ):

סט **וכן אם**. נלמד מהקודם:

ע **ואם יש**. כמו בכל טענת ספק וכ"כ אהא דאמרינן בכתובות מ"ד א' ראשון במכר כו' תוס' שם ד"ה משום כו' ולא יוכל להשביעו שיש לו שטר מכר כנ"ל:

עא **ויש מי**. כמ"ש תוס' בב"ב מ"ד ב' ד"ה דלא. ונר' לר"ת מהא דאיסור ולודי איסור כו' וכמש"ל סי' קי"ג ס"ב:

עב **ואם אמר**. כמו יורד לשדה חבירו שלא ברשות בשדה העשויה ליטע דהוי כשלוחו ואמרינן שם א"ל לא בעינא לא נעשה שלוחו בע"כ:

עג **אבל אם מחל**. דמחילה א"צ קנין כמ"ש תוס' בפ"א דסנהדרין ורא"ש בפ"ד דב"מ מכמה ראיות ע"ש:

עד **כגון שבא**. ב"ב מ"א א':

עה **או שכרו**. כמש"ל סי' קמ"ז ס"ב אם המערער כו' ב"ב ל"ב ב' והא אית כו' ובשכירות לא שייך איזבון דינאי וכמ"ש בסי' קמ"ב ס"א בהג"ה וסי' קמ"ז ס"ב בהג"ה:

עו **או שראוהו**. כמ"ש בחזקה מהא דאמרינן שם ס' א' ולסתום כו' וה"ה כיוצא בו:

עז **אע"פ שהוא כו'**. זהו ל' ש"ע וכ' זה לתרץ קושית הרא"ש שם סק"ג ומתוך דבריו כו' ולא מסתבר כו' ופ' בסל"ב כוותיה אם כו':

עח **אם שהה**. מהא דאמרינן שם איזיל ואטרח כו':

עט **היה**. כנ"ל:

פ **וכן אם**. דהוי מחילה בטעות כמ"ש בב"ב ח"א א':

פא **ודוקא**. ב"מ נ"א ב' מי ידע כו':

פב **וי"א**. ע"ל עך"ב וצ"ע:

פג **הוו המצרנים**. וכ"מ שם דקדים חד לפי' הרמב"ם דעלקי' ללוקח ה"ל לאשמעינן יותר רבותא דאם מחלו לו זכה אלא דוקא זבין:

פד **ואפי' אם**. כמו למכור ברחוק כו'. רא"ש שם:

פה **וה"ה אם**. דלבעלים הראשונים לית כו' משום דלדידיה ג"כ טוב וישר כמ"ש שומא הדרא כו' שם ל"ה ושם משמע דלבנו ג"כ הדרה וערש"י שם ד"ה ולא מהדרינן:

פו **ויש מי**. דל"ד לשם כמ"ש בהג"ה מיהו לכתחלה כו' ואם בא כו' דהמצרן ודאי עדיף ודוקא לבעלים עצמן:

פז **מיהו לכתחלה**. מדקא' לית ביה כו' משמע דוקא שאין יכול לסלקו:

פח **ואם בא**. כמ"ש נ"י כ"מ שאומר לית ביה כו' כלל אין בו אף הוא לאחר:

פט **מכר ראויין**. דלא עדיף משומא דאמרינן שם זבנה כו':

צ **י"א דאין**. דג"כ אריה אברחת כו' דשמא יקח הוא כיון שקרוב וספק הרגיל כמו ודאי פסחים ח' ועוד אצל העכו"ם לא שכיחי לוקחין אריא כו' והוי כמו מכר כל נכסיו לאחד כמ"ש הרא"ש ע"ש:

צא **וי"א דאין לסמוך**. דיש לדחות טעם הראשון דמ"מ אינו ודאי וטעם השני דתרי שכיחי דדיירי כמ"ש בעירובין ס"ב א':

צב **או שוכר**. ג"כ מטעם זה:

(**ליקוט**) **או שוכר**. תוס' דב"ב שם ע"ש (ע"כ:

צג **ודוקא כו'**. כדין גרמא בניזקין ב"ק ס' ודייקי מדקא' משמתינן כו' עד דמקבל כו' מ' דבלא"ה פטור ועבה"ג רק משמתינן לסלק היזקו דגרמא אסור כמ"ש בפ"ב דב"ב וס' הראשונה ס"ל דהוו כמו גיריה דיליה ועסקנ"ה ומשמתינן ליה לסלק היזקא אע"ג דחייב משום דאמר איני רוצה לטרוח עמו אח"כ בדין וכמ"ש בב"ק ט"ו ב':

צד **ואם בא**. שכבר נתחייב אביו:

צה **אבל אם**. כמ"ש במ"ק וגטין ובכורות:

צו **בד"א**. כ"מ בב"ב ך"א א': (**ליקוט בד"א כו'**. עתוס' דב"ב ך"א א' ד"ה ולא לסופר כו' ונראה לר"י כו' ור"ל באותן הדמים דבפחות ימצא הרבה ועתוס' דב"ק קי"ד א' ד"ה עד כו' ובב"מ שם (ע"כ):

צז **ואי חזינן**. שזה היזק ברור וכדין כל נזקי':

צח **וי"א דה"ה**. כן פי' למזוני:

צט **ואפילו לכתחלה**. כן פי' לית בה כו' והטעם שלא לשהות:

ק **וי"א דהמצרן**. כנ"ל לית בה ח' דאין בה דין דב"מ לסלק הלוקח:

קא **טען**. כנ"ל:

קב **אפי' היה**. ב"מ ק"ב ב' דאין מוציאין ממוחזק:

קג **וכן במקום**. ב"ק צ"ט ב' ופטריה לטבח כו':

קד **מיהו**. דלר"נ דאמר ואי משום כו' לפי' רב האי משום דהוי מצרן ספק ודוקא לא מסליקינן אבל לכתחלה משמע דלא:

(**ליקוט**) **וכן במקום כו' מיהו כו'**. כמ"ש בכתובות ס"ד א' השתא כו' וש"מ (ע"כ):

קה **יד הלוקח כו'**. ב"מ ע"ז ב':

קו **וחייב לשלם**. שם ס"ו ואר"נ השתא דאמור רבנן כו' למימרא דסבר כו' וע"ש בתוס' ד"ה התם ומפ' ר"ת כו':

קז **ואם הנגזל**. כנ"ל סל"ב ושם ס"ז א':

קח **אבל יתומים**. דיתומים מ' קטנים דגדולים הן ככל אדם. ריב"ש:

קט **או קטנים**. מדקא' יתומים דוקא:

קי **לפי שהוא**. כנ"ל סמ"ה:

קיא **ודוקא**. כנ"ל בסך"ח:

קיב **קנתה היא כו'**. כיון דאין יכול לסלק חלקה ובעל בנכסי אשתו מצרן כמש"ל בסי"ד אין יכול לסלק ג"כ חלק דבעל שהוא ג"כ מצרן וכמש"ל סי"ג אחד שלקח כו' ובנכסי אשתו ידו כידה ועדיף כו':

קיג **הקונה**. שמפ' לאשה ג"כ אם מכרה וע' מהרי"ו סי' צט ועוד משום הפסד דידה כנ"ל:

קיד **דשותף עדיף**. כמש"ל:

קטו **קטן שהוא**. גטין נב א' לזכות אמאי לא:

קטז **אם הלוקח**. מהא דאמרי' ליתמי כו' ומב"ב בעובדא דרוניא כפרש"י. הרז"ה:

קיז **ויש חולקין**. דל"ד ליתמי כמ"ש הרמב"ן עליו ועתוס' דפ"ק דב"ב שם:

קיח **ודוקא שהלוקח כו' אבל**. דל"ש טעם הנ"ל:

קיט **קדם אחד מהן**. דלא אמרו אלא קודמים:

קכ י"א דלא. מדאמרי' טוב שכן קרוב וזהו דוקא בכה"ג:

קכא **ויש**. מדאמרי' שם שכיני העיר ושכיני שדה כו':

קכב **היה כו' אם יש**. רי"ף משום דדמי לשותפין דמסלקין ללוקח מדר' נחמן:

קכג **אפי' הוא מצרן**. כנ"ל ס"א:

קכד (**ליקוט**) **אלא כ"ז שירצה כו'**. דוקא בכה"ג ועבה"ג דאל"כ לא גרע ממשכנתא ואף שבמשכנתא פליגי בסנ"ז אם עדיף ממצרן כה"ג שקנוי לו לגמרי כ"ע מודי (ע"כ):

קכה **הבית והעליה**. דהקרקע משועבד לעליה ואית ליה לבעל העליה חלק בגוף הקרקע כמ"ש בב"מ קיז ב' לפיכך דין שותף יש לבעל העליה כ"כ בתשו' הרא"ש וכ' ב"י לפ"ז בעל העליה מסלק למצרן אלא שאין ל' תשובתו מ' כן ור"ל דהשאלה היתה אם המצרן

יכול לסלק לבעל העליה אבל דבריו צ"ע דהמעשה שהיה כך היה ואין לך חלק בקרקע כזה וכנ"ל אפי' כו' ועסמ"ע:

קכו **וכן אם**. כן פי' מצי מעכבי בין לאותה קרקע בין קרקע הסמוך לה וכנ"ל בסי"ב:

קכז **בכל הקרקעות**. ונתנו כלל בזה כל שיש לו דין חזקת קרקעות חוץ מעבדים דל"ש מצרן אלא בדבר הקבוע:

קכח (**ליקוט**) **במטלטלין כו'**. מס' שקדם אבל אם אין כו' כ"ז שירצה כו' (ע"כ):

קכט **ומחובר לקרקע כו' לכן**. מדאמרי' מרי בתי לא מצי כו' משום דאין לו חלק בגוף הקרקע אבל אם היה שלו היה מעכב:

קל **ולכן**. ר"ל דלא כר"ת שכ' דאין מצרנות בבתים מדאמרי' אפסיק משוניתא כו' ודחו דבתים עשוין להתערב ע"י פתחים:

קלא **וה"ה**. דג"כ יש לו חזקה וכ' ריב"ש דכ"ש הוא שדרכו להקפיד יותר:

קלב **י"א דהמוכר**. נלמד ממוכר קברו וכמש"ו:

קלג **ויש חולקין**. דל"ש בזה פגם:

קלד **המלוים יחד**. דאין שייך זה לגוף הקרקע והוא כמו מטלטלין:

קלה **או השותף**. מיהו אם כו' וכן בכל כו'. דמהרי"ק כ' אע"ג שאין למטלטלין דין מצרנות מ"מ שותף מסלק הלוקח דעדיף ממצרן כנ"ל וב"י דחה דבריו והכריע רמ"א לפי ראות ב"ד דכל הענין משום ועשית הטוב כו':

קלו (**ליקוט**) **והוא כו' אבל כו'**. כמו שאין נאמן במתנה שיש בה אחריות לומר ומתנה היא אפי' בשבועה משום חזקה דאין אדם מקבל אחריות כו' ה"נ וז"ש ג"כ היה כתוב בשטר כו' ג"כ משום חזקה דאין מקבל אחריות יותר ממה שלקח וכ"כ ברח"ש ועבה"ג (ע"כ):

קלז **הקדש**. כמו מתנה ואע"ג דאית בה אחריות דכאן ל"ש הערמה ועוד כמו ליתמי כמו שדימו אותם בב"ק לו ב' אין יד כו' דחמר כו':

קלח **היתה**. כפי' ראשון בראש:

קלט **אבל אם**. כנ"ל דקא' לית בה כו':

קמ **וי"א דאפי'**. שם ס"ח לדינא דב"מ וערש"י שם וכן מפרשין דכל דין מצרן יש לו ומסלק אפי' למצרן כמו שותף:

קמא **והוא**. כנ"ל סך"ח:

קמב **המלוה לעכו"ם**. תוס' שם עג ב' ד"ה נטר כמו בישראל:

קמג **המלוה**. כמו מרי בתי דלא מעכב כו' לפי שאין לו חלק ה"נ וע"ש בנ"י שמסופק בדין זה לי"א הנ"ל שהוא פרש"י ע"ש:

קמד **אם. אמנם.** כנ"ל:

קמה **אם שדה.** שם מרי ארעא כו':

קמו **ואם אין.** דאין לו דין מצרן רק לאותו שדה בלבד דשכונה גביה:

(**ליקוט**) **ואם אין הלוה כו'.** ובסעיף ס' מי שי"ל בית כו'. ע"ל סל"ה לפיכך אם כו' (ע"כ):

קמז **וי"א.** כנ"ל בס' שקדם:

קמח **השוכר בית.** דשכירות אינה משתלמת כו' והוי כמוכר בהמתנה וגם פעמים שמנין בני בית של מצרן מרובים כמ"ש סי' שטז ע"ש. ומ"ש כאן בבה"ג בשם מ"מ טעות הוא ועכ"מ שם:

קמט **מי שיש לו.** ואם קדם. כמו במשכון בסנ"ח כיון שאין גוף הקרקע שלו:

קנ **ויש מי.** אזיל לטעמיה כמו במשכון שם:

(**ליקוט**) **ויש מי שחולק כו'.** כמ"ש בפ"ד דשכירות ממכר הוא ליומיה (ע"כ):

קנא **כיון שהוא.** ר"ל אפי' לדבריו שפ' בס"ס דאינו יכול לזכות כו' שותף עדיף כנ"ל אבל הרא"ש עצמו ס"ל דיש לו דין מצרן כנ"ל:

קנב **השכיר ביתו.** רמב"ם פי"ב הל' ח' וכפי' המ"מ וכ' ק"ו ממשכונא וע"ש בכ"מ:

קנג **היה כו'.** אפי' לי"א דס' ס' מ"מ שותף עדיף ממצרן כנ"ל:

קנד **השכיר ביתו.** כנ"ל גבי משכונא בסנ"ח לפסק הש"ע:

(**ליקוט**) **אין השוכר כו'.** כמו במשכנתא וכשיטתו בסנ"ז אבל להי"ח שכ' שם בהג"ה הה"נ דמוציא אפי' ממצרן וכמ"ש הרא"ש דדינו כמו שותף (ע"כ):

קנה **ראובן כו' אם כו'.** כיון שגוף של ראובן לכ"ע שייך ועשית:

קנו **ואם לא.** דאז דינו כמטלטלין וע"ל סנ"ג ובהגה:

סימן קעו

א **השותפין.** ב"ב מב ב' השותפין ש"ש הן כו'. ב"מ צט ב"ק עט דאר"א כדרך שתיקנו כו' עד שכירות קרקע וע"ש בתוס' א"כ דין שותפין שלא לחזור בהן כדין לקוחות:

ב **המטבע.** ב"מ מו א':

ג **וכתבו.** ב"מ וב"ק שם מטלטלי בני שטרא נינהו:

ד **ויטילו מעות.** ס"ל לרמב"ם דוקא שיטילו לכיס א' ויגביהו וכ"כ הרי"ף בתשו' ועב"ח ודרישה פרישה:

ה **ויטילו.** כתובות צג א':

ו **ויגביהו.** ב"ב פ"ו א'. ואמרי' בפ"ג דכתובות וש"מ הגונב כיס דשבת כו' היה מגרר כו'.

ז **וי"א.** דעת הטור וכ"מ ועי' בב"ח ודרישה וס"ל לטור דא"צ לא הטלה ולא הגבהת שניהם:

ח **ואפי' כו' והתחילו.** ב"מ לט א' אר"ה השואל קרדום כו':

ט **מי שהלוה.** ב"ק צג א'. ורמינהו לשמור כו'. אלמא כל שבא בתורת שמירה אין מסתלק בדיבור בעלמא:

י **נשתתפו.** ב"מ מד א' כל המטלטלין כו'. ושם מו וקדושין כח כל הנישום כו':

יא **וכן אם עירבו.** ר"ל בעירבו לחוד. ב"ח ודו"פ. כתובות צג ב' לקח זה בשלו כו':

יב **או ששכרו.** קדושין ך"ו ך"ז ב"מ יא ב"ב קט א' ב':

יג **כללו של.** כנ"ל:

יד **האומנין כו' שאין אדם.** קדושין סב א' ב' ובכמה מקומות:

טו **וי"א דיכולין.** כדין עבד שנקנה כל מעשה ידיו ונקנה בחליפין. שם ך"ב ב':

טז **וי"א דאפי'.** ב"ק קטז ב' ורשאין החמרין כו' ופי' ר"ת אפי' בלא קנין כמ"ש שם בב"ב ספ"ז האחין שחלקו בגורל כו' בההוא הנאה כו' וכן הנהו טבחי שם ט' א' וכן בתוספתא רשאין כו' ע"ש ועבחי' רמב"ן פ"ק דב"ב:

יז **וי"א ואומרין.** כדין פועל ב"מ י' א' אבל אם אמר לו כו' כי הדר ביה נו' וע"ש רש"י ב"ק קטז ב' הכא בפועל כו' ודוקא אמר ואין נאמן לומר שחזר בו כ"ז שלא אמר בפירוש ולכן אוקים ר' יוחנן בב"מ שם דאמר תנה לי ולא כתי' ראשון דאמר תחלה דאין נאמן לומר שזכה בה תחלה כל שלא אמר מקודם וכמ"ש הטור שם:

יח **וכל זה.** כנ"ל בההוא הנאה כו' וכמ"ש בב"מ צד א' במאי בדברים כו':

יט **אבל אם.** כתובות צג ב' לקח זה בשלו כו':

כ **שותפין ששמו.** כדין לקוחות ואף בשכירות יש אונאה ב"מ נו ב':

כא **ן ערבו פירות.** שם סח ע"ש:

כב **השותפין שהטילו.** כתובות צג:

כג **ופחתו.** רי"ף וכ"כ בירושלמי שם וכן מ' בגמ' דמוקי פחתו באסתרא כו':

כד **ואפי'.** כרב המנונא:

כה **לטביחה.** וכ"כ הר"ן דל"ד לחרישה אפי' להרי"ף דאל"כ הא דפריך לרבה ליפלוג וליתנו בדידה גם לרב המנונא קשה:

כו **שאילו טבחוהו.** כ"כ הרי"ף וכן מ' מדקאמר ועומד לטביחה:

כז **בד"א.** שם בגמ':

כח **המעות קיימים.** כ"כ הרי"ף:

כט **וכ"ש אם.** גמ' שם לקח זה כו':

ל **ועדיין הן בעין**. כ"כ הר"ן דאף לרי"ף ורמב"ם אם נשתתפו בפירות השכר לאמצע אם אינן בעין דאל"כ מאי פריך שם תנן וכן כו' לוקמי שנשתתפו בפירות ע"ש בר"ן דלא פטור ורא"ש ע"ש ושם וכן מ' בדבריהם שאמרו במעות המעות קיימים כנ"ל:

לא **ואם התנו ביניהם**. ירושלמי שם מהא דשור שנגח ד' וה' שוורים זא"ז דכ"א מפסיד לפי מעותיו ותירץ שם דשוורים כמותנין הן וע"ש בכתובות שם:

לב **יש מי שאומר דה"מ**. כמ"ש בב"ק קטז ב' וכגון זה שותף כו' כ"ש להציל מה שכבר בידו אפי' בסתמא וע"ל סי' צג סי"ג דהרמב"ם חולק ע"ז:

לג **יש מי שאומר שאם**. כמו אצל שורים לעיל בירושלמי הואיל ועומדין ליחלק כמותנין דמי כנ"ל:

לד **וה"ה אם**. כ"פ בשערי שבועות דלכך אמר רבה בלקח שור לחרישה ועומד לטביחה דכ"א נוטל לפי מעותיו לפי ששינה ורב המנונא סבר דזה אין שינוי עד שטבחוהו ממש אבל כל ששינה ל"פ וע' דרישה:

לה **יש מי שאומר שאם**. כנ"ל בס"ה אבל אם המעות קיימים כו' ול"ד אסתרא דצוניתא:

(**ליקוט**) **יש מי שאומר כו'**. תוספתא דב"מ הביאו הר"ן בספ"ק דגטין גבי מש"ש והלכתא למנה קבור כו' שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים נגנב מהם או נאבד מהם חולקים לפי חשבון ועסי' רנג סי"ט (ע"כ):

(**ליקוט**) **יש מי כו'**. תוספתא הביאה הר"ן בספ"ק דגטין וע"ל סי' רנג סי"ט ובבה"ג שם ס"ק ה' (ע"כ):

לו **ראובן שהיה כו'**. פשוט מהנ"ל:

לז **ראובן ושמעון כו' וראובן**. ב"ב מ"ב ב' שותף כיורד ברשות דמי. ב"ק קיג ב' מאן דאשתכח בבי דרי כו':

לח **ושמעון דחה כו' אבל אם כו'**. ב"מ לד א' ב' לא שילם שילם ממש כו' פשיטא כו' אלא אמר כו' אלמא חילוק בין חזר בו למדחה אותו ושם ל"ה א' אשתכח כיפי כו' התם כו':

לט **השותפין**. ב"ב מג ב':

מ **ודוקא**. כ"מ בב"מ פ"א דוקא שמור לי כו' ש"ש:

מא **אבל כו' אפי'**. תוס' שם מגמ' ב"מ ע"ש:

מב **אחים**. רא"ש פ"ק דב"ק יא:

(**ליקוט**) **אחים כו'**. דאפי' מזונות אמרי' בב"ב קמד ב' יכולין האחין כו' מסייעא כו' כ"ש בכה"ג ושם קלט ח' במתני' אין הגדולים כו' אלא חולקין בשוה ועסי' רפו ס"א (ע"כ):

מג **שמין**. ב"ק שם:

מד **כפי כו' אבל כו'**. רא"ש שם וכ"מ בגמ' שם מה שעליהן ועוד מדקאמר שמין:

מה **ואם קנו**. גמ' שם:

מו **בד"א**. ירושלמי:

מז **וגדול**. גמ' שם:

מח **אבל לכתחל'**. תוס' ב"ק שם ד"ה בגדול כו' דל"ש דניחא כו':

(**ליקוט**) **אבל לכתחלה כו'**. ממ"ש בב"ב שם האי גדול כו' מאי דעבד עבד דעבד דוקא (ע"כ):

מט **לא ישנה**. ב"ק קב ב' וכמ"ש בסי"א ועתוס' שם ד"ה הא כו':

נ **ולא ילך**. כתובות ק' ב':

נא **ולא ישתתף**. פסחים פט ב':

נב **ולא יתעסק**. תוספתא הביאה הרי"ף ורא"ש פ"ה דב"מ ותוס' שם סח א' ד"ה אלא כו':

נג **ולא ימכור**. פסחים קיג א' פתח כיסך כו':

נד (**ליקוט**) **ואם התרה כו'**. כמו בנותן לוקח חטים ולוקח שעורים (ע"כ):

נה **ליקוט. היו קצת כו'**. וכ"כ ברמב"ם וש"ע ולא ימכור כו' ועבה"ג (ע"כ):

נו **וכל שאינו**. כתובות. ק ב':

נז **ונוטל**. ב"ב מב ב':

נח **בני חבורה**. פסחים פט ב':

נט **ולא יפקיד**. ב"ק יא ב' ב"מ לו א' ושותפין ש"ש הן כנ"ל:

ס **אא"כ התנו**. ככל תנאי שבממון. ב"מ צד א':

סא **ואם עבר**. כתובות צד א' דאיתיה במתא שליחותיה קעביד:

סב **ואם שינה**. ב"ק קב ב':

סג **לפיכך**. שם:

סד **לסחורה**. הוא לשון הרי"ף וכ"כ הרמב"ם ועסקפ"ג:

(**ליקוט**) **לפיכך כו' לסחורה**. ובסי' קפג ס"ה כ' בין לסחורה בין לאכילה ושניהן הן דברי הרמב"ם וכ"ה דברי הרי"ף ע"ש וטעמם שפ' כבני מערבא דר' אבא מתרץ למתני' דערכין כוותיה וכן פריך שם לימא פליגא דבני מערבא כו' ומפ' דוקא בשותף אבל בשליח לעולם יד שלוחו כיד בע"ה ולהכי לא פריך גמ' אמתני' על ר' יהודה מי קני לבע"ה השבח שעל הצמר. אבל הרא"ש וש"פ פ' דלא כבני מערבא ע"ש לכן פ' הרא"ש והטור וש"פ דאף בשותף בין לסחורה בין לאכילה וכ"פ הרב בסי' ק"ג שם וז"ש הרב כאן וע"ל סקפ"ג ס"ה (ע"כ):

סה **וכן**. נלמד מהנ"ל:

סו **אבל אם נשתתף**. נלמד משליחות בסי' קנג ס"ב מגמ' קדושין שם:

סז **ראובן**. דשיתף כיורד ברשות. ב"ב מב ב':

סח **ראובן שהלך**. ב"ק צג א' וע"ש תוס' סוף ד"ה הא. וכ"ש כו':

סט **אבל אם**. שם. צא ב' כל כמיניה:

ע **ויש לו עדות**. הדברים אינם מתוקנים ועבהגה"מ סי' יב דס' נזיקין ובש"ך כאן ועבסי' שפב וש"ך שם:

עא **א' מהשותפין**. נלמד מהירושלמי דלמטה:

עב **ואם הפסיד**. מגמ' ב"ק קב ב' כנ"ל:

עג **וכן**. ירושלמי:

עד **אבל אם**. דשותפין ש"ש הן ואין חייב בהפסד הש"ש אפי' בגופו כמ"ש הרמב"ן מהא דואליו נשא כו' ב"מ קיב א':

עה **דכל שט"ח**. שבת עח ב' המוציא נייר מחוק כו':

עו (**ליקוט**) **אחד כו'**. ע"ל סי' קעה ס"מ בש"ע ואם אנסו כו' ואפ"ה משמתינן ליה בתחלה משום ה"ט והן דברי הרמב"ם (ע"כ):

(**ליקוט**) **א' מהשותפין כו' שהרי כו'**. כמ"ש בב"ב כ' ב' לא יעמיד כו' ואם הזיק כו' וכמש"ל ר"ס קנה (ע"כ):

(**ליקוט**) **שהרי אומר לו כו'**. בירושלמי רפ"ג דב"ק שור שעלה על חבירו ובא בעל השור לשמוט את שלו כו' ולא יכול מימר ליה אילו שבקתה הוינא יהיב לך נזקך כו' הגע עצמך שהיה מועד לא כל הימך שאהא מחזר עמך על בתי דינים (ע"כ):

(**ליקוט**) **שהרי א"ל אין כו'**. עתוס' דב"ב יז ב' ד"ה מרחיקין כו' ותימא כו' ותי' הרשב"א משום דלא בעי למיקם עמו בדינא ודיינא וע"ל סי' קנד סטז ואפי' לתוס' וה"ר יונה שם כאן מודי (ע"כ):

(**ליקוט**) **שהרי א"ל כו'**. ערשב"ם ספ"ג דב"ב ס' א' ד"ה אין עושין כו' (ע"כ):

עז **א' מהשותפין**. גטין לא ב':

עח **שבא כו' עד אבל**. ואם אין כו'. הוא לשון הרמב"ם וכפי' ר"ח:

עט **אבל משהגיע כו'**. טור וכפרש"י שם:

פ **אבל אם**. כ"מ מפרש"י שם:

פא **השותפין**. ב"מ קה א' הנהו בי תרי והרי הן שותפין בקבלת העסקא ועתוס' שם וכפרש"י שם דבקביעות זמן מיירי שם:

פב **נשתתפו**. שם סט ושם ל"א:

פג **ואם לא.** ב"ב ג' א' יא א':

פד **או שהיה.** ב"מ ח' א':

פה **היה זמן.** גטין ל"א ב':

(**ליקוט**) **היה זמן כו'**. ב"מ קה א' וכפי' הרי"ף דבנשתתפו סתם איירי וכה"ג וכ"פ תוס' בשם ר"ח בגטין ל"א ב' ד"ה לשותפי כו' ורש"י פי' בקביעות זמן וז"ש בסט"ו השותפין כו' ועראי"ש שם (ע"כ):

פו **ואין א'**. ב"מ קה א':

פז **אלא.** כנ"ל:

פח **אם לא כו'**. ב"מ ל"א ולב:

פט (**ליקוט**) **ויש חולקין.** כמו הנותן מעות כו' די"א דהפסיד לעצמו הואיל ושינה כ"ש כאן וז"ש אם הפסיד כו' אבל הרויח ד"ה לאמצע ועבה"ג וס' ראשונה ס"ל דשם שאני דמ"מ מה דעבד עבד משא"כ כאן דאין החלוקה כלום (ע"כ):

צ **בד"א.** שם סט:

צא **אחד.** שם קט א' ותוספתא ע' ברא"ש שם:

(**ליקוט**) **א' מהשותפין כו'**. ב"מ קט א' ופי' הרא"ש ולאו מילתא היא אמ"ש בלא שבחא ובזה מתורץ קו' תוס' על הריב"ן בד"ה מסלקינן וכ"ה בתוספתא הביאה הרא"ש שם וע"ל סי' שכ"ט ודלא כדעת החולקין שמפ' ולאו מילתא היא על מסלקינן ג"כ (ע"כ):

צב **ג' שקבלו.** כנ"ל:

צג (**ליקוט**) **ג' שותפין כו'**. כמ"ש בב"מ ק"ה א' מזלא דבי כו' וכ"ש כה"ג (ע"כ):

צד (**ליקוט**) **ה"ל חוב כו'**. דבזה נמי דין חלוקה כמ"ש בב"מ ז' א' ב' וע"ש תוס' ד"ה ויחלוקו כו' וז"ש בהג"ה או יכולין כו' (ע"כ):

צה (**ליקוט**) **או בגוד כו'**. ע"ל ס' קע"א ס"ס י"ד בהג"ה י"א דאין כו' (ע"כ):

צו (**ליקוט**) **ואם נתקלקל כו'**. ע"ל סי' קכ"ו ס"י או שהיה כו' ועמש"ש (ע"כ):

צז **א"ל.** שם ק"ה א':

צח **הנותן.** נלמד מסעיף שלמטה:

צט **המקבל.** תוס' שם וכ"מ שם בגמ':

ק **משא"כ.** גמ' שם:

קא **שני שותפין.** כתובות צ"ד א':

קב **היה.** שם:

קג **וקטן.** ב"ק קי"ב:

קד **ודוקא.** מר' והג"א שם וע"ש:

קה **בד"א**. רא"ש שם:

קו **וי"א**. טור:

קז **שנים**. ב"מ מ"ט מאן פלג לך:

קח **ואם השר**. ב"ק קי"ו וכגון זה שותף כו':

קט **וה"ה אם כו' וכן כו' וכן השותפין**. כנ"ל שאמר וכגון זה ר"ל כ"מ שיש פסידא ואמר כו':

קי **שותף**. תוס' בשם ירושלמי יבמות קע"ו ב' ד"ה אימר:

קיא **ראובן**. ב"מ ל"ה ב' ואנא משתעינא:

קיב **ואם שמעון**. כתובות צ"ד א':

קיג **ואפי'**. שם פ"ו ב':

קיד **או פטר**. שם:

קטו **אלא**. שם:

קטז **שנים שלוו**. ירושלמי הביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ה דשבועות וע"ש:

קיז **והלכך**. ב"ב קע"ג:

קיח **ואין**. שם מ"ג א':

קיט **וכן מי שהודה**. ב"ק ק"ח ב':

קכ **או פרע**. ב"ב מ"ב ב':

קכא **אם טען**. שם:

קכב **ואם נכתב כו'**. עמש"ל סי' ע"ז:

קכג **שני אחים**. כתובות צ"ד א' הל"ל למיתי:

קכד **שנים שיש**. ב"ב מ"ה א':

קכה **ונ"ל דה"ה**. תוס' ד"ה דינא שם מהא דב"ק ט' א' ועבמ"מ פי"ט מה' מכירה:

קכו **רק שחייב**. צ"ע שזהו סותר למ"ש בסי' ע"ה סק"ג ודוקא שאותו כו':

קכז **דאפי' שבועה**. כנ"ל אשר פיהם כו' וכגי' הרי"ף בגמ' שם:

קכח **אלא חרם**. כמו כל טענת סרק כמ"ש הרי"ף סוף פ' כל הנשבעין ע"ש:

קכט **ראובן**. ב"ב מ"ב ב' שותף כיורד כו':

קל **אם**. עסמ"ע:

קלא **אם לקח**. ב"ב שם וכפי' ר"ח דשני דברים הן ועבמרדכי פ' הגוזל:

קלב **בני כרך**. ב"מ ק"י ב' ה"נ עליו הראיה:

קלג **ראובן**. גיטין מ"ד א' הרי שאנסו כו':

קלד **מי שמקבל**. ב"ב צ"ת א':

קלה **ראובן**. כנ"ל בס"ז:

קלו **כיון דלא**. ב"מ ל"ה א':

קלז **ראובן**. ב"ק קי"ז א' ישראל שאנסוהו. הג"מ ס"א מס' נזיקין ושם ב' אא"ר אשי חזינן כו' ואי לא כו':

קלח **שותפין**. דאין לא' רשות לשנות מבתחלה ב"מ קי"ז ב' תחתון שבא לשנות כו' דיש לעליון חזקה וכ"ש בשותפין:

קלט **אם אחד**. ב"מ ס"ח ב':

קמ **אחד**. שם עמלו ומזין הבהמה לבד:

קמא **אחד**. ב"ב כ"ב א':

קמב **כיון**. שם ב':

קמג **ואם**. שם א':

קמד **ראובן**. כנ"ל בסי"א:

קמה **אך אם הוא**. כנ"ל בס"מ:

קמו **כי אין**. כנ"ל בסי"ב:

קמז **ואם יש**. ב"מ פ"ג א' ב':

קמח **מיהו אם**. ב"ק קי"ז ב' וע"ל סי' קס"ג ס"ג בדין העיסקא וכן כאן דפלגא מלוה חייב באונסין אבל פקדון השר אדעתא כו' וירושלמי פ"ט דב"ב ר"נ כו' אתפס לבולי כו' ועבהג"מ ס"ב מה' נזיקין:

קמט **וכן מי ששלח**. הג"מ שם סי"ג מגמ' דגיטין ע"ג א':

(**ליקוט**) **וכן מי כו' דאונסא כו'**. כמ"ש בר"פ השואל תאמר בשבויה כו' וכ"כ המרדכי פ' מי שאחזו ס"ס תר"ג ועמ"ש בא"ה סי' קמ"ד ס"א בהג"ה (ע"כ):

קנ **סוס כו' ושמעון**. מדין מזיק שעבודו של חבירי. גטין ע"א א':

קנא **ואם רצה**. ב"מ ל"ה ב' דל אנת כו':

קנב **ראובן**. כתובות נ"ט ב' לתקוני כו'.

קנג **אסור**. סנהדרין ס"ג ב':

קנד **ואם**. תוס' שם מגמ' ע"ז ו' ב' מפני שהוא כמציל כו':

סימן קעז

א **או סופר**. ז"ש פולמוסטוס:

ב **וכן כל**. מתני' וגמ' שם:

ג **ואפי'**. שם:

ד **וה"ה**. ירו' שם:

ה **וכ"ז באחין**. כגי' רשב"ם ורמב"ן השותפין:

ו **וי"א דה"ה**. כגי' הרא"ש והשותפין:

ז **וי"א דוקא**. כ"כ רו"מ מדקאמ' בגמ' תנא כו'. דוקא קאמר:

ח **וי"א דאפי'**. ב"מ ס"ח:

ט **וקודם**. כ"כ רמב"ן לתרץ קושיות תוס' שאכתוב בס' שלמטה:

י **וי"א בהפך**. עש"ך:

יא **בד"א**. ריי"מ ונר' שכ' זה לתרץ קושית תוס' ד"ה אבל חלה. ול"ד כו' וכמ"ש שם בגמ' האי גדול אחי כו' והא אין כו' מתנ' בשרכא:

יב **ודוקא**. כתובות נ"ב ב' וערמב"ן וע"ל סי' רפ"ו ס"א ודוקא כו':

סימן קעח

א **ואין השותף**. דלא עדיף מבעל המוציא הוצאות על נכסי אשתו ועיין רמב"ם פ"י מה' גזילה ה' ז' שדימה אותן יחד וע"ל סי' שע"ה ע"ה בעל כו':

ב **ואם מיחה כו'**. שאז דינו כיורד שלא ברשות וכמ"ש בב"מ ק"א א' ופ' הרמב"ם שם וש"ע שם ס"ב ו' דאם אמר בעל השדה והקרקע עקור כו' וטול מה שבנית שומעין לו ופי' המ"מ דוקא ביורד שלא ברשות וכ"ז מוכח מגמ' שם א"ל זיל שום ליה וידו על התחתונה א"ל לא בעינא לסוף כו' ור"ל לא בעינא אלא יעקור את שלו וע"ש בהג"ה ודוקא כו' ובס"ז החצרות כו':

סימן קעט

א **ואפי' נשתהא**. עיין בתוס' ב"ב ב' א' ד"ה לפיכך. ומתרץ ר"י כו' ושהו כו':

ב **אינו יכול**. זהו דלא התוס' ויש לדחוק דכאן לא מיירי ביותר מכדי רגילות אבל לא מ' הכי. ובפ"ג דב"ב האומנין והשותפין כו' ומ' בגמ' דאפי' נשתהא וע"ש בתוס' דף מ"ז ד"ה ירד א"נ כו':

(**ליקוט**) **ואפי' נשתהא בידו זמן רב**. טור וכ"כ הטור בסי' קנ"ז והוא דברי הרא"ש בפ"א דב"ב ס"ו שכ' דשותפין לא קפדי אהדדי ואפי' נשתהה כו' ודלא כתוס' והגי"א שם ד"ה ואם כו' וכן בפי' מ"ש פשיטא כו' לא פי' כדברי תוס' וכן לא חילק בין זמן רב או לא דלא כסמ"ע וש"ך ודעתו כדעת הר' יונה בסי' קנ"מ ס"ה שחולק על התוס' ע"ש ועמ"מ ספ"ב מה' שכנים שכ' ששיטת הרי"ף הוא שלא כשיטת התוס' ע"ש וכ"מ בדברי הרי"ף שכ' ושמעינן מהכא כו' וכן ברש"י שם בהג"ה בשם ר"ח שמעינן מינה דכל כה"ג כו' (ע"כ):

ג **אלא בראיה.** שם ע"ב כולן שהביאו ראיה כו' ושם מ"ט ב':

ד **והיא דלא מצי.** כמו גבי אומן שם מ"ב מ"ג:

ה **ודוקא קודם.** שם כ"ב א' וע"ש ברשב"ם וע' פ"ח דשבועות מ"ה א':

סימן קפא

א **כל מה.** רש"י שם:

ב **אבל אם אינן כו'.** ר"ל אפי' יכול להציל ע"י הדחק דבחלק חבירו הדין כמו באחר באמר וכן בפועל דס"ג ועבה"ג ס"ק ב':

ג (**ליקוט**) **ואם אמר כו'.** כמש"ל סי' צ"א ס"ג בהג"ה וה"ה כו' (ע"כ):

סימן קפב

א **האומר לשלוחו צא ומכור.** כתובות צ"ח צ"ט ק':

ב **או קנה.** שם צ"ט ת"ש נתן לו דינר כו':

ג **ואין כו' אלא באמירה.** ב"מ צ"ח ב' אמר לו שלח כו' שבועות מ"ד ב' אמר לחנוני כו' ודוקא גבי דיוקני בב"ק ק"ד ב' אמרו שם ואלא מאי תקנתיה כו' וע"ש תוס' ד"ה אין משלחין וד"ה ור' יוחנן:

ד **ולא עדים.** שם תנן השואל כו' ה"ד אי כו' מ' דבלא"ה מסני. גטין ב"ר א' תנן האשה כו' ואמאי כו':

ה **וא"צ.** שם כב"ק ה"ד אי דלא כו':

ו **ולכן.** כמו ערב בשעת מתן מעות דלא בעי קנין. רשב"א. ול"נ ראיה מב"ק ק"ב ב' דשליחותיה קעביד וכי בע"ה דמירו' וע"ל סי' קפ"ג ס"ד ואין כו' וע"ש:

ז **עבר.** גטין ך"ט א' ס"ה א' ב' כתובות צ"ח ב' צ"ט א' ב' מעביר כו'.

ח **בין בקרקע.** כתובות שם:

ט **בין במטלטלין.** קדושין מ"ב ב':

י **לפיכך אם.** מדאמרינן לתקוני כו':

יא **אפי' מכר כו'.** ב"מ ק"ח א' אין אונאה כו' ועתוס' דכתובות צ"ט ב' ד"ה ה"ג ואזיל לטעמיה דפי' אין אונאה אפי' מנה בדינר:

יב **מי כו' אם הוציא.** גטין ע"ג א':

יג **אבל אם לא.** כתובות ע"ט ב' פ' א':

יד **יש מי.** למד זה מב"ב קס"ט ב' ולא בטל המקח משום דמוכר יכול לטעון כו' וא"צ לחילוק הרמב"ם בס"ב כנ"ל:

טו **אם הטעה**. כתובות אע"ג דטעה. מ' דוקא טעה וערש"י שם ושם לתקוני כו':
(**ליקוט**) **אם כו'**. הרא"ש פי"א דכתובות בשם הר"י ול"ד למתני' דשם ע"ש (ע"כ):

טז **ודוקא**. נ"ד לתקוני כו':

יז **י"א דוקא**. כתובות שם וקדושין שם דבעוות השליח מכרו בטל לגמרי:

יח **ואפי' לא**. מדלא משמע שם שלא הודיעו שהוא שליח ול"ד להא דס"ב ועבה"ג:

יט **וי"א דוקא**. נגי' רש"י וכפי' תוס' וראש"ש שם וכמ"ש בס' דלמטה בד"א כו':

כ **בד"א**. כתי' ר"י שם. או כשמכר. כתי' ר"ת שם:

כא **אבל**. כנ"ל בס"ט:

כב **עשה כו'**. ע"ל סי' ר"ז ס"ח והוא לשון הרמב"ם

סימן קפג

א **במעות המשלח**. כ"כ הר"ן בשם ריש מתיבתא דלא תיקשי אהא דקדושין רפ"ג וכמש"ו בס"ב:

ב **והניח מעות חבירו**. כנ"ל וז"ש או מטלטלים דל"ת שהחילוק הוא בין כאן להא דס"א בין קרקע למטלטלין:

ג **קנאה כו' יכול**. ונאמן ע"ז דמסתמא קנאה לעצמו כמ"ש בקדושין כ"א ב' וס"ד ב' הב"ע דשויתיה שליח מ"ד כו':

ד **ודוקא כו'**. שם מ"ה ב' כתיב שארית כו' ומסתמא לקריבה וז"ש רש"י נ"א ב' שם ד"ה דשויתיה. לכל הבא כו':

ה **שליח כו' אע"פ כו'**. ב"א יו"ד א' אבל אמר לו כו' לפי שמעשה ידיו למשלח וע"ש רש"י ד"ה נכש. והוא ינכה כו' וזהו כמו זקפן במלוה:
(**ליקוט**) **שליח כו'**. ב"מ י' א' אבל א"ל כו' וע"כ כשהגביהו בשביל עצמו ואם בשביל בע"ה אף ברישא לבע"ה לפי המסקנא דקי"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חכירו וכן מדפריך רבא לר"נ מ' דלמ"ד קנה חבירו ניחא ושם כיון שמעשה ידיו לבע"ה הוי כמו מעותיו של בע"ה (ע"כ):

ו **מיהו אם**. שם א"ל כל כמה כו' כי הדר. ודוקא אמר כמ"ש בב"ק קי"ז הכא בפועל כו' ורשב"א הביא ראיה מב"ק ב':

ז **וי"א**. דל"ד להא דב"מ הנ"ל דשם כי הדר לא הוי מעשה ידיו של בע"ה אבל כאן מעותיו של המשלח וכנ"ל בס"א וס"ב:

ח **זבין לי**. והוא כאמר זכה לי כמ"ש למטה ולפיכך קנה ב"מ שם וא"ת משנתינו:

ט **ואע"פ שחזר**. ב"מ יו"ד ח'. וא"ת משנתינו כו' ולא תי' כעולא ש"מ דל"ס להא דעולה ועסי' רס"ח ס"ו ואין המגביה נאמן כו':

(**ליקוט**) **ואע"פ שחזר כו'**. כמ"ש ברי"ף ב"ק ת"ר שיירא כו' הכא בפועל כו' אמר מיהדר כו' אלמא דוקא אמר כל מה כו' אבל אינו נאמן לומר שכך כיוונתי. תה"א סי' פ"ז (ע"כ):

י **אע"ג דיהיב**. כנ"ל במציאה:

יא **אבל אם**. שם במתני' ואמר אני זכיתי זכה בה לתי' ראשון שתחלה קאמר ואע"ג דפליג ר"י היינו משום דלא אמר ושם כי הדר ביה כו' כנ"ל וב"ק שם:

יב **אפי' חזר**. כמו בין שכירות הפועל להגבהתו וכן במתני' קודם הגבהה:

יג **אי יהיב כו'**. הוא כי"א דס"ג וכמו מציאה:

יד **אבל כו' עד דמודע**. ב"ק ק"ב ב' וכי מי הודיעו כו' דשליחותיה קעביד כו'. מ' דאם הודיעו קנה לו ואע"ג דלא עביד שליחותיה והדר בו או שינה ושם לימא פליגא דבני מערבא כו' אי משום הא ל"ק כגון כו':

טו **בד"א כו' אבל**. ב"מ שם:

טז **ראובן כו' ושוב כו'**. וצ"ל שאמר קודם משיכה כנ"ל בס"ב וס"ד כיון שהיא סחורה ידועה וע"ל ס"ס רס"ט ובבה"ג שם ס"ק ע':

יז **ואפילו כו'**. ואינו קדושין שם כנ"ל:

יח **אבל אם**. כנ"ל ס"א וסבר כי"א דבפ"ג:

יט **ואין המשלח כו' ואפילו**. קדושין ז' א' הילך מנה והתקדשי כו' וכן לענין כו' וע"ל סי' ק"צ ס"ד ע"ש:

כ **וה"ה**. גמ' שם ורצה בזה דבין לסחורה כו' דלא כמ' מלשון הרמב"ם לעיל סי' קע"ו סי"א וע"ש:

כא **וכן אם**. כ"מ מגמ' שם דה"ה בכל שינוי:

כב **מיהו אם אמר**. לפי פירש"י שם ד"ה שיש כו' וכן פי' רב החי':

כג **שלח**. דהוי כמו מציאה:

כד **ודוקא**. ך"ו א' דשתיך טפי וע"ש בתוס' והג"א שם:

כה **ומי שהיה**. כפי' הרי"ף ובע"ה שם בדבר שיש לו קצבה וע"פ המדרש איכה את בפריטי ואנא ברגלי כו' וע"ש ובב"י:

(**ליקוט**) **ומי שהיה כו'**. כפי' הרי"ף ובע"ה דלהכי חולקין דמחמת מזל של שניהם ע"י מעותיו ושליחותו יחד וכ"כ תוס' ורא"ש וכן הכריחו מרדכי והג"א שם מדמדמי למתני

דשם ובירושלמי מפורש דמתני' מיירי שהוקיר המקח והביאו תוס' שם ע"ש צ"ח א' בד"ה אלמנה כו' ועיין בירושלמי פ"ו דדמאי ועהג"א (ע"כ):

כו **ראובן**. ב"ק קי"ו אדעתא דארי' כו':

כז **וה"ה**. כנ"ל:

כח **וכן מי שנתן**. כתובות צ"א ב' וטרפא בכמה כו':

כט **וכן אם נתן**. דהמעות ברשות המשלח כ"ז שלא נתן לעכו"ם דלא אמרו תן כזכי אלא אצל ישראל והוי כהולך מנה לפלוני ולא מצאו יחזור למשלח סוף פ"א דגטין:

סימן קפד

א **אעפ"י שהיתה כו' אע"פ שהיה בלב כו'**. כנ"ל בסי' קפג ס"א ואם ידוע כו':

ב **מיהו**. נ"ל דזהו למ' הראשונה דסי' הנ"ל ס"ג:

ג **ואם קנה קרקע**. ב"ק ק"ב ב' א"ר ששת ה"ק כו':

ד **במעות לוי**. שם מכלל דמקניא כו' אי משום הא כו' וכאן לא מיירי שהודיע ולכן דוקא במעות לוי דבמעותיו א"צ לאודועי דלא שייך דבני מערבא כמ"ש שם בגמ' למעלה ול"ד להא דלעיל סי' קפ"ג ס"ד ואין המשלח כו' דשם עשאו שליח וכמש"ל סי' ק"ץ ס"ד בהג"ה ט"ש וע"ל סי' קפ"ג ס"ד אבל כו' בשמא כו':

סימן קפה

א **הסרסור שליח**. כתובות ק' א' שליח כאלמנה. תוס' שם ד"ה רבא. וקשה לר"ת כו' ופי' הרמב"ם דשליח דשם מיירי בסרסור דיש לו הנאה בשליחותו ולוקח ומוכר כמו אלמנה:

ב **לפיכך כו' כיצד**. שם במתני' צ"ח א' אלמנה כו' וגמ' שם מ"ש שוה כו':

ג **מי ששלח**. כמו שומר אבידה משום פרוטה דרב יוסף שהנאה הוא אח"כ:

ד **אין שליח**. שם אלמנה ששם לעצמה כו' וכנ"ל דשליח כאלמנה:

ה **נתן חפץ**. ב"ב פ"ה א' ברשות ליקח כו' ומ' אפי' היו כבר ברשותו וע"ל סי' ר' ס"א וס"ב בהגה:

ו **אמר**. ב"ב קל"ח א':

ז **ראובן אומר**. כתובות צ"ח א' והלכתא כו' וע"ש תוס' ד"ה מוכרת ועוד אומר רבי דהך כו':

ח **נשבע**. ואם: או. כדין כפירה והודאה:

ט **ואם ידע**. ירושלמי שם הביאו תוס' ד"ה אלמנה. בירושלמי כו' וחילק בין ידע. כנ"ל בסי' קפ"ב ס"ב:

(**ליקוט**) **ואם ידע כו'**. דאם לא ידע המקח קיים כנ"ל סי' קפ"ב ס"ב ודין המוכר עם הסרסור אבל בידע אין המקח קיים כמש"ש ואם הי' ידוע שעבר על דבריו היה חוזר עכשיו זה טוען ודאי והלוקח אינו יודע ודמי למ"ש בב"ב למ"ד א"ל את לאו כו' וא"י להשביעו רק חרם והסרסור א"י להעיד שהוא כדברי הלוקח שאז היה תביעת המוכר על הסרסור כיון שהמקח קיים והיה צריך לישבע: וכל שיש לו עליו שבועה א"י להעיד כמ"ש בקדושין מ"ג ב' והשתא כו' ע"כ:

י **וי"א דאין**. ע"ש ס"ד יש כו' ועמ"ש שם:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. תליא בפלוגתא הנ"ל דסי' קפ"ב ס"ב וס"ד והוא הדין בעצמו דשם (ע"כ):

יא **כל סרסור**. מהירושלמי הנ"ל וכגון שידע כנ"ל ואע"ג שלא אמרו לה בכמה למכור טוענין אנו ליתומים שאין רוצין וכפי' תוס' הנ"ל דמשביעין אותה שלא זלזלה כו' ואע"ג דשמו לה כמ"ש הרא"ש שם:

יב **וי"א**. כמ"ש הרא"ש שם משום שהיו ב"ד הדיוטות שמא לא דקדקו כ"כ וע"ש:

יג **ראובן**. שפי' הר"מ טעמא דסרסור נוטל שכר אע"פ שלא שלחו והסרסור בא מעצמו כמו יורד לשדה חבירו ונטעה ואמרינן בב"מ ק"א א' אתמר היורד כו' ול"פ כאן כו' וכן בסרסור כיון שהוא עשוי למכור ושם דההוא כו' א"ל לא בעינא כו' א"ל גלית אדעתך כו':

יד **כל סרסור**. נדרים ל"א ב' וע"ל סי' קפ"ו ס"ב וי"א כו' ועבה"ג כאן ס"ק ס' וז"ש כל כו' ר"ל אפי' אינו ספסירא דהוא חייב באונס בהליכה וחזירה וע' ב"מ מ"ג ע"א:

טו **אפי' בשעת הליכה**. ר"ל אע"ג דעדין לא נהנה כיון דאי מתרמי ליה כו' כמ"ש אצן המפ' מעות כו'. כיון דאי כו' ב"מ מ"ג ע"א ע"ש:

(**ליקוט**) **אפי' בשעת כו'**. ר"ל לא מיבעיא שמכר דנהנה אלא אפי' בכה"ג והטעם כיון דמתרמיא כו' וכמ"ש בב"מ מ"ג א' א"ל בהא כו' ועבה"ג ס"ק ס' (ע"כ):

טז **ישבע הסרסור**. ב"מ ל"ד ב':

יז (**ליקוט**) **וישבע כמה כו'**. מתני' דשבועות מ"ג א' סלע הלויתני עליו שנים היה כו' ה' דינרים כו' ועבגמ' שם (ע"כ):

יח **הנותן כו' ואמר**. שם ל"ה א':

יט **ואם א"ל**. שם ג' א' דא"ל חנוני לבע"ה כו':

כ **סרסור שנתן**. דלא היה לו ליתן עד שיתן דמים כמ"ש בפסחים קי"ג א' פתח כיסך כו' וחייב הסרסור כמ"ש בכתובות פ"ה ח':

כא **וכ"ש**. פסחים שם כל אשראי כו' ע"ש:

(**ליקוט**) **סרסור כו'**. וכ"ש כו' כמ"ש בפ' המדיר סתמא דמילתא כו' תה"א סי' ר"ז (ע"כ):

כב **תלוי במנהג**. כמ"ש בריש פ"ז דב"מ:

כג **הדין עם הבעלים**. דשכירות כו'. שם ס"ה א' ק"י ב':

כד **ובמקום כו' אם חזרו כו'**. ב"ק קי"ו בעא מיניה כו' א"ל מי דמי התם כו':

כה **אא"כ התנו כו'**. ואז. קדושין ס"ג א' דבר עליה לשלטון כו' מקודשת

כו **מיד**. ובגמ' שם ובשכר לא כו' האי תנא כו' ולכ"ע חייב:

סימן קפו

א **אם נגנבו כו'**. שם תנ"ה כו' כנושא שכר וכן פי' הרמב"ן והרא"ש והר"ן:

ב **וי"א כו'**. תוס' שם ד"ה אתא כו':

ג (**ליקוט**) **אלא בגניבה כו'**. כמש"ל סי' קפ"ה ס"ז דש"ש לעולם הוא אפי' בהנאת שניהם וכמש"ש שמור לי ואשמור לך וכן השותפין וכיוצא (ע"כ):

ד **ואם קצב כו'**. כן מ' בנדרים ועבתוס' דב"מ שם דכל שהנאת שניהם אינו חייב באונסים וספסירא דנדרים אינו סרסור:

(**ליקוט**) **ואם קצב כו'**. כיון שהוא הנאת שניהם וכמ"ש בנדרים שם מתנ' כו' (ע"כ):

סימן קפז

א (**ליקוט**) **כל שליח כו'**. ממ"ש בב"מ פ"ג א' ההוא גברא דא"ל לחבריה כו' כמאן כאיסי כו' וכמש"ו בס"ב (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **ואם היה כו'**. כאיסי וכעובדא דשם ההוא גברא דקא מעבר כו' וכפי' ר"ח וש"פ דאל"כ מאי חידש איסי ומאי פריך רב יוסף בריה כמאן כאיסי (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **או דבר כו'**. כעובדא שניה הנ"ל וכמש"ו בס"ב (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **ממעות שהיו כו'**. משום סיפא דבדבר הנעלם ישבע דוקא בכה"ג דשבועת השומרים אינו כי אם לפטור ולא ליטול וכמ"ש ר"פ כל הנשבעין כל הנשבעין שבתורה כו' וכמ"ש ולקח בעליו כו'. וכן אף בשבועות דרבנן רק אותם שחשיב שם וע"ל סי' צ"ג סי"ג ולעולם אינו נוטל אלא בראיה (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **וכן הדין בטענת כו'**. הוא דברי איסי. וה"ה לשותפין שדין שומרין להן כמ"ש בב"ב מ"ב ב' השותפין ש"ש וז"ש וכ"ה בכל כו' (ע"כ):

ו **ודוקא כו' אפי' כו'**. ב"ב ק"ע א' א"ל אי לא אתי כו':

ז **נתן מעות כו'**. שהוא פשיעותא שהוא דבר דסליק אדעתא דאינשי ממ"ש בב"מ ס"ג ב' דא"ל חטי כו' ומדנקט היזק זה ש"מ שהוא מצוי יותר משאר:

סימן קפח

א **לדבר מהדברים**. שם:

ב **איש או אשה**. גטין ס"ב ב' קדושין נ"ב א':

ג **ואפי' אשת איש**. ערובין ע"ט ב"מ י"ב נדרים פ"ח גטין ס"ד ס"ה:

(**ליקוט**) **ואפי' אשת איש**. גטין ך"ג ב' במתני' אף הנשים כו' ויבמתה כו' (ע"כ):

ד **ואפי' עבד**. שם ושם וב"מ צ"ח ב' לא ע"י עבדו הא עבד של אחרים ש"ד ובגטין ך"ג אין העבד כו' הא במילתיה דאיתיה כשר ושם נראים דברים כו' ואם לחשך כו' וז"ש ושפחה וכן שם ושם:

ה **הואיל כו' וישנם כו'**. שם:

ו **אבל מי כו'**. שם ע"א במתני' וגמ':

ז **ולא עושים כו' וא' כו'**. ב"מ ע"א ב' וגטין ס"ה א' ושם וב"מ יו"ד י"א:

ח **לפיכך כו'**. ר"ל שלא שלח הבע"ה ביד התינוק לא הפונדיון ולא הצלוחית ולכן חייב החנוני על שניהם ומפ' כמ"ש רשב"ם בשם אית דמפרשי כו' ואע"ג דמתני' מיירי בצלוחית שמסרה לו הבע"ה כ' כאן בחנוני שמסר משום קושית הגמ' שם בשלמא כו' והתי' כגון שנטלה לא כ' כאן אלא במקומו בה' גזילה וע"ל סי' שנ"ט ס"ה:

ט **ונתן בידו כו'**. כפי' רשב"ם ותוס'

י **ואם פי' כו'**. שם ור"י סבר כו' אלמא דבהא מודי רבנן:

יא **בין מלוה**. ב"ק ק"ד ועתוס' שם ד"ה שליח וד"ה רבה:

יב **בין פקדון**. ב"ק שם וב"מ צ"ח ב':

יג **אפי' היה כו'**. כצ"ל ואם פירש כו':

יד **כל היכא כו'**. כנ"ל סי' קפ"ב ס"ב ועמ"ש שם:

טו **מי כו'**. עמש"ל סי' קע"ו סמ"ח ובב"ק קט"ו ב' ואם אמר לו אני כו' דוקא שאמר ואתה נותן כו':

טז **או שהעלילו כו'**. ירושלמי וע"ל סי' קכ"ח ס"ב וסי' קע"ו שם:

סימן קפט

א **אין המקח כו'**. כ"מ מ"ח א' והנושא ונותן כו':

ב **שהאומר כו'**. שם מ"ז א' הרי שהיה תופס כו'. ובב"ב פ"ה פ"ו משך חמריו ופעליו כו' ובע"ז ע"א ע"ב ע"ש:

ג **אפי' היה כו'**. מדס"ד בקדושין ס"ה ב' דלא מקיימא מילתא אלא בסהדי ואפ"ה בעי קנין:

ד **אין שום אחד כו'**. במתני' רפ"ד דב"מ ושם בהרבה מקומות וכן בקרקע בפ"א דקדושין כ"ו א' כי הא כו':

ה **ואפי' מחל כו'**. דאין אדם מסתלק ממה שתחת ידו אלא בא' מדרכי ההקנא' כמ"ש האומר לחבירו דין ודברים כו' ואמרינן מקבל מתנה שאמר אי אפשי בה כו' ואמרינן הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר כו' וכן במכירה ואמרינן שם באותיות נקנית במסירה קמיפלגי ואפי' במשכון באתרא דלא מסלקי ואמר מסליקנא צריך למיקנא מיניה:

סימן קצ

א **ובקנין סודר**. שם ג' א' י"ג א' כ"ב אלא לתנא ברא כו':

ב **וכדין המקח כו'**. ב"ק ע"ט ב"מ צ"ט ב':

ג **שוה פרוטה**. קדושין י"ג א':

ד **ואין כו'**. כנ"ל בסי' שקדם:

ה (**ליקוט**) **האומר כו'**. הרי"ף ורא"ש השמיטו לגמרי וצ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) עמש"ל דרי"ף השמיט מ"ש וכן לענין ממונא דס"ל דאתי' דאדם חשוב אמרה ואע"ג דבב"מ שם איתמר דוקא ללוי וגם באדם שאינו חשוב כבר תי' הר"ן שם בקדושין דאף באדם שא"ח חשיב הנאה ללוי אלא שאינו ש"פ וחליפין א"צ ש"פ ולרב אף באדם חשוב אינו כלום כיון דע"מ להחזיר הוא אין הנותן מתחשב בזה (ע"כ):

(**ליקוט**) **ס"ג י"א כו'**. והרי"ף השמיט דרבא לגמרי ונראה של"ג וצריכא שם דאין לו שחר דלמעלה אמר ג"כ במכר לא קנה באשה כו' וכן שם ה' ב' קא' וכן בגירושין ול"ק וצריכא והרבה כיוצא ומפ' איתמר נמי משמיה לענין ממונא היינו ההיא דרבא בב"מ מ"ז א' א"ל ר"ה מדסקרתא כו' ואתירוץ דמר זוטרא קאי והוא נכון (ע"כ):

ו **י"א כו'**. כל הג' סעי' השמיטן הרמב"ם ולכך כ' בלשון ו"א וטעמו שסובר מ"ש וכן לענין ממונא לא קאי אלא אדין ראשון מדין ערב וכ"ש לממונא אבל ב' הבבות האחרות עדין עבד אין ענין אלא לאשה דאתקש קניינם אהדדי שם ט"ז א' וכן שם י"ב א' לב"ש וכן שם ד' ב' היה רוצה ללמוד קידושי כסף אבל דין הרביעי הל"ל אלא שלפי' שרבא לא

אמר אדין הרביעי שהרי מספקא ליה ואין דרכו לכתוב מה שלא הוזכר בגמ' בפירוש וערש"י שם ד"ה וכן כו' וער"ן שם והרי"ף והרא"ש השיטו מש"ש וכן לענין ממונא:

(**ליקוט**) **י"א כו'**. עמ"ש בשם הר"ן בפי' דברי הרמב"ם אבל מ"מ כ' הר"נ שאינו מחוור וצ"ע ועוד ק' דהא גמ' ערוכה היא בב"ק כ"ב ב' מכלל דמיקני כו' אי משום הא ל"ק כו' (ע"כ):

ז **והוא כו'**. בב"ק ק"ב ב' לא מ' כן שאמרו שם לימא פליגא כו' הא ל"ק כו' וכ"ש לדידן דלא ס"ל כבני מערבא דאף להודיעו א"צ וכ"כ בכה"ג וכ"ב הרשב"א אכן הטור ס"ל דלדידן צ"ל דשליחותיה קעביד אף בחיטין ושעורין כמש"ש בחטין וחטין ולא בטל שליחותיה אלא בפחת וע"ל ס"ס קפ"ד בהג"ה. אבל בדין א' ד' א"צ שיאמר שדך אף שבאשה צריך שלא יהא אמרה היא משא"כ כאן:

ח (**ליקוט**) **שהמוכר נהנה כו'**. ערש"י שם ד"ה באדם חשוו' שאינו רגיל כו' וכ"כ הר"ן שם (ע"כ):

ט **ראובן כו'**. ממ"ש בכתובות ק"י א' זה היה פקח כו' אלמא שא"י אלא למשכנו ואמרינן שם כי פליגי כו' ולכאורה האי מסירת מודעא מאי עבידתיה ול"ל לרבנן למימר חברך חברא כו' הלא אמרו זה היה פקח כו' אלא שלא היה לו להפסיד שדהו ולמכור שעכשיו א"י ליטלו אלא בתורת משכון א"ל יפרע וה"ל למסור מודעא והיה המקח בטל ואח"כ היה המעות בחובו אלמא דבלא"ה לא היה יכול ליקח המעות בחובו אם היה פורע לו חובו ובע"כ השדה קנוי לו והא דקאמר שם באתרא כו' דכ"ע כו' משום דשם לא קנה בכסף עדיין והיה יכול לעכבו כמ"ש בס"ז ועבמרדכי והג"א שם:

י **וכן אם כו'**. דהא סתמא קאמר ואם פריש כו':

יא **אם אמר לו קנה כו'**. ב"מ ע"ח א' שבאתה חבילה לידו ומ' מתוס' שם ד"ה כגון בתורת משכון ועתוס' דקדושין שם ד"ה מנה כו' ותימא כו' ועוד כו' וכשרגילין כו':

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. כדעת תוס' והרא"ש שם ולא כר' חיים כהן ועמ"ש בא"ה סי' ך"ט ס"ו בהג"ה (ע"כ):

יב **המוכר כו'**. כל מ"ש ש"ע בב' סעי' אלו הוא לשון הרמב"ם:

(**ליקוט**) **המוכר כו' לא קנה כו'**. לשון הרמב"ם ור"ל אף נגד מעותיו וכ"ד הרא"ש וטור אלא שהרא"ש והטור כ' שנגד מעותיו לא נתבטל עד שעת חזרה של א' מהן ולכן יד שכנגדו על העליונה אבל לדעת הרמב"ם תיכף נתבטל כל המקח אף בלא חזרה ולמד ממש"ש דא"ר האי מאן כו' לא קני מ' לגמרי ושם זוזא כזוזי דמי ולא קנה אבל במלחמות תי' דמ"ש האי מאן כו' מיירי בלא נתן כלל מעות ומ"ש זוזא כו' שם בדבר שא"י לחלק

כמ"ש בסי"ז ודעת הר"נ ונ"י ורמב"ן ורשב"א דנגד מעותיו קני לגמרי שא"י לחזור כלל ופי' דידו על העליונה ר"ל או שיכול לקיים המקח בע"כ או שיכולין לחזור ג"כ כמו בכל מכירה שחוזר בו שכנגדו ולא אתי לאשמעינן אלא סיפא ומהיכן מגביהו כו' ועב"ח ודו"פ ונ"מ דלהרמב"ם ורא"ש כשחוזר נתבטל המקח נותן קרקע כשער של עכשיו ולהר"נ ורשב"א קרקע נותן כשער שפסקו ועוד דלהרמב"ם ורא"ש קאי מהיכן מגביהו מהעדית אקרקע ולהר"נ ורשב"א אמעות (ע"כ):

יג **אע"פ שכתב כו'**. דהא שם בשטר הוא ואעפ"כ עד שיזקוף במלוה וה"ה לחזקה וכן קנין ומשיכה ועתוס' שם ד"ה עייל כו' ועוד מדלא משכחת קנה אלא שיזקוף ל"ל כולי האי יקנה או יחזיק ועוד דאמרינן שם דאמר רבא האי מאי דמזבין כו' וכ' הרמב"ן מדל"ק ונתן לו ערבון ועייל ונפיק כו' ש"מ דלא איירי בהכי ועוד דאומר לא קני מ' לגמרי ואנו בערבון שכנגדו קני וידו על העליונה אלא בשמשך במטלטלין והחזיק בקרקעות איירי דא"א לומר בשטר דאינו קונה עד שיתן דמים וע' במלחמות ובר"ן ובנ"י:

יד **ונותן כו'**. כרנב"י שם:

(**ליקוט**) **ונותן לו כו'**. לשון הרמב"ם ונרנב"י אבל הרא"ש וטור ונ"י פ' כרב אחא ורז"ה פי' דשניהם הלכתא הוא דקרקע מבה ומעות מנכסיו אבל לפי' הר"נ דלא קאי אקרקע ליתא לפי' (ע"כ):

טו **ונותן כו' של עכשיו**. כ"כ הר"ן כפי פירושו מ"ש שם ומהיכן מגביהו קאי אמעות שאז שניהם חוזרים במקח ואין לו מעות וגובה בתורת חוב אבל בקרקע לעולם גובה מזיבורית שבע"כ נתקיים המקח ואז הוי כדין מוכר חצי שדהו בספ"ז דב"ב ונוטל לעולם כשער שפסקו אבל באומר תן לי מעותי או הילך מעותיך ה"ל חוזרים ג"כ נוטל כשער של עכשיו כמו חיוב שהרי המקח נתבטל וכ"כ במלחמות ודייק ג"כ בלשון רש"י שם ד"ה מהיכן מגבה לו חובו ר"ל באומר ת"ל מעות אבל הרמב"ם שכ' ונותן לו כו' אקרקע ע"כ ס"ל דלעולם בין בקרקע בין במעות נתבטל המקח מעיקרו כיון דנפיק ועייל אזוזי וכ"מ מדברי הרא"ש שם ולפ"ז לעולם נוטל כשער של עכשיו וז"ש המ"מ בשם הרמב"ן דבין ברישא בין בסיפא נוטל כשער של עכשיו היינו על מ"ש ומהיכן מגביהו להרמב"ן אמעות ולהרמב"ם בין בקרקע בין במעות ולשון המ"מ אטעיתיה לסמ"ע כאן ובמלחמות כ' להדיא כדברי הר"ן ודברי רמ"א הם שלא בדקדוק דלד"ה אין חילוק בין רישא ובין סיפא לרמב"ם לעולם כשל עכשיו ולהרמב"ן וכל הפוסקים במעות כשל עכשיו ובקרקע כשער שפסקו ובזיבורי':

טז **וכן אם כו'**. שם:

יז **וכ"ז כו' אפי' כו'**. שם:

יח **אא"כ פירש כו'**. תוס' שם מ"ח ב' ד"ה בזמן שפי' ערבוני יקון בסתמא אבל אם פירש לא גרע מנתן בתורת פרעון ודינו כמו בנתן בפרעון אם עייל ונפיק אזוזי או לא כנ"ל:

יט **ושניהם כו'**. ר"ל בערבון סתם אין חילוק בין עייל ונפיק או לא דכנגד המותר שניהם יכולין לחזור ונגד המעות א"י לחזור כלל וכמ"ש שם מלמדין אותו כו' אלמא בכה"ג אפי' עייל ונפיק קנה הכל וה"ה בערבוני יקון נגד מעותיו וז"ש ולא קנה רק כו' דכל שהמקח קיים נוטל כחוש הנ"ל מהא דב"ב:

כ **מכר שדהו כו'**. עתוס' שם ד"ה תתרגם כו' כדאמרינן כו':

כא **אע"פ כו'**. כנ"ל ס"י:

כב **מי שמכר כו'**. ערש"י שם ד"ה מפני רעתה כו':

כג **לקח כו'**. גי' הרמב"ם זבין שוה מאה במאתן וקא עייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר כו'. מ"מ כ"מ:

כד **ולפיכך כו'**. ככל ספיקא דדינא:

כה **בקש כו' ואם תפס כו'**. הטור נמשך אחר לשון הרמב"ם אבל הרא"ש פ' בכל ספיקא דדינא לא מהני תפיסה וכ"כ הטור וכן הוא סותר הטור בכמה מקומות אף שהאחרונים נדחקו מאד ועם כל הדחוקים אינו מיושב:

כו **הא דאמרינן כו' ואפי' אם כו'**. עד לא משכח רשב"ג תקנה אלא שיזקוף ולא אמר שיקבע לו זמן:

(**ליקוט**) **ואפי' כו'**. ר"ן בפ"ק דקדושין שם וכמש"ש (ע"כ):

כז **יש כו' שני פעמים**. כן מ' ל' עייל ונפיק נפיק ועייל וכ"ה ברמב"ם אלא דרך הגמ' כ"ה כמו לעולם יכנס אדם ומטפס ועולה מטפס ויורד כהרף עין זה נכנס וזה יוצא תיחוד ותפתח וערא"ש פ"ג דב"ב סי' כ"ט וה"ל למימר ותפתח ותיחוד אלא אורחא דגררא לאשתעויי כו':

(**ליקוט**) **יש כו'**. וכ"כ הרא"ש שם (ע"כ):

כח **לא שנא כו'**. דהטעם הוא דאדעתא דהכי כו':

כט **ודוקא כו'**. כיון שנקנה המקח מיד אח"כ א"י לבטל:

ל **וכי עייל כו'**. דהמקח מתבטל תיכף כמ"ש רבא שם לא קני:

לא **ואי כו' ומקמי כו' דכל כו'**. שאין נקרא לך ושוב אלא לאחר זמנו כמ"ש שם ק"י ב':

לב **וכן כו'**. כמש"ל ס"ז בד"א כו' והוי כמו שטר בלא מעות כלל שיכול לחזור בכולו ואפי' לא עייל ונפיק וכמש"ל סי' קצ"א ס"ב וז"ש בגמ' ושם עד שיתן דמים ר"ל כל הדמים ואע"ג דמקצת דמים קונה הכל בלא עייל ונפיק וכן בערבוני יקון נגד מעותיו במקום

שקונה במעות שנתן לשם קנין אבל בכה"ג המעות אינו קונה אלא השטר נגד המעות והשטר נכתב על כולו וכמו שבטל השטר נגד השאר בטל כולו:

(**ליקוט**) **וכן הא דאמרינן כו'**. הר"נ וכשיטתו שפי' דכנגדו קונה וכן לפי' הרא"ש י"ל דוקא בכה"ג שבגרמת החזרה נתבטל המקח כמ"ש ברא"ש משא"כ בשטר וכמו שחילק הרא"ש בין שדה למטלטלין שא"י לחלק במ"ש בסי"ז אבל לדעת הרמב"ם לעולם נתבטל המקח כנ"ל (ע"כ):

לג **מיהו אם כו'**. כנ"ל ס"ח דקונה אז בכסף לבד:

לד (**ליקוט**) **אלא שבזה כו'**. ר"ל ששדה לעולם ראוי ליחלק לכן ידו על העליונה משא"כ במטלטלין בדבר שא"י לחלק דלא קנה כלום ואין ידו על העליונה והן דברי הרא"ש שם בזמן שהמוכר כו' ובזמן כו' והא דאמר גבי חמרא שהמקח כו' ר"ל דאמר לא קני מ' לגמרי ואין ידו על העליונה היינו כו' וכ"כ המ"מ וכ"כ במלחמות ב' הראב"ד וכ' הטור אבל הרמב"ם לא חילק שהרמב"ם כ' וכן הדין במטלטלין כו' וידו על העליונה כו' והרמב"ם אזיל לשיטתו שגם בשדה ס"ל דלא קנה לגמרי כנ"ל ואפ"ה ידו על העליונה ועמש"ל דמכאן למד דלא קנה לגמרי (ע"כ):

לה **אם הוא כו'**. מהא דרבא שם דאמר לא קני ומ' דלא קנה כלל דאף שותפין מעלין זא"ז בגוד או אגוד אף שהיו שותפים מדעתם כ"ש בכה"ג שע"ד כן לא לקח או מכר שיהיו שותפים וכ' במלחמות וז"ש יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה כה"ג מאי כו' וקמיבעיא ליה אם קנה נגד מעותיו דומיא דשדה א"ד שאני הכא דלית' בה דין חלוקה ופשוט דלא קנה כלל וסגי' הרי"ף דל"ג זוזא כזוזי כו' וצריך והאמר רבא דקנה לגמרי וקס"ד בכה"ג משום דלית בה דין חלוקה וכמו שא"י לחזור נגד מה שנתן א"י לחזור בכולה ומשני במוכר כו' וכ' שם ודמיא למ"ש בירושלמי דפ' הזהב הלכה ב' חד ב"נ יהב דינרין למטכסא חזר ביה אתא עובדא קמי ר' חייא בר יוסף ור' יוחנן ר' חייא בר יוסף אמר או יתן לו שדי ערבונו או ימסור אותו למי שפרע ור' יוחנן אמר או יתן לו כל מקחו או ימסור אותו למי שפרע ר' אילא אמר ערבון הוה ואזלי לשיטתייהו כמ"ש בפ' הזהב בגמ' ר' זירא אמר מקצת דמים נתן לו מודה ר"ת בר יוסף במקח שאין דרכו לקנות חציין כגון פרה וטלית וה"ה כאן להיפך הואיל ולא אפשר שיקנה המותר הואיל ועייל ונפיק לא קנה הכל:

לו **מיהו אם כו'**. כיון שנשתתפו דהא אפי' לא עייל ונפיק לא קנה רק כנגד מעותיו כנ"ל ס"י בהג"ה ואפי' עייל ונפיק קני נגד מעותיו לגמרי כמ"ש שם:

לז **נקנה המקח ומחזיר כו'**. כמ"ש שם ואלא הא דאר"א כו' ושם ח' א' אר"א התקדשי כו' מ"ט כיון דא"ל כו' ושם ס' א' במתני' האומר לאשה כו' ע"מ שאתן לך מכאן כו' אלמא

ברישא אפילו לאחר כמה שנים ובגמ' שם איתמר רב הונא אמר והוא כו' ושם ב' א"ל רב יהודה הא מני כו':

לח **מי שהעלילו כו' כשנתבטלה כו'**. כמ"ש בכתובות ע"ט א' וב"ב קנ"א א' וכ' כשנתבטלה אבל קודם לכן אוכל הפירות כמ"ש הרא"ש בכתובות שם הלכך הפירות יאכל מקבל המתנה כו' ועוד אומדנא דמוכח כו' לפי כו':

לט **אפילו כו' ה"ל כו'**. כמ"ש בב"מ י"ז א' אימת אילימא כו' תיפוק ליה ושם ע"ב א' מדמינן שטר מוקדם לשטר שיש בו רבית וכ' תוס' שם ד"ה שטר בשם תוספתא דשטר של רבית הבא יקרעוהו וז"ש שמוחל בכתובות שם מורה הוראה אני אם כו':

סימן קצא

א **או על העלה**. ר"ל אע"ג שאינו שוה כלום כמ"ש ברמב"ם שם וכמ"ש בקדושין שם ועבפ"ב דגטין כ' א' א"ר אשי אף אנן נמי כו':

ב **כיון שהגיע כו'**. הלא"ה לא כמ"ש בב"מ י"ח א' במתני' וכן שטרי מקח וממכר בתוספתא שם:

ג **אע"פ שאין כו'**. כמש"ל סי' קפ"ט ע"ש:

ד **בד"א כו'**. דרב אשי אוקימתא אחריתא הוא ול"פ על רב המנונא דהא הסוגיא בפ' האומנין כרב המנונא דמפני רעתה דעתו להקנות מיד ועכ"מ. והמ"מ כ' שרב אשי מפ' דבריו של רב המנונא ע"ש וכ"מ בדברי ר"ה שי"ג שכ' הדרך הב' שיקנה שטר לבד במוכר שדהו מפני רעתה כר"נ כו' ואסקינן במוכר שדהו מפני רעתה ואר"א במתנה כו':

ה **שטרי דידן כו'**. ר"ל אע"ג שאין כתוב בהן מכירה ונתינה אלא מכרתי ונתתי לשון קנין הם ואינן שטר ראיה בעלמא וכמ"ש בגטין רב ב' ת"ר האומר נתתי כו' וכולן בשטר וע"כ משום קנין דאי משום הודאה ל"ל בשטר וכן בקרא כסף השדה נתתי כו':

ו **ואם כתב לו כו'**. דלא כרשב"א הביאו הב"י כאן והג"ה רפ"א דמכירה דאף בשטר ראיה קנה וראייתם ממ"ש בפ"ג דב"ב נ"א דל זוזי מהכא כו' ודלמא בשטר ראיה ואינו מוכרח דהל"ל במקום שאין כותבין שטר אלא צ"ל כמ"ש תוס' דבמקום שכותבין שטר היו וא"כ י"ל דשטרי דידהו נמי שטרי קנין היו:

ז **קנה כו'**. ממ"ש בכתובות קי א' באתרא דיהבי כו' ואם איתא הל"ל לא נתן לי המעות מקודם. ובב"ב ו' א' ת"ש מד"א ולמעלה כו' אמאי לא ושם הוא כמקח. ושם קנד ב' שמכרתי לך ולא כו' ואם מקויים לד"ה אינו נאמן ומ' לכאורה אף במקום שכותבין תחלה וכ"כ הרשב"א יש לדחות:

ח **מכר לו כו'**. כמ"ש בגטין ע"ד א' וקדושין ס' ב' מתבי ה"ז גיטיך ע"מ כו' א"ל ר"י ה"מ רבי הוא כו':

(**ליקוט**) **מכר לו כו'**. עתוס' דב"מ ט"ז א' ד"ה קנויה כו' (ע"כ):

ט **או במעות**. כל הפוסקים לא כ' כן וכמ"ש בקדושין שם נט א' וכן האומר כו' לא בא כו' והתם בדלא אמר מעכשיו ועסע"ע:

י **וה"ה לקנין כו'**. שכולם דומין לשטר ול"ד לכסף דשם צריך להחזיר הכסף וכמ"ש תוס' וכמ"ש במשיכה בכתובות פ"ב א' ובקנין סודר בספ"ה דנדרים מח ב' ועוד סודרא כו' וכ"פ שם הרא"ש וז"ש ביבמות צג א' שדה זו כו' קנויה מעכשיו ואע"ג דס"ל דשב"ל קנה אעפ"כ צריך מעכשיו משום דסתם קנין שדה הוא בק"ס או בשטר וחזקה דכסף אינו קונה במקום שכותבין ועתוס' שם ומדסתמו הפוסקים צ"ל דלענין קנין מודי רב ור"י לשמואל:

סימן קצב

א **כיצד מכר כו'**. עבה"ג וכן שם מכר לו עשר שדות כו' וכן בב"ב שם ומה מכר כו' ובפ"ה דב"ק ושאר מקומות:

ב **והועיל**. שם נתן צרור והועיל כו' ושם ה"ד אילימא דמעיקרא כו':

ג **בד"א כו'**. כשמוחל דה' כוותיה וכ"ש דלרב מספקא ליה:

ד **ויש מי כו'**. כ"כ הרא"ש בגטין שם וכו' וכמ"ש בס"א דמעשה המועיל בעינן:

ה **וה"ה אם כו'**. דרשב"ם פי' נעל שעשה מנעול לדלת אף שלא נעל אבל נעל במפתח לא הוי חזקה דמבריח ארי מנכסי חבירו הוא כמ"ש שם וכמ"ש בס"ו והקשו תוס' ורא"ש וכל המפרשים עליו מההיא דגטין הנ"ל והקשו בתוס' והרא"ש ממ"ש בב"ב שם הבונה פלטרין כו' וע"כ בנעל ג"כ דהעמיד דלתות לבד לא קנה כמו בנין הפלטרין דליבני בעלמא הוא דאפיך ול"ל להעמדת דלתות ותי' תוס' בב"ק שם והרא"ש בב"ב שם דאורחא דמילתא נקט שאותו שמעמיד דלתות הוא הנועל ואילו העמיד הראשון היה נועל ג"כ וקנה ואח"כ כ' הרא"ש ומתוך פי רשב"ם מ' שתיקון מנעול לחוד קנה וה"ה בהעמדת דלתות לחוד בלא נעילה וכ' הטור סברת רשב"ם כאן בשם הרא"ש דסובר דבזה הסכים הרא"ש לרשב"ם הואיל וכ' סברתו באחרונה וז"ש וה"ה כו' והשמיט הש"ע והג"ה דעת תוס' ורא"ש וכל הפוסקים דנעילת דלת לחוד בלא פתיחה מהני. ולקמן סי' ער"ה כ' כס' התוס' דהעמדת דלתות לא קנה שכ' הבונה כו' וכגון שעשה השני הדלת ונעלה וה"ה אם עשה הראשון גם הדלתות ולא נעל ובא השני ונעל קנה וכ"כ שם סכ"א בהג"ה והוא סותר

למ"ש כאן אף שסמ"ע וב"ח חלקו בין כאן לנכסי הגר דבריהם צע"ג הא התוס' ורא"ש הקשו מנכסי הגר אכאן וכבר הקשה ט"ז עליהם וכן דברי ההג"ה שם עצמן הם שלא בדקדוק שכ' דבריו על דברי רמב"ם וש"ע דה"ה כו' ולרמב"ם וש"ע שם א"צ לנעל דשם ס"ל דבהעמדת דלתות לבד קנה כשיטת הרמב"ם דכל שאמרו שם בגמ' להדיא בנכסי הגר דוקא בנכסי הגר וכמ"ש הרמב"ם וש"ע שם סי"ג יש דברים רבים כו' ופורט והולך. נמצא בהעמדת דלתות ג' שיטות הרמב"ם והרא"ש והרשב"ם. וכן בנעילה דלהפוסקים נעילה לבד ולהרמב"ם נעילה ופתיחה וכ"כ תוס' בע"ז ע"א א' ד"ה רב אשי והרוצה לחוש כו' ע"ש:

(**ליקוט**) **וה"ה כו'**. דעת רשב"ם דעמידת דלתות או עשיית מנעול לדלת או מסירת מפתח הוא חזקה אבל נעילת דלת במנעול לא הוי חזקה שמפ' נעל עשה מנעול לדלת ועמידת דלתות ג"כ חזקה ממש"ש נג ב' הבונה פלטרין כו' ומסירת מפתח מפ"ק דפסחים ונעילת דלת לא קנה כמש"ש נ"ג א' האי מבריח כו' וערשב"ם נג א' ד"ה והשתא קמעיילי כו' ושם נז א' ד"ה בנכסי חבירו נמי קנה כו' אבל תוס' נג א' ד"ה נעל כו' ופ"ה דב"ק והרא"ש שם ושם חלקו עליו וכ' להיפך דנעילה קנה ועשית דלת ומנעול ומסירת מפתח לא קנה ע"ש ושם בארוכה (ע"כ):

ו **והשלימו לעשרה**. רמב"ם וכלשון הגמ' שם:

ז **וי"א כו'**. רשב"ם שם וע"ש ובירושלמי שם רב אמר בפוחת מעשרה או מוסיף על עשרה שמואל אמר אפי' פרץ מקום שאינו ראוי לפרוץ וגדר מקום שאינו ראוי לגדור ה"ז חזקה:

ח **המוכר כו'**. ע"ל סי' רכו ס"ה ומ"ש שם ואם נשתמש בה כו' ואפי' כו' אף שלא קנה בא' משאר הקניות א"י לחזור וה"ק בגמ' עד שלא החזיק בה אף שקנה השדה יכול לחזור בה דשאר הקניות חוץ מחזקה יכול לחזור בה ולכן קאמר חזקה דוקא אבל מכי קנה הקרקע בקנין חזקה א"י לחזור וא"צ לקניה אחרת ואמר ומאימת הוי חזקה אע"ג דקנין חזקה ידוע מ"מ לענין דאין יכול לחזור לא כל הקניינים קונים כנ"ל ואמר משישתמש בה אפי' דייש כו' אלמא דקרי לה חזקה וקנה בה ועכ"מ בפ"א:

ט **אם היה כו'**. כגי' הרי"ף ורמב"ם ורא"ש:

י **היתה כו'**. שמפרש שם אלא מעתה כו' לענין קנית הקרקע ה"נ באוקמי כו' לענין חזקת ג"ש ובלא"ה ס"ל להרמב"ם כל שקונה בחזקת ג"ש קונה בקנין הקרקע ועס"י:

יא **הציע כו'**. הרמב"ם וטור השמיטו דס"ל דוקא לענין נכסי הגר איתמר וכ"כ בסי' ער"ה סי"ג יש דברים רבים כו' ופורט והולך וכ' המציע מצעות כו' אבל כאן כ' בב"י דכ"ש הוא מנכסי הגר כיון דאינא דעת אחרת מקנה ואין דבריו מוכרחים:

יב **ושכב כו'**. תוס' והרא"ש וכ"כ בסי' ער"ה שם בהג"ה אבל הרמב"ם וש"ע שם כ' דאפי' לא שכב ולדבריו אינו ענין לשלחן ע"ש:

יג **ולא עוד כו'**. ירושלמי רפ"ג דב"ב המוכר בית לחבירו כיון שצבר לתוכו פירות קנה א"ר שמואל בר רב יצחק ובלבד פירות שראויין ליצבור:

יד **המוכר שדה כו'**. שם נז א' כל שאילו בנכסי הגר כו' והרי ניר כו' וכפי' רשב"ם שם דל"ד נכסי הגר ה"ה לקנין שדה אלמא דניר קונה השדה וכ"ש זריעה ואסיפה מהאילן וכיו"ב וכמ"ש הרמב"ן דניר אינו עולה אף מן החשבון אבל שאר מלאכות עולה בחשבון וכמש"ל סי' קמא לדעת הרמב"ן ע"ש ועבירושלמי שם הל' ג' רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות לא מודי רב במנכש ומעדר מודה רב במנכש ומעדר מהו דאמר רב עיקר חזקה הכנסת פירות שאם ראוהו חורש וקוצר ומעמר ודש ובורר ולא ראוהו מכניס פירות אינה חזקה ואסיפת פירות שאמר הרמב"ם אינו אכילת פירות שאמרו שם שאינה חזקה בנכסי הגר וה"ה בקנין השדה אלא אסיפתם מן האילן שהוא כעין קוצר שהוא מלאכה בקרקע ובאילן וסובר הרמב"ם דלא יצא מן הכלל אלא מ"ש שם אכילת פירות אבל כל שקנה בחזקת ג"ש ה"ה לקנין וז"ש. וכן אם אסף כו'. וכ"כ ר"ה גאון ואי דלי כו':

טו **ויש חולקין כו'**. ר"ל על כל הד' סעיפים הנ"ל מס"ח ואילך והירושלמי הנ"ל כיין שצבר לתוכו פירות כו' הוא לענין שא"צ לומר לך חזק וקני דכן תני התם מפתח ומשכוכית כו' וע' בראב"ד ובד"מ וס"ל לראב"ד דלאו כללא הוא כמ"ש בגמ' וכשאמרו והרי אכילת פירות כו' ה"ה לכל דכוותא דחד טעמא להו שאין מועילים לקרקע:

טז **היה גבשושית בשדה**. צ"ל בבית ומשום בונה כמ"ש בספ"ח דשבת וכמו גדר ודכוותיה אבל בשדה אינו אלא משום חורש ודוקא בשדה העומד לחרישה כמש"ו:

יז **הר גבוה כו'**. כן רב האי גאון ע"ש:

יח **לפיכך כו'**. עתוס' שם ד"ה בד"א כו' ואומר הר"ח כו':

יט **ויש חולקין במתנה**. הרא"ש בפ"ג דב"ב סי' ס' כיון שאין נותן דמים וס"ל שם כתי' השני:

(**ליקוט**) **וי"ח במתנה**. תוס' דב"ב נג ב' אותה כו' ורא"ש שם והג"א וטור בשם הרא"ש. הרא"ש לשיטתו שהעתיק בקדושין שם ב' הרי"ף מילתא דרבא ל"ש אלא כו' מילתיה

עשר שדות כו' וכ"ה גי' הרמב"ם וע"ל סי' ב' שם ס"ק ב' אבל לפי' גי' שלנו דקאי אמטלטלין והרי דמטלטלין אף במתנה אלמא מתנה כמכר (ע"כ):

כ **וה"ה כו'**. עסמ"ע וכמ"ש בגמ' מי דמי כו' הכא כו' וערש"י שם ד"ה סדנא כו':

כא **וכן בשכירות כו'**. תוספתא פ"ב דב"ב והביאה שם הרא"ש בפ"ג סי' ס' ע"ש לקח ממנו עשר שדות כיון שהחזיק בא' מהן החזיק בכולן שכר ממנו עשר שדות כיון שהחזיק בא' מהן החזיק בכולן לקח מקצתן ושכר מקצתן והחזיק בין בלקיחה בין בשכירה ה"ז חזקה:

כב **ובשכירות כו'**. צ"ע לדעת הרא"ש שדוקא דמים מקודם צריך ליתן ואף במתנה לא קנה מאי עדיפא דשכירות וכן בטיר כ' ונתן מעות ואף שדחק הב"י דקאי אמכר לא מ' כן דקאמר שם בין בשל שכירות ונתן המעות כו' וגם אין הס' נוטה לזו:

כג **היו מקצת כו'**. תוספתא הנ"ל:

כד **חזקה כו' ואפי'**. הרא"ש והר"ן בקדושין שם חמ"ש שם בד"א שנתן כו' ודוקא בעשר שדות אבל בשדה א' א"צ וע"כ במקום שכותבין השטר דאל"כ ל"ל החזקה ודלא כבע"ה שכ' דחזקה לחוד לא קניא וראייתו ממ"ש בפ' האומנין רשבג"א מלמדין כו' ואם איתא ליקני בחזקה או בקנין אלא דבמקום השטר אין מועילין ולא היא משום דכל היכי דעייל ונפיק כו' אינו קנין כמש"ל סי' ק"צ וז"ש כל היכי כו':

כה **מיהו כו'**. כמ"ש בקדושין ואם פריש כו' ה"ה להיפך:

סימן קצג

א **כל המחובר כו'**. שבועות מג אליבא דכ"ע כמ"ש שם מכלל כו':

ב **ונקנה כו' אפי' כו'**. ערשב"ם בב"ב פז א' ד"ה לך ויפה כו':

ג **אבל אם א"צ כו'**. כר"מ שם וכמ"ש הרמב"ם שם בפי' דלא קי"ל כרבנן אלא לענין שומרים וכ"כ הטור סי' צה בשם הר"י מיגש וכ"כ בש"ע שם סב ועמ"ש שם:

ד **ויש חולקין כו'**. טור דלכל מילי דפליגי הלכה כרבנן חוץ מאכלה פירות גמורים דקי"ל כר"ש כן בע"ח דאין לו פירות דפליגי בה בסי' קטו:

סימן קצד

א **העכו"ם כו' ולא בכסף כו'**. ר"ל אפי' במקום שקונין בכסף לבד מ"מ אין העכו"ם קונה ולא מקנה אלא בשטר לבד דלא כמ"ש רשב"ם ותוס' נד ב' ד"ה וישראל כו' דדין העכו"ם בקרקע כדין ישראל ובמקום שכותבין את השטר איירי דגם ישראל אינו קונה בכסף ולדידהו גם בחזקה קונה אבל הרמב"ם דעתו כדעת הגאונים וז"ל רב האי גאון בריש

שי"ד דין ישראל עם חבירו כבר פירשתי בשי"ג אבל כשהעכו"ם לוקח מישראל אע"פ שנתן דמים לא קנה כישראל מן ישראל בכסף עד שיכתוב לו שטר וכן ישראל הלוקח מעכו"ם ונתן דמים לא קנה עד שיכתוב לו שטר כדגרסי' אר"י א"ר הבא מחמת עכו"ם ה"ה כעכו"ם מה עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אף כו' ואע"פ שישראל קונה מחבירו בנתינת כסף בלבד אינו קונה אלא בשטר ולכן גרסי' הלוקח בית מן העכו"ם בא"י כותבין עליו אונו ואפי' בשבת. וישראל שמכר לעכו"ם ולקח דמים עדיין הוא ברשותו של ישראל. ועכו"ם שמכר לישראל ולקח דמים יצא מרשותו של עכו"ם וכל המחזיק זכה ונותן דמים לישראל הראשון כדגרסי' נכסי העכו"ם ה"ה כמדבר כו' והחזקה הוא כמו בנכסי הגר ואחריות הוא מ"מ על העכו"ם ולא על ישראל הראשון כו' עכ"ל בקיצור וכלל הענין כי עכו"ם מישראל וישראל מעכו"ם חד דינא להו בקנייתם שאין קונין בכסף וחזקה לגמרי ואין להם מהג' קניינים אלא שטר לבד:

ב **מיהו שכירות כו'**. ז"ל ב"י בסי' קצב והשוכר מן העכו"ם לרשב"ם שפי' ההיא דנכסי עכו"ם ה"ה כמדבר כו' משום דאפי' בישראל חברי' לא קנה בזוזי בלא שטר משמע במקום שאין כותבין שטר קני בכסף לחוד וכ"כ ריי"ו א"כ גבי שכירות כיון דאין רגילין לכתוב שטר קנה בכסף לחוד כו' ע"ש וע"ל סי' קצה ס"ט בהג"ה אפי' במקום כו'. והוא לשיטת הפוסקים דדין העכו"ם כדין ישראל וכמ"ש כאן וכן אם התנה כו' הוא ג"כ לשיטת הפוסקים האלו כמ"ש בב"י כאן כתב ר"י בנב"ב דהא אמרינן נכסי העכו"ם ה"ה במדבר כו' וכ"נ מדברי הרשב"ם כו' ונ"ל שאם אמר הלוקח בכסף לבדו כו' וכדאמרינן לגבי ישראל כו' אבל לדברי הרמב"ם והגאונים אינו כן אלא שבד"מ כ' ג"כ מתחלה כן ונראה דאין לחלק כך אלא לפי המפרשים דמיירי כו' אלא שאח"כ כ' אפשר דמהני תנאי אף לדברי כו' וכאן בהג"ה כתב אף בשכירות כן ודבריו צ"ע אף בתנאי ולא דשמע כן מדברי הגאונים דס"ל אין קנין לעכו"ם מישראל וישראל מעכו"ם אלא בשטר לבד ולשון הגמ' ישראל הבא מחמת העכו"ם ה"ה כעכו"ם כו' לפי פי' הגאונים מ' דאין הטעם משום אנס אלא דאין קנין להם אלא כך וכ"ש בשכירות שאמרו כשם הקרקע כו' כך שכירות הקרקע כו' אלא שלמד בד"מ שם מדברי הטור בסוף הסי' שכ' וכ"ז לא איירי אלא בקרקע שאין דעת כו' אבל לדעת הגאונים ולדעת הררב"ם מדאורייתא קונה בכסף במטלטלין כמ"ש שם ע"ש וכן מצאתי בב"ח וט"ז שהשיגו עליו ע"ש ועמ"ש בס"ב:

ג **וקודם שיחזיק כו'**. הא אם החזיק אע"ג דאין חזקה קונה מטעם קנין מדין הפקר קנה ולא גרע משני. מ"מ:

ד **וי"א דאפי' כו'**. כיון שנתן דמים לאסמכה דעתו עד שיתן לו שטר דסתם עכו"ם אנס כו' משא"כ בשני שלא נתן מעות שלא יפסיד כלום דעתו לקנות בחזקה כדין הפקר. מ"מ שם וטור. והוא שיטה שלישית דס"ל דאין קונה לא בכסף אפי' במקום שאין כותבין השטר ולא בחזקה כנ"ל ולכן לא מהני חזקה אף שמהני בישראל בכ"מ כמ"ש בס"ס קצ"ב אלא דס"ל דלאו מדינא אלא משום דלא סמכא דעתא דסתם עכו"ם אנסים וכמ"ש הרשב"ם ד"ה אסתלק וכמ"ש מעכו"ם דסתם כו' ר"ל אף במקום שאין כותבין השטר ולכן אפי' החזיק לא קנה וז"ש אבל אם החזיק כו' כיון שעדיין לא נתן המעות סמכא דעתיה כמו אחר כיון שלא יפסיד אבל לפי שיטת הגאונים משום דאין קונין ולא משום דלא סמכא דעתו א"כ אפי' אחר נתינת המעות מהני חזקתו מדין הפקר וז"ש הרמב"ם וקודם שיחזיק כו' כנ"ל והרמ"א אחז שיטת הרשב"א והטור ובזה צדקו דבריו מ"ש בס"א מיהו שכירות כו' וכן אם כו' אבל הש"ע אחז שיטת הרמב"ם והגאונים ולכן השמיט דין השכירות והתנה וכן כאן דעת הטור ורשב"א:

ה **ונותן לראשון כו'**. כ"כ כל הגאונים דלא כרשב"ם ורא"ש ועסמ"ע:

ו **ואחריותו כו'**. דהא הראשון לא קנה מעולם ולא מכר לשני וקנין השני מעכו"ם הוא ואחריותו עליו. רב האי שם:

ז **והשני כו'**. רשב"ם שם ואף שחולק הרא"ש וכס' ר"ת דבמציאה או הפקר לא מיקרי רשע כיון דקונה בלא מעות וזה אין מצוי זה לדעתו דס"ל א"צ להחזיר את המעות. ב"י:

ח **ומ"מ כו'**. כיון שקנה בדין:

ט **בד"א כו'**. רי"ף ורמב"ם וכמ"ש בגמ' שם:

י **עכו"ם כו'**. אבל בכסף קונה במטלטלין כמ"ש בסוף הסי' ע"ש:

יא **וכ"ז כו'**. טור וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה' זכייה עכו"ם שמכר מטלטלין לישראל כו' ומקנה במשיכה או בדמים וכ' המ"מ דין המשיכה שקונה מסקנא בע"ז ע"ב א' וס"ל להרמב"ם דה"ק שם אף משיכה קונה וה"ה למעות ולא קי"ל כסוגיא דבכורות י"ג מה עמיתך באחת כו' וכן מוכח הסוגיא דע"ז שם דביין נסך אף למ"ד משיכה קונה בהקדמת המעות סגי. ועבתוס' שם ע"א א' ד"ה שקולי כו' והקשה ר"ת כו' א"נ י"ל דסבר האי כו' וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' בכורות האי מימרא דריש לקיש משום ר' אושיעא שם בבכורות י"ג א' אף שפ' דמשיכה בעכו"ם קונה וכמו שמסיק בע"ז שם ועתוס' בע"ז שם ד"ה רב אשי כו' וכן ודאי דקי"ל כר' יוחנן דמשיכה אינה אלא מדרבנן וד"ת מעות קונות כמ"ש בפ"ד דב"מ מכור לי באלו קנה כו' ושם ובפ"א דקדושין יש דמים שהן כחליפין כיצד כו' ושם שהיתה עלייה של לוקח מושכרת כו' ובספ"ה דחולין בד' פרקים כו' ובספ"ז

דעירובין נותן אדם מעה כו' עשאוהו כו' וכן כל הפוסקים וש"ע כ' כל הדינים הנ"ל ואף שהתוס' בבכורות דחו וכ' דאף לר' יוחנן י"ל דעכו"ם קונה במעות בע"ז שם לא כ' כן וכן פשטא דסוגיא לא מ' כן וכ"כ כל הפוסקים וכ"פ בש"ע דמשיכה קונה בעכו"ם ועבש"ע י"ד סי' קמו ס"ג אע"פ שמשיכה בעכו"ם קונה כו' והוא מדברי הגמ' שם בע"ז וכ"ה לשון הרמב"ם שם וכן שם סי' קלב ס"ב ומשמשך קנה ושם פ' דאף מעות קונה שכ' אבל אם מדד כו' צריך ליקח הדמים כו' וכנ"ל ואף שהפוסקים חולקים על הרמב"ם וס"ל דאין מעות קונות וס"ל כתי' האחרים שכ' תוס' בע"ז שם מ"מ בזה מודים לרמב"ם דמשיכה קונה כמ"ש תוס' ומ"ש בש"ע שם סי' ש"כ ס"ה והקנין יהיה כו' או שיקבל כו' דאז כו' הוא חומרא בעלמא לצאת דעת רש"י דפ' כרב אשי דמעות קונה ולא משיכה בעכו"ם אבל כל הפוסקים חולקים עליו וכ"ש לדעת הרמב"ם והטור כאן דבא' מהן סגי וז"ש הרמב"ם בפ"ו מה' מעילה הל' י' קנה כו' וכשיטתו דגם בעכו"ם סגי בכסף ומ"ש ואם מן ישראל לא מעל אע"ג דסוגיא דב"מ שם דלר"י דד"ת מעות קונות מעל מ"מ סוגיא דע"ז ס"ג א' משמע כיון שהפקיעו חכמים קנין מעות בלא משיכה אינו כלום אף לדבר שהוא מדאורייתא וא"צ למה שחילקו תוס' שם ד"ה והא כו' ול"ד כו' וכן מתורץ בזה מ"ש תוס' בכ"מ שם מח א' ד"ה בלן. וא"ת וכי איתותב כו' ומ"ש הרמב"ם שם בפ"א דזכייה או בדמים קאי ג"כ אקונה כמ"ש הכ"מ שם וכמ"ש בפ"ד דה' בכורות ועיינתי בדברי הרמב"ם שם שכ' אבל הקרקע אינו קונה אותו מישראל ואינו מקנה אלא בשטר שאין דעתו סומכת אלא על השטר אלמא ס"ל להרמב"ם דמדינא קונה בכסף אלא משום דאין דעתו כנ"ל בדברי הטור וכן נראה כיון שקונה במטלטלין כ"ש בקרקעות וז"ש הרמב"ם בפ"א דמכירה הל' יז העכו"ם אינו קונה בחזקה כו' ול"ק אינו קונה בכסף ששם כ' דינא דגמ' ישראל הבא מחמת עכו"ם כו' ולא הזכיר בגמ' דין הכסף אלא החזקה שחזקה מדינא ל"ל אבל הכסף מטעם דלא סמכא דעתא והוא דין נכסי העכו"ם כו' וכן חלקן הרמב"ם בה' מכירה ובה' זכייה דלא כמ"מ בה' זכייה שם שכ' מקור של הרמב"ם שם ממ"ש ישראל הבא מחמת כו' שהרמב"ם לא הזכיר שם חזקה כלל וכנ"ל ונמצא מ"ש הרמ"א בס"א מיהו שכירות כו' וכן אם התנה צדקו דבריו שהוא אף לדעת הרמב"ם רק בחזקה ס"ל דמדינא לא קני ולא משום סמכא דעתא ולכן כ' וקודם שיחזיק כו' אבל הפוסקים ס"ל דאף בחזקה הטעם משום דלא סמכא דעתא וכפי' שמ"ש שם ישראל הבא מחמת עכו"ם כו' לענין חזקת שלש שנים כפי' הרשב"ם והר"ן והראב"ד וכמ"ש ב"י בס"ס זה ולכן כתבו ובהג"ה וי"א דאפי' החזיק כו' אבל כסף לד"ה הוא משום סמכא דעתא וצדקו דברי ההג"ה בס"א שהוא לכ"ע לבד דעת רב האי גאון דמ' מדבריו שגם כסף מדינא לא קני כמש"ל וצ"ל

לדעתו דכן במטלטלין אינו קונה ומקנה במעות אלא במשיכה וכדעת הפוסקים הנ"ל: וכללי השמועה דדעת כל הפוסקים דלא כרשב"ם וסייעתו אלא כדעת הרמב"ם דבקרקע אינו קנה ולא מקנה לא בכסף ולא בחזקה אלא דבחזקה לדעת הרמב"ם מדינא ולדעת הפוסקים מחמת דלא סמכא דעתא וכנ"מ כנ"ל. ובמטלטלין דעת כל הפוסקים דמשיכה קונה ומקנה לבד דעת רש"י ונדחו דבריו וכל הפוסקים חלקו עליו בראיות ברורות אלא שלדעת הרמב"ם קונה גם בכסף ולדעת הפוסקים לא קנה וכן לענין מקנה וכאן ובש"ע י"ד סי' קל"ב סתם כהרמב"ם:

סימן קצה

א **כלי כ"ש**. כמ"ש בס"ב:

ב **ויאמר כו'**. כמ"ש ויאמר כו' קנה לך:

ג **ואין כו'**. כ"מ בספ"ה דנדרים שמחולקין שם אי הקנין ע"מ להחזיר או לא ש"מ שהקנין הוא בסתמא:

ד **וכיון כו' בכ"מ שהוא**. ב"מ י' ב' ושם מ"ה ב' אח"כ בחליפין היינו כו':

ה **אע"פ כו' ואין כו'**. כמ"ש בפ"ט דב"ב ופ"ג דסנה' ושאר מקומות אין לאחר קנין כלום אף בש"מ ומתנה במקצת:

(**ליקוט**) **אע"פ כו'**. דלא כי"א דדיניה כשטר דבמכר לא קנה עד שיתן דמים כמ"ש בקדושין ך"ו א' וליתא דהא אמרי' בפ"ק דב"מ אמר שמואל המוצא שטר הקנאה כו' אי משום כתב ללות כו' ר"ן בקדושין שם וכ"כ הרשב"א שם (ע"כ):

ו **אפי' אין כו'**. כמ"ש בפ"ג דקדושין לא איברי כו' ופ"א דסנה' פשרה ביחיד אע"ג דבעי קנין ופ"ד דב"מ ואיכפל תנא לאשמעי' בגברא כו' ול"ק שאין שם עדים שהוא יותר מצוי מכל הנך דקאמר שם ובפרט בגורן כמ"ש ביבמות ק' א' משום ייחוד כו' אלמא סתמא לא שכיחי ומ"ש בפ"ג דב"ב קנין בשנים לאפוקי תלתא וה"ק אם רוצה לכתוב הקנין בפני שנים די:

ז **וכן כו'**. כנ"ל:

ח **ואע"פ כו'**. שם ובקדושין יג א' ועירובין מט א':

ט **ובלבד כו'**. גמ' שם וכפרש"י:

י **ולא בפירות**. כר"ן דה' כוותיה בדיני ושם במנא לאפוקי כו':

יא **בהמה כו'**. שם ופ"א דקדושין ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא כו' הניחא לרב ששת וכגי' כל הפוסקים והספרים החליף בשר שור ועתוס' שם ושם. ושם הרי שהיה תופס פרתו כו' וערש"י שם ק' א' ד"ה המחליף פרה כו':

(**ליקוט**) **בהמה כו'**. ירושלמי תמן תנינן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו אר"י ל"ש אלא שור בפרה או חמור בשור הא צבור בצבור לא קנה ר' ירמיה בשם רב אפי' צבור בצבור ר"ל צבור פירות ופליגי אם פירות קונין בהן בפלוגתא ור"ש אלמא דבהמה לכ"ע קונין בהם ובפ' המדיר המחליף פרה (ע"כ):

(**ליקוט**) **בהמה כו'**. ערש"י בקדושין ד"ח ב' ותוס' שם ד"ה הניחא כו' וכן מחולקין בזה הרז"ה והרמב"ן בפ"ד דב"מ ודברי רש"י יותר נכונים דדוחק גדול לומר כל הסוגיא הניחא כו' ע"כ כר"ש ס"ל הכל אליבא דס"ד וקושית תוס' ממחליף פרה בחמור ל"ק לפי' ר"ת שכ' דשוה בשוה קונין אפי' בפרי וכמ"ש בתוס' דאף בקרקעות (ע"כ):

יב **אבל שאר כו'**. ר"ל דכ"ד שאינו כלי הוא בכלל פירות כמ"ש במנא לאפוקי כו' ושם קונין בכלי וערש"י שם מ"ה ב' ד"ה מ"ט דמ"ד כו' ועב"י:

יג **מטבע שנפסל כו'**. שם בדינר אנקא כו' ועתוס' שם מ"ה ב' ד"ה אין כו' ושם אידי ואידי בפרוטטות כו' ואמר לגמרי כמש"ל סי' רג ס"ח:

יד **ואין כו'**. כרב דקם ליה כת"ק ושם למקניא לאפוקי כו' ובפ"ד דגטין לט ב' ולא היא כו':

טו **הקנה כו'**. כמ"ש בב"ב קנב ב' וקנינא מיניה ושם ובכמה מקומות בש"ס וקנו מידו דקנו מיניה הכל אעדים:

טז **אפי' הקנהו כו'**. כמ"ש בפ"א דב"מ אלא הא דתנן כותבין כו' בשטר אקנייתא ופי' הרי"ף בשטר קנין ובפ' הנושא ובפ' הנזקין בנות דלא הוי בשעת קנין כו' דוקא משום שלא היו בעולם ובפ"א דקדושין לפי גי' הספרים אלא מאי לדמי ונקנינהו ניהליה במשיכה דליתיה כו':

יז **ולכך הורגלו כו'**. כנ"ל וקנינא כו':

יח **והא דקנה כו'**. כמ"ש זכין לאדם שלא בפניו:

יט **אבל כו' ושניהן כו'**. דלא סמכא דעתו של מוכר כמ"ש בפ"ה דב"ב ופ"ה דע"ז לא פסק לא כו' ה"נ ואע"ג דאח"כ אמר דניחא ליה כבר הדר סודרא למריה כמ"ש בספ"ה דנדרים ואפי' ידעי' בשעת מעשה דניחא ליה מ"מ כיון דביד הקונה למיהדר לא הקנה לו אלא אם ירצה והוי כמו אסמכתא כמ"ש בפ"ה דב"מ כל דאי לא קני:

כ **וי"א דאין כו'**. דבגט הטעם משום כריתות:

כא **ואין המוכר כו'**. כר"נ בספ"ה דנדרים ואע"ג דרב אשי אמר ומאן כו' דיחוייא בעלמא הוא דאיהו גופא סבר בפ"ק דקדושין בכולהו קני לבר מאשה כו' אלמא חליפין היא מתנה ע"מ להחזיר. הר"ן ורא"ש שם:

כב **ואין מקנין כו'**. דהיאך יקנה כלי של אחרים לאחר וכמ"ש בקדושין קדשה בגזל כו' וה"ה למכר ששוה לקדושין כמ"ש שם:

(**ליקוט**) **ואין מקנין כו' ולכן כו'**. ממ"ש בפ"ק דב"מ ש"מ האי סודרא כיון דתפיס כו' הגמ"ר שם סי' תקל"ב בשם תוס' (ע"כ):

כג **וי"א אפי' כו'**. דהא אפי' להשאיל אמרו אין השואל רשאי כו' וכ"ש במתנה אפי' ע"מ להחזיר:

כד **אא"כ כו'**. דנתנו לו באופן שיועיל וכמ"ש בספ"ז דב"ב קל"ז אלא הכא אי מיפק לא נפיק כו' ועברא"ש פ"ק דקדושין ס"ב:

כה **י"א כו'**. דבהא הלכה כרב אשי:

כו **אבל אם כו'**. כמש"ל סי' קל"א ס"ד בהג"ה ועמש"ש אלא דתוס' ביבמות שם ובקדושין ס"ג א' כ' דלר' יוחנן לא מהני מעכשיו דאמר שיורא וכ' תוס' בקדושין שם וצריך לדקדק אליבא דר"י איך קונין בק"ס לאחר זמן אפי' במעכשיו ואומר הר"מ דשמא ע"מ מהני אפי' לר"י ולא הוי שיורא אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעכשיו. ועברפ"ט דגטין מחלוקת בחוץ כו' ועבה"ג בשם ב"י:

כז **ובסתם כו'**. עמ"ש בסס"ד:

כח **יש מי כו'**. דאף דבר שאינו קונה כלל אמרו בפ"ק דקדושין ואי פריש פריש:

כט **או שכ' שטר**. כנ"ל ס"ז ובס"פ א' דב"מ ובפ' בתרא דב"ב שטרי בירורין ופי' שלא יוכלו לחזור בהן ואע"ג שעסוקין באותו ענין שלאחר שפסקו בלא"ה א"י לחזור כמ"ש בסנהדרין שם:

ל **או שקבלו כו'**. כמ"ש ברפ"ג וסנה' כ"ד ב' לפני גמר דין וקנו מידו מאי כו' אין לאחר כו':

לא **ושאלת קרקע כו'**. ב"מ נ"ט ופליגא דר"א כו' תנ"ה ובב"ק שם לש"ח ולשואל כו' בעי אמימר כו' וה"ה לכל הד' שומרין כמ"ש שם:

לב **ואפי' במקום כו'**. שאין דרך לכתוב שטר על שכירות והוי כמקום שאין כותבין את השטר. ב"י. ועתוס' דב"ב נ"ד ב' ד"ה וישראל כו' שהיו עומדין כו' ושם נ"א א' פריך בגמ' בפשיטות פשיטא דל זוזי מהכא כו' ועתוס' שם ד"ה דל כו' ועתוס' יבמות צ"ג א' ד"ה קנויה כו' ובכמה מקומות מצינו בהש"ס כו' ואעפ"כ אמרו בב"מ מ"ח א' מ' דשכירות נקנה בכסף לבד ועתוס' שם ד"ה בלן כו' וי"ל דשכירות כו':

לג **וי"א כו'**. תוס' בב"מ י"א ב' וע"ש:

לד **שכירות כו'**. דשכירות הוא מטעם מכר כמ"ש כשם שהקרקע כו' וכמ"ש בפ"ד דב"מ והאי נמי ביומיה מכירה הוא וכן משכונא ומכר אינו נקנה במלוה כמ"ש בפ"ב דקדושין מ"ז א':

לה **אין קונין כו'**. כ"מ בספ"ט דב"ב קנ"ו ב' אר"ל קונין מש"מ כו' ועפ"ז דב"ק ע' ב' וע"ל סי' ר"ח ובתוספתא דב"ב שם בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי ועתוס' שם ד"ה רא"ח כו' ובירושלמי פ"ה די"ט והביאו הרי"ף ורא"ש וכולן שעשו בין מזידין כו' וכ' הרי"ף ורא"ש ושמעינן מינה כו' וע"ל ס"ס רל"ה ובב"מ ט' א' אלא מעתה הגביה כו':

סימן קצו

א **ונקנה ג"כ כו'**. שם אמר שמואל כו':

ב **במה כו'**. שם וכמ"ש בס"ג:

ג **וי"א שה"ה כו'**. כ' הראב"ד נראה מדבריו דל"ג בה פלוגתא אלא הגביהו רבו אר"ש לא כו' וה"ג הרב ז"ל וכן הגי' בתוספתא דקדושין שם וכתב המ"מ מיהו בהלכות שלנו בלשון פלוגתא הוא ואעפ"כ כ' הרשב"א דקי"ל כר"ש דהא אפי' משיכה קני כמ"ש שמואל ורב אשי וכ"ש בהגבהה דעדיף ממשיכה כמ"ש בקדושין ובב"ב:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עבה"ג ות"ק ל"ל הא דרב אשי דנקנה במשיכה שהוא איתקש לקרקע (אבל ר"ש ס"ל דבהא איתקש למטלטלין) וכן ס"ל לרב אשי וטעמו כמ"ש תוס' בב"ק י"ב א' ד"ה אנא כו' דבדאורייתא הוא כקרקע ובדרבנן כמטלטלין וכ"כ הרא"ש שהפ"ט ס"ו ורמב"ן וש"פ דלא כהרי"ף וכמש"ל סי' שס"ג ס"א וז"ל הירוש' פ"א דקדושין ריש הלכה ג' מתני' אמרה עבדים הינן כמטלטלין דתניא איזהו חזקת עבדים נעל לו כו' ר"ש אומר כו' ואף שהירוש' שם לא ס"ל לחלק בין דאורייתא לדרבנן מ"מ נשמע דבזה פליגי אלא דירוש' סבר דל"פ דת"ק מודה לר"ש וגמ' דידן ס"ל דפליגי (ע"כ):

ד **וי"א שלא קנאו**. דלא אמר שם אלא שימוש גופו וכן המציע מצעות בנכסי הגר דגופו נהנה מהן אבל אכילת פירות אינו חזקה לקניה כמ"ש בפ"ג דב"ב והרי אכילת פירות וכ' הרשב"א והרמב"ם לא כ"כ ור"ל דס"ל דגם בקרקע מהני אכילת פירות וז"ש כאן הס' ראשונה וע"ל סי' קצ"ב ס"י:

סימן קצז

א **בהמה כו'**. בקדושין כ"ה ב' הוא דאמר כו' וכפי' תוס' שם דמ"ש במסירה ר"ל אף במסירה וכ"ש במשיכה וכמ"ש כפ"ה דב"ב ספינה נקנית במסירה ד"ר וחכ"א לא קנה

עד שימשכנה ועוד דליכא למ"ד דבהמה לא נקנה במשיכה דמתני' היא בריש ב"מ היה א' רוכב וא' מנהיג ושם בגמ' מנהיג מי איכא מ"ד דלא קנה ור"א דאמר בקדושין במסירה איהו אמר שם מנהיג בעיר קני ומוקי שם במקח וממכר ומאי פריך שמואל והאנן במסירה תנן ובב"מ שם שמעית מיניה דמר שמואל כו' מנהיג לחודיה כו' אנא רכוב כו' ניחזי אנן כו' אלא דפריך דרב אמר דוקא במשיכה:

(**ליקוט**) **בהמה כו'**. וכ"מ שם ז' ב' ופרתך במשיכה ואם איתא ניתני מסירה שהוא יותר פשוט ואליבא דכ"ע לדבריהם (ע"כ):

ב **וי"א דאף כו'**. כסתם מתני' וכחכמים:

ג **וי"א כו'**. כרב וכחכמים דברייתא וכפרש"י דמתני' במסי' ולא במשיכה ורב קאמר אף במשיכה. וכמעט כל הפוסקים מסכימים לס' ראשונה:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. כן פיר"ת דמסירה עדיף ממשיכה שהוא בפני המוכר ומיד ליד ולכן מסירה קונה בר"ה ובחצר שאינה של שניהם וכ"ש בסימטא ובחצר של שניהם ומ"ש כאן בהמה נקנית במשיכה היינו אף במשיכה אבל תוס' ורא"ש חלקו עליו וכ' דמשיכה עדיף וחלקו על כל מ"ש לעיל דא"צ לא בפניו ולא מיד ליד כמש"ל סי' קל"ח ס"ח וגם אינה קונה בסימטא ובחצר של שניהם ועתוס' דקדושין שם וברפ"ה דב"ב והרא"ש ודבריהן ברורין וכמ"ש בסי' קנ"ח שם ושם ולא כ' הרב שם כלום (ע"כ):

ד **בפני המוכר**. ע"ל סי' קצ"ח ס"ח:

ה **א"ל לקנות כו'**. ב"ב ע"ו ב':

ו **כגון למסירה**. כאן סתם כס' ראשונה:

ז **או למעליותא**. כמ"ש בקדושין מ"ח הב"ע כגון כו' מ"ס קפידא כו' וקי"ל כת"ק שם דר"ש קאים ליה בשיטה:

ח **אצ"ל אם כו'** מתני' דריש ב"מ א' רכוב וא' מנהיג ועסמ"ע ס"ק ה' ו' ור"ל דסוגיא דגמ' שם לפי מאי דס"ד דרכוב לא קני ועתוס' שם ד"ה א"ה ליערבינהו בו' וע"ל סי' רע"א ס"א דהרמב"ם וש"ע שם פ' כסוגיא דשם אלא שפי' דמ"ש איכא חד צד דוקא בא' מושך וא' מנהיג דבמקום חבירו לא קנה ופ' כא"ד כסוגיתו בכ"מ לפסוק כא"ד דהנהג' בגמל לא קני במקום משיכה אבל שאר חילוקים קנה מ"מ וגם מ"ש הרא"ש דרכוב לא קנה אפי' לחודיה כשמואל כ' בה' כלאים שהרי"ף השמיט להא דשמואל משום הקושיות שהקשו בגמ' ואע"ג דשנינהו שינויי דחיקי נינהו וכ"פ הרמב"ם דלא כשמואל אלא כסתם מתני' היושב בקרון סופג את הארבעים ועבב"י כאן ובי"ד:

ט **או שהוגבה בקול**. כמו קורא לה והיא באה. הרא"ש וראיה דאמרינן בפ' השוכר את הפועלים דמנהיג בקול לוקה ובפ"ק אמרינן דהא בהא תליא ניחזי אנן כו':

י **והוא שימשוך כו'**. ב"ק פ"ה:

יא **היא הבהמה כו'**. ופ' הרמב"ם וטור כר' יעקב כמ"ש הרמב"ם בפי' ל"ב דסוטה דהלכה כר' יעקב בפ"א דעירובין לפי שמילתיה נאמר בגמ' באחרונה ע"ש וכן בירושלמי רפ"ג דב"ב הוא לישנא בתרא ואית דאמרי תיישא רבא:

יב **מכר לו ספר כו'**. ממ"ס דוקא בריש עדרא דוקא הא אחרת לא קנה כולו וז"ש דל"ד כו' כמ"ש רש"י שם:

יג **לא מסר כו' לא קנה כו'**. כנ"ל:

יד **רק**. ט"ס ועסמ"ע:

טו **אם מסר כו'**. כלישנא קמא בקדושין כ"ז ב' ולי' בתרא משום שאמר זו קני אבל סתמא מודי ועתוס' שם ד"ה עשה. ונראה דדוקא כו' ומ"ש מסר לו באפסר אחד אפי' לא אחז אלא בטלפה אי בשערה של אחת מהן כמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל וכ"כ רי"ו שם ודוקא במסירה שהיא אחיזה דוגמת חזקה בעשר שדות כמ"ש בגמ' שם אבל שאר קניינים לא קנה בא' מהן השאר כמ"ש שם ויפה כח חזקה כו' וה"ה למטלטלין במשיכה:

טז **אם משך או הגביה**. שם מנהיג בעיר קנה וכ"ש להגבהה:

יז **בסימטא כו' בעיר בר"ה כו'**. הגיה כגי' הרא"ש והטור וכמ"ש בבד"ה דגי' הרא"ש בגמ' ואי רה"ר הוא אי אדם חשוב הוא כו' אבל הש"ע כ' כלשון הרמב"ם וכגירסתינו ואי רה"ר הוא קנה ואי כו':

יח **וה"ה כו'**. הוא לשון הגמ' שם:

(**ליקוט**) **האומר כו'**. אבל לפרש"י שם דוקא בלקנותו והרא"ש כ' אפי' בלקנותו קנה ודוקא במשוך בהמה או קופה לקנות כלים ע"ש (ע"כ):

יט **אלא צ"ל כו'**. שם:

כ **שזה כמי כו'**. כאן מ' דבקנין דכ"ע מעכשיו תנאה הוא כמש"ל ס"ס קנ"א:

כא **וכל**. פ"א ופ"ג דקדושין ופ"ז דגטין ושאר מקומות וע"ל סי' קצ"ה ס"ה:

סימן קצח

א **ד"ת כו'**. כר' יוחנן אע"ג דאמר רבא שם קרא ומתניתא מסייע לר"ל מ"מ סוגיא דגמ' בעירובין וחולין ושם כר"י ור' הונא שם ס"ל כוותיה וכן רבא מתרץ דבריהם ואמר אטו חליפין בשופטני עסקינן וכן אמר רבא ברפ"ד דיבמות הלכתא כר"ל בהני תלת וכן ס"ל לאמימר בע"ז ע"א ושם מסקנא דגמ' כאמימר:

ב **וכיון שמשך כו'**. ע"ז ע"א ב' ואי ס"ד משיכה כו' מתיבי הלוקח כו' ת"ש המוכר כו' ושאר מקומות:

ג **ויש חולקין כו'**. כפי' רשב"ם שם וכן לפי' ר"ח שהביאו רשב"ם והסכים הרמב"ן לפי' ר"ח ולכן לא כ' בהג"ה פשתן שנראה שהביא דעת ר"ח:

ד **י"א כו' וי"א**. עתוס' דב"ק כ"ט ב' ותוס' דעירובין ע"ט ב' ותוס' דקדושין כ"ו א' ד"ה א"נ וכ"כ הר"ן דבטפח סגי והביא ראי' מההיא דפ' המניח ופ' חלון ועוד הביא ראיה מירושלמי דפ"ג דמס' דמאי שאמר על מילתא דר"א דפ' המניח הדא אמרה מטלטלין נקנין בהפיכה מיהו טפח בעי בעירוב ותוס' דכתובות ל"א א' ד"ה נימא כו':

(**ליקוט**) **הגבהה י"א כו'**. רש"י בכתובות ל"א א' ד"ה דאי בעי כו' ועתוס' שם ד"ה דאי כו' שסתרו והקשה עליו דבידו ודאי א"צ ג"ט ועתוס' דב"ק ק"ט ב' ד"ה אלא אמר כו' ושם בכתובות ד"ה נימא כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דסגי כו'**. וכ"מ במתני' דב"ב פ"ד ב' עד שיטלטלנו כו' וקא' שיטלטלנו מ' דבטילטול בעלמא סגי (ע"כ):

ה **משיכה כו'**. כמ"ש בספינה דלא כהרא"ש אלא כדעת הראב"ד והר' יונה וש"פ:

ו **והוא שתהא כו'**. כ"כ הרמב"ם כתי' הראשון שם של ההוא מרבנן ואע"ג דרב אשי פריק שם אליבא דר"פ גם ללישנא קמא צריך להאי פירוקא דהא גט אפילו בחצר המשתמרת בעינן עומד בצד שדהו. ר"ן ועבכ"מ פ"ד מה' זכייה וכ' הרמב"ן שכן מוכח סוגיא דפ"ק דקדושין מ"מ שם והיינו מ"ש שם כ"ו ב' ת"ש מעשה בר"ג כו' ת"ש עישור שאני כו' וערש"י שם ד"ה ומקומו והכי מסקנא כו' ר"ל בב"מ ונ"ל שט"ס שם:

ז **וי"א כו'**. כמ"ש בירושלמי פ' הזהב סוף הלכה ב' מד"ת מעות קונין כו' שלא יאמר לו חטיך כו' בר נש דיהב לחבריה עשרה דיירין א"ל אית לי גבך מאתן גריוי מן גו ביתא שרי מן גו כרמא אסור מה בין כרם לבית אין מצוי ליפול כרם מצוי לישרף אר"י זאת אומרת ב"נ דיהיב לחבריה עשרה דינרין ע"מ דתיקום בהן מאה גריוין מכיון ששלח ידו בהן צריך להעמיד לו מקחו:

ח **וכן אם כו'**. מהא דאמרינן ואם פריש כו':

ט **י"א דשכירות כו'**. עבה"ג ר"ל כיון שהגוף שלו טרח ומציל במקום דל"ל קונה כמו בעלייה מושכרת כו' וז"ש בב"ק ע"ט וב"מ צ"ט מטלטלי בני שטרא כו' ופריך משטרא יותר מכספא וא"צ למה שפרש"י לענין מי שפרע:

י **וכן כל כו'**. רמב"ם ולמד מספינה מטעם הנ"ל וכ"כ הרשב"א כל שאינה נמשכת אלא לרבים ה"ה כספינה:

יא **מסירה זו כו'**. ר"ל אע"ג דאמרינן בפ"ק דב"מ מאי לשון מוסירה כאדם שמוסר כו' ושם מאן קמסר ליה דליקני ל"ד מיד ליד אלא כמש"ו וראיה ממ"ש בב"ב שם אי דא"ל לך חזק כו' כ"פ היכא דא"ל כו' ואי מסר ליה מיד ליד היאך אפשר לומר קפיד הא הוא עצמו מסר לו וביטל הקפדתו ועוד מאי לך תא חזק הל"ל וכן לשון אחזה בטלפים כו' מ' מעצמו:

יב **בפני כו' או**. כמ"ש בפ"ג דב"ב ופ"ה דב"ק לענין חזקה ומשיכה בפניו אצ"ל כו' אלא שכאן בלא"ה לא קני אף במציאה כמ"ש מאן מסר כלומר מאן אמר וצוה לו ועתוס' בקדושין שם:

יג **והכניסה שם שלא כו'**. כמ"ש בב"ק מ"ח א' אמרי ברשות ה"ל כו' וערש"י שם:

יד **א"ל המוכר כו'**. ממ"ש בב"ב שם ותו משיכה ברה"ר מי כו' מאי עד כו' ואע"ג דאוקים שם דא"ל לך משוך וקני וכ' הר"ן ול"ד למ"ש שם פ"ו א' התם דא"ל דליקני דשם כמו שפי' רשב"ם התם כו' וז"ש בקדושין שם פיל לר"ש במה יקנה ולא קאמר בדפריש וכ' ול"ד למ"ש ואם פריש פרוש דשם כסף קונה מדינא אלא דלא סמכא דעתא עד שיכתוב את השטר הלכך אי פריש סמכא דעתא וזה סותר למ"ש בהג"ה ס"ה וכן אם כו' ועש"ך שם:

טו **לפיכך כו'**. גמ' בב"ב שם:

טז **היתה כו'**. שם כנ"ל:

(**ליקוט**) **היתה כו'**. מדקא' שם והגבהה קונה בכ"מ מפשטא מ' דקאי אהני דסליק מינה מ' הא אינהו לא קנה אלא כמש"ש (ע"כ):

יז **היתה כו' אפ"ה כו'**. כמ"ש בפ"א דב"מ כיון דנפל גלי דעתי' כו' וז"ש משיכה אינה קונה בר"ה אע"ג דסתם משיכה אוחזה בידה:

יח **י"א כו'**. ערשב"ם שם עו ב' ד"ה ל"ק הא כו' ומשום משיכה קאמר דאמרי' משום דר"ה הא ל"ק במשיכה אלא במסירה ולכך פי' שיש שם מים ועיטור דלא כסמ"ע וטעמו משום דאין דרך למשוך הספינה בלא מים ובמקח וממכר צריך לקנות כדרך שב"א קונין כמ"ש בפ"א דב"מ וע"ל סי' קצז ס"ה ובסמ"ע שם ה"ק יב:

יט **דבר כו' מאחר כו'**. כמ"ש בב"ב שם עד שימשכנה מר"ה לסמטא ובכתובות ל"א היה מגרר כו' ודאפקיה להיכא כו' ל"צ כו' ומדאמרי' איסור שבת וגניבה באין כאחד אלמא מיד שמוציא את כולו לשם קנה:

כ **מאחר שמשכו כולו והוציאו כו'**. כמ"ש בפ"י דשבת וע' רש"י שם צב א' ד"ה בנסכא כו':

כא **הנותן כו'**. ב"ב מט א' וכ' הרי"ף בשם הגאון דלא קי"ל כעובדא קמייתא אלא כמ"ש ההוא מרבנן שם דלא היו דברים מעולם דכ"כ דלא קביל מי שפרע ל"ל לקבולי הזוזי והוי בהלואה דחייב אפי' באונסים כמ"ש בפ"ד דב"ב ופ"ב דקדושין ולמד משם הרמב"ם דדוקא שהמוכר חוזר בו אבל כשהלוקח חוזר בו וא"ל המוכר שקול זיזך כיון דא"צ לקבולי מי שפרע קיימא דינא דגמ' ואמר כמו פקדון מ' דהוי כש"ח ואע"ג דבגמ' קאמר דאף כש"ח לא הוי היינו לרבא דס"ל כר"ל דאסור להשתמש בדמי אכן לדידן הוי ש"ח ועתוס' שם ד"ה אלא כו':

(**ליקוט**) **הנותן כו' כמו פקדון כו'**. ואף דבשואל חייב הואיל וכבר נהנה משא"כ כאן הואיל ולא נהנה עדיין וערש"י פ"א א' ד"ה נאנסו כו' וד"ה בחזירה כו' ומהו נשיאת כו' אבל בלא"ה לא אע"ג שהיה מתחלה לוקח אבל פיקדון מיהא הוי כמו טול את שלך דהא מתחלה יכול להוציאו וערא"ש שם פ"ד סי"ג אין לפרש כו' ומיהו יש לחלק ובתחלה שכ' אין לפרש כו' הוא כתי' הראשון בתוס' שם מג א' בד"ה מאי כו' וי"ל דאע"ג כו' אבל אח"כ כ' ומיהו כו' כתי' השני שם וע"ל דלר"י כו' וכ"ד הרי"ף והגאון שם (ע"כ):

כב **אפי' מאונסים כו'**. כמו במלוה ועבפ"ד דב"ב ע' ב' ובפ"ב דקדושין:

כג **אבל כו' י"א כו' וי"א כו'**. מ"מ. וע"ל סי' קכ ס"ב. ועיקרו של דין הגאון למד ממ"ש בפ"ה דב"מ פוסק עמו על הגדיש כו' אלמא דאית ליה רשות לאשתמוטי בגווה דאל"כ מה מרויח בהקדמת מעות וכיון דיכול להשתמש ה"ל שואל אע"ג דלא אשתמש כמ"ש בפ"ב דב"מ לענין אבידה ואע"ג דשם ספ"ג קי"ל כר"ן דאמר נאנסו לא כבר כ' הרא"ש שם בשם הראב"ד דבפקדון ירא להשתמש משא"כ כאן דאדעתא דהכי נתנו לו ועוד דלר"י דאמר דתקנו משיכה משום שמא יאמר הא במעות ג"כ יאמר נשרפו כו' אלא דע"כ חייב עלייהו כיון דיכול להשתמש בהן ועתוס' שם מג א' ד"ה מאי ועי"ל דלר"י כו' ובזה א"צ לדחוקי מ"ש שם וי"ל כגון שפירש כו' א"נ כו' אבל לר"ל צ"ל כן ועוד דלר' יוחנן ע"כ צ"ל מ"ש שם נתנה לספר מעל בספר ישראל ועתוס' שם מח א' ד"ה בלן וי"ל דר"י מוקי כו' וכן קי"ל דמשיכה בעכו"ם קונה ורבא בעובדא דשומשמי שם לטעמיה דאמר מתניתא מסייע לר"ל דנתנה לספר ישראל לא מעל וע"כ ל"ל רשות לאשתמוטי בגווה דאל"כ מעל אפי' לא נשתמש בסוף המפקיד שם מאי אריא הוציא כו' ואפי' לר"ן שם מודה בכה"ג כמש"ל בשם הראב"ד וכיון דל"ל רשות לאשתמושי בגווה אפי' ש"ש לא הוי אף קודם שחזר כמ"ש שם ובפ"ב לענין אבידה דאף לרב יוסף דוקא משום פרוטה דרב יוסף הלא"ה לא וז"ש תוס' שם מט ח' ד"ה אלא כו' מדלא הוי ש"ש ושם מג א' כ' ועי"ל דלר"י כו' אלא דשם הוא לרבא כנ"ל אבל לדידן דקי"ל כר' יוחנן לא קי"ל כהאי

עובדא דרבא מכ"ש ללישנא בתרא דלישנא קמא להד"ם כנ"ל ואף לאחר שאמר שקול זוזך ואמרי' טול את שלך ש"ח ואף בשואל כמ"ש שם פ"א א' א"ד אר"נ ב"פ אף אנן כו' ואף לדיחוייא שם לא טול כו' מ"מ בטול כולהו מודו דלא הוי אלא ש"ח ובשואל הוי ש"ש כמש"ש הואיל כו' אבל כאן שלא נהנה עדיין הוי ש"ח ועמ"ש בסי' ק"כ ס"ב ומ"ש למטה הא אמרי' שם דוקא לאחר שאילתה שכלתה שמירתו אבל כ"ז שלא כלתה שמירתו חייב כמ"ש שם הונא מר כו' ומשני כו' וה"נ כיון שא"י לחזור עד שיקבל מי שפרע כמו בתוך זמנו דמי ואף בפקדון תוך זמנו חייב כמ"ש הראב"ד על הא דפ"ק דקדושין מ"ד התם בתורת פקדון דבתוך זמן מיירי וז"ש הרמב"ם שאם לוקח חוזר בו דהוי ש"ח כיון דא"צ לקבל כנ"ל ואף שמגמ' שם מ' דאף ש"ח לא הוי היינו לשיטתו של רבא דאף מעיקרא לא הוי ש"ש כנ"ל. וכן לאחר שקבל מי שפרע ואמר טול את שלך הוי ג"כ רק ש"ח וז"ש עד שיקבל כו' ויאמר כו' וכ"ז שלא הוציאן אבל בהוציאן לכ"ע הוי הלואה גביה כמ"ש הרי"ף שם דאע"ג דהוי פקדון גביה ואנפיקינון קמו ליה ברשותיה וה"ל הלואה גביה כו' וכ"כ בס"פ המפקיד והלכתא כר"ן היכא דלא אשתמש בהו אבל אשתמש בהו ה"ל הלואה גביה כו' וכ"מ שם בגמ' ובפ"ב שם ובזה לא מהני טול את שלך אף לאחר מי שפרע דדוקא גבי שומרין אפי' שואל דפקדון ברשותא דמרא איתא ויכול להקדישו וכן אין השואל רשאי להשאיל וכיון שמסלק שמירתו פטור אבל מלוה להוצאה נתנה ודידיה נינהו וכ"כ הרי"ף שם ושם ובמה זכה המלוה בהן כיון שלא נתן לו עדיין וע"כ ל"פ הפוסקים מסוגיא דגמ' דגטין אלא בנתינה בע"כ אם הוי נתינה וקי"ל כלישנא בתרא דהוי נתינה ואף ללישנא קמא מודה בהלואה דהוי נתינה כמ"ש תוס' שם מהא דהלוהו ביישוב כו' וכן בתוספתא פ' הגוזל מי שבא בדרך וראה אנס בא כנגדו וא"ל טול את אלו שאני חייב לך אם קיבל עליו פטור וא"ל חייב דוקא משום אנס אבל בלא"ה פטור בכל ענין וז"ש. אבל אם הוציאם כו' י"א כו' וס' האחרונה אף שמ' מדברי המ"מ והטור דפליגי מ"מ נראה דאין כאן מחלוקת כמ"ש כיון שקיבל כו' ונותנם כו' ובזה אף ס' ראשונה מודה אלא לפי שאין נזכר זה בדבריהם להדיא ואפשר שסוברים כלישנא קמא כ' בלשון וי"א אבל לפי מש"ל דקי"ל דנתינה בע"כ הוי נתינה אין כאן מחלוקת לדינא וכ"ז שלא נתן ג"כ כ"ע מודים דחייב לא מיבעיא בגניבה ואבידה דאף שואל חייב כמ"ש שם מסתברא פטור כו' אלא אף באונסין כנ"ל ובפ"ט דב"ק ובספ"א דגטין דאף לאחר שיצאו מידו ושלח חייב באחריות ומ' אף באונסין דקאמר סתם חייב וכמ"ש בשואל א"ל שואל כו' חייב כו' וקאמר ל"ש אלא בתוך ימי שאילתה ובמלוה שם

ושם מ' אף לאח"ז הלואה משא"כ ברישא דאף ש"ש לא הוי ול"ד לשואל דקא' הואיל ונהנה מהני משא"כ כאן דלא נהנה שלא הוציאן ועמש"ל סי' ק"כ ס"ב:

סימן קצט

א **ואפי' כו'**. עבה"ג וכמש"ש כיון דמילתא דלא שכיחא כו' וה"נ:

ב **וכן ראובן כו'**. אע"ג דהאי שקלא וטריא ליתא אלא לפום מאי דס"ד מ"מ אי לאו דהלכתא הכי לא שקלא וטריא בה. רי"ף. ועוד דדמיא להא דרב הונא בס"א. הרא"ש:

ג **וא"ל ראובן כו'**. כ"כ הרי"ף ורש"י כ' ששמעון אמר ועב"י ודר':

ד **אבל אם כו'**. ר"ל דאינו קונה לגמרי אבל לענין מי שפרע קונה כמ"ש הרמב"ם בפ"ז וש"ע בסי' ר"ד ס"י לדעת הרמב"ם כמו שאר מעות:

ה **מיהו י"א כו'**. שהקשו עליו ממ"ש בפ"ב דקדושין ושוין במכר שזה קנה א"א מלוה כו' אלמא אף בקרקע אינו קונה וכמו בקדושין וכ"ש במטלטלין אף במקום שאוקים אד"ת לא עדיף מקרקע אלא שהראב"ד פי' דרישא לענין מי שפרע וסיפא אף מי שפרע א"צ אבל הרמב"ן ורשב"א פי' דאף רישא א"צ לקבל מי שפרע כיון דמלוה הוא וכנ"ל וכמ"ש בירושלמי ר"ח בשם ר"י קדושי מלוה לחומרין ובקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע והביאו המ"מ פ"ז אלא דהסוגיא הנ"ל בהנאת מלוה היא כמ"ש שם ו' ב' דאשה מתקדשת בהן וערש"י שם ד"ה ל"צ כו' וכ"ש כו'. אבל הרמב"ם דוחה הסוגיא דפ"ב דקדושין מפני סוגיא ההיא יש דמים שהן כחליפין שמפ' אותה כפשטה וסוגיא דב"מ מח מסייעתו דאמר רבא קרא כו' ואילו תשומת יד כו' ואם איתא אפי' לר"י דמעות קונות הא מלוה היא אלמא דקונה במקום שמעות קונות והם דוחין ומפרשין שייחד בשעת הלוואתו וע"ל סי' קצה ס"י שסתם כמ"ש בהגה כאן וכ' המ"מ שכן דעת כל האחרונים והסכים עמהם וע"ש פ"ה ופ"ז:

(**ליקוט**) **מיהו י"א כו'**. וכ"כ תוס' שם ד"ה יש דמים כו' וכ"כ הרא"ש בפ"ק דקדושין ס"ה וערש"י שם ו' ב' ד"ה אינה כו' (ע"כ):

ו **ויש כו'**. למד מהנ"ל ואע"ג דרבנן פליגי על ר"א בספ"ז דעירובין וס"ל דלא עשאוהו כד' פרקים שם אינו חובה כמו יין לקידוש ומ"מ דברי מהרי"ל אינו מוכרח:

ז **ומ"מ כו'**. דאל"כ הא רעה לדידהו שיאמרו חיטכם נשרפו וכו' כמ"ש שם והטעם כמו לוקח כלי מבית האומן ועתוס' שם ד"ה דאתו כו':

ח **ודוקא כו'** גמ' בקדושין כט א' ד' בבות וכן בצדקה דאיתקש להקדש כמ"ש בנדרים ז' א' וכשיטת הגאונים לפסוק כאת"ל וכמ"ש בר"ן פ"ק דקדושין שם ואין חילוק אלא בזה

הבבא בין הקדש ליתומים וע' בתוס' שם ד"ה אטו כו' וקשה כו' וי"ל כו':

(**ליקוט**) **אבל כו' ולכן כו'**. וה"ה אם הוזל כמ"ש בגמ' שם אלא דרבותא קא' וז"ש אבל הקדש כו' ור"ל אבל במשיכה מיד הקדש הדין כמו ביתומים כמש"ש בגמ' וד' חלוקות האחרות שאמרו ביתומים משיכה ודמים ביתומים ממוכר אם הדין כן בהקדש ערמב"ם פ"ט מה' מכירה ובר"ן בקדושין שם (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **וצדקה כו'**. דצדקה נמי אמירתו לגבוה כו' כמ"ש בפ"ק דר"ה בפיך זו צדקה ובפ"ק דנדרים איבעיא להו ויש יד לצדקה כו' ואת"ל יש יד כו' ופסקו הראשונים ז"ל כאת"ל. ר"ן בקדושין שם וע"ש בנדרים (ע"כ):

סימן ר

א **המשתמר לדעתו**. ולא מהני לדעת הנותן כלישנא קמא שם מטלטלי אג"ק כו' ועתוס' שם ד"ה וכי כו' וי"ל דלגבי כו' וע"ל סי' קצח ס"ה:

ב **וי"ח וס"ל כו'**. כר"פ שם דרב אשי ס"ל כוותיה:

ג **לדעת המוכר כו'**. זהו מ"ש דעת אחרת כו' ועבר א"ש שם:

(**ליקוט**) **וי"ח כו' אם משומר כו'**. כ"כ הרא"ש בב"מ שם סל"א ושמירת הנותן כו' אבל בגמ' לא מ' הכי דאע"ג שאינו משתמר כלל קנה לדעת זו דאמרי' שם ומנא תימרא כו' אע"פ שרץ כו' ושם אינו משתמר כלל וכ"מ בתוס' שם יב א' ד"ה חצר כו' שכ' ובמידי דזכות כו' ואפי' אינו משתמרת מ' אינו משתמרת כלל וכ"כ ש"פ (ע"כ):

ד **מיהו כו'**. תוס' הנ"ל ודבריו תמוהין דתוס' כ' ללישנא קמא וכבר הקשו עליו ט"ז וש"ך:

ה (**ליקוט**) **או שהוא עומד כו'**. ע"ל סי' רסח ס"ג ואמר זכתה כו' (ע"כ):

ו **וי"א כו'**. עתוס' דעירובין צב ב' ד"ה אשה כו' וצ"ל כו'. ולר"י נראה כו' וזהו דעת ס' ראשונה:

ז **וי"א דד"א כו'**. הרא"ש פ"ק דב"מ סכ"ח ולכ"ד קונה ד"א כו' ע"ש ועסמ"ע וכ"ה בירושלמי פ"ח דגטין הל' ג וכן לענין הקדושין כו' ר' יסא בשם ר' יוחנן זו בגטין משא"כ במתנה רובה דר"י ורובה דר"ל רובה דר"י מה אם מציאה שאינו זוכה בה מדעת ה"ה זוכה בתוך ד"א מתנה שהוא זוכה בה מדעת לא כ"ש כו' ומ"ש בגמ' שם עח ב' לגיטין כו' היינו לפי' ר' יוחנן קרוב לה אפי' מאה אמה אבל מילתא דרב אין חילוק אבל המעיין יראה שאין קונות דר"א אר"י לגטין הוא ר' ייסא א"ר יוחנן דירושלמי כידוע שר' ייסא דירושלמי הוא רב אסי דגמ' שלנו ומדגמ' לא הביא אלא דבריו ש"מ שהלכה כמותו ושם בירושלמי התיב ר"ז קומי ר' יסא והא תנינן וכן לענין קדושין א"ל הוא גטין היא קדושין

והא תנינן וכן לענין החוב א"ל שכן אם א"ל זורקהו לים ויהא מחול לך מחול לו מעתה אפי' קרוב ללוה זכה הלוה ותנינן קרוב ללוה הלוה חייב שכן אם א"ל זורקהו עד שיכנס לרשותו ועדיין לא נכנס לרשותו והן הן עצמן הקושיות ותי' של גמ' שם ועתוס' שם ד"ה א"ה וז"ש בסי' ק"כ ס"א אבל א"ל זרוק לי כו' אפי' רחוק כו':

ח **היו ברשות כו'**. לשון הרמב"ם וכגי' הרי"ף שגריס ברשות המופקדין אצלו לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו:

ט **מיהו אם כו'**. מתני' שם אם היה פקח כו' וכמ"ש בגמ' שם ה"ק ואם ברשות בעלים כו' וכן בפ"ה דמ"ש ופ"א דקדושין ושם בברייתא לפי גי' שלנו ברשות הלה המופקדים כו':

י **או נתנו כו' ובקנין**. אבל בשכירות לא מהני קנין וצריך בכסף וכמ"ש תוס' בב"מ י"א ד"ה ומקומו כו' ובקדושין כז א' ד"ה ומקומו כו' כמש"ל סי' קצח ס"ט:

יא **או אפי' כו' והא כו'**. שם עד שיקבל עליו כו' אבל ברשות המוכר א"א לזכות ע"י עצמו כמ"ש בעירובין ופסחים וגטין ונדרים וב"מ ולהכי לא ערבינהו רשות מוכר ורשות המופקדין ועבתוס' שם ד"ה ארבע:

יב **שישכיר כו' ויקנה כו'**. ר"ל שהשכירות נקנה בו כנ"ל וכמ"ש ונתקבלו זה כו':

יג **ואם היו כו'**. רשב"ם ד"ה עד שיקבל כו' דהא מדין זכייה הוא שמוכר מזכה:

יד **ויש מחלקים**. עתוס' שם ד"ה כ"מ כו':

טו **אם הוא כו'**. לאפוקי רה"ר דהא דייקינן מדברי רב ושמואל והם אמרו חוץ מרה"ר:

טז **והגביהו כו'**. דבלא"ה עדיין כליו של מוכר הוא. הרי"מ:

יז **כשם כו'**. נ' הרמב"ם וכשיטת הרי"ף דס"ל דאיפשיט דלא קנה ממ"ש התם דא"ל זיל קני ול"ק דלמא התם כו' ויש עוד גי' אחרת לרי"ף ע"ש וכן כליו של מוכר ברשות לוקח מדאוקמיה רנב"י בששפכן ומר בר ר"א במתאכלי דתומי. אבל הרי"מ ס"ל כדעת הרא"ש דבשניהם לא איפשיט ומחמת קולא למוחזק אמרי' דלא קנה:

יח **וי"א כו'**. עסמ"ע וערשב"ם שם ד"ה התם כו' וכמ"ש כליו כו' בכ"מ שיש לו רשות להניחו וא"צ שיקנה הרשות ועתוס' שם ד"ה כגון כו' משא"כ בכלי ואינו קונה בדיבור בעלמא כמש"ל ס"ב וכ' וי"א לאפוקי ס' הרי"ף ורמב"ם כמש"ל ס"ז וס"י:

יט **משיכה כו'**. כמ"ש בב"מ ט' ב' משוך בהמה זו וקני כו' ועתוס' שם ד"ה משוך כו' ודוקא שלא בפניו צ"ל משוך כמ"ש בפ"ג דב"ב ופ"ה דב"ק אבל בפניו א"צ וז"ש ומשכו כו' ואפי' כו' ועבה"ג ובפ"י דשבת אי דאפקיה דרך פיו כו' וערש"י שם ד"ה קדים כו' אע"ג דהכיס עדיין של בעלים הוא וערש"י ד"ה בנסכא כו' ובפ"ה דע"ז ע"א ב' אי דקא כייל ורמי למנא כו' אלמא בכליו דישראל א"א למצא איסור ובירושלמי פ"א דקדושין ריש

הל' ד' רב חסדא אמר משוך את הבהמה לקנותה קנה לקנות וולדותיה לא קנה לקנות היא וולדותיה קנה ומקשי אילו האומר לחבירו משוך הבהמה שיקנה לך משאוי שלה שמא לא קנה ופריק הדא דתימא בשלא היתה הבהמה עוברה אבל אם היתה הבהמה עוברה עשו אותה כמשאה:

כ **היו כו'**. לשון ש"ע שבס' זה וס"ט וס"י הכל לשון הרמב"ם וכשיטת הרי"ף שם וס"ל דכל שמדד המוכר בעצמו אפי' מכליו לכליו קונה דהוי כמקנה לו כליו וס"ל דמ"ש שם במודד לתוך קופתו פי' לתוך קופתו של מוכר דע"כ האי מודד הוא המוכר דאי לוקח בלא"ה קנה משום משיכה וכמ"ש תוס' שם ד"ה מדד וכמש"ל בהג"ה ומ"ש במתני' מדד ולא משך כו' במדד והניח ע"ג קרקע וכמ"ש שם ת"ש מדד ולא כו' וערשב"ם שם ד"ה מדד כו' ובע"כ במדד כו' והמ"מ לא עיין שם ובזה מתי' קו' תוס' שם ד"ה ת"ש כו' וא"ת כו' ושם בד"א במדה כו' אבל אם כו' מפ' כפשטא דגמ' אף בשל מוכר ומ"ש שם דכליו של מוכר אף ברשות לוקח לא קנה וכן שם פ"ז א' ואלא מדה דמוכר כו' כ"ז בשאין המוכר בעצמו מודד ולא מצי לאוקמי כשהמוכר בעצמו מודד דא"כ הדק"ל דאף בשלא נתמלאה דלוקח הוא כמו במדה דלוקח ומפ' מ"ש שם כור בשלשים כו' ברשות לוקח ובכליו של מוכר דאי בכליו של לוקח קנה כיון שקיבל אף בלא מדידה כמ"ש כיון שקיבל עליו ושם פירקן והכניסן כו' אלא בכליו של מוכר דקנה ע"י מדידת המוכר כנ"ל וזה שפריך שם ת"ש אם היתה מדה כו' וכפי' דאף בשל מוכר וכן מיירי ג"כ בסימטא ובחצר של שניהם דלא קנה אלא ע"י מדידה אפי' אינן בכליו של מוכר וכגון במתאכלי דתומי וכמ"ש שם עד שלא נתמלאה המדה כו' וכמ"ש הרי"ף שם דבר"ה א"א לאוקמי כמ"ש שם קתני מיהא בר"ה כו' מאי לאו כו' דאין המדידה קונה בר"ה דאף כליו של לוקח לא קנה שם וע"כ בכה"ג וכשאמר כור בשלשים הכל כמדה א' ולכן לא פריך מרישא עד שלא נתמלאה כו' דכאן כעד שלא נתמלאה אבל פריך מאם היתה דשם אפי' לא נתמלאה וה"ה כאן ומשני כדאמר"כ שנתות כו' ול"ג כגון דא"ל הין כו' דאף בסתמא לא קנה עד שיגיע למדה וכמש"ל ס"י ואין חילוק בינו למדה שאינה של שניהם אלא דשם לא מהני שנתות וס"ל להרמב"ם דאף במדה של לוקח דוקא בשנתות כמ"ש בס"י וזה הכריח לפרושי בכליו של מוכר מדפריך ת"ש אם כו' ובזה מתורץ קו' רשב"ם ותוס' ד"ה ראשון כו' וכן ס"ל דכליו של סרסור נמי לא קנה אפי' ברשותו של לוקח עד שנתמלא המדה וכמ"ש הרי"ף על מתני' שם פ"ז א' ע"ש וכמש"ל ס"ט וזה דלא אוקים בגמ' דפריך שם ומדרישא בכליו דמוכר כו' והוצרך לידחוק סתמא דמילתא כו' ולא אוקים בכליו של אחר דברשות מוכר לא קנה וברשות לוקח קנה אלא דכליו של אחר דין כליו של מוכר ועמש"ל ס"ט:

כא **וי"א כו'**. כפירשב"ם שם ד"ה כור כו':

כב **שיגביה המוכר כו'**. משום כליו של מוכר כנ"ל אבל בסימטא וחצר של שניהם ואינן בכליו של מוכר א"צ למדידת המוכר וכמ"ש ואילו לא כו' כמש"ו:

כג **וי"א כו'**. כמ"ש שם פ"ז וב"מ ספ"ח:

כד **פתח לו כו'**. כמ"ש ספ"ג דב"מ ל"ש אלא נשברה אבל החמיצה כו':

כה **וי"א דכ"ז כו'**. תוס' שם פ"ד ב' ד"ה מדד כנ"ל:

כו **ויש חולקין**. דגלי דעתיה שאינו רוצה לקנות אלא במדידה וכמ"ש בפ"ק דב"מ וכ"מ לשון הגמ' שם במודד לתוך קופתו וכפירושם לתוך קופתו של לוקח:

כז **כל שנקנה כו'**. ע"ל סי' קפט בהגה וכ"ש כאן אפי' אם היה המוכר מבטלם בפירוש:

כח **ויש כו' ויש**. כנ"ל ס"ז:

כט **המוכר כו'**. כנ"ל דרשות לוקח ובכליו שאינן של לוקח לא קנה:

ל **וכן כו'**. דגמ' דחיק שם דרישא בכליו דמוכר סיפא כו' ואח"כ שם בברייתא משך כו' מוקים במתאכלי דתומי וא"כ ברייתא הנ"ל נמי א"צ לדחוקי וז"ש שהיו צבורים ולכן כאן ברשות לוקח כיון שקיבל כו' וז"ש בסימטא או כו' וברישא אמר ג"כ ברשות לוקח כיון שהוא בכליו של אחר:

לא **היתה כו'**. אף של מוכר כנ"ל וכן של לוקח דוקא בשנתות:

לב **וי"א כו'**. כפי' רשב"ם וא"צ לשנתות וכ"ד ראב"ד וכל הפוסקים וז"ש בהשגות א"א קנה ראשון ראשון ואפי' בסימטא ר"ל דראשון ראשון אפי' קודם לשנתות וכגי' הרשב"ם כגון דא"ל הין כו':

לג **ואין המוכר כו'**. אבל הלוקח יכול לחזור כמ"ש שם משום דגמר בלבו כו' אבל המוכר א"י לחזור כמ"ש שם א"ל אין אדם מקדיש כו':

לד **והוא שיגביהנו כו'**. כמ"ש ובירר והניח כו' דלא קנה אע"ג שהגביה את כולם והיה בדעתו לקנות מהן אלא שלא נתכוון לקנות את כולן אלא א' מהן וזה דפריך משום דגמר בלבו כו' בשעת הגבהה עדיין לא נתכוין לזו:

לה **י"א כו'**. כמ"ש בב"מ פ"א א' ת"כ דאמימר הלוקח כו':

לו **וי"א כו'**. דל"ד לשם דשם כמ"ש משום דנהנה מהני משא"כ כאן וס' ראשונה ס"ל דשם כיון שמשלם טובת הנאה שבהן ואעפ"כ משלם וערש"י שם ד"ה בחזירה כו' מ' כס' האחרונה:

לז **אחד כו'**. כמו בנתינת כסף בסי' ק"צ ובקנין בסי' קצ"ה והמגביה מציאה לחבירו וכמ"ש ברשות הלה המופקדין כו' תנו שטר שחרור כו' הולך מנה לפלוני כו' ואמרי' בכמה מקומות ומזכה להם כו' וזכין לאדם כו' בשזיכה כו':

סימן רא

א (**ליקוט**) **ורשם כו'**. וכן פירש"י שם סיטומתא חותם שרושמין כו' וכ"ה בתרגום יב"ע על פ' ותאמר חותמך סיטומתך כו' (ע"כ):

ב **והוא שרשם כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"ב ופ"ה דב"ק:

ג **שמוסרים לקונה כו'**. עסמ"ע אלא ר"ל כו' וכ"ה בראב"ן להדיא וע"ש דאין החדר של המוכר וא"א לקנות החדר אלא הסחורה לבד שכ' ותו דאם החדר כו':

סימן רב

א **כאחד כו'**. דאח"כ א"א לקנות אלא מטעם רשות וכמ"ש בריש סי' ר':

ב **בין כו'**. דבגמ' לא איבעיא להו אלא כשאין קניינם שוין א' במכר וא' במתנה:

ג **וי"א כו'**. גמ' שם:

ד **בד"א כו'**. שלכן אמרו והלכתא כו' אע"ג דצבורין כבר איפשיט ואתי' מתני' דמ"ש כפשטה דל"ק אגב ולכן אמר ומקומו בדוקא:

ה **וי"א דבעינן כו'**. ערש"י שם ד"ה כל הני:

ו **ויש חולקין**. וכשיטת הגמ' אינו מהא דמדוני אלא מהנך:

ז **וה"ה כו'**. ז"ש בגמ' שם:

ח **בהמות כו'**. ר"ל וא"ל דין מטלטלי דניידי בס"ח:

ט **אין כו'**. עתוס' שם ד"ה בעינן כו' ולכך ל"פ שם אלא והתניא החזיק כו' הניחא כו' וכפי' תוס' ד"ה ל"ל כו' וכן מדקא' החזיק בעבדים לא קנה קרקע כו'. תה"א סקכ"ד:

י קרקע **כו'**. עבקדושין שם:

יא **והא כו' וא"צ כו'**. ע"ל סי' קיג ס"ב:

יב **ויכול כו'**. דבה"כ נק' של שותפין כמ"ש בפ' השותפין ואסורין בדבר של אותה העיר כו':

יג **הוי כמו שאול כו'**. כמו שכירות בעובדא דר"ג וה"ה שאלה וכמ"ש תוס' שם:

יד **אפי' שיאמר כו'**. עסמ"ע ויותר נראה שנמשך הטור אחר ל' הרמב"ם:

טו **וי"א כו'**. עבה"ג והרמב"ם ס"ל דמ"ש והלכתא בכפות חוזר ממילתא דרבא דאמר ישן וזהו מדוקדק מ"ש והלכתא ול"ק בכפות אלא והלכתא כו' שחוזר ואין ה' כרבא ולכן לא הזכירו כאן ישן:

טז **וי"א כו'**. עמ"ש בא"ח סי' שלו ס"ח:

יז **ויש מי שאומר כו'**. נמשך אחר ל' הרא"ש וטור וט"ס שם ושם וצ"ל לקנות את הכלים שעליה וצ"ל בסי"ד שהוא האיבעיא דגמ' ופ' הרא"ש במציאה לקולת המוציא וכ"כ בפרי' שמצא כן בנוס' רא"ש ישן:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'**. כ"כ הטור ונמשך אחר דברי הרא"ש אבל ל"ד דאפי' בלקנות הכלים לבד קני דבהכי הוא הבעיא שם וכנ"ל ברא"ש לקנות את הכלים כו' וכ"ה ברמזים שם וכ"כ ב"ח ופר' (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **סי"ג ואפי' כו'**. צ"ע דהא ע"כ לא קני אלא מטעם חצר ולא משום משיכה כמו שפריך שם א"ר אי א"ל משוך קני כו' וכ"כ הרא"ש שם ובמקח וממכר אי א"ל קני בהמה וקני כלים שעליה מחמת משיכת הבהמה לא קנה הכלים ומחמת חצר כו' דוקא בכפותה כו' ומטעם חצר. דאי קנה במשיכה לא היה פריר גמ' כלום וצ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **אפי' אינה כפותה**. דלאו מטעם חצר קני לה אלא מטעם משיכה דזהו הבעיא דגמ' (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **והיא כפותה הרא"ש שם**. וכמש"ש אי אמר כו' והלכתא בכפותה (ע"כ):

כ **א"ל כו'**. עתוס' שם:

(**ליקוט**) **א"ל משוך כו'**. מדאיבעיא להו שם דוקא בבהמה דאין משיכתן שוה. תוס' ועוד אמרי בפ' המצניע בגונב כיס בשבת דקנה המעות אע"פ שלא הוציא כל הכיס ובפ' המוכר פירות ד' מדות במוכרין כו' עד שיגביהנה ובעי לאוקמי שם בכליו של מוכר. הרא"ש שם (ע"כ):

סימן רג

א (**ליקוט**) **כל המטלטלין כו'**. רפ"ד דב"מ ומיירי בחליפין כמש"ש מ"ו ב' תנן כו' (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **אצ"ל אם כו'**. כמש"ש מ"ז א' דכיון דלא קפיד כו' דכי חליפין כו' ושם תנא קינין בכלי כו' (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **כעין שקינין כו'**. כמש"ש ז' א' וספ"ה דנדרים וש"מ (ע"כ):

ד **בין כו'**. קדושין כב ב' אלא לתנא ברא כו':

ה **בין בע"ח**. דאף במפקיד נקנין כמש"ל כיצד היה כו':

(**ליקוט**) **בין בע"ח**. כמש"ש ת"ש הרי שהיה תופס כו' (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **ופירות נמי כו'**. שם י"א ב' וכי לא ה"ל כו' ועבה"ג וכמש"ש מ"ז לר"ן נמי כו' לקיים כ"ד דנקנין במנעל וערש"י מ"ה ב' (ע"כ):

ז **וטובת הנאה כו'**. וכ"פ בס"ס רע"ו וכמ"ש בב"מ י"א ב' ולפימ"ש בסי' קנח ס"ה וריש סי' ר' דקי"ל כההוא מרבנן א"כ לא קי"ל כרבא וצ"ל דר"ג וזקנים ס"ל כמ"ד טובת הנאה ממון ולא קי"ל כוותייהו וע"ל סי' פז סל"ה מש"ש וצ"ע ועש"ך:

(**ליקוט**) **וטובת הנאה כו'**. כשיטתו שכ' בהג"ה בסי' ר' ס"א וי"א כו' (ע"כ):

ח **וע"ל סי' כו'**. די"א דלא קנה כמו בשטר בפ"ד דגטין מ"ם ב' וי"א דקנה ול"ד לשטר וראיה ממ"ש בפ"ב דע"ז ע"ב א' ההוא גברא דא"ל כו' ועתוס' דריש ב"ב ג' א' ד"ה כי רצו כו' וס' ראשונה ס"ל דלאו ראיה משם ההוא דע"ז כבר פי' הרי"ף בס"פ בית כור בדא"ל מעכשיו דההוא דריש ב"ב פי' הראב"ד דלמ"ד גודא מיירי שהתחייבו בדמי מחצית הכותל וע"ל סי' ר"ו ס"ד ובהג"ה ולעיל סי' קנ"ז ס"ד בהג"ה:

ט **מי שקנו כו'**. כ"כ הרשב"א למ"ד אתן לא הוי קנין דברים דהוי נקנו מידו שנתחייב מיד משא"כ בשטר מחילה דאינו חייב אלא שקונה מידו להסתלק השעבוד מעליו ובזה לכ"ע הוי קנין דברים אבל להחזיר הזכיות הוא חיוב וכ"ז למ"ד לא הוי קנין דברים וכן הסכים שם ברשב"א ובסי' רמ"ה פ' בהג"ה כס' ראשונה דהוי קנין דברים:

י **תנא אפילו כו' כיצד כו'**. שם מ"ז א' פשיטא דמים כו' ת"ש כו' אמר רבא כו':

יא **וי"א כו'**. דעת ר"ת דבהמה נקרא נמי פירות כפשטא דגמ' דכל שאינו כלי נקרא פירות ובריית הנ"ל דמחליף פרה בחמור משום דמקפיד דלא אמרו אין קונין כו' אלא בקנין כעין סודר ועתוס' שם מ"ו ב' ד"ה ופירי. ומיהו לפר"ת כו' ושם מ"ז א' ד"ה גאולה כו' ומפרש ר"ת כו' ובב"ק ע' ב' ד"ה באומר כו' ותי' הר"י דחוק שם ופשטא דגמ' מ' כר"ת דקנייה ליה בחליפין:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. וכן עיקר דהא אמרינן בתוספתא והביאו הרא"ש בריש ב"ב החליף קרקע בקרקע כו' וכמ"ש סעי' יו"ד וסי' קנ"ז ס"ב וכ"ש פירות ועתשו' רשב"א סי' אלף רכ"ו (ע"כ):

יב **ויש חולקין**. דס"ל דבהמה נקרא כלי כמ"ש בתוס' שם וע"ל סי' קנ"ה ס"ב בהגה:

יג **וי"א דדוקא כו' אבל**. כמ"ש בפ"א דקדושין אבל לא נתן כו' אלא נגד מעותיו וה"ה כאן:

יד **וי"א כו'**. נלמד מהנ"ל:

טו **לשונות כו'**. שם מ"ו א' אידי ואידי בפרוטטות ועבה"ג וע"ל ס"ח:

טז **ונקנין כו' וקונים**. כמ"ש שם בדינר אניקא כו' ובפרוטטות:

יז **אבל כו' הרי כולם כו'**. כמ"ש במתני' מטבע אינו קונה את המטלטלין וקאי אכולהו דכולם נקראין מטבע ושם מ"ה ב' תנן הזהב כו' לא בדמים כו' ה"נ מסתברא כו' אלמא דמתני' בדמים ואפ"ה תני מטבע אינו קונה כו' ושם מ"ח א' רש"א אע"פ שאמרו כו'

ובדמים מדאמר טלית קונה כו' ושם מ"ד ב' אבל פירות על דינרין כו' מידי דהוה אכסף לב"ה כו' ואע"ג דר"ל פליג על ר"י וס"ל דאפי' פירות על דינרין אין מחללין חדא דהלכה כר"י לגבי ר"ל ועוד אף לר"ל ב"ש במקום ב"ה אינו משנה ועוד דקי"ל בכ"מ כלישנא בתרא ואמרינן משום שמא ישהא עליותיו ולא פליג ר"ל על ר"י אף לב"ש דטבעא הוי לשאר דברים וז"ש והנותן א' כו':

יח **ואין כו'**. כמ"ש שם מטבע אינו כו' וכן ס"ל לר"פ שם ורב יהודה ועולא ור"א ור"י ומ"ד נעשה ה"ל יחידאה וכן מסקנא דגמ' שם ובקדושין כ"ו ב' ה"נ מסתברא כו' ומטבע אף של זהב ונחשת כמ"ש שם משום דדעתיה אצורתא כו' ושם תנן הזהב כו' וש"מ כו' ושם מ"ו ב' תנן כל המטלטלין כו' אלמא אף בנחשת והוצרך לומר בדינר אנקא כו' ששניהן מפסלי אלמא דאף של נחשת אינו נקנה בחליפין:

יט **ולפיכך כו'**. כמ"ש שם מ"ז א' חליפין ומקפיד כו' ת"ש הרי כו' אלמא במקום שאינו קונה בחליפין אף הדבר שמשך אינו נקנה ול"ד משום שמת דהא פשיט לחליפין ומקפיד:

כ **אבל בתורת כו'**. כמ"ש במתני' המטלטלין קונין את המטבע ומתנ' בדמים ובגמ' רש"א אע"פ שאמרו טלית כו' ועגמ' שם א"ה הזהב קונה כו' ושם אא"ב בחליפין היינו כו' אא"א כו':

כא **בד"א כו' אבל כו'**. כסתם מתני' וכזקנותיה דר' וכל סייעתא שם אידחיא לה רק סייעתא דרבא ויחידאה הוא דר' יוחנן ס"ל כסתם מתני' כמ"ש שם מ"ה א' ועתוס' שם ד"ה אלא. א"נ כו':

כב **ואם הקנה כו'**. הוא פי' על דברי ש"ע וכמ"ש בגמ' שם תנן הזהב קונה כו' לא בדמים כו' וכנ"ל דאין מטבע נעשה חליפין כלל:

כג **נתן לו שלשים כו'**. תוספתא שם והביאו הרי"ף והרא"ש שם:

כד **ומעות כו'**. משום דחריפי טפי וכמ"ש שם איצטריך סד"א הני פריטי כו' קמ"ל כיון כו' אבל אי סגיין בכל דוכתי וחריפי טפי הוי טיבעא לגבי כספא:

כה **י"א כו'**. מדס"ד דאפילו לגבי כספא הוא טבעא:

כו **וי"א כו'**. דנהי דלא קי"ל כילדותיה דר' וכמה תנאים כוותיה מ"מ לגבי נחשת כ"ע מודים וכן סדרן דמתני' דאחרון אחרון גרוע והוא פירא לגבי ראשון נחשת לזהב ומעות הרעות לנחשת ואסימון למעות הרעות. רא"ש. וכ"ה בירושלמי שם ר"פ הזהב זהו כללו של דבר כל הירוד מחבירו קונה את חבירו ואע"ג דבכסף וזהב פליגי ולא קי"ל כן בשאר ל"פ:

כז **כולם יש כו'**. כמש"ל ס"ג:

כח **וכולם זה כו'**. כמ"ש שם מ"ה אילימא כו' לגביה נפשיה מי איכא כו' אלא כו' לא לעולם כו' ושאני כו' ואף דינר זהב לגביה נפשיה טבעא רק לענין הלואה וכן שם מ"ו ב' תנן כל כו' תרגמא כו' אבל בלא"ה אפילו זהב בזהב:

כט **מעות כו'**. ל' הרמב"ם ומפרש כפרש"י במתני' מעות הרעות שנפסלו:

ל **שפסלתן כו'**. גמ' שם:

לא **או דינרים כו'**. דהוי כפסלתן מדינה. מ"מ ועריף"ח:

לב **ה"ה כפירות כו'**. שם כל המטלטלין כו':

לג **ומתחייבין כו' ואם כו'**. מתני' מעות הרעות כו' והיפות כו':

לד **וי"א דאפילו כו'**. ט"ס וחסר כאן דתוס' שם ורא"ש וש"פ מפרשים מעות הרעות שלא נפסלו נגמרי אלא שאין יוצאין להדיא וכן פי' באסימון שאינו יוצא להדיא והם פירא לגבי מעות היפות אבל הם מטבע לגבי מטלטלין ועתוס' מ"ד א' ד"ה הזהב לכך נראה כו' ולר"ת כו' ומטלטלין כו' וכמ"ש הרא"ש שם ומ"ט דמ"ש מטבע אינו קונה את המטלטלין קאי אכולהו דחשיב במתני' ואפילו מעות הרעות לגבי אסימון הוי מטבע כנ"ל ומ"ש בגמ' אניקא ואניגרא היינו שאין יוצאין כלל ולכך נעשין ונקנין בחליפין אבל מעות הרעות ואסימון אינן נעשין ולא נקנין בחליפין כיון שהן מטבע ובזה פליגי הטור והפוסקים על הרמב"ם דהרמב"ם מפרש מעות הרעות שנפסלו לגמרי והוי מטלטלין לכ"ד כמו אניקא ואניגרא וכמ"ש בש"ע וכן אסימון מפ' בלא צורה והוא כמו פרוטטות דהן ג"כ כמטלטלין לכ"ד כנ"ל ס"ג ומתני' דקא' מטבע אינו קונה' את המטלטלין וכן מ"ש מטבע אינו נעשה חליפין ולא נקנה בחליפין לא קאי אלא אזהב וכסף ונחשת כנ"ל ס"ג וס"ז אבל מעות שאינן יוצאין להדיא לא נזכר בגמ' כלל לפי' והן בכלל מעות היפות לשיטתו אבל לדעת הפוסקים הוי כמטלטלין לגבי מעות היפות שקונה את מעות היפות בדמים אבל לא בחליפין כנ"ל ס"ד וכצ"ל נקראו מטלטלטלין לגבי מעות היפות לענין שקונות אותן בדמים וכמ"ש בטור ומ"מ וכ"כ בהג"ה בסי' קצ"ה ס"ב מטבע שנפסל לגמרי כו' לגמרי דוקא. ושינה לשון הרמב"ם וש"ע ה"ה כפירות לכ"ד כו' משום דדעת הרמב"ם כדעת ר"ת דחליפין ומקפיד קונין אף בפירות וכמ"ש ריש פ"ה כל המטלטלין קונין זא"ז כיצד החליף פרה בחמור או יין בשמן. ועמ"מ שם וכ"מ פשטא דגמ' בכל הסוגיא וקני ליה פירא לטבעא דהבא פירא כו' ושם מ"ה ב' ה"נ מסתברא כו' תרווייהו ליקני אהדדי אע"ג דהוא פרי לגבי כספא ולדעת תוס' צ"ל דכל הסוגיא כרב ששת דלא כהלכתא אבל דעת ההגהה כדעת תוס' ורא"ש וטור דפירא אין קונה כלל אף במקפיד ומטבע שאני דהוא כלי ואף לאחר שנפסל ממ"ש ואפילו כיס מלא כו' בדינר אניקא כו"

וכן בפרוטטות וכמ"ש תוס' שם מ"ה ב' ד"ה אין כו' וז"ש לעיל סי' קצ"ה ס"ב בהג"ה בהמה כו' אבל כו' מטבע שנפסל כו' וכ"ז שלא כדעת ר"ת והרמב"ם. כנ"ל:

לה **המטבע כו' אלא כו'**. שם ואף ר"פ הדר ביה כו' אקנינהו כו' ובע"א דקדושין כ"ו ב' הב"ע לדמי ה"נ מסתברא כו':

(**ליקוט**) **המטבע כו'**. עבב"ב קמ"ט א"ר היכי ניקנינהו כו' (ע"כ):

לו **או שישכור כו'**. דרשות קונה מטעם משיכה כמ"ש בפ"ה דב"ב ומשיכה קונה אף במעות כמ"ש שם ואלא מאי לדמי ניקנינהו וכן בהזהב ושאר מקומות:

לז **כיון שזכה כו'**. מתני' בקדושין שם ובב"ב ק"נ ב' זוזי איקרי נכסי דתנן כו' כי הא כו':

לח **והוא כו'**. ע"ל סי' קכ"ג ס"א:

(**ליקוט**) **והוא כו' ולא כו'**. כמ"ש בב"ק ע"א (ע"כ):

לט (**ליקוט**) **אבל ראובן כו'**. עתוס' דב"ב ע"ז ב' ד"ה ר"פ כו' (ע"כ):

מ **אבל כו' וכן כו'**. ע"ש ושם:

(**ליקוט**) **אבל יכול כו' וכן כו'**. שניהן בקדושין מ"ז ב"ז ב' מ"ח א' ועוד בב"ב שם וקמ"ט א' וש"מ (ע"כ):

מא **המחליף כו'**. תוספתא פ"א דקדושין והביאו הרא"ש בריש ב"ב:

מב **י"א כו'**. עסמ"ע בשם המרדכי וצ"ע למה כ' ס' ראשונה הא קי"ל באת וחמור דקנה מחצה וע"ל סי' ר"ט ס"ד שסתם כס' האחרונה שכ' מי שמקנה כו' וראיית ס' האחרונה היא חזקה מדמצריך אגב וס' הראשונה בטילה כיון דקי"ל כרב נחמן וכל שקלא וטריא של המרדכי שם לרב המנונא וס"ל כרב המנונא אע"ג דק"ל כר"נ בדיני משום דסוגיא דפ"ב דקידושין מסייעתו ואנן קי"ל כר"נ כמ"ש המפרשים דההיא סוגיא דלא כהלכתא ועסמ"ע אבל נראה ליישב דעת המרדכי ורמ"א דס"ל למרדכי כמ"ש בה"ג ורמב"ם בקדושין דההוא סוגיא אף לר"כ דר"נ מודה כל שכולל בדבור אחד ועא"ע סמ"ב) וכן כאן וז"ש ביחד ובזה מתורץ קושית ר' שמחה ל"ל אגב שאני התם שאינן כוללן ביחד ושם מודה ס' שניה ונמצא בשאין כוללן בדבור אחד כל הב' דעות שוין דהוי כאת וחמור ובזה צדקו דברי רמ"א שכאן כ' ב דעות ובסי' ר"ט סתם כס' אחרונה וטעם ס' שניה עכ"ל רי"ב ס"ג בהג"ה וע"ש אבל אינה כלום ועמ"ש בסי' ר"ט ס"ה בהג"ה:

מג **וה"ה כו'**. כנ"ל:

מד **שנים כו' י"א**. כמ"ש הרמב"ם וש"ע בסי' ר"ט ס"ב אבל האומר כו' וע"ש בהג"ה וטעם הרמב"ם משום אסמכתא לא קניא אף במכר כמש"ל בסי' ר"ז וז"ש במשחק בקוביא ואזיל לשיטתו שפ' דמשחק בקוביא הוי גזל כמ"ש בפ"ו מה' גזילה וש"ע לקמן סי' ש"ע

יש דברים שאסרו משום גזל כו' ולכן כתב הרמב"ם וש"ע שם ה"ג דהמשחק עם העכו"ם כו' ומ"ש שם וחלקו עליו לומר כו' וכ"כ בטור שם דבריהם אינן מדוקדקין שגם הרמב"ם מודה לזה כמ"ש הפ"י מה' עדות וכן משחק בקוביא והוא שלא תהיה לו אומנות אלא הוא הואיל ואינו עוסק בישובו של עולם הרי זה בחזקת שאוכל מין הקוביא שהוא אבק גזל אלא דהרמב"ם סבירא ליה כרמי ב"ח דאסמכתא היא ואעפ"כ דוקא שאין לו אומנות אחרת כר"י כמ"ש שם כ"י ב' אר"א הלכה כר"י ואף על פי כן קי"ל דהטעם משום אסמכתא כמ"ש שם כ"ה וא"דך תנא תולה כו' וצריכא כו' וספ"ק דר"ה ואלו הן הפסולין כו' זאת אומרת גזלן דדבריהם כו' אלמא קרי ליה גזלן ובפכ"ג דשבת מנה גדולה כו' משום קוביא ועתוס' שם שדחקו עצמן לומר דאתי כר"י משום ר"ע ועבש"ע א"ח סי' שכ"ב ס"ו דקי"ל שם דאסור אלא ודאי אסמכתא היא ומ"מ אינו פסול הואיל ואינו אלא אבק גזל אא"כ מתפרנס ממנו כר' יהודה וז"ש ה"ז בחזקת שאוכל מן הקוביא כו' ולא משום שאינו עוסק ולכן ה"ל המשחק עם העכו"ם כשר שבכה"ג אין משום גזל עכו"ם אבל לכתחלה אסור כו' דאל"כ למה אמרו ברבית דאפילו לעכו"ם לא מוזפי וכאן לא אמר לעכו"ם אלא דכאן בלא"ה אסור כיון דעוסק להרויח בזה אינו עוסק ביישובו של עולם וע"ז חלקו דאף עם העכו"ם פסול כשיטתם דס"ל כר"ש דפסול משום יישובו של עולם אבל אסמכתא ס"ל דקניא בכה"ג וכמש"ל סי' ר"ז סי"ג בהג"ה ז"ש כאן וי"א דמהני:

מה **אך כ"א כו' דעיקר כו'**. כמ"ש בגיטין ע"ד ב' דרבנן מודי לרשב"ג דכל היכא דלהרוחא קא מכוין דל"ד הן כמ"ש שם ואסברא כו' ואע"ג דשם ע"ה א' אמרינן מתקיף לה אביי אימור כו' שם משום דעיקר כוונתו על האיצטלא משא"כ כאן וז"ש דעיקר כו' וכמ"ש בב"מ ס"ג א' מ"ל הן מ"ל דמיהן:

סימן רד

א **בין לוקח כו'**. שם ע"ד ב':

ב **לא עשה כו'**. שם מ"ח ב' דכתיב בעמך כו' ועיין רש"י ולשון הרי"ף וש"מ דכה"ג לאו מעשה ישראל הוא:

ג **ואפי' כו'**. עבה"ג וכ"ה בירושלמי להדיא שם חד ב"נ יהיב דינרין למטכסין חזר ביה אתא עובדא קומי ר"ח בר יוסף ור' יוחנן ר"ח בר יוסף אמר או יתן לו כדי ערבונו או ימסור אותו למי שפרע ור' יוחנן אמר או יתן לו כל מקחו או ימסור אותו למי שפרע:

ד **נתן כו'**. שם מ"ז ב' אלא גזירה שמא תפול כו' וכתב הרי"ף ושמעינן מיהא כו וכ"כ הרמב"ם ע"ש ובחולין ובעירובין בד' פרקים כו' לפיכך אם מת כו' מ' דאף מי שפרע אינו מקבל וכן בד' פרקים פריך שם והא לא משך כו':

ה **וי"א כו'**. מעובדא דבי פרזק רופילא שם מ"ט ב' ול"ק ר"ח לקבולי עליה מי שפרע ועתוס' שם מ"ז ב' ד"ה אי. ור"ת מפרש כו' וס' הראשונה ס"ל דבאמת צריך לקבל אלא דלא אתשיל אלא אם יכול לחזור וכמ"ש שם מ"ע א' והא בעי לקבולי כו' א"ל ה"נ ואעפ"כ לא אמר בראשונה משום דלא אתשיל להא: (**לקוט**) **וי"א כו'**. עבה"ג ועתוס' דבכורות י"ג ב' בד"ה ה"ק כו' א"נ כמו כו' ועוד דכאן כו' (ע"כ):

ו **בב"ד**. תוספתא כיצד מקבל מי שפרע עומדין ב"ד ואומרים מי שפרע כו':

ז **ומאנשי כו'**. שם מ"ח א':

ח **ממי כו'**. כן לשון המתני' ו גמרא:

ט **וי"א כו'**. ממ"ש שם ב' לייטינן ליה:

י **הלוקח כו'**. עבה"ג וה"ל כנושא ונותן בדברים לבד ולכן לא הצריכו למי שפרע ובירושלמי סוף מס' שביעית ר"ז ר"א בשם ר"י הנותן עירבון טבעת לחבירו וביקש לחזור בו חוזר בו ואינו מקבל מי שפרע ר"ז בעא קומי ר' אבהו זהב א"ל טבעת מה בין זהב ומה בין טבעת זהב דרכו להשתנות טבעת בעינא הוא ר"ל כשנותן זהב למשכון מקבל מי שפרע משא"כ בטבעת וענ"י שם וכ"ה בירושלמי פ' הזהב על עובדא דמטכסין הנ"ל ר"א בשם ר"י טבעת אין בו משום עירבין כל הנושא ונותן בדברים אין מוסרין אותו למי שפרע:

יא **יש מי כו'**. דלגבי רבים ה"ל מתנה ועוד דרבים א"י לחזור כמש"ל ס"ס קס"ג כל דברי הקהל א"צ קנין ממ"ש ויכולין להתנות ופי' ר"ח אפילו בלא קנין:

יב **מי כו'**. ע"ל סי' קצ"ט ס"ב:

יג (**ליקוט**) **וי"ח כו'**. וכן בסי' קצ"ט ס"ב בהג"ה מיהו י"א כו'. ובזה מתו' קושית תוס' בפ"ה דב"מ ס"ב ב' ד"ה הרי וכן סתם בי"ד ס"ק ס"ג (ע"כ):

יד (**ליקוט**) **ואומרים כו'**. מ' דאף בהנאת מלוה לא קני אלא לענין מי שפרע וליתא דלדידהו אין חילוק בין דמי מכר או דמי הלואה כי הרמב"ם לבדו מחלק כנ"ל סי' קצ"ט ס"ב אבל לדידהו בהמעות לא קני כלל בין בדמי מכר או הלואה ואף למי שפרע ובהנאת מחילה בשניהם קנה לגמרי ועב"מ פ"ה מה"מ שכ' ומ"מ נראה שהוא ז"ל מחלק כו' וכ' שם אבל נלדעת הרמב"ן והרשב"א כו' ובכל גוונא כו' ועתוס' דב"מ ס"ב ב' ד"ה הרי שנושה כו' נימא כו' ושם מ"ו ב' ד"ה יש כו' (ע"כ):

טו **ראובן כו'** כמש"ל סי' ק"צ ס"ו בהג"ה וכמ"ש שיכול למשכנו וכן כאן יכול למשכנו אבל א"י להחזיקו כמ"ש שם:

טז **אע"פ כו'**. גמ' שם וכנ"ל ס"ז:

יז **וה"מ בתר כו'**. כמו לר"ש שם ע"ד ב' דיכול לחזור בתרי תרעי וז"ש שם מ"ח ב' ור"ח בר יוסף סבר כו' וכי היה ר"ח בר יוסף ח"ו ממחוסרי אמנה וכן בפ"ק דקדושין בני רב הונא בר אבין זבין אמתא כו' וכי גרע מדברים לבד:

יח **וי"א דאפילו כו'**. כמ"ש מ"ט א' רב כהנא יהבו ליה כו' ואידך דברים כו' דאיתמר כו' מ' דר"י פליג אף בכה"ג וכ"כ תוס' שם ד"ה מודה כו' ויוקר כו' וערש"י שם ד"ה שלא ידבר כו' אבל כו' מ' דלר"י אף בכה"ג אף שדברי רש"י אין מוכרחין דא"צ לפרושי בשינוי השער ומהא דר"ח בר יוסף אין ראיה דלמא ס"ל כרב כמו דסבר כרב בעירבון וב"י ובירושלמי פ' הזהב מ' ?כסברא ראשונה דאמר שם סוף הלכה ג' והביאו נ"י בב"ב פ' המוכר את הספינה על מתני' ד' מדות במוכרין. מכר לו שוה חמשה בששה לא הספיק לישא וליתן עד שהוקיר בשבע ר"י בר אידי ר' אבהו בשם ר' יוחנן כשם שבטל מקח מאצל זה כך בטל מזה תמן תנינן ד' מדות במוכרין מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור ולא מוכר רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו א"ר יוסי בר בון אתי כהדא דתני הנושא ונותן בדברים אין מוסרין אותו למי שפרע דקס"ד דנתן כסף ולכך פריך ממתני' דמאנה אין חוזר בלא מי שפרע ואת אמרת דשניהם יכולין לחזור ומשני דה"ק שלא הספיק ליתן מעות דאין כאן מי שפרע וקמ"ל דבכה"ג אף משום מחוסר אמנה אין כאן:

סימן רה

א **ולקח דמי המקח**. ר"ל כמ"ש בהג"ה וי"א דבעינן כו'. ואמר ולקח פרט לשנתן לו בע"כ המעות ולקח דבר הנמכר דאינה מכורה כמ"ש בס"פ הכונס ל"ק הא דאמר רוצה אני כו' ובריש ב"מ ובפ"ד דקדושין ל"צ דנקט מתרוויהו כו' ומחד בע"כ וז"ש ולקח דמי המקח והוי כמ"ש רוצה אני:

(**ליקוט**) **מי שאנסוהו כו'**. ולא הזכירו הא דאמרינן ס"פ הכונס דוקא דשאמר רוצה אני דס"ל דסוגיא דשם ס"ל דחמע הוא דאורייתא כמ"ש מה בין גזלן כו' אבל לסוגיא דפ"ג דסנהדרין דחמסן מדרבנן א"כ ל"ק מדר"ה דאמר תלוה וזבין כו' כיון שהוא מדרבנן אין יוצאה בדינין וזביניה זביני אפילו לא אמר רוצה אני וכן הרמב"ם בפ"א מה' גזילה לא הזכיר החמסן רק שעובר משום לא תחמוד אפילו אמר רוצה ומשום זה אינה יוצאה

בדיינין וכן אין נפסל לעדות דלא תחמוד לאינשי כו' וכ"כ תוס' שם ד"ה חמסן כו' אלא דמפרשי מה בין כו' גם כן בחמסן שאסור מדרבנן אלא דהסוגיא ק' לפי' מאי פריך מר"ה וע"ל סי' שנ"ט ס"ט הכופה כו' וא"צ לזה דאפילו הפציר בו כו' אסור כמש"ש ס"י אלא דקמ"ל דאין נפסל לעדות מדאורייתא ולא שייך הדין שם וכבר השמיענו הדין בסי' ל"ד סי"ג אבל הרמב"ם השמיטו (ע"כ):

ב **אפילו כו'**. שם:

ג **בין כו'**. קרקע הוא שם בסוגיא וכן מטלטלין ממ"ש מה בין גזלן לחמסן כו' והאר"ה תלוהו כו' ועיקר גזלן במטלטלין כמ"ש ה"ד גזלן כגון ויגזול את כו' ועוד מדלא קמתרץ דחמסן הוא במטלטלין:

ד **אע"פ כו'**. עבה"ג ור"ל שמפ' כפי' הרי"ף בפ' הניזקין לא ארצי זוזי שלא נתן מעות וא"א לומר שלא נתן מעות כלל וקונה בשטר דהא קי"ל כשמואל דאף בשטר לא קנה כמ"ש שם ובב"ב מודה שמואל היכא דיהיב זוזי אלא בכה"ג:

ה **ויש חולקין כו'**. כמ"ש שם בד"א שאמרו עדים בפנינו מנה לו כו' ואע"ג דרב הונא פליג על רב ביבי בזה ל"פ וכ"ש לשיטת הרמב"ם דרב הונא ל"פ כלל על רב ביבי כמש"ל ס"ח אלא שהרמב"ם לשיטתו שמחלק בין גזלן לכאן שכאן אינו בחזקת גזלן שיודה מפני האונס כמ"ש שם מ"ז א' האי אע"ג דאודי נמי לא מהימן כדר"נ כו' ה"ד גזלן כו' משא"כ כאן דלא הוחזק גזלן ועברמב"ם סוף פ"ט מה' גזילה ולקמן ס"ח:

ו **וי"א דבעינן כו'**. כמ"ש מודה שמואל היכי דיהיב זוזי וקי"ל כשמואל בדיני כמ"ש בפ"ד שם:

ז **ויש חולקין**. כמ"ש הרי"ף בפ' הנזקין ופי' דלא ארצי זוזי שלא נתן המעות ופי' מ"ש מודה שמואל היכי כו' ר"ל שנחית אדעתא דמעות וא"ל תא שקול זוזי אע"ג שעדיין לא נתן לו משא"כ באשה וסקריקון דליכא דיהיב להו כלל:

ח **ואפילו כו'**. כמש"ש גזלו אין לו חזקה ה"ד גזלן כו' וזה ג"כ הוחזק על שדה זו בגזלנות כיון שמסר מודעא לד"ה גזלן הוא:

ט **פשרה כו'**. כמש"ל ס"ו:

י **מתנה כו'**. כמ"ש בפ' המקבל:

יא **יש מי כו'**. מדמדמינן לסקריקון ומשני מודה שמואל כו' ור"ל שבסקריקון אינו נותן כלל הא אי יהיב ליה מה דיהיב לסקריקון מודה שמואל אע"ג דמוזיל ריבעא כמ"ש בגטין שם:

יב **וה"מ כו'**. ערשב"ם שם ד"ה מודה שמואל כו' אבל תלוהו ויהיב כו':

יג **מיהו כו'**. ערשב"ם מ"ם ב' ד"ה גלוי מילתא כו':

יד **יש מי כו'**. כמ"ש ביבמות ק"ו א' ועתוס' שם ד"ה ורבא ונראה לר"י כו' וקי"ל שם כרבא וכן בב"ב קל"ח ב' וצ"ע דהא אמרינן שם ב"ד בתר ב"ד כו' בתר עדים כו' וע"ל סי' רנ"ה ס"א:

טו **מיהו אם כו'**. דמודעא אפילו בע"פ מהני כמ"ש שם מ"ט א' ה"מ בע"פ כו' ודוקא אותן העדים עצמן משום כיון שהגיד כו' אבל עדים אחרים אפילו בע"פ ולדידן דקי"ל כמר בר ר"א אפילו אותו עדים עצמן ובפ' בתרא דכתובות ה"ל למימסר כו':

טז **או שהפחידו כו'**. כן דייק רב האי גאון בשל"א ממ"ש וכמעשה דפרדיסא וממ"ש אי לאו דאודי הוה מטי ליה ולחמריה לשחוור וז"ש בדבר שאפשר כו' כגון בפרדיסא והגזלן הנ"ל:

יז **בין אונס הגוף**. כמ"ש תלוהו כו' וכמו שהקשה שם ממ"ש בגטין וחובטין כו':

יח **בין אונס ממון**. כמו הפרדיסא וחמריה לשחוור:

יט **מיהו י"ח כו'**. ואמרו דל"ד לפרדיסא דשם לא היה צריך לעשות שום מעשה שכבר הוא הקרקע בידו ועלח"מ והביאו ראיה ממ"ש בס"פ המדיר ל"ק הא במילי שמפחידין אותו לייסרו ואמרינן שם בדברים כו' אלמא אין הפחדה כפיה והשיב עליהם ר"ה גאון דב"ד שאני שהשומע חושב שאין דרכן להכות ב"א ולעשות מה שאין ראוי משא"כ בשאר ב"א:

כ **דעביד כו'**. פ"ג דב"ב ופ"ז דשבועות:

כא **בין כו'**. ממ"ש בסוף גטין גט המעושה בישראל כו' שלא כדין כו' ובעכו"ם כו'. ור"ל כאן אפילו הפחידו בידי ישראל דדוקא הפחדת ב"ד אינו אונס כנ"ל:

כב **בד"א כו'**. ע"ל סי' קכ"א דהרמב"ם ל"ג בגמ' ולרב ביבי דמסיים כו' רב ביבי מימרא כו' ובזה מתורץ קושית תוס' שם ד"ה ורב ביבי כו' ומחלק בין חמסן לגזלן כמ"ש בספ"ט מה' גזילה שזה האנס אינו רוצה לגזול ולא גזלו עדיין כלום לפיכך אם לא מסר מודעא ממכרו קיים וע"ש בסי' קנ"א בהג"ה:

כג **ואפילו אמר כו'**. כמ"ש שם האי אע"ג דהודה כו' ואף לשיטת הרמב"ם שמחלק בינו לגזלן היינו כ"ז שלא מסר מודעא וע"ל ס"י ובה"ג ס"ק א':

כד **שטר כו'**. עסמ"ע ס"ק כ"ד וכמ"ש בפ"ב דכתובות היינו דר"ל חזקה כו':

כה **וכן אם כו'**. כמ"ש בד"א שאמרו כו' ועבה"ג וז"ש אחר שמסר כו':

כו **ואם אמר כו'**. כנ"ל האי אע"ג דאודי כו':

כז **מיהו אם כו'**. חולק על ס' הרמב"ם וש"ע וערא"ש פ"ד דגטין ועתוס' דב"ב שם ד"ה אמר רבא דמשום אגב אונסא גמר ומבטל כמו במקח עצמו ע"ש:

כח **ודוקא כו'**. דא"צ במתנה למודעא כמ"ש רשב"ם שם ד"ה מודה שמואל כו' אבל תלוהו ויהיב כו' כל דידעינן באונסיה ועתוס' הנ"ל:

כט **אבל אי כו'**. דלכך הצריך מודעא שם מ"ם ב' במתנה משום גילוי מילתא:

ל **וכן**. כנ"ל ס"ו:

לא **באיזה אונס כו'**. כ"פ בע"ה מש"ש מודה רבא היכא דאניס כו' וכי ס"ד דאפי' לא אניס ל"ל למכור אלא בכה"ג וז"ש וכמעשה דפרדיסא וכמ"ש שם שאני אונסא דנפשיה כו':

לב **ודוקא כו'**. עמ"ש ב"י בשם בע"ה ועמ"ש בא"ה ר"ס מ"ב דכל הפוסקים חולקין עליו ע"ש:

סימן רו

א **מעכשיו**. עס"ס בהג"ה:

ב **וקנו מידו**. דאל"כ ה"ל דברים בעלמא:

ג **לא הזכיר כו'**. שם א"ל אביי כו' ת"ש כו':

ד **וכ"ז כו'**. כמ"ש שם זוזי אנסוהו וכמ"ש הרמב"ם וש"ע שלא א"ל אלא כו' ונמצא כו'. ר"ל שלא הבטיח לו אלא כשימכור מדעתו דהא אמר כי מזבניתא כשיהיה ברצוני למכור ועכשיו אין מוכר מרצונו:

(**ליקוט**) **וכ"ז מיירי כו'**. ל"ד כשאמכור דה"ה אם אמר הלה כשתמכור וכמ"ש במהרי"ק שם דדוקא כשתלה בשיהיה רצונו למכור אבל אמר לא תמכור כו' כמש"ו אבל אמר כו' וכ"מ מדברי הגמ"ר ונ"י כמ"ש למטה (ע"כ):

ה **או שהתנה כו'**. כמ"ש הרמב"ן דהטעם דלא קנה דאונס לא מקבל אינש עד דמקבל בפירוש וע"ל סי' רכה ס"ב וס"ג:

(**ליקוט**) **או שהתנה כו'**. ממ"ש בב"מ ס"ה ב' משכן כו' בדמים הללו והקשה בהגמ"ר שם דהא אמרי' כאן מכרה ביותר כו' ותי' דמיירי כה"ג שהתנה בפירוש כו' ונ"י תי' בע"א (ע"כ):

ו **א"ל כו'**. מחלק בין ב"ד לג' סתם ורש"י מפ' שהחילוק בין שיימי לאמרי:

ז **ועוד כו'**. כמ"ש בב"מ ס"ו א' איתביה רבא לר"נ כו' אב"א כו':

סימן רז

א **המקנה כו' בין כו'**. ב"מ ס"ה ב' ב"ב סג א' קל"ז ב' ושאר מקומות ועבה"ג ועמש"ל סי' רט ס"ח:

ב **מיהו י"א כו'**. ב"מ שם ועתוס' ד"ה פטומי כו' וכ' י"א שדעת הרמב"ם אינו כן כמ"ש בס"ז:

ג **אבל אם כו'**. תוס' דהא רוב תנאים כ"ה וכמ"ש המקדש את האשה וא"ל ע"מ שאני כהן כו' ועבא"ע סי' לח ס"ח:

(**ליקוט**) **אבל אם בתחלה כו'**. ממ"ש בקדושין ך"ז א' ע"מ שתכתבו כו' אע"ג שהיא לטובת הלוקח. ר"ן שם בשם הרמב"ן (ע"כ):

ד **וכן אם כו'**. זהו ענין אחר בפ"ע וכמ"ש בפ' המדיר קדשה על תנאי וכנסה סתם כו' ואפי' למאן דס"ל דצריכה גט אמר אביי שם ל"ת טעמיה דרב כו':

ה **י"א דה"מ כו'**. דברי הרמב"ם בזה לקוחים מדברי רב האי גאון בשי"ד שכ' אם אמר הרי המכר מכור לך אם תעשה כך וכך נמצא דלא גמר והקנה באותו שעה כיון שלא אמר מעכשיו ואף שקיים תנאו בטל דהוא אסמכתא שסמך קנין הקרקע לזמן אחר לאחר שהתנה ואינו קנין בשעתו אבל כל היכא שאומר להיות קנין השדה בשעתו ולאחר הקנין מתנה על התנאי להיות לאיזה זמן שירצה לא הוי אסמכתא כגון שאמר מעכשיו או ע"מ כדגרסי' הלוהו על שדהו כו' ואוקמינן בדא"ל מעכשיו וכמ"ש בקדושין ס' באומר ע"מ דהוי הקדושין תיכף והוא יתן וכן בגירושין כמ"ש שם ובגטין ע"ד ואפי' נתקרע הגט או נשרף או שקבלה קדושין מאחר בקדושין ואמר שם ולאחר לא תנשא כו' לחומרא בעלמא שמא לא תתן ויהיה הגט בטל למפרע אבל מדינא מותרת לינשא לאלתר וכמ"ש שם ושם דכל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ושם ספ"ז הכל מודים כו' ע"מ כו' מעכשיו קאמר כו' לא נחלקו אלא באם כו' והוא אי בלשון ארמית דאמרי' בב"מ שם כל דאי אסמכתא ע"ש שהאריך וכללו של דבר דנחית לחלק בין אם או ע"מ וכן הרמב"ם כ' כאן בדרך כלל לחלק בין אם לע"מ ומפ' והולך שם הלכה גדה"ו כיצד המוכר כו' ע"מ כו' אבל אם התנה וא"ל אם כו' לפיכך כו' וכן כו' וכן כו' ולבסוף אמר ג"כ דין דמעכשיו וז"ש כאן כשקנה בדרך כו' דאם אמר בלשון ע"מ קנה מיד וכמ"ש והוא יתן ומקודשת ומגורשת מיד ואח"כ תקיים התנאי ואמר דוקא כשקנה כו' אבל אם לא קנה אע"ג שע"פ עשה מה שעשה בזה לא נקנה לו המכר וכמ"ש שם כיצד כו' והחזיק כו' ודברי' בעלמא הם ואמר כאן בדרך כלל ואח"כ מפ"ו וכ"ה בדברי רה"ג ע"ש ולא כרבים שנשתבשו בזה וסברו שהוא דין בפ"ע ואינו כן:

ו **מי כו' כדי לילך כו'**. קדושין נ' א' ההוא גברא כו' ההוא גברא כו' וז"ש או נמנע כו' או לא כו' והוא הני תרי עובדא הנ"ל וע' תוס' שם ד"ה דאיתליד כו':

ז **או נמנע כו'**. כלישנא בתרא דרבא דאמר אדעתא למיסק ולכן דוקא שנמנע הדרך ואמר או לא נסתייע כו' שעלה ואתייליד אונסא באורחא כלישנא בתרא דר"א:

ח **או לא נסתייע לו לעלות**. כלישנא בתרא דרב אשי שם:

ט **או לקנות החטים**. ע' ברי"ף בכתובות שם:

י **ודוקא כו'**. רש"י שם מט ב' ד"ה לנכסיה מקרקעי וערא"ש שם וכמ"ש תוס' שם ד"ה דברים כו' משמע וקשה כו' ואור"י דצריך כו' וכמו כן אנן סהדי כו' ודוקא במקרקעי שייך אנן סהדי משא"כ במטלטלי וזהו לדעת תוס' דאף בממון בעינן תנאי כפול משא"כ לפי' רשב"ם שם ועבא"ע סי' לח:

יא **ואע"פ שנראים הדברים כו'**. שם בסוגיא בקרבן וגטין כו':

יב **ואע"פ שקודם כו'**. שם אדעתא כו' ובעידנא דזבין כו' הא קודם אמר וז"ש אדעתא כו':

יג **מיהו כו'**. כמו בש"מ שכ' כל נכסיו ומי ששמע שמת בנו כו' ב"ב קמו ב' ומברחת בכתובות עט א' ואפי' לא אמרה מידי כמ"ש בב"ב קנא א' ועתוס' בקדושין שם ובכתובות צז א':

יד **וי"א כו'**. כן למד ריא"ז מש"מ ומי ששמע ומברחת הנ"ל:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. דבזה א"צ לס' ראשונה דבאומדנא דמוכח כו' אלא ההיא דמברחת ומי ששמע משום דהוא במתנה וכן הא דקי"ל כראב"ע ברפ"ה דכתובות ובזה מתורץ קו' תוס' שם מ"ז ב' ד"ה שלא כו' וא"ת כו' וכן ההיא דזבין כו' ואחר כ"ז הדוחק הוצרכו תוס' בעצמן שם לחלק בין נותן דבדעתו תלוי שכ' והא דפריך כו' (ע"כ):

טו **מי כו'**. עבה"ג והגאון בשי"ז למד מספ"ה דנדרים מעובדא דשמיט כיפי קני ע"מ להקנות:

טז **ואי נתן כו'**. דהוי נתינה כלישנא בתרא בגטין:

יז **מכר לו סתם כו'**. מפ' מ"ש לענין אכילת פירות כמ"ש אסור כו' מותר דאל"כ הל"ל חייב להחזיר פטור וכ"פ הגאון ועס"א בהג"ה ועבי"ד ריש סי' קעד בב"י בשם הרשב"א ובש"ע שם ס"א

יח **מעשה כו'**. ל' הרמב"ם. והטור כ' שאינה מכורה אלא ע"ז התנאי וע"ל ס"ס קפב ובי"ד סי' קעד ס"ג:

יט **והוא שוה יותר**. כ"מ שם מדאמר בגמ' לא קנה אלא כנגד מעותיו אף כנגד מעותיו כו':

כ **וי"א כו'**. כמ"ש שם כל דאי לא קנה ושם ואם אמר קני למיגבא כו' אסמכתא היא כו' ועתוס' שם ד"ה ואי כו' ותוס' ד"ה אי ונראה לפרש אי קפיד כו':

כא **וי"א דאם כו'**. שם אא"ר פפא אי קפיד כו' ועתוס' שם ד"ה אי ונראה לפרש כו' אלא אי קפיד כו':

כב **וכן כו'**. שם אלא אפותיקי כו' ופי' הראב"ד והרשב"א אם לא אפרע לך עד ג' שנים לא תסתלק אלא בזו קנה אע"ג דלא א"ל מעכשיו דלענין אפותיקי למימר כו' א"ל רב הונא כו' וקי"ל כ"מ שאמרו סבר כו' א"ל הלכה כא"ל כו':

כג **כל היכא כו'**. שם א"ר נחמן השתא דאמור רבנן כו':

כד **מנכה כו' מפני כו'**. שם סז א' עביד רבינא עובדא כו' וכ' הרי"ף וכ"ש במשכנתא בלא נכייתא שהוא רבית קצוצה כמ"ש שם משכנתא מאי כו' ושיטת הרי"ף דבמקום דמסלקי משכנתא בלא נכייתא הוי רבית קצוצה מהא דרבינא כנ"ל ובנכייתא הוי אבק רבית דאמרי. שם האי משכנתא באתרא דמסלקי אכל שיעור זוזי כו' ומוקי הרי"ף בנכייתא ובאתרא דלא מסלקי בלא נכייתא הוי אבק ריבית כמ"ש שם ס"ב א"ב והרי משכנתא בלא נכייתא כו' וע"כ באתרא דלא מסלקי ובנכייתא הוא פלוגתא שם ס"ז ב' כגי' בגמ' שם האי משכנתא באתרא דלא מסלקי לא ניכול אלא כו' וצורבא מרבנן כו' ומסקנא אפי' לכל אסור אלא במשכנתא דסורא כמ"ש מאן דאסר בבתרייתא כו' מ' דאוסר לגמרי לכל וכ"כ בש"ע בי"ד ריש סי' קעב וכ"ד הראב"ד אלא שמתיר בנכייתא באתרא דלא מסלקי כמ"ש שם רבינא אכיל ואינהו מחמרי אנפשייהו ודעת הרשב"א דבנכייתא שרי בין אתרא דמסלקי בין אתרא דלא מסלקי ובלא נכייתא החילוק כנ"ל לדעת הרי"ף ודעת תוס' דבאתרא דמסלקי ובלא נכייתא הוי אבק רבית והשאר מותר לגמרי וכן רש"י שם ד"ה באתרא דמסלקי לא ניכול כו' וע"ש בהג"ה ויש עוד שיטה חמשית והוא דעת הרמב"ם פ"ו מה' מלוה וע' בטור וב"י בי"ד שם ובלחם שם ועבסה"ת שמו ס"ב א' וברא"ש שם. ונמצא לדעת הרי"ף וראב"ד ורשב"א וכן לרמב"ם במתני' דהלוהו שיכול לסלקו הוי רבית של תורה. ולדעת תוס' הוא אבק רבית ומ"ש שם עבד רבינא עובדא דוקא בזביני משום מחילה בטעות ולא בהלואה כמ"ש תוס' שם ד"ה פירי ומ"ש ר"ן שם הדר פירי היינו מה שאכל לאחר שלש שנים משום דאכל בתורת מכר והוי מחילה בטעות כמ"ש שם למימרא דסבר ר"ן כו' התם זביני כו' ועתוס' שם ד"ה התם כו' ומפ' ר"ת כו' וז"ש וי"א דפירות כו' אבל כו' וכן בכ"ד כו' וכפיר"ת:

כה **ויש חולקים כו' ודוקא כו'**. כפרש"י שם ד"ה הכא הלואה כו' וכ"פ הרי"ף בהלואה דאיכא איסורא גביה לא הויא מחילתו מחילה משום איסור רבית ועבנ"י שם וז"ש דאם בא ליד כו' כמ"ש ר"ן מודינא דאי שמיט כו' ואמרי' התם בזביני. ודוקא פירות כו' כמ"ש ר"ן הדרא פירי וכמ"ש הכא הלואה וכנ"ל:

כו **קנה זה כו'**. כמ"ש בנדרים כז ב' שאני הכא דאמר ליבטלן זכוותיה ובזה א"צ לקנין בב"ד חשוב וער"ן שם שאני הכא דאמר ליבטלן וכוותיה כלומר כו' וכ"ד הרמב"ם ז"ל ובב"מ מח ב' וע"ז ב' דיו שיקנה כו' מ' דל"פ אלא שלא יכפול לו ערבונו:

כז **ויש חולקין כו'**. כפרש"י שם ד"ה דיו שיקנה כו' וההיא דנדרים פי' הר"ן שהוא כהודאה שראיותיו שקר ועוד פי' דמ"ש והלכתא אסמכתא כו' חוזר למעלה שאין הלכה כר"ה באומר ליבטלן זכוותיה דקניא אלא בקנין בב"ד חשוב והביאו ראיה ממתני' דב"מ הנ"ל הלוהו כו' אע"ג שהשדה בידו וכן מתני' דג"פ המשליש את שטרו וע"כ באומר המעות יהיו מתנה וישאר החוב כבתחלה דאל"כ האיך יחזיר לו את השטר והא נמחל שיעבודו ואעפ"כ אר"י לא יתן דהוי אסמכתא ובכ"מ וב"י תי' בעידי מסירה דגובין בשטר שנמחל שיעבודו כמש"ל סי' מח ואע"ג דדוקא ביום החתימה כמ"ש בפ"ק דב"מ אילימא למחר כו' מ"מ נותנים לו את השטר לגבות מב"ח כשיטת הרמב"ם דגובה מב"ח ודבריו צ"ע למסור לו השט"ח כמ"ש שמא יגבה כו' וכמ"ש בתוספתא ועבי"ד סי' קסא סי"א בהג"ה וכל מי שבא לידו ועבגמ' דב"מ ע"ב א' ובתוס' שם ד"ה שטר כו' ועוד הביאו ראיה מתוספתא דפ"א דב"מ שנים שנתעצמו זב"ז ואמר א' מהן לחבירו אם לא באתי מכאן ועד יום פ' יהא לך בידי כך וכך הגיע זמן ולא בא יתקיים התנאי דברי ר' יוסי א"ר האיך זוכה בדבר שלא בא לתוך ידו אלא ינתחנו משכן לו בית משכן לו שדה וא"ל אם לא נתתי לך מכאן עד יום פ' אין לי בידך כלום הגיע הזמן ולא נתן יתקיים התנאי דברי ר' יוסי א"ר יהודה האיך זכה זה בדבר שאינו שלו אלא ינתחנו מודה ר' יהודה בשנים שהיו עוררים על הבית ועל השדה ואמר א' מהן אם לא באתי מכאן ועד היום אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא בא באמת אמרו שאיבד את זכותו הנותן ערבון לחבירו על הבית ועל השדה וא"ל אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פ' אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בך הריני כופל לך ערבונך והגיע זמן ולא נתן יתקיים התנאי דברי ר' יוסי א"ר יהודה האיך זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא נותן לו ערבון שלו ארשב"ג בד"א בזמן כו' אלמא אף במחול פליגי ועוד שם המלוה את חבירו על המשכון וא"ל אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פ' אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא נתן הגיע משכון בין רע בין יפה ול"פ ר' יהודה כאן ודוקא במטלטלי אבל במקרקעי כה"ג הוי אסמכתא ועבכ"מ ריש פי"א מה' מכירה ויש ליישב לדעת הרמב"ם משום דקרקע בחזקת בעליה עומדת ויש קצת ראיה לדבריו:

כח **וכ"ש כו'**. כנ"ל וכמ"ש בסי"ב:

כט **וי"א כו'**. תוס' ב"מ ע"ד א' וסנה' כ"ה א' וספ"ז דעירובין וש"פ:

ל **דכל כו'**. ב"מ שם:

לא **ומה שיש כו' אבל כו'**. שם וק"ד ב':

לב **לפיכך כו'**. כ"כ הטור וצע"ג דמאי נ"מ אם המוכר מתנה או לוקח כיון שבידו ועתוס' שם דדוקא מה שאין ביד הלוקח ולדבריו למה כ' לעיל ובש"ע ס"ט והוא שוה יותר ובגמ' שם סו ב' מ' דאין חילוק בין תנאי דלוקח למוכר ע"ש:

לג **אבל אם כו'**. כההיא דפ"ג דסנה':

לד (**ליקוט**) **בד"א כו' אבל כו'**. ר"ל בדברים בלא קנין וכמ"ש הרא"ש בפא"נ ס"ע ואע"ג דיש דברים דנקנין באמירה כו' אבל בקנין קני ומש"ש אע"ג דהאי אסמכתא קניא כו' דאסמכתא אפי' בקנין כו' ט"ס הוא וחסר שם וצ"ל כמ"ש תוס' בעירובין פ"ב א' סד"ה אמר. ואותם המשחקים באמנה אור"י כו' דלמ"ד כו' ולמ"ד כו' וכ"ה חסר בתוס' דסנה' כ"ה א' סד"ה כל דודאי אין כאן מקום לב"ד חשוב ובדרישה דחק עצמו בזה (ע"כ):

לה **וי"א אפי' נתן כו'**. כמ"ש בפ"א דקדושין וה"נ כיון שאין חייב לו בלא המשכון דשוחק באמנה:

לו **ודלא כיש חולקין כו'**. דס"ל כרמי ב"ח דהוי אסמכתא וכ"פ הרמב"ם ועמש"ל ס"ס רג:

לז **וי"א דאינו מותר כו'**. דאע"ג דלא הוי אסמכתא מ"מ צריך קנין בא' מדרכי הקנאה דלא עדיף משאר מו"מ וכמ"ש בתוס' דעירובין פ"ב א' סד"ה א"ר יהודה ואותם המשחקים באמנה כו' ולמ"ד לאו אסמכתא היא האיך יקנה בדברים בלא קנין בשביל שנוצח את חבירו וכמ"ש דברים אין בהן אף מי שפרע וכמ"ש הרמב"ם וש"ע בס"ב דה"מ בשקנה בדרך מהדרכים כו' ר"ל אע"ג דאין בו אסמכתא כגון בע"מ כמש"ל מ"מ דרכי הקנאה צריך אבל כשהמקום והדף קנוי לאותו שירויח קונה לו מדין חצר ורשות כמ"ש בפ"ה דב"ב ועבתוס' דסנה' שם והטור כ' כס' ראשונה ולא הצריך שיהא קנוי וכמו בשותפין וע"ל סי' קעו ס"ג בהג"ה וכמ"ש בפ"ז דב"ב בההוא הנאה דקא צייתי כו':

לח **ולא מקרי כו'**. דטעם אסמכתא דסמכא דעתא שלא יצטרך ליתן וכמ"ש בסנה' כ"ה וצריכא כו' דלא גמר ומקני דאמר קים לי כו' וערש"י שם כ"ד ב' ד"ה כל כה"ג כו' דסומך כו' משא"כ בכה"ג:

לט **י"א כו'**. כ"פ ר"ת בתוס' שם ושם:

מ **ולכן כל כו'**. פ"ב דשבת ועהג"א שם:

מא **וי"א דמעכשיו כו'**. דהא כל קנין מעכשיו הוא כמ"ש בספ"ה דנדרים ואפ"ה אמרי' שם בפ"ג דבעי' בבד"ח וההוא דהלוהו על שדהו דשם שאני ועתוס' סו א' ד"ה ומניומי

ומפ' ר"י כו' והר"ן בנדרים כו' דאין ראיה מספ"ה שם דודאי סתם קנין הוא מעכשיו אבל אם לא באתי לא מ' מעכשיו אלא בתר ההוא יומא:

מב **וי"א כו'**. כמ"ש בפ"ז דגטין ופ"א ופ"ג דקדושין:

מג **ויש חולקין כו'**. דוקא בקיום מעשה אמרי' דהוי כמעכשיו כמ"ש בקדושין ובגטין דהמעשה חל תיכף ותנאה הוי מקיים תנאה ואזיל ע"ש משא"כ בקנס ועסמ"ע:

מד **וכל שלשה כו'**. דבד"ח מטעם הפקר ב"ד וצריכין שידעו דכאן הוי אסמכתא ומכח הפקר ב"ד מקנין:

מה **וי"א דבעי' כו'**. כמ"ש הג"מ בשם רש"י דאין לך שופט אלא אשר יהי' כו' כמ"ש בספ"ב דר"ה:

מו **או המומחה לרבים**. מ"מ וכמ"ש בפ"ד דגטין כגון ב"ד דר"א ור"א דאלומי לאפקועי ממונא וה"ה כל שהמחוהו רבים עליהם:

מז **ואם צוה כו'**. עמש"ל סי' קיג סס"ב:

מח **ואפי' לא כו'**. עמש"ל סי' סא ס"ה:

מט **והוא שיתפיס כו'**. במ"ש הג' והרי"ף דמ"ש בנדרים והלכתא קאי אעובדא דשם ולכן קבעוהו הלכתא שם ולא על מתני' דג"פ וכמ"ש הג' דבד"ח לא מהני אלא בעובדא דשם דאתפיס זכיותיה שלא מרצונו דב"ד הזקיקוהו לכך ובעי בד"ח לאפקועי ממונא וא"צ שם מעכשיו אבל בתנאים שבין אדם לחבירו בד"ח לא מעלה ולא מוריד אלא מעכשיו דוקא וא"צ לבד"ח ועברשב"א סי' תתקי"ז ובריב"ש סי' של"ה:

נ **וי"א כו'**. שמפרשים מ"ש והלכתא חוזר מכל שינויין שם:

נא **ואם עכבו כו'**. גמ' שם והתנן נדרי כו' והלכתא כו':

נב **וי"א דאם כו'**. כמ"ש בפ"ק דגטין וכדעת הפוסקים דאב"א ל"פ אתי' ראשון וכמש"ל סי' סח ס"א בהגה:

נג **כשהיו כו'**. לרוחא דמילתא דלדעת הרמב"ם במחול לא הוי אסמכתא וכ"ש במעכשיו:

נד **ודרך כו'**. לאפוקי בד"ח דוקא דאתפיס זכוותיה בב"ד כנ"ל לדעת הגאונים:

נה **ויש מקומות**. הן דברי הרמב"ם אלא כאן לקנס שני הצדדים וע' בא"ע סי' נ' סו בש"ע:

נו **וי"א כו' וכן כו'**. תוס' דב"מ מו א' כמו באוביר ולא אעבידו אשלם במיטבא דלא גזים וכן כאן כדאי כו' וערא"ש דנדרים שם:

נז **ומיהו כו'**. דגם באם אוביר הוא בשטר כמש"ש אלא לפמ"ש בתוס' שם ד"ה היה כו' ה"נ כיון דנהגו כן ה"ל כקנו:

נח **או יאמר כו'**. עמש"ל סי' קצ ס"ט:

(**ליקוט**) **הלכך כו' או כו'**. הרא"ש שם והוא כשני התי' של תוס' ועבא"ה שם (ע"כ):

נט **שטר כו'**. ממה שהצריכו אג"ק בפ"ג דב"ב אע"פ שכ' דלא כאסמכתא כמש"ש ולא מהני שם אלא משום דלא הוי אסמכתא ממש דעיקר הלואתו על הקרקע וכן מטלטלי כששעבד אג"ק הוי כקרקע ולא הוי אסמכתא אלא משום דמטלטלי לחודייהו הוי אסמכתא דלא סמיך עלייהו שיכול למוכרם כ"ז שלא שעבדן אג"ק לכך הצריכו למכתב דלא כו' שלא יאמר שנכתב לשופרא דשטרא כדרך טופסי דשטרא ועברמב"ן וברא"ש כלל עב סז משא"כ כאן וכ' בה"ת שמ"ג בשם גאון דדמי לגט שאמר פסול הוא אינו גט דלא אמר כלום כמ"ש רפ"ד דגטין וכ' דל"ד להנ"ל דהא ערב לאחר מתן מעות דלאו עליה קא סמיך ואפ"ה משתעבד בקנין בלא בד"ח וערש"י בב"מ ס"ז ב' ד"ה אין בע"ח כו' ואי ירתי קרקעות כו':

(**ליקוט**) **שטר כו'**. ערשב"ם בב"ב מד ב' בד"ה ומקשינן. אבל אקני ליה מטלטלי כו' דכל כו' אע"ג דכ' דלא כאסמכתא (ע"כ):

ס **די"ח כו'**. מההיא דפ"ג דב"ב כנ"ל:

(**ליקוט**) **דיש חולקין**. וראיה מב"ב מד ב' וס' ראשונה ס"ל דל"ד לשם דשם לאו אסמכתא גמורה הוא דהא ערב לאחר מתן מעות דלאו עליה סמיך ואפ"ה משתעבד בקנין אף בלא ב"ד חשוב וערש"י בב"מ ס"ז ב' ד"ה אין בע"ח כו' ואי ירתי קרקע ויש ראיה לס' ראשונה מדהצריכו לשעבוד מטלטלי באגב ואע"ג דכ' דלא כאסמכתא (ע"כ):

(**ליקוט**) **אע"ג די"ח כו'**. ערשב"ם שם ד"ה דלא כו' ודמי לאסמכתא כו' אבל ליתא דמשום דאינו אסמכתא ממש מש"ה הוא דמועיל (ע"כ):

סא (**ליקוט**) **נדר כו'**. בפ"ב דנזיר אמר אמרה פרה כו' ועתוס' שם ד"ה הריני נזיר מפיק ה"א כו' ושם בגמ' אלא כגון דאמר הריני נזיר וב"ש לאו תורפיה כו' ואע"ג דאסמכתא הוא ואף ב"ה ל"פ עלייהו בזה אלא משום דתורפיה דהדין גברא כו' ולר' יהודה הפרה היא הקרבן (ע"כ):

סב **וכן אם כו'**. ר"ל מטעם הודאת בע"ד כו':

סג **ואם נדר כו'**. כנ"ל בש"ע:

סד **חייב כו'**. עמש"ל סי' ס ס"ב מהירושלמי:

סימן רח

א **מקח כו'**. מהנך ג' מילתיה דרבא שם וע' בב"ק ע' ב' וע"ל ס"ס קצ"ה ומ"ש שם:
(**ליקוט**) **מקח כו'**. וכ"פ בי"ד סי' קס"א ס"ח וס"ס קע"ה ודלא כמ"ש בסי' ר"ל (ע"כ):

ב **וכן אם כו'**. נלמד מהנ"ל. ועתוס' בפ"א דתמורה ו' א' ד"ה והשתא ועסמ"ע וש"ך ועס"ס קצ"ה וס"ס רל"ה. ובהגמ"ר חולק ע"ז וכמ"ש בריש תמורה דכל מיל' דאמר רחמנא לא תעביד כו' ובכתובות פ"א ב' כיון דאמור רבנן לא ליזבון כו' וכ"ש בכה"ג ועי"ד סי' ר"ל:

ג (**ליקוט**) **ונתקיים בקנין כו'**. לשון הרא"ש שם ב' הגאון ועבה"ג ס"ק ג' וכ"כ בש"ע י"ד ס"ס קע"ה ס"ח והוא כו' (ע"כ):

ד **ומיהו כו'**. כמ"ש שם ולימא ליה כי אגרא כו' משום כו' משא"כ כאן דל"ל הכי:

סימן רט

א **המקנה כו' כיצד כו'**. עבה"ג. ובב"מ ס"ד א' מה שעזי חולבות כו':

ב **ויש להם כו'**. עבה"ג וע"ל סי' רכ"ז סי"ט:

ג (**ליקוט**) **אבל האומר כו' שלא סמכה כו'**. כמש"ש ט"ז מתיב רב ששת כו' הכא לא סמכא דעתיה ר"ל שאינו יודע כמה יירש ומה יעלה המצודה (ע"כ):

ד **וי"א דה"ה כו'**. משום דלדעת תוס' אין בזה משום אסמכתא כמו משחק בקוביא בסי' ר"ז משא"כ מ"ש בש"ע דכ"ע מודים כיון דמוכר יודע ולוקח אינו יודע ועסמ"ע ולכן כ' בלשון י"א ועסי' ר"ג:

ה **המוכר כו' נותן לו כו'**. ב"מ ע"ב ב' במתני' יצא השער כו' ואע"ג שלא פסק עמו בכמה כמ"ש שם ופוסק עמו כשער הגבוה רי"א כו' ואי בפסק להדיא ל"פ ר"י וערש"י שם ד"ה תן כו' ואפי' מכלל דלת"ק מקבל מי שפרע וכמ"ש שם ע"ד ב' א"ל אי פסקת כו' אנא ואי כו' אי כו':

ו **אין כו' בין כו'**. יבמות צ"ג א' המוכר פירות דקל כו' שדה זו שאני לוקח כו' ומתנת ש"מ בב"ב קמ"ז ב' יאכל פלוני כו' ועוד בכמה מקומות אין מספר:

ז **כיצד מה כו'**. ב"ב שם ופ"ג דקדושין ס"ב לענין עוברה וערמב"ם שם בפי' ובירושלמי פ"ג דב"ב הלכה א' ופ"ו דדמאי הלכה ג' ופ"א דקדושין הלכה ד' המוכר מעשרות לחבירו לא עשה כלום ילד שפחתו לחבירו לא עשה כלום עובר בהמתו לחבירו לא עשה כלום אויר חורבתו לא עשה כלום אלא מוכר שדהו ומשייר מעשרותיה מוכר לו שפחה ומשייר לו ולדה מוכר לו בהמה ומשייר לו ולדה מוכר לו חורבה ומשויר לו אוירה כו' ע"ש:

ח **מיהו כו'**. רש"י שם ס"ו ב' ד"ה מוכר כו' וכמש"ש ס"ד א' האי מאן כו':

ט **ואפי' לא כו'**. דטעם התפיסה דאז א"י לחזור וה"ה בשנתחייב לו בשטר:

י **ואם כו'**. עבה"ג וכן בפי"ט דשבת שמכר שפחה לעוברה וברישׂ בכורות ב' ב' מכר בהמה לעוברה וגי' הגאונים מאי אי למיקני קני כו' ועתוס' שם ג' ב' ד"ה דקא כו' עוד פר"ת כו':

יא **האומר כו'**. ערכין כ' ב' כ"א א' ועתוס' דגטין ס"ו א' ד"ה דמי כו' וי"ל דהתם כו' וז"ש כשימכר:

יב **וי"א כו' ויש חולקין**. עתוס' דב"ב קל"א א' ד"ה וש"מ. ובקונ' פירש משום דמפיק כו' ואין נראה כו':

(**ליקוט**) **וי"א דכ"ז כו' וי"ח**. וכן סתם בסי' רפ"א ס"ז בהג"ה ואין הבת כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דכ"ז כו'**. צ"ע דאמרינן בעירובין ב' ב' סיפא כו' והא אין אדם כו' ועתוס' דגטין ס"ו א' ד"ה הנ"ל וכן בקדושין פ"ג לאחר שתשתחרר כו' וכן בעבד לאחר שאקחך כו' והרבה כיוצא (ע"כ):

יג **ואע"ג כו'**. גמ' שם קנ"ז ע"ב:

(**ליקוט**) **ואע"ג דאין כו'**. תוס' ר"פ אע"פ ורא"ש שם (ע"כ):

יד **וי"ח**. ר"נ דיכול לחזור בהן קודם שיבואו לעולם ממ"ש שם והלכתא יחלוקו וס' ראשונה ס"ל דא"י לחזור וע"ל סי' קי"ב סס"א:

טו (**ליקוט**) **אבל הוא עצמו כו'**. כמ"ש בב"מ ט"ו ועמליהון ושבחיהון כו' (ע"כ):

טז **ואם נשבע כו'**. כמ"ש בקדושין אחר שימות בעליך כו' דהוי דשב"ל דיעקב השביע את יוסף ויוסף את בני ישראל ושכבתי עם אבותי כו' ויעקב אמר וכל אשר תתן לי כו' ואינו חייב רק מחמת השבועה וז"ש ומיהו אינו כו':

יז **וכשם שאין כו'**. ירושלמי פ"ג דכתובות הלכה ז' יתומה שנתארסה כו' אר"י אתיא דר"א בשטת ר"ע רבו דאמר קנסה לעצמה מעתה אפי' במפותה שמחלה לו ויש אדם מוחל דבר שאינו שלו ביתומה ויש אדם מוחל דבר שאינו ברשותו דאמר ר' בון קנס אין בו משעה ראשונה דתנינן תמן עמדה בדין עד שלא מת האב כו' בבשת ופגם הוא מתני' כו' וע' ס"ה וער"ן בכתובות שם והר"ן בתשובה הוכיח ממ"ש בפ' ג"פ קע"א ב' בתר דא"ל רב ספרא לספריה כו' ואם איתא ל"ל להההוא דוחקא דלא מרעא לשטרא אלא מחמת ספק ואם יברר המלוה אימת נכתב השובר מפסיד הלוה ליכתוב שטר מחילה מהיום והלאה ע"ש סי' כ"ג:

(**ליקוט**) **וכשם כו' כך כו'**. מתני' ספ"ד דכתובות נערה שנתפתתה כו' לא הספיקה

לעמוד כו' ובגמ' שם מ"ב א' לאביה נמי פשיטא מדקא כו' וערש"י שם מ"ם א' ד"ה יתומה כו' ואוחילתיה כו' ומ"מ בלא הספיקה חייב (ע"כ):

יח **דבר שבא לעולם אלא כו'**. יבמות צ"ג א' רב הונא כרב כו':

יט **מ"מ אם כו'**. ב"מ ט"ו ט"ז ועגמ' שם דוקא במקום דסמכא דעתיה:

כ **הפוסק כו'**. מתני' בב"מ ע"ב ב' יצא השער כו' וא"י לחזור אא"כ קבל מי שפרע כמש"ל ועתוס' שם ס"ב ב' ד"ה אע"פ כו':

כא **אבל אם כו'**. דלא שייך לאו מעשה עמך:

(**ליקוט**) **ס"ה אבל אם כו'**. ועסי' ר"ח ונתקיים בקנין כו' ועבה"ג שם ס"ק ג' (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **כיצד מכר כו'**. עבה"ג וכפי' תוס' שם ד"ה איבעיא כו' וכן ש"מ (ע"כ):

כג **ואין חילוק כו'**. מכר בירושלמי הנ"ל וב"ב ס"ג א' ושם קמ"ח דארשב"ל המוכר כו' וכן מתנה שם ועתוס' שם ד"ה איבעיא כו' ע"כ נראה לר"י כו':

כד **הן ש"מ**. תוס' שם וכפי' דקאי אש"מ וע"ש:

(**ליקוט**) **הן מתנת כו'**. בתוס' הנ"ל ואע"ג דאמר לעיל כו' הכא בש"מ כו' וס' אחרונה ס"ל כתי' שני שם בתוס' ועוד הרי נתן כו' ובבריא איירי אבל בש"מ אף במסקנא אין לומר דשייר מקום פירי כס' תוס' דל"ש כו' לגבי נפשיה כו' (ע"כ):

כה **ויש חולקין**. עמ"ש למטה דהטעם משום דמאן דמשייר בעין יפה קמשייר כמ"ש שם קמח משא"כ בש"מ דלא שייר לנפשיה מידי ולבניו לא אמרי' בעין יפה קמשייר כמש"ל דאם מת אין לבניו כלום וס' הראשונה ס"ל דוקא שם משום דמשייר לעצמו ולי ולא ליורשי וכ"ש לפי' רשב"ם דמשום ייתור לשון כו':

כו **ואפי' מכר כו' ואם כו' ואם כו'**. כן מ' שם בגמ' וכן איתא להדיא בפ"ו דדמאי בירו':

כז **י"א דוקא כו'**. שהרמב"ן הקשה על פי' רשב"ם ד"ה יתן כו' אבל אם כו' דהא אמרי' קמ"ח א' הטעם משום דבעין יפה קמשייר ולאו משום ייתור לשון ופי' הוא כיון דמשייר דבר שאינו מסויים אינו אלא כתנאי ואמרי' בפ"ז דגטין ופ"ג דקדושין לי ולא ליורשי משא"כ בדבר המסויים שלא נכנס בכלל המקח:

(**ליקוט**) **י"א כו'**. לשון הרמב"ן בקוצר ונ"ל שלא אמרו לי ולא ליורשי אלא במשייר לעצמו פירות מה שמכר ונתן כו' כיון דהגוף דלוקח ה"ל כתנאי אבל כו' ול"נ כדברי הרמב"ן ולא מטעמיה אלא כמו שא"י למכור דבר שאין בו ממש אף בדבר שאין בו רק אותו דבר שא"ב ממש וכמש"ל סי' רי"ד ס"ה בהג"ה כך א"י להוריש דבר שאין בו ממש וכמש"ש קמ"ח א' הואיל ויורש יורשה ותמיה גדולה על הני מאורות שאשתמיטתיהו גמ' הנ"ל ועמ"ש סי' רי"ב ס"ג (ע"כ):

כח **ע"מ שדיוטא כו'**. שם ודלא כרשב"ם שם ד"ה שאם כו':

כט **אע"פ כו' אבל כו'**. כיון דתנאה הוא וכמש"ל סי' רז ס"א וכמ"ש בגטין ע"ד א' ושם ועוד תניא ה"ז גיטיך ע"מ כו' ושם פ"ד א' ה"ז גיטיך ע"מ שתבעלי לפלו' כו' וב"מ צד א' ושאר מקומות ודין זה דע"מ תנאה ולא שיורא ברפ"ט דגטין פ"ב מסקנא דגמ' שם ועתוס' שם ד"ה המגרש כו' ומיהו נראה לר"י כו' ובנזיר י"א א' ופ"י דחולין קלד א' דקי"ל שם כמתני' דחוץ שיורא וע"מ תנאה הוא והקשה הרא"ש כאן מאי פריך גמ' אמאי אין אדם הא יכול להתנות על דשב"ל כמ"ש בהג"ה ותי' דע"כ סבר האי תנא דע"מ שיורא היא דאל"כ הל"ל אם נתן קנה וא"ל לא קנה וז"ש כאן אע"פ כו' אבל כו' ודבריו צ"ע דהא אמרי' בחולין שם דלמ"ד ע"מ תנאה הוא נותנה לכל כהן שירצה וא"צ לקיים התנאי ועתוס' שם ד"ה חוץ כו' א"נ הוי כו' ועבפ"ב דנזיר י"א א' וכ"כ הרא"ש בעצמו שם וכ' וכן כאן דנותנה לכל מי שירצה וכ' ומזה הוכיח כאן דסבר ע"כ שיורא דאם תנאה א"צ לקיים התנאי דמתנה כו' והמכר קיים וערמב"ן בב"ב שם בארוכה ועבי"ד סי' סא סכ"ט ומ"מ דברי הטוש"ע נכונים דבשאר דברים ודאי דוקא אם קיים התנאי כמ"ש תוס' ורא"ש שם וכאן:

ל **דאע"ג כו' מ"מ כו'**. שיכול לתלות התנאי בדשב"ל אם יקיים וצריך שיתקיים הדשב"ל ואז יקנה כמ"ש בפ"ק דיומא ה"ז גיטיך ע"מ שתמותי ע"מ שתמות חברתיך ובפ"ז דגטין אם מתי כו' אם לא באתי כו' וברפ"ג דב"מ כאומר לכשתגנוב ותרצה לשלמני כו' ובפ"ג דעירובין אם ירדו גשמים היום כו' ובקדושין ע"מ שאדבר לשלטון וע"מ שאעשה עמך כו' וכן דברים שאין בהם ממש ואינן ברשותו כנ"ל וכמ"ש בהרבה מקומות:

(**ליקוט**) **ס"ה בהג"ה ואע"ג דאין כו'**. תוס' דכתובות מב א' ד"ה ר"ש. דאפי' את"ל כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **דאע"ג כו' מ"מ כו'**. הרא"ש פ"ד דב"ב סז ע"ש (ע"כ):

לא **וכן לסלק כו'**. כמ"ש בר"פ הכותב דין ודברים כו' ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך ומיהו לס' שניה דס"ס ר"ג אין ראיה מכאן אבל דעת כל הפוסקים מבואר דלא כס' שניה וראייתו ממתנה וירושה אינה כלום דשם הטעם משום דמתנה קאי על שניהם ומשם מ' להיפך ושם נחלה הבאה לאדם כו' ואע"ג דבירושלמי שם ר' ירמיה בעא קומי ר"ז כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ונפלו לה לאחר מכאן מהו ויש אדם מתנה ע"ד שאינו ברשותו כו' ר"ל בר חייתא בעי כ' לו דין ודברים אין לי בנכסייך העתידין ליפול ליך מהו ויש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם פי' הרא"ש והר"ן בשם הרמב"ן שם דהירושלמי מיירי דכתב לה אחר נישואין ומשום דידו כידה כו':

(**ליקוט**) **וכן לסלק עצמו כו'**. תוס' שם פ"ג א' ד"ה כדרב כהנא כו' אלא מייתי ראיה כו' והג"א שם ד"ה פר"י כו' נ"ל דלא מצי כו' (ע"כ):

לב **י"א דאע"ג כו'**. כמש"ל סי' קעו ס"ג בהג"ה וי"א דיכולין כו' ועבה"ג שם ואף בלא קנין כמ"ש שם וי"א דאפי' קנין כו' בההוא הנאה דקא צייתי אהדדי וסמכי אהדדי כמ"ש באחין שחלקו בגורל בפ"ז דב"ב ובפסיקתא בפי"ב דכתובות בההיא הנאה דקמתחתני כו' ובערב בפ"ב דב"ב ובשומר בספ"ז דב"מ:

לג **וע"ל סי' כו'**. עבש"ע שם האומנין כו' שאין כו' אבל בהגה שם ס"ל דנקנה ואף יש חולקין דשם משום טעמא אחרינא דפועל יכול לחזור כמש"ש וע"ש שכ' וכ"ז בשנים כו' אבל כו' דמ"מ בקנין נקנה:

לד **מכר או כו'**. שם קמח א' כנ"ל:

לה **אמר כו'**. שם כגי' שלנו ועתוס' שם ד"ה איבעיא ויש ספרים דגרסי' כו' וכן גי' רשב"ם:

לו **גם כו'**. ערשב"ם שם ד"ה שייר לעצמו כו':

סימן רי

א **אין כו'**. ב"ב קל"א א' קמ"א ב' גטין יג ב':

ב **ואפי' אמר כו'**. כר' יוחנן שם ומ' אפי' אמר מדאמר וא"ת משנתינו כו' ושם ולימא לה דאמר לכשתלד כו' ש"מ דר"י כרב הונא וכן מדפריך ר"נ לר"ה ש"מ דלר"נ ל"ק ואמר והלכתא המזכה כו' מ' דאשמואל ור"י קאי וממ"ש שם קל"א א' ואפי' לר"מ כו' וכן בספ"ק דגטין יג ב' והוא דלא כר"נ דלר"נ הוי איפכא ועתוס' שם ד"ה לדבר כו':

(**ליקוט**) **ואפי'**. טור בשם הרמ"ה וטעמו שפ' דלא כר"ן משום דהסוגיא בספ"ק דגיטין יג ב' ב"ב קלא א' דלא כר"ן דלר"ן כ"ש לדשלב"ל וכמ"ש תוס' בגטין שם ד"ה לדבר כו' אבל הרשב"ם פ' כר"ן וכשיטתו שמפ' בב"ב קמב א' ד"ה לכשתלד דר"ן ס"ל דעובר הוא כישנו בעולם וגם אמר לכשתלד וע"ש בהג"א ד"ה בין כו' (ע"כ):

ג **כיש חולקין**. הוא הרא"ש שפ' כר"ן וס"ל כמ"ש תוס' שם קמא ב' ד"ה איתביה. א"נ כו' ועברא"ש:

(**ליקוט**) **ודלא כי"א כו'**. הרא"ש שם שפ' כר"ן וכ"פ הרשב"ם קמג א' ד"ה הראויה כו' והג"א שם (ע"כ):

ד **דאם לא כו'**. דאף לר"נ אם מת או חזר קודם לא קנה דהא רב הונא דסבר אדם מקנה דשב"ל וס"ל דקודם שב"ל יכול לחזור בו משום דלא קנה עד שיבאו כמ"ש ביבמות צג א' וב"מ סו ב'. ולר"ן הוי למי שב"ל כמו דשב"ל לרב הונא כמ"ש תוס' ביבמות שם:

ה **וקנאו במשיכה**. דאי בק"ס ההיא שעתא הדר סודרא למריה כמ"ש בספ"ה דנדרים אבל במשיכה קנה כמ"ש בכתובות פ"ב א' ודוקא באגם או ברשותו אבל בר"ה וכן ברשות המקנה לא כמ"ש שם פ"ו ב' ועתוס' שם פ"ב ד"ה הא כו' וביבמות צג א' ד"ה קנויה כו':

ו (**ליקוט**) **אם אמר כשיולד**. ומדברי תוס' דגטין יג ב' ד"ה לדבר כו'. מ' אפי' לא אמר ומ"ש לכשתלד היינו דלא קנה אלא לכשתלד ונ"מ אם חוזר בו וכמ"ש הרא"ש בפ"ט דב"ב ס"ה שם וכ"פ בהג"א שם סד"ה בין במתנת כו' (ע"כ):

ז **אפי' לא כו'**. ממ"ש שם ולימא ליה דאמר כו' מ' דסתמא דלא אמר ואפ"ה אמר וא"ת משנתינו כו':

ח **והוא כו'**. ערשב"ם שם ד"ה אית חולק כו':

ט **ובן בנו כו'**. דאין דעתו קרובה אליו:

י **וי"א כו'**. דהא ירושה הבאה מאליה עדיף מהמזכה כמ"ש שם קמ"א ב' וקמ"ב א' ופליג שם רבא אאביי וס"ל לרבא דאפי' ירושה הבאה מאליה לא וכן קי"ל דלא כר' יוסי בפ"ז דיבמות דחכמים פליגי עליה ואע"ג דשמואל ס"ל כר' יוסי שמואל לטעמיה ולא קי"ל כשמואל כנ"ל וכ"ש במזכה דלא בא מאליה אלא בש"מ דוקא תקינו משום שלא תטרף דעתו. רמב"ן. וס' ראשונה ס"ל דבירושה מאליה קנה דרבא ל"פ אאביי ועמ"ש בליקט ס"ס ער"ה וכן הלכה כר' יוסי דעובר אית ליה זכיה ולא כר' יוסי אלא כרשב"י שם דוקא במקום בנים אין לו זכיה ולא קי"ל כשמואל דאמר אוכלים בשביל כל כו' ועתוס' דב"ב קמ"ב א' ד"ה בן הקשה כו' ועוד קשה כו' ונראה לר"י כו' ואין חילוק בין ש"מ לבריא כמ"ש שם קמ"א ב' ד"ה נכסי כו' ועברא"ש פ"ז דיבמות. ובירושלמי אמר דוקא בש"מ דאמרי' שם פ"ד דיבמות הל' א' שמואל אמר זכין לעוברין ר"א אמר אין זכין לעוברין כו' תמן תנינן האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אם נקבה מאתים ילדה נקיבה נוטלת מאתים ר"א אמר לא אמרו אלא בנו הא אחר לא ר' ייסא אמר אפי' אחר על דעתיה דר"א ובלבד ש"מ הא בריא לא וע"ל סי' רנג סכ"ו:

יא **א"ל כו'**. דהלכתא כר"ן בדיני כמ"ש בפ"א דכתובות ופ"ט דב"מ ואע"ג דסוגיא דפ"ב דקדושין כרב המנונא תי' תוס' בב"ב שם ד"ה ר"ן כו' ולהרמב"ם אתיא שם כד"ה כמש"ל ס"ס רג:

יב **המקנה כו'**. כמ"ש בפ"ו דסנה' מח א' ת"ש מותר כו' ומסקנא שגבו לאחר מיתה ע"ש:

סימן ריא

א **וי"א דוקא כו'**. כן הוכיחו תוס' בכתובות צ"א ב' ממ"ש שם ההוא גברא דזבנה כו' וממ"ש בספ"ט דב"ב בן שמכר כו' ועתוס' שם ד"ה דזבנה ומיהו כו' וההיא דב"ב אוקמיה הגאון בגוסס וכמ"ש בס"ב וס"ג:

ב **מי כו'**. ל' הרמב"ם מפ' דל"ד משום כבוד אביו אלא משום כבוד המת וכמש"ו ואם ימתין כו' וגמ' בהוה דבר:

ג **בצרכי קבורה**. ל' הרי"ף שם ירושלמי בליה בתכריכי אביו פי' כגון שהיה אביו גוסס כו':

ד **ואין כו'**. שלא ישתהה כנ"ל:

ה **יש מי כו'**. נלמד מס' שקדם:

ו **מי שנתן כו'**. ב"ב מד ב' וליחוש דלמא אקני ליה מטלטלי אגב כו' וליחוש דלמא דאיקני א"ל ש"מ דאיקני כו'. פי' דאיבעיא להו שם קנ"ז א' אליבא דרבנן כו' בשיעבוד דעדיף אי קני וערשב"ם שם ד"ה אלא כי כו' ותוס' ד"ה דאיקני כו' וי"ל דמודי כו' אלמא בקנין לא קני אף בכה"ג:

ז **לפיכך כו'**. כמ"ש בב"ב ק"י ב' סבור ר"ח למימר כו' ואף ר' יוחנן מודה כאן:

ח **מי שהיה כו' וה"ה כו'**. ב"מ לח א' מתבי המפקיד פירות כו' וערש"י שם ד"ה לפיכך כו' ועבה"ג:

ט **אבל המלוה כו'**. ממ"ש בב"ב קמז קמח למימרא דסבר ר"ן כו' ואע"ג דליתא בבריא כו' רב אחא כו' וכדרב הונא כו' אלמא ליתא בבריא אלא במעמד שלשתן אבל בקנין אחר לא וכן שם קנב א' וכתובות נ"ה ב' ארכביה אתרי רכשי כו' ועתוס' שם ושם:

י **ואם היה כו'**. שם ע"ו:

יא **ראובן כו'**. כמ"ש בב"מ ס"ה ב' ס"ו ב' דכל מעכשיו קנה מיד וערש"י שם ס"ו ב' ד"ה ואב"א כו' אלא קנין גמור כו' וזה קיבל כו' ועבס"ה שס"ג בשם הראב"ד:

סימן ריב

א **לפיכך כו'**. כפי' רב האי גאון והרמב"ם דגם ביאכל פירות משום דבר שאין בו ממש וז"ש יאכל כו' ואפי' איתנהו לפירות:

ב **האומר ידור כו'**. כ"פ רב נחשון גאון מ"ש שם ידור פלו' כו' לא אמר כלום משום דלא קצב זמן ושעה א' במשמע משא"כ באומר תנו בית זה כו' ודברי ההג"ה תמוהים הא לדידן בלא"ה לא קני כנ"ל וכן הקשו בש"ך וט"ז:

ג **ושטר כו' וקנו כו'**. דכל שקנו אע"ג דבאמירה לא נתחייב בקנין אמרי' דמגופו של קרקע קנו מידו דקנין מילתא אלימתא ומתקן הענין וכמ"ש ברפ"ז דכתובות פ"ג א' רנ"א מגופה של קרקע כו' וערש"י שם ד"ה מהו כו' וקי"ל כר"ן ושם צ"ה א' וכן בפ"ג דב"ב מג א' הב"ע שקנו מידו ופי' הר' יונה דוקא כשהקנין בא באחרונה שאמר דין ודברים ואח"כ קנו מידו אבל באומר קנו ממני שאין לי דין ודברים בזה ודאי לא קנו אלא מדין ודברים וז"ש שראובן כו' אבל אם לא כו':

ד **וכ"ש אם כו'**. דכל שהחזיר לייפוי כח כתבו כמ"ש בב"ב קל"ו א' בין אקנייה כו' וערשב"ם שם ד"ה אקנייה כו':

ה **שטר כו'**. ע"ל סי' רז סט"ו:

ו **וכן כו' אבל כו'**. ירושלמי כמש"ל סי' ר"ט ס"ד ע"ש:

(**ליקוט**) **וכן המוכר כו'**. ב"ב סג ב' בשלמא לר"ז כו' וכפי' הר' יונה והרא"ש שם וכמ"ש בתוספתא וירושלמי הביאו שם (ע"כ):

ז **ששייר לו כו'**. כפי' רשב"ם שם:

(**ליקוט**) **מהדיוטא לחצר**. כפי' רשב"ם דר"ת פי' להיפך ע"ש בתוס' ד"ה ע"מ כו' והרא"ש והר' יונה הסכימו לפי' הרשב"ם דזה שמקשה שם בשלמא לר"ז כו' דהוצרך ללמוד ר"ל אע"ג דהמוכר אויר חצר לא קנה כלום מ"מ שיורי משייר ואפי' לא הזכיר בהדיא וכמו במעשר וז"ש כאן אי"ל אם כו' ואפי' כו' וערא"ש (ע"כ):

ח **ואם שייר כו'**. כמ"ש בפ"ח דב"ב כתב בין בתחלה כו' משום מתנה דבריו קיימין וקי"ל שם דאפי' בשני ב"א ושני שדות וע"ל סי' רפ"א ס"ו:

(**ליקוט**) **ואם כו'**. כמ"ש בב"ב ס"ג ואם אמר לי ולבני כו' דקנה בנו ג"כ ועמ"ש בסי' רט ס"ז בהג"ה (ע"כ):

ט **המוכר כו' ה"ז מכורה**. מדאצטריך למעוטי בב"ק סח א' פרט לשהקנה לשלשים יום ודוקא שם דבעינן דומיא דטביחה שאינה חוזרת כמ"ש שם בשאר דברים דבעינן דומיא דטביחה:

י **ומשתמש כו' ואוכל כו'**. ממ"ש בערכין ל"א א' ה"ז כמין כו' ודוקא שם דיש לו רשות לגאלה מיד אבל בשדה אחוזה שם כט ב' אפי' כמין רבית ליכא:

יא **ומה הפרש כו'**. עבה"ג ס"ק כ' ור"ל אע"ג שדימו אותם בב"ב קל"ו ב' ובס"פ השולח שאמרו שם ושם והא איפלגו בה חדא זמנא כו' מ"מ ל"ד לגמרי כמש"ו:

יב **שהקונה כו'**. שם נ' ב' לעולם בבעל וכגון כו':

יג **אבל הקונה כו'**. עבה"ג וערש"י בערכין כט ב' ד"ה וחדא כו':

יד **ומה הפרש כו'**. ר"ל אע"ג דקי"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי כמ"ש ר"פ החולץ ופ' החובל:

טו **שהמוכר כו'**. שלכך המוכר פירות דקל לחבירו הוי דשב"ל משא"כ בדקל לפירותיו שיש לו בגוף הדקל להשתמש:

טז **אבל כו' אין כו'**. כמ"ש בב"ב קל"ו א' מכר הבן כו':

יז **ומה הפרש כו'**. וז"ש בב"מ ס"ז ב' דבנכייתא שרי וכ"ש במשכנתא דסורא ועתוס' שם ד"ה במישלם כו' אף דבשכירות אסור ועתוס' שם ס"ד ב' ד"ה ולא כו' ועבפ"ה דכתוב' נט ב' ועתוס' שם ד"ה שדה:

יח **שהקונה כו'**. כ"מ בכתובות פ' ב':

יט **והשוכר כו'**. עבפ' המקבל (בבא מציעא ק"ג ב)' ק"ה א' ק"ו ב' ק"ט א':

כ **וי"א כו'**. פליג על הרמב"ם בשני דברים א' דוקא בשאמר אתננו אז חייב להשלים נדרו כמו ביעקב וכל אשר כו' עשר כו' אבל במקדיש מיד ואמר יהיה אין ההקדש חל ואין חייב ליתן וכמ"ש בש"ע ס"ט וראיה ממ"ש ב"ק ל"ו ב' אנן יד עניי כו' הלא"ה לא ועתוס' שם ד"ה יד וא"ת כו' וי"ל כו'. וכ"כ הרי"ף שם והביא ראיה ממ"ש בב"מ ז' א' הא יכול להוציאו כו' אלמא במטלטלין כו' וכ"ש בכה"ג ואף שיש ליישב דעת הרמב"ם דס"ל כפי' ר"ח בתוס' הנ"ל מ"מ כ' הוא עצמו בפ"ו מה' ערכין יראה לי שאע"פ שאין אדם מקדיש דשלב"ל אם אמר הרי עלי להקדישו חייב להקדישו כשיבא לעולם משום נדרו כו' כיצד כו' ראיה לדבר זה מ"ש יעקב אבינו וכל אשר כו' ונאמר אשר נדרת לי שם נדר ועי"ד סי' רנח ס"ח וכתיב וידר ישראל נדר כו' אם תתן כו' וכן חנה לשמואל וגמ' ערוכה היא בכתובות נט א' ונדרים פ"ו א' שדה זו שמכרתי כו'. ועוד חולק עליו מ"ש בש"מ שזכו העניים ולשיטתו שחל ההקדש אבל לשיטת החולקים אלא שחייב לקיים דברו היורשין פטורים וז"ש ודוקא כו' ועסמ"ע ס"ק יט וס"ק כא:

כא **קנה כו' י"א כו'**. כמ"ש בשבועות ד"ו ב' מוצא שפתיך כו':

כב **ויש מי כו'**. כמ"ש שם וניגמר מינה כו' וחולין מקדשים לא גמרי' וכן ברפ"ב דקדושין מה להנך שכן ישנן במחשבה. וס' ראשונה ס"ל דאע"ג דשאר דברים לא גמרי' מ"מ כל נדר הוי בכלל כל נדיב לב וראיה דדרשי' בפ"ק דחגיגה האי קרא לכל נדרים והיא סברת ר"ת בע"ז לד א' ד"ה מתענין וכ"כ הרא"ש בפ"א דתענית וכ"כ הרבה פוסקים ועי"ד סי' רנ"ח סי"ג בהגה וכ"פ בא"ח סי' תקס"ב ס"ו ודברי הג"ה שם סי' תקנ"ג ס"א וסי' תר"ח ס"ג הוא תמוה ועמ"ש שם. והר"ן כ' דלפי שיטת הגאונים לפסוק בכ"מ כאת"ל א"כ הסוגיא

בפ"א דנדרים דאין היקש למחצה וצדקה כהקדש לכל מילי וע"ל ס"ס קצט ועבי"ד סי' רנ"ח ס"ב:

סימן ריג

כ"ז שלא פרחו. דאם מפריחין אינו חייב בשילוח כמ"ש שם ק"מ ב':

סימן ריד

א **וי"ח אפי'.** שפי' מ"ש שם ל"צ דאע"ג כו' דממשנה יתירה אשמעינן כן ועתוס' שם ורמב"ן שם שנסתפקו בזה:

ב **אפי' אינו כו'.** דאי בפתוח דוקא א"כ לא הוי פריך מבור ודות:

ג **וכן העלייה כו'.** שם למ"ד בדקא כו' וכפי' הרי"ף וסוגיין כרב יוסף ובלא"ה דרכם לפסוק כמ"ד כו':

(**ליקוט**) **וכן העליה כו'.** לשון הרי"ף וסוגיין כרב יוסף והיינו ממש"ש ס"ג ב' ת"ש ולא את הגג כו' ולא פריך מיציע אבל ממש"ש תני רב יוסף שלש כו' אינה ראיה דהוא לטעמיה (ע"כ):

ד **וכ"ז כו'.** כמ"ש האומר גירשתי את אשתי נאמן ואצ"ל ואמרתי הרי את מותרת לכל אדם וא"צ לפרש כמו המגרש:

ה **וי"א כו'.** מדפריך השתא יציע כו' ואם איתא הקמ"ל. וש"ע לא כ' אלא לשון הרמב"ם שכ' כלשון הגמ':

(**ליקוט**) **וי"א דוקא כו'.** מדפריך שם אלא מעתה כו' מ' דוקא בור ק' ליה אבל חדר בעינן (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'.** עמש"ש ועוד מדמשני האי תשמישא לחוד משא"כ בחדר. הרא"ש. ועוד מדפריך השתא יציע כו' ולא קמשני בדל"ל ד"א. הרמב"ן (ע"כ):

ו **ויש לו רחב ד"א.** בירושלמי שם והוא שיהא בה ארבע על ארבע על רום עשרה כו' ע"ש. כן גריס רב האי גאון ולא את הגג כו' אמר מר זוטרא והוא דהוי ד"א ור"ל ביציע וגג דהוי ד"א:

ז **ואע"פ כו' וכתב כו'.** דהא סתמא כותבין כן כמ"ש שם האי מאן דמזבני כו' ואעפ"כ אמר רב דימי מנהרדעא האי כו' צריך למיכתב כו' ול"ק דמהכי ולא שיירית כו':

(**ליקוט**) **ואע"פ כו' וכ' לו כו'.** מדקא' ס"א ב' ל"צ דאיכא כו' מ' הא אם הכל קורין לבירה בירה לא מהני וה"ה לבור ודות ומחילות וגג ועמש"ש. הרא"ש ס"ב ע"ש (ע"כ):

ח **ויש חולקין**. כמו במוכר בית בבירה גדולה וע"ל ס"ז:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. דל"ד לשם דשם הוא נגד הלשון וערא"ש פ"ו ס"ב שכ' בכה"ג ורב דימי עיקר דינא אתא לאשמעינן ובשלא כ' ולא שיירית כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. נ"ל שלמד ממש"ש ס"ה א' במרחץ ובית הבד שאם אמר ואילין מצרנהא כו' וכל תשמישיו הוי כמו ולא שיירית וכמש"ל סי"א בהג"ה וס' ראשונה ס"ל כמ"ש רשב"ם שם בד"ה הכי כתב כו' הואיל וחזו פורתא כו' ואע"ג דאמרן לעיל כו' (ע"כ):

ט **בד"א כו'**. כמ"ש ס"ד ב' אין אדם רוצה שיטול מעות כו' ור"ע סבר בתר דעתא דלוקח אזלי' ואע"ג דלא קיימא כן במסקנא היינו דס"ד דוקא כאן ומסיק דה"ה בכ"מ שצריך ללוקח כמו כאן ומ"מ נשמע מסוגיא דמיירי באין דרך אחר:

י **המוכר כו'**. כל ס' זה הוא לשון הרמב"ם ומפ' מחילות למעלה ובזה א"ש דאמר עד רום רקיעא ולכן הוצרך תוס' שם ד"ה אהני לפ' אגג וכמ"ש בהג"ה ואמר ומעזיבות דשייך לעלייה והוא בכלל המחילות וכמש"ל סי' קסד ס"א ועסי' קנ"ה ס"ג:

יא **וגם הגג כו'**. הלא"ה לא קני אע"פ שכ' לו עומקא ורומא דמ"ש במתני' אע"פ שכ' לו עומקא ורומא קאי נמי אגג וז"ש ורומא ועברי"מ וברמב"ן ועתוס' שם ד"ה אהני כו' לכן נראה לר"י כו' וכ"כ הרא"ש שם:

(**ליקוט**) **וגם הגג כו'**. דלא כרשב"ם ודחקו לרשב"ם דלא קאי אגג ממש"ש ת"ש ולא את הגג כו' ועתוס' שם ד"ה ת"ש כו' ועוד דחקו ממה שלא אמרו למאי אהני רום רקיעא ועתוס' שם ד"ה אהני כו' וה"מ למימר כו' אבל לדברי הרמב"ם ניחא דאמר מחילות ועתוס' ס"ד א' ד"ה ואי כו' (ע"כ):

יב **אבל כל שאינו כו' ואפי' כו'**. ממ"ש שם ת"ש ולא את הגג כו' כיון דגבוה כו' אבל באינו גבוה מודה ליה דקני אע"ג דלא כתב:

יג **אם לא כו'**. כל ס' זה הוא לשון המ"מ שם:

יד **אין לו כו'**. גמ' שם:

טו **ואם בא כו'**. כ"פ הרשב"ם ד"ה האי כו' אלא שהרשב"ם מפ' שם לקנות הגג אבל תוס' ורי"מ וש"מ חולק' ע"ז כמ"ש בהג"ה במ"ד והרי"מ והמפרשים דע"ג ממש הוא א"א דאפי' לשנות אמרי' בסוף ב"מ דאינו רשאי כמ"ש עליון שבא לשנות כו' כ"ש מחדש וכ"כ תוס' בד"ה ואי ס"ד:

טז **וכן אם בא כו'**. כ"פ רשב"ם שם ובזה הוא העומקא למוכר:

יז **וי"א שאינו כו'**. כ"כ הרי"מ וכמ"ש שם תחתון שבא לשנות כו' וכ"ש לחפור תחתיו אלא דלהכי מועיל כו':

(**ליקוט**) **וי"א שאינו כו'**. ע"ש ס' א' אין עושין כו' ורבנן זמנין כו' (ע"כ):

יח **ויש מי כו'**. ירושלמי פ"ג דב"ב הל' דחרבה עשוי להבנות וגנות אינו עשוי להבנות ע"ש:

יט **שהרי הם כו'**. שם בירושלמי שנייא היא בגנות שניתנו לחפירה א"ר נסא וחרבות כו':

כ **וכשכתב לו כו' ואם כו'**. גמ' שם וירושלמי שם לאיזה דבר כתב עומקא ורומא שאם רצה להשפיל ישפיל להגביה יגביה ר"ל לחפור ולבנות על גבה ועברמב"ן וכן פירשב"ם שם בלחפור וברומא לא הוצרך לפרש שלס' הכל שלו כנ"ל:

כא **אע"פ כו'**. כן מ' שם דקא' אע"ג כו' ול"ק שצריך לכתוב שניהם ש"מ דלא מעלה ולא מוריד:

(**ליקוט**) **ואם כ' לו מארעית כו'**. הרא"ש שם וש"פ ועמש"ש (ע"כ):

כב **ראובן כו'**. דוקא הפסד בית בכללו דאל"כ הוי כמו דרך ט"ז:

כג **י"א כו'**. דהא קני לאוירא כמ"ש שם ס"ז א' אבל עומקא לא אע"פ דקני לבורות שיחין ומערות כמ"ש שם משום דשם חצר כוללן:

כד (**ליקוט**) **וכמ"ש בסמוך**. לשון המ"מ וש"ע בס"ד בין בחצר שלא כו' (ע"כ):

כה **מכר כו'**. כמ"ש בירושלמי המוכר אויר חורבתו כו' כמש"ל:

כו **ואם יש כו' וכן כו'**. כמ"ש בדקל לפירותיו וכמש"ל:

כז **המוכר כו'**. כיון שהאויר למוכר כמש"ל:

כח (**ליקוט**) **ואפי' כתב כו'**. דאם לא כ' אף מחדש יכול לבנות כמש"ל ס"ד (ע"כ):

כט (**ליקוט**) **והיתה עליה כו'**. משום סיפא דאין הלוקח יכול לחזור ולבנותה משא"כ אם בנויה על הבית כמש"ו אבל הקונה כו' (ע"כ):

ל **אבל אם כו'**. דהא האויר א"י למכור כמש"ל ועבה"ג וכמ"ש במשכיר ס"פ השואל ובאילנות ב"ב לח א' ופ"א א' הקונה שני כו':

לא **אבל הקונה כו'**. כשיטתו שפי' מתני' דבית ועליה בלוקח ושם עליון שבא לשנות כו' ושם אין לו לא לזה כו' כמש"ל:

(**ליקוט**) **אבל הקונה כו'**. דלא כרשב"ם סג ב' ד"ה רפ"א כו' והא דתנן הבית כו' אבל הרמב"ן הרבה עליו להקשות דכל המפ' פי' שם בלוקח ועוד אמרי' שם אין לו לזה ולא לזה כו' אלמא דבעל העליה י"ל אפי' בקרקע ול"ד למשכיר והאריך שם מאד להקשות על דבריו ופי' הסוגיא כפיר"ת בתוס' ס"ד א' ד"ה ואי כו' אבל הרמב"ם כ' כדברי הרשב"ם וכמ"ש בס"ח המוכר כו' ואם נפלה כו' מ' הלא"ה לא רק זאת קושיא גדולה הוא על

הרשב"ם בד"ה ת"ש כו' האיך ס"ד בלא ע"מ לבנות ע"ג הא מכביד הוא וכמ"ש עליון שבא לשנות כו' וכן הקשה הרמב"ן אבל הרשב"ם מיירי לבנות ע"ג העמודים וכמ"ש ס"ג ב' בד"ה האי מאן וכמש"ל ס"ד וזה דמשני דאי נפיל כו' לא בבנין שבאויר אלאע"ג הבית ממש אלא דלזה אפי' ע"מ לא מהני להכביד מחדש אלא דאי נפיל הדר בני לה וז"ש הרמב"ם וש"ע ס"ח ואם רצה כו' ולכאורה הוא תמוה דזה אפי' בלא ע"מ יכול כמש"ש ואי ס"ד בסתמא לא קני כו' אלא דשם מיירי ע"ג עמודים וכאן מיירי על הדיוטא ור"ל במש"ש דאי נפיל כו' ר"ל לבנות את הדיוטא עם הבנין שע"ג בונה וז"ש ר"פ שאם רצה לבנות ע"ג בונה דמ' על הדיוטא וכמו שהקשה הרמב"ן וכן בתוס' ד"ה ואי הנ"ל ועוד דמאי דמפרש מילתיה כו' אלא דמ"מ צ"ע לל"ל ע"ג הל"ל בדיוטא עצמה דיכול לבנותה וצ"ע (ע"כ):

לב **ואפי' אם כו'**. מדאמר ל"צ דרובא כו' וכגי' הרי"ף וכן גי' הרמב"ם כמ"ש ואע"פ שיש שם מעט ול"ק דאיכא דקרי כו' ואיכא כו' דהא ודאי אף בכה"ג מצרים הרחיב מדה"ל כו' אלא דלרבותא אמר אע"ג דרובא כו' מ"מ אם כתב ולא שיירית כו' ש"מ דאם אין אפי' מיעוטא לא מהני וכן בבור ודות כיון שאין נקראין בשם בית כמש"ל ס"ב:

לג **ואם הכל כו'**. כמ"ש אלא דלבירה כו' ל"צ כו' וכפי' תוס' בשם ריב"ם ולשון ש"ע הוא כפי' ר"י בתוס' שם וע"ש ד"ה אלא כו':

(**ליקוט**) **ואם הכל כו'**. אבל אם הכל קורין נמי לבית בית דוקא אם מצר לו מצרים החיצונים אז כולו מכור אלא דא"צ ושיירית כו' וכפי' ר"י בתוס' שם (ע"כ):

לד **מי שנתן כו'**. ר"ל אע"ג דשם ס"ב ב' פלגא דאית כו' שם דהכל נק' ארעא משא"כ כה"ג דחצי אין נק' בית וכמ"ש כאן ה"ד אילימא כו':

(**ליקוט**) **מי שנתן כו'**. עמש"ש וז"ש אחר לשון ב"א וז"ש וע"ל סי' רי"ח כו' (ע"כ):

לה **המוכר כו'**. כ"ז לשון הרמב"ם:

לו (**ליקוט**) **ואם רצה כו' ואם כו'**. לשון הוי"ף ורפ"א שאם רצה לבנות עליה ע"ג בונה ואי נפיל הדר בני לה והלכתא כר"ז דאמר אפי' אם רצה להוציא בה זיזין מציא וכ"ש אם רצה לבנות ע"ג דגרסי' בפ"ט אר"נ את"ל כו' ואליבא דר"ז כו' ר"ל אלמא הסוגיא כר"ז וכ"ש לדר"פ ודלא כרשב"ם ד"ה רפ"א כו' שכ' דאף ר"ז פליג אר"פ וגם ס"ל דאי נפיל מלתא אחריתי היא ועמ"ש במ"א והן הן דברי הרמב"ם כאן (ע"כ):

לז **ואש נפלה כו'**. כפי' רשב"ם כנ"ל וכ"פ הרי"מ וזה סותר למ"ש בס"ו וכ"כ הרמב"ן שם דאין מסכים להרי"מ:

לח **ואם רצה כו' כשהיה מקודם**. ר"ל דאם היתה בנויה מקודם עלייה בנויה ע"ג הדיוטא ונפל הדיוטא בונהו ובונה העלייה ג"כ ודוקא כשהיה מקודם דאל"כ אינו רשאי לבנות כמ"ש עליון שבא לשנות כו' ומ"ש דרומא שלו דוקא ע"ג עמודים כנ"ל. ומפ' מ"ש אהני ליה ע"מ דאי נפיל כו' דלא כפי' רשב"ם דקאי על הדיוטא אלא כפשטא דשמעתא על גב הדיוטא וגי' הגאונים שאם רצה לבנות ע"ג בונה ולא הוזכר עלייה וכן לשונו:

לט (**ליקוט**) **יותר מהמוכר**. ר"ל אע"ג דגם במוכר קי"ל כר"ע דג"כ בעין יפה מוכר ועוד נתכוון למ"ש הרמב"ן וריי"ף דגם בנותן לא אמרי' עין יפה לרבנן וכמש"ל סי' רטו ס"ו ע"ש (ע"כ):

מ **בד"א כו'**. כמ"ש בפ"ק דב"ק מה מכר ראשון לשני כו' וכן להיפך כמ"ש:

מא **מכר כל הדברים הקבועים**. רשב"ם שם ד"ה מכר כו' וכמש"ו:

מב **ומכתשת הקבועה**. כסתם מתני' ואע"ג דת"ק דברייתא פליג הלכה כסתם מתני' כמ"ש בפ' החולץ סתם מתני' כו' ודוקא היכא שהגמ' בהדיא אמרו מתני' יחידאה ידוע להן שאין הלכה כמתני':

מג **והתנור**. כגי' שבסדר המשנה וכן גי' בה"ג ורב האי גאון וריי"ף וש"פ ודלא כברייתא:

(**ליקוט**) **והתנור כו'**. כמתני' וי"ל דמתני' ל"פ אברייתא אלא דמתני' ר"א היא ע"כ ממכתשת ור"א פליג גם על תנור וכירים ורחים ואמר כל המחובר כו' וז"ש והרחים ואמר אם הם קבועים (ע"כ):

מד (**ליקוט**) **ואת מלבנות כו'**. וכ"פ רשב"ם שם דלא כתוס' דפ' אשומירה (ע"כ):

מה (**ליקוט**) **המחוברים בטיט**. בגמ' שם ועבהג"ה ובה"ג ס"ק ק' (ע"כ):

מו **אבל לא כו'**. דברייתא נקט הנך וה"ה להני:

(**ליקוט**) **אבל לא גג כו'**. וערשב"ם ד"ה לא מכר כו' וה"ה לגג ומחילות (ע"כ):

מז **וי"א כו'**. ט"ס וצ"ל להיפך:

(**ליקוט**) **וי"א דאם כו'**. צ"ע לי"ח דס"ב בולא שיירית אפי' גג ויציע כו' קני ולס' ראשונה דשם שהוא דעת הרא"ש שכ' שכל שאינו בכלל הלשון לא מהני לא שיירית אפי' מה שבתוכה לא קני (ע"כ):

מח **האומר כו'**. כסוגיא דמנחות וסוגיא דנדרים מחלפא להא דמנחות והוא כס"ד דשם ועבר"ן שם:

מט **אבל כו'**. הוא דעת הרא"ש שם שמיישב הסוגיות דודאי כיון שאמר בית מביתי ע"כ בית קאמר ומ"ש במנחות אפ"ת עלייה דגריעא ר"ל מבתים הגרוע דס"ד החשוב

שבבתים וחולק על הרמב"ם וש"ע דלדידהו נותן אפי' עלייה ומ"מ אתיא כרבנן דלרבותא קאמר בית מביתי:

נ **אבל כו'**. נדרים שם:

נא **או שקבל כו'**. צ"ל קודם וכן כו' והרמב"ם אורחא דמילתא נקטי' ט"ז:

נב **בית גדול כו'**. והשמיט דין בית קטן כמ"ש הרי"מ מ"ש שם וא"ד ר"י קתני לה וה"ק כו' ר"ל דגם מ"ש בית קטן כו' הוא דברי ר"י והוא בית חתנות דר"ע אבל ר"ע ל"פ על ר"י ברפת בקר כמו ללישנא קמא ופ' כלישנא בתרא כדרכו בכ"מ:

נג (**ליקוט**) **מלבד כו'**. כרש"ש במתני' כבנין ההיכל וכמ"ש בספ"ד דמדות (ע"כ):

סימן רטו

א **שאינן נמכרין כו'**. רשב"ם ד"ה אבל:

ב **בר כו'**. שם ד"ה הרי כו' וכמ"ש בגמ' שם ק"נ א' אמר כו':

ג (**ליקוט**) **ואת הלוחות כו'**. אבל הרמב"ם מפ' נסרים הן הבתולות ולכך השמיטו. ורי"מ גריס את הסירים ופי' בו פי' אחר ע"ש. והשמיט את הרחים התחתונה שהוא בכלל ים לפירושו כנ"ל (ע"כ):

ד **וי"א דאם כו'**. כגי' שלנו במתני' ודלא כברייתא כמ"ש ר' לא שנאה כו':

ה **ויש מי כו'**. גמ' שם. וס' הראשונה היא דעת הרמב"ם וס"ל דמש"ש והא תני כו' ר"ל בחנויות דבית הבד וע"ז אר"א שם חזינן כו' וחילקו בגמ' בין מצר או לא דוקא בחנויות דבית הבד וס' האחרונה. ס"ל דמש"ש והא תני כו' קאי אמרחץ:

ו (**ליקוט**) **המוכר כו'**. כ' הרי"ף שם ולית ה' כרשב"ג ותמה הרא"ש עליו ואשתמיטתיה מ"ש הרי"ף בפ' ג"פ והעתיק הוא עצמו דבריו שם סי' מ' דהאי כללא ל"ד כו' וכ"ש כאן דאוקמניה בשיטה שם ע"ח ב' וכמ"ש הרי"ף ורא"ש בפ' ג"פ ס"ו וכ"פ הרמב"ם בפי' וכ' דסנטר הוא שומר העיר דלישנא דקאמר באגי נדחק שם בגמ' מאד לומר איפוך דברי ר' יהודה והא כדאי' וס"ל כרשב"ג בחדא ופליג בחדא ועוד דסוגיא בכ"מ דסנטר גברא כמ"ש בגטין פ' ב' לשם סנטר כו' ובתוספתא וירושלמי פ"ה דב"מ עכו"ם שנעשה סנטר ובב"ר וש"מ ומב"ר שם מ' כפי' הרמב"ם ור"ח דהוא שומר העיר דלא כפי' רשב"ם להרבות תחומי השדות. וז"ש בית השלחין שבה ואת הסמוכין לה שבה היא גינוניייתא ואת שדות הידועין לה הוא באגי וכמש"ש פיסקי באגי כו' הא באגי כו' מ"מ אין ראיה משם דללישנא דקא' גינוניייתא האי ברייתא דקא' דוקא פיסקי בגי כו' דוקא לר' יהודה ורשב"ג וכמש"ש איפוך רי"א סנטר כו' אלא דקי"ל כלישנא דקא' בגי וכנ"ל. ומ"ש שבה

ואת הסמוכין לה למד מבאגי דהוא חוץ לעיר ואפ"ה מדזבני וכ"ש בגינונייתא וכ"כ רשב"ם שם ד"ה גינונייתא כו' וקרא לגינונייתא שלחין כלשון מתני' שכ"ה נק' בכל המקומות אלא דגמ' קא' דג"ז נכלל כאן וערמב"ן ועתוס' שם ד"ה ה"ג כו' (ע"כ):

ז **שבה ואת הסמוכים לה.** מפ' גינונייתא וערשב"ם שם ד"ה גינונייתא וע"כ צ"ל כן דאל"כ ליפלוג בגינונייתא גופא וכ"ש למסקנא דאפי' באגי מזדבנא:

ח **ואת החורשים כו'.** כמש"ש והא קתני אבל כו':

ט (**ליקוט**) **בין כך כו'.** כ"ה בתוספתא שם וערשב"ם ד"ה ה"ג איפוך כו' (ע"כ):

י (**ליקוט**) **הסדורות כו' המונחות כו'.** הכל כרבנן דיחיד ורבים ה' כרבים ועוד דר"מ אוקמינהו בשיטה שם ע"ח ב' (ע"כ):

יא **ומכר את מצריו.** צ"ל לקמן קודם ומכר כל הדקלים וכ"ה בטור וערשב"ם ד"ה א"ר משרשיא כו':

יב (**ליקוט**) **הקנים החלקים.** כפי' תוס' שם ד"ה מחולקין כו' (ע"כ):

יג (**ליקוט**) **השומירה העשויה כו'.** כגי' ר"ח בתוס' שם ד"ה ואת כו' וכ"ה גי' הרי"ף ורא"ש וש"פ (ע"כ):

יד (**ליקוט**) **אבל לא כו'.** שם במתני' וגמ' וכרבנן וכנ"ל (ע"כ):

טו (**ליקוט**) **וי"א כו'.** תוס' שם ד"ה והוא כו' (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **לייבשה שם.** רשב"ם שם ד"ה דצריכה כו' (ע"כ):

יז (**ליקוט**) **עד אותו הבור כו'.** ס"ל דמ"ש וצריך כו' לא קאי רק אהאי סיפא לא את הבור כו' וכ"מ ברשב"ם שם ד"ה במוכר דאפי' כו' כגון כו' (ע"כ):

יח (**ליקוט**) **מפני כו'.** כפי' ר"ח ברשב"ם שם ד"ה זה כו' (ע"כ):

יט **בין כו'.** ר"ל דבד"א דמתני' קאי אכל הפרק ההוא:

(**ליקוט**) **בין כו'.** ר"ל בכל הפירקין דפ"ד והוא מ"ש בסי' זה וכ"כ הרשב"ם שם עג א' ד"ה מרצופין כו' וע"ל ס"ס ר"ך (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **כל המחובר כו'.** וכ"כ רשב"ם ע"א א' בד"ה אבל כו' ומיהו כו' ועבה"ג ס"ק צ' שכ' דאפי' תבואה שצריכה לקרקע אבל רשב"ם שם כ' דוקא שא"צ לקרקע ודבריו נכונים דהא כולה מ' בכל פירקין וז"ש שם רשב"ם או כ"ד שלא הוצרך לתנא כו' ואח"כ מצאתי לרמב"ן ז"ל שכ' ואפשר נמי דלא עדיף מתנה ממכר אלא לדברים המחוברים לקרקע בתוכו אבל דברים התלושין כגון אבנים שאינן לצרכה ותבואה התלושה שניהן שוין וכן נראה דעת הרמב"ם אבל רואה אני את דברי הרשב"ם ממש"ש עט ב' לת"ק דבהקדש הקדיש מימיו אע"ג דבמכר מכר בור לא מכר מימיו וערשב"ם ד"ה סבר לה כאבוה כו' וה"ה למתנה דכהקדש דמיא עכ"ל (ע"כ):

(**ליקוט**) **ס"ה עבה"ג ס"ק צ'** ועמש"ל שרשב"ם חולק והסכים עמו הרמב"ן ממש"ש ע"ט וס"ל כאבוה כו' אבל לת"ק קדוש אע"ג דבמים מכונסין איירי דכתלושין הן וערשב"ם שם א' ד"ה מים כו' (ע"כ):

כא **ודוקא כו'**. עתוס' שם ד"ה האחין. וא"ת כו'. ותי' הרי"מ שדרך כיון שהוא חוצה לה אין חילוק בין מוכר לכל הנך והרמב"ן הביא כן הירושלמי שם סיוע לדבריו דאמר שם ר"א שאל על כל התורה הושבה או על הראשונה הושבה ר"ל אם בד"א כו' קאי ג"כ אדרך או רק אמ"ש שם לא מכר כו' ואמר נשמיענה מן הדא האחין שחלקו יש להן דרך זע"ז והיינו כדברי הרי"מ ואמר שם ואית דבעי מימר הכי אר"א האחין שחלקו כו' המחזיק בנכסי הגר כו' ור"ל דהא ע"כ במחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה לא החזיק בדרך שחוצה לו ה"נ בכל הנך בנותן לרבנן וכן בכולם:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ערשב"ם שם ד"ה זכה בכולה כו' ומיהו כו' וכמש"ש ס"ה ואף שמואל ל"פ אלא משום דס"ל כר"ע אבל לכ"ע כדין לקוחות הם וכמש"ש ואזדו לטעמייהו כו' וערשב"ם שם ד"ה האחין כו' וכ' הרמב"ן וכן אמרי' בירוש' ר' אלעזר שאל על כל הושבה או על הראשונה הושבה ור"ל אי קאי בד"א כו' גם על הסיפא פלוגתת ר"ע וחכמים בדרך או על רישא בלבד לא מכר לו כו' נשמעיניה מן הדא האחין שחלקו יש להן דרך זע"ז ואית דבעי מימר כו' שפשט לו מסיפא בנכסי הגר כו' ושם ודאי א"א לומר שזכה בדרך וה"ה לרישא במתנה כו' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. עמש"ל וכ' רמב"ן וא"ל דא"כ אמאי אמרי' ס"ה א' ולא היא כו' התם כיון ששניהן יוצאין מרשותו אמרי' לזה נתן עין יפה יותר מזה וערשב"ם שם במתני' ע"א א' ד"ה זכה הנ"ל שכ' טעם משום דא"ל אדור כו' אבל זהו לגירסתו לימא אזדו לטעמייהו כו' אבל ר"ח ותוס' שם ד"ה ה"ג גרסי ואזדו לטעמייהו וצריכא ואף לגי' רשב"ם ק' מאי ס"ד ועוד דהל"ל להיפך הצריכותא ג"כ דבאחין סד"א דמודה רב משום דכמתנה דמיא (ע"כ):

כב **אף כו'**. ערשב"ם שם פ"ג ב' ד"ה לא. ובתוספתא כו':

כג **ולא שמות ידועים כו'**. עבה"ג וכן ברפ"ג דב"ק ה"ד אי דקרו לכדא כו':

סימן רטז

א (**ליקוט**) **המוכר כו'**. כגי' הרי"ף דל"ג שם וציצין. ומפ' הרמב"ם תאלין תמרים ור"ל האילנות והפירות וההוצין אבל רשב"ם פי' שם שהכל מיני דקלים הן ועבב"ק צ"ב א' וגורס וציצין (ע"כ):

ב **וי"א דדוקא כו'**. רשב"ם ומ"ש דדוקא כו' מדקא' כ"ש הנך. ומ"ש וכל כו' כמ"ש שם כ"ו א' האי דיקלא כו':

ג **וי"א דכ"ז כו'**. דאפי' שייר כו' המין בפי' לא שייר אלא אותו המין כמ"ש בס"ד:

ד **וכן בדלקים כו'**. גמ' שם:

ה **א"ל חוץ כו'**. שם:

ו **והא כו'**. רשב"ם שם וכמ"ש קל"ח ג' אלמא כיון דל"נ כו':

ז **מיהו כו'**. רשב"ם ועשה"ג:

ח **אם רצה כו'**. וכ"ה בנוסח הרי"ף שלפנינו:

(**ליקוט**) **האומר כו'**. עבה"ג ס"ק מ"ם דמאן דזבין כו'. כ"כ ברי"ף שלכנינו בשם י"א אבל הוא כן דלא ס"ל כן דדשב"ל הוא אלא כ' כדברי הרמב"ם וש"ע ומ"ש וקי"ל נמי ופוסקין כו' שם שאני וכ"כ הרמב"ם בעצמו וכמש"ל סי' ר"ט ס"ו (ע"כ):

ט **ומיהו אם כו'**. רשב"ם שם:

י (**ליקוט**) **בכ"ע שאמר**. ר"ל אף ברישא לאפוקי מיש ספרים שכ' הרשב"ם בד"ה ה"ג אי אית כו' ותוס' שם ד"ה ארעא כו' וכ"ש במציעתא קרקע בדקלים (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **וי"א כו'**. דלפי' הרי"ף מיירי שאין דקלים בשדה ולקיים המקח של הקרקע אבל הרשב"ם פי' דקלים לבד השדה (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **ואם א"ל כו' אלא יחזיר המעות של ב' דקלים**. רשב"ם שם ע"ש (ע"כ):

יג **אפי' היו כו'**. דלא איבעיא להו אלא בדים:

יד **וי"א כו'**. ערשב"ם שם ד"ה הנך לא כו' וכן בכה"ג וערשב"ם שם ע' א' ד"ה כל כו' לא חשיב. ובדים שאני דמיירי דאין העול כובשן ואיבעיא להו משום שהן יוצאים משורש אחד כמ"ש רשב"ם שם:

טו **ונוטע כו'**. רשב"ם וכמ"ש תוס' שם פ"ב א' ד"ה מתקיף. היינו שלא יטע כו' דאי לזרוע כו':

טז **אבל כו'**. רשב"ם שם מדלא קמיבעיא אלא על אורה וסלו שאינה של לוקח:

יז **ואם שייר כו'**. שם ל"ז ב' וכפי' תוס' שם ד"ה מכר. לכך יש לפרש כו' וכ"כ הרי"ף בסוף פ"ד על מימרא ההיא והוא דהוי תלתא:

יח **והוא שאין כו'**. כמ"ש בב"מ ק"ט ב' אליבא דרבא יבש דומיא דנקצץ כו' ורא"ש:

יט **כעולה מן כו'**. ואע"ג שאמרו יקוץ היינו משום דלמא מסקא ארעא כו' משא"כ כאן:

כ **ואם המוכר כו'**. ממש"ם פ"ב ב' ואי ס"ד ר"ע היא כו' ואם איתא לימא משום שלא יטעון שמכר לו כל הקרקע שתחתיהם כמש"ש בשני אילנות דלמא מספקא כו':

כא (**ליקוט**) **הקונה שני כו'**. דלא כרשב"ם ל"ז ב' ד"ה פלוגתא דלר"ע דקי"ל כוותיה אפי' בב' קנה קרקע ועתוס' שם ד"ה מכר כו' וראיה דסוגיא דפ"ה פ"ג א"ב דאיבעיא להו שנים בתוך וא' כו' ור' יוחנן אמר שם כחצובא ובשני אילנות לא משכחת להו וכן כל הסוגיא. הרא"ש שם (ע"כ):

כב **מיהו יש כו'**. מדקא' הגדילו לא ישפה וערשב"ם במתני' שם ד"ה לא ישפה כו':

כג **ואין המוכר כו'**. כמש"ש דאלל קמטנפי פירי וכן כאן שהרי שיעבד לו לכל צרכו כנ"ל. וכ"ש לוקח שאף תחתיו א"י לזורעו שהרי אין לו קרקעו ועבטור:

כד **גם יש כו'**. כמו במוכר בור ודוא ועסמ"ע:

כה **אבל אם כו'**. כמ"ש הגדילו לא ישפה ודוקא על מ"ש היוצא מן הגזע פריך ודלמח מסקא כו':

כו **המוכר קרקע כו'**. עד סוף הסי' הכל לשון הרמב"ם וס"ל דמ"ש שם ל"ז א' חצי קרקע חצי ממש לענין מכירה וכן מש"ש פשיטא כו' הוא ג"כ חצי הקרקע מדקבעו שם אצל המימרא הנ"ל ומפ' בשלשה אילנות וכמ"ש הרי"ף ספ"ד והא דרב הונא שם ע"א א' מפ' כדי צרכו מדקא' אע"ג דאמור כו' מ' דאין מעלה לזה אלא אע"ג דהן שנים ואם איתא אף בשלשה נ"מ גדולה אלא בשיעור הראוי וז"ש אע"ג כו' דדוקא בשלשה הוא דאית ליה אלא שבפי"ב מה' טוען כ' זה החזיק כו' פי' קרקע הצריך לו בלבד וכמ"ש בש"ע לעיל סי' קמ"א סי"ט וכן הא דאמרי' שם מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא כו'. כ' הרמב"ם המוכר את האילנות ושייר את הקרקע יש לבעל האילנות קרקע הראוי להם כמו שביארנו וצ"ל שמפ' בג' אילנות כמ"ש כמו שביארנו ועוד דהא מפ' מ"ש פשיטא בג' אילנות כנ"ל ואי בב' לא שייך האי סיפא לרישא וא"כ קשה קושית רשב"ם דבג' הכל מודין דיש לו קרקע ע"ש וע"ל ס"ו בהג"ה:

כז **וי"א כו'**. כפי' רשב"ם שם ד"ה מכר כו':

כח (**ליקוט**) **וכן אם שייר כו'**. ע"א אר"ה כו' ואפי' כו' ואע"ג דאמרי' שם תנן כו' ר"ש דאמר כו' לא קיימא כן במסקנא וערשב"ם שם ד"ה ומשני כו' ע"ב ב' ד"ה ה"ג כו' עד סוף ד"ה ואמרו ליה רבנן כו' ומהשתא כו' ועבה"ג (ע"כ):

כט **וי"מ וס"ל כו'**. כפי' תוס' שם ד"ה זה כו' וד"ה לימא כו'. אבל הרשב"ם פי' גם כאן דיש לו כ"צ כמ"ש בס' שקדם והטור כ' פלוגתא דרשב"ם ור"י כאן ולמעלה סתם כדעת רשב"ם וכמ"ש בהג"ה הואיל בתוס' לא נזכר שם ואפשר דתוס' פליג גם שם וכן מ' דתוס' מפ' כל הסוגיא שם הכל לענין ליטע אחר תחתיו וכמ"ש שם ד"ה מכר כו' וא"כ ע"כ

רישא ג"כ בכה"ג וצ"ע ועוד צ"ע על הרמ"א למה לא הגיה למעלה סי' קמ"א סי"ט דהא הטור כ' שם ג"כ פלוגתא דרשב"ם ור"י:

סימן ריז

א **והוא דלא כו' אבל כו'**. ל' הרי"מ דבכה"ג חמור במשאו לא מסתגי וכ"ש דלא הדר. וכמ"ש שם בשביל של כרמים לגי' שלנו והביאו ג"כ הרי"מ:

ב **ונותנים לו כו'**. רמב"ם ורשב"ם וכמ"ש בספ"ט דבכורות נ"ב ב':

סימן ריח

א **וה"ה כו'**. תוס' שם ד"ה בית כור כו' ע"ש. וכ' הרמב"ן ודיקא נמי דבסיפא קתני ואם א"ל כבית כו' ול"ק עפר וגי' שלנו שם ג"כ עפר אבל בג' הירושלמי ל"ג שם עפר:

ב **ורחבו ד'**. דהוי רשות בפ"ע כמו בשבת וזה שחילק במתני' בין עשרה לפחות ובירושלמי היה שם נקע א' עמוק י' ואין בו ד' מהו כו' ע"ש דפשיט דנמדד עמה:

ג **ואין בהם כו'**. ר"ל דאם יש בו רובע לא מזדבן ונשאר למוכר אף לדעת הרמב"ם וש"ע. רמ"ה דהוי דבר חשוב וכמש"ל ס"ה:

ד **ולוקח אלו כו'**. כמו גבי הקדש שם שאמרו אין כמדדין עמה ומ' מדברי הרמב"ם בה' ערכין שא"צ כלל לפדותן וכ"ב הרי"מ וזה שפריך ואמאי ליקדשו באנפי נפשייהו כו' ואמר הכא מאי אר"פ כו':

ה **וי"א כו'**. רשב"ם וכן בהקדש פי' דאין נמדדין עמה ופודה בפ"ע אלא דפודה בשוויו כיון דאין ראוי לזריעה והמקשה דס"ד דראוי לזריעה פריך דליפריק ג"כ לפי זרע אלא דהלשון ליקדשי כו' יותר מיושב לדעת הרמב"ם:

ו **ומ"מ כו'**. הרא"ש מדקא' אין נמדדין עמה מכלל דשאר השדה נמדד ע"ש:

ז **בלבד שיוכל כו'**. שם דאי לאו הכי גם בזה שייך אין אדם רוצה שיתן מעותיו כו'. שם:

ח **אפי' מלאים מים**. גמ':

ט **בתוך חמשת בתוך רובה של שדה**. ר"ל שאלו חמשת קבין מובלעין בתוך רובה של שדה והד' קבין מובלעין בתוך אלו החמשת קבין וכגון שאלו ה' קנין היא רצועה ארוכה וקצרה שמחזקת רובה של שדה. רמ"ה וכגי' הרי"ף ורא"ש אר"ח בר אבא אר"י דל"פ ארב עוקבא אלא מוסיף על דבריו:

י **והם גבוהין ג'**. כמ"ש בפי"א דשבת דא"א להתלקט במלקט ורהיטני:

יא **או שהיו כו'**. ר"ל ביותר מה' קבין:

יב **או אינם כו'**. ר"ל בפחות מרובה:

יג **וכן כו'**. מפ' בעיא דרב אשי אמתני' בסלעים שגבוהים י' אם צריך שיהיה סלע למעלה ולמטה:

יד **וי"א דדוקא כו'**. כגי' הספרים דל"ג קודם דר' יצחק פיסקא פחות מכאן כו' וקאי דר' יצחק אכל המתניתין. אבל ש"ע כ' לשון הרמב"ם וכגי' ספרים שלנו:

טו **וכ"ז מיירי כו'**. ממ"ש שם דסתמא נמי כהן חסר כו' ואפי' רובע לסאה הגיעו אפי' חסר כ"ש אין חסר אלא שהן טרשין וכאן אמר דיותר מד' קבין אין נמדדין ותי' תוס' ק"ד ד"ה אלא והרא"ש בשם הרשב"א דשם מיירי בעומד בתוך השדה כו' ע"ש:

טז **זה**. כמש"ל בס"ו בהג"ה שעומד בתוך השדה אבל בלא"ה אפי' קב חייב להשלים:

יז **י"א דוקא כו'**. כמש"ש ז' א' האומר בית כור כו' והוא דמתקרי בית כור וכ"ש כאן:

יח **ודוקא כו' אבל כו'**. דבכה"ג ל"ל דעבר וקביל ועתוס' שם ק"ד א' ד"ה פחות כו' וכנ"ל בשם הרא"ש ע"ש:

יט **היתה התוספות יתירה כו'**. שמפ' מ"ש ואי איכא מילתא יתירא ט' קבין הדר כמ"ש הרשב"ם שם וי"מ ואי איכא יתירות כו' שצריך כו' ע"ש ומש"ש התם כגון דהוה יקירא כו' מפרש אם היתה התוספת ט' קבין על היתירות דמחזיר הלוקח קרקע אמרינן ליה ר"ל ללוקח והכל ליפות כחו של מוכר ולטובתו דהא בשעת המכירה היתה ביוקר וברשות הלוקח הוזלה אי מעות נותן למוכר נותן כשעת היוקר בתחלה ואי קרקע נותן לו כזולא דהשתא דאין המוכר מחוייב ליקח כמו שהיה בתחלה ואם רוצה ליתן לו מעות אז כופין את המוכר למכור דאין הלוקח מחוייב ליתו לו קרקע בע"כ כזולא דהשתא ופריך והתניא כשהוא נותן כו' ר"ל הלוקח למוכר ומשני התם כגון כו' והכל לטובת המוכר ובכה"ג לייפות כחו של מוכר וברצונו הדבר תלוי שאם רוצה מחזיר לו קרקע הואיל ואין הפסד ללוקח שמחזיר לו כמו שמכרה לו ולפי' מיושב מ"ש אי ארעא יהבת ליה ומיושב ג"כ כופין את המוכר למכור ואת כו' ומיושב מתני' ג"כ דלעולם לייפות כחו של מוכר אמרינן:

כ **ונותנו לו כו'. בד"א כו'**. הכל לשון הגמ':

כא **דין חצי כו'**. מתני' שם:

כב **כדעת י"א**. הוא פי' רשב"ם שם:

כג **הלך כו'**. עבה"ג וכר"נ בב"מ ק"ב ב':

כד **מכר לו כו'**. כרב הונא דברייתא מסייע לרב הונא כמ"ש וליטעמיך הגיע קתני. רי"ף והרא"ש. וכן בירושלמי לא הביא אלא דברי רב הונא:

כה **בית כור פלוני**. עבה"ג ועס"ח:

כו **לפיכך כו'**. כמש"ש והוא דמתקרי כו' כיון דכל העולם אין קורין אלא לשלם ועב"ב למ"ד א' וכמש"ל סכ"ה:

כז **כל כו'**. כמש"ל ס"ס רט"ו:

כח **וי"א כו'**. דלשון מקבל מ' על המוכר אבל הרמב"ם ס"ל כיון דתנן ונוטל כו' ומקבל מ' דקאי אחד דאל"כ כיון דעסקינן בלוקח הל"ל והמוכר מקבל:

כט **אבל אם אין כו'**. דבזה ודאי לכולה קרי ליה שדה ואמרינן שם ואלא דלבקעה כו':

ל **אבל אם אמר כו'**. כמ"ש בש"ס בכמה מקומות אין חקר שנק' בית קרקע:

לא **ודוקא שאמר כו'**. לפי פי' רשב"ם שפי' דוקא בתי ועבדי אבל מטלטלין לא. והקשו משם ק"נ ב' אמר נכסי כו'. ותי' הרא"ש בשם הר' יונה דכאן קאי אמ"ש למעלה ההוא דא"ל דבי חייא כו'. אבל לגי' הרמב"ם וש"ע א"צ לזה אלא שקשה דשם אע"ג דלא אמר כל וכמ"ש הרמב"ם עצמו שם וצ"ל כמ"ש תוס' לחלק במתנה עתוס' ס"ב א' ד"ה ואי ועי"ל כו':

סימן ריט

א **האומר כו'**. כמש"ל סי' רי"ח סכ"ב:

ב **מצר לו כו'**. כן פי' הרא"ש שם מצר א' ארוך כו' דלא מצר אלא ב' מצרים ובזה אפי' ר' אסי מודה ע"ש:

ג (**ליקוט**) **שדעתן כו'**. אבל תו' ורא"ש פי' שא"צ דעתן נוטה אלא ברצונם וראיה מספ"ק דגיטין ומפ"ד דקדושין ומס"פ מי שהיה נשוי וכן אמרי' בירושלמי בהדיא ע"ש ושם:

ד **וי"א כו'**. הואיל ושתק רב הודה להם וערשב"ם שם:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. וכמ"ש בפ"ק דב"ק אדרבה מדאמר ר"כ ור"א כו' ובפ"ק די"ט מ"ע שתיק רב וכן בפ"ה דב"מ דכיון דר"כ ור"א ת"ח ה"ל לרב דלגמ' צריכין ולסבריה לא צריכין א"א לומר דלא חש להשיבם וס' ראשונה ס"ל מדקא' ומודה רב ש"מ דלא הדר ביה דאם כפי' רשב"ם קודם חזרה ל"ל לגמ' לקבעה בגמ' והא דאמר שם ושם מ"ש שתיק רב לא דהדר ביה אלא דמקשה קשיא ליה אבל מ"מ רב אגמריה סמיך ולא הדר ביה ומ"ש בב"ק שם אדרבה כו' ערמב"ן שדחק בזה ול"נ דשם דחקו לגמ' דהדר ביה רב מדקא' ואבא מודה לי ש"מ דהדר ביה מעיקרא וז"ש שם והלכתא כו' ואי כדמסיק דרב הדר ביה ל"צ למיפסק הלכתא וכ"כ רמב"ן ועבפ"ק דסוכה (ע"כ):

ה **כמין גאם**. כפי' תוס' שם:

ו **זה כו'**. כפי' רשב"ם:

סימן רכ

א **ובכלל כו'**. כן פי' המ"מ המשוטין לחד פירושא:

ב **ואת הכבש והאסקלא**. בגמ' האסקלא ופי רשב"ם ור"ח ורב האי כבש והרמב"ם כ' שניהם והן שני מיני כבש כמש"ו שעולין בהם כו':

ג **בין כו'**. שם ביציא ודוגית ושם אמרו ביצית היינו דוגית כו' ועכ"מ:

ד **היו קשורין כו'**. שם תני כו' ומ' דבמכר את הפרידות שוה למתני':

ה **אפי' במקום כו'**. כגי' הרי"ף:

ו **ודוקא כו'**. דטעמא דמכר באדוקין בקרון ופרדות משום דהדמים מודיעין באדוקין דאל"כ למה אמרינן דמכר וא"כ ה"ה בצמר ובקר הרב"ן:

ז **ויש חולקין כו'**. דלפי מ"ש בגמ' ה"ד אילימא באתרא דקרו לצימדא צימדא כו' ה"ה לעול ופרה דליכא דקרו לעול פרה ועבה"ג:

ח **וי"ח**. כנ"ל:

ט **אע"פ כו'**. וכ"כ תוס' ורא"ש וכ"מ קצת מדפריך מתבי כו' ולא משני בשאינן ענין אף שיש לדחות:

(**ליקוט**) **אע"פ כו'**. וכ"כ תוס' שם ד"ה אבל כו' והרא"ש שם דלא כרשב"ם שם ד"ה בעודן כו' אבל הרמב"ן הסכים לדברי הרשב"ם ע"ש בארוכה (ע"כ):

י **אח"כ**. ברייתא שם:

יא **ודוקא כו' אבל כו'**. שם ל"צ כו' ואיכא כו' ורבנן כו' דוקא ואיכא כו' ר"ל מקצת וכמ"ש באתרא דקרו כו' מ' שרובן קורין כך:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. כשיטת התוס' צ"ב א' ד"ה וליחזי כו' שכ' ואפי' לפי ספרים כו' דוקא בפלגא ופלגא דאיכא חזקה נגד הדמים אבל ברובא מסייע לדמים אף שהחזקה נגדה מ"מ הדמים מכריעים כמו ברדיא ע"ש. ורשב"ם שם כ' דדוקא שכולם קורין גם לבקר צמד אף שקורין לצמד לבד צמד מ"מ כיון שאין הדמים מכחיש ללשון של כולם הדמים ראיה וכמש"ש ע"ז ב' ואלא דקרו כו' ערשב"ם שם בד"ה כולה כו' צ"ב א' ד"ה וליחזי כו' וכ"כ הרא"ש ברפ"ו כדברי הרשב"ם והרשב"ם מפ' כפי' ר"י בתוס' ס"א ב' ד"ה אלא כו' לכך צריך להודעת הדמים אבל הרמ"ה מפ' כפי' ריב"ם שם לכך א"צ להודעת הדמים ז"ש הרמ"ה והרב ואם כל כו' מפרשים כו' (ע"כ):

יב **ואם כל כו'**. כמ"ש שם ואלא כו' וע"כ בלא טעם דהדמים מודיעין דלא כרשב"ם שם דאל"כ לא הל"ל אלא ל"צ באתרא כו' ול"ל ר"י סבר כו' הא מעיקרא נמי משום הא

קאתינן אלא דמוקים השתא דאיכא כו' וכמש"ל ס"א ב' אלא דלבירה כו' ואע"ג דא"א שם הדמים מודיעים ועתוס' שם ד"ה ש"מ כו' ועוד אור"י כו':

יג **ולצמד לבד מפ' כו'**. כפי' ריב"ם שם ד"ה אלא כו':

יד **וי"א הא דאמרינן כו' אבל כו'**. כמ"ש שם ע"ח א' אצל חמור וכליו מחלוקת כו' אלמא כל דזבני למשאוי שק ודסקיא מכורין וכ"כ הטור שם בשם הרמ"ה אם פירש למשאוי וה"ה כאן:

טו **וי"א דאפי' כו'**. כ"מ בשבת קל"ה ב' לקח שפחה מעוברת כו' ול"ק וולדה מ' דבסתמא קנה וולדה:

טז **האומר לחבירו כו'**. גי' שלנו בגמ' ריש ערכין ד' ב' אינה כן אלא ראש כו' הקדש הוא והקדיש שותפין בו ראש כו' מכור לך משמנין ביניהן וכ"ה הגי' בתוספתא פ"ג דערכין:

יז **א"ל ראש כו' שהרי כו'**. גמ' שם:

יח **וי"א כו'**. ערשב"ם שם וכמ"ש בפ"ד דיבמות:

יט **מכר מים כו'**. רשב"ם במתני' שם וע"ש ומילתא דפשיטא כו' ר"ל לכן לא תני היפוכם כמו בכל הני דמתני' משא"כ אם אמרינן דמכר ואדרבה ליתני היפוכם ואצ"ל הנך אלא דדבורים ויונים קשיא ויש ליישב:

כ **י"א דה"ה איפכא כו'**. תוספתא פ"ד:

כא (**ליקוט**) **בכל אלו כו'**. ר"ל בכל מ"ש בסי' זה יהוא דברי רשב"ם ע"ג א' ד"ה מרצופין כו' וכ"כ הרא"ש שם ולכך סידר האי פירקא לבד אחר בד"א במוכר וכן הטור סידר זה הסימן לבד אחר שסיים דיני הקרקע וכ' ובכ"ז כו' (ע"כ):

כב **כמש"ל כו'**. וכ"כ בש"ע שם:

סימן רכא

היה בתחלה כו'. ב"מ ע"ז א' ל"צ דאייקרא עבידתא ואימרו כו' ל"צ דזל עבידתא ואימרו כו' וכ' הרמב"ן ואפי' אמר בע"ה או פועלים בפי' אין רצונם כו' ועני"ש שם:

סימן רכב

א **ה"ה כו' דינו כו'**. ל' התוספתא אבל אין המקח כו' ה"ה ככל אדם. והביאו הרי"ף בריש ב"מ ופי' ר"ח בקדושין שם והביאו הרא"ש בב"מ שם דהא דפריך בקדושין וניחזי כו' דאם לא קיבל אלא מחד אינו נאמן אפי' בזמן שמקחו בידו ולגמרי אינו נאמן דהוי מגו במקום עדים דאנן סהדי שזה לקחו מדעתו והא דפריך בב"מ וניחזי אע"ג דאין מקחו בידו ונקט זוזי מתרווייהו מ"מ ה"ה כע"א וה"ל לזה לישבע ש"ד ולזה לפוטרו לגמרי. ורי"ף פי'

דמחני' דב"מ מיירי שהמקח ביד מוכר ול"ק אשנים אוחזין ולכך פריך וניחזי כו' ומשני ולא ידע ופי' הרא"ש והטור בדברי הרי"ף שמפ' כפרש"י בב"מ דאם לא נקט זוזי אלא מחד אפי' אין מקחו בידו נאמן ואין אבל אין מקחו כו' אלא בנקיט זוזי מתרווייהו ומ"מ בין רי"ף בין תוס' גורסין ולא ידע אבל הב"י כ' שגם הרי"ף סובר כדברי ר"ח ועבבד"ה וכן עיקר וכ"ה דברי רמב"ם וש"ע כאן שלא הזכיר כלל דין אם נקט זוזי מחד ואמר נאמן כו' אבל כו' ה"ה כו' כדברי ר"ת ובנקיט זוזי מתרווייהו וכמ"ש שהרי אינו נוגע בעדותו ועסמ"ע ומפרש והולך ולפיכך כו'. והרמ"א הכניס דברי הרי"ף לפי' הרא"ש ל"ש כו' כדרכו וקאי אריש בזמן שמקחו בידו ועסמ"ע אבל הל"ל דגם בסיפא אם אין המקח כו' דוקא בנקיט זוזי מתרווייהו אבל מחד נאמן כשני עדים לדעתם וע"כ צ"ל כן בלא"ה כיון דמקחו בידו אין חילוק צ"ל ע"כ הא דפריך בקדושין וניחזי כפרש"י כנ"ל ובלא"ה צ"ע עליו שדברי רש"י הן דברי יחיד לפי' לא הסכי' עמו אלא שהרמ"א סבר שדברי הרמב"ם הן כדברי רש"י ולכן הכניסו בתוך דבריו וא"א כן כנ"ל:

(**ליקוט**) **נאמן כו' ל"ש**. הנה שיטת רש"י דלעולם המוכר נאמן כב' עדים אא"כ אין מקחו בידו ונקיט זוזי מתרווייהו ועיש"י בב"מ שם בד"ה ליחזי כו' והנאמנות הוא כב' עדים וכמו שמסיים בתוספתא אבל אין מקחו בידו ה"ה ככל אדם ש"מ דרישא כב' עדים ועתוס' שם ושם וכ"פ הרא"ש דברי רי"ף אבל בד"ה חולק על הרא"ש בזה ופי' בדרך אחר וכ"כ האחרונים ועמ"ש למטה ור"ח פי' בתוס' דקדושין שם בד"ה בד"א כו' והרא"ש בשמו בב"מ שם דאינו נאמן אא"כ מקחו בידו ונקיט זוזי מתרווייהו אבל נקיט מחד אינו נאמן לומר לאחר מכרתיו דהוי מגו במקום עדים ור"ת פי' הא דפריך וליחזי ממאן נקט דר"ל שיהיה כע"א לפחות וכמש"ש בתוספתא ה"ה ככל אדם ור"י פי' בע"א ע"ש בב"מ שם בתוס' הנ"ל ד"ה וליחזי ובראש בשמו ונראה דברי רמב"ם בפר"ח שהקושיא וליחזי ממאן נקט קאי בין אמקחו בידו בין אשא"מ בידו וכפי' ר"ח כיון דידעינן ממאן נקט לעולם מחזקינן שלדידיה מכר ולמה מאמינים לו ברישא כשנים בסיפא כע"א ומשני דנקיט כו' ולא ידיע כו' וה"ה דנקט מחד אלא שאין דרך שלא לידע בנקט זוזי מחד ור"ל לא ידיע לנו אבל המוכר יודע שע"ז אמרו שם נאמן המוכר אבל בב"מ פי' ולא ידיע שלכל אין ידוע ואין חילוק כלל בין נקט זוזי מחד או משנים אלא דאורחא דמילתא בנקט זוזי מחד שהוא ידוע ממי קיבל אבל לדינא אין חילוק וזהו דברי הרמב"ם וש"ע נאמן כו' אבל כו' והוא דברי הגמ' דקדושין והתוספתא דסיפא ה"ה כע"א ואין חילוק בין נקיט מחד או מתרווייהו וכדברי הרב ואמר ולפיכך אם כו' בין כו' כנ"ל דהקושיא וליחזי כו' קאי בין אריש בין אסיפא ואף שבגמ' דקדושין קאי ולא ידיע ע"כ אדידן אבל המוכר

ידע מ"מ הגמ' דב"מ ע"כ קאי אמוכר כנ"ל וזהו דברי הרמב"ם כאן ועבד"ה וכ"מ וכ"פ בש"ך ועיקר (ע"כ):

(**ליקוט**) **נאמן כו'**. עברא"ש ד' שיטות שיטת רש"י וכ' שכ"ה שיטת הרי"ף והקשה עליהן וסתר דבריהם ועוד כ' שיטת ר"ח ור"י ור"ת וכ' לבסוף כללא דמילתא כו' והוא מורכב מג' שיטות הנ"ל דשיטת ר"ח וניחזי כו' דר"ל נשאל להמוכר ממאן שקל ואפי' בכה"ג שא"י אלא ע"פ המוכר אינו נאמן לומר שנתרצה לאחר ואפי' מקחו בידי ואינו נאמן אלא כשקבל מתרווייהו וא"י אלא ע"פ המוכר ושיטת ר"י כשידוע ע"פ הלוקחים וכ"ש ע"פ עדים ממי קבל המעות ע"כ שלו הוא ואין חילוק בין מקחו בידו או לא ולכן כ' הרא"ש על דברי ר"י וה"ה דהמ"ל וליחזי כו' ולא על דברי ר"ח דפיר"ח לשאול למוכר וז"ש כללא דמילתא כו' עד כמגו במקום עדים הוא פר"י ואם אין ידוע אלא כו' עד נתרציתי לאחר הוא פר"ח ואי אין מקחו בידו עד זוכה במקח היא פר"י ואי נקיט זוזי מתרווייהו עד מדעתי היא פר"ח אלא כאינש דעלמא וטעמו של הרא"ש דס"ל כפיר"ת כמ"ש הלכך נראה כפיר"ח אלא שקשה מ"ש בגמ' כאן וניחזי כו' וצ"ל כפר"י אך סוגיא דקדו' ע"כ צ"ל כפר"ח וכמ"ש וניחזי כו' נשאל להמוכר כפיר"ח וכ' גם שיטת ר"ת דבלאו שום קו' דינו אמת כמ"ש ה"ה ככל אדם. וט"ס שם ברא"ש בדברי ר"ח מ"ש ואין יודע ממי קבל צ"ל ואין ידוע ומ"ש אפי' יודע צ"ל אפי' אין ידיע כו' ועבבד"ה שם בדברי הרי"ף (ע"כ):

ב **ויהיו הדמים כו'**. כמ"ש בב"מ לז א' במתני':

ג **ואם הוא חשיד כו'**. ב"ק ק"ג ב' מעשה בחסיד א' כו' בא לפני ר"ע כו' ועתוס' שם קד א' ד"ה שכבר כו' ותימא כו' א"נ כו' ואנן קי"ל כר"ע ודלא כמ"ש בכ"מ והביאו בה"ג:

ד **הרי שטען כו' כלל כו'**. שבועות מח א' תניא אר"י כו' ובב"ק מו א' זה כלל גדול בדין כו' ובב"מ ק' א' ב' ושאר מקומות:

ה **יש מי כו'**. כמ"ש בקדושין סג ב' קדשתי כו' וקי"ל כרב אסי שם דנאמן אף לכנוס. אבל בירושלמי שם רב אסי אמר נאמן לכנס ר' יוחנן אמר נאמן לכנוס ואין למידין ממנו ד"א מהו אין למידין ממנו ד"א א' משדותי מכרתי ואיני יודע למי מכרתיה ובא א' ואמר אני לקחתיה לא כל הימנו. ודברי הג"מ אינן ברורין:

(**ליקוט**) **יש מי כו'**. ז"ל הג"מ פ"ט דאישות וכה"ג דייק בירוש' אם אמר א' שדה מכרתי וא"י למי מכרתי ובא א' ואמר אני לקחתיו אי מהימן אי לא ולא מסיק ונראה לריב"א דמהימן כו' ע"ש אבל לפי גי' הספרים שבידינו מ' שם דאמר בפשיטות דלא מהימן ע"ש בקדושין שם ובפ"ב דיבמות וכ"כ הרשב"א בקדושין שם ומביאו להלכה דלא מהימן

וכ"כ הר"ן שם וכ"כ המ"מ בפ"ט דאישות שם ותימא גדולה על הרמ"א דאשתמיטתיה כל הנך פוסקים הנ"ל (ע"כ):

סימן רכג

א **המחליף פרה כו' זה אומר איני יודע כו' ויש מי שאומר דיחלוקו.** הוא דעת הרמב"ם ופ' כסומכוס דסתם מתני' כוותיה וכמו שאוקמוה התם בעומדת באגם ובשמא ושמא דוקא אבל בלא"ה מודה לרבנן וכמ"ש שם בברייתא ע"ב זה אומר איני יודע כו' וכמ"ש הרי"ף שם ומ' מדבריו ג"כ שהאריך לפרושי דברי סומכוס ומפ' שפ' כסומכוס והא דפ' הרמב"ם בכל מקום המע"ה היינו בחסר א' מאלו התנאים שמא ושמא ועומדת באגם וע' בדבריו והא דאמרי' בספ"ג דב"ק אמר סומכוס אפי' בברי וברי לא קיימא כן במסקנא שם והא דפסק הרמב"ם שם ורפ"ה שם המע"ה אפי' בניזק אומר בריא ומזיק שמא משום דלא קיימא באגם וזה שפסק כאן יחלוקו בשניהם אומרים איני יודע כסומכוס וכ"כ הטור לדבריו ומ"ש ברישא על הלוקח להביא ראיה אפי' אם כו' אפי' אין פי' הב"ח ופרישה שהן שני דברים אי זה או זה אבל בשניהם ביחד יחלוקו וע"כ צ"ל כן דכ"ש משניהם אומרים שמא והמ"מ כ' דמ"ש במוכר טוען שמא דעל הלוקח להביא ראיה היינו שרוצה ליטול הכל ואם לא הביא ראיה יחלוקו וכמ"ש בד"מ ובב"ח דברי המ"מ ועב"ח ודברי המ"מ עיקר וכלל העולה דרמב"ם פ' כסומכוס ובעומדת באגם ושניהן טוענין שמא וכ"ש בלוקח טוען בריא ומוכר שמא דיחלוקו והתוס' ורא"ש וטור פ' כחכמים וז"ש באיני יודע כו' על הלוקין כו' וכ' בהג"ה וי"א דאפי' כו' והוא דברי הטור וכמ"ש ברפ"ה ל"ל זה כלל גדול בדין דאפי' כו' ושם ספ"ג רישא ניזק בריא כו':

ב **וקבל המעות כו'.** עבה"ג ונ"כ רש"י שם:

ג **בנק"ח.** שם בברייתא זה אומר ברשותי כו' וכל שבועות הנז' במתני' ובריייתא אינן היסת והן בנק"ח כמ"ש ברפ"ב דקדושין והשתא דתקון רבנן שבועת היסת כו' וע"כ שבועה דאורייתא הן מדקאמרי חכמים אין נשבעין לא כו' ושבועת היסת נשבעין אף על העבדים וקרקעות כמש"ל ואמר שם מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא וערש"י שם ועסמ"ע ופרישה:

ד **ועל ולד כו'.** כחכמים בברייתא שם וכמ"ש בב"ק צו ב' וכמ"ש בשבועות מב ב' ובפ' הזהב וכל הברייתא הוא דברי סומכוס שבאינו יודע יחלוקו ובהנך מודה וכן העתיק הרמב"ם כל הג' בבות דברייתא בבריא ובריא ישבע כו' ובשמא ושמא יחלוקו ובשותק הלה זכה:

ה **ישבע היסת.** שאף אקרקעות נשבע היסת כמ"ש ר"ה גאון מהא דהכותב:

ו **ואם הלוקח כו'.** גמ' שם וליחזי ברשות דמאן כו' ואפי' לסומכוס כמש"ש וכנ"ל:

ז (**ליקוט**) **וי"א שיחלוקו.** כ' המ"מ וב"ח שסובר דמש"ש הא מני סומכוס כו' חוזר מתי' הראשון באגם אלא אפי' במוחזק ובזה מרויחים שא"צ לכל הקושיות ותי' של תוס' שם ד"ה הא מני כו' וסובר דרבנן ל"פ אלא במוחזק אבל באגם מודו לסומכוס ואע"ג דפריך שם ונוקמא אחזקת כו' היינו לס"ד דמתני' בברי וברי וצ"ל מש"ש ב' זה אומר א"י כו'. הא מני כו' משום שרוצה לאוקמי אפי' במוחזק כפשטא דמתני' (ע"כ):

ח **מי שהיו כו' היסת כו'.** כמ"ש בגמ' א' משום טענו בחטין כו' ב' משום הילך ג' אין נשבעין על העבדים ומסיק ע"י גלגול וז"ש ואם היתה כו' ר"ל מצד אחר במטלטלין:

ט **ואם אמר המוכר כו'.** דמתני' ע"י גלגול ויש עסק שבועה ביניהן וכמש"ש צז ב' ש"מ מנה כו' כגון שיש עסק כו' וכן כאן ע"י גלגול הכסות כנ"ל אבל בלא"ה על שבועת היסת גם בא"י נשבע כמ"ש רש"י בסוף ב"ק:

(**ליקוט**) **ואם אמר כו'.** עבה"ג בשם המ"מ וליתא דא"כ אף במתני' אף דאיכא שבועה דאוריי' אמאי זכה דהא לא אמרי' משוילי"מ בא"י להרמב"ם כמ"ש בסי' שד"מ אלא דמתני' סומכוס הוא אבל לרבנן אמרי' בר"פ הפרה זה כלל גדול בדין כו' דאפי' כו' (ע"כ):

י **ואין לזה כו'.** אזיל לשיטתו כמ"ש בסי' פח סי"ז אבל מ"ש בס"ד או ישבע כו' שם ואפי' קטן אין לו כשישבע:

סימן רכד

א **כל מי כו'.** כפי' הרי"ף שם וראיה לפי' מדפריך בב"מ ק' א' וניחזי ברשותא דמאן כו':

ב **וי"א כו'.** כפירש"י שם ועתוס' שם ד"ה כל הנולד כו' וראיה לפי' זה מדאמר לא תציתו ליה כו' מ' דפליג עליו:

ג **ואם אינו כו'.** כמו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ואע"ג דכאן גם שכנגדו אינו יודע משבעינן על טענת ספק כמו המכיר כליו וספריו והמוציא על נכסי אשתו וחנוני על פנקסו דכל שיש רגלים לדבר צריך לישבע אף על טענת ספק וע"ל סי' ע"ה סי"ז בהג"ה וכמ"ש משביעין אותו שאינו ברשותו וכן כאן דה"ל לידע אם היה בו מום או לא:

ד **אם ראובן מודה כו'.** כמ"ש בב"ב מ"ד ב' דאף רב זביד ל"ק אלא בשלא באחריות:

ה **אבל אם כו'.** כמ"ש שם מ"ה א' אמימר אמר כו' וא"צ אפי' שבועה דאין נשבעין על טענת שמא בשאין רגלים לדכר כמ"ש בפ' כל הנשבעין ואלו נשבעין כו' וכמש"ל סי' ע"ה סי"ז בש"ע וכ"ש כאן דסתם עכו"ם אנסין הן וע"ל סי' קע"ו סל"ו בהג"ה:

סימן רכה

א **קרקע או כו'**. בפ"ג דב"ב מ"ד ב'. ונקט הנך ג' דג' חילוקים הן דמטלטלי א"א למצא אלא מחמת שאינו שלו כמ"ש שם ובקרקע גם מחמת בע"ח ובעבד ג"כ מחמת בע"ח אלא דוקא בשעשאו אפותיקי כמ"ש שם ובכולם חוזר עליו כמ"ש שם:

ב **בין בדין כו'**. עתוס' שם ד"ה דינא כו':

ג **בד"א כו' אפי' כו'**. כמ"ש בגטין עג זיל שפי ליה דהא כו' וזה ג"כ נק' אונס דשכיח כמ"ש בב"ב שם אשר פיהם כו':

ד **אבל אם נפסק כו'**. שהוא ג"כ אונס דלא שכיח כמ"ש בב"מ ע"ז אי לא עבידא דפסיק כו':

ה **או שחזר כו'**. גטין שם לסוף אפיקו כו':

ו **או שבאת כו'**. עב"מ ק"ה ב':

ז **ואצ"ל כו'**. ב"ב מג מד קסט קעא ושאר מקומות:

ח **המוכר כו'**. עבה"ג:

סימן רכו

א (**ליקוט**) **אם רצה כו'**. אבל אין מכריחין אותו ממש"ש ובב"מ י"ד א' אחוי טירפך כו'. נ"י בב"מ שם ע"ש (ע"כ):

ב **אבל אם כו'**. נלמד מהנ"ל:

ג **ודוקא כו'**. דה"ל כאלו הלוהו. ר"ן שם ועסמ"ע וע' סוף כתובות קי א':

ד (**ליקוט**) **ואמר שקנה כו'**. והרשב"א כ' קודם שקנה ע"ש (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **בא' מהדרכים**. וכ"פ בתוס' שם ד"ה משהחזיק כו' וכל הפוסקים דלא כרש"י (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **ויחזיר כו'**. אבל תוס' שם והרא"ש והטור וש"פ כ' דוקא בלא נתן מעות (ע"כ):

ז **ואפי' דש כו'**. כפי' הרי"ף שם ע"ש כגון שהיתה אותה שדה כו' ועמש"ל סי' קצב:

(**ליקוט**) **ואם נשתמש כו' ואפי' כו'**. כפי' הרי"ף אבל תוס' ורא"ש פ"ק דב"מ והטור וש"פ פי' שהלך אמצרי השדה לראות עניני השדה (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם נשתמש כו'**. ותוס' ורא"ש ורשב"א ונ"י וש"פ פי' שהלך לראות השדה כו' (ע"כ):

ח **וכ"ז כו' אבל אם לא כו'**. כ"כ הטור בשם הרא"ש והוא בתשו' כלל צז ס"ד וביאר דג' חילוקים הן דאם יש אמתלא כגון שמביא שטר שאינו מקויים ואומר שרוצה לקיימו

בתוך ל' יום אפי' דיש אם לא נתן המעות עדיין אין מוציאין מידו וכ"ז מבואר בתוס' שם מ"ו ב' ד"ה שאין כו' והרמ"א הרכיב דין אמתלא בדין הראשון שסובר שהן ב' חילוקים ולא היא וכ"כ ב"ח:

(**ליקוט**) **וכ"ז מיירי כו'**. ערא"ש שם וכ"כ בתשו' ס"ס כלל צ"ז וכן העתיקו רי"ו אבל הטור גורס בדבריו ונראה דמיירי שלא נתברר הערעור כו' ואני רוצה להביא השטר שאם לא יצא אלא קול אפי' לא נתקיים המקח לגמרי א"י לבטל המקח דמשום דברים כו' ונמצא ג' חילוקים דבקול לעולם א"י לבטל ובאמתלא לעולם יכול לבטל כ"ז שלא נתן מעות ובעירעור הוא החילוק ונראה שכן צ"ל אבל אם ב"ד רואין אמתלא בדברי המערער אפי' נתקיים המקח לגמרי יכול לבטל המקח אבל אם לא יצא כו' ואף שי"ל שהרב כ"כ אדברי המחבר דנתן מעות מיירי מ"מ מאי אבל ב"ד והיה צ"ל ואפי' ב"ד כו' ועד חילוק א' כ' הרא"ש והטור אם יש אמתלא אלא שמרחיק עדיו וחילק בין אמיד המוכר או לא ור"ל ג"כ אחר שהחזיק וג"כ מיירי שלא נתן מעות כמש"ש אין לו לדיין להוציא המעות. והרב סמך אמ"ש בסי' עג ס"י ועברא"ש שם ונר' דה"ה בערעור וכמש"ש וכן נמצא תשובה לרב אלפס כו' (ע"כ):

ט **ואם חזר כו'**. כמ"ש בפ"ד דב"מ שתות קנה ומחזיר אונאה יתר משתות בטל מקח מ' אע"ג דמחזיר אונאה:

י **היה חייב כו' וא"צ כו'**. כמ"ש בב"ב קע"א ב' דאין כותבין שובר משום אבד שוברו יאכל הלה כו' וכמ"ש במתני' שם נמצא זה צ"ל כו' ואפי לפי מאי דקי"ל כותבין שובר משום דעבד לוה כו' משא"כ כאן. וכ"ז קודם שדש אמצרי:

יא **אסור כו'**. שמטעם זה יכול לחזור:

סימן רכז

א **אסור כו'**. ב"מ נא א' מנה"מ דת"ר וכי כו' ואצטריך כו':

ב **כמה כו'**. כשמואל שם דהלכתא כשמואל בדיני ות"כ וכן שם בעובדא דוורשני וכיפי וכן רב חסדא בב"ב פג ב' ס"ל כוותיה:

ג **ונקנה המקח כו'**. שם נ' ב' א"ר הלכתא כו':

ד **ולהחזירה כולה כו'**. ר"ל דל"ת עד פחות משתות וכמ"ש בב"ב צה א':

ה **היתה כו'**. לאלתר כמ"ש רש"י שם ד"ה הלכתא כו' וכמ"ש שם ואת"ל בכדי כו' ול"ל כמ"ש שם דאילו שתות כו' דהא השתא קי"ל דקנה ומחזיר אונאה וכן מ' שם בעובדא דוורשכא וכיפי וע' תוס' שם ד"ה אמר רבא כו' עד ורבא:

ו **אבל המאנה כו'**. עתוס' דב"ב פ"ד א' ד"ה אי לאו כו' וא"ת כו' וריב"ם כו':

ז **וי"א כו'**. כתי' ראשון שם:

ח **אא"כ כו' או כו'**. כמ"ש בב"מ שם זה וזה בכדי כו' וכמ"ש רש"י במתני' שם מט ב' ד"ה עד כו' וכ"ש אם מחל ונתרצה בפירוש:

ט **מכר לו כו'**. תוס' שם מט ב' ד"ה שתות כו' וז"ש מעות נמי וכן במתני' אמר שתות למקח ולא אמר סתם שתות ועתוס' שם ד"ה שוי וד"ה ש"מ:

י **דטעו אינשי כו'**. שם ועתוס' נא ב' ד"ה שנים כו' מיהו לעיל פירשתי כו' וערש"א שם:

יא **וי"א דחייב כו'**. כלוי שם וכמ"ש שם נו ב' לאפוקי מדרב כהנא כו' וס' ראשונה ס"ל כיון דסתם מתני' כרב כהנא ר' לא שנאה כו' ואינהו ס"ל דלוי מתרץ למתני' כמ"ש שם בישיבת הדיינין וגמ' לא חש להזכיר דממילא ש"מ:

יב **יש להסתפק כו'**. כמו במטבע כמש"ו:

יג **אבל מטבע כו'**. כמש"ש נב א' יתר ע"כ מוכרה בשוויה ושם אלא אמר רבא פחתה כו' וערש"י ועתוס' שם ד"ה נותנה. והריב"ם מפרש דקאי כו' וכ"כ הרא"ש:

יד **ואם יברר כו'**. דהא משום מחילה הוא וכמו שחילקו במטבע בין כפרים לכרכים:

טו **היה יודע כו'**. כן מ' שם בעובדא דכיפי וורשכי:

טז **ואצ"לבביטול כו'**. כמ"ש שם באושפזיכניה דרב"ח דא"ל זיל הדר כו':

יז **לפיכך כו' וכן כו'**. שם מט לוקח מקחו כו' עד דמתרמי ליה כו':

יח **בד"א כו' וכן כו'**. כנ"ל דהטעם משום דלא ידע כו' וע' פרישה:

יט **אמר המאנה כו'**. ר"ל ובתחלה לא היה בו כדי אונאה ומחמת שינוי השער נעשה כדי אונאה:

כ **על כו' דדרך כו'**. משום דהמע"ה וכמ"ש בס"פ המדיר כל מי שנולד ספק ברשותו עליו הראיה ול"ד למ"ש כאן נמצאו כאן היו וכן השער שכך היה וגם למ"ש ר' נתן בב"ב קנג ב' אם בריא כו' דדרך השער כו' וכמ"ש שם קנד סימנין עשויין להשתנות ע"ש הסוגיא ועתוס' דכתובות כ' א' ד"ה ואוקי אור"י כו' ע"ש וביבמות ל"א ד"ה וארעא כו':

כא **המוכר כו'**. ערמב"ן שם שפי' יכול לחזור בו לבקש אונאתו או יחזיר המקח ולפי' זה אתיא דר"ח שם כהלכתא ועבה"ג:

כב **יש אונאה כו' כיצד כו'**. ממ"ש בגמ' שם מ"ש בסלע כו' מ' דגם במטבע דין אונאה כמו בטלית אלא כ"א כדינו:

כג **הרי כו' וכן כו'**. כר"ש כמ"ש רבא שם מאן תנא כו' ואע"ג דסתם ואח"כ מחלוקת מ"מ הא אמר רבא הלכתא שתות כו':

כד **והיו כו'**. כמ"ש כ"ד שבמדה כו':

כה **ובלבד כו'**. כמ"ש ואין לו עליו כו' שאינו אלא כו' ואמר בגמ' וה"מ הוא דסגי להו וער"מ בפי':

כו **נפחתה וחסרה כו'**. כמש"ש פחות מכן איסר כו' ה"ז כו' וכמ"ש רבא שם פחתה סלע כו' וכרב הונא שם יתר ע"כ יקוץ ע"ש:

כז **ומטבע כו'**. ירושלמי שם לא יתנה לא לחרם כו' בד"א בדינרים ובסלעים אבל בדינר זהב ובמטבעות כסף מוציאין בשוויהן וע' במפרש שם:

כח **כמחליף כו'**. שם מ"ו ור' אבא כו' משום דדמי לחליפין ואף רבה ל"פ אלא משום דמכור לי באלו קאמר כמש"ש:

כט **אפי' כו' וכן כו'**. ירושלמי שם הל' א' תמן תנינן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב בחליפיו א"ר יוחנן ל"ש אלא שור בפרה או חמור בשור הא ציבור בציבור לא קנה ר' אבא אמר המחליף אבריקולין באבריקולין קנה ומפ' הרמב"ם לענין אונאה דלענין חליפין ס"ל אף פירות דקנה כמש"ל סי' רג ס"א בהגה ועמש"ש אבל ל' הירושלמי מ' דלענין חליפין קאי וכמ"ש דבפירות לא קנה ופראב"ד בהשגות וכ"מ שם בפ"א דקדושין הל' ו' כל הנעשה דמים כו' תמן תנינן כל המטלטלין כו' רב אמר אפי' ציבור כו'. ול"נ דפי' הירושלמי הוא לענין ציבור מעות ורב ס"ל כמ"ש ר"ל בגמ' אפי' כיס מלא מעות ור' יוחנן ס"ל דוקא כמ"ש בדינר אניקא כו' וכ"מ בקדושין שם דאמר שם אפי' ציבור בציבורין א"ל ר"א לא שנינו אלא כל הנעשה דמים באחר בלבד דבר שהוא צריך לשום:

ל **האומר כו'**. כרב דבריי' כוותיה ועתוס' שם ד"ה בד"א ובשאלתות כו':

לא **המוכר כו'**. עבה"ג וכמש"ש פ"א:

(**ליקוט**) **המוכר חפץ כו'**. עברמב"ם פט"ו די"א מכאן אני כו' (ע"כ):

לב **ואפי' מכרם כו'**. כמש"ש מאני תשמישתיה כו' וסתם מוכר מכר מחמת דוחקו ועבפ"א דברכות ה' א' וערש"י שם:

לג **ויש מי כו'**. הרא"ש וערש"י שם ד"ה מבע"ה:

לד **הא דמוכר כו'**. כמו בהנך עובדי דשם:

לה **וי"ח**. כמש"ל בשם השאילתות ובמפ' אמרו אפי' בכפל. וס' ראשונה ס"ל דלאו לגמרי כמפרש וערא"ש:

לו **מוכר כו'**. דלא עדיף מאם אמר ע"מ שאין לך עלי אונאה בסתם כמש"ל סכ"א:

לז **ואם כו'**. כמ"ש בב"ק צט ב' הנותן בהמה לטבח כו' ושם א"ר יוחנן טבח כו'. ואע"ג שאמרו שם אתמר המראה כו' עתוס' שם ד"ה ותניא כו' משא"כ כאן דאין בו כ"כ אומנות כמו במטבע:

לח **ועכו"ם כו'**. כמ"ש בשורו שנגח וכמ"ש בגמ' שם ואע"ג שכ' תוס' שם ד"ה עמד כו' מ' דוקא כו' ל"ד נגח אלא לאפוקי לגזול אותו בחנם דהא בקרא לא הוזכר שור:

לט **אפי' מכר כו'**. ר"ל אע"ג שאמרו שם נז א' אמר רבא כו' לית הלכתא הכי דהא ר"נ דבתראה הוא ס"ל בפ' המקבל זבן במאת כו' וכן בפ"ב דקדושין והא דאמרת יתר על שתות כו' ובפ"א דב"ק דבר השוה כל כסף כו':

מ **וי"א כו'**. כסוגיא דב"מ שם וכפי' ר"ת דביתר מפלגא קרי שם ביטול מקח ול"ק הא דפ' המקבל והא דקדושין. והא דב"ק פי' תוס' שם ל"ד אלא יותר ממטלטלי וכמ"ש בב"מ נח ב' ריי"א אף המוכר כו' ועד כמה כו' ומדקאמר אף המוכר כו' מ' דה"ה בקרקעות וכן בכתובות ק' ב' רשבג"א כו' ועד כמה כו' ובירושלמי דכתובות והביאו תוס' שם צח א' ד"ה אלמנה כו' בירושלמי פריך כו' ע"ש ובתוס' דקדושין מב ב' ד"ה ה"ג ובב"ק י"ד ב' ד"ה דבר כו' ובב"מ שם ד"ה אר"נ כו':

מא **אבל יתר כו'**. אף שתוס' פ' אלמנה והרא"ש בב"מ לא כ"כ ותוס' בקדושין נסתפקו בזה מ"מ בב"ק כ' כן להדיא וכן מ' בפ' המקבל והזהב שם ושם ופ' אלמנה שם כנ"ל:

מב **או אפוטרופס**. כמ"ש בכתובות ק' א' מה אלמנה יחידה כו' וה"ה לאפוטרופס. רמב"ם:

מג **בין כו'**. מטלטלין בקדושין שם ובכתובות צט ב'. וקרקעות בכתובות שם ושם וכמה מקומות:

מד **ואם אינה את כו'**. כמ"ש בכתובות שם שום הדיינין כו' הותירו שתות כו' הואיל לגבי אונאת יתומים בטל ה"ה לשכנגדו:

מה **ויש מי כו'**. כמ"ש לתקוני שדרתיך כו' וכאן לתקוני ול"ד לב"ד דשם דמו שהיתומים סומכין עליהם כך הלוקח סומך עליהם שלא יעשו עול והוי כשלוחין של שניהם:

מו **כשם כו'**. שם בעי רבא חטין כו' א"ד כו':

מז **השוכר כו' מפני כו'**. כמש"ש מי כתיב ממכר כו' והאי כו':

מח **ועבדים כו'**. אע"ג דעבדים שאמרו שם יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות היינו עבד כנעני מ"מ עבד עברי נמי דומה לקרקע כמ"ש בפ"א דקדושין כח א':

מט **שכר פועל כו'**. כמ"ש בפ"א דגטין גבי עצמך ונכסי לרבא:

נ **ומשערין כו'**. וא"ל דלשכר עצמו יחשב כל שהוא דאין אונאה כנ"ל והשאר יחשב לסוס דמשערין לפי הנהוג לשכור כמ"ש בפ' האומנין היכי מתגרי פועלים כו' וכן כאן משערין שכר שניהם אח"כ מחלקין לפי ערך:

נא **וכן אין כו'**. שם וכמש"ל דהיסת נשבעין אף על הקרקעות:

נב **ואפי' לאחר כו'**. כמ"ש במונח מ"ט כו' ושבה"ג:

נג **הקבלן כו'**. דל"ל בו דהוי כעבד ועתוס' שם מח א' ד"ה והא כו':

נד **ראובן כו'**. דהוי כמו שטעו במדה כו' וחלוקה בטעות היתה:

נה **שיכולים בני כו'**. כמ"ש בפ"א דב"ב:

סימן רכח

א (**ליקוט**) **וי"א כו'**. עבה"ג ועוד כ' שם וכמ"ש בספ"ג דמגילה האי מאן דסני כו' ובפ"ג דשבת מאן דעבר אדרבנן כו'. בג"ש ע"ש בנ"י שפי' כמה פירושים שם (ע"כ):

ב **מעט פירות כו'**. כ"פ הרא"ש שם:

ג **ואפי' ישנים כו'**. שם וכמש"ו אפי' הישנים כו' מפני כו' ודלא כפירש"י שם:

ד **וכ"ש כו'**. שם דלא כרש"י ורש"י לשיטתו אזיל שפי' דמתני' דוקא נקט אבל פי' הרא"ש מיושב יותר דלפרש"י ה"ל ליפלוג בפירות או ביין גופא:

ה (**ליקוט**) **אסור כו' בין כו'**. ביין מתני' שם ס' א' בשמן שם מ' ב' כחכמים ואליבא דאביי וכמ"ש הרי"ף שם והלכה כת"ק וכמו ביין אבל הרא"ש פ' כר"פ אליבא דרבנן אלא שפי' כפירש"י שם ד"ה מותר כו' לערב שמריו שבחבית וכמו ביין שם ס' א' וז"ש בס"כ בהג"ה אלא דמותר כו' (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **המוכר**. פ' דלא כר"י אלא דמפ' דר"י קא' במוכר בתורת מזוקק ובהא פליגי וז"ש מכר לו שמן כו' אבל רש"י שם ד"ה אף המוכר כו' פי' אפי' במוכר סתם ע"ש וז"ש בהג"ה וי"א כו' ומחולקים ש"ע והג"ה א' בפי' מש"ש לערב שמרים ב' אם הלכה כאביי או כר"פ ג' בפי' דר"י במתני' ד' בפי' דפקטין ה' בפי' מש"ש כי מדה דתשרי כו' ו' דהטור והרב כ' אפי' במוכר שמן מזוקק דאינו מנכה לו שמרים אפ"ה מנכה פקטין אבל הרמב"ם וש"ע כ' דוקא במוכר לו שמן סתם וכ"כ רש"י שם ד"ה לוקח מקבל כו' אלא שרש"י מפ' מעורב עם הפקטין למכור ביחד ועתוס' שם ד"ה לא כו' ואף דבב' חילוקים הראשונים אין נ"מ לכאורה דמתני' היא ביין דמותר לערב שמריו מ"מ יש לחלק בין יין לשמן וערא"ש שם ואם יש לחלק כו' ואף שהרא"ש מסתפק נראה שודאי יש לחלק מדשקלא וטריא בגמ' כאן ולא הביאו המתני' דשם וכ"כ הרמב"ם וש"ע בסט"ו ביין ולא כ' כאן בשמן וכ"כ ב"ח (ע"כ):

ז **אלא דמותר כו'**. כאוקימתא דר"פ שם ועבה"ג:

ח **רק בשביל כו'**. כפירש"י מ"ש פקטים:

ט **בד"א כו'**. כפירש"י שם:

סימן רכט

א **וה"ה כו'**. רשב"ם:

ב **וי"א דדוקא כו'**. כלישנא דקנסא לקולא של הנתבע:

ג **וי"א כו'**. רשב"ם שם וס' ראשונה ס"ל דביתר מרובע קפיד והמותר בלא קנסא חייב לנכות דאל"כ וכי לעולם לא קפיד. ר"ן:

ד **וי"א דכ"ז כו'**. כמו ביין אם אמר מרתף של יין סתם או זה למקפה או זה או למקפה ועסי' ר"ל:

ה **אין כל כו'**. כמ"ש בכמה מקומות הכל כמנהג המדינה וערפ"ז דב"מ:

סימן רל

א **או אומר כו'**. רשב"ם שם ד"ה מרתף זה כו' ע"ש:

ב **וכל כו'**. ערשב"ם צח א' ד"ה דא"ל למקפה כו':

ג **או שאמר כו'**. דדוקא בדלא אמר למקפה יש חילוק בין אמר מרתף או מרתף של יין אבל אם אמר למקפה ע"כ של יין הוא:

ד **וה"ה אם כו'**. דכאן ל"ל חילוק מ"ש בגמ' שאני חבית דכוליה כו':

ה **ודוקא כו'**. ערשב"ם שם ד"ה וכי קנקנים כו' אבל הכא רובא כו':

ו **והחביות כו'**. כמ"ש הרי"ף בל' ראשון דל"פ אריב"ח בחבית דמוכר ובדלא א"ל למקפה וכ' הרמב"ן שכ"כ מדברי ר"ה גאון:

ז **שכר כו'**. כבר כ' בש"ע ס"ז:

ח **ראובן כו'**. כמ"ש בב"מ ס' א' ה"מ ר' אחא כו':

ט **ואם כו'**. כדין כל הנשבעין:

סימן רלא

א **וכל מי כו'**. עבה"ג וכ"הבירושלמי שם רב מנייה ריש גלותא אגרדמים והוי מחי על מכילתא ולא על שיעוריא חבשיה ר"ג עאל קרנא גביה א"ל אגרדמים שאמרו למדות ולא לשיעורין כו' ע"ש:

ב **ושמינית הרובע**. כגי' וכמה הוא עוכלא א' מח' ברובע ול"ג וחצי תומן:

ג **ובמקום שנהגו כו'**. ברייתא שם:

ד **אפי' אם כו'**. כ"פ הרא"ש שם:

ה **ואפי' במקום**. סיפא דברייתא שם:

ו **ויש מי כו' למשקולת קטנה כו'**. עתוס' שם ד"ה ולא כו':

ז **וא' מד' מאות כו'**. בעיא שם ולקולא:

ח **לשוב כו'**. עתוס' שם ד"ה התם כו':

ט **וה"ה כו'**. פ' קדושים:

י **בדברים כו'**. ממ"ש בבצים על חד תרין. מ"מ וכ"כ רשב"ם ד"ה בבצים:

יא **ולא מרשות כו'**. שם ור' מתיר כו'. ומפ' בא"י עצמו ועבה"ג:

יב **רשאי בעלי כו'**. ב"ב ט' א' ובתוספתא רשאין הצמרין והצבעין לומר כל מקח שיבא לידינו נהא כולנו שותפין בו ורשאין הנחתומין לעשות רגיעה ביניהם ופי' הרמב"ן ר"ל חלוקת רגעים לא תמכור בעתי ולא אמכור בעתך:

יג **והא דבני כו'**. כ"כ הרמב"ן שכל האומנין באומנותן ה"הכבני העיר וכ"מ בתוספתא דאל"כ במה זכו שכל מקח שיבא כו':

יד **או של כו'**. כ"מ בגמ' שם איתביה רב יימר כו' ה"מ כו':

טו **מיהו כו'**. דדוקא לענין ממון צריך ב"ד חשוב דאלימי לאפקוריה ממונא וה"ה לאדם חשוב בעירו:

סימן רלב

א (**ליקוט**) **נקנה המקח כו'**. עבה"ג ס"ק א' וכ"פ הרשב"א בקידושין שם וכ"כ הר"ן שם בשמו אבל פי' פי' אחר שהמקח בטל לגמרי וכ' ומיהו במקום שאפשר להשלים אינו בטל אלא ישלים וכ' שזהו דעת הרמב"ם כאן ולפי ס' ראשונה מתורץ קו' רש"י ותוס' בב"ב קד א' ד"ה פחות כו' ומשם נראה שאין דעת רש"י ותוס' כן ועבהשגות דעת הראב"ד אח"כ מצאתי ברמב"ן בב"ב שם שתי' קו' תוס' כן וכ' אין אנו מודים להם בפי' שבטל המקח אלא דוקא בדבר שא"א להשלים כגון שדא בה שיתא ולא שדא ומכר לו ביתו נמצא חסר מן המדה וכיוצא אבל דבר שאפשר להשלים מחזיר הטעות וכ' שכ"ד ר"י מג"ש וכ' ואחרים הכריעו כן מההיא דפ"ק די"ט גבי ביעיא דפחיא דאמר מ"ד כו' ונ"מ למיתב לי כו' והא התם דאמר ביעי דפחיא לא גרע מדבר שבמשקל ואפ"ה סגי בביני וביני דה"ל שאפשר להשלים וכ' וגם זו ראיה והר"נ דחה הא דב"ב כמ"ש תוס' שם וכ' שגם מהא דפ"ק די"ט אין ראיה כמ"ש הרא"ה כפי גי' הספרים אותבינהו ולא אפרוח שא"א לו להחזירן דאפסדינהו ואף לספרי' דל"ג ע"כ צ"ל כן דל"ד כלל לדבר שאפשר להשלים דה"מ במדה שחסרה אבל שם הוא כמ"ש יפות ונמצאו רעות כו' ומ"מ הדין אמת הוא והרשב"א בקדושין שם כ' שלעולם אינו חוזר וחוזר דקא' רבא היינו שמחזיר האונאה וכ' שכ"כ הר"י מיג"ש והביאו הר"נ ג"כ שם והביא הרשב"א ראיה מהא דב"ב

ק"ו ב' מהא דאמר שמואל מקמצין אבל הר"נ דחה ראייתו שם ע"ש וכ' הרשב"א ול"ק מההיא דב"ב צ' א' דקא' אלא משום אונאה כו' דה"ק דבדין זה אין חילוק לשתות או יותר או פחות ועבה"ג ועבהשגות פט"ו מה"מ דעת הראב"ד (ע"כ):

ב **וכן אם כו'**. עבפ"ב דקדושין מ"ז א':

ג **אפילו אם כו'**. כ"מ בגמ' ע"ש:

ד **ובלבד כו'**. כן פי' הרי"ף שם:

ה **המוכר לחבירו כו' אפי' כו'**. כמ"ש בכתובות ע"ה נכנסה לרשות כו' שעד כו' ובגמ' שם ע"ו למד מכירה מאשה:

ו **אבל כו'**. שם ועבה"ג:

ז **אין כו'**. כמ"ש בפ"ק די"ט ז' א' למנ"מ כו'. וכן במוכר שור ונמצא נגחן רפ"ה דב"ק ורפ"ו דב"ב לרב דאמר מקח טעות ואפי' אייקר בשרא כו' וכן שם פ"ג ב' במתני' הלוקח יכול לחזור אפי' הוקר כמ"ש בגמ' שם וכן בסיפא ועבה"ג:

ח **וכן אם כו'**. עתוס' שם פ"ד א' ד"ה אי. וריב"א פי' כו' ובכה"ג אמרו בב"מ נ' ואילו יתר על שתות שניהם חוזרין וה"ה בכל מקח טעות:

ט **שכיון שהוא כו'**. כמ"ש גבי אשה בכתובות ע"ה א' כאן בזיעה עוברת כו':

י **שהרי כו' אבל אם כו'**. כמ"ש ע"ד ב' אצל רופא כו':

יא **כל כו'**. כמ"ש ע"ב ב' ומידי דקפדי בה אינשי כו' וה"ה למומים דחד דינא להו ועבה"ג וכמש"ו:

יב **אלא אם פירש כו'**. כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש שם ע"ש וכן כאן וכמ"ש כל תנאי שבממון כו' מתנה ש"ח כו':

יג **כל הלוקח סתם כו'**. מ"ש שם כנסה סתם כו' וה"ה דאינה מקודשת כמ"ש הרא"ש שם ממ"ש בפ' אע"פ דארוסה אינה אוכלת בתרומה משום סימפון ע"ש:

יד **ואם פירש כו'**. כמ"ש בפ"ד דב"מ לענין אונאה כמש"ו:

טו **מכר כו' מצי כו'**. כמ"ש בב"ב ק"ו ב' ה"מ היכא כו' והא עשרים כו':

טז **המוכר כו'**. זהו רישא דשם. היה בה מום א' ניכר והראהו כו'. זהו סיפא דשם. אבל יש בה מומים הנכרים בין כו'. זהו מש"ש א"ל רב אחא כו' הכי אמרי' כו'. כ"מ וכ"כ בדרישה:

(**ליקוט**) **המוכר כו' וס"ט היה כו'**. כ"ז הוא לשון הטור והנה רש"י פי' דברישא דא"ל פרה כו' משום דסנפו כו' ולא היה בו כל המומין ה"ז מקח טעות אבל בסיפא מום זה כו'. אע"ג שלא היה בו מום אחר כיון שהזכיר לבדו ה"ל לבדוק א"ל ר"א כו' היו בה כו' ואינו מקפיד אלא על הא' דאל"כ מאי קמיבעיא ליה דהא ל"ל מדהא ליתא אידך נמי ליתא

ובברייתא קתני בהדיא והיה בה מום אחד אבל תוס' בד"ה היו פי' דבסיפא מום זה כו' מיירי שיש בה גם המום האחר ואינו מזכיר אלא שני מומין מום זה שמקפיד ומום אחר שיש בה ואינו מקפיד ולכך קמיבעיא ליה אי דוקא שני מומין אבל היה בה כל המומין ה"ז מקח טעות א"ד אפי' כל המומין בה ג"כ אינו מקח טעות ול"ד מום זה ומום אחר אלא משום דאית בה שני המומין וה"ה לכולם וקא' ומום אחר שבה וז"ש תוס' והא דקתני מום זה ומום אחר ה"ה כו' ורש"י מחק אפי' בד"ה אפילו וכן הוא ברמב"ם כיון שקאי אריש לא שייך אפי' אבל לפי' תוס' שייך שפיר אפי' ואח"כ כ' תוס' דבתוספתא מ' דבשני מומין אפי' האחר אין בה אינו מקח טעות ובזה אתי שפיר דקתני כאן ומום אחר ולשני הפי' של תוס' מ"ש מום זה ומום אחר הוא דלא כפירש"י שהזכיר לבדו ועוד כו' אלא שלא אמר רק שני מומין ומ"ש שם ומום זה ומום אחר אין זה מקח טעות כיון שאינו מזכיר אלא אחר ר"ל כיון שאינו מזכיר רק שנים ורי"ף ורא"ש פי' דרישא שלא היה בה א' מכל המומין הנזכרין כאן והיה בה מום אחר שאינו ניכר כגי' בגמ' והיה בה מום אחר ואין נ"מ בזה לגי' שלנו מום אחד וגם אלו המומין הנזכרין כאן אינן ניכרין ובסיפא שא"ל מום א' ניכר ומום א' שאינו ניכר והיה בה שני המומין ועוד אמר בה הרבה מומין שאינן ניכרין ולא היו בה ואילו לא אמר מום הניכר היה מקח טעות שזהו הרישא אבל כיון דהראה לו מום ניכר ה"ל לבדוק ג"כ בשני ורמב"ם פי' בע"א וגריס ברישא ואמר בה מום אחר ר"ל שא' מאלו שאינן ניכרין היו בה אבל אמר בה עוד מומין אחרים הניכרין ואין בה אבל כולם ניכרין או כולם אינן ניכרין אינו מקח טעות וז"ל בפט"ו מה"מ המוכר פרה לחבירו ומנה בה מומין גלויים ומומין שאינן ניכרין ולא היו בה מאותן מומין הגלוין שמנה ונמצא בה מום מאותן שאינן ניכרין ה"ז מקח טעות וחוזר ואע"פ שפירש המום שנמצא שהרי הלוקח אומר כשראיתי שאין בה אלו המומין שנראין שמנה אמרתי כך אין בה אלו שאינן נראין שמנה ואינו מפרש מומין אלו אלא כדי להשביח דעתי כיצד פרה זו עורת היא חגרת היא נשכנית היא רבצנית היא ונמצאת רבצנית בלבד או נשכנית ה"ז מקח טעות היו בה כל המומין שמנה אין זה מקח טעות והוא הבעיא הנ"ל ול"ד כל המומין אלא א' מהמומין הניכרין וא' מהמומין שאינן ניכרין כיון שיש ג"כ מהניכרין אינו מקח מעות גם על שאינן ואמר כל המומין ר"ל אותן שהזכיר בברייתא ומומין האחר שאמר וז"ש הרמב"ם שם וכן אם היתה חגרת ונמצא נשכנית אע"פ שאינה עורת אין זה מקח טעות וכ' הראה לו המום שיש בה וא"ל מום זה יש בה ומום פלוני ומום פלוני אע"פ שאותן המומין שמנה נראין ונמצאו בה כולן או מקצתן אין זה מקח טעות והוא סיפא דברייתא ולדבריו כל שנראין כולן או אינן נראין כולן בלא"ה אינו מקח טעות אלא

הברייתא מלתא אחריתי קמ"ל אע"פ שכולן נראין ולא הראה אלא א' דלא מצי לומר מדלא הראה אלא א' ש"מ שהנשארין אין בה קמ"ל דלא והנה הטוש"ע בס"ח הן דברי הרמב"ם אבל בס"ט שהוא פי' לסיפא דברייתא א"י להולמן כלל ואמר אפי' היה כו' שהוא כגי' התוס' ורא"ש דגרסי שם אפי' ומפ' שקאי אסיפא וכ"ז א"י להולמן והנה הב"ח ודו"פ פי' ברי"ף ורמב"ם וטור פי' דחוקים מאד ונלאיתי לכתוב הדחוקים והקושיות שיש בדבריהם וגם בתוס' נדחק הב"ח ע"ש (ע"כ):

יז **וכן אם נמצא ליסטים כו'**. עבה"ג וכמ"ש בב"ב צ"ב ב' ובתוספתא שם פ"ד תניא בהדיא ליסטים מזויין או שהיה מוכתב למלכות ה"ז מקח טעות ועתוס' שם ובקדושין שם ובכתובות נח:

יח **וי"א כו'**. כפי' תוס' וכמ"ש בב"ב שם כולהו הכי איתנהו ואי גונב נפשות א"א לומר כולהו הכי איתנהו ועתוס' שם ושם:

יט **טרפות דסירכא כו'**. אע"ג דשכיח הוי מקח טעות כמ"ש בב"ב שם מט לאו משום דרובא כו' לא כולהו הכי איתנהו וכן בשור ונמצא נגחן אע"ג דרוב שוורים לאו בחזקת שימור קיימי כמ"ש בפ"א דב"ק וספ"ג דכתובות:

כ **ויש חולקין כו'**. כמ"ש בריש כתובות ב' ב' אונסא דשכיח שאני דכיון דאיבעי ליה לאתנויי כו' ומשור ועבד אין ראיה דשם כיון דהמוכר מכיר במומם הלוקח סמיך ולא מתנה דשארית ישראל כו' משא"כ בכה"ג:

כא **ואפי' טריפה כו'**. ול"ד למוגרמתא בפ"ט דב"ק צט ב' כיון דא"א לאכול הוי מקח טעות:

כב **המוכר דבר כו'**. עבה"ג ל' הרמב"ם מכאן אתה למד המוכר דבר כו':

כג **המוכר קרקע כו'**. עבה"ג ועתוס' שם ד"ה התם. ומפר"ת כו':

כד **ראובן כו' ישבע כו'**. דהמע"ה:

כה (**ליקוט**) **ואם היה המוכר כו'**. עמ"מ שהניח בצ"ע ועבע"י (ע"כ):

כו **ויש חולקין כו'**. עבה"ג. ול"נ דגם הרמב"ם מפרש כן אלא דבגמ' המעשה בבקרא אבל ברמב"ם וש"ע שהלוקח עצמו העמיד עם בהמותיו ודברי רמ"א צ"ע וכ"כ ב"ח וצ"ל דס"ל לטור ורמ"א דוקא בקרא דהוי ש"ש וצריך לנטור נטירותא יתירתא וכמ"ש שם צג ב' ע"ש בסוגיא משא"כ בלוקח עצמו כיון דהמקח טעות אינו ש"ש עליו ועסכ"א וצ"ע:

כז **וכ"ש בדבר שלא כו'**. כ"כ שם מהנ"ל ובזה אף הרמב"ם מודה כמ"ש שם דספסר משלם ליתומים וכן בהוגלד פי המכה אע"ג דגם המוכר לא היה יודע:

כח **ואם קנה כו'**. עתוס' שם כו א' ד"ה דשתיך כו':

כט **ועכשיו כו'**. ב"י:

ל **ומנהג כו'**. עמ"ש פי"ד וכמ"ש בב"מ פ"ג ב' וב"ק קיז ב':

לא **מיהו כו'**. דהטעם דלא אזלי' בתר רובא משום דאזלי' בתר חזקת הממונא והמע"ה כמ"ש ברפ"ה דב"ק וב"ב שם ואמרו שם ת"ש המוכר פירות כו' תנאי היא כו' וע"ל סכ"ג:

לב **ואם הודיעו כו'**. ברייתא כ' הרי"ף ורא"ש שם וכ"ה בירושלמי שם:

לג **וה"ה לדברים כו'**. כמש"ש צ"ג ב' א"ל הרבה כו':

לד **הלוקח מקח כו'**. עבה"ג ל' הרמב"ם מכאן אתה למד הלוקח כו':

לה **ואם היה המוכר יודע כו'**. כמ"ש מהו נותן כו' וס"ל דת"ק ל"פ אלא בלא ידע המוכר אף דהזרע צריך לשלם אע"ג דלא ידע כמש"ל סי"ח אבל ההוצאה פטור כמ"ש בדיני דגרמי כל שלא כוון להזיק אע"פ שגרם פטור משא"כ בידע דלד"ה חייב משום דינא דגרמי ועראב"ד בהשגות ומ"מ:

לו **הלוקח מקח כו'**. כ' המ"ע ומ"מ שם צ"ד וליתא בגמ' שלנו:

לז **אבל אם כו'**. כנ"ל סכ"א:

לח **והמוכר מכירו**. ערשב"ם שם ד"ה ה"ג וליחזי כו':

לט **ואם הוא רגיל כו' אם כו'**. גמ' שם ושם:

מ **כ"מ דהוי מקח כו' ודלא כי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה אי דליכא כו' ובב"ק שם ד"ה אי כו':

סימן רלג

א **אפי' לא נתאנה כו'**. אע"פ שאינם כו'. כ"פ הרמב"ם למתני':

ב **מכר לו בשר כו'**. כמ"ש בפ"א די"ט ז' א מ"ד האי לאכילה כו' למנ"מ כו':

(**ליקוט**) **מכר לו בשר כו'**. מההיא דפ"ק די"ט גבי ביעי דפחיא קא' מ"ד לאכילה כו' וס' טובה לדעת הרמב"ן שדימוהו לדבר שבמנין לדעתו שמשלים אבל הרא"ה ור"ן ברפ"ב דקדושין דחוהו וכ' דשם אותבינהו ולא אפרוח דאפסדינהו ולא אפשר לחזור אבל בלא"ה דומה ליפות ונמצאו רעות וכ"כ ב"ח ועמש"ל סי' רלב ס"א (ע"כ):

ג **אא"כ ידוע כו'**. אע"ג דלרוב העולם שוה לאכילה כמ"ש בפ"ב דב"ב לדידי דאנינא דעתאי כו':

ד **מכר לו כסף כו'**. צ"ע וכי עדיף מיפות ונמצא רעות ואביאסף מפ' למתני' יפות כו' מדין אונאה וכר' נתן דידו על העליונה דמתני' בפ"ד דב"מ כוותיה מי שהוטל עליו כו' וכ"מ בגמ' אר"ח מכר כו' ותנא תונא כו' אבל רשב"ם כ' במתני' דמתני' הוא אפי' לדידן ע"ש וכ"ש לפי' הרמב"ם דאפי' לא נתאנה:

סימן רלד

מכר כו' שהרי כו'. כן מ' בפ"ג די"ט כ"ה א' ובירושלמי שם הלכה ד' ר' יודן בעי דמאי מדבריהם וראיית טריפה כמה דאת אמרואין את הטריפה בי"ט ודכוותה מפרישין את הדמאי בי"ט:

סימן רלה

א **דהיינו שבדקוהו כו'**. ממ"ש לפום חורפיה:

ב **ולאחר עשרה**. גמ' שם חשיב מבן שש עד בן עשרה כל חד וחד כו' אלמא לאח"כ א"צ שידע וזהו דעת הטור בשם הרא"ש אבל דעת הרמב"ם כ"ז שהוא קטן צריך שידע דכ"ז שהוא קטן נק' פעוט וגמ' לא חשיב אלא התחלתו וכל חד אורחא דמילתא חשיב וה"ה לאחר עשרה וז"ש הרמב"ם וש"ע כאן ומשש שנים עד שיגדיל וכן לקמן בס"ח קטן שהגדיל כו' ועבה"ג:

ג **כל שאינו שוטה**. כמ"ש בב"ב קנ"ה ב' ולא היא התם שטותא כו':

ד **בין כו'**. גמ' דגטין שם ומ' דקאי גם אמקח וממכר שלא כדעת ר"ה גאון שכ' דוקא כדי חייו וכל הפוסקים חלוקים עליו מדאמרי' מתנתו מתנה בין כו' וכ"מ ספ"ו דכתובות ע' א':

ה **וי"א כו'**. כמ"ש איזהו רשע ערום כו' ולא תקנו רבנן בכה"ג:

ו **אבל בקרקע כו'**. ר"ל אפי' בקרקע שלו וכמש"ל ס"ט וכמ"ש בב"ב שם שלח ליה גידול בר מנשיא כו' ולישלח ליה תינוקת בת כו' ופי' הרי"ף בקרקעות שלו דאלו בנכסי אביו קי"ל שם בן עשרים דוקא וכמ"ש שם דההוא פחות מבן עשרים דאזיל זבין נכסיה אלמא בשלו עסקי' וז"ש דהיינו שהקטן כו' כמ"ש ולישלח ליה תינוקת בת כו' וכמ"ש בפ' יוצא דופן ודוקא שהביאו ב' שערות דאל"ה הוי קטן עד ל"ו שנה כמ"ש שם וביבמות א' בן תשע וא' בן עשרים שלא הביא שתי שערות:

ז **ואפי' הוא קרקע שניתן כו'**. כנ"ל דבשלו עסקי' אבל מה שירש מאביו עד בן עשרים וכמש"ל ס"ט ע"ש:

ח **ואם נתנו כו'**. דלא אמרו מתנתו מתנה אלא במטלטלין כמ"ש במתני' שם הפעוטות מקחן כו' במטלטלין ואיבעיא להו מתנתו מאי ר"ל אם הוא כמקח וממכר וערש"י שם ד"ה מתנתו מאי במטלטלין כו' ומ"ש בב"ב ומתנתו מתנה קאי אבן י"ג כמ"ש רשב"ם שם ע"ש:

ט **מיהו כ"ז כו'**. דמחילתו מחילה כמ"ש בס"ג והא דאמרי' ברפ"ב דב"מ יתמי לאו בני מחילה נינהו דוקא בדבר שלשאר ב"א מסתמא הוי מחילה אכל אם מחלו כפירוש הוי כמתנה ואף שמחילה בטעות הוא קי"ל בכה"ג דהוי מחילה כמ"ש בב"מ ס"ו ע"ש. רמב"ן וכ' כ"ש אם רלה בפירוש שיאכל פירות הקרקע הוי כנותן לו פירות במתנה:

י **ואם ירש כו'**. דבמטלטלין אין חילוק בין שלו לשל אביו דסתמא תנן הפעוטות ולא חילקו כמ"ש בב"ב בקרקעות וראיה ממ"ש בספ"ו דכתובות ל"ש אלא שאין כו' ממאי מדקתני אין מעשה כו' והתם מה שהניח לה אביה בירושה או במתנת ש"מ שהיא כירושה כמש"ל ס"ט:

יא **דינו כמטלטלין**. כמ"ש שלשה שטרות הן כו' וזו היא ששנינו נכסים כו':

יב **בד"א כו' אבל כו'**. דלא כדעת ר"ח שכ' דבמתנה אין חילוק ועתוס' שם דהא מכר עדיף ממתנה דהא במתנה איבעיא להו כו' בגטין שם:

יג **וה"ה כו'**. שם נ"ב א' מתני' יתומים כו' וגמ' שם הנהו יתמי כו':

יד **אבל משהגדיל כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"מ אפוטרופס לדיקנני לא מוקמינן ובכתובות שם בד"א בגדולה אבל בקטנה כו' ואוקים בגמ' במקום אפוטרופס:

טו **אע"פ כו'**. דל"ש מצוה לקיים כיון שא"א שכבר מכר ומ"ש שם אבל בזמן שיש שם כו' הוא משום מצוה לקיים דברי המת וערש"י שם:

טז **ואם תפסן כו'**. דעל הלוקח אינו מוטל לקיים דברי המת והאפוטרופס אינו יכול. ר"ן:

יז **אין מקח כו' ואחרים כו'**. בגטין ג"כ מבואר שכל מקחו וממכרו כגדול חוץ ממשכו ממנו בלא כסף ומ' שאף הקונה ליתומים בכסף מקבל מי שפרע והיינו אפוטרופס אבל הקטן לאו בר אקבולי מי שפרע הוא:

יח **וכן אם כו'**. עבה"ג:

יט **שהקנין כשטר**. בפ"ה דגטין ובפ"ב וי"ב דכתובות ופ"ג דב"ב ושאר מקומות:

כ **ואין העדים כו'**. פ"ב דכתובות ופ"ט דב"ב ופ"ג דסנה':

כא **קטן כו' לפי כו'**. פ"ב דקדושין מב א' ועבה"ג:

כב **קטן שהגדיל כו' אע"פ כו'**. בב"ב שם ולעדות עדותן כו' מ"ש מטלטלי כו' וערשב"ם שם ד"ה א"ר זירא כו':

כג **אבל בקרקע כו'**. שם מהא דגידול בר מנשיא כו' דההוא פחות מבן ך' כו' כנ"ל:

כד **וכ"ז כו'**. במ"ש אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית ואמרו שום היתומין כו' וע' בערכין שם:

כה **בד"א כו' אבל כו'**. ב"ב שם וגטין ס"ה א':

כו **או משאר מורישיו.** דאביו ל"ד דהטעם משום דלא טרח בהו וממילא אתו לו אמרו שם זמנין דמקרקשי ליה זוזי כו' משא"כ בשל עצמו. וכן במתנה דאי לאו דטרח ואית ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה כמ"ש במגילה וב"מ ושאר מקומות:

כז **או שניתן לו כו'.** כמ"ש שם קמט א' מתנת ש"מ כירושה כו':

כח **עשרים שנה שלימות.** כרבא אר"נ שם דתוך זמן כלפני זמן ואע"ג דאמרי' שם והא דרבא כו' מ"מ הא מסקינן שם ובפ' יוצא דופן דכלפני זמן:

כט **ויביא שתי שערות.** שם מתיב ר"ז מעשה בבני ברק כו':

ל **אע"פ שהביא כו'.** כנ"ל דדוקא בן עשרים ושם בודקין לקדושין כו' ולמכור בנכסי כו'. ר"ל דאין מועילין סימנין לבודקו עד בן ך' וכ"פ רשב"ם שם:

לא **ויודע כו'.** כנ"ל דגידול בר מנשיא בנכסי דידיה וכן דייק בגמ' דההוא פחות כו' בנכסיה דוקא שלו:

לב **שמא כו' מפני כו'.** גמ' שם:

לג **בין במטלטלין.** כדי נסבא כנ"ל ס"ח:

לד **ואפי' אינו כו'.** ממש"ש והא דרבא כו' דההוא תוך זמן כו' ולא היא כו' דוקא משום שהיה שוטה ובזה א"צ לדחוקי במה שדחק תוס' שם בד"ה לאו כו' אלא שפיר כו':

לה **מתנתו כו'.** ב"ב שם וערשב"ם ד"ה אמר אמימר כו':

לו **ויותר כו'.** כמש"ל ס"א ואם נתנו אפי' כו':

לז **בד"א כו'.** גמ' שם:

לח **קטן הוא כו'.** כמ"ש בספ"י דיבמות צו ב' צז א':

לט **אפי' בנכסיו.** כדין קטן:

מ **עד כו'.** שם ושם ובפ' יוצא דופן:

מא **מכר כו'.** מדפליגי בפ' יוצא דופן אי חיישי' שמא נשרו ומסקינן דוקא בבעל ואם איתא שמא יביא עדיין ול"ל לחששות רחוקות וכן בב"ב שם בודקין למיאונין ומאי מהני הבדיקה:

מב **אבל בסימני כו'.** יבמות פ' א' וכרב:

מג **דחזקה כו' ועוד כו' ועוד כו'.** ב"ב שם:

מד **פחות כו'.** כמש"ש לא עשה ולא כלום:

מה **ואם הוציא כו'.** כמו בנכסי אשתו הקטנה בפ"ח דכתובות שאמרו שם עבדי רבנן כו' ע"ש:

מו **אבל כו'.** כמ"ש בפ"ו דכתובות:

מז **קטן שלוה כו'**. ממ"ש בכתובות קז ב' כיצד אמרו ממאנת כו' ואי ס"ד דאיהי פטורה בעלה נמי פטור דהא קי"ל כחנן וערש"י שם ד"ה חנן כו' ע"מ שתשלם כו':

מח **וי"א כו'**. דשאני התם שהוא חוב ידוע מבעל משא"כ בכה"ג שמא יבזבז כל ממונו:

מט **ויש מי כו'**. כמ"ש הפעוטות מקחן כו' משום כדי חייו ואפי' מתנתו כ"ש הלואתו אבל שלא לצורך אין מחייבין אותו כמ"ש בנזקיו בפ"ח דב"ק וע"ל סי' צ"א ס"ח וסי' צ"ו ס"ג ועברא"ש פ' בתרא דכתובות ס"ז. ועתוס' דב"ק לט א' ד"ה ור' יוחנן כו' וי"ל ר"י קאמר בכ"ע כו' אלמא שנפרעין מהן לכשיגדלו ועברא"ש פי"א דכתובות סוף סכ"ד:

נ **וי"א דאע"ג כו'**. מטעם הנ"ל שיוכל ללוות כדי חייו:

נא **ואף במסירה כו'**. דהוי כהלואה כמש"ל:

נב **מבני חורין**. דכל שבטלה המכירה הוי כמלוה ע"פ כמ"ש בב"מ ע"ב:

נג **קטן שערב כו'**. כמש"ל סי' צ"ו ס"ג ואם טענו כו' וכנ"ל:

נד **או מדבר כו'**. הרמב"ם מפ' מ"ש במתני' חרש כו' הוא כולל ג"כ מדבר ואינו שומע דדוקא חרש שתנו אצל שוטה הוא אינו מדבר ואינו שומע וכמ"ש בריש חגיגה קתני חרש דומיא כו' וערש"י שם ד"ה חרש שדברו כו' ובזה ניחא מש"ש ובגטין וממאי דמדבר כו' דלכאורה אין נ"מ בזה אלא דנ"מ לחרש שלא נשנה אצל שוטה ול"ק וזה וזה ה"ה כו' אלא שאינן כשוטה בזה הושוו כמ"ש ה"ה כפקחין דלהיות כשוטה דוקא שאינו שומע ולא מדבר:

נה **ברמיזה**. כת"ק שם:

נו **אבל לא**. שם במטלטלין ועגמ' שם ובגטין ע"א א' חרש לא הלכו כו':

נז **ואף במטלטלין כו'**. כ"ש מנשתתק ועסי"ח ועבה"ג:

נח **אלם כו' או כו'**. כמ"ש בגטין ע"א א' אלם קאמרת כו' אע"ג דלא קי"ל כרב כהנא כמ"ש שם ע"ב א' מ"מ באלם בודקין ואמרו שם ג"כ מתבי חרש לא הלכו כו' בזה אמרו מטלטלין דוקא אבל באלם שהלכו אחר בדיקותיו אף בגטין ואחר כת"י ה"ה לקרקעות דלא עדיף מגטין וז"ש כדרך כו':

נט **או יכתוב כו'**. דבזה הכל מודים לרב כהנא כמ"ש אלם קאמרת כו' כנ"ל:

ס **מי כו'**. דזה א"צ לרמיזה וקפיצה:

סא **השוטה כו'**. כמ"ש בפ"ב דכתובות כ' א' דבר שטיא כו' ולא אמרן כו' אמרי' כו' ועתוס' שם ד"ה ואוקי כו' וז"ש הטוש"ע לא במטלטלי כו' וכמ"ש בסכ"א בהג"ה:

סב **ואין לו כו'**. מהנ"ל דבר שטיא וביבמות קיג ב' אלא דאין יודעת כו' הא אמר כו':

סג **מי שהוא כו'**. עבה"ג וירושלמי בפ' חרש שם והביאו תוס' שם:

סד **המוכר כו' אם רצה כו'**. קדושין ז' א' ב"ק קב ב' מכלל כו' אי משום הא ל"ק כו':

סה **ואם לא כו'**. כמ"ש בב"ב קלח א' בצווח מעיקרא כו':

סו **וכן העבד כו'**. זהו מ"ש מה שקנה עבד קנה רבו:

סז **ואם לא כו'**. כנ"ל:

סח **ב"ד כו' וכן כו'**. גטין נב ומוכרין להם בהמה כו' ומוכרין עבדים ולוקחין שדות כו' אבל מוכרין כו' וכ"ש לב"ד שהן אביהן של יתומים כמ"ש ברפ"ד דב"ק והם ממנין אפוטרופס כמש"ש וע"ל סי' ר"צ ס"א בהג"ה ואם הב"ד בעצמם כו' וע"ל ס"ח בהג"ה מש"ש:

סט **וכותבין כו'**. עב"ב קע"א א':

סימן רלו

א (**ליקוט**) **העכו"ם כו'**. כל סעי' זה הוא ל' הרמב"ם ומ' דאפי' יש בידם ליקח אם קדם אחר ולקח זכה דל"ק אלא שהן קודמין וכ"ה ל' המתני' אבל ממ"ש אח"כ ואם אין ביד כו' זכה מ' דוקא כה"ג אבל יש בידם ליקח מסלקין אותו בכל עת אע"ג די"ל דהרמב"ם לא נתכוין רק לכוללם עד אחר יב"ח משום נותן לבעלים רביע פשטא דליש' לא מ' כן וגם הס' אינה נותנת כן דלא גרע ממצרן וערש"י בב"מ קח ב' ד"ה שכני כו' דלא דייק אלא משום דשני שם בלישנא ועוד משום קושיות אחרות וכן מ' להדיא בירושלמי והביאו בהג"ה היו הבעלים אומרים כו' וכ"כ במשרים נל"א ח"ה אבל זה ודאי דאם אין בידן ליקח בשעה שלקח הלוקח זכה וא"י לסלקו וכ"מ מירוש' הנ"ל וכ"ה במישרים שם וכ"מ במתני' דב"ד שלאחריהן התקינו ודאי משום תקנת לוקח שלא ימנעו מליקח דמתני' משום תיקון העולם הוא ולכך שנאה בפירקין וכ"כ הרשב"א וכ"ה בירושלמי היו בע"ה באין וטורפין נמנעו מליקח והיתה הארץ חלוטה ביד סקריקין התקינו כו' ורבי הוסיף עוד דאף אם היה בידם ליקח אם שהתה יב"ח דזכה אבל הטור לא חילק כלל אם היה בידם ליקח או לא וכ' דלעולם כל שלקח בתוך יב"ח יכול לסלקו לעולם ואם ירצו להניח בידו אז נותן להם רביע שמפ' מ"ש אבל אם יש בידם ליקח לעולם אפי' לאחר המכירה דלא כהירוש' וגם מתני' קשיא לדידיה דא"כ תקנת ב"ד שלאחריהם לטובת בע"ה אבל הלך בשיטת הרשב"א שם שכ' דמש"ש מהרוגי המלחמה כו' כיצד לקח כו' מקחו בטל לגמרי קאמר שמחזיר לבעלים בחנם וב"ד שלאחריהם התקינו שלא יחזיר אלא רביע וכ"כ בש"ע ס"ג אם קנאה כו' והוא ל' הטור (ע"כ):

ב **היו הבעלים כו'**. ירושלמי שם:

ג **וי"א כו'**. גמ' שם ת"ר הבא כו':

ד **ישראל כו'**. שם אר"י נקטינן אין כו':

ה **אם כו'**. כמ"ש במכיר כליו וספריו כו':

ו **אם כו'**. כמ"ש בס"א:

ז (**ליקוט**) **אפי' תוך כו'**. ג"ז ל' הטור אבל הרמב"ם השמיטה דס"ל דזה אינו שייך למשנה אחרונה וכ"מ ל' המתני' כיצד לקח כו' ב"ד שלאחריהם כו' (ע"כ):

ח **או שהודה או כו'**. ב"ב מח א' ולשמואל כו' וכמש"ל בסי' ק"ן ס"ג שהרמב"ם ל"ג שם ולרב ביבי דמסיים כו' ומחלק בין גזלן לסיקריקון דבסיקריקון לא חשיב אונס לגבי בע"ה ודוקא בגזלן אמרי' קרקע אין לו דמחמת אונס ולפ"ז גם מ"ש רב ביבי בד"א שאמרו כו' ג"כ בגזלן דוקא דלענין הקרקע שוה הודה למנה:

ט **וה"ה כו'**. רש"י שם ד"ה טוענין כו' וערשב"ם ב"ב מא ב' ד"ה אפי' חד כו':

י **וי"א כו'**. כמש"ש ל"ה ב' ישראל הבא מחמת עכו"ם כו':

יא **בד"א כשהודו כו'**. שם ואנפרית עצמה כו' ה"ק סקריקין כו' ולא שמגיה הברייתא אלא שמפרש מ"ש ואנפרות עצמה שלקח בהפסד שאין לו עדים שחייב לו הוא דין סקריקון וע"ז אר"י נקטינן כו' ר"ל שאין לוקח העכו"ם בבבל בלא עדים וע"ז פריך והא קחזינן כו' ומשני אין דין כו' וכמש"ו וכן אם היה כו' ועבה"ג:

יב (**ליקוט**) **וא"צ להחזירו בחנם כו'**. כמ"ש בפ' האומנין ופ"ב שם השוכר לעשות בשלו והראהו בשל כו' והיורד לתוך שדה חבירו כו' וע' תוס' פ' הכונס ופ"ב דב"מ ועיין מרדכי ר"פ האומנין ועסי' רס"ד (ע"כ):

יג **ואם הוציא עליו כו'**. עבה"ג וכ"כ תוס' שם:

יד **וא"צ ליתן כו' כמו שטף נהר חמורו כו' דאין לו אלא שכרו**. ריב"ש ועתוס' שם:

טו **שיכול לומר כו'**. ב"מ קא א' א"ל זיל שום ליה א"ל לא בעינא וכ"ש בבית כמש"ש בבית שימעין לו כו' וע"ל סי' שע"ה ס"ו:

טז **ודוקא כו'**. ערש"י ותוס' בסוכה ל' ב' וב"ב מד א':

יז **א"צ כו'**. כמ"ש בב"ק קיד א':

יח **מלבד ספרים כו'**. כמ"ש תוס' שם ב' ד"ה המכיר ועבפ"ב דב"מ כד א' ב' ושם וכיון דישראל כרו ליה כו':

יט **וכ"ז באנס כו'**. עבה"ג וע"ל סי' שסט ס"ח:

כ **אבל אם כו'**. כמ"ש בכתובות צט ב' ואע"ג דטעה שליח א"ל כו' וה"נ אין לו אלא דין שליח ועסמ"ע:

סימן רלז

א **לקנותו.** שם:

ב **לשכרו.** כפי' תוס' עני המהפך בחררה ועתוס' שם ד"ה עני. ואור"ת כו' ובב"ב כ"א ב' ד"ה ומרחיקין כו' אנא בעני כו' משום כו':

ג **בין מטלטלין.** כמ"ש בב"ב שם מרחיקין כ' ועבה"ג וכמ"ש רש"י שם ד"ה עני כו':

ד **וה"ה כו'.** כמ"ש בב"ב שם מרחיקין מצודת הדג כו' ועתוס' שם ושם:

ה **וי"א כו'.** כמ"ש בב"מ י' א' ראה את המציאה כו' ומ' דאף רשע לא מיקרי ועתוס' שם ד"ה מעבירין כו' ורא"ש שם ושם נפל עליה כו' וכן במתנה אמרו בפ' המקבל דלית בה משום ועשית הטוב והישר לענין דינא דב"מ:

ו **והקונה כו' וכן כו'.** דכל שאינו מוצא כל שעה כך הוי כמציאה:

ז **וי"א כו'.** כפירושם המהפך בחררה שמהפך בחררה של הפקר לקנותה:

ח **דוקא כו'.** שלכן אמרו עני כו' וכ' ואע"ג דמעובדא דרב גידל משמע דאף בעשיר ה"מ במקח קרקעות שהן מצויין וז"ש אם לא כו' וז"ש ואפי' לס' זו כו' דלס' ראשונה אין חילוק דבדבר שאינו מצוי אף לעני אינו רשע:

ט **וכ"ז לא מיירי כו'.** דלעולם חשו רבנן יותר לפסידא דמוכר כמ"ש בפ' המקבל בדינא דבר מצרא דכל שהוא פסידא דמוכר אין אין בו משום ועשית כו' וע"כ לאו בכה"ג מיירי וא"כ ה"ה במוכר עכו"ם:

י **ויש מי כו'.** עבהג"א פ"ב דב"ב ד"ה צ"ע אי כו' ושם ובא"ז כ' דרש"י כו' וכל אלו הדינין כו' וה"ה כאן וכמש"ל בסי' קנו בענין המערופיא ע"ש:

יא **אסור כו'.** כמש"ל ס"א וה"ה כו':

יב **אבל כו'.** כמ"ש שנא מכל אדם זוכה כו':

סימן רלח

א **או שהעיד כו'.** דל"ל לשמא כתב כו' דהא בלא"ה גובה ממשועבדים כמש"ש מ"א ב'. רמב"ן ולקנוניא ג"כ לא כיון שהעיד על עצמו ה"ה שלו ויכול לעשות כל מה שירצה ולקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו:

ב **ויש כו'.** עסי' ל"ט ס"ד ומש"ש:

ג **יש מי שאומר כו'.** דשמא אינו רוצה ליקח ובזה השטר יחייבנו ליקח וכמש"ו ואם לא כו':

ד **ויש כו' אם משמע כו'**. ר"ל שכותב בתוך השטר כן שאין אדם רוצה להשביע א"ע כמ"ש בפ"ג דסנה' וכ"ש בשאינו שלו:

ה **ויש מי כו'**. כמש"ו שהרי כו' וכמ"ש הרמב"ן מ"ש הר"י הלוי ושמא יכריחנו ליתן המעות ע"פ השטר כיון דקי"ל דכותבין שטר למוכר כו' י"ל שלא בידיעתי נכתב השטר וע"ל סי' לט סי"ז מש"ש:

ו **ולכן**. ט"ס הוא וצ"ל וכן כו' ועבה"ג והוא טעם דלכן כתבין למוכר כו' ואין בזה חוב ללוקח חדא דאי להכריח ליתן ליתן מעות כנ"ל ועוד דהלוקח נאמן כו' ועבתשובה שם שכ' שלדעת הג' כל שכותבים ואח"כ נותנים מעות על הלוקח להביא ראיה וחלק עליהם כמ"ש כאן וע"ל סי' קצא ס"ד שכ' כדעת הגאון ועב"י שם בשם הרשב"א:

סימן רלט

א **וה"ה כו'**. שם קע"א א' וערשב"ם ד"ה ורבה כו':

ב **ויש כו'**. תוס' שם ד"ה אבל כו' וכ"כ בסי' מא ס"א בהג"ה:

ג **אם לא כו'**. גמ' שם בתר דא"ל ר' אבא כו':

סימן רמ

א **על שדה א'**. לאפוקי שט"ח דגובה שניהם ועבב"ב קעב א'. רי"ף:

ב **בשם כו'**. אבל בב' יח' בס' ג"ד:

ג **אע"פ כו'**. דאי כ' בהדיא ה"ה במתנה:

ד **שאחריות כו'**. פ"א דב"מ:

ה **או לשאר כו'**. תוס' שם ועבה"ג וטעה בזה דתוס' לדוגמא בעלמא נקט דאנן קי"ל דבעין יפה מוכר כר"ע ועוד דלא קי"ל כתוס' בהא וע"ל סי' רטו ס"ו בהג"ה אלא נ"מ כמ"ש בב"ב ע"א א':

ו **וצריך כו' דאם כו'**. כ"כ הרא"ש שהשני אינו כלום כיון דליפות כחו כתב:

ז **וי"א כו'**. דהוה כאוסיף ביה דיקלא שכותב לו אחריות על נכסיו משא"כ בהיפוך שאין שייך מתנה על מה שמכר כבר וניכר שלא נעשה אלא בשביל ייפוי כח וכן הסכים הטור וכ"ד התוס' שם ד"ה משום דדוקא ראשון במכר ולא כטעם שכ' דאפי' מתנה דאית אחריות אית בה דינא דב"מ כמ"ש בפ' המקבל:

ח **הרי הראשון קיים כו'**. ול"ד לכתובה שאמרו שם הוציאה עליו שתי כתובות כו' משום דלא כ' ואוסיפת כו' כמש"ש ששם דרך לכתוב כן ועבראש בשם הר"י בר ברוך. וגם דקי"ל בכתובה כרב אסי דא' זה וא' זה כו' אף בדכתב ואוסיפת וע' בראש שם:

ט **לפיכך כו'**. פ' כרפרם דסוגיא דגמ' דגם במתנה הדין כן כרפרם ועתוס' שם ד"ה אימר כו' שדחקו לתרץ ול' הגמ' אחולי כו' לא מ' כן וער"ן:

י **וכ"ש כו'**. היינו ג"כ אליבא דרפרם ע"ש:

יא **ש"מ כו'**. כנ"ל דביטל שני את הראשון אם לא כ' ואוסיפת וע"ל סי' רנג ס"ח ועהגמ"ר שם:

יב **בין כו'**. לאפוקי הלואה ועתוס' שם ד"ה שני כו':

יג **אם אין כו'**. כמש"ש א"ל אטו כו':

יד **הרי כו'**. כשמואל וכר"ן:

טו (**ליקוט**) **כל שדעתם נוטה כו'**. רמב"ם וכן פרש"י ורשב"ם בב"ב ל"ה א' ד"ה שודא כו' אבל תוס' בשם ר"ת כ' דרשות ביד הדיין ליתן למי שירצה וראיה מספ"א דגיטין דקא' מה שירצה השליח יעשה וקרי התם שודא ובקדושין ע"ד א' וניהדר ונידייניה בשודא כו' ולפרש"י ליהדר ולאמוד דעתי וכן בכתובות שם דקא' אנא דיינא כו' ואם תלוי בסברא מ"ל דיינא או לא אלא הטעם הוא משום הפקר שנתמנה כו' וכ"ה בירו' בהדיא שודא דדיינא לאיזה מהן שירצו ב"ד מחליטין. תוס' ורא"ש שם ובב"ב שם (ע"כ):

טז **וי"א כו'**. כמש"ש חדא כו':

יז **ובקרקע**. עב"ב ל"ה א' ומ"ש מהא דתנן כו' ולא פריך על שמואל וערשב"ם ד"ה אי כו':

יח **וי"א כו'**. כמ"ש בגטין י"ד ב'. וס' ראשונה ס"ל דדוקא בשליש ולא בדיין. רא"ש:

(**ליקוט**) **וי"א כו' וי"א כו'**. תוס' ורא"ש שם בכתובות ובב"ב שם ע"ש (ע"כ):

יט **בד"א כו'**. כמ"ש בב"מ יג א' בשטרי הקנאה וכפי' הרי"ף:

כ **וכן**. גמ' שם ועבה"ג:

כא **מי כו'**. כמ"ש בהרבה מקומות דאין ספק מוציא מידי ודאי ועבפ"ד דיבמות:

כב **וי"א כו'**. עפ"א דגטין יג א':

כג **ודוקא כו'**. עפ"א דב"מ יט ב':

סימן רמא

א **הנותן כו'**. מתני' ב"ב קנו א' המחלק כו' ורבנן ל"פ אלא בש"מ וכן שם קנא א' והא לא משך כו' וכמה מקומות:

(**ליקוט**) **הנותן כו'**. תוספתא פ"י דב"ב המסוכן שחלק נכסיו ע"פ בין בחול בין בשבת דברי המת יעשו אבל בריא עד שיקנה בכסף ובשטר ובחזקה כו' (ע"כ):

ב **וכיון כו'**. מדאמרי' בב"מ מו א' ואיכפל תנא כו' ולא אוקמי דליכא עדים ובפ"ק דסנה' ס"ל לרבנן פשרה ביחיד אע"ג דבעי קנין ועבה"ג תוס' בב"מ מ"א ד"ה קנין. ובפ"ק דסנה' שם:

ג **מחל כו'**. קדושין טז א' לימא ליה כו' ב"מ קיב א' איבעיא להו חוזר כו' וע"כ בלא קנין איירי כתובות קד כ"ז כו' וטענו בחטין כו' לי"מ משום מחילה:

ד **או נתן כו'**. ב"ב פ"ה א' ברשות לוקח כו'. ודוקא נתן אבל מחילה ל"ש כמ"ש בהגה. מהרי"ק:

ה **וי"א כו'**. כיון דאין גוף המשכון קנוי למלוה אע"ג דקני להתחייב בגניבה ואבידה ואמרינן בקדושין שם ולימא כו' ש"מ כו'. וכ"ש בשטר:

ו **כ"מ דמחילה כו'**. ול"ד למ"ש בב"ב קנב א' ש"מ שכ' קנין כו' דשם מדינא בעי קני אלא שלא תטרף דעתו משא"כ כאן לא גרע מגילוי דעת שמחל לו דסגי:

ז **ולשון מחילה כו'**. כמ"ש בקדושין שם ש"מ ע"ע כו' ואע"ג שהעבד מוחזק בעצמו כמ"ש תוס' בגטין יז א' ד"ה מפני ואור"י כו' וכ"ש בע"ע וה"ה כאן:

ח **אדם כו'**. כמ"ש ברפ"ד דנזיר מי שאמר כו'. ובפ"ק דקידושין היה מדבר עם האשה כו' ובכמה מקומות:

ט **כל מחילה כו'**. ב"ב מא א' ועתוס' דב"מ ס"ו ב' ד"ה התם כו':

י **אפי' כו'**. ספ"ק דגטין:

יא **המוחל כו' יכול כו'**. כנ"ל בהג"ה ס"ב ול' מחילה כו':

יב **אבל כו'**. ב"מ ס"ו ומודינא דאי שמיט כו' ועתוס' הנ"ל שם ורא"ש שם:

יג **אבל קרקע כו' אפי'**. כמ"ש בב"מ קב ב' ק"י א' דקרקע בחזקת בעליה:

יד **י"א כו'**. כפרש"י בגטין ט' א' ד"ה עד וכ"פ הרי"ף ור"ש ל"פ בהא דנכסים לא קנה ואף דלא קיימא במסקנא מ"מ הדין אמת ועמ"מ:

טו **אבל אם כו'**. ב"ב ס"ב ב' פלגא בארעא כו' ושם ק"ז ב' מתני' האומר כו' וז"ש מהפחות כו':

טז **וי"ח כו'**. ממתני' וגמ' הנ"ל וחילוק שמחלק לא ס"ל דמ"ש ואמרי' בסוף כתובות ההוא דאמר דיקלא לברתי כו' ובסוף מנחות קח ב' בית בביתי כו' ובסוף ב"ב אלא מעתה שדי מכורה כו' ועתוס' דגטין שם ד"ה לעולם ומ"מ פ"ג מהזו"מ:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. וכן השיגו הרשב"א ממ"ש בפ"ב דכתובות ההוא דאמר דיקלא לברתי כו' וש"מ (ע"כ):

יז **יש מי כו'**. כ"כ הרא"ש בפי"נ קל"ד א' ממש"ש משום מעשה דב"ח כו' ול"ד שא"י להקדישה דה"ה אם א"י לעשות שום א' מהדברים מדקמדמי שמאי עובדא דשם למעשה ב"ח מתוך שא"י להחזיר לבניו נתבטלה המתנה שם:

יח **בד"א כו' אבל כו'**. ממש"ש קלז ב' הילך אתרוג כו' ואע"ג שא"י להקדישו כמש"ש חזינן כו' וכן אמרי' בירוש' ר' ירמיה בעי וכו' והביאו תוס' שם וכן אמרי' בנדרים מח ב' משום דסעודתו מוכיח עליו:

יט **או אפי' כו'**. כמ"ש בפ"ק דקדושין שנותן לעבד ע"מ שיצא לחירות ובסוף נדרים שנותן לבתו כו'. תוס' דסוכה מ"א ב' ד"ה הילך כו':

כ **הנותן כו'**. ב"ב קלז ב' הילך אתרוג כו' שור זה כו' קדושין ו' ב':

כא **אוכל כו'**. ב"ב שם ההיא איתתא כו' וכן להיפך:

כב **בין בקרקע כו' ואוכל כו'**. דאמרי' בסוף עירובין ל"א א' דמכר בשעת יובל כמו רבית דע"מ להחזיר הוא ואמרי' בת"כ פ' בהר פ"ה וגאל את ממכר אחיו לרבות את הנותן מתנה:

כג **והוא כו'**. גמ' ב"ב שם:

כד **לא קצב כו'**. דמסתמא יכול לקיים התנאי אימת שירצה כמ"ש בקדושין ס' א' ע"מ שאתן כו' מכאן ועד כו' ש"מ דברישא כ"ז שירצה וערש"י שם ד"ה א"ר הונא:

כה **ואם הוא כו'**. כמ"ש בב"ב שם חזינן כו' מידי דחזי כו' וכן באתרוג וכמ"ש שם ודוקא דאיכא אתרוג כו':

כו **אע"ג דהאומר כו'**. קדושין ס' ב' גטין ע"ד א' וכת"ק:

כז **שאני הכא כו'**. דל"ק אתה תתן ועב"י:

כח **המתנה כו' משא"כ כו'**. גטין ע"ב ב' ותסברא כו' ורבה א"ל כו' וערא"ש פ"ג דסוכה סי' ל':

כט **נתן כו'**. רשב"ם ב"ב שם ד"ה ה"ז מוקדש כו' והביאו המ"מ וערא"ש בסוכה שם שחולק:

(**ליקוט**) **נתן כו'**. כמו בלוקח לשלשים יום וכמ"ש בסי' שמו סי"ח ע"ש (ע"כ):

ל **כל הנותן כו'**. כמ"ש בב"ב שם הילך אתרוג כו' שור זה כו'. רא"ש ריש כלל פ"א:

לא **בין כו'**. מתני' קדושין מט ב' ע"מ שאני כו' וכן היא שהטעתו ועבא"ע ר"ס ל"ח ס"א:

לב **ויחזיר כו'**. כמ"ש בב"מ ס"ז א' ההיא איתתא כו' ועי"ד סי' קע"ד ס"ג:

לג **האומר כו'**. בגטין ע"ד א' אמרינן ולאחר לא תנשא כו' ומקשה הר"ן שם דמכאן מ' דאין מתירין להנשא בכל תנאי עד שתקיים תנאה ושם פ"ג א' אמרינן א"ה בכולהו תנאי כו' אלמא דאין חוששין ומותרת מיד להנשא ומסיק דבשב ואל תעשה אין חוששין

כההיא דפ' המגרש משא"כ בקום עשה כההיא דכאן ולפ"ז מ' דהאומר לחבירו הריני כו' ובפ' המגרש (גיטין פ"ד א)' פירש"י בד"ה אין חוששין כו' אבל כו' אבל הר"ן שם כ' בשם הרמב"ן דה"ה לפלוני והא דנקט אבא ואביך משום דס"ל בע"מ נמי פליגי רבנן אר"א משא"כ באבא ואביך כמ"ש במתני' פ"ה א' ועוד פי' דה"ק נתקיים התנאי בפני עדים ה"ז גט כו' דבקום עשה עליה להביא ראיה ע"מ שלא כו' דשב ואל תעשה הוא עליו להביא ראיה וז"ש שמא נבעלה דלפירש"י הל"ל שמא תבעל:

לד **זה שביטל כו'**. כמ"ש בס"ט:

לה **מעיקרא**. דקי"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו כמ"ש בפ"ק דקדושין דהלכה כר' אלעזר:

לו **בד"א כו'**. ע"ש ס"ב כל תנאי כו'. דקי"ל כר"מ דשמואל ורבא ס"ל כוותיה בגטין ע"ה ב' וכ"כ תוס' שם א' בד"ה לאפוקי וכל הד' דברים מפורשין בכמה מקומות תנאי כפול עיקרה במתני' דפ"ג דקדושין הן קודם בגטין שם ב' ותנאי קודם שם א' ועיקרה במתני' ספ"ז דב"מ וכן אפשר לקיימו ואיפסק שם הלכתא ובגטין כר"י בן תימא. ועוד יש דבר א' שאפשר לקיומיה ע"י שליח כמ"ש בכתובות ע"ד א' וסמך אמ"ש בה' חליצה. ועוד יש ד"א שיהא המעשה בד"א כמ"ש בגטין שם וכ' הטור והג"ה ס"ד והשמיט הרמב"ם ועבה"ג ור"ל דשאר הד' דברים מפורש בשאר מקומות לבד זו הסוגיא ועוד מדדחיק רב אשי לאוקמיה כרבי ש"מ דלא ס"ל הא דרב אדא דבשלמא תנאי כפול ומעשה קודם בעי לאוקמיה אפילו כפליה והקדים התנאי ועמ"ש למטה: שם בהג"ה הזכיר כו'. כן מפורש בגמ' שם ב': שם ס"ג כל האומר כו'. כ"כ הרי"ף שם ע"ו א' ת"ר ה"ז כו' והלכתא כרבנן. ואע"ג דקי"ל דבעינן תנאי כפול ה"מ באם כמו בתנאי ב"ג וב"ר וכדאתקין שמואל בגיטא אבל בע"מ לא דקי"ל דע"מ כמעכשיו דמי ועבה"ג בשם מ"מ ואינו מוכרח דהא מתני' שם ב' באם ואפ"ה לא הזכיר כפילת. והר"ן כ' דס"ל כפירש"י שם ובפ"ג דקדושין דבשאר דברים ל"פ רבנן אלא בכפילה לבד ומדדחיק רב אשי לאוקמי כרבי אע"ג דשפיר מיתוקמא כדברי הכל אלא משום דבע"מ א"צ לכל התנאים אוקמיה כהלכתא כרבי: שם אבל צריך כו'. דהא ר"י בן תימא ורבנן פליגי בע"מ: שם וי"ח כו'. דס"ל כמ"ש תוס' שם ובקדושין שם דאכולהו פליגי רבנן וכמ"ש בספ"ז דב"מ שם אימא סיפא כל תנאי כו' ואוקמיה רב אשי כרבנן דר"מ וראיה מדאתקין שמואל כו' ושם ע"כ מהיום או מעכשיו כמ"ש במתני' ע"ב א' ועוד עיקר פלוגתא ר"מ וחכמים בע"מ הוא בפ' האומר דשם איירי בע"מ ועוד הביא הר"ן ראיה מירושלמי דקדושין שם תמן תנינן מתנה אדם על עירובו אר"א מאן תנא אם בא אם לא בא ר"מ היא היכא ר"מ מדין ר"מ דקדושין דתני האומר

לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שירדו גשמים ירדו גשמים מקודשת וא"ל אינה מקודשת רמ"א בין ירדו בין לא ירדו מקודשת עד שיכפול תנאו הכל מודים בלאחר שירדו גשמים ירדו מקודשת לא ירדו אינה מקודשת ר' חגי בעי קומי ר' יוסי והא אם כלאחר הוא ר"ל תנאי דב"ג וב"ר א"ל שנייא ההיא שהיתה הארץ לפניהם והוא מבקש להוציא מידם מ' להיפך דדוקא בע"מ פליגי ונר' דגמ' דידן פליגא מ"מ מוכח דע"מ גריעי טפי וער"ן בגטין שם וכ"ז י"ל דעת הרמב"ם דהירושלמי ס"ל כרבנן דפליגי ארבי ומה שהקשה הרא"ש בתשו' שם דהא פליגי בקדושין בע"מ יותר הל"ל דהא פליגי בגטין ע"ו א' בע"מ בהדיא אלא שפסק הרי"ף ורמב"ם בהא כרבנן וערא"ש בגטין שם בארו': שם וי"א דאפי' כו'. וז"ש כאן או שכ' בסוף כו' וע"ל סי' ס"א ס"ה בהג"ה והאי מאן כו' עמש"ש: שם ס"ד י"א דלא כו'. דעת הרי"ף בתשו' ורמב"ם בשם מקצת גאונים דלא בעינן תנאי כפול אלא בגטין וקדושין דאיסורא אבל בממונא לא והקשו הרמב"ם ותוס' עליהם הא תנאי ב"ג וב"ר בממונא הוא ועוד הא אמרי' בס"פ שבועת העדות להיפך ותי' הר"ן ומ"מ בשם רמב"ן ורשב"א דודאי ר"מ ס"ל בכולהו אבל אנן לא קי"ל כר"מ ושמואל דאתקין בגיטא לרווחא דמילתא אתקין ולחומרא וכן אנן חוששין לחומרא אבל בממונא אוקמיה אדינא וראיה דהא רבא ס"ל בגיטין שם הא דשמואל ואמר בקדושין מ"ט ב' הוי דברים שבלב כו' מ' אבל אם פירש אע"ג שלא כפל וכ"כ רשב"ם בב"ב קלז ב' ותוס' בקדושין שם תי' דגילוי מילתא שם הוי כמו תנאי כפול והר"ן הקשה דהא באיילונית מ"ו ב' גילוי דעת ואפ"ה בעי ר"מ שם תנאי כפול ועמ"ש בא"ע סי' י' ותוס' חילקו וכ' דג' חילוקים בדבר ע"ש ועוד ראיה ממ"ש בב"מ סו א' אי קיימת דידך כו' מ' שאם התנה הוא כן הוי תנאי ותוש' בגטין שם סד"ה לאפוקי תי' דאתי כרבנן ובירושלמי דקדושין שם בכל אתר אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן והכא ל"ל חומר הוא בערוה אבל תוס' שם והרא"ש בפי"נ הגיהו הירושלמי דהא אשכחן דס"ל לר"מ גם במילי אחרינא בפ"ק דנדרים ובספ"ז דב"מ וכנ"ל בס"פ שבועת העדות: שם ד' דברים אלו. ל"ד דתנאי קודם למעשה קי"ל דבעינן דסתם מתני' היא ותנן לה גבי הלכתא פסיקתא וכן שאפשר לקיימו דהא איפסיק הלכתא כריב"ת וער"ן בגטין שם ובקדושין פג שם ובמ"מ פ"ו מה' אישות:

לז **הקונה קרקע כו'**. עפ"ג דב"מ ל"ה ב' ואף ר' יוסי שם ל"פ בכה"ג:

סימן רמב

א **הנותן כו'**. ב"ב מח א' מותיב רב המנונא כו' מודה שמואל כו' וערשב"ם סד"ה מודה כו' אבל כו' ותוס' שם ד"ה אמר כו' ועבה"ג:

ב **ואפי' קיבל כו'**. מדפריך ולשמואל כו' ולא משני באחריות כמו לרב בשטר וכן שם מז ב' לאפוקי מדרב כו' וע"כ צ"ל מדקתני סתם גזלן שהביא ראיה כו' מ' בכל ענין ואף בשטר וא"כ מאי קאמר קמ"ל כדשמואל דה"נ מ' אף באחריות:

ג **ואפי' אם כו'**. עבה"ג והוא דברי הרא"ש שם מ' ב' וכ"ש לפי' האחרון של הר"י מיג"ש שפי' שם ולא היא התם כו' דר"ל אפי' בלא מתנה קמייתא וע"ל ס"ט:

ד **שהרי כו'**. תוס' מח א' בד"ה הנ"ל ורא"ש דלא כרשב"ם מ' ב' בד"ה גילוי כו':

ה **והיכא כו'**. תוס' ורא"ש הנ"ל וכמש"ו כיון כו':

ו **אבל כו'**. כמו בגט ששוה למתנה כנ"ל אי דגיטא ודמתנתא כו' ואמרי' בערכין כ"א אר"ש כו' ועתוס' שם ד"ה האי כו':

ז **של בריא**. כ"מ בעובדא דשם דההוא גברא כו':

ח **בין של כו'**. כ"מ מדברי ר"ה גאון שהביא הרי"ף ורא"ש ורמב"ם וש"פ ובש"ע ס"ו:

ט **ואפי' אי כו'**. דכח הקנין דסתם קנין לכתיבה עומד וכאן אפי' בכתיבה חיישי'. הרי"מ:

י **ואפי' תפס כו'**. ואע"ג שאמרו חיישי' פי' הגאון ופסולה לגמרי וכמ"ש רב יהודה לא מגבינן וכלישנא בתרא. המ"מ. ואפי' אי הוי ספיקא לא מהני רפיסה ולא מבעיא קרקע דבחזקת בעליה עומדת אלא אפי' מטלטלין דקי"ל תקפו כהן מוציאין מידו. הרא"ש וכ"פ בהג"ה בכמה מקומות אבל הרמב"ם פ' דאין מוציאין מידו וכ"פ בש"ע וז"ש הרמב"ם כאן מתנת קרקע דוקא ועלח"מ:

יא **מיהו כו'**. דאין לך פרסום גדול מזה. הרי"מ:

יב **אם לא כו'**. כמ"ש בפ' הכותב ובפ"ג דגטין אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה כו' ואפילו רבנן כו'. טור:

יג **ואם לוה כו'**. דקי"ל כר"א והוי כמו בחתימה לר"מ:

יד **וכן אם כו'**. נמשך אחר לשון הטור וכבר כ' הש"ע:

טו (**ליקוט**) **ש"מ כו'**. רי"ף ורא"ש בשם ר"ה גאון והביא הרמב"ן ראיה דתניא בתוספתא הכותב דייתיקי והיה מתיירא מן היורשים נכנסין אצלו כמבקרין אותו ושומעין דבריו מבפנים וכותבין מבחוץ (ע"כ):

טז **מצוה כו'**. כמו שאצ"ל כתובו בגטין. כ"מ ע"ש:

יז **י"א כו'**. וז"ש לא מגבינן ול"ק אינה כלום ועבה"ג:

יח **שנמצא כו'**. כפי' הראשון של הרי"ם דוקא משום שקדמה המתנה וכמש"ו בס"י בש"ע והג"ה וה"ק ולאהיא התם כו' הוי מודעא ואע"ג דא"צ מודעא לאונס ה"מ באונס שע"י אחריה אבל אונס דאתי מנפשיה לא הוי אונס גמור וז"ש בס"י וכאונס כו' ועבה"ג:

סימן רמג

א **המזכה כו' ואין כו'**. ב"ב ע"ז א' זכו בשדה כו' ומקומות הרבה וע' גטין י"א ב' מ' ב':

ב **ואם המקבל כו'**. ירוש' הביאו הרי"ף ורא"ש ומרדכי וש"פ בב"מ מט א':

ג **ואפי' כו'**. כר' יוחנן בגמ' שם:

ד **ת כו'**. מהנ"ל שם:

ה **אפי' כו'**. כ"מ בעובדא דאיסור בב"ב קמט א'. ועתוס' דגטין יא ב' בד"ה כל וי"ל דהוצרכו כו':

ו **ומיהו כו'**. עסי"א:

ז **ואפי' כתבו כו'**. דדעתו על הנתינה:

ח **וה"ה כו'**. מהנ"ל. שם:

ט **אפי' אם כו'**. תוס' שם ד"ה חוזר דלא כר"ת וכ"כ הרא"ש וש"פ ע"ש:

י **מיהו חייב כו'**. כאן שייך הג"ה זו וקאי אמ"ש שחוזר כשאומר לאחרים ומ"מ חייב באחריות אם אמר להתחייב באחריות כשיחזיק במתנה ודוקא מב"ח כיון שבע"פ הוא אבל במכירה גובה אפי' ממשועבדים כמ"ש בב"ב מא ב' וכ"כ תוס' בד"ה הנ"ל חוזר וא"ת כו' וכ"כ הרא"ש וש"פ וכ"ה בדברי הטור בשם הר"י וכ"ה בספרים ההג"ה כאן אלא שהסמ"ע הגיה בס"ח ונדחק עצמו מאד ואח"כ השיג על הרב. וכ' הרב ההגה כאן כפי סידור דברי הר' יונה בדברי הטור ע"ש:

יא **והלוקח כו'**. כמ"ש בפ"ט דב"ק דאנא זוזי בכדי כו':

יב **יש מי כו'**. עסמ"ע ובזה מתורץ קו' תוס' דשם ד"ה חוזר וקשה כו' ועהג"א שם:

יג **אפי' כו'**. כמ"ש בריש ב"ב:

יד **וי"א כו'**. וכמ"ש בגטין בריש התקבל דאשה יכולה לעשות שליח לקבלה וזכתה ע"יהשליח אע"ג שעדיין לא נכתב הגט בעת שליחתה:

טו **אבל אם כו'**. רשב"ם ד"ה חוזר כו':

טז **שטר כו'**. מתני' שם קל"ה ב' זיכה כו' ופי' הגאונים בבריא ובקנין ועמ"ש בסי' לט סי"ג בהג"ה:

יז **אע"פ כו'**. שם ובגטין י"ד ב':

יח **מי שמת כו'**. מתני' הנ"ל ועבה"ג וצ"ע דהל"ל יהא מונח עד שיבא אליהו וכמ"ש בספ"ק דב"מ מצא שטר ואינו יודע כו' וכ"מ בתשו' הרא"ש ע"ש:

יט **אין כו'**. ברפ"ב דקדושין ופ"ח דפסחים איש זוכה כו' ועבה"ג:

כ **ואחד כו'**. מתני' בפ"ד דמ"ש ופ"ז דעירובין ומזכה ע"י כו' ודוקא עבדו ושפחתו שידן כידו אבל לאחרים ש"ד וכמש"ו בהג"ה ודוקא כו' וכנ"ל ובספ"ב דגטין נראין הדברים כו':

כא **או מבעלה אלא כו'**. בסוף נדרים פ"ח ב' ועמ"ש בא"ח סי' שס"ו ס"י דהרי"ף והרמב"ם חולקין ע"ז ועלח"מ כאן:

כב **אבל כו' לעולם**. ר"ל לאפוקי לי' קמא דר"א שם שמחלק בין תרומה לכ"ה כולה:

כג **וכשם כו'**. דלא כר"א בלי' בתרא:

כד **כך כו'**. דלא כרבינא שם:

כה **ודוקא כו'**. דהא אמרי' מציאת חש"ו כו' רק משום דרכי שלום ועב"מ יב א':

כו **השוטה כו'**. כמ"ש בפ"ד אחין ובפ"ב דכתובות כשהוא שוטה זבן אלמא אפי' לעצמו ל"ל זכיה וכ"כ במרדכי פ' התקבל:

כז **החרש כו'**. עבה"ג וצ"ע דאדרבה משם מוכח לכאורה להיפך דוקא משום דרכי שלום וכמ"ש שם ובגטין וכנ"ל סט"ו אלא די"ל דמציאה שאני וכנ"ל וכן הקשה בלח"מ:

(**ניקוט**) **החרש כו'**. ממ"ש בגטין נ"ט א' דחרש דין פעוטות יש לו והיא יותר מקטן שזוכה לעצמו כמש"ש ס"ה א' ג' מדות בקטן כו' משא"כ בשוטה דאין מקחו וממכרו כלום כמש"ל סט"ז (ע"כ):

כח **ואינו כו'**. גטין כג א' הכל כשרין כו' בשלמא כו' וזכייה מטעם שליחות כמ"ש בב"מ ע"ב ועתוס' דגטין ס"ד ב' ד"ה שאני וא"ת והא כו'. ומ"מ מזכין לשוטה וחרש כנ"ל סט"ז וכמ"ש בב"מ ח' אי בשלמא חרש כו':

כט **בין בפניו כו'**. מתני' פ"ז דעירובין ופ"א דגטין וש"מ:

ל **יש מי כו'**. עתוס' דגטין ס"ה א' ד"ה צרור כו' י"ל כו' וכ"כ הר"ן בשם אחרים ושם א"נ כו' וכ"כ הר"ן בתי' הראשון וביאר דאין זיכה אלא במטלטלין והגיע לידו אבל בהקנאה אחרת כגון אגב וחליפין לא וכן כשאמרו הפעוטות מקחן כו' דוקא כשמחזיק בהן הזוכה אבל בהקנאה אחרת ליתיה כלל ולפיכך המתחייב לקטן כו' וז"ש יש מי כו' שאחרים תי' בע"א כנ"ל:

לא **בד"א כו'**. כתי' הראשון דגמ' שם ב' ודלא כר"פ וכן מ' הסוגיא דקדושין כו ב' ת"ש מעשה כו':

לב **וי"ח כו'**. הרא"ש שם שפ' כר"פ ע"ש:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. כר"פ דרב אשי תריץ שם כוותיה. וס' ראשונה ס"ל כמ"ש הר"ן דרב אשי אתי לפרוקי אליבא דכ"ע דגם לס' ראשונה קשה גט דאפי' במשתמרת בעינן עומד בצד שדהו וע' (ע"כ):

לג **וכן כו'**. דד"א קונות במתנה ובמציאה ובכ"מ. הרא"ש שם בשם הירושלמי:

לד **או בחצר כו'**. כגי' הרי"ף ורא"ש וש"פ בשדה דעלמא כו':

לה **קטנה כו' אבל כו'**. כתי' אחרון בגמ' שם וכפי' אחרון ברש"י שם וכ"כ הרי"ף וש"פ:

לו **ולא זכה כו' אבל כו'**. דכל ספק המע"ה ועראש"ש שם:

לז **בד"א כו'**. רש"י והרא"ש שם ועבה"ג:

סימן רמד

א **המתנה כו'**. דקי"ל כשמואל בדיני וכרבא שם:

ב **כיצד כו'**. דקי"ל כר' יוסי כמש"ש ס"ז הלכה כר"י:

ג **אמרו לפלוני כו'**. שם סו ב' שלחו ליה כו' אלא ר' יוסי תרתי אמר כו' ואף דשמואל והרבה אמוראי פליגי באומר אמר פ' הרי"ף ורא"ש כר' יוסי דרב אשי מוקי למתני' שם ע"ב א' כר' יוסי ותניא כוותיה:

ד **ואם אמרו כו'**. כמש"ש תצא כו' ה"ה במתנה:

ה **וכ"ש כו'**. שהרי לא צוה לכם:

ו **וכן אם כו'**. כ"ש הוא דכ"ע מודים בזה ואף ר"מ מודה וכ"ש שמואל ע"ש ע"ב א' לא מיבעיא כו':

ז **ויש מכשירים כו'**. שהרמב"ן הקשה מ"ט לפסול באומר אמרו הא קי"ל שם למ"ד א' שעושה שליח שלא בפניו ותי' דשאני גט דבעי לשמה ובעי נמי וכתב לה הבעל ואין העדים והסופר במקום הבעל אא"כ שמעו מפיו והא דאיירי' מתנה ה"ה כגט לענין מילי כו' אבל לא באומר אמרו תדע דהא שמואל מכשיר באמרו אפי' בגט כנ"ל והרא"ה והר"ן שם יש להם שיטה אחרת ע"ש וכ' הב"י באע"ס סי' ק"כ שדעת כל הפוסקים דלא כרא"ה וע"ש בש"ע סי' קמא סי"ד בין כו' והוא דעת הרמב"ן כמ"ש בר"ן שם:

סימן רמה

א **נתתיה**. כ"ה גי' הרי"ף ורמב"ם אבל גי' הרא"ש נתונה וכ"ה גי' שלנו:

ב **כשיגיע כו'**. רש"י:

ג **אבל כו'**. רש"י שם:

ד **והא כו'**. רש"י שם:

ה **וי"א**. כו' וראיה וע"ז ע"ב א' ההוא גברא כו' וערש"י שם ד"ה קנה קמא כו' אבל הרי"ף ספ"ז דב"ב מוקי בשאמר מעכשיו וקנו מיניה והוא ס' ראשונה וענ"י בריש ב"ב:

ו **ויש מי כו'**. הוא גי' שלנו כמש"ל:

ז **יש כו'**. כנ"ל מסוגיא דע"ז אע"ג דאתננו הוי קנין דברים מעכשיו ש"ד וה"ה לשטר:

ח (**ליקוט**) **הולכין אחר כו'**. עתוס' שם ד"ה חיישי' וכ"כ הרא"ש והמ"מ הביא ראיה מהתוספתא דתניא שם לא אמר כלום חיישינן כו' (ע"כ):

ט **ואין כו' אבל כו'**. טור וכמ"ש בכתובות יט א':

י **ויש מי כו'**. כמ"ש חיישינן שמא כו':

יא **שטר כו'**. כנ"ל ס"א:

יב **מקבל כו'**. כמ"ש בס"י בהג"ה ואפי' כו' ודוקא בטוען הב"ח טענת ודאי הלא"ה אין עליו אלא חרם סתם. ב"י:

יג **טען כו'**. פשוט בפ"ג דבל"ב ופ"ב דכתובות:

יד **המקבל כו'**. עמ"מ וכ"מ שנדחקו בפי' ונראה שגי' הרמב"ם כמ"ש תוס' בגטין לב א' ד"ה מבוטלת ומיהו לספרי דגרסי כו' ור"ל דבגטין פריך כפי הס"ד דהתם דבריו קיימין והדרא למרה ותי' אביי לפי דבריו אבל שנדחק רש"י שם ד"ה בטלה לחלק בין קרקע למטלטלין. וז"ש איני רוצה במקום אי אפשי איני מקבלה במקום אינה מתנה שפירושו ע"כ שר"ל איני מקבלה ה"ה בטלה. היינו בטלה דשם דבטילה לחוד לא הוי פריך בגטין שם וכן הגי' שם להדיא:

טו **ואם יש כו'**. רש"י שם ושם:

טז **וחוזר כו'**. וכ"כ תוס' בב"ב קלח א' ד"ה כאן והרא"ש שם דלא כרשב"ם שם ד"ה כאן בצווח כו' וכ"ה בסוגיא דכריתות שם בשלמא לרשב"ג כו' וה"ה לת"ק בצווח מעיקרו:

יז **וכ"ז כו'**. רש"י שם ושם:

יח **ואפי' כו'**. רש"י והרא"ש דלא כהראב"ד וכ' הטור וטעמא דמילתא כיון שלא היה בחזקתו עד עתה:

יט **אמר כו'**. רש"י והרא"ש והטור אבל הרמב"ם וש"ע חולקים ע"ז כנ"ל וכגי':

כ **ואם חזרו כו'**. כשיטתו בתקפו כהן:

כא **לא ראיתי כו'**. שהרי"ף ורא"ש חילקו כן בס"י וכן הטור ועל סעי' זה כ' הטור ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שזכה בה המקבל ר"ל שסתם ומ' דה' כת"ק וכ"פ הרשב"ם ונ"י להדיא וז"ש וי"א כו' וסבור שגם כאן חילוק בין ש"מ לבריא וליתא כמש"ו וז"ש וכ"ד הרא"ש כו'. ר"ל שפ' כרבנן:

סימן רמו

א **לעולם כו'**. כמש"ש מאן תנא דאזיל כו':

ב **לפיכך כו'**. דהא מדמי שם האי דינא למתני' וחד טעמא להו ועבה"ג ועתוס' ק"נ ב' ד"ה ואלו. א"נ כו':

ג **יש מי כו'**. עבה"ג וכמ"ש בכתובות עט א' אפ"ה במקום כו':

ד **ויש מי כו'**. עב"י שאין שום חולק על ס' ראשונה וכצ"ל ויש מי שאומר דה"ה כו' שבס"ג כאן וגם ס' ראשונה יודה לזה דחד טעמא להו:

ה **בין כו'**. עבה"ג וכ"כ הרי"ף ורא"ש ורמב"ם:

ו **וי"א כו'**. ערשב"ם ק"ל א' ד"ה הל' כו' וכ' הרא"ש משמו שם קלא ב':

ז **בין במטלטלין**. שם:

ח **ואם פירש כו'**. כן תי' הרי"ם קו' הרשב"ם הנ"ל והביאו הרא"ש ג"כ:

ט **או כו' או כו' וכן כו'**. נלמד מהנ"ל:

י (**ליקוט**) **ואם כו'**. כמ"ש אל עבדו זקן ביתו כו' וכי הוא משל כו' אע"ג שהארץ לפרעה וכהנה רבות. שם:

יא **וכל היכא כו'**. כנ"ל ס"ד ועתוס' קמא א' ד"ה אידך כו' וכמ"ש בספק ויבם בפ' החולץ:

יב **בד"א כו'**. כ"ד הרי"ף לתרץ קו' רשב"ם הנ"ל:

יג **וי"א כו'**. דקי"ל כרבינא שם וכ"ש בין הבנות דכ"ע מודים ביה מדלא איבעיא להו אלא בין הבנים. אבל הרי"ף אינו גורס שם בת אצל הבנים וגריס במילתא דרב עוירא לבד מהאשה אצל הבנים ואשה כו' ובזה א"ש מש"ש קלב ורב עוירא מוקי בכולהו כו' ר"ל גם באשה אצל האחין משא"כ לגי' שלנו וערשב"ם שם:

יד **וייפה כו'**. דבלא"ה אינו כלום כמ"ש בס"ח וכמ"ש קנב א':

טו **הכותב כו'**. כי"מ שכ' רשב"ם וכגי' כספרים אשתו ואחר כו' וכ"כ הרא"ש וכל הפוסקים:

טז **יש כו'**. כמ"ש קמ"ח ב' מקצתן לראשון כו':

יז **ואם כתב כו'**. עבה"ג וכמ"ש ק"ח א' ת"ר ש"מ כו' א"א כל כו' ועתוס' דגטין נ' ב' ד"ה תנו וכ"כ הרא"ש בב"ב שם:

יח **כתב כו'**. מדאמרי' בנו ואחר כו':

יט **ואם כתב כו'**. כנ"ל:

כ **כל הנותנים כו'**. עבה"ג וכ"כ הרמב"ם להדיא שם:

כא **האומר כו' אבל לא כו'**. כמ"ש בכתובות ק"ז ב' מי שהלך כו' ושם ק"ט א' שני דברים כו' וביר‌ושלמי א"ר חגי לא אמר אנא אחר הא אב גובה ר' יוסי אמר בין אב בין אחר אינו גובה וכיון דלא איתמר הלכתא לא מפקינן ממונא מספיקא. מרדכי והג"מ ודוקא באשתו משום פורע חובו של חבירו אבל בדידיה ודאי חייב וער"ן בנדרים לג ב'

ד"ה גזירה. כ' הרשב"א כו' ואינם מחוורים כו' וכן דחה המ"מ דבריו וכ' שמ"מ דינו של הרשב"א קיים במי שזן ומפרנס אינש דעלמא וראיותיו בזה קיימות ועבמ"מ ור"ן שם:

סימן רמז

א **בריא כו'**. ירושלמי הביאו הרשב"ם קמג ב' ד"ה לכלתיה:

ב **הראוי כו'**. כמ"ש בגמ' שם וכ"ש בכה"ג:

ג **היו ראוים כו'**. עבה"ג ודוקא לכלתיה אמרי' שם לא שביק כו' ומשדר לכלתיה ומדל"ק סתם ואי בנתיה כו' לבנתיה שדר מ' דוקא לגבי כלתיה משום דלא שבק כו':

ד **מי שהיו כו'**. עתוס' קלא א' סד"ה וש"מ. ובקונ' כו' ואין נראה כו' ואפי' לפי' הקונ' בת בין הבנים אפי' ריב"ב מודה כמש"ש ק"ל א' ואפי' איתנה בעולם ועוד דבת אינה בכלל בנים ועבה"ג:

ה **ויש כו'**. כמ"ש בכתובות עט א':

ו **וכ"ש**. דבהא לא איבעיא להו כלל:

ז **ואם כו'**. כנ"ל ס"א:

ח **דלה ולא כו'**. כמ"ש בגמ' שם וכת"ק וכמ"ש כ"מ ששנה רשב"ג במשנתינו דוקא וערשב"ם קלח א':

ט **ועוד כו'**. כנ"ל ועבמרדכי שם:

י **יש מי כו'**. ערשב"ם שם ד"ה מי קרו כו' והאי כו' אבל בלא"ה ודאי לבר ברא:

יא **אפי' כו'**. דבבעיא ראשונה בעי מי קרו אינשי וכיון דפשיט דקרי איפשיט ליה וכאן אע"ג דאיפשיט ליה אעפ"כ איבעיא להו מי קרו כו':

יב **מיהו כו'**. כמ"ש בס"ד מי שחלק כו' דנקבות נקראין יתמי בכמה מקומות בש"ס וכן גדולים כמ"ש בקדושין מב א' יתומים שבאו כו' וכפי' הרא"ש:

יג **אפי'**. כמו להיפך באהרן ובניו לך ולבניך ר"ע וחביריו בפ"ק דע"ז:

סימן רמח

א **אין כו'**. קלז א' איפסיק ה' כרשב"ג וסוגיא דשם קכ"ה ב' כרשב"ג וכן ספ"י דכתובות:

ב **כגון כו'**. כמש"ש לדברי ריב"ב וריב"ב בכה"ג קאמר כמש"ש ק"ל א':

ג **ואפי' אם כו'**. מדפריך שם והא שלח רב אחא ובריית ראשונה ע"כ גם שלישי ראוי ליורשו דאל"כ הדק"ל הא ירש קאמר:

ד **וכן כו'**. דלאו דידיה הוא:

ה **שכל**. כ"פ הגאונים ג"כ ודלא כרשב"ם שם שכ' דוקא בדלא פירש בלשון מתנה וע"ש קלג א' הגי' שאין לשון מתנה כו' מ' כדברי הגאונים:

ו **ואם כו'**. עבפ"ק דגטין:

ז **אבל הבריא כו'**. וז"ש שם קלג א' א"ר הונא ש"מ כו' כדשלח כו':

ח **ואמר**. ברמב"ם הגי' או אמר וכ' הב"י דהוא תי' אחר לקושיא הנ"ל דכה"ג אפי' בלשון ירושה כיון שלא באו הנכסים לידם:

ט **וכן דין כו'**. ערשב"ם ד"ה יחזרו כו':

י (**ליקוט**) **ואם עבר כו'**. דאיפסוק ה' כרשב"ג ול"ת דר"י לטעמיה ואנן קי"ל כר"ל דהא אביי ג"כ ס"ל כוותיה שם דקא' איזהו כו' וכן בספ"י דכתובות וכן רבא בעצמו דפ' כר"ל ס"ל כרשב"ג שם קכ"ה ב' וערשב"ם קלז א' ד"ה דתניא כו' וד"ה ע"כ ל"פ כו' וכ"כ הרא"ש שם והרי"ף שם וש"פ וז"ש בס"ז אין כו' כו' ועמש"ש (ע"כ):

יא **או נתן כו'**. ממש"ש ומודה שאם נתנן כו' מ"ט כו'. ב"י:

יב **שאין לשני כו'**. שם קלו ב' אחריך שאני:

יג **נתן לראשון כו'**. ערשב"ם שם ד"ה דתניא כו' ומיהו לר"ל כו' משא"כ לזמן דלא אקני ליה אלא פירות כמ"ש בגטין מח א' ואזדו לטעמייהו כו':

יד **היה חוב כו'**. עס"ז בהג"ה אמר נכסי לך כו' מ"ש שם בשם הר"ן ע"ש:

טו **מת כו'** כמ"ש בפסחים לא כיון דיכול לסלקו כו' וע"ל סי' קג ס"ו מש"ש:

טז **אין כו'**. עבה"ג ומתני' שם קלו א' מכר האב כו'. רא"ש:

יז **וי"א דלא כו'**. דלא זכה בגוף מעולם:

יח **וי"ח כו'**. ממש"ש קלג א' אר"ה כו' כדשלח כו' ואמרינן קכ"ה ב' דר"ה ס"ל כל האומר כו' ועב"י במחו' א' בשם הרשב"א:

יט **וכן אם כו'**. מהנ"ל דלר"ה הבעל ירית ואף בני מערבא ל"פ אלא משום דס"ל דלאו כאומר מעכשיו דמי:

כ **ואם הם כו'**. ערשב"ם קלז א' ד"ה דתניא ומיהו לר"ל כו' ובמעכשיו מודה רשב"ג כנ"ל:

כא **והיא כו' הלכך כו'**. כמש"ש קלו ב' איתביה ר"י לר"ל כו' אחריך שאני כו' והתניא כו' וכבר כתבתי שבכה"ג מודה רשב"ג דלא קנה אלא פירות:

כב **או ליורשי**. ומכח זה הכריח המ"מ פי' הרמב"ם בס"ד ועבה"ג בס"ט והר"ן הכריח מכח זה גי' הגאונים:

כג **ואפי' כו'**. הוא עובדא דרב ביבי:

כד **אמר אחריך כו'**. הוא עובדא דסבתא לפי גי' שלנו:

כה **אבל כו' אין כו'**. ר"ל יורשים שבאו מצדה ולא מצד אביה וכמ"ש הרשב"ם שם ד"ה ולא היא כו' דליורשיו הראוין כו'. אבל א"א להמצא דין זה אלא בבעלה וכעובדא דשם או שהנותן נקיבה וכמ"ש קנט ב' א"ל ר"ש תניתוה כו' ה"ד כו' אלא וכו' וכ"כ ב"י בשם לפי גי' הגאונים ובתרה לירתה למה הוצרך לומר ותי' דנ"מ דיורשי הבת ממשפחת אביה יורשין אותה דלא מפקינן אלא בעל משום דה"ל ראוי אבל לדעת הרי"ף דלמסקנא אחריך לאו כמעכשיו דמי אף כשאמר אין יורשיה ממשפחת אביה יורשין אותה אלא נ"מ כו' ע"ש ואע"ג שבגמ לא מפיק אלא בעל ה"ה לשאר יורשיה וכמש"ש קיד ב' מה אשה כו' וכן שם קנט ב':

כו **אא"כ כו'**. שם דבר זה כו' ובכה"ג אף בני מערבא מודי כנ"ל:

כז **אמר נכסי כו'**. כן דקדק בד"מ מדברי הטור מדין שקדם אבל אם אין לה זרע כו' וכ' ונ"ל הטעם דהואיל ובשעת המתנה לא ה"ל לשאר יורשים לירש כו' ודבריו תמוהין והטעם נמש"ל ובהדיא כ' הרשב"ם שם בד"ה ולא היא כו' ומעיקרא כי אמר כו':

כח **אמר נכסי כו' י"א כו'**. כ"כ הר"ן לגי' הג' כנ"ל דהוצרך לומר ובתרה לירתה לזרע זרעה שלא יירשה דלירתה דוקא קאמר וכמ"ש מת שני בחיי ראשון כו' ודבריו תמוהים הא בהדיא מסקינן שם לירתי ואפי' כו' והיינו פלוגתייהו ול"ד לשם דירתי היינו בראוי לירש קאמר וכמש"ש וכן הקשה בדרישה אלא הנ"מ כמ"ש בעצמו שאינה רשאי למכור ואם נתנה במתנת ש"מ לא עשתה כלום וכן לענין בע"ח כמש"ש בס"ה וס"ו:

כט **וי"ח**. עבטור סי"ד בשם תשו' הרא"ש:

ל **אע"פ שלוי כו'**. ר"ל אחר שנתן שמעון ללוי ובעת שנתן לא היה אז של שמעון מ"מ כיון שעבר זכה למפרע דהא אפילו בעל יורשה בההיא עובדא דסבתא כמש"ש דבר זה כו' וכנ"ל:

לא **ולא אמר מהיום**. כנ"ל ר"ס ו' אין כו':

לב **ואלו אמר כו'**. כנ"ל דבני מערבא ל"פ בכה"ג והיא שיטת הגאונים אע"ג שיש חולקין בדבר:

לג (**ליקוט**) **והעבדים כו'**. עבה"ג ופשיט לה הרי"ף ממש"ש קכח ב' דרש מר זוטרא כו' אין כו' וכן הוא המסקנא בב"ק יב א' ע"ש (ע"כ):

לד **אמר לתת כו'**. כמ"ש בגמ' דכל מידי דאשכחן דאקרי נכסי הוי בכלל נכסי ה"ה כאן. שם:

לה **לא קרקעות כו'**. עתוס' דב"ק יב א' ד"ה בעינן כו':

לו **ולא ס"ת**. כמ"ש בס' שקדם וז"ש מיהו והיינו לשיטת הרמב"ם בתקפו כהן כו':

לז **ולא שייר כו'**. היינו לשיטת הרא"ש והגה בסי' ר"ן ס"ד דבעינן שיור כדי פרנסתו:

לח **דשטרות כו'**. גמ' דב"ב שם:

לט **אבל אם כו'**. עתוס' ע"ז א' ד"ה אמר. והא דאמר במי כו' ה"מ מתנת ש"מ כו':

סימן רמט

א **האומר כו'**. ב"מ מט א' וכר"י:

ב **אא"כ כו'**. ובזה תי' מ"ש שולח אדם ירך לעכו"ם ואוקמוה בפ"ב דפסחים כר' יהודה. תוס' שם. ועבה"ג:

ג **הנותן כו'**. קדושין ד"ג ב' דכ"ע כו' ובמקומות הרבה:

ד **והבעל כו'**. שהוא נ"מ שלה:

(**ליקוט**) **הנותן כו' והבעל כו'**. בקדושין ד"ג דכ"ע אין קנין כו'. וכ' הר"ן שם ומיהו לאו למימרא דאשה כעבד דאלו עבד נתן לו רבו או אחר לא קנה כלל ואלו באשה אמרינן בירושלמי פ"ו דכתובות אע"ג דעבד לר"מ יד עבד כיד רבו זכתה אשה זכה בעלה מודה שאין לו עליה אלא אכילת פירות ושם בפ' הכותב אלו אחר שכתב לה יש לו אכילת פירות הוא כ' לה לא כ"ש כו' ופ"ו שם מ"ט אמרו מציאת האשה לבעלה א"ר יוסי שלא תהא אשה מברחת זהובים מבעלה ואומרת מציאה מצאתי הגע עצמך שנותן לה אחר במתנה קול יוצא למתנה כו' והובא בהג"א שם רפו ושלא כדברי רש"י בסנה' ע"א ד"ה על מנת כו' דלא כו' (ע"כ):

ה **הכותב כו'**. מתני' במס' פאה:

ו **מדת כו'**. ברפ"ג דקדושין ובפ"ג דחולין ושאר מקומות:

סימן רנ

א **מתנת כו' שדברי כו'**. עבה"ג ועוד שם קע"ה א' ובספ"ק דגטין:

ב **ואין כו'**. כמ"ש נכסי לך ואחריך כו' וחד טעמא להו שלא תטרף דעתו:

ג **ואם לא כו'**. כמש"ש קכו ב' קנו א' המחלק נכסיו על פיו דוקא ושם קמ"ח ב' יטול יזכה כו' דוקא הני לישני לשון ירושה או מתנה ואע"ג דניחא ליה במעשיו לאו כלום כמ"ש קנב מתנת ש"מ שכ' בה קנין כו' ששלח ר"א כו' ושם קמז ב' ש"מ שאמר ידור כו' ושם קל"ה ונמצאת דייתיקי כו' ופ"ט דב"ק דר' אבא הוה מסיק כו' והתקבלתי דר"א לאו כלום כו':

ד **וי"א כו'**. דעשיית האפוטרופוס הוה כמו צוואתו ודבריו קיימין וכמ"ש בגטין נב א' או שמינה להן כו' ודמינהו כו' ל"ק כאן כו' אלמא דבריו קיימין אפילו באיסור טבל

שהיא במיתה כ"ש בממון הקל ואפי' גילוי דעתו אזלינן בתריה כמ"ש בכתובות ס"ח רי"א אם השיא כו' לפרנסה שמין כו' ע"ש במרדכי:

ה **ממילא**. ממ"ש קנג ההוא מתנתא כו' ואם בחזרה אפי' מת וקברו כו' הרי חזר וקי"ל שם קנא א' כל שעמד כו' ובגטין ע"ב ע"ג אר"ה גטו כמתנתו כו' ובגט תני' במתני' שם אינו גט ושם אר"א ש"מ שניתק כו' ואי בחזרה אפי' באותו חולי עצמו חוזר ומתני' דב"ב קמו ע"ב לא שייר כו' אין מתנתו קיימת מ' ממילא ועתוס' שם קנג א' ד"ה ולא כו' ובגטין שם ד"ה אר"ה כו':

ו **ואפי' התנה כו'**. עסמ"ע וראיה ממ"ש קנ"א אחתיה כו' ולא התנה עמה כה"ג:

ז **אא"כ כו'**. כ"כ ריב"ש כיון שדעתו להקנות לעולם הוי כמתנת בריא ודבריו צ"ע דאכתי אומדין דעתו וכמ"ש בעובדא הנ"ל:

ח **אע"פ שהלך כו'**. דהלך בשוק תנן וכ"כ אם יקום והתהלך בחוץ:

ט (**ליקוט**) **ואם הלך בשוק בלא כו'**. זהו הדין דר"ה בגטין שם ועתוס' שם ד"ה אר"ה כו' אור"ת כו' ורבה ורבא ל"פ עליה אלא בגט כמש"ש גזירה כו' ואמר ר"ה כמתנתו אלמא דבמתנתו הדין ברור דחוזר כה"ג:

י **ואפי' יעמוד כו'**. עתוס' שם ד"ה ש"מ כו' א"כ במתנת בריא כו':

יא **ואפי' אם כו'**. כשיטת הרא"ש ושיטתו בתקפו כהן דמוציאין מידו וע"ש בריב"ש:

יב **ודלא כו'**. שס"ל דאפי' בלא תפיסה א"י לחזור:

יג **וכן דין כו'**. כמש"ש כל שעמד חוזר כו':

יד **אם מקצתם כו'**. ממש"ש מכר כל נכסיו כו':

טו **ול"ד כו'**. כמש"ש ה"ה כמתנת בריא:

טז **אבל מתנת כו'**. כמש"ש קנב ב' כתב וזיכה כו' ועתוס' שם ד"ה כתב כו' ע"כ כו':

יז **לפיכך כו'**. מתני' שם:

יח **וכמה כו'**. עבה"ג ור"ל מדכללינהו יחד ובכולם אפי' כ"ש:

יט **בין כו'**. שם:

כ **וי"א כו'**. כמש"ש קמט ב' ולא אשכחן מאן דפליג עלייהו ור"ז שיבח דבריהם ורב יוסף לא חלק עליהם רק תמה על ר"ז ששיבח ואביי הקשה ע"ד וכשם שביטלו דבריו לענין קרקע כך לענין שיעור:

כא **וי"א דוקא כו'**. מירושלמי דפיאה הביאו הרא"ש:

כב **צוואת כו'**. דדוקא בנשתתק חיישינן כמש"ש:

כג **גוסס כו'**. כמ"ש בריש מס' שמחות הגוסס ה"ה כחי לכ"ד לעולם כו' נוחל ומנחיל ובערכין ו' ב' מתני' רי"א נודר כו' ובגטין כח א' אבל גוסס שרוב כו' הא בלא"ה מעשיו

קיימין ושם ע' ב' שחט בו כו' ותניא ראוהו כו' ואין לך גוסס גדול מזה וערשב"ם בב"ב קכז ב' בנכסים כו' א"י לדבר כו':

כד **המפרש כו'**. ממ"ש בגטין שם ומה גטו כו' ושם ס"ה ב' בראשונה כו' ואיפסק בס"ד דחולין כר"ש שזורי ודלא כרא"ש שכ' דוקא במסוכן ויוצא בקולר וראיה דאם כדבריהם מה אתא ר"ה לאשמעינן הא אמרינן בב"ב קמז א' מנין כו' מאחיתופל ואחיתופל כיוצא בקולר ומסוכן:

(**ליקוט**) **המפרש כו'**. עתוס' דגטין סו ד"ה כדי. וא"ת כו' ואוריב"ם כו' (ע"כ):

כה **בד"א כו'**. כפול לעיל ס"ז ושם העתיק ל' הטור וכאן ל' הרמב"ם ובשביל דברים שנתחדש כאן ואם כו' וכן כו':

כו **וכן כו'**. דיכול להקנות במתנת בריא כמו שייר מקצת:

כז **וי"א כו'**. ר"ל אפי' רק נמצא כתוב כן וכמש"ו ולא אמרינן כו'. סמ"ע:

כח **שהם אלו**. עבה"ג וכ"כ בפר"ח והביאו הרשב"ם:

כט **והאחרון הוא כו'**. מבואר בסוגיא שם:

ל **בין במקצת**. קמ"ח ב':

לא **בין לעצמו כו'**. קנ"א א':

לב **וע"ל ס"ד כו'**. וכ"כ בסי' קכ"ה ס"ט:

לג **מיהו אם כו'**. כמש"ל ס"ט וכן אם כו':

לד **ואם כ' כו'**. ז"ל הר"ן שם וא"ת למה אינו חוזר בעבד כיון דאומדן דעתא הוא דש"מ אם עמד חוזר י"ל כיון שיודע שאסור להוציא קול בן חורין על העבדים גמיר ויהיב מסתמא ומיהו אם כ' בפירוש כו' כיון שהתנה בפירוש דל"ל גמיר ויהיב:

לה **ראובן כו'**. עתוס' קל"ה ב' ומיירי כו' דמסתמא כו':

לו **אין כו'**. כי לא זיכה להם כלים אלא התנאי היה עם האשה שלא תטול רק שליש:

לז **ואפי' כו' ומסר כו'**. לפי' רשב"ם אבל לפי' תוס' שם ד"ה וכתב כו' והרא"ש דאפי' גם זיכה המתנה לו ע"י אחר עד דאיכא ד' דברים קנה וכתב ומסר וזיכה וע' טור סכ"א וסכ"ד:

לח **וכן אם כו'**. עתוס' דכתובות נה ב' סד"ה מתנת. וי"ל דכל כו' וע"ל סי' ס"א ס"ה:

לט **ויש מי כו'**. כיון דא"צ וקנה כמו בש"מ:

מ **וי"א דאם כו'**. כיון דלעיולי ליה אתי וכה"ג מחלק בקדושין נט ב' צריכא כו':

מא **הקנה כו'**. ר"ל כיון דל"צ אגב בש"מ ואמר דעתיה לאקנויי לאלתר אג"ק ואין נקנה לאלתר כיון שאין הקרקע עתה שלו:

מב **ואם כו'**. כמו בקנין:

מג **ש"מ שצוה כו'**. דבזה ל"ש שמא לא גמר להקנות דא"צ קנין:

מד **וכן אם כו'**. כמש"ל ס"ט וכן אם כו':

מה **ואם לא כו'**. דהא לא קני עד שיגיע השטר לידו. ועד"ה קצא ועתוס' קנא ב' ד"ה תנו אור"י כו':

מו **הא דאמרי' כו'**. כיון שאינו שטר קנין ל"ש לא גמר להקנות כו':

מז **וכן אם כו'**. ג"כ מה"ט:

מח **אם כו'**. דבר"פ אע"פ אמרינן דרב דפליג אזיל בתר אומדנא ואנן קי"ל דאזלינן כמ"ש קמ"ו ב' אלא כיון דאמר מילתא דל"צ חיישינן ולכך תלינן במה שיכול ועב"ח שתמה עליו:

מט **הא דאמרינן כו'**. כנ"ל סי"ט והוכיחו ממ"ש דייתקאות ולא אוקמוה בייפוי כח דיקא:

נ **וכבר נתבאר כו'**. עסמ"ע:

נא **וצוואה כו'**. דקנין אפי' בע"פ מגרע וערשב"ם קנב א' ד"ה שכתב כו':

נב **ובמקום כו'**. כנ"ל:

נג **מי כו' כי כו'**. וזכר לדבר קח נא את בנך ואמרו אין נא אלא בקשה שאמר עמוד לי בזה כו' אע"ג דמצוה היתה כמ"ש תנא מאברהם יליף כו'. שם:

נד **יש כו'**. ערשב"ם קל"ה ב' ד"ה שמא כו':

נה **ויש כו'**. ג"כ משם ממ"ש אף כתובו וחתומו והבו והבו ליה מיותר אלא דוקא בכה"ג צריך ייפוי כח:

נו **ויש מי כו'**. כמ"ש ספ"ק דגטין:

נז **וי"א כו'**. עסי' רנב ס"ב:

נח **בריא כו'**. ומ"מ צריך לאמלוכי ביה כמ"ש בר"פ אע"פ:

נט **אבל כו'**. כמ"ש בס' שקדם ומשם מוכח דמחיים כותבין וכותבין:

ס **אא"כ**. עבה"ג:

סא **וקנו כו' שאני כו'**. דלא כהרשב"ם שם וז"ש וכן מי כו' ועבה"ג כ' ה"ה כו' אע"ג כו'. וליתא ועמ"ש בסי' ס"ה סי"ד:

סב **כאן כו'**. כמ"ש בפ' המדיר:

סימן רנא

א **בין כו'**. ערשב"ם ד"ה ההיא וד"ה רב:

ב **אבל כו'**. ע"ש ד"ה דהוה כו':

ג **מתנה כו'**. דלא כרבא דשמעתיה אזלא כר"ן ור"ה ורבה ס"ל ראיה בעדים ומסתבר טעמייהו וה"ל ר"מ כר"ן ורבנן כר"י וה' כרבנן. רי"ף:

ד **ואם תפס כו'**. כמש"ש א"ל אביי כו' אוקי ממונא כו':

ה **וכן כו'**. מתני' ובברייתא שם:

ו **וכן כו'**. כנ"ל:

סימן רנב

א **מתנת כו'**. ב"ב קל"ה ב' קל"ז ח' קנ"ב א' ב"מ י"ט א':

ב **בין כו'**. קרקע קל"ז א' ומודה כו' מ"ט כו'. מטלטלין קל"ה ב' כתבו ותנו כו':

ג **לפיכך**. קל"ג א' השתא כו':

ד **אפי' כו'**. ר"ל אף שאין נגבין ממתנת בריא כמ"ש בר"פ אע"פ ובר"פ הניזקין ושם נ' ב' איפשיט דמתנה נמי נק' משועבדים ואע"ג דדחי לה דחיתא בעלמא הוא כמ"ש הרי"ף שם וערשב"ם בב"ב שם ד"ה ואם לאו כו' ותוס' בכתובות מט ב' ד"ה הוא כו':

ה **שהרי כו'**. כמש"ש קלז א':

ו **ודוקא כו'**. כמ"ש גטין נ' ב' וקרי לה משועבדים גבי יורשים:

ז **וא' שנתן כו' וי"א כו'**. עבא"ה סי' קו סב בהג"ה ובב"ש שם ס"ק דז"ח:

ח **והוא כו' אבל כו'**. דאל"כ תיקשי הא דקי"ל מתנת ש"מ במקצת בעי קנין ולמנ"מ אמרי' דברי ש"מ ככו"מ דמי ומ"ש קנ"א א' והא לא משך ושם קמט א' בעובדא דאיסור ועובדא דגניבא בגטין ושם יג א' אילימא בבריא כו' ועתוס' שם ד"ה והא כו' ובב"ב קמט א' ד"ה דקא כו' ע"ש ודין דמצוה כו' שם ס"פ ושם מ"א וספ"ו דכתובות ופ"ג דתענית:

ט **כ"ד כו'**. כן יישב שם קו' תוס' הנ"ל דאע"ג דכופין היורשין לקיים מצות אביהם אין החיוב רק עליהם ולא על הנכסים ואין לו על הלוקח כלום משא"כ דש"מ ככו"מ זכה בהנכסים:

י **מי שנשבע כו'**. כמ"ש במתים חפשי ואין בזה כו' כנ"ל והוא שנתנו כו'. ועוד שיטה אחרת לרא"ה לתרץ קו' תוס' הנ"ל דלא אמרי' מלד"ה אא"כ מצוה להיורשין או למי שהממון בידו שספק בידם לעשות וכ"כ הר"ן בספ"ק דגטין בשם הרמב"ן וראיה מהתו' דב"ב תנתן שדה פ' לפ' רמ"א לא זכה וחכ"א זכה וכופין את היורשין לד"ה וע"ש:

(**ליקוט**) **מצוה כו' והוא כו'**. ושיטה אחרת להרמב"ן דבמתנה שליח או מצוה ליורשיו אמרי' מלד"ה אבל במוסר דבריו לפני עדים הריני נותן נו' לא אמרי' מלד"ה ותנו דמתני' הוא כמוסר וסתר דברי ר"ת וער"ן (ע"כ):

יא **מי כו'**. קל"ג הכותב כו' ת"ש דא"ל כו' ת"ש דיוסף כו':

סימן רנג

א **להחזיק כו'**. תוס' שס ד"ה אורעה והרא"ש שם:

ב **אבל אם כו'**. עבה"ג וע"ש קנד א' איכא למימר כו':

ג **ואם אמר כו'**. דעיקר ל' צוואת ש"מ כך הוא וכאלו אמר פלו' יטול כי הוא חילופו כמ"ש בפ' שתי הלחם אפי' אלו נוטלין כו'. שם:

(**ליקוט**) **ואם אמר כו'**. כמ"ש והניחו יתרם לעולליהם ועזבו לאחרים וכ"ה בל' ב"א. תה"א סי' שצב (ע"כ):

ד **ואם כו'**. כמ"ש נפלו לה נכסים כו' שמא תפול לה ירושה כו' וכהנה רבות:

ה **ובכ"ז כו'**. ממ"ש בגטין ס"ה סו גניבא כו' מ' דוקא דאמר תנו הלא"ה לא:

ו **האומר כו'**. כנ"ל ס"ס רנב מי שנשבע כו':

ז **וי"א כו'**. ממ"ש בב"מ ט' ב' לקנות מי כו'. ופי' הרמב"ם בפ"ב מה' מכירה משום דמ' להבא וכמש"ל סי' קצז ס"ו וכ"ה בתוס' פ"י דב"ב יטול פ' נכסי יקנה פ' יחלוק פ' יזכה פ' בנכסי כו' רמ"א זכה וחכ"א אלא זכה וכופין את היורשים לד"ה הא משום מתנה לא והראב"ד שם השיגו מהנ"ל יטול יזכה כו' וס"ל כס' ראשונה ומ"ש לקנות מפ' כפרש"י שם וכ' הרמב"ן דדוקא אתן קנין דברים הוא דאף בש"מ לא מהני ועבה"ג ועוד השיגו הראב"ד ממ"ש בפ"ז דב"ק עקוץ תאנה ותקנה כו' ובקדושין אחת מכם תתקדש לי ועמ"ש שם:

ח **א"ל אלא כו'**. כ"ה גי' הרי"ף ורמב"ם וס' שלנו וגי' אחרת להרא"ש:

ט **ואם אמר ר' כו'**. ערשב"ם ר"ה רצה בכורתו כו' משא"כ בפשוט וע"ש ק"ל א"ב אבא חנן כו' וע"ש ברשב"ם במתני' בד"ה לא אמר כו':

י **ואם לא כו'**. רשב"ם ד"ה רצה מאתים וכמש"ש דדוקא באמר לישנא יתירא ע"ש:

יא **ואפי' כו'**. דכאן לא שייך שהוא כרבית כיון שלא הזכיר החוב. שם:

יב **ויש חולקין כו'**. כמ"ש בכתובות צו למה"ד כו' ועתוס' שם ד"ה רצה כו' והרשב"א תי' דהמקשה שם ס"ל דבראוי לגרע הוא ולכך משני מילתא יתירא כו' ולס' הרא"ש דוקא משום שאמר בכורי ובחובי אז צריך לטפויי כו' ונר' שגי' הרא"ש בגמ' לפלוני בחובי כראוי לו:

יג **וכ"ז כו'**. במכ"ש שאמר בראוי כו':

יד **מי שאמר כו'**. כשיטתו ס' י"א דלעיל:

טו **וכגון כו'**. כמש"ש קמ"ח ב':

טז **כיצד כו'**. עתוס' דגטין נ' ב' ד"ה גובה כו' ובב"ק לו א' רש"א כו' וע"ש בגמ' ועתוס' דכתובות צג א' ד"ה רבי כו':

יז **וכן כו'**. תוס' שם ד"ה תנו כו':

יח **וי"ח בזה**. דאדרבה ק' מסיפא דהל"ל כה"ג וכ"ש במפ' ואחריו ורישא דבר בהוה דבשוה דרך לכוללן והתוספתא דסי"א קשיא לס' תוס' דשם הל"ל כן:
(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. רשב"ם דב"ב שם ד"ה גובה כו' והא דנקט כו' והרא"ש שם כ' כס' ראשונה וכ' והא דלא נקט בסיפא כה"ג משום דרבותא נקט כפי' רשב"ם כו' (ע"כ):

יט **וה"ה כו'**. דהא בגטין שם פשוט משם למתנת בריא ועתוס' שם ד"ה ש"מ א"כ כו':

כ **ש"מ כו'**. מס' שקדם וכמ"ש בגטין שם:

כא **אבל כו'**. דלא גרע מאחר:

כב **מי שאומר כו'**. תוספתא פ"ט דב"ב האומר מאתים דינרים לי ביד פ' ושלש מאות ביד פ' וחמש מאות ביד פ' ויצאת עליהן כתובת אשה ובע"ח גובה ואע"פ שלא נתכנסו כולם אבל אם אמר אח"כ ופלוני יטול מאתים דינר אם נתכנסו כולם נוטל וא"ל אין נוטל אלא לפי חשבון כצ"ל גי' התוספתא לפ"ד אבל לגי' שלנו בתוספתא החילוק בין אם אמר ופל' יטול מאתים זוז אז גובה כמו כתובה ובע"ח אבל אם אמר ואח"כ יטול אז אינו נוטל אלא לפי חשבון:

כג **האומר כו'**. ממה שקדם ועתוס' שם ד"ה נזיר כו':

כד (**ליקוט**) **לפי חשבון**. תוס' שם וכמ"ש בב"מ מ"א וע"ל סי' רצב ס"י בהג"ה (ע"כ):

כה **ואם נתייקר כו' וכן כו'**. ערח"ש שם:

כו **נתן לו כו'**. וכ"כ הרא"ש ממ"ש בבכורות י"ח הכל מודים בא' שהפקיד כו' ובסוף מנחות בית בביתי כו' וכמש"ל סי' רי"ד סי"ב:

כז **צוה כו'**. דמ"ש לברר לו ליפות כחו כנ"ל בעובדא דגניבא והוא לא אמר לברר ולהניח אלא ליתן ועד שיתן לא נתקיימו דבריו:

כח **אם כו'**. מהנ"ל סי"ג שיוקרא וזולא להיתומים:

כט **אבל כו'**. עבה"ג:

ל **וי"ח כו'**. כמ"ש בפ' אע"פ שלא כ' לה אלא ע"מ לכונסה ובב"ק ק"י ב' ש"מ כסף כו' מ"ט כו' וס' ראשונה הביאו ראיה ממ"ש מותר המת ליורשיו אע"פ שלא גבו רק לצורך המת. שם:

לא **וה"מ כו'**. אבל כו'. פ"ט דב"ב:

לב **ובמיפה כחו**. צ"ע דבמקצת א"צ ובטור לא כ' יפוי כח וגם בסמ"ע תמה עליו ע"ש:

לג **דמטבע כו'**. פ"ד דב"מ:

לד **אג"ק**. ב"ב ע"ז ב' וש"מ:

לה **או כו'**. דאז קנה משום זכיה ועסי' קכ"ה ס"ו:

לו **יש כו'**. מדשקלינן אי חיישינן למנה קבור נהי דלא חיישינן לזה מ"מ מוכח דמנה דוקא קאמר ולא שוה ואי נאבד כו' ועמ"ש בסי' פ"ח ס"י:

לז **וכן כו'**. כמו בית בביתי כו' כנ"ל:

לח **ואם אין כו'**. כנ"ל סי"ג:

לט **ואם אין כו'**. כנ"ל:

מ **אם לא כו'**. דתלנהו בד"א כמו מחמרא:

מא **והא כו'**. רשב"ם ד"ה ומודה כו':

מב **אא"כ כו'**. צ"ע הא קי"ל דאין שט"ח נקנה בחליפין ורשב"ם ס"ל דנקנה דס"ל ג"כ דנקנה במסירה לבד כמ"ש ע"ז א' ועוד צ"ע על הרשב"ם דבמקצת מתנת בריא הוא ואמאי א"י למחול:

מג **ובמיפה כחו**. ג"ז צ"ע כנ"ל:

מד **וי"א כו'**. כמ"ש בפ"ב דקדושין לענין קדושין בהלואה משום דלא סמכה דעתה ה"נ לא סמכה דעתיה כמ"ש אשר פיהם כו' וכמ"ש בפ"ק דע"ז מפני שהוא כמציל מידם:

מה **ואפי' כו'**. כמ"ש בפכ"ש דישראל מעכו"ם לא קנה משכון ועתוס' דע"ז ב' א' ד"ה ולפרוע כו':

מו **שלא הקנה כו'**. וכ"כ הר"ן דלא כרשב"ם:

מז **ש"מ כו'**. תוספת' דב"ב הביאו הרשב"ם מ"ג ב':

מח **תנו חלק כו'**. כמו רישא בבור סתם שלא אמר לא לחבית כו' ה"נ שאמר סתם. רי"ף וס' ראשונה ס"ל כיון דלא ידעינן טעמייהו אזלינן אחר פחות שבשיעורין:

מט **ואם כו'**. ערשב"ם ר"ה תנו כו' וז"ש מי שנתן כו':

(**ליקוט**) **דאם אמר כו'** רשב"ם שם ד"ה תנו ורא"ש שם הקשו מתוספתא האומר תנו כו' ותי' הרא"ש דבתוספתא מיירי בש"מ שמחלק נכסיו ובגמ' מיירי בבריא ורשב"ם תי' דבתוספתא מיירי במחלק לבניו ובגמ' מיירי דל"ל בני א"נ שאמר והשאר לפ' וכ' הטור כתי' השני וכדברי הרא"ש ג"כ דדוקא בש"מ וכ"ה דברי הרב ש"מ לבניו וכולל ב' התי' של הרשב"ם ובאמת לדינא שני התי' הכל אחד הוא (ע"כ):

נ **ש"מ כו'**. ערשב"ם ד"ה לטפיח. ואית כו'. וכ"פ הרי"ף והר"ן וש"פ:

(**ליקוט**) **ש"מ כו' ואין כו'**. רי"ף ודלא כר"ח ורשב"ם שכ' דסומכוס לטעמיה וכמ"ש בהג"ה דהלא סומכוס ל"פ אלא בעומדת בסימטא כמ"ש בפ' השואל או דאיכא ריעותא במוחזק בשמא וערמב"ן (ע"כ):

נא **וי"א כו'**. כפי' הרשב"ם ועתוס' שם ד"ה אין כו' ושם ל"ה ד"ה ומ"ש כו' וכ"כ הרא"ש:

נב **וכ"ז כו'**. כמש"ש צ"ב א' וליחזי כו' וערשב"ם ותוס' שם: (**לקוט**) **וכ"ז דוקא במתנה כו'**. כמ"ש ברפ"ו שם וברפ"ה דב"ק וליחזי אי דמי כו'. רמב"ן בשם ר"ח והג' ע"ש ועמש"ל סי' ר"ך ס"ח בהג"ה וכ' הרמב"ן אבל בתוספתא שנויה במוכר דגרסינן שם סומכוס אומר המוכר חלק לחבירו כו' אלא שי"ל מדהחליפו בגמ' ואמר במתנת ש"מ דלא קי"ל כן (ע"כ):

נג **ילדה זכר ונקיבה כו'**. ערשב"ם ד"ה ה"ג. י"מ כו' וכ"פ הרא"ש סוף כלל פא וקו' הרשב"ם ממ"ש בגמ' והא זכר ונקיבה לא אמר כ' הרא"ש שם דדוקא בנותן לאחר ותלה במה שתלד אבל בנותן לבניו חביבים עליו שניהם וז"ש בסכ"ח אמר כו' כי שם נתן לאחים ותלה בבניו:

נד **ילדה טומטום**. דלא כרשב"ג. רי"ף וש"פ וז"ש ואם נקרע כו' וע"ש קנז א':

נה **ואפי' כו'**:

נו (**ליקוט**) **יעשו הדיינים כו'**. כן פירש"י ורמב"ם אבל תוס' ורא"ש וש"פ כמו שירצו והביאו ראיה מספ"ק דגיטין ומפ' מי שהיה נשוי ומפ' עשרה יוחסין וכ' שכ"ה להדיא בירושלמי עתוס' פ' מי שהיה נשוי ורא"ש שם ופ"ג דב"ב וש"מ ודבריהם חזקי' (ע"כ):

נז **והאי כו'**. עסי' קע"ה ס"נ:

נח **והא כו'**. בתוספתא פג"פ האומר עשו טבי עבדי ב"ח אם היו שם שני טבי אין דורשין ל' הדיוט לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהם ב"ח ונוטלין משניהם דמי א' מהם וכן האומר יש מאתים דינר ליוסף בן שמעון והיו שני יב"ש אין דורשין ל' הדיוט לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהם חולקין בשוה. ואוקמוה לסיפא במלוה או פקדון וכן רישא כיון דעבר אעשה לא מחזקינן דמעצמו שחרר אלא שנפדה בכסף. ר"ן ומ"מ:

נט **ש"מ כו'**. סנה' מו:

ס **אמר כו'**. כתובות מ"ח:

סא **מי כו'**. דהנשאר הן נכסיו ובס' שקדם אמר כו':

סב **מי כו'**. דל"ל דקא' ויירש על שניהם וחזר בו דא"כ הל"ל ויירשו ועסמ"ע:

סג **שטרי כו'**. כמ"ש בסי' סח בהג"ה:

סד **מי כו'**. עבה"ג וביאר כו' דאדם מתנה כו' כמו במבשרני וכיוצא הרבה:

סה **מי שנתן כו'**. שלכן אמר הן הן ליפות כחו:

סימן רנד

א **שזה כו'**. הלא"ה אסור כמ"ש בעירובין ע"א א' ומקניא כו':

ב **וי"א כו'**. רשב"ם ותוס' שם ושם ממש"ש ולא לחוש כו' מ' דלר"א ניחא טפי וכן בגטין עו תיזיל כו' וכן הגט לגרש התירו משום ה"ט ועבה"ג ס"ק ה':

ג **וי"א כו'**. שם ושם:

ד **וי"ח בזה**. דמתנת בריא הוא ול"ל לטירוף דעת וערא"ש וטור:

סימן רנה

א **ש"מ כו'**. אף בלא שטר. רי"ף אף דמסקינן בדנקיט שטר שאינו מקויים היינו לרב ושמואל אבל אנן קי"ל קע"ה א' דגובה מהיורשין ה"ה בלא שטר:

ב **לפיכך כו'**. כ"כ הרי"ף לתרץ מש"ש והביאו בס"ה דמ' דוקא באמרו חזר כו' אבל בלא"ה נותנין בכ"ע ותי' דשם בכה"ג וכמ"ש בעובדא דאיסור וכמ"ש בסנה' ל' א' והביאו בס"ז וז"ש ולא היה שם כו':

ג **וכן כו'**. נת' בסי' פא ס"ז:

ד **המקדיש כו' בד"א כו'**. מימרא דר"ה בב"ב שם ומסקי' בשבועות מ"ב ב' ה"מ ש"מ כו' אבל בריא כו' וגובה מהקדש בשבועה כדין כל בע"ח וז"ש ואפי' היה כו' וכן מסקינן בערכין ך"ג א' א"ד בבדיא כו' אלא הכא בשאלה כו' ועתוס' שם ד"ה בשאלה כו'. וכ"מ שכל בה"ג כאן שגג בזה שדברי כ"מ שם אתחלת דברי הרמב"ם שפ' בגירושין כר"א ע"ש ומכח קו' תוס' בד"ה הנ"ל פ' כר"א כמסקנא דשבועות דמתני' שם כוותיה וסובר דלמסקנא דשם טעמא דר"א לאו דס"ל כב"ש דהא קי"ל דלא כב"ש אלא שא"א דאי בעי שאיל ליה וכמ"ש הרמב"ם אבל לפ"ד תוס' ה' כר' יהושע וכ"ד כל הפוסקים:

ה **ואמר בשעה כו'**. ז"ל הר"י מיגש בקוצר אר"ה ש"מ כו' נקטינן ש"מ בשעה שהקדיש אמר מנה כו' ואמר תנו נותנין ואפי' לא נקיט שטרא ואי לא דוקא בדנקיט שטר מקויים ודוקא בשעה שהקדישן אבל לאח"כ אפי' אמר תנו אין נותנין דהא איבעיא לן קמ"ח ב' הקדיש כו' וקי"ל דכל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע וכיון דאקדשינהו קנה הקדש וכי הדר השתא הוא דהדר ולא מצי למיהדר אלא בראיה ברורה ולכן אין נותנין דאמרינן מיהדר דהדר ביה ודיקא נמי מדמדמי לרב ושמואל דהתם נכסי דידיה נינהו אבל לאח"כ אע"ג דאמר תנו אינו גובה אלא בשטר מקויים כדין כל בע"ח. והרז"ה וש"פ הקשו על הרי"ף וריי"מ שכ' באמר תנו נותנין בשטר שאינו מקויים וכן בלא שטר הא מלוה ע"פ אינו גובה ממשועבדים ועברמב"ן וראב"ד שתי' בכמה פנים ובעה"ת

שמ"ב ח"ד כ' וי"מ דבשעה שהקדישן וכ"כ הרמב"ם כו' והנה אף שהרמב"ם פ' באיבעיא דהקדיש לקולא כמ"ש בסי' ר"ן ס"ג היינו לענין עמד שהמתנה בטלה מעיקרא כמ"ש במתני' אין מתנתו קיימת ומספיקא לא קנה הקדש אבל כאן שכבר קנה רק שרוצה לחזור וכן דייקא דברי הרי"מ כנ"ל ואע"ג דאמרינן כל שעמד חוזר כו' כאן דמספקא לן אזלינן לחומרא דתובע כאן וכאן ודלא כמ"ש טור והגה שם וכן כו'. אבל דברי הרמב"ם צ"ע דאם בשעה שהקדישן אפי' בריא נמי דהא דידיה נינהו וכן הקשה הראב"ד ומה שתי' הכ"מ דמיירי אחר כ"ד ועסוקין באותו ענין דבריו אינן נכונים דמ"מ ק' קו' הרי"מ כיון דא"י לחזור דעסוקין לא מהני רק לקנין כמ"ש הרמב"ם וש"פ וכמש"ל בסי' קצה ס"ז וכן דברי הרמב"ם צ"ע שפתח המקדיש כו' אחר שהקדיש כו' וסיים בד"א בבריא אבל כו' בשעה כו' וגם קו' הרי"מ ק' להולמו שמקשה דלמא הדר ביה הא בגמ' נזהר מאותו קו' ואמרו חזקה כו' אדרבה תוס' שם ד"ה ש"מ הקשו תפשוט מהנא דאינו חוזר כו' ותי' דהקדש בשעה שהיה בריא שא"י לחזור וכ"ש לפי' הרי"מ דהאיבעיא לחומרא ניחא לדינא אפי' שהקדישן בעת שהיה ש"מ ואח"כ אמר ומת ועוד דא"כ מאי פריך בשבועות והאר"ה כו' הא דברי ר"ה בשעה שהקדישן דוקא וכמ"ש בערכין ואלא הא דאר"ה כו' ואף שהלח"מ יישב כ"ד דחוקים מאד אלא ודאי אחר שהקדישן מיירי וכ"ד כל הפוסקים. וגם מה שתמהו על הרי"ף הא מלוה ע"פ אינו גובה מן המשועבדים וסתר הרז"ה דברי הרי"ף והרמב"ן וש"פ נדחקו לקיימן ע"ש כל דברי הרי"ף נכונים מאד והם גמ' ערוכה שם דפריך מתקיף כו' ומשני כי קאמר כו' מ' דמעיקרא ס"ל הא דר"ה בלא נקיט שטרא ואפ"ה גובה מהקדש ולא קשיא ליה לר"ן אלא משום שלא להשביע וכן כל שקלא וטריא דגמ' דוקא בדנקיט שטר מקויים משום שלא להשביע וכמ"ש תוס' בד"ה הא אלא נראה לר"י כו' ולכן באמר תנו דל"ש שלא להשביע כמ"ש רב ושמואל נותנין אפי' במלוה ע"פ ומה שהקשו דמלוה ע"פ אינו גובה ממשועבדים ליתא דטעמא דאינו גובה ממשועבדים מפני ב' טעמים א' שלא להפסיד ללקוחות דל"ל קלא כמ"ש בב"ב מ"ב א' וקע"ה א' ופ"ק דקדושין יג ב' וזה ל"ש במתנה ובהקדש דנ"ל פסידא ועוד טעם ב' משום קנוניא וכמ"ש בב"ב קכ"ח ב' וזה הטעם ג"כ במתנה ובהקדש אבל בלא"ה גבי דקי"ל בקדושין שם דשיעבודא דאורייתא וכאן דל"ל קנוניא גבי וז"ש חזקה כו' ובמלוה ודלא כמו שדחקו עצמן בפקדון וג"כ בטלה דיוק של הרי"מ מדמדמי לרב ושמואל כו' דשפיר קמדמי כיון דנ"ל קנוניא הוי כמו בדידיה:

ו **אמר כו'**. עבה"ג ואין בדברי הרי"מ הכרח שהוא כ' לפי הס"ד וכמ"ש תוס' בד"ה חזר והא דאמר כו' היינו דטפי כו' ועמש"ל:

ז **וי"א כו'**. כן מוכח ממסקנא דגמ' חזר כו' אף בלא תנו והטעם משום מיגו וכמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל ואף הם יכולין לומר כו' והא דאמר אין נאמנים כו' וז"ש תוס' בד"ה אלא לא בעי כו' ר"ל ודאי לפי תי' הגמ' ודאי מוכח מדברי רבה דבכ"ע נאמנים לומר פרענו דאל"כ ל"ל מגו אבל הל"ל איפכא ולא היה צריך לזה ודלא כש"ך שכ' שדברי תוס' ד"ה אלא גליון הוא:

ח **ונשבעים כו'**. דהא טוענים ודאי ומיירי בתובעם ודאי שטוענים שקר:

ט **צוה כו'**. כמש"ל ס"ס רנ"ב בהג"ה כ"ד כו':

סימן רנו

א **לא כו'**. ר"ל אע"ג דמתנה במקצת כמתנת בריא וכעובדא דאיסור דמ' דאף במקצת:

ב **שלשון כו'**. וכ"כ הרי"ף ועיקרא דמילתא משום דלגבי יורש ל' ירושה ול' מתנה חדא הוא כמש"ש קמ"ח ב' תנא אף כו' וכדרב אחי בר"ע שם קכ"ט וקל"ג אבל למי שאינו יורשו לא:

ג **וי"א כו'**. שהקשו עליו בנו נמי דהא אינו יורשו וכנכרי הוא אלא טעמא אחרינא משום דמתנת ש"מ לאח"מ ואין מתנה לאח"מ אלא משום ירושה תיקנוהו וכל כו'. רשב"א. והרמב"ן יישב ס' ראשונה דקשיא לרי"ף והגאו' האיך אמר דכל היכא דליתיה כו' והרי מי שאינו ראוי ליורשו בכל אדם האיך זוכה במתנת ש"מ אלא דה"ק למי שראוי ליורשו לא תיקנו דליזכי במתנה כ"א בירושה דמן הדין אינו קונה כנ"ל אלא משום שלא תטרף כו' משא"כ בראוי ליורשו דבלא"ה קני מדין ירושה וז"ש ר"א בר עויא שאין כו' וע' במלחמות:

ד **וי"ח**. עתוס' שם סד"ה דקא. ועוד היה מפר"ת כו'. וס' ראשונה ס"ל כמ"ש בא"ד ור"י תירץ כו' וכמ"ש סי' רנ"ב ס"ב:

ה **והואיל כו'**. עתוס' ס"ב ב' בד"ה איתמר כו':

ו **ואם כו'**. עתוס' ל"ד ב' ד"ה ההוא כו':

ז **עכו"ם כו'**. אע"ג שכוונתו לזכות לו מחמת צוואתו ואינה כלום מ"מ זכה לו מחמת הפקר כמו המגביה מציאה לחבירו אף שאין כוונתו לכך וכמ"ש ביבמות נ"ה ב' העודר כו' של גר אחר כו':

סימן רנז

א **המקדיש כו' דהא כו'**. כמש"ש וכי כתיב כו' אבל הכא כו':

ב **דהא כו'**. כמש"ש ע"א ב' אר"ש מ"ט כו' ה"נ וכ"ת מה ראית לבטל דהקדש ליבטיל שיור הפירות ליתא כיון דמספקא לן ע"כ כמו גבי גט דאמרינן לחומרא חולצת כו' ה"נ חומרא לתובע כמש"ל סי' ר"ן ס"ג וכמ"ש בירושלמי על פלוגתא דר' ורבנן בגטין ע"ב ב' (ובקדושין נט ב' ע"ש) במהיום ולאח"מ אם בהפקר מופקרת מעכשיו ולאחר ל' יום ע"ד דר' מופקרת וע"ד דרבנן אינה מופקרת שא"א לומר שתהא השדה מופקרת והפירות לבעלים וכיון דס"ל דספיקא הוי אוקי ממונא בחזקת מאריה:

ג **הכותב כו'**. כמש"ש קלז א' אין לראשון כו' וכ"ש כאן:

ד **כדין כו'**. כמ"ש בפ"ח דכתובות:

ה **או שהגיע כו'**. וכ"כ הרא"ש שם וכמ"ש בפ' הכונס דקי"ל כר"ש כו':

ו **מכר כו'**. גמ' שם וערשב"ם ד"ה ה"ג וד"ה כאן כו':

ז **או מניח כו'**. כ"כ המ"מ ג"כ בשם רש"י:

ח **אבל אם כו'**. כמ"ש במ"ר על פ' אם תשקר לי כו' שע"כ רחמי האב כו' אבל צ"ע דבסי' ר"י ס"א כ' להיפך:

ט **ואפי' כו'**. ול"ד למ"ש בב"מ טו ב' חזר כו' דשם לא חל המכר כלל וניחא ליה כו' משא"כ כאן שמכר לו הפירות:

י **או יורשיו**. רשב"ם ד"ה מכר וכמ"ש בס"ה:

יא **ואם היו כו'**. כ"פ הרי"ף מש"ש והתניא שמין כו'. ר"ל ללוקח מהאב והבן נוטל הגוף מהלוקח צריך ליתן דמי הפירות ללוקח ל"ק כאן כו' ר"ל הלוקח שהוא אחר אינו מוחל אצל בן המוכר:

יב **וי"א כו'**. לפי שיטת רשב"ם ופי' לא עדיף הלוקח מגברא דאתי מחמתיה. המ"מ. וכ"נ כמ"ש רשב"ם שם בד"ה ומשני כו' דמ' דאזלינן בתר המתנה מעיקרא:

יג **מתנת כו'**. ערשב"ם שם ד"ה דלא כו':

יד **הכותב כו'**. כמ"ש בירושלמי פ"ד דכתובות על מ"ש ר"ל באושא התקינו הכותב נכסיו לבנו כו' מהו מסבתיה אשה וכו' אע"ג שאין ה' כר"ל מ"מ למדנו להתנה בפירוש:

טו **ומ"מ כו'**. וכ"ה בתוספתא פ"ח ברי שכ' דייתיקי כו' לא עשה כלום:

טז **דאין כו'**. כמש"ל סי' רי"א:

יז **אלא כו'**. כמ"ש קמט א':

סימן רנח

א **דכל כו'**. עתוס' דב"מ ס"ו א' ד"ה ומניומי כו':

ב **והא כו'**. עספ"ז דגטין ע"ו ב' וכ' הב"ח דבא לתרץ קו' רשב"ם שם ד"ה מוכיח כו' וכן הרי"ף וש"פ וס"ל דמש"ש לאפוקי מדר' יוסי היינו דשם לאחר יב"ח דבזה אין ה' כר"י של"ת דרב אדרב:

ג **וי"א כו'**. ר"ל זמן הכתוב בשטר מהני לתנאים שבע"פ וכן ל' הר"ן שם דלא מיבעיא כו' ועבה"ג:

סימן רנט

א **בד"א במקום כו'**. בסי' זה. ובמקום כו' בסי' ר"ס:

ב **ושתהא כו'**. בסי' רס"א:

ג **ושלא**. ס"ס רס"א:

ד **ושיהיה כו' ושיש כו'**. בסי' רסב:

ה **ושהיה כו'**. בסי' רסג:

ו **ושתהיה כו'**. בסי' רס"ו:

ז **כיצד כו'**. עבה"ג. וכ"כ תוס' שם ד"ה סבר כו' והרא"ש. וכן סוגיא דכולה שמעתין שם כן. מ"מ. ופשטא דמתני' דמכשירין ג"כ הוא כן:

(**ליקוט**) **כיצד המוצא כו'**. דלא כראב"ד שכ' אפי' ברוב ישראל ממש"ש כ"ד ב' ר' אמי אשכח פרגיות כו' וערא"ש שם ודבריו צ"ע דא"כ ק' דרב אסי אדרב אסי דאמר שם ת"ש דא"ר אסי מצא כו' כנ"ל (ע"כ):

ח **או אפי'**. שם ת"ש המוצא מעות בב"כ כו' ש"מ כו':

ט **אפי' רובה ישראל כו'**. עבה"ג ושם ב' מצא כאן ארנקי מדאמר כאן מ' דבכל העיר היו רובה ישראל אלא בשוק רוב העוברין עכו"ם:

י **אפי' אם כו'**. עתוס' שם א' ד"ה כי כו' וז"ש שודאי כו' וכמש"ש מפני כו':

(**ליקוט**) **אפי' אם ידע כו'**. ממש"ש כ"ד ב' וכיון דישראל כרו כו' וערא"ש שם (ע"כ):

יא **ויש בה סי'**. שם ב' ת"ש דאר"א כו' ועבה"ג:

יב **וכגון כו'**. דהא דרשב"א מוקמינן שם כ"א ב' א"ר יצחק כו' וקי"ל שם כאביי:

יג **וי"א כו'**. עתוס' דב"ק קי"ד ב' ד"ה המכיר כו' והביא ראיה בנ"י ומרדכי ובהגמ"ר שם ממ"ש בב"מ שם דישראל סכרו לה וישראל כו':

יד **אם היא כו'**. עבה"ג ועבע"א ע' ב':

טו **ואם כו'**. כ"כ המרדכי שם וכפי שיטתו שכ' דכייפינן לעשות למ"ה וז"ש חייב להחזיר וכן בס"פ האומנין וע"ל סי' יב ס"ב בהג"ה וכ' הא דר"ן והא דרשב"א בכה"ג שהמוצא כו':

(**ליקוט**) **דאם הוא כו'**. ז"ל המרדכי שם חייב להחזיר א"ל לפנים מ"ה ואשכחנא נמי

בפ"ב דב"ק חייב בבא לצאת י"ש ובס"פ האומנין אלמא דכייפינן וכ"פ ראב"ן וראבי"ה והא דאמרי' נעשה כצווח על ביתו ולא כייפינן כר' לראבי"ה דאפשר שהמוצא היה עני ובעל אבידה עשיר (ע"כ):

טז (**ליקוט**) **אפי' הבעל כו'**. הרא"ש ס"ב וס"ו וכמש"ש ך"ד ב' והלא כו' וכ"ש כה"ג (ע"כ):

יז **אם גזר כו'**. כמ"ש בפ"א דגטין ופ"י דב"ק ופ"ג דב"כ:

יח **או הפקר כו'**. כמ"ש בפ' האשה רבה ופ' השולח:

יט **ואם הוא דבר כו'**. צריך להגיה כאן ובטור והוא ע"פ תוס' כ"ב ד"ה שטף כו' דגמ' משני שם הב"ע כשיכול כו' וק' דא"כ ס"ד בשא"י להציל א"כ מאי פריך לרבא ועוד אפי' בעלים מרדפים שלו דהוי כזוטו של ים ובב"ק קטז ב' ה"ד כו' ופי' דלס"ד ג"כ בשיכולין להציל בקל אלא דס"ד בדבר שאין בו סי' ופי' סתמא שאין הבעלים שם והשתא ג' חילוקים בדבר מרדפין חייב להחזיר לא מרדפין שלו סתמא חייב לאביי וכן קי"ל אלא דלרבא קשיא ומשני הב"ע כו' ר"ל בשיש בהן סי' ופריך א"ה כו' וסלקא שמעתא דביש בהן סימן בכל הג' אופנים חייב להחזיר ומשני הב"ע כו' ואפי' יש בהן סימן וכל הג' אופנים כמו יכול להציל בקל ואין בהן סימן לאביי הכלל דבא"י להציל לעולם שלו ויכול להציל ויש בו סימן לעולם חייב להחזיר אין בו סימן או שיכול להציל אחר שטיפה ע"י הדחק אפי' יש בו סימן מרדפין וסתמא חייב אין מרדפין שלו:

כ **אווזין כו'**. תוס' בחולין קלט א' ד"ה כיון כו' ואע"ג דלא קי"ל כרב דוקא לגבי הקדש משום כל היכא כו' אבל מרשות בעלים מיהא נפיק וכמו בשיירא בב"ק קטז ב' וז"ש ודוקא כו':

כא **וכן מקום כו'**. שם א' בתי מדרשות דידן כו' השתא כו':

סימן רס

א **שאין זוכרים כו'**. עמש"ל:

ב **והוא שימצאנה כו'**. רמב"ם וגו' דשתי' טפי ר"ל למטה אצל היסוד ולכן לא הזכיר חלודה. דרישה וש"ך:

ג **אפי' כו'**. שם וכמש"ש אמו אמוריים כו':

ד (**ליקוט**) **ה"ז לא יגע כו'**. ערש"י במתני' ד"ה מחציו כו' דאע"ג כו' ותוס' ד"ה בכותל חדש כו' (ע"כ):

ה **דהיינו כו'**. דוקא ידוע אבל מן הסתם אוקי ממונא בחזקת המוצאו כיון שלא הוחזק בו בע"ה וז"ש מפני שי"ל של אמוריים כו' אע"ג שהיה הכותל שנים רבות של אבותיו ויכול להיות שתוך אחר האמוריים וערא"ש שם:

ו **ואפי' כו' והוא כו'**. עתוס' ד"ה בכותל כו' ורש"י במתני' ד"ה מחציו כו':

(**ליקוט**) **אפי' יש בו סימן**. ע"ש בתוס' הנ"ל ועוד דמ' כו' (ע"כ):

ז **אפי' אם כו'**. תוס' שם ורא"ש דע"כ מיירי דומיא דרישא:

ח **בד"א כו'**. שאין הכותל זוכה לו ועתוס' שם ד"ה דשתיך כו' וכמש"ו לפיכך כו' וז"ש בס"א שאין זוכרים כו' ול"ד של אמוריים דאפי' ישראל בנה שאינו מאבותיו דתלינן ביה כיון דשתיך טפי ולאחר ייאוש הוא:

ט **לפיכך כו'**. גמ' שם ואמאי כו' בשלמא בכותל ישן משום דשתיך וזה שפריך אטו אמוריים כו'. ר"ל וליזיל בתר בתרא:

י **ואם השכירו כו'**. עתוס' ד"ה לשלשה כו' ודלא כרש"י ד"ה ג' עכו"ם כו' אבל הרא"ש והטור פ' כרש"י:

יא **עכו"ם**. עבה"ג וכשיטת הרי"ף והרמב"ם דס"ל דרבא פליג עליה דר"נ ועסי' רסב ס"ב:

יב **ראובן כו' אם צבי כו'**. כמש"ש י"א א' ראה כו' ובגמ' שם דבחצר המשתמר א"צ עומד כו' ועתוס' שם זכתה כו':

יג **דהוו כו'**. עבה"ג וכמ"ש בפ' הזהב ועסי' שיג ס"ג שחצירו כו' והוא שיטת הרמב"ם ועבה"ג שם אבל רש"י פי' שם ד"ה בחצר כו' וכ"ד כל המפרשים וכ"מ פשטא דגמ' דשקלא וטריא דגמ' אי אגיר החצר לשוכר או לא ומשני בחצר דמשכיר בהא לא מספקא למקשה כלל וסייעתא של המ"מ ליתא דהא יש לדייק להיפך למה לא אמר בחצר דאגירי לשוכר ועוד שרב אשי אמר שם זאת אומרת כו' ואף שהלח"מ יישב שם דבריו דחוקים:

יד **אבל אם כו'**. דאם קי"ל כרבנן בב"ק קיד דסתם גניבה ייאוש בעלים קנאה הגנב ואי כר"ש ה"ה של בעלים וממ"נ אינה הפקר ואף בהפקר אין החצר זוכה באויר שאין סופו לנוח וכמש"ש רבא אמר כו' כ"ש כשהיא ביד הגנב. שם:

טו (**ליקוט**) **ואם מצאם כו'**. שמפ' קו' הגמ' א"נ מצא בשולחנות דקאי אסיפא על בין הכסא לשולחני כמו שהתחיל בקושיא הראשונה מאי אריא כו' ול"ק רישא דקתני לפני שולחני דלפני מ' גם על השולחן כמ"ש נ"י ע"ש וכ"מ במתני' דקתני בין התיבה כו' דמ' דוקא כה"ג כמש"ש (ע"כ):

טז **ואפי' כו'**. כדעת הרא"ש שם ואפי' ברוב ישראל וכהא דר"נ שם בנפל משלשה כו':

(**ליקוט**) **ואפי' יש כו'**. כמ"ש בש"ע למטה אפי' היו צרורים כו' וכגי' הספרים בגמ'

אר"א אפי' צרורים ומונחים כו' וצרורים הוי סימן כמש"ש במתני' אם היו צרורין כו' ושם כ"ד א' לעולם כו' ועתוס' כ"ו ב' ד"ה אפי' צרורין כו' וז"ש והוא שיהיו כו' אבל הרא"ש כ' אפי' רוב ישראל משום דמייאש ע"ש ורש"י ל"ג צרורין (ע"כ):

יז **וי"א כו'**. מדל"ק ר"א מילתיה על חנות ועוד מדקאמר שם א"נ כו' כדקתני רישא כו'. אבל הרמב"ם גי' אחרת לו שי"ל למה לא הזכיר בחנות הרי שלו רישא דמתני' ועוד לשונו אינו מדוקדק לכאורה דקא' בחנות השולחני אנא דל"ג ברישא הרי אלו שלו וגו' מצא בחנות בין כו' ובחנות קאי על כל המתני' ופורט והולך וכאן נשאר דיוק הגמ' מדקאמר בין התיבה כו' הא ע"ג התיבה שלו וז"ש ואם כו' ואצ"ל כו' ולא הוצרך לומר ר"א שם שהוא מפורש במתני':

יח **אפי' כו'**. וכ"כ תוס' שם ד"ה אפי' כו':

יט **מפני שהם כו'**. כמ"ש במתני' שם אם היו כו' ושם כ"ד א' אלא כו':

כ **מפני שהתאנה כו'**. כיון דא"ר אבהו הואיל כו' אף לאביי צ"ל תאנה שאני כו' דודאי ל"פ בהא אם חזותו מוכיח כו':

כא **מפני שהבהמות כו'**. נכלל במלת ורמסים:

כב **מחמת כו'**. קז"ש תמרי דוקא:

כג **משנים כו'**. גי' קב תמרי ורמוני ושומשמי מאי תיקו:

כד (**ליקיט**) **לפיכך לא יטול ואם כו'**. כן דעתו בכל ספק וער"נ בנדרים ז' א' ד"ה ולענין הלכה כו' וע"ל ס"י ואם נטלם כו' ובהגה"ה שם ועראש רפ"ב סוף ס"א וכיון דלא איפשיטא כו' ושם ס"ח אבל כשיר כו' בעיא כו' וש"מ (ע"כ):

כה **כל המוצא כו'**. הרמב"ם אינו מחלק בין משתמר קצת או משתמר לגמרי ובין יש סי' או לא בכולם ודאי הינוח או ספק לא יטול ואם נטל יש חילוק בין יש בו סי' או לא כמש"ו וס"ל דמש"ש איכא למימר מעלמא כו' חזר בו ממ"ש בתחלה דוקא שאין בהן סימן וז"ש כל ספק הינוח דייק כל וטלית וקרדום וכלי באשפה וחמרא בחפיסה כולם יש בהן סי' וכמש"ל:

כו **אסור לו להחזירה כו'**. ר"ל אם יש בהן סימן וכמ"ש בירושלמי הביאו תוס' שם:

כז **זכה בו**. כמו כריכות בר"ה אע"ג שהוא דרך הינוח כמש"ש ך"ג א' הלכתא כו':

כח **וכל כו'**. שם זה וזה כו':

כט **בכנפיהם ומדדין**. משום סיפא ואם נטלם כו' וכמש"ו ואם היו קשורים כו':

ל **אבל י"ח כו'**. תוס' שם ד"ה אחר כו' וד"ה ואם כו' וראש שם ע"ש:

לא **דאם הדבר כו'**. דהא טלית וקרדום מסתמא יש בהן סי' וכן עובדא דירושלמי שהביא תוס' שם בחפיסה יש בהן סימן ג"כ ועבתוס' הנ"ל סד"ה ואם כו' ועבתוס' ך' ב' ד"ה מצא כו' וכן כלי באשפה ועתוס' שם ד"ה אחר כו':

לב **אם יש כו'**. כמ"ש ך"ג א' אבל בדבר שיש בו סימן ל"ש כו' וכנ"ל:

לג **אם אין כו'**. כ"ד המפרשים וכ"כ רש"י לז ב' ד"ה ואם כו' אבל הרמב"ם דל"ד לדאביי ך"א ב' דשם נטל לעצמו בתחלה אבל כאן מיירי שנטל להחזיר ואמרי' ך"ו ב' נטלה כו' ולאחר ייאוש כו' וכאן ל"ל משום השב תשיבם כיון דליכא סימן וא"י למי יחזיר. דרישה:

לד **לא הוליכו כו'**. כ"מ בירושלמי שם

(**ליקוט**) **לא הוליכו לביתו כו'**. עתוס' הנ"ל ד"ה ואם כו' י"מ דהיינו כו' וכן יש בירוש' כו' (ע"כ):

לה **ובמקום שאינו כו'**. כמו כריכות ברה"ר. הרא"ש:

לו **ואם יש כו'**. כמ"ש בכריכות שם וכנ"ל וזה וזה כו' אבל כו' וכנ"ל:

לז **במקום שמשתמר כו'**. הוא מתני' דשם אחר הגפה כו' וכמ"ש בגמ' מ"ט כו' ופריך שם ואמאי כו':

לח **ואם נטלו כו'**. מימרא דשם כנ"ל ומ' אפי' נטלו רק בידו כמ"ש תוס' שם ע"ש:

לט **ויהא כו'**. כנ"ל:

מ **בד"א כו'**. גמ' שם:

מא **שאפשר כו'**. שם:

סימן רסא

א **ביום כו'**. גמ' שם:

ב **או כו'**. מתני' שם:

ג **שלשה כו'**. דמ"ש עד גי' עד ולא עד בכלל וכן מפורש בבריי' שם ומפ' דלא קאי רק אפרה כמימרא דרב:

ד **עומדת בר"ה**. גירסתינו ברמב"ם עומדת חוץ לתחום וכשיטתו לפסוק כלישנא בתרא בכ"מ וכמ"ש במ"מ. דגי' עומדת בר"ה אין לו שחר וגם למה השמיט הא דר"י:

ה **רועה בעשבים**. בבריי' ל"א א' וכגי' הרי"ף ורא"ש וש"פ ובגמ' הוא ט"ס דלגי' שלנו הא אח"כ שקלא וטריא בגמ' בהא:

ו **וי"א כו'**. לחומרא בדאורייתא. הרא"ש:

ז **המאבד כו'** ב"מ כ"ה ב' ל"א א' ב"ב פ"ז ב':

ח **וי"א דרפת כו'**. כמש"ש אינה מתעה מדקתני כו' והרמב"ם מפ' לה שנפתחה הדלת מאליו וכיוצא:

ט **ואע"פ כו'**. שמפ' שהתורה פטרתו רק מדין לא תוכל להתעלם אבל חייב משום גזל כיון שלא אפקריה וראיתו ממ"ש בב"ב שם בשלמא כו' ואע"ג דאיסר ושמן נמי אבידה מדעת אלא כיון שבא לידו חייב לשלם וע"ש ברש"י ותוס':

(**ליקוט**) **ואע"פ שאסור כו'**. כמ"ש בנדרים מ"ה א' וכמש"ל סי' רעג ס"ז דאינו הפקר עד שיפקיר בפני א' ומד"ס עד שיהי' בפני ג' והרב כ' שם וי"א דאפי' כו' לכך כ' כאן וי"א כו' ועמ"ש בסי' רעג (ע"כ)

סימן רסב

א **וכן אפילו**. רמב"ם וגמ' שם נ"ה א':

ב **ואם אח"כ כו'**. שלא אמרי שם ר"א ב' אלא דכי אתא כו' אבל לא נודע לו שנתייאשו עד אח"כ ל"ל בה וכמו בעובדא דכופרא דהאי גברא לא ידע דאייאיש דקא מחסם וכי ס"ד דלא ידע דייאוש מותר:

ג **ואם היה כו'**. מדקאמר שתי פרוטות ועוד דמילתיה דר"נ במאי מיתוקם אבל הרמב"ם ס"ל אף בכה"ג חייב וכגי' הרי"ף א"ד אע"ג דלית ביה שוה פרוטה לכל חד כו' וכ' הרי"ף ורבא פליג עליה דר"נ וז"ש הרמב"ם וש"ע בסי' ר"ס ס"ג לשלשה עכו"ם וכמ"ש שם ועמ"ש בס"ס צ':

ד **במקומו**. כרבא דסתמא דגמ' ר"ה ב' פריך וליהוי כו':

ה **בקשריו**. שם ועבה"ג:

ו **כגון שניכר כו'**. ר"ג א' הלכתא כו' ברה"י אי כו':

ז (**ליקוט**) **מחמת כובדו או כו'**. שם במתני' מעות ופירות מחמת חשיבותו כמש"ש בגמ' כדרב יצחק כו' וכן בלשונות ארגמן כמש"ש התם נמי כו' וכן עיגולי דבילה וככרות של נחתום גירסת הרא"ש ג"כ אגב דחשיבי כו' וכ' משום דמידי דמיכל הוא וכ' דהוא הטעם ג"כ למחרוזות של דגים וחתיכית של בשר אבל גיזי צמר ואניצי פשתן הטעם משום יקירי וצ"ל שכן היה גי' בגמ' ת"ש גיזי כו' והכלל לגי' כל מתני' משום חשיבי לבד מגיזי ואניצי אבל כריכות ברה"ר טעמא אחרינא להו כמש"ש ר"ב ר"ג בפלוגתא דרבה ורבא והטעם משום דכריכות מסתמא דרך הינוח ועתוס' ר"א א' ד"ה אלו כו' (ע"כ):

ח **אפי' אין כו'**. תוס' שם ד"ה שנפל כו' דהא סתם מטבע לית בה סימן:

ט **ואם אין כו'**. כיון דבא לידו באיסורא וכמ"ש רש"י לז ב' וכנ"ל:

י (**ליקוט**) **ודוקא כו'**. כמש"ל ס"ב ועמש"ש דרי"ף ורמב"ם חולקים ע"ז לכן סתם כאן ועמ"ש בס"ס צ' (ע"כ):

יא **אפי' יש כו'**. כמ"ש כ"ד ב' בא ישראל כו' וכל הסוגיא שם ושם ד"ג ב' וכמש"ו וכן כו':

(**ליקוט**) **מצא כו' אפי' כו'**. כמ"ש במתני' ד"ז אף השמלה כו' ובכמה מקומות (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **וכן כו'**. עתוס' ד"ו א' ד"ה בכותל כו' וז"ש בגופה ואמר או במקומה כמש"ש ד"ג ב' ועהג"א שם (ע"כ):

יג **שאינם צבועים**. טור:

יד **מצא כו'**. ד"א א' ועבה"ג ואין דעת התוס' כן וע"ש ד"ה וכמה כו':

טו **המוצא כו'**. שם וכפי' תוס' ד"ה ברשום וד"ה אבייי:

טז **ודוקא כו'**. שם ד"ה חביות כו':

יז **ציבור**. ר"ל אפי' א' דקי"ל מקום הוי סי' ועגמ' שם וכן בפירות:

יח (**ליקוט**) **מצא כו'**. דוקא שלשה וטבעא מכריז ויתן סי' במנין. גמ' וערא"ש שם. וצ"ע למה השמיטו הרמב"ם וש"ע (ע"כ):

יט (**ליקוט**) **והם כו' דהיינו כו'**. כר"ח דהלכה כמותו נגד ר' יוחנן ור"י מגדלאה ס"ל כוותיה ואין הלכה כיחיד נגד שנים. ומכריז טבעא כמש"ש בגמ' מאי מכריז כו' דזהו אף לר"ח ור"י מגדלאה (ע"כ):

כ **או שהיו כו'**. גמ' שם:

כא **כדי שאם כו'**. צ"ל אחר סולם וכ"ה בגמ' וברמב"ם:

(**ליקוט**) **או שהיו א' מכאן וא' מכאן וא' על גביהן או זה על מקצת זה כדי שאם יכניס קיסם ביניהם ינטלו בבת א' חייב להכריז. היו עשויים כשיר או כשירה או כחצובם או כסולם ה"ז ספק ולא יטול**. דל"ג בגמ' פשוט מיהא חדא כו' אלא אמר רב נחמן כל כו' והוא מילתא בפ"ע אבל סולם לא איפשטא ודברי ש"ע תמוהים וע"ל בהג"ה שכ' כפירש"י והרא"ש וכגי' שלנו (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **ולא יטול**. והרא"ש כ' וחייב להכריז דספק איסורא לחומרא אבל להרמב"ם א"צ דאין מוציאין ממון מספק וכמו בספק בכורות וכיוצא וע"ל סי' ר"ס ס"י בש"ע והג"ה (ע"כ):

כג (**ליקוט**) **המוצא כו'**. ל' הרמב"ם וצ"ע דהא בשנים לא הוי מנין סימן כמש"ש ד' ב' ושם כ"ה א' מאי מכריז מנין כו' והרא"ש תי' בס"ה דשאני כאן דמכריז מחטין מצאתי והלה אומר בדין הי' ושנים הי' ור"ל דכאן אפי' בבד א' הרבה מחטין אבל הבד לא הוי סימן שכן דרכו בכך ולכן בבד א' שלו הרא"ש שם ע"ש אבל להרמב"ם בלא בדין ק' וב"ח

תי' דאמת הרבה בדין מצא אלא שהן מונחין שנים שנים ע"ש ומ"מ צ"ע למה שינה דברי הגמ' ואפשר דגי' אחרת ה"ל בגמ' (ע"כ):

כד **ואפי' יודע כו'**. בתוס' שם ומתייאש בע"ה כו' וכן לתי' הראשון וז"ש שם קודם ששהא כו':

כה **כיצד כו'**. כתי' אחרון וכשיטתו לפסוק בכ"מ לפסוק כתי' אחרון ומדקא' הא והא כו' מכלל דבלא אהדריה לעולם שלי:

(**ליקוט**) **מצא כו'**. כלישנא בתרא. רמב"ם. וכ"פ הרא"ש ואף שכ' דנקטינן ככל הלשונות לחומרא נ"ל דט"ס וצ"ל להלכה ככל כו'. כמש"ו דהלשונות ל"פ אהדדי דלישנא מציעא פי' לא אישתיר דלישנא קמא ולישׁ בתרא פי' מהדר אפיה דלישנא מציעא ולישנא בתרא קולא הוא וכ"ה ג"כ להרמב"ם אע"ג שדרכו לפ' כלישנא בתרא מ"מ דברי לישנא קמא מפורש בברייתא וכמ"ש היו מקצת הפירות כו' ואין נ"מ ביניהם אלא דלהרמב"ם ללישנא בתרא ליתא לדרב זביד אבל הרא"ש כ' דל"פ כלל ארב זביד וכמש"ש הא והא בצנא ופירי מ' דוקא בצנא ופירי וז"ל הטור וכ"ז בצנא ופירי אבל בכובא וכיתנא לרש"י ז"ל בכ"ע הם של מוצאן ולר"י בכ"ע הן של הנותן סי' בכלי וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ועבתוס' ורא"ש והאי בכ"ע שכ' הטור ל"ד (ע"כ):

כו **ואם מראים כו'**. שם וכנ"ל:

כז (**ליקוט**) **אם כלי חדש כו'**. אע"ג דרבנן פליגי עליה כמ"ש תוס' שם ד"ה ומודה כו' מ"מ הלכתא כוותיה דמסתבר טעמיה ועוד דשקלו וטרו אליביה. הרא"ש (ע"כ):

כח **אלא בדברי כו'**. בתוס' שם סד"ה באושפיזא והרי"ף תי' בע"א:

(**ליקוט**) **אלא בדברי שלום**. ל' הרי"ף גרסינן בפ' הבע"י כו' מותר לשנות מפני השלום כו' ומסתברא לן דהאי דלא חשיב לה כאן דלא איצטרכא ליה דמצוה הוא כו' (ע"כ):

כט (**ליקוט**) **בענין שלא יראו כו'**. רש"י שם (ע"כ):

ל **ודוקא כו'**. כמ"ש לענין ישראלים ועכו"ם:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. תוס' שם סד"ה ומודה והרא"ש שם (ע"כ):

לא **וכל ת"ח כו'**. דלהכי קאמר בכל מקום צורבא מרבנן:

סימן רסג

א **אם היה חכם**. אף שאינו זקן כמו אביי שם:

ב **וי"א כו'**. כגי' הרי"ף דל"ג וכיון דאיחייב כו' ואין הבעיא רק בשדה אבל בעיר פשיטא להו דלא יחזיר ופ' ג"כ לחומרא. הרא"ש. אבל פי' דחוק דא"כ מאי הלכך לא יחזיר בעירו דקא' הרי"ף וענ"י שפי' דבריו בגי' שלנו:

ג **וי"ח כו'**. כמו בעובדא דשם ולעיל בס"ב בהג"ה. שפ' לחומרא כיון שהוא בשדה אין זלזול לו כיון שדרכו בכך. רא"ש:

סימן רסד

א **אם יכול כו'**. כמש"ש דוקא משום אפס כו' וכמש"ו:

ב **אם לא כו'**. כמ"ש ל' א' בשלו מרובה כו' דיליף מוהתעלמת ודומיא דזקן כו':

ג **שקול**. כ"ה גי' הרי"ף וכ"ה בירושלמי ודוקא לענין אבידה כמ"ש ברי"ף ובתוס' הירושלמי שם. הרא"ש ועי"ד סי' רמב סל"ד בהג"ה:

ד **ואע"פ שעלה כו'**. גמ' דב"ק שם קטז א':

ה **מיהו כו'**. עתוס' שם ד"ה אדעתא כו' משא"כ כאן דהוי כזוטו של ים ולא קמדמו שם לדרב ספרא אלא לענין שצריך לשלם כמו בדרב ספרא שלא נטלו האחרים חלק בחמורו אע"ג שנתנו חמוריהם:

ו **ואם אין כו'**. תוס' ל"א ב' ד"ה אם. וא"ת דהכא כו' כו' ועי"ל כו' וכ"כ בהגמ"ר שם וכ"כ הרא"ש שם סך"ח ומינה שמעינן כו' ואע"ג דבמתני' דהכא אין בעלים וכמ"ש אין שם ב"ד כו' וכמש"ל ס"ס רס"ה ואם אין שם כו' שם כיון דמשלם לו כפועל בטל מאותה מלאכה משלם לו כל ההפסד וה"נ שם צריך לשלם לו כל ההפסד של חמורו וערא"ש ולקמן סי' רס"ה ותוס' דב"ק נז א' סד"ה א"נ:

ז **ודוקא כו'**. כמו המקיף משלש רוחותיו אע"ג דגרם לו הקיפא יתירא כמ"ש בב"ק כ' ב' וערש"י שם ד"ה אין מחייבין כו':

ח **אבל אם הציל כו'**. כמו גדר מד' רוחותיו וקי"ל בפ"ק דב"ב הכל לפי מה שגדר אפי' גדר מקיף וכמו ש"ח שקדם ברועים ומקנות בשכר כמ"ש תוס' בב"ק שם בד"ה הנ"ל:

ט **וכן כו' ואם לא כו'**. כנ"ל:

י **אע"פ כו' מ"מ כו'**. כמו המקיף כו' אע"ג די"ל לדידי סגי בנטירא בר זוזא כמ"ש בב"ק שם מ"מ הואיל ונהנה יותר בגדר אבנים נותן כפי מה שגדר:

יא **ואם נראה כו' לכן כו'**. כמו שפריך בפ"ק שם תנן המקיף כו':

יב **ונ"ל כו'**. כמו מי שיש לו בית בחצר אחרת וחצר בעיר אחרת בתוספתא הביא הרי"ף ורא"ש בפ"ק דב"ב:

יג **וכן כל אדם כו'**. כמ"ש בירו' פ"ה דב"מ חד ב"נ אושיל לחבריה דינרין אשריתיה גו ביתיה א"ל הב לי דינרי א"ל הב לי אגר ביתי אתא עובדא קומי ר' אבא בר זבדא ומריק ליה מאי דהוה חמי למשרייה ודוקא בפורע חובו של חבירו משום דהוה כמו מבריח ארי מנכסי חבירו פטרו וכמ"ש תוס' בכתובות שם ובב"ק שם וכן במפרנס אשת חבירו דהוי כפורע חובו כמ"ש בגמ' שם ובר"פ האומנין השוכר את הפועלים לעשות בשלו כו' ובפ' השואל היורד לתוך שדה חבירו כו' וכיוצא כנ"ל:

(**ליקוט**) **וכן כל אדם שעושה כו'**. כמו יורד שלא ברשות ומקיף חבירו כו' והשוכר את הפועל והראהו בשל חבירו כו'. תוס' דב"ק נ"ח א' סד"ה א"נ. והיכא שמשביח כו' (ע"כ):

יד **ובעל היין כו'**. ב"ק קיד ב' ותנאי ב"ד כו':

טו **וי"ח**. דרבנן פליגי עליה וכמ"ש במתני' שם אבל לא כו' ושם פ"א ב' כיחידאה כו' וערא"ש פ' הגוזל שם:

טז (**ליקוט**) **וה"ה כו'**. גמ' פי"ט דשבת חשבון מאי כו' (ע"כ):

יז **י"א כו'**. תוס' יבמות קו א' ד"ה אין כו' דל"ש משטה בכה"ג כיון שדרך כו':

יח **בד"א כו'**. דטעמא משום משטה וצ"ש כה"ג ועסי' פ"א סך"ו:

סימן רסה

א **הרואה כו'**. הרא"ש סכ"ח ותוס' ל"א ב' ד"ה אם כו' וכמו פריקה דהא טעינה בשכר משום דמייתרא כמ"ש ל"ב א' משא"כ אבידה כמ"ש ל"א א' צריכי כו' והצריכותא הוא עם פריקה כמ"ש צערה דידה איתא ועוד דטעינה אצטריך דליכא חסרון כיס כמש"ש בצריכותא הראשונה ואמרינן בהכונס מאי הנאה אית ליה כו' ועתוס' דב"מ סח א סד"ה ונותן כו' ובבכורות ך"ט ב' ד"ה כפועל:

ב **שיבטל כו'**. ר"ל שיהא יושב בטל לגמרי וכמו פועל בטל דאיזהו נשך ודפ' האומנין וכ"פ תוס' בבכורות שם:

ג **וי"מ כו'**. פירש"י בב"מ שם וכ"פ הרא"ש וכן הסכימו תוס' באיזהו נשך שם:

(**ליקוט**) **כפועל בטל כו'**. ר"ל שנוטל שכר על המלאכה ראשונה ולא על האבידה וכ"פ תוס' בבכורות ך"ט ב' ד"ה כפועל כו' אלא הי"ל לפרש כו' וכ"פ הרא"ש שם לענין בכורות וכ"פ הרמב"ם שם בפי' וכ"פ הטור י"ד סי' שיב וכ"פ תוס' בב"מ סח א' בד"ה ונותן כו' לענין רבית וסמ"ג בשם ר"י ורא"ש שם אבל ההיא דאבידה כאן פי' תוס' ורא"ש שם כפירש"י וכ"פ הטור כאן וכמו שחילק תוס' ורא"ש וכ"כ סמ"ג שמתחלה פי' תוס' ההיא דאבידה כאן כמ"ש לענין רבית ואח"כ חזרו בהן ופי' באבידה בפירש"י ועבה"ג ס"ק ד'

וה"ה כ' כו' וכן פיר"ח שם בתוס' דבכורות ור"ח פי' שם כמות כו' וכ"פ הרמב"ן במלחמות שם דברי ריי"ף אבל סמ"ג פי' דברי ר"ף כפ' רש"י ודברי ר"ש מפ' כפי' תוס אליבא דר"מ נמצא שמ' להיפך מדברי תוס' דר"מ כפי' תוס' אליבא דר"ש ודר"ש כפי' אליבא דר"מ. והטוח"מ סי' קעז פי' להיפך מדברי תוס' שנוטל שכר על העסק ולא על המלאכה ראשונה ואח"כ כ' בתוס' שם ור"ח פי' כפועל כו' והוא ט"ס וצ"ל ור"ת כו' (ע"כ):

ד **ואם שכר השבה כו'**. דהא לא התירו אלא משום הפסדו:

ה **והא דמותר כו'**. תוס' והרא"ש שם דפריך דהכא משלם לו כל הפסדו כפועל בטל ואין מפסיד כלום ובשטף חמורו אין לו אלא שכרו ומפסיד חמורו ותי' דשם הבעלים שם כמ"ש ל"ב ב' סתמא דמילתא אינש כו' משא"כ כאן דאין הבעלים שם כמ"ש ל"א א' ואי אשמעינן אבידה כו' וז"ש במתני' אם יש שם ב"ד כו' אם אין כו' ושם אמרו ואם אמר אני אציל כו' לבעלים וה"נ שם אם אין הבעלים שם אין מפסיד חמורו כמ"ש בסי' רסד ס"ג אבל צ"ע דהכי הל"ל דכאן אם הבעלים עמו נוטל שכר רק על ההשבה ולא על הפסד מלאכתו וכאן כ' להיפך והוא מדברי הרא"ש וטור ועב"ח וסמ"ע ודבריהם דחוקים:

ו **כפועל בטל לגמרי**. ר"ל כפי' הרמב"ם וש"ע. ועבה"ג ס"ק ד' וכן הביא תוס' בבכורות בשם ר"ח וסתמו שם פירושו:

ז **ואם התנה כו'**. כמו בשטף חמורו:

ח **או כו'**. מתני' דב"מ שם:

ט **וצריך כו'**. ממש"ש ל' א' או שהיתה מלאכה כו' משא"כ בכה"ג ועתוס' ל"א ב' ד"ה הנ"ל וא"ת לעיל כו':

י **וגם הם כו'**. כמ"ש בב"ק שם ואמאי לימא משטה כו' הא כו' וכ"ז כ' הרא"ש שם ע"ש:

סימן רסו

א **ובמקום כו'**. ב"ק שם:

ב **אבל אוכל כו'**. פסק כמ"ד מין משום דר' אבהו ור' יוחנן שם ובהוריות י"א א' ס"ל כוותיה ומיהו לענין אבידה אין נ"מ כמ"ש בגמ' שם:

ג **והאפיקורסים**. ממ"ש קסבר אוכל כו':

ד **ועעכו"ם**. דלכ"ע אפיקורוס הוא כמ"ש שם:

ה **ומחללי כו'**. דהוי ג"כ כעעכו"ם כמ"ש בפ"ק דחולין לענין שחיטה וקרבן:

סימן רסז

א **חייב כו'**. ב"ק נו א' א"ל לעולם לגינתו כו' וכשיטתו שפ' כרב יוסף כמש"ל וכן בב"מ ל"א א' תשיבם אין לי כו' אבל לתוס' שפ' כרבה אין חייב אלא בדין ש"ח ועתוס' בב"ק שם ד"ה בההוא. וה"פ ההיא דאלו מציאות כו' דשם כ"ז א' ד"ה לא וד"ה אלא:

ב (**ליקוט**) **במקום המשתמר**. ב"מ ל"א א' ה"ד אי כו' לעולם ושם ל"ב א' א"ר רפת כו' ואינה משמרת כו' (ע"כ):

ג **אבל אם כו'**. ב"ק שם לא ממקום כו':

ד **החזיר כו'**. שם ואע"ג דלרב יוסף ל"צ להני אוקימתא מ"מ הדין אמת דבהכי ל"פ. המ"מ:

ה **אבל בבע"ח כו'**. עתוס' שם ד"ה לעולם כו':

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. גי' הרמב"ם שם א"ל ההוא בבע"ח כו' ול"ק מודינא לך דמ' דקאי מביתו אלא דמוקים ג"כ ממקום שהחזירה כמו ברישא דלגי' שלנו ק' א"כ גם הרישא החזירה למה דחיק לאוקים בתרתי וגם מלישנא דגמ' מ' דלא חזר מתי' הראשון ועוד דקא' מודינא מ' דידוע דמשתעי בב"ח האיך פשיטא ליה כ"כ (ע"כ):

ו **ראה כו'**. כ"מ במתני' דב"מ ל' ב'

ז **וא"צ כו'**. גמ' שם ל"א א':

ח (**ליקוט**) **ואינו מכיר כו'**. שם בגמ' מאי שכיני כו' (ע"כ):

ט **כיצד כו'**. עבה"ג וע"ש ך' ב' אלא כדאמר רבינא כו':

(**ליקוט**) **כיצד כו'**. דהלכה כר"ן בדיני וכן ס"ל לרבינא כוותיה וכן סתמא דגמ' כמש"ל (ע"כ):

י (**ליקוט**) **אם מצא מעות כו'**. שם א' (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **וכן כו'**. שם ב' (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **או שטרות**. שם ך' ב' (ע"כ):

יג **סימנים מובהקים**. עבה"ג וכ"כ הרא"ש שם וכ"כ תוס' ך"ז ב' ד"ה ואנא כו' דאם צריך סימנים מובהקים ממש מאי איבעיא להו שם סימנים דאורייתא כו' למנ"מ כו' הא בסימנים מובהקים אפי' באיסורא מהדרינן אפי' סימנים דרבנן כמש"ש והכא בשומא סימן כו':

יד **בא כו'**. כאוקימתא דר"ן:

(**ליקוט**) **עבה"ג ס"ק כ'** ובבא ראשונה מבואר שם י"ח ב' רא"א כגון כו' מספקא כו' ושם ך"ז ב' אב"א דכ"ע שומא כו' וזימנין דרבנן והכא כו' בבא ב' סימנים חשובים כו'

שם ך"ח א' ועתוס' ך"ז ב' ד"ה ואנא כו' ובכה"ג מספקא להו אי סימנין דרבנן בבא ג' מבואר שם ך"ז ב' ת"ש אין כו' אמרי גופו כו' אב"א כליו כו' (ע"כ):

טו **והרמאי כו'**. ע"כ צ"ל כן דומיא דרישא:

טז **וי"א כו'**. הרא"ש שם וסובר דמתני' נשנית אחר שרבו הרמאין ולכך צריך סימנין מובהקין והרמאי כו' בידוע שהוא רמאי ומ"ש בגמ' דצריך עדים היינו בשא"ל סימנין מובהקין וז"ש בגמ' חיישינן לרמאי ובראשונה לא היו חוששין לרמאי כלל והכריחו לכך קושית תוס' ך"ז ב' ד"ה דרשהו וא"ת כו' אלא דה"ק במתני' שנ' עד דרוש כו' לכך צריך סימנים לידע שאינו רמאי אבל בידוע שהוא רמאי אינו מועיל הסימנים אלמא שהסימנים מוציאין מספק רמאי והתם בסימנים שאינם מובהקים ביותר דאל"כ לא פשיט מידי דבכה"ג ודאי דאורייתא כנ"ל:

יז (**ליקוט**) **או כו'**. כמש"ש סימנים ועדים כו' וכ"ש בכה"ג דלשניהם סימנים (ע"כ):

יח **אפילו כו'**. דבזה צריכא למימר:

יט **וי"א כו'**. הרא"ש שם כדין ע"א:

כ (**ליקוט**) **אחד כו'**. חידש כאן דאפי' אמר שניהם ארכה ורחבה דמסידור הש"ע מ' ארכה או רחבה שסידר אחר סי"ב קודם לשי"ד ועוד חידש דדוקא טלית כמש"ו שאין דרך כו' ועתוס' ך"ג ב' ד"ה מדמשקל כו' וכ"ה סדר ולשון הטור וש"ע העתיק סדר הרמב"ם (ע"כ):

כא **הכריז כו'**. כ"ח ב' ולעולם כו' מכאן ואילך כו' ומפורש בכתוב ועבה"ג:

כב **כ"ז כו'**. דסוגיא בנדרים ל"ג כרב יוסף וכן בב"מ ל"א א' תשיבם כו' וכנ"ל ומתני' דפ' האומנין הלוהו על המשכון ש"ש ושם בגמ' דכ"ע א"ל דרב יוסף אבל רבה ע"כ לא ס"ל כר"ע וקי"ל כר"ע:

כג **וי"א כו'**. כמ"ש בב"ב דהלכתא כרבה לגבי רב יוסף בר כו' ובגטין ע"ד ב' והא קי"ל כרבה כו' והא דנדרים אין ראיה דגם רבה מודה בפרוטה דר"י אלא דס"ל דלא שכיח ומשום הא אין נעשה ש"ש והא דב"מ פי' דאתי אף לרבה ובפשיעה וכנ"ל והא דפ' האומנין עמ"ש בסי' ע"ב וכן מתני' דשבועות המלוה על המשכון מלוה אמר כו' מירי נמי בפשיעה וראיה ממ"ש בב"מ מג ורנ"א נאנסו לא וקי"ל כוותיה ולרב יוסף שואל הוי כמש"ש ך"ט א' וערא"ש שתי' דשאני שם משום דבלאו היתר תשמיש אינו אלא ש"ח וע"ש שדחה זה וכן דחו תוס' שם ושם ג"כ ועוד הוכיחו מפ' האומנין שם להיפך דה' כרבה ועתוס' דב"ק נו ב' וב"מ כ"ט א' ובפ' האומנין שם ובשבועות שם:

כד **כ"ז כו'**. מתני' ך"ט ב':

כה **ולהשביחה כו'**. עתוס' ד"ז א' ד"ה לגיזת כו' והרא"ש שם שחייב כו':

כו **וצריך כו'**. בסי"ז לשון הטור וכאן ל' הרמב"ם והיא היא:

כז **של צמר**. כפי' הרי"ף שם דלא כרש"י וככל האוקימתות שם וכ"כ הרי"ף ורא"ש:

(**ליקוט**) **של צמר כו'**. רי"ף וש"פ דלא כרש"י שפי' להיפך והסוגיא מ' ברי"ף כמש"ש ועוד דלרש"י לא הוי דכותי' דר' יוחנן שם דקא' מי שהניח לו אביו כו' (ע"כ):

כח **אבל לא כו'**. לחומרא. הרא"ש ורמב"ם:

כט **שמא תגנב**. הרמב"ם וכשיטתו לאחוז בכ"מ תי' אחרון:

ל (**ליקוט**) **ולא יהיו כו'**. ורש"י ורא"ש פי' להיפך (ע"כ):

לא **ואם היה שכרן כו'**. כנ"ל דאפי' גיזת זנבו כו':

לב (**ליקוט**) **שם דמיהן כו'**. ורש"י פי' בכולן מוכרן ובב"ד כמ"ש הרא"ש דלכך קא' שם ותוס' פי' בכולן דשם לעצמו וכמ"ש בתפילין שם דמיהן וכמ"ש בסכ"ד בהג"ה אבל מדברי הרי"ף ותי' בגמ' מ' כרמב"ם שכ' בההיא דסכ"ד מוכרן בב"ד משום דשם א"א לומר שם דמיהן שהרי טיפולו יותר משכרו וב"י כ' משום רבית ע"ש ונסתלקה תמיהת הרא"ש עליו ע"ש (ע"כ):

לג **וה"ה כו'**. כמו שומא דיכולה ש"ס:

לד **זכרים** כנ"ל:

לה **מוכרן בב"ד**. כיון דאין עושה ואוכל ה"ל כרבית וכמש"ש ס"ח ב' ת"ר אין שמין כו'. ב"י:

לו **וי"א כו'**. כגי' שלנו:

לז **וכבר כו'**. וא"כ בדמי אבידה הוי רק ש"ש תוס' שם:

לח **נוטל מהבעלים**. כמש"ש שלא יאכיל עגל כו':

לט **בלא כו'**. עבה"ג:

מ **אפילו כו'**. דלא כר"י ממ"ש ור"י ל"ל כו' הוא דאמר וזהו לס"ד אבל אח"כ פריך וראב"י ל"ל כו' ומסקנא בטועני גדול וא"כ נדחו דברי ר"י. הרא"ש שם ובירושלמי שם א"ר אבא מתני' בשא"ל ב' שוורים מצאת לי וזה אומר לא מצאתי אלא א' אבל אם א"ל ב' שוורים מצאתי לך והחזרתים לך והוא אומר לא החזרת לי אלא אחת לא בזה תיקנו ר' פדת בשם ר' יוחנן אומר בזה תיקנו אבל בראשונה דבר תורה כהדא דתניא יכול אם א"ל ב' שוורים מצאת לי והלה אומר לא מצאתי אלא א' יהא חייב ת"ל או מצא אבדה וכחש בה פרט לזה שלא כיחש משום דמנתחי אהדדי וה' כר' יוחנן דפליג עליה דר' יצחק ועסה"ת סל"ו ס"ג וע"ל סי' ע"ה ס"כ סכ"א מש"ש:

סימן רסח

א **כל כו'**. ב' א':

ב **ודוקא כו'**. שם וכתי' בתרא:

ג **ודלא כי"ח**. דס"ל כתי' קמא:

ד **או בשדה כו'**. כגי' הרי"ף והרא"ש בשדה דעלמא:

ה **שנים כו'**. מתני' וגמ' גטין עח א' שניהם יחלוקו ה"ד כו' כגון כו':

ו **ואין חצירו כו'**. ממ"ש כ"ו תניא מפני כו' ועתוס' ד"ה דשתיך כו' וכן בכותל חדש מחציו לחוץ כו' ושם אם היה משכירו כו' ושם מצא בחנות כו' הלוקח פירות מחבירו כו' ושם אפי' מונחין כו'. שם:

ז (**ליקוט**) **י"א דזכה ראובן כו'**. דהא אוקמינן דוקא ברץ אחריהן ומגיען ואפי' פירקן והכניסן לתוך ביתו אמרינן בפ' הספינה ובפ"ב דע"ז דלא קנה דלא סמכה דעתיה ואפי' אי אמר המוכר לדידך מזבנינא והקנה לו בקנין לא קנה כמש"ש ולא עדיף מקנין ודבריו נכונים וכ"ה מסקנת המרדכי שם וכן עיקר (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם סוחר א' כו'**. וס' הראשונה עיקר כמו שהוכיח שם בראיות חזקות שאין להשיב ממ"ש והוא שרץ אחריהן כו' ואמרינן פירקן והכניסן לתוך ביתו כו' אלמא דלא קניא ליה ביתו כ"ז שלא פסק אפי' הכניסן לקנות ואפי' קנין לא מהני כמ"ש בע"ז ע"ב א' כ"ז שלא פסק ע"ש (ע"כ):

ח **וי"א דזכה כו' מטעם חצירו כו' וכמו ראה כו'** דס"ד וס' הראשונה כ' דל"ד לשם דהא אמרינן והוא שרץ כו' וכאן דלמא לא מתרמי ליה זוזי תיכף ועוד הא אמרינן בב"ב פ"ו א' פירקן כו' ושם מכדי פירקן כו':

ט **ואם אח"כ כו'**. כמ"ש ביבמות לז ב' וקי"ל כרב דאמר קם דינא הלא"ה זכה ממ"נ:

י (**ליקוט**) **אבל בשדה כו' ואמר כו'**. שם ק"ב א' וערא"ש שם סך"ט ת"ר האומר כו' ומיירי בחצר שאינה משתמרת כו' (ע"כ):

יא **וי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה זכתה כו'. והרמב"ם מחלק בין משתמרת דאז א"צ לומר וכן ד"א ועבה"ג:

(**ליקוט**) **וי"א דבעומד כו'**. ערא"ש שם וראייתו ממש"ש כי לא אמר כו' וכמ"ש ריב"ח חנרו כו' נזהר הרמב"ם מזה וכ' דד"א וחצר המשתמרת א"צ לאמר רק בחצר שא"מ אבל ראייתו מב"ק מ"ט ב' מוכרחת אבל הרא"ש ס"ל כפי' תוס' שם דמ"ש דליתיה קאי אבעלים וכ"כ הטוש"ע בסי' עב סל"ט וכ"כ הרא"ש בב"ק שם אבל הרמב"ם מפ' כפירש"י שם וכמ"ש בסי' ער"ה סכ"ח אין נ"מ בין הפי' אלא לדין זה ולכך לא אוקים עולא למתני'

בשדה גדור וא"צ לעומד בצדה משום דמתני' קתני אמר וע"כ באינה משתמרת כנ"ל (ע"כ):

יב **ואם היה כו'**. עבה"ג:

(**ליקוט**) **ואם היה צבי כו'**. עבה"ג ס"ק ס' וכ"מ לכאורה בגמ' מדאיבעיא ליה אדברי ר' יוחנן ולא אמתני' צבי רץ כו'. אבל לנר"כ דא"כ מאי קאמר שם ח"ל ר"פ לרבא כו' לאו היינו מתני' אדרבה משם מוכח להיפך דהא זרק ארנקי דמי' לצבי רץ כדרכו (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם היה צבי כו'**. צ"ע דהא אמרינן שם מתגלגל קאמרת כו' וכן הקשה בע"י (ע"כ):

יג **קטנה כו'**. כתי' אחרון וכלשון שני שברש"י:

סימן רסט

א **המגביה כו'**. כרמי בר חמא דר' יוחנן שם י' א' ס"ל כוותיה וגם ר"ש בי"ט לט ב' לפי' תוס' שם וכן ריב"ל בב"מ שם אמר עולא אריב"ל מחלוקת וקי"ל כריב"ל בכ"מ:

ב **אע"פ כו'**. שם וא"ת משנתינו כו':

ג **שנים כו'**. שם ח' א' ואפי' רבא מודה כה"ג. שם:

ד **ג"ט כו' ג"ט כו'**. תוס' ורא"ש וכדברי המפ' דאין הגבהה בפחות מג"ט:

(**ליקוט**) **שגבוה ג"ט כו'**. נראה דזהו לדעת רש"י וע"ל סי' קצח ס"ב (ע"כ):

ה **ואין כו'**. מדהוצרך ר"י לאוקמיה דוקא בדאמר תנה ולא אוקים כמש"ש דאמר תחלה:

(**ליקוט**) **ואין המגביה כו'**. הוא פשוט בעיני שלכאורה ק' מ"ש זכה לי מתנה לי אם הגביה לחבירו הרי קנה לו אפי' לא א"ל כלל וה"ה בא"ל תנה לי ואם לא הגביה בשבילו אף בא"ל זכה לי מאי הוה אלא דס"ד של הגמ' שהגביה בשבילו וז"ש ולימא מעני לעני כו' ועיש"י שם ד"ה ואמר אני כו' קס"ד כו' ומשני א"ל מתני' דאמר כו' ואר"י המגביה כו' וא"ת משנתינו כו' דודאי ע"כ מתני' בדקא' תחלה אלא בא"ל זכה לי אינו נאמן לומר שזכה בו תחלה דמסתמא עשה שליחותו כיון ששתק והגביה אבל אם א"ל תנה לי אין מתחיל השליחות עד הנתינה והרי חזר מקודם ואמר אני זכיתי תחלה וע"ל סי' קפג ס"ד ראובן כו' בד"א כו' (ע"כ):

ו **י"א כו'**. דקני לי הוי כזכי לי:

ז **וי"א כו'**. עבה"ג ועסמ"ע:

(**ליקוט**) **ראובן כו'**. וס' הראשונה עיקר דהטעם הוא במציאה דודאי עשה שליחותו

כ"ז שלא חזר בהדיא וכמש"ל סי' קפג ס"ד ואף ראבי"ה לא חלק בהדיא רק אמר רפיא בידי אבל אין בה שום פקפוק וע"ל ס"ב בהג"ה ודוקא כו' (ע"כ):

סימן רע

א **ודוקא כו'**. כמש"ל סי' רמג סט"ו:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ע"ל סי' רמג סט"ו בהג"ה ועתוס' דקדושין יט א' בד"ה אומר כו' וי"ל דבדעת כו' וכ"כ הרא"ש שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ע"ל סי' רמג סט"ו ועתוס' דסנהדרין סח ב' ד"ה קטן כו' (ע"כ):

ב **שכירות**. ע"ל סי' פט ס"ב בהג"ה היה כו':

ג **ומציאת בתו**. תוס' שם וכמש"ש האי שפחה כו' אי איתא כו' וה"ה לנערה כו' ועתוס' דכתובות מז א' ד"ה משום כו':

ד **וה"ה אם כו'**. כמ"ש בב"ק פ"ז ב' רווחא דקאתי כו':

ה **אבל אם כו'**. כ"כ ב"י ס' קעז בשם בע"ה והביאו ד"מ כאן ירושלמי א"ר אסי בן שנראה חלוק מאביו מה שסגל לעצמו ואיכא לפרישי כגון שסמך על שולחן אביו וסגל בחיי אביו ומדלא תבע מחל ליה. וכ"ש מה שהרויח אחר מותו דאפי' זכות בתו אינו מוריש לבנו כמ"ש פ"ד דכתובות וע"ל סי' רפז:

ו **אבל לא כו'**. כמו אשתו הנותן לה מתנה קנתה וצ"ע דגם קטן ליקני דהא דעת אחרת מקנה לו כנ"ל:

ז **יתום כו'**. כמו עבדו ושפחתו העברים. תוס' שם:

ח **וי"א כו'**. כ"מ שם מדקא' אימתי כו' והלא אף בסתם לעצמו אלא דהכל שמראה לו אח"כ מציאותיו ע"י קאי אימתי כו':

סימן רעא

א **שנים כו'**. כאית דמותיב שם דללשון ראשון אפי' שניהם שוין איכא חד צד כו' משא"כ לאית דמותיב וכלי בתרא הנהגה בגמל וכ"ז כשיטתו כלי' בתרא:

ב (**ליקוט**) **בד"א כו'** הרמב"ם כפי' אבל הרא"ש פי' כפרש"י דלישנא בתרא ל"פ כלל אלישנא קמא ופ' בפלוגתא דגמל וחמור בשניהם במכר ומתנה בשניהם לא קנה אבל במציאה והפקר קנה בשניהם דאין להוציא ממנו בספק וע"ל סי' ר"ב סי"ג ויש מי כו' (ע"כ):

ג **עד כו'**. כמ"ש בס"א:

ד (**ליקוט**) **אבל קנה כו'**. דוקא מה שתפוס בידו. סמ"ג והג"מ ועש"ך וכמש"ש בגמ' זה קנה כו' וזה קנה מה שתפוס בידו (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **הרוכב קנה**. דלא כשמואל שהקשו שם הרבה עליו ואע"ג דשנינהו שינויי דחיקי נינהו וכ"ה הסוגיא שם א' אלא מהא היו שנים רוכבין כו' ודלמא כו' אבל הרא"ש פ' דרכוב לא קני ע"ש ואין דבריו נראין וכ"פ בש"ע י"ד סי' רצב סי"ב וערא"ש ה' כלאים בה"ק (ע"כ):

ו **היו כו'**. מתני' שם ודלא כשמואל דאתותב בכמה קושיין שם ואע"ג דשנינהו שינויי דחיקי נינהו:

סימן רעב

א **היה דרך כו'**. ר"ל משום פריקה אבל חייב משום צער ב"ח וכ"ה בטור בהדיא בסי"א דת"ק ל"פ עליה דריה"ג אלא משום צער ב"ח כמ"ש ל"ב ל"ג א' ונ"מ שאינו חייב רק בשכר וכמ"ש שם מי סברת פטור כו' ועתוס' שם ד"ה מה לי כו' וכמ"ש בס"ט בהג"ה וערא"ש שם סעי' ל' ונ"מ כו' ורבנן ועומד כו' אלא שכ' הרמב"ם וש"ע דאפי' יותר ממשאו חייב מ' אפי' בחנם וצ"ל דפ' כמ"ש שם דלמא בתחת משאו פליגי ועתוס' שם ד"ה מכלל כו' וראיה ממ"ש ל"ג א' ה"נ מסתברא כו' אלמא רבנן לא דרשי תחת משאו אף שיש לדחות דלס' המקשה קאמר דבעי לאוקמיה כרבנן ול"ל נער ב"ח וא"כ ע"כ לא דרשי תחת משאו מ"מ מדקאמר מאן שמעת ליה כו' מ' דהכי המסקנא כמ"ש הסוגיא בכ"מ:

ב **ולא יפרוק כו'**. שם תנא ומדדה כו' ועתוס' שם ד"ה ונוטל כו' וכן מוכחי קראי דפ' כי תראה בפריקה איירי כמ"ש ל"ב א' הכא כתיב רובץ כו' וכמש"ש ב' והא וחדלת ועזב תעזב בפריקה כו' וז"ש בס"א עזב וכאן הקם וכ"ה במתני'.

ג **ועבר כו'**. אינו אלא בטעינה כמש"ו:

ד **היה כו'**. ל"ב א' ת"ר מנין כו' יליף כל המצות משבת:

ה **וכן כו'**. ל' ב' כמש"ו:

ו **כמו באבידה**. ר"ל כמש"ש דוקא אם הוא בטל וכל הדינים שנת' ה"ה כאן. הרא"ש וטור.

ז **מצא כו'**. ל"א א':

ח **בהמת כו'**. כתי' דגמ' שם רישא בחמר עכו"ם:

ט **וכן כו'**. ר"ל בחמר ישראל ואסיפא דס"ח ואם לאו קאי וכמש"ש בגמ' סיפא כו':

י **אבל כו'**. שם לימא מסייע כו':

יא **וי"א לפרוק כו'**. דקי"ל כרבנן דצער ב"ח דאורייתא כרבנן וכמו דאוקים שם בגמ' כל אלו הברייתות בטעינה או כריה"ג ובפריקה וכן ס"ל לר"ש וכמש"ש א"ר מדברי שניהן כו' וכן ס"ל לרב יהודה ורב בשבת קכ"ח ב' והרמב"ם שהשמיטה וכ' אינו חייב כו' מ' דס"ל צער ב"ח לאו דאורייתא ומ"ש בס"א בין כו' משום דלא דריש תחת משאו וכן רובץ ולא רבצן כו' לא דריש ובזה אתי שפיר וא"א כאן ליישב בדרך אחר אם לא בדוחק גדול ובדרך רחוקה אבל בפי"ח ופכ"א דשבת פ' דצער ב"ח דאורייתא ועבא"ח סי' ש"ה סי"ח וסי"ט:

יב **ונ"מ כו'**. כמש"ש מי סברת כו' ועתוס' ד"ה אמאי וד"ה מה לי שונא כו' וד"ה מה לי רבצן כו':

יג **הפוגע כו' בד"א כו'**. שם ת"ש אוהב כו' ואי ס"ד כו' ואפי' צער ב"ח דרבנן דל"צ למיפרך דוקא למ"ד דאורייתא אלא משום דשונא וידע המקשה דשונא עדיף אלא דס"ד צער ב"ח עדיף יותר וז"ש אפ"ה כו' וזה להרמב"ם אבל אנן קי"ל דאורייתא וא"צ לכ"ז:

יד **ודוקא כו'**. תוס' שם ד"ה לכוף כו':

טו **דהא יפה כו'**. כמ"ש בע"פ מצוה לשנאותו וכמ"ש בסי"א אלא דקרא לא מיירי בשונאו שלא כהוגן והרמב"ם וש"ע בסי"א אשונא דקרא קאי וכמ"ש השונא האמור בתורה כו' וקמ"ל בזה שמצוה אעפ"כ לפרוק ולטעון אע"פ שהוא בעל עבירה ולא כ' הרמב"ם שמצוה להקדימו וכן מדוייק לשון הרמב"ם וש"ע:

טז **השונא כו' והאיך כו'**. הכל שם בע"פ ומזה דייק הרמב"ם דצער ב"ח דרבנן וא"צ לפרוק בעכו"ם ממש"ש והא תניא ובב"מ שם אמרו ת"ש שונא כו' מי סברת כו' אלא דקי"ל כריה"ג. אבל דעת המפרשים דפ' דאורייתא ס"ל כמ"ש תוס' ד"ה מי לי שונא. ה"מ כו' ולעולם אשונא דקרא קאי:

יז **היה כו'**. תוספתא שם הביאו הרי"ף ורא"ששם:

יח **באותו כו'**. שם:

סימן רעג

א **בין כו'**. עב"ק י"ג ב':

ב **שאינו נדר**. עסמ"ע והוא דברי הגמ' נדרים ז' א':

ג **שאסור**. צ"ל שאינו יכול כו' וכמש"ש היינו צדקה כו' ושם מ"ג ב' איפריך מילתיה דר' יוחנן ע"ש:

ד **שיאמר כו'**. שם במתני':

ה **בין כו'**. שם במתני':

ו **בין כו'**. שם ב':

ז **המפקיר כו'**. כריב"ל בגטין לט א' דפ' כאבא שאול וקי"ל כריב"ל בכ"מ כמ"ש תוס בפ"ד דמגילה:

ח **וי"א כו'**. ממ"ש בפ"ק דשבת גיגית כו' ועתוס' שם:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. פלי"ג בתרתי דאפי' בפני א' הוי הפקר ועוד דאפי' מדרבנן סגי בכך והא דאמר שם דוקא בפני ג' היינו לפוטרן ממעשר ועמש"ש ואפי' מדרבנן ממ"ש בב"מ ל"ב בריב"י דאפקריה והתם לא הוה אינש אחרינא בהדי' דאל"כ לידלי ליה ויש שתירצו דר"י בר"י לא חשש אלא כדי שלא יכשלו בלא תגזול מדאורייתא וזהו ס' ראשונה ברמב"ם וש"ע וענ"י שם בב"מ כ"ז והסכים לס' הרב בסי' רסא הנ"ל (ע"כ):

ט **דבר כו'**. כלי' בתרא וכן ס"ל לר' יוחנן שם:

י **המדברות**. עספ"ו דסנהדרין מט א':

יא **והימים כו'**. ב"ק פ"א ב' וע"ש תוס' ד"ה ומחכין כו' ועסי"ג הלוקח כו' או כו':

יב **הצד כו'**. כנ"ל בס' שקדם וכמש"ו דאפי' בכלי שלו זכה ואם היה כו':

יג **ובלבד כו'**. דוקא להציל נחילו התירו בב"ק קיד א':

יד **ואם צד כו'**. כמ"ש בסי"ד הפורס כו' וכמ"ש בב"מ י"א א' דוקא עומד בצד שדהו ורץ אחריו ומגיעו כו':

טו **ואם היו כו' וכן כו'**. כמש"ש דבחצר המשתמרת א"צ עומד בשדהו וגם א"צ רץ אחריו ומגיעו כיון שאינו בצד שדהו ואפי' צבי רץ כדרכו ועתוס' שם ד"ה היה צבי כו':

טז **הפורס כו'**. וכשיטתו דאמר דוקא וברץ ומגיעו כנ"ל:

יז **וה"ה כו'**. שם וכנ"ל:

יח **להוציאם כו'**. כמש"ש למנ"מ כו':

יט **ב"ד**. דלא כהטור:

סימן רעד

א **עכו"ם כו'**. ב"ב נד ב':

ב **עשרה כו' וכולן כו'**. ספ"ז דב"ק:

ג **מי כו'**. ע"ל סי' רסד:

סימן רעה

א **גר כו'**. דאין הנכסים משועבד לקבורה דאפי' ביורשים אמרינן בכתובות מח א' דוקא משום לאו כל הימנו כו' וע"ל סי' קז ס"ב בהג"ה וכן כו' ובא"ע סי' קיח סי"ח:

ב **שמתחמים כו'**. נ"ו א':

ג **כל המפסיק כו'**. כגי' הרי"ף לפאה כו' ומפ' מה שמפסיק לטומאה שיפסיק בנכסי הגר וזה שהביא הרי"ף בהלכות והביא ג"כ המתני' מאי היא דתני כו' ופ' כר' יוחנן ורבא וז"ש ג"כ בס"ו כ"ד כו':

ד **אפי' כו'**. כרבא שם:

ה **וי"א דוקא כו'**. וכמש"ש בי גרגותא:

ו **אבל כו'**. כן תי' הרא"ש דההיא דלעיל ס"ג בבית הבעל וב"י תי' דשם בהחזיק סתם וכאן בפי' לקנות כולה וכמ"ש הרמב"ם וש"ע והחזיק כו' לקנות את כולה וכ' הרב ב' הפירושים:

ז **אלא כו'**. כפי' הרא"ש שם סי' סד וכפי' תוס' שם ד"ה ושאינה כו':

ח **לארכו ולרחבו**. בגבול אבל באמצע לד' רוחות. רא"ש וטור:

ט **ואם כו'**. כנ"ל ס"ג:

י **ואם בא כו'**. הרא"ש שם:

יא **נכסי כו' בדרך כו'** כמ"ש במתני' שם ובגמ' נב ב' חסורי מחסרא כו':

יב **ונכסי ההפקר ושדה כו'** נ"ד ב' נכסי כו' וכל כו':

יג **בגוף כו'**. נ"ז א':

יד **יש כו'**. כמש"ו שבכולם מפ' בגמ' להדיא בנכסי הגר כו':

טו (**ליקוט**) **וי"א דוקא כו'**. דבלא"ה הוי אכילת פירות ר"ן פ"ק דקדושין וע"ל סי' קצב ס"ט ומש"ש וביד סי' רסז סק"ג בהג"ה (ע"כ):

טז **ערך כו'**. הרא"ש שם ממה שקדם:

יז **ואפי' כו'**. הרא"ש שם ממ"ש ה"ד אלמא דבמעשה תליא:

יח **וי"א דה"ה כו'**. עמ"ש בסי' קצב ס"ג: ואף שכאן לא נזכר בגמ' נכסי הגר מ"מ קאי אנכסי הגר וכ"כ הטור בשם ר"ה גאון ע"ש דבאמצע מילתה דגר מתניא דמשהתחיל שם המוצא פלטרין כו' שקיל וטריא עד מתני' הכל בננסי הגר ונכסי עכו"ם כו' שהן כנכסי הגר כנ"ל והא דלא מפרש בשתי שדות ומצר כו' שהן בנכסי הגר משום דגם במתנה מיתוקם וכמ"ש תוס' שם ד"ה אותה אלא שאין דעת הרמב"ם כן וע"ל סי' קצב סי"ב:

יט **וי"א כו' שיוכל כו'**. כמ"ש בב"מ ק"א נמצא דלתות בלא בית ומאי אהני:

כ **וי"א כו'**. שכיון שבנה הראשון נעשו מכלל נכסי הגר שהרי הוא עצמו הוציאן מרשותו משעה שבנאן כו'. המ"מ בשם הרי"מ:

כא **והא דראשון כו' אבל כו'**. כמש"ש נז א' מ"ש רישא כו' אמר עולא כו'. שם בשם הרי"מ:

כב **או כו'**. דחפירה ליסודות כמו ניר לשדה שקנה אע"ג דלא זרע כמש"ש והרי ניר כו' ושם נד א' שם:

כג **וי"ח כו'**. תוס' שם ד"ה ליבני כו' והרא"ש שם:

כד **וה"ה כו'**. כ"ש הוא ממשכון וע"ל סי' סו ס"ח ועבה"ג:

כה **וה"ה כו'**. כ"ש הוא:

כו **מיהו כו'**. כמש"ש:

כז **היה כו'**. כמ"ש בסל"א:

כח **גר כו'**. עבה"ג וכריב"ל בגטין לט א':

כט **גר כו'**. הרמב"ם מפ' מ"ש א"ב ששמעו בו שמת. ר"ל הגר ר"ל בתחלה קודם שבזבזו הנכסים. ולא מת. קאי אשמעו ר"ל שאח"כ שמעו שלא מת ורפיא בידם הירושה אז דלא כפי' רשב"ם. ואח"כ מת. קאי נמי אשמעו ששמעו אח"כ שמת ששמועה ראשונה היתה אמת לרבא המחזיק בראשונה לא קנה כיון דרפיא בידו ולאביי קנה ובלא הי"ל בן ועובר כלל וכן מש"ש רבא שאני התם כו' ר"ל בשעה ששמעו שיש לו בן כו' וז"ש ג' בבות ישמעו שעדיין לא מת הוא הא"ב או כו' הוא הנז' בברייתא וה"ה די"ל א"ב במיתת הבן ועובר אלא דיותר רבותא קמ"ל דאפי' לא היה עובר כלל דלאביי בראשונה לא קנה אינו אלא משום העובר ועמ"מ ודבריו מגומגמין מאד ועלח"מ:

(**ליקוט**) **גר כו' ואח"כ כו'**. לשון הרמב"ם ועמ"מ שהאריך בה והכל שלא לצורך וכבר השיגו מש"ל אבל דברי הרמב"ם תמוהין מצד אחר שלא כ' הנ"מ שבין אביי לרבא דקא' שם בגמ' אבל גי' הרמב"ם שם א"ב ששמעו בו שמת ולא מת ומת ור"ל מתחלה שמעו שמת הגר ואח"כ שמעו שלא מת הגר ואח"כ חזרו ושמעו ששמועה ראשונה היתה אמת שמת הגר מכבר וז"ש הרמב"ם ושמעו שעדיין לא מת כו' ואח"כ שמעו ששמועה ראשונה אמת היתה ובראשונה מת שכ"ז לא נזכר בגמ' לפי גי' שלנו דבמיתת הגר לא קמיירי כלל דלגי' שלנו ק' שמעו שהפילה הל"ל כלשון הברייתא אבל לפי' הרמב"ם קאי על הגר וה"ה להפילה ומת הבן אלא דדבר פשוט יותר נקט ועתוס' קמב ב' ד"ה והלכתא כו' פי' ריב"ם כו' וכ"פ הרא"ש שם ובפ' אלמנה לכ"ג וכ' שם שכ"פ הרמב"ם ודחק בפ' אלמנה שם לפרושי הא דרבא דפליג אאביי וס"ל ירושה הבאה מאליה לא קני כמ"ש מאי בינייהו כו' ודחק שם מאד והג"א בב"ב שם ד"ה גר כו' כ' דהלכה כאביי לדברי ריב"ם ורמב"ם אבל לפי הנ"ל הכל ניחא דרבא ל"פ אאביי בזה וז"ש מאי בינייהו דהא רבא מודי לאביי וכ"מ לכאורה הסוגיא דנדה מג א' דקא' ודוקא בן כו' דהוא מיית ברישא כו' ואם איתא הא בלא"ה עובר לא קני אבל יש לדחות דהוא הכל מדברי רבששת והוא

אזיל לטעמיה דס"ל בב"ב שם דא' זה וא' זה קנה ובזה מתי' קושית תוס' דשם ובב"ב שם ד"ה נוחל כו' תימא כו' אבל בזה ניחא דודאי ידע נוחל בנכסי אם כו' אבל לא ידע מ"ש דהוא מיית כו' ורב ששת תי' אהא דנדה נוחל בנכסי כו' וחהא דב"ב דהוא כו' וגמ' קבען יחד מ"מ גי' הרמב"ם נכונה כנ"ל (ע"כ):

ל **גר כו'**. דבהפקר לא נפקע שיעבודו דלא עדיף הפקר מהקדש דקי"ל בערכין דמוסיף עוד דינר והא דקאמר בסכ"ח משכון הגר ביד הישראל כו' משום סיפא דאפ"ה קונה האחרון השאר ובתוספתא דכתובות ס"פ עשירי גר שמת ובזבזו ישראל את נכסיו ויצתה עליו כתובת אשה ובע"ח גובין מן האחרון אין להן גובין משלפניו אין להן גובין משלפני פניו וז"ש היו כו':

לא **ואין כו'**. כמו מנכסי יתומים. שם. ול"נ שדין משועבדים להם שלכן גובין מן האחרון וכמו מתנה כמ"ש בגטין נ"ב ת"ש כו':

סימן רעו

א **סדר כו'**. מתני' קטו א':

ב **אם יש לבן כו'**. מתני' שם כל יוצאי כו' ובברייתא שם ת"ר בן כו' ושם ב' כל האומר תירש כו':

ג **לא נמצא זרע כו'**. מפורש בכתוב ובמתני' שם:

ד **אם יש לה כו'**. מתני' שם יוצאי ירכה כו' ובברייתא שם בת אין לי כו':

ה **לא נמצא לה כו' ואם אין כו'**. מתני' שם והאב קודם כו' וגמ' שם קח ב' דתניא כו' ושם קט א' אימא כו' דתניא כו':

ו **אם הניח זרע כו'**. שם יוצאי ירכן של כו' זה הכלל כו' וכן בכולם:

ז **תחזור הירושה כו'**. שם קיג ב' מקיש כו' וכן בכולם וערשב"ם שם ד"ה אף כו':

ח **תחזור הירושה לאבי כו' ואם אינו כו'**. קטז א' בעי רמי ב"ח כו':

ט **ואם אין אחים כו'**. כנ"ל מקיש כו':

י **ואם אין אחות כו'**. קטו ב' הא כיצד כו':

יא **מי כו'**. קטו ב' כל האומר כו':

יב **אפי' כו'**. מתני' שם א' יוצאי כו' ובברייתא שם ת"ר כו' כנ"ל:

יג **וה"ה כו'**. כמש"ש קיג ב' מקיש ירושה כו' וכמ"ש בס"א:

יד **מי כו'**. רשב"ם שם סד"ה אף וערשב"ם קטז ב' במתני' בד"ה וחלקו עם כו':

טו **משפחת כו'**. קט ב' ק"י ב':

טז **שאין כו'**. מתני':

יז **ולא כו'**. כמש"ש קט א' דלענין נחלה כו':

יח **ואחין כו'** מתני':

יט **וכן כו' אלא כו'**. קיא א' קכב ב':

כ **וזרעו**. כמו בנכסי אב דהא אתקוש שם להדדי וכמש"ש קטו א' זה הכלל כו':

כא **אפי' שעה כו'**. ממש"ש מ"ט דהוא מיית כו' למימרא כו' ועמ"ש בא"ח סי' שלא ס"ג:

כב **אין היורשין כו'**. ממ"ש קמ"ח א' רפ"א הואיל כו':

(**ליקוט**) **אין אדם כו'**. ע"ל סי' רב ס"א בהג"ה אבל אם לא כו' (ע"כ):

כג **או כו'** כמ"ש ברפ"ד דכתובות לענין קנס:

כד **שאינו כו'**. כמ"ש סי' רג ס"א:

סימן רעז

א **י"א כו'**. עתוס' שם ד"ה בכור. קשה כו'. ותי' בנ"י דנ"מ לכה"ג דאינו בר הכירא כמש"ל קכז ב' אבל וילדו לו קרינן דכחי הוא לכ"ד:

ב **לפיכך כו'**. שם ב' הא ראשו חי כו' ושם הא נמי תנינא כו' וכר' יוחנן שם וכנ"ל סג:

ג **אבל כו'**. מתנ' עודה שפחה ונשתחררה. ר"ל שנשאה בעודה שפחה וילדה ממנו ואח"כ נשתחררה וילדה וז"ש עודה כו' וכן בנכרית כו'. משבאת לישראל ילדה. הוא מילתא אחריתי ומזה הסיפא הקשו לר"י שם מז א':

ד **שנאמר כו'**. בגמ' שם דריש לח"ל שנא' כי תהיין וכן הקשה לח"מ ונר' דצ"ל אחר ואצ"ל כו' ועתוס' קכז ב' ד"ה כך. ור' אניהו כו':

(**ליקוט**) **היה הבכור כו' שנא' כו'**. ספרי פ' תצא ד"א כי תהיין לאיש שתי נשים אין לי אלא שהן שתים מנין אפי' כו' מנין אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכ"ה ת"ל שנואה שנואה ריבה את העריות שהן בל"ת ועדיין לא ארבה את העריות שחייבין עליהן כרת בידי שמים ת"ל שנואה שנואה ריבה יכול אפי' שפחה אפי' נכרית ת"ל כי תהיינה כו' וילדו לו מי שהולדות שלו יצאו אלו שאין הולדות שלו וז"ש בס"ט אבל ישראל שה"ל כו' ומפרש הרמב"ם דר"ל יצאו אלו כו' דמבכר את בן האהובה בזה וכן ודאי דהא אין מתייחס אחריו דאף בנכרי אי לאו דה"ל ייחוס הבא אחריו הוא בכור לנחלה וכן בעבד לד"ה (ע"כ):

ה **ספק כו' והבא כו'**. בכורות מז ב':

ו **אפי' אמר כו'**. וז"ש במילתיה דר"י זה בני כו' ושם קלד א' האומר כו' וכן להיפך נאמן לומר שאינו בנו והוא ממזר כמ"ש בקדושין שם ודלא כרשב"ם ותוס' קלד ב' ד"ה ליורשו כו' וכן הרא"ש שם חלק עליהם:

ז **מיהו כו'**. כיון שהגיד כו' וכמ"ש קכו ב' אמר בני כו':

ח **וה"ה כו'**. ר"ל אע"ג שלא נתכוין בשביל הנחלה וכנ"ל לענין הרפואה:

סימן רעח

א **אין כו'**. מתני' בכורות נ"א ב' ב"ב קכב:

ב **אפי' כו'**. שם קיא ב':

ג **קודם כו'**. שאין יורשים כ"ז שלא נשבעה כמ"ש בשבועות מח א':

ד **הניח כו'**. עבה"ג וכמש"ש ומ"ס אשתני וע"ל ר"ס שנ"ד:

ה **וי"ח**. וכן הראב"ד השיגו:

ו **הניח כו'**. י"ג א':

ז **ואם מחמת כו'**. קכג ב':

ח **אע"פ כו'**. קכ"ד א"ב:

ט **ואע"פ כו'**. נקט רבותא בקרקע משום דקי"ל כר"ן שם קכ"ה א' יתומים כו':

י **היה לו כו'**. דשותפין ש"ש זל"ז כמ"ש בפ"ג ופקדון ברשותא דמרה איתא כמ"ש בפ"ג דקדושין וערי"ף ורא"ש בריש ב"מ לענין המסותא שם:

יא **ואם המלוה כו'** ב"מ סז ב' ועתוס' שם ד"ה ושביעית כו' וז"ש לעיל בד"א במלוה כו' ואמרינן בפ"ב דפסחים דישראל מעכו"ם לא קני משכון וז"ש בהג"ה וי"א דוקא כו'.

יב **והוא כו'**. דאז יכול לסלקו.

יג **ומקרי כו'**. כמ"ש גטין מח ב' בכור כו' וכ"ש כאן וע' כתובות נט ב':

יד **בין כו' בין כו'**. שם:

טו **ואפי' מיחה כו'**. כרבה דלפי' הזה רבה ורב יוסף פליגי ועברי"מ ודברי כ"מ תמוהין:

טז **ונ"מ כו'**. רשב"ם ותוס' שם בשם ר"י:

יז **שאין בע"ח כו'**. כדעת הרי"מ בטור שא"י לסלק עצמו מחלק הפשיטות שבמקום אבוה קאי. והראב"ד חולק וס"ל דאפי' בחלק פשיטות יכול לסלק עצמו דהא דקי"ל כופין כו' באית להו נכסים של אב וכמש"ל ר"ס קז ומ"ש גבי בכור דוקא לא לענין פרעון בע"ח אלא לענין חזרה דיורש יכול לחזור אח"כ משא"כ בכור דמתנה כו' כמש"ש ובמתנה בצווח מעיקרו לא זכה בה ועטו"ר וגדולה מזו בס"ח לפיכך כו' וז"ש ויש כו':

יח **היו כו'**. ה"ה א' ותוס' שם ד"ה א"כ כו':

יט **הי"ל קרקע כו'**. כמ"ש קכ"ה ב' דבר זה כו' וערשב"ם שם ד"ה כאומר כו' ואף בני מערבא ל"פ בכה"ג וע"ל סי' רמח ס"ז ובגטין מ"ח ב' מתניתא דתניא כו' וה"ה לאידך דר"ל בב"ב קלו ב':

כ **או כו'**. דדוקח מלוה משום דלהוצאה ניתנה אבל גזילה בכה"ג שחוזרת בעיניה וברשותא דמרה קאי וצ"ע דהא קי"ל גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם א"י להקדישו זה כו' ועוד דא"כ מאי קמ"ל קכג ב' הניח להן כו' ובגמ' שם לא מתמה אלא אסיפא השתא כו' מ' אבל רישא איצטריך לגופא:

סימן רעט

א **וזה אחי כו'**. עבה"ג וזה כפי' רשב"ם ותוס' והרי"מ שם דפריך פשיטא דהא איבעי כו' וכמש"ש קכז ב' למאי הלכתא כו' ובנכסים שבאו לאחר מכאן או שהוא גוסס אינו נאמן. אבל הרא"ש השיג עליהם ופ' דנאמן לעולם והא דפריך פשיטא היינו מדתנן פ' האומר יש לי בנים כו' שמביא גמ' למטה דלכל הפחות ליורשו נאמן ואח"כ פריך דאפי' לייבום נמי תנינא שם מדקא' יש לי אחים אינו נאמן ואי ליורשו מ"ש וז"ש הא נמי תנינא ול"ק תנינא. ומ' שסבור ג"כ כדברי הרמב"ם וז"ש הטור והרב ונאמן כו' ומ' אף אאחים ושאר קרובים אבל צ"ע דבשלמא אבנו נאמן משום יכיר אבל בשאר קרוביו למה יהא נאמן ועס"ב היינו כו' והא דדייק מזה אחי משום דתנן סתמא אינו נאמן ומ' בכ"ע ועלח"מ. והר"ן הביא ראיה לפי' הרא"ש ממ"ש קכז ב' האומר זה בני כו' ומדקתני סתמא מ' בכ"ע והוא פי' דפריך פשיטא דהא אף לרבנן נאמן בצריך היכירא ולר"י אף נגד החזקה ה"ה כאן:

ב **אפי' נכסים כו'**. זה הרבותא אינו אלא לר"מ כמ"ש קכז ב' וכן רשב"ם כאן והרא"ש לא הזכירו אלא הבאים לאחר מכאן:

ג **היינו כו'**. דאפי' על בני בנים אין נאמן משום יכיר כמ"ש בפ' החולץ:

ד **אבל נאמן כו'**. כמ"ש בקדושין שם ועתוס' קכז ב' ד"ה כך. וי"ל כו':

ה **ואפי' כו'**. דבשלמא לענין יוחסין דשוינהו פסולים משא"כ לענין ירושה דאין להם בעוד אביהם קיים וז"ש בהג"ה ואם כו':

ו **אע"פ כו'**. כנ"ל

ז **וה"מ כו'**. דאז צריך לפסול אמו ג"כ ואינו נאמן ג"כ על הבן כמ"ש בפ' החולץ שם לענין בני בנים:

ח **מי כו'**. עמ"ש בא"ה סי' טו ס"י:

ט **וי"א כו' וי"א כו'**. הרא"ש בפ"ב דיבמות וע"ש:

סימן רפ

א **כל כו'**. תוספתא פ"ח דב"ב שהיו שנים באין ממ"ה אע"פ שמשאן ומאכלן ומשקן כאחד מת אחד מהן אין חבירו יורשו ואם היה נוהג עמו משום אחוה יורשו ועפ"ד דקדושין פ"א:

ב **וכ"ז כו'**. דאמרינן קם דינא כמ"ש בפ' החולץ וא"כ גם שם צריך לחלק כן:

ג **השביח כו'**. כגי' הרי"ף דל"ג שם כגון דיקלא כו' וע"ל סי' קטו ס"א:

ד **אפי' כו'**. דבלא"ה לא הוצרך להביא מיוסף דהא גדולה מזו שנינו וכמ"ש בס"ב:

ה **או אנדרוגינוס**. כשיטתו דספיקא הוא:

ו **וכן כו'**. בפ' החולץ:

ז **מי כו'**. שם מתבי טומטום כו':

ח **וי"א דבת כו'**. עבה"ג ואע"פ שהטומטום יש לו ודאי בנכסים מ"מ לא נחשב ודאי משום זה כמ"ש הרא"ש בפ' החולץ ס"ט וע' תוס' דב"ב קנח א' ד"ה נפל כו' וכמש"ש ספק כו' וחולקין ואע"ג דלא קי"ל בסומכוס בכה"ג חולקין כיון שאין לא' זכיה ובפרט במקום שמפורש להדיא בגמ' ועתוס' קכו ד"ה ובמלוה כו' וברפ"ד שם:

ט **ואם הנכסים כו'**. גמ' דב"ב שם וכמ"ש בש"ע:

י **ואם יש בת ואנדרוגינוס כו'**. עתוס' דיבמות פ"ג א' ד"ה בריה אר"י כו' ואר"י דהתם כו' וכ"כ תוס' בנדה כח א' וזהו טעמו של הטור דאנדרוגינוס אין לו מזונות כלל וחכמים לא תקנו אלא לבת משא"כ לזה שהוא בריה בפ"ע וזהו שלא שנינו במתני' כאן אנדרוגינוס ובזה מתפרש כל ההג"ה וכמש"ו אבל אנדרוגינוס כו' ועב"ח:

יא **וי"א כו'**. שכ' דההיא ברייתא אתיא כב"ש וב"ה ואנן קי"ל כר"ע וכמ"ש בס"י ולא הובא בגמ' הברייתא אלא למפשט הבעיא. ועבה"ג ס"ק פ':

יב **דכל קבוע כו'**. כמ"ש בט' עכו"ם וא' ישראל ועספ"א דכתובות וש"מ:

יג **אבל כו'**. כיון שיש ששה בע"ד:

יד **וחלק א' כו'**. עתוס' קנח א' ד"ה ובה"א כו':

סימן רפא

א **אין כו'**. כמש"ו איש פלוני יירשני כו':

ב **ולא כו'**. כמש"ו לפיכך כו':

ג **לפיכך כו'**. מתני' קכו ב':

ד **איש פלוני יירשני כו'**. מתני' ק"ל א' וריב"ב מודה באלו וכמש"ש בגמ' אב"א כולה דריב"ב כו' וכן רישא וכמ"ש הרי"מ והא דתנן האומר איש פלוני בני לא יירש כו' אף ריב"ב היא דע"כ ל"ק ריב"ב אלא היכא דאמר יירשני דאז ממילא אסתלקו שאר יורשין וכן פלוני יירש כך ופלוני כך אבל היכא דאמר לא יירש אע"ג דממילא ש"מ דשאר בנים יירשוהו כיון דלא אמר בהדיא יירשוהו פלוני ופלוני לא העביר הירושה ממקומה שלא הקנה להם וממילא נפלה קמיה ג"כ וה"ל כאלו אמר לא יטול ממון שלו כו' ע"ש וערשב"ם קכו ב' ד"ה לא אמר כו':

ה **כשהוא ש"מ**. דוקא כמ"ש בס"ה וז"ש ברישא בין שצוה כו':

ו **או שריבה כו'**. ערשב"ם קכו ב' ד"ה ואם אמר כו' ודלא כו' וכ"כ שם ק"ל א' בד"ה ויש ובד"ה וכ"ת ובד"ה ואב"א כו' ועמ"ש בס"ו:

ז **בין כו'**. האומר תנן במתני' וכן הכותב כמש"ש קלג א' ש"מ שכתב כו' גנבא כו' וכן ברישא בין ע"פ כו' וכמ"ש במתני' קכו ב' האומר כו' כתב בין כו' ומשום סיפא אבל אם אמר כו' וכפי' ר"ח ורי"ף וכנ"ל:

ח **אמר כו'** כמ"ש בס"א בהג"ה או כו':

ט **אמר פלוני כו'**. כנ"ל בשם הרי"מ:

י **או שאמר כו'**. דלאו כל כמיניה לארותיה חלקו לאחריני וכמ"ד לא יירש דמי:

יא **או שאמר כו'**. כיון דתלי ירושת ראובן בלא יירש דשמעון:

יב **אבל כו'**. כמ"ש בס"א:

יג **ולא יירש כו'**. כיון דלא תליא כו' ועבה"ג:

יד **וכן אם כו'**. דג"כ לא תלי בלא יירש כיון שלא אמר אלא:

טו **בד"א כו'**. מתני' קכו ב' וגמ' ק"ל ואפי' לריב"ב:

טז **ואפי' במקום כו'**. עתוס' ב' א' סד"ה בגויל כו' ובמ"ס פי"ד הלכה י"ח וז"ש מנהג מבטל הלכה מנהג ותיקין אבל מנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא כטועה בשיקול הדעת וכ"ש מנהג גרוע כזה לעקור ד"ת:

(**ליקוט**) **ואפי' כו'**. כמ"ש בפ"ד דב"מ אטו במנהגא כו' (ע"כ):

יז **אם כו'**. וכ"פ הרי"ף ורא"ש ור"ה דלא כר"ח:

(**ליקוט**) **אם היה כו'**. כ"כ הרי"ף ור"ה גאון דלא איפשיטא הבעיא ולקולא ולשון הרי"ף והביאו הרא"ש ושקיל וטרי בגמ' בלשון ודלמא ולא איבריר לן פשיטותא וכ' הרא"ש אבל ר"ח כ' כיון דמסיק ב"ד בתרא אב"ד קמא תקון א"כ איפשיטא בעיא ר"ל כיון דמסיק דבתרי ב"ד איתקין א"כ ע"כ א"א לאוקמי כרבנן לזה בירושה ולזה במתנה

וע"כ כריב"ב אתיא וכן הקשה עליו הרז"ה אבל הרי"ף סובר כיון דאיתמר בלשון ודלמא לא איפשיטא וי"ל בחד ב"ד איתקין ועוד הקשה הרז"ה דכל השקלא וטריא אינו מדחה פשיטות הבעיא דאיפשטא מדברי ר"ן דאי לאו דשמיע לה דריב"ב דאמר בבריא כו' וכן תמה הרמב"ן וכ"כ הרשב"ם שם א' בד"ה א"ל ר"פ כו' ושם ב' ד"ה לעולם כו' אבל הרי"ף מפ' כפי' תוס' שם ד"ה וש"מ כו' דכל השקליא וטריא הוא על פשיטות הבעיא וכ"כ במלחמות ועוד פי' שם ובחידושיו דר"נ בלשון שאלה אמר שניתם כו' וא"ל סבורים אתם אפי' בבריא נמי ועיקר פשיטותא ממסקנא דרבי דאמר ירתון וממתני' דמתני' ע"כ ס"ל כן וז"ש מאן שמעת כו' דאי מדברי ר"נ ל"צ לכ"ז דהא איהו בהדיא אמר כן שניתם כו' ע"ש ושם (ע"כ):

יח **ש"מ כו'**. כ"פ הרי"מ משש"ס ק"ל א' ואב"א כוליה דריב"ב כו' ואי קשיא לך משש"ס קכו ב' ריבה לאחד כו' התם דאיכא בכור ומשום דהשוה את הבכור כו' וכ"כ הרי"ף ודוקא היכא דליכא בכור אבל היכא דאיכא בכור אי אמר בל' ירושה לא אמר כלום כדתנן ריבה לאחד כו' ועוד תניא אבא חנן כו':

יט **וי"א כו'**. וכ"ד רשב"ם וע"ש ק"ל א' סד"ה הלכה ובד"ה מלא כו' וכ"כ הרא"ש ודוקא בחלק פשיטות כו' וכשיטתם דמוקי למתני' ריבה כו' כת"ק:

כ **כשהוא ש"מ**. דבבריא צריך הקנאה. מ"מ:

כא **וריבה כו' ואם כו'**. כשיטת רבו וכמ"ש בס"ו:

כב **אע"פ כו'**. כשיטת רבו דאף בב' שדות וב' ב"א מהני ג"כ בין בתחלה כו' והא דנקט ר"ל באמצע לרבותא כמ"ש המ"מ שם וז"ש כאן אע"פ להורות דמתנה באמצע שם ל"ד ודלא כרשב"ם שם ד"ה ור"ל אמר כו' ועמ"מ:

כג (**ליקוט**) **כדי דיבור**. עבה"ג פי' כדי כו' בנזיר כ"ב וכמה כו' ושם כ"א א' תנ"ה כו' וכמה כו' ובמכות ו' א' ועתוס' דב"ק עג ב' ד"ה כי כו' וכן הלכתא כו' ואפי' כו' וכ"כ הרא"ש שם וש"פ (ע"כ):

כד **בד"א כו'**. דר"ל לא קאי אלא אפלוגתא דר"י ור"א בשתי שדות ושתי ב"א וכ"כ רשב"ם שם:

כה **וי"א דוקא כו'**. ע' גטין פז א':

כו **הכותב כו'**. כמ"ש קלג א' השתא כו' וקל"ה ב' איזו היא מתנת כו':

כז **וכל ימי כו'**. ול"ד למהיום ולאחר מיתה קלו א' דכיון שאמר כא' מן היורשים כפי אשר תשאר להם וחלקם יכול ליתן וה"ה חלקו:

כח **ואין הבת כו' דאין כו'**. כמ"ש קכ"ח ובנכסים של עכשיו ועתוס' קל"א א' סד"ה וש"מ. ובקו' פירש כו' ואין נראה כו' וכן שם ל"צ בנכסים כו' ואם איתא הא יכול ליתנם לכשיבאו בעולם ובעירובין כ"א א' דאמר כו' והא כו':

כט **ויוצאי כו'**. כמ"ש כל יוצאי ירך יעקב כו':

ל **אין בע"ח כו'**. כמ"ש בפ' האומנין ופ' הדיינין אימר דאר"י שלא בשעת הלואה כו' ואף שלא בשעת הלואה לא הוי אלא ש"ש אבל אינו שלו להתחייב באונסין כמ"ש תוס' שם ובפ' כל שעה וש"מ ואע"ג דאמרינן בפכ"ש דאם הלוהו על משכון עובר אלא משום דישראל מעכו"ם כו' כבר כ' תוס' שם דוקא לענין חמץ וכן לענין שמיטה וכמ"ש תוס' ובפ' הריבית אבל לא קנה לגמרי ועבמהרי"ו כי דבריו מגומגמים מאד:

לא **אבל אם כו'**. כמ"ש שם דאם הלוהו אם לא יפדנו שיהא מעכשיו שלו קנה וכמש"ל סי' רז ס"ט:

לב **לשון כו'**. קמ"ח ב':

לג **וכן כו'**. ס"ג א':

לד **חלק כו'**. דלא אמרו קמ"ו אין מתנתו קיימת אלא בשעמד וערשב"ם שם:

לה **מי כו'**. כמש"ל ס"א וס"ג שכל שסילק מי שראוי ליורשו מירושתו לא אמר כלום וע"ל סי' רעו ס"א שכאן גרוע יותר ממשנתינו שאין כאן יורש אלא הוא:

לו **ארבע כו' כי חזר כו'**. ודמיא למ"ש פ"ז דדמאי מעשרותיהן מעשרות כו':

לז **ולא אזלינן כו'**. אע"ג דמברחת אזלינן בתר אומדנא כאן לא עשו דבר שיש בו הברחה:

סימן רפב

א **אע"פ כו'**. ערשב"ם שם ד"ה ת"ש כו' וכ"ד הפוסקים ובכתובות נג א' א"ל מאי דעתיך כו':

ב **בו כשורה** וכ"ה גי' הרי"ף:

ג **מי שצוה כו'**. כמש"ש ת"ש דיוסף כו' אלמא אף להקדש:

סימן רפג

א **וישראל כו' אם כו'**. ב"ק קיג ב' ועסי' שמ"ח ס"א בהג"ה:

ב **ישראל כו'**. עבה"ג אע"ג שי"ל דה"ק דלמא מומר מוריש לבניו וכמש"ל ואם יש כו' מ"מ כמו שמוריש כן יורש וכמ"ש בסנהדרין אע"פ שחטא כו'. מרדכי ורא"ש:

ג **ואם ראו כו'**. עתוס' דע"ז כו ב' בשם הירושלמי והרא"ש בפ"ה דב"מ סי' נב כותאי דקסרין מותר להלותן ברבית ואף שי"ל דרבית שאני משום דאינו מצוה להחיותו מ"מ עיקר הטעם משום הפקר ב"ד:

ד **ואם יש כו'**. כנ"ל ולדידהו כיון דלא עבדו אסורא לא קנסינן כמ"ש בכמה מקומות לדידיה קנסו כו' ובסוף ב"ק יכין רשע כו'. ובפ' האשה רבה איהי כו' זרעה כו' רק משום דתנאי כתובה ככתובה:

ה **ואפי' נתן כו'**. ר"ל ירושתו שירש מאביו נתן לאחרים לא זכו כיון שהוא אינו יורש את אביו כמ"ש בתשובה שב"ד קנסו המומרים וכמ"ש בש"ע קמו יורשיו כאלו הם יורשי אביו וכמ"ש בב"ב קנט א' בן שמכר בנכסי אביו בחיי כו' מכח אבוה דאבא כו' ושם בן בכור כו' וה"נ ואין מתנתו כלום כיון שאין זוכה בהם מתקנת חכמים האחרונים כנ"ל וע' כלל יז סי' י':

ו **וי"א כו'**. כ"כ בקדושין שם וכמ"ש בפ"ק דכתובות גבי קנס אע"ג דזכתה מדאורייתא יהבינן לה דאזלה כו':

ז **וישראל כו'**. כנ"ל:

ח **אפי' הפקיד כו'**. דדוקא בגר שא"ל יורשין הנפקד זכה בהן כמ"ש סי' ער"ה:

ט **ואפי' כו'**. דלאו בניו הן כמ"ש בפ"ב דיבמות:

י **אבל אם כו' דכל המוחזק כו'**. דפליגי בסוף ב"ק ממון מסור כו' וכ"ש מומר וכיון דלא איפסיקא הלכתא אין לנו כח להוציאה כל שזכה בחיי המומר אבל כ"ז שלא שלח יד ה"ה בפקדון אצלו ולא זכה בחייו ולאחר מיתה זכו מיד היורשין וע' בכתובות פ"ה א' א"ל אית לך סהדי דתבעוהו כו':

יא **ישראל כו' אם כו'**. דחשבינן ליה כמת ואין הבן יורש את אמו בקבר כו' משא"כ בהנ"ל שאומר מכח דאבוה דאבא קאתינא כנ"ל:

יב **ובעל יורש כו'**. כמו באשה שהלך בעלה למ"ה ונשאת ועתוס' דיבמות פט ב' ד"ה כיון כו' וכמש"ש צ"א א' מ"ד לדידה כו' אלא משום דתנאי כתובה ככתובה כמ"ש בר"פ אע"פ וכיון שמכחה הן באין לא עדיפי אינהו מדידה וז"ש לעיל אם המומר גדול כו' משא"כ כאן דידו כידה כמש"ו וקי"ל כרבא דידו עדיפא מידה ועבמרדכי דקדושין שם וז"ש אין שייך קנס וכנ"ל לדידה כו' וכיון דידו כידה זכה:

יג **לאה כו'**. כמ"ש בפ"ק דכתובות יהבינן לה דאזלה כו' כנ"ל וכ"ש בכה"ג דאדעתא דהכי לא יהבו לה ודמי להא דאמרינן בב"ב קמ"ה הרי שהלך כו' ול"ד למ"ש מותר שבוי כו' דהתם נעשה למה שהתנדבו וזכה במותר משא"כ כאן ע"ש:

סימן רפד

א **מי שהוא כו'**. עתוס' דב"ב לג א' ד"ה ה"ג. וגי' ר"ח כו'. וכן בעובדא דמרי בר איסק בפ"ג דב"מ שירד לנכסי אביו:

ב **ואין מורידין כו'**. כתובות קז א':

ג **אין כו'**. עתוס' דב"מ לח ב' ד"ה בששמעו כו':

ד **או שבאו כו'**. כמש"ו וכן כו':

ה **מי כו' אע"פ שאין כו'**. בפ"ב דיבמות:

ו **שלא כו' אבל כו'**. עמ"ש בא"ה סי' יז סל"ה:

סימן רפה

א **שבוי כו'**. עתוס' שם ד"ה היורד כו' ה"ה כו' ושם וא"ת כו' והרמב"ם נזהר מכ"ז ומפרש דברייתא ביורד לחלוק בנכסיו ועבה"ג ואמר תנאי היא דרשב"ג מפ' בהדיא דנטושין כשבויין ות"ק פליג וה"ה לענין מורידין להתעסק לכתחלה ורטושים מפרש אפי' שמעו שמת ואכולהו קאי אף אירישא דשמעו שמת ובזה נרויח דאתי אף כת"ק ופ' כת"ק ואף דשמואל לענין מורידין ס"ל כרשב"ג וכשיטתו בהרבה מקומות וז"ש ונשמע כו':

ב **וכן כו'**. שם בורח כו':

ג (**ליקוט**) **שבוי כו'**. כשמואל דה' כוותיה בדיני וכן ס"ל לר"ן וכן תניא כוותיה דאמר שם תנא וכולם כו'. וכן שם בעובדא דסבתא (ע"כ):

ד **היו כאן כו'**. כמ"ש אין מורידין קטן כו' ופי' הרא"ש כי א"י לעובדן והאריס מכסיפם וע"ש שמביא ראיה מכתובות פ"ב וצ"ע דמביא ראיה מאביי וקי"ל כרבא:

(**ליקוט**) **היו כאן**. כמ"ש בעובדא דסבתא אי לאו דלמא שכיבא סבתא הוה מוקמינן בידא דאחתא וערא"ש שם (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **וכשיבאו שמין כו'**. כ' דשמין כארים אדברי שמואל ור"נ כמש"ש וכולן לאתויי מאי כו' ולא כ' אברייתא דעיקר מיתניא אברייתא משום דלא מיתוקמא אלא כרשב"ג ואיהו פ' כת"ק כמ"ש בס"א ואין דרכו ליכתב אלא מ"ש בגמ' בהדיא אבל צ"ע למה לא כ' מש"ש ולא עוד אלא אפי' כו' וכן הטור והרב (ע"כ):

ו **שמין כו'**. וכפירש"י:

ז **וי"א כו'**. רא"ש לפי' תוס' ועתוס' שם ד"ה וכולם כו':

(**ליקוט**) **וי"א דוקא כו'**. תוס' שם ד"ה וכולם כו' ע"ש ור"ל פירות שקצרן קודם ששמע שממשמשין ובאין דקודם שיבאו אוכל כל הפירות ואדעתא דהכי ירד אבל

אחר שבאו הבעלים ולא קצר עדיין וכן בשבח נוטל כאריס וחלוק משמע שמת דהתם שמע כשמשמשין כו' זריז ונשכר משא"כ בלא שמעו דאין מניחין אותו ע"ש בתוס' ועוד חלוק דבששמע אפי' כאריס אין שמין בשבח ואינו נוטל כלום כמ"ש הרא"ש שם וכ"מ בתוס' בד"ה הנ"ל אבל הכא בנטושים כו' כיון דלא מפסיד כו' מ' אבל לא בשבויין אבל דעת רש"י דאף בשבוי שמין כאריס ובנטושין לא יאכל הפירות אף קודם שיבאו אלא כאריס וזהו החילוק בין שבויין ליטושין וכמש"ש בגמ' וכמ"ש תוס' ד"ה הנ"ל פירש"י כו' וערש"י שם ד"ה דאלו התם כו' ושאר פירות כו' מ' אף קודם שיבאו ושם ל"ח ב' ד"ה בששמעו כו' דנוטל כאריס אבל דעת הרמב"ם וש"ע שאין מחשבין כאריס אלא לאחר שיבאו אז מחשבין למפרע אבל קודם לכן נוטל הכל וכ"כ הטור בשמו (ע"כ):

ח **ואם שמעו כו'**. כמש"ש ומ"ש מהא דתנן כו' ותי' דגמ' ל"ש כאן דכאן סמכא דעתיה והוי כאשתו גדולה ואע"ג דפריך גמ' השתא זריז כו' היינו לס"ד אביו בתר דאסיק ה"נ תקינו כו':

ט **מיהו כו'**. ערש"י ד"ה אפוטרופוס לדיקנני כו':

י **ומיהו כו'**. כיון שאינו מדינא:

יא **וי"א כו'**. וראיה ממש"ש מיגו דמוקמינן כו' והטעם שאין טירחא בדבר כנ"ל אלמא מוקמינן שלא בטובתו. הרשב"א:

יב **שוטה כו'**. כמ"ש בב"ק לט א"ב:

יג **וה"ה כו'**. עבה"ג וכמש"ו ואין מורידין כו' כדי כו':

יד **ואבדה כו'**. פ"ב דב"מ ופ"ה דב"ב:

טו **מיהו כו'**. דל"ש אבדה מדעת

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. שם לח ב' מדרשב"ג נשמע כו' ולכאורה אין לו שייכות לשם אלא משום דמתני' מיירי שהלכו בעליו למ"ה כמ"ש בסי' רצב סט"ו ואע"פ שיצא לדעת ה"ה כשבוי כיון שלא ידע מהפסד נכסי הפקדון ושם מ"א ועוד קטן הוא כו' הא גדול מורידין ועמש"ל בס"ה (ע"כ):

טז **וכן כו'**. דלהכי נקט בשבויין ונטושין שהלכו להורות כה"ג שהלכו מדעת ואח"כ נשבו. שם:

יז **שמעו כו'**. כ"כ ג"כ הרא"ש ולשיטתו ניחא דמפרש רטושין בלא שמעו ולרשב"ג איצטריך אבל הרמב"ם מפרש בששמעו אלא ששם לענין לחלוק בנחלה כמש"ל ס"א ולמד ממש"ש מ"א גדולה מזו כו' ופריך ועוד קטן הוא כו' הלא"ה מורידין. והרשב"א חולק על הרמב"ם ומקשה קו' הנ"ל דפריך גמ' אלא ארטושין לוקמינהו בששמעו שמת

וכשיטתו שמפ' לברייתא כרש"י ותוס' בתורת אריס מפ' כאן כיון שלא ידע שיש לו נכסים ה"ל כשבוי וכמ"ש בס"ד בהג"ה:

(**ליקוט**) **שמעו כו'**. אע"ג דפריך שם ואלא ארטושין ולא מוקים בששמעו שמת שם בירד לנחלה כמ"ש בס"א והרשב"א חולק וכשיטתו דמפ' כרש"י ותוס' והרמב"ם למד ממש"ש מ"א ועוד קטן כו' אלא משום דע"כ מיירי ששמע שמת מדקא' שם א"ל שפיר כו' מלמד כו' אלמא שידע והכירו מקודם וא"כ מאי קאמר הכא מי ידע דליחיל הא ידע שי"ל אח אלא ששמע שמת והרשב"א תי' כנ"ל ס"ד בהג"ה (ע"כ):

יח **כיצד**. מפ' לרישא:

יט **ואפי' בן כו'**. מפ' לסיפא וגורס ולא קרוב מחמת קרוב באחי דאבא ר"ל שהקטן אחי אביו:

כ **ואפי' אמר כתבו כו'**. זו פי' אחר על עיטרא וכ' הרמב"ם שני הפירושים כדרכו:

כא **וכ"ז כו'**. תוס' בב"ב קמג בד"ה השביחו כו':

כב **וי"א עוד כו'**. בזה מתורץ קו' תוס' בד"ה ש"מ וקשה כו' והטעם דאין חזקה אלא באכילת פירות:

(**ליקוט**) **וי"א עוד כו'**. ממ"ש בגטין אין ממנין אפוטרופוס נשים כו' ול"ק ולא קרובים. הרשב"א בתה"א ומביאו ב"י. אבל ברא"ש כ' שם ריש סי"ד דלמא שכיבא כו' ואפי' בתורת אפטרופוס ומ"ש מתחלה לוקמינהו כו' לאכול הפירות טעמא דס"ד מפרש למה קס"ד ליקום בידא דאחתא (ע"פ):

כג **וכן כו'**. שלכן מחלק בין אחי מאבא לאחי מאימא ואף למסקנא דוקא משום הרחקה

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. שם בתשו' דלא שייך שמא יחזיק:

כד **הא דאין כו'**. עבה"ג ועוד דבמטלטלין אין חילוק בין קרוב לרחוק דא"צ חזקה במטלטלין. הגמ"ר:

(**ליקוט**) **הא כו'**. וכ"כ בהג"א שם ד"ה ואפי' כו' ע"ש (ע"כ):

כה **אבל אם כו'**. כמש"ש ע' א':

כו **וכן כו' ואם כו'**. כנ"ל:

כז **וי"א כו'**. עסי' ר"צ ס"ה וכ"ש באב עצמו:

כח **שבויה כו'**. עבה"ג וכמ"ש בכתובות נ"א ב' והא קא ממטיאן כו':

סימן רפו

א **ודוקא כו'**. בתוספתא ספ"ח הניח בנים גדולים וקטנים והיו גדולים ניזונין ובאין בשתיקה לא יאמרו הקטנים הרי אנו ניזונים כדרך שנזנתם אתם כו' הניח בנות גדולות

וקטנות והיו גדולות ניזונות ובאות בשתיקה לא יאמרו קטנות הרי אנו ניזונות כדרך שנזנתם אתם כו' ר"ל בשתיקה שלא מיחו וכן לענין השבח וכמ"ש ר"ס רפז:

ב **ויש כו'**. ממש"ס האי גדול אחא כו' וע"כ בשלא מיחו וכמ"ש תוס' בב"ק יא ב' ד"ה בגדול וכ"כ הרשב"א עצמו שם וכן מוכרח דאי בשמיחו מאי אחר ניחא להו כו' וכמש"ו בס"ב ואם מיחו כו' ופריך ממתני' והא אנן תנן כו' ומנ"י:

ג **מי שפדאו כו'**. כמש"ל ס"ס רמו בהג"ה:

ד **אבל אם כו'**. וכמש"ש נשתלחה לאביו מ' דוקא שאביו בעל המשתה. רי"ם:

ה **ואין זה כו'**. שכיון שכולם שושבינים שלו ולכולם חייב בשמחתם וכמש"ש וחוזרת בעונתה:

ו **וה"ה לאמצע**. כמ"ש במתני' חזרה לאמצע ומ' בכל פעם שחוזרת לאמצע דאל"כ הל"ל חוזרת לכולם כו':

סימן רפז

א **ואפי' שכר כו'**. עתוס' שם ד"ה והשביחו כו':

ב **והוא כו'**. גי' בגמ' ל"ש כו' אבל כו' לאמצע ואסיפא דמתני' קאי ובזה ניחא מ"ש בב"מ לט ב' שפיר קא"ל דתנן כו' וערש"י שם ותוס':

ג **אפי' בחלק כו'**. עתוס' ד"ה ואם אמר כו':

ד **ואם האחים כו'**. נלמד ממעשה דרב ספרא לפי' הריב"ם דגדולים היו האחין כמ"ש הרא"ש בשמו אף שדחאן ועתוס' ד"ה בתוספתא כו'. ורב ספרא כו' ולפמ"ש א"צ לזה:

ה **אבל אם כו'**. כגי' הירו' אם אמרו בפני ב"ד כו' ועראש:

ו **וכ"ז כו'**. כמ"ש בב"מ מ"א מי דמי התם כו' אלמא אפי' כאריס לא יהבינן ליה אלא כיורד שלא ברשות ואע"ג דרב אמי אמר לא סיימוה קמי כו' לא חשש אלא לטעם האחרון דקטן הוה התם משום דלא ידע שיש לו אח וכמ"ש בס"ג ואם היו כו' הואיל כו' וכן אח כו' וכ"ש בקטנים שאפי' בעובדא דשם אין נוטל כאריס כנ"ל ועתוס' דב"ב שם בד"ה והשביחו כו' וד"ה השביחו כו' וענ"י בב"מ שם בשם הראב"ד:

(**ליקוט**) **וכ"ז באחין כו'**. הרא"ש פ"ג דב"מ סי"ד והראב"ד כו' ע"ש (ע"כ):

ז **אחד כו'**. תוספתא פ"י דב"ב האחין שהניח להן אביהן נכסים ולא' מהן יש לו בנים ועמדו בניו של זה והשביחו את הנכסים והביאום לבית הריבוי לא יאמר לו תנו לי מה שהשביחו בני את הנכסים וכן הן לא יאמרו לו תן לנו מה שאכלו בניך אלא מה שאכלו אכלו מן האמצע ומה שהשביחו השביחו לאמצע:

ח **א' מן כו'**. ממ"ש בב"ק יא מה שעל בניהם כו' והטעם כיון דחזו ושתק ומחלו דא"א לומר דשתקו דלאח"כ בשעת חלוקה יהב להו דהא איהו גופיה ל"ל זכותא בגווייהו כמ"ש בערכין ובפ"ט דב"ק המקדיש נכסיו אין לו בכסות אשתו ובניו כו' ובמתנה יהיב להו וכ' בנ"י ומינה שמעינן בא' מן האחין שנתן מתנה כו':

ט **ואם היו גדולים כו'**. מדאמר ר"א לא סיימוה כו' מ' דוקא משום דקטן ולא חשש לקושיא הראשונה דר"ח וכמ"ש אביי שם מי דמי התם כו' ידעי כו' וז"ש הואיל ולא נודע כו':

י **וכן אח כו'**. ה"ה שירד לנכסי אחיו גדול כנ"ל כיון דידע אלא דבגדול נוטל כדין היורד שלא ברשות כמ"ש ס"א בהג"ה:

סימן רפח

א **וי"א כו'**. גמ' שם והרמב"ם וש"ע סמכו עמ"ש בפ"ט וש"ע בסי' רפו ס"ב:

ב **וכן מה כו'**. מאותו הטעם שזכו בהן כמו בבניו ובנותיו וכמ"ש בנ"י שם ועמ"ש בסי' רפז סס"א בהגה:

ג **ואם ירצה כו'**. הרא"ש שם וע"ל סי קע"ה ס"ג ואפי' נתרצה האח כו' וצ"ע:

סימן רפט

א **מקצתם כו'**. וכ"פ הרא"ש בפי"א דכתובות סי"ח וראיה מדקאמר שבאו ובקטנים ל"ש דאין מעשיהם כלום אלא בב"ד תליא:

(**ליקוט**) **מקצתן כו'**. דע"כ בהכי איירי ומשום שהגדולים מבקשין חלקם דבלא"ה הא טענת הקטנים לאו כלום ושמואל סבר הגדילו יכולין למחות אלא יעמידו אפוטרופס על הכל ר"ן שם בקדושין ואף לר"ן דידיה הדין כן וכמ"ש בהג"ה למטה וכ"כ הרא"ש בכתובות שם (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **ובורר כו'**. כ"ה ג"כ קצת גי' ספרים אבל גי' ספרים שלנו ובוררין וכ"ה גי' הרי"ף ואב"ד קאי. ר"ן שם ועמש"ל בר"ס ר"צ (ע"כ):

ג **וי"א כו'**. עתוס' בכתובות ק"א ד"ה ובוררין ובקדושין שם ד"ה ובוררין:

ד **שתות**. דהא פריך מדברי חכמים שם ושם:

(**ליקוט**) **ופחתו שתות כו'**. ס"ל דוקא שתות וכ"ד הרי"ף דס"ל שהוא כשום הדיינין. ר"ן שם (ע"כ):

ה **אבל אפוטרופוס כו'**. כמש"ש מנין כו' שב"ד כו' דוקא ב"ד ויליף מקרא ת"ל נשיא כו' ובזה מתורץ קו' תוס' שם ד"ה אלא כו' וכ"ה בתוספתא פ"ח דב"ב אין דנין לחוב ולזכות כו' אא"כ נטלו רשות מב"ד:

ו **ואין כו' וי"ח כו'**. עתוס' שם ושם:

ז **היו האחין כו'**. הרא"ש כנ"ל:

ח **דחלוקה כו'**. עתוס' דגטין מח א' ד"ה אי וצ"ע:

סימן רצ

א **או שאשתו מעוברת**. יבמות סט ב' עבדינן להו תקנתא כו':

ב **קטנים וגדולים**. קדושין מב א' וכמש"ל ר"ס רפ"ט:

ג **צריך כו' ואם לא כו'**. מתני' דגטין נב א':

ד **שב"ד כו'**. רפ"ד דב"ק:

ה **ואם הב"ד כו'**. דהא טענינן ליתמי וערא"ש פי"ג דכתובות סי"ב וז"ש שם פי"א ב"ד שמכרו בלא הכרזה כו' אבל בהכרזה מותר. והר"ן פ"ב דקדושין כ' מדקאמר ובוררין כו' בל' רבים מ' דקאי אב"ד והא דמעמידין אפוטרופוס שיהפך בזכותם שאין ראוי לב"ד לעשות משום עורכי הדיינים וז"ש מיהו כו':

ו **והא דב"ד כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"מ אפוטרופוס לדיקנני כו' שאין ב"ד צריכין לטרוח בשבילם וכמ"ש בסי' רפ"ה ס"ב:

ז **וב"ד היינו כו'**. כמ"ש בב"ק שם ר"ג וב"ד כו':

ח **אחד כו'**. כמ"ש ויוסף הוא השלים כו' וכמ"ש אתה תהיה על ביתי כו':

ט **מי כו' דלא כו'** דאז מינה לצרכן ומאמין אותו וז"ש במתני' או שמינה להן כו':

י **ואין מניחין כו'**. עסט"ז בהג"ה וי"א דהואיל כו'. וכ"ש שאין מניחין אותו בתחלה בלא ראיה שם. ועס"ג:

יא **בין שיהיה כו'**. עסי' רפ"ה ס"ה וס"ז בהג"ה:

יב **ויכולין כו'**. דכאן לא שייך טעמא דירושלמי שהביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ד דסנה' ע"ש:

יג **כשימנו כו'**. ממ"ש וא"צ כו' באחרונה. דוקא:

יד **ב"ד כו'**. דע"כ במינהו אביהם מיירי דאל"כ האיך קאמר רב שילא דלא מסלקינן ליה הא ע"כ צ"ל לברר נאמן כמ"ש ב"מ ע"א ובירירתם בטעות היתה וחוזר כמ"ש בקדושין מב ובכתובות ק' ל"ק הא דטעו כו' ולא מ' כן ברי"ף שכ' אמרי רבוואתא כו' והא דאיפסיקא כו':

טו **וי"ח כו'**. דס"ל דבכ"ע מיירי מדקא' סתמא:

טז **וי"א כו'**. מפ' הגמ' שם ע"י אפוטרופוס:

יז **לא מצאו כו'**. שם:

יח **י"א כו'**. עבה"ג וכ' הראב"ד דאם לא היה אפוטרופוס ברשות ב"ד לא היה נוטל בשבח יתומים אף אם השביח משלו ע"ש:

יט **ודוקא כו'**. כמ"ש בס"ז:

כ **ומי שהיו כו'**. כמש"ל ואם היה השוק כו' וה"ה כאן. שם:

כא **מי שהיה כו'**. גמ' שם:

כב **ומוכרין בהמה קודם כו'**. כמ"ש בברייתא הקודם קודם וכמש"ש בסוגיא דמוכרין עבדים ליקח שדות לת"ק:

כג **ויש מתירין כו'**. דאין ה' כרשב"ג בברייתא לכ"ע ואפשר דגי' הרמב"ם גם בדין זה דברי רבי רשבג"א כו':

כד **אין אפוטרופוס כו'**. כנ"ל:

כה **אבל כו'**. ברפ"ד דב"ק:

כו **והאפוטרופוס כו'**. עמש"ש:

כז (**ליקוט**) **ולכן יוכל להעיד**. כמ"ש ברפ"ב דקדושין שליח נעשה עד אם אינו נוגע בדבר ע"ש ובפ"ג דב"ב אריס מעיד בזמן דליכא פירי כו' (ע"כ):

כח **אע"ג כו'**. עתוס' בכתובות פ"ה ב' ובב"ב ע"ב:

כט **מ"מ כו'**. כמ"ש בכתובות קט ב' אי הוה אביהן כו' ולכן לא טעין אביי בעצמו דהא טוענין ליתומין משום דמילתא דלא שכיחא הוא. שם:

ל **והא כו'**. כתובות פח א' ל"ש אלא שאמרו כו':

לא **וכ"ז כו'**. תוספתא פ"ח דב"ב:

לב (**ליקוט**) **וא"צ לעשות כו'**. עבה"ג ס"ק ק' וכ"כ הרא"ש שם ג"כ אבל רש"י בסנה' ד"ג ב' סד"ה אפי' תימא כ' ומשום דהלכה כו' וכ"כ הרמב"ם בב"ב קע ב' בד"ה א"ל. ואע"פ כו' וכ"כ הרא"ש בפ"ג דמ"ק סי' עט ועמ"ש בא"ה סי' יז סל"ז בהג"ה בארוכה ובא"ח סי' תל"ט ס"ב (ע"כ):

לג **וי"א דהואיל כו'**. שמפרש פלוגתא דרבי ורשב"ג בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דרבי כרבנן דמינהו ב"ד א"צ לישבע ורשב"ג כאבא שאול ואנן קי"ל כאבא שאול כדלקמן:

לד **מחרימין כו'**. כתקנת הגאונים:

לה **ראובן כו' ויכולין כו'**. כיון שהיה הממון בידו כמו אפוטרופוס סתם ובן בית דפ' כל הנשבעין:

לו **אבל כו' וכן כו'**. דוקא משבועת אפוטרופסין פטרוהו ועתוס' בכתובות פ"ד ב' ד"ה מיגו ואע"ג דהאי בקרא כמו אפוכורופוס הוא ויש לדחות:

לז **ואם יש כו'**. כמ"ש שם בין לרבנן בין לאבא שאול במקום דאית ליה הנאה משבעינן ליה:

לח **אע"פ כו'**. דביתומים צריך לדקדק יותר כמ"ש בפ"ב דב"מ דלאו בני מחילה נינהו:

לט **אא"כ כו'**. כמש"ש מ"ט כו' לא אתי לאמנועי כו' אתי לאמנועי משא"כ כשרואין דממנעי:

מ **כשמשביעין כו'**. שבועות מח ב' דכשיטת רש"י ורשב"א אבל הרי"ם ורמב"ם פי' שא"צ הודאה וכמש"ל ר"ס לג וכ"כ הטור כאן בשם הרמ"ה ודברי בד"ה תמוהין:

מא **אפוטרופוס בין כו' וחייב כו'**. תוס' בגטין שם ובב"ק לט א' מגמ' דב"מ מ"ב ב' ובשם ירושלמי אדם מבריח עצמו מן השבועה ואין מבריח עצמו מן התשלומין אלמא אף במקום שפטור משבועה חייב בפשיעה וע"ש. דפטור מגניבה ואבידה כמ"ש בגטין שם אייתת קבא כו':

מב **אפוטרופוס שוטען כו'**. כמ"ש בשבועות ל"ב א' משביע ע"א פטור מ"ט דבר הגורם כו' ושם ב' מי יימר דמשתבעת:

מג **אפוטרופוס בין כו'**. תוספתא פ"ח דב"ב אפוטרופין עד שלא החזיקו בנכסי יתומין יכולין לחזור בהן משהחזיקו בנכסי יתומין א"י לחזור בהן אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע כו' ומדלא מחלק ברישא ש"מ בכ"ע:

מד **או התחיל כו'**. דעדיף יותר מהחזיק וכמ"ש ר"פ האומנין לענין חזיית פועלים:

מה **ודוקא כו'**. כמ"ש בסי' רצג ס"ג:

מו **דעתה קרובה**. בפ"ט דב"ב:

מז **יתומים כו'**. ע"ל ס"ס רמ"ו בהג"ה:

מח **וה"ה כו'**. ע"ל סי' צו ס"ג:

מט **אבל אם כו'**. כמ"ש בב"ב קמד ב' במתני' אבל השולח כו':

נ **אא"כ כו'**. כמ"ש ספ"ו דכתובות האומר תנו שקל כו':

נא **מי שמינה כו' אלא כו'**. כנ"ל בש"ע:

נב **השוטה והחרש כו'**. עבה"ג ובב"ק לט א"ב שור של חש"ו כו' ע"ש:

נג **אפוטרופוס כו'**. כמש"ל סי' סט ס"ה:

נד **אבל כו'**. ע"ל סי' צ"א ס"ג בהגה וה"ה כו':

סימן רצא

א **ש"ח כו'**. ר"פ בתרא דשבועות ועבה"ג:

ב **בפשיעה**. בפ' המפקיד ובכמה מקומות:

ג **כסף או כלים**. מפו' בתורה:

ד **או בהמה**. ר"פ המפקיד:

ה **או כ"ד**. שם נז ב':

ו **לשמור**. לי' דקרא:

ז **והו א קבל כו'**. עס"ג:

ח **ואפי' כו'**. שם פ"ב:

ט **אבל מחרים כו'**. כמו כל ספק תביעה:

י **וי"ח כו'**. כן השיג עליו בד"מ דהא אמרינן שם להיפך ע"כ ל"ק רבנן כו' והוא פ' כרבנן ופ' הבעיא לקולא. ואפי' לפמ"ש בש"ע ס"ג כרבי מ"מ לא קי"ל כמש"ש ע"כ ל"ק רבי כו' דהא פ' לקולא ובכ"ע פטור ועסמ"ע:

(**ליקוט**) **וי"ח כו'** עמש"ש ועוד דאף לפי מה שמחלק בגמ' שם לרבי הוא בע"א בין מקום שצריך ליטול רשות ממנו או לא (ע"כ):

יא **בקש כו'**. ער"ס שנ"ג וס"ס שצ"ח:

(**ליקוט**) **בקש כו' לחצירו כו'**. דוקא לחצירו אבל לביתו חייב הג"א שם ד"ה דוקא כו' וכ"ה בירושלמי שם ר"י בשם שמואל הלכה כרבי ר"ז אמר הל' כר' א"ר ירמיה הכל מודין בבית שהוא א"ל הכנס ואני משמרו הכל מודין בשדה שא"ל הכניסהו ושמרהו מה פליגין בחצר ר' אומר חצר כשדה וחכ"א חצר כבית ופריך תמן תנינן המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות כו' ומשני גדישים בשדה ככלים בבית ואפשר שלכך השמיטו הפוסקים משום דלפ"ז לא היה פריך הגמ' שם לימא תנן מתני' דלא כרבי כו' אבל י"ל דגמ' פליג אתי' גדישים בשדה כו' וס"ל דאינו אלא כחצר דהירושלמי הוצרך לומר כבית משום הקושיא דלא כרבי (ע"כ):

(**ליקוט**) **בקש כו'**. עבטור שכ' דעת התוס' ורא"ש שחולקים ופ' כרבנן ודוקא בנזיקין דאתי מנפשיה כאיבעיא דשם נר' דעת הרב שהשמיטו דס"ל כתי' הראשון דתוס' ב"ק מז ב' ד"ה א"ד כו' ואין נ"מ כאן לענין שמירה אבל לתי' השני נ"מ גם כאן כמש"ש אפי' נשברו ברוח וכ"כ הג"א שם וכ"ד הרא"ש והטור (ע"כ):

יב **שמעון כו'**. ממ"ש בס' זה שי"ל לא קבלתי כו' ה"נ ואפי' קנין בטעות חוזר כמ"ש בספ"ק דגטין וכ"ש קבלת השמירה כאן ואינו שומר ובב"ק מ"א לימא ליה תורא כו' ולא משני משום דא"ל ס"ט כו' כמ"ש אח"כ שם:

יג **ויש כו'**. עתוס' נט א' ד"ה כך כו' והרא"ש שם:

(**ליקוט**) **ויש כו'**. תוס' דב"מ שם והרא"ש שם אבל תוס' דב"ק עט א' ד"ה תקנו כו' לא כ"כ וכן הרא"ש שם וכ"מ בגמ' שם מדאייתי ראיה ממתני' שם וצ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **ויש כו'**. עתוס' דב"ק עט א' ד"ה תקנו כו' שכ' דגם לענין חיוב בדין כן אלא דלא איבעיא ליה בזה כלל אבל בב"מ כ' כמ"ש כאן וכ"כ הרא"ש שם (ע"כ):

יד **ויש כו'**. ולפרש"י בב"ק עט א' וכ"מ פשטא דגמ' שם אלא שתוס' פי' שם כשיטתם ועבה"ג וכ"כ נ"י:

טו **אם כו'**. כמש"ו מעשה כו':

טז **המתין כו'**. סמ"ג ומרדכי וזש"ש זיל שלים ר"ל מיד:

יז **באו כו'**. עתוס' שם ד"ה דאי כו':

יח **שלא כו'**. עבה"ג וכ"כ הרי"ף וכ"כ תוס' מב א' ד"ה ה"ג כו' ובב"ק נב ב' ד"ה ושכיחי כו':

(**ליקוט**) **שלא גרמה כו'**. וכ"כ הרי"ף שם בארוכה ע"ש (ע"כ):

יט **מתה כו'**. שם ל"ו וכקושית הגמ' שם:

כ **אפי' לא כו'**. הרי"ף כ' שם והוא שתקפתו כמש"ש ל"ו ב' והקשה הראב"ד דגמ' לא הוצרך לזה אלא לאביי ואנן קי"ל כרבא ותי' הרמב"ן דסוגיא שם אליבא דרבה דקאמר שם צג מאי הל"ל כו' אבל אנן קי"ל כר"ח ודבר"ה שם דאמרי להכי כו' וזה דוקא בש"ש וכמ"ש להכי כו וערא"ש שם ותוס' שם ד"ה איבעי כו':

כא **אם נכנס כו'**. כמש"ש מאי לאו כו' ובש"ח מודים כ"ע לרבה כנ"ל דל"פ אלא בש"ש דלהכי יהבי כו'

כב **ואם נכנס כו'**. שם ואע"ג דפריך שם א"ה אמאי פטור כו' וה"ה לש"ח כ' הרי"ף בפ' המפקיד שם ההיא מימרא דאביי הוא וכשיטתו בפ' המפקיד אבל אנן קי"ל כרבא וכ"כ התוס' בב"ק נ"ב ב' בד"ה הנ"ל בשם ריב"ם. וראב"ד ורא"ש חולקין וכ' דאם היה שם אפשר שהיו בורחין כמ"ש ומוראכם כו' וכמש"ש קז א' דהוה מקיים ביה גם כו' ועסי' ש"ג ס"י:

כג **כיצד כו'**. במתני' מב א' שלא כו' ואם כו' ובגמ' שם כספים כו' ש"מ דשאר דברים הכל לפי ענינם:

כד **י"א כו'**. כמ"ש בב"ק כג א' סתם כו':

כה **והכל כו'**. דל"ק אלא סתם כו' וה"ה כאן:

כו **ואע"פ כו'**. ירושלמי הביאו הרי"ף ורא"ששם:

(**ליקוט**) **ואע"פ שהניח כו' בשלו כו'**. ירושלמי והביאו הרי"ף ורא"ש שם נתנו כו' אם כו' וכ' במרדכי בשם ראבי"ה דר"ל אפי' בתיבה בחדרו דאל"כ מה בא לחדש כו' ע"ש בסי' ש"ס (ע"כ):

כז **ולשונות כו'**. רמב"ם דחד טעמא להו עם כספים דמסרי נפשייהו עלייהו ועשאן קל ואינן מתקלקלים בקרקע וכמ"ש הרא"ש ורמב"ם שם:

כח **אין להם כו'**. כגי' הרי"ף דל"ג שם והאידנא כו'. גשושאי כו' פרומאי כו' אלא גרס זוזי לאבדלתא א"ר ומודה שמואל כו' והאידנא כו' וא"ש הא דאמר שם התם תנן כו' דקאי אף למסקנא ועלח"מ:

(**ליקוט**) **אין להם כו'**. כגי' הרי"ף דל"ג כל האידנא עד אמר רבא דלגי' דידן לדברי שמואל בכ"מ בכותל מהני והאידנא לא מהני בקרקע אבל לגי' הרי"ף דברי הרמב"ם ניחא דוהאידנא ל"ק אלא אכותל וגי' הרי"ף נכונה דלגי' דידן ק' דאמר רבא ל"ש כאן ודחק הרא"ש אפי' שלא ביני אורבי ודוחק לומר דביני אורבי אינן בכותל ועוד דלא הל"ל ומודה שמואל והכי הל"ל א"ר ובכותל אפי' שלא ביני אורבי ולגי' הרי"ף אתי האיבעיא דפ"ב דפסחים ל"א ב' אף האידנא (ע"כ):

כט **רק כו' אבל כו'**. וכ"כ הרי"ף ורא"ש וכמ"ש בגמ' שם משום איכסויי מעינא כו' טפח:

ל **אפי' נעל כו'**. ההוא גברא כו' ואותבינהו כו':

לא **או החביא כו'**. דז"ש אין להם שמירה כו':

לב **הוא המפקיד כו'**. וכן פירש"י

לג **עד שישהא כו'**. רמב"ם שם ודלא כהרא"ש שם:

לד **וי"א כו'**. כ"פ הראב"ד ונ"ל דגי' אחרת ה"ל בגמ' וצ"ע ועלח"מ:

לה **התנה כו'**. כמש"ש צד א' מתנה כו' ובגמ' שם הא מני ר"י כו' ועשי' ש"ה ס"ד:

לו **בד"א כו'**. כמש"ש והאידנא כו' והאידנא כו' אלמא דהכל לפי המקום ולפי הזמן וכמש"ו בהג"ה וכמ"ש בירושלמי אם נתנו במקום שנהג ליתן את שלו אם היה ראוי לשמירה פטור. רא"ש:

לז **אפי' כו'** ממש"ש ב' נימא ליה אמאי כו' אמר כ"ש כו' ע"כ צ"ל דמנהגם לקבור אף שלהם בקרקע וא"כ מאי קאמר שם אמרה לא א"ל כו' וצ"ל כיון דסבורה שלו סבורה שכדי להתעסק נתן לה כשיצטרך וה"ה למפקיד וערא"ש שם:

לח (**ליקוט**) **או קשורים כו'**. מדקאמר לאחוריו דוקא (ע"כ):

לט **וכן כו'**. עמ"ש בס"ס ק"כ:

מ **ואצ"ל כו' אא"כ כו'**. עסנ"י:

מא **מי כו'**. ב"ק נ"ו ב':

מב **ואה אין כו'**. עתוס' שם ד"ה כל כו' ועמ"ש בסי' עב ס"ל בהג"ה:

מג **י"א דפטור**. כפשטא דגמ' שם נימא לאימיה כו' ובב"ק נ"ו ב' אלא תחתיו דשומר ושומר כו' לברזיליה דאורחיה כו' והשר מקוצי דחה דשאני התם שידוע שאינו מרעה שום פעם בעצמו אבל הכא מ"מ סבור שהוא ג"כ בעצמו ישמור ועבמרדכי שם סי' שסב והג"א שם ד"ה אבל היכא כו':

(**ליקוט**) **וי"א דפטור**. וכ"ה דעת הרמב"ם וש"ע וכ"כ במרדכי ונ"י שם שזהו דעת הרמב"ם וכ"כ המ"מ אבל בסי' ע"ב ס"ל בהג"ה סתם כס' הראשונה וע' במרדכי ובהג"א סך"ג ד"ה אבל היכא כו' (ע"כ):

מד (**ליקוט**) **ואם היה ש"ש יש כו'**. כמש"ש בעובדא דבקרא מכדי בקרא ש"ש כו' איבעי ליה לעיוני (ע"כ):

מה **אפי' אם כו'**. ודלא כתוס' בב"ק יא ב' ד"ה את כו':

מו (**ליקוט**) **והוא שלא ימעט כו'**. מדקא' רבא לא מבעיא כו' מ' דבכה"ג א"צ לטעמא דאת מהימנת כו' ואף דאביי קאמר נמי התם י"ל דבאמת ר' יוחנן לא ס"ל טעמא דמסרה לבן דעת דדוקא רב ס"ל כן (ע"כ):

מז **אבל אם כו'**. שתחלתו בפשיעה ואין דעת התוס' כן וע"ש צ"ג ב' ד"ה א"ה כו':

מח **ואם יש כו'**. ערי"ף ורא"ש שם וע' תוס' שם ד"ה רב כו':

מט **ואפי' כו'**. תוס' בב"מ שם ד"ה את כו' כיון דהוא ישבע:

(**ליקוט**) **ואפי' לא כו'**. גמ' שם ב' א"ל לדידכו כו' וערש"י שם ד"ה לדידכו כו' ותוס' שם ד"ה חת כו' (ע"כ):

סימן רצב

א **אין כו'**. מפורש בתורה:

ב **אפי' אינו מכוין כו'**. מ"א א' הניח מקלו כו' קסבר כו':

(**ליקוט**) **אפי' אינו מתכוין כו'**. כל סעי' זה הם דברי הטור ולא מצינו שיטה זו ברש"י ותוס' ולא בשום א' מהפוסקים כי כל שליחות יד במתני מ"ג ב' ובגמ' שם הכל מיירי בשליחות יד ליטול ממנה ולמ"ד ש"י א"צ חסרון אפי' לא נטל ממנה רק דעתו כשהגביהה או משכה ליטול ממנה וכן שם מ"א תרגמה כו' תרגמה כו' ג"כ כה"ג אלא אם רצה לגזול כולה לד"ה אפי' לא נטל אבל ליטול מקצתה למ"ד ש"י צריכה חסרון דוקא שנטלה

ולמ"ד א"צ חסרון אע"פ שלא נטלה אבל בכולה דעתו ליטלה ועתוס' שם ד"ה שנטלה כו' שנטלה כו' ושיטה אחרת דלעולם בעינן דעתו ליטול כולה ע"ש בהשגות אלא שלמד הטור ממש"ש רועה כו' ושם אינו מתכוין אלא להשתמש בה וערש"י שם ד"ה והא לא כו' ואי קשיא כו' ודברי רש"י תמוהין אטו בע"ח המכחישים מיגרע גרע וכן הקשה מהר"ם ופי' הטור דשואל הוא דוקא משנשתמש ובבע"ח משום ש"י אפי' לא נשתמש עדיין ומש"ש הניח מקלו כו' היינו כמ"ש תוס' בד"ה הא לא כו' שבאותו מקל הכישה להיות המקל עליה וקודם שהניח בא זאב כו' וז"ש אע"פ שעדיין כו' אבל אם כו' אבל כ"ז דוחק דמ"ש והניח שעדיין לא הונח וגם ק' מנ"ל לדחוקי כה"ג ולא שהונח כבר ומשום שואל וגם פשטא דשמעתין שטילטלה להביא כו' מ' אפי' לא נשתמש עדיין הוי שואל ודומיא שנטלה כו' ואמת שרשב"ם פי' בב"ב מח א' למוד ומדד בה אבל פשטא דשמעת' לא מ' כן ומ"ש תרגמא כו' תרגמא כו' שהוא תמוה מאד שלא שייך כאן דלא הצ"ל אלא תרגמא שהניחה במקום כו' אלא משום דר' יוחנן מפ' למתני' שכבר גנבה והוציאה לרשותה וז"ש הא מני ר"י היא דתניא הגונב כו' וא"כ מ"ש הניחה שאח"כ החזיר והניחה במקומה ואמר תרגמה שנטלה כו' שטלטלה כו' דעדיין לא נשתמש ונמלך להניחה וי"ל שהניחה שלא במקומה. ודאי דברי רש"י הנ"ל מוכחין בכמה מקומות דר"ש תרגמא שטלטלה כו' וקסבר כו' ול"ק משום שליחות יד וכן שם מ"ג ב' וצ"ל ע"כ כדברי רש"י משום דמלאכה שאינו מחסרה הוא אבל דברי רש"י כפשטה משום דמלאכה המחסרה לאו בתורת שאלה ירד אלא שליחות יד הוא וכמו ע"מ ליפול ממנה כיון שמחסרה והכל אפי' לא נשתמש ומש"ש הניח מקלו כו' משום דאל"כ הדרה למקומה כמש"ש והוינן בה כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **עמש"ש** שלמד מקו' רש"י והרמב"ן חילק בין הוציאו מרשותו ע"ש ופי' דחוק אבל פי' הרז"ה נכון מאד שודאי שואל הוא אלא שכל גזלן שבשומר נק' שולח יד ותרגמה הראשון סובר דש"י צריכה חסרון אבל בלא"ה לא וכ"ש שואל דלא והשני ס"ל דא"צ חסרון אבל שואל לא ור"ש ס"ל דאפי' שואל דאינו רוצה לחסרו ולא חסרו וכ"ש בש"י דרצה לחסרו דא"צ חסרון וז"ש תסתיים כו' כיון דסבור דאפי' שואל דגזלן הוי אלמא א"צ חסרון והוא כמש"ש דבכולם בין בשואל בין בש"י שמחסרו בכולם אפי' לא נשתמש עדיין דכולהו משום שליחות יד הוא (ע"כ):

ג **אע"פ כו'**. כמש"ו רק שיגביהנה כו' וכמש"ש מ"ד א':

ד **אבל אם כו' ולא משום כו'**. ערש"י שם ד"ה והא לא חסרה כו' וגמ' שם וקסבר שואל כו' ול"ק משום שליחות יד ושם מ"ג ב' אלא הא דא"ר כו' אלא הב"ע כו' ובשואל כו':

ה **אלא דשעת כו'**. ערשב"ם בב"ב פ"ח א' ד"ה למוד כו':

ו **ואם החזיר' כו'**. אפי' לר"ע דדוקא בגנב גמור דלא מהימן ליה ס"ל דכלתה שמירתו וע"ש דצ"ע דהא בגמ' אמרינן שם אלא אר"ש הב"ע כגון שטלטלה כו' וכולה ר' ישמעאל היא ועס"ו:

ז **ובמעות כו'**. כמ"ש בס"ז ואם כבר כו' אפי' אחר כו':

ח **אבל אם כו'**. אבל הרי"ף ורא"ש השמיטוה דהאיבעיא היא למ"ד צריכה חסרון ואנן קי"ל כמ"ד א"צ חסרון. הג"מ ומ"מ וכ"כ הראב"ד שם אלא די"ל דאפי' למ"ד א"צ חסרון כיון שלא היתה כוונתו לשלוח יד בכולו לא נתחייב על השאר מיהו קשה מאי קאמר שם לימא קסבר שמואל כו' הא לא מהני כנ"ל וי"ל דקס"ד כן אבל התרצן תי' לא כו' ואף למ"ד א"צ חסרון אינו חייב אלא משום ה"ט. מ"מ:

ט (**ליקוט**) **שאינם גוף כו'**. אבל בתוס' מ"א א' ד"ה שנטלה ע"מ כו' מ' דוקא יין אבל לא שמן אף שהוא גוף א' (ע"כ):

י **ולא הגביהן**. אף לדעת הרמב"ם דס"ב דבעיא דר"א דוקא בשלא נטלן כמש"ש ליטול דגמ' לא מתמה אלא אשמואל לימא כו' וכמ"ש רש"י במתני' ד"ה הגביהה כו' דהוה כו':

יא **אמר כו'**. דברי הסמ"ע כאן תמוהים מאד ואף שהש"ד יישבו דבריו דחוקים:

יב **אע"פ כו'**. כמש"ש שנ' כו':

יג **ה"ז כו' ומשלם כו'**. מ"ג א' ב':

יד **ונתחייב כו'**. מ"א א':

טו **המפקיד כו'**. כר' יוחנן דאוקמיה בתרי תנאי וכר"ע דהלכה כמותו כמ"ש ה' כר"ע מחברו ושם מגב' מאי לעולם כו' ודלא כרב ששת דאוקמיה כר"י דא"כ הלכה כר"י כמ"ש בפ"ד דיבמות סתם במתני' ומחלוקת כברייתא כו' ועריף אבל סמ"ג בשם ר"י והג"מ פ"ד והג"א פ"ק פ' כר' ישמעאל וערש"י שם ד"ה הא שקלינהו כו':

טז **טלטלה כו'**. דעדיין לא כלתה שמירתו אף לר"ע כמש"ש דוקא שנטלה לשלוח בה יד או להשתמש בגופה ומשום שואל שלא מדעת וערש"י שם ד"ה תרגמא. דאילו כו' ואף שאין ה' כן מ"מ נלמד מזה לכה"ג:

יז **ואם אירע כו'**. עבה"ג וז"ש במתני' שם לצורכה פטור ול"ג שלא לצרכו. ב"ח:

יח **מחמת כו'**. עסי' רצ"א ס"ט:

יט **ואם לא כו'**. דע"כ ל"פ ר"ע עליה דר"י אלא בנטלה לגוזלה או כו' להשתמש בה אבל בכה"ג מודה לר"י:

כ **ולא קשורים כו'**. עבה"ג וכ"ש ללישנא קמא:

כא **ואם כבר כו'**. דע"כ ל"פ ר"ן אלא בלא נשתמש ול"פ ר"ע עליה דר"ט אלא בלא נשתמש אבל נשתמש לכ"ע הוי שואל אף לרבה וע"ש בסוגיא ד"ט א' וכן איתא בהדיא

כאן איתביה ר"ן כו' אלמא בהוציא מודה ועבה"ג ובירושלמי דדמאי א"ר יוסי הדא אמרה הנותן מעות לחברו והחליפן ואבדו חייב באחריותן הג"מ שם:

כב **אפי' אחר כו'**. כ' הרא"ש דבלא"ה לא הוצרך להשמיענו אלא בכה"ג דאע"ג דא"צ דעת בעלים אף לר"ע כיון דברשות מ"מ חייב ועבה"ג ועברא"ש שם שהקשה על הרי"ף שכאן פ' כר"ן ובפ"ב פ' כרב יוסף בדמי אבידה ותי' בתי' ראשון שאני שם דבלא היתר שימוש הוי ש"ש וכ"כ המ"מ ועסי"ט בכה"ג ואמרינן לקמן פ"א א' דאף לאחר ימי שאילתה חייב כש"ש הואיל כו' וא"כ בההוא הנאה דאי מתרמי כו' נעשה שואל כנ"ל:

כג **והוא כו'**. כמ"ש בסי' רצ"א סט"ז:

כד **ובע"ה שרוב כו'**. דהוא כחנוני:

(**ליקוט**) **ובע"ה שרוב כו'**. מרדכי שם בשם ר"ת והרא"ש בשמו בפ"ד סי"ג (ע"כ):

כה **ודוקא כו'**. דנסכא אינן כמעות וכמ"ש בפ"ק דקדושין פריטי אין כאן כו':

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. שבועות מג ב' נהרדעי כו' וערש"י שם (ע"כ):

כו **ואם הרויח כו'**. דלא אמרו אלא חייב באחריותן וכמ"ש זה נהנה וזה לא חסר ואע"ג דתניא בתוספתא פ"ה והביאו הרא"ש שם הנותן מעות כו' ואם יש עדים כו' וכמש"ל סי' קפג ס"א שם שנותן לו להרויח וכמ"ש בירושלמי שם המבטל כיסו כו' ועתוס' כט א' ד"ה והוי כו' וכ"ש בלא ה"ל רשות להשתמש בהן דה"ל גזלן ומשלם כשעת הגזילה כמ"ש מג א' ב' ועתוס' כח ב' ד"ה ע"כ כו' ובב"ק צ"ו ב' ס"ס גזילה כו':

כז **מיהו אם כו'**. דג"ז מבטל כיסו הוא. מרדכי שם:

כח **אבל אם כו'**. ר"ל וזה אינו רוצה להיות בהפסד אלא אומר תן לי או מעותי או בריוח לבד ול"ד למ"ש בב"ק קא ב' אם פחתו כו' לאמצע דשם שינה משא"כ כאן כ"נ ליישב דברי הרב וכ"כ סמ"ע אבל במרדכי שם ליתא לדין זה אדרבה מ' שם דאם רוצה מעותיו צריך להחזיר לו אלא דכ' שם דבכה"ג אם הרויח הריוח לנפקד ואח"כ כ' בשם ר"ה גאון דבכה"ג כיון שמסרב ודחי ליה חייב למפלג בריוח וכ"כ בד"מ ונראה שצ"ל הדין עם המפקיד שצריך ליתן את מעותיו כי בפקדון באה לידו וערא"ש בגמ' כאן והראב"ד ז"ל תירץ דהנאת שימוש כו' שמא יבא המפקיד כו' וז"ש ואם נתעסק כו' וכס' הג' שם אע"ג שאינו עמו בהפסד וכמו הנותן לשלוחו כיון שמבטל כיסו שזה רוצה מעותיו וכנ"ל וחידש כאן שאע"ג שא"ל להיות עמו בהפסד ואינו רוצה ואין כאן ריבית וקרוב לשכר ורחוק להפסד כמ"ש בפ"ה דאין רבית אלא הבאה מלוה למלוה וכאן לא בתורת מלוה ולא בתורת מקח נתן לו וכן לא התנה עמו קרוב כו' ועמרדכי שם ושם אלא דלא ה"ל לצורך בעל כו' אלא דמילתא בפ"ע היא והוא מתשו' הרשב"א וקאי אמש"ל ואם הרויח

כו' מיהו אם עסק לצורך בעל הפקדון ה"ה שלו וכמ"ש בב"ק קב ב' ואם הותירו כו' ואע"ג דלאו שליחותיה קעביד וערש"י שם ד"ה מי הודיעו כו' ולא קי"ל כבני מערבא ומש"ל הדין עם הנפקד לא דא"צ להחזיר לו מעותיו אלא דא"צ לתת לו הריוח וכ"ס ראשונה במרדכי וכ"מ בד"מ שפ' כס' ראשונה:

(**ליקוט**) **הדין עם הנפקד**. צ"ל עם המפקיד דודאי שצריך להחזיר מעותיו ואף שי"ל דה"ק עם המפקיד שצריך ליתן ריוח כס' ר"ה גאון בפ' הגוזל סי' קכ"ד אין הלשון מ' כן דהרי המפקיד אינו חפץ בריוח אלא צ"ל עם המפקיד וג"ז אינו נכון דבמרדכי לא הוזכר זה וגם כאן אינו מדבר מזה וא"צ להשמיענו אלא העיקר שצ"ל הריוח של הנפקד וע"ז קא' ואם נתעסק כו' ואכולה קאי אף אריחא כמ"ש בתשו' הרשב"א שם (ע"כ):

כט **או במקום כו'**. ברשב"א שם אף בכה"ג צריך גילוי דעת וכ' תמה עליו בסמ"ע ועבה"ג סק"ה:

ל **אינו כו'**. כמש"ש קטז ב' הכא בשותפין כו' אמר פליג כו' ועסי' קפג ס"ג שליח כו' מיהו כו' והוא דעת הרשב"א ג"כ:

לא **אם לא כו'**. וכ"מ בתוס' שם ד"ה אין כו':

לב **אבל כו'**. כמ"ש בפ"ב דשקלים מותר שבוי לאותו שבוי ואין רשאי לשנותן. שם:

לג **המפקיד כו'**. כמש"ש ל"ח א' אדם רוצה כו' ואף רשב"ג ל"פ שם אלא בכדי חסרונם ועתוס' שם ד"ה מחלוקת. ב"ח:

לד **אחר שישבע**. כמ"ש בסי' צ"א ס"ג בהג"ה וה"ה כו' ועבה"ג:

לה **וכן כו'**. נלמד מהנ"ל וע"ל סי' רנג סי"ג:

לו **יכול כו' ואם שנים כו'**. בכורות יח ב':

לז **אזלינן כו'**. כמ"ש בכמה מקומות ובפסחים ו' א' תיבה כו':

לח **ואם כו'**. בכמה מקומות ועיקרה בספ"ק דכתובות:

לט **הפקיד כו'**. ערא"ש פ' הדיינין סי' כז כח וע"ל סי' ע"ה סי"ט וסי' צ' ס"י:

מ (**ליקוט**) **לא ערבם כו' בד"א כו'**. כשיטת הרי"ף דפ' כרבא אר"נ דפ' כחכמים וכר' יוחנן דאמר שם ל"ש אלא כו'. והרא"ש תמה עליו למה לא פ' כרנב"י דהוא בתראה והולכין לשיטתן כמ"ש בפ"ג דב"ק וכמ"ש בסי' תי"ג ס"א אבל לפימ"ש הרא"ש כשיטת תוס' שם דבכדי חסרונם ס"ל לרנב"י ג"כ טעמא דרב כהנא האידנא אין נ"מ ואף לדבריו הל' כר"ן. ועוד תמה עליו למה פ' כר"ן ולא כר"י דהא אין הלכה כבתראי אלא מאביי ורבא ואילך אבל הרשב"א והרא"ה והר"ן כ' דדוקא היכא שחלקו רבם על הם ושמעו דברי התלמידים וכ' שם ואי משום דרבא בתראה לאו משמיה דנפשיה קאמ' אבל בספ"ג

דשבת פריך דר' יוחנן אהדדי אע"ג דל"ק משמיה דנפשיה ועבס"פ המדיר דשם ג"כ פלוגתא דר"י ור"ן פ' כדברי הרי"ף דהלכה כרבא אר"נ (ע"כ):

מא **אם בעל כו'**. כמ"ש בפ"ק דפסחים א"ל המתן כו':

(**ליקוט**) **אם בעל כו'**. כמש"ש ל' א' פקדון מאי כו' וז"ש שם מדרשב"ג דמתני' מיירי שהלכו למ"ה וכמ"ש בסי' רפ"ה ס"ד (ע"כ):

מב **המפקיד כו'**. ערי"ף שם דל"ש לפלוגתא דת"ק ורשב"ג דמתני' דלא כרא"ש:

מג **והדמים כו' ויש לו כו'**. כמו דמי אבידה וכמש"ש כט ב' ל"ש אלא בדמי כו' וה"נ:

מד **לפיכך כו'**. כנ"ל ס"ז ועבה"ג וערא"ש שם:

מה **ואם פתח כו'**. דקי"ל ש"י א"צ חסרון כנ"ל:

מו **וה"מ כו' כי כו'**. כנ"ל ס"ז במעות דחילוק בין שולחני לבע"ה מיהו דוקא בשאין מקפיד כמש"ש דוקא מותרין כו' וז"ש כי ודאי כו' אבל בידוע שמקפיד אסור מיהו במקום ביטול תורה מותר בכ"ע כמש"ו וכן אמר במרדכי שם ואיתא במדרש משלי לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב שאין לבזות מי שגונב ד"ת והעתיקן ובתוספתא פ"ז דב"ק המתגנב מאחר חבר כו':

מז **ובמקום כו'**. כמ"ש בפ"ד דכתובות עשה צדקה כו' זה הכותב ספרים כו' ואמרי' שם דכופין על הצדקה:

סימן רצג

א **אבל בכ"מ כו'**. עבה"ג ועמש"ש בסי' ע"ד ס"א:

ב **אפי' נתנו כו'**. גיטין ע"ה א' כלישנא בתרא דרבא ועתוס' שם ד"ה מכלל כו' ועמ"ש בסי' ק"כ ס"ב:

ג **ואם הפקידו כו'**. כ"פ הראב"ד מ"ש בפ"ק דקדושין יג א' סברה אי שדינא כו' באפקיד לזמן וערשב"א שם שחולק עליו וכ' מי עדיף מפועל שחוזר בחצי היום ופי' פי' אחרים ועמש"ש ובסה"ת ש"נ ח"א בשם הרמב"ן ועמ"ש בסי' ע"ד ס"ג בהג"ה ובסי' ק"כ ס"ב:

ד **ואם כשהפקידו כו'**. כפי' הרא"ש מש"ש אי בעינא כו' הוא דברי הגמ' כאלו פי' כו' אבל הרמב"ם מפ' כפירש"י וכן הרי"ף לכן השמיטוהו דמילתא דפשיטא היא וגי' ה"ג והכי קא"ל אי כו' ועבס' המאור:

ה **ואם לא כו'**. כמ"ש בכתיבות ק"ב רבינא הוה כו' וערי"ף שם ועסי' ר"צ ס"ט:

ו **שלח כו' וי"א כו'**. עסי' קכ"ה ס"א וס"ב:

סימן רצד

א **תבעו כו'**. ב"ק ק"ה ב':

ב **ופסול כו'**. שם וב"מ ה' ב':

ג **בד"א כו'**. שם ושם:

ד **לא כו'**. פ"ג א' וערא"ש שם:

ה **ואם הוא כו'**. ב"ק קז ב' ב"מ ו' א':

ו **ומגלגלין כו'**. עבה"ג:

ז **וי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה שבועה. א"צ שלא כו' וערי"ף ורא"ש פ"ג סי' כ' ירושלמי כו' ומשמע כו' וכ"כ המ"מ בפ"ו מה"ש ה' ג' וערמב"ם שם וערא"ש שם סי' ו':

ח **מי שהפקידו כו'**. כמ"ש בבכורות י"ח ב' ובאחד שהפקיד כו'. ור"ל כגון שיש עדים שנאבד א' וא"י איזהו ב"ח:

סימן רצה

א **וה"ה כו'**. מדפריך ממשכון שהוא ש"ש:

ב **שילם כו'**. עתוס' ל"ה א' ד"ה ואותביניה כו' וכמש"ש בגמ' ל"ד א' וכמ"ש הרא"ש שם דלישנא קמא דרבא עיקר ע"ש:

ג **יש מי כו' ורבו כו'**. עסי' ס"ח ס"ה בש"ע והגה ועמש"ש ועבהג"ו.

סימן רצו

א **אחד כו'**. שבועות מ"ה ב' מכלל כו' ולא קי"ל כן כמ"ש בב"ב ע' ועראש ור"ן שם:

ב **שא"א כו' וי"א כו'**. ע"ש ועמ"ש בסי' צ"ג ס"ב:

ג **אבל כו' או כו'**. שבועות שם מתוך שי"ל כו' מתוך כו' המפקיד אצל כו' ועסי' פ"ז ס"א התובע כו' אבל כו' בין כו' ועמש"ש ועתוס' דב"ק ק"ז א' ד"ה עירב כו':

ד **אפי' כו'**. עתוס' דשבועות שם ד"ה בשטר כו' ותי' ר"ת כו' והגאונים כ' דלית הלכתא כי הך שמעתא דשבועות וערא"ש שם:

ה **בד"א כו'**. כמו פלגא דמלוה בב"ב שם וז"ש והוא כו'. דהטעם משום שטרך בידי מאי בעי כמש"ש הלכך הדין כמו במלוה כמש"ש בשבועות מ"א א':

ו **בא כו'** מבואר בס"ב ועבתוס' דב"ק הנ"ל ונראה כפי' ריב"ם כו' ומבואר בכל המשניות דפ' הדיינין ובגמ' שם ובכמה מקומות:

ז **ולא עדים**. כמ"ש דלא אברו סהדי כו':

ח **אלא הנח כו'**. עסי' רצ"א ס"ב:

ט **הודה כו'**. כיון שמודה שנעשה שומר אינו נפטר אלא במגו דנאנסו וכנ"ל ס"א וס"ב:

סימן רצז

א **המפקיד כו'**. שבועות מ"ה ב' ב"ב מ"ה א':

ב **אע"פ שאין הנפקד כו'**. תוס' דכתובות פ"ה ב' ד"ה חדא כו' וכ"כ הרא"ש שם בשם הרמב"י ממש"ש ולא פקיד הא פקיד לא מפקינן מינייהו:

ג **ואפי' הפקיד כו'**. שבועות שם וב"ב שם במסקנא:

ד **או נתתו כו'**. ב"ב שם:

ה **ואפי' אם כו'**. יבמות קט"ו ב':

ו **אפי' הפקידם בעדים**. תוס' שם ד"ה וכן כו' ובכתובות שם ד"ה ועוד כו':

ז **אבל אם כו'**. ב"ב שם ועתוס' שם מ"ו א' ד"ה אי כו':

ח **ול"מ אם כו'**. מ"ש בב"ב נ"ב א' כלום טענינן כו' והא רבא כו' ובב"מ קט"ז א' וה"ה ביש עדים שהפקיד בידו דחד טעמא הוא וערי"ף שם מהא שמעתא כו' ושמעינן נמי מכללא כו' אלא שהרי"ף סובר דא"צ ראה וכל הפוסקים חולקים עליו וערא"ש בב"ב שם ועסי' ע"ב וסי' קל"ג וערי"ף ס"פ המפקיד ועתוס' דב"ב שם ד"ה ומודה כו' אלא נראה דהכא כו':

ט **אמר המפקיד כו'**. כמ"ש בב"מ ע' א' ועתוס' שם ד"ה אתא. ונראה לפרש דהכא בשמעתין חיישינן כו' א"נ מעיקרא כו' וערא"ש שם:

י **ואם אמרו כו'**. ר"ל ואינן חפצים להראותו וז"ל הטור אע"ג דלגבי אביהן בעודו חי כה"ג נאמן לומר לקוח הוא בידי במגו דהחזרתי לך כ"ז שלא ראו אותו עדים בידו והכירוהו לגבי יתומים לא טענינן להו הכי כיון דלא שכיח וצריכין להראות ואם יכירוהו שזה הוא החפץ ה"ל כעדים ומוציאין אותו מידם אע"פ שאם היתומים בעצמן היו טוענים אבינו אמר שלו היה נאמנין בשבועה כ"ז שלא ראו אותו עדים בידן ממש אכן לא טענינן להו ומ"ש דאביהן כה"ג נאמן וא"צ להראות בב"ב מ"ו א' תא אחוי לך כו' וערשב"ם שם ומ"ש כ"ז שלא ראו כו' אבל ראו אפי' בסימנים אינו נאמן מההיא דשומשמי וכמ"ש תוס' שם ושם דוקא משום דאינו סי' אבל בסי' מובהק אינו נאמן וכ"כ המ"מ ומ"ש לגבי יתומים לא טענינן כנ"ל מהא דב"מ והטעם כמ"ש תוס' בכתובות שם דמילתא דלא שכיחא לא טענינן ליתמי כמש"ש בכהוא עובדא דשם דאילו היה אביהן טעין הכי היה נאמן אע"ג דלא אמיד ויהיב כו' ומ"ש דאם היתומים טוענין בעצמם כו' כנ"ל דוקא אנן לא טענינן להו אבל הם בעצמם יכולין וכמ"ש הרא"ש בכתובות שם ודוקא היכא שהיתומים טוענים

שמא אבל אי טוענים ודאי א"ל אבינו שהיה שלו משתבעי כו' והביא ראיה ממש"ש ולא פקיד וכנ"ל ומ"ש הרא"ש והטור דמשתבעי אע"ג דקי"ל דאין יורשים נשבעין לפטור כמש"ל סי' ס"ט וסי' ק"ח היינו בטענת ספק או שאין טוענין כלל אבל בטוענין ודאי נשבעין ככל אדם כמ"ש בסי' ע"ה סט"ז וס"כ ועש"ך סי' ס"ט שם סי' ע"ה שם ודלא כמו שנדחק סמ"ע כאן וכ"ז קודם שראוהו אבל לאחר שראוהו העדים והכירוה בסימנין ודאי אינו נאמן בין הוא בין היתומים אינן נאמנין כנ"ל ול"ק מהא דסי' קל"ד ס"ג דשם אין מכירין בסימנים היטב אלא נדמה להם כמש"ש והוא מפי' תוס' שם:

יא **ולא עוד כו'**. לשון הרמב"ם וכפי' תוס' שם ושם דבלא עדי פקדון ודוקא בשני הטעמים דלא אמיד ויהיב סימנא וכנ"ל וכ"כ הרא"ש. ושיטה אחרת להרמב"ן ורשב"א וער"ן וב"י:

יב **באו עדים כו'**. עבה"ג:

יג **החזיר כו'**. ירושלמי בעובדא דבר זוזא הביאו הרי"ף ס"פ הכונס:

סימן רצח

א **כל כו'**. עבראש"ש ס"פ הכונס ובפ' הדיינין ור"ן שם ועמ"ש בסי' צ' ס"י:

ב **והוא כו'**. עמש"ש:

ג **מת כו'**. עסי' ע"ה סי"ח ושם סי"ז כל טענת כו':

ד **ויכלול כו'**. אבל בסי' צד ס"ט לא פ' כן וע"ש ס"ב ומש"ש וכ"מ לש"ך שהקשה כן:

ה **מפקיד כו'**. ול"ד לשק צרור דסי' צ' ס"י דשם ודאי נגנב ועשו תקנת נגזל בפקדון וכן בפ' הכונס שעשו תקנת נגזל באשו שודאי נשרף אבל באין ידוע א"א לומר תקנת נגזל דבנגזל עצמו אמרי' בשבועות מ"ו א' ודלמא לא משכנו כו'. שם:

ו **נשבע כו'**. עסי' ע"ה ס"ט ישבע כו':

סימן רצט

א **שנים כו'**. ע"ל סי' ע"ז ס"ט:

ב **ואם הפקיד כו'**. שם ס"א בהגה ע"ש:

סימן ש

א **ישבע כו'**. כמו חנוני ופועלים ושני מלוים בפ' הנשבעין אף שכ"א לבדו ח"צ לישבע כמ"ש בסי' צא:

ב **שהל"ל כו'**. רי"ף ורמב"ם:

ג **ואי אינהו כו'**. וכ"כ תוס' ורא"ש מדל"ק שם אלא התם דקתבעי כו' ש"מ דלא הדר מתי הראשון ועוד דקאמר שם ב' ומי א"ר כל בשתי כו' כ' הרא"ש אלא ש"מ דבכרך אחד אף לצאת י"ש א"צ ובשתי כריכות חייב אף בדיני אדם אי תבעי ליה ואוקימתא דסיפא בכרך א' הא בשתי כריכות חייב וז"ש לעיל ישבע ואי לא תבעי כו' כמ"ש הכא בבא כו' דיקא כו' וה"ה בסיפא בכה"ג בשתי כריכות:

ד **לפיכך אם כו'**. גי' בגמ' סיפא שהפקידו לו בכרך א' דלא ה"ל למידק דא"ל אכתי כו':

ה **מונח אצלו**. רמב"ם וערש"י שם ב' ד"ה אם נטל כו' ודברי המ"מ וש"ע בסי' רכ"ב ס"ב צ"ע שכ' מונחים בב"ד:

ו **וי"א כו'**. וכ"כ תוס' ק"ג א' ד"ה אבל כו' ע"ש:

ז **ואפי' בבא כו'**. מ"מ וכפי' תוס' שם ד"ה התם כו':

ח **וי"א כו'**. הרא"ש דס"ל דמתני' בדיני אדם דרישא לחוד בדיני שמים אבל בדיני שמים חייב אף בסיפא כיון שהוא טוען שמא וכמ"ש במנה לי בידך והלה אומר א"י בב"ק קי"ח א':

ט **ודמי הגדול כו'**. רמב"ם דלא כרש"י ומש"ש וצריכא כו' היינו פסידא וכמש"ש דאדם רוצה בשלו ואמרו חיישינן שמא עיניו נתן בה אע"ג שמשלם לו:

י **וכן מי כו'**. מתני' שם וכס"ד בתבעוהו דלא אוקמי בהודה ולצאת י"ש אלא לר"ט ואנן קי"ל כר"ע:

יא **ואי אינהו כו' אבל כו'**. שם למסקנא הכא כו' וכ' הרא"ש דוקא אביו מדל"ק אחד מכם ועבה"ג ועס"ס ע"ז די"ח וכ"מ בתוס' הנ"ל ד"ה התם כו':

יב **וכן כו'**. כשיטתו דוקא בכרך א' ובזה א"נ לכל הדחוקים של תוס' ד"ה והאמר:

סימן שא

א **ג' דינים כו'**. עבה"ג וער"ס צ"ה:

ב **של מזבח כו'**. דסתם הקדש לבד"ה וה"ה למזבח מדפריך בפ' הזהב ממתני' דשקלים ולאפוקי של עניים מדאצטריך למעוטי לשמור ולא לחלק לעניים ועס"ו:

ג **ומ"מ כו'**. ב"מ נ"ח א':

ד **ויש כו'**. מדל"ק ש"ח אינו משלם דפשיעה כמזיק הוא וחייב בהקדש מדרבנן ועתוס' דב"ק ו' ב' ד"ה שור כו' וה"ה לאינך וס' ראשונה דפשיעה ל"ד למזיק שהרי פשיעה בבעלים פטור משא"כ במזיק ועב"ק ס"ב א' הנותן כו' ובמתני' לא הוזכר אלא במפורש בקרא וכן השואל וכמ"ש בפ' השואל דוכי ישאל מוסיף על ענין ראשון ויליף נמי מכלל ופרט ועמ"ש בסי' ס"ו ובשי' צ"ה:

(**ליקוט**) **ויש מחייבים בפשיעה**. לבד מהקדש ועתוס' דב"ק ו' ב' ד"ה שור כו' דבכל נזקין פטור בהקדש וכ"כ הרא"ש שם וש"פ (ע"כ):

ה **חוץ מן ההקדשות**. ב"מ שם:

ו **פטורים אף כו'**. מדלא פרקינן שם ההיא בשבועה שאינה ברשותו. נ"י:

ז **שומר כו'**. אין בזה מחלוקת דודאי ס' שניה עיקר דאף פשיעה אינו וכמ"ש תוס' דב"ק י"א ב' ד"ה את כו' וש"מ וכמש"ל סי' רצ"א סכ"ו וכמ"ש בב"מ ל"ו ב' א"ל לדידכו כו' אבל הרא"ש שם מיירי שנתנו לשני לגמרי ולא בתורת שמירה:

ח **השואל כו'** עמ"ש בסי' צ"ה:

ט **הא כו' אע"פ כו'**. עמש"ש:

י **המוסר כו'**. עמש"ש:

יא **אבל כו'**. כ' המ"מ נראה דתרתי בעינן שיהיו אנשים ידועים ויהיה חלק כ"א ידוע וכפרש"י עכ"ל:

יב **וכן אם כו'**. דממון שי"ל תובעים הוא והגבאי יחזיר לצדקה וכר"י במתני' דב"מ ל"ה ב'. שם:

יג **מי כו'**. שם כ"ט ב':

יד **אי לא א"ל כו'**. מתני' וגמ' שם וער"ס שפ"ב בש"ע והג"ה שם ע"ש:

סימן שב

א **בין כו'**. ב"מ ל"ד ב' צ"ו שאל מהאשה כו' אשה כו' וע"ש מ"ב ב' ובב"ק מ"ח א' ס"ב א' ועבה"ג:

ב **קטן כו' ויש חולקין** עמש"ל סי' צ"ה:

סימן שג

א **י"א כו'**. כמו טובל בציר פ"ה וע"ל סי' קפ"ה ס"א:

ב **ראובן כו'**. אע"ג שמתחלה לא ירד אדעתא דאגרא כיון דלסוף א"ל ראובן שהמותר יהיה שלו ושתק שמעון נעשה ש"ש מידי דהוי אשומר אבידה לרב יוסף ואף רבה ל"פ אלא משום דלא חשיב ההוא הנאה פורתא כמ"ש תוס' ואמרי' במתני' דפ"ב מה יהא בדמיהן כו' ואמרי' בגמ' שם אף שלא נשתמש בההוא הנאה כו' ואף ר"ע ל"פ אלא משום דלא משתמש בהן וכן בספ"ג שם אצל שולחני כו' ואף ששתק שמעון וכמ"ש בב"ב קל"ח א' בשתק ולבסוף צווח כ"ע ל"פ כו'. שם:

ג **ש"ש כו'**. מתני' וגמ' בכמה מקומות:

ד **וי"א כו'**. עתוס' דב"ק נ"ז א' ד"ה כגון כו' והרא"ש שם:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. תוס' דב"ק נ"ז א' ד"ה כגון כו' הרא"ש שם והביא ראיה מירוש' פ' בתרא דשבועות ר"א בשם ר"י נאמר שמירה כו' ע"ש אבל כל ראיותיהם אינו מוכרחין וגם תוס' מסיים ודוחק גם הג"מ חולק וכ' דכל אונס גמור פטור וכ"פ בישש"ש ע"ש סי"א שהאריך בזה וגם דברי השאלתות צע"ג ומ"ש הטור ב' הירוש' אפי' הקיפוהו חומה של ברזל כו' ליתא בירוש' ועישש"ש שם ודו"פ (ע"כ):

ה **אם נפלה כו'**. דהוה כמו טבעה ספינתו בים שם מ"ג א' וכמש"ש צ"ג ב' רועה כו' אלא אומדין כו' ה"ל לקדם כו' וז"ש אם לא כו':

ו **ודוקא כו'**. ב"י:

ז **יש מי כו'**. כמ"ש אומדין אותו כו' וכנ"ל:

ח **בין כו'**. דמש"ש לא דעל כו' לרבה הוא דקאמר ולא קי"ל כרבה דאמרי' שם ר"ח ורבר"ה כו' וכן ר"פ:

ט **בין כו'**. אע"ג דאמרי' שם א"ה אמאי כו' ומוקמי' דשמע כו' היינו לאביי כשיטתו שם ל"ו ב' אבל אנן קי"ל כרבא שם וכמש"ל סי' רצ"א ס"ט. רי"ף שם:

י **וי"א כו'**. דס"ל דאתיא ככ"ע דאפשר אם היה שם היה בורח וכמש"ש ק"ז א' דהוה מקיים גם את כו'. וכ"פ הרא"ש שם ועי"ל כו' ועתוס' ע"ח א' ד"ה הוחמה כו':

יא **אפי' כו'**. ר"ל בזה קושית תוס' שם ד"ה סיגפה כו':

יב **תקפתו כו'**. כמש"ש ל"ו ב' ואע"ג דהאי אוקימתא דוקא אליבא דאביי דוקא אבל לרבא א"צ כ' הרמב"ן היינו משום דאביי ורבא פליגי אליבא דרבה ורבה קאמר כאן מאי ה"ל למעבד אבל אנן קי"ל כר"פ כמ"ש בסי"א ה"ל שלא להניח לעלות וערא"ש שם:

(**ליקוט**) **תקפתו כו'**. עבה"ג וערא"ש במתני' שם ב' הראב"ד וכמ"ש בסי' רצא סי"א ע"ש וזהו לס' הראב"ד דגמ' לא איצטריכא אלא לאביי דלרבא וכי יאחזנה כו' לכך פריך לאביי אבל תוס' שם כ' דלרבא פשיטא ליה דמיירי בתקפתו ועלתה ותקפתו וירדה אבל לאביי ק' א"כ סיפא העלה נמי לפטור כיון דעלייתו אין פשיעה שהעלה למרעה כו' ומשני דשם מיירי דגם הנפילה בלא תקפתו ע"ש בד"ה א"ה כו' וז"ש הרי"ף ואוקימנא כו' דלפי' הרמב"ן ל' ואוקימנא לא אתי שפיר (ע"כ):

יג **או כו' אע"פ כו'**. גמ' שם וכנ"ל:

יד **העלה כו'**. שם וכרבא וכמש"ש מתיב רמי בר חמא כו':

סימן שד

א **המעביר כו'**. כסתם מתני' כמ"ש סתם במתני' כו':

ב **דין כו' אבל כו'**. גמ' שם:

ג **שלא פשע בה**. דמש"ש היכי משתבע כו' היינו לר"מ אבל אנן דקי"ל כרבנן דנתקל לאו פושע משתבע שלא פשע ועבפ"ג דב"ק רי"ף ורא"ש:

(**ליקוט**) **שלא פשע** דמ"ש רבא שלא בכוונה היינו לר"מ אבל לרבנן מודה ר"י ורבא לר"א דהא רבא שם אורי גופא למעשה דישבע שלא פשע וכגי' הרי"ף ורא"ש שם אייתי סהדי דלא פשעת וכן העיד במלחמות פ"ג ועריי"ף ורא"ש ועמ"ש בסי' תיג (ע"כ):

ד **ועוד כו'**. שפי' מש"ש הני כו' שגם עכשיו נשאו בשנים ועבה"ג:

ה **אם יש כו'**. כמש"ש איסי כו' ועריי"ף ואף רבנן מודי בזה וערא"ש:

ו **במקום כו'**. דקי"ל כאיסי בן יהודה:

ז **מכאן כו'**. וכמש"ש בדיגלא משלם כולה וכשיטתו דאפי' נשאו בב' ב"א וה"ה כאן:

(**ליקוט**) **מכאן אתה כו'**. הוא לגי' הרא"ש דל"ג בדיגלא משלם כולה וכן לא הזכיר למעלה הרמב"ם וש"ע לכן הצריכו ללמוד (ע"כ):

ח **הסבל כו'**. גי' כגי' הרי"ף בשאר יומי מהדרא ליה ד' ששמים כמה שוה בשעת החזרה ומפ' מ"ש ולא אמרן כו' קאי איומא דשוקא כפי' הראב"ד ורא"ש ואת שפיר לשיטתו מ"ש בגמ' אבל ה"ל כו' איבעי ליה לזבוני משא"כ לפי' הראב"ד ורא"ש וכמ"ש ברא"ש:

ט **ופגם כו'**. כפי' השני שברש"י:

י **אבל רוב כו'**. כגי' שלנו בגמ' מהדרו ליה ה' וכפי הראב"ד והרא"ש דמ"ש ולא אמרן כו' קאי אמהדר ליה ביום השוק ול"ג הא איבעי כו' ומפרשים ביומא דשוקא ביום השוק ממש אבל קודם יום השוק לא כי יאמר למעות אני צריך והמ"מ כ' טעם אחר ודלא כרש"י ד"ה אהדרו כו' ומפ' הראב"ד דוקא ששברו ביום השוק אבל שברו בשאר ימים לעולם א"צ להחזיר אלא ד' כשעת השבירה כמ"ש כל הגזלנין משלמין כו' וכמ"ש בספ"ג דב"מ ובב"ק ס"ה א' ע"ש וכ' המ"מ וכ"י שלפי' הראב"ד הסכימו כל המפרשים:

(**ליקוט**) **הסבל כו' ג"ז לשון כו'**. הנה ג' שיטות בזה רש"י ותוס' מפ' דבדמים לעולם משלם אלא דקודם שעבר יום שוק ראשון יכול לשלם לו בחביתא דחמרא ולא אמרן אלא כו' קאי על שאר יומי שמשלם ה' דוקא דלא ה"ל כו' והרא"ש פי' דוקא ששברו ביום השוק דאל"כ משלם כשעת הגזילה ולפירושו א"א לומר כפרש"י על קודם שוק ראשון וכ"כ הטור אפי' עברו כמה ימי השוק כו' בשאר יומי בשאר ימים ממש ולא אמרן כו' קאי איומא דשוק דמיפטר בחביתא דוקא דל"ל באותו יום שמהדר לו יין אחר וריי"ף גרים בשאר יומי מהדר ליה ד' ופי' נ"י ל' הראב"ד דה"ק אם שברו ביום השוק ואהדר ביום השוק משלם חביתא או ה' בשאר יומי כו' ששברו בשאר ימים משלם ד' והוא ג"כ

כפי' הרא"ש וכ"כ הרא"ש שכן פי' הראב"ד. וברמב"ם ג"כ גריס כגי' הרי"ף אלא דמפ' אחזרה כפירש"י. ומפ' דבחבית יכול לעולם לסלקו אלא דאם משלם דמים שמין ביום החזרה כמה הוא שוה ודוקא כשאין לו יין אחר ביום השוק נותן ה' מפ' לא אמרן כו' איום השוק כפי' הרא"ש וכ"כ המ"מ אבל הטור מפ' דברי הרמב"ם מ"ש והוא שלא כו' קאי על יום השבירה וכמ"ש הרא"ש ועוד כ' בספרים כו' וה"פ כו' וכ' ול"נ דמ"מ כו' כמו שהקשה הרא"ש ג"כ ע"ז ע"ש (ע"כ):

יא **ש"ש כו'**. כמש"ש פ' ב' פ"א א' ושם מסתברא כו' ודוקא בשואל משא"כ בש"ש:

סימן שה

א **אמר סתם כו'**. כמ"ש במנחות קט א' יצא הא כו' נעשה כו' אע"ג דכי אמר הרי עלי עולה חייב אף באונסין כי אמר הכי פטור אף מפשיעה ואף שי"ל דנעשה כאלו אמר ע"מ שאהרגנה מ"מ כיון שאמרו נעשה כאומר כו' אלמא דה"נ כה"ג:

ב **וי"א כו'**. טור בשם הרמ"ה שמפרש מה שפריך שם ואמאי שמירה כו' קאי אכולהו בבי וכ"ד הרמב"ם כמש"ו בש"ע א"ל שמור כו' וכ"ד הרא"ש בתשובה כמ"ש בס"ז וכ"מ בגמ' שם ב' הנהו בי תרי כו' א"ל רבנן כו':

ג **וי"א דהשאילני כו'**. רש"י שם ד"ה שמירה כו' וכ"ד הטור ועובדא דשם ב' נזהר רש"י שכ' שם ד"ה שאלה כו' ונושא כו' ועב"י:

ד **א"ל כו'**. הוא עובדא הנ"ל דהנהו בי תרי. הרא"ש שם:

ה **מיהו כו'**. ר"ל אפי' לדעת הרמ"ה והרא"ש מודה בכה"ג. שם וז"ש דהוי כו' כס' רמ"ה ומיהו כו':

סימן שו

א **ואם אמר כו'**. וכ"מ מרש"י שם ד"ה ש"ח נמי כו' וד"ה קמ"ל כו' ובזה מתורץ קו' תוס' מט א' ד"ה אלא ועש"ך ועמ"ש סי' קכ ס"ב:

ב **שאין אומן כו'**. רי"ף כמסקנא דגמ' שם לא דכ"ע כו' וכ"כ בסי' שלט ס"ו ועברא"ש פ"ב דקדושין דר"י חולק על הרי"ף ופ' כרב אסי ועבא"ע סי' כח סט"ו:

ג **הבנאי כו'**. מתני' שם:

ד **אם השבע כו'**. איפסיק הלכתא שם ובפ"ק דע"ז כר' יהודה:

ה **ומה כו'**. עתוס' שם ד"ה אם כו' וכן הסכים הרא"ש:

(**ליקוט**) **ומה שהיה כו'**. כ"ה לפי' ר"י אבל לפי' הר' אלחנן והביאו בהג"א שם הוא

כפשטיה ואינו נחשב השבח מהקרן וזהו דעת הרמב"ם וש"ע שסתמו ופי' הר' אלחנן מרווח יותר וע"ש (ע"כ):

ו **אמר בעל כו'**. ממש"ש: צ"ט ב' ק' א' אנא הא ר"מ דתנן לצבוע כו' וא"א דאף לר"י יכול בעל הכלי והצמר לומר כן אף ר"י היא

ז **וכן כו'**. ממש"ש ק"ב א' מחלוקת ואח"כ סתם כו' דתנן כל המשנה כו' ואם איתא באיזה ענין ידו על התחתונה לר"י במ"ש שנותן את הפחות יותר מר"מ אם היציאה יתרה הא גם לר"מ שנותן לו דמי צמרו אין לי אלא השבח לאומן ואם בשהשבח יתירה הא אם רוצה מחזיר לו דמי צמרו אלא דלר"מ יכול אף בעל הצמר לומר תן לי דמי צמרי ולר"י אין יכול ומאי על התחתונה ודוחק לומר לצדדין קתני:

ח **שאין האומן כו'**. משא"כ לר"מ דשינוי קונה וזש"ש צ"ה א' ת"ש לצבוע כו' ואי ס"ד כו' ומזה ראיה לדברי הרי"ף דס"ב דמסקנא דגם ר"מ ס"ל דאין אומן קונה בשבח כלי דלא כמ"ש הרא"ש בפ"ב דקדושין סי"א ונ"ל דאין זו ראיה כו' ר"ל ובאמת קיימא האי תנאי וקי"ל כר"מ וא"א לומר כן דא"כ האיך מוכיח הגמ' דס"ל שינוי קונה כנ"ל. אבל ר"י אע"ג דס"ל שינוי קונה נוטל בעל הצמר בשבח משום דס"ל כל המשנה כו' וזש"ש ק"ב א' מחלוקת כו' כנ"ל דר"מ ל"ל ואע"ג דשם ק"ב ב' אמרינן דלר"י שינוי אינו קונה היינו משום תקנה כל המשנה ור"ל שינוי בכה"ג אינו קונה דלגמרי התקינו כל המשנה כו' ובזה מתורץ קו' תוס' דע"ז ו' א' סד"ה ר"מ. וא"ת כו' ותירוצם צ"ע דא"כ מאי קאמר מחלוקת ואח"כ כו' הא פלוגתייהו בשינוי קונה ולפמ"ש ניחא אלא דק' דל"ל שם דפליגי בשינוי קונה הל"ל הא ר"י דס"ל כל המשנה כו' ומנ"ל דס"ל לר"י שינוי אינו קונה אלא משום דלגמרי ר"י פליג אר"מ ואף אם אומר בעל הצמר תן לי דמי צמרו אין שומעין לו אף שהשבח יתר על היציאה וזש"ש דפליגי בהותירו אם שינוי קונה ולמדו זה ממ"ש ר"י אם היציאה כו' ול"ק אם היציאה יתירה על השבח נותן לו דמי צמרו וז"ש דס"ל לר"י אינו קונה ואין א' י"ל שיטול את הצמר וכן לר"מ להיפך:

ט **אם היה כו'**. כר' יוחנן ואף שמואל ל"ק אלא אליבא דר"מ דס"ל נתקל פושע הוא ולא קי"ל כוותיה:

י **והטבחים כו'**. עסמ"ע בשם הטור:

יא **כגון ששהא כו'**. איבעיא בפ"ב דחולין:

יב **וכן כו'**. בפ"ק שם ואמרו שם כל ספק לאתויי כה"ג לרב הונא ועתוס' דב"ק שם סד"ה מנעך. ור"י מפרש כו':

יג **ואע"ג כו'**. נלמד מהנ"ל:

יד **שיש כו'**. וכדעת ר"ת בתוס' הנ"ל ע"ש:

טו **אע"פ כו'**. עתוס' שם ד"ה ותניא כו':

טז **והוא כו'**. מעובדא דר"א שם:

(**ליקוט**) **והוא שיאמר כו'**. דאז ה"ל כדן את הדין כו' וראיה ממ"ש בב"ב ל' ב' ההוא כו' אפ"ת רבנן כו' אלמא אע"ג דהכשילו בעצמו ועצתו אפ"ה פטור משום דא"ל לא ה"ל לאסמוכי על דברי כ"ש בכה"ג. מרדכי (ע"כ):

יז **או שהיו כו'**. מעובדא דר"ח שם דמ' דאי היה קבעי למגמר היה חייב:

יח **וי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה אחוי כו':

יט **הנוטע כו'**. ס"ל דמ"ש וספר מתא. מתא קאי אכולהו. מ"מ:

כ **וי"א כו'**. עבה"ג ועפ"מ שישבו דאפשר דרבינא שתלא דכולם הוה ואפסיד לרבינא כו':

כא **והמקיז דם**. רשב"ם וטור דלא כרש"י אלא כמ"ש רש"י בב"ב כ"א א' אבל שני הפירושים אמת דשניהם נק' אומנא ועבפי"ט דשבת ופ"ג דתענית ושניהם פסידא דלא הדר:

כב **שפשע כו'**. וכ"כ תום' שם ד"ה וספר כו' ע"ש:

כג **וי"א דאע"פ כו'**. דל"ק אלא כמותרין דפסידא דידהו הוי כמו התראה דפסידא אחרת צריכה התראה ג"פ כמ"ש בב"ק כ"ג ב' וכמ"ש בסי' שצז ס"ב וענ"י:

כד **אם הוא כו' אבל כו'**. דאותם שדרך לטעות אחולי אחליה בע"ה אבל יותר חייב לשלם בעד כל הטעיות וכמ"ש בב"ב צד א' רובע שכיח כו':

כה **ומ"מ כו'**. כמ"ש בר"פ הפועלים וש"מ:

כו **אם עמד כו'** דס"ל כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות בשדה העשויה ליטע. ב"מ קא א':

סימן שז

א **השוכר כו'**. עתוס' דב"ק נ"ז ב' ד"ה סברוה כו':

ב **בהמה כו'**. ר"ל ואע"ג דלא כתיב אלא בהמה וע' טור ר"ס רצא וראיה מדתנן ברפ"ג המפקיד בהמה כו':

(**ליקוט**) **בהמה או כלים**. לשון התוספתא פ"ח איזהו שוכר שכר ממנו בהמה או כלים איזהו נושא שכר שכרו לשמור לו את הבהמה שכרו לשמור לו את הכלים (ע"כ):

ג **יכולין כו' ויש כו'**. ע"ל סי' רצא ס"ה:

ד **ראובן כו'**. כמ"ש בפ"ב דב"ב כ' ב' ואם הזיק כו' אע"פ שהרחיק כשיעור כ"ש כה"ג:

ה **ואם אמר כו'**. דשקלא וטריא דר"ז ור"א ורבינא ומר בר"א לכאורה לא אליבא דהלכתא שהוא אליבא דרבנן אלא בכה"ג. שם ודלא כמ"ש בתוס' שם סד"ה תחזור. ונראה כו'. רשב"א ור"ן:

ו **השוכר כו'**. עתוס' גיטין מבב' ד"ה ושור כו':

ז **אין אדם כו'**. תוספתא פ"ח דב"מ:

סימן שח

א **וה"ה לעכו"ם**. דגרע מאשה דאינו מקפיד על ממונו של ישראל. שם:

ב **וי"ח**. כמ"ש בס"ה וס' ראשונה הוא דעת הרשב"א וכדעת הרמב"ן שחלק שם על הרמב"ם ופוטר שם אפי' הוסיף הרבה רק עד כדי משוי כל החמור ומ"ש ואם הוסיף חייב שהוסיף יותר ממה שדרכה לישא ועבמ"מ שם:

ג **ולכ"ע כו'**. עתוס' שם סד"ה דפרקיה. א"נ לאש לא כו' ועס"ה אבל כו' עמש"ש:

ד **השוכר כו'**. ממש"ש להביא לתך כו' מכלל דרישא לא מיירי בלתך וכ"מ מדקאמר סתמא להביא כו' מ' בכל משקל שהתנה עמו וכ"מ רבא שהנפחא של שעורים הוא כמו תוספת א' משלשים של חטים ועסי' ש"ט ס"ג דכן ס"ל להרא"ש שם אבל דעת רש"י ותוס' והרמב"ן וש"פ דאינו חייב אלא בהוסיף על משאה שיכולה לישא וכפשטא דמתני' דלה"ק לתך במתני' ועס"א:

ה **אבל נותן כו'**. דלית הלכתא כרבא שם ב' דאמר ל"צ כו'. הרא"ש שם:

ו **הלוקח כו'**. כמ"ש בב"ק צ"ז א' וע"ל סי' שס"ג ס"ה:

ז **ומיהו כו'**. דאז ירד בתורת גזל וכמש"ש:

ח **דתנאי כו'**. כס' הראשונה שם כסי' רס"ד וסי' רע"ד ועסמ"ע:

סימן שט

א (**ליקוט**) **אע"פ כו'**. דלא קי"ל כר"מ דקי"ל כרבא שם ל"ו ב' דא"ל את מהימנת כי' ולא כאביי משום אין רצוני כו' וכמ"שש א"ל לדידכו כו' וכ' רי"ף ורא"ש שם וש"מ דלא ס"ל כר"מ כו' (ע"כ):

ב **שינה כו'** ערא"ש שפ' ככל האוקימתות דס"ל דל"פ דר' יוחנן מיירי בסתמא שאין האויר משונה ועתוס' שם ד"ה כגון כו' וכ' הרא"ש וה"ה נמי הר. והר בקעה ובקעה אם היה האויר משונה וקשה שם בו ביום וז"ש וכן אם כו' וכן כל כו' היינו אוקימת' דרבה שם וכגון שידוע שבמקום שהוליכה מצויים נחשים יותר מבמקום שה"ל להוליכה והא דנקט הר ובקעה לפי שאינן שוין לענין נחשים כדפרישית גבי אויר:

ג **השכיר כו'**. וכמו מחמת איבצנא דס"ב ועבה"ג וביאר שם אע"פ כו' וכ' שם כי הרבה בהמות חורשות בהרים ואעפ"כ כי התנה עמו בבקעה חייב כי היה מכיר כח בהמתו וה"ה כאן וזהו כדעת הרמב"ם דסי' ש"ח ס"ה:

ד **וי"א כו'**. די"ל כיון שאנחנו שכורין ממשכיר ואמר בבקעה שמירת הקנקן שלא ישבר בבקעה קבלנו ולא בהר לכן אמרו והיכא דלא שני כו' וז"ש רש"י במתני' ד"ה השוכר כו' ונעריו כו' משום דק' ליה למה איבעיא לגמ' דוקא בדלא שני וכמ"ש תוס' והרא"ש כנ"ל ועתוס' שם ד"ה היכא כו' ונראה שהרמב"ם מפרש מה שלא איבעיא להו בשינה משום דפשטא דמתני' ה"א שהוא עצמו חורש לכך אמרי והיכא דלא כו' דקאמרת פטור ע"כ שאין חורש בעצמו:

סימן שי

א **ועדיין כו'**. הרא"ש כ"כ רש"י שם ב' ד"ה הבריקה או כו' וכ"ה בגמ' שם שמחלק בין למשא או לרכיבה:

ב **אע"פ כו'**. דה' כשמואל בדיני:

ג **שאין סופה כו'**. כפי' ר"ח הובא בתוס' שם ד"ה אם אבל לפי' רש"י שאינה חוזרת צ"ל לב' וג' ימים עד שימצא אחר. רמב"ן:

ד **משלם**. כשיטת ר"ח הנ"ל שא"ל מזלך גרם אבל רש"י פי' ואף מזלך גרם וכן פי' במתני' ונפסיד שנינו ועמ"ש לקמן וכ' המ"מ ראיה לשיטת הרמב"ם מהתוספתא הביאה הרי"ף והרא"ש השוכר את הפועל ונאחז באנגריא לא יאמר לו הריני לפניך אלא נותן לו שכרו כמו שעשה:

ה **בד"א כו'**. גמ' שם ופי' הרמב"ם דקאי אכל הנך אבל הראב"ד כ' דלא קאי אלא אנשתטתה והמ"מ כ' שקאי גם אהבריקה וכמ"ש הרי"ף ורא"ש וכ"ה בנוסח שלנו בגמ' וכ"ה בתוספתא אבל באנגריא ודאי אין חילוק לכן לא נזכר בגמ' ותוספתא והזכיר האנגריא בפועל כנ"ל מ"מ:

ו **ואם לא העמיד כו'**. כשיטתו דאפי' במתה ס"ל כן וכמ"ש למטה אלא דשם אם יש בדמיה ליקח או לשכור יקח או ישכור משא"כ כאן דלא שיעבד לו למכור ולשכור בכה"ג אלא אם רוצה כל שכרו מעמיד לו חמור אחר:

ז **מתה הבהמה כו' ואם אין בדמים כו'**. קאי גם אריש אחמור סתם שאין חילוק לשיטתו בין חמור סתם לחמור זה אלא לענין משא וגי' בגמ' ה"ד אי כו' להעמיד לו חמור אחר אלא דא"ל חמור זה אם יש כו' וגרס במקום אי אלא ומפ' שהקושיא אי דא"ל חמור

סתם מאי אריא לרכוב אפי' למשא נמי דהא תנן חייב להעמיד כו' מדקתני בהבריקה א"ל הרי שלך לפניו ומוקי בחמור זה והדר פריך אם יש בדמיה כו' וקושיא אחריתי הוא ואף בחמור סתם:

ח **ואם אין כו'**. כשמואל כנ"ל ודוקא שאין בדמים למכור כמ"ש ל"צ כו' אם יש כו' ועוד הוכיחו הרי"ף ורא"ש מהא דפרדיסא שם ק"ט ב' דשם אמרינן דלא מכלינן קרנא ותי' דשם אפשר למכור. וכ"ז שיטת הרמב"ם אבל שיטת הרשב"א והרא"ש וש"פ דבמתה או נשברה בחמור סתם נשתעבדו לו כל הנכסים וצריך להעמיד לו ממעותיו חמור אחר וז"ש ה"ד אי כו' אם יש כו' וכגי' גמ' שלנו וכ"ה דעת הרי"ף אלא שהראב"ד פי' דוקא בשקנו מידו אבל הם חלקו עליו וכ' דבמשיכת החמור נשתעבדו לו נכסיו ואין חילוק בין לרכיבה בין למשא אף בחמור זה דמ"ש לרכוב ל"ד ובנוס' הראב"ד לא כ' בגמ' לרכוב כלל וז"ש בהג"ה וי"א כו' ולא ביאר כל הצורך דלידיהו בחמור סתם ליתא לדין למכור ולשכור כנ"ל וכ' המ"מ ולשיטתם בהבריקה ונשתטתה ולרכוב דינו כמתה או נשברה וע"ז החילוקים בין חמור סתם לחמור זה אבל למשא א"צ להעמיד לו חמור אחר אבל שכרו מ"מ מפסיד ע"ש ושיטה אחרת להטור ע"ש:

ט **והא כו' או כו'**. גמ' שם ועתוס' שם ד"ה אילו. תימא כו' א"נ כגון כו'. אבל הרמב"ם מפ' כפשטא דגמ' לכן השמיטה וכן כש"ע ולמד מזה גם להבריקה ושכרו לרכוב שנותן שכרו של חצי הדרך כנ"ל:

(**ליקוט**) **השוכר כו' וס"ב א"ל כו'**. כ"ז הוא לשון הרמב"ם ומפ' בין בחמור סתם ובין בחמור זה להעמיד חמור או לשכור כו' כ"ז אם אינו רוצה להחזיר שכרו וז"ש ואם לא העמיד כו' וכן בסיפא מתה הבהמה כו' אלא שסמך על הקודם וכ"כ בפי' להדיא ואם לא העמידה לוכו' ע"ש ואין חילוק אלא דברישא אם לא העמידה נותן על מה שהלך ובסיפא אינו נותן לו כלום וכן פרש"י במתני' בסד"ה חייב או יחזיר לו שכרו ועוד מפ' ממ"ש ע"ט א' א"ר השוכר את החמור לרכוב דנקט לרכוב משום דלמשא בחמור זה אינו חייב לא למכור ולא לשכור אבל בחמור סתם אין חילוק דהא מתני' בחמור סתם אייר דקתני חייב כו' ואייר אפי' במשא מדקתני ברישא הרי שלך לפניך ואמר בחמור סתם ואם לא העמיד כו' אם אינו רוצה להחזיר שכרו דרשות למכור הבהמה בלא ב"ד ולעשות דין לעצמו במכ"ש מחמור זה וה"ה דיכול לעכב מבאר נכסים אפילו אין בדמיה למכור ולשכור ולכן לא כ' כאן ואם אין בדמיה כו' אלא דקמ"ל כנ"ל ודמכלינן קרנא גם בזה ואע"פ שיכול לעכב שאר נכסים ולמשכנו ולמד זה מפלוגתא דרב ושמואל דפליגי בסתמא ומ' דקאי אמתני' דמיירי בחמור סתם. אבל הראב"ד ורשב"א וש"פ חולקין עליו

א' דאין חילוק בסיפא כלל בין משא לרכיבה כיון דמתה או נשברה ב' דס"ל דלא מהני חזרת השכר אלא נשתעבדו לו נכסיו ובחמור זה הנבילה וכי ברישא לרכוב ג' חולקין על מ"ש וחייב ליתן לי שכרו משום ד' מ"ש לרכוב כו' אכולן וראב"ד לא כ' אלא אנשתטתה והמ"מ כ' גם אהבריקה אבל לא באנגריא ודבריו עיקר ודברי הרא"ש תמוהין שבתחלה העתיק דברי רש"י או יחזיר לו שכרו ובסוף כ' דבמשיכת החמור נשתעבדו לו כו' כדברי המפרשים וגם דברי הרמב"ם בפי' תמוהין שבסיפא במתה לא חילק בין רכיבה למשא אבל ברישא חילק בין חמור זה לחמור סתם דבחמור סתם אפי' למשא חייב להעמיד לו חמור וכן העתיק הרע"ב דבריו והנה הגמ' ותוספתא הם היפך דבריו והרע"ב לא השגיח שחזר בו בחיבורו (ע"כ):

י **ראובן כו'**. כמ"ש ע"ז א' וא"ר האי כו' ושלים עבידתא כו' ונותן להם כו' ושם ע"ו ב' ל"ק הא דסיירה כו' וכאן כלא סיירה שהרי לא שכר לו למקום ידוע משא"כ בסיפא ואם שכרה כו' דדמי לסיירה ודמי למש"ש האי מאן כו' ופסק נהרא כו' וע"ל סי' סי' של"ד ס"א השוכר את כו' וכן בכל אונס כו' ובסי' של"ה ס"א השוכר את כו' ודוקא כו':

יא **שצריך ליתן כו'**. ר"ל כפועל בטל כמש"ש ע"ו ב' ושם ע"ז א' ע"ש:

סימן שיא

א **שהקפדה כו'**. בלאו ה"ט נמי כמו ביין בס"ג ועבה"ג ס"ק ד' אלא דינא קאמר:

ב **ואם אפשר כו'**. כשיטתו בסי' ש"י ס"ב בהג"ה דאפי' למשא:

ג **אבל צריך כו'**. כמש"ש ע"ו ב' אבל אינו דומה כו'. רי"ף:

ד **וי"א כו'**. כמש"ש ע"ז א' אי לא עביד דפסיק כו' וכמ"ש בסי' של"ד ס"א בהג"ה וכן בכל כו' אבל דעת התוס' כדעת הרי"ף וע"ש ד"ה אלא בספינה כו' ודעת ריב"ם בתוס' ד"ה אי אתה כו' כדעת הרא"ש ע"ש:

ה **ודוקא כו'**. ערי"ף ורא"ש שם דבעל הספינה מני אמר כו' וכ' הרא"ש ומיהו כו':

ו **וצריך ליתן כו'**. וכ"כ הרי"ף והרא"ש וכמ"ש בגמ' שם והרמב"ם סובר דהא שאמרו שטענת רפסא טענה הוא למאי דקס"ד אבל למסקנא א"צ לזה ונראה שגי' א"ה דטענתא כו' ר"ל אלא ע"כ לאו טענה היא כלל ואף לענין תערומת וז"ש הרמב"ם תערומת כמו בסיפא אבל תוס' שם כ' כדעת הרי"ף ורא"ש וע"ש בד"ה דפרקיה. וא"ת כו' וי"ל כו'.

ז **וכן אם כו'**. כפי' תוס' בשם ר"ח ורי"ף וש"ס:

סימן שיב

א **המשכיר כו'**. מתני' וגמ' ק"א ב' דאפי' במשכיר סתה כו' ועס"ד השכיר כו' וע' קט"ז ב' במתני' וגמ' וכמ"ש בסי"ח וס"כ ועק"ג א' שואל אדם כו' האי מאן כו' וש"מ:

ב **אפי' כפל כו'**. דכה"ג במשכיר סתם יכול להוציאו כמש"ש משא"כ כאן וע"ס י"א דבל הסוגיא שם במשכיר סתם איירי כמש"ש מ"ש ימות הגשמים דכי כו' וערש"י שם ושם וה"ק המשכיר לחבירו בית סתם כו' וכ"כ הרי"ף בשם ירושלמי תנו ללינה כו' ואם הזכירו לזמן כו' וכ"כ הרא"ש וכולה שמעתין איירי בסתם כו' והכי איתא בירושלמי תני ללינה כו' ואם כו' וכ"כ המ"מ בשם הרשב"א וכ"כ הרא"ש כלל א' וכ' כמ"ש בפ' הזהב ? א) דשכירות ליומיה ממכר הוא וז"ש בפסקיו שם וכן נמי אם כפל כו':

ג **ואפי' העני כו'**. ערא"ש שם אבל אם אין לו כו'. וט"ס הוא וצ"ל ואפי' אם אין לו מה יאכל אבל יכול למכרו אפילו כו' ור"ל שאינו כמוכרו דבר שאינו ברשותו שלא יהא המכר כלום אלא שא"י להוציא קודם זמנו וכמ"ש בירושלמי כמש"ו. ב"ח. ור"ז ור' לא ל"פ עם ר' אמי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ודלא כמ"ש בפרישה דפליגי והגי' אבל כו' הטעתו כנ"ל וכ"מ בירושלמי שאמר שאמר מה פליג ומה קשה לו שהרי גם ר' אמי פליג עליהם אלא ודאי לא ס"ד ששום אדם יחלוק ע"ז כנ"ל דשכירות ליומא ממכר ולכן תמה ומ"ש הרא"ש שם וסבר כר' אמי דיצא כו' ט"ס וצ"ל דר' אמי יצא לאלתר קאמר דאל"כ אין לו שחר מהו בתמיה וז"ש הרא"ש שם ומבאן ואילך יתן לך השכר ר"ל אם ירצה הלוקח להניחו בו. ואף שלישנא דרא"ש מ' לכאורה דפליגי מ"מ לענין פי' הירושלמי יותר נכון כמ"ש:

ד **והמקח קיים**. כמ"ש הרא"ש אבל יכול למכרו כו' כנ"ל ומירושלמי הנ"ל:

ה **ואם היה כו'**. בירושלמי שם לא אמרי ביתיה הוה ממושכניה גבי חד רומי כו' ופי' המרדכי שם דביתיה דמשכיר מושכנת לרומי גוי או באכפרות ואם לא היה פודהו היתה נחלטת לו ולא היתה חוזרת למשכיר לעולם והוצרך למכור הבית שהשוכר דר ולפדות הבית השני ולא מצא שיקנה אם לא שיצא השוכר מיד וכל כה"ג מודים שצריך לצאת דה"ל כמו נפל ביתיה דמשכיר דאמר בגמ' לא עדיפת מנאי דוקא משום מזון אין לו למכור לצאת מיד ע"ש והנה אף שאין הלכה כן דאף בנפל א"י לכופו לצאת כנ"ל ועתוס' ק"ב ב' סד"ה בחזקת דס"ל כדעת המרדכי מ"מ למד הרב משם אם היה ביתו שדר השוכר מושכר כה"ג דודאי אין לו להפסיד ביתו. אבל הרא"ש פי' שהיה הבית שמכר ממושכן ליהודי ובזה הורה כר' אמי לצאת מיד דאין דין המשכון כדין השוכר כיון שיכול לפדותה בכל עת שירצה יכול למכור ולפדות וז"ש הטוש"ע בס"ג משכנו כו' וכ"כ הב"ח וט"ס

שם בראש"ש שכ' אבל משכיר בית לשנה וצ"ל לזמן וכמש"ו וצריך כו' עד שישלם זמנו אבל לשנה אף במשכון כן וכמ"ש בטוש"ע שם ועמש"ש:

ו **התנה כו'**. כיון דתנאי היה בדבר שאין מסויים אין היורש זוכה בו כמ"ש בסי' ר"י ס"ז ע"ש כ"ש הלוקח. שם:

ז **ואם הקדים כו'**. עבה"ג והקשה ב"י מאי אתא לחדש הא ברישא אמר אפילו לא הקדים כיון ששכרו לזמן קצוב ותי' דכאן קמ"ל דכה"ג אפי' שכרו סתם ולא לזמן וז"ש ואפי' לא כו' ועתוס' דערכין כ"א א' ד"ה ה"ק כו' מיהו תימא דהכא כו' ובתוספתא כו' וי"ל כו' וה"נ איתא כו' והיינו ג"כ בכה"ג וגמ' דשם דאסור לדור בשלא הקדים ממ"ש מעלה שכר להקדש והכל בסתם ומתוספתא הנ"ל ג"כ מוכח שא"י להוציאו בכה"ג ממש"ש עמד בע"ה ומכרה מחשבין עם בע"ה ר"ל הלוקח נוטל השכירות מן המוכר עד שישלם זמנו:

ח **המשכיר בית כו'**. כמ"ש בסי"ג וכנ"ל. דשכירות ליומיה ממכר הוא ואמרינן בב"ב ז' א' א"ל איסתרייה כו' אינגירנא כו'. מרדכי שם:

ט **גם כו'**. כמש"ש במתני' כ' ב' יכול למחות כו':

י **מיהו כו'**. שם וזהו דלא כמ"ש בפ"ג דבמ"ג וכמש"ל סי' י"ב ס"ב בהג"ה ודין לפנים משה"ב בפט"ז דשבת ובפ"ט דב"ק ופ"ב דב"מ וש"מ:

יא **אם חזר כו'**. עסי"ז ואם עבר כו' וכן כאן וכ"ה לשון הרמב"ם אבל אם סתרו כו' וכן אם חזר אחר שהשכירו כו':

יב **משכנו כו'**. ירושלמי לפי' הרא"ש כנ"ל ואע"ג דהרא"ש כ' ולא ה"ל מעות לפדותה וכ"כ הרשב"א והג"מ בשם הירושלמי ולא ה"ל למפרקה ולכאורה הי"ל דזה שכ' בהג"ה בס"א ואם היה מושכר אבל מדכ' מושכר וכן כ' בדיני שכירות ולא כ' כאן והרא"ש מחלק בין שכירות למשכון כמש"ש אבל הטור ס"ל דל"ד שלא ה"ל לפדות אלא אורחא דמילתא נקט:

יג **אין הלוקח כו'**. עבה"ג וכ"כ ב"י ודלא כב"ח דל"ד לשכירות ועסי"ד:

יד **עד שיודיעו ל' יום כו'** וכ"ד רש"י וע"ש ד"ה להודיע כו' דלא כראב"ד. וכ"ה פי' דמתני' מן החג כו'. ר"ל בין מחג כו' בין בימות החמה צריך להודיע שלשים יום מעיקרא דאל"כ בימות החמה ל"ל מדקתני בימות הגשמים א"י מן החג דמיותר הוא וע"כ צ"ל דא"י להוציאו מן החג עד הפסח כלל והדר קאמר ל' יום וע"כ צ"ל קודם החג. וע"כ בימות החמה כפשטיה. וז"ש בסיפא ובכרכים אחד ימות כו' דמ' דרישא איירי נמי מימות החמה:

טו **קבע כו'**. קבע זו איני יודע מהו וקשה להולמו וגם מ"ש בתחלה קבע למ"ד יום ואח"כ כ' אם נשאר כו' ועוד שכ' והוא שיודיעו כו' ל"ל הא הודיעו מעיקרא וע' דרישה ועוד בס"ה שכ' אבל בימות כו' לא כ' ל' יום קודם החג ולא כ' שיודיעו ל' יום קודם פסח והנה הטור נמשך ג"כ אחר הרמב"ם אבל נ"ל ברור כי ט"ס ברמב"ם וכצ"ל המשכיר בית כו' אבל כו' ועד הפסח אא"כ הודיע לו שלשים כו' ואם נשאר כו' ר"ל שלא הודיעו בט"ו אלול אז אין להוציאו והוא שיודיעו כו' ר"ל אם לא הודיעו מתחלה כלל והכלל שבקום תיבת קבע צ"ל אא"כ הודיעו:

טז **ובחנות כו'**. עבד"ה מיהו כו' ואפשר כו':

יז **שלשים כו' או כו'**. כמו במשכיר וז"ש כשם ועבה"ג:

יח **או כו'**. כמו בספינה ע"ט ב' וער"ס שי"ו:

יט **מיהו דוקא כו'**. כמ"ש הרי"ף והרא"ש בפ"ק דקדושין בשם התוספתא וכמש"ל סי' רכ"א וכ"ש בכה"ג וכמ"ש בספ"ט דכתובות שע"מ כן קיימה ועתוס' שם:

כ **ואם אמר כו'**. גמ' שם ההוא גברא כו' דדמית כו' ודוקא כה"ג משא"כ ברישא וז"ש שם כאשר עשה כן כו' ול"ל הא בלא"ה משום דדמית כו' אלא דוקא כה"ג שהטעה אותה:

כא **בד"א כו'**. כמש"ל דשכירות ליומיה ממכר הוא:

כב **ודוקא כו'**. כנ"ל בס"א אף שהתוס' ומרדכי חולקים כנ"ל:

כג **מקום כו'**. דמסתמא ע"ד ראשונה נשאר שם וכנ"ל ס"ט מיהו כו' ובסי' קס"ג ס"ה בהג"ה מיהו כו' וסי' רכ"א בהג"ה:

כד **שנים כו'**. עבה"ג וכמ"ש בס"ו דבהודעה ראשונה שקודם החג סגי דמה שלא הוציאו מחמת שאינו יכול ה"ה כאן:

כה (**ליקוט**) **המשכיר ב' לשנה כו'**. ורשב"א חולק ע"ז וע' בחידושיו בפ' קונם ובתה"א סי' רצ"ד ועי"ד סי' ר"כ (ע"כ):

כו **הזכיר כו'**. דקי"ל כר"נ כמש"ש ק"י א':

כז **אבל מי כו'**. דל"פ ר"נ עליה דשמואל אלא משום דקרקע כו' ונמצא שוכר עומד בחצר חבירו החדש הי"ג כמוציא מן הבעלים אבל מלמדו שמלמדו חדש י"ג גלי אדעתיה שמחמת השכירות הוא מלמדו כיון שמלמדו שלא מדעת האב ועוד שאין האב חייב לשלם אם מלמד שלא מדעת כמ"ש בנדרים אבל מלמד את בניו מקרא וע"ש:

כח **ב"ה כו' וכן כו'**. עבה"ג וכמש"ש ק"י א' מלוה אמר כו' והא קי"ל כו' דוקא משום אטרוחי שכבר אכל:

כט **אם לא כו'**. גמ' שם ועסי' שי"ו ס"ד:

ל **המשכיר כו'**. כנ"ל ס"א בהג"ה:

לא **ואם עבר וסתרו כו'**. עבה"ג וערש"י בערכין כ' ב' ד"ה נתנו כו' וכ"ש כה"ג ועתוס' שם ד"ה אע"פ כו' והא דאמר הכא כו':

לב **ואפילו בנאו כו'**. כמ"ש כיון דנפל אזדא ליה ואחרת היא וע"ל סי' קנ"ג ס"ב:

לג **ואפי' השוכר כו'**. כמ"ש בכתובות ק"ג א':

לד **ויש כו'**. כמ"ש ע"ט א' בחמור זה ועתוס' שם ד"ה ואם כו' וכי נפל אזדא משא"כ כאן שעדיין בית הוא ועומד לתקן כמו החמור למכור. שם:

לה **אם יש כו'**. עסמ"ע:

לו **והוא כו'**. רי"ף וכמש"ש ק"ד א' והוא דמתקרי כו':

לז **אבל כו'**. כנ"ל ס"א בהג"ה המשכיר בית כו':

לח **ואע"פ כו'**. דלא אמר במתני' אלא קטן כו' וכמש"ו לפיכך כו':

לט **נשרף כו'**. ור"ל שמנכה וכמש"ל אלא מחשב כו' וכמ"ש ע"ט במתה חמור בחצי הדרך ועתוס' קט"ז ב' ד"ה אי כו' ובסי' כ"ז כ' שהשוכר צריך לשלם כל השכירות שברשותו ובמזלו נשרף כמ"ש רש"י בנפל ודמיא לספינה סתם ויין זה וע"ז כ' אם נשרף כל העיר כו' וכמש"ש ק"ה במתני' ואכלה חגב כו' וקפסיק ותני בין הקדים לו חכירו בין לא הקדים ע"ש ודברי הרב צ"ע ועסמ"ע שהגיה וי"א דנותן לו כל שכרו מיהו אם נשרף כל כו' וכ"כ בד"מ ע"ש:

מ **המשכיר כו'**. כמש"ש ק"א ב' המשכיר חייב בדלת כו' וגמ' שם להעמיד לו דלתות כו' וכ"ש כה"ג. שם:

מא **אבל כו'**. כמש"ז כ"ז שהדלית קיימת וכמש"ש אי דאמר עליה זו אזדא וה"ה בשעבד בית ועלייה ונפלו שניהם:

מב **אבל כו'**. כמש"ש בנפחתה ומביא ראיה מנעקר הפרסק:

מג **ודוקא כו'**. דהא אמר זה וכנ"ל:

סימן שיג

א **ומקום כו'**. לא קאי אלא אעובי הכותל דאל"כ ל"ל כ"ז ה"ל דמשתמש הכל לפי המנהג וכמש"ו ובכל אלו כו' אלא דבכל הנ"ל משתמשין בסתם אף בלא מנהג ידוע:

ב **ובכל אלו כו'**. דכל דינים של גמ' בכיוצא בזה הוא לפי מקומם ושמותם וערשב"ם שם פ"ג ב' במתני' ד"ה לא כו':

ג **ואם יש כו'**. כנ"ל

ד **בד"א כו'**. שם אילימא כו':

ה **אבל כו' שחצירו כו'**. וערש"י שם ד"ה בחצר דמשכיר כו' וכן השיג עליו הראב"ד דהא תנן שוכר את מקומו ומקומו מושכר לו וכמ"ש בסי' קצ"ח ס"ה ובכמה מקומות דשכירות קונה ואמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא וכ"כ הרא"ש ריש כלל א' ע"ש ועוד דא"כ הל"ל ל"צ בחצר דלא אגיר לשוכר כמש"ש בקושיא אילימא כו' אלא כו' ועוד א"כ האיך א"ר אשי זאת אומרת המשכיר כו' ועלח"מ ודבריו דחוקים מאד ועמש"ל בסי' ר"ס ס"ג ששם סתם כד' רש"י והרא"ש:

(**ליקוט**) **שחצירו כו'**. ואין דעת רש"י וש"פ כן וכ"מ שם מ"ט ב' וערש"י שם ד"ה מושכרת כו' וכ"כ הרא"ש שם וע"ל סי' קצ"ח ס"ה וש"מ (ע"כ):

(**ליקוט**) **שחצירו כו'**. אבל רש"י וש"פ חולקים כמש"ש וערש"י מ"ט ב' ד"ה מושכרת כו' וע"ל סי' ר"ס ס"ד ועמש"ל סי' קל"ח ס"א (ע"כ):

ו **מיהו כו'**. ואפי' בחצר דלא אגיר לשוכר:

ז **אפי' אחרים כו'**. טור בשם הרמ"ה וס"ל כדעת רש"י דשכירות קניא ליה וכמש"ש כיון ששכורים לו ועומדים בחצר וכ"כ ב"ח ודברי הרב צ"ע שס"ל כהרמב"ם וכאן סתם כרש"י והטור אזיל לשיטתו שכ' ואין לשוכר בחצר כלום אלא דריסת הרגל לעבור עליו לביתו כל הזבל כו' והוא כשיטת רש"י והרא"ש שכ' בסי' ר"ס ואע"פ שיש לו עליו דריסת הרגל מ"מ לא קניא ליה וכמ"ש הריטב"א בפ"ק משש"כ זכיא ליה רחמנא להלוכי בה כו' מכאן דחצר דאין לאדם רק דריסת הרגל אינה כחצירו לקנות לו ועש"ך סי' קצ"ח ס"ק ואו ונראה כו' אבל מדברי תוס' כאן ד"ה תרתי כו' לא מ' כן ואשתמיטתיה לש"ך שם דברי תוס' הנ"ל וביותר ק' מ"ש כאן דתוס' ס"ל לדעת הרמב"ם וליתא דמ"ש תוס' י"א ב' בד"ה וכו'. וא"ת כו' והלא כו' ר"ל אף שלא השכירו מ"מ אינו מוחה בו מסתמא להשתמש בו. ומ"מ י"ל דברי הרב ע"פ תוס' הנ"ל שכ' שם וא"ת והלא כו' וי"ל דלגבי כו' שלא כו' וכ"כ סמ"ע ס"ק ז' וי"ל דשאני כו' וכמ"ש בסי' ר' ס"א בהג"ה מיהו אם כו':

(**ליקוט**) **אפי' כו'**. כנ"ל בהג"ה ודומיא דזבל דמתני' (ע"כ):

סימן שיד

א **שנתקלקלו**. לשון הרמב"ם דבעיקר החלון אצ"ל

ב **וכן אם כו'**. כת"ק במתני' קט"ז ב' וכמ"ש בגמ' שם רבנן סברי כו' ור"ל כאן בשהשכיר לו עלייה וכ"ה להדיא ברמב"ם:

ג **בד"ט**. דקי"ל כשמואל בדיני. רי"ף וש"פ:

ד **ואע"פ כו'** עבה"ג ועסי' שי"ב ססי"ו המשכיר בית לחבירו והוא כו':

ה **תקן כו'**. כמש"ש ק"ג א'. כ"י:

ו **וע"ל כו'** ר"ל דהרא"ש פליג ע"ז כמ"ש בש"ע ויש מי שאומר דדוקא כו':

ז **וה"ה כו'**. מתני' שם:

ח **ובכל כו'**. כנ"ל סי' שי"ג:

סימן שטו

א **שכירות כו'**. ב"ק ע"ט ב' ב"מ צ"ט ב'.

ב **ואין כו'**. דאונאה דשכירות הוא מטעם מכירה כמש"ש נ"ו ב' ועסי' רכ"ז סל"ב וז"ל נ"י שם הלכך נקטינן מהכ' דשכירות לענין חונאה כמכירה היא וכיון שכן בדבר המטלטל כו' אבל בקרקע ועבדים ושטרות כיון שאין במכירתן אונאה אף בשכירות כו' ושם סל"ד שכרו כו' אלמא דאין אונאה לשכירות:

ג **כשם כו'**. עבה"ג בשם הרמב"ם ודלא כתוס' שם והאי כו' וי"ל כו' וז"ל נ"י שם והא דאמרינן שכירות מכירה ליומא היינו לענין שישתמש בו כל ימי שכירות אבל גוף הדבר אינו קנוי כלל ולהכי אמרינן בפ"ק דע"ז כו' כיון דגוף שלו קרינן ולא תביא כו' ובזה מתורץ קושית ב"י על הרמב"ם בסי' שי"ג ס"ג שכ' שחצירו של כו' והקשה דהא שכירות ליומא ממכר הוא כנ"ל. לח"מ:

ד **אא"כ כו'** עסי' רכ"ז ס"א לפיכך האב כו' ושם ס"ג עבר האב כו':

ה **השוכר כו'**. דקי"ל כר"נ ק"ב ב' ק"ג א' דקרקע כו' ואע"ג דאמרינן שם ק"י א' הכא מילתא כו' היינו בכבר אכל כמש"ו שם ואטרוחי ב"ד כו'.

ו **ראובן כו' כי כו'**. כמש"ש ע"ו ב' דתניא השוכר את האמונין והטעו כו' אבל הלכו חמרים כו' וההיא ודאי בלא קנין ממש"ס ברישא אין להם זע"ז כו' וכן כל הסוגיא שם וביבמות ק"ו א' בת חמוה דר"פ כו' א"ל הב לה ופי' לאו מדין תנאי דאין כופין לקיים את התנאי אלא אם לא יקיים יתבטל המעשה אלא מדין שכירות כי אין תנאי בחליצה והמעשה קיים ואי לאו משום דמשטה כו' כמו בורח היה חייב ועריב"ש סי' תע"ו:

סימן שטז

א **המשכיר כו'**. ממ"ש ע"ט ב' ה"ד אילימ' דקא משכח כו' ול"ק שם דאית ליה תרעומת אלא משום שינוי דעתא כו' משא"כ כאן ואף שאמרו אין השוכר רשאי להשכיר כו' היינו במטלטלין משום דאמר אין רצוני שיהא פקדוני כו' כמ"ש בגטין ד"ט א' משא"כ בקרקע כי מטלטלין אפשר לגנבן ולהטמינן ועס"ס שמ"ב. הג"מ שם ועוד ראיה ממ"ש בעירוכין למ"ד א' מכרה לראשון במכה כו' ומ' בלא דעת בעלים דאל"כ מאי קמ"ל אטו

בשופטני עסקינן שיתן לו רשות בכה"ג ול"ל דעבד איסורא דא"כ הדק"ל מאי קמ"ל דהא י"ל איני רוצה במכירתי אלא ש"מ שיכול למכור וכל מכירה בשעה שיובל נוהג אינו אלא שכירות שהרי מוכר רק לפירות כמ"ש בספ"ד דגטין ועסי' שט"ו ס"ב. הג"מ שם ומרדכי בב"מ שם ועסי' רי"ב ס"ד וס"ו ולפי מש"ש אין ראייתם מכרחת. ועוד ראיה ממ"ש בפ"ה דמ"ש אר"ג עשור כו' ומקומו מושכר לו וכן בשואל דאינו רשאי להשכיר וגם אינו רשאי להשכיר כמ"ש בתוספתא דב"מ ובגטין ל"ז א' השאילו מקום כו' ואם אית' הלא א"י לגבותו בחובו ואין כותבין עליו פרוזבול ובירושלמי דכתובות גבי מדור אלמנה שאמרה תנו לי ואני אשכרנו אין שומעין לה אלמא בעלמא שומעין לה. רשב"א סי' אקמ"ה אנ"ג:

ב **והוא שלא כו'**. כשיטתו כמ"ש בסי' קנ"ד ס"ב ולמד ממ"ש בס"א א' מהשותפין כו' נעשה כמי כו' ואף הרב בסעי' ב' ל"פ אלא בשותפין ולא במשכיר וכמ"ש סמ"ע שם אבל במרדכי והג"מ שם פל"ג אף בכה"ג וכשיטת רשב"ם וכמש"ש בהג"ה ודעת הרשב"א כדעת הרמב"ם:

ג **ואם א"ל המשכיר כו'**. משום הטוב והישר דכיוצא בה אמרינן בפ' המקבל לבעלים הראשונים לית בה דינא דב"מ

ד **ואם כו' דביתא כו'**. פ"ב דב"ק שמטעם זה א"ל להעלות שכר:

ה **מי שנתן כו'** כנ"ל בשוכר וכ"ש בכה"ג דהא לעצמו בעין יפה שייר כמ"ש למטה:

ו **ויש מחלקים כו'**. כמש"ל סי' ר"ט ס"ז לענין יורש כ"ש לענין מכירה וכמ"ש בסי' שי"ב ס"א בהג"ה התנה עמו כו':

ז **מי שנותן כו' דנותן כו'**. למד מדברי הרשב"א הנ"ל וכמש"י דלא גרע כו' דנותן כו' ר"ל כמ"ש בב"ב ס"ד לענין בור ודות לר"ע דקי"ל שם כוותיה כמש"ש וכ"ש בכותן כמש"ש ס"ה א' ע"א א' ועסמ"ע שהקשה דהא בכמה מקומות אמרינן איפכא שם ל"ו ע"א א' קמ"ח א' ב' וכמש"ל סי' ר"ט ס"ז וסי' רי"ב ס"ג וסי' רי"ו סי"א וסי"ב:

ח **שנים כו'**. כי יש ב"א שא"א לדור עמהם כמ"ש אין אדם דר עם כו' ול"ד לספינה שאין שם רק תרעומת וברמב"ם מ' דבכה"ג פשיטא דיכול להושיב אחר כיון דבעליו עמו א"י להפסידו ע"ש:

ט **ואינו יכול כו'**. עמ"ש בסי' קע"א ס"ט דשם סתם המחבר כי"ח ע"ש וע' סמ"ע:

י **ראובן כו' ומפני כו'**. כמ"ש בב"ב קל"ח ב' אלמא כיון דל"ל וקאמר כו':

סימן שיז

א **בין כו'**. ר"ל דאפי' בשטר מ"מ נאחר זמנו נאמן ואפי' בע"פ אפ"ה בתוך זמנו אינו נאמן וכמש"ל סי' עח ס"א ולשון הרמב"ם בין שהיתה בשטר בין שהיתה בעדים והמחבר הוסיף בין שהיתה בלא עדים ודבריו תמוהים דהא אמרינן בסי' עח ס"א ובלבד שיש עדים כו' וכמ"ש תוס' שם. ולכן כ' הרמב"ם כאן דוקא בעדים ולשון והטור אטעיותיה שכ' בין אם היתה שכירות ע"פ או בעדים או בשטר אבל ברור דאו הראשון ט"ס הוא דגם הלשון קשה להולמו בע"פ או בעדים אטו בעדים לאו בע"פ הוא ומ"ש הרמב"ם בשטר הוא מפיר"ח ועבתוס' שם ד"ה נקיטת. ולשון פר"ח כו' וכ' בעל העיטור דהגי' בגמ' להכי כתיבי לך שטרא כי היכי דלא אחזיק עלך. ריב"ש סי' שיג. ומ"ש בעדים. היינו דפשיט מבכור שם אע"ג דקיי"ל דמלוה הכתובה בתורה כו' וגם משכיר בזמנו כו' ושם בעדים הוא כמ"ש בר"פ הדיינים ל"ש אלא ששכרו בעדים כו' מגו כו' וכן כאן דוקא בעדים ומטעם מגו וכמש"ש ק"י א' דנאמן לומר לקוחה במגו וכמ"ש בס"ד ובס"ב בהג"ה:

ב **אם תבעו בתוך ל' יום כו' וכן אם שכר ממנו כו'**. הכל לשון הרמב"ם וס"ל דבסתמא נמי בתוך ל' יום אינו נאמן וכשיטת הרמב"ן בשם מקצת גאונים כמ"ש הר"ן בפ"ב דכתובות אבל הרמב"ן עצמו ס"ל כתוס' כמ"ש בב"ב שם שכ' בסי' לט ס"ג ויש מי כו' וה"ה בשכירות דסתם שכירות ל' יום ג"כ כמ"ש בר"ה ז' ב' וכ' המ"מ שבהלכות ובקצת ספרי הגמ' הגי' כך אימת אי בתוך כו' תנינא כו' שלשים יום בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן לאחר שלשים יום בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן ונר' שסובר רבינו שהיא ברייתא שנויה על דין זה ורש"י החליף הגי' שכ' ה"ג דתנן כו' שהגי' שלפניו היתה כנ"ל וז"ש בתוך שלשים יום ומ"ש וכן אם כו' הוא הבעיא דשם והפשיטות משכיר בזמנו כו' וזהו שיטת הרמב"ן ב' הגאונים הנ"ל אבל הרב הגיה בתוך זמן השכירות כגון שס"ל כשיטת התוס' וכמ"ש בס"ס ע"ח וכגי' רש"י כאן וכ"ד הטור כאן אבל דעת הרמב"ם כנ"ל ומ"ש המ"מ בל' יום של הודעה דבריו תמוהין אלא כמ"ש משום דסתם שכירות ל' יום כנ"ל וחזר ואמר ואם בשכרו לזמן דלדברי הרב מיותר הוא:

ג **או יתן כו' או יטעון כו'**. כמו בנאמנות בסי' ע"א ס"ה וס"ו:

ד **בדמים שנתן כו'**. כס' ראשונה בסי' ע"ח ס"ב בהג"ה:

ה **או ישבע השוכר**. אפי' בשטר וכנ"ל בתוס':

ו **המשכיר כו'**. כגי' רש"י וכלשון ראשון של פר"ח:

ז **וה"ה כו'**. כנ"ל סי' שי"ב סט"ז וסי' שט"ו ס"ג:

ח **מיהו י"א כו'**. כלשון שני של פר"ח דלענין דינא ליכא פלוגתא בינייהו וכ"כ ריב"ש וכן שם ק"י א' וכמ"ש בס"ד:

ט **ויש מי כו'**. כמש"ש משום מלתא דעבידי לגלוייא דוקא:

י **אכנה כו'**. פ' כרב יהודה משום דרבינא ורב אשי כוותיה שם וכ"ה בריב"ף וש"פ:

סימן שיח

השוכר כו'. עתוס' שם והרא"ש שחולק עליהם והביאם הטור. וש"ע כ' לשון רמב"ם:

סימן שיט

א **מי שהכניס כו'**. רמב"ם ולמד מדין הטעהו:

ב **וי"א כו'**. ס"ל כמ"ש ב"י דהרא"ש פליג עם הרמב"ם אבל מלשון הטור מ' דל"פ דרמב"ם מיירי בתחלה ועסמ"ע:

סימן שכ

א **אחד כו'**. עבה"ג והוא תוספתא פ"ו דדמאי והביאו הרי"ף בר"פ המקבל:

ב (**ליקוט**) **שדה**. במתני' שם בכולי פרקין (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **או כרם**. גמ' שם ק"ו ב' (ע"כ):

ד (**ליקוט**) **לאכול פירותיו**. שבכרם לא שייך זריעה אלא לעבוד ולאכול פירותיו (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **דין א' כו'**. רי"ף במתני' ב' ע"ש וער"ס שכ"ב וכמש"ש בגמ' לית דחש כו' ובשאר דיני חוכר אף ר"י מודה דלא פליג אלא שם ופשוט (ע"כ):

ו **המקבל כו'**. חילוק בין מוכר למקבל מבואר ברפ"ו דדמאי ובפ' המקבל ובפ"ה דפאה המקבל כו' אימתי בזמן שקבל למחצה כו' וכן בכמה מקומות ועתוס' שם ק"ג ב' ד"ה ואזיל כו':

ז (**ליקוט**) **ולהוציא כו'**. ב"מ ק"ה א' שכך כותב כו' ובנפקות כו' (ע"כ):

ח (**ליקוט**) **ויתן כו'**. שם ק"ג ב' (ע"כ):

ט (**ליקוט**) **או מה כו'**. שם ק"י א' אריס כו' וש"מ (ע"כ):

י **שמשנכתב כו'**. ר"ל דזהו הטעם שאין כותבין וכן בשטרי בירורין שם וכמ"ש רש"י בב"מ פ' א' ד"ה זה בורר כו' וכן בשטרי טענתא כמ"ש נ"י וכמ"ש בסי' פ' ס"ב ובתוספתא דמ"ק אין כותבין כתב אריסות וקבלנות במועד ר"י מתיר שמא יקדמנו אחר ופי' בסתה"א והביאו ב"י בא"ח סי' תקמ"ה דר"ל בשקבל השדה קודם לכן התיר כדי שלא יחזרו בהן דקודם כתיבה שניהם חוזרים כנ"ל:

יא **וה"ל כמלוה בשטר.** עסמ"ע אבל זה הטעם אינו מספיק אלא לדעת המקבל שצריך וכמו בהלואה ומכירה במתני' שם:

(**ליקוט**) **וה"ל כמלוה בשטר.** משום המקבל אצטריך להאי טעמא שהוא יכול לחזור כמ"ש (תוס' שם ק"ה א' ד"ה הני כו' ע"כ):

יב **כ"ד כו'.** כמש"ש כל עיקר בלמא כו' ולכן השמיט מש"ש בוכרא כו' דכללו בכלל כמש"ש כללא כו' ולא כ' א' מילתא תניינא דרב יוסף:

יג **הקרדום.** זהו מרא. והכלים. זהו זבילא. והדלי. זהו דוולא. והכד כו'. זהו זרנוקא והב"ח כ' דצ"ל ונוד אבל א"צ לזה דרמב"ם כ' לפי זמנו שאין דרכן בנוד וז"ש וכיוצא בהם כו':

יד **וי"א כו'.** עסמ"ע וכשיטת רש"י במתני' שם ד"ה ושניהם כו' וסיפא דמתני' כו' וכן תוס' ק"ד א' ד"ה הני ועלה קאמר רב יוסף כו' אבל הרמב"ם והרמ"ה מפרשים כפשטא דגמ' שם ק"ד א' הני תרתי מתנייתא כו' וגם סיפא והיינו דשניהם מספקים את הקנים וה"ה להנך כי דינייהו ועל שניהם קא' רב יוסף:

טו (**ליקוט**) **בין כו'.** גמ' שם ק"ד א' (ע"כ):

טז **ואם פירש כו'.** גמ' שם דאיבעי ליה כו':

יז (**ליקוט**) **אם כו'.** לאפוקי פירש כמש"ש קמ"ל כו' (ע"כ):

סימן שכא

א **החוכר או כו'.** גמ' סם אר"פ הכי תרתי כו':

ב **אבל בקבלנות כו'.** ערש"י שם ד"ה נימא ליה כו' ותנא כו' וערש"י ק"ה ב' במתני' ד"ה מכת כו' וע"כ צ"ל כן כמ"ש בגמ' הנ"ל מכאן ואילך דאיתא כו' ואע"ג דהאי מתני' היא בתרתי מ"מ קושית הגמ' לא קאי אלא אחכירות וכ"מ מתוס' שם ד"ה מככה כו' ואע"ג כו' מ"מ הכא בסיפא כו' כיון כו' מ' דוקא בסיפא כיון דאמר כו' אבל הטור כ' בין בחכירות בין בקבלנות וכ' נ"י שכ"ד הרמב"ם שהביא כאן בש"ע שמתחיל בחוכר ומקבל ואמר ואם כו' ואע"ג שאמר חכירו ל"ד ולשון מתני' נקט כמו ברישא אינו מנכה כו' וכתי' השני של תוס' ק"ד א' ד"ה דאפשר. א"נ כו' ומ"ש תוס' בד"ה היינו לתי' ראשון אבל הטור ס"ל דלדינא שני התי' אמת וכ"כ בהג"א שם ד"ה ואע"ג כו' ובפרישה תי' דה"נ ל"ד לאכלה חגב דיכול למנוע עצמו ולומר לא אדלה כו' ועסמ"ע ס"ק ה' והוא מדברי התוס' דאפשר. א"נ כו' ע"ש משא"כ במתני' דיבש נהרא זוטא ומחוייב לעשות בקבלנות

כמ"ש תוס' שם ואפ"ה קאמר בסיפא דמנכה לו אף בקבלנות ולכן הוצרך תוס' שם לומר משום כיון דא"ל בית השלחין כו':

ג **וה"ה בכל כו'**. וכמש"ש ק"ה ב' בחגב ג"כ דבחכירות או בשכירות לעולם מנכה וכת"ק שם וכמ"ש בגמ' שם א"ל לית דחש כו' לאפוקי קבלנות וז"ש משכירותו:

ד (**ליקוט**) **שנפסד הענין לגמרי**. עס"ב בהג"ה (ע"כ):

ה **ואם אפשר כו'**. כתי' הראשון של תוס' הנ"ל וכ"ש לשיטתו שפ' דלא כתי' השני וצ"ל ע"כ תי' הראשון:

ו **וכ"פ מהר"ם כו'**. במרדכי סי' ת"ע ומביא ראיה ממנה שמכת מדינה שייך ג"כ בלהבא דלא כמהרמ"פ:

ז **וכל כו'**. וכ"כ מהרמ"פ סי' פו וכ"ה בהג"א אבל צ"ע אדרבה הואיל ומכת מדינה מנכה לו משכירותו כנ"ל וכן הקשה שם בהג"א פ' האומנין ו' בסד"ה וגם על בגד. ואם הבטול מחמת גזירת המושל כו' וצ"ע כו' ואף שבד"מ תי' דל"ד לקרקע דקרקע בחזקת בעליה עומדת וגם המשכיר יפסיד משא"כ בשאר משכיר מ"מ איני מובן במה שתלה הואיל ומכת מדינה כו' וגם מ"ש בהג"ה וה"ה בכל כיוצא בזה כו' וכ"פ מהר"מ כו' מ' אף בשאר משכיר לעולם מנכה לו וכ"מ במהר"פ סי' לט שכ' דטעם דמנכה לו משכירתו ובמקח שנולד היזק אח"כ אין מפסיד המוכר משום דבמכר ברשות הלוקח לגמרי משא"כ במשכיר מ"מ של המשכיר הוא וכמ"ש הר"ן בפ' המקבל כו' וכ"כ הנ"י שם משום דנהנה המשכיר מהפירות וכן בכל שכירות מהשכירות שהרי אם נפסד הדבר נפסד שכרו מכאן ולהבא כמש"ל בסי' ש"י בחמור ובסי' שי"ב בנפל הבית או נשרף ולכן כל ימי השכירות נהנה המשכיר ועוד צ"ע מסי' של"ד ס"א בהג"ה וכן בכל אונס כו' וכן הקשה סמ"ע אלא שהרב נזהר שם וכ' ואם הוי מכת כו' סי' שכא ס"ל דאע"ג דאם שניהן יודעין או לא יודעין פסידא דפועל מ"מ במכת מדינה פסידא דבע"ה והדבר להיפך ממכת מדינה שבקרקע ששם קולא דבע"ה וז"ש עסי' שכ"א ולא כ' סי' שכ"ב מ"מ דבריו תמוהין ומרפסן איגרא יציבא בארעא כו' מאן דאית לי תורי כו':

ח **וי"ח כו' כמש"ל סי' שי כו'**. ר"ל דכתב שם דאם אין בדמים לא ליקח ולא למכור נותן לו של חצי הדרך ודוקא בהבריקה ונשתטתה שראוייה למלאכתו עדיין א"ל הרי שלך לפניך אבל לא במתה שנפסד הענין וכן בנפל בית זה כמש"ל בסי' שי"ב סי"ז אינו חייב לבנותו אלא כו' וא"כ הל"ל לחזור כשראה ההפסד ובשלא חזר סבר וקבל וכמש"ל סי' רלב ס"ג המוכר לחבירו כו' אבל אם נשתמש כו' וע"ש ס"ד אין כו' וא"י לומר כו' וכן אם כו' וכ' שם ול"ד לאכלה חגב דשם לעבר מאי דהוה הוה וכן נקצץ האילן ויבש המעין

שאם יחזרו בהן לשוא טרחו בשעבר כו' ע"ש וכ' בד"מ ותמיהני עליו דמייתי ראיה מדין חמור שמת דאינו מכת מדינה לדבר שהוא מכת מדינה דאפשר לעולם בדין ניכוי קאי ולא בדין חזרה וכ"מ במהר"מ בדין מלמד כו' כנ"ל ואין אלו אלא דברי נבואה לחלק בדין חזרה בין מכת מדינה או לא ועסמ"ע שהשיג עליו ג"כ אבל נראין דברי הרב מסוגיין ועס"ב בהגה וי"א דוקא כו' אבל אם אמר כו' והוכיחו כן מהתוספתא והביאו הרא"ש שם שדה בית השלחין אני שוכר ממך שדה בית האילן אני שוכר ממך יבש המעין ונקצץ האילן חייב להעמיד לו מעין וחייב להעמיד לו אילן אחר שדה בית השלחין זו אני שוכר ממך שדה בית האילן זו אני שוכר ממך יבש המעין נקצץ האילן מנכה לו מחכירו וכ' אלמא דאף ברישא שלא א"ל זו אפ"ה קפידא כיון שא"ל חוכר למחכיר וא"כ קשה על מהרמ"פ לפ"ד הא ברישא יכול לחזור בו ואפ"ה כ' שמנכה לו מחכירו וכאן א"א לשוא טרח דהא צריך לחפיר לו מעיין וצ"ל דמהרמ"פ ס"ל כשיטת התוס' שם ד"ה אידי כו' והרא"ש דרישא אינו מנכה אף בדא"ל חוכר למחכיר דמתני' בכה"ג איירי כמ"ש תוס' ובזה מתורץ קושית הב"ח והדרישה דהא בתוספתא מ' להיפך כנ"ל והרא"ש מביא תיכף אח"ז התוספתא ואיך נעלם ממנו זה אבל לפי מ"ש ניחא דהתוספתא הוא סייעתא דלהכי אין מנכה כיון שבידו לחזור כנ"ל ולפ"ז דברי הרב נכונים דבמכת מדינה לא שייך דין זה דהא מתני' בדא"ל חוכר למחכיר כנ"ל ומאי פריך גמ' ה"ד אילימא כו' אבל נ"ל דאדרבה מהרמ"פ ל"ל דעת תוס' מדדחיק תוס' אם הוי קפידא או לא ולפ"ד אפי' הוי קפידא אינו מנכה לו כנ"ל אלא בשיטת הנ"י והמ"מ והא דכ' קפידא לא שמנכה לו אלא שיכול לחזור וכמ"ש בתוספתא וזה שלא הזכיר הנ"י והמ"מ שמנכה אלא שהיא קפידא ודלא כמ"ש בס"ב בהג"ה ודברי הג"ה שם תמוה דהא במקום שאין מכת מד נה מודה למהר"פ ואמאי מנכה ולפ"ז אין חילוק בין נ"י והרא"ש לדינא:

ט **וי"א כו'**. רא"ש בשם ירושלמי ועבה"ג ס"ק ז' וכ"ה בירושלמי שם ופי' הרא"ש:

י **וי"א כו'**. מהתוספת' הנ"ל טור ועי' במע"מ שתמה על הרא"ש וממ"ש בגמ' אידי ואידי כו' ומה שהקשה תוס' שם דהא מתני' קתני א"ל חכור לי כו' פי' חכור ממני קאמר ומזה ג"כ דייק הר"ן מדאיצטריך לדחוקי בא"ל מחכור וחכור ממני ולא אוקמוה כפשטה בא"ל חוכר:

יא **מנכה כו'**. עמש"ל דגם נ"י והמ"מ ס"ל כרא"ש ולא אמרו אלא שחייב להעמיד לו אחר ודברי הרב צ"ע אלא שבטור בשם הרמ"ה כ' כדברי הרב ומ"מ צ"ע מכאן ולהבא כמ"ש לעיל:

סימן שכב

א **החוכר או כו'**. עבה"ג וכמ"ש ק"ד אר"פ כו' אף שי"ל כמ"ש מ"מ והביאו בה"ג ר"ס שכ"ה שס"ל כדעת הרשב"א שהביאו מ"מ שם הלכה ג' וכ' ואפשר כו' מ"מ כאן הס' נותנת כמ"ש רש"י לח"מ:

(**ליקוט**) **או השוכר**. ור"ל דלא כר"י וכמש"ש ק"ו ב' לית כו' (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **ואכלה כו'**. השמיט מש"ש תני חדא פעם כו' וכן השמיטה הרי"ף שמפרשין דקאי אדברי שמואל היכא דלא זרעה דוקא אם בפעם ראשון אירע לו כך אבל אם אירע לו ב' או ג' פעמים שקיבל ב' או ג' שנים וכל פעם אכלה חגב א"צ לזורעה וא"י לומר הוה מקיים בי לא יבשו בעת כו' דהא הוחזק כבר ומשום שהוא דבר שאינו מצוי מאד לכן השמיט הרי"ף וכן הרמב"ם וש"ע לא כ' בס"ב (ע"כ):

ג **לרוב השדות**. כרב יהודה דסוגיין בכל הגמ' שם כוותיה והנך בעי דמערבא עולא קאמר לה אבל סוג של גמ' שלנו כר"י והראב"ד פ' כשניהם ועבה"ג:

ד **ועד מתי כו'**. שם ועד אימת כו' ועבה"ג והשמיט הרמב"ם פלוגתא דרשב"ג ורבי שם וכן השמיטם הרי"ף

(**ליקוט**) **השמיטוה הברייתא תני חדא כו'** דס"ל דלאו לדינא מיתניא דמאי נ"מ בחזקה כאן אם מכת מדינה אלא עצה טובה לאדם בשלו וכמו בפלוגתא דרשב"ג ורבי ודברי הרשב"א שכ' שמפ' דרשב"א פליג על הברייתות צ"ע (ע"כ):

ה **ודוקא כו'**. עסמ"ע וכמ"ש רש"י ק"ד א' ד"ה שמין אותה כו' דדוקא בחיטי היפות לא כו'. שם ק"ו ב' וכן שם ק"ה א' א"ל חטי דארעאי כו' אבל הובירה א"ל עליו כלום:

סימן שכג

בד"א כו'. ערש"י שם ד"ה עבדא ארעא כו' ואילו כו' ומ"ש בגמ' עבדה אספסתא. ל"ד אלא מעשה שהיה כך היה אבל אינו מועיל דעדיין לא עבדה אספסתא כשיעור שקיבל בכל ל' יום לאספתא אלא כנ"ל:

סימן שכד

א **החוכר**. מגמ' הנ"ל אר"פ כו' וכמ"ש בהג"ה בס"ס:

ב **קטנית כו' ובבבל כו'**. כגי' הרי"ף קטנית לא יזרענה תבואה תבואה יזרענה קטנית מתני ליה ר"י לרבין בר"נ תבואה לא יזרענה קטנית א"ל והא אנן כו':

ג **וי"א בהפך כו' וי"א בהפך כו'**. כגי' שלנו:

ד **י"א כו' וי"א כו'**. פליגי בדר"פ הנ"ל:

(**ליקוט**) **ויש חולקין**. ער"ס שכ"ו אין לו כו' והוא דברי רמב"ם (ע"כ):

סימן שכה

א **המקבל כו'**. עבה"ג ופלוגתא דרש"י ורמב"ן שייך בפלוגתא דס"ס שכ"ד ומ"ש בשם הרשב"א דלאו לענין דינא כו' הדבר מוכרח בלא"ה כמ"ש דש"י במתני' ק"ה א' המקבל כו' ולא רצה לנכש כו' ק"ו ב' המקבל כו' ולקתה כו' אלא שרש"י כ' דלא אצטריך בקבלנות ושם ק"י ב' המקבל כו' כ' הרמב"ם והמ"מ דבין חוכר ובין מקבל ועלח"מ:

ב **ולא בשבח כו' אבל כו'**. שם עובדא דר"פ והשמיט פלוגתא דאביי ורבא דנלמד במכ"ש:

(**ליקוט**) **ולא בשבח האילנות** ט"ס הוא וכצ"ל ולא בשבח ואלעיל קאי ולא באילנות שיצאו כו'. אבל מחשבין כו' (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **אבל מחשבין כו'**. א"ל מאי פסדתיך כו' (ע"כ):

ד **וי"א כו'**. תוס' שם ד"ה אין כו':

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. גמ' שם וערש"י שם ד"ה א"ל מדקאמר כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'** תוס' שם והשמיט מ"ש תוס' שם וכגון שתאלי כו' משום דבבבל יכול לשנות לכל מה שירצה כמש"ל בסי' שקדם ב"ח. וצ"ל לפ"ז דבבל ל"ד אלא א"י דעומדת בהרים וכמו בשאלה (ע"כ):

(**ליקוט**) **אבל אם כו'**. תוס' שם ד"ה אין כו' וכתי' הראשון אבל הרמב"ם וש"ע ס"ל כתי' השני ולכך לא חילקו וכ' תוס' שם וכגון שהתאלי כו' וזה דוקא בחוכר אבל במקבל ס"ל להרמב"ם דאסור ולכן כ' בתחלת דברי הגמ' שא"ל אלא ידא דאספסתא ולא יוכל לומר אנא כורכמא כו' דאינו רשאי דגמ' בחוכר איירי והרמב"ם איירי כאן במקבל כמו שהתחיל המקבל ודלא כרש"י במתני' שם ועבה"ג ס"ק א' ולכן לא כ' הרמב"ם שאם אמר כורכמא כו' והטור והרב ס"ל כס' ראשונה דס"ס שכ"ד ולנן לא כ' דברי התוס' וכגון שהתאלי כו' (ע"כ):

ה **אבל כו'**. עובדא דרב ביבי שם:

סימן שכו

א **אין לו כו'**. מלשונו מ' דהנותן יש לו תרעומות על המקבל ששינה מדעתו ובמקבל וכדעת הרמב"ן ס"ס שכ"ד וז"ש עשתה כו' דבזה לא סגי בתרעומות:

ב **עשתה כו'**. עסמ"ע וכמ"ש בסי' שכ"ח ס"ב בהובירה שנותן לו שכרו משלם ואינו מנכה לו מה שהיתה מכחשת הארץ:

סימן שכז

א **המקבל כו'**. רש"י שם ותוס' ק"ד א' ד"ה הני כו':

ב **אבל כו'**. שם מ"ט קאמר כו':

סימן שכח

א **ואפי' כו'**. תוס' ק"ד א' ד"ה היה כו' וה"ה כאן וזה שבס"ב לא כ' שכן כותב כו':

ב **או מקצתה**. בגמ' שם אוביר תילתא כו':

ג **אלא כו'**. רי"ף שם וכמש"ש ק"ט א' מ"ש מהא כו' הכא מאי דאפסיד כו' וכן כאן דהא אף בלא כ' לו כלל חייב במיטבא כמ"ש בס"א בהג"ה ערא"ש:

(**ליקוט**) **אלא נותן כו'**. הרא"ש הקשה על ראיית הרי"ף ע"ש אבל ראיית הרי"ף ברורה דאל"כ לא הל"ל הכח מאי דאפסיד כו' (ע"כ):

סימן שכט

המקבל כו' וכן הבן כו'. תוספתא פ"ט ורישא הביאה הרא"ש סי' ל"ז:

(**ליקוט**) **המקבל כו'**. וכ"ה בגמ' דב"מ ק"ט א' ולאו מילתא כו' וערא"ש שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **המקבל כו'**. ק"ט א' ולאו מילתא היא ופי' הרא"ש מ"ש בלא שבחא כו' ע"ש ובזה ניחא פי' ריב"ן ומתורץ קושית תוס' שם בד"ה מסלקינן כו' ותימא כו' ותוס' לא רצו לפרש כן דא"כ ל"ל כן הא לא רצה אלא לסלקם. אבל י"ל שאמר כן שלא יתרעמו דהא גם מ"ש עד האידנא כו' לא היה צריך וכמ"ש הרא"ש ע"ש (ע"כ):

סימן של

א **וי"א כו'**. כגי' שלנו.

ב **ונוטל השאר ואפילו כו'**. כו' גמ' שם:

ג (**ליקוט**) **נטע כו'**. כרב אשי ונ"ל דפלוגתא דרב אשי דרב אחא סבר דאין לנו אלא שיטול הבע"ה פלגא שלו ורב אשי סבר דאי לשתלא קודם הזמן ליטול אלא כמו היה נוטל יתר על האריס ומוכח בשמעתין כרב אשי ממש"ש שטפה נהרא ריבעא הואיל הוא קודם זמנו משא"כ בקופא סבא ואע"ג דא"צ ליתן כלום לאריס ועתוס' ד"ה רבא כו' וכן שטפח כו' ולכן פ' כרב אשי והרא"ש כ' דפליגי בזה דרב אחא סבר שחולקין בקרקע

אבל רב אשי סבר דאין חולקין אלא בפירות שאם יאמר השתלא נחלוק הכרם ואעבוד חלקי וחלקך אין שומעין לו וז"ש בהג"ה מיהו כו' ומ"מ ההיא דשטפה נהר ע"כ צ"ל כנ"ל ואפשר דטעם קאמר למה אמרינן דאדעתא דהכי נחות שישקול רק ריבעא משום שא"י לחלוק בלא זמנו וערש"י שם ד"ה קופא כו' וד"ה שטפה כו' (ע"כ):

ד **מיהו לא כו'**. עש"ך:

ה (**ליקוט**) **אלא רביע**. הוא תמוה דשתות הל"ל כמו בס' שקדם דבגמ' דקא' ריבעא היינו כמו שקדם ריבעא דהוא דנקא וע' רש"י שם ד"ה שטפה נהר כו' ותוס' שם ד"ה רבא כו' אבל הוא לא הזכיר בס"ג כלל ריבעא הל"ל שתות (ע"כ):

סימן שלא

א **כיון כו'**. תוס' שם ד"ה השוכר כו' והג"א שם ד"ה פר"ח כו' וכמש"ש צ"ד א' מתנה כו' ומתנה כו' ושם ח"ג ב' דאיבעי ליה לפרושי כו' וש"מ:

(**ליקוט**) **כיון שלא כו'**. כמש"ש אב"א דא"ל כו' וכמ"ש בהג"ה או שא"ל אני כו' (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **לצאת כו'**. עתוס' שם ד"ה פועל כו' א"ר מנא כו' וכ"כ הג"א שם בשם הירושלמי ודלא כרש"י שכ' דמוותר. תוס' (ע"כ):

ג **ובע"ש כו'**. ירושלמי הביאו הג"א ד"ה פירש בכניסתו כו' ע"ש:

ד **לא היה כו'**. גמ' שם בעיר חדש וניחזי כו'. נ"י בשם הרשב"א:

ה (**ליקוט**) **אבל רוב כו'**. דהולכין אחר הרוב וכמ"ש בירושלמי דפ' האומנין שהבאתי בסי' של"ב ס"ד בהג"ה (ע"כ):

ו **הלך ממקום כו'**. ירושלמי שם בני טבריא לא משכימין ולא מעריבין בני בית מעון משכימין ומעריבים בני טבריא שעלו לשכור בבית מעון נשכרים כבית מעון בני בית מעון שירדו לשכור בטבריא נשכרין כטבריא כו' והביאו נ"י שם:

ז (**ליקוט**) **מקום כו'**. והשמיט מש"ש פ"ז א' חסורי מחסרא כו' דס"ל כמ"ש הטור בשם הרמ"ה דהלכה כרשב"ג וכן השמיטו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם (ע"כ):

ח **השוכר כו'**. כן פי' הרמב"ם והמ"מ והרמ"ה ועבסי' ק"ג ס"ב ועמ"מ:

סימן שלב

א **ומפסיד כו'**. לשון הרמב"ם וכ"כ הרי"ף ורא"ש שם כללא דנקיטין כו' והיכא דא"ל בתלתא כו' והדר איהו ושקיל תלתא מבע"ה כו':

ב **וי"א כו'**. וכ"ד רש"י ד"ה וליחזי כו' וכ' בד"מ דכ"ע מודי בזה דהא הרי"ף ורא"ש כ' כדתניא השוכר את הפועל כו' וכמש"ל ר"ס של"ו וכ"כ כל האחרונים ועסמ"ע וש"ך:

ג **ואם כו'**. גמ' שם ל"צ כו' וליחזי כו':

ד **היה כו'**. שם ל"צ דאיכא כו'.

ה **בד"א כו'**. שם אב"א לעולם כו' וקאי גם אארישא שאמר נותן להם ב"ה כו' אבל בכה"ג לעולם נותן ד' אפי' כולם אין נשכרין אלא בג' וכ"מ בגמ' דקא' אב"א וכ"מ ברי"ף ורא"ש שם שכ' וה"מ היכא דלא הויא עבידתיהו כו' אבל אית להו תרעומת כו' וע"כ בכה"ג מיירי דאל"כ בלא"ה יש לו תרעומת כמ"ש למעלה ותרעומת אית להו על השליח כו' ומ"ש הרא"ש שם ומ"ש רב אלפ"ס ז"ל כו' דלא בעינן דליעבדו עבידתא שפירתא אלא היכא דאיכא כו' ל"ד ה"ה כה"ג אלא לאפוקי שאם כולם נשכרין בד' כ' דאף דאיכא כו' וכן לאפוקי אם אמר שכרכם עלי כמש"ש:

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. קאי אארישא וכמ"ש בס"ג לפיכך שמין כו' מ' בכ"ע אף שהכל נשכרין בג' אבל מ"ש ויש להם תרעומת אף במלאכתן ניכרת שאינו שוה אלא כשאר מלאכה מ"מ י"ל תרעומת כיון דאיכא כו' וכן כשאין מלאכתן ניכרת אף בשכולם אין נשכרין אלא בג' וכמ"ש בסוגיא שם (ע"כ):

ו **אע"פ כו'**. רמב"ם וטור וכ"כ הרי"ף והרא"ש כללא כו' ואע"ג כו' וכמ"ש דהא סביר וקביל ועוד ממ"ש אב"א לעולם כו' מ' דא"צ לתי' הראשון בריפקא אלא בכ"ע וכן לכל התי' שכרכם עלי או על הבע"ה וז"ש הטור והרב ול"ש כו' וכנ"ל דהא סביר וקביל וכ"מ ברא"ש דהא להאיבעיא באומר שכרכם על בע"ה כמ"שש ומיהו נראה דיפה כ' דע"כ מיירי כו' ואפ"ה איבעיא להו אלא אי א"ל בע"ה בד' כו' ואף תוס' שם ד"ה דעתיה כו' דמוקי באמר שכרכם עלי לא מוקי אלא משום רישא אבל סיפא בכ"ע:

(**ליקוט**) **אע"פ כו' ול"ש כו'**. ממה שחלקו ברישא אי אמר שכרכם עלי או לא או מלאכתן שוה או לא ובאב"א אחרונה לא חילקו כלום (ע"כ):

ז **לפיכך כו'**. לשון הרמב"ם וכ"ה ברי"ף ורא"ש פשיטא כו' ואי שוויא עבידתיה ד' כו':

ח **ואם אמר כו'**. וכ"כ ברא"ש שם ומ"ש רב אלפ"ס כו' ומיהו נראה דיפה כו' דס"ד דרא"ש דהרי"ף מפ' לה כפי' תוס' שם ד"ה דעתיה כו' דאמר שכרכם עלי ולכן הקשה דבכ"ע נותן ד' דדוקא באמר שכרכם על בע"ה ואיכא דמיתגר כו' ותי' דרי"ף מפ' דאמר שכרכם על בע"ה וכ"ד תוס' הנ"ל וכ"ד רש"י שם ד"ה דעתייהו וכמ"ש המ"מ וכ"ד כל הפוסקים וט"ס בטור כמ"ש בבד"ה וכן בד"מ תמה על הטור והכלל דדין זה שוה לדין דס"א בלא אמרו הרינו כמ"ש בע"ה ודלא כב"ח שנדחק מאד:

ט **אע"פ כו'**. רי"ף ורא"ש ורמב"ם וכמש"ל ס"ב:

י **בע"ה שאמר כו' בע"ה שהטעה כו'**. ירושלמי שם הטעו זה את זהו מהו אתו אתון עמי היך אתון עבדין ר"ל ששאל את הפועלים היאך נשכרין הפועלים. מן חמש רובן ואשתכח עבדין מן עשר רובן כו' הטען בע"ה מהו אתו אתון עבדין עם חביריכון היך אינון עבדין מעשרה רובן ואשתכח עבדין מה' רובן כו' והגי' מהופכת וכמ"ש בנ"י דברישא פועלים א"ל לבע"ה שרוב פועלים נשכרים בעשר ואשתכח שנשכרים בה' ובסיפא להיפך ויש לקיים גי' הירושלמי ששאל אותם כמה פועלים נשכרים בסך זה ליום וא"ל בחמשה כו' וכן בסיפא שם היאך אתון עבדין מן עשרה יומין כו' ר"ל ששכרם דבר ידוע לעשות כגון בגד שלם לארוג שדה שלימה לקצור ושכר כל יום ידוע ושאל אותן בכמה ימים תגמר זאת המלאכה וזש"ש למלאכה אתון עבדין עמי היאך כו' ע"ש וכ' הרשב"א ונ"י אבל גמ' שלנו לא ס"ל הא דירושלמי ממה שהוצרכו לומר דאטעו פועלים אהדדי וטעמא כיון שלא נתרנו אלא כמו שנשכרין רובם הוי שכירות בטעות וחוזר משא"כ דאטעו פועלים ממ"נ אם גמרו בדעתם כמו שנשכרין הא נוטלין כן וא"ל בטלה השכירות וה"ל כמו שעשו בלא קציצה דדעתא דאיניש אתרעא זילא וכמ"ש הרי"ף והרא"ש כיון דשני שליח כו' וז"ש בע"ה שהטעה כו' ומ"ש ברישא בע"ה שאמר לפועלים כו' הוא סיפא דירושלמי למלאכה אתון עבדין עמי היאך אתון מן עשרה יומין ואשכחין עבדין מן חמשה יומין כו' הטען בע"ה מהו כו' למלאכה אתו אתין עבדין עם חביריכון היאך הינון עבדין מחמשה יומין ואשכחנן עבדין מעשרה יומין וכאן לא אמר רובן אלא כמו ששכר שאר פועלים והוכחת הרשב"א דגמ' לא ס"ל כירושלמי ג"כ כנ"ל:

יא **ונותן להם כו'**. רי"ו וכמ"ש בנ"י כיון דהטעו זא"ז ה"ל שכירות בטעות וה"ל כאלו עשו בלא קציצה וכמ"ש בגמ' דאיכא כו' אבל בעובדא דירושלמי צריך ליתן כפי שנשכרים הרוב דטעמא דגמ' כמ"ש הרי"ף דדעתא דאיניש אתרעא זילא משא"כ בכה"ג אלא דרי"ו והרב כ' שאמרו כמו שנשכרין ולא אמרו רובן ועש"ך:

יב **בע"ה ששכר כו'**. ממ"ש בע"ז ס"ג א' הא מחסרא משיכה. רא"ש ור"נ שם:

יג **ויש מחלקין כו'**. כמ"ש בתוספתא והביאו בש"ע סי' רכ"א המבקש כו' וה"ה כאן דהא קציצה הראשונה בטלה משא"כ ביש להן תרעומת דקציצה הראשונה עדיין לא בטלה ול"ד לשם דאין שם קציצה אחרת:

יד **והיה יכול כו'**. עש"ך ונ"י שם:

טו **ולא יוכל כו'** וכן כו' שם:

סימן שלג

א **וי"א כו'**. תוס' מ"ח א' ד"ה והא כו' וענ"י ומרדכי שם ור"פ האומנין שי"ח:

ב **מיהו כו'**. כמ"ש נ"י ר"פ האומנין והמ"מ פ"ט דמ"ש כשבאת חבילה דוקא בדבר האבד היינו להתחייב עד ארבעים וחמשים אבל כנגד שכרן יוכל לשכור אפי' בדבר שאינו אבד בכה"ג מהנ"ל דפ' הזהב ור"ל ממש"ש דמעל אלמא דנגד השכירות נקנה לו דאל"כ אמאי מעל אף שא"י לחזור מ"מ אכתי לא נתחייב לו עדיין ומ' דאף בשכירות דלענין לקנות אין חילוק ועוד כ' הנ"י בפ' הזהב דרשב"א חולק על תוס' הנ"ל וכ' דיכול לחזור רק דיכול לעכב ולכן מעל ולמד הרב דה"ה לדעת התוס' בשכירות ועש"ך:

ג **אם ביקר כו'**. ורש"י פי' על הפועלים:

ד **פי' כו'**. רש"י שם:

ה **בד"א כו'**. כמו בבע"ה דבדבר האבד שוכר או מטען ואפי' לא התחילו במלאכה כמ"ש הרא"ש בשם הראב"ד דהא מתני' בלא התחילו איירי דאמר אין להם כו' וקתני סיפא שוכר כו' ועוד דקי"ל כר"ע בדינא דגרמי. תוס' שם ד"ה אין כו' וכ"י וש"פ משא"כ בהלכו דאף בכה"ג מחייב שהיא התחלת מלאכה וכמו ששאר דברים נקנין בקנין כן שכירות נקנה בהתחלת מלאכה. שם וז"ש בהג"ה ודוקא כו':

ו **והוא שעכשיו כו'**. וכמש"ש ע"ט ב' ה"ד אי דשכיחי לאוגרה כו' ובתוספתא פ"ז השוכר את הפועל וגמר חרישו בחצי היום והראה לו בשל חבירו יכול לומר לו או פרנס לי מלאכה מתוך שלך או תן לי מה שעשיתי אלמא דא"י לתובעו רק במה שעשה. נ"י:

ז **אין להם כו'**. מ"מ. וכמש"ש בד"א במקום כו' אבל יש כו' ול"ד למש"ש ע"ט ב' בספינה דאי שכיחי אף תרעומת אין לו ועש"ך ס"ק א':

ח **ויש חולקין**. ממש"ש ע"ז א' וא"ר האי מאן כו' ושלים עבידתא כו' אבל הר"מ אזיל לשיטתו שפי' שם ה"מ שאינו רוצה להוסיף על שכרו אבל אם מוסיף הרשות בידו וראיה ממש"ש ע"ט ב' דפרקה כו' ופי' רשב"ם שפירק משאו והספן השכירה לאדם אחר שרוצה להרבות בחבילתו ועתוס' שם סד"ה דפרקיה. וריב"ם פי' כו'. א"כ לאשלא כו'. וס' אחרונה ס"ל כפיר"ח שם או כפירש"י ועסי' של"ה ס"א בהג"ה:

ט **וכל אלו כו'**. גמ' הנ"ל וכמ"ש בס"ב:

י **וע"ל כו'**. ע"ש שכ' גם פירש"י דאפועלים קאי:

יא **ואפי' קבל כו'**. דמדמי לעבד כמש"ו שנא' כו' וע"ע יוצא בגרעון כסף ואמרינן בקדושין ט"ז א' האי סטר ה"ד כו' וז"ש ואין כו':

יב **ומה"ט כו'**. עתוס' שם י"ז א' דכתיב בס' ישעיה כו' והיינו כו' ולכן אם משכיר ליותר מג' שנים נפקא ליה מתורת שכיר ודמי לעבד ואסור כמש"ש כ"ב ב' וז"ש בפ' מפנין שהשכיר עצמו לג' שנים וט"ס כאן וצ"ל יותר מג"ש ובמרדכי חולק ע"ז וכ"כ תוס' יו"ד א' ד"ה כי כו':

יג **אפי' מלמד כו'** עס"ה בהג"ה שכר עצמו לזמן כו':

יד **בין הוקרה**. כנ"ל דבפועל קי"ל כרבנן ועתוס' יו"ד א' ד"ה יכול כו':

טו **או הוזלה**. דלא כמ"ש בטור דכה"ג שמין מה שעתיד להעשות ועתוס' ע"ז א' ד"ה יד כו':

טז **בין כו'**. שם ל"צ דאייקרא ל"צ דזל כו' ל"צ דזל ל"צ דאוזילו כו':

יז **או שקבל כו'**. עש"ך:

יח **ואם היה הנשאר כו'**. ערש"י במתני' ד"ה ידם כו':

יט **ובע"ה כו'**. מתני' שם וערש"י שם והג"א ד"ה דהיינו כו':

כ **א' פועל כו'**. שם ארנב"י כו' וערש"י ד"ה ארנב"י כו':

כא **הוא או כו'**. כמ"ש בנדרים כ"ז א' במתני' וגמ' ע"ש:

כב **ומיהו כו'**. הרא"ש שם והג"מ ס"ס קנין סי' ל"א ותוס' בקדושין י"ז א' חלה כו' וקשה כו' ע"ש:

כג **וידם על העליונה**. גמ' שם ור"ל דאינם על התחתונה וכמ"ש תוס' הנ"ל ד"ה יד כו':

כד **ואם חזר בע"ה כו' אבל כו'**. כ"כ הרא"ש פ' האומנין לתרץ קושית תוס' הנ"ל דקדושין וחילק בין ההיא דקדושין לההיא דכאן:

כה **ומיהו כו'**. כ"כ הג"מ שם והרא"ש בשם הר"מ לתרץ קושיא הנ"ל ועבהג"מ שם אבל תוס' הנ"ל חולקים על כ"ז וס"ל דבכ"ע מנכה וכ"פ ש"ך:

כו **ומלמד כו'**. עתוס' ק"ט ב' ד"ה וספר כו' וכמש"ל סי' ש"ו ס"ח:

כז **וכן סופר כו'**. עסמ"ע:

כח **מלמדין דינן כו'**. כמ"ש ר"פ הפועלים ואמרו בירושלמי שם זאת אומרת מנהג מבטל הלכה וכ' הרי"ף ורא"ש שם:

(**ליקוט**) **מלמדין דינן כשאר כו'**. הג"א בד"ה וגם והולכים אחר כו' (ע"כ):

כט **ואסור כו'**. כמ"ש בתוספת והביאו הרי"ף והרא"ש פ"ה המושיב חבירו למחצית שכר בחנות אם הוא אומן לא יעסוק באומנתו מפני שאין עיניו על החנות ובב"ב ח' ב' דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת כו' הא תליסר כו':

ל **או כו'**. ירושלמי פ"ז דדמאי הלכה ג' תני לא יחרוש אדם בפרתו וישכירנה ביום לא יעשה בתוך שלו בלילה וישכיר עצמו ביום לא ירעיב עצמו ולא יסגף עצמו מפני שהוא

ממעט מלאכתו של בע"ה ר' יוחנן אזל לחד אתר אשכח ספרא אטימיס אמר להו מהו כן א"ל ציים א"ל אסור לך ומה אם מלאכתו של ב"ו כך מלאכתו של הקב"ה לכ"ש:

(**ליקוט**) **ואסור כו' או כו'**. שם (ע"כ):

לא **וכל המשנה כו'**. מתני' דר"פ האומנין:

לב **ומעברינן ליה**. שם ק"ט:

לג **שכר עצמו כו'**. שזהו החילוק בין פועל לקבלן וערש"י ע"ז א' ד"ה שאני כו' ועסמ"ע הנ"מ בזה וכמ"ש בס"ז:

(**ליקוט**) **שכר עצמו כו'**. שם ומלמד הוי כו' (ע"כ):

לד **אם היה מוצא כו'**. המ"מ ונ"י דטעמא הוא משום גרמי משא"כ בשלא היה מוצא ועהג"א ד"ה ואם דבר שחולק ע"ז שכ' וק"ל כו'. וי"ל כו' וכ"כ ב"י בשם ת"ר:

לה **ועכשיו כו'**. גמ' שם:

לו **פועל כו'**. דטעמא דהתחלת מלאכתו הוא קניינו משא"כ כה"ג ועש"ך:

לז **עד כדי כו'**. ר"ל ככל שכרן של ראשונים. הרא"ש דלא כרש"י והביא ראיה מירושלמי:

לח **ואם לא כו'**. דהא לא נעשו שומרים וכל שאינו שומר אינו חייב בפשיעה. שם:

לט **וי"א כו'** דהטעם משום דסמכא דעתיה כיון שכלי אומנות בידו לא ישכור במקום אחר וכן פרש"י חבילה אלא שסובר דל"ד:

מ **ודוקא כו'**. מדינא דגרמי ולכאורה נ"י חולק ע"ז כנ"ל ואם לא שכר כו' אלא שהרב לא ס"ל כוותיה אלא בדבר שאינו של ממון דוקא:

(**ליקוט**) **ואם כו' ודוקא כו'**. הג"א ד"ה ואם דבר כו' (ע"כ):

מא **אמר כו'**. שע"פ דבורו הפסיד וחייב מדינא דגרמי כמו הלכו חמרין כו' כנ"ל ובב"ק קי"ו השוכר את הפועל כו':

(**ליקוט**) **אמר לאומן כו'**. כמ"ש בתוספתא ולקמן בסי' של"ה ס"ג שכרו להביא תפוחים כו' (ע"כ):

מב **ש"ץ כו'**. כנ"ל סי' שי"ב ס"ט:

מג **אבל אם כו'**. מהא דכתובות צ' א' דקי"ל כר"ה שם דתוספת אין לה ועש"ך:

מד **האב כו'**. עש"ך:

מה **מלמד כו'**. כמ"ש בתוספתא פ"י דכתובות כתב לזון את בת אשתו ושברה לו לאו כל הימני שזכין לקטן ואין חבין לו ופי"ב שם הפוסק מעות לבתו קטנה ופשט לה את הרגל כופין אותו ליתן שזכין לקטן ואין חבין לו:

מו **מיהו בשאר כו'**. קדושין ט"ז א' לימא ליה כו'. ופועל אין גופו קנוי לו וכמ"ש תוס' שם י"ז א' בד"ה חלה ודלא כמ"ש במרדכי בשם מהר"מ שם:

מז **בפני כו'**. עש"ך:

סימן שלד

א **השוכר כו' וכן בכל כו'**. הרא"ש בפי' הגמ' שם:

ב **ואם הוי כו'**. עמש"ש:

(**ליקוט**) **ואם כו'**. עהג"א ד"ה וגם ואם הביטול כו' (ע"כ):

ג **מי כו'**. **דבע"ה כו'**. ר"ל דהוא לוקח השכירות ולכן דינו כפועל דה"ל להמנות וכ' שם ול"ד לספינה ע"ט א' דאמרינן אלא בספינה סתם ויין זה כו' וכמ"ש תוס' שם בד"ה אלא כו' ותי' ריב"ן כו' ומ"מ מה שדר בו חייב כמש"ש בחמור דא"ל אילו בעית כו'. שם:

ד **מיהו כו'**. דשכירות ממכר הוא כמ"ש בפ"ד נ"ו ב' ואמרינן דאין המשכיר יכול להוציאו כמש"ל ר"ס שי"ב:

ה **לכן כו'**. בד"מ כ' ובתה"ד פ' כמהר"מ אלא שמ' שם דאם הקדים השכר א"צ להחזיר לו וז"ש לכן כו' אבל במרדכי שם איתא להדיא כן שכ' אם לא נתנה כל השכירות היורשין פטורין כו' וכן נראה לפי מ"ש הרא"ש דטעמא דהוי פסידא דפועלים משום המע"ה אלא דהרב סובר דטעמא משום דה"ל להתנות וכמ"ש במרדכי שם וכמ"ש למעלה וה"ל להתנות ולכן לא חילק ברישא בדין דפועל באם נתן או לא וא"כ אפי' נתן יחזיר וז"ש לכן כו' ר"ל הואיל הוא פלוגתא דרבוותא וא"ל דהרב נתכוון למ"ש בתשובה שם דאם נתנה כל השכירות יש כח ביד היורשין להושיב בתוכה דכוותה כמ"ש האי מאן כו' ושלים עבידתא בפלגא דיומא ואם לא יחזיר ליורשיו כמה אדם רוצה ליקח פחות כשלא היתה דרה בו כמ"ש בפועל בטל דבזה ודאי ל"פ הרשב"א וכמש"ל בסי' שי"ו. אבל בתה"ד שם ס"ל דמדינא כ"ה וכן י"ל כוונת מהר"מ וכמ"ש בספינה שם ע"ט ומתוס' שם ד"ה אי אתה כו' וי"ל כיון שנתן כו':

ו **שכרו כו'**. כגי' הספרים בליליא וכתי' השני של תוס' שם ד"ה ואתא כו':

ז **וכן אם כו'**. טור וכ"כ הג"א ונלמד מס"א וכ"כ הטור בהדיא אחר דין הנ"ל דס"א לפיכך אם שכרו להשקות כו':

ח (**ליקוט**) **י"ל הא דאמרינן כו'**. ערא"ש שם ס"ג א"נ כיון שלא הראם כו' ורש"י ע"ז א' ד"ה לא סיירה כו' (ע"כ):

ט **ונותן לו כל כו'**. ר"ל כמש"ש אמאי וליתיב כו' כי קאמר כו' וכמ"ש בר"ס של"ה:

סימן שלה

א **ואם רוצה כו'**. וכ"מ בתוספתא שהבאתי בסי' של"ג ס"ב השוכר כו' ע"ש:

ב **וי"א כו'**. ע"ש בהג"ה:

ג **ודוקא כו'**. וכ"כ בהג"א שם ד"ה וקש"ל מ"ש כו' י"ל כגון כו':

ד **ואין כו' וי"א כו'**. כנ"ל ועסמ"ע:

(**ליקוט**) **מלמד שחלה כו' ואין בע"ה כו'**. עהג"א ד"ה וגם המשכיר מלמד לבנו כו' ורפיא בידי כו'. (ע"כ):

ה **והא כו'**. כנ"ל:

ו **המלמד כו' כדין כו'**. בתוספתא פ"ז השוכר את הפועלים לעשות בתוך שלו וטעו ועשו בתוך של חבירו הוא נותן להם שכרם משלם וחוזר ונוטל מבע"ה מה שההנו אותו הראם בתוך שלו והלכו ועשו בתוך של חבירו הוא אינו נותן להם כלום והן הולכין ונוטלין מבע"ה מה שההנו אותו וער"ס של"ו:

ז **ויש חולקין**. ממ"ש בנדרים ל"ה ב' אבל מלמד הוא כו':

ח **ואם אחד כו'**. כנ"ל נוטל מה שההנהו וכמ"ש בר"פ האומנין וליחזי פועלים היכי מתגרי ואף הרשב"א מודה כאן. ד"מ:

ט **בע"ה ששכר כו'**. ממ"ש בב"ב קנ"ג ב' רנ"א אם בריא הוא כו' והלכה כר"נ כמ"ש דר"נ דיינא הוא כו' וה"נ כיון תא ידע מעיקרא נמי הוה ידע ואף לפי מאי דדחי בקדושין ע"ט ב' ע"כ ל"ק ר"נ כו' ה"נ כל המשכירים עצמן בחזקת שיודעין וכ"ש זה שהתנה ומילתא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי ועתוס' דב"ב שם ד"ה ר"נ כו' וכ"ז כשיטת התוס' שם ד"ה כמאן כו' ומטעם כו' אבל הרי"ף וש"פ פ' דלא כר"נ וכמש"ל סי' רכ"א ס"ב:

י **ונשבע כו'**. ר"ל דבלא העד א"צ לישבע כלל כנ"ל רק כנגד העד:

יא **רב שהיה כו'**. כמ"ש בפ"ק דב"מ בתקפה אחד כו' דשתיקה הוי כמחילה ואין זה מוכרח דשם משום הודאה וכמ"ש בסי' קנ"ד וקנה לענין הוצאות זיזין ושאר דברים וכמש"ש:

יב **פועל כו'**. כמ"ש בגטין ע"ג א':

יג **א' ששכר כו'**. כנ"ל בש"ע השוכר כו' אם יש כו' וז"ש אע"פ כו':

יד **דניחא ליה כו'**. כמ"ש בע"פ קי"ג א' קבא מארעא כו' שכמה מאורעות בדרכים. וע"ש:

טו **השוכר כו'**. תוספתא פ"ז:

טז (**ליקוט**) **דהרי כבר כו'**. ב"ק ט"ז ב' א"ל מי דמי התם כו' (ע"כ):

יז **אבל כו'**. עסמ"ע:

יח **שכרו כו'**. לשון תוספתא שם:

סימן שלו

א **השובר כו' וא"י לומר כו'**. קי"ח א':

ב **אבל אם כו'**. תוס' שם ד"ה לעשות כו' ואע"ג דשם ע"ו א' מייתי לה אשכרו בשל חבירו שם משום דא"ל שכרכם עלי וזה ששם חלקו בין א"ל שכרכם עלי או לא וכאן לא חילקו וז"ש טוש"ע אפילו לא כו' ואם א"ל כו' וז"ש תוס' הנ"ל סתמא בשל חבירו. ודוקא סתמא אבל א"ל שכרכם על בע"ה אפי' ברישא י"ל כן ואין חילוק אלא בסתמא:

ג **שכרו כו' א' כו'**. עמ"ש בסי' פ"א:

ד **והוא כו'** ענ"י בשם רשב"א והר"ן חלק עליהם ע"ש כמש"ש ברישא בגמ' טעמא כו' ה"מ כו' משא"כ כאן כיון דחייב לו ודאי מכוין לאקנויי וז"ש או שהוא ברשותו ומ"מ דוקא שקונה בא' מדרכי הקניה כמש"ש ותקנה כו':

סימן שלז

א **ואסור כו'**. מתני' צ"ג א' קוצץ כו' דוקא ע"י קציצה כמ"ש רש"י שם צ"ב ב' ד"ה קוצץ ודוקא שיש בהן דעת ומדעתם כמ"ש בסי"ז:

ב **ואם חסמו כו'**. כנ"ל דוקא ע"י קציצה וכן בדיעבד וכמש"ש בפרה שם צ"א א' כ"ש כאן שאינו לוקה:

ג **מלקי כו'**. פ"ח ב':

ד **קודם שיגמר כו'**. פ"ט א':

ה **ומ"מ כו'**. לשון הרא"ש וה' כחכמים ולא כסתמא דרישא דאשכחן כמה סתמי דיחידאה אינון כמ"ש סתם מתני' ר"מ היא אבל לשון חכמים רבים הם ועוד דמסתבר טעמייהו כו':

ו **וי"א דוקא כו'**. כנ"ל ד"ה כחכמים:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. הרא"ש וטור וכ"ד הרי"ף ורמב"ם שהשמיטו להני מימרא דר"א (ע"כ):

ז **ואפי' כו'**. עבה"ג ואע"ג דמלשון רש"י ורא"ש מ' דאידך דר"א לא שייך בפלוגתייהו דמתני' אבל רי"ף ורמב"ם שהשמיטו ס"ל דהא נמי שייכא ורא"ה ג"כ מדאצרכינהו וצריכא כו' וכ"פ הטור ועב"י:

ח **אפי' שכרו כו'**. כמש"ו לפיכך כו':

ט **ואי כו'**. כשיטת הרמב"ם בספק ממונא:

י **ולא כו'**. עבה"ג וכמש"ש ס"ז ח':

יא **פת כו'**. פ"ט ב':

יב **או ד"א**. שם א' ב' פ"ז ב':

יג **עד שיעור כו'**. תוס' סד"ה קוצץ. ור"ח כו':

יד **אסור כו'**. פ"ז ב':

טו **וכן כו' או כו'**. ברייתא פ"ט ב' לא יהבהב כו':

טז **אפי'** בעיא שם ולא איפשיטא:

יז (**ליקוט**) **או שאמר** בטור כ' דיש מתירין בכה"ג והוא דעת רש"י שם ד"ה לדידיה כו' והוא חלק ע"ז והוא דעת תוס' שם ד"ה אי כו' וכ"כ בדו"פ (ע"כ):

יח **אבל אם כו'**. כמתני' וכמ"ש בס' שקדם:

יט **מוזהר כו'**. כמש"ש צ"א ב' במתני' אבל משום כו' ושם פ"ט ב' התם משום כו' וכן שם צ"א ב':

(**ליקוט**) **מוזהר כו'**. דתענית ובירושלמי (ע"כ):

סימן שלח

א (**ליקוט**) **הבהמה כו' בין כו'**. אינו מדוקדק דמ' דלעולם היא אוכלת וליתא דאין אוכלת אלא כמו פועל בסי' שקדם ס"ב דפועל נלמד מבהמה כמש"ש מה דיש כו' וכמש"ל ס"ח בהג"ה שכבר כו' ולשון הטור כדרך שפועל אוכל ממה שהוא עושה בגידולי קרקע בין במחובר כו' (ע"כ):

ב **כל כו'**. צ"א א':

ג **א' שור כו'**. ב"ק כ"ד ב':

ד **א' כו'**. עבה"ג ס"ק ו':

ה **אפי' חסמה כו'** עבה"ג ס"ק ז':

ו **אמר כו' דאמירה כו'**. בעיא דאיפשיטא שם ת"ש דשלחו כו' ואע"ג דדחי ר"פ דיחוייא הוא דהא לא ק"ל כר' חידקא דהא פליגי עליה בסנהדרין שם ופשיטא דאביי ורבא ורב אחי ורב אשי ומרימר ומ"ז כולהו לא ס"ל כיחדאה. רא"ש וכלל כל הני יחד משום דאסור ואינו לוקה כמו בהנך דלא איפשיטא:

סימן שלט

א **אבל כו'**. מדפרט להנך ולא יליף אלא הנך וע"ש ל"א א' שהצריך קרא לקרקעי:

(**ליקוט**) **אבל על כו'**. עבה"ג והוא תמוה דזהו אליבא דת"ק דברייתא אבל תנא דמתני' לא יליף שכיר שכיר ויליף מאתך כל שפעולתו אתך ואף קרקע במשמע וקי"ל כמתני'

כמ"ש בפ"ד דיבמות וכ"פ הרמב"ם ואף לתנא דברייתא למעט מבארצך קרקע אינו מוכרח וצ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **יש מי כו'**. וכ"מ בירושלמי שם בארצך לרבות הבהמה והעבדים בשעריך לרבות המטלטלין מ' דקרקע לא ולהכי מרבה עבדים דל"ת דהוקשה לקרקעות (ע"כ):

ב **ופועלים כו'**. כמ"ש בסד"ה:

ג **אע"פ שלא שכרו אדעתא דהכי** כצ"ל וכ"ה בסמ"ע והטעם כמ"ש בגמ' משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והרי לא גמרו מלאכתן:

(**ליקוט**) **אע"פ שלא שכרו אדעתא דהכי**. דמ"מ שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף אף כה"ג כמש"ש ע"ג א' א"ל רבא כו' דשכירות כו' אע"ג דלאו אדעתא דהכי אגרי (ע"כ) .

ד (**ליקוט**) **שכיר שבת כו'**. דלא כמתני' אלא כרב וכמש"ש (ע"כ):

ה **נתן כו'** כרב ששת ובברייתא מסייעא ליה ואע"ג דדחי רב מרי דיחוייא הוא וכן אסקא רבא בפ"ט דב"ק. רי"ף ורא"ש שם ועמ"ש בסי' ש"ו ס"ג:

ו **ואם לא כו'**. וכ"ה לשון הרי"ף ודקדק נ"י מ' דאם שכרם סתם הוי כאלו אמר עלי וכ"כ הטור וכמש"ו אפי' לא כו'. ועמ"ש בר"ס של"ו אפי' כו' אבל כו' וז"ש הטור והג"ה מיהו כו' דלא כהרמ"ה:

ז **וה"ה כו'**. נלמד ממה שקדם:

ח **וקבל כו'** וזש"ש חוזר או כו':

(**ליקוט**) **וקבל כו'**. דאל"כ אין להם כלום על השלחני כיון שאין לו אצל השלחני (ע"כ):

ט **אפי' אין כו'**. דאל"כ ל"ק רבה שחוזר דק"ל דמעמד שלשתן קני רי"ף וש"פ וכמ"ש בסי' קכ"ו ס"ב וירושלמי דקאמר הדא דתימא כו' ס"ל כרב ששת וקי"ל כרבה דמתני' דייקא כוותיה כמש"ש מדקתני כו' שם וז"ש ומ"מ כו':

י **ואם קנו כו'**. תוס' שם ד"ה חוזר כו' וכמ"ש בסנהדרין כ"ד ב':

סימן שמ

א **בהמה או מטלטלין**. ערפ"ח דב"מ צ"ד ב' והא בעיא מזוני כו' אב"א בשאילת כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **או מטלטלים** ב"מ צ"ד ב' ואב"א בשאילת כו' ושם צ"ו ב' וצ"ז א' וש"מ (ע"כ):

ב (**ליקוט**) **כגון כו'**. ע"ש בשלמא שבורה כו' (ע"כ):

ג **ודוקא כו'**. וזה הטעם דמתה מחמת מלאכה פטור ועש"ך ס"ק ה':

ד **ולכן כו'**. עבה"ג כו' דמשמיא כו'. במ"ש בסוף ב"ק ועוד כ' במרדכי ט"א דלא נתחייב באונס המשכון משום דלא משך וכמ"ש בר"ס רצ"א ועס"ד ועסי' ע"ב סמ"ד:

ה **ואצ"ל כו'**. מתני' שם ושם וגמ' שם צ"ה א' אלא כו':
(**ליקוט**) **ואצ"ל כו'**. שם ל"ה א' גניבה ואבידה בשואל כו' אלא כי הא כו' (ע"כ):
ו **לעשות בה כו'**. כן פי' הרמב"ם והטור ועסי' שמ"א ס"ז וכמ"ס בתענית ד"ג ב':
ז (**ליקוט**) **אפי' היא קלה כו'**. עסמ"ע ועבה"ג (ע"כ):
ח **ואפילו באותה כו'**. כן פי' המ"מ וכ"ה פשטא דפי' הגמ':
ט **נכחש כו'**. עתוס' דסנהדרין פ"ד ב' ד"ה הכחישה כו' וגטין מ"ב ב' ד"ה ושור כו' ועסי' ש"ז ס"ו ועבה"ג שם ס"ק נ':
י **אבל כו'**. טור ור"ל שמתה שלא מחמת מלאכה כיון שהוא חייב לשלם בלא"ה משלם כמו כו' ועסי' שס"ג ס"ג וז"ש כיון כו' והטעם דמ"מ אין עכשיו סופו לחזור והוי נזק למפרע וכמו בחמץ דחייב למפרע דעל שריפת חמץ אינו חייב ועגמ' דב"ק צ"ח ב':
יא **השואל כו'**. כמ"ש צ"ז א' א"ד אכיל כו' אע"ג שלא הרגתו המלאכה גופה כו':
יב **וי"ח כו'**. דל"ד נשם דמ"מ באותה מלאכה עצמה נאנסה והוי כשואל בהמה למהלך יום א' ומחמת ההילוך מתה כו' ועמ"ש למטה בהמה שנתייגעה כו' וז"ש אבל המשאיל לחבירו כו' ועש"ך ראיה מדברי הרמב"ן:
יג **בהמה כו'**. הרא"ש שם ס"ד:
יד **לא יוכל כו'**. וכמ"ש בשומר שמסר לשומר דחייב משום דא"י לישבע:
טו **השואל כו'**. שם ל"ו א' וכתובות ל"ד א' וכן בב"מ צ"א א' וכן לענין אונסים כמש"ש צ"ט וב"ק ע"ט א' ועוד בב"מ צ"ד ב' פרה כו':
טז **וי"א כו'**. הרא"ש שם צ"ט א' ממש"ש דאתמר השאילני פרחך כו' כיון ועמ"ש בסי' רצא ס"ב וסי' שז ס"ב דכן דעת תוס' שם ד"ה כך כו' אלא שדעת תוס' רק בש"ח וש"ש דוקא כמ"ש תוס' שם ואזלי לשיטתייהו שפ' שם בד"ה אמר דלא כרב והרא"ש אזיל לשיטתו שפ' שם כר' ועס"ז ודברי הרב ל"ז:
יז **וישבע כו'** שם זיל אייתי סהדי כו' וכ' הרא"ש ובמקום שהיו כו' א"נ כו':
יח **וי"א כו'**. עמ"ש בס"ס ק"כ:
יט **וה"ה אם כו'**. רש"י שם ד"ה אבל כו' ומוכרח בגמ' מדפריך שם מגמרתיו:
כ **ואם א"ל כו'**. ב"ק ק"ד ב' וע"ש א' תוס' ד"ה שליח כו' ומ' מדבריהם בא"ל בפניו שלח מהני אפי' מת אבל בתוס' דב"מ צ"ח ב' ד"ה וא"ל כו' מ' דלא מהני וזה שנסתפק המרדכי והרב ועסי' קכ"א ס"א וסי' קכב ס"א שסתם כדברי התוס' כאן ועמ"ש בד"ס קכ"א שכ"ד כל הפוסקים ומ"ש ואם כו' לא ישלח כו' ע' בסי' קכב סס"א בהג"ה מיהו אם כו' ועמש"ש:

סימן שמא

א **השואל כו'**. כן מוכרח מהתוספתא ומס' שמחות שכ' בס"ב דמ' דוקא משום שאמר ללינה וכיוצא כו'. הרא"ש והמ"מ ועבה"ג:

ב **ואפי' כו'**. עבה"ג ועס"ג:

ג **השואל כו' שאל כו'**. תוספתא פ"ח:

ד **וי"א כו'**. הרא"ש פ"ק דמכות בשם מס' שמחות וכ"פ בש"ע י"ד סי' שמ וע' בתוספתא שם לבית האבל ובית המשתה שלו כר' דלא כסמ"ע:

ה **אבל חייבים כו'**. עתוס' דכתובות ל"ד ב' ד"ה מתה כו' בהשואל ר"ל בפ' האומנין פ"א מ' מסתברא כו' וכ"כ הרא"ש ברפ"י דב"ק וכ"כ הג"מ ועבה"ג:

ו **ויש כו'** עב"מ ק"ט א' רב יוסף כו' וערא"ש שם פירוש כו' וכ"כ הרמב"ם כו':

ז **שהוא כו'**. רש"י שם:

ח **נכסים**. בגמ' אחריות נכסים ועסי' ל"ז סי"ז:

ט (**ליקוט**) **וטבחוה כו'**. עבה"ג וראיה ממ"ש בב"מ ל"ז ב' ש"מ מנה לי בידך כו' ואם איתא ה"ל כהפקדתני וא"י אם החזרתי לך דחייב לכ"ע אלא דאין החיוב אלא בשעת אבידה. נ"י בב"ק שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם כו' וטבחוה**. ר"ל דוקא בכה"ג אכל ברישא בס"ג לא וכלשנ' בתרא וכר"פ ועבה"ג וראיה מדפריך בב"מ ל"ז ב' ש"מ מנה כו' ולא קמדמי לא"י אם החזרתי לך וענ"י בב"מ שם ותוס' שם ד"ה והלה כו' (ע"כ):

י **וכן אם כו'**. כנ"ל ס"ב:

יא **בטובתך כלומר כו'**. כפי' הרי"ף שם:

יב **ואין השואל כו'**. וז"ש ומהדר ליה קתיה דאצ"ל שיחזיק לעצמו שהרי לא נתנה לו במתנה כמ"ש רש"י ועס"ח:

יג **וי"א כו'**. כן פי' רש"י ורא"ש:

יד **ואפי' כו' ודוקא כו'**. שפי' מ"ש והוא דקנו מיניה דוקא בהחזירו אבל הרמב"ם מפ' אף בעודן בידו וענ"י:

טו **אפי' הוא כו'**. כמ"ש רפיק ביה ההוא פרדיסא כו':

טז **אפי' אינו שלו**. ממ"ש בסיפא דאית ליה:

יז **בינה בכל כו'**. כ"ה לשון הטור אבל הרמב"ם כ' כלשון הגמ' והרי"ף בני ואזיל כו':

יח **ובונה כו' שיספיק כו'**. רמב"ם וטור. וזהו מ"ש עד דמתרמי כו' ר"ל גדול כ"כ כו':

סימן שמב

(**ליקוט**) **מיהו דבר כו' וע"ל כו'**. ר"ל דשם נתבאר דשוכר יכול להשכיר וה"ה בשואל דרשאי להשאיל וראיה ממ"ש בערבין פ' המוכר מכרה לראשון במנה ומכרה ראשון לשני במאתים כו' מכרה לראשון במאתים כו' וכל מוכר שדה בזמן שהיובל נוהג אינה אלא כשכירות. מרדכי דב"מ סי' תצ"ז ע"ש באריכות ועוד כ' ממ"ש בפ' האומנין דפרקיה לטיעניה כו' (ע"כ):

סימן שמג

א **אפילו כו'**. רש"י וכמ"ש בס"ס ש"מ וכ"ה בירושלמי הביאו ב"י כאן ע"ש:

ב **שומר כו'**. ממש"ש הואיל ונהנה כו' משא"כ בש"ש:

ג **ואפי' כו'**. כנ"ל:

סימן שמד

א **טען כו' אם הוא כו'**. צ"ו ב' זיל אייתי כו' וכ' הרא"ש ובמקום כו' א"נ כו':

ב **אפי' כו'**. דע"כ ל"פ שם במאי בדברים אלא אמש"ש ומתנה ש"ש כו':

ג **דכל כו'**. ר"ל אפי' להתחייב עצמו כמש"ש ש"ש להיות כשואל:

ד **ודוקא כו'**. ממ"ש בב"ק צ"ג א' ורמינהו כו' ל"ק כו' ועס"ס ק"כ ובסי' קעו ס"א בהג"ה:

ה **ואם הוזלו כו'**. כפי' תוס' שם ד"ה זיל כו':

ו **וכן אם כו'**. ב"ק י"א א' אין שמין כו' לפי' תוס' דאפחת קאי ושם אבהמה קאי כענינא דשם וכמ"ש תוס' בשם ירושלמי חיים שנים ישלם כו' וכן הוא בתוס':

ז **נגנבו כו' נאבדו השואל כו'** כצ"ל ואף שבנ"י כ' דאף נאנסו חייב ובא"ל טול כי' פטור בנאנסו דוקא וכמ"ש ב"י בשם ת"ר הרב חולק עליהם ודבריו נכונים כיון שנשברו כלתה זמן שאילתי וכמ"ש בסי' שמ"ה ס"ו ואינו אלא ש"ש כמ"ש בסי' שמג ס"א ובטול את שלך הוי ש"ח אף בשואל כמו באומן פ' ב' ועמ"ש בס"ס ק"כ:

ח **ראובן כו'**. כ"כ הרא"ש וכשיטתו כמ"ש הטור בסי' רצח והרא"ש ס"פ הכונס דבדבר דלא ה"ל למידע אינו נקרא משוילי"מ ועסי' צ' ס"י וכ"כ ב"ח ועש"ך:

ט **השואל כו' הממע"ה**. דמתני' סומכוס כמש"ש אבל רבנן ס"ל לעולם הממע"ה כמ"ש בב"ק מ"ו א' זה כלל גדול כו' דאפי' ניזק כו' וכ"ש בברי וברי דאיכא למ"ד דל"פ סומכוס בהא כמש"ש ל"ה ב' וכ"ש ניזק שמא ומזיק בריא דלד"ה ל"פ סומכוס כמש"ש וכן שמא ושמא כמ"ש בב"ק ק' א' לסומכוס דוקא ורבנן פליגי בכולהו וכנ"ל זה כלל גדול כו'

דאפי' ניזק כו' וכ"ש כל הנך וסדרן ניזק שמא ומזיק בריא שמא ושמא ברי וברי ניזק ברי ומזיק שמא:

י **ואם לא כו' או זה אומר אינו יודע כו'**. ט"ס הוא וצ"ל או זה אומר שאולה וזה אומר איני יודע ודבריו ע"פ דברי הרמב"ם אף שהרמב"ם לא כ' גלגול כ"א בשניהן טוענין בריא וכמ"ש בגמ' וכמ"ש תוס' מ"מ כ' בבד"ה שדברי הרמב"ם א"א לישבו אלא כמ"ש בש"ע וכמ"ש לקמן ודעת ש"ע כאן דודאי לא אמרינן משויל"מ כי אם בעיקר השבועה אבל אם בעיקר השבועה יכול לישבע על הגלגול אינו משלם כמ"ש בכ"מ אבל מ"מ ס"ל דנשבע ע"י גלגול שאינו יודע וכ"מ מדבריו שם שאמר אינו משלם וז"ש בזמן כו' ישבע כו' ר"ל היסת אף שאין גלגול כגון שיש עדים דלא אצרכיה בגמ' לגלגל בשניהם טוענין ודאי אלא לשבועה דאורייתא וכמ"ש בה"ת דקושית הגמ' הא כופר הכל כיון שאומר ששכורה מתה הרי אינו חייב לו כלו' וכן אף לפי' המפרשים כפשוטו משום טענו בחטים וכמ"ש הראב"ד דשאלה ושכירות ב' מינין הן מ"מ נשבע היסת כמ"ש בסי' פח דנשבע היסת על החטים ע"ש בסי"ג י"ד ט"ו וכן באומר השוכר איני יודע וכמ"ש תוס' בד"ה רב נחמן כו':

יא **ובזמן כו'**. כאן בלא גלגול אינו נשבע כלל דאינו נשבע על טענת ספק בין שהשוכר אומר בריא או שמא כמ"ש בסי' עה סי"ז וסי"ח וע"י גלגול בשבע כנ"ל ומסיים וה"ה כו' או כו' ר"ל דברישא ג"כ אם יש גלגול נשבע ע"י גלגול ולא היסת וכ"כ ש"ך וזהו לשיטת הרמב"ם אבל לשיטת תוס' שם ד"ה ביום כו' ונראה לר"י כו' אך קשה מציעתא שהשוכר טוען ודאי ועי"ל דאין כו' וכמ"ש בסי' צ"ד ס"ב אינו נשבע ע"י גלגול אלא בשניהם טוענים בריא אבל בשואל טוען שמא והמשאיל בריא נשבע היסת ובמשאיל טוען שמא בין שהשואל טוען בריא או שמא אינו בשבע כלל וע"ש סעיף ט' ובסי' ע"ה סט"ו ודברי הטוש"ע כאן צ"ע:

(**ליקוט**) **בזמן כו' ובזמן כו'**. כ"כ ע"פ פי' בכ"מ ובבד"ה דברי הרמב"ם אבל דברי הרמב"ם אין סובלין פי' דהרמב"ם חלקן לתרי בבות בבא א' בזמן שא' טוען א"י או שניהם טוענין א"י ישבע השוכר כו' ואם שניהם טוענין בריא ישבע ע"י גלגול אלמא דס"ל כדעת תוס' דכל שא' מהן טוען ספק אין כאן גלגול ודעת הש"ע צ"ע דא"כ אמאי נקט במתני' בבבא ב' פטור ובבבא ג' ישבע וכן קשה על נ"י ודברי נ"י בעצמן מגומגמין שם ועלח"מ כאן ומה שהקשה בכ"מ ובד"ה דלמה ישבע על טענת המשאיל שמא י"ל דל"ד לשאר טענת ספק דכאן לא ה"ל למשאיל לידע ועתוס' ד"ה והלה כו' וי"ל דדוקא כו' וכ"ש בכה"ג ועוד דכל שבועת השומרין ע"י ספק ועתוס' שם ד"ה השיכר כו' ועוד דהכא אפי'

כו' ר"ל מכח קושיא מה שטענו כו' וקושיא זו אינה מצלת משבועת היסת כמ"ש בסי' פ"ח ועסי' רכ"ג ויש לישב דעת הש"ע כמ"ש תוס' בד"ה ביום. ואור"י דמיירי כו' (ע"כ):

סימן שמו

א (**ליקוט**) **בשעה שמשך**. כמש"ש ב' פרה במשיכה כו' (ע"כ):

ב **ל"ש היה כו'**. צ"ה ב':

ג (**ליקוט**) **בעוד שהוא משקהו**. לאפוקי אח"כ כמו השאילני היום ואשאילך למחר בס"ח וקאמר והשקה וכו' דס"ל להרמב"ם דוקא אחר שהתחיל במלאכה וכמ"ש בעידן עבידתייהו אבל לתוס' ורא"ש אפי' קודם לכן בשעה שהלך וכמ"ש בס"ג (ע"כ):

ד **אבל אם כו'**. שם ומתני' צ"ד ב' וכמ"ש בס"ב:

(**ליקוט**) **אבל אם משך כו'**. שם ואי פקח כו' (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **אבל אם לא כו'**. מתני' וגמ' שם (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **שאל כו'**. ע' תוס' צ"ד א' ד"ה פרה במשיכה כו' וברא"ש שם ס"ו (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **אע"פ כו'**. כ"מ שם בגמ' דקא' איגלאי מילתא כו' מ' דמעצמו עשה ודוקא כה"ג (ע"כ):

ח **כיש חולקין** ומפרשים דשואל בקש מהמשאיל:

ט **וכן כו'**. נלמד מהנ"ל:

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. מרדכי והג"א שם. מהנ"ל (ע"כ):

י **וי"ח כו'**. כר' יונתן דסוגיא בכ"מ שלוחו כו' ועוד דספיקא דדינא קי"ל להקל וראיית הרי"ף דחו שלפי דבריו השיב לו אף לר' יאשיה הרא"ש שם:

(**ליקוט**) **וי"ח**. וכ"כ הרשב"א והר"נ והנ"י דכאן אזלינן לקולא ובנדרים להחמיר ועמ"ש על הרי"ף אבל דברי הרי"ף י"ל דמ"ש בגמ' תבעי ליה למ"ד כו' אינן דברי רב עיליש אלא דברי גמ' דהא אינהו קודם לרב אשי דפשט שליח פלוגתא כו' ומדקא' מסתברא יד כו' מ' דוקא בעבד ועוד ראיה לדברי הרי"ף ממש"ש צ"ט א' יד עבד כו' ומשני בעבד עברי ואם איתא עדיין שאלה בבעלים וכן בשליחו ואפשר שזה קושית הגמ' משום שאלה בבעלים דלא כפרש"י אבל הרא"ש וסייעתו מפ' כפי' תוס' שם ד"ה באומר כו' שדוקא במקום הבעלים אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו דלא ס"ל כן וכמ"ש בס"ו בהג"ה דדוקא בלא דעת בעלים וכמש"ש ע"ש (ע"כ):

יא **נשאל לו כו'**. רמב"ם ולמד ממש"ש צ"ט א':

(**ליקוט**) **נשאל כו'**. דלא אמרינן יד עבד כיד רבו אלא מדעת בעלים ולכן לא פריך בגמ'

שם צ"ט א' יד עבד כו' אלא אסיפא ולא ארישא אבל כ' דאף מדעת אינו כלום אלא דוקא שנשאל הרב עצמו ע"ש צ"ט א' בד"ה באומר כו' (ע"כ):

יב **שותפים כו'**. ב"ב מ"ג ב':

(**ליקוט**) **שותפים כו'**. ב"ב מ"ג ב' וע' ברמב"ם כאן (ע"כ):

יג **האומר כו'**. שם וב"מ פ"א א':

יד (**ליקוט**) **לפיכך כו'**. מ' אף כולה וכ"מ בדברי הרי"ף ורא"ש שסתמו אבל לפי גי' שלנו בגמ' דוקא אפלגא ועני' שם (ע"כ):

טו **ויש פוטרים** דפשיעה בבעלים פטור כנ"ל ודעת הרמב"ם הואיל והן שני ספיקות לחיוב דלא כמ"מ והביאו בה"ג ש' וכיון שהוא כמזיק ואין כו' דא"כ כל פשיעה בבעלים יחייב:

טז **והמקיז**. עמ"ש בס"ס ש"ו.

יז **וי"א כו'**. לשון הרא"ש שם:

(**ליקוט**) **וי"א שבזמן כו'**. ממש"ש צ"ו א"ר לפום חורפא כו' אע"פ שאינה עוסקת תמיד אלא שמחוייבת תמיד ומטעם זה כ' הראב"ד בפכ"א מה' אישות דאשה ששברה כלי בעלה פטורה משום ששכיר לה כל שעה אבל הרמב"ם כ' כטעם הירוש' בפ' הכותב והביאו תוס' שם פ"ו ב' ד"ה ר"א כו' וכ' המ"מ שדוקא היא שכורה לבעלה אבל הבעל לא אלא בשעה שמתעסק בצרכיה וכ"כ הרשב"א וש"פ ועבנ"י בב"מ שם (ע"כ):

יח **מידי דהוה כו'**. דלא קמבעיא להו אלא בנשאל לא' מהם כנ"ל:

יט **י"א כו'**. תוס' שם ד"ה שאלה כו':

כ **אבל כו'**. כמש"ש צ"ו ב':

כא **אפילו פשע כו'**. כ"כ הרמב"ם והטור ודעת הרמב"ם מש"ש דלוקח הוא פטור אף מפשיעה וכ"ד הרשב"א ברפ"ז דיבמות ורוב הפוסקים אבל תוס' שם ד"ה בעל כ' דחייב בפשיעה וכ"ד הרא"ש אלא שכ' דאין נ"מ בזה דמ"מ פשיעה בבעלים הוא אלא נ"מ לענין לוקח כמ"ש תוס' שם וכמ"ש בסי"ח וכ"כ הטור בסוף הסימן אלא שבתחנה כ' כלשון הרמב"ם וש"ע אפי' כו'. וכ' ד"מ מ' מדבריו דלא מפטר משום שמירה בבעלים רק משום לוקח כדעת הרמב"ם וכ"כ במרדכי כו' אבל לא דק דהרי הטור כ' בעצמו למטה כדעת הרא"ש אבל העיקר דמ"ש מפני שהוא כלוקח לא כ' אלא אנגנבה ופשע פטור משום פשיעה בבעלים אלא שנמשך אחר לשון רמב"ם ור"ל דבזה אין פלוגתא אבל ר"י כתב אבל מ"מ דעת הרב נכונה וכמ"ש במרדכי רפ"י דב"ק וכמ"ש שם בסוגיא להדיא ואליבא דרבנן כו' כי תיבעי לך כו' וערש"י ד"ה ואליבא כו' ודברי הרא"ש וטור צע"ג:

כב **וכן גזלן כו'**. מרדכי הנ"ל: מגמ' הנ"ל

כג **והאשה כו'**. ב"ק פ"ז א':

כד **ואם הודיע כו'**. כמ"ש בב"מ מ"ב ב' במפקיד נימא לה לאימא כו' וה"ה כאן:

(**ליקוט**) **ואם הודיע כו'**. עבה"ג דאינו דומה ליורשין אבל בנ"י שם כ' שהבעל הוא כמו היורשים ע"ש (ע"כ):

כה **ודוקא כו' או כו'**. דאל"כ צ"ל הסוגיא דשם צ"ו ב' בלא הודיעתו מאי קמיבעיא להו שואל הוי כו' אמאי יהא חייב כיון שלא הודיעתו וכמש"ש בגמ' הנ"ל נימא לה לאימא זילי שלימי אמרה לא כו':

כו **לוקח כו'**. סותר למ"ש בסי"ז וצ"ע ועש"ך ס"ק י"ב:

(**ליקוט**) **לוקח כו'**. עמש"ש שהוא תמוה ועוד הקשה ב"ח קושיא אחרת מ"ש ממתנה ע"מ להחזיר שכ' הרא"ש בסכ"ג דסיכה שחייב אפי' באונסין וכ' שם שאפי' לדעת ר' ישעי' חייב כדין ש"ש ומנ"מ מתנה או מכירה אבל דעת הש"ע ל"ק שפ' בסי' רמ"א ס"ח כדעת הרשב"ם ועבסמ"ע שם ס"ק כ"א (ע"כ):

(**ליקוט**) **לוקח כו'**. עסי"ז דהרמב"ם פוטר אף מפשיעה וכ"כ נ"י שם וכ' שכ"ד הרמב"ן והרשב"א והראב"ד והר"נ (ע"כ):

סימן שמח

א **אסור כו'**. ערש"י בסנהדרין נז א' ד"ה צערא כו' ואע"ג ששם נ"ט א' אמרינן והרי פחות מש"פ כו' היינו להשבון ובחנם דחק עצמו בלח"מ:

ב (**ליקוט**) **ואפי' ע"מ להחזיר**. ב"ק ס' ב' ולמטה אמר או כדי לשלם כו' (ע"כ):

ג **או כדי לשלם כו'**. ב"מ ס"א ב' ומזה למד הרמב"ם וש"ע אפי' דרך כו':

ד **כדי שלא כו'**. רמב"ם שם:

ה **כל הגונב כו'**. ב"ק ק"ה א' וש"מ ועבה"ג:

ו **דלא תגנובו**. סנהדרין פו א':

ז **וחייב לשלם**. לשון הרמב"ם שנא' והשיב כו' ועבגמ' דב"ק הנ"ל:

ח **אחד כו'**. שם קיג ב' ומ' מדברי הרמב"ם וטוש"ע דגזל עכו"ם מדאורייתא אסור דלא כמ"ש בא"ע ר"ס כ"ח בהג"ה בשם מהרי"ו וכבר השיגו ש"ך וח"מ דליתא בדברי מהרי"ו כן ואף שרש"י בסנהדרין נז א' ד"ה ישראל בעכו"ם כ' ומדרבנן איכא למ"ד כו' פשטא דגמ' שם מ' דמדאורייתא אסור דהא יליף מקרא וחשב עם קונהו ומאכלת כו' וכ"ה להדיא בב"מ פז ב' הניחא ועתוס' שם ד"ה אמר וא"ת כו' אלמא אף למ"ד גזל העכו"ם מותר במקום חילול השם מדאורייתא אסור ופליגי ארש"י בתרתי ועבפ"ק דקדושין יז ב'

ד"ת כו':

(**ליקוט**) **וחייב לשלם אחד כו'**. תוספתא פ"י הגוזל את העכו"ם חייב להחזיר לעכו"ם חמור גזל העכו"ם מגזל ישראל כו' (ע"כ):

ט **ואחד כו'**. דלא אמרו אלא מציאת חש"ו כו':

(**ליקוט**) **או מקטן**. ממ"ש בב"ק ק"ט ב' מת"ל איש איש אתה כו' (ע"כ):

י **טעות כו'**. ב"ק שם:

יא **או כו'**. שם:

יב **ובלבד כו'**. שם באבידה וה"ה בטעות וכ"ש הוא:

יג **וי"א**. מרדכי והג"מ דהא אפילו גניבת דעתו אסרו בחולין צד א' וכ"פ הרמב"ם אלא שכ' דאף בכה"ג דוקא שאמר חזי דעלך קסמכינא כדש"ש ברב כהנא אבל המ"מ כ' מיהו בעובדא דשמואל ורבינא מ' דח"צ ורב כהנא ממדות חסידות הוא דעבד וזה שהשמיטו הרב. ועוד ראיה ממש"ש יכול יגלום כו' ופי' תוס' ורשב"א שם בשם הערוך שיטעה את העכו"ם כו' אלא שתוס' שם כ' אע"ג דטעות עכו"ם מותרת אסור להטעותו במקום שיודע העכו"ם שגוזל ועושה עצמו כלא יודע והיינו כנ"ל ובלבד כו' והוא כדעת הטור דאף להטעותו מותר ולכאורה מ' שם שאמר ואבלע ליה זוזא ופירש"י שהטעהו בחשבון והבליע לו זוז אבל כ"י פי' בשם הערוך שנתן זוז לעכו"ם יותר בעבור שישמח העכו"ם וילך מהרה:

יד **איזהו כו'**. לשון הרמב"ם ודוקא בסתר הלא"ה אף שאין הבעלים יודעים הוי גזלן כמ"ש בב"ק שם אמרי וכיון דראוהו כו' ומ"ש ואין הבעלים יודעים ל"ד דפעמים אף שיודעים הוי גנב כגון בלסטים מזויין וכמ"ש הרמב"ם שם לפי גירסתינו וכמ"ש בלח"מ וכמו שהעיד בעל מ"ע שכ"ה בהגהת הרמב"ם ונמו שכ' הראב"ד כיון דקי"ל כרב יוסף בשומר אבידה שם נ"ו נ"ז וקי"לג"כ כר"י בטוען טענת גנב באבידה ול"ד למ"ש בסוגיא דשם קי"ד א' דשם לענין יאוש. ראב"ד וכ"כ תוס' שם ד"ה היינו כו' ועתוס' ע"ט ב' ד"ה ור"י כו' דסוגיא דשם ג"כ כמ"ד גנב הוא אלא מ"ש ואין כו' לאפוקי דבעלי שכם וכמש"ש ור"י הא דקא מטמרי כו' ואף שהרמב"ם כ' כגון ויגזול את החנית מילתא פסיקתא נקט וכמ"ש בלח"מ וקאמר הבעלים לאפוקי אחרים כמש"ש וכיון דראוהו כו' כיון דקא משמרי כו' וכ"כ הטור ועסמ"ע וז"ש אבל אם כו' לאפוקי כה"ג ולסטים מזויין כמ"ש ברמב"ם לפיכך כו':

טו **חוץ מרשות כו'**. עסח"ע והוא דעת תוס' והטור אבל מלשון רמב"ם וש"ע בסי' שנ"א לא מ' כן ועמש"ש:

טז **ואם הכניסה כו'**. גטין עז ח' ב"ק ס"ה א' ב"מ י' ב':

יז **אם היא כו'**. צ"ע ל"ל בעומד בצד שדהו סגי כמש"ש י"א א':

(**ליקוט**) **אם היא משתמרת**. יליף מאבידה דג"כ גמרינן לגינתו ולחורבתו ואמרינן בב"מ ל"א א' דוקא במשתמרת אבל ל"ד דשם לא ידע בעל האבידה משא"כ כאן דחצירו קניא ליה כיון שעומד בצדה כמש"ש י"א א' דהא מטעם חצירו קניא כמש"ש י' ב' (ע"כ):

יח **מיהו כו'**. היינו לדעת הרא"ש בפ"ק דב"ק ס"ך וכ"ה דעת הרי"ף ברפ"ג דב"מ אבל לדעת הרמ"ה שם לא מהני ולכן השמיטו בש"ע ולכאורה מ' בגמ' כדעת הרמ"ה מדלא אמרו האי דינא דתפס אלא בפלגא ניזקא וכן לא מצינו שדנו בבבל אלא בפלגא ניזקא וכיוצא וע"י תפיסה וכמ"ש תוס' ורא"ש שם:

(**ליקוט**) **מיהו יש כו'**. וכ"ד הרי"ף בר"פ המפקיד שכ' וה"מ בא"י כו' ואי קדים כו' וכ"פ הרא"ש דלא כהרמ"ה (ע"כ):

יט **אם יש כו'**. ר"ל דאז אין גובין מקרקעות כמ"ש בר"ס תי"ט וכמ"ש בב"ק י"ד ב' דמטלטלין כסף הוא ועמ"ש בסי' קא ס"ג וס"ד:

(**ליקוט**) **תשלומי כו'**. עמ"ש בר"ס תי"ט דזהו לדעת הרמב"ם וש"פ חולקין ע"ז (כ"כ):

כ **ואם כו' וגובין כו'**. ר"ל לאפוקי במטלטלין וכמש"ש ז' ב':

כא **מי כו'**. כמ"ש בפ"י דשבת מסייע כו' וכ' הרא"ש ול"ד למ"ש גזל ולא נתייאשו כו' רצה כו' דשם שהשני גזלו מראשון כו' ואינו ר"ל דוקא בגזלו מראשון דהא אמרינן ג"כ ביורש ב"ק קי"א ב' וכן במוכר שם קט"ו א' ובחולין קל"ח א' אלא ר"ל בשנתכוין השני לקנותה:

כב **ראובן כו'**. עסמ"ע ס"ק ט"ז ומסיים כו'. דבמקום הפסד אין חייב כמ"ש בב"מ למ"ד ב' אם אין שם כו':

כג **אבל אם אין כו' דה"ל כו'**. כמ"ש בב"מ למ"ד ב' הכישה כו' ואע"ג דאמרינן בב"ב פ"ח א' אימור דא"ר בבע"ח כו'. ה"נ כיון שהחזיר לידו קלינהו בידים ועוד דלכאורה י"ל מאי קמדמי שם להכישה הא באבידה כל שאינו זקן מחייב ובחנוני אפי' אינו זקן לא מיחייב וצ"ל דשאני כאן לפי שאבידה מדעת היא משא"כ באבידה והשתא קמדמי שפיר דדין כל אדם כאן כמו זקן באבידה משא"כ בעובדא דכאן דלאו אבידה מדעת וכל אדם מחייב להחזיר אפי' לא מטי לידייהו וכ"ש בהגיע לידו ופשיעה היא שהחזיר ליד שמעון ועתוס' דב"מ כ"ה ב' בד"ה ואם כו' ובפשיעה כ"ע מודי דמחייב שומר אבידה כמ"ש בסי' ע"ב וסי' רס"ז ובפ' הפועלים ש"ח שה"ל לקדם ברועים כו' ואפי' כל אדם שאין חייב אם לא קידם אע"ג דמצוה להקדימו משום השבת אי לא קידם פטור דאינו

חייב בפשיעה מ"מ אם בא לידו ה"ל שומר אבידה וחייב וכן כל כה"ג שרואה ממון חבירו שהולך לאיבוד והצילו חייב בשמירתה כאבידה ועי"ד סי' שמ"ט ס"ג בהגה"ה ול"ד למ"ש בב"ב נ"א ב' קבל מן האשה כו' דשם א"י שהם גנובים ואחזוקי אינשי בגנבי כו' כמ"ש רשב"ם שם ואמרינן שם אי מהימנא לך כו' וכ"ש כה"ג ולא שייך כאן תקנת השוק דהא בגנב מפורסם לא עשו תקנת השוק אע"ג שלא ידע שחפץ זה גנוב כ"ש כה"ג:

כד **ראובן כו' ומה שטוען כו'**. כמ"ש בפ"י דשבת זה א"י וזה א"י חייבין ושיעור א' לכולם ע"ש:

כה (**ליקוט**) **ה"ל כאילו הוציאה הוא** וה"ל כשליח של הגנב דחייב כמ"ש בב"מ ח' א' וערש"י שם ד"ה פטור כו' ואע"ג דשליח לא נתכוין לקנות הגניבה אלא למשלח וה"ה הכי נמי כאן וכ' רש"י בד"ה הנ"ל פטור מלשלם כפל ר"ל דקרן מ"מ ישלם כיון שהוא ברשות כמ"ש רצה מזה גובה כו' וז"ש כאן ויגבה ראובן ממי כו' (ע"כ):

כו **וכן אם הטמין כו'**. כנ"ל בס' שקדם ועוד דהוא עיקר הגנב כמ"ש בב"ק יו"ד א' ת"ר הכשרתי כו' כיצד החופר כו' ה' שישבו על ספסל כו' כ"ש כה"ג ואמרינן לאו עכברא כו':

כז (**ליקוט**) **מאחר שידע** אבל לא ידע אפילו שלחו בתחלה לגנוב פטור וחייב המשלח כמ"ש במתני' דב"ק ע"ט ב' ועתוס' שם ובב"מ יו"ד ב' (ע"כ):

כח **המראה כו' או כו'**. ב"מ ח' א' ואמר המראה כו'. לאפוקי ממ"ש בתה"ד שפטור מטעם דהוי גרמא בנזקין ועד"מ:

כט **מיהו כו'**. כרבינא אבל הרא"ש שם בשם הרמ"ה פ' כרב סמא וכ"פ הר"ן ונ"י בשם הרמ"ה:

(**ליקוט**) **מיהו אם השליח כו'**. מיהו לטעם התה"ד שכ' במראה דפטור דגרמא הוא ול"ד למראה ממון ישראל לעכו"ם דאינו ברי היזקא כאן כמו בעכו"ם או אנס דשמא לא יגנוב ור"י כ' דלא הוי גרמי אלא בברי היזקא או שנעשה מיד וגם לריצב"א דדבר הרגיל זה אינו רגיל כ"כ ע"ש בתה"ד ולפ"ז אפילו בלאו בר חיובא פטור בכה"ג (ע"כ):

סימן שמט

א **צריך לישבע כו'**. דנעשה גם הוא שומר כמ"ש בב"מ מ"ב ב' ומשתבעה כו':

ב (**ליקוט**) **קטן כו' אם הוא בעין כו'**. ממ"ש בב"מ ק"ב א' ה"ק אבוי כו' והמקשה לא פריך אלא משום שאינו גזל גמור ולהכי דוקא בדלא שלח אבל בשלחה אף בקטן חייב משום גזל להחזיר ועברפ"י דב"ק קי"ב א' ב' ולכן ל"ק במתני' אלא בחבלה וה"ה באשה ועבד (ע"כ):

(**ליקוט**) **מחזירין כו'**. דאפי' בגזל שאינו אלא דרכי שלום אמרינן בב"מ ק"ב א' ובסוף חולין אביו של קטן כו' ובב"ק ר"פ הגוזל בתרא ולא שמיעא כו' תינוק כו' (ע"כ):

סימן שנא

א **לרשות הרבים**. כ"ה לשון הרמב"ם בפ"ג ופ' כרבינא שם וכתי' ר"י בתוס' שם ד"ה ובר"ה אבל הטור כ' כתי' דרב אשי שם ורב אחא ועתוס' הנ"ל בשם ריצב"א וכ"כ בב"ק ע"ט א' ד"ה או כו':

ב **ואבדו**. מסקנא דגמ' שם והלכתא כו' אלמא הלכה כרבא והא דאהדרינהו רבא ממדות חסידות הוא דעבד. רז"ה:

ג **שם**. כ"ה לשון הרמב"ם מ' שס"ל כס' ראשונה בהג"ה וז"ש בהג"ה אבל כו' דלא כמ"מ. ב"ח:

ד **אבל כו'**. דההוא שעתא הוא דגזליה כמ"ש בב"מ מ"ג א' האי מאן כו' מ"ט כו' ה"נ כן וזה שאמר אבל נטל לא ול"ק אבל לא שבר לא דהא תרווייהו נטל הוא וכן פשטא דמתני' בא במחתרת ושבר מ' בעודו במחתרת והגמ' פריך לרב דוקא מ' דלרבא ניחא וכן דקאמר והאלקים כו' מנ"ל לרבא דס"ל לרב כן דלמא נטל ושבר קאמר. רמב"ן:

ה **וי"א כו'**. כ"ה דעת רש"י שם ד"ה מסתברא ועתוס' שם ד"ה מסתברא כו' וכ"כ הרז"ה ע"ש אבל הרמב"ן כ' דל"ק קושית תוס' כלל דהא רב קא' אפי' נטל ורבא קא' דבנטל ליתא דרב. ודברי הש"ך תמוהים דהא במ"מ איתא להדיא הפלוגתא אדין זה ומה שהקשה דעדיין בחיוב מיתה קאי וכ"כ בפרישה י"ל דבכרמלית וכיוצא ואח"כ ר"ל אחר חיובו ועברז"ה שם שכ"כ להדיא:

ו (**ליקוט**) **אבל אם גנב כו'**. ולא כ' שעמד לפוש בין הגבהה להוצא' כמ"ש בכתובות ל"א א' משום שפ' כלישנא בתרא שם א"נ התם אי בעי כו' ועתוס' שם ד"ה ה"נ כו' מ"מ. והשמיט מש"ש דבזוטרי לא משום דבלא"ה ע"כ ברברבי איירי כמ"ש בב"ב פ"ו א' וממ"נ לא מחייב דבזוטרי לא קני לה ועתוס' שם ושם ומ"מ יש פנים ודרכים אחרים שחייב ואין דרכו של הרמב"ם בזה (ע"כ):

סימן שנב

(**ליקוט**) **עבה"ג** וודאי שדברי הרמב"ם תמוהים דודאי כולה שמעתין הבעיא לענין החומש וכפל ודאי דמשלם והוא כ' להיפך ונראה שטעמו מדנקט הומ' הודה תחלה

אבל כבר תי' תוס' שם ד"ה חד כו' והמחבר לא כתב מזה כלום כי אין נ"מ האידנא ולא כ' אלא לסדר סימני הטור (ע"כ):

סימן שנג

א **נשתנה כו'**. דברי הטוש"ע לקוחים מדברי הרא"ש שם סס"ב ושינוי השם מעליא כגון כו'. אבל הרא"ש לא נקט אלא לדוגמא ר"ל לס"ד דר"ז וכ"ה דכרי תוס' שם ס"ז א' בד"ה הא ובסוכה ל' ב' בד"ה וליקנייה כו' אבל טעמיה דר' אלעאי משום שינוי מעשה ור"ח ס"ל דלאו שינוי מעשה הוא ועתוס' שם ד"ה ואי אמרת כו' וכן הקשה רש"ל:

ב (**ליקוט**) **כגון כו'**. פ' כר' אלעאי כמש"ש צ"ו ב' זה הכלל כו' ושם א"ל כו' (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **קנאה בשינוי השם**. וא"צ ליאוש ממש"ש ס"ה ב' ונקנייה בשינוי השם תוס' דסוכה למ"ד ב' בד"ה וליקנייה כו' והשתא ניחא כו' וכ"מ בב"ק ס"ו א' דפריך ממריש ועתוס' שם סד"ה הא. ועי"ל כו' (ע"כ):

ד **ומשלם כו'**. שם צ"ו ב':

ה **וכן כו'** ס"ה ב' וניקנינהו כו' כנ"ל כמ"ש ושם ס"ו ב' האי מילתא כו' וסוכה ל' ב':

(**ליקוט**) **וכן כל כו'**. ר"ל שינוי מעשה דג"כ א"ל ייאוש עמה בתוס' דסוכה וכמש"ל סי' שנ"ד ס"א וסי' שס"ב ס"א וכמש"ש ס"ח א' א"ר ומסתברא כו' אלא לעולם כו' וש"מ הרבה ואמר וכן משום שאין שינוי מעשה אלא בנשתנה שמו ג"כ כמש"ל סי' ש"ס ס"ו בהג"ה ועמש"ש דהאי כללא ל"ד (ע"כ):

ו (**ליקוט**) **אבל שינוי כו'**. ר"ל ג"כ בשינוי מעשה וכמ"ש בסי' ש"ס כו' והוא דברי הרא"ש פ"ט ס"א אבל שינוי כו' וכן הלכתא וכ"כ הרי"ף מדברי ר"פ שם צ א' ע"ש ע"ש ור"ל דהא לאביי אינו קונה אלא מדרבנן וא"כ לר"א דפליג אף מדרבנן אינו קונה אבל תוס' דסוכה שם בד"ה שינוי כו' ובד"ה וליקנייה כו' כ' דקונה מדרבנן דס"ל דר"א ל"פ אאביי אלא דמפ' מתני' ל"ק אלא שינוי דאורייתא וכ"מ דקא' תנא דידן נמי שינוי דאורייתא כו' מ' דאידך מדרבנן קני וכן א"ר יוחנן שם נ"ד ב' דקני משום תקנת השבים וכ"כ תוס' בד"ה וליקנייה הנ"ל ובד"ה שינוי הנ"ל דמשום תקנת השבים אבל הטור נזהר מזה דק' לו האי דר' יוחנן וכ' בר"ס השביחה הגזלן כו' ואפילו לא עשה אלא שינוי החוזר כו' שבח מיהא קנה ומחזיר לו הגזילה והוא יתן לו השבח שהשביחו ועשאו כלי אבל התוס' לא ס"ל כן אלא דקני לגמרי מפני תקנת השבים וכן בשבח גיזה ולידה ועתוס' צ"ה ב' ד"ה בשבח כו' ובראש שם אלא דר"ת ור"י מחולקים שם דלר"ת הוא משום שינוי דשינוי החוזר קנוי מדרבנן לא משום תקנה ולר"י דוקא משום תקנה ונ"מ היכא

דלא שייך התקנה כמ"ש תוס' דסוכה שם בד"ה שינוי הנ"ל מ"מ לתרווייהו קנה לגמרי ומשלם לבעלים דמי כולו וכ"כ הטור בר"ס שנ"ג השביחה הגנבה כו' הכל שלו ואינו חייב לשלם אלא כמו שהם שוות כו' ובסי' שס"ב כ' שחוזר לבעליה רק השבח יתן לו וכן ק' דברי הרא"ש אהדדי אבל אחר העיון דבריהם נכונים דטעמם דפלוגתת ר"ת ור"י ס"ל דגיזה ולידה שינוי החוזר הוא ולכך הוצרך לטעמא דתקנת השבים כנ"ל וכמ"ש בסוכה שם אבל ר"ת ס"ל דהוא שינוי שאינו חוזר בין גזל מעוברת ובין נתעברה אצלו ואפי' לא ילדה ועיי"ש שם סוף מתני' שם זה הכלל כו' ואי תקשי לך למאי דפרישנא דברישא נמי כו' ולר"פ אתא לאשמעינן דעיבור הולד כו' ר"ל דשינוי א ר א תוס' שם וס"ל דשינוי החוזר לא קני אפי' מדרבנן רק השבח מחזיר ולכן הוצרך לומר דהוא שינוי שאינו חוזר וז"ש הרא"ש שם משום תקנת השבים או משום שינוי ר"ל לר"י ולר"ת ומפ' אח"כ דברי ר"ת ומעוברת וילדה וטעונה לא מקרי שינוי כו' ור"ל כ"ש בנתעברה אצלו אבל להלכה ס"ל כדברי ר"ת וז"ש בס"א אבל שינוי החוזר כו' וז"ש הטור בר"ס שכ"ד השביחה כו' שקנאה בשינוי דמה שילדה וגזזה חשיב שינוי גמור ר"ל כר"ת דלא כר"י שאינו אלא משום תקנת השבים שחשיב לה שינוי החוזר וכ"ש בנתעברה אצלו כמש"ש לא מיבעיא כו' אלא אפילו גזל פרה כו' ומ"ש בר"ס שס"ב השביחה כו' סמך אמש"ש דקנה אף גוף הגנבה ולא אתא כאן לאשמעינן אלא דין השבח שהוא של גזלן בין במקום שקנה גוף הגניבה ואפי' במקום שאינו קונה גוף הגניבה וזש"ש ואפי' לא עשה בה אלא שינוי החוזר כו' מכלל דרישא גיזה ולידה הן שינוי חוזר ומ"מ א"צ לשלם לו אלא דמים כמש"ש צ"ה ב' לר"ש ופ' הרא"ש וטור כר"ת משום דלר"י צ"ל דברי ר"פ שם צ"ו א' מד"ת קא' (ע"כ):

ז **נתייאשו כו'**. כרב יוסף שם ס"ו א' דעולא שם ס"ז א' וכן רבא שם ב' וכן ר"נ ור"ש שם ס"ח א' ור' יוחנן שם ב' ס"ל כוותיה וכן סוגיא דגמ' שם קי"א ב' לר"ח דקי"ל כוותיה ורמי ב"ח ורבא ע"כ לאחר ייאוש איירי דשינוי רשית בלא ייאוש לד"ה לא קנה כמש"ש ס"ח א' וערשב"א סי' תתקס"ח וכן סוגיא דשם קט"ו א' וב"ב מ"ד א' וסוגיא דסוכה למ"ד ב' וכן ס"ל לעולא ורבא בגטין כ"ה ועתוס' שם צ"ה מ"ט כו' ובב"ק ס"ז א' ד"ה אמר עולא כו' ובסוכה ל' א' ד"ה הא כו'. אבל הרא"ש והטור פ' כרבה לחומרא וכ"פ בא"ע סי' כ"ח ס"א בהג"ה:

ח **ואם יש כו'**. תוס' דסוכה ל' ב' בד"ה וליקנייה. וא"ת ועוצבא כו' וי"ל כו' והשתא כו' ותוס' דב"ק ס"ו ב' בד"ה מי כו':

(**ליקוט**) **ואם יש כו'**. דהא דאמר שם ס"ז א' שאינו קונה היינו בלא ייאוש כמ"ש תוס'

שם סד"ה הא. ועי"ל כו'. אבל בלא ייאוש ודאי לא קנה כמש"ש ובהא מודה ר"י דאף מדרבנן אינו קונה דהא שם מדרבנן הוא וכמ"ש בתוס' דסוכה שם שהוא כדברי ר"י דשינוי מעשה החוזר קנה מדרבנן ובשינוי השם שחוזר כ' דלא קני כלל ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם יש כו'**. כ"כ הטור אבל הרא"ש כ' ייאוש עם שינוי השם גרוע ע"ש בפ"ז ס"ב והוא מדברי תוס' ס"ז א' בד"ה הא בתי' הראשון ונראה לפרש כו' שבתחלה כ' ס"ו ב' בד"ה שנוי השם כו' דכל שינוי השם דוקא עם ייאוש וכ"כ בד"ה הנ"ל בתחלה וסתם מריש כיון כו' ולפ"ז כי משני רז"א שינוי כו' אפילו עם ייאוש והקשו וא"ת כו' ומכח זה חזרו וחילקו בשינוי קטן לגדול ומ"מ הכל בשינוי שאין חוזר דמזה לא חזרו וכמ"ש רש"י שם בד"ה מריש כו' אבל אברזין כו' ועוד תי' דכל שינוי השם אפי' גרוע קני בלא ייאוש ולשני התירוצים שינוי החוזר לא קני אפי' בייאוש אבל דברי הטור לקוחין מתוס' דסוכה כמש"ש ומ"ש ב"י שהטור למד מדברי תוס' ס"ו ב' ד"ה מי איכא כו' דבריו תמוהין והוא שגגה גדולה דשם לא מיירי בייאוש כלל ולא בשינוי השם אלא בשינוי מעשה החוזר דס"ל דקני מדרבנן ואף בלא ייאוש וכשיטתן כמש"ש ס"ה ב' בד"ה הן כו' וכ"כ הרא"ש שם בשמן וכ"כ ברפ"ג דסוכה וכמש"ל (ע"כ):

ט **אם כו'**. ב"ק ס"ח קי"ב קט"ו סוכה שם וב"ב שם וש"מ:

י (**ליקוט**) **בין כו'**. שם קי"ד א' תנא ומחזיר כו' ופ' כלישנא בתרא כמ"ש בסי' שס"ט ס"ה ושם ע"כ כה"ג דאל"כ הא אמרינן שם דלת"ק סתם גזלן בו' ומוקמינן לעולא בידוע דוקא ומוכס גזלן הוא כמש"ש ע"ש (ע"כ):

יא **וי"ח כו'**. עבה"ג ועתוס' שם ס"ז ב' סד"ה אמר עולא ועמ"ש בסי' שכ"ו ס"ג:

(**ליקוט**) **וי"ח**. וכ"ד תוס' ס"ז ב' בסד"ה אמר ע"ש ותי' ר"י כו' וכ"כ רש"י שם קי"ד א' בד"ה ייאוש כדי כו' וכ"כ רשב"א סי' תתקס"ח וכ"כ קי"א ב' ד"ה וגזל כו' (ע"כ):

יב **קנה לענין כו'**. עבסי' שנ"ו ס"ג:

יג (**ליקוט**) **וי"א דא"צ כו'**. כ"כ הטור בשם ר"י ואע"ג דלכאורה נראה דכ"כ לפי נוס' ברמב"ם שכ' שאף בגנב שאינו מפורסם נותן הלוקח לבעלים הדמים שהגניבה שוה יותר על דמי המקח וכמו שפי' בד"מ בסי' שנ"ו ס"ק ג' וכמ"ש בהג"ה שם ס"ג מ"מ האמת מ"מ מוכח שגם בגנב מפורסם ס"ל לר"י דא"צ להחזיר הדמים שבסי' שנ"ו כ' הטור והוא הולך לשיטתו שאין ייאוש וש"ר קונין לגמרי אלא לענין שא"צ להחזיר גוף הגניבה אלא הדמים אבל דעת ר"י כיון שיש יאוש וש"ר קונה לגמרי ור"ל דהרמב"ם ס"ל דחייב הלוקח דמים אפי' אחר ייאוש וש"ר רק דמי המקח מנכה משום תקנת השוק לכן בגנב מפורסם נותן הלוקח כל שיווי הכלי משא"כ לר"י דלא נתחייב אף בדמים וא"צ כלל לאחר ייאוש

לתקנת השוק לכן אינו מנכה לו כלל וכן בגנב מפורסם ומ"ש בטור וצריך להחזיר לו הכלי צ"ל הכל וכ"ה בטור עם ב"ח ומתורץ קושית ב"י ועוד מה זה שכ' וצריך כו' אבל מ"מ נוס' מוטעת היא דמלשונו שכ' אז אינו ללוקח כלום מ' אף הכלי צריך להחזיר והיא ודאי טעות ועוד כ' הטור בסי' שנ"ז דמתני' המכיר אירי אפילו לאחר ייאוש שגם הוא סובר כו' אלא הדמים והוא תמוה דמתני' מיירי בחזרת החפץ ונדחקו האחרונים בזה אבל נוס' מוטעת נזדמנה להטור בראב"ד וצ"ל שא"צ להחזיר הגניבה אלא בדמים וכ"כ הרשב"א להדיא על מתני' נטלו מוכסין חמורו כו' תנא ומחזיר לבעלים כו' וכ' דלכן מחזיר לבעלים דלא נתן כלום אבל הרשב"א חולק עליו שם ועוד כ' דאף לפ"ד מ"מ קי"ל כלישנא בתרא שם דייאוש קני לגמרי וא"צ להחזיר והשתא אתי שפיר שהראב"ד מפ' המתני' דמכיר לאחר ייאוש וזהו שכ' שהר"י חולק שבתוס' שם ד"ה המכיר פ' דוקא קודם יאוש ע"ש וכן מש"ש קט"ו רפ"א בגלימא כו' מיירי ג"כ לאחר ייאוש והטור כ' בסי' שס"ח ג"כ דברי הראב"ד בנוס' שלו וליתא ותמיה גדולה הא אפי' בלא ייאוש עשו תקנת השוק ואף שיש לדחוק מותר הדמים שנתן אין הלשון מ' כן ומ"מ דברי ר"י והרשב"א עיקר וכמו שהקשה הרשב"א מההיא דסוכה למ"ד ב' דלדברי הראב"ד אינו אצלו אלא במשכון ואינו לכם ועוד ק' לי מהא דב"ב מ"ד דלמא ניחא ליה דהדר בדמים דרוצה בקרקע ואין לזוז מדברי ר"י והר"ב וגם לפי נוס' של הטור בדברי הראב"ד ק' מאי קאמר רמי ב"ח קי"א ב' זאת אומרת מ"מ אמאי פטורין מלשלם וכן ק' על נוס' הטור ברמב"ם וכ' הרב בסי' שנ"ו ס"ג בהגה הא לא נתנו היורשים דמים לאביהם ואף לפי נוס' דידן ברמב"ם ק' הא גבי יורשים לא שייך תקנת השוק וא"כ אמאי פטורין מלשלם ודברי הרב ה"ה דברים שנאמר למשה בסיני (ע"כ):

סימן שנד

א **היתה כו'**. שיטת הרמב"ם דלדידה וגזה אינן שינוי אלא משום שבח משום תקנת השבים כמש"ש צ"ד א' דהלכה כרשב"א וס"ל דבשבח הגזילה לעולם חוזרת בעיניה כמ"ש בס"ב ודמי השבח אינו נוטל אלא לאחר ייאוש בשבחא דממילא רק בשבח שמחמת הוצאה אבל הגזילה עצמה חוזרת אף בשבח דמחמת הוצאה לעולם. והכריחו לחלק בשבח דוקא לאחר ייאוש שמעתא דב"מ י"ד ב' דמ' דנגזל ניטל את השבח וכמ"ש בב"ק צ"ה א' ת"ר חמשה כו' ודחקו רש"י שם בד"ה ויש כגון שגזלו משובחת ותוס' שם ד"ה ויש פי' יותר על היציאה כדין יורד כו' דלא ס"ל כרש"י לחלק בין גזלה משובחת לריקנית כמ"ש הר"ן ונ"י וכמ"ש בסי' שע"ג ס"א בהג"ה אבל הרי"ף כ' שם דמיירי בשבח

דממילא דבזה כל השבח לנגזל וחילק בין שמעתא דשם למ"ש רבא בב"ק צ"ה א' גזל והשביח ומכר כו' והוא דברי הרמב"ם כאן והיינו לפי שקרקע אין לה ייאוש כמ"ש בב"מ ד' א' ובזה מתורץ מה שהקשה המ"מ על הרמב"ם משמעתא דב"ק הנ"ל גזל והשביח ומכר כו' דע"כ לפני ייאוש מיירי דאל"כ ה"ל ייאוש ושינוי רשות ונעלמה ממנו דברי הרי"ף הנ"ל דשם בשהשביח מחמת הוצאה רק שק"ל להמ"מ שהרמב"ם עצמו מפרש שם בשבח דממילא ועמ"ש בסי' שס"ב ס"ד שט"ס ברמב"ם וכן מ"ש מספ"ג דב"מ בשולח יד בפקדון דשם ודאי אין ייאוש דמפקיד אין יודע כלל ממנו ג"כ מתורץ בזה. אבל הרא"ש בב"מ שם כ' על דברי הרי"ף אבל התוס' כ' דא"ל שום שבח וההיא דהגוזל עצים איירי במטלטלי כו' אבל גבי קרקע כו' ע"ש והוא דברי תוס' בב"ק צ"ו א' שם ד"ה כל כו' והוא דעת החולקים על הרמב"ם וכן מה שהקשו על הרמב"ם דהא סוגיא דב"ק משמע משום שינוי כמש"ש איבעיא להו מ"ט כו' ל"ק מידי אדרבה משם מ' כדברי הרמב"ם וע"ש בתוס' ד"ה מאן וא"ת כו' אבל לשיטת הרמב"ם ניחא דס"ל דהגמ' לא מספקא להו אלא אליבא דר"מ אבל לר"י מדקאמר גזילה חוזרת בעיניה מ' דהגזילה עצמה חוזרת כמש"ש בס"ב אלמא דס"ל דשינוי כה"ג אינו קונה ול"ל לדידיה קנסא קניס דהא ס"ל דהשבח דגזלן היא ופשיט ת"ש לצבוע כו' ור"מ לשיטתו ור"י לשיטתו וכמש"ש ק"ב ב' ור"ל שינוי כה"ג מחמת שבח וז"ש ת"ש חמשה כו' מאן דאילו לר"י ניחא דשינוי אינו קונה ודוקא לאחר ייאוש כנ"ל משא"כ בקרקע אבל לר"מ משום קנסא אין חילוק ומתורץ קושית תוס' ג"כ בד"ה דאתא אבל ל"ל דסתם כו' דהא סתם כו' אבל לתי' הרי"ף ורמב"ם ניחא דלכן אוקמוה בשבח דממילא כנ"ל ולא אוקמוהו כפי' תוס' כאן ושם ביותר על היציאה דא"כ ק' לוקמוה כאן ג"כ כקושית תוס' אלא דמיירי בכל השבח וג"כ מתורץ קושית תוס' בד"ה בשבח. והשתא הוי סברא הפוכה כו' ומ"מ בזה ודאי חילוק בין קרקע בין מטלטלין בשבח יותר על הוצאה דנוטל הנגזל כמ"ש בב"מ שם והרי"ף ורמב"ם וכמ"ש בר"ס שע"ג וכמ"ש בתוס' אלא דלא ניחא להו למוקמי שם בכה"ג משום דסתם שבח מ' כל השבח מסוגיא דב"ק כנ"ל. וג' חילוקים להרמב"ם נשתנה אפילו קודם ייאוש הכל נגזלן ואין מחזיר אלא דמי הגזילה כשעת הגזילה. הוקרה אפי' לאחר ייאוש חוזרת הכל לנגזל כמ"ש בסי' שס"ב. השביחה הגוף חוזר לעולם לנגזל והשבח מחמת הוצאה דגזלן ממילא לאחר ייאוש דגזלן קודם ייאוש דנגזל וגיזה ולידה שבח הם כנ"ל:

(**ליקוט**) **היתה כו'**. הנה שיטת הרמב"ם דלידה וגיזה לר' יהודה אינן שינוי דקא' גזילה חוזרת בעיניה ד"מ דהיא עצמה חוזרת וא"א לומר משום קנסא דהא ס"ל דנוטל הגזלן את השבח אלא משום שבח דהוא תקנת השבים וס"ל דוקא לאחר ייאוש לכן פריך שם לר"מ

ת"ש חמשה ולא פריך לר' יהודה משום דקרקע אין לה ייאוש וכ"ז בשבחא דממילא אבל מחמת הוצאה נוטל דכה"ג איירי שם צ"ו א' א"ר גזל והשביח כו' דא"א לומר אחר ייאוש דא"כ ה"ל ייאוש וש"ר דקני לגמרי אבל תוס' ד"ה בשבח בשם ר"ת כ' דלעולם קני לר"י משום שינוי ואע"ג דשינוי דהדר הוא אפ"ה קני לר"י לדברי ר"פ ואינו משלם לעולם אלא דמים כשעת הגזילה וכ' הרא"ש אע"ג דקא' דמי פרה העומדת כו' א"צ לשלם אלא כעין שהיתה שוה בשעת הגזילה דאילו לא ילדה היתה חוזרת כמו שהיא ואין הגזלן נוטל כלום מ"מ כשילדה אינו נוטל אלא כשעת הגזילה וכ"ה בכל שינוי שרגע קודם השינוי היתה חוזרת לגמרי כו' וכ"ה ד"ה משלם כו' וכ"ז לשיטת ר"ת אבל לשיטת ר"י בתוס' הנ"ל הטעם מפני תקנת השבים וז"ש הרא"ש שם וכן פר"י בגמ' דקמבעיא כו' דפשיטא דכיון דקני כו' או משום שינוי כו' ר"ל לר"י משום תקנה ולר"ת משום שינוי (ע"כ):

(**ליקוט**) **היתה כו'**. ודעת נ"י דלא הוי שינוי אלא לגיזה וולדות אבל לא לגופה (ע"כ):

(**ליקוט**) **היתה כו'**. והראב"ד הודה לו בשבח שע"ג הגזילה כגון שלא גזזה ולא ילדה אבל גזזה וילדה קניא בשינוי (ע"כ):

(**ליקוט**) **עמש"ש** מחלוקת ר"ת ור"י בשינוי החוזר וז"ל ריי"ו נל"א ח"ד גזלן קונה בשינוי מעשה החוזר לברייתו ואע"ג דאמרינן לעיל גזל נסכא ועשאו מטבע לא קני התם שינוי גרוע הוא אבל הכא קונה מדרבנן וס"ל כשיטת תוס' דסוכה דקונה משום תק"ה ועיש"ש שנלאה בזה (ע"כ):

ב **וי"א כו'**. דס"ל דאין חילוק בין קודם ייאוש בין לאחר ייאוש וכ"ש בגיזה ולידה דס"ל דקונה מחמת שינוי כמ"ש ברש"י ותוס' ורא"ש בב"ק שם וכ"כ הב"ח דלא כש"ך שכ' דבמה שחילק בשבח קודם ייאוש לית דפליג ונבר כ' מ"ש הרא"ש בב"מ שם ובקרקע אין ייאוש ואפ"ה הוצרך לחלק כנ"ל:

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. דקננהו בשינוי כמ"ש רש"י במתני' שם ד"ה דמי רחל כו' וכן שם צ"ה א' בגמ' איבעיא להו טעמא כו' אבל הרמב"ם ס"ל דשינוי דהדר הוא ולא קני וסוגיא דגמ' אליבא דאביי דס"ל דשינוי דהדר קני (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א** דברי הרב סתומין ומגומגמין מאד שהוא דברי הטור והנה שיטת התוס' דמעוברת וילדה הוא שינוי דלא הדר וקני לכ"ע הגוף והשבח ואינו משלם אלא דמים כשעת הגזילה אבל גזל פרה ונתעברה אצלו בין ילדה או לא ודאי הוא שינוי דהדר אלא דס"ל לתוס' דשינוי דהדר קונה מדרבנן כמ"ש בסוכה למ"ד ב' בד"ה שינוי כו' ובד"ה וליקנייה כו' ובפ' מרובה (בבא קמא ס"ו ב)' ד"ה הן כו' וש"מ ובפ' הגוזל (בבא קמא צ"ה ב)' ד"ה בשבח אלא דלר"י משום תקנת השבים כמש"ש ובסוכה שם ולר"ת משום שינוי

דס"ל דאפי' דהדר הוי שינוי ובזה פליגי ר"ז ור"פ והא דקאמר ר"פ שם צ"ו א' ב' האי מאן כו' תי' תוס' שם ד"ה ועבדיה כו' דוקא כו' וס"ל דרב אשי ל"פ עליה דאביי דשינוי דהדר דקונה אלא דמוקי למתני' בשינוי דאורייתא וכן ס"ל לר' יוחנן צ"ד ב' וא"ת משנתינו ומ' דקני לגמרי דקתני משלם כשעת הגזילה ומ' דקני וכמ"ש רש"י שם ד"ה משלם כו' אבל רי"ף ורמב"ם ורא"ש דפ' דשינוי דהדר ל"ק ס"ל דלא קאמר ר' יוחנן אלא לענין שבח והנה הרא"ש כ' כשיטת תוס' וז"ש פר"י בגמ' דקמיבעיא ליה כו' משום תקנת השבים או משום כו' ר"ל לר"י ולר"ת וכמ"ש בעצמו למטה לר"ת כדאית ליה כו' אבל לדינא ס"ל דלא כאותה סוגיא דהא פ' בס"א כדברי הרי"ף ולכן כ' כאן ויותר מזה אמרינן כו' לראיה בעלמא דקני אבל לא נחתי' כאן לפרושי לדינא ולכן כ' ומעוברת וילדה וטעונה לא מקרי שינוי כו' ומ"ש למטה ולר"פ אתא לאשמעינן כו' לפרושי לסוגיא אבל לדינא ס"ל כדברי הרי"ף וכ"כ הטור ר"ס שנ"ד השביחה הגניבה ביד הגנב השבח של הגנב לא מיבעיא כו' שהגיזה והוולדות שלו אלא כו' הכל שלו ואינו חייב לשלם כו' שקנאה בשינוי דמה שילדה וגזזה חשוב שינוי ולא עוד כו' כל השבח של הגזלן. אמר ברישא ובסיפא דשבח של הגזלן ובמציעתא קאמר הכל שלו ואינו כו' שקנאם בשינוי דמה כו' וכ"פ בישע"ש אבל שגה בדברי תוס' והרא"ש הרבה. הכלל דשינוי דהדר לרי"ף ורמב"ם ורא"ש ל"ק אפי' מדרבנן ולתוס' קני ומ"מ השבח לד"ה דגזלן הוא ואפי' בנסרים ועבדן כלים כמ"ש ר' יוחנן וכמ"ש בטור ר"ס שס"ב וכמ"ש הרב שם בס"ח אבל להרמב"ם לא קני אלא לאחר ייאוש או מחמת הוצאה וגזלה ריקנית שינוי דהדר הוא ותלוי בפלוגתא הנ"ל ולהרא"ש וטור חוזר הגוף לנגזל ולתוס' הוא דגזלן אבל מעוברת וילדה אף לרא"ש וטור קנה לגמרי ולהרמב"ם דינו כמו בגזל ריקנית ומ"מ השבח שלא ע"ג הגזילה כגון שילדה וגזזה ודאי שנוטל הגזלן בעין דע"כ ל"ק ששמין בדמים אלא בשבח שע"ג הגזלה וכ"כ הטור שהגיזה והוולדות שלו וכ"כ הרמב"ם וש"ע בסי' שס"ב ס"ז (ע"כ):

ג **וכ"ש כו'**. מתני' שם וכ' זה משום סיפא אפי' כו' משא"כ בגזל מעוברת וכמש"ש נ"ה ב' תנן כו' איידי כו' ועבה"ג:

ד **הגניבה כו'**. כנ"ל ממ"ש גזילה חוזרת בעיניה. אבל הרא"ש ס"ל בהא דס"א דאינה חוזרת ולכן אמרו שם כי הויין כו' לר"ש כו' אבל לר"י לא קמיבעיא להו אבל הרמב"ם מפ' דה"ה לר"י אלא דקמיבעיא לר"ש משום דקאמר כאלו הוא שומא כו' ובשומא נוטל מגופה אבל למסקנא ה"ה לר"י וק"ו מלוקח דמסלק ליה כ"ש כה"ג:

ה **נשתנית כו'**. בזה אין חולק כמ"ש ס"ו א' ושם ב' מי איכא למ"ד וכן שם ס"ח א' ובכמה מקומות:

ו **וקנה שבתה**. מתני' רפ"ט וסוגיא שם צ"ה א' אליבא דר"מ ושם היא ג"כ לפני ייאוש מדפשיט משבח קרקעות כנ"ל ובכמה מקומות:

ז **אפי' כו'**. ס"ח א' א"ר זביד כו':

ח **והא כו'**. ממש"ש אנא פטימנא כו' מ' דוקא בפטמה וערא"ש שם ועבטור כל החילוקים:

(**ליקוט**) **והא מפטימנא כו'** מ' דוקא בפטמה ואע"ג ודו"ה ה"ה נמי לענין קרן כמש"ש בהוקרה אבל דעת התוס' אינו כן וכמש"ש בד"ה אנא כו' וכן מאליה ואע"ג דשם בד"ה מה לי כו' נסתפקו בזה וכ' ולפ"ז ה"ה בהוכחשה כו' ולפי טעם זה כו' היינו לסוגיא דכאן אבל לפי האמת ה"ה בזה הכל כעין שגנב כמ"ש בד"ה אנא כו' וכ"כ רש"א וכ"כ שם ס"ו א' ד"ה טלאים כו' או איפכא כו' אבל להרי"ף הא נמי כזולא דמי ומשלם קרן כדמעיקרא וכפל ודו"ה כדהשתא ולא כ' הרב בזה משום דבקרן ל"פ בזה וכ' הרא"ש וטעמו של הרי"ף משום דלא קי"ל כר"ח דאמר תורא גנבי כו' אלא כר' אלעא כו' ודבריו צע"ג הא ע"כ הוצרך לדר"ח הברייתא סבר שינוי לא קניא וע"כ משום תורא גנבי כו' וכמש"ש ע"כ ל"פ כו' א"ר טלאים כו' ולענין כחושה והשמינה או שמנה והכחישה לד"ה הכל כעין שגנב ולענין יוקרא וזולא אם הוזלה קרן כעין שגנב תשלומי כפל ודו"ה כשעת העמדה בדין ואם הוקרה אם שחטה הכל כשעת העמדה בדין ואם מתה מאליה דעת הרמב"ם והטור דהכל כשעת גניבה אבל דעת תוס' דכפל כשעת העמדה בדין ועתוס' ד"ה טלאים הנ"ל ושיטת ר"ת דמ"ש רב כפל וד' וה' כשה"ב היינו בהוזלה אבל בהוקרה וכן בנתפטמה כפל וד' וה' כעין שגנב ועתוס' ד"ה הנ"ל וכ' הרא"ש והטור מ"ש בכפל וד' וה' כשה"ב בכפל כ"ה אבל בד' וה' הטביחה וכ' הטור דקרן ה"ה ככפל אבל ברמב"ם מ' גם בטביחה כשעת העמדה בדין וכ"פ ביש"ש סימן ג' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **דברי** רמב"ם וטור שכ' דבהוקרה ומתה מאליה משלם אף כפל כעין שגנב תמוה מאד דזה לא תלוי בדינא דרבה ואמר שם לימא פליגא דרב אדרבה כו' מ' אי הוה פליג וס"ל דטבחה הוי כמתה מאליה ניחא אלמא דכפל ודו"ה כשה"ב וכן שם ס"ו א' ע"כ ל"פ כו' ופ' לרב וכ' רש"י שם ס"ה ב' אבל לרבה לא פריך דרבה ל"ק אלא בקרן כו' ודברי תוס' וסמ"ג הן מחוורין מאד דאין חילוק בכפל ודו"ה דלעולם כשה"ב ביוקרא וזולא וכ"כ הרא"ש דמ"ש תורה חיים לא להורות אקרן אלא אכפל ד' וה' כשה"ב. ושיטת ר"ת דכפל ודו"ה לעולם לקולא ואע"ג דגמ' פריך לימא פליגא דרב אדרבה כו' ומ' אבל לענין כפל וד' וה' ניחא היינו לס"ד ובן פריך שם ס"ו ע"כ ל"פ כו' אבל גמ' שני התם א"ר טלאים כו' והנה הכלל בדינים אלו דהשמינה והכחישה בידים הכל כעין שגנב ויוקרא

וזולא כפל וד' וה' לעולם כשה"ב וקרן הכל לחומרא והוכחשה ונתפטמה מאליה לרי"ף הוי כמו יוקרא וזולא ולר"י כמו בידים. ושיטת ר"ת בזה כמו הרי"ף אלא דס"ל בין מאליה בין יוקרא וזולא כפל ודו"ה הכל לקולא והנה הרא"ש כ' דאף לדברי ר"י דמאליה הוי כבידים דוקא בכפל וד' וה' אבל לענין קרן מודה דהוי כיוקרא וזולא ולפ"ז היו דברי הרמ"א בכאן ככ"ע אבל בתוס' שם ד"ה טלאים כו' לא מ' כן שכ' נראה לר"י כו' כמו קרן והנה לדינא פ' הרא"ש והטור כהרי"ף וכ"פ ביש"ש (ע' כ):

ט (**ליקוט**) **גנב כו'**. כפרש"י ותוס' שם. ורשב"ם בב"מ חולק וס"ל דשמין אלא דפחת אין שמין דקאי על מ"ש מלמד שהבעלים כו' ופריך אפי' י"ל כו' ומשני לפחת וכן ס"ל להרמ"ה כמ"ש נ"י בב"ק שם בשמו. וכ' פירש"י ורא"ש וכ' אבל הרמ"ה ז"ל כ' דהייינו דוקא כשיש לגנב או לגזלן זוזי כו' דהשתא היכי דאית ליה מנא תבירא לגזלן יהיב ליה דכתיב ישיב כו' דכל כ"ד אבות כולהו לשלם ממיטב ואין חילוק אלא לענין פחת ע"ש ודוקא דאין לו מעות משום דאזיל לשיטתו דאף בנזיקין ס"ל כמש"ש גבי מ"ש ישיב לרבות וז"ש בהג"ה ודוקא כו' ולא קי"ל כן ועמש"ש (ע"כ):

י (**ליקוט**) **ושברו כו' או נשבר כו'**. ר"ל דבניזקין בין ששברו בידים או ממילא שמין כמש"ל סי' שפ"ז וכמש"ש יו"ד ב' מנה"מ כו' וצריכא כו' משא"כ כאן מדקא' אלא לניזקין מ' דניזקין דממילא (ע"כ):

יא (**ליקוט**) **או דמיו**. תוס' שם והרא"ש דמ"ל הן מ"ל דמיהן (ע"כ):

(**ליקוט**) **או דמיו**. עתוס' שם ד"ה אין כו' הלכך כו' וה"ט דמ"ד כו' וע"ש צ"ד א' ומי אמר שמואל כו' (ע"כ):

יב **ודוקא כו'**. נ"י בשם הרמ"ה וכ"כ תוס' בב"מ צ"ו ב' ד"ה זיל כו' ומפ' הר' שמואל כו' וכ"מ בירושלמי בקדושין כו' אבל בב"ק שם הסכימו לפירש"י וכ"כ הרא"ש שם ובהג"א שם הביא ב' הס' ומ"ש ודוקא כו' הנ"י בשם הרמ"ה אזיל לשיטתו שכ' הא דאמרינן לרבות שוה כסף ואפי' כו' בדל"ל זוזי כמו בע"ח וז"ל שם וכ' הרמ"ה ז"ל הא דמצי יהיב ליה אפי' סובין ה"מ היכא דל"ל זוזי כו' וה"נ לבע"ח וגבי מקח טעות דה"ל מוכר כגזלן וגזלן א' מכ"ד נזיקין ואמרינן ברפ"ו דב"ב אי דליכא לאשתלומי כו' וכן בהכותב תולה מעותיו כו' ע"ש אבל תוס' בב"ב שם ד"ה אי דליכא כו' כ' אור"י כו' וכ"ד הרא"ש וטוש"ע בר"ס תי"ט דאפי' אית ליה מעות דר"ה אמר או כסף או מיטב מ' אפי' י"ל כסף ור"פ ור"ה פליגי עליהו וס"ל דאפי' סובין מיטב הוא אבל הרמ"ה מפ' דר"ה אמר או כסף או מיטב אם אין לו כסף ובזה פליגי ר"פ ור"ה בריה דר"י עליה אלא שק' לפ"ד מאי פריך שם יו"ד ב' אלא טעמא כו' הא אצטריך להיכא די"ל מעות וכמו שהקשה הרא"ש שם. ונמצא ג'

שיטות להרמ"ה כמ"ש בהג"ה ולתוס' דב"מ אפי' בי"ל מעות יכול לשום בשברים וכמ"ש בסי' תי"ט כנ"ל ולתוס' דב"ק הנ"ל אפי' אין לו מעות א"י לשום בשברים אלא או שלמים או מעות ועברא"ש שם ואף שאר מטלטלין א"י ליתן לו כמ"ש בתוס' ורא"ש שם ועסי' שס"ד ס"ב:

יג **ואם רצו כו'**. המ"מ הקשה למה לא קנאה בשינוי והביאו בה"ג וסמ"ע וקושיא אלימתא היא דכן אמרינן בהדיא בב"ק צ"ד א' דמש"ה אין שמין ובהכחשה דלא הדר לכן תי' של המ"מ ליתא ועבתוס' דב"מ בד"ה הנ"ל גם תי' של הסמ"ע שס"ב שם ב' ק' כחומץ לשינים כיון דקנה היאך יכול לכופו ועסי' תי"ט ס"ב וסי' קא ס"ב ועוד לפ"ד הא ע"כ הרמב"ם מיירי בי"ל מעות כמ"ש בהג"ה כאן ודוקא כו' ובר מן דין הרמב"ם ל"ל כלל הא דרמ"ה:

(**ליקוט**) **ואם רצו כו'**. עבה"ג שהמ"מ תמה עליו וודאי שהוא תמוה וכ"כ נ"י בפ"ק דב"ק שם להדיא דטעמא דאין שמין לגנב ולגזלן משום דקני בשינוי נשברים בע"כ דנגזל משא"כ בניזקין (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם רצו כו'** הוא תמוה ונר' שלמד ממש"ש צ"ז א' רצה פחתה כו' אבל הרשב"א שם תי' דשאני שם שעדיין ראוי למלאכתו ראשונה (ע"כ):

יד **אפי' כו'**. שם וכמש"ו בד"א כו':

סימן שנה

א **הגונב כו'**. כר' יוחנן דקי"ל דכל רב ושמואל ור"י הלכה כר"י ור"ח ל"פ עליה דר"י אלא בבע"ח. אבל בכמה מקומות כ' הרי"ף בכה"ג דהלכה כשמואל דאין הלכה כר"י במקום ששניהם פליגי עליה ובלדעת ס"ל ר"י כשמואל ובשלא לדעת ס"ל רב כוותיה וכן דר"ח י"ל כשמואל אח"כ מצאתי במלחמות שהקשה ג"כ על הרי"ף כן. עוד הקשו הרז"ה וש"פ על הרי"ף הא אמרינן לימא כתנאי הגונב כו' א"ר זביד כו' אבל בסלע א"א לאוקמי לר"ע אלא כרב והרי"ף פ' בעצמו בפ"ג דב"מ כר"ע א"כ הלכה כרב ולכן פ' הרז"ה כרב ואף בבע"ח ע"ש ותי' נ"י בשם הרמב"ן דלא אמרינן א"צ דעת אלא בשהחזיר למקום שגנב משא"כ כאן דכלתה שמירתו וצריך להחזיר לרשות בעלים כו' ע"ש וז"ש בס"ג כיס או טלה וראיה שהרי ר' יוחנן גופא פסק כר"ע בב"מ מ"ג ב' וע' במאור ומלחמות וכ' שם וכן הני תנאי דהגוזל והבליע כו' ע"כ ס"ל דלא כרב מדקא' הגוזל ול"ק הגונב מ' לדעת וההיא ברייתא הלכתא היא מסוגיא דב"מ ס"ד א' כמ"ש הרי"ף ע"ש וז"ש לפיכך כו' וכתי' בתרא שם וערש"י שם ד"ה אית ליה כו' וכ"כ רא"ש וטור. והרי"ף פי' להיפך

באית ליה יצא דאדם עשוי למשמש ובל"ל לא יצא דכיון דל"ל לא ממשמש ביה והמחבר הרכיב ב' הפירושים וכ"כ הרשב"א דס"ל דגם הרי"ף מודה לרש"י אלא דגמ' לא מיירי בהכי דמסתמא אדם יודע המנין מאותו טעם דאדם עשוי למשמש:

(**ליקוט**) **הגונב חפץ כו'** עד שאדם עשוי הוא לשון הטור וכפירש"י שאדם כו' והרי מצא כו' הוא ג"כ ע"ד פרש"י והטור אבל לפי' הרי"ף שאדם כו' קאי ג"כ על קודם שהחזיר וידע מנין המעות וז"ש אבל אם כו' והוא לשון הרמב"ם וכפי הרי"ף וכמ"ש הרשב"א דגם הרי"ף מודה לרש"י אם לא ידע המנין מקודם אלא דגמ' לא מיירי בהכי דמסתמא אדם יודע שאדם כו' וערשב"א ומ"מ פליגי דלהרי"ף מסתמא יודע ולרש"י והטור מסתמא לא ידע ופ' המחבר בזה כרש"י אבל הרשב"א הכריע כהרי"ף ממ"ש בבב"מ כ"א ב' ת"ש מעות כדר' יצחק כו' ובאין בו כלום נמי פליגי רש"י והרי"ף לכאורה אבל ליתא דרי"ף מפ' שהגזלן החזיר הגניבה לכיס שלו ובזה ל"פ רש"י דרש"י מפ' שהבליע לו במעותיו והבעלים החזירו הכל לכיס ובזה מודה הרי"ף שהרי עשוי למשמש בשביל המעות שהחזיר ולפיכך כ' המחבר ב' הפי' על הא דל"ל כו' פירש"י אם יודע מנין כו' כמ"ש הטור ופי' הרי"ף אבל אם כו' ששניהם אמת לפרש"י (ע"כ):

ב **בד"א כו'**. עבה"ג וכ"כ הרי"ף וכן מוקים ר"ז שם כוותיה:

ג **בד"א כו'**. כר"ע כמ"ש בב"מ מ"ג ב' ואע"ג דרבא פליג על ר' יוחנן בזה ל"פ וע' במאור כאן ועמ"ש בסי' רצב ס"ו:

ד **ויש עדים**. עש"ך דל"ד:

סימן שנו

א **אסור כו'**. עבה"ג וע"ל סי' שנח:

ב **שהרי כו'**. עפ"ג דנדרים כ"ב א':

ג **וגורם כו'**. עבה"ג וכמ"ש במ"ר בעובדא דשלטון כו' ובב"ק קי"ט א' וכ"ת כו' ת"ש אל כו':

ד **וכן כו'**. שבועות מ"ז ב':

(**ליקוט**) **וכן אסור כו'**. כמ"ש שבועות מ"ז ב' ובמכילתא כ' אחד אומר לא תחמוד וכתוב א' אומר לא לא תתאוה כיצד יתקיימו ב' כתובים הללו ה"ז הזהרה לעיקב אחר המנאף ובכתובים הללו כ' ביתו כו' (ע"כ):

ה **ולא נתיאשו כו'**. וכ"כ רש"י שם בד"ה רפ"א כו':

ו **וי"א כו'**. ממ"ש לבר מגנב כו' אע"ג דליכא בהו פלוגתא. סמ"ג ורא"ש בשם תוס' ועב"י שדחה ועש"ך:

ז **אא"כ כו'**. הרא"ש שם דכה"ג לא שייך תקנת השוק וערש"י ד"ה תקנת כו':

ח **ואפילו כו'**. כמ"ש בב"מ הכיר שאינו שלו כו' לשמואל ועסי' קמ"ו סי"ח בהג"ה וצ"ע דהא קי"ל כרב שם ועש"ך:

(**ליקוט**) **ואין הנגנב כו'**. הוא תמוה ובמרדכי שם סי' רי"ח כ' למ"ד הכיר כו' לשם מתנה אבל אנן קי"ל כרב (ע"כ):

ט **ואם אמר כו'**. תוס' שם קי"ד ב' בד"ה המכיר. וא"ת כו'. והטעם דדמי לש"ח או שאר אדם שקידם ברועים ומקלות ועתוס' נ"ח א' ד"ה א"נ וא"ת דבסוף כו' ומסתברא כו' ושם ור"י אמר דלא מיבעיא כו' וע' מרדכי:

י **נתייאשו כו' וי"א כו'**. עסי' שנ"ג ס"ג:

יא (**ליקוט**) **וי"א דאם כו'**. כר' יוחנן אליבא דר"ז דר"פ ל"פ עליה וערש"י קי"ד א' ד"ה ייאוש כדי כו' ותוס' ס"ז ב' סד"ה אמר. ותי' ר"י כו' ולישנא בתרא ל"פ אזה אלא דלא מיירי בכה"ג ועמ"ש בסי' שס"א ס"ה (ע"כ):

יב (**ליקוט**) **שנ"ד ס"ג אלא נותן כו'**. דס"ל דגם לאחר ייאוש צריך לתקנת השוק בכה"ג וצ"ע דא"כ ביורש דליכא תקנת השוק והוי כגזלן מפורסם ואמרינן שם קי"א ב' א"ר ב"ח זאת אומרת כו' ושם אמר מר גזילה כו' (ע"כ):

יג **פירוש כו' ולכן כו'**. וכמש"ש בפפו' וכמ"ש בס"י וחוזר כו'. ועבה"ג שגי' המחבר עיקר וראיה ממ"ש בב"ב מ"ד א' משום דקבעי למיתנא כו' וכן הקשה בש"ך שם ס"ק ה':

(**ליקוט**) **ולכן המותר כו'**. לכאו' נלמד ממ"ש בגמ' שם וכמ"ש בס"י וחוזר הבעל כו' אבל ל"ד לשם והדין תמוה דהא אמרו בתוספתא דאפי' בנותן קנה בשינוי רשות וכמ"ש בסי' שס"א ס"ה ואף ביורש לרמי ב"ח שם קי"א ב' והגי' שלהם ליתא כלל (ע"כ):

(**ליקוט**) **פירוש כו'**. כ"כ לפי הנוסחא המשובשת ברמב"ם אבל ליתא כלל לדין זה וכן פי' הרז"ה מש"ש קי"ד א' תנא ומחזיר כו' א"ד כו' דעל המותר קאי דלישנא קמא כיון דבטעות אתא לידיה לא הוי ש"ר גמור לגבי המותר אבל לישנא בתרא ס"ל דאף על המותר הוי ש"ר וקנה הכל ופ' כלישנא בתרא ואף לישנא קמא ל"פ אלא דוק' בכה"ג שבטעות נתן דלא הוי ש"ר גמור כנ"ל ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **ע'** בטור בשם הרמב"ם ופירושו בד"מ ס"ק ג' (ע"כ):

יד **אלא די"ח כו'**. כ"כ הטור בשם ר"י וכ"נ ממש"ש רפ"ח בגלימא כו' ולפני יאוש ול"ק בלאחר ייאוש כאוקימתא קמייתא ולכ"ע קני אלא אם יטול הנגזל המעות מהלוקח

קמיפלגי דלרב כיון דלא עשו צריך לשלם כמ"ש הרמב"ם בגנב מפורסם וא"צ לחזור מאוקימתא קמייתא ואלוקח קאי. ונראה שגי' הרמב"ם היתה רפ"א בגלימא דכ"ע ל"פ והכא בעשו בו תקנת השוק קמיפלגי ותו לא ומפרש לאחר ייאוש ופסק כרב דסוגיא כוותיה דלגי' שלנו ק' דהל"ל בלפני ייאוש קמיפלגי דהא עד עכשיו מפרש מילתיה דר"י בלאחר ייאוש ואתי שפיר מה שפסק אפי' שינוי רשות ואח"כ ייאוש דקני ונדחק המ"מ בזה מאד והשתא ניחא דרפ"א בגלימא דכ"ע ל"פ דקני:

טו **בזמן כו'** מתני' בב"ק קי"ד בו:

טז **בזמן כו'**. מתני' בפ' הנשבעין וכשנגדו חשוד כו':

יז **משכן כו' יתר כו'**. עבה"ג ומפ' שלמד ממ"ש והלכתא בכולהו כו' לבר כו' דל"ל לבר כקושית הרא"ש אלא לאשמעינן דאין לך אלא אלו אבל בכולהו אף ביתר במשכון דל"פ בזה דה"א רק במה דפליגי לה"ק לבר אף דל"פ בזה והא דל"ק ג"כ גנב מפורסם משום דלא הוזכר בהאי מימרא וכמ"ש ב"י:

יח **מעותיו**. ר"ל שצריך ליתן לו אף היותר כמ"ש רש"י בזבינא בד"ה ורבא כו' דלא כיש"ש וכ"נ דודאי לפי סוגית הגמ' בתחלה משכון ביתר מדמיו כ"ע ל"פ דלא עשו אלא דכליל אח"כ והלכתא בכולהו כו' ושוין מכר ומשכון:

יט **אבל לא הרבית כו'**. כמו בעובדא דפפונאה כנ"ל:

כ **וה"מ כו'**. כ"מ שם להדיא דאמרינן ודלמא כו':

כא **ויחרימו כו'**. עבה"ג ודברי הכ"מ תמוהים לכאורה דמ"ש ממכיר כליו כו' וכנ"ל ס"ד וכן תמה עליו סש"ך ומ"מ דבריו נכונים דלא אמרו אלא לענין כדי דמיו ועסי' צ"א ס"ב בד"א כו' אע"ג שבא ליטול ואפשר דאף המ"מ ל"ק כאן אלא במכחישו בברי ושבועת היסת ומ"ש בה"ג ע"י גלגול פשוט דלא איירי בכה"ג:

כב **ישראל כו'**. כנ"ל בש"ע ואם גנב מפורסם כו' דאיהו דאפסיד אנפשיה כו':

כג **דיכול כו'**. עסי' קע"ו סל"ו בש"ע ובהג"ה שם:

כד **וע"ל סי' רכד**. צ"ל סי' רכ"ה בס"ב:

סימן שנז

א (**ליקוט**) **בע"ה כו'**. כ' הטור דלפני ייאוש מיירי לדעת ר"י וכ"כ בתוס' שם ד"ה המכיר אבל הראב"ד כ' דאפי' לאחר ייאוש שסובר שאין ייאוש וש"ר קונה אלא לענין שא"צ להחזיר הגניבה אלא הדמים והקשה ב"י וכ' דברי תימה הם דהא כאן מחזיר הגניבה עצמה ונדחקו ב"י וד"מ ובדרישה ליישב דבריו ועוד ק' דלפ"ד הטור ס"ל להראב"ד כהרמב"ם כמ"ש הטור בשמו בסי' שנג וסי' שנו וסי' שס"ט וש"מ ולא הביא בא' מהן

דעת הראב"ד ועוד שהרי דעת הרמב"ם כאן דוקא לפני ייאוש וכמ"ש ב"י אבל ט"ס הוא וצ"ל אלא בדמים וכ"כ הרשב"א בחי' בשמו דז"ש קי"ד א' תנא ומחזיר כו' ר"ל בדמים וכן בכל גזילה וגניבה אלא שסתר דבריו מהנהו אוונכרי ברפ"ג דסוכה וכ"כ בתשובה סי' תתקס"ח בשמו וכתובה בשיבוש שם (ע"כ):

ב **ויצא כו'**. מפרש מש"ש ל"צ לאהדורי כו' אכל מ"ש בגמ' שם אלא כפשטא דמתני' דלא כפירש"י שם ד"ה ל"צ ועב"י כ"מ:

ג **או שהיה כו'**. כמו בעשוי למכור וכ"כ תוס' בשבועות מ"ו ב' ד"ה וספרא. ותימא כו' וצ"ל התם כו' וכ"כ הרא"ש שם:

ד **אם באו כו'**. כמ"ש בסי' צ' סי"ב וסי' ע"ב וקל"ג:

ה **וי"א כו'**. הטור והרב פי' דברי הרמב"ם מ"ש או שהיה עשוי כו' אפי' לא יצא שם גניבה כמ"ש בטור וע"ז כ' דהרא"ש פליג ע"ז ור"ל אף שהרא"ש כ' כדברי תוס' הנ"ל היינו דוקא ביצא שם גניבה אבל בלא"ה לא כמ"ש בסי' צ' סי"א וי"א שלא אמרו כו' והוא דברי הרא"ש וכ"כ הטוש"ע בסי' קל"ג ס"ו בד"א כו' אח"כ כו' והנה אף שהש"ע העתיק כאן דברי הרמב"ם אינו סותר למ"ש דהב"י אזיל לשיטתו שמפ' דברי הרמב"ם כפי' המ"מ והראב"ד דהרמב"ם דוקא ביצא לא שם גניבה איירי והראב"ד השיגו להיפך דל"ל יצא שם גניבה והוא כי"א הראשון בסי' צ' שם אבל י"ל דגם הרא"ש יודה לזה וכן התוס' דל"ק הרא"ש אלא באומר אתה גנבת משא"כ בלקחת מן הגנב ודלא כהטור. ומ"מ פי' הטור מוכרח ברמב"ם מדחלקינהו לתרתי שאינו כו' ויצא כו' או כו' והכי הל"ל שיצא כו' ואינו עשוי כו' או שהיה עשוי כו' וכ"כ ב"ח ודרישה. מ"מ לדינא אין מחולקין המחבר והרב דכמ"ש בסי' קל"ג ס"ו וכנ"ל ולדינא נראה שלא כדבריהם כנ"ל דהטעם דאחזוקי כו' לא שייך דכמה גנבים כו' כמ"ש תוס' ורא"ש וזה אין חילוק בין יצא שם גניבה או לא וכדברי הראב"ד. ודע מ"ש אם באו עדים. צריך ג"כ ראו בידו עתה כמ"ש שם ושם אלא שסמך אלעיל וכן קיצר ברמב"ם וש"ע בזה בכמה מקומות. ושיטה אחרת לש"ך שמפרש דברי הרמב"ם ביצא שם גניבה ואין עידי ראיה ויצא שם מהני במקום עדי ראיה ובזה מתי' קושית הראב"ד ודבריו אין נראין ועסי' קל"ג ס"ז:

ו **והכל כו'**. וא"צ למסקנא שיאמרו ספר פלוני ופלוני. לח"מ:

סימן שנח

א **וכן אם כו'**. דברי המ"מ כאן והביאו בה"ג תמוהין דהא בפ"ה מה' גזילה ולקמן בסי' שס"ט ס"ג פ' כשמואל וכן הקשה המ"מ שם וכבר ישבו הכ"מ וכמ"ש בסמ"ע ס"ק ב'

ולמד הרמב"ם ממה דאתמר פלוגתייהו אגזלן ולא אכה"ג ש"מ דבהא ל"פ:

(**ליקוט**) **וכן כו'**. למד ממש"ש קי"ג ב' הני דדיירי כו' וערשב"א שם (ע"כ):

ב **וי"א כו'**. תוס' דב"מ שם ד"ה מר כו':

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עתוס' שם דכשמביא מביתו מותר דמסתמא חלקו בזה ועב"ח (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. וס' ראשונה פ' כאמימר ור"א ועתוס' דב"מ ך"ב א' ד"ה מ"ז כו' ורב אשי כו' (ע"כ) .

ג **דכל מה כו'**. רש"י במתני' וגמ' שם ב':

ד (**ליקוט**) **כדי משיכת מחט**. צ"ע למה הניח דברי הגמ' שהוא מבואר יותר. וגם לפי הירושלמי הוא כפלים כמשיכת מחט וז"ל הירושלמי תני ר"ח מלא מחט דבי ר' ינאי פתרין לה כפלים כמלא מחט תני בר קפרא מלא משיכת המחט דבי ר' ינאי פתרין לה כפלים כמשיכת מחט מה ופליג מה דתני ר"ח מלא מחט דבי ר' ינאי פתרין לה כפלים כמלא מחט מה דתני ב"ק משיכת מחט דבי ר' ינאי פתרין לה כפלים כמשיכת מחט וז"ש הרי"ף ירושלמי תני ב"ק מלא משיכת מחט ר"ל מחט דתנן הוא משיכת מחט אבל בעינן כפלים כמ"ש דבי ר"י וכמ"ש בגמ' ופ' הרי"ף כב"ק דאיתמר באחרונה כשיטתו ומפ' הגמ' ג"כ כדבריו אע"ג דלכאורה בגמ' מ' כדברי ר"ח דקאמר פחות מכאן למאי חזיא כו' אבל דברי הרמב"ם וש"ע א"י להולמו וגם למה הניח דברי הגמ' וצע"ג והטור פ' כגמ' שלנו וכדברי ר' חייא והוא הנכון (ע"כ):

ה **וכן כו'** כנ"ל:

ו (**ליקוט**) **בכל הדברים כו'**. עבה"ג ובתוספתא מסיים שם ואין משנין ממנהג המדינה (ע"כ):

ז **ואע"ג כו'**. רשב"א בשם הראב"ד:

(**ליקוט**) **ואע"ג דשינוי החוזר כו'**. והוא שינוי החוזר כמש"ש צ"ג ב' דאפילו בעשאן בגד (ע"כ):

סימן שנט

א **אפי' כו' בין כו'**. כת' בסי' שמ"ח ס"א וס"ב:

ב **ואם כו'**. כ"מ בירושלמי שם ועבה"ג וכ"ה בירושלמי שם:

(**ליקוט**) **אפי' כו' ואם כו'**. ירושלמי פ"ג דדמאי על מתני' הלוקח ירק מן השוק ונמוך כו' כיצד הוא עושה נוטל מן העלין ומתקן ואינו אסור משום גזל כהדא ר"ש בר כהנא הוה מסמיך לר"א עברון על חד כרם א"ל אייתי לי חד קיסם מחצד שיניי חזר ואמר ליה

לא תיתי לי כלום אמר דאין אייתי כל בר נש ובר נש מיעבד כן הא אזיל סייגא דגוברא ר' חגי הוה מיסמך לר"ז עבר חד טעון חד מיבל דקיסין א"ל אייתי לי חד קיסם מחצד שיניי חזר אמר ליה לא תיתי לי כלום דאין אייתי כל בר נש ובר נש מיעבד כן הא אזיל מיכלא דגוברא לא ר"ז כשר כל כך אלא מילין דיוצרן שמע לן מיעבדינן. מביא ראיה שמותר בדבר שאין מקפידין והם מחמירים ומדקדק בעצמן (ע"כ):

ג **ויש מי כו'**. היינו בדבר שעומד לימכר בודאי והוי כמש"ש בפ"ב דב"מ תפילין שם כו' אבל בלא"ה הוי חמס כמ"ש בס"ט וכ"כ שייך ואמרי' רוצה אדם בקב שלו כו' ומ דב הרת שם צ:

ד **אלא כו'**. וכ"כ תוס שם ועבה"ג:

(**ליקוט**) **אפי' כו' אלא כו'**. עבה"ג וערש"י ביומא פ"ג ב' ד"ה חפתיה כו' (ע"כ):

ה **ואצ"ל כו'**. ממתני' דפ' הנשבעין וה"ה לרישא דחד טעמא לתרווייהו:

ו **איזהו כו'**. ב"ק ע"ט ב':

ז **או שנכנס כו'**. כנ"ל בס' שקדם

ח **או שתקף כו'**. ב"ק צ"ז א' וערמ"י שם ד"ה נחית כו' אפי' כו':

ט **או שירד כו'**. ב"ב ל"ח ב':

י **איזהו עושק כו'**. אע"ג דאמרינן בב"מ קי"א א' רבא אמר זהו כו'. לאו שהכל אחד דהא אמר שם חד למשרא עשקו כו' וצריכא כו' ושם מ"ח א' אמר רבא בעצמו עושק כו' אבל גזל לא ועתוס' קי"א א' ד"ה ולמה. תימא כו' ובב"ק ע"ט ב' איזהו גזלן כו'. אלא ודאי פשטא דקרא גזל ממש ועושק ממש אלא אע"ג דפשטא הכא מ"מ לאו דלא תגזול נדרש על שכר שכיר כמש"ש ס"א א' וזה דפריך איזהו גזל ואיזהו כו' והענין כמ"ש בפסחים כ"ד ואימא לעבור כו' כל היכא כו' ה"נ בעי למידרש אע"ג דשניהם נדרש על עושק ואסיק רבא לעבור כו' ומ"מ קאי על גזל ממש כמ"ש בפוטיתא לוקה כו' אע"ג דכל לאו קאי על ענין בפ"ע כמ"ש בת"כ סוף פ' שמיני וכן הרמב"ם במנין ל"ת מ"מ כיון דכל חד יכול למילף מחבריה קאמר לעבור כו' ה"כ ובזה מתורץ קושית תוס' שם ד"ה לעבור. וא"ת לקמן כו' וא"ת כו':

(**ליקוט**) **איזהו כו' איזהו כו'**. דמש"ש איזהו עושק כו' וקא' רבא זהו עושק זהו גזל לא אקרא דגזל ודאי שאנסו מחבירו בחזקה כמ"ש בפ' מרובה ועושק הוא כובש שכר שכיר אלא אברייתא קאי דקא' דכובש עובר ג"כ משום לא תגזול ופריך באיזה צד עובר בכובש משום לא תגזול ובאיזה צד עובר משום לא תעשוק ובזה פליגי שם ולכן כולהו מפרשי שם הכל שני הלאוין בשכר שכיר וז"ש רש"י שם ד"ה גזל משמע שאנסו כו' ורבא

קאמר דבכל צד נכלל שכר שכיר בלא תגזול ולמה כ' רחמנא לאו מיותר בשכר שכיר לא תעשוק לעבור על שכר שכיר בב' לאוין וכ"מ בכולה סוגיין דגזל שגזלו ואנסו ממנו ועושק הוא כובש כמש"ש ב' חד למשרי גזיל' וחד כו' וצריכא כו' וכן בפקדון כתיב או בגזל או עשק כו' ובת"כ שם אי מה אלו ואלו מיוחדים דברים שיש בהם מתנת יד גזל שאין בו מתנת יד מנין ת"ל או בגזל או מה אלו ואלו מיוחדים דברים הניטלים מרשות בעלים הכובש שכר שכיר שאינו ניטל מרשות בעלים מנין ת"ל או עשק את עמיתו כו' והרי"ף פי' שם דל"פ רבא אאביי אלא דחד טעמא להו ור"ל מ"ש או בגזל או כו' (ע"כ):

יא **זה שבא כו'**. שם ס"א א' שכיר בהדיא כו' קי"א א"ב ובת"כ פ' קדושים לא תעשוק כו' ואיזה זה הכובש שכר שכיר ושם סוף פ' ויקרא פכ"ב אי מה אלו ואלו מיוחדים הניטלים מרשות בעלים הכובש כו' ת"ל או עשק כו' ולמד הרמב"ם דה"ה להלואה דדמי ליה אע"ג דבקרבן חלקן הכתוב הא אמרינן שם מ"ח דכ' תרי גווני פקדון:

יב **הכופה כו'**. קי"ט א' ועבה"ג ועתוס' שם ד"ה חמסן כו':

יג **כל כו' התאוה כו' הא למדת כו'**. במכילתא והביאה הרמב"ם בסמ"ק שלו לא תחמוד יכול אפי' חומד בדבור ת"ל לא תחמוד כסף וזהב מה להלן עד שיעשה מעשה אף כאן עד שיעשה מעשה נאמר כאן לא תחמוד ולהלן הוא אומר ולא תתאוה לחייב על התאוה בפ"ע ועל החמוד בפ"ע מנין שאם התאוה שסופו לחמוד שנא' לא תתאוה ולא תחמוד ומנין שאם חמד שסופו לאנוס ולגזול ת"ל וחמדו שדות וגזלו ע"ש:

יד **עבדו או כו'**. מכילתא לא תחמוד כלל כו' וכשהוא כו' ע"ש:

סימן שס

א **כל כו'**. ס"ו א' אם כעין כו':

(**ליקוט**) **כל הגוזל חייב כו'**. ערש"י דסנהדרין ע"ב א' ד"ה אבל כו' (ע"כ):

ב **ואם אבדה**. מכות ט"ז א' וש"מ:

(**ליקוט**) **כל הגוזל כו' ואם אבדה כו'**. תוספתא ספ"י גנבים כו' טול דמי פרתך טול דמי טליתך אין שומעין לו נגנבו או אבדו נותן לו דמיהן (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **בין שהודה כו'**. ר"ל אע"ג דקרא אשר גזל דיליף שינוי ממנה משתעי בהודה מעצמו מ"מ ה"ה בעדים דהא אמרינן שינוי ג"כ לענין כפל ודו"ה (ע"כ):

ד **גזל קרקע כו'**. כ"א א' ההוא גברא כו' זיל פייסינהו כו' פי' הרשב"א בשביל שכירות הקרקע דא"י לגבות יציאותיו מהיתומים עד שיגדלו ואפי' כשיגדלו אפשר שיאמרו טול

עציך ואבניך כו' ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **גזל קרקע כו'**. עמש"ש ועמש"ל בסי' שע"ה ש"ו:

ה **דלא עשו כו'**. עתוס' צ"ו א' ד"ה כל כו':

ו **הגוזל כו'**. סנהדרין נז א' וש"מ הרבה

ז **כיצד כו'** עבה"ג ועתוס' שם ד"ה עצים כו':

ח **וצבעו**. אפי' בסתם צבע שלא בקלא אילן. רי"ו וכ"מ מלשון הרמב"ם וש"ע והב"ח תמה על הרי"ו ונעלמה ממנו הגמ' ועתוס' שם ד"ה בקלא כו' אבל הטור כ' בענין שאינו כו' וכמ"ש בס"ז בהג"ה וס"ל דלא קי"ל כרבנן בצבעו אלא כרב אשי ור"פ דכל שינוי החוזר לא קנה:

ט **או נפצו ולבנו**. כצ"ל וכ"ה ברמב"ם וגי' להיפך במילתיה דרחב"א הא והא ר"ש ובמילתיה דרבא ל"ג ומפרש להיפך דנפציה עדיף אבל לפי גי' שלנו לא קנה אלא בכבריה לבד וכמ"ש תוס' ורא"ש שם:

י **ואין נק' כו'**. עתוס' הנ"ל ד"ה עצים כו'. ומיהו לאו כללא הוא ועתוס' דסוכה ל' ב' ד"ה שינוי. ומה שנקצץ כו' מכתשא כו' וכן עצים כו' וכן מדפריך שם ולקנייה בשינוי מעשה כו' ואח"כ פריך ולקנייה בשינוי השם ושני מעיקרא נמי כו' מ' דשינוי מעשה א"צ לשינוי השם וכן בטלה ונעשה איל אע"ג דאין בה שינוי השם כמ"ש בב"ק ס"ה ב':

(**ליקוט**) **ואין נק' כו'**. תוס' צ"גב' ד"ה עצים כו' והרא"ש שם והטור (ע"כ):

יא **צמר וצבעו או כו'**. חידש כאן דוקא בצבע וליבון שאינו חוזר דהיינו כבריה וקלא אילן כמ"ש בטור וליבנו בגפרית או צבעו בענין כו':

סימן שסא

א **בד"א כו'**. עבה"ג וכעולא קי"ד א' דאביי ס"ל שם כוותיה וכן שם ס"ו ב' וש"מ וקי"ל כת"ק וכמ"ש בסוכה ל' א' וקדושין כ"ג ב':

ב (**ליקוט**) **לא הוי כו'**. הכל לשון הטור ומ"ש ואפי' אם אכלו אין עניינו לדין זה דאפי' בשינוי רשות גמור חייב דש"ר בלא ייאוש לאו כלום וזה דפריך שם תנן הגוזל כו' אע"ג דלא אסיק עדיין פלוגתא דרב"ח ורבא וערש"י קי"ב א' ד"ה לפני ייאוש כו' ולא כ' כאן אלא משום רבותא דסיפא בד"א כו' דאפי' בלא ש"ר פטור כיון שנתייאש וכמ"ש תוס' שם ד"ה גזל כו' והרא"ש שם וכמש"ש לרבא. ומיהו בעיקר הדין צ"ע דא"כ אמאי אמרינן קי"ד א' המציל כו' הא מציל שלא ברצונו הוא ובסוכה למ"ד ב' ל"ל לומר וקרקע אינה נגזלת אפי' במטלטלין הדין כן כיון דליכא ש"ר ביד אוונכרי (ע"כ) .

ג **או נתנו**. בתוספת' פ"י גזל והחליף גזל והקדיש גזל ונתן במתנה גזל ונתן בהקפה גזל ופרע את חובו גזל ושלח סבלונות לבית חמיו ה"ז חייב והמקבל ממנו ה"ז פטור:

ד **י"א כו'**. תוס' בב"ב מ"ד א' ד"ה דוקא כו' וכ"כ נ"י:

ה **או נתנו כו'**. קי"ד א' תנא כו' ייאוש כדי לא קנה והקשה הרשב"א הא ה"ל ג"כ שינוי רשות ותי' דמיירי כשנתנו לו בטעות שסברו דשלו נתנו לו א"נ שנתנו לו בע"כ וכ"כ תוס' ס"ז ב' בסד"ה אמר. ור"ת הקשה דבהגוזל בתרא כו' וטעמא נראה כו'. ואע"ג דלישנא בתרא פליגא וס"ל דקנה וכן קי"ל בסי' שם ט' ס' ה' י"ל דס"ל דל"פ דלישנא בתרא מיירי בשנתנו לו מדעתו וכן המתני' שם ובזה מתורץ קושית ר"ת הנ"ל ועוד תי' הרשב"א שם בתי' תוס' שם ותי' ר"י דברייתא כו'. וכ"כ רש"י שם וגם לתי' זה צ"ל דלישנא בתרא לא מיירי בכה"ג אלא כגוונא דמתני' דאל"כ לא ה"ל לרמ"א לשתוק שם וכמ"ש בסי' שנ"ו ס"ג בהג"ה:

ו **אבל אם כו'**. ירושלמי פ"ז והביאו הרשב"א בחידושיו שם גנב ונגנבה ממנו ואח"כ נמצאת הגניבה למי הוא משלם לראשון או לשני או לשניהם ור"ל דברצונו של בעלי' תלוי וכמ"ש כאן גובה כו' או כו' או כו' גנב ונגנבה ממנו ונמלך השני להחזיר אין תימא יחזיר לבעלים פעמים שאין מודיעין לגנב אין תימא יחזיר לגנב פעמים שאין מודיעין לבעלים כיצד יעשה יחזיר לבעלים לפני הגנב ומדל"ק להיפך יחזיר לגנב בפני בעלים ש"מ שאינו נפטר בהכי וה"ק יחזיר לגנב פעמים כו' ויתבע הבעלים פעם שניה ממנו וזה אין תקנה אף בפני הבעלים יחזיר לבעלים פעמים כו'. ויתבע מגנב ראשון פעם שניה וז"ש ואם פרעו כו' ויש לדחות דדלמא קודם ייאוש איירי ובירושלמי שלנו כ' תחלת המאמר בסגנון אחר ומ' שנסתפק שם ותוס' קי"א ב' ד"ה גזל כו' כגון היכא כו' ס"ל דאף בכה"ג ה"ל שינוי רשות אבל הרשב"א שם ובתשובה שם כ' בפשיטות כדברי הטור:

(**ליקוט**) **לא הוי כו' אבל כו'**. טור והן דברי הרא"ש רפ"י ס"א וכן בבא אחר ואכלו כו' דלא כתוס' שם קי"א ב' ד"ה גזל כו' (ע"כ)::

ז (**ליקוט**) **ואם פרעו כו'**. כמ"ש בפ"ב דב"ק השוכר כו' ונמצא כו' וכן ברפ"ג דב"נ וכמ"ש בסי' שס"ג סב"י. וברפ"י דב"ק גזל ולא נתייאשו כו' כ' המרדכי פר"י דוקא לא נתייאשו אבל נתייאשו נהי דגובין משני מדר"נ מטעם גזילה מיהא לא גבי ונ"מ שאי מחל גזלן ראשון לשני או שפרע לראשון פטור השני (ע"כ):

(**ליקוט**) **ואם פרעו כו'**. עהגי"א שם ד"ה פר"י כו' וי"מ כו' א"כ בכה"ג חייב (ע"כ):

ח **ל"ש אם כו'**. כיון דלא קנה וכמ"ש קט"ו א' לרב אליבא דר"פ וכאן אפי' ר"י מודה דלא שייך כאן תקנת השוק ולהרמב"ם אפי' בייאוש ושינוי רשות דוקא משום תקנת השוק כמ"ש בסי' שנ"ו ס"ג:

ט **ואפי' כו'**. עבה"ג וכ' ה"ה כו'. וכן מפורש בגמ' שם תנן הגוזל כו' וכן מפורש בתוספתא הגוזל ומאכיל כו' לבנו ובתו הגדולים חייב ור"ל לפני ייאוש ועברשב"א שם וכ"ד תוס' שם ד"ה אין כו' ודלא כרז"ה שכ' דוקא אכלו ודפריך תנן הגוזל כו' מסיפא פריך:

י **בד"א כו'**. עתוס' שם ד"ה גזל כו' וכמש"ש אין הגזילה כו':

יא (**ליקוט**) **בין בחיי האב**. מ' כדברי תוס' שם ד"ה אין כו' והרשב"א ובס"ה שכ' לא הוי כו' ואפי' אם אכלם מ' דוקא שאכלו שלא מרצונו והוא כדברי הרז"ה ועבה"ג ס"ק ו' (ע"כ):

יב **נכסים**. אפי' מטלטלין בזה"ז. ריי"ף וש"פ וכמש"ל סי' ל"ז סי"ז:

(**ליקוט**) **אבל אם הניח כו'**. ר"ל אפי' מטלטלי האידנא דמטלטלי דיתמי משתעבדי לבע"ח. הרי"ף והרא"ש שם (ע"כ):

יג **וכן אם כו'**. ג"כ כתב שם:

יד (**ליקוט**) **ואין חילוק כו'**. כרבנן דסומכוס. הרא"ש שם והא דבעובדא דר' ירמי' איפסיק כר' אבא לאו משום סומכוס אלא כמש"ו שם משום חזקת האב. שם ע"ש (ע"כ):

טו **וי"א כו'**. הרא"ש וכתי' ב' של תוס' ור"ל עדי גזילה וראיה דב' תי' של תוס' ל"פ אהדדי וכ"כ במלחמות ועש"ך:

טז **וי"א כו'**. מנסכא דר"א ועסי' ע"ה סי"ג בהג"ה ממ"ש ה"ל כגזלן וס' ראשונה מפרשים שם בעדי ראיה. וראיה ממ"ש בכתובות י"ח א' וליתני כו' והא קי"ל כו' ואם איתא ליתני בגזלן. וס' האחרונה דקדק המ"מ מדברי רמב"ם שהביא ש"ע בסי' שס"ד ס"ד ועבה"ג שם ור"ל מדלא כ' בעדי ראיה ואין הכרח שהרמב"ם נקט לשון הגמ' ס"ה ועמ"ש בסי' שנ"ז ס"א ועש"ך:

(**ליקוט**) **וי"א שצריך**. וכ"כ הרא"ש שם ואם אמרו גדולים יודעים אנו כו' ומיירי כו' כיון שידוע כו' ועודה בידו דאב כו' (ע"כ):

סימן שסב

א **הגזילה כו'**. ע"ל ר"ס ש"ס:

ב **אע"פ כו'**. ר"ס שס"א:

ג **ואע"פ כו'**. שם ס"ז:

ד **ואם כו'**. שם ס"ה:

ה **נתייאשו כו'**. ע"ס שנ"ד ס"א:

ו **כל השבח כו'**. כמש"ש ושם צ"ד א' הלכה כרשב"א:

ז **ואינו כו' ודבר זה כו'**. שם ב' א"ר ד"ת כו' וא"ת דה"ל שינוי כו' ור"ל ומתני' נמי צריך להחזיר הכלי אלא דמשלם לו השבח וכמש"ו וכשמחזיר כו' ועבה"ג ס"ק ו' דלא כתוס' שם ד"ה לר"ש כו' והראב"ד כ' כדברי תוס' ולדידהו אתי מתני הנ"ל כפשטיה אף לר"י בשינוי דהדר וצ"ע דא"כ ל"ל לרב אשי לאוקמי מתני בשינוי דלא הדר דוקא ועסי' שנ"ד ס"א:

ח **מכרה כו'**. בסי' שס"א ס"ד וס"ה:

ט **בין כו'**. שנ"ג ס"ג ושנ"ו ס"ג:

י **הגוזל כו'**. דין זה תמוה מאד וכבר השיגו המ"מ דמאי אמר שם מה שהשביח מכר כו' כל זכות שתבא כו' הא הוא עצמו אינו זוכה בשבח ואף שהראב"ד כ' שמכאן למד הרמב"ם שקודם ייאוש לא קנה הגזלן השבח דאל"כ ל"ל מכר והוריש מ"מ השיג עליו וכ' דאדרבה מכר והוריש איצטריכא ליה כו' ועוד הוריש במאי קנה הא קי"ל רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ועוד אמרינן ש"ר בלא ייאוש כו' ולאו כלום הוא וא"א כלל וכלל לדין זה וודאי שיש כאן טעות ול"ג כלל וחוזר הנגזל כו' עד וכן ובשבח מחמת הוצאה וכדברי הרי"ף בפ"ק דב"מ וצ"ל אחר ס"ט:

יא **כבר כו'**. בסי' שנ"ד ס"א וס"ב:

יב **בין כו'**. שם צ"ה ב' א"ל ר"פ ה"ה כו':

יג **ואם עדיין כו'**. כנ"ל ס"ב:

יד **ואם לפני כו'**. כשיטתו כנ"ל:

טו **ואע"פ כו'**. כנ"ל דס"ל דאינו נק' שינוי:

טז **אבל י"ח כו'**. אבל הנ"ל וס"ל דשבח קנה אפי' קודם ייאוש וכ"ש במכר והוריש ופליגי נמי בגיזה ולידה דה"ל שינוי וקנה לגמרי ועסי' שנ"ד ס"ב מ"ש בשם הרא"ש:

יז **ואפי' שינוי כו'**. צ"ד ב' אר"י ד"ת כו' וכמ"ש בס"ב:

יח **בד"א כו'**. כנ"ל סי' שנ"ד ס"א:

יט **גזילה כו'**. כמ"ש למטה שאילו הניחה כו':

כ **אע"פ שנתייאשו כו'**. כ"מ בב"ק שם כדפריך לימא פליגא דרב כו' ולא מוקי אחר ייאוש:

כא (**ליקוט**) **היתה כו'**. ב"מ מ"ג א' תנן כו' ובמאי כו' והתם אפי' בתבריה ושתיה דההוא שעתיה גזליה מדפריך ואי ביתיר כו' וכ"ש באיתבר ממילא (ע"כ):

כב (**ליקוט**) **בין ששברה כו'**. פשוט דכ"ש מנשבר ממילא שלא יהא חוטא נשבר ובהדיא אמרי' בב"ק ס"ה א' כי קאמר רב כו' (ע"כ):

סימן שסג

א **או פסלו המלך**. כשיטת הגאונים בכ"מ לפסוק כרב יהודה לגבי ר"ה דס"ל דגדול מר"ה היה דשמואל קרי ליה שיננא:

ב **וי"א כו'**. כשיטת התוס' לפסוק כר"ה דס"ל דגדול מר"י היה דאשכחן דאפי' שמואל בעא מר"ה ואין זה מוכרח. ועוד כ' ברא"ש משום דרב ושמואל ס"ל כוותי' ועתוס' צ"ו ב' סד"ה המלוה. ונראה כו' ועוד כ' דגם רבה ס"ל כוותי' ועתוס' צ"ח א' ד"ה השף כו':

ג **כמו שגזל כלי כו'**. בס"ס שקדם:

ד **עבדים כו'**. כרב שם וכן סתם במתני' בפ"ד דב"מ ופ' הדיינין דלא כרי"ף שפ' כחכמים מסוגיא דב"ק י"ב א' וכבר תי' תוס' שם ד"ה אנא כו' ובזה מתורץ מ"ש רש"י בד"ה המחליף כו' וד"ה וכן כו' אע"ג דר"מ כמטלטלין חשיב לה. רשב"א ועתוס' שם ד"ה המחליף כו':

(**ליקוט**) **עבדים כו'**. דקי"ל בכמה מקומות כן לענין שבועה וכפל וכמ"ש ברפ"ז דב"מ ובפ' הזהב ובפ' הדיינין וש"מ. רז"ה ונ"י שם וש"פ (ע"כ):

(**ליקוט**) **או שגזל עבדים כו'**. דלא כרי"ף ודברי הרי"ף תמוהין שאח"כ כ' הא דרב התוקף כו' וכ' דוקא שלא בשעת מלאכה וכבר הקשה עליו רש"ל (ע"כ):

ה **במדינה זו כו'**. כשיטתו:

ו **בד"א כו'**. ערש"י צ"ח ב' ד"ה לר"ש חייב כו':

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. שם ק"ה א' ותנא תונא כו' טעמא כו' ושם וא"ר הרי אמרו גזל חמץ כו' בעי כו' (ע"כ):

ז **הגוזל כו'**. צ"ו ב' ההוא כו':

ח **ואפי' בח"ל**. רי"ף וש"פ דהא ר"נ בח"ל הוי וכמ"ש בר"ס ב':

ט **ושמין כו'**. ר"ל לפי השבח בנשא ורכב כולה בחרש פלגא כמש"ש. ב"ח:

י **התוקף כו'**. עש"ך וכ"ה בגמ' שם ומי א"ר כו' ועש"ך ס"ק ט':

יא **וה"ה אם כו'**. עתוס' דב"מ ס"ה א' ד"ה ניחא כו'. והתם שואל שלא מדעת הוי:

יב **ואם שכרה כו'**. כמ"ש בפ"ג דב"מ כיצד הלה עושה כו' ואף לרבנן פריך שם ולימא משכיר כו' והתי' לא שייך כאן וקי"ל רצה מזה גובה אפי' מכרו לאחר כמ"ש קט"ו א' וע' מרדכי רפ"ג דב"מ וכ' בסמ"ע דשבח זה כהוקרה דמי ע"ש:

יג **שא"ל צא כו'**. עתוס' שם כ"א א' ד"ה כהדיוט כו' כלומר כו'. ר"ל כא"ל צא אע"ג דלא קיימא לאגרא:

יד **אע"פ שהוציא כו'**. תוס' ד"ה זה. דאפי' כו' ועני' שם:

(**ליקוט**) **אע"פ שהוציא כו'**. דכל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה הרא"ש שם ואף בקרקע כיון דלא קיימא לאגרא ועתוס' נ"ז א' ד"ה ומי אמר כו' וכמש"ש בגמ' הב"ע כו' כי הא דשלח כו' (ע"כ):

טו **ואפי' היה כו'**. כמש"ש צז א' הב"ע שלא כו':

טז (**ליקוט**) **שזה נהנה וזה כו'**. ול"ק הטעם משום דניחא ליה משום שאיה או ביתא כו' דס"ל כדברי הרא"ש שם שכ' דלרווחא דמלתא אמרו כן וא"צ לזה וכדברי ר' אמי שם מאי חסרו אבל לכאורה שם צז א' לא מ' כן דאמרי' שם בשלמא התם בין למ"ד כו' וי"ל דה"ק דשם לא חסרו וגם טובה עשה עמו אבל כאן חסרו דניכחוש כו' וכן פי' יש"ש אבל דוחק הוא ולכן נראין דברי הרשב"א דגם בבית איכא היזק קצת מחמת דריסת הרגל הדיורין אלא שהרויח שמצילין אותה משאיה הוא כנגד זה ההפסד וז"ש שם איכא בינייהו כו' וזש"ש צ"ג א' בשלמא כו' ה"נ ניחא כו' כנגד ההפסד של הכחש וודאי במקום שאין הפסד כלל א"צ דניחא ליה נההיא דמקיף חבירו נטל אבן או קורה רשב"א שם ועוד ראיה ברורה מההיא דספינה שם צז א' בלא קיימא לאגרא וכמ"ש בס"ה וכ"כ יש"ש אבל צ"ע ממש"ש דאפילו פיחתה אינו משלם אלא הפחת ומ"ש כאן שכ' בס"ז י"א דכשאין כו' (ע"כ):

יז **ודוקא כו'**. עתוס' שם ד"ה הא כו' שאני כו':

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. שם ך"א א' משום שנא' ושאיה כו' ועיא"ש שם מייתי הך כו' אלא אפי' כו' ור"ל דאפי' לכתחילה מותר מטעם זה וכמש"ש צ"ז א' בי רב יוסף כו' ושם מדמי להך ע"ש ומוכח שם דוקא משום דניחא ליה אבל דברי הרא"ש צ"ע דשם מוכח דאי לאו משום שאיה כו' היה חייב דאמר שם בשלמא התם כו' ה"נ ניחא כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. מדאיבעיא להו אם חייב הואיל ונהנה ואם איתא אפי' לכתחלה יכול לכופו ועתוס' שם ד"ה הא כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **שס"ט ס"ו בהג"ה ודוקא כו'**. עתוס' דב"ב י"ב ב' ד"ה כגון כו' וריצב"א כו' (ע"כ):

יח **ואם החצר כו'**. ממש"ש וכי מה כו' ומה כו' הא חסרו חייב וכן בכל נזקין זה חסר וזה לא נהנה וענ"י ועבה"ג ס"ק ג' אבל התוס' שם ד"ה זה אין כו' חולקין וכ"ד הרשב"א ועמ"ש בס"ז בהג"ה וזה מש"ש א"ל מתני' היא כו' ור"ל דהא מתני' לא חייבה על החסרון

בלא נהנה ואפ"ה בנהנה חייב ופריך רבא האי זה כו' ר"ל דהא בעבידא לאגרא ולא עביד למיגר פטור ואין חייב על החסרון ובעביד למיגר חייב ה"נ במתני' ול"ד לכאן:

יט **מיהו כו'**. כנ"ל בהג"ה אע"פ שהוציא כו' ולא מחייב כאן אלא משום שאכל חסרונו כנ"ל:

(**ליקוט**) **מיהו אם כו'**. דקי"ל גרמא בנזקין פטור וכן המקבל שדה והובירה משום דדורשין לשון הדיוט ואמרינן בירושלמי זאת אומרת המבטל כיסו של חבירו פטור ודוקא בדר בו חייב משום שאכל חסרונו. הרא"ש שם (ע"כ):

כ **י"א כו'**. עבה"ג ועתוס' ד"ה ת"ש כו' וד"ה ויהבי להו כו' וכ"כ הרא"ש וש"פ:

(**ליקוט**) **י"א דכשאין כו'**. ואין דעת הרשב"א כן עמש"ש על עובדא דקרמנאי שם ועמש"ל בסי' שע"ה ס"ו וכן כ"י בשם הרמ"ה חולק שם (ע"כ):

כא **וא"כ אם כו'**. דהא סיפא דמתני' הנ"ל בדברי ר' יהודה אלא בעל העלייה כו' ר"ל דמעתה אינו נהנה ובזה סתר הרשב"א דברי הרי"ף הנ"ל בס"ו וערשב"א וזהו וי"ח שכ' רי"ו והרב ובאמת לכאורה נראה שזה תליא בפלוגתת הרי"ף ותוש' הנ"ל בזה לא נהנה וזה חסר אבל צ"ע האיך יחלוק הרי"ף על מתני' מפורשת אלא צ"ל דבכה"ג הרי"ף מודה שהחסרון מעט דבלא"ה קצת סוברים דא"נ לשלם אלא החסרון וענ"י:

כב **ואם נתן כו'**. עבה"ג ס"ק ז' וכ' נ"י ול"ד למ"ש בב"מ ס"ו ב' ואר"נ מודינא כו' דהתם משום דליקום בהימנותא ניחא ליה משא"כ כאן ועתוס' שם בד"ה התם כו':

כג **י"א שזה כו'**. גמ' שם והשוכר בית כו':

כד **ונתן לו כו'**. ב"ב ק"ט א':

כה **ודוקא כו'**. כנ"ל בס"ו בהג"ה ואפי' היה כו' דבתר כו':

כו (**ליקוט**) **ואם שכרו מראובן בדמים יקרים כו'**. כמש"ל ס"ט אע"פ שנכנס ע"ד כו' וה"נ בהמותר ועבה"ג שם ס"ק ז' (ע"כ):

כז (**ליקוט**) **ואפי' אם נתן כו'**. כמ"ש בס"ט ואפי' אם נתנו כו' (ע"כ):

כח (**ליקוט**) **ומיהו אם כו'**. ול"ד למ"ש בס"ט ואם נתן לו כו'. כמש"ש כיון שהוא ברור כו' משא"כ כאן שאינו ברור שהיה שוכרה בפחות וז"ש מספיקא כו' ועוד כ' נ"י שם דכאן אפשר דהוי מחילה דלא מצינו כה"ג דליהוי מחילה בטעות. ואינו ברור דמ"ש מההיא דס"ט ולכן לא כ' המחבר אלא טעם ראשון דוקא שטוען שלא היה כו' (ע"כ):

כט **ישראל כו'**. כנ"ל בהג"ה ודוקא כו':

ל **השוכר כו' ואם לא כו'**. כמ"ש בב"מ ל"ה ב' אר"י כיצד כו' משא"כ בה"ל רשות דל"ד לשם שאין השוכר רשאי להשכיר וכ"ש להשאיל. שם. וצ"ע דהא אמרינן שם ל"ו א' הב"ע בשנתנו כו' ואף רבא שם ב' ל"ק אלא שא"צ לתירוץ זה ע"ש:

לא **האומר כו'**. עבה"ג בשם ב"ח ודבריו צ"ע דהא כאן מיירי דלא עבידא לאגרא כמ"ש התשובה שם ואפי' פירש לים ולא א"ל כו' כ"ש כו':

(**ליקוט**) **האומר לחבירו דור כו'**. ר"ל בלא קיימא לאגרא דאפי' לא אמר דור פטור כ"ש בא"ל דור. שם בתשובה וכ"ה להדיא בב"מ ס"ד ב' א"ר יוסף כו' א"ד אר"י כו' ודור בחצרי כו' ועי"ד סי' קס"ו ס"ב בש"ע והג"ה ואע"ג דכ"ש הוא כתבה הרב של"ת בדור גרע כמש"ש וליתא דשם לענין רבית קצץ מי גרע (ע"כ):

לב **שני שותפין כו'**. כמו בחצר חבירו כנ"ל:

לג **אבל אם כו'**. עסמ"ע ואין לדמות כו':

לד (**ליקוט**) **וסמנין שרוין**. עתוס' שם ד"ה דזל כו'. ושם עוד אוקימתא דרבינא וכ' הרא"ש אבל הרי"ף ורמב"ם והטור השמיטו (ע"כ):

סימן שסד

א **ראוהו כו' שכל כו'**. דאל"כ אמאי אמרי' בפ"ג דב"ב הגודרות כו' השתא מידי דודאי תפסיה נאמן כ"ש בספק די"ל חזקה וכן עיזי דאכלי חושלא ואמרי' האי מאן דנקיט מגלא כו' דוקא משום דלא חציף כו' ובזה מתורץ קושית תוס' שם בד"ה ואי טעין. וא"ת מאי אריא כו' וכן מצאתי בהג"מ בפ"ט מה' טוען ס"ה בשם ריצב"א:

ב **אע"פ כו' ואע"פ כו'**. ר"ל אע"ג דבפניו נאמן בכה"ג כמ"ש בפ' הנשבעין ולעיל סי' צ':

ג **ואתה כו'**. כנ"ל בגודרות והאי כו':

ד **או בחוב כו'**. כנ"ל עיזי כו':

ה **ואין כאן כו' ואחר כו'**. כמ"ש בספ"ט דב"מ בההוא דחבל כו' וה"ה כאן:

ו **לפיכך כו'**. ערשב"ם בב"ב ל"ד א' ד"ה היכי כו':

ז **ה"ז משלם העשרים כו'**. צ"ע דאפי' בב' עדים יהא נאמן לומר שלי במגו דלא חטפתי אלא אחד ובפרישה תי' י"ל דאין זה מגו טוב כו' והלך לשיטתו שכ"כ בכמה מקומות והשיגו הש"ך כמה פעמים ועוד תי' דה"ל מגו במקום חזקה וכ"כ בד"מ ודבריהם תמוהים שהרי הר"ן הקשה אנסכא דר"א ליהימן במגו דהחזרתי ותי' דמיירי בעדי ראיה והמ"מ הכריח מדלא כ' הרמב"ם בעידי ראיה ש"מ דאי"ל החזרתי כמ"ש בבה"ג סק"ד וכמש"ל ס"ס שס"א והביאו בפרישה שם ג"כ וכ"כ רשב"ם בב"ב שם בד"ה הנ"ל וא"כ לא היה כו' וכן קשה בס"ז נכנס כו' וע"ל סי' ע"ה סי"ג בהג"ה אבל במקום כו' ונראה שדעת הרמב"ם

דוקא בלא עדים כלל נאמן אבל כיון שיש עדים או ע"א שחטף ואינו מכחישו דה"ל כב' עדים אינו נאמן עוד במגו כנ"ל דה"ל מגו במקום חזקה ודלא כמ"מ שלמד מהרמב"ם שצריך להחזירו בעדים דא"כ תקשה כאן וגם דלא כהר"ן שתי' בעידי ראיה שלכן סתם הרמב"ם ולמד ממנו המ"מ דצריך כו' כנ"ל:

ח **משלם כו'**. כנ"ל:

ט **ועל כו'**. כמש"ל בסי' פז סה:

י **מפני כו'**. כמש"ל בכמה מקומות ועבה"ג ועסי' ע"ה סך"ג:

יא **האומר כו'**. עברשב"ם הנ"ל ונת' בסי' ע"ה ס"ח:

יב **וכן כו'**. כמ"ש בספ"ט דב"מ בההוא כו':

סימן שסה

א **הגוזל כו'**. כר"ע וכמ"ש בכתובות פ"ד ב' ולכן הוצרך ברישא לפסוק שמואל כר"ט:

ב **אע"פ שאין כו'**. כ"מ בב"מ ל"ז א' התם דקא כו' הכא כו':

ג **הרי כ"א כו'**. כמ"ש בפ' הנשבעין בב' מלוין ולוה א' היינו מתני' ועסמ"ע ובחנם דחק ב"י בזה והביאו בה"ג:

ד **אבל שנים כו'**. מתני' דיבמות הנ"ל וכנ"ל בס"א ומוקי בב"מ שם בתבעו ליה וכר"ע כנ"ל והוא מיותר וכן הרמב"ם והטור לא כתבו:

ה **וכן אם גזל כו'**. גמ' שם פקדון אגזל קא רמית כו' וכ"ש למסקנא שמחלק בין כרך א' כו':

ו **גזל כו'**. עבה"ג וכאוקימתא דגמ' שם ואף שהוא אליבא דר"ה ור"י מ"מ בזה ל"פ ר"נ ור"י ועסי' עה ס"י:

סימן שסו

א **גזלן כו' שעסקיו כו'**. הכל לשון הטור ועתוס' ד"ה בימי כו' ור"י אומר כו':

ב **הבא כו'**. כן תי' הרא"ש בתי' השני אע"פ שדחאו תוס' בד"ה הנ"ל וכ' ב"ח שהרא"ש ס"ל דתרתי בעינן ול"ק קושית תוס' וכ"ה דברי טוש"ע:

(**ליקוט**) **שעסקיו כו' הבא כו'**. שני תי' ברא"ש וכ' נ"י דר"ל דוקא דשני התי' יחד דאל"כ ק' לתי' האחרון בכ"א יחזור הגזילה כדי שלא יקבלו ממנו (ע"כ):

(**ליקוט**) **הבא כו'**. הרמב"ם כ' דבר זה לבד הבא כו' ולא כ' גזלן מפורסם כו' (ע"כ):

ג **גזלן כו'**. קי"ח ב' לימא מנין כו':

ד **או ביד כו'**. עבה"ג ועסי' רצא סכ"א:

סימן שסז

א **ויודיע אותם**. הרא"ש וטור ועש"ך ס"ק ג' ואין דבריו נראין דודאי דעת הרמב"ם וש"ע דא"צ להודיע שהרי בנשבע כ' הטעם שכבר נתייאשו כו' וע"כ לא גריס בגמ' מתני' כיון כו' אבל דברי הרב ודאי כדעת הטור וכגי' שלנו:

ב **וכן כו'**. מתני':

ג **ואצ"ל כו'**. גמ' שם:

ד **מת כו'**. מתני' הנ"ל ק"ג א':

ה **הגוזל כו'**. גי' הרמב"ם לאחיו או לבניו ומפ' כפי' התוס' ול"ג ואם אינו רוצה אלא ואם אין לו לבד ופי' ואם אין לו אחים או בנים לוה כו' ר"ל שנותן לו בהלואתו אלמא שא"צ אלא להוציא הגזילה מתחת ידו והיינו בגזילה קיימת אבל אם אינה קיימת א"צ אלא אם יש אחים עושה חשבון עמהם וממילא אף אם קיימת עושה אח"כ חשבון וכ"כ הב"ח ובדרישה דחק בזה. אבל לשיטת רש"י ותוס' לעולם נותן לקרוב קרוב קודם ואם אין לו נכסים או שאינו רוצה להפסיד בע"ח באין ונפרעין מהיורשים אבל לא ממנו ואם אינו מוצא יורש כלל אז נותן לצדק' ולעולם אינו עושה חשבון כלל ואין חילוק בין גזילה קיימת או לא וזה דעת הטור והרב בהג"ה:

ו **והוא שיודיעם כו'**. מפ' דקאי אכולהו:

(**ליקוט**) **והוא שיודיעם כו'**. אבל רש"י מפ' דוקא אצדקה קאי (ע"כ):

ז **וי"ח וס"ל כו'**. והוא דעת רש"י. אבל דעת התוס' שבניו של גזלן קודם לאחיו:

ח **ונשבע**. דוקא דבלא"ה הוי כמ"ש יהיו לי בידך והן פקדון וזכה במה שבידו וכן בגוזל את אביו אמר ונשבע הלא"ה לא:

ט **אפי' הודה לגר וזקפו כו'**. עבה"ג וכ' ה"ה כו'. והוא דעת הרמב"ם שכ' שם בהודה קודם שמת מוציאה מתחת ידו ובלא הודה לא זכה ונותן לכהנים אבל הראב"ד כ' דוקא בזקפן דלא אתמר בשמעתין אלא לריה"ג אבל לר"ע כי לא זקפן לכהנים הוי וכ"ד הטור שכ' אפי' זקפו כו' ר"ל דבזה"ז דאין בית לעולם לצדקה אבל הש"ע נקט לשון הרמב"ם אפי' הודה וזקפו וכמ"ש להודיעך כחו דר"ע ובגמ' מ' כדברי הראב"ד דקאמר מכלל דריה"ג סבר כו' אלא גזל כו' מ' דלר"ע ניחא וצ"ל דהרמב"ם ל"ג מכלל כו' אלא גריס אלא גזל כו' ואף לר"ע פריך. ושיטת רש"י ותוס' נראה דאף בלא זקפן לר"ע נותן לכהנים וע' משנה למלך:

(**ליקוט**) **חייב כו'**. וכ' שם בד"א שהודה קודם שמת אבל לא הודה צריך ליתן לכהנים ומפ' מ"ש עד שיוציא גזילו כו' כגוונא דמתני' וא"צ ליתן לכהנים וזקפו ל"ד כמש"ש

והאי דקת' כו' להודיעך כו' וראב"ד ס"ל דוקא זקפו מדפריך לריה"ג אלא גזל הגר כו' ודעת רש"י ותוס' מש"ש עד שיוציא כו' היינו לכהנים ואפי' לא זקפו וטעמו של הרמב"ם מדמדמי למתני' ש"מ שהוא כגוונא דמתני' (ע"כ):

י **חייב להוציאה כו'**. לשון הרמב"ם ור"ל כמ"ש בס' שקדם שיכול ניתן אף לבע"ח וכשיטתו וכן מדמי שם בגמ' להדדי וכ"ה ברמב"ם הגוזל את אביו כו' וכן הגוזל את הגר כו' אבל הטור כ' שיתן לצדקה וכשיטתו דאין נתינתו לבע"ח מועיל כנ"ל:

סימן שסח

א **מפני כו' אבל כו'**. גמ' שם אלא אי איתמר כו':

ב **ומפני מה כו'**. שם כנ"ל:

ג **וסתם כו'**. שם בסוגיא תנן התם כו' אמר עולא כו'. ופ' הפוסקים כעולא דלרבה לא משכחת ייאוש בגזלן לרבנן ורי"א גזל ולא נתייאשו כו' הא נתייאשו יכול להקדישו הגזלן וכן אמר ר"ח גזל ולא נתייאשו וכן כל הסוגיא דרפ"י דר"ח ורמי בר חמא ורבא בייאוש בגזלן וכן רב אשי בסוכה למ"ד א' לא מיבעיא כו' הא בידוע קני. הרז"ה והרא"ש וכ' הרז"ה וכ"ז בישראל אבל בעכו"ם אף בגנב סתמא לא הוי ייאוש כמש"ש ל"ש אלא עכו"ם כו' ולסטים היינו גנב כמש"ש תנן נטלו כו' וערש"י שם ד"ה מוכס כו' ודוקא לרבה נדחק גמ' בלסטים מזויין אבל לעולא דסוגיא דגמ' כוותיה כנ"ל לסטים היינו גנב וכ"כ תוס' שם בד"ה המכיר ולא מבעיא כו' וכ"כ המרדכי וכ"כ הרשב"א וקי"ל כת"ק כמ"ש בפ"ב דקדושין לית דחש כו' וברפ"ג דסוכה לא מיבעיא כו' קמ"ל ובב"ק ס"ח ב' תדע שסתם גניבה כו' ובישראל כנ"ל וכ"כ הטור בשם י"מ וכ' אבל מדברי הרא"ש נראה להיפך דפליגי בעכו"ם אבל בישראל אף בגזלן הוי ייאוש ואחריו נמשך הרב אבל כבר השיגו כולם דאין הכרע בדברי הרא"ש וכ' דשגיאה גדולה בדברי הטור וסוגיא דגמ' הנ"ל להיפך כנ"ל וכן מש"ש גופא רבי כו' איבעיא להו כו' ת"ש כו' דלמא כולהו בישראל מיירי וכן מ"ש ת"ש דמתני רבי כו' ודאי בישראל מיירי וסוגיא דגמ' כעולא כנ"ל וכן כל הגמ' הנ"ל שהבאתי ראיה דקי"ל כת"ק הכל בישראל וכבר השיגו יש"ש ורש"ך וש"ך ע"ש וכ"ד הרמב"ם וש"ע דמחלק בין לסטים ישראל ללסטים עכו"ם ולסטים גנב הוא כנ"ל וקאמר בסיפא או מוכס עכו"ם וברישא ל"ק מוכס ישראל משום דבמוכס אף ישראל לא מייאש ומ"ש בסיפא עכו"ם משום שלא רצה להאריך בישראל לחלק בין העומד מאליו או לא והואיל ואמר בלסטים עכו"ם אמר נמי במוכסין וסמך אמ"ש בפ"ה וכמש"ל בסי' שסט ס"ו ועמש"ש בס"ה דל"ת אכאן:

סימן שסט

א **אסור כו'**. עבה"ג ושם קי"ד א' תנא כו' ומעיקרא כו' וז"ש ואסור לסעדו כו' ושם קי"ט א' איתמר גזלן כו' ועמ"ש בר"ס שנ"ו:

ב **והלוקח ממנו כו'**. ר"ל לענין תקנת השוק וגנב מפורסם דלא כי"א שגזלן מסתמא ה"ה כמפורסם וראייתו ממ"ש ר"ח גזל ולא נתייאשו ובא כו' ואם איתא מאי נ"מ מ"מ הרי עשו תקנת השוק וכמ"ש הרשב"א בשם י"מ אבל רש"י שם תי' בד"ה ור"י סבר עשו כו' וכ"כ הרשב"א דנ"מ במתנה דלא עשו בו תקנת השוק א"נ במכרה שוה מאתים במנה להחזיר המותר א"נ באותן שלא עשו תק"ה פרע בחובו כו':

ג **אסור כו'**. כמש"ו גזל דקלים כו':

ד **ואפי' לאחר ייאוש**. כנ"ל ממש"ש קי"ד ומעיקרא באיסורא כו' ואף דקי"ל כלישנא בתרא היינו משום דאיכא ייאוש וש"ר ולא אתא לידיה באיסורא דלא ידע שגזולה היא כמ"ש בס"ה ואינו יודע כו' וכמ"ש ברפ"ג דסוכה אלא ליגזזו אינהו כי היכא כו' וכמ"ש המפרשים שם משום דא"י שגזילה היא וז"ש והוא שידע כו':

ה **כיצד ידע כו'**. מהא דב"ק קיג ב' כמש"ו גזל דקלים כו':

ו **ואם דר כו'**. פ"ב דב"ק ורפ"ג דב"ב:

ז **מיהו אם מסרו כו'**. עבה"ג ס"ק ג' והיינו לפי' תוס' שם ד"ה היכי מייחשי ה"ל כו' אבל לפירש"י כו' אפי' בכה"ג אסור. ודעת הטור אף בייאוש לבד מותר והיינו כפי' תוס' ולא ס"ל חילוק של המ"מ דמה שמסרו לרבים דהוי ש"ר וכדעת רש"י בזה:

(**ליקוט**) **מיהו כו'**. עבה"ג ס"ק ג' וכ"פ הרשב"א שם ואע"ג דמשני שם א"ל אי לא דינא כו' צ"ל שמפ' כפי' תוס' שם ד"ה היכי כו' ועמש"ש (ע"כ):

ח **וכן אם הרס כו'**. כמ"ש בפ"ו דב"ק אבל אתה מלך אתה ומלך כו':

ט **והוא כו'**. כמ"ש בפ"ק דמגילה עדיין לא יצא כו':

י **שהוחזק כו'**. ממש"ש קיג א' במתני' אבל נוטל כו'. טור ע"ש:

יא **ואם היה כו'**. כמ"ש בספי"ז דשבת וש"מ מעשה רב וכ"פ רוב הפוסקים ור"ח פ' כרב:

יב **מפני כו'** לשון הרמב"ם וכלישנא בתרא ור"ל אע"ג דקי"ל יאוש כדי לא קנה כאן ייאוש וש"ר היא שהיא כמכירה דלא כלישנא קמא דס"ל דאינו כמכירה ואינו שינוי רשות וקרי לה ייאוש כדי ור"ל דהוי כמתנה ובמתנה לא עשו תקנת השוק כמ"ש הרשב"א וז"ש ג"כ ואינו יודע כו' דבלא זה הוי כגנב מפורסם דלא עשו תקנת השוק ואף הרא"ש מודה בכה"ג כמ"ש בסי' שנו ס"ב בסג"ה וכ"ש לדעת הרמב"ם וכ"ז לשיטתי דאף לאחר ייאוש צריך לתקנת השוק אבל לדעת ר"י א"צ לכל זה וכ"כ בסמ"ע:

יג **וחזקתה כו'**. ר"ל אע"ג דמוכס אפי' ישראל בסתמא לא אייאוש כמ"ש בסי' שסח כאן כיון שהחליף בודאי נתייאוש כמ"ש הסמ"ע שם ודייק ממש"ש אלא אי איתמר כו' ול"ק אריש ולהיפך אלא דשם ודאי נתייאשו בכ"ע ואף שאמרו שם בשלמא לעולא כו' בידוע כו' לרווחא דמילתיה אמר כן וראיה ממש"ש גופא כו' ת"ש נטלו כו' ול"ק בידוע ודחיק לאוקמי בלסטים מזויין וכמ"ש הרשב"א בחידושיו. אבל בתשו' סי' תתקסח כ' דמתני' בידוע שנתייאשו והברייתא תנא כו' בשלא נתייאשו אלא לאחר שבא ליד לוקח וכמ"ש תוס' שם סז ב' והרמב"ם לשיטתו דאפי' ייאוש אחר ש"ר קנה יאפשר דבהכי פליגי הני תרי לישני ופ' כלישנא בתרא ומ"ש בסי' שסח המציל כו' אע"ג דידע שגזולה כ' הרשב"א בתשו' שם דמציל מידו אף לכתחלה שרי והוי ג"כ ש"ר וכמש"ש קיג א' תנא אבל כו' וכ' וכן במתנה מותר כמ"ש בפ"ב דב"מ הגנב שנטל כו' ואין דעת הרמב"ם כן שכ' שזו כמכירה כו' ועוד תי' תי' אחרים וכמש"ל סי' שסא ס"ה ורז"ה פי' דלענין המותר ששוה על חמורו ופ' כלישנא בתרא והרמב"ן והרשב"א חלקו עליו ופי' דלענין לצאת י"ש וללישנא בתרא אף לצאת י"ש א"נ רק אם רצה כו':

יד **ובידוע כו'**. כמ"ש שינוי רשות בלא ייאוש כו' ובזה ל"פ לישנא בתרא וכ' הרז"ה והרשב"א דמ"ש סתם גזילה כו' כל שניכר שנתייאשו הוי כידוע שנתייאשו כמש"ש קטז ב' ואי דלא יכול להציל כו' וז"ש בש"ע וחזקתה כו' ואמר כאן ובידוע כו':

טו **שהמוכס עכו"ם** הרמב"ם ל"ג שם וכדתניא ישראל כו' אלא תניא כו' והטעם דסתם עכו"ם גזלן הוא כמ"ש בסוכה למ"ד ובזה ניחא דאיקבע התי' דר"א כאן ולא בנדרים שם ועוד הקשה הרשב"א דהא לא התירו בנדרים אלא משום אונסא כמ"ש בנדרים שם והאיך אמר כאן לגזול בעקיפין או משום הפקעת הלואתו לידור וסתר דברי הראב"ד שכ' דאתרתי בתרייתא קאי אלא כ' דאכלאים לבד קאי והיה צ"ל באחרונה ומ"מ דעת כל הפוסקים כן ומשום הפקעת הלואתו וכגי' שלנו וכדתניא כו':

טז **או כו' או כו'**. שם:

יז **ואפי' צוה כו'**. ממש"ש לא ילבש כו' ופי' כדי שיסברו שהוא עכו"ם שאינו נותן מכס ואף שבהג"מ פ"ה מה' יסודי התורה והרא"ש וש"פ סתרו פי' זה ממ"ש בסנה' דאפי' ערקתא דמסאני כו' כבר יישב מהרי"ק שם והנ"י בב"ק שם ועבי"ד סי' קנז ס"ב מ"מ ש"מ דלכ"ע אף שאינו נותן מכס רק יהודים הוי דינא דמלכותא:

יח **והעמיד מוכס ישראל כו'**. דא"א לו' דוקא בישראל קונה אבל מן המלך מותר משום הפקעת הלואתו דא"כ אף מישראל מותר דישראל הבא מחמת עכו"ם ה"ה כמוהו:

יט **וכן אם כו'**. כן פי' הר"ן והרא"ש בנדרים אבל אם גובה למלך שרי דהוי הפקעת הלואתו דדוקא ישראל הקונה ממנו כיון שקנה בדינא דמלכותא אסור לגזול ממנו וכמ"ש בהג"ה וי"א דאפי המוכס כו':

כ **וי"א כו'**. כמ"ש בפ"ק דברכות בתר כו' וכ"ש כה"ג:

כא **משום דהוי כו'**. כגי' שלנו כנ"ל:

כב **במקום דליכא כו'**. שם אף באבידה כ"ש כה"ג:

כג **אע"ג דאסור כו'**. צ"ע דהר"ן לא כ' אלא דאסור לנדור לשקר בכה"ג אבל להבריח שרי כמש"ו דהוי כו' וא"א לאוקמי ההיא דנדרים בכה"ג אבל דכלאים י"ל אף בכה"ג ע"ש:

(**ליקוט**) **וי"א דאפילו כו'**. כבר כ' שם דליתא דס"ל דאף לכת' מותר ואין איסור אלא בחכרו מהמלך וכ"כ הרא"ש שם ובפ"ט דנדה סי"ד וכ"כ ש"פ (ע"כ):

כד **מיהו אם יש כו'**. כמ"ש הגונב את המכס כשופך דמים כו':

כה **וכן מלך כו'**. דלא כהרמ"ה שכ' שא"י לגזור דבר חדש אפי' כללי וע' בטור ודעת הרמב"ן וסת"ה כהרמ"ה וטעמו ממ"ש בפ"ק דב"ב שדיוהו אכובס וע' הג"א שם בד"ה מכאן אור"ת. ושוב מצאתי תשובת ר"י בר שמואל כו' אלא השר ט"ס וצ"ל שר' כו' ועיין בהג"מ ספר קנין סי' ט' ובמרדכי:

כו **בין שהיה כו'**. אע"ג ששם אמרו וה"מ שותפא כו' וכ"כ המרדכי וש"פ אבל הרמב"ם ס"ל דה"ק שדינא דמלכותא בימיהם היה כך ועס"ט אבל מס כו' אא"כ היה כו'. לח"מ:

כז **וישראל כו'**. וכן פירש"י שם:

כח **והוא כו'**. כנ"ל שאמרו במוכס שאין לו קצבה וכן במוכס עכו"ם לפי' הרמב"ם:

כט **ולא ישנה** שם והא לא עבדי כו':

ל **ולא כו'**. כנ"ל במוכס עכו"ם:

לא **אבל מלך כו'**. שלכן אמרו דינא דמלכותא ולא אמרו דינא דמלכא:

לב **כללו ש"ד כו'**. וכ"כ ר"ח שהרי אמרו דינא כו' ולא אמרו גזירותיו כו':

(**ליקוט**) **אבל כו' כללו כו'**. כמש"ל ס"ו וס"ז דוקא דבר קצוב ועתוס' נ"ח א' ד"ה א"נ. אור"י שאם בא ישראל וקנאו כו' ודמיא למוכס כו' וכ"כ ש"פ שם (ע"כ):

לג **ואם חקק כו'**. צ"ע ועס"ו בהג"ה ואפי' צוה כו':

לד **י"א דלא כו'**. וכ"כ רשב"ם בב"ב נ"ד ב' וכ"כ ש"פ וראיה שהרי אמרו בפ"ב דסנהדרין כל האמור בפ' מלך כו' שתהא אימתו עליך וחפי' למ"ד מותר בו דוקא הכתובים בפרשה ועוד פי' ההיא דב"ב נ"ה א' דינא כו' הוא כלל ואח"כ מפ' והולך דינא דפרסאי כו' ר"ל לאלו ג' דברים וכיוצא בו דוקא:

לה **כי המלך כו'**. לכן במלכי ישראל לא היה דין זה כי א"י לכל היא:

לו **וי"ח כו' ולכן כו'**. הביא ראיה במרדכי מפ"ק דגטין ומ' שמחלוקתם תליא בפלוגתא אם הלישנא בתרא' פליג על הלישנא קמא או לא וכן מ' בר"ן פ"ק דגטין ועסי' ס"ח אבל במהרי"ק דחק שאף הס' ראשונה ס"ל לי' קמא דגטין ופי' שטרות של קרקע וכן אמרו בב"ב נ"ד ב' ומלכא אמר כו' וע"כ צ"ל כן שהרי הרא"ש בנדרים כ' כס' ראשונה וס"ל בגטין כלי' קמא ועדיין צ"ע:

לז **לפיכך כו' אבל כו'**. כ"כ נ"ה א' והני זהרורי כו' וה"מ כו':

לח **אא"כ כו'**. עמ"ש בס"ז:

לט **מלך שהיה כו'**. מההיא דגטין נ"ט ב' אבל תוס' לא ס"ל כן וע"ש בד"ה אנן ובב"ב שם ד"ה באגי כו' ועהג"מ שם:

מ **וכן הוא כו'**. ב"ק קי"ג ב' וחדש כאן שחוק קבוע הוא וכן חדש והוא כו' או כו':

מא **יותר כו'**. ב"מ ע"ג ב' ועתוס' שם ד"ה משתעבדי ועבה"ג וכ"מ שם דמ' דהוא כעבד וכ"מ ביבמות שם דקאמר שגופן קנוי וצריך גיטא דחירותא:

מב **ישראל כו'**. דס"ל מ"ש ה"ה בעכו"ם אף למעליותא ועסי' ס"ו וש"מ והטעם דמצי א"ל אי שתקת כו' ולא מצי א"ל לכי תהדר דחזינן כאלו כבר החזירן כמ"ש בפ"ק דב"ק ובפ' בתרא דכתובות ועתוס' בכתובות שם בד"ה ורבנן כו'. הרא"ש שם:

סימן שע

א **יש כו'**. ר"ה ך"ב א' זאת כו' ועתוס' שם ובסנהדרין כ"ד כ' ד"ה ב' ד"ה ואלו כו':

ב **בתוך היישוב.** כ"מ שם כ"ה ב' ועבספ"ז דב"ק ובב"ב ך"ג א' ותוס' שם ושם בשם התוספתא:

ג **מפני כו'**. כמ"ד ארא שהוא הנאמר באחרונה ואין נ"מ לדינא אלא בפי' דמתני' וכמ"ש בס"ב:

ד **וכן המשחקים כו'**. כללן עם משחק בקוביא כמש"ש למ"ד ארא א"ל היינו כו':

ה **בבהמה כו'**. בברייתא שם למ"ד אי תקדמיה כו' ול"פ לדינא כנ"ל:

ו **וגזל כו'. יש מי כו' וחלקו כו'**. עמ"ש בס"ס ר"ג:

ז **אין בו כו'**. אע"ג דקי"ל דגזל עכו"ם אסור כמ"ש בר"ס שנ"ט כה"ג דנותן לו מדעתו אין אסור דהא רבית היא כמו גזל כמ"ש בב"מ ס"א א' ואפ"ה מותר בעכו"ם כמש"ש ע' ב' ומפו' בקרא ודלא כסמ"ע:

סימן שעא

א **קרקע כו'**. סוכה ל' ב' ל"א א' וכרבנן דר"ה ס"ל כוותייהו וכן סוגיא דגמ' בכמה מקומות וכמ"ש למטה:

ב **אפי' כו' ונתייאשו כו'**. ב"ב מ"ד א' וערשב"ם שם בד"ה ופרקינן כו' ודלא כתוס שם ד"ה דווקא כו' וכמ"ש רש"י ותוס' בסוכה ל' ב' בד"ה וקרקע כו' וכ"ד ש"פ:

ג **בלא כו' וכל מי כו'**. פ"ק דב"מ וכמ"ש בסי' שעג ורפ"ו דגטין וש"מ:

ד **וחוזר המוכר כו'**. בב"ב שם אלא כדרבין כו' ופי' הרמב"ן שאומר שקנאה מגזלן כמש"ל סי' ל"ז סט"ז ושם מ"ג א' אחריות דמאן אי נימא כו' ול"ק כאן בשקנאה מגזלן:

ה **כ"ה ברשותו כו'**. ב"ק צ"ז א' ואין ס"ד עבדא כו':

ו **דאע"ג כו'**. כ"מ שם ושם צ"ו ב' ההיא גברא כו':

ז **אלא כו'**. כנ"ל והדר בחצר חבירו כו' כנ"ל בסי' שסג. מ"מ אבל לפי מש"ש בס"ה בהג"ה ואם שכרה כו' ובסי' שע"ה ס"ז בהג"ה אין ראיה משם אבל מהנ"ל ראיה ברורה:

ח **ואכל פירותיה כו'**. ריש פ"ו דגטין לאכילת פירות כו' וכמ"ש בב"ב ל"ג ב' הדרא כו' אף שרש"י בגטין לא פי' כן וכן הסוגיא דב"מ שם ועבה"ג סי' שעג ס"ק ה' בשם המ"מ ומביא ראיה ממ"ש השב לה את כל כו' ע"ש:

ט (**ליקוט**) **אנס כו'**. כלישנא בתרא שם והרי"ף והרא"ש ל"ג שם אלא לישנא בתרא לבד ובגמ' שם קי"ז ב' מ' כגי' שלנו דאמרינן ואוקימנא כו' ואין נ"מ לדינא וגם ל"פ ותרווייהו לישנא אמת לדינא וז"ש ואוקימנא כו' ואפ"ה פ' כלישנא בתרא (ע"כ):

סימן שעב

א **גזל כו'**. ב"מ ט"ו א' בין כו':

ב **וה"ה כו'**. שם לאוקימתא דרב ב"ה:

ג **גזל כו'**. שם תניא אידך כו' וה"ה בגזלן עצמו ועבב"ק צ"ו א' בעי רבא כו' ועתוס' שם צ"ה א' ד"ה דאתא כו' דיציאה למה כו' וה"ה בגזלן מה"ט:

סימן שעג

א **אם השבח כו'**. ט"ו תניא אידך כו' אי כו' אב"א כו':

ב **וי"א כו'**. דטעם השבח משום יורד לשדה חבירו שלא ברשות כנ"ל בסי' שקדם ועתוס' שם י"ד ב' ד"ה ויש כו':

ג **וי"ח**. רש"י שם בד"ה ויש לו כו'. אבל תוס' הנ"ל פי' יותר על היציאה וכן חזר בו רש"י בד"ה בגוזל ונגזל. א"נ כו' ובד"ה שגזל שדה כו' ומ"ש תוס' הנ"ל ומיירי כו' ר"ל אף בכה"ג ועתוס' דב"ק הנ"ל אבל ליכא למימר כו' ולא אוקמוה בכה"ג:

ד **והקרן עם כו'**. ט"ו ב' הלכתא כו':

ה **הקרן גובה כו'**. שם י"ד ב' ומתני' רפ"ו דגטין וש"מ:

ו (**ליקוט**) **ואם הכיר כו' והקרן גובה כו'**. לשון הרמב"ם וכ"כ הבעה"ת שמ"ז אבל אזיל לשיטתו שפ' דינא דרב מה מכר ראשון לשני אפי' הכיר בה מדפריך שם ט"ז א' מה שאירש מאבא כו' והתם כהכיר בה שאינו שלו וכ"ד הרמב"ם וש"ע ר"ס שע"ד שלא חילקו וכ' הגוזל כו' כמו שנתבאר כו' אבל לתוס' ונ"י והרב שם ס"ב שכ' דוקא בלא הכיר א"כ בהכיר אינו גובה ממשעבדי כמש"ש ע"ב ב' אלא הא דתניא לשבח כו' התם אי למ"ד כו' (ע"כ):

ז **היתר כו' בין שהכיר כו'**. כ"כ הרי"ף דמ"ש דאין לו שבח בכה"ג והכריח מסוגיא דב"ק צו א' הדר פשטה כו' וכ"כ במלחמות דהא הכיר לרב הוא כמו לא הכיר לשמואל ואפ"ה ס"ל לשמואל דנוטל נגד הוצאה כמש"ש ט"ו אי בלוקח כו' ול"ק אלא רישא וכ"כ הרז"ה בעצמו דדין הכיר לרב כמו לא הכיר לשמואל וכ' שלכן האריך בסוגיא שם בשקלא וטריא אליבא דשמואל דנ"מ להכיר כמ"ש למטה ועוד שאף בגזלן עצמו הדין כן כמ"ש בסי' שעב ס"ג וא"ל הכיר גדול מזו:

ח **וי"א כו'**. כ"כ הטור בשם הרא"ש והוא מש"ש ברא"ש כ' רב אלפס ז"ל הא דאמר שבח א"ל כו' אבל התוס' כו' והוא דברי תוס' בב"ק צוא' בד"ה כל כו'. אבל התוס' ורא"ש לא מיירי אלא בשבח היתר על ההוצאה וכן מה שהקשו בב"ק שם צה כ' ד"ה דלמא כו' ובב"מ שם ד"ה מעות כו' היינו משום דבב"ק שם ע"כ אפי' בשבח היתר על ההוצאה דקאמר דגובה השבת מגזלן ואף שכ' תוס' שם בסד"ה דאתא. א"נ יש לחלק כו' היינו לפי הס"ד דשם וכ"כ הרא"ש בעצמו שם והדין דינא דלוקח בהדי נגזל כו' ועוד שכ' וכ"כ הרז"ה ז"ל והרז"ה לא השיג אלא בהיתר אבל שכנגד היציאה כ' בהדיא שגובה מהנגזל ותמיה לי עליהם איך נעלמה מהם דברי הרי"ף שכ' בעצמו שאין לו היותר על היציאה וכן תמה במלחמות וכן הקשה בש"ך:

ט **וי"א דאם כו'**. תוס' שם ד"ה מעות כו' ובב"ק שם ד"ה דלמא כו' וכ"כ הרז"ה ורא"ש בשמו וטור בשם הרמ"ה וש"פ אלא שהם כ' דוקא בקנו מידו או שי"ל קרקע וכנ"ל דהכיר לרב הוא כמו לא הכיר לשמואל וכמש"ש אפי' פירש לו כו':

י **וי"ח**. כנ"ל כמ"ש בשמואל אפי' פירש ואפי' קנו כו' כיון דהכיר לא נתכוין כלל למכירה ושכר מעותיו עומד ונוטל:

יא **הפירות כו'**. דדין שבח להם דקרי שם בסוגיא שבח ת"ש לאכילת פירות כו' והשביחה ופריך לשמואל ועתוס' שם ד"ה סיפא כו' והרז"ה תי' דמרישא לא היה רוצה להקשות די"ל בנגזל גופיה כיון שגזל מלאה פירות ואכלן בא נגזל כו' אבל לבסוף פריך מברייתא ת"ש לאכילת ושם תני גובה את הקרן כו':

(**ליקוט**) **הפירות כו'**. וכ"כ הרא"ש שם והדין דינא דלוקח בהדי נגזל וגזלן כו' וכל פירי דאכיל לוקח כו' ויהיב ליה הוצאה ונראה של"ג שם בתי' דרבא ורב אשי מלאה פירות וגם הגי' ק' להולמו דא"כ מאי אמרי' בגטין נ' ב' לפי שאינן כתובין וערש"י שם ד"ה לפי כו' אבל על הפירות שאינן עדיין כו' וכ"כ תוס' שם ד"ה לפי כו' וכן דמשני שם לפי שאין קצובין בכה"ג הוא קצובין ועוד ל"ל לומר מלאה פירות דגם המקשה ידע מזה אלא דהל"ל רק ואכל את הפירות דזהו שחידש בתירוצו ואין ספק שהוא הגהת תלמיד טועה (ע"כ):

(**ליקוט**) **הפירות כו'**. עבה"ג ול"נ שהרמב"ם ל"ג שם מלאה פירות וכ"נ ממ"ש בר"ס שע"ב גזל קרקע כו' או שאכל פירותי' והוא אוקימתא דשם ולא כ' שגזל מלאה פירות (ע"כ):

יב **אם טען כו'**. ע' סמ"ע ואינו ברור בעיני ועסי' שעד ס"ד בהג"ה:

סימן שעד

א **הגוזל כו'**. כרב דטרחו שם אמוראי אליביה ר"ה וחייא ב"ר ור"פ וע"ז ור"א וסוגיא דשם ע"ב ב' דלא כר"ה גאון שפ' דלא כוותיה ואמר דרב אזיל לשיטתו שם ט"ז ב' דרב כר"מ ועתוס' שם בד"ה מה שאירש כו' וכ' הרי"ף ורא"ש שחזר בו רה"ג ומ"ש תוס' שם ד"ה בההיא כו' ר"ל דבכה"ג קני בדשב"ל כמש"ש הכא כו':

ב **או ביד כו'**. כר"א דסוגיא שם כוותיה להכי טרח וארצי כו' ועד אימת כו' ובלא"ה קי"ל בכ"מ כר"א וערא"ש:

ג **וי"ח כו'**. רש"י שם ד"ה זבנה כו' וכ"ד ש"פ:

(**ליקוט**) **וי"ח וס"ל כו'**. אבל ממש"ש דמית גזלן כו' מ' כדברי הרמב"ם וש"ע אבל תוס' שם בד"ה דמית כו' דחקו בזה ע"ש (ע"כ):

ד **וכ"ז כו'**. תוס' שם ד"ה חזר כו' וכ"כ ש"פ דהא לא שייך הני טעמי דמר זוטרא ורב אשי דהא ידע שגזולה:

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. דבהכיר בה לא שייך למימר ניחא ליה דליקום ולא ניחא ליה דלא לקרייה כו'. נ"י שם וש"פ (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכ"ז כו'**. עמ"ש בסי' שעג ס"א שהרמב"ם ובה"ת חולקין ע"ז (ע"כ):

ה **נתנוה כו'**. דקי"ל כדברי המיקל כמ"ש בפסחים וחולין ובדיני ממונות אזלינן בתר קולא דמוחזק:

ו **וי"ח כו'**. דס"ל דאין לוקח מוחזק דהוי כאלו לא מכרו לו כלל עדיין כמש"ש דלא קני אלא בלקיחתו מנגזל כמש"ש וזה שאמרו שם ירושה ממילא כו' ואי לא זוזי כו' ותלינן בסתמא בחזקת הגזלן:

סימן שעה

א **סתם כו'**. כן פי' עשויה ליטע שראויה לאילנות יותר מלזרעים ואין נק' שאינה ראויה ליטע אלא שדה לבן ועס"ז. ריב"ש שם.

ב **א"ל כו'**. וכ"כ הרמב"ן במלחמות והרא"ש ונ"י וש"פ ממש"ש זיל שום ליה וידו עה"ת א"ל לא בעינא ר"ל יטול נטיעותיו ושתיק רב עד לבסוף ועוד ממ"ש גלית אדעתיך ואם איתא הא בע"כ שם ליה וצריך למנטר דלא כרז"ה אלא שהרמב"ן ורשב"א ונ"י וש"פ ס"ל דוקא בשאינה עשויה ליטע וכ"כ הרא"ש בשם רוב מפרשים אבל הוא ז"ל חלק עליהם וכ' מדקאמר זיל שום ליה והדר קאמר זיל שום כו' ש"מ דמעיקרא ידו על העליונה קאמר ועוד כ' דאי בשדה שא"א ליטע אפילו דגדר ומנטר א"א ידו על העליונה ע"ש אבל בנ"י פי' דרב לא ידע אם היתה עשויה ליטע או לא לה"ק בסתמא שום ליה וכשאמר לא בעינא אמר שמא אינה עשויה ליטע וה"ק לא בעינא דאינה ע"ל וא"ל זיל כו' וכשא"ל לא בעינא שתק שמא א"ל לא בעינא יטול נטיעותיו כנ"ל:

ג **אבל כו'**. כלישנא בתרא שם:

ד (**ליקוט**) **היורד כו'**. והרא"ש והטור חולקין ע"ז כמ"ש בס"ב שם (ע"כ):

ה (**ליקוט**) **וידו על העליונה**. עס"ד (ע"כ):

ו **מיהו כו'**. דהוי כא"ל השבע וטול שא"י לחזור בו. שם ועסי' כ"ב ס"ג שכ' דוקא בנשבע וע"ש בהג"ה:

ז **היורד כו'**. עבה"ג ועסי' קע"ח ס"ג.

(**ליקוט**) **היורד כו' שאם כו'** ושם ס"ו היורד לתוך כו'. תוספתא פ"י דב"ק היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה היורד ברשות שמין

לו וידו על העליונה כיצד ידו על העליונה אם השבח יתר על הוצאה נותן לו את השבח ואם הוצאה יתירה על השבח נותן לו את ההוצאה (ע"כ):

ח **וידוי כו'**. כמש"ש גלית אדעתך כו'. וכ"ש ברשות ממש:

ט **שאם כו'**. כיון שירד ברשות אבל בס"ג אף דידו על העליונה אין נוטל יותר על השבח כיון דירד שלא ברשות:

י **ואם השבח כו'**. ר"ל כדין אריסי העיר כמ"ש בסי' קע"ח שם:

(**ליקוט**) **ואם השבח כו'**. ר"ל שנוטל כשאר שתלי העיר וכמ"ש שם בעובדא דרב וידו על העליונה וע"כ כה"ג כמש"ש אומדין כו' וכמ"ש בס"א וס"ז (ע"כ):

יא **ואם בעל כו'**. ממ"ש בכתובות שם חזינן אי בעל כו' וה"ה כאן וער"ן שם:

יב **בעל כו'**. כתובות שם וכ' הרי"ף במוציא על נכסי אמר ברשות וכ"כ רש"י שם:

יג **קטנה**. דאלו גדולה אין לו אלא הוצאה שיעור שבח כמש"ש:

יד **והשותף כו'**. ב"ב מ"ב ב':

טו **היורד לתוך כו' ודוקא כו' החצרות כו'** למד משדה שחילוק בין עשויה ליטע או לא וע' בירושלמי ספ"ג דב"ב א"ר נסא וחרבות לא ניתנו להבנות וכ"כ בנ"י דדין בית כדין שדה אלא שס"ל דסתם חורבה עשויה להבנות אבל הרשב"א חולק ע"ז כמ"ש בס"ז בהג"ה:

טז **א"ל בעל כו'**. רי"ף שם:

(**ליקוט**) **א"ל בעל הקרקע כו'**. ב"ק כ"א ההוא גברא כו' ופי הרשב"א משום שכירות הקרקע ואע"ג דיתמי חייבים ליתן לו יציאותיו מ"מ א"א לגבות מהן עד שיגדלו ואף כשיגדלו שמא יאמרו לו טול עציך ואבניך וכ' שם ואפי' בחורבה שעשויה להבנות ועס"ב ואף שהרשב"א חזר והקשה על פי' אינו מוכרח ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **א"ל בעל הקרקע כו'**. כמו בשדה בס"ב ועמ"ש בס"ז (ע"כ):

יז **ולא יוכל כו'**. תלמידי רשב"א בשמו דמש"ש שומעין לו משום דחורבה אינה עשויה להבנות אבל בעשויה הרי זיכה לו מיד וא"י לחזור שחצירו קנתה לו ודלא כנ"י. ואם יוכל בעל החצר לומר תלוי בפלוגתא הנ"ל שכ' בס"ב:

יח **השכירה כו'**. עבה"ג ועסי' שסג ס"ה בהג"ה:

יט **ראובן כו' אבל כו'**. כנ"ל החילוק בין עשויה לכך או לא:

כ **בנק"ח**. כדין שבועת המשנה:

כא **ואם כו' וכן כו'**. דס"ד שם שאם כו' אלא משום אתי לאערומי:

סימן שעו

המסיג כו'. בספרי לא תסיג גבול רעך והלא כבר נאמר לא תגזול מת"ל לא תסיג מלמד שכל העוקר תחומו של רעהו עובר בשני לאוין יכול אף בח"ל ת"ל בנחלתך אשר תנחל בא"י עובר בשני לאוין בח"ל אין עובר אלא משום לאו א' בלבד ועבה"ג ס"ק ב' וכ"כ בסי' ש"ס ס"א בהג"ה:

סימן שעז

א **מצר כו'**. גמ' שם וש"מ:

ב **ברשות**. תוס' דב"ב י"ב א' ד"ה מצר כו':

(**ליקוט**) **מצר כו' ברשות**. דוקא ממ"ש בב"ק כ"ח א' ת"ש הרי כו' ולא משני ג"כ משום דר"י דאר"י מצר כו' כמו שמשני על דרך שנתן ועתוס' שם ד"ה א"ה מה שנתן כו' ודברי רש"י שם ד"ה א"ה כו' א"י להולמו (ע"כ):

(**ליקוט**) **מצר כו' ברשות**. ער"ש פי"ח דאהלות מתני' ד' ומיהו דוקא משום כו' ורש"י בפ"ק דמ"ק לא פי' כן ורש"י אזיל לשיטתו דס"ל אפי' שלא ברשות כמ"ש בר"פ המניח אבל דברי רש"י תמוהים דהא טהורה היא אף לקדש כמ"ש באהלות שם וגם דברי רש"י דפ' המניח תמוהין כמש"ש (ע"כ):

סימן שעח

א **אסור כו'**. אפי' במקום סכנה כמ"ש ס' ב' ואפי' גרמא אסור כמ"ש בב"ב ך"ג א':

ב **ואם כו'**. מתני' דב"ק כ"ו א':

ג **ודוקא כו'**. עתוס' שם ך"ז ב' ד"ה ושמואל כו' וכ"כ הרא"ש שם ותוס' דב"מ פ"ב ב' ד"ה וסבר כו' ובסנהדרין עו ב' ד"ה רוצח וכ"כ הרשב"א וכ' וז"ש שם מח א' הזיקו בע"ה פטור כו' וכ"כ המ"מ וז"ש כמו שיתבאר ר"ל בס"ו וכן בס"ג בדברי רמב"ם וכ"כ המ"מ וכ"מ:

ד **כיצד כו'**. כ"ז א' וכמ"ש בס"ב:

ה **שבר כו'**. מתני' הנ"ל:

ו **או שנתקל כו'**. מתני' ך"ז א' דוקא ברה"ר וכמש"ש ב' קרנא דעצרא כו':

ז **נפל כו' בין כו'**. ך"ז א' דאין חילוק אלא בד' דברים וכאן במזיק ממון איירי דליכא אלא נזק בלבד כמש"ש ך"ו א' קתני כו' ועסי' תכ"א סי"א וט"ס כאן בטור דלא כסמ"ע וב"ח:

ח **נזק שלם**. כנ"ל:

ט **דלא כו'**. וכ"כ תוס' הנ"ל ך"ז ב' וש"פ:

י **היה כו'**. עבה"ג ובזה מתי' קו' תוס' שם ד"ה ואב"א כו' וקשה כו' ופ' ככל התי' ופי' הא דאתלע פטור כמש"ו דזה אונס גמור:

יא (**ליקוט**) **אם לא היתה כו'**. אע"ג דאיתלע דהא תחלתה בפשיעה וז"ש ואם כו' או כו' ומש"ש בגמ' ואב"א הא והא דלא אתלע ה"ה בדאיתלע אלא דאוקים אליבא דכ"ע (ע"כ):

יב **כל אלו כו'**. וה"ה בר"ה כמ"ש בס"ו אלא דבנתקל יש חילוק כמ"ש בס"א ועמ"ש בס"ו:

יג **אפי' כו'**. כמ"ש בספ"ג דב"ב ועסי' קנד:

יד **כ"מ כו' בין כו'**. מתני' ל"ב ב' המבקע כו'

טו **ואפי' כו'**. מ"ח א':

טז **ל"ש בגופו כו'**. ר"ל גופו של ניזק כמש"ו ל"ש ממונו של ניזק וכמש"ש וא"ר הכניס כו' וא"ר נכנס כו' אלמא דשוין ה"ה לענין הזיקו בע"ה ודוקא בממלא חצר חבירו אמרו שם כ"ח א' משבר ויוצא כו' ועתוס' שם ד"ה משבר כו':

יז **ודוקא במזיקו כו' היו שניהם ברשות כו'**. כ"ז לשון הטור והן תמוהים שהרכיב שיטת רש"י עם הרמב"ם וכן הקשה הלח"מ שיטת הרמב"ם דברשות המזיק או שניהם ברשות או שלא ברשות שוין דבכוונה חייבין והיינו בזדון וע"ש פ"ו מה' חובל הל' ג' ושלא בכונה פטורין אבל הזיקו לבע"ה דהיינו ברשות הניזק אפי' שלא בכוונה חייב כנ"ל ופי מש"ש נכנס לחצר כו' והזיק כו' ר"ל בכוונה הוזק ר"ל שלא בכונה אר"פ לא אמרן כו' לא ידע היינו שלא בכוונה ידע היינו בכוונה ובא לפרש מ"ש הזיקו בע"ה פטור היינו הוזק בו ואזדו כו' הזיקו כו' הוזקו כו' ג"כ כנ"ל בכוונה שלא בכוונה טעמא כו' משום סיפא שלא ברשות חייב אפי' הוזק ר"ל שלא בכוונה כנ"ל אבל ברשות שוה לשניהם כו'. ושיטת רש"י דבשניהם ברשות או שלא ברשות אפי' שלא בכוונה חייב אם הזיק בידים הוזק ממילא פטור וברשות הניזק לעולם חייב וברשות המזיק לעולם פטור והוא דלא ידע ואם ידע ביה הוי כשניהם ברשות וז"ש הרמב"ם וש"ע בס"ד כל אלו כו' ר"ל דוקא ברשות הניזק אבל בר"ה שוה לרשות המזיק דוקא במתכוון וכמ"ש הרמב"ם שם בפ"ו בד"א ברשות הניזק אבל ברשות המזיק כו' וכן אם היו שניהן ברשות או שניהן שלא ברשות והזיק א' מהן ממון חבירו שלא בכוונה פטור וכן הזיקו את גופו כמש"ש בפ"א אלא דבפ"ו איירי בממון אבל בש"ע לא סיים רק ברשות המזיק משום דלרש"י בר"ה אפי' שלא בכוונה חייב וערש"י שם ד"ה חייבין כו' והא דתנן כו' אבל להרמב"ם ניחא דאפי' הזיקו אלא דהזיקו בע"ה פטור ניחא לרש"י יותר ומ"ש אבל ברשות המזיק כו' לרש"י דוקא בדלא ידע ביה כנ"ל וע"ש בד"ה דברשות פטור כו':

יח **ויש מי כו'**. הרמ"ה ס"ל כשיטת רש"י אלא שמוסיף בידע הוי שניהם ברשות לגמרי אפי' גבי נכנס ואם הוזק בו בע"ה פטור ומ"ש ר"פ לא אמרן כו' ל"ד אסיפא דה"ה ארישא אלא דעיקר רבותא אסיפא וז"ש ואזדו כו' ר"ל דידע הוי כשניהם ברשות ולפ"ז מש"ש ך"ז א' ובא אחר כו' ואם הוזק כו' הכל בדלא ידע ומ"ש ודוקא במזיקו כו' הוא שיטת הרמב"ם ומ"ש וי"א הוא לפי שיטת רש"י ועמ"ש בס"ז:

(**ליקוט**) **עמש"ש** דלהרמ"ה אם ידע ביה הוי כשניהם ברשות אבל ט"ס הוא וצ"ל כשניהם שלא ברשות והוא פשוט א"צ לפנים ומתני' דשם היה בעל כו' הי' בעל כו' הוי שניהם ברשות ואם עמד כו' ואם עמד כו' הוי א' ברשות וא' שלא ברשות ואם א"ל כו' ואם א"ל כו' שניהם שלא ברשות (ע"כ):

יט **בין בגופם כו'**. כנ"ל ונראה מה שכפל הטור זה לאפוקי מדעת הרמב"ם שבפ"א כ' כלשון הגמ' הזיקו כו' הוזקו כו' רק שלא כ' מימרא דר"פ לא אמרן כו' ואפשר לפרש דבריו כפירש"י הזיקו בידים והוזק ממילא אלא דבזה הולך לשיטתו דהזיקו בע"ה דומה לשניהן ברשות הזיק חייב הוזק פטור כמו לרש"י בידע ביה אבל בפ"ו לענין ממונו כ' לחלק בין מתכוין לשאינו מתכוין כנ"ל וסובר שמחלק הרמב"ם בין נזקי גופו לנזקי ממונו אבל המ"מ ולח"מ כ' שאינו מחלק כנ"ל:

כ **אם לא ידע כו' אבל כו'**. לשון הטור ודבריו תמוהין דלא נזכר חילוק זה כאן רק ברשות המזיק ויותר ה"ל לחלק בס"ו לשיטת רש"י ועוד שלא חילק כאן בין הזיק להוזק ואח"כ סיים לפיכך כו' והוזקו כו' אלא דט"ס בדבריו והחילוק זה בין ידע ללא ידע צ"ל בס"ו אחר מ"ש פטור ב"ה וע"ז אמר שם ויש מי שאומר כו' ר"ל דגם בסיפא יש חילוק כו' וכאן צ"ל חילוק בין הזיקו להוזקו כמ"ש בגמ' וז"ש לפיכך כו' והכל כשיטת רש"י:

כא **לפיכך כו'**. עבה"ג וכ"כ רש"י שם וכ"כ תוס' לב א' ד"ה שנים כו' כנ"ל אבל הטור בשם הרמ"ה כ' דכאן כיון דתרווייהו עבדי' מעשה אף הזיקו כהוזקו דמי ובזה ניחא דתני שם הזיקו וכ"כ כ"י שם ופי' דמ"ש במתני' שם זה בא כו' משום דשניהם עושין מעשה ושניהם ברשות כמש"ו שלזה כו' היה כו' דהוי הוזק ואם עמד כו' דהוי שלא ברשות היה כו' דהוה הזיק ואם כו' דהוי שלא ברשות ואם אמר כו' כנ"ל אר"פ לא אמרן כו' ובריש ואם אמר כו' ומכאן יצא לו להרמ"ה שבס"ו ויש כו' ובנ"י שם פי' מטעם אחר ע"ש. וז"ש הטוש"ע בין בגופם בין בממונם וזה המתני' הוא בממונם רישא זה בא כו' בשניהם עושין וכמ"ש בגמ' שם התם תרווייהו כו' הכא כו' אלמא דוקא משום דתרווייהו כו' דהזיק הוא דקמדמי למזיק אשתו כו' וז"ש שלזה רשות כו' משום דשלא ברשות לברשות אפי' היזק חייב היה כו' היה כו' הוא דין דבשניהם ברשות הזיק כו' ואם כו' ואם כו' הוא א'

ברשות כו' ברשות פטור שלא ברשות חייב בין הזיק בין הוזק ואם אמר כו' ואם אמר כו' ידע הוי כברשות בין ברישא בין בסיפא מתני' שנים שהיו כו' קמ"ל דשניהם שלא ברשות דמי לשניהם ברשות וקמ"ל דנזקי גופן שוה לנזקי ממונם:

כב **ודוקא בסתם כו'**. כמש"ש כדר' חנינא כו' מ' דוקא כה"ג:

כג **אם בא כו'**. כנ"ל ס"ח דרך חייב:

כד **אין המזיק כו'**. עסי' קכח ס"ב:

כה **בחורים כו'**. תוס' דסוכה מ"ה א' ד"ה מיד כו' ויש כו' ואף שהרא"ש בתשובה הנ"ל ג"כ מיירי בכה"ג כמ"ש שם הרא"ש אזיל לשיטתו שחולק ע"ז בפסקיו ופי' כפי' שני של תוס' שם ועי"ל דמתני' כו' אבל מרדכי וש"פ פ' כפי' הראשון ועבא"ח סי' תרצ"ה סס"ב בהג"ה:

(**ליקוט**) **בחורים כו'**. תוס' דסוכה מ"ה א' ד"ה מיד כו' ואע"ג שכ' שם ועי"ל כו' וכ"כ הרא"ש כבר סתרו רש"י מ"ו ב' בד"ה מיד כו' מן המדרש ונראה שאינו דברי רש"י שלא הביאו תוס' ורא"ש ותוס' גרסי במ"ר כגי' שלנו חמא תמן מן אילין אתרוגייא דמיינוקיא מקלקי בהון כו' נסיב מנהון כו' ועבמ"ר סוף בחקותי (ע"כ):

כו **מ"מ אם כו'**. כמ"ש לעיל סי' ב' וכן כאן יש צורך שעה בזה כי כמה קלקולים יוצאים מזה ע"ש וז"ש בא"ח ס"ס תרצ"ו בהג"ה ובלבד שלא כו':

סימן שעט

א (**ליקוט**) **ואם עמד כו'**. השמיט מש"ש דעמד כשלדא וכן הרי"ף וש"פ וטעמם משום דרבא פליג עליה דר"ל אף בזה דהא רבוצה הוי שלא ברשות ומהלכת ברשות ואמרינן מ"ח א"ב דשלא ברשות חייב אף בהוזקה והרא"ש דחק עצמו בחנם בזה ע"ש שכל דבריו דחוקים ואינן מובנים (ע"כ):

ב **וע"ל ר"ס תי"ג**. ששם הביא דעת הרא"ש שפ' כרנב"י וכ"כ הטור שם משמו וכאן סתם כדעת הרי"ף ורמב"ם:

ג **לנוח**. דאל"כ הוי ברשות והזיקו חייב כנ"ל:

ד **אפי' כו'**. כשיטתו בסי' שקדם דאפי' ברשות אינו חייב אלא בכוונה והראב"ד חולק ע"ז וכ' דוקא שלא ברשות דס"ל כשיטת רש"י שכן בסי' שקדם חולק עליו ג"כ וכ' כשיטת רש"י ותמהו על הטור שבסי' שקדם פ' כדעת הרמב"ם וכאן מסכים לדעת הראב"ד וכבר כ' שם שט"ס בטור וס"ל כרש"י. ונראה לשיטתם גם שלא ברשות דוקא דלא ידע וכמש"ש ובריייתא דממלא משום דעביד דינא כו':

ה (**ליקוט**) **ה"ז נכנס כו' ומ"ה כו'**. דייק ממש"ש ה"ז משבר ונכנס כו' מ' דוקא כה"ג ואזיל לשיטתו דאף ברשות אינו חייב אלא במתכוין כמ"ש בסי' שקודם אבל חלקו עליו וכאן משום דעביד דינא לנפשיה (ע"כ):

סימן שפ

א **וי"א כו'**. כפי' תוס' ד"ה ור"י כו'. ופ' כר"י דת"כ וכ"פ הרי"ף ורא"ש. ורמב"ם וש"ע פ' כרבא כמ"ש ברמב"ם להדיא שאין אדם מוחל כו' וכ' המ"מ דס"ל דר"י ל"פ על רבא דר"י קאמר בהכני דמוחל אדם כמ"ש רש"י ד"ה רבא אמר כו' ומפ' כפירש"י דהחילוק בין ל' בתמיה בין ל' ניחותא ולכן השמיטו דמילתא דפשיטא הוא וכ"כ כ"ז הרשב"א בשם הראב"ד וצ"ע:

ב **האומר לחבירו זרוק כו'**. קדושין ח' ב' תנם ע"ג סלע כו'. וכ' הרשב"א וא"ת אמאי אינה מקודשת מדין ערב כמש"ש ז' א' וי"מ דהתם דאמרה ואתקדש אני לך והכא בדל"ק ואתקדש וכ"כ הרא"ש בשם מקצת גדולים אלא שלשיטתו דוקא אם התחילה היא מעיקרא וכמש"ש בתוס' והר"ן בשם הרמב"ן כ' דבסלע אפי' אמרה ואתקדש לאו כלום הוא דלאו מידי עבד אפומה אבל בכלב שם באמרה ואתקדש היא מקודשת כיון שהוציא ממון ע"פ וכן בדיני ממונות בא"ל זרוק מנה לים ואתחייב כו' וא"ת הא קי"ל כשמואל בב"מ צ"ט א' כמ"ש תוס' שם ד"ה אמר כו' י"ל דהתם משום דל"ק בהדיא ואתחייב אני לך א"נ י"ל דהתם משום שבידו להחזירה משא"כ בכה"ג וההיא תנהו לכלב דקא' שם בדלא א"ל ואתקדש לך וכ"כ הרשב"א בשם י"מ והקשה הרשב"א עליהם דא"כ שהטעם משום דלא לשם קדושין קאמרה הא דאמרינן שם כלב רץ אחריה מהו בההוא כו' הכי הל"ל כיון דמציל לה לשם קידושין קא אמרה או לא ולישנא דבההוא הנאה כו' מ' דהטעם דלאו מידי שקלה וכאן איכא הנאת הצלה דשויא פרוטה אלא דבכ"ז אפי' אמרה ואתקדש לך לאו כלום הוא דוקא באמרה תנם לאבא לאביך לפלוני שם בדל"ק ואתקדש לך דאינה מקודשת אלא ביש לה הנאה כגון כלב שלה וכיוצא דאז הוי כאלו קבלה היא או שאמרה ליתן לבן דעת ואמרה ואתקדש לך מדין ערב אבל כשהמקבל אינו בר זכיה אין כאן דין ערבות וכן זרוק לים ואתקדש או אתחייב לאו כלום הוא וגרסי' בירושלמי בפ"ב הלכה א' התקדשי לי בסלע זו ואמרה השליכהו לים או לנהר אינה מקודשת תנהו לעני מקודשת בכ"מ לא נכנס תחת ידה כלום הכא איתמר מקודשת והכא איתמר אינה מקודשת א"ר אבהו רוצה אשה שתהא מקודשת ותראה טובה לעני אלמא דהטעם משום דלא נכנס תחת ידה כלום ואפי' אמרה ואתקדש לך וז"ש לעני מקודשת ובגמ' דידן אמרינן אינה

מקודשת משום דל"ק ואתקדש לך ושם בדקאמרה כנ"ל וז"ש רוצה כו' ר"ל מדין ערב ועוד בירושלמי שם תן מנה לחרש ואתקדש אני לך אינה מקודשת שאינו בר זכיה וכ"כ הר"ן בשמו וכ"כ הרא"ש אלא שכ' שיש להחמיר לענין קדושין ועבא"ע ס"ס למ"ד:

(**ליקוט**) **האומר כו'**. עמש"ש והכלל כי אף באמר תן לפלוני תוס' ורא"ש מחלקין בין התחיל הבעל או האשה ורשב"א וש"פ מחלקין בין אומרת ואתקדש לך או לא אבל כאן אף בהתחיל ואמר זרוק כו' ואתחייב וכן ואתקדש לך פליגי והרא"ש נסתפק שם בין בסלע בין בכלב והרשב"א פוטר בשניהם והרמב"ן מחלק בין כלב לסלע וה"ה בים (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עמש"ש בשם הירוש' כדברי הרשב"א אבל הריטב"א שם בשם הרמב"ן כ' דגמ' דידן פליג על הירושלמי ירוש' שם קא' הטעם דמתקדשת ר' זעירא הבעל נעשה שלוחו של אשה לזכות לעני ור' אילא אמר העני זוכה לאשה משל בעלה וחוזר וזוכה לעצמו אבל בגמ' דידן אמרו הטעם מדין ערב (ע"כ):

ג **ה"ז האומר כו'**. קדושין מ"ג א':

ד (**ליקוט**) **א' מהעריות כו'**. אפי' ח"כ. טור וכ"ה בברייתא שם ובגמ' (ע"כ):

ה **שכיון שרדף כו'**. עבה"ג פי' כו' רש"י שם ושם וז"ש א' מהעריות אף בח"כ וכמ"ש הטור להדיא והטעם משום דניתן להצילו בנפשו על כולם כמש"ש בסנה' ועתוס' דב"ק ך"ב ב' בגדי כו' ותי' הריב"ם כו':

ו **ספינה כו'**. ב"ק שם. והראב"ד השיגו דהא אמרי' שם קטז ב' עמד עליה נחשול כו' והמ"מ תי' דוקא נחשול שאין הספינה טעונה יותר מדאי משא"כ כה"ג דהמשא הוי כרודף וז"ש וי"א כו' אבל הנ"י הקשה ע"ז דא"כ ה"ל להרמב"ם לפרש שהשליך המשא האחרון לים ע"ש וכ"ש לגי' שלנו דאקדים כו' קמי דסליקו כו' אבל המרדכי פי' כגון שהיתה בתחלה סכנה להכניס חמור בספינה אבל אי רגילי להכניס אע"ג שאח"כ קופץ ומדלג אם השליכו חייב דמציל בממון חבירו כמ"ש בסי' שכט ס"ד וכמו בעמד נחשול וז"ש הכניס חמור בספינה כו' דלא כב"י שהשיג על המרדכי וכ"נ שפי' הראב"ד כן שכ' על הרמב"ם של"ד הא לעובדא דחמרא:

סימן שפא

א **ונסמך כו' עד לעמוד**. הוא לשון המ"מ בשם רש"י שם ד"ה סמך כו' ועסמ"ע ס"ק ב'. אבל המ"מ פי' דברי הרמב"ם ע"ד פירש"י וכ"ה דברי המחבר והנה שיטת רש"י דגם ברישא דבלאו איהו לא מתבר כלל ג"כ דוקא בנסמך כו' וע"ש בד"ה ל"צ כו' ר"ל שקושית גמ' ולימא כו' קאי גם ארישא דאי אדסמיך ל"ל למימר דבהדי כו' תבר קמ"ל כו' ל"ל

לשבירתו כלל אף שנשבר על ידם לבד ובתרתי שעי מ"מ חייב אלא דקאי ארישא דבלאו כו' וקמ"ל דחייב על מה ששובר בסמיכתו ופריך פשיטא מ"ל בישיבתו או בסמיכתו ומשני מ"ד כו' וז"ש רש"י בד"ה ל"צ ודקאמרת כו' והוא תי' על קושיא שניה של גמ' פשיטא ובד"ה סמך כו' והוא תי' על קושיא ראשונה ולימא להו כו' וז"ש חמשה כו' ונסמך כו' אע"פ כו' מ' דה"ה היכא דבלאו איהו לא נשבר כלל לעולם בעינן נסמך אבל דברי הרמב"ם א"א לפרש כן אלא נראה שהרמב"ם ל"ג ולימא להו כו' עד מתבר אלא ה"ג טפי פורתא וקיימין פשיטא ל"צ דבהדי דסמיך בה תבר מ"ד כחו כו' וז"ש ואם ישבו כאחד כו' דוקא בכה"ג אבל זא"ז לעולם האחרון חייב אם לא דבלאו איהו נמי מיתבר ואז פטור לגמרי זה אצ"ל דלשיטת רש"י ק' בתחלה פריך פשיטא ואח"כ פריך ולימא כו' חבל הטור מפ' כגי' שלנו אלא דפי' דקושיא ולימא כו' קאי אדסמיך בלבד מכח קושיא הנ"ל וכמ"ש בכג"ה ואם ישבו בזא"ז כו' ואם לא כו' ועל פי' זה ק' ג"כ כנ"ל אבל לגי' הרמב"ם הכל ניחא והיא המחוורת:

ב **ואם ישבו כאחד כו'**. תוספתא פ"ב חמשה שישבו ע"ג ספסל ונשבר כולן חייבין לשלם ואם מחמת האחרון נשבר האחרון משלם ע"י כולן:

ג **וי"א כו'**. תוס' ד"ה כגון כו' ודלא כר"ת כמו שהקשה הרא"ש עליו דאין הסוגיא מ' כן דוקא"פ כגון הוא תי' על קושיתו ועוד דל"ל למימר כלל נגון כו' אבל הרמב"ם וש"ע ס"ל כר"ת:

ד **אז כו'**. כנ"ל:

ה **הוא פטור**. טור וכ"כ נ"י וכמסקנת תוס' ד"ה מאי כו' ועתוס' נ"א א' ד"ה בור כו' וצ"ל דלמסקנא אינו כן:

סימן שפב

א **שור כו' מפני כו'**. ר"ל לא בשור שהמית ובזמן סנהדרין דא"כ אסור להרגו דהא צריך לדונו בכ"ג ואף ר"א ל"פ אלא בה' חיות אלא אף בזה"ז ובנגחן כו' וכמ"ש בספ"ק משום דר' נתן:

ב **ושחט**. דהרג ל"ד דאל"כ יאמר אני הייתי שוחטו דהא דף אם המית קודם שנגמר דינו קדם ושחטו מותר כמ"ש בפ"ד. יש"ש:

ג **כמו שיראו כו'**. כ"כ הרי"ף בשם י"א דקנסא הוא ולא גמרינן מינה לדינא אחרינא והקשה הרי"ף ע"ז דא"כ היכי גמר רב מינה שם ור"ל כמש"ש קי"ז א' א"ל אי דינא כו' אע"ג דדחי ליה שם סובר דדיחויא הוא ופלוגתא הוא בגטין נב א' וי"ל דרב אזיל

לשיטתו שם ומתורץ קו' הרי"ף וכן מ"ש הרא"ש מסוגיא דחולין פ"ז א' למנ"מ לכוס כו' י"ל דאתי ג"כ כרב ולכן פ' הרמב"ם כרב כמש"ל סי' שפה ס"ב וכ"כ ברפ"ז להדיא וכן כל כיו"ב אבל דעת ר"ה גאון ורמב"ן כהרי"ף דמקנסא לא ילפי' כשמואל וז"ש למטה ויש מי כו' ועש"ך:

(**ליקוט**) **כמו שיראו**. וכ"כ הרשב"א בב"ק ק"ז א' ומסקנא מ' דמקנסא ילפי' כמ"ש לא מעיקרא סבר להפסד כו' (ע"כ):

ד **אבל שאר כו'**. גמ' שם:

ה **אפי' יש כו'**. דאל"כ מאי פריך לוקמיה בכה"ג ועהג"מ סי' יב:

ו **כמיגו כו'**. עתוס' דב"ב ה' ב' סד"ה מי. ומיהו ק' כו'. ותי' דבחזקה אלימתא ודאי לא אמרינן מיגו:

ז **אבל כו'**. עש"ך:

ח **ובזה"ז כו'**. תוס' שם ד"ה וחייבו כו' וכס' האחרונה לבד ונ"מ אם תפס וכמ"ש תוס' בחולין פז א' ד"ה וחייבו כו' וכ"כ הרא"ש שם במוהל דבאב. אם קדם אחר חייב ובאחר פטור משום דאין מוטלת עליו ובדבור האב לא זכה וכמ"ש בהג"ה:

סימן שפג

א **כשהוא כפות**. תוס' ר"ב ב' ד"ה והיה כו' דלא כרש"י שם וערש"י ר"ז א' ושם ס"א ב' בד"ה היה וא"ד כו' ואע"ג כו' אבל תוס' לא ס"ל כן ועסמ"ע אבל בסי' תי"ח סתם כפירש"י ועבהג"ה שם ודעת הרמב"ם כרש"י:

ב **או שדחפו כו'**. ר"ל אע"ג דבאדם פטור ביכול לעלות כמ"ש בסנהדרין עו ב' בשור חייב כמו בגחלת לשיטתו אע"ג שאינו כפות ולכן דברי ש"ע תמוהין שכ' כפות בדברי הרמב"ם ואף שגם הטור כ' שדחפו אף לדעת תוס' חייב בהרמב"ם לא מ' כן שכ' עבדו של אדם כגופו ובהמתו כממונו כיצד הרי שהניח גחלת על לב עבדו או שדחפו לים או לאש והוא יכול לעלות משם כו' ואם עשה כן לבהמת חבירו כו':

ג (**ליקוט**) **ברשות הניזק כו'**. משום דאין מתכוין פטור לשיטתו אלא ברשות הניזק כמ"ש בסי' שעח ועבה"ג (ע"כ):

ד **וכן כו'**. למד מהנ"ל:

ה **או שברו כו'**. כמ"ש סי' שפא:

ו **ואם מתחלתה כו'**. כמש"ש בהג"ה:

ז **ואם אין כו'**. כ"מ בתוספתא שכ' שם חמשה כו' ואם כו' מ' דרישא בסתמא חייבין כולם:

ח **הכובש כו'**. מתני' סנהדרין עו ב' ובגמ' שם כבש מנלן כו' ההוא גברא כו' ופ' כרבינא ועבה"ג:

ט **ודוקא כו'**. עבה"ג ועסי' שצו ס"ד בהג"ה:

סימן שפד

א **או בשאר גופו**. ב"ק ד' א' וערש"י שם ד"ה דכייף כו':

ב **או כו'**. שם ד"ו ב':

ג **או כו'**. כתובות ל"א א' ועבה"ג:

ד **או שפטר כו'**. סנהדרין ע"ז ב' דגיריה הוא ולכן ה"ה על הכלים דחייב בחצו כנ"ל ושם בזרק צרור משום כחו וכן שם בזרק חץ ע"ש:

ה **או שרק כו' אבל כו'**. ב"ק ג' ב' ונ"מ לכלים:

סימן שפה

א **המזיק כו'**. כר' יוחנן דחזקיה איתותב שם ב' ועתוס' שם ד"ה תיובתא כו' ושם א' ד"ה משום כו' וכן שם מ"ד ב' ומ"ק יג א' ובכורות לה א' רי"ף ריש ב"ק:

ב **מהיפה כו'**. ב"ק ה' א' ואף לרב דפי' מנסך ממש מ"מ הא קאמר דמערב היינו מדמע:

ג (**ליקוט**) **המנסך כו'**. כרב דסוגיא דב"ק קיז כוותיה וע"ש ברשב"א (ע"כ):

ד **ואם היה כו'**. עי"ד סי' ד' ס"ד ודברי הסמ"ע תמוהים וכבר הקשה בש"ך שם עליו שהוא נגד הגמ' שם אלא שסתם כאן כרש"י והרמב"ם:

ה **וחייב כו'**. כרב דסוגיא דחולין שם כוותיה וע"ש בתוס' ד"ה ת"ש כו' ואע"ג דבב"ק קיז א' אמרי' מעיקרא כו' והרמב"ם כר' אבין י"ל כמ"ש תוס' בפ"ג דכתובות לא א' סד"ה שעיקרה ומיהו כו':

סימן שפו

א **קי"ל כו'**. עבה"ג ושם צח ב' וכתובות פז א' הוה עובדא כו':

(**ליקוט**) **קי"ל כר"מ כו'**. קיז ב' א"ל זיל לגביה כו' וכן כמה עובדי שם דחייביה למסור והכל משום דינא דגרמי וכמ"ש בס"פ הכונס ועתוס' קטז ב' ד"ה ל"צ (ע"כ):

ב **ודוקא כו'**. ב"ק מ"ח ב' אלא אי אתמר כו' וכמש"ש י"ט ב' ולא שור בור וה"ה לכל נזק כה"ג:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ב"ק מ"ח ב' אלא אי אתמר כו'. והשמיטו הרי"ף וכ' הרמב"ן בדינא דגרמי שלו משום דגריס רבה ורבה אזיל לשיטתו דפוטר גרמי ואנן לא קי"ל כן

כמ"ש הרי"ף בספ"ב וכמ"ש בפ"ט צ"ח ב' אבל בנוסחי דוקאני גרסינן רבא וכ"ה בכל הנוסחאות ורבא אית ליה דינא דגרמי חייב שם קי"ז א' אמר רבא אם הראה כו' אלא שדינא דגרמי דוקא באדם כו' וכ"כ נ"י וזהו לשיטתם אבל לשיטת התוס' וש"פ דמחלקי בין גרמי לגרמא בלא"ה ל"ק ומ"מ זה הדין ברור דכל גרמי של בהמה אינן אלא גרמא כיון שאינו עושה בעצמו (ע"כ):

ג **וכן הפוחת כו'**. שם וכ"ש לשיטתו שפ' בסי' שס"ג ס"א כר"י ועתוס' שם ד"ה השף כו':

ד **והמוכר כו'**. כתובות שם:

ה **ובלבד כו' ומיירי כו'**. שם:

ו **וי"א כו'**. כשיטת תוס' בב"ק שם ד"ה קדם כו' שחילקו בין גרמי לגרמא דהא קי"ל שם ס' א' דגרמא פטור וכן בכמה מקומות ועתוס' דב"ב כ"ב ב' ד"ה זאת כו' ויש ליתן כו'. עוד כו' וכ"כ הרא"ש שם ובב"ק פ"ט סי"ג שם ע"ש ושם אבל תוס' הנ"ל שם הקשו וכ' ועל הכל קשה כו' וכ' ונ' לריצב"א כדמוכח בירושלמי כו' וז"ל הירושלמי בשבועות המקרע שטר של חבירו חוץ מדעתו ר' חנינא ור' אבא ח"א חייב וח"א פטור מ"ד חייב משום קנס והביאו המרדכי בב"ק שם וכ' על התי' ראשון של תוס' לא יכולתי לעמוד על החילוקים וגם ר"י גמגם ברובם והסכים לריצב"א ולכן לא כ' הרב החילוקים של תוס' ולא כ' אלא דעת ריצב"א כמ"ש למטה י"א דבכל כו' וכן הסכים הש"ך וכ' דבזה ניחא מ"ש אמימר בב"ק שם מאן דדאין כו' אשורף ול"ק אחמץ ואהני מימרי דרבה שם א' אלא דשם גרמא הוא ובתי' של ריצב"א מבואר היא דשם לא שכיח ועש"ך סס"ק א':

ז **וכן בדוחף כו'**. הג"א שם ד"ה וכ"כ בא"ז כו':

(**ליקוט**) **וכן בדוחף כו'**. כ"כ בהג"מ ס"ס נזיקין סי' יח בשם מהרי"ח (ע"כ):

ח **ולכן אפילו כו'**. גמי' שם ספ"ב דב"ק:

ט **סופר כו'**. ע"ל סי' צ"ה ס"א בהג"ה:

י **י"א דבכל כו'**. כבר נת' דלהריצב"א זהו גרמי והרב קיצר כדרכו והנה שיטה אחרת להרמב"ן והאריך בזה וס"ל דמדאורייתא חייב אבל בירושלמי הנ"ל מפרש שהוא מדרבנן וכ"כ תוס' בב"ק ע"א ב' סד"ה וסבר בשם ריב"א ועש"ך ס"ק א' שסתר דבריו ג"כ:

(**ליקוט**) **י"א דבכ"ד כו'**. וא"ל היאך דנוהו בבבל דינא דגרמי כיון שהוא קנסא י"ל דאין תולה בקנס אלא כ"ד שהוא שכיח ואית חסרון כיס דיינינן רשב"א אלא שכ' דשם מ' דדינא דגרמי דינא הוא דמזיק הוא כמש"ש דינא או קנסא א"ל מתני' הוא כו' וכמ"ש בסי' ח' (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א דבכל גרמא כו'**. שמפ' דדינא דגרמי משום קנסא הוא וצ"ע דא"כ היאך

דייניין השתא ואמרינן הוה עובדא ואכפייה רפרם לר"א כו' וע"ל סי' א' ס"ד ועברמב"ן שהאריך ואמרינן בב"ק קט"ז ב' דינא או קנסא כו' א"ל מתני' כו' ואפשר לפרש דה"ק או קנסא שאתה קונס מעצמך מ"מ לענין שאלתו לא השיב לו דאיבעי' ליה אי גמרינן מינה (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א כו'**. ומש"ש קט"ז ב' אי דינא כו' פי' רשב"א אי קנסא דקניס לצורך שעה אי דין גמור הוא וא"ל מתני' היא ומתוך מתני' חייבתי ולא מעצמי קנסתי אבל לא פשיט ליה דדינא הוא ומש"ש אי קנסא לא גמרינן מינה כך קס"ד אבל לא קיימא שם במסקנא וכן פ' הרמב"ם וכמ"ש בסי' שפ"ה וא"ל היאך דן רב נחמן וכן רפרם דכפייה לרב אשי י"ל אע"ג דקנסא הוא מ"מ כיון דשכיחא ויש בו חסרון כיס דיינינן בבבל עכ"ל הרשב"א שם קי"ז א' וכ"כ בפ"ב גבי ההוא חמרא דפליס סלא דחייביה רב יהודה משום דמילתא דשכיחא הוא (ע"כ):

יא **ולכן כו'**. עש"ך בשם ד"מ:

יב **ראובן כו'**. עמש"ש בסי' קנו ס"ס ה' בהג"ה:

יג **המבטל כיסו כו'** סי' רצ"ב. ס"ז בהג"ה ועמש"ש וער"ס קפ"ג:

יד **הזורק כו'**. אע"ג דרבא מספקא ליה שם י"ז ב' לא שבקינן פשיטותא דרבה מפני ספיקא דרבא וערא"ש:

סימן שפז

א **שמין כו'**. ב"ק י"א א' אלא לנזקין ושם יו"ד ב' מנה"מ כו' וצריכא כו' והיינו מזיק בידו דומיא דגנב וגזלן ושם דההוא כו' תברה כו':

(**ליקוט**) **שמין כו'**. תוספתא פ"ג כלל אמרו בנזקין הרב את שורו וקרע את כסותו וקצץ נטיעותיו לא יחמר טיל את הנבילה ותן לי את הפרה טול את הקרעים ותן לי את הטלית טול את הקצצין ותן לי הנטיעות אלא שמין אותן כמה הן יפין עד שלא הוזקו וכמה הן יפין משהוזקו ולפי כך הן משלמין (ע"כ):

ב **כדרך כו'**. שם יו"ד ב':

ג **הרי כו'**. כמש"ש יו"ד ב' בהיזק ממונו:

ד **או שבר כליו**. כמש"ש י"א בההוא נרגא כו':

סימן שפח

א **המזיק כו'**. כיצד כו' עבה"ג ס"ק ב':

ב **או לאש**. עתוס' שם ד"ה לר"י כו':

ג **או שמסרו כו'**. עמ"ש בס"ז:

ד **שמא עפר כו' והוא כו'**. ואם ידע המזיק כו' וי"א כו'. עמ"ש בסי' צ' ס"י:

ה **בנק"ח**. עמ"ש בסימן פט ס"ב:

ו **ודרכן כו' אבל כו'**. שם אי דקא כו' כמש"ו:

ז (**ליקוט**) **אבל אם אין דרכם כו'**. הרמב"ם ל"ג מי מנחי כו' אלא דקא טעין מרגניתא מאי ובלא עדים ולא משום דאין מחזיקין שהיה שם מרגניתא אלא אפי' היה שם משום דע"פ הדין אין נשבע ונוטל אלא דעשו תקנת נגזל ומיבעיא להו אם עשו תקנה בכה"ג ומרגניתא ודאי אין דרך להניח לפי גירסתו כנ"ל דהתקנה משום תיקון העולם אבל כאן אין דרך העולם והוא פשע וז"ש הוא פשע כו' (ע"כ):

ח **הוא פשע בעצמו**. נראה שט"ס הוא וצ"ל הרי זה ספק וכמ"ש המ"מ שדעת הרמב"ם דוקא בדליכא עדים וכמ"ש למטה אינו נאמן וז"ש בהג"ה וי"א כו' והוא דעת תוס' שם ד"ה מי כו' ואין לפרש כו' אבל הרשב"א פי' כדברי הרמב"ם וכ' דאם כדברי תוס' מאי קאמר אתא כו' הכי והכי כו' הל"ל וקא תבע מיניה מאי דהוה בגווה ומספקא ליה הואיל שזה אינו יודע אם שקיל בשבועה ופשיט ממתני' דשקיל בשבועה וא"ל אי כו':

ט **ופטור המזיק**. היינו לשיטת תוס' והכניס בדברי רמב"ם כדרכו:

י **ואם תפס כו' וי"ח**. עמ"ש בליק' א':

יא **והוא כו'**. כנ"ל:

יב **בין כו'**. ר"ל אע"ג דבגמ' וירושלמי תני עכו"ם ל"ד אלא בהוה דהא תנינן שם א"ל אנס כו' סתמא ובתוספתא ספ"י גנבים שנכנסו במחתרת ועשו תשובה כולן חייבין להחזיר עשה א' מהן תשובה אין חייב לשלם אלא על חלקו בלבד אם היה מוציא ונותן לפניהם חייב לשלם על הכל:

יג **מהיפה כו'**. דפריך שם ה' א' וליתנינהו ושם כולן כאבות כו' ועתוס' קט"ז ב' ד"ה ל"צ כו' וכן אמרינן שם ס"ב א' ובב"מ ע"ז ב' אפ"ת מעידית דנכסיו כו' וענ"י שם:

יד **אע"פ כו'**. קט"ז ב' קי"ז א' ושם ב':

טו **אלא הרגיל כו'**. ר"ל אפי' בדיבור וכמש"ש ה' א' בדיבורא כו' וכן מוכר שט"ח לחבירו ומחלו דיבורא הוא. מרדכי:

(**ליקוט**) **אלא הרגיל כו'**. כמו בדן את הדין ועסי' כ"ה ס"ד ומראה דינר לשולחני ועתוס' דב"ק ק' א' ד"ה טיהר כו' (ע"כ):

טז **ואם מת כו'**. כמ"ש דינא כו' וכ"כ הרשב"א דפשיט ליה דדינא הוא:

יז **וי"א כו'**. כדעת ריצב"א שכ' בסי' שפ"ו ס"ג דקנסא הוא ולא קנסינן לבניו כמ"ש בפ"ב דמ"ק ובפ"ד דגטין ובבכורות ועסי' ס"ו סל"ב שסתם כס' ראשונה:

יח **שעמד בדין**. דאז ממונא הוא ונתחייב בכך בב"ד וכמ"ש בכתובות מ"ב ועתוס' שם:

יט **ואשה כו'**. כמש"ש אלא א"ר משמתינן כו':

כ **ואם יש כו'**. כ"מ שם פ"ט א':

כא **ואם יש כו' ואם מתה כו' ואין הבעל כו'**. ר"ל לא מיבעיא דיכולה למכור בטובת הנאה כמ"ש בס"ס תכ"ד אלא אפי' הנכסים עצמה גובה ואע"ג דאמרינן שם תנינא לתקנת אושא כו' עתוס' בב"ב קל"ט ב' סד"ה התם עוד מקשינן כו'. וי"ל כו' וז"ש ואין הבעל כו' ודלא כתי' השני שם ולרשב"א כו' אבל הרמב"ן כ' כתי' הרשב"א וכ"כ בס"ס תכ"ד וכ"ד הפוסקים ועש"ך.

כב **הבעל אוכל כו'**. דמ"ש בב"ק שם תזבין לנכסי מלוג ל"ד דהא אמרינן שם ובב"ב קל"ו א' והבן א"י למכור כו' מכר הבן כו' ובב"ק שם מדמנינן זה לבעל אלא משום תקנת אושא אלא דר"ל תזבין כה"ג לאחר מותה וה"ה בנמסר עצמו כמש"ש וכ"ת זבינה ניהליה להההוא דחבלה כו':

כג **ואם אנסו להראות כו'**. עתוס' שם ד"ה ל"צ וי"ם דגרס כו' וע"ל ס"ס שע"א:

כד **אע"פ שהוא כו'**. שם ישראל שאנסוהו כו' ואם נטל כו' מ' דאפי' אנסוהו דומיא דרישא דאל"כ אפי' בהראה חייב כמש"ש אמר רבא כו' וכן העובדא לקמיה דר"א באנוס הוה מדקא' ה"מ היכא דלא כו' וע"ש ברי"ף שהאריך והוצרך לזה לאפוקי דעת ר"ה גאון שפוטר ופי' ואם נטל כו' שהוסיף מעצמו ונטל ונתן שלא אנסוה אלא להראות ולכאורה לפ"ז אין ראיותיו מכריעות ופי' הרמב"ן בזה דה"ק הרי"ף דליתני ישראל שאנסוהו ונטל ונתן פטור וכ"ש הראה וע' במלחמות וז"ש הרי"ף ל"ש אנסוה והלך הוא והביא ל"ש אנסוה להביא והביא ודעת ר"ח כדעת הגאון והביא ראיה ממ"ש ב' חזינן אי כו' ואי לא כו' ואע"ג דנשא ונתן ביד ובירושלמי פ' החובל תני ישראל שאנסוהו עכו"ם ונטלו ממנו ממון חבירו בפניו פטור נטל הוא ונתן להם חייב א"ר יוסי הדא דתימא באותן שא"ל תן לנו ממון סתם אבל אמרו של פלוני אע"פ שהוציא ונתן להם פטור אלמא באנסוה להביא פטור ודעת ר' אפרים לחלק בין שאנסוה להביא ממון סתם לאמרו ממון של פלוני וכמ"ש בירושלמי וכן הביא מעשה דכסא דכספא דקאמרינן חזינן כו' ומה שם משום דלא אמיד אמרינן אדעתא כו' כ"ש היכא דידיעא דעל ממון חבירו אתי וכמש"ש דלאו מציל עצמו בממון חבירו הוא היכא דאדעתא דכספא אתי דחיוביה דאונס משום דמציל עצמו כו' וכ' הרז"ה והרשב"א דראית הרי"ף מכרחת ממש"ש א"ל אנס הושיט כו' וע"כ באנסוהו דאל"כ מאי פריך מינה לרב אשי דהא עובדא דר"א ע"כ באנסוהו וקא' הושיט דעל ממון חבירו קאתי ועוד הקשה הרז"ה דא"כ מאי פריך שם בההוא חמרא

והא מציל כו' הא שם מחמת ממון חבירו הוא ומיהו דוקא במקום שא"י ליטול האנס בעצמו כמש"ש איתביה ר"א כו' הב"ע כו' וכן אם יכול לחפש וליטלו דדוקא בתרי עברי דנהרא חייב ובזה ניחא העובדא דכסא כספא משא"כ באתו אדעתא דידיה אז לא היו נוטלין מעצמן וכן הירושלמי הנ"ל ג"כ כה"ג כ"כ הרז"ה והרשב"א שם וערא"ש. ותוס' שם תי' בדרך אחר וע"ש בד"ה ואי לא כו' וכ"כ הרא"ש וכ"כ הרמב"ן במלחמות וכ' שכה"ג איירי הירושלמי הנ"ל וכמש"ש ממון חבירו בפניו כו' ושם אע"פ שהוציא כו' ר"ל מביתו של עצמו וכמ"ש בספ"ק דגטין א"ה שפיר עבד. וכ"ד הרמב"ם וש"ע בדעת הרי"ף וכמ"ש בס"ד אע"פ שהמלך כו':

כה **שהמציל כו'**. ר"ל לא כדעת הראב"ד שכ' דוקא באונס ממון אבל אונס הגוף פטור והיינו עובדא דכספא דרבה אף שהרשב"א בתשובה הסכים עמו בחידושיו חלק עליו וכן הקשה הרמב"ן שם עליו דהא אמרינן שם סי' ב' אפי' במקום סכנת נפשות אסור להציל כו' ואע"ג שא"ל דבר שעומד בפני פ"נ מ"מ צריך לשלם וכ"כ תוס' ורא"ש שם וש"פ וכמ"ש בסימן שנ"ט ס"ד וכן עובדא דחמרא כו' ואמרינן שם ונרדף ששבר כו' דאסיר כו' וז"ש בעובדא דכסא דכספא הנ"ל והא מציל כו' וז"ש שהמציל כו' וכמ"ש בס"ג או ימיתהו ואפ"ה כ' בנשא ממון כו' בס"ד דמ"מ חייב וע' במלחמות שם שהאריך:

כו **כיצד כו'**. עכשיו מפרש והולך. הרי כו'. שם קט"ז ב' קי"ז ב':

כז **ואפי' יסרוהו כו'** שם אמר רבה אם הראה כו' ופי' הרשב"א דבכה"ג קאמר דאי במראה מעצמו בלא אונס מאי קמ"ל מתני' היא כמש"ש קט"ז ב' קי"ז ב' כנ"ל:

כח **ולא מקרי כו'**. דהטעם דבמקום אונס פטור כיון דאינו אלא גרמא בעלמא וחיובו משום קנס כמ"ש ריצב"א כה"ג לא קנסוה אבל באונס ממון אמרינן בפ"ב דכתובות דהוי רשיעי ועבהג"מ סימן ך' ובמרדכי שם ואף שהראב"ד אוקמי לסוגיא שם הכל באונס ממון כבר חלקו עליו כנ"ל וכ' הרשב"א דאנסוהו להראות בשלו והראהו בשל חבירו דנתכוין להציל את שלו חייב שלא כהר' אפרים ע"ש וכ"כ תוס' וכמש"ל בהג"ה ואם אנסו להראות כו' אבל הרא"ה חולק ע"ז מדקא' הראהו מעצמו כו' ועש"ך וי"ל לדעתו אע"ג דהוי רשיעי כמ"ש בכתובות שם אע"ג דלא הוי רק גרמא מ"מ פטירי כמ"ש בגרמא ועתוס' ס' א' ד"ה ר"א כו' ובב"ב שם:

כט **היה רואה כו'**. ירושלמי בפ"ג ראה אמת המים שוטפת ובאה לתוך שדהו עד שלא נכנסו המים לתוך שדהו רשאי לפנותו למקום אחר משנכנסו אין רשאי לפנותו למקום אחר אהן כריסו ארגירא עד דלא ייתי אהן כריסו ארגירא שרי למימר פלן עביד עבידתי פלן עביד עבידתי ר"ל הגובה דורן למלך קודם שנכנס שרי לאחד לומר פלוני ופלוני עניים

הן ועושין מלאכתי ואע"פ שמתוך כך מכביד על אחרים מן דייתי אהן כריסו ארגירא אסור הדין אכסניא פרכא עד דלא ייתון רומאי שרי משחדוניה ומן דייתון רומאי אסור ועסמ"ע ועהג"א דפ"ק דב"ב סכ"ו ד"ה מכאן. ושוב מצאתי כו' ועני' שם:

ל **שאם לא כו'**. מ' כמ"ש בהג"ה בס"ב ולא כו':

לא **לא נשא כו' אע"פ כו'**. כנ"ל ובעה"ע חולק ודעתו כדעת הר' אפרים ודחה ראיות הרי"ף וענ"י:

לב **ב' שותפין כו'**. כמ"ש במוחל שט"ח כו' דאינו חייב רק משום דינא דגר מי כמ"ש בפ' הכותב ואע"ג דבסנה' לג אמרי' כיון דאמר פטור כו' הא נשאר שם בקושיא ואמר רבינא כגון שה"ל משכון כו' ודוקא באונס כנ"ל ועסמ"ע ובלא משכון כנ"ל:

לג **דהיינו כו'**. כ"כ הרשב"א מההוא כסא כנ"ל:

לד **מ"מ אין כו'**. וכ"כ הר' אפרים דמ"ש אנסוהו עכו"ם כו' היינו להראות בשלו והראה בשל חבירו דפטור כיון שלא נתכוין להזיק אלא להציל שלו פטור מדיני דגרמי אבל הרשב"א חולק עליו וכ' דהא המראה דינר לשלחני אינו מתכוון להזיק ועסי' סו סך"ג ואין לי לשלם מדינא כו' אבל תוס' חולקים ע"ז וע"ש פ"ו א' ד"ה זיל כו' ועסי' כ"ה ס"א אע"פ שגרם כו' ושם ס"ס ד' כדין כל כו' שזה מתכוון כו' ועמ"ש שם:

לה **אם תפס כו' וי"א דבספיקא כו'**. כשיטתו כמ"ש בי"ד סי' שטו וכנ"ל:

לו **ואם ידעו כו'**. דכה"ג א"צ לתקנת נגזל והוא דינא דמתני' דפ' הנשבעין שכנגדו נשבע ונוטל ועסמ"ע:

לז **ויש מי כו'**. אבל הרמב"ם שהוא ס' ראשונה חולק ע"ז וכמ"ש בס"א או שמסרו ליד אנס כו' ואין לחלק בנשא ביד בין אונס או לא כנ"ל וכ' שם ואם ידע המזיק כו' וכן בהראה וכשיטתו דגרמי מזיק הוא ולכן כ' כאן שהמוסר כופר אבל באומר א"י א"צ לישבע כלל וכמ"ש הר"י מיג"ש בשק צרור וכמ"ש בסי' צ' ס"י אבל תוס' אזלי לשיטתייהו דבכל מידי דלא ה"ל לידע א"א משוילו"מ וכמ"ש הראב"ד וכמ"ש תוס' ברפ"ה דב"ק וש"מ ועמ"ש בסי' צ' ס"י ובסי' פז ס"ה ועתוס' שם ד"ה עשו. שר"י פי' דאף בכה"ג קמיבעיא לגמ' אם נשבע המוסר דומיא דתקנת נגזל באשו והנה לדעת ריצב"א דדינא דגרמי מדרבנן א"כ לא הוי משוילו"מ אלא בנשא ונתן אלא שהרי"ף והרמב"ם לא ס"ל ס' דריצב"א כמ"ש בר"ס שפח:

(**ליקוט**) **ויש מי כו'** אבל ר"י חולק וכ' דגם כה"ג מיבעיא להו וכ"כ הרשב"א בשם הראב"ד ונ"י ממש"ש צ"ח ב' ואי דליכא סהדי כו' וכ"ת בשבועה ותי' משום דלא איפשיטא לן כנ"ל וערשב"א שם ונ"י שם (ע"כ):

לח **וכ"ז במוסר כו' וכן אם גרם כו'**. דרבנן ל"פ אר"מ בדיני דגרמי אלא בממון אבל לא בגוף שהרי חובל בחבירו חייבה תורה ליתן שבת וריפוי וכן הדקיה באנדרונא כמ"ש בפ' החובל ובבהמה פטור משום דגרמא הוא וצריך לחלק בין נזקי גופו לממונו דבגופו הוי כמזיק בידום ולא איבעיא לן במסור אלא בדיני דגרמי כמש"ש אבל במזיק ממש לא כמ"ש בההו דבטש בכספתא כו' וכמ"ש בס"א וז"ש דהוי כמזיק בידים:

לט **וצריך לשלם כו'**. ר"ל אף שלא מסר לו כלל את ממונו אלא שהוצרך להוציא לפדות עצמו וכמו ריפוי בחובל כנ"ל:

מ **האומר לחבירו כו'**. דאף בגזל ממש הוא כן וכמ"ש בסי' ע"ה ס"ח וזה שכ' בס"ז שיש עדים שמסרו כו' וכמ"ש בפ' הנשבעין בנגזל ועסמ"ע ס"ק כ"ד בשם הרשב"א והוא תליא בפלוגתא הנ"ל בש"ע:

מא **וי"א דצריך כו'**. וכמ"ש בפ' הנשבעין נשבעין לבע"ה במעמד כו' ואמרי' בירושלמי שם מפני הבושה ועסי' פז סכ"ג:

מב **וא"צ לעשות כו'**. ר"ל אם אין הנמסר יודע בזה ועסי' קעו סל"ו אבל אף ע"י התובע בעצמו צריך ג"כ לישבע בפני השר כנ"ל ועש"ך:

מג **שנים כו'**. כמו בחמשה שישבו על ספסל כאחד וכמ"ש בסי' שפא וסי' שפג ס"ג. והשמיט מ"ש שם במרדכי אפי' אין לחבירו לשלם אין משלם רק החצי משום דהוא בפלוגתא בסי' ת"י סל"ז וסמך אשם:

מד **ואם בזא"ז כו'**. כמ"ש בפ"ק בחבילה וספסל אלא דבלאו כו' מאי קא עביד ופטור וכמש"ש ושם וכן כאן במסירת הראשון ברי היזקא כמש"ש כתוא מכמר כו' ואמרי' שם ה"מ היכא דלא אוקמי כו' מיקלי קלייה:

מה **ואפי' לא מסרו כו'**. עבה"ג וכנ"ל:

מו **י"א כו'**. דהא ר"ה קץ ידא. מהרמ"מ ואין זה ראיה דוקא בדיני ישראל אלא דוקא בא"א להציל בע"א כמ"ש שם וכמ"ש בס"ט בהג"ה ועש"ך:

מז **אין כו'**. כמ"ש בסי' צב ס"ג וכן הפסול כו' ועסי' לד סכ"ב ולכן מיבעיא להו אם עשו תקנת נגזל אע"פ שהמוסר כופר ויכול לישבע לפי' הרי"ף ורמב"ם:

מח **לא כו'**. עסי' צב ס"א:

מט **ואפי' לא כו'**. דהא רב כהנא הרגו ע"י שאמר כה"ג שם:

נ **ולא אמרי' כו'**. ר"ל אף דאמרי' בפ"ג דב"ב ובפ' הנשבעין עביד כו' מ"מ בכה"ג שהעיז בפרהסיא לא אמרי' ועמ"ש בס"י אם העיז פניו כו' ועמש"ש. וס' האחרונה ס"ל דודאי אמרי' ועובדא דר"כ שהיה מוחזק ועסי"א:

נא **ואפי' לא יודעין כו'**. כמ"ש הבא להורגך השכם להורגו וכעובדא דר' שילא בפ' בתרא דברכות אע"פ שלא מסרו עדיין ולא הוחזק בכך וכמ"ש ברודף דניתן להצילו בנפשו אע"ג דשמא לא יעשה אשר זמם ועמ"ש בס"י:

נב **אבל המוסר כו'**. דאף לכתחלה מותר ע"מ לשלם כמ"ש בסי' שנט ס"ד ואמרי' בפ' בתרא דיומא קפחיה לרועה:

נג **ונשא ונתן כו'**. אבל בהראה ע"י אונס אצ"ל דכשר וכמ"ש בפ"ב דכתובות לא שנו כו' ועסי' א' ס"ד בהג"ה ועס"ב בהג"ה:

נד **אע"פ שאין כו'**. כמ"ש בסי' צב ס"ה:

נה **מ"מ כו'**. דאף לדעת האומרים דקנסא הוא מ"מ לא אמרי' מודה בקנס פטור אלא בקנס דאורייתא דכתיב אשר ירשיעון אלקים פרט כו' ואמר ואין עדים דאלו באו עדים אפי' אח"כ לא הוי מודה בקנס כמ"ש הרא"ש בספ"ק והטור בסי' שמח משום דהאידנא ליכא ב"ד לקנס וחוץ לב"ד לאו הודאה הוא כמ"ש בפ"ז שאני ר"ג דלאו כו':

נו **חייב כו'**. עסי' א' ס"ב וסי' כט ס"ב:

נז **אסור כו' ואפי' כו'**. גטין ז' א' אע"פ שרשע כו':

נח **בין כו'**. כמ"ש כתוא מכמר כו':

נט **ודוקא כו' דהרי כו'**. כמ"ש בס"י וסי"א ואע"ג דקי"ל ממון מסור לאבדו כמ"ש בסי"ג ולא אמרי' שלא יהא ממונו כו' התם בשאין מציל הנמסר עצמו בזה אבל להציל עצמו ודאי מותר דהא מטעם רודף הוא ואמרי' קיז ב' ונרדף כו' שלא יהא ממונו כו' ועתוס' סנה' ע"ד א' ד"ה שלא כו':

ס **או אם כו'**. או ט"ס הוא ש"ך וכ"ה במרדכי שם דהא הטעם שלא יהא ממונו כו' ואסור להרוג אותו בכה"ג כמ"ש בס"י בהג"ה ואמרי' ברפ"ג וקצותה את כפה כו' וילפינן בספרי מזה לרוצח וערמב"ם פ"א מה' רוצח:

סא **אבל אם כו'**. כמ"ש בפ"ג שנים שחבלו זה בזה כו' וכ"ש במקום שאין חשש שימסרנו שא"צ להציל ועסי' תכ"א סי"ג:

סב **וכל המוסר כו'**. פ"ק דר"ה:

סג **או כו'**. כנ"ל:

סד **התיר כו'**. עסי' ש"פ ס"ג:

סה **ומתרין כו'**. כמש"ש א"ל לא תחוי כו' וכמ"ש ברודף בסנה' ע"ב ב' ראה ישראל כו':

סו **ואם אין כו'**. כמו בעובדא דר' שילא בפ' בתרא דברכות:

סז **י"א כו'**. דאין הורגין אותו אלא מטעם רודף וכמ"ש בסי"א:

סח **אסור כו'**. סנה' עד א':

סט **עשה כו'**. שהרי אין הריגתו אלא משום להציל חבירו כמו ברודף אבל לא משום רוצח שהרי בגרמא פטור כמש"ש עו ב' שיסה בו כו' וכן בעדים זוממין הרגו אין נהרגין וכ"ש בזה"ז ועריב"ש סי' רלח:

(**ליקוט**) **עשה המוסר כו'**. כ' המרדכי מדברי הרי"ף ל"נ כן שהוכיח דממון מסור אסור מדאיבעיא להו בס"פ הכונס אם עשו תקנת כו' ואם איתא הא לאחר מעשה גם גופו אסור ול"ל שלא יהא ממונו כו' ובלא"ה אין ראייתו מוכרח די"ל דמיירי שם שעשה תשובה. שם במרדכי:

ע **אח"כ הוחזק כו'**. כמ"ש בפ"ב דע"ז המינין והמסורות כו' ועס"ס תכ"ה:

עא **כל המוסר כו'**. ט"ס הוא וצ"ל כל המיצר כו' וזה שסיים אבל מפני כו' אבל במוסר אפי' בשביל יחיד מותר כמ"ש בס"ט בהג"ה:

עב **מותר כו'**. שהוא כמו מסור כמ"ש בפ"ק דר"ה אבל המינין והמסורות כו' ושנתנו חתיתם כו':

עג **אבל מפני כו'**. כמ"ש בס"ט:

עד **מי שעוסק כו'**. דג"כ רודף הוא ואף שאין מתכוין כמ"ש בההיא חמרא בב"ק שם ובסנה' ע"ב ב' איתביה כו' יצא ראשו כו' ואף שאינו רק גרמא כמו במסור שאף ע"י ממון קל כמו תיבנא ואף שאינו רק חששא כמו במסור וכן מחתרת וכיוצא ועסי' תכ"ה ס"א בהג"ה וס"ב:

עה **מתרין כו'**. כמ"ש בס"י:

עו **מי שרוצה כו'**. עסי' כח ס"ג בהג"ה אבל אינו כו' ואם בע"ד כו':

עז **מ"מ ברעה כו'**. כמ"ש בב"ק קיג ב' דהפקעת הלואתו מותר והוי כאבידה כמש"ש ואמרי' בסנה' עו ב' אר"י כו' והמחזיר כו' והיינו במקום דליכא חלול השם כמ"ש בב"ק שם וכמ"ש בסי' שמח ס"ב בהג"ה:

עח **ואם כו'**. עבה"ג וכמ"ש בסי' כח שם בהג"ה אבל אם יש לברר כו':

עט **אסור כו'**. עבה"ג וראיה מדאיבעיא להו ספ"ו עשו תקנת כו' ואם איתא השתא לאבדו מותר כ"ש דנשבע ונוטל רי"ף שם:

פ **וי"א כו'**. ומדברי הרי"ף לא מ' כן מראיה הנ"ל עשו תקנת כו' אבל במרדכי שם כ' דשם עשה אשר זמם ואין מוחזק עוד דאסור להורגו לכ"ע דל"ל שלא יהא כו' וכן י"ל בעשה תשובה. וראייתו מדקא' לאבדו כמש"ו ובזה מתורץ קושית תוס' בע"ז כו ב' ד"ה אני. תימא כו'. וע"ש בתוס' ושמא מאן כו' ועספ"ג דפסחים ות"ק כו' והוא כס' ראשונה

וכ"ש לפי' הרי"ף שם כגון שהיה רץ אחר הזכור או אחר כו' שמותר להצילו כו' ועהג"א ספ"ב דב"מ:

פא **מוסר כו' וא"צ כו'**. עסמ"ע ועבה"ג ועסי' ב':

פב **מי כו'**. כנ"ל בפ"ב דע"ז:

פג **ששלשה כו'**. דאז הוחזק ועבסנהדרין פ"א ב' במלקיות של כריתות כו' ושם קסבר כו':

פד **ע"י גרמא כו'**. כפי' ר"ח דוקא מורידין שהיא גרמא אבל אין דעת הרמב"ם כן כמ"ש ס"ס תכ"ה אם יש בידו כח כו' וכ"כ הרמב"ם כאן להדיא ומעשים בכל יום כו' וכ"כ הרשב"א ועש"ך ס"ק נו:

פה **מי שמדבר כו'**. כנ"ל סי"ב כל המיצר הצבור כו' וכן משום מיגדר מילתא כמ"ש בסי' ב':

פו **מי ששלח כו'**. ערש"י דב"ק נא א' ד"ה אין שליח כו' משא"כ כה"ג שמפורסם שאינו שומע דברי הרב ובב"מ יו"ד ב' חמר רבינא היכא כו' וכן לתי' דרב סמא אי בעי עביד כו' ושמא לא יעשה משא"כ כאן ועתוס' דב"ק עט א' ד"ה נתנו וי"ל כו' ובין כו' אבל כאן יודע הוא כו':

פז **וכן אם מסר כו'**. כמ"ש בסי' כחס"ג בהג"ה והרשב"א חולק ע"ז והביאו ב"י בסי' שפו וכשיטת ר"י משום שאין מתחייב מיד ואינו אלא גרמא כמ"ש בסי' שפו ול"נ דהא מראה ממון חבירו הוא ומסור ממש הוא וגם במעיד אינו מתחייב מיד עד שיפסוק הדין וכ"ש לס' ריצב"א משום קנס כמו בכל מסור:

פח **הוצאות כו'**. עסי' קסג ס"א בהג"ה וכמ"ש בב"ק קטז ב' בשיירא שעמד עליה גייס כו':

סימן שפט

א **כל כו'**. רפ"ב במתני' וגמ' ועתוס' שם יז ב' ד"ה קמ"ל כו' ועבה"ג וכן שם יט ב' וש"מ:

ב (**ליקוט**) **שהיא ברשותו כו'**. מתני' ריש ב"ק ושמירתו עליך ושם ט' ב' כל שחבתי כו' (ע"כ):

ג (**ליקוט**) **א' השור כו'**. תוספתא פ"ו א' שור וחמור וא' שאר בהמה חיה ועוף לנזקין מועד משלם נ"ש ותם משלם ח"נ א' שור כו' להרבעה כו' (ע"כ):

ד **אם הזיקה כו'**. שם:

ה **או שהזיקה כו'**. מתני' בפ"א וברפ"ב:

ו **ברגלה דרך כו'**. כצ"ל כמ"ש ברפ"ב וכאן לא נחית לפרושי התולדות:

ז **כיצד כו'**. ל"ד ב' א"ל רב אחא בר תחליפא כו':

ח **לפיכך כו'**. מתני' ל"ה ב' א' גדול כו':

ט (**ליקוט**) **הרי השור כו'**. כולו כמש"ש ל"ג א' שור שוה כו' (ע"כ):

י (**ליקוט**) **העושה כו'**. ספ"א ורפ"ב יז יח יט כ כא (ע"כ):

יא **אם הרגיל כו'**. גמ' שם טז א' ואם הועדו כו' וכמ"ש בס"ו ושם ב' דאייעד כו':

יב (**ליקוט**) **לאותו מעשה**. עבה"ג ופשוט הוא דהא אמרינן מ"ה ב' א"ר מועד לקרן כו' וערש"י שם ד"ה אליבא דמאן כלומר כו' וכ"ש כה"ג (ע"כ):

יג **הבהמה יש כו'**. כלישנא בתרא שם ועוד דלי' קמא נמי ס"ל כן ומסייעא מברייתא ולא דחיא ליה אלא בדלמא. רשב"א ומ"מ ודברי כ"מ תמוהים וכבר השיגו בלח"מ וכ"פ הג"א בשם א"ז:

יד **ויש כו'**. כיון דלישנא לא חידש אלא בלשון הוי חד עם לי' קמא ולישנא מציעא הוי לישנא בתרא ועוד דמתני' ובריית סתמא קתני ולא חילקו. הרא"ש וכ"ז דחוק מאד:

(**ליקוט**) **וי"ח עליו**. ממש"ש כ"ד ב' כל המשנה כו' איתמר משמיה דר"ל כוותך אלמא נקרא רבוצה בר"ה על הארץ משנה וכ"ש על כלים אפי' קטנים. נ"י בשם הרמ"ה שם (ע"כ):

טו **אפי' אם כו'**. דלא כר"א:

טז (**ליקוט**) **בנגיחה או כו'**. ז"ש הזאב כו' הרי כו' וערש"י שם ד"ה הרי כו' (ע"כ):

יז **ואפי' כו'**. בזה אפי' ר"א מודה כמש"ש:

יח **וי"א דוקא כו'**. ט"ז ב':

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. עתוס' ט"ז א' ד"ה והנחש כו' (ע"כ):

יט **לדרוס**. ולאכול ולטרוף להניח. שם וברא"ש:

כ **וזאב כו'**. כמ"ש בב"מ צג ב' בא זאב וטרף ארי ודרס ועתוס' ד"ה והנחש כו' וכ"פ הרשב"א וכ' הרא"ש דכל חיה דינה כזאב דדוקא ארי שהוא מלך כו'. והרמב"ם פ' דלא כשמואל משום דאקשינן עליה טובא וכולהו שינויי דחיקי נינהו וכן הרי"ף השמיט וז"ש חמשה כו' בנגיחה כו' וכיוצא כו':

כא (**ליקוט**) **כל כו' וכל כו'**. כמש"ש י"ח א' דלא אשכחן כו' דלא אשכחן כו' (ע"כ):

כב **פטור על הכל**. ברייתא יד א':

כג **וצ"ע כו'**. וכה"ג פריך בגמ' כ"א ב' ועבה"ג:

כד **והא כו'**. עבה"ג והוי כשכיח בבית:

כה **וה"ה מיוחדת כו'**. כאוקימתא דגמ' להני ברייתות:

כו **או שהיא כו'**. מדאיצטריך לדחוקי לא לזה כו' אלא דחד לפירות להוציאו ממשמעות ול"ק לא לזה ולא לזה כלל לפירות:

כז **מפני כו'**. קאי אדסמיך לה ברמב"ם שהיא של שניהם ולא כמו שדחק המ"מ:

כח **היה כו'**. ברייתא דרב יוסף וכאביי ורב חסדא:

כט (**ליקוט**) **וכן אם כו'**. הרא"ש ורמב"ם וטור וכגי' שלנו דלא כתוס' שם ד"ה לא כו' והרשב"א ועסי"ז ועתוס' ד"ה כולה כו' תימא כו' וכן דחק הרשב"א בזה ותוס' שם לא רצו לפרש כפי שיטתו אבל מה שהקשו שם ולספרים כו' ק"ו פריכא הוא (ע"כ):

ל **אם היא כו'**. שם אלא פשיטא לא לזה ולזה אלא דחד. והיינו כה"ג דכפשטיה א"א לומר כמו שהקשה הרשב"א דא"כ מאי לא לזה ולא לזה:

(**ליקוט**) **אם היא כו'**. דז"ש אלא דחד דא"א לומר כפשטה מאי לא לזה כו' ועוד היינו רישא רשות לניזק ומאי ד' כללות (ע"כ):

לא (**ליקוט**) **בקרן פטור דה"ל כו'**. מדפריך שם אתאן לרבנן ואם איתא לוקמה בכה"ג וכ"ש בשן ורגל וז"ש בשן ורגל כו' (ע"כ):

לב **בקרן כו' חצר הניזק**. ל"ד אלא דלא הוי חצר המזיק ולישנא דגמ' שם נקט אלא פשיטא כו' וקתני סיפא כו':

לג **ואצ"ל כו'**. שם י"ד א' כא ב':

לד **או עץ כו'**. כ"כ הרא"ש בשם התוס' תי' שני על קושייתם ו' א' בד"ה תאמר כו' וא"ת כו' וערא"ש ס"א:

לה **דהוי כחצר כו'**. רש"י שם:

לו **חצר כו'**. כמ"ש בסי"ג וכן י"ל בכה"ג דסי"ד:

(**ליקוט**) **חצר כו'**. הרא"ש וכנ"ל סי"ג ותוס' שם נדחקו לשיטתן דלא ס"ל כמ"ש בסי"ג (ע"כ):

לז (**ליקוט**) **ונקראו אבות כו'**. רש"י בריש מכילתין (ע"כ):

לח **ואין דרכו כו' ואין כו'**. ב' ב' (ע"כ):

לט (**ליקוט**) **בין כו'**. י"ד א' וכר"י (ע"כ)

סימן שצ

א **בדרך הילוכה**. מתני' טו ב' יז א' ב':

ב **והוא כו'**. ב' ב' ג' א' רגל הזיקה מנוי כו':

ג **ואין כו'**. שם ושם שהנאה להזיקה הוא שן ותולד':

ד **וכל כו'**. ב' א':

ה **כגון כו'**. שם וי"ז ב':

ו **או במשוי כו' ותרנגולים כו'**. י"ז ב':

ז **ודינם כו'**. ג' א':

ח **ואם תפס כו' וי"א כו'**. כמ"ש בסי' שפח:

ט **ולדעת כו'**. וכ"כ הרשב"א ועבה"ג. אבל הרמב"ם סובר כיון דפריך וכי מאחר כו' אלמא כשכוש יתירא לאו אורחיה הוא והדק"ל א"ה קרן נמי כו' והרא"ש כ' דפשיט ליה וכי כו' דאפילו כשכוש יתירא אורחא הוא אלא דגמ' פריך בכשכוש כדרכה האיך ס"ד למיבעי כלל:

י **ופטור כו'**. ג' ב' י"ט א':

יא **ואם כו'**. ג' ב' וכר"פ דבתרא הוא ועוד לא שבקינן פשוטותיה משום ספיקא דרבא:

(**ליקוט**) **משלם מהיפה כו'**. מדקא' סתמא דגמ' שם ואמאי כו' לר"פ פשיטא ליה ואע"ג שי"ל דגם ר"פ ס"ל כרבא ולפוטרו ברה"ר (ע"כ):

יב **ודבר כו'**. שם:

יג **יש כו'**. מדלא איבעיא לרב אשי י"ט א' בכח כחו אלא לסומכוס מ' דלרבנן פשיטא ליה ולא מיבעיא לסומכוס אלא אי גמר הלכה כו' וא"ל דפשיטא ליה דלאו ככחו הוא אלא משום הלכה דהא הלכתא לגרע אתי כמ"ש בפ"ק דסוכה לכל התי' רק לחד תי' אליבא דר"ש וז"ש שם יז ב' לעולם כגופו כו' ול"ק לעולם לאו כגופו כו'. הרא"ש. וכנ"ל מדקא' שם יח א' אי סומכוס אימא סיפא כו' מ' דלרבנן ניחא ומסיפא לבד יכול לפשוט. אבל הרמב"ם לא ס"ל כן כמ"ש בסי' שצב בש"ע וכ"כ כאן הרא"ש בשם התוס' ועתוס' ך"ב א' ד"ה ור"י כו':

יד **דרסה כו'**. יז ב' תפשוט כו' וכמ"ש בסי' שפו ס"ד:

טו **חייב לשלם כו'**. ובזה"ז פטור לגמרי בלא תפס:

טז **אבל כו'**. ותליא בפלוגתא הנ"ל דס"ז אם תפס אי משלם ח"נ או רביע נזק. רא"ש. והרמב"ם ס"ל דאין כאן ספק אלא תולדה דקרן ומשלם ח"נ. והרשב"א כ' שדעת הרי"ף באית בזרוני שמשלם נזק שלם כמ"ש בדברי הרי"ף דלא כמו שדחק הרא"ש בדבריו וכ' דכיון דאוקמוה באית כו' לאו משום צרורות וכ"ה בירושלמי תרנגול כו' ברוח שבין כנפיו משלם ח"נ סומכוס אומר נ"ש נפח בכלי ושברה משלם נ"ש מ' דכ"ע היא. וצ"ל דהרי"ף גרס בגמ' אלא דאית כו':

יז **אבל אחרים כו'**. כ"ז דברי הרא"ש והטור וכשיטת התוס' שם:

יח **אם גררה כו' זרקה כו'**. שם בדאדיה אדויי מ' הא בגררה נ"ש כיון דמחובר בגופה כמו עגלה המושכת בקרון:

יט **ואם הזיק כו'**. שם אלא חייב בעל התרנגול כו' ושם אר"ה נקשר כו' וכמ"ש תוס' בד"ה נקשר כו':

כ **בד"א כו' או כו'**. תוס' ד"ה אלא כו'. ר"ל דמ"ש אלא מתני' קאי אאצנעיה וכן בהפקר כמ"ש בדברי ר"ה דאי בדלא אצנעיה חייב נ"ש כמ"ש ואי דלא כו' וערש"י ד"ה פושע כו' וה"ה באדיה או גרריה משום בור המתגלגל שם ו' א' דפריך אי בהדי דאזלי כו' ועתוס' שם ד"ה לאתויי כו' וז"ש אבל אם החוט כו' וכ"ש בתר דנייח כמש"ש ואי דלא אצנעיה כו':

כא **ואם החוט של אחרים כו'**. כמש"ש ואי דלא אצנעיה כו'. וה"ה בשעת הילוך משום אש כמש"ש ג' ב' תולדה דאש כו' בהדי דאזלי כו' וה"ה כאן שהתרנגול כרוח מצוייה הוא ועתוס' ד"ה וכי. וקשה כו' ומה שפריך שם ו' א' אי בהדי דאזלי כו' כבר פי' תוס' שם דר"ל ליחייב גם בעל הבהמה ולכן לא אוקמיה מילתיה דרב הונא אמתני' כמ"ש תוס' בד"ה וכי כו' וך"ג א' סד"ה וליחייב וז"ש אבל אם יש כו' ואם הזיק כו'. דקי"ל כר"נ שם נג א':

כב **ואם הזיק לאחר כו'**. שם ב' א"ד אמר אביי כו' הא כרבנן כו':

כג **וע"ל כו'**. סל"ב וסל"ד:

כד **וכ"ז כו' אבל אם כו'**. שם:

כה **אפי' יש כו'**. דל"ק דליל הפקר אלא משום נקשר מאליו וכמש"ש ך"ט ב' בהופך את הגלל אע"פ שהחזירה למקומו דאסתלקי כו':

כו **בכל ענין**. ר"ל במקום בעל דליל אבל בחלק של בעל תרנגול אינו חייב וכמ"ש תוס' ד"ה וכי כו' דלא מתוקמא כו' וז"ש אפי' יש כו' ר"ל לענין זה דוקא והסמ"ע שגה בזה:

כז **וה"ה אם כו'**. תוס' ד"ה קשרו כו':

כח **או אפילו כו'**. כפי' הראשון בתוס' שם ד"ה והא כו' וכ"כ ש"פ:

כט **בין כו'**. כמ"ש בס"ה בהג"ה:

ל **ואם כו'**. גמ' שם:

לא **ואם הוא הולך כו'**. שם א"ר ביבי כו' והביאו הרי"ף וכ' מדל"ק לא דקאזיל כו' אלמא לאו לדחיה אמרה ופי' הרא"ש דבחבל שאינו דבוק בו עיסה ואינו בלוי דכה"ג לאו משונה היא וכמש"ש י"ט ב' כיון דאורחיה למיכל כו':

לב **משלם נ"ש**. גם על החבל כנ"ל כיון דאורחיה כו'. הרא"ש בלישנא בתרא:

לג **כל שתחילתו כו'**. שם וכמ"ש בסי' רצא ס"ו:

לד **וי"א כו'**. גמ' שם כגון כו':

לה **ואם הכלי כו'**. תוס' שם ד"ה הא. א"כ כו':

לו **ואם כו'**. שם פעמים כו'. ונ"מ לדידן במקרבי לכותל:

לז **אבל כו'**. גמ' שם לגי' שלנו אבל גי' הרי"ף והרמב"ם והתניא הכלב והגדי שדלגו בין כו' חייבין תרגמא כו' ור"ל דברייתא ראשונה בדאפיך כו' ובזה מתורץ קושית תוס' ד"ה והתניא כו' וז"ש בש"ע קפצו כו' אבל כו'. אבל לשיטת התוס' והרא"ש מלמטה למעלה בכ"ע פטורין לגמרי אפי' מח"נ ועתוס' שם ד"ה אדם כו' ואית דגרסי כו' וכצ"ל ג"כ לגי' הרי"ף ורמב"ם:

לח (**ליקוט**) **קפצו כו'**. כשיטת הרי"ף ולשיטתו מתי' קושית תוס' ד"ה והתניא כו' ואתי שפיר נמי מ"ש שם אי הכי כו' כמש"ש תוס' בד"ה אדם כו' דבל"ז ה"א מ"ש פטורין משום דמלמטה למעלה אונס הוא ע"ש בתוס' משא"כ לפי' תוס' דוחק לומר דמלמעלה למטה ג"כ אונס הוא (ע"כ):

לט **וה"ה מי כו'**. גמ' שם וכפי' תוס' בד"ה הנ"ל:

סימן שצא

א **שן כו'**. ב' ב':

ב **וביער**. ליתיה בטור ור"ל דמושלח ילפינן נמי לשן כמ"ש ג' א' וז"ש מוקמינן לה נמי וכ"ה בטור שגם ב"ח והסמ"ע הוסיף תיבת ובער. ומ"מ הדין עמו דודאי יליף מובער וה"ק אצטריך כו' דהתורה לא רצה ללמוד מושלח כו' ושם נ"ה ב' שן דכתיב כו' ובזה א"צ לדחוקי מ"ש תוס' שם ד"ה אצטריך כו' ושם נ"ה ב' ד"ה עד כו' וע"ש ד' א' לא ראיה רגל כו':

(**ליקוט**) **וביער כו'**. דמש"ש איצטריך סד"א אמינא כו' שינוייא בעלמא הוא דתנא אמר וכה"א כאשר כו' וכ"מ בר"פ הכונס וכן שם ד' א' אא"ר תנא שור כו' וה"ק לא ראי הרגל כו' ולא ראי השן כו' (ע"כ):

ג **בין שלא כו' לפיכך כו'**. כפי' תוס' שם ד"ה הא כו':

ד **כל כו'**. גמ' שם:

ה **בין כו'**. דקי"ל כר"י ועוד דגם באידך דר"ל לא קי"ל כוותיה כמש"ש כ"ד ב': (ליקוט) בין כו' דאין הלכה כר"ל דאף בדין דשתי פרות לא קי"ל כוותיה ואף שהרא"ש שם סי"ד דחק עצמו דבריו אינן מובנין (ע"כ):

ו **אבל כו' אבל כו'**. שם ורמינהו כו' לא כו':

ז **חיה כו'**. עסי' שפט סח:

ח **חי**. שם:

ט **כבש כו'**. טור דמ"ש וה"מ ברברבי לא קאי אלא אדסמיך אתרנגולי וכגי' הרי"ף תרנגולי רברבי וכ"ה בספ"ג דכתובות וכ"כ הרמב"ם להדיא כבשים קטנים וט"ס ברא"ש פ"ב סג כגון כלב כו' וצ"ל להיפך וכ"ה ברא"ש וברמזים בספ"ק ס"כ:

י **ודוקא כו'**. מדקתני ספ"ק הבהמה אינה מועדת כו' ול"ק ששה תמין וכה"ג וכן בפ"ב דקאמר אכלה כסות כו' ול"ק כה"ג והא דקאמר שם ק"ג א' זאת אומרת כו' ר"ל דבלא"ה אנוס הוא ופטור לגמרי דלא כרש"י ד"ה דסתם כו'. אבל בי"ש חלק עליו ואמר כל הפוסקים לא פי' כן וראייתו עדיין ק' דאכתי ליתני מה שאין דרכה לאכול כגון בהמה שאכלה בשר וכיוצא וע"ש שתי' קושיות הנ"ל:

יא **יותר כו'**. כמ"ש בס"ח:

יב **ואם לקחה כו'**. כ"כ הטור בשם הרמ"ה ואין דעת. התוס' כן שכ' שם בד"ה סתם. ש"מ דבעי לקיחה ואכילה כו' ודעת הרמ"ה דאובער דהיינו אכילה קפדינן ובזה א"צ לדחוקי מ"ש תוס' בד"ה וליחייב. האי לישנא כו' אלא דההחררה מונחת על גחלת של אחרים ברשות אחרים וכן פי' הרשב"א בשם הראב"ד אף שלפ"ז לא מוכח דין של התוס' דבלקיחה לא סגי דהא שפיר קאמר תפשוט מ"מ מוכח מדקאמר שם אלא שן הריב כו' ועתוס' הנ"ל ועמ"ש בסי"ב:

יג **משום דפי'**. ט"ס וצ"ל פי' ועבה"ג והוא גמ' הנ"ל שנפשטה האיבעיא מסוגיא הנ"ל אלא שרצה לפשוט ג"כ ממקום אחר:

יד **אם המושיט כו'**. דבלא"ה אפי' במקום שאפשר ליטול חייב המושיט לבד כמש"ו ועהגי"א שם ועתוס' נג ב' ד"ה שור כו' ו' א' ד"ה לאתויי כו':

טו **או שאין כו'**. כס' ראשונה בסי' תי סל"ז ודברי ש"ך ורחוקים מאד:

טז **אלא כו'**. די"ל הלכה כרבה דהוא רביה דרבא וי"ל הלכה כרבא דהוא בתרא וכ' הרי"ף והרמב"ם ב' הדעות ופ' המחבר לקולא:

(**ליקוט**) **דהיינו כו'**. שי"א דהלכה כרבה דרביה דרבא הוא. רי"ף ורא"ש שם ועבה"ג וערא"ש שם ה"א וברישׁ סוכה ובפי"ט דשבת ס"ה ובפ"ק דעירובין ס"ד ושם פ"ב ס"ד ובפ"ק דב"מ סמ"ט ובפ"ז דכתובות סי"ג וערא"ש בפ"ג דב"ב ס"ו וכן כיי"ל הרשב"א והריטב"א והר"ן וש"פ דכל היכא דאשכחן א"ל רבא כו' הלכה כרבותיו אבל כשנחלקו כשני החולקין הלכה כרבא (ע"כ):

יז **וי"א כו'**. משום דת"כ דרבים הוא:

יח **היו כו'**. כלי' קמא דסוגיא שם ב' כלישנא קמא דקא' לא דכ"ע מחזרת כו' וה' כשמואל בדיני:

יט **הקצה כו'**. כיון דקי"ל כלי' קמא כ"ש כה"ג:

כ **היתה כו'**. כשיטת הרי"ף דמש"ש בדאמר רבא כו' לאו לדחויי דברי אילפא אלא לפרש דבריו דלא כפירש"י ותוס' ורז"ה דח"נ משלם אלא נ"ש ול"פ אילפא ור' אושעיא וא"צ לדחוקי מ"ש תוס' כא ב' ד"ה דאילפא כו' וכ"כ הראב"ד ורשב"א ורא"ש דאין זה שינוי דהא אמרינן שם כיון דאורחיה למיכל כו' ועוד משלמת מה שהזיקה מ' נזק שלם וקא' דאילפא ור"א וכו' וכן מפורש בירושלמי שינתה ואכלה משלמת נ"ש מהו שינתה ואכלה כשהיתה קופתו מופשלת לאחוריו היתה עומדת ברה"ר ופשטה את פיה ואכלה ממנה משלמת נ"ש ור"ל שינתה ממה שפטרה התורה וכן בתוספתא משלמת מה שהזיקה וענ"י רשב"א וכ' הטעם שכל כה"ג הוי כרשות הניזק שכן יש להם רשות לעבור כה"ג וע"ס שהאריך:

כא (**ליקוט**) **ואם קפצה כו' וה"ה כו'**. כפי' הרי"ף דנ"ש משלם וכ"ה בירושלמי שם שינתה ואכלה משלם נ"ש מהו שינתה ואכלה משלם נ"ש היתה קופתו מופשלת לאחוריו ברה"ר ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה משלם נ"ש (ע"כ):

כב **וי"א כו'**. כן פי' הרא"ש דברי הרי"ף והגמרא וכמש"ש כ"א ב' דאילפא כו' ואמרו אין דרכה כו' ר"ל כי א"א לה אלא בקפיצה והטעם דכל כה"ג שאין מגעת כדרכה יש לו רשות להניח פירותיו. שם:

כג **בהמה כו'**. כגי' דל"ג עמיר וס"ל כתוס' דשניהם ברשות הניזק בעינן אלא כיון דקי"ל דפי פרה כרשות הניזק דמי ר"ל אם עומדת ברשות הניזק ה"נ כיון דעומדת ברשות הניזק שדינן הפה בתר גופה או לא אבל לדעת הרמ"ה דס"ז א"א לפרש אלא כפי' תוס' וכ"כ הרשב"א דהכל בתר אכילה ופי' כפי' תוס':

כד **וה"ה כו'**. כגי' שלנו וכפירש"י וכבר הקשו תוס' ורשב"א וש"פ מהא דס"ז ודברי רש"י י"ל דפי' שם ך"ג א' כמ"ש בס"ז לדברי הרמ"ה ואף שרש"י שם ד"ה: ה"ג וליחייב כו' כ' וקס"ד כי' האמת כן כמ"ש רש"י בברכות טו א' וש"מ אבל דברי הרב צ"ע וצ"ל דה"ק ואכלה בר"ה ר"ל שעמידתה בר"ה ואכלה אבל פיה ברשות הניזק וקמיבעיא להו אם פיה בתר גופא גריר או לא וכן ברישא אף שרש"י לא פי' כן ובזה ניחא אף לשיטת התוס':

סימן שצב

א **ואם היה מגרר כו'**. עתוס' שם ד"ה ור"י כו' וכן הקשה הרשב"א דהכין מיתוקמא שפיר טפי דא"צ לחלק בין מקום הגחלת לשאר הגדיש אלא שכ' דה"ק דאפשר לאוקמיה אליביה אף בדאנחיה משא"כ לר"ל וז"ש וי"א כו' ועמ"ש בסי' ש"ץ ס"ה:

ב (**ליקוט**) **וי"א דמשלם כו'**. הרא"ש ע"ש אלא שכ' שתוס' לא פי' כן והוא דברי תוס' שם ד"ה ור' יוחנן כו' אבל יש"ש כ' דתוס' כ' כן משום סומכוס דאוקמינן שם י"ח דברי ר"א כסומכוס ודבריו תמוהין דא"כ הל"ל דאי לאו ככחו דמי ח"נ הוא דמשלם וקשה לר"א אבל קושית התוס' אפשר לתרץ כדברי יש"ש (ע"כ): [

ג **בעל האש כו'**. כפשטיה דגמ' וליחייב כו':

ד **וי"א כו'**. תוס' ד"ה וליחייב כו' פי' כו' וכמ"ש בסי' ש"צ ס"י:

ה **ואם זרקה כו'**. כשיטתו בהג"ה ראשונה וי"א דמשלם כו'. וכ"ז לפי' הראב"ד והרמ"ה שכ' בסי' שצא ס"ה אבל לשיטת התוס' ר"ל שיפטר בעל הכלב מחלקו וע"ש ד"ה וליחייב השני:

סימן שצג

א **ואפי' היה כו'**. עתוס' שם ד"ה שנכנסה כו':

ב **וי"ח כו'**. עס"ס שצח:

ג **כיון שא"ל כו'**. עבה"ג והרא"ש שם:

סימן שצד

א **וכן אם דחפה כו'**. כשיטתם בכ"מ שאמרו מ"ד כו' ומ"ד כו':

ב **וי"א כו'**. כרבא דהוא בתרא וכן ס"ל לר"פ בב"מ צג ב' כוותיה וע"ש תוס' בד"ה איבעי כו' אבל הרשב"א כ' דאתי אף לר"כ דגבי בע"ה פשיעותא הוא אבל לגבי ש"ח פטור דלא קביל עליה למטרח כ"כ:

ג **אם כו'**. תוס' ד"ה נפלה כו':

ד **ויש כו'**. דלאו פשיעותא היא כמ"ש י"ט ב' וכי יאחזנה כו' וז"ש ירדה כו' וז"ש שם כיון דמשתמטא כו' ולדברי תוס' הא א"א לירד לשם אף שיש לדחוק בזה:

ה **והוא ידע**. גמ':

ו **מיהו כו'**. רש"י וז"ש כל אימת דמשתמטא ול"ק כיון דילפא. יש"ש דלא כראב"ד:

ז **ואפילו כו'**. כפי' הרשב"א דהטעם דהוי מזיק בידים ועתוס' ד"ה המעמיד כו':

ח **ודוקא כו'**. גמ' שם:

ט **כל כו'**. כחזקיה וכל הסוגיא שם כוותיה ת"ר אין כו' אלא כו' ושם אתא לקמיה דר"נ כו' א"ל רבא כו' והלכתא כו' אליעזר זעירא כו':

(**ליקוט**) **כיצד כו' וכן כו' אפי' כו'**. ר"ל כפי' ר"ח שם וכן פי' הראב"ד הביאו הרשב"א שם אריב"ח סאה כו' ר"ל דוקא סאה שיימינן בששים מפני שהוא דבר גדול שלא

להכחיש את המזיק והיינו דתנן במתני' סאה אבל פחות מסאה שמין בפ"ע ר' ינאי כו' עד תרקב וחזקיה אמר אפי' קלח ע"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **כיצד כו'**. עמ"ש בפי' ר"ח והראב"ד ובזה ניחא מה שפריך שם מתבי אכלה כו' דהקושיא דוקא לחזקיה אבל לפירש"י ה"ל להקשות אמתני' וכן אף לפי' תוס' שפי' שם דמ"ש בית סאה קאי אמה שאכלה ע"ש ופ' כחזקיה דכל הסוגיא שם כוותיה ת"ר אין כו' ההוא גברא כו' אתא כו' וכן אבייי ורבא שם וכן ר"פ ור"ה כו' ושם והלכתא כו' אליעזר כו' שלחוה כו' והשמיט מש"ש נטיעה כו' דס"ל דחכמים שם פליגי אכולהו אבל הרא"ש פ' דס"ל דל"פ אהא ממה שחזר ואמר וחכ"א כו' על סמדר. וכן בכחש גופנא לא כ' דס"ל כהרמ"ה דלא מנכינן אבל הרא"ש פ' שם דמנכינן דרבנן ס"ל כוותיה ועתוס' שם ד"ה מאן כו' וד"ה אונס כו' ובהרא"ש שם (ע"כ):

י **הרי כו' וכן כו'**. שם:

יא **אם כו'**. וכן פירש"י:

סימן שצה

א **המשסה כו'**. מתני' דסנה' עו ב' וגמ' דב"ק כג ב':

ב **וחייב כו'**. כמ"ש בקדושין מג א' וכ"ש בכה"ג ולא גרע מכל הני דב"ק נו ה':

ג (**ליקוט**) **חצי נזק**. דשינוי הוא כמ"ש למטה דכל המשנה כו' וכמש"ש בגמ' (ע"כ):

סימן שצו

א **שור המועד**. כרב שם וכ"פ הרמב"ם. והרא"ש פ' כר"א בר אהבה:

ב **וכן כו'**. נ"ה ב' ולד"ה:

ג **לפיכך כו'**. שם ושם:

ד **בד"א כו'**. כר"י:

ה **אפי' כו'**. נו א' אלא בכותל כו':

ו **הבא כו'**. כמ"ש בסי' רצא ס"ט וז"ש אבל כו' וערש"י שם ד"ה תחלתו כו' כל תחבולות כו' ופי' דחוק דהא אכתי לא ידעינן טעמא דכל טצדקי כו' וכן מ"ש בתחלה לא מיבעיא היכא כו' וק' והאיך יצאה אלא דבכותל רעוע עסקינן וכה"ג ואף למ"ד תחלתו כו' חייב דמודה כה"ג כנ"ל אלא דלמסקנא דקאי כל טצדקי כו' אפי' בכותל בריא אלא דרבה לרבותא קאמר דלס"ד ה"א אף בכותל רעוע פטור ובזה מתורץ קושית תוס' ד"ה מ"ד כו':

(**ליקוט**) **וקי"ל כל כו' אבל כו'**. עתוס' כב ב' ד"ה ושכיחי. וא"ת בהכונס כו' (ע"כ):

ז **אפי' ידע**. כלשון ב' של תוס' שם ד"ה נפרצה:

ח **הפורץ כו'**. מפ' אנזקיה מדהביא הגמ' אמתני' ש"מ דומיא דמתני' ואע"ג דבמתני' תנן דפטור ודוקא הוציאוה חייב כמ"ש במתני' ועתוס' שם ד"ה או כו' תי' הרמב"ם והביאו מ"ע והמ"מ דכאן שאני שנתכוין שתזיק משא"כ במתני' ועבה"ג וס"ל דגרמי הוא רק שאינו חייב אלא במתכוין להזיק וכשיטתו דס"ל דכל גרמא חייב כמ"ש בסי' שפו ואינו מחלק אלא בין מתכוין או לא כמ"ש בסי' כה ס"ג ע"ש ועמ"ש בסי' כה ובסי' שפח:

ט **וי"א כו'**. כנ"ל וכמ"ש בס"ג:

י **וי"א כו'**. רש"י ותוס' ד"ה אילימא כו' אבל דעת הרמ"ה דחייב אבהמה ועתוס' דסנהדרין ע"ז א' ד"ה בנזקין כו' ומיהו יש כו' ובזה אתי שפיר מ"ש בפני בהמה אף לס"ד דמקשה דלתוס' אינו ניחא אלא למסקנא כמ"ש שם וכן מתורץ קושיתם וא"ת כו'. וס"ל דגרמי הוא ודוקא אנזקיה אמר במתני' דפטורים דזה גרמא הוא אבל באבידתה כמזיק בידים הוא וכן פ' הרב:

יא **ולכן כו'**. ערש"י שם ד"ה הניחה כו' ותוס' ד"ה מ"ד כו'. והראב"ד חולק ולדידיה אתי הסוגיא שפיר כמ"ש בס"א:

יב **מסר כו'**. שם במתני' וגמ' ט' ב':

יג **שדרך כו'**. שם ועתוס' שם:

יד **אפי' כו'**. נ"ו א' וכפרש"י כנ"ל וכן בחש"ו דאשניהם קאי דמתני' בחדא כלליהו:

טו **אף אלו כו'**. רמב"ם ועתוס' שם ד"ה מאי. בכולה שמעתין כו' וכ"כ הרשב"א ומה שהקשו תוס' מיהו כו' תי' הרשב"א דבאמת כה"ג פטור אבל לא אמרו אלא במרבה חבילה שיש בה כדי לילך ולהזיק אבל הרא"ש ס"ל כפי' הנ"י דפטור לגמרי וכמש"ל סי' שפא וסי' שפג ופי' דהסוגיא איירי שלא נסתלקו משמירתו וז"ש וי"א כו' וצ"ע שבסי' הנ"ל סתם כס' האחרונה וכן בסי' שפח ס"ז בהג"ה:

(**ליקוט**) **אף אלו חייבים** לשון הרמב"ם וכ' המ"מ כן פי' כל המפרשים והוא כדברי תוס' שם ד"ה מאי כו' וכ"כ בהג"א וכ"פ הרשב"א וקושית תוס' והג"א מיהו כו' תי' הרשב"א דלא אמרו מרבה בחבילה אלא שיש בה לילך ולהזיק כמו בחופר עשר ועשרים הלא"ה דומה להשלים לי"א אבל הרא"ש פי' דכולה סוגיין מאי קעביד ופטור מכח קושית תוס' הנ"ל וכ"כ טוש"ע בסי' תיח ס"י ובסי' שפא בהג"ה וז"ש כאן וי"א כו' וערא"ש שם וכ"כ הרמב"ם וש"ע בסי' שפג ס"ד וכ"כ המ"מ שם ע"ש וצ"ע (ע"כ):

טז **מסרו כו' מסתמא כו'**. ערא"ש פ"ה ס"ד האי דקאמר כו' וכ"כ רשב"א בספ"ד ממש"ש כשהכיר שהוא נגחן כו' מ' דבסתמא מקבל הכל וכ"כ בירוש':

(**ליקוט**) **מסרו כו'**. ממש"ש מ"ה והב"ע כגון שהכיר כו' הלא"ה מסתמא קיבל שמירת

כ"ד ושם מ"ח ב' ת"ר כנוס כו' אלמא מסתמא קבל כ"ד ובירוש' אר"א מסר שור תם לש"ח יצא והזיק פטור יצא ונטרף חייב אלמא בסתמא מקבל. רשב"א ספ"ד (ע"כ):

יז **נכנסו כו'**. מתני' מ"ד ב' וגמ' נו ב' י"ג ב':

יח **ואם שמרוהו כראוי כו'**. בסוגיא מ"ה א"ב וט"ס כאן כמ"ש הרמב"ם בתשובה וכ"ה בשמירה מעולה כולם פטורין השומרים והבעלים בכ"ע. וכן בשמירה פחותה במועד וכן שן ורגל ובתם בש"ח הבעלים חייבים ושאר שומרים הם חייבים:

יט **ואם כו'**. עסי' רצא סכ"ד ובהג"ה:

כ **או כו'**. נו ב':

סימן שצז

א **מי כו'**. עתוס' שם ד"ה וכלי כו' וז"ש ואם כו' אפי' בלא התראה. ודלא כר"ח וכ"פ הרי"ף:

ב **מתרין כו'**. עבה"ג ועתוס' ד"ה הנהו כו' וכ"פ הפוסקים:

סימן שצח

א **וכן כו' ומיהו כו'**. כמ"ש בסי' שעח ס"ו:

ב **הזיק כו'**. מח א':

ג **או לשורו**. מתני' מז ב':

ד **דינו כו'**. פלוגתא דר"ט ורבנן בספ"ב וקי"ל כחכמים:

ה **תם כו'**. כמ"ש בסי' תה ס"א:

ו **אם כו'**. גמ' שם טעמא כו' ואף תוס' מודי בזה שהם פ' כתי' דרבא כמ"ש בהג"ה:

ז **ואם כו'**. דקי"ל כשמואל בדיני:

ח **וי"א כו'**. כרבנן דסוגיא כוותייהו ועתוס' מח ב' ד"ה ושמואל כו' וד"ה טעמא כו' כולה כו' ר"ל אבל לרבא לרבי אפי' ברשות חייב דלא כהס"ד לעיל ולכן אוקמה רבא למתני' כרבנן וז"ש תוס' בד"ה הנ"ל ואי כר' אפי' כו' אבל רב אלפס הביא הא דרבא וס"ל דאפי' לר' אלא שרוצה לאוקמי מתני' אף כרבנן וכחד תנא ומ"מ ק' א"כ לוקמיה ברייתא רישא וסיפא כר'. הרא"ש וז"ש בש"ע אם הכניסו כו'. לרי"ף לכ"ע ולתוס' לרבא אליבא דרבנן:

ט **ודוקא כו'**. מ"ז ב' בעיא דלא איפשיטא ולקולא ועתוס' שם ד"ה אז כו' ומדברי הרא"ש והטור והרב מ' כתי' הראשון של תוס' אבל הא"ז והג"א פ' כתי' הב' וכ"פ יש"ש:

סימן שצט

א **מיהו כו'**. ממ"ש בחולין נח א' מ"ט כיון דאגידה כו' ועתוס' בב"ק שם ד"ה מ"ט כו' וערשב"א וכ"ה בר ירוחם להדיא ע"ש:

ב **ואפי' כו'**. גמ' שם:

ג **ואפילו שאין כו'**. עתוס' ד"ה שור שנגח כו' ועבה"ג:

ד **ואפילו משבועה**. עתוס' שם ד"ה דאפילו. ועי"ל דלמ"ד כו' ועסי' פז סכ"ו:

ה **מיהו כו'**. עש"ך ועס"ס ת' ובש"ך שם ס"ק יד:

ו **דהיינו כו'**. רש"י:

סימן ת

א **ואם טען כו'**. עתוס' מו א' ד"ה דאפילו כו' ועוד אמר ר"י דל"ד כו' וע"כ צריך ליתן טעם כו' אבל הרמב"ם ס"ל אף בדבר דלא ה"ל לידע כמ"ש בסי' צ' ס"י אלא דוקא אם התובע טוען שיודע הנתבע משא"כ ביורשים וכאן. וכעין זה כ' ש"ך בסי' עב סי"ב:

ב **בד"א כו'**. כמ"ש בסי' שצט ס"ג:

ג **והרי עדים כו'**. דאל"כ הרי מודה בקנס כנ"ל ועבה"ג:

ד **מגוף הפחות כו'**. כמ"ש בס"ג ואמרינן שם בגמ' ואפי' בברי ושמא וכמ"ש בס"א:
(**ליקוט**) **מגוף הפחות כו'**. תוספתא פ"ג ואם בידוע שהן המיתוהו הרי אלו משלמין בקטן ולא בגדול בתם ולא במועד וכ"ה במתני' שם (ע"כ):

ה **ואם היו כו'**. שם לו א':

ו **בד"א כו'**. שם וכפרש"י דלא כברצלוני בשם גאון וערא"ש:

ז **אלא עדים כו'**. דאל"כ פטור מכלום כמ"ש בס"ב ועמ"ש למטה דהרמב"ם ס"ל דכל הסוגיא מיירי בעדים:

ח **ואם טען כו'**. ולא היה הודאה שלא ממין הטענה כמ"ש בב"מ ק' א' בטוענו דמי כו' ה"נ טוענו שנתחייב לו דמים בשביל היזק של שורו זה אומר בכך וזה אומר בכך ודוקא לענין זה שיפטר אף מהקטן מדמי גמ' נחטין ושעורים דחד טעמא להו משום מחילה או משטה וכיוצא. ודוקא שטוען אתה יודע כנ"ל אבל בלא"ה א"צ לישבע וגם אם אומר המזיק שמא לא הוי משוילו"מ ומזה למד הרמב"ם דין זה מדקאמר כאן המע"ה ולא הוי משוילו"מ לאוקימתא דגמ' באומר שמא וכן באומר ברי ישבע דממתני' דרפ"ה י"ל כתי' שני של תוס' משום דהוי קנס וכמ"ש בס"א בד"א כו' אבל כאן דניזק אומר מועד וע"ז קאמר כאן ונשבע וכ"כ הראב"ד א"א אתם ואמועד קאי ומתני' דקתני המע"ה

כגון דקאמר שמא תם הזיק דליכא שבועה גביה ואיתימא להוי כמחוייב שוילו"מ דוקא בתובע בבריא וא"ל באמת אתה יודע ועבה"ג בשם המ"מ ושגה בזה דטעמו משום מודה בקנס כמ"ש בס"א בד"א במועד כו' אח"כ מצאתי בש"ך שהשיג עליו:

ט **וי"א כו'**. פלי"ג בתרתי חדא דאף אם נתחייב מ"מ ליכא כאן שבועה וכמ"ש נ"י שם ועסי' ע"ה סי"ג והשניה שפטור אף במה שהודה דהא מדמי לרבה ב"נ אלא דהרמב"ם ס"ל כיון שיש עדים על א' מהן לא שייכא בדרבה ב"נ והי"א ס"ל אפי' בעדים דהא כאן ע"כ בעדים מיירי דאל"כ הוי מודה בקנס ואפ"ה פריך מדרבה ב"נ ועמ"ש בסי' פח סי"ב. וגם מה שדימה הרמב"ם דמי לעבד ס"ל כפרש"י ותוס' שם ועמ"ש בסי' פח סי"ט:

י **ואפילו תפס כו'**. אפי' בסיפא תם ומועד ועתוס' שם ד"ה ראוי כו' אבל הרי"ף ורמב"ם חולקים ע"ז וכמ"ש בסי' פ"ח סי"ב וכן סתם בהג"ה שם:

יא **ודוקא טען כו'**. גמ' שם:

יב **זו היא כו'** דברי הרב אינן מכוונין דהאכ"ז הוא לשון הרמב"ם וגם דברי המ"מ תמוהים מאד ועמ"ש בליקו' ג' א' בסי' ת' שדעת הרמב"ם דבעדים משלם מה שהודה כמ"ש בס"ג ע"ש ועסי' פח סי"ב מש"ש ושם סתם המחבר להיפך דפטור ע"ש.

יג **ואם תפס כו'** גמ' שם וכל מ"ש המ"מ כאן תמוהים מאד וגם האחרונים נתקשו וכבר יישבתי כנ"ל אבל בזה צדקו דבריו מ"ש אע"ג דמודה בקנס פטור מ"מ מהני תפיסה אף ברישא א' גדול וא' קטן וכמש"ש בגמ' ודלא כנ"י שכ' דסוגיא דגמ' למ"ד פלגא נזקא ממונא אבל הרמב"ם לא ס"ל כן וכמש"ל שהרמב"ם אוקים הסוגיא כמ"ד פלגא נזקא קנסא וכמ"ש בליקו' שם אבל נ"י מפ' כהיש מחלקין דבלא עדים מיירי וע"כ כמ"ד ממונא כנ"ל ועש"ך שהסכים לדברי נ"י והקשה על המ"מ מהא דר"ג שם ע"ד ע"ש ודבריו נכונים אבל טעם הרמב"ם דס"ל דמודה בקנס דוקא אם הודה בעיקר הדבר אבל כל שעל עיקר הדבר יש עדים לאו מודה בקנס הוא וחייב ע"פ עצמו וז"ש בס"ג ואם טען כו' ונשבע כו' ומ' מדבריו שאפי' ברישא בשניהן תמין לא הראב"ד שפי' אסיפא שאין דבריו מ' כן וזה דפריך בגמ' אסיפא מדרבה ב"נ הא לא מייתי כו' ואם איתא בלא"ה הא מודה בקנס הוא כיון דליכא ראיה ברורה ששניהם הזיקו כנ"ל. וקושית התוס' דרפ"ה מתרץ כנ"ל כיון שלא א"ל אתה יודע בודאי:

יד **ואפי' תפס כו' ודוקא כו'**. עסי' פח סי"ב:

טו **אבל כו'**. עסי' שצט ס"ג בהג"ה ועש"ך כאן ושם אב להרמב"ם דין ממון כאן כנ"ל:

סימן תא

וי"א כו'. תוס' ד"ה כגון כו' מדדחיק לאוקמי בב' תנאי. ורמב"ם ס"ל כפירש"י שם:

סימן תב

א **ואפי' כו'**. תוס' ד"ה שנו כו' ואפי' לר"י נ"מ כו' וכ"כ נ"י ואף לר"ע:

ב **ודוקא כו'**. עסמ"ע וכמ"ש בכתובות קי א' רמי ב"ח אמר הכא כו' ואף לרבא שם דקאמר ליגבינהו כו' כאן ל"ל דאין גובה אלא מגופו:

ג **כגון אם הזיק כו'**. טור לאפוקי ממ"ש הרא"ש בשם רש"י:

ד **וי"א כו' דכל כו'**. כמ"ש כ"ד ב' וכמו בעטה מהלכת ברבוצה שר"ל ואף רבא ל"פ אלא משום דא"ל כי אית לך כו' ואפי' באדם יש לו רשות בכה"ג דהא אפילו על עסקי ממון אמרינן ברפ"ג מאה פנדי כו' ואע"ג דלא שייך באדם כל המשנה כו' ועתוס' ד"ז ב' ד"ה ה"ג כו' והג"א שם ד"ה והא כו' כ"ש בשור וז"ש וכ"ה לקמן כו' ועמש"ש:

ה **והמחבר כו'**. דברי הרב תמוהין כי אין חולק ע"ז והמחבר לא הזכיר כלום מזה וסמך אמ"ש בסי' תנא וגרם לו דברי הטור שכ' וכ' א"א הרא"ש ז"ל דמיירי דוקא שהתחילו בבת אחת כו' וכ' עוד היכא שהתחילו כאחד גם התם משלם נ"ש כמו המועד כך דקדק מדברי רש"י ואין דעת ר"י כן אלא בין שהתחילו בב"א בין שהתחילו זא"ז נפרעין כמו שפי' תחלה מ' דר"י חולק גם אירשא וס"ל להרב דהא בהא תליא דהא לא מצינו לר"י שחולק ע"ז וז"ש והמחבר כו' ר"ל כיון שפי' כפי' ר"י במתני' כנ"ל שכ' כגון אם הזיק כו' ה"ה באידך ס"ל כר"י. אבל ליתא דר"י אין חולק ע"ז וגם אינו מדברי רש"י וט"ס הוא בטור כמ"ש יש"ש שמ"ש בין שהתחילו כו' עד בזא"ז ט"ס:

סימן תג

א **אם כו' או כו'**. שם:

ב **ודוקא כו'**. הרא"ש שם דהטעם ע"כ משום פשיעותא דניזק דהא בשבחא חולקים שם ואינו מוכרח דפלגא שנוטל המזיק משום דחס רחמנא עליה כמש"ש והיינו דהא קשיא כו' וכ"ת כו' אבל ל"ל חלק בנבילה כלום וכן כאן חס רחמנא וכ"ש שגוף שלו מדינא ועיש"ש שחולק ע"ז:

ג **וי"א כו'**. כנ"ל:

ד **וי"ח כו'**. עסמ"ע וכ' שם דלא גרע מגזלן דהגזילה חוזרות בעיניה ע"ש:

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. ל"ד א' דא"ל קרנא כו' וכ' הרשב"א וא"ת מ"ש מפחת נבילה לא היא

דשאני התם דה"ל לזבונה מיד דאין דרך להמתין על הנבילה אבל דרך הניזקין להמתין עד שיתרפאו וישביחו ר"ל בלא מתה וז"ש וי"א דה"ה כו' ג"כ מזה הטעם אבל הרמ"ה כ' דהטעם דה"ל לאסוקי אדעתיה שתסרחה משא"כ שם וה"ה בהוזלה וז"ש וי"ח כו' ועסמ"ע (ע"כ):

(**ליקוט**) **ודוקא כו'**. עתוס' שם ד"ה לא נצרכא כו' משא"כ אם לא נודע דאמרינן קרנא דתורא כו' וז"ש וי"ח כו' דלא שייך קרנא כו' (ע"כ):

ה **מיהו כו'**. שם וכ"ת ה"מ כו':

ו **מדמי**. ר"ל ח"נ:

ז **על כו'**. פ' כאבא שאול משום דאחרים ס"ל כוותיה. הרא"ש וש"פ:

ח **ואת כו' ואם כו'**. ר"ל בין בתם בין במועד כמש"ש ט"ו א':

ט **מן החי**. ר"ל משעת מיתה דלא כמ"ש בהג"ה בס"ב ולשון הגמ' ל"ד א' פחת שפחתה כו' פחת נבילה א"ב:

סימן תד

א **בין כו'**. שם רישא כו':

ב **אינו כו'**. פי' כלשון אחרון של רש"י אבל רש"י ותוס' הסכימו ללשון ראשון ע"ש ד"ה שאלמלא כו':

ג **וי"א כו'**. תוס' ד"ה הב"ע כו'. והראב"ד חולק וכ' דל"ד לשותף דשם אדעתא דשותפותא מפטם משא"כ כאן והרשב"א נסתפק שם:

סימן תה

א **שלא כו'**. ה' ב' נג ב':

ב **אע"פ שהוא כו'**. ר"נ דלא כמש"ש מ"ב ח' לרבא אליבא דריה"ג ועתוס' ד"ה כתב כו' והא דתניא כו' ולמסקנא אף ר"י הגלילי לא ס"ל כן:

סימן תו

א **אבל אם כו'**. דייק ממש"ש עד שתהא כו' ול"ק עד שתהא מיתה וגמר דין שוה כאחד אלא דביני ביני א"צ להיות באדם א' ולכן קמ"ל דאף העמדה בדין ג"כ צריך ורש"י שם לא פי' כן וע"ש בד"ה למעיטי כו' וד"ה והועד כו':

ב **נגח ואח"כ כו'**. וכ"כ הרשב"א דל"ד באיש אחד דא"כ הל"ל מכר או הוריש אלא דר"ל באיש מתחלתו ועד סופו לאפוקי הפקר שאינו שור איש וכמ"ש ל"ג ב' וכמ"ש בר"ס תז:

סימן תז

א **אע"פ כו'**. עתוס' שם ד"ה הקדישו כו' דלר"ע דקי"ל כוותיה אינו מכור אפי' לרדיא וכ"ד רש"י וע"ש בד"ה מכרו אינו מכור קס"ד כו' אבל דעת הרמב"ם דלרדיא אפי' לר"ע מכור כמש"ש ת"ר שור תם כו' אמר מר מכרו כו' ומ' דאתי ככ"ע ועוד דאמר הקדישו מוקדש משום דר"א וזה א"צ אלא לר"ע כמ"ש הקדישו מוקדש אפי' לר"ע משום דר"א כו' ומש"ש מכרו אינו מכור מני ר"ע קס"ד דאינו מכור לגמרי דוקא לר"ע ומשני דזה אפי' לר"י. והרשב"א מסכים ג"כ דלר"ע אינו מכור לרדיא אלא שחולק על רש"י מ"ש בד"ה לרדיא שאם כו' והוא כ' דזה לד"ה כמש"ש צ"ו ב' בההוא דגזל פדנא כו' וכן שם צ"ז א' בספינה כו' וה"נ לא נחית אדעתא דאגרא אלא דלרדיא פי' לכתחלה לחרוש בו ונראה שכן פי' הרמב"ם וז"ש אע"פ כו' ר"ל דאף לכתחלה מותר להשתמש כדין מכירה:

ב **הרי כו' שכיון כו'**. שם:

ג **מכרו כו'**. שם אלא ניזק מכרו כו' וקי"ל כר"ע דהלכה כמותו מחבירו וסתם מתני' שם כוותיה:

ד **וכשיתפסנו כו'**. ר"ל אפי' האידנא דלא זכי עד תפיסה דהא גם בימיהם לא זכה עד העמדה בדין ואפ"ה אינו מכור ועתוס' שם ד"ה א"ב. ונראה דאע"ג דלר"ע כו' וא"ת כו':

ה **וי"א דצריך כו'**. שם זאת אומרת כו' הא נמי רבה כו' מ"ד כו' וכיון דלא קי"ל כרבה שם כמש"ש צח ב' מאן דדאין כו' וקי"ל כד"מ כמ"ש בר"ס שפו כ"ש דקי"ל במזיק כו' דחייב וכ"פ בגטין מא כל הפוסקים כרשב"ג דמזיק שיעבודו חייב וכ"פ הרמב"ם בעצמו וכמש"ל סי' קיז ס"ו ובי"ד סי' רסז סס"ח:

ו **וכן אם כו'**. בזה חולק על הרמב"ם כנ"ל וכפרש"י ומפרשים הברייתא ת"ר כו' הכל אליבא דר"י ומ"ש הקדישו מוקדש משום דר"א אף לר"י משום דקדושת דמים אינו מפקיע מידי שיעבוד ועתוס' ד"ה משום כו'. יש"ש. וצ"ע דא"כ מאי קאמר שם הקדישו מוקדש אתאן לר"י כו' ועוד מאי דוחקיה לאוקמיה בקדושת דמים:

(**ליקוט**) **וכן אם כו'**. ומש"ש אמר מר מכרו מכור לרדיא היינו לר' ישמעאל ומש"ש הקדישו מוקדש משום דר"א אפי' לר"י כמש"ש בתוס' ד"ה משום כו' וציונו של תוס' על משום דר"א דהכא אבל מש"ש למעלה הקדישו מוקדש אפי' לר"ע משום דר"א מיירי בקדושת הגוף ואפ"ה לא קדוש משום דהוחלט לגמרי לר"ע ולכן ס"ד דהקדישו קדוש ממש קאמר וכר"י משום דמיירי בקדושת הגוף וז"ש תוס' בד"ה ומיירי הכא כו' הכא דוקא והא דל"ק גמ' כאן בקדושת הגוף ולגמרי משום דמכרו ונתנו במתנה קתני דלאו לגמרי אלא לרדיא (ע"כ):

ז **שאפילו כו'**. שם וכפרש"י:

ח **וי"א כו'**. כפי' תוס' שם ד"ה אילו כו' ועסי' קיז ס"א:

(**ליקוט**) **וי"א דוקא כו'**. ערש"י לו א' ד"ה ראשון כו' והא ל"ד לחב כו' אבל הרשב"א שם הקשה הניחא אם י"ל נכסים אחרים כו' וכמו שפריך בגמ' שם מ' ב' הניחא כו' וכ' ע"כ נראה כפי' הראב"ד דהתם ה"ל לגבי ניזק כאפותיקי של קרקע ומגופו בלבד משתלם וכאלו מכרו לו לנזקיו משא"כ לבע"ח ואפילו עשאו לו אפותיקי מפורש ה"ל כמו שעשאו אפותיקי מפורש ומכרו שאין בע"ח גובה הימנו ולכן קא' ראשון ראשון גובה כמו באפותיקי של קרקע כו' וזהו ס' ראשונה שכ' ש"ע וסתם אבל הטור והרב ס"ל כפירש"י הנ"ל ותוס' לג א' ועבטור כיון שהבע"ח כו' לפיכך כו' ועב"ח ודו"פ (ע"כ):

סימן תח

א **אין כו'**. עבה"ג ועמ"ש בס"ס ל"ה:

ב **ואין מקבלין כו'**. ממש"ש כ"ד א' אין השור כו' העידו בו בפני כו' אינו נעשה כו' מדכפל ושנה ש"מ דר"ל אפי' במקום דלא אפשר כגון זה וכמש"ש קיב בהא אינו כלום. וכ"ש לס' האחרונה דסי' כח סט"ו ודייקי ממה שמקבלין בעדיו חולים וכיוצא ש"מ דבדיעבד ש"ד וכאן אמרי' דאפי' בדיעבד אינו כלום. ולכאורה וכאן ראיה לס' הנ"ל מדהוצרך לומר כאן וי"ל דסד"א דבפני השור סגי כיון דמקשינן מיתת השור כו' כמש"ש מ"ה א' קמ"ל כמ"ש בסנה' יט:

סימן תט

א **והאידנא כו'**. דברי המחבר שזה לא תליא בא"י רק ביישוב ישראל וערש"י ותוס' פ"א ד"ה מכי אתא כו' ועבא"ע סי' קמב ס"א:

ב **וי"א כו'**. דדמי לספר:

ג **מיהו כו'**. שם דרש כו' ההיא איתתא כו' ושם ספ"ק טו ב' וספ"ד מו א':

סימן תי

א **וזהו ממונו**. מכילתא וכי יפתח איש בור למה נאמר עד שלא יאמר יש לי בדין הואיל והבור ממונו והשור ממונו כו' ובגמ' ג' מ"ש בור כו' ועתוס' שם ד"ה וממונך כו' ושם כב א' ד"ה אשו משום ממונו כו':

ב **שמזיק כו' דהעובר כו'**. ג' ב' וש"מ שתחלת עשייתו לנזק וערש"י שם:

ג **שאינו זז כו'**. מתני' דריש ב"ק לא זה וזה כו' ובברייתא ת"י וש"מ:

ד **לפיכך כו'**. ג' ב' וכבר כ' דממונו ל"ד ומ"מ נ"מ לפעמים כמ"ש י"ט ב' בדליל ובנזקין לאחר נפילת אונס שם ך"ט ושם בגלל ל"ש אלא כו' וערש"י שם ד"ה בשהפכה כו' וכיו"ב:

ה **א' החופר כו'**. מכילתא שם בעל הבור ישלם מ"מ:

(**ליקוט**) **א' החופר כו'**. ירושלמי פ"ה אין לי אלא כשחפר לקח ירש נתן לו במתנה מנין ת"ל או כי יכרה כו' (ע"כ):

ו **וכן אם כו'**. י"ט ב' נקשר מאליו מאן כו' ואי לא כו':

ז **או שחפרו כו'**. מ"ח א':

ח **וכן אם כו'**. תוס' שם סד"ה אע"ג. ונראה כו' ועמ"ש בסי' תיג שהרמב"ן חולק ועתוס' מט ב' ד"ה ברה"י כו' ולפי' ר"י קשה כו' והרא"ש פי' כפיר"י ותי' הטור דשם מיירי כשלא נודע לבעל החצר וז"ש ונודע כו':

(**ליקוט**) **וכן כו' ונודע כו'**. וכ"כ בנ"י שם כפי' תוס' מט ב' ד"ה ברה"י ור"י מפ' כו' ומ"ש תוס' ולפיר"י כו' כ' דמיירי שלא נודע כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכן כו' ונודע כו'**. ערי"ו נל"א ח"א בשם רשב"ם ע"ש (ע"כ):

ט **אחד כו'**. כרבה דהלכתא כרבה בר כו' וכר"ע דהלכה כר"ע מחבירו. רי"ף ורא"ש וש"פ ועוד כ' דסתם מתני' כוותיה:

י **החופר כו'**. מתני' נ' ב':

יא **או החופר בור כו'**. מתני' מט ב':

יב **לרשות חבירו**. כפיר"י והרא"ש וכשלא נודע לו. טור וכנ"ל:

יג **והפקיר כו'**. רש"י וכמ"ש בגמ' שם ר"ע הפקיר כו':

יד **אבל אם כו'**. וכ"כ תוס' כח ב' סד"ה אבל ושם נ"א א' ד"ה בור כו' ורא"ש וש"פ דלא כרש"י נ' א' ד"ה בעל התקלה כו':

טו **או כו'**. ר"ל במקום שיש רשות לילך דלא כפי' הסמ"ע כמש"ו שנא' בעל כו':

טז **ומסר כו'**. כן פ' הרא"ש ועבה"ג:

יז **או כו'**. כן פי' בטור בשם הרמ"ה וכן פירש"י:

יח **אפי' כו' ואם כו'**. שם כגון דארוח כו' וערש"י שם אבל רש"ל וב"ח כ' דט"ס ברש"י דמ"ש בד"ה ברה"י הסמוכה כגון מקצה כו'. צ"ל בד"ה דארוח ארוחי לר"ה. כגון מקצה מקום כו' והלכך טעמא דלאושין כו' אבל בר"ה עצמו חייב אע"פ שהוא ברשות כמש"ש ל' א' כל אלו כו' וכיוצא וקושייתם על הטור אבל דברי ש"ע אפשר לפרש בדבריהם ועבה"ג:

יט **היה כו'**. כגי' בור שמנה כו' בור שבעה כו' מהו:

כ **חפר א' כו'**. תוס' שם ד"ה האחרון כו':

כא **החופר כו'**. עבה"ג וכן הסוגיא שם כוותי' בבעיא דרב שיזבי וללישנא בתרא היא דלא כהלכתא:

כב **וי"א כו'**. כלישנא בתרא כשיטת הגאונים. והרמב"ם סובר דל"פ והכריחו קושית תוס' שם ד"ה אי כו':

כג **בור כו'**. עבה"ג ואע"ג דשם נב א' תני רב חנניא כוותיה מ"מ ר"נ ס"ל כוותיה דשמואל שם נא א' וכן רב אשי שם ב' וכמ"ש בס' שקדם:

כד **לפיכך כו'**. עתוס' נ' ב' ד"ה א"ב כו':

כה **ואפי' בתל כו'**. תוספתא פ"ו כמה שיעורו להזיק כ"ש ולמיתה י"ט:

כו **ואם הוזק כו'** ס"ל דלא אמרו אלא למיתה וראיה מהזיק דאדם בכל פרק המניח ואין מחלק בין פיקח כו' ואמרי' כ"ז ב' לפי כו'. ועתוס' שם ד"ה לפי כו' וז"ש וי"א כו':

כז (**ליקוט**) **או הבהמה הפקחת כו'**. עבה"ג וע"ל סי' תיב ס"ג וי"ל שיצא לו ג"כ ממש"ש כד ב' א"ל אנא כו' ועתוס' ך"ז ב' סד"ה אמאי וקצת קשה כו' (ע"כ):

כח **בין כו'**. ר"ל דז"ש שם ה"מ כו' דשבירתן זהו מיתתן אבל לענין כו' ר"ל שלא נשברו אלא הוזקו:

כט **אע"פ כו'**. גמ' שם:

ל **אם אין כו'**. שם ואי דלא כו':

לא **מיהו כו'**. הרא"ש ותוס' שם ד"ה ואתו כו':

לב **אפי' כו'**. הרא"ש:

לג **ואם יבאו כו'**. שם א"ד הא כו':

לד **ויש מחלקין כו'**. כפי' תוס' בד"ה הנ"ל ונראה לר"י כו'. וס' הראשונה סובר כפי' ריב"ם שם וכ"כ הרשב"א:

(**ליקוט**) **ויש מחלקין כו'**. כפי' ר"י בתוס' שם דלא כריב"א אע"ג דלעיל סי' רצא ס"ט קי"ל כדברי ריב"א כ' בישו"ש פ"ה סל"ח לחלק בין מיגו דהוי פשיעה כו' לתחלתו בפשיעה כו' כי הכא אמר מיגו כו' משום דהפשיעה והאונס בענין אחד הוא בנפילה בבור אבל התם הפשיעה לענין זאבים וגנבים והאונס הוא במיתה ע"ש (ע"כ):

לה **בור כו'**. כגי' הרי"ף:

לו **וי"א כו'**. כגי' שלנו והרא"ש כ' דאף גי' הרי"ף י"ל כפרש"י. וע"כ נ"ל כן כמש"ש כתנאי המדלה כו' במאי קמפלגי כו':

לז **עד שידע כו'**. כ"ה גי' הרמב"ם והרא"ש כר' יוחנן:

(**ליקוט**) **עד שידע**. כ"ה גי' בגמ' וכ"ה גי' הרא"ש וכ"כ הטור (ע"כ):

לח **וי"א כו'**. תוס' ד"ה בכדי כו'. והרמב"ם ס"ל כפירש"י:

לט **יש כו'. כל כו'.** עבה"ג:

מ **וה"מ דאניס כו'.** מדל"ק אמתני' דשם נ"א א':

מא **המוסר כו'** נלמד ממ"ש למטה ואם כו':

מב **אע"פ כו'.** שם ועתוס' שם ד"ה בשור כו':

מג **בין לפניו כו' אבל כו'.** כשמואל ועמ"ש בסי"ז:

מד **שור כו'.** כר"נ דכולה סוגיא שם כוותיה ועבה"ג:

מה (**ליקוט**) **שבעל הנבילה כו'.** הוא כאב"א שם ולפ"ז צ"ע מ"ש בסל"ה וסל"ו ועתוס' שם ב' ד"ה הא כו' ונראה לר"י כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **שבעל כו'.** כלישנא בתרא שם דקי"ל כלישנא בתרא בכ"מ וכן הסוגיא שם למעלה הא מני ר"נ היא כו' וכל היכא כו' וכן שם י"ג א' אב"א ר"נ התם כו' ודלא כתוס' שפ' כלי' קמא וכ' דסוגיא דשם בפלוגתא דשור ושור פסולי המוקדשין כלישנא קמא וכבר תי' בהג"מ דאתי אף כלישנא בתרא וכ"כ יש"ש אבל הא דסל"ד לה לו צ"ע וכ"כ ביש"ש שם סמ"ב דבכל זה אינן משלמין אלא חלקן בלבד (ע"כ):

מו **אע"פ שהיא גדולה כו'.** רש"י שם ד"ה ר"ן כו':

מז (**ליקוט**) **אם כו'.** צ"ע וגם הג"מ לא תי' אלא בשני שוורים ובזה מתרץ קו' תוס' שם שהקשו אמאי לא משני הא והא כר"ן והא כלישנא קמא והא כלי' בתרא אבל בכה"ג לכאורה צ"ע ונראה מ"ש אנא תוראי בבירך כו' לאו משום דהוא הגומר את ההיזק דוקא אלא משום שהוא עושה בשעתו ההיזק לבד בלא השור וכ"ש בשור שממנו התחיל הנזק והוא עיקר הגורם וכמש"ש והא כורה קגרים כו' ותוס' שכ' ונראה לר"י כו' לא כ' אלא בשני שוורים דוקא שמתחלה ועד סוף עמו ביחד וכן דברי הג"מ (ע"כ):

(**ליקוט**) **אם כו'.** עמש"ש דאף ללישנא בתרא דמש"ש אנא תוראי כו' ל"ד כה"ג דה"ה כה"ג דסעי' זה וכיוצא ושלא כדברי תוס' וכ"כ במלחמות שם ע"ש שהאריך (ע"כ):

(**ליקוט**) **סל"ה אם אדם כו'.** אע"ג דבסל"ב הוצרך לטעם שבעל כו' שם דוקא שבור פלגא היזקא עבד משא"כ בשני שורים דאף לישנא בתרא מודה דכ"א כולה היזקא עבד דלא כתוס' שם ב' ד"ה הא כו' הג"מ ספי"ב מהנ"מ ס"ק ג' ובס"ס נזיקין סי' יב אבל כאן צ"ע ועהג"מ ונראה שאף לדברי תוס' מ"מ קי"ל כלישנ' קמא כיון דרבא ורבינא ס"ל כן ע"ש בתוס' אלא שהרי"ף ורמב"ם ס"ל כרברי מהר"ם שאף ללישנא בתרא כאן חייב ולכן כ' לישנא בתרא (ע"כ):

מח **יש כו'.** וכ"נ דעת תוס' כג א' בד"ה תפשוט:

(**ליקוט**) **יש כו'.** ע"ל סי' שצא ס"ז (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א כו'**. וכ"כ נ"י ספ"ג על מש"ש ש"מ שוורים תמין שהזיקו כו' ועתוס' שם ד"ה ש"מ כו' ונר' לפרש כו' וכ' ולא איפשיטא הבעיא ואינו גובה אלא רביע מזה ורביע מזה ואי ליכא לאשתלומי כוליה רביע מזה משתלם שארא מהאיך כר"נ כו' (ע"כ):

מט (**ליקוט**) **וי"ח כו'**. וכ"ד המרדכי ספ"ה ועמ"ש בסי' שפח ס"ז (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. עתוס' מו ב' ד"ה גלית כו' ואפי' לר"נ כו' ר"ל דבשלמא שם דבעל השור אן חייב כו' משא"כ דחייב רק שא"י לגבות מספיקא כמ"ש כאן ומשם למדו הפוסקים דין זה (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"ח כו'**. מרדכי ס"פ הפרה סי' ע' ע"ש והג"מ ספי"ב מה' נ"מ ס"ק ג' ובתשובה אחרת כו' אבל בס"ס משפטים סי' סג כ' כס' ראשונה וכ' שם דמטעם זה אמרי' שנים שלוו כ"א נעשו כו' ואם אין לא' לשלם גובה מחבירו הכל כמש"ל ר"ס ע"ז (ע"כ):

נ (**ליקוט**) **ולפ"ז כו'**. דבור גובה האידנא ממש"ש ך"ז ב' בפומבדיתא וחייב רבא. נ"י שם וכ' שכ"כ הרמ"ה. דדוחק לומר דמיירי בתפס ושם בפ"ב ההוא חמרא כו' ההוא ברחא כו' כ' הרשב"א ג"כ דמיירי בלא תפס דכיון דשכיחא מגבי בבבל ע"ש (ע"כ):

סימן תיא

א (**ליקוט**) **או לא הפקירן**. עבה"ג וכן ס"ל לרבא עס"י תי"ג (ע"כ):

ב **או שהניחם כו'**. ו' א':

ג **לפיכך כו'**. הרא"ש שם וכ' דכל האוקימתות שם אע"ג דגמר במה הצד מ"מ תולדות דבור הם ע"ש:

(**ליקוט**) **לפיכך כו'**. דג' אוקימתות האחרונות דיליף משור ע"כ היאך חייב בהם ברה"ר ועתוס' שם ד"ה. תאמר כו'. הרא"ש שם (ע"כ): (**ליקוט**') **לפיכך יש לו כו'**. דעיקר דינו הוא כבור ואע"ג דיליף לה ג"כ מאש לא אמרינן דיו ועתוס' דקדושין יו"ד ב' ד"ה זו. ור"ש כו'. יש"ש ועיש"ש שם שחולק וכ' דוקא באפקרינהו אבל בלא"ה דין שניהן להן ואינו מוכרח (ע"כ):

ד **על כו'**. **בין כו'**. כ"ח ב':

ה **אבל כו'**. תוס' ד"ה ונישוף כו':

(**ליקוט**) **אבל אם נתקל כו'**. אבל נ"י כ' דכ"ש כה"ג דחייב וכ"כ הרשב"א ועתוס' כ' ב' ד"ה לשמואל כו' שדחקו בזה וערשב"א שם (ע"כ):

ו **וכן כו'**. כמ"ש בסי' ת"י ס"ו:

ז **ואם נפלו כו'**. כ"ט א' ומודה ר"מ כו':

ח **או כו' אבל כו'**. כמש"ש ל"א א' אר"י ל"ת כו' שה"ל כו':

ט **ואי כו'**. עבה"ג. וכל סעי' זה הוא פי' תוס' שם ד"ה פליגי ומודים דקתני בברייתא כו':

י **אם הניחם כו'**. ו' א' וכמ"ש תוס' שם ד"ה לאתויי כו':

יא **אם התיזה כו'**. כ"ז כ' הרא"ש ומבואר בסי' ש"צ ס"י בהג"ה דהתיזה היינו שור תם ובור לר"נ נ"ג א"ב. ולאחר שנחו כמ"ש בדליל י"ט ב' וג"כ כר"נ:

סימן תיב

א **ואם הוזק כו'**. כיון דאיבעיא ליה לעיוני וכמש"ש נ"ד ב' בשור פקח:

ב **ואם כו' או כו'**. דבזה ל"פ במערבא ארב ושמואל.

ג **ודוקא כו'**. עסי' ת"י ס"כ:

ד **לאחר נפילת אונס**. שם ב' אלא הקמ"ל דמפקיר כו':

ה **ואם נתכוון כו'**. גמ' שם. ופליגי הרי"ף ור"י דרי"ף כ' דמ"ש דפליגי בתרתי חדא תליא בחבירתה כמ"ש ר' יוחנן שם אלא הקמ"ל כו' כנ"ל ולפ"ז באחר פשיעה לד"ה חייב ור"י כ' דר"י פליג אף באחר נפילת פשיעה ומ"מ לדינא אין נ"מ דמ"מ אין הלכה כר"י בזה וכמ"ש ר' יוחנן וכן מבור בר"ה כמש"ש ב' וקי"ל דחייב כמ"ש בסי' ת"י ס"ו וז"ש ואם פשע כו'. ופי' כר' יהודה משום דבכולה פירקין קרו ליה רבנן ועמ"ש בסי" תי"ג ס"ב:

ו **אם ה"ל כו'**. עתוס' שם ד"ה מדמתני'. ועוד דאי ל"פ כו':

ז **ואם פשע כו' בין כו'**. זהו מש"ש ומודים חכמים לר"מ כו':

ח **בין על כו'**. זהו אידך ומודים כו' דוקא ברוח שאין מצויה וכפי' תוס' שם סד"ה ופליגי:

ט **השופך כו'**. עבה"ג וכמש"ש ותרתי ל"ל כו':

סימן תיג

א **אם היה כו'**. כר"י דגמ' שקיל וטרי לתרץ כל המתני' אליביה וכן במילתיה דרבא קא' שני אגופו מיחייב משום דה"ל לעמוד כו':

ב **וי"א כו'**. כרנב"י דבתרא הוא ועוד דכל תי' דשנינהו אליבא דר"י שינויי דחיקי נינהו והא דקח' במילתיה דרבא משום דה"ל כו' חדא מינייהו נקט כו' ועבה"ג:

ג **בד"ח כו'**. ית' למטה:

ד **הקדרים כו' הראשון כו' והשני כו'**. ז"ל הרי"ף אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתזק בגופו בין דאיתזק בממונו ושני חייב בנזקי שלישי בדאיתזק בגופו אבל לא בדאיתזק בממונו מ"ט דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה והנה בגמ' נאמרו בה ב' פי' הא' פירש"י כמ"ש לפנינו והסכימו עמו תוס' והרא"ש דלי' קמא דרבא מ"ש ראשון

חייב בין כו' שני כו' קאי הכל אגוף וממון דמזיקין ובנזקין אין חילוק בין גוף לממון מה שהוזק חייב אלא ממון דשני בראשון לבד פטור והדר קאמר אלא כו' דהכל קאי אניזוקים והכל בגוף המזיק אבל בממון המזיק פטור לעולם והדר פריך לרב כו' וחוזר לאוקימתא קמייתא וגי' רש"י ותוס' ורא"ש דל"ג בגמ' לעולם כדקאמר מעיקרא כו' עד תרגמא וכ' הרא"ש ואליבא דרב הוצרך לזה אבל אליבא דשמואל י"ל כמ"ש באוקימתא שניה מיהו אין לפרש מילתיה דרבא בתרי גווני אלא גם אליבא דשמואל מתרץ ר"א בר אהבה ועוד דשינוייא קמא אלא אמר רבא כו' דחוק הוא כמ"ש בתוס' ורא"ש שם ואח"כ כ' ורב אלפס ז"ל כ' אמר רבא ראשון כו' ופי' דברי הרי"ף כאוקימתא שניה וכמ"ש הרא"ש בתחלה דאוקימתא דר"א ב"א אינה אלא לרב אבל לשמואל קיימא אוקימתא שניה דאניזקין קאי וכ' ומ"ש הרי"ף מ"ט דא"ל האי כו' לא קאי אדברי רבא דזה הטעם לא שייך אלא אממונן דמזיקין אלא אברייתא קאי וכולן חייבין כו' שהביא הרי"ף קודם לזה והביא דברי רבא אריש דברייתא אנזקי גופן דמזיקין וחילק בניזקין כנ"ל ואח"כ כ' הרי"ף על מ"ש בברייתא ופטורין כו' דבממונן של המזיקין לעולם פטורין אף הראשון אף על גופו של שני מ"ט דא"ל האי כו' ולפ"ז דברי הרמב"ם אינו כדברי הרי"ף דלא כמ"ש הטור ודבריו תמוהין אבל הראב"ד ומ"מ וב"י כ' שדברי הרמב"ם כדברי הרי"ף וכפירש"י כנ"ל ושלא כפי' הרא"ש דדברי הרי"ף אניזקין קאי אלא אמזיקין וכדברי הרמב"ם וכמו שחזרו בגמ' לאוקימתא קמייתא והשתא דברי רי"ף כפשטן דמ"ש מ"ט דא"ל האי כו' קאי אדברי רבא וכמ"ש הרמב"ם והעתיקו בש"ע דברי הרמב"ם כלשונו. ועדיין צ"ע דהא לאוקימתא קמייתא אף כלים דלכל הניזקין חייבין לפירש"י והרמב"ם וש"ע בס"א כ' בד"א כו' אבל בעל המאור והמלחמות פי' דברי הרי"ף והגמרא כפי' ר"ח ולשון ראשון שברש"י הביאו תוס' ד"ה אמר כו'. וז"ל הגמ' לגי' ר"ח אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דשני שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו דשלישי אבל לא בנזקי ממונו מ"נ אי נתקל פושע כו' שני אגופו מיחייב משום דה"ל לעמוד ולא עמד אממונו פטור דה"ל בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים מתבי וכולם חייבים כו' אלא אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתזק מגופו בין דאיתזק מממונו שני חייב בנזקי שלישי בדאיתזק מגופו אבל לא בדאיתזק מממונו מ"ט דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה וכולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונם הניחא לשמואל כו' מאי איכא למימר תרגמא רב אדא כו' והיא הפוכה מגי' רש"י דלפ"ז באוקימתא קמייתא קאי דברי רבא אניזקין ובאוקימתא שניה קאי אמזיקין אלא דלפ"ז לא הדר מאוקימתא שניה דקושית גמ' הניחא לא קאי אדברי רבא אלא אברייתא דוכולן כו' בין לאוקימתא ראשונה

בין לאוקימתא שניה וכמ"ש תוס' דהאי וכולן כו' כמו אמר מר הוא ואף שהרז"ה ל"ג כלל וכולן חייבין כו' אלא גרס במ"ש בגי' שלנו אחר מילתיה דרבא הניחא מ"מ מפרש כפי' תוס' דאברייתא קאי דלגי' רש"י מפרשינן וכולן כו' קאי אמזיקין ולכן פריך מזה ארבא ואוקימתא שניה דרבא אניזוקין וקאי הניחא ארבא וצריך לחזור מאוקימתא זו אבל לפיר"ח קאי וכולן כו' אניזקין ולא קאי הקושיא אלא אברייתא לאוקימתא שניה והשתא דברי הרי"ף כדברי הרמב"ם וכפיר"ח דמ"ש הרמב"ם וש"ע בס"ר בד"א כו' הוא הברייתא וכולן כו' אלא דלדברי רב כלים בכלים דוקא ולשמואל אפילו כלים באדם וקי"ל כשמואל ומ"ש בס"ב הראשון כו' הוא מילתיה דרבא באוקימתא שניה והכי קיימא וכ"כ לח"מ וע"ש שמתרץ כל קושיות תוס' על פיר"ח:

ה **וי"ח כו'**. הרואה סובר שהוא בא להקל ואינו אלא להחמיר והוא דברי הרא"ש שהסכים ללשון שני של רש"י הנ"ל וכדעת התוס' וכמש"ש דאף לשמואל הדרינן לאוקימתא קמייתא והוא ג"כ כשיטת ר"ח לפי' תוס' שכ' דמ"ש תרגמא ר"א כו' קאי אף לשיטת ר"ח אף לשמואל מטעם אדם המזיק דחייב אף על הכלים אבל הרמב"ם לא ס"ל כן אלא דהתי' אינה אלא לרב אבל לשמואל הברייתא כפשטא דכל ממון הניזקין פטורין אף מאדם וכמ"ש בעל המאור דלשמואל כל תקלה בור אף גוף הראשון אבל לתוס' ורש"י דגם שמואל ס"ל כרב ס"ל דגוף מזיק הוא אף גוף השני. ופי' רש"י ותוס' ורא"ש והרז"ה דממון המזיק הראשון בין לאוקימתא קמייתא דרבא לפירש"י דהכי קיימא במסקנא בין לאוקימתא שניה לפיר"ח דהכי קיימא במסקנא לפירושו שלדינא הכל אחד משום מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה משא"כ בשני דאנוס הוא אלא גופו משום דה"ל לעמוד ה"ל מזיק ולרמב"ם ורז"ה אליבא דשמואל בור דכל תקלה בור כנ"ל והקשו תוס' ורא"ש דל"ל לרבא לומר אליבא דר"מ ה"ל לפרש ברייתא אליבא דרבנן ואין חילוק בין ראשון לשני ותי' דלרבנן ממונן של הניזקין אף בגופו של ראשון פטור משום דכיון דלאו פושע הוא לא הוי אלא מטעם תקלה דה"ל בור ופטור אכלים ול"ד לגוף השני אליבא דר"מ דהתם אע"ג דנתקל בראשון דלאו פושע גמור הוא שיהיה מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה מ"מ קצת פשיעה איכא ומצטרף עם הטעם דה"ל לעמוד לעשות גופו כמזיק משא"כ לרבנן דשניהן אנוסין גמורין הן ואנן קי"ל כרבנן דהא ר' יוחנן ס"ל כוותיהו שם צ"ט ב' כמש"ש אמר שמואל כו'. ומי אר"י הכי כו' ובב"מ פ"ג א' ההוא גברא דקא מעבר חביתא כו' א"ל רסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי אייתי ראיה דלא פשעת בה ואיפטר כו' כ"ה גי' הרי"ף שם וכ"כ במלחמות שכן הגי' בספרים וכ' הרי"ף שם מהא שמעינן דהיכא דליכא סהדי דלא פשע לא משבעינן ליה דשלא בכוונה תברה והך

דקאמר רבא שם שבועה שלא בכוונה כו' לפרושיה לדר"מ קאתי וליה לא ס"ל וכמ"ש בסי' ש"ד ס"א וסי' תי"ב ס"ד וא"כ בין ראשון בין שני אינו חייב אלא גוף בגוף וז"ש וי"ח כו' וכ"ה לרז"ה אליבא דרבנן אלא שהוא פוסק כר"מ כמ"ש למטה אבל לר"ה והרמב"ם שפי' שממונם של נזקין פטורין לעולם הדרא קושית תוס' ורא"ש לדוכתיה ומכח זה פי' הרז"ה כר"מ ובב"מ שם ל"ג דלא פשעת כגי' שלנו ובב"ק שם ר' יוחנן לא ס"ל כשמואל דמדמי לנתקל. והרמב"ן במלחמות סתר דבריו ופי' דרבא אף לרבנן קאמר ואפ"ה ראשון בדאיתזק מממונו משום שאינו מפקיר וסתמא דמילתא הכי הוא שאין מפקירין משום דנפלו אבל שני פטור אע"ג דלא אפקריה משום דא"ל האי כו' ודומה לאבנו סכינו ומשאו שהצניען בביתו ובא אחר והניחן ברה"ר והזיקו שהבעלים פטורים ואע"ג שה"ל לסלקו ולא אפקריה שאינו מן הדין שזה חופר וזה יתחייב וכאן אף הראשון פטור מה שהזיק ממונו של שני אף שכרהו דה"ל כמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס שהרי אינו שלו וכן פי' הראב"ד בהשגות דברי רי"ף והרמב"ם וז"ש הרמב"ם במשאו ועבה"ג ס"ק ח' ט' ובכה"ג להי"ח שהוא הרא"ש אף ממונו של שני שהזיק גוף השלישי חייב אפי' לרבנן ומ"ש הרמב"ן מידי דהוי כו' שאינו מן הדין כו' כ"כ ג"כ הרא"ש והטור והב"י בסי' ש"צ ס"י בהג"ה אבל אם קשרו אדם כו' אפילו יש כו' מיהו לדברי תוס' והרב בסי' ת"י ס"ד בהגה דוקא בשלא נודע אבל נודע ה"ל לסלקו וא"כ אף כאן אף השני חייב אף על ממונו שמזיק בדלא אפקריה ועתוס' כ"ט א' ד"ה פליגי ואפי' נתנו אחר כו' וכ"כ בהג"א שם ד"ה אבל אי כו' וזהו דעת הרא"ש והי"ח כאן והתוס' מ"ח א' סד"ה אע"ג הניחו בצ"ע והרא"ש שם ס"ז לפי דברי ש"ע בסי' ת"י ס"ו שכ' או פתח לרשות חבירו מ' כדברי הרמב"ן הנ"ל אלא שבדברי הרא"ש אין הכרע שהוא כ' אם נפל לתוכו בהמת בעל החצר וכ"כ יש"ש והטור פי' שלא נודע לבעל החצר וכמש"ש בס"ד בהגה וגם מדברי התוס' שם מ"ט ב' סד"ה ברה"י אין הכרע שהם כ' כיון שהחופר משלם בנזקי כו' מ' דוקא כה"ג ולכאורה הוא כדברי הרמב"ן וכן י"ל ג"כ תוס' הנ"ל מ"ח א' ושלכן סתם הרא"ש והרב בדליל כנ"ל:

ו **נפל כו'**. כפירש"י והרי"ף דל"פ ר"פ ור"ז ועראי"ש:

סימן תיד

א **לא יוציא כו'**. אפילו לר' יהודה כמש"ש רב אשי אמר כו':

ב **ואם כו'**. מתני' שם וכרב דרבו של זעירי הוה ועוד דזעירי אתי כתנאי ודרב ככ"ע וגם פשטא דמתני' כרב דבהן מ' בגופן. הרא"ש:

ג **מעת כו' ואם קדם כו'**. בעיא שם דלא איפשטא וכשיטתו:

ד **מיהו י"א כו'**. כרב הונא דקאי כת"ק דרשב"ג:

ה **רק בשבח**. הג"א. ברייתא שם אלא לאו ה"ק וכל כו' ועתוס' ד"ה לזעירי כו' אבל הרמב"ם פ' כרב אדא משום דאתמר באחרונה כשיטתו אין הולכין בזה אחר פלוגתא דתנאי במקום דפליגי אמוראי בזה כמ"ש בכמה מקומות ולח"מ כ' דס"ל כפי' ראשון של רש"י במתני' ד"ה כל המקלקלין כו' והלכה כרשב"ג במתני' ע"ש:

ו **יש לכ"א כו'**. כר"י ועסי' רס"ד ס"ה בהג"ה:

ז **אבל שלא כו'**. שם אר"נ מתני' שלא כו':

ח **אבל מוציאו כו'**. עתוס' דב"מ קיח ב' וי"ל כו' ולהכי ל"ק ליה כו':

ט **וכ"ש כו'**. למד מהנ"ל:

י **אפילו בימות החמה**. דאסור בלא"ה כמ"ש בב"ק שם חדא בימות כו' דתניא כו' בכה"ג מותר כנ"ל:

יא **ואפילו מתקן כו'**. ממ"ש בב"ב נז א' ועשה מקום כו' הא פחות מכאן לא אלמא דא"י למחות אע"ג דשם נ"ט א' אמרינן למעלה מד"א כו' התם כדמפ' זמנין דמותבת כו' הלא"ה אמרינן דכופין על כו'. שם:

יב **ואעפ"כ כו'**. ואף דגם בזה פליג ר"י אין הלכה בזה כר"י דבב"מ שם אוקמיה בשיטה ואמרינן בב"ק שם חדא כו' דתניא כו' וכן שם ו' א' אוקמוה מתני' שם כהאי ברייתא. הרא"ש וש"פ:

יג **וי"א כו'**. הג"א שם:

(**ליקוט**) **וי"א דלאחר כו'**. ממש"ש כ"א א' לימא בבור כו' וערש"י שם ד"ה לימא כו' ואע"ג דמסתמא ליכא שבחא בפירות אלא דמיירי בכה"ג וז"ש בבור כו' ובזה מתו' קושית תוס' שם בד"ה דרב. והא דתנן כו' וק' לר"י כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א דלאחר כו'**. ממש"ש וזעירי א"ל אנא דאמרי כו' מ' דלאחר שהזיק ודאי דזכה לזעירי אף בדבר שאין בו שבח דהא לזעירי טעמא לאו משום שבחא דהא ס"ל דלא קנסו גופן משום שבחן וכ"ש לרב דהא רב פליג לחומרא ואף דגמ' קא' לזעירי דוקא אליבא דר"מ הא קא' שם בגמ' דלרב ל"פ רבנן עליה דר"מ אלא קרן דבהתירא אבל הכא כו' (ע"כ):

סימן תטו

א **והפריחו כו'**. עתוס' כ"ט ב' ד"ה אלא ר"י כו' ועסי' ת"י ס"ו:

ב **ואם הזיקו בשעת כו'**. טור וכ"כ נ"י דלא גרע ממש"ש כ"ו ב' היתה אבן מונחת כו' ולא הכיר בה דחייב בנזקין ור"ל דבשעת נפילה ה"ל מזיק בידים וחייב על השוגג ואונס

כמש"ש אבל לאחר נפילה הוי מטעם בור כמו אבנו סכינו ומשאו כו' דאינו חייב אלא ברוח מצויה אם אפקרינהו וכמ"ש בסי' תי"א ס"ב ע"ש וה"נ במצניע בכותל בריא ובבעל הכותל בכותל רעוע דפטורים ועבנ"י ובראש"ש שם:

(**ליקוט**) **ואם הזיקו כו'**. טור ודייק מדברי הרא"ש שם שכ' ול"ד למוצא כו' כמו אבנו כו' לאחר נפילה דייק דוקא לאחר נפילה (ע"כ):

ג **ואם נפלה כו'**. דכאן א"א לחיוביה לבעל הכותל וכמו בכותל ואילן שנפלו לרה"ר בר"ס תי"ו:

ד **ואם סתרה כו'**. ר"ל אפילו ברעוע דכיון שלא ברשות עבד הוי מפקיר נזקיו לאחר פשיעה ואין המכניע חייב אלא הוא דהוי כורה אחר כורה ועסי' ת"י סט"ו:

סימן תטז

א **וי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה היינו כו' וראש"ש שם וכמ"ש בסי' תי"א ס"ב וסי' תי"ב ס"ד:

(**ליקוט**) **וי"א דאם כו'**. עתוס' שם ד"ה היינו כו' ונראה כו' וכגון שלא כו' והרשב"א והרא"ש כ' דאפילו אם י"ל פנאי אלא שהפקירן וגם תוס' ס"ל כן ועתוס' שם ד"ה אי כו' משא"כ בתוך הזמן אלא משום דגמ' סבור לאוקמי בלא הפקירן כמש"ש ואי דלא אפקרינהו ול"ק להו אלא לשמואל כו' והכלל דבד' אופנים פטור בשעת נפילה או לאחר נפילה וכשלא נודע או לא ה"ל פנאי או שהפקירן ולאחר זמן חייב בכולם שלא נודע או לא ה"ל פנאי דהן כשעת נפילה ואפילו בשעת נפילה חייב ובשהפקירן חייב כמש"ש בתוס' ד"ה אי כו' ובשעת נפילה חייב כמ"ש בתוס' ד"ה היינו. ועתוס' ר"ג א' ד"ה פליגי כו' (ע"כ):

ב **ודוקא כו'**. מדקא' בב"מ שם וכמה זמן ב"ד כו' אלמא דבב"ד תליא:

ג **מיהו כו'**. כמ"ש מודה ר"י בגירי דיליה:

ד **ואם הדבר כו'**. עתוס' בב"מ שם ד"ה זמן כו' וכ"כ הריטב"א:

ה **וכ"ז כשבנאה כו'**. ירושלמי דב"ק ר"פ הכונס ותוספתא דב"מ שם נפל הכותל מחמת הזועות ומחמת הרוח ומחמת הגשמים אם בנאו כדרכו פטור א"ל חייב נתנו לו זמן נפל בתוך זמן פטור לאחר זמן חייב וקאי אירישא:

סימן תיז

א **וכולן מוחלין כו'**. אע"ג דשתיקת רבים לא הוי מחילה וכמש"ש לרה"ר מפיק מאן מחיל גבך מ"מ מחילה בפירוש מזט"ה במא"ה מועיל כמש"ש כג א'. א"נ אחולי אחיל כו' ועתוס' שם ד"ה אחולי כו' ואמר ואי אשמעינן הכא כו' אימא לא. ר"ל דא"א להם

למחול צריכא דאפשר למחול והא דר' אמי הנ"ל משום דבשתיקה אין מחילה ברה"ר אלא שכ' הרשב"א שאפשר לפרש שם אבל רבים כו' דא"א להם למחול ומ"ש צריכא דאימר כונס בתוך שלו היה וכ"פ רשב"ם בספ"ג שם וכ' ומיהו כיון שהורגלו הכל ואין נמנעין והכל מוחלין מותר כמש"ש בב"מ יב ב' עשו שאינו זוכה כזוכה מ"ט עניים כו' וה"נ ניחא לכולהו שהכל צריכין לכך:

ב **ועוד כו'**. עסמ"ע ועסי' שסט בסמ"ע ס"ק יב:

ג **והחופר בור כו'**. ב"ק כ' א' וכמ"ש בסי' תי ס"ז וכמ"ש בתוספתא דב"ק פ"ו חפר בור ברשות ופתח לרה"ר אפי' היא של רבים חייב עד שימסור לרבים ואמרו שם ובגמ' וכן היה נחוניא כו' ועמש"ש:

סימן תיח

א **אש כו' דכתיב כו'**. ערש"י ריש ב"ק ד"ה ארבעה כו'.

ב **והוא כו' שהולך כו' לפיכך כו'**. ג' ב' וערש"י שם ד"ה ברוח מצוייה כו':

ג **דין**. ה' ב':

ד **כתיב כו'**. ס' ב':

ה **שהדליק כו'**. רש"י שם ד"ה פתח כו' וכמש"ש ס"א ב' ועתוס' שם סד"ה אלא. ורבין במדליק בתוך כו':

ו **אפי' לא כו'**. מתני' ס' א' וגמ' שם ואי כתב כו' שדה ל"ל כו':

ז **וכ"ז כו'**. ממ"ש במתני' שם המדליק בתוך שלו. הרא"ש וכן ית' מדברי הרי"ף שכ' בגמ' שם ואי קשיא לך מ"ש התם גבי תנור דקא יהבי רבנן שיעורא ואפ"ה אם הזיק משלם מה שהזיק ומ"ש הכא כו' ותי' דהכא כיון דלפי שעה קמדליק וקעברה יתיר משיעורא אנוס הוא ומאי ה"ל למיעבד כו' ע"ש משא"כ כה"ג דפושע הוא:

ח **שזו מכה כו'**. כ"ה דברי הרי"ף הנ"ל לתרץ מ"ש הכא דקי"ל כר"ש ומ"ש התם בב"ב דלא קי"ל כר"ש וכנ"ל וכ' וראיה דהא רבנן פליגי על ר"ש שם והכא אינהו גופייהו יהבי שיעורא:

ט **עברה נהר כו'**. מפ' דרב ושמואל פליגי וה' כשמואל:

י **וי"א כו'**. כפי' דל"פ:

יא **אפי' כ"ש**. כ"כ הטור וצ"ע דהא בברייתא תני ח"א והרא"ש ל"ק אלא דביש בו מים א"צ נהר אלא ה"ה אריתא:

יב **עברה גדר כו'**. מפרש דמש"ש ב' רש"א הכל כו' קאי גם אמתני' ראשונה אבל לא אנהר דזה לאו משום שיעורא הוא דהא בח"א סגי וראיה מדשקלא וטריא רב ושמואל לפרושי נהר אע"ג דשמואל פ' כר"ש:

יג (**ליקוט**) **בד"א כו' אין לה אומד כו'**. מ' דקאי אדסמיך אגובה וכן מ' ממ"ש למעלה דאם הרחיק כשיעור פטור ולא חילק אבל תוס' ורא"ש וש"פ כ' ג"כ ארוחב דברייתא דקא' אפי' מאה מיל ע"כ קאי ארוחב ע"ש ושם ושיטת הרי"ף דאין חילוק כלל בין קולחת לנכפפת דקי"ל כר"ש (ע"כ):

יד (**ליקוט**) **באש הקודחת**. כ' הסמ"ג והג"מ שכ"ה הגי' בספרים ישנים. וכ"ה בירוש' שם (ע"כ):

טו **בד"א בשמסר כו'**. עבה"ג ולא מני ליה בהדי הנך ג' דהלכה כר"ל משום דקא' משמיה דרביה כמו שלא חשיב הא דחולין ד"ט ב' ועתוס' שם ד"ה אר"ל כו'. וכן סוגיא דפ"ק ט' ב' כר"ל דקא' והאר"ל כו' ול"ק הניחא לר"י אלא כו':

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. כר"ל וערש"י ד"ב ב' ד"ה ור' יוחנן כו' ולקמן מסקינן דר"י מודה לר"ל וע"כ צ"ל דר"י חזר בו. אבל תוס' שם בד"ה חציו כ' והא דפוטר כו' (ע"כ):

טז **וכן אם כו'**. ממש"ש כיצד מסר כו' ומ' לשומרן ומ' דבפקח בכולן פטור:

יז **שאינה מצויה כו' ואם כו'**. דרוח מצויה כהזיק בידים כמ"ש באבני סכינו ומשאו וכן בכופף קמת חבירו בפני הדליקה וכמ"ש בירושלמי הביאו תוס' שם סד"ה לבתה דגרסי התם כו' שפעמים כו' ר"ל רוח שאינה מצויה:

יח **וכן אם כו'**. תוס' בא"ד הנ"ל וז"ש רבא בגמ' כגון שליבה ברוח מצויה כו' ר"ל דמעיקרא ס"ד שכבר היה הרוח שא"מ ולא תי' שבא אח"כ רוח מצויה משום דחייב בכה"ג כנ"ל:

(**ליקוט**) **ואם הרוח מצויה כו' וכן אם כו'**. קאי אשני בבות הראשונות ולא מיירי בליבה הוא ג"כ שאח"כ כ' ליבה וליבתה כו' ודינו מפורש בהגה דלמטה וי"א דאין כו' ושם אין חילוק בין מנשב בתחלה או אח"כ דברישא שיש בליבויו ולא ברוח חייב אפי' בא אח"כ רשא"מ כמש"ש רבא אמר כו' ואפ"ה חייב וכן הפטור בכ"ע הוא (ע"כ):

יט **ליבה כו'**. שם רב אשי אמר כו' והרמב"ם לשיטתו דס"ל דלא קי"ל כר"א דגרמא פטור כמ"ש בסי' שפו וז"ש בכתובות פ"ו ח' כפייה כו'. אבל תוס' והרב חלקו שם עליו וז"ש כאן וי"א כו' ומה שהקשו על הרמב"ם ממ"ש בסי' קנה סל"ד עש"ך:

(**ליקוט**) **ליבה כו'**. ול"ד למ"ש בסי' קנה סל"ד כמ"ש בב"ב כו א' ולרבינא כו' התם ניחא כו' וה"נ דמיא לגץ דניחא ליה דליזל אלא שרב אשי מחלק בינה לגץ כמ"ש תוס' בב"ק

שם בד"ה רב כו' וגץ כו' אבל אנן לא קי"ל כרב אשי בזה וכן הוא שיטתו של הרמב"ם דגרמי אינו חייב אלא במתכוין משא"כ שם (ע"כ):

כ **אלא כשיש כו'**. גמ' הנ"ל:

כא **ואין כו'**. תוס' שם ד"ה ליבה כו':

כב **אבל אין כו'**. גמ' הנ"ל:

כג **אי כו'**. תוס' הנ"ל:

(**ליקוט**) **או שיש בכ"א כו'**. תוס' שם ד"ה ליבה כו' והרא"ש וטור אבל הרשב"א חולק ע"ש (ע"כ):

כד **וי"א כו'**. עתוס' שם ד"ה והכא כו':

כה **הראשון פטור**. עמ"ש בסי' שצו ס"ז:

כו **ואם הרוח כו'** כנ"ל ס"ט:

כז **בין כו'**. דלא מפליג שם אלא לר"ל:

כח **ואפי' כו'**. עמ"ש בסי' תיד:

כט **וי"א כו**. כמש"ש בשלמא לר"י כו' הב"ע כו' וא"כ גם לר"י נ"מ לענין ח"נ דהא צרורות הוא וכמש"ש ועל הגדיש כו':

ל **טמון כו'**. דסוגיא ה' ב' נו א' וש"מ כת"ק:

לא **שאם הדליק כו' בד"א כו'**. שם בתרת פליגי כו':

לב **ורואים כו'**. ברייתא שם:

לג (**ליקוט**) **וכלו חיציו כו'**. אבל הרמב"ם וסמ"ג לא כ' כ"ז ודבריהם נכונים דודאי כל הסוגיות מוכיחין דטמון פטור בכ"ע וכן באותו קרא שמחייב משום חציו פוטר טמון וכן הקושיא שם דפריך וכי מאחר כו' מאי בינייהו הוא תמוה מאד דהא עכשיו קאמר דאינו פטור לר"י בטמון אלא בנפלה כו' ומאי פריך אף שתוס' כ' דהמ"ל כו' מ"מ בטמון שמדבר בזה עתה א"א להקשות וכי מאחר כו' אלא דהשתא דקאמר אלא למאן דאית כו' חוזר ממ"ש בתחלה כגון שנפלה כו' ולכן קאמר אלא ור"ל דמה שחייבה תורה על חציו דאש מה שלא גדר אח"כ דהא י"ל מאי קאמר טמון כו' היכא משכחת לה ול"ק טמון אמאי פטרה תורה אלא דה"ק משום דאמרינן בסוף הכונס דלא פטרה תורה אלא במדליק בתוך שלו כו' ואי הוי כזורק חץ על של חבירו א"כ לעולם הוא מדליק בתוך של חבירו ומשני אלא כו' שה"ל לגודרה כו' ור"ל מש"ה פטרה תורה בשלו דעדיין היה יכול לגודרה אחר שיצא האש ולכן פריך מאי בינייהו ומשני בד' דברים דבד' דברים וכיוצא אינו פטור מחמת שהיה יכול אח"כ לגודרה כמו בזורק חץ על האדם או ש"ד אע"ג שיכול להגן אח"כ משום זה אינו פטור רק בטמון שגילתה תורה וכ"ה בדברי רי"ף א"ה טמון כו'

אלא כו' ונראה דהאי כגון ל"ד דלעולם יכול לגודרה ולכן ל"ק דא"ב כה"ג בטמון שא"י לגודרה ולכן השמיטו הרמב"ם ג"כ ונראה דל"ג כגון אלא שה"ל כו' ועבה"ג אבל מ"מ בההוא דס"ו מודה הרמב"ם אלא דלעולם אפשר הוא (ע"כ):

לד **שדרך ב"א להניח בבתים**. כמ"ש במתני' שכן דרך ב"א כו' מ' דוקא דבר שדרכו בכך וכמ"ש בגדיש דוקא מוריגים כו':

לה **וכל מה כו'**. שם עשו תקנת כו' ופי' אע"ג דאין ה' כר"י מ"מ נ"מ לרבנן בכה"ג ועתוס' שם ד"ה לר"י כו':

לו **דהיינו כו'**. תוס' ד"ה שאינו כו'. ונראה דגם בסט"ו הדין כ"ה וכ"מ בתוס' הנ"ל:

לז **ובבשתו**. ורש"י כ' דפטור מבשת ועסמ"ע:

(**ליקוט**) **חייב בנזקו כו'**. רש"י וש"פ פי' דפטור על הבשת אבל בירושלמי פ"ק אתמר בהדיא מקבל עליו נזק צער ריפוי שבת ובשת (ע"כ):

לח **אפי' התרו כו'**. דבלא התראה בלא"ה פטור:

לט **וי"א דעבד כו'**. שאין בו דעת לסלקו והיינו כפירש"י באינו כפות:

מ **וי"א כו'**. תוס' כב ב' ד"ה והיה. וההיא כו' וכ"פ שם כז א' ד"ה הניח כו' אבל הרשב"א ונ"י כ' דאף לפי שיטתם דוקא לברוח ה"ל. אבל לא ה"ל ליטלה וכפרש"י ס"א ב' וע"ל ר"ס שפג:

סימן תיט

א **כשב"ד כו' וכ"ז שימצא כו'**. י"ד ב' דת"ר שוה כסף כו' והתניא ישיב כו' וא"כ דינו כבע"ח וכמ"ש בסי' קא ס"ב:

(**ליקוט**) **כשב"ד כו'**. רמב"ם ולמד מבע"ח דכשיש מטלטלין אין נזקקין לקרקעות וצ"ע דל"ד דשם כשיש לו כסף אין נזקקין לש"ד ומטלטלין דמי לכסף משא"כ כאן והרי ר"ה דמחמיר אמר או כסף או מיטב אלמא יכול לגבות קרקעות אע"ג שיש לו כסף ועתוס' שם ד"ה רב הונא כ"ש לדידן דקי"ל כר"פ ור"ה בדר"י וכ"כ הרמב"ם וש"ע לעיל סי' שמח ס"ה וג"כ תמוה וכ"מ ברא"ש דב"ק שם סוף ס"ה ולענין פריעת ב"ח כו' אי כו' כיון דזוזי יהיב כו' מדקא' ולענין פריעת כו' מ' דוקא בבע"ח ועוד דקאמר כיון דזוזי יהיב והוא דוקא בבע"ח דדינו בכסף וצע"ג (ע"כ):

(**ליקוט**) **כשב"ד כו'**. הוא לשון הרמב"ם אבל לשון הטור יתן לו מטלטלין כו' ע"ש ור"ל ברצונו של מזיק תלוי ואמר שלוקח מטלטלין לאפוקי מרב הונא דאמר כ"ז שיש לו מיטב א"י ליתן לו מטלטלין וכן פי' ב"ח ודו"פ דלא כב"י וז"ש ואפי' שיש לו כסף כו'

אבל לשון הרמב"ם אינו מורה כן דאינו תולה ברצון המזיק ונראה דס"ל כדעת הרמ"ה דכ"ז שי"ל כסף א"י ליתן לו לא מטלטלין ולא קרקע וה"ה כשיש לו מטלטלין דאי"ל קרקע ועסי' שנד ס"ה אלא שצ"ע למה לא כ' הרמב"ם דביש לו כסף שאי"ל מטלטלין ונר' שהרמב"ם ס"ל דמטלטלין ה"ה כנסף כמש"ש י"ד ב' והני כולהו כסף כו' ומפ' מ"ש שם ט' א' ר"ה אמר או כסף או מיטב ר"ל אם יש לו כסף יתן כסף ואם אין לו יתן מיטב כפי' הרמ"ה איתביה כו' הב"ע בדל"ל ר"ל שאין לו מטלטלין אז אר"ה שיתן מיטב פשיטא מ"ד כו' שיזבין מיטב שדותיו אמרה תורה ודלא כפירש"י דמ"ש בדל"ל שאין לו מיטב אז יתן סובין והוא ס' הפוכה דסובין טוב ממיטב כמ"ש ז' ב' כל מילי כו' וס"ל להרמב"ם דמטלטלין בכלל כסף הוא וז"ש ר"ה או כסף או מיטב ולא הזכיר מטלטלין שהוא בכלל כסף ולפ"ז ל"פ ר"פ ור"ה בריה דר"י אר"ה ול"פ על ר"ה מש"ש י"ד ב' השתא אי אית כו' דלפרש"י ק' קושית הרא"ש דלמא בשיש כסף אי מיטב אבל לפי' הרמב"ם ניחא וזה הכריחו ג"כ דמטלטלין הוא בכלל כסף דאל"כ לוקמיה בי"ל כסף (ע"כ):

(**ליקוט**) **כשב"ד כו'**. וכ"כ נ"י שם בשם הרמ"ה אלא שכ' דבכל הוא שוה לבע"ח דכשיש לו כסף אין נזקקין למטלטלין ואינו כן דעת הרמב"ם (ע"כ):

ב **ואם לא כו'**. כמש"ש ז' ב' כל מילי כו' בר כו':

ג **ואפי' שיש כו'**. עמ"ש בסי' שנד ס"ה:

(**ליקוט**) **ואפי' שי"ל כו'**. דלא כר"ה דס"ל דוקא אם א"ל קרקעות ולא כסף ודלא כר"ת שפ' כר"ה. הרי"ף דר"פ ור"ה בריה דר"י בתרא. וכ"פ הרא"ש וכ' דרב כהנא שם יו"ד ב' ג"כ כוותייהו ס"ל דאל"כ מאי פריך די"ל דקמ"ל אפי' אית ליה כסף תו מיטב (ע"כ)

ד **ושמין כו'**. כמ"ש בסי' קא ס"ט:

ה **אם יש כו'** כמ"ש בסי' קב ס"ב:

ו (**ליקוט**) **אבל אם כו'**. טור וכשיטת הרא"ש דא"י לכופו גם בבינונית וזיבורית ומה שפריך א"כ הורעת כו' בכה"ג וא"כ ה"ה לב' עידית וערא"ש שם וע"ל סי' קב ס"ב (ע"כ):

ז (**ליקוט**) **אם כו'**. ר"ל בזה"ז דבימי הגמ' לא היו גובין ממטלטלי דיתמי כמש"ש י"ד ב' אבל האידנא כמו שגובה בע"ח כו' הרי"ף שם וכ' הרא"ש שם שהר' אפרים חולק דלא תקנו אלא לב"ח וכתובה אבל נזקין מלתא דלא שכיחא והרא"ש הסכים לדעת הרי"ף ולא מטעמו אלא משום דבזה"ז דינא הוא כמ"ש תוס' בכתובות ס"ז א' בד"ה גמלים כו' ומכאן כו' אבל כ' ואין נראה לר"ת וכ"כ הרא"ש שם (ע"כ):

ח (**ליקוט**) **מגבין לו כו'**. גיטין נ' א' ועבה"ג אבל הרשב"א כו'. וכ"כ הרא"ש שם בשם הר' יונה והסכים עמו וכ"כ לעיל ס"ס קח (ע"כ):

ט **שכל כו'**, עסי' קח סכ"א שחולק ע"ז ועמ"ש בליקוטים ב' א' בשם הרשב"א:
(**ליקוט**) **שכל כו'**. מתני' ר"פ הנזקין (ע"כ):

סימן תכ

א **אסור כו'**. סנה' פ"ה א' א"ל ואחר כו' וע"ש כל הסוגיא:
ב **ואם כו' שנא' כו'**. כתובות לג א':
ג **ואם הקפידה כו'**. סנה' שם וה"ק ומה כו':
ד **וצריכין כו'**. עבא"ח סי' נה סי"א וסי"ב:
ה **ואפי' הכה כו'**. מכות ח' ב':
ו **שהרי כו'**. ב"ק פ"ח א' ועבה"ג וב"ח כ' שלכך כ' של חבירו משום דבשלו אף ביש בה ש"פ לוקה כיון שאינו משלם דלא כסמ"ע שכ' דברים זרים מאד:
ז **אם החבלה כו'**. ואם אין כו' עד ס"ט ירושלמי והביאו הרי"ף ורא"ש שם:
ח **י"א כו'**. רש"י שם צא א' ד"ה וריפוי כו' ובירושלמי ר"פ תני בן עזאי אומר נותנין נכאי מזון מהו נכאי מזון בקדמיתא הוינא אכל טלופחין וירק וכדון לית בי מיכל אלא ביען ותרנגולין ומה דו אמר יהבין ליה:
ט **או אצבע כו'**. עסי"ד:
י (**ליקוט**) **הכהו במקום שאינו נראה**. כגון שהכהו על ברכיו או בגבו. רמב"ם (ע"כ):
יא **ולא ראהו כו'**. דלא גרע מהכהו במטפחת בס"ח ורקק בחבירו בסל"ח:
(**ליקוט**) **ולא ראהו כו'**. זהו מהגהת הראב"ד עליו וטעמו דלא ורע ממטפחת דס"ח וכן הגיה שם במטפחת וכמ"ש בס"ח בהג"ה וי"א כו' (ע"כ):
יב **במטפחת שבידו או כו'**. לשון הרמב"ם ובירושלמי טומוס והוא שטר וכמ"ש בתוספתא ספ"ט הכהו באחר ידו בנייר בפנקס בעורות שאינן עבודין בטומוס של שטרות שבידו נותן ארבע מאות זוז לא מפני שמכה של צער אלא מפני שמכה של בזיון שנ' קומה ה' הושיעני אלקי כי הכית את כל אויבי לחי כו' בשבט יכו על הלחי גוי נתתי למכים כו'. וה"ה למטפחת ורא"ש פי' בשם ערוך קלף:
יג **וי"א דוקא כו'**. כנ"ל ס"ז:
יד **ואם כו'**. כנ"ל:
טו **השקהו כו'**. למד ממ"ש פ"ו א' וצ"ע דשם פ"ה ב' אמרינן ריפוי כגון כו' ול"ק בכה"ג וצ"ל שגי' הרמב"ם שם היתה בכה"ג שהרי לא הזכירו מ"ש בגמ' שם כלל:
טז **אבל אם כו'**. כמ"ש בסנהדרין ע"ז א' סוף חמה כו' ועתוס' שם ד"ה סוף כו' וכ"ש לענין נזקין דהא פליגי במצמצם בנזקין שם:

יז **שער ראשו**. ל"ג שער דזה אין סופי לחזור ובכלל נזק הוא ועוד א"כ גילח נמי וכ"כ סמ"ע וכ"ה בגמ' שם:

יח **המחסר כו'**. כמש"ש פ"ו א' וכנ"ל ס"ה וה"ה לכל איברים שאינן חוזרין וכמ"ש בפ"ק דקדושין לענין עבד שיוצא בכל איברים שאינן חוזרין דיליף משן ועין וה"ה כאן ועסי"ד:

יט **אפי' כו'**. דהא אחבורה חייב רחמנא וע"ש פ"ד ב' ולכן דוקא שאינה חוזרת כמ"ש בשבת קז ב' מנין לחבורה כו' וז"ש לפיכך כו' כמ"ש בפ"ג דחולין ושאר שקצים ורמשים כו' וה"ה לאדם כמש"ש קכב א' ועסט"ו או חבל כו' וכנ"ל וכמש"ש חבורה נאמר תחלה כו'. ומ"מ מ' שם פ"ח א' דוקא במקום הנראה כגון בפנים וכן השיגו המ"מ וע"כ צ"ל כן דהא שמין אותו כעבד ואמרינן בכתובות נ"ח ובקדושין י"א אי משום מומין שבסתר כו' וכה"ג אמרינן לענין יציאתו לחירות מומין שבגלוי ואינן חוזרין:

כ (**ליקוט**) **כאלו כו'**. ר"ל עבד כנעני שאין דמים לעברי וערש"י בב"ב י"ג א' בד"ה ה"ג כו' אבל אינו כו' (ע"כ):

כא **ואם היה כו'**. כמו בשבת בסי"ז בהג"ה:

כב **אבל אם כו'**. דאל"כ דאף לפחות משערינן א"כ למה אמרו דשמין אותו כעבד סתמא שאינו אלא באדם בטל:

כג **צער כו' בסייף כו'**. שם:

כד **ובמקום כו'**. מתני' וגמ' שם ליטול זה מזה כו':

כה (**ליקוט**) **כפועל בטל כו'**. וכ"כ הרא"ש שם וכמ"ש בב"מ ע"ו ב' אינו דומה כו': (ע"כ):

כו **ועושין חשבון כו'**. כמש"ש צ"א א' וכמ"ש בסי"ח:

כז **ודוקא כו'**. תוס' שם ד"ה רואין כו' וכמש"ש פ"ז א' שבת דהוה מרקיד כו'. הרא"ש וכן ראיה מפ"ק דעירובין ועתוס' בב"ק שם ד"ה חרשו ולר"י נראה כו':

(**ליקוט**) **אם כו'**. כמש"ש פ"ו א' דהוה מרקיד כו' וערש"י שם ד"ה דבעי כו'. הרא"ש (ע"כ):

כח **ודבר זה כו'**. כמ"ש בסי"ט אמר המזיק כו' שהרי אף אם א"ל אסייך אנא היה שומע לו א"ל משום דא"ל דמית עלי כו' וכן אסיא דמגן כו' וזש"ש עלו בו צמחים מחמת כו' ואירי בבה"ג וכמ"ש בסי"ט הרי שלא כו' ועסמ"ע:

כט **ועלו בו כו'**. בת"ק בברייתא ולא כחכמים דמתני' דלא כוותייהו:

ל **אינו דומה כו'**. רמב"ם וטור ורש"י במתני' כאן דלא כרש"י בכתובות מ"ם א':

לא **וכן המתבייש כו'**. כ"ה בגמ' פ"ו א' ופ' כר' יהודה דהלכה כמותו נגד ר"מ ור"ש כמ"ש בפ"ד דעירובין ואע"ג דמתני' אוקמוה כר"ש היינו משום דרי"א סומא כו' אבל לענין זה פשטא דמתני' יותר אתי כר"י ולכן השמיט הרי"ף פלוגתייהו וכפשטא דמתני'

ודלא כרא"ש שפ' כר"ש ע"ש:

(**ליקוט**) **וכן כו'**. כר"י אבל הרא"ש פ' כר"ש דאוקמי למתני' שם כוותיה וזה אינו מוכרח ועוד כ' דמתני' שם צ' א' כוותיה דאמר פרע ראש כו' אר"ע כו' ומעשה כו' מכלל דת"ק נמי כב"ח שירדו כו' משער וזו ראיה גדולה (ע"כ):

לב **והמבזה כו'**. כמ"ש בפ' הנזיקין וע' רמב"ם פ"ד מה' כלי המקדש:

לג **או שהכהו כו'**. פ"ה ב':

לד **אם אינו כו'**. כפר"י שם ד"ה חרשו כו':

לה **ומחוייב כו'**. עתוס' שם ד"ה נהי כו' וכ"כ הרא"ש והרשב"א וכ' וז"ש פ"ו א' הב"ע כגון שחרשו ואמר חייב בכולן והיינו בהני תלתא:

(**ליקוט**) **ומחוייב כו'**. עתוס' שם ד"ה נהי כו' ושם פ"ו א' ד"ה כגון כו' (ע"כ):

לו **אבל כו'**. כמש"ו וכמ"ש בס"ח:

לז **לפיכך כו'**. שם:

לח **הזורק כו'**. ל"ג א' ומאן דמתני לה אקמייתא כו' ופ' בריי"ף כן וכשיטתו בכ"מ:

לט **שנא' כו'**. שם.

מ **ואם הנחבל כו'**. שדין הנחבל כמו הנגזל כמ"ש בפ' הנשבעין ואמרינן בנגזל שם ואימר לא משכנו כו':

מא **וי"א כו'**. ממש"ש והתניא ר"א כו' ועתוס' סד"ה ביישו כו' ונראה דריי"ף ורמב"ם ל"ג להו וכן נראה דהא בברייתא ראשונה תני ר"א חרש וקטן כו' ועוד דלמה לא פשטוהו מזה הברייתא ובב"ח דחק עצמו ואין דבריו נראין:

(**ליקוט**) **בסנהדרין פ"ה א'** ועתוס' שם ד"ה והאמר כו' ובב"ק שם ד"ה ביישו כו' אך ק' דבמסקנא כו' וכ"ד הרא"ש שם (ע"כ):

(**ליקוט**) **ביישו כו'**. ורי"ף השמיטו משום קושיא דרבא שם פ"ד ח' ועתוס' שם ד"ה זילו כו' (ע"כ):

מב **את החרש כו'**. שם:

מג **או את הגר**. פ"ח א' וליטעמיך כו':

מד **או כו'**. מתני' שם וכת"ק:

מה **שכשמכלימין כו'**. טור וכנ"ל סל"ה:

מו **ומ"מ אינו כו'**. פ"ו א' מאן תנא להא דת"ר נתכוין כו' וכנ"ל וכר"י:

מז **ויש לב"ד כו'**. כנ"ל סי' כז ס"ב:

מח **וי"א כו'**. וכ"כ בסי' א' ס"ו עמש"ש:

מט **וי"א דמכין כו'**. במרדכי שם כ' דמלקין אותו שהרי עבר על לאו גמור דלא תונו אותו וכמ"ש בב"מ ס"פ הזהב וכ' ב"י ותימהני דהא קי"ל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע כו' ואפשר דמכות מרדות מדרבנן קאמר. ובלא"ה אין מלקות עכשיו:

נ **והמוציא ש"ר כו'** כ"ה ברא"ש שם ועמ"ש בסס"א:

נא **האומר לחבירו כו'**. כמ"ש בפ"ד דתענית כאלמנה לא כאלמנה כו' ובפד"א כמעשה ער ואונן ולא כמעשה כו' ה"נ י"ל אתה מכחש כמו ממזר אבל לא ממזר ממש אף דאינו אומר בכף הדמיון מ"מ ל"ד קאמר דהא בספ"ב דנדרים ויבואו בני לידי ממזרות ולאו ממזר גמור קאמר ע"כ וכ"ש בכה"ג:

נב **וי"ח כו'**. ממ"ש ברפ"ב דיומא ודלמא כבן שנה כו' אחזי ליה סיוטא כו':

נג **המדבר רע כו'**. עמ"ש בא"ח סי' תר"ו ס"ג:

נד **ואם קרובים כו'**. גמ' סוף יומא וכמש"ש ס"ב:

נה **הקורא לחבירו כו'**. כמ"ש בפ"ז דסנהדרין כמאן קרינן לרשיעא כו':

נו **אבל אם לא כו'**. גדולה מזו אפילו אם אומר שהאמת אתו אם א"י לברר חייב כמ"ש בפ"ק דקדושין באומר השבע כי שאין עבדי אתה:

נז (**ליקוט**) **תקע כו'**. כת"ק ואע"ג דר"י נשיאה עבד כריה"ג לא קי"ל כוותיה אלא כהנך עובדי דרפ"ד דבתראי נינהו (ע"כ):

(**ליקוט**) **תקע כו'**. כת"ק ואע"ג דרי"נ עבד שם כריה"ג סמכינן ארב יוסף ור"ה ברפ"ד דעבדו כת"ק. הרא"ש שם וש"פ (ע"כ):

נח **וכזה הוא כו'**. ל"ז א':

נט **מ"מ כו'**. כמ"ש בסוף ב"ק ולא ישנו מתנהג כו' וש"מ:

ס **כל אלו כו'**. ל"ו ב':

סא (**ליקוט**) **שאין בו כסף כו'**. כמ"ש ברפ"ד שסלע הוא פלגא דזוזא (ע"כ):

סב (**ליקוט**) **שכל מעה כו'**. כמ"ש הרי"ף ורא"ש בריש קדושין ע"ש ועי"ד ר"ס רצ"ד וסי' ש"ד (ע"כ):

סג **בד"א כו'**. עתוס' כז ב' ד"ה הרי כו':

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. אף בג' הראשונים דבירושלמי והביאו הרא"ש שם תני עלה דמתני תני רב לבעיטה כו' ומ' דאמכובד דומיא דמסני' ואף שחולק עם הגמ' שלנו בשיעור ואינו משער באצבעות הרגלים וביד משער בגודל ג' פרקים ראש הגודל שהוא שוה עם פרקים בשניים של האצבעות (ע"כ):

סד **י"א שאלו כו'**. והגי' שלנו הוא ברי"ף להיפך שהסכים לדברי החולקים וכדעת הרמב"ם בסמ"א והביא ראיה ממה שלא חייבוהו לחנן שם ל"ז א' אלא פלגא דזוזא ואינו

מוכרח דבסתמא אין בהכאה כזה ריפוי ושבת והרא"ש הכריח בשם הרי"ף משם להיפך כגי' הרי"ף להיפך וג"כ אינו מוכרח:

(**ליקוט**) **י"א כו'**. וכ"כ רש"י שם לו ב' ד"ה נותן לו כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א כו'**. ערש"י פ ד ב' ד"ה ד' מאה כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **י"א כו'**. גמ' שם צב א' וערש"י שם ד"ה כל אלו כו' (ע"כ):

סימן תכא

א **אינו כו' לפיכך כו'**. מתני' פ"ו ב':

ב (**ליקוט**) **וכן מי כו'**. דמש"ש כ"ז א' ואם נתהפך כו' ר"ל שנתכוין להזיקו דוקא כמש"ש כיון שנתכוין להזיק דלא כרש"י שם ד"ה ואם נתהפך כו' שכ' להנאתו. יש"ש שם. ול"ד לפלוגתא דסי' שפח ס"ה בהג"ה מ"מ כו' וי"ח כו' דהא לענין ד' דברים ודאי חייב אפי' לא נתכוין כמש"ש וכ"ש בנזק גופו או ממונו (ע"כ):

ג **י"א כו'**. אין חולק בדבר וגמ' ערוכה היא שם כ"ז א' ברוח מצויה כו' וכמ"ש בסי"א:

ד **ובלבד כו'**. שם ושם ברוח שא"מ כו' ושם כו א' קתני סימא כו' ושם ב' היתה אבן כו' הכיר כו'.

ה **אבל בנזק כו'**. שם ושם:

ו **דאדם כו'**. מתני' כו א':

ז **בד"א כו'**. ירושלמי הביאו תוס' ד' א' ד"ה כיון כו' וש"פ:

ח **וה"ה כו'**. תוס' כז ב' ד"ה ושמואל כו' צ"ט ב' ד"ה אימא כו' ב"מ פ"ב ב' ד"ה וסבר כו' וש"פ ועסי' שעח ס"א:

ט **שנים כו'**. כמו שניהם רצין ברה"ר ועסמ"ע:

י **אבל אם כו'**. עתוס' שם ד"ה מנין כו':

יא **וכן כו'**. כתי' דגמ' שם:

יב **נכנס כו' ודוקא כו' היו כו'**. עסי' שעח:

יג **בין כו'**. כר"ע דמתני אירשא דהוא לישנא בתרא ואמרו שם ומאן דמתני לה אירשא כו' וכשיטתם ועסי' ת"כ ס"ל:

יד **או שהזיק כו'**. מתני' וגמ' שם קתני סימא כו':

טו **האומר כו' וי"א כו'**. ער"ס ש"פ:

טז **ודוקא כו'**. כמש"ש כ"ז ב' מאה פנדי כו' וכ"ש כה"ג ושם כח א' וקצותה כו' דוקא בשיכולה להציל כו':

יז **מיד**. ט"ס וז"ש וכ"ה לענין גידופי' כו' ועסמ"ע:

יח **וחזר שמעון כו'**. ר"ל מיד וכנ"ל דאז פטור:

יט **ומיהו צריך כו'**. דלא גרע מרודף סנהדרין ע"ד א' משא"כ בשוורים. שם:

כ **וכן הוין כו' וכן מי כו'**. כמש"ש כ"ח א' רנב"י אמר כו':

(**ליקוט**) **וכן הדין באדם כו' וכן כו'**. ערש"י בערכין טז ב ד"ה יכול כו' (ע"כ):

כא **שנים כו' היה כו'**. כמש"ש נ"ג ב' בשור דאדם ועתוס' ד"ה שור כו':

סימן תכב

א **ואסור כו'**. שם:

ב **כי אין כו'**. יבמות עט א':

ג **וכל הממהר כו'**. רפ"ב דיומא ופ"ק דר"ה:

ד **אסור כו' ודוקא כו' וכל כו'**. ב"ק צג א':

סימן תכג

א (**ליקוט**) **ונזק וצער כו' וכן בשבת וריפוי כו'**. תוספתא פ"ט דב"ק הכה את האשה ויצאו ילדיה משלם נזק צער ריפוי שבת ובשת לאשה וולדות לבעל כו' (ע"כ):

(**ליקוט**) **ונזק כו'**. צ"ע דברייתא אתי לת"ק אבל אנן קיי"ל כריב"ב וכמ"ש בא"ה סי' פג ס"א ולדברי רש"י בפ"ו דכתובות שפי' רק בבשת ניחא וכ"כ הרא"ש בב"ק שם אבל רש"י שם בב"ק ד"ה שמין כ' אף בנזק כדברי הרמב"ם אבל הרמב"ם שם כ' דאף בנזק (ע"כ):

ב **וצער כו' וכן כו'**. הרא"ש שם ותוס' מב ב' ד"ה נותן כו' וע"ש נ"ט א' לפי שסופה כו' וערש"י שם ד"ה נכי כו':

ג (**ליקוט**) **וכיצד כו'**. דלא כרשב"ג דאמוראי נינהו ואליבא דר"י וכמ"ש בס"פ המדיר ובפ"ג דב"מ והסוגיא בגמ' כאידך ממ"ש בס"פ השואל יחלוקו חדש העיבור לרשב"ג דס"ל כסומכוס וקי"ל בכ"מ דלא כסומכוס וכן כל האמוראי דשם וערא"ש פ"ד דב"ב ס"ו. ועריי"ף ורא"ש פג"פ (ע"כ):

(**ליקוט**) **וכיצד כו'**. דלא כר"י דפ' בכ"מ כרשב"ג במשנתי' כמ"ש הריי"ף בפ' ג"פ וכמ"ש במ"א וכן רבא ל"ל האי כללא בפ' בתרא דע"ז ס"ט ב' א"ר הלכה כרשב"ג דלר"י ל"צ ועוד דקא' הואיל ותנן סתמא כו' וכן שמואל בפי"ד דשבת ורפ"ג די"ט דפ' כרשב"ג וכן בפ"ח דב"ב קלג ב' וערשב"ם שם ד"ה ת"ש ודבריו צ"ע ואמוראי בתראי ס"ל הא דשמואל כמ"ש בספ"ד דכתובות נג א' (ע"כ):

ד **וי"א דהוא כו'**. אפי' לרבה שם תוס' שם ד"ה אטו כו' והרא"ש והראב"ד אבל סוגיא דשם מ"ג א' כהרמב"ם וש"ע ותוס' שם ד"ה גרושה כו' נשארו בקושיא והרשב"א שם יישבה בדוחק ע"ש:

ה **היתה כו'**. מתני' וגמ' שם:

ו **וי"א כו'**. כר"ח דאתוקם שם ב' כד"ה ודרבה כתנאי ועוד דגדול מרבה כמ"ש בב"מ ו' ב' וזה אינו מוכרח דאפי' ר"ה רבו של ר"ח מצינו דבעי מרבה שם כ' ב' וש"מ. והרמב"ם פ' כרבה דסוגיא הנ"ל מ"ג א' כוותיה כנ"ל:

ז **היתה כו'**. עבה"ג ועתוס' מג א' ד"ה אפי' כו':

ח **שלה**. כשיטתו בס"א וס"ב וכקושיא דגמ' שם גרושה נמי כו' וכאן אין לבעל כלום:

ט **וי"א כו'**. כ"כ הטור שלדעת הרא"ש דהיא לא זכיא בוולדות כר"ח כנ"ל ודבריו תמוהים דאפי' בעל קיים פטור וכ"ה לפי' ריב"א במתני' היתה כו' ועתוס' מב ב' ד"ה היתה כו' ואף תוס' לא דחו פי' אלא משום דסוגיא לא מ' כוותיה וכן מצאתי בישׁ"ש שתמה עליו וכ' די"ל פי' ריב"א דרבה לשיטתו דבכה"ג זכתה האשה לכן הוכרח לפרש כפירש"י אבל לר"ח אפשר לפרש מתני' כפי' ריב"א ע"ש:

י **הנוגף כו' בד"א כו'**. עבה"ג וכ"כ לח"מ שם:

(**ליקוט**) **בד"א בשנתכוין כו'**. כמש"ש ך"ו א' ויהא אדם כו' ועתוס' שם ד"ה ויהא כו' והרשב"א בשם י"מ כ' דמיירי בלא מתכוין דקי"ל כר' יוחנן דחייב כופר בלא מתכוין ודלא כחזקיה ועמש"ש (ע"כ):

(**ליקוט**) **בד"א כו'**. עבה"ג בשם המ"מ ומ"ש כרב אדא ב"א כו' ומ"ש כרבי ולא כתנא ד"ח ליתא שהרי הרמב"ם עצמו פ' ברפ"ד מה' רוצח דלא כרבי אלא כתנא ד"ח וכ"כ בה' נערה וכן א"א לומר כמ"ש דרמב"ם מפ' מתכוין כפי' תוס' באותו ממון דרמב"ם שם ושם כ' בהדיא בממון אחר כפירש"י וצ"ל דס"ל דאע"ג דהלכה כתנא ד"ח מ"מ בדמי ולדות לא קי"ל כוותיה דר"א בר אהבה פליג עליה וקי"ל כוותיה (ע"כ):

יא **וי"א כו'**. הראב"ד שם דקי"ל כתנא ד"ח כמ"ש בכתובות ל"ה א' ועתוס' שם ד"ה ומי כו' ואור"י כו' והא דקא' מי איכא כו' וכ"כ בסנהדרין עט א':

סימן תכד

א **ולא הוציא כו'**. עסי' ת"כ סי"ד:

ב **הוציא כו'**. שם במתני' ושם ל"ד ב':

(**ליקוט**) **הוציא מהם כו'** וס"ב החובל כו" ולפ"ד א"ז והג"א בפ"ז ס"ז ד"ה וכל כו' אין נ"מ האידנא אלא לענין לנדות לתקנת הגאונים (ע"כ):

ג **אפי' כו'**. שם ל"ה א':

ד **לפיכך כו'**. סנה' פ"ד ב':

ה **אבל**. כסתם מתני' שם ודלא כרנב"ה וכן ברפ"ג דכתובות:

ו **אפי' כו'**. ר"ל אתרו ביה וכמ"ש בכתובות ל"ב ב' בפירוש כו':

ז **רבו כו'**. גטין י"ב ועתוס' שם ד"ה שבתו כו' ובירושלמי הביאו הרי"ף והרא"ש בפ' החובל ס"ס ו' א"ר יוחנן הקוטע יד עבדו של חבירו רבו נוטל ה' דברים והלה מתפרנס מן הצדקה כו' ע"ש:

ח **מי שיצא כו'**. גטין מב ב' השתא חבול כו' ולא איפשיטא ועתוס' שם ד"ה חבלי כו' ועבה"ג בשם הראב"ד וכ' הב"י דהכל מודים בזה וכמ"ש בס"ס מג וש"מ:

ט **שהרי מעשה כו'**. זהו הטעם על שבתה וכמש"ש מודה רב כו':

י **וכסף כו'**. זהו הטעם על נזקה וערש"י ד"ה דאפחתה כו' ותוס' פז א' ד"ה כיון כו':

יא **וי"א כו' וי"א כו'**. הכל מדברי הטור וז"ל הטור ובשבת כ' הרמב"ם שאם היתה סמוכה על שלחן האב הוא שלו כיון שמעשה ידיה שלו וא"א ז"ל כ' דאפי' היא סמוכה על שולחנו אם חבלו בה אחרים הוא לעצמה ואם חבל בה הוא פטור ואם אינה סמוכה על שלחן אביה אפי' חבל בה הוא חייב ליתן לה ומ"ש בשם הרמב"ם שאם היתה כו' הוא דברי הרמב"ם שהעתיק כאן בש"ע כלשונו ודייק מדבריו שאמר שהרי מעשה ידיה כו' אלמא בסמוכה מיירי דאל"כ אין מעשה ידיה שלו כמ"ש בגמ' שם ואפי' למ"ד כו ומ"ש הטור וא"א ז"ל כו' ואם חבל בה הוא כו' ערא"ש שם סז ומודה רב בשבת כו' ומיהו לקמן בברייתא כו' וכן הלכה ואם אינה סמוכה כו' ואם יש בשבת מותר כו' ולכאורה דברי הרא"ש צ"ע דמתחלה כ' אפי' סמוכה ובסוף כ' ואם אינה סמוכה כו' ועוד ל"ל לומר דהא בעי למיתזן מינה הא אפילו בסמוכה דידה הוא וע"כ פי' הטור דמ"ש ואם אינה סמוכה כו' קאי אחבל בה הוא דאז בסמוכה השבת שלו כמ"ש בבנו במתני' שם ס"ח ובאינן סמוכין על שלחנו ואם הן סמוכין כו' וכ"פ בדרישה אבל דברי הטור תמוהין מאד בין בפי' הרמב"ם בין בפי' הרא"ש דהיאך פי' בדברי הרא"ש דחבלו אחרים לעולם שבת דידה והא בברייתי' תניא בהדיא ולא עוד אלא אפי' אחרים כו' וכן מ"ש בדברי הרמב"ם דבסמוכה מיירי הא תניא בברייתא להדיא החובל בבניו ובנותיו של אחרים כו' קטנים יעשה כו' ומוקמינן בסמוכין על שלחנו דלא קפיד ועוד האיך סיים וכן החובל בבתו כו'

הא בסמוכים פוטר כמ"ש בס"ז ואם היו סמוכים כו' וז"ל המ"מ שם ומזה יראה דבתו סמוכה על שולחנו אם חבל בה פטור דמ"ל בנו או בתו ובפי' שנו בברייתא בבניו ובנותיו שלו פטור ולפ"ז מ"ש הרב למעלה החובל בבתו בשאינה סמוכה ומשלם השבת להעדפה וכמ"ש בגמ' וכמ"ש בהג"ה למטה ונ"ל דוקא כו' והוא דברי המ"מ וכ"כ לח"מ ודיוקו של הטור מ"ש הרמב"ם שהרי מעשה ידיה כו' הרמב"ם ל' הגמ' נקט מודה רב כו' ור"ל בהעדפה אלא שהרא"ש לא ניחא לפרושי דברי רב כן דקא' סתמא בשבת דמעשה כו' ופי' דברי רב בסמוכין ולכן כ' ומיהו לקמן בברייתא כו' וכן הלכה ומפ' דברייתא פליגא ארב וזה דחקו לטור לפרש דברי הרמב"ם בסמוכה אבל הרמב"ם מפ' דברי רב באינה סמוכה ולהעדפה אבל לדינא אין מחלוקת בין הרמב"ם להרא"ש אלא דמ"ש הרא"ש אפילו סמוכה תיבת אפילו ט"ס וצ"ל אם סמוכה כו' וז"ש ואם אינה סמוכה כו' וקאי הכל אחבלו בה אחר' וצ"ל דקא בעי כו' משום דגברא קפדנא הוא כמ"ש בגמ' ולכן המותר שלו ובחבל בה איהו לא קמיירי כאן ונלמד ממש"ש בס"ח בבנו וכ"ה דברי הרמב"ם כמ"ש המ"מ אלא דהמותר באינה סמוכה הוא שלו דלא גרע מאחר וכמ"ש בגמ' החובל בבתו קטנה פטור ולפ"ז מ"ש כאן וי"א כו' וי"א כו' אין מחלוקת כלל אלא הדין להיפך דוקא באין סמוכה המותר של אב בין חבלו אחרים בין חבל איהו אבל בסמוכה וחבלו אחרים שלה הוא השבת הכל ואם חבל איהו כל השבת שלו וכמו בבניו בס"ז ועכשיו אבאר דבריהם בפרטות מ"ש החובל כו' אם נזק כו' הוא כר"י וכמ"ש בגמ' אריב"ח כו'. ומ"ש וכן שבתה כו'. בזה אפי' רב מודה כמש"ש מודה רב כו' ובברייתא שם ולא עוד כו' ומוקמינן בשבת ובאינה סמוכה כמש"ש. ומ"ש אבל צער כו'. דל"פ ר"י ארב אלא בנזק וכמש"ש פציעה ס"ד כו' ר"ל דפציעה אין שם אלא צער וריפוי ובשת. ומ"ש וכן החובל כו'. דמ"ש בברייתא החובל בבתו כו' ג"כ בשבת כמש"ש ה"נ בשבת ומדקא' ולא עוד כו' ואם הרישא מיירי בכל ה' דברים מאי ולא עוד ובאינה סמוכה כמש"ש בגמ' וכמ"ש בהג"ה ונ"ל כו' וכמ"ש המ"מ דכנ"ל דבאינה סמוכה אין חילוק בין חבל הוא לחבלו אחרים:

(**ליקוט**) **וי"א כו'** **וי"א כו'**. כ"כ הטור כפי' בדברי הרמב"ם והטור אבל אינו כן כמש"ש (ע"כ):

יב **ילקח קרקע**. כרבב"ה דנא' באחרונה כשיטתו בכ"מ:

יג **וי"א כו'**. דגדול היה מרבב"ה כמ"ש בספ"ח דשבת א"ל ר"ה לרבה בריה וכשיטתו ועסי' תכג ס"ב:

יד **וי"א דאינו כו'**. הרא"ש שם במתני' סח וכ"כ תוס' שם ד"ה וקתני. ועוד נוכל לפרש כו' אבל הרמב"ם ס"ל כס' ראשונה של תוס':

(**ליקוט**) **סו וסז החובל כו'**. הכלל דלתוס' ורא"ש שני הברייתות מיירי הכל בשבת והכלל דבסע"ש החובל בבניו ובנותיו פטור בין גדולים בין קטנים ואחרים שחבלו בהן נותן להם ובאסע"ש לעולם הוא להן לבד מבתו הקטנה שהעדפה הוא של אב בין חבל הוא או אחרים וכ"ז בשבת אבל שאר ד' דברים לעולם הוא שלהן לבד נזק בבתו הקטנה שהוא של אב בין חבל הוא או אחרים בין סע"ש או אינן סמוכים ובתו קטנה היינו כ"ז שלא בגרה ולהרמב"ם בסע"ש וחבל בהן האב פטור מכל ה' דברים בין גדולים או קטנים (ע"כ):

(**ליקוט**) **וי"א כו'**. נראה מדבריו שלדעת הרמב"ם חייב בכל ה' דברים וכ"כ המ"מ וצע"ג דריפוי דידה הוי וכן צער ובשת וכן בעל לא זכה בהם אלא בחלקי בשת לדברי ריב"ב (ע"כ):

טו **אע"פ כו'**. מדקא' בסיפא אבל משלמין כו' מ' אבל ברישא לא דלא כהג"א שם ד"ה מיהו כו' ורש"י שם צח ב' ד"ה ואכפייה כו' ועיש"י בכתובות פו א':

טז **או נצ"ב**. הרא"ש שם דל"ק בגמ' כ"מ אלא לס"ד דתמכור לגמרי משא"כ בנצ"ב:

יז **מוכרת כו'**. עסי' שפח ס"ב בהג"ה ואשה שמסרה כו' ועמש"ש:

יח **אם היה כו'**. שם:

יט **שאסור כו' וכן אם החבלה כו'**. הכל גמ' שם:

כ **דהא קצת כו'**. דקי"ל כריב"ב ברפ"ו דכתובות וכמ"ש בא"ע סי' פג והויכחובל בגופו כמ"ש בגמ' שם:

כא **ומה ששייך כו'**. ואע"ג שאוכל פירות והיא א"י למחול כמו בנ"מ מ"מ בשעה שחבל היה נכסים שא"י לבעל ולא זכה בהן הבעל וכמש"ש ע"ח ב' לר"ש ואפילו במברחת אמרינן שם עט א' עשאוהו כו' כ"ש כה"ג. שם:

סימן תכה

א **להלקותן**. דבעינן מומחין כמ"ש הרמב"ם בפט"ז מה' סנהדרין הלכה ב' ג' מלקין בזה"ז בכ"מ מן התורה בפני שלשה סמוכין אבל לא בפני הדיוטות וכל מלקות שמלקין דייני ח"ל בכ"מ אינה אלא מכות מרדות וכמ"ש בפ"ח דב"ק דלא עבדינן שליחותייהו אלא בהודאות והלוואות דחסרון כיס כו':

ב **או להגלותן**. שאין לנו ערי מקלט. טור. ובספרי והקריתם לכם ערים אחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בכניסתן לארץ מיד ת"ל כי יכרית ד' אלקיך את הגוים כו':

ג **או להרגן**. סנהדרין נב ב' ואפילו מ' שנה קודם חורבן בטלו כמש"ש מ"א א':

ד **או לחבטן**. הב"ח הגיה לחבשן ר"ל כמש"ש פ"א בי ההורג נפש שלא בעדים כו' והיינו מיתה אבל מכות מרדות מכין אותו כמ"ש הטור שם אלא מנדין אותו ומכין אותו מ"מ ומבדילין כו' וכמ"ש הרמב"ם הנ"ל וכמו שמצינו בגמ' בכמה מקומות נגדוהו והרב השמיט מכות מרדות משום גי' בטור לחבטן כמ"ש כאן וליתא כנ"ל:

(**ליקוט**) **או לחבטן**. צ"ל לחבשן וכ"ה בהגמ"ר סוף סנהדרין (ע"כ):

ה **אלא כו'**. כמ"ש בכמה מקומות שאפי' על עבירה קלה מדרבנן משמתינן וכמ"ש בסי' שלד בי"ד וכן מנגדינן וכמ"ש בפ"ד דפסחים וכן מ"ש רב מנגיד כו':

ו **וכ"ז כו'**. כמ"ש בפ"ג דסנהדרין דאמר ר"ג ליכהוייה כו' ועסי' ב':

ז **ודוקא כו'**. בסוף ב"ק שמטיה ר"כ כו' וכן ברודף בסוף ברכות ברב שילא וכן במחתרת בסנהדרין ע"ב ב' א"ר כל דאתי עלאי במחתרתא כו' וז"ש הרודף כו' הבא כו':

ח **והזהירוהו**. ע"ב ב' נימא מסייעא ליה א"ל ראה כו' ועסי' שפח ס"י בש"ע והג"ה:

ט **אע"פ כו'**. כמו בעובדא דרב שילא ועבה"ג ועסי' שפח שם:

י **ואם ידוע כו'**. ע"ב א"ב:

יא **מי שמסכן כו'**. אע"פ שאין כוונתו לסכן כמו בעובדא דחמרא בסוף ב"ק:

יב **לפיכך כו'**. ל' מתני' מפני שחייה קודמין לחייו:

יג **וזהו כו'**. גמ' שם ועבה"ג וערש"י שם ד"ה יצא כו:

יד **או אחר כו'**. ברייתא שם:

טו **כיון שהערה כו'**. כמ"ש ברפ"ו דיבמות:

טז **לעיני י' ישרא' כו'**. כמ"ש בסנהדרין ע"ד ב' אין כו' פשיטא כו':

יז **ודוקא שהתרו כו'**. על מ"ש הרמב"ם אם פגעו בו קנאין הרי אלו משובחין וזריזין כ' הראב"ד בד"א שהתרו בו ולא פירש אבל לא התרו בו לא אמרינן הרי אלו משובחין ולמד בס"א והזהירוהו כו':

יח **אפיקורוס כו'**. ט"ס הוא וצ"ל כמ"ש בש"ע י"ד סי' קנח ס"ב מיני ישראל כו' ופ' כמ"ד מין דר"י ס"ל כוותיה מפ' ברייתא בהוריות י"א א' ועתוס' שם ד"ה וח"א כו' ע"ש:

יט (**ליקוט**) **אם יש בידו כו'**. ר"ל דמ"ש מורידין היינו אם אין בידו כח להורגן דלא כר"ח והג"ה בסי' שפח סט"ו (ע"כ):

כ (**ליקוט**) **שאין כו'**. תוס' שם ד"ה ולא כו' ע"ש (ע"כ):

כא **בהמה דקה מישראל במקום כו'**. עסמ"ע:

כב **כגון כו'**. שם וגטין מז א':

(**ליקוט**) **כגון אוכל כו'**. גמ' שם אני שונה כו' (ע"כ):

סימן תכו

(**ליקוט**) **או ח"ר באה עליו**. דמש"ש גוררתו ל"ד וכמ"ש בקדושין ח' ב' ופשוט הוא (ע"כ):

סימן תכז

א **מ"ע כו' והוא כו'**. ע' בליקוטים פ':

(**ליקוט**) **והוא כו'**. בספרי אין לי אלא בית מנין לרבות הבונה את בית התבן בית הבקר ובית העצים ובית האוצרות ת"ל לא תשים דמים בביתך יכול אף בונה בית שער אכסדרה ומרפסת ת"ל בית מה בית מיוחד שהוא בית דירה יצאו אלו שאינן בית דירה וכ"כ סמ"ג אבל הרמב"ם ס"ל דהספרי אתי כמ"ד בית התבן כו' חייבי' במזוזה והוא אזיל לשיטתו שפ' כמ"ד שהם פטורין ממזוזה כמ"ש בפ"ו מה' מזוזה וטעמו לפי שהמסקנא שם כן אע"ג דאיתותב רב יהודה מדאמרינן שם תניא רב שמואל בר יהודא קמיה דרבא כו' ומ' דרבא קבל מיניה דלא הקשה אלא פתחת כו' ולא איתות בר"י אלא במ"ש דסתמא ד"ה חייב [פטור] ועבי"ד סי' רפו ס"ב שפ' שם כהחולקין על הרמב"ם שפ' כרב כהנא דסתמא חייב וצ"ע על המחבר שפ' כאן כהרמב"ם וע' (ע"כ):

ב **בית כו'**. ס"ל מש"ש ליתנהו כו' היינו לכל הני כללי דכמה יוצאין מן הכלל והיינו דחשיב שם בכורה ומתנות ועוד דמ"ש ליתנהו דהיינו ר' אלעאי חולק ולית הלכתא כוותיה דלא נהגו כוותיה אלא בראשית הגז:

ג **גובה כו'**. כמ"ש בב"ב ולא את הגג בזמן שי"ל מעקה כו' ובתוספתא פ"ו דב"ק חפר כו' ועשה לה חוליא גבוה י"ט פטור כו' עשה לה חוליא פחות גובה מי"ט חייב ודלא כסמ"ג וכמ"ש בס"ז ועמ"ש בליקו' שם:

(**ליקוט**) **המעקה כו'**. הראב"ד כ' דוקא ממקום דרשו והוא מקום הנמוך שבו אבל שאר צדדין ג"ט ור"ל משום דאמר בספרי כמה הוא מקום מעגלו ג"ט בית דורסין עשרה וסמ"ג פי' הספרי שבבור די בג"ט וזהו מקום מעגלו אבל בבית י"ט חבל הרמב"ם לא ס"ל כן וכמ"ש בתוספתא בפ"ו דב"ק חפר כראוי וכסה כראוי עשה לה חוליא גבוה י"ט כו' פטור עשה לה חוליא פחותה מי"ט כו' חייב. וערפ"ד דב"ב במתני' (ע"כ):

(**ליקוט**) **גובה המעקה כו'**. בספרי פ' תצא כמה מקום מעגלו ג"ט בית דורסין עשר ופי' סמ"ג שבבור ג"ט בבית י"ט והראב"ד שם פי' שממקום דרסו שהוא מקום הנמוך עשר אבל שאר צדדין ג"ט אבל הרמב"ם לא חילק כלל ואפשר שמפ' ג"כ כפי' הראב"ד אבל ס"ל דגמ' פליג דקא' ברפ"ד דב"ב בזמן שי"ל מעקה כו' וכן בירוש' שם (ע"כ):

ד **כל המניח כו'**. ספרי ועשית מעקה לגנך זו מ"ע לא תשים דמים בביתך מל"ת:

ה **אחד כו'**. שם מעקה לגנך א"ל אלא גג מנין לרבות בורות שיחין ומערות חריצין ונעיצין ת"ל לא תשים דמים בביתך כו' ותוספתא כראוי וכסה כראוי עשה לה חוליא כו' וז"ש כגון שהיתה כו' ודלא כסמ"ג ועי' בליקוטים שם:

ו **שנאמר השמר כו'**. פ"ה דברכות:

ז **ואם לא כו'**. כנ"ל ס"ו:

ח **הרבה כו'**. ע' פ"י דפסחים ובפ"ק דחולין חמירא סכנתא כו' ובשבת קי"ג ב' אף בחול אסור:

דיני מיגו

א (ליקוט) [א] **א"א מגו להוציא**. כמ"ש תוס' בב"ב ל"ב ב' בד"ה והלכת' כו' ואף ששם ד"ה אמאי סתרו דברי ריב"ם היינו לרב יוסף אבל לרב אידי ע"כ צ"ל כן וכ"כ בכתובות פ"ז ב' ד"ה האי כו' והרא"ש שם ובבב"מ ב' א' ד"ה וזה כו' ושם ק"י א' ד"ה א"ל. א"כ חשיב כו' וכתובות ט' ב' ד"ה לא כו' וכ"פ בש"ע סי' פ"ג ס"ד וסי' פ"ד ס"ד וסי' פ"ב סי"ב. אבל הרמב"ן ורשב"א חולקים ע"ז וכמ"ש ריב"ש סי' שצ"ו ואוקמוה להאי דב"ב ל"ב ב' בשטר שאינו מקויים ועש"ך סי' פ"ג סק"ז וגם דברי סמ"ע י"ל כפי' ר"י וכפי' רשב"ם דמ"ש רב אידי הלכת' היינו משום דמספק' ליה כו' דלא כתוס' וראייתם ממ"ש בכתובות י"ב ב' דנאמנות משום מגו וכן בב"מ ק"י א' אר"י מלוה נאמן מיגו כו' ועמש"ל בישוב קו' אלו::

[ב] **ואע"פ שנותן דמים**. תוס' דב"מ קטז א' סד"ה והא. ולמורי הר"ד כו' ובב"ב נ"ב ב' סד"ה דברים. ולמורי כו' ועסי' צ' ססי"א בסמ"ע וש"ך::

[ג] **וכן בשטר אמרי' מגו להוצי'** כמ"ש תוס' דב"ב ל"ב ב' סד"ה והלכת'::

[ד] **ודוקא בשטר מעלי'** כמ"ש בגמ' שם ואע"פ שהוא מקויים כמ"ש הרמב"ם וש"ע ס"ס פ"ג כיון שהודה שמזוייף::

[ה] **ואף בשאינו מזוייף** כמ"ש בסי' פ"ב סי"ב ואם הודה כו' וזה שהקשו מהא דכתובות י"ב ב' אע"ג דנקיט כתובה ועמ"ש ס"ס פ"ב::

[ו] **בברי ושמא אמרי' מגו להוצי'** מהא דכתובות הנ"ל הר"ש. וכ"כ הגמ"ר בפ"ק דב"מ

ומרדכי בפ"ג דב"מ סי' שסג וכן בחזקה מסייע לטענתו אמרי' מגו להוצי' ובזה מתורץ ג"כ דכתובה הנ"ל::

[ז] **להחזיק קרקע ביד המחזיק אמרי' מיגו ולא אמרי' קרקע בחזקת בעליה עומדת והוי להוצי'** בב"ב שם ל"ב ב' ובפ"ב דכתובות ומודה ר"י באומר כו' ועגמ' שם ט"ז א' דמשום מגו הוא נאמן:

[ח] **ואדרבה שכנגדו חשיב מגו להוצי'** כמ"ש תוס' בב"מ ק"י א' ד"ה א"ל. א"נ חשיב כו':

[ט] **וכן בפירות קרקע** בגמ' שם אר"י מלוה נאמן מגו כו':

ב [א] **מגו במקום עדים לא אמרי'**. כמ"ש בב"מ פ"א ב' ובב"ב ל"א א' ל"ג ב' וש"מ הרבה::

[ב] **ואפי' אין העדים מכחישים אותו רק בצירוף טענתו** כמש"ש ושם::

[ג] **ואפי' דליכ' עדים ממש** כמש"ש בב"מ שם אנן סהדי כו'. ריב"ל::

[ד] **ואפי' ב' עדים מעידין כדבריו** תוס' דב"ב ל"א ב' ד"ה וזו ובב"ק ע"ב ב' ד"ה אין כו'::

[ה] **ואפי' שיכול לתרץ דיבוריה רק שדבריו לא מ' כן לא אמרי'** כמ"ש תוס' דב"ב ל"א א' ד"ה מה כו' ריב"ל::

[ו] **וכן אם ירא שיחזיקו לשקרן הוי כבמקום עדים**. תוס' דיבמות קי"ד ב' ד"ה מי כו'::

[ז] **וכ"ש בניכר שקרותו** כמ"ש הרא"ש בפ"ג דב"ב בא"ל אל תפרעני אלא בעדים שאינו נאמן במגו דפרעתי בפני עדים ומתו::

[ח] **וכן היכא שירא שיכחישוהו**. תוס' שם מ"ו א' ד"ה שפיר כו'::

(ליקוט) **אפי' ראה עדים שבאו להכחיש הטענה שהיה יכול לטעון נאמן במגו**. ועסי' ע"ט ס"ט בהג"ה ואפי' במקום כו' (ע"כ)::

[ט] **וכן נגד הקול**. תוס' שם ל"ג א' ד"ה לקוחה כו'::

[י] **ואם הטענה סותר לקול בשבויה מותר** כמ"ש בכתובות כ"ג א' ועתוס' שם ד"ה עדי כו' ועגמ' דב"ב קל"ה א'::

[יא] **לפי' הר' יוסף** בב"ב ל"ב ב' מגו במקום שצריך לשקר תחלה לא אמרי' לרב יוסף ולרב אידי הוי סכפיק' דדינ' והלכת' כו' ורשב"ם פי' שם ד"ה אמאי בדרך אחר::

[יב] **ואפי' להוצי' מחזקה במקום עדים י"א ולא אמרי'** כמ"ש בא"ע סי' קנ"ו ס"ו וי"א כו'::

[יג] **וכן נגד מנהג לא אמרי' דהוי כבמקום עדים** כמ"ש בפ"ח דפאה מש' ג' וער"ש שם וכן קי"ל כר"ן בב"מ ק"י א' דלא כר"י דאמר שם באריס כו' דאי בעי כו' ועש"ך בכללי המגו שת' דל"ת המתני' על ר"י ולדינ' אין נ"מ דקי"ל כר"ן ועתוס' דב"ב ב' א' סד"ה לפיכך ואמר במתני' שם וכן בגינה מקום שנהגו כו'. ועהג"א רפ"ז דב"מ כד"ה דהולכין כו'::

[יד] **מגו במקום חזקה** איבעיא להו בב"ב ה' ב' ולא איפשטא ופ' הפוסקים. לקולא כמ"ש

בסי' ע"ח ס"א וס"ה וסי' פ"ב ס"א בהג"ה או כו'::

[טו] **ועתוס' דב"ב שם סד"ה מי**. ומיהו קשה כו' ונ"י תי' בפ' מי שמת דאין כל החזקות שוות וכ"כ תוס' בכתובות ט' ב' בד"ה לא כו' ועסי' צ"ט ס"א בהג"ה וסי' שפ"ב בהג"ה. וכ"כ המ"מ בפ"א מה' מלוה בשם הרמב"ן וכ"כ בפ"ב ועמ"ש בסי' מ"ז ס"א דבמקום חזקה אלימתא ודאי לא אמרי' ועס"ס ע"ט בהג"ה::

[טז] **וכה"ג** כ' שמ"כ בשם הר"ן לתרץ קו' תוס' הנ"ל דבאיסורא לא אמרי' במקום חזקה::

[יז] **מגו במקום שטר אמרי'** כמ"ש בב"ב ע' וכמ"ש בר"ס רצ"ו::

[יח] **א"א מגו במקום נאמנות** כמ"ש בשבועות מ"ב א' ההוא כו' ואינו נאמן במגו דנאנסו כמ"ש בב"ב ע"ב באפקיד בשטר. רשב"א הביאו ב"י סי' ע"א מחודשי' כ"ו ובש"ע שם ס"א בהג"ה ואפי' כו' ועמש"ש::

[יט] **והיכא דיכול להכחיש הנאמנות מחלוקת בעה"ט עם הרמב"ן** בסי' מ"ו ס"ב אבל בסי' ס"ט ס"ב וסי' ע"א ס"א בהג"ה וסי' פ"ב ס"א סתם כדעת הרמב"ן דנאמן::

[כ] **טענה שאינה ברורה כגון שטעה הוי כבמקום עדים**. תוס' דגטין י"ד א' ד"ה ולא כו' ועסי' קכ"ו סי"ג וסי' פ"א סכ"ו בהג"ה:

ג **מגו לאפטורי משבועה לא אמרי'**. ועסי' צ"ג ס"ב וסי' רצ"ו ס"א והרא"ש חולק ע"ז וכ' דוקא במגו דהעזה לא אמרי' וכמ"ש מ"מ אמרה תורה מ"מ הטענה ישבע כו' וכ"כ שם בהג"ה:

ד **מגו לאפטורי ממון אמרי' אף במגו דהעזה ודוקא לאפטורי משבועה לא אמרי' אבל בשבועה אמרי'**. ריב"ש סי' שצ"ב ור"ן בשבועות שם וראייתם מהנהו עיזי דאכלי כו' בב"ב ל"ו א' ועתוס' שם נ"ב ב' ד"ה דברים כו'. וש"פ חולקים ע"ז וס"ל דאף בממון לא אמרי' ועתוס' דב"ק ק"ז א' בד"ה עירוב. ונראה כפי' ריב"ם כו' וההיא דח"ה כו' ודבריהם אינם מובנים וכבר נדחקו הש"ך וש"פ בדבריהם ודברי ריב"ש נראין עיקר וכ"פ ש"ך וחלק בכמה מקומות על הסמ"ע בזה ועכה"ג שהאריך בדין זה לדעתם שא"א מגו דהעזה ע"ש:

ה [א] **מגו למפרע לא אמרי'**. ועתוס' בכתובות פ"ה א' ד"ה אית כו' ושם ק"ט ב' ד"ה אם כו' ובב"ב ל"א ד"ה לאו כו' וכ"כ הרא"ש בכתובות ק"ט ב' ואף ששם פ"ה א' כ' דוקא בעדים וראו וכמ"ש בסי' ס"ד היינו משום דלא ס"ל האי סברא שכ' תוס' בא"ד דבאותה שעה שאמרה מחיים כו' וכ"כ הריב"ש דאם איתא אמאי אמרו באומן בראה שאינו נאמן הא היה יכול להעלימו מקודם וכן הרבה כיו"ב::

[ב] **וד"א לאחר כ"ד אבל בתכ"ד נאמן** כמ"ש ברפ"ב דכתובות ומודה ר"י באומר כו' ושם

י"ח ב' העדים כו' וערש"י שם ד"ה כיון כו' וד"ה ה"מ כו' ושם כ"ב א' ובמתני' וגמ' ועתוס' שם ד"ה מנין כו' ומתני' ספ"ו דדמאי וש"מ::

[ג] **לפרש דבריו הראשונים אפי' לאחר כ"ד אמרי' מגו** כמ"ש תוס' כ"ב א' ד"ה הנ"ל.

ו [א] **מגו מממון לממון.** עתוס' דב"מ ב' א' ד"ה וזה כו' ומרדכי והגמ"ר תי' דמממון לממון לא אמרי' אבל בשם ריצב"א תי' משום דמגו להוציי כו' כמ"ש בתוס' וק"ל דאמרי' מממון לממון כמ"ש בסי' ע"ב סי"ז וש"מ הרבה::

[ב] **וכ' מהרי"ו דמ"מ א"א מגו מממון לדברים** ועסי' ע"ב סי"ז בהג"ה והא דיכול לטעון כו'::

[ג] **מאיסור לממון אמרי'** כמ"ש בכתובות ט"ז א' הנושא את האשה כו' דמגו כו'::

[ד] **מאיסור' דרבנן לאיסור' דאוריית'** עתוס' דב"מ ה' ב' ד"ה בלא כו' ואע"ג דהוסיפו כו' אבל נ"י בכ"ג דסנה' שם תי' דלא אמרי' מגו מאיסור' דרבנן לאיסור' דאוריית'. ודברי צ"ע דא"כ גזלן דדבריהם יהא כשר לעדות ולשבועה דאוריית' ואמרי' בספ"ק דר"ה ואלו הן הפסולין כו' וצ"ל שמחלק בין עדות לשבועה ומ"מ לא קי"ל כדבריו ועסי' צ"ב ס"ג ובהג"ה ס"ד:

ז **א"א מגו שהי"ל אינו יודע.** ועתוס' דב"מ צ"ז א' ד"ה ביום וא"ת והיכי כו' ושם ב' סד"ה רב הונא וא"ת כו' וכ"כ הר"ן בפ' כל הנשבעין דאמרי' שם מ"ז א' ה"ד אילימ' כו' ואין פטורין במגו דאמרי' א"ו וכן ברפ"י דב"מ בשיש עסק כו' ולא מיפטר במיגו דאומר כולהו לא ידענ' ואין כאן מיגו דהעזה דשכנגדו אינו יודע אם יודע או לא:

ח **א"א מגו במקום שסובר שאומר אמת.** ועתוס' דיבמות קי"ד ב' ד"ה מי כו' ובכתובות פ"ז ב' ד"ה דמיפרע כו' ושבועות מ"ה ב' ד"ה מתוך:

ט [א] **מגו להכחיש דבריו הראשונים אינו נאמן.** כמ"ש בכתובות כ"ב א'::

[ב] **ובתוך כ"ד נאמן** כמ"ש בי"ד סי' קפ"ה ס"ג ובא"ע סי' מ"ז ס"ד:

י [א] **מגו בשנים לא אמרי'.** תוס' דכתובות י"ח ב' סד"ה אין וסד"ה מחמת ובב"ב ל"א ב' סד"ה וזו וש"מ::

[ב] **אבל מגו דאי בעי שתקי אמרי'** תוס' דכתובות שם סד"ה אין::

[ג] **ודוקא לעלמ' אבל לגבי עצמן לפטור אמרי' אף בשנים.** תוס' דקדושין מ"ג ב' ד"ה והשתא:

יא **א"א מגו אם זו הטענה ניחא ליה יותר.** כמ"ש הר"ן בכתובות כ"ג א' ע"א נתגרשה כו' דלא אמרי' מגו דאי בעי שתיק והיא לא הוחזקה א"א אלא ע"י דאל"כ בלא"ה אינו נאמן משום דדלמ' למיפסלה מכהונה קאתי וכן תי' הרמב"ן בקדושין ס"ד א' נשבית ופדית'

ואינו נאמן במגו דקדשתיה וגרשת' דדלמ' לפוסלה מתרומה קאתי ועתוס' דכתובות ט' ב' ד"ה לא ובב"מ ק"י א' ד"ה א"ל ובב"ב ל"ה ב' סד"ה ואי וש"מ:

יב [א] **היכא שבטענת המיגו היה צריך לישבע גם עכשיו צריך לישבע** כמ"ש בקדושין מ"ג ב' וש"מ::

[ב] **ואף שי"ל עד מסייע לטענתו שטוען עכשיו** כמ"ש בסי' פ"ז ס"ו בהג"ה::

[ג] **ואמרי' משבועה דאוריית' לשבועה דרבנן** לדעת ר"ת בתוס' דב"ב ע"ב בד"ה סוף סוף::

[ד] **להרא"ש דאמרי' מגו לאפטורי משבועה רק במגו בהעזה דוק' בדאוריית' אבל בדרבנן אמרי' מגו לאפטורי משבועה אף במגו דהעזה** ועבראש בר"פ כל הנשבעין סוף ס"א וי"ל דהך אבל לדעת הרמב"ם דא"א מגו לאפטורי משבועה אין חילוק כמ"ש בסי' צ"ג ס"ב ועסמ"ע וש"ך שם:

יג **היכא שע"א מכחיש טענת המגו**. לא אמרי' מגו כמ"ש תוס' בנסכ' דר"א בב"ב ל"ד א' ד"ה הוי ובשבועות ל"ב ב' ד"ה הוי כו':

יד [א] **אם בטענת המגו משים עצמו רשע לא אמרי' מיגו** כמ"ש בקדושין נ"א לא עביד אינש כו'::

[ב] **וכן שמשים בטענת שטוען עכשיו רשע ג"כ אינו נאמן במגו** כמ"ש בכתובות י"ח ב' ל"ש כו' ושם י"ט ב' עדים שאמרו אמנה כו' ועתוס' דב"מ ג' וכריתות י"א א':

טו [א] **היכא שטענת המגו לא שכיחא לא אמרי' מגו**. תוס' דכתובות י"ח ב' ד"ה מחמת כו'. אבל הש"ך השיג ע"ז ממ"ש תוס' בב"ב ע"ב בד"ה מ"ד כו' וי"ל דמלת' כו' וטענינן להו החזרתי כו' כיון דאבוהון כו' אלמ' נאמן החזרתי במגו דנאנסו אע"ג דלא שכיח' וגדולה מזו דאף טענינן ליתמי ועסי' רצ"ו ס"ב וכ' הרמב"ם וש"ע שם דאף שואל נאמן במגו דמתה מחמת מלאכה ואע"ג דאמרי' ברפ"ג דב"מ מתה מחמת מלאכה לא שכיח' ולכאורה ק' על תוס' דב"ב הנ"ל דמ' דוקא מתה מחמת מלאכה לא שכיח' אבל נאנסה שכיח' וי"ל דיותר שכיח' ממתה מחמת מלאכה דהיא לא שכיח' כלל::

[ב] **היכא שטענת המגו אינה גלויה לכל שפטור בה לא אמרי' מגו**. מרדכי בשם ראבי"ה רפ"ח דכתובות: